nemzetközi kommunista mozgalom dokumentumai

1945-1976

A nemzetközi kommunista mozgalom dokumentumai 1945–1976

A nemzetközi kommunista mozgalom dokumentumai

1945–1976

Kossuth Könyvkiadó / 1977

A DOKUMENTUMOKAT VÁLOGATTÁK
ÉS A JEGYZETEKET KÉSZÍTETTÉK:
HORVÁTH JENŐ, JOHANCSIK JÁNOS,
STEMLER GYULA, VIGVÁRI ANDRÁS

AZ ELŐSZÓT ÍRTA ÉS A VÁLOGATÁST ELLENŐRIZTE:
HARSÁNYI IVÁN, SZÁNTÓ GYÖRGY

A KÖTETET SZERKESZTETTE:
FENCSIK LÁSZLÓ

A SZERKESZTŐ MUNKATÁRSAI:
SOMOS PIROSKA ÉS HERMANN PÉTER

ISBN 963 09 0842 5

ELŐSZÓ

A második világháború befejező szakaszától napjainkig terjedő több mint harmincéves időszakban a nemzetközi kommunista mozgalom helyzetében — külső és belső viszonyaiban — nagy változások mentek végbe. A változás folyamata közvetlenül tükröződik és nyomon követhető a kommunista pártok és mozgalom dokumentumaiban. Ezek jelentős részéhez azonban ma már a szakemberek is csak nehezen férnek hozzá. A munkásmozgalom kérdései iránt tüzetesebben érdeklődők és kivált a politikai oktatás résztvevői ezért már régebbről igénylik egy ilyen dokumentumkötet kiadását.

A határozatok, irányelvek, levélváltások tömegéből kellett válogatni. Emellett a terjedelmi korlátok miatt többnyire el kellett tekinteni a dokumentumok teljes szövegének közlésétől, s ez még felelősebbé tette a válogatás munkáját.

Arra törekedtünk, hogy a közölt dokumentumokból világosan kirajzolódjon a kommunista mozgalomnak — főként stratégiájának és taktikájának — fejlődése a második világháború utáni időszakban. A fejlődés fő vonalát leginkább a mozgalomra különösen erősen ható nagy nemzetközi tanácskozások dokumentumai szemléltetik. Ezekből, a forradalmi folyamat általános törvényszerűségeit és természeténél fogva internacionalista jellegét kiváltképp feltáró okmányokból kiviláglik, hogy miként fejlődött a kommunista mozgalom elméleti tevékenysége a változó valóság feltárásában és elemzésében. Egyszersmind dokumentálni akartuk korunk három fő forradalmi erejének — a szocialista világrendszernek, a tőkésországok munkásosztályának és a nemzeti felszabadító mozgalomnak — fejlődését és feladatait, illetve ezeken belül egyes pártoknak a nemzeti sajátosságokkal összefüggő sajátos politikai koncepcióit is. Nem hagyhattuk figyelmen kívül a mozgalomban folyó szerteágazó vitákat, de a nézeteltérések és az ellentétek leküzdésére, az új típusú egység erősítésére irányuló törekvéseket sem.

A dokumentumokban (az egyes országok és térségek sajátosságaiból adódó megvilágításban is) vissza-visszatérnek olyan kérdések, mint a proletárdiktatúra elve és államának irányító, szervező tevékenysége, a kommunista pártok vezető szerepe a forradalmi folyamatok kibontakoztatásában, a marxizmus—leninizmus hatókörének

kiszélesedése, a szövetségesek kiválasztásának és megnyerésének feladatai, a szocializmushoz vezető — azonos lényegű, de szükségképpen változatos formájú — utak keresésének hibáktól sem mentes kísérletei. Fő törekvéseink egyike volt, hogy érzékeltessük a kommunista pártok önállóságának és egyenjogúságának erősödését, egyszersmind a proletár internacionalizmus szerepét, az internacionalista összefogás jelentőségét a kommunista pártok kapcsolataiban és harcában, az egységük erősítésében alkalmazott formák fejlődését.

A közös dokumentumok és az egyes pártok határozatai mellett a kötetben szerepelnek a pártok egymáshoz intézett levelei, megegyezések, elvi jelentőségű följegyzések, vitacikkek, kommunista vezetők beszédei, kongresszusi beszámolók és propagandanyilatkozatok részletei.

A dokumentumokat — a kötet használhatóságát növelendő — tematikusan csoportosítottuk, ezen belül pedig a kronológiai sorrendet követtük.

A kötet I. részében a kommunista mozgalom nemzetközi tanácskozásain közösen kidolgozott és elfogadott dokumentumok, II. részében pedig egyéb általános jellegű dokumentumok szerepelnek. Ez a két rész szorosan összetartozik.

A Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának 1947. évi értekezletén elfogadott közös nyilatkozat elemezte a második világháború után felbomlott antifasiszta koalíció hatalmai közötti megváltozott viszonyt, felmérte a nemzetközi osztályharc új frontvonalait, megállapította a két világtábor kialakulását, az Egyesült Államok, az imperialista tábor vezető ereje hidegháborús politikájának és világuralmi törekvéseinek kibontakozását. Megállapította egyúttal, hogy az antiimperialista front vezető ereje a Szovjetunió, s vele együtt küzdenek az európai és ázsiai népi demokratikus országok. A nyilatkozat nemcsak a kialakult helyzetet értékelte, hanem cselekvési irányt is mutatott a kommunista világmozgalomnak. Ha a tanácskozás résztvevőinek köre — kilenc párt — viszonylag szűk volt is, a forradalom előretörése szempontjából fontos régiókat képviseltek.

Bár az általános stratégia fejlesztésére és részleteinek kidolgozására az 1947 és 1956 közötti időszakban is történtek kísérletek, újabb átfogó, a világ erőviszonyait és a forradalmi mozgalmakat egészükben elemző dokumentum csak 1956-ban, a Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusán született. E kongresszus határozatából a nemzetközi politikai küzdőtéren kialakult új helyzetre és a kommunista mozgalom fő feladataira vonatkozó következtetéseket közli kötetünk. A kongresszus a szocialista világrendszer létrejöttéből, a világpolitikai erőviszonyok megváltozásából kiindulva arra a következtetésre jutott, hogy a mai nemzetközi viszonyok között megvan a lehetőség a világháború elhárítására, kidolgozta a békés egymás mellett élés új koncepcióját, s differenciáltabbá tette a követendő stratégia elveit és gyakorlatát. Megállapította, hogy a jövőben még változatosabbak lesznek azok a konkrét formák, amelyekben az egyes országok áttérnek a szocializmusra. Ezeknek az elméleti tételeknek, valamint a személyi kultuszt és következményeit illető bírálatnak nagy hatása volt a nemzetközi kommunista mozgalomra.

A XX. kongresszus fordulópontot jelentett a kommunista világmozgalom fejlődé-

sében. Ámde ez a fordulat csak fokozatosan és néha ellentmondásosan, politikai harcban érvényesült. Ezért volt szükség az SZKP Központi Bizottságának alaposabb, külön határozatára a személyi kultusznak és következményeinek leküzdéséről 1956 júniusában. E határozatnak nemcsak az volt a feladata, hogy elvileg megalapozza a dogmatikus-szektás gyakorlat elleni harcot, hanem a jobboldali opportunizmus már ekkor megmutatkozó káros hatásait is ellensúlyoznia kellett.

Az 1957-re kialakult politikai helyzet szükségessé tette, hogy a szocialista országok kommunista pártjai közös dokumentumban rögzítsék a szocialista forradalom és a szocialista építés általános törvényszerűségeit és azok összefüggését az egyes országok sajátosságaival. Az egymástól elválaszthatatlan általános és sajátos dialektikus kapcsolatának, s ezen belül az általános törvényszerűségek elsődlegességének hangsúlyozása a lenini alapelveken nyugodott, és mindmáig megőrizte érvényét. Az 1957-es moszkvai nemzetközi értekezlet emellett a mozgalom nemzetközi stratégiájának szerves részévé tette a XX. kongresszus következtetéseit a világháború elkerülhetőségéről, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének megnövekedett lehetőségéről, a forradalmi utak sokféleségéről.

Ezt a munkát folytatta a kommunista és munkáspártok 1960-ban tartott moszkvai nemzetközi értekezlete. Az itt elfogadott nyilatkozat jellemezte korunk jellegét és fő tendenciáit. Részletesen foglalkozott a szocialista világrendszer, a kapitalista világ és a fejlődő országok sajátos problémáival. Fontos megállapításokat tett a demokráciáért és a szocializmusért folytatott harc egybekapcsolásáról a fejlett tőkésországok kommunista pártjainak stratégiájában és taktikájában, a kommunisták és a szocialisták egységének növekvő fontosságáról, a fejlődő országok haladó erőinek a neokolonializmus elleni harcban mutatkozó új forradalmi feladatairól: a nemzeti demokratikus állam megteremtésének lehetőségéről, a nem-kapitalista út távlatáról.

A hatvanas években az erőviszonyok változása rákényszerítette az imperialista külpolitika képviselőit és teoretikusait, hogy átértékeljék koncepcióikat mind a nemzetközi politika, mind a szocializmus és a nemzeti felszabadító mozgalom elleni harc fontos kérdéseiben. Ugyanakkor az erőviszonyoknak a szocializmus javára bekövetkezett eltolódásával egyre inkább elkerülhetetlenné vált a világ egy-egy részén felhalmozódott rendezetlen kérdések megoldása, különösképpen Európában. A kommunista pártok a béke biztosítása érdekében rendezni kívánták e problémákat. Ezt tükrözte az európai kommunista és munkáspártok Karlovy Vary-i értekezlete 1967 áprilisában. Itt az európai kapitalista és szocialista országok kommunista pártjai közösen vázolták fel tervüket a második világháborúból visszamaradt rendezetlen kérdések megoldására, az európai béke és biztonság megteremtésére, összekapcsolva ezt a szélesebb antiimperialista harccal és a munkásosztály antiimperialista, antimonopolista, antifasiszta harcával.

Az Egyesült Államok és más imperialista országok uralkodó körei — a kényszerű átértékelésekkel együtt — Ázsiában, Latin-Amerikában és Afrikában egyaránt megpróbálták visszaszerezni elvesztett pozícióikat. A hatvanas évek közepén kísérletet tettek egy újabb offenzíva kibontakoztatására a szocialista országok és a nemzeti felszabadító mozgalom ellen. A Távol-Keleten a hatvanas évek közepére az indokínai háború kiszélesítésével már világossá vált az amerikai imperialistáknak ez a terve.

Éppen ezért előtérbe került a demokratikus és a proletár erők egybehangolt antiimperialista harcának szükségessége. E harc fő politikai bázisa csak a kommunista pártok egysége lehetett, s ezt megváltozott viszonyok — számos párt befolyásának növekedése és az egyes országok sajátosságainak megfelelő politika kidolgozására való törekvés erősödése — közepette kellett megszilárdítani.

Az erőviszonyok további változása, az imperialista ellenoffenzíva, a három fő forradalmi erő bonyolult párhuzamossága és a szocialista építőmunka több problémája szélesedő vitát váltott ki a forradalom és a szocialista építőmunka kérdéseiről. Ezzel együtt növekedett a kommunista pártok regionális értekezleteinek száma. A fejlett tőkésországok kommunista pártjainak sorozatos értekezletei főleg a monopoltőke ellen folytatott harc égető kérdéseivel foglalkoztak.

Ilyen körülmények között a hatvanas évek második felében érlelődtek a világ kommunista pártjai újabb nemzetközi tanácskozásának feltételei. Az 1969 júniusában Moszkvában megtartott tanácskozás elfogadta „Az imperializmus elleni harc feladatai a jelenlegi szakaszban, s a kommunista és munkáspártok, az összes antiimperialista erők akcióegysége" c. dokumentumot. Ez összefoglalta az imperializmus ellen folyó harc közös feladatait. Különösképp indokolta a közös platform kialakítását, az összeforrottság megszilárdítását az indokínai térségben folyó elkeseredett küzdelem. A vietnami és a többi indokínai nép harcának jövője tárul fel Ho Si Minhnek a kötetben közölt internacionalista szellemű végrendeletéből.

A kommunista pártok egységének fejlesztését azonban más tényezők is sürgették, nem utolsóként Kína Kommunista Pártja maoista vezetőinek fokozódó szakadár tevékenysége és antimarxista nézeteik teljes kifejlődése. A nemzetközi kommunista mozgalom a hatvanas években fölvette a harcot e káros nézetekkel és tevékenységgel. A maoista nézetek és politika legalaposabb elemzését az SZKP Központi Bizottságának 1963. évi levele és nyilatkozata tartalmazza. A fő vitás kérdések megítélésében alapjában véve hasonló álláspontot foglaltak el más szocialista országok, a fejlett tőkésországok és a fejlődő országok kommunista pártjai is.

A kommunista mozgalom belső vitáit fokozta és megnehezítette az 1968-as csehszlovákiai „csendes" ellenforradalom. Az addigi szektás politika és az opportunista meghátrálás utat nyitott a belső revizionista és ellenforradalmi erők támadásának, valamint az imperializmus ideológiai-politikai diverziójának. A csehszlovákiai események alakulása szükségessé tette más szocialista országok politikai és katonai segítségnyújtását. E kérdésben azonban néhány jelentős, főleg nyugat-európai kommunista párttal nézetkülönbségek támadtak. A szocializmus védelmében való testvéri segítségnyújtást egyes kommunista pártok az állami szuverenitás megsértésének tekintették. A segítséget nyújtó szocialista országok abból indultak ki, hogy a szuverenitásnak mindenkor meghatározott osztálytartalma van, és hogy a szocialista országok vívmányainak védelme — főként veszély esetén — közös feladat, az internacionalizmusból fakadó kötelesség. (Ezzel összefüggésben került a szocialista országok kommunista és munkáspártjainak 1968-as pozsonyi nyilatkozata a kötet III. részének „A szocialista országok együttműködése" c. fejezetébe.)

A kommunista pártok közös fellépése a hatvanas és a hetvenes években jelentősen előmozdította több fontos kérdés megoldását. Internacionalista módon foglaltak

állást az indokínai népek szabadságharcának és az Egyesült Államok agressziója elleni akciók összehangolásának a kérdésében. 1969-ben és 1970-ben ily módon léptek föl az európai tőkésországok kommunista pártjai, a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének állásfoglalásaival egyidejűleg.

Nagy jelentőségű esemény volt az európai kommunista és munkáspártok 1976 júniusában megtartott berlini konferenciája. A 30 millió kommunistát tömörítő pártok olyan időszakban készítették elő és rendezték meg tanácskozásukat, amikor nagy horderejű változások zajlottak le a nemzetközi politikában. Ezek között alapvető a nemzetközi erőviszonyok kedvező irányú módosulása és ennek nyomán a nemzetközi feszültség enyhülése, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének fokozatos térhódítása. Bizonyos értelemben a tanácskozás közvetlen előzményének tekinthető az európai kollektív biztonsági egyezményt kidolgozó 1975-ös helsinki kormányfői értekezlet. A berlini konferencián részt vevő pártok egyetértettek abban, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom újabb fejlődési szakaszba lépett, s a kommunisták mind nagyobb súllyal vesznek részt a földrész társadalmi, politikai viszonyainak alakításában. Megerősítették, hogy az enyhülés kedvez a társadalmi haladásért küzdő erőknek, és ismételten hangsúlyozták a szocializmus és a béke elválaszthatatlan összetartozását. Elítélték a burzsoázia fokozódó kommunistaellenességét. A nyugat-európai kommunista pártok többsége méltatta a szocialista országok eredményeit, s egyöntetűen kiemelték a békéért, egy újabb világháború elhárításáért folytatott harcuk jelentőségét. A konferencia legfontosabb eredménye, hogy a tanácskozáson részt vevő pártok közös álláspontra jutottak egy olyan dokumentum megfogalmazásában, amely marxista—leninista módon elemezte a kialakult európai helyzetet, és ebből kiindulva határozta meg az európai béke és biztonság további megszilárdításának közös feladatait. A dokumentum jó alapot adott a földrész kommunista és munkáspártjainak együttes fellépéséhez, amennyiben egyszerre erősítette meg a pártok önállóságának elvét és szoros együttműködésük elengedhetetlenségét.

A kötet III., „A kommunista pártok a szocializmus, a kommunizmus megvalósítása útján" című részében közölt dokumentumok sorrendje a folyamat történeti kibontakozását követi: *a)* a proletárdiktatúra kivívása; *b)* a Szovjetunió fejlődése 1945 után és a szocializmus alapjainak lerakása a népi demokratikus országokban; *c)* a fejlett szocialista társadalom építésének jelenlegi szakasza. Szerepelnek a kötetben olyan okmányok is, amelyek a szocialista országok együttműködésének normáit rögzítik, és az ezzel kapcsolatos sajátos gazdasági és politikai feladatokat jelölik meg.

E dokumentumok jelentős része azt mutatja be, hogy a kommunista pártok vezetésével miként győztek — a Szovjetunió felszabadító harcára támaszkodva — a népi demokratikus forradalmak Európában és Ázsiában, hogyan vívták ki a proletárhatalmat, amelyben a munkásosztály — egységét megteremtve — mind szélesebb körben vonja be a hatalom gyakorlásába szövetségeseit, mindenekelőtt a paraszti tömegeket. A népi demokratikus forradalmak időszakára vonatkozó dokumentumok fő tartalmi mondanivalója máig is érvényes, s jelentősége van a proletárdiktatúra

szükségességének megítélésében. Az eddigi történelmi tapasztalatok ugyanis valamennyi mai szocialista országra vonatkozólag a proletárdiktatúra szükségességét tanúsítják a szocializmus építésében, nem zárva ki e hatalom különböző nemzeti formáit. A dokumentumok azt is tükrözik, hogy a szocializmus alapjainak lerakása gazdasági, politikai és ideológiai téren egyaránt éles osztályharcban ment végbe.

A szocializmus építésében elkövetett hibák, egyszersmind a revizionisták aknamunkája nyomán Magyarországon 1956 őszén politikai válság következett be, s ez az imperialisták támogatta ellenforradalmi felkelésbe torkollott. Ez nagy nehézségeket okozott, de hosszabb távon a magyarországi osztályharc tapasztalatai is hozzájárultak a nemzetközi kommunista mozgalom erősödéséhez.

A hetvenes évek elejére az európai szocialista országokban gazdaságilag, politikailag, társadalmilag megérlelődtek a viszonyok a fejlett szocialista társadalom építésére. A közölt kongresszusi dokumentumokból kiviláglik, hogy a fejlett szocialista társadalom felépítése a szocialista, majd a kommunista társadalom megalkotásának kikerülhetetlen szakasza, amelynek konkrét feltételeit a történelmi fejlődés elért szintje szabja meg. E nagy feladat megoldásában a szocialista országoknak messzemenően támaszkodniuk kell összefogásuk erejére, a Szovjetunió és egymás tapasztalataira, és szükségük van a nemzetközi kommunista mozgalom és a haladó világ támogatására.

A fejlett szocialista társadalom meghatározott nemzetközi feltételek között épül. Ezek közül a dokumentumok különösen a békés egymás mellett élés megnövekedett lehetőségét és fokozott szükségességét hangsúlyozzák. A különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése a hetvenes évek közepére új szintre emelkedett. A kibontakozott enyhülési tendenciát eltúlzó álláspontokat a kommunista pártok elutasítják, egyszersmind tudatában vannak annak, hogy a békés egymás mellett élés, a különböző társadalmi rendszerű államok együttműködése elősegíti a fejlett szocialista társadalom és a kommunista társadalom felépítését anélkül, hogy a szocialista közösség államai feladnák forradalmi céljaikat. Emellett nem tévesztik szem elől, hogy az imperializmus lényege nem változott meg, a nemzetközi imperializmus nem adta fel fő stratégiai célját: továbbra is a szocializmus és a forradalmi erők visszaszorítására és legyőzésére törekszik.

A kötet IV. része a tőkésországok kommunista pártjainak fejlődéséről, a monopolista rendszer elleni harcukról és a nemzetközi kommunista mozgalomban betöltött szerepükről ad képet.

Az erre vonatkozó dokumentumok elsősorban a kommunistáknak 1944—1945 után a nyugat-európai koalíciós kormányzatokban betöltött szerepével, a demokratikus Franciaország és Olaszország létrehozásáért tett erőfeszítésekkel foglalkoznak. E néhány dokumentum is bizonyítja, hogy az antifasiszta harcból kiemelkedett kommunista pártok, az előző évtizedek tapasztalatait értékesítve, következetesen síkraszálltak a demokrácia kiteljesítéséért, a dolgozó tömegek érdekeinek védelméért. Ezt a harcot a kommunisták akkor sem szüntették be, amikor (1947—1948 után) ellenzéki pozícióból kellett folytatniuk.

Az ötvenes évek közepén az ellenzékbe szorított kommunista pártok — mindenekelőtt az olasz és a francia — az SZKP XX. kongresszusának megállapításaira is támaszkodva hozzáfogtak stratégiájuk és taktikájuk korszerűsítéséhez. Elősegítette ezt a békés egymás mellett élés megnövekedett lehetősége, a háború elhárításának javuló esélye, a politikai erőviszonyok eltolódása a kapitalista országok vezető csoportján, illetve az egyes fejlett tőkésországokon belül. Mindez kiszélesítette a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet békés útjának lehetőségét. A nyugati kommunista pártok új stratégiai koncepciói sikerének, sőt már kialakulásuknak is fontos feltétele volt, hogy felszámolják az 1949 és 1956 között rájuk is ható dogmatikus szektarianizmust, s egyidejűleg visszaverjék az ennek következményei nyomán, részben a baloldali hibák visszahatásaként megindult jobboldali opportunista támadásokat is. Az új stratégiai koncepciókat tükrözik a közölt dokumentumok, mindenekelőtt e pártok újabb programjai. Világosan kiderül belőlük, hogy a fejlett tőkésországok kommunista pártjai számára a stratégia és a taktika kulcskérdése a demokráciáért és a szocializmusért folytatott harc szerves összekapcsolása, a szocialista forradalom bizonyos előfeltételeit megteremtő mély demokratikus reformok kivívása, a munkásosztály akcióegysége és az erre épített mind szélesebb demokratikus tömörülés, végül egy antimonopolista szövetségen nyugvó hatalom megteremtése, amely lépcsőfok lehet a szocialista forradalom kivívásához, a szocializmushoz. E programok egyik alapvető sajátossága a békés út előnyben részesítése, anélkül hogy kizárnák a fegyveres harc lehetőségét, ha a burzsoázia „napirendre tűzi a szuronyt".

A tőkésországok kommunista pártjainak harcában, különösen az ötvenes évek közepétől, mindinkább új meghatározó körülménnyé vált a tőkés integráció, illetve a multinacionális konszernek hatalmának erősödése. Ettől kezdve — a forradalmi szakszervezetekkel együtt — egyik legfontosabb feladatuk a tőkés világ gazdasági helyzetének alapos elemzése volt, és az abból levont következtetések érvényesítése a dolgozó tömegek antikapitalista harcában. A tőkésországok kommunista pártjai mind többet foglalkoznak az integrációval és a multinacionális konszernek tevékenységének következményeivel, valamint — a hatvanas évek végétől — a kapitalizmus általános válságának talaján létrejött sajátos, súlyos gazdasági válsággal. E válság komplex jellegű, és minden egyes eleme a munkásmozgalom antikapitalista, antiimperialista küzdelmére is hat.

A tőkésországok fejlődésének ebben az új szakaszában a legtöbb kapitalista országban kibontakozott a polgári demokrácia hagyományos intézményeinek krónikus válsága. Egyidejűleg belső és külső okok együttes hatása következtében válságba kerülnek vagy elbuknak az elnyomás és a fékentartás primitív módszereit alkalmazó fasiszta rendszerek. Több országban a kialakult helyzet mind sürgetőbben követeli a kommunisták bevonását a monopoltőkés fejlődés zavarait tükröző politikai válság leküzdésébe. Erre utalnak azok a dokumentumok, amelyek a portugál antifasiszta és antikolonialista demokratikus forradalommal, a görögországi helyzettel, az olasz, a francia és a spanyol kommunista mozgalom problémáival foglalkoznak. E térség kommunista pártjai előtt új és korábban nem ismert feladatok állnak, ami nemritkán vitákat vált ki ezek között a kommunista pártok között, s az egész kommunista mozgalomban is.

1945-től napjainkig alapvetően változott meg a világ képe azáltal is, hogy gyorsuló ütemben — történelmileg egészen rövid idő, 30 esztendő leforgása alatt — összeomlott a klasszikus gyarmati rendszer. A fiatal és a korábban függetlenné vált fejlődő országok kommunista pártjai egyszerre küzdenek a gyarmati rendszer még meglevő maradványai és a neokolonializmus ellen, valamint országaik haladó társadalmi berendezkedésének megteremtéséért.

E kérdéskomplexummal foglalkoznak az V. részben közölt dokumentumok. Az úgynevezett harmadik világban az események példátlanul gyors fejlődésével együtt nemcsak súlyos megoldandó problémák tornyosulnak a kommunisták és a haladó erők előtt, hanem veszélyek is leselkednek rájuk, sőt a forradalmi harcban esetenként súlyos visszaesések is bekövetkeznek. Ezt tárják fel az indonéz, a chilei és részben az afrikai helyzettel foglalkozó dokumentumok. A fejlődő országok kommunista pártjai sokrétű antiimperialista — esetenként erősödő antikapitalista — harci feladatokat hivatottak megoldani a jelenlegi szakaszban, vezetniük kell e harcokat és egyidejűleg előmozdítani a béke ügyét egyes robbanásveszélyes területeken.

A társadalmi haladásért folytatott küzdelem itt azért is nehezebb, mert — különösen Afrikában — még alig van, vagy csak gyengén fejlett a forradalom vezetésére hivatott munkásosztály, amely hatékonyan ellensúlyozhatná az adott országok nemzeti burzsoáziájának vagy más vezetőinek esetenkénti, a neokolonialista törekvéseknek kedvező politikáját.

E kötet szerkesztői és munkatársai egyrészt azzal a szándékkal végezték válogató munkájukat, hogy ismertessék a különböző tankönyvekben, monográfiákban és memoárokban leírt történelmi eseményekre vonatkozó fontos dokumentumokat, e hiteles forrásokat, s a kommunista pártok bennük tükröződő elemző munkáját. Egyben az a szándék is vezette őket, hogy megmutassák a nemzetközi kommunista mozgalom képességét az újabb és újabb történelmi helyzetek és feladatok felismerésére, elméletük és harcuk továbbfejlesztésére, s egyúttal dokumentálják a marxista—leninista eszmeiségű, internacionalista álláspont igazát.

I

NEMZETKÖZI TANÁCSKOZÁSOK

[1]

NYILATKOZAT A NEMZETKÖZI HELYZETRŐL

A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK TÁJÉKOZTATÓ IRODÁJÁNAK[1] HATÁROZATA (1947. OKTÓBER 5.)

Jugoszlávia Kommunista Pártja, a Bolgár Munkáspárt (kommunista), Románia Kommunista Pártja, a Magyar Kommunista Párt, a Lengyel Munkáspárt, a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártja, a Francia Kommunista Párt, Csehszlovákia Kommunista Pártja és az Olasz Kommunista Párt képviselői a nemzetközi helyzetről folytatott vita után a következő nyilatkozatban egyeztek meg:

A nemzetközi helyzetben a második világháború eredményeképpen és a háború utáni időszakban lényeges változások történtek.

Ezeket a változásokat a világpolitika színterén működő fő erők új elhelyezkedése, a második világháború győztes államai közötti viszony megváltozása és átcsoportosulásuk jellemzi.

Amíg folyt a háború, a Németország és Japán elleni háborúra szövetkezett államok együtt maradtak és egy tábort alkottak. A szövetségesek táborában azonban már a háború alatt mind a háború céljai, mind a háború utáni berendezkedés feladatainak meghatározása tekintetében eltérés volt. A Szovjetunió és a demokratikus országok a háború fő céljának Európában a demokratikus rend helyreállítását és megszilárdítását, a fasizmus felszámolását és a Németország részéről fenyegető új agresszió lehe-

[1] 1947 szeptemberében Lengyelországban tanácskozást tartottak Bulgária, Csehszlovákia, Franciaország, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, Olaszország, Románia és a Szovjetunió kommunista és munkáspártjai. Itt határozták el a Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának megalakítását, a pártok közötti tapasztalatcsere és a részt vevő pártok tevékenységének kölcsönös megegyezésen alapuló egyeztetése céljából. Ez a tanácskozás tette közzé e nyilatkozatot.

tőségének megelőzését és az európai népek közötti teljes és tartós együttműködés megteremtését tekintették. Az Egyesült Államok és vele egyetértésben Anglia, más célt tűzött maga elé a háborúban: a világpiaci versenytársaktól (Németország, Japán) való megszabadulást és saját uralkodó helyzete biztosítását. Ez az eltérés a háborús célok és a háború utáni berendezkedés feladatainak meghatározásában a háború utáni időszakban kezdett elmélyülni. Két ellentétes politika alakult ki: az egyik oldalon a Szovjetunió és a demokratikus országok politikája, amely az imperializmus aláásására és a demokrácia megszilárdítására irányul, a másik oldalon az Egyesült Államok és Anglia politikája, amely az imperializmus megerősítésére és a demokrácia megfojtására irányul. Minthogy a Szovjetunió és az új demokrácia országai a világuralomért való harc imperialista terveinek és a demokratikus mozgalom szétzúzásának akadályai lettek – hadjáratot hirdettek meg a Szovjetunió és az új demokrácia országai ellen, amit az Egyesült Államokban és Angliában a legbuzgóbb imperialista politikusok új háborúval való fenyegetésekkel is alátámasztanak.

Ily módon két tábor alakult ki: az imperialista, demokráciaellenes tábor, melynek fő célja az amerikai imperializmus világuralmának megteremtése és a demokrácia szétzúzása, valamint az imperialistaellenes, demokratikus tábor, melynek fő célja az imperializmus aláása, a demokrácia megszilárdítása és a fasizmus maradványainak felszámolása.

A két ellentétes tábor – az imperialista és az imperialistaellenes – harca a kapitalizmus általános válságának további kiéleződése, a kapitalizmus erőinek gyengülése, a szocializmus és a demokrácia erőinek gyarapodása közepette megy végbe.

Ezért az imperialista tábor és annak vezető ereje, az Egyesült Államok, különösen támadó aktivitást fejt ki. Ez az aktivitás egyidejűleg bontakozik ki minden irányban – a katonai és stratégiai rendszabályok, a gazdasági terjeszkedés és az ideológiai harc irányában. A Truman-Marshall-terv[2] csupán alkatrésze, európai fejezete a nemzetközi terjeszkedés általános politikájának, amelyet az Egyesült Államok a világ minden táján folytat. Az amerikai imperializmusnak azt a tervét, hogy Európát gazdaságilag és politikailag leigázza, kiegészítik a Kína, Indonézia, Dél-Amerika államainak gazdasági és politikai leigázását célzó tervei. A tegnapi agresszorokat – Németország és Japán kapitalista mágnásait – Amerika új szerepre készíti elő, arra, hogy az Egyesült Államok imperialista politikájának eszközévé váljanak Európában és Ázsiában.

Felette változatos az imperialista tábor taktikai eszközeinek fegyvertára. Egyaránt

[2] Harry S. *Truman* (1884–1972) – 1945 áprilisától 1953 januárjáig az Egyesült Államok elnöke volt. 1947. március 12-én a Kongresszushoz intézett üzenetében lefektette külpolitikájának alapelveit. Ezek összefoglaló elnevezése a Truman-elv. Lényege, hogy az Egyesült Államok feladatává teszi a világ különböző térségeiben a baloldali haladó erők és a felszabadító mozgalmak elleni beavatkozást, azok elnyomását. Ennek keretében Görögországnak és Törökországnak 400 millió dollár segélyt folyósítottak.

George C. *Marshall* (1880–1959) – 1947–1949-ben az Egyesült Államok külügyminisztere. 1947. június 5-én a Harvard Egyetemen elmondott beszédében megfogalmazott terve a Truman-elv célkitűzéseinek valóra váltását szolgálta. A nyugat-európai kapitalista országok háború utáni talpra állítását célozta, egyidejűleg gátat kívánt vetni a népi demokratikus fejlődésnek is Európában. A Truman-elv és a Marshall-terv az Egyesült Államok világuralmi, hidegháborús politikájának meghatározó lépései voltak.

alkalmazza az erőszakkal való nyílt fenyegetést, a szédítést és zsarolást, a politikai és gazdasági nyomás, a vesztegetés legkülönfélébb módjait, kihasználja a belső ellentéteket, a széthúzást saját pozícióinak megerősítésére és mindezt a politikában járatlan emberek becsapására és megtévesztésére szánt liberális, pacifista álarc mögé rejti.

Az imperialisták taktikai eszközeinek fegyvertárában különleges szerepet tölt be a jobboldali szocialisták áruló politikájának felhasználása, mint például Franciaországban Blum[3], Angliában Attlee[4] és Bevin[5], Németországban Schumacher[6], Ausztriában Renner[7] és Schärf[8], Olaszországban Saragat[9] stb. Ezek az imperialista politika rablólényegét a demokrácia és a szocialista frazeológia álarca mögé igyekeznek rejteni, de a valóságban mindenben az imperialisták hűséges szekértolói, akik bomlást visznek a munkásság soraiba és megmérgezik öntudatát. Nem véletlen, hogy az angol imperializmus külpolitikája Bevin személyében a legkövetkezetesebb és legbuzgóbb képviselőjére akadt.

Ily viszonyok között az imperialistaellenes, demokratikus tábornak tömörülnie kell, egybehangolt akcióprogramot kell kidolgoznia, ki kell dolgoznia saját taktikáját az imperialista tábor fő erői, az amerikai imperializmus ellen, annak angol és francia szövetségesei ellen, a jobboldali szocialisták ellen, mindenekelőtt Angliában és Franciaországban.

Az imperialista agresszió terveinek meghiúsításához arra van szükség, hogy Európa összes demokratikus, imperialistaellenes erői latba vessék minden erejüket. A jobboldali szocialisták ennek az ügynek árulói. Az új demokrácia ama országainak kivételével, ahol a kommunisták és szocialisták blokkja más demokratikus, haladó pártokkal együtt az alapját képezi az ország ellenállásának az imperialista tervekkel szemben, a szocialisták a legtöbb más országban és elsősorban a francia szocialisták és az angol munkáspártiak – Ramadier[10], Blum, Attlee és Bevin – szolgalelkűségükkel és szolgálatkészségükkel megkönnyítik az amerikai tőke számára céljai elérését, zsaro-

[3] Léon *Blum* (1872–1950) – szocialista párti politikus, az SFIO (a Munkás Internacionálé Francia Szekciója) vezetője, aki a második világháború után letérítette a szocialista pártot a kommunistákkal kötött szövetség útjáról. 1946. december és 1947. január között miniszterelnök.

[4] Clement Richard *Attlee* (1883–1967) – a Munkáspárt (Labour Party) vezetője, 1945–1951 miniszterelnök.

[5] Ernest *Bevin* (1881–1951) – az 1945–1951 közötti angol munkáspárti kormány külügyminisztere.

[6] Kurt *Schumacher* (1895–1952) – 1946-tól a Németország nyugati megszállási övezeteiben működő szociáldemokrata párt (SPD) elnöke, hevesen ellenezte a kommunistákkal kialakítandó egységfrontot.

[7] Karl *Renner* (1870–1950) – osztrák reformista szocialista. 1945-ben irányításával szerveződött meg Ausztria Szocialista Pártja. Ekkor az ideiglenes kormány elnöke, hadügy- és külügyminiszter. 1945 decemberétől haláláig köztársasági elnök.

[8] Adolf *Schärf* (1896–1965) – a második világháború után Ausztria Szocialista Pártjának egyik újjászervezője, 1946 decemberétől a párt elnöke.

[9] Giuseppe *Saragat* (1898) – a második világháború végén újjászerveződő Olasz Szocialista Pártban a jobboldal egyik vezetője. 1947 januárjában kivált a szocialista pártból és más szakadár politikusokkal együtt megalakította az Olasz Dolgozók Szocialista Pártját, melynek később Olasz Szociáldemokrata Párt lett a neve.

[10] Paul *Ramadier* (1881–1961) – francia jobboldali szocialista. 1947. január és november között miniszterelnök. A Marshall-segély elnyerése érdekében eltávolította a kommunistákat a kormányból.

lásokra gerjesztenek benne étvágyat és saját országaikat az Egyesült Államoktól való szolgai függőség útjára taszítják.

Ebből következik, hogy a kommunista pártokra különleges feladat hárul. Saját kezükbe kell venniük nemzeti függetlenségük és országaik szuverenitásának védelmét. Ha a kommunista pártok szilárdan fogják megállni helyüket, ha nem hagyják magukat megijeszteni és megzsarolni, ha férfiasan fognak őrt állani a demokrácia, országaik nemzeti szuverenitása, szabadsága és függetlensége védelmében, ha képesek lesznek az országaik gazdasági és politikai leigázására irányuló kísérletek ellen folytatott harcban mindazoknak az erőknek élére állni, amelyek készek megvédelmezni becsületük és nemzeti függetlenségük ügyét, akkor nem valósulhat meg Európa és Ázsia leigázásának semmiféle terve.

Ez most a kommunista pártok egyik fő feladata.

Figyelembe kell venni, hogy óriási a különbség az imperialisták ama kívánsága között, hogy új háborút indítsanak, és egy ilyen háború megszervezésének a lehetősége között. A világ népei nem akarnak háborút. A béke pártján álló erők annyira jelentősek és hatalmasak, hogy ha ezek az erők a béke védelmében szilárdak és kemények lesznek, ha állhatatosságot és hajthatatlanságot tanúsítanak, akkor az agresszorok tervei teljes kudarcot vallanak. Nem szabad elfelejteni, hogy az imperialista ügynökök azért [illegible]apnak zajt a háborús veszélyről, hogy a gyenge idegzetűeket és ingatagokat megijesszék, és zsarolással engedményeket csikarjanak ki az agresszor javára.

A munkásosztály számára a legfőbb veszély most saját erőinek lebecsülése, az imperialista tábor erőinek túlbecsülése. Miként a müncheni politika[11] a múltban szabad kezet adott a hitleri agressziónak, úgy az Egyesült Államok és az imperialista tábor új irányzatának tett engedmények is még arcátlanabbá és agresszívabbá tehetik annak mozgatóit. Ezért a kommunista pártoknak minden vonalon, állami, politikai, gazdasági és ideológiai téren egyaránt, élére kell állniuk az ellenállásnak az imperialista terjeszkedés és az agresszió terveivel szemben, tömörülniük kell közös imperialistaellenes és demokratikus program alapján, egyesíteniük kell erőfeszítéseiket, maguk köré kell gyűjteniük a nép minden demokratikus és hazafias erejét.

A tartós békéért, a népi demokráciáért.

Kilenc kommunista párt lengyelországi értekezletének beszámolói. 1947. szeptember. Szikra (é. n.). 7–10. old.

[11] Az angol és francia uralkodó körök azon külpolitikai irányvonalának elnevezése, amely a második világháború előtti években a fasiszta agressziót területi engedményekkel a Szovjetunió irányába kívánta terelni. Egyik legfontosabb megnyilvánulása az 1938. szeptember 29–30-i müncheni konferencia. Itt Franciaországot Daladier, Nagy-Britanniát Chamberlain, Németországot Hitler, Olaszországot Mussolini képviselte. Hitler követelésére aláírták a müncheni egyezményt, amely kötelezte Csehszlovákiát, hogy engedje át a Szudéta-vidéket Németországnak, és területi engedményeket tegyen Magyarországnak, illetve Lengyelországnak is.

[2]

AZ EMBERISÉG BÉKÉJÉÉRT, JÖVŐJÉÉRT

A SZOCIALISTA ORSZÁGOK KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTJAINAK NYILATKOZATA[1]

(1957. NOVEMBER 16.)

I

Korunk alapvető tartalma a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet, amely az oroszországi Nagy Októberi Szocialista Forradalommal kezdődött meg. Ma már az egész világ lakosságának több mint egyharmada – több mint 950 millió ember – lépett a szocializmus útjára, és építi az új életet. A szocializmus erőinek hatalmas fejlődése ösztönzőleg hatott a háború utáni időszak imperialistaellenes nemzeti mozgalmának viharos növekedésére. Az utóbbi 12 év alatt a Kínai Népköztársaságon, a Vietnami Demokratikus Köztársaságon és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságon kívül több mint 700 millió ember ugyancsak lerázta a gyarmati igát, és megteremtette saját független nemzeti államát. A gyarmati és a függő országok még rabságban maradt népei fokozzák harcukat nemzeti felszabadulásukért. A szocializmus és a nemzeti felszabadító mozgalom fejlődése jelentősen meggyorsította az imperializmus szétesésének folyamatát. A imperializmus az emberiség nagyobb része felett elvesztette egykori uralmát. Az imperialista államok társadalmát mély osztályellentétek marcangolják, s ugyanakkor éles ellentétek vannak az imperialista államok között is; ami pedig ezeknek az országoknak a munkásosztályát illeti, egyre határozottabban száll szembe az imperializmus és a monopóliumok politikájával, harcol életkörülményeinek megjavításáért, a demokratikus jogokért, a békéért és a szocializmusért.

Korunkban a világfejlődést a két ellentétes társadalmi rendszer közötti verseny alakulása és eredményei határozzák meg. A szocializmus 40 év alatt bebizonyította, hogy mint társadalmi rendszer messze felülmúlja a kapitalizmust. A szocializmus biztosította a termelőerők olyan ütemű fejlődését, amely a kapitalizmus számára ismeretlen és elérhetetlen, biztosította a dolgozók anyagi és kulturális életszínvonalának emelkedését. A szocializmus nagy életerejét meggyőzően bizonyítják a Szovjetuniónak a gazdaság, a tudomány és a technika területén felmutatott nagy sikerei, valamint a többi szocialista országnak a szocialista építésben elért eredményei. A szocialista államokban a dolgozó tömegek igazi szabadságot és demokratikus

[1] 1957. november 14. és 16. között Moszkvában tanácskoztak 12 szocialista ország kommunista és munkáspártjának képviselői. Ezen a tanácskozáson fogadták el az itt közölt nyilatkozatot. November 16. és 19. között ugyanott zajlott le 64 kommunista és munkáspárt képviselőinek tanácskozása, amely békekiáltványt fogadott el. A kiáltvány a fegyverkezési verseny beszüntetésére, a nukleáris fegyverek gyártásának és alkalmazásának betiltására, az atomfegyver-kísérletek beszüntetésére, a katonai tömbök felszámolására szólított fel.

jogokat élveznek, a népi hatalom biztosítja a néptömegek politikai egységét, megvalósítja a nemzetek egyenlőségét és barátságát, s a világbéke megőrzésére és az elnyomott népek felszabadító harcának támogatására irányuló külpolitikát folytat. A fejlődő és erősödő szocialista világrendszer egyre nagyobb hatást gyakorol a nemzetközi helyzetre a béke, a haladás és a népek szabadsága érdekében.

Amíg a szocializmus fellendülőben van, addig az imperializmus hanyatlik. Az imperializmus állásai jelentősen meggyengültek a gyarmati rendszer szétesése következtében. Azok az országok, amelyek lerázták a gyarmati igát, védelmezik kivívott függetlenségüket, és harcolnak gazdasági önállóságukért, a népek közötti békéért. A szocialista rendszer léte, az a segítség, amelyet a szocialista országok ezeknek az országoknak az egyenjogúság alapján nyújtanak, valamint a szocialista országok és eme országok közötti együttműködés a békéért, az agresszió ellen folyó harcban – megkönnyíti, hogy ezeknek az országoknak népei megvédjék nemzeti szabadságukat, és előrehaladjanak a társadalmi fejlődés útján.

Az imperialista államokban kiéleződtek a termelőerők és a termelési viszonyok közötti ellentmondások; a modern tudományt és technikát sok tekintetben nem használják fel a társadalmi haladás, az egész emberiség érdekében, mivel a kapitalizmus lebéklyózza és eltorzítja a társadalom termelőerőinek fejlődését. A kapitalista világgazdaság helyzete ingatag és bizonytalan. A viszonylag nagy konjunktúra, amely a kapitalista világ több országában egyelőre tart, jelentős mértékben a fegyverkezési hajsza és egyéb átmeneti jellegű tényezők ingatag talaján jött létre. A kapitalista gazdaság azonban nem képes elkerülni az újabb mélyreható megrázkódtatásokat és válságokat. Az ideiglenes konjunktúra a kapitalista országok munkásainak egy részében táplálja a reformista illúziókat. A háború utáni időszakban a fejlettség magas fokán álló tőkésországokban a munkásosztály egyik-másik rétegének sikerült az erősödő kizsákmányolás ellen, az életkörülmények megjavításáért vívott harcában elérnie bizonyos munkabéremelést, bár a reálbér ezen országok egész sorában alacsonyabb a háború előtti színvonalnál. A kapitalista világ nagyobb részében azonban, különösen a gyarmati és a függő országokban, a dolgozók milliói nyomorognak. A monopóliumoknak a mezőgazdaságba való nagymérvű behatolása, az általuk előírt árpolitika, a bankhitel és a bankkölcsönök rendszere, valamint az adóknak a fegyverkezési hajsza által előidézett növekedése következtében folytatódik a parasztság zömének tönkrejutása és elnyomorodása. Az ellentétek nemcsak a burzsoázia és a munkásosztály között éleződnek, hanem a monopolburzsoázia és a nép minden rétege, továbbá az Egyesült Államok monopolista burzsoáziája és a többi kapitalista ország népei, sőt burzsoáziája között is. A kapitalista országok dolgozói manapság olyan viszonyok között élnek, amelyek hatására egyre inkább meggyőződnek arról, hogy nehéz helyzetükből az egyetlen kivezető út – a szocializmus. Ilyenformán egyre kedvezőbb feltételek jönnek létre ahhoz, hogy bevonják őket a szocializmusért vívott aktív harcba.

Az Egyesült Államok agresszív imperialista körei az úgynevezett erőpolitika folytatásával arra törekednek, hogy uralmuk alá hajtsák a világ országainak többségét, és kísérletet tesznek arra, hogy megakadályozzák az emberiségnek a társadalmi fejlődés törvényeivel összhangban álló előrehaladását. A „kommunizmus elleni harc"

leple alatt arra törekednek, hogy minél több országot vessenek uralmuk alá, a demokratikus szabadságjogok felszámolására ösztönöznek, a fejlett kapitalista országok nemzeti függetlenségét is veszélyeztetik, a felszabadult népeket a gyarmati elnyomás új formáival akarják leigázni, és rendszeres ellenséges aknamunkát folytatnak a szocialista országok ellen. Az Egyesült Államok bizonyos agresszív körei politikájukkal arra törekednek, hogy maguk köré gyűjtsék a kapitalista világ összes reakciós erőit. Ezek a körök a világreakció központjává válnak, s így a néptömegek legádázabb ellenségei. Ezek a népellenes agresszív imperialista erők politikájukkal saját pusztulásukat készítik elő, megteremtik saját sírásójukat, aki eltemeti őket.

Amíg az imperializmus fennmarad, addig megmarad az agresszív háborúk talaja is. A háború utáni években az amerikai, angol, francia és más imperialisták és lakájaik háborút viseltek vagy viselnek Indokínában, Indonéziában, Koreában, Malájföldön, Kenyában, Guatemalában, Egyiptomban, Algériában, Omanban és Jemenben.[2] Ugyanakkor az agresszív imperialista erők makacsul visszautasítják a fegyverkezés csökkentését, az atom- és hidrogénfegyver alkalmazásának és gyártásának betiltását, a kísérleti robbantások haladéktalan beszüntetéséről szóló megegyezést, folytatják az úgynevezett hidegháborút, a fegyverkezési hajszát, egyre újabb és újabb katonai támaszpontokat létesítenek, a béke aláásására irányuló agresszív politikát folytatnak, új háború veszélyét idézik elő. Egy világháború kitörése esetén – olyan viszonyok között, amikor még a nukleáris fegyver eltiltásában sem egyeztek meg – ez a háború elkerülhetetlenül egy soha nem látott pusztító jellegű nukleáris háborúvá válik.

Nyugat-Németországban az Egyesült Államok segítségével újjáéled a német militarizmus, s ezzel komoly háborús veszély tűzfészke alakul ki Európa középpontjá-

[2] 1945 végén a francia csapatok brit egységek támogatásával támadást intéztek *Vietnam* déli és középső része, valamint *Kambodzsa*, majd 1946-ban az egész Vietnami Demokratikus Köztársaság és *Laosz* ellen, hogy korábbi gyarmataikat visszaszerezzék. *Indonéziában* 1945 és 1947 között – a japánok elleni fegyveres harc bázisán – éles küzdelem bontakozott ki a függetlenségét elnyert indonéz nép és a területet újra gyarmatosítani akaró hollandok között. Az indonéz–holland ellentétet az 1949-es hágai kerekasztal-konferencián született megegyezés zárta le. *Koreában* 1950-ben az Egyesült Államok dél-koreai bábjai fegyveres támadást indítottak a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság ellen. Oldalukon harcba szálltak az ENSZ zászlajával álcázott amerikai csapatok is. Az 1951-ben Keszonban kezdődött fegyverszüneti tárgyalások csak 1953. július 27-én hoztak megegyezést; ebben a két harcoló fél közötti határt a 38. szélességi fok mentén húzták meg. *Malájföldön* 1948 és 1959 között fegyveres harc folyt a brit gyarmatosítók ellen. A helyi uralkodó osztályok és az angolokmegegyezésével az ország Malaya néven 1957. augusztus 31-én elnyerte függetlenségét, s aláírták a Maláj Államszövetség megalakulásáról szóló egyezményt. *Kenyában* 1952 és 1955 között folyt a harc a felszabadító mozgalom és a brit gyarmati haderő között. Az ország teljes függetlenségét 1963 végén nyerte el. *Guatemalában* 1954-ben az Egyesült Államok fegyveres támogatást nyújtott a hazai reakciónak a haladó kormányzattal szemben, aminek következtében ellenforradalmi katonai junta vette át a hatalmat. *Egyiptom* ellen – a Szuezi-csatorna államosítása után – Izrael, Nagy-Britannia és Franciaország indított katonai intervenciót 1956. október 29. és november 6. között. A szuezi agresszió a Szovjetunió rendkívül határozott kiállása, valamint az egyiptomi nép helytállása következtében kudarcot vallott. Az *algériai* felszabadító háború 1954 és 1962 között zajlott, amelynek következtében Algéria elnyerte függetlenségét. *Jemenben* a második világháború után gyorsan erősödő függetlenségi mozgalom 1955-ben fegyveres felkelésbe csapott át, de az angolok vérbe fojtották. *Omanban* a brit gyarmatosítók a reakciós uralkodó osztályokkal szövetségben biztosították korábbi kiváltságos helyzetüket. Mindenfajta függetlenségi törekvést visszaszorítottak.

ban.[3] A békét veszélyeztető nyugatnémet militarizmus és revansizmus elleni harc a német nép békeszerető erőinek és Európa valamennyi népének fontos feladata. Ebben a harcban különösen nagy a szerepe a Német Demokratikus Köztársaságnak – Németország történetében az első munkás-paraszt államnak, amellyel az értekezlet résztvevői szolidaritásukat fejezik ki, s amelyet teljes mértékben támogatnak.

Az imperialisták ugyanakkor megpróbálják rákényszeríteni a Közel-Kelet szabadságszerető népeire a hírhedt „Dulles–Eisenhower-doktrínát"[4], amivel veszélyeztetik a békét ebben a körzetben. Összeesküvéseket és provokációkat szerveznek a független Szíria ellen. A Szíria, Egyiptom és más arab országok elleni provokációk célja az, hogy szembeállítsa egymással és elszigetelje az arab államokat, s ezzel előkészítse az utat szabadságuk és függetlenségük felszámolására.

A SEATO[5] agresszív tömb háborús veszélyt teremt Délkelet-Ázsiában.

A háború vagy a békés egymás mellett élés kérdése a világpolitika alapvető problémájává vált. A világ népeinek óriási éberséget kell tanúsítaniuk az imperializmus által előidézett háborús veszéllyel szemben.

Jelenleg a béke erői annyira megnövekedtek, hogy reális lehetőség van a háború elhárítására, amit az imperialisták agresszív egyiptomi terveinek kudarca világosan megmutatott. Kudarcot vallottak továbbá arra irányuló terveik is, hogy az ellenforradalmi erőket Magyarország népi demokratikus rendszerének megdöntésére használják fel.

A béke ügyét korunk hatalmas erői védelmezik: a szocialista államok legyőzhetetlen tábora, élén a Szovjetunióval; Ázsia és Afrika békeszerető államai, amelyek antiimperialista álláspontot foglalnak el, és a szocialista országokkal együtt széles békeövezetet alkotnak; a nemzetközi munkásosztály és elsősorban annak élcsapata – a kommunista pártok; a gyarmati és félgyarmati népek felszabadító mozgalma; a népek tömegjelleget öltött békemozgalma; határozott ellenállást tanúsítanak az új, háborús tervekkel szemben Európának azok a népei, amelyek kinyilvánították semlegességüket, valamint Latin-Amerika népei és maguknak az imperialista országoknak néptömegei is. E hatalmas erőknek az egyesítése elháríthatja a háború kirobbanását, abban az esetben pedig, ha az imperializmus kardcsörtető mániákusai semmivel sem törődve nekibátorodnak és kirobbantják a háborút, az imperializmus önmagát ítéli pusztulásra, mert a népek nem tűrik majd tovább egy olyan rendszer fennmaradását, mely oly súlyos szenvedéseket okoz nekik és mérhetetlen áldozatokat követel tőlük.

[3] A Német Szövetségi Köztársaság 1955. május 5-én tagja lett a NATO-nak, ami lehetőséget biztosított az ország újrafelfegyverzésére.

[4] Az Eisenhower-doktrínát 1957 januárjában hirdette meg az amerikai kormány. Lényege, hogy az Egyesült Államok a Közel-Keleten fegyveres segítséget nyújt a térség országainak a „nemzetközi kommunizmus" visszaszorítására. Egyben biztosítja az amerikai érdekek érvényesülését a Közel-Kelet országaiban. A doktrínát csak Libanon és Irak kormánya fogadta el, Egyiptom, Szíria és Jordánia visszautasította. Az 1957. áprilisi jordániai államcsíny azonban utat nyitott az országban az amerikai külpolitikai elképzeléseknek.

[5] SEATO (South East Asian Treaty Organization – Délkelet-ázsiai Szerződés Szervezete) – 1954. szeptember 8-án alakult agresszív katonai tömb Délkelet-Ázsiában. A Manilában megkötött egyezményt az Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Franciaország, a Fülöp-szigetek, Pakisztán, Thaiföld és Új-Zéland írta alá.

Az értekezleten részt vevő kommunista és munkáspártok kijelentik, hogy a két rendszer békés egymás mellett élésének lenini elve, amelyet a jelenlegi viszonyoknak megfelelően az SZKP XX. kongresszusának határozatai[6] fejlesztettek tovább, megingathatatlan alapja a szocialista országok külpolitikájának, s megbízható alapja a népek közötti békének és barátságnak. A békés egymás mellett élés érdekeinek felel meg az az öt alapelv, amelyet a Kínai Népköztársaság és az Indiai Köztársaság közösen állított fel, s ezeket az érdekeket szolgálják az ázsiai és afrikai országok bandungi értekezletén elfogadott tételek is.[7] A békéért és a békés egymás mellett élésért vívott harc ma már a világ valamennyi országában a legszélesebb tömegek követelése.

A kommunista pártok a békéért folytatott harcot elsőrendű feladatuknak tekintik. Az összes békeszerető erőkkel együtt minden tőlük telhetőt megtesznek a háború elhárítása érdekében.

II

Az értekezlet véleménye szerint a jelenlegi helyzetben különösen nagy jelentőségre tesz szert a szocialista államok, a különböző országokban működő kommunista és munkáspártok egységének és testvéri együttműködésének erősítése, a nemzetközi munkásmozgalom, a nemzeti felszabadító mozgalom és a demokratikus mozgalom szoros összefogása.

A szocialista világrendszer országai és valamennyi kommunista és munkáspárt kölcsönös viszonyának alapját a marxizmus–leninizmusnak az élet által igazolt elvei, a proletár internacionalizmus elvei alkotják. Napjainkban minden ország dolgozóinak életbe vágó érdeke, hogy támogassák a Szovjetuniót és valamennyi szocialista országot, amelyek a világbéke megőrzésére irányuló politikát folytatnak, s a béke és a társadalmi haladás támaszát képezik. Valamennyi ország munkásosztályának, demokratikus erőinek, minden dolgozójának érdeke, hogy fáradhatatlanul erősítsék a testvéri kapcsolatokat a közös ügy érdekében, hogy a szocializmus ellenségeinek minden mesterkedésével szemben megvédjék azokat a történelmi jelentőségű politikai és szociális vívmányokat, amelyeket a Szovjetunióban – az első és legerősebb szocialista államban –, a Kínai Népköztársaságban és valamennyi szocialista államban megvalósítottak; érdekük, hogy e vívmányokat tovább szélesítsék és megszilárdítsák.

A szocialista országok kölcsönös viszonyukat a teljes egyenjogúság, a területi sérthetetlenség, az állami függetlenség és szuverenitás tiszteletben tartásának és az egymás belügyeibe való be nem avatkozásnak elveire alapozzák. Ezek fontos elvek, de nem merítik ki a szocialista országok közötti kapcsolatok egész lényegét. A szocialista országok kölcsönös viszonyának elválaszthatatlan része a kölcsönös testvéri segítség.

[6] Lásd a 7. sz. dokumentumot.

[7] A békés egymás mellett élésről szóló öt elv (Pancsa Sila) először a Kínai Népköztársaság és India között 1954. április 29-én, Tibettel kapcsolatban kötött megállapodásban szerepelt. A bandungi konferencián (1955. április 18–24.), amelyen 29 független ázsiai és afrikai ország képviselői vettek részt, javasolták, hogy az öt elvet, illetve kiegészítéseit terjesszék ki a nemzetközi együttműködés egész területére.

E kölcsönös segítségben tevőlegesen nyilvánulnak meg a szocialista internacionalizmus elvei.

A teljes egyenjogúság, a kölcsönös előnyök és a kölcsönös elvtársi segítségnyújtás alapján a szocialista államok széles körű gazdasági és kulturális együttműködést létesítettek egymás között, amely fontos szerepet tölt be minden egyes szocialista ország gazdasági és politikai függetlenségének erősítésében, valamint az egész testvéri szocialista közösség erősítésében. A szocialista országok továbbra is szélesíteni és tökéletesíteni fogják gazdasági és kulturális együttműködésüket.

A szocialista államok síkraszállnak azért is, hogy a gazdasági és kulturális kapcsolatokat az egyenlőség, a kölcsönös előnyök és az egymás belügyeibe való be nem avatkozás alapján minden más országgal sokoldalúan szélesítsék, ha ezek az országok hasonlóképpen ezt óhajtják.

A szocialista államok szolidaritása nem irányul semmiféle más állam ellen. Sőt, minden békeszerető nép érdekeit szolgálja, mert fékezi a harcias imperialista körök agresszív törekvéseit, támogatja és bátorítja a béke izmosodó erőit. A szocialista országok ellenzik a világnak katonai tömbökre osztását. De a kialakult helyzetben, amikor a nyugati hatalmak visszautasítják a szocialista országoknak a katonai tömbök kölcsönös alapon történő felszámolására irányuló javaslatait, fenn kell tartani és erősíteni kell a Varsói Szerződés[8] szervezetét, amely védelmi jellegű, Európa népeinek biztonságát és a világbéke megőrzését szolgálja.

A szocialista államokat egységes baráti közösségben tömöríti – a szocializmus közös útja, a társadalmi-gazdasági rendszer és az államhatalom közös osztálytartalma, a kölcsönös támogatás és segítség szükségessége, a célok és érdekek közössége az imperializmus ellen, a szocializmus és a kommunizmus győzelméért vívott harcban, valamint közös marxista–leninista ideológiájuk.

A szocialista országok összetartozása és szoros egysége minden egyes szocialista ország nemzeti függetlenségének és szuverenitásának igazi biztosítéka. A szocialista országok közötti testvéri viszony és barátság szorosabbra fűzéséhez elengedhetetlen a kommunista és munkáspártok marxi–lenini internacionalista politikája, a dolgozóknak az internacionalizmus és a hazafiság egybekapcsolásának szellemében nevelése, valamint a burzsoá nacionalizmus és sovinizmus maradványainak leküzdéséért vívott erélyes harc. A szocialista országok közti kölcsönös viszony minden kérdését teljes mértékben meg lehet oldani a szocialista nemzetköziség elveinek feltétlen betartásán alapuló elvtársi megbeszélések útján.

III

A szocializmus győzelme a Szovjetunióban, a szocialista építés sikerei a népi demokratikus országokban egyre mélyebb rokonszenvet váltanak ki valamennyi ország munkásosztályának és minden dolgozójának körében. A szocializmus eszméi egyre újabb és újabb embermilliók gondolkodását hódítják meg. Ilyen körülmények között az imperialista burzsoázia egyre nagyobb jelentőséget tulajdonít a tömegek ideológiai

[8] Lásd a 48. sz. dokumentumot.

megdolgozásának, eltorzítja a szocializmus eszméit, rágalmazza a marxizmus–leninizmust, félrevezeti és megzavarja a tömegeket. Ezért elsőrendű jelentőségre tesz szert a tömegek fokozottabb marxista–leninista nevelése, a burzsoá ideológia elleni harc, a szocializmus és a kommunista mozgalom ellen irányuló imperialista propaganda hazugságainak és rágalmainak leleplezése, a szocializmus, a béke és a népek barátsága eszméinek érthető és meggyőző formában történő széles körű propagandája.

Az értekezlet megerősítette a kommunista és munkáspártok nézeteinek egységét a szocialista forradalom és a szocialista építés sarkalatos kérdéseiben. A Szovjetunió és a többi szocialista ország tapasztalata teljes mértékben igazolta a marxista–leninista elmélet azon tételének helyességét, hogy a szocialista forradalom és a szocialista építés egy sor olyan fő törvényszerűségen alapul, amely jellemző a szocializmus útjára lépő minden országra. Ezek a törvényszerűségek mindenütt érvényesülnek – a nemzeti sajátosságok és hagyományok azon nagy, történelmileg kialakult különbözősége mellett is, amelyet feltétlen számításba kell venni.

Ilyen közös törvényszerűségek a következők: a dolgozó tömegeknek a munkásosztály általi vezetése a proletárforradalom egy vagy más formában történő végrehajtása és a proletárdiktatúra egy vagy más formában történő megteremtése során, amikor is a munkásosztály magva a marxista–leninista párt; a munkásosztály szövetsége a parasztság alapvető tömegeivel és a dolgozók egyéb rétegeivel; a tőkéstulajdon felszámolása és a fő termelési eszközök társadalmi tulajdonának megvalósítása; a mezőgazdaság fokozatos szocialista átalakítása; a népgazdaság tervszerű fejlesztése, amely a szocializmus és a kommunizmus felépítésére, a dolgozók életszínvonalának emelésére irányul; a szocialista forradalom megvalósítása az ideológia és a kultúra területén, valamint a munkásosztályhoz, a dolgozó néphez és a szocializmus ügyéhez hű nagyszámú értelmiség kialakítása; a nemzeti elnyomás felszámolása és a népek közötti egyenjogúság, testvéri barátság megteremtése; a szocializmus vívmányainak védelme a külső és belső ellenség támadásaival szemben; az egyes országok munkásosztályának szolidaritása más országok munkásosztályával – a proletár nemzetköziség.

A marxizmus–leninizmus megköveteli a szocialista forradalom és a szocialista építés közös elveinek minden ország konkrét történelmi viszonyaitól függő, alkotó alkalmazását, s nem engedi meg más országok kommunista pártjai politikájának és taktikájának mechanikus másolását. Lenin ismételten felhívta a figyelmet arra, hogy a kommunizmus alapelveit feltétlenül helyesen kell alkalmazni az egyes nemzetek, az egyes nemzeti államok sajátosságainak megfelelően. Ha a proletárpárt nem veszi figyelembe a nemzeti sajátosságokat, feltétlenül elszakad az élettől, a tömegektől, s ez feltétlenül árt a szocializmus ügyének; és fordítva: e sajátosságok szerepének eltúlzása, a nemzeti sajátosságok ürügyével való eltérés a szocialista forradalomról és a szocialista építésről szóló általános marxista–leninista alapelvektől szintén feltétlenül árt a szocializmus ügyének. Az értekezlet résztvevőinek véleménye szerint feltétlenül egyidejűleg kell harcolni mind a két tendencia ellen. A szocialista országok kommunista és munkáspártjainak szilárdan tartaniuk kell magukat ahhoz az elvhez, hogy a marxizmus–leninizmus általános alapelveit országaikban a forradalom és az építés konkrét gyakorlatával kell egybekapcsolni, a szocialista forradalom és a szocialista

építés általános törvényszerűségeit a saját országaikban meglevő konkrét viszonyoknak megfelelően alkotóan kell alkalmazni, tanulni kell egymástól, ki kell cserélni tapasztalataikat. A szocialista építés élettapasztalatok által igazolt közös törvényszerűségeinek alkotó alkalmazása, a szocialista építés formáinak és módszereinek változatossága a különböző országokban – kollektív hozzájárulás a marxizmus–leninizmus elméletéhez.

A marxizmus–leninizmus elméleti alapja a dialektikus materializmus. Ez a világnézet a természet, a társadalom és az emberi gondolkodás fejlődésének általános törvényét tükrözi. Ez a világnézet alkalmazható a múltra, a jelenre és a jövőre. A dialektikus materializmussal szemben áll a metafizika és az idealizmus. Ha a marxista politikai párt a kérdések vizsgálata során nem a dialektikából és a materializmusból indul ki, az egyoldalúságra, szubjektivizmusra, az emberi gondolat megcsontosodására, a gyakorlattól való elszakadásra, a dolgok és jelenségek megfelelő elemzésére való képesség elvesztésére, revizionista vagy dogmatikus hibákra, valamint politikai hibákra vezet. A dialektikus materializmusnak a gyakorlati munkában való alkalmazása, a káderek és a széles tömegek marxista–leninista szellemben való nevelése – a kommunista és munkáspártok egyik időszerű feladata.

A jelenlegi szakaszban nagy jelentőségre tesz szert a munkásmozgalmon és a kommunista mozgalmon belüli opportunista irányzatok elleni harc fokozása. Az értekezlet hangsúlyozza a revizionizmus és a dogmatizmus határozott leküzdésének feltétlen szükségességét a kommunista és munkáspártok soraiban. A revizionizmus és a dogmatizmus a munkás- és kommunista mozgalomban a múlthoz hasonlóan ma is nemzetközi jellegű. A dogmatizmus és a szektásság megnehezíti a marxizmus–leninizmus elméletének fejlődését és alkotó alkalmazását a konkrét, változó viszonyok között, a konkrét helyzet tanulmányozását idézetekkel és betűrágással helyettesíti, s a pártnak a tömegektől való elszakadására vezet. A széles tömegektől elszakadt, a szektarianizmusba zárkózott párt semmilyen körülmények között sem viheti győzelemre a munkásosztály ügyét.

A dogmatizmus elítélése mellett a kommunista pártok úgy vélik, hogy a jelenlegi viszonyok között a fő veszély a revizionizmus, más szóval a jobboldali opportunizmus mint a burzsoá ideológia megjelenési formája, amely bénítja a munkásosztály forradalmi energiáját, a kapitalizmus fenntartását, illetve visszaállítását követeli. A dogmatizmus és a szektásság azonban egyik vagy másik párt fejlődésének egyes szakaszaiban a fő veszélyt képezheti. Mindegyik kommunista párt maga határozza meg, hogy az adott időben számára mi a fő veszély.

Meg kell állapítani, hogy a munkásosztály számára a hatalom meghódítása a forradalomnak csak a kezdete, nem pedig a befejezése. A hatalom meghódítása után a munkásosztály előtt nagy feladatok állanak: a népgazdaság szocialista átalakítása és a szocializmus anyagi-műszaki bázisának megteremtése. Ugyanakkor a megdöntött burzsoázia mindig restaurációra törekszik; a burzsoáziának, a kispolgárságnak és azok értelmiségének még nagy befolyása van a társadalomban. Ezért a „ki kit győz le" – a kapitalizmus vagy szocializmus kérdésének eldöntése elég hosszú időt kíván. A burzsoá befolyás a revizionizmusnak belső, az imperialista nyomás előtti kapituláció pedig külső erőforrása.

A jelenlegi revizionizmus arra törekszik, hogy lejárassa a marxizmus–leninizmus nagy tanítását, „elavultnak" nyilvánítja és kijelenti, hogy korunkban a marxizmus–leninizmus elvesztette jelentőségét a társadalmi fejlődés szempontjából. A revizionisták arra törekednek, hogy megöljék a marxizmus forradalmi lelkét, megrendítsék a munkásosztálynak és az egész dolgozó népnek a szocializmusba vetett hitét. Szembefordulnak azzal a felfogással, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet idején történelmileg szükségszerű a proletárforradalom és a proletárdiktatúra, tagadják a marxista–leninista párt vezető szerepét, tagadják a proletár nemzetköziség elvét, követelik a pártépítés alapvető lenini elveinek, mindenekelőtt a demokratikus centralizmusnak elvetését, követelik a kommunista pártnak harcos forradalmi szervezetből holmi vitaklubhoz hasonló szervezetté változtatását.

A nemzetközi kommunista mozgalom egész tapasztalata arra tanít, hogy a szocialista forradalom, a szocializmus és a kommunizmus építése során feladataink sikeres megoldásának feltétlen záloga az, hogy a kommunista és munkáspártok határozottan megvédjék soraik marxista–leninista egységét, ne tűrjenek frakciókat és csoportosulásokat, amelyek aláássák ezt az egységet.

IV

A kommunista és munkáspártok előtt nagy történelmi feladatok állnak. Ezek megoldásához nemcsak maguknak a kommunista és munkáspártoknak összeforrottsága szükséges, hanem egyszersmind az egész munkásosztály tömörülése, a munkásosztály és a parasztság szövetségének erősítése, valamennyi dolgozó és az egész haladó emberiség összefogása, az egész világ szabadság- és békeszerető erőinek tömörülése is.

Napjainkban az egész világon a legfontosabb feladat a béke védelméért való harc. Valamennyi ország kommunista és munkáspártjai a legnagyobb arányú közös akciókra törekednek minden békeszerető, háborút ellenző erővel. Az értekezlet résztvevői kijelentik, hogy támogatják minden olyan állam, párt, szervezet, mozgalom és egyes személy erőfeszítéseit, amely, illetve, aki síkraszáll a békéért, a háború ellen, a békés egymás mellett élésért, az európai és ázsiai kollektív biztonság létrehozásáért, a fegyverkezés csökkentéséért, a nukleáris fegyverek alkalmazásának és kipróbálásának betiltásáért.

A kommunista és munkáspártok hűségesen védelmezik minden ország népeinek nemzeti és demokratikus érdekeit. Sok ország munkásosztálya, egész népe előtt még mindig a nemzeti függetlenségért, a gyarmati agresszió és a feudális elnyomás ellen vívott harc történelmi feladatai állanak. Itt az a kérdés van napirenden, hogy létre kell hozni a munkások, parasztok, városi kispolgárok, a nemzeti burzsoázia és más hazafias demokratikus erők egységfrontját az imperializmus és a feudalizmus ellen. Sok tény bizonyítja, hogy minél szélesebb és erősebb a különféle hazafias és demokratikus erők összefogása, annál biztosabb a győzelem a közös harcban.

A munkásosztály, a néptömegek a háborús veszély ellen küzdve, létérdekeikért harcolva, egyre inkább a nagy monopolista tőkéscsoportok ellen, a fegyverkezési hajsza fő okozói, az új világháborút előkészítő tervek szerzői és sugalmazói ellen,

az agresszió és a reakció oszlopai ellen lépnek fel a legélesebben. A monopóliumok e szűk csoportjának érdeke és politikája egyre inkább ellentétbe kerül nemcsak a munkásosztály érdekeivel, hanem a kapitalista társadalom többi rétegeinek érdekeivel – a parasztság, az értelmiség, a városi kis- és középburzsoázia érdekeivel is. Azokban a kapitalista országokban, amelyeket az amerikai monopóliumok igyekeznek maguk alá rendelni, s azokban az országokban, amelyek szenvednek az amerikai gazdasági és katonai terjeszkedés politikájától, létrejönnek az objektív feltételek ahhoz, hogy a munkásosztály és forradalmi pártja vezetése alatt a nép legszélesebb rétegei egyesüljenek a békéért, a nemzeti függetlenség és a demokratikus szabadságjogok védelméért, a dolgozók életkörülményeinek megjavításáért, radikális agrárreformok végrehajtásáért, a nemzeti érdekeket eláruló monopóliumok teljhatalmának megdöntéséért vívott harcra.

A nemzetközi küzdőtéren a szocializmus javára végbement mélyreható történelmi változásokkal és az erőviszonyok gyökeres eltolódásával kapcsolatban, annak eredményeként, hogy a szocializmus eszméjének vonzóereje nagyon megnőtt a munkásosztály, a dolgozó parasztság és a dolgozó értelmiség körében, a szocializmus győzelmének kedvezőbb feltételei jönnek létre.

Különböző országokban a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet formái különfélék lehetnek. A munkásosztály és élcsapata, a marxista–leninista párt arra törekszik, hogy békés módon valósítsa meg a szocialista forradalmat. Ennek a lehetőségnek a valóra váltása megfelelne a munkásosztály és az egész nép érdekeinek, az ország általános nemzeti érdekeinek.

A jelenlegi viszonyok között az élcsapata vezette munkásosztálynak egy sor kapitalista országban megvan a lehetősége arra, hogy a munkásegység és a népfront alapján, valamint a különböző pártok és társadalmi szervezetek megegyezésének és politikai együttműködésének más lehetséges formái alapján egyesítse a nép többségét, polgárháború nélkül hódítsa meg az államhatalmat, és biztosítsa a fő termelési eszközöknek a nép kezébe juttatását. A nép többségére támaszkodva, s határozottan szembeszállva a kapitalistákkal és földbirtokosokkal való paktálásról lemondani nem tudó opportunista elemekkel, a munkásosztálynak megvan a lehetősége, hogy leverje a reakciós népellenes erőket, szilárd többséget vívjon ki a parlamentben, a parlamentet a burzsoá osztályérdekeket szolgáló eszközből a dolgozó népet szolgáló eszközzé változtassa, parlamenten kívüli széles tömegharcot indítson, megtörje a reakciós erők ellenállását, és megteremtse a szocialista forradalom békés megvalósításához szükséges feltételeket. Mindez csak a munkásság, a paraszttömegek és a városi középrétegek által a monopolista nagytőke, a reakció ellen, a mélyreható társadalmi reformokért, a békéért és a szocializmusért vívott osztályharc széles körű, állandó fejlesztése útján válik majd lehetővé.

Olyan viszonyok között, amikor a kizsákmányoló osztályok a nép elleni erőszakhoz folyamodnak, feltétlenül számolni kell a másik lehetőséggel is – a szocializmusba való nem békés átmenet lehetőségével. A leninizmus azt tanítja, és a történelmi tapasztalat megerősíti, hogy az uralkodó osztályok nem engedik át önként a hatalmat. Ilyen körülmények között az osztályharc hevességének foka és formája nem annyira a proletariátustól függ majd, hanem attól, hogy a reakciós körök milyen mértékben állnak

ellen a nép túlnyomó többsége akaratának, hogy ezek a körök milyen erőszakot alkalmaznak a szocializmusért vívott harc egyik vagy másik szakaszában.

A szocializmusba való átmenet ilyen vagy olyan módjának reális lehetőségét minden egyes országban a konkrét történelmi viszonyok határozzák meg.

Mind a dolgozók életkörülményeinek javításáért, demokratikus jogaik kiszélesítéséért és megőrzéséért, a nemzeti függetlenség kivívásáért, illetve megvédelmezéséért és a népek közötti békéért, mind pedig a hatalom meghódításáért és a szocializmus felépítéséért vívott harcban a kommunista pártok a szocialista pártokkal való együttműködés megteremtése mellett szállnak síkra. Annak ellenére, hogy a szocialista pártok jobboldali vezetői minden eszközzel akadályozni igyekeznek ezt az együttműködést, a kommunisták és a szocialisták közötti együttműködés lehetőségei sok kérdésben mégis növekednek. A kommunista és szocialista pártok közötti ideológiai nézeteltérések nem akadályozhatják az akcióegység létrehozását sok, jelenleg a munkásmozgalom előtt álló időszerű kérdésben.

A szocialista országokban, ahol a munkásosztály kezébe vette a hatalmat, a kommunista és munkáspártoknak, amelyek minden feltétellel rendelkeznek ahhoz, hogy szoros kapcsolatot teremtsenek a legszélesebb tömegekkel, egész tevékenységükben állandóan a néptömegekre kell támaszkodniuk, a szocializmus építését és védelmezését a dolgozók millióinak ügyévé kell tenniük, akik mélyen átérzik, hogy ők az ország gazdái. A széles néptömegek aktivitásának és alkotó kezdeményezésének fokozása, a néptömegek tömörítése, a szocialista rend erősítése és a szocialista építés fejlesztése céljából nagy jelentőségűek azok a lépések, amelyeket a szocialista államok az utóbbi években tettek a szocialista demokrácia kiszélesítése, a bírálat és önbírálat fejlesztése terén.

A munkásosztály hatékony összefogásának, valamennyi dolgozó és az egész haladó emberiség összefogásának, az egész világ szabadságszerető és békeszerető erői összefogásának eléréséhez kétségtelenül mindenekelőtt az szükséges, hogy maguk a kommunista és munkáspártok erősítsék soraik egységét, s tegyék szorosabbá minden ország kommunista és munkáspártjainak tömörülését. Ez a tömörülés a magva a szélesebb körű összefogásnak, legfőbb biztosítéka annak, hogy a munkásosztály ügye győzelmet arasson.

A kommunista és munkáspártokra különösen nagy történelmi felelősség hárul a szocialista világrendszer és a nemzetközi kommunista mozgalom sorsáért. Az értekezleten részt vevő kommunista és munkáspártok kijelentik, hogy a szocialista államok családjának további tömörítése érdekében, a nemzetközi munkásmozgalom, a béke és a szocializmus érdekében fáradhatatlanul erősíteni fogják egységüket és elvtársi együttműködésüket.

Az értekezlet megelégedéssel állapítja meg, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom megnövekedett, hogy kiállt sok és komoly megpróbáltatást, s számos kiemelkedő győzelmet aratott. A kommunisták világméretekben tetteikkel is bebizonyították a dolgozóknak a marxista–leninista elmélet életerejét, azt, hogy nemcsak propagálni tudják, hanem a legnehezebb körülmények között is valóra tudják váltani a szocializmus nagy eszményeit.

Mint az emberiség történelmében minden haladó mozgalom, a kommunista mozga-

lom is elkerülhetetlenül nehézségekkel és zökkenőkkel találkozik a maga útján. De mint a múltban és a jelenben – a jövőben sem változtathatja meg semmilyen nehézség és zökkenő a történelmi fejlődés objektív törvényszerűségeit, nem törheti meg a munkásosztálynak azt a nagy elhatározását, hogy átalakítsa a régi világot, és új világot teremtsen. Amióta a kommunisták a harc színterére léptek, a reakciós erők uszításának és üldözésének vannak kitéve, de a kommunista mozgalom hősiesen visszaveri rohamaikat, és még erősebben, még edzettebben kerül ki a megpróbáltatásokból. A reakciós imperialista erőknek azokra a kísérleteire, hogy megakadályozzák az emberi társadalom fejlődését az új korszak felé, a kommunisták egységük és egybeforrottságuk további erősítésével válaszolnak.

Az imperializmusnak a kommunizmus úgynevezett válságáról szóló ostoba állításai ellenére, a kommunista mozgalom növekszik és erősödik. Az SZKP XX. kongresszusának történelmi jelentőségű határozatai nemcsak az SZKP és a Szovjetunióban folyó kommunista építés számára nagy jelentőségűek, hanem egyszersmind új szakasz kezdetét jelentették a nemzetközi kommunista mozgalomban, előmozdították annak továbbfejlődését a marxizmus–leninizmus alapján. Kína, Franciaország, Olaszország és más országok kommunista pártjainak az utóbbi időben sikeresen megtartott kongresszusai[9] meggyőzően demonstrálták a párt sorainak egységét és összeforrottságát, hűségüket a proletár nemzetköziség eszméihez. A kommunista és munkáspártok képviselőinek jelen értekezlete ugyancsak a kommunista mozgalom nemzetközi összeforrottságáról tanúskodik.

Az értekezlet résztvevői a véleménycsere során arra a következtetésre jutottak, hogy a jelenlegi viszonyok között, a vezetők kétoldalú találkozói és a kétoldalú kölcsönös információcsere mellett célszerű az időszerű kérdések megvitatása, a tapasztalatcsere, egymás nézeteinek és állásfoglalásának megismerése céljából, a béke, a demokrácia és a szocializmus közös céljaiért vívott együttes harc összeegyeztetése érdekében a kommunista és munkáspártok szélesebb körű értekezletét szükség szerint megtartani.

Az értekezlet résztvevői egyhangúlag azt a szilárd meggyőződésüket fejezik ki, hogy tömörítve soraikat és ezen az alapon tömörítve valamennyi ország munkásosztályát és népeit, a kommunista és munkáspártok kétségtelenül leküzdenek a haladás útjában álló minden akadályt, és közelebb hozzák a béke, a demokrácia és a szocializmus új, nagy, világméretű győzelmét.

Az emberiség békéjéért, jövőjéért.
Kossuth Könyvkiadó 1957. 9–37. old.

[9] Kína Kommunista Pártjának VIII. kongresszusát 1956. szeptember 15–27., a Francia Kommunista Párt XIV. kongresszusát 1956. július 18–21., míg az Olasz Kommunista Párt VIII. kongresszusát 1956. december 8–14. között tartották.

A BÉKÉÉRT, A NEMZETI FÜGGETLENSÉGÉRT, A DEMOKRÁCIÁÉRT, A SZOCIALIZMUSÉRT

A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK NYILATKOZATA[1] (1960. NOVEMBER)

A kommunista és munkáspártok képviselői értekezletükön megtárgyalták a jelenlegi nemzetközi helyzetet, valamint a békéért, a nemzeti függetlenségért, a demokráciáért és a szocializmusért folyó további harc időszerű kérdéseit.

Az értekezlet résztvevői egyetértenek a megtárgyalt kérdésekben. A kommunista és munkáspártok egyöntetűen megerősítik hűségüket az 1957-ben elfogadott nyilatkozathoz és békekiáltványhoz. Az alkotó marxizmus–leninizmus e programjellegű okmányai meghatározták a nemzetközi kommunista mozgalom elvi álláspontját korunk legfontosabb kérdéseiben, és óriási mértékben hozzájárultak ahhoz, hogy a kommunista és munkáspártok egyesítsék erőfeszítéseiket a közös célokért vívott harcban. E dokumentumok továbbra is harci zászlóul és a cselekvés vezérfonalául szolgálnak az egész nemzetközi kommunista mozgalom számára.

Az elmúlt három év eseményei igazolták a nyilatkozatban és a békekiáltványban a nemzetközi helyzetről és a világ fejlődésének távlatairól adott elemzés helyességét, az alkotó marxizmus–leninizmus nagy tudományos erejét és hatékony szerepét.

Az elmúlt három év fő eredménye – a szocialista világrendszer hatalmának és nemzetközi befolyásának rendkívül gyors növekedése, a nemzeti felszabadító mozgalom csapásai következtében a gyarmati rendszer fokozódó felbomlása, az osztályharc fokozódása a tőkésországokban, a kapitalista világrendszer további hanyatlása és bomlása. A világ küzdőterén mindinkább megnyilvánul a szocializmus erőinek fölénye az imperializmussal szemben, a béke erőinek fölénye a háború erőivel szemben.

Az imperializmus azonban tartani próbálja hadállásait, s ezért szabotálja a leszerelést, folytatni és minden módon élezni igyekszik a hidegháborút, konokul folytatja új világháború előkészítését. Az élet ezért parancsolóan megköveteli, hogy a szocialista országok, a nemzetközi munkásosztály, a nemzetközi imperialistaellenes mozgalom, valamennyi békeszerető állam, az összes békeharcosok egyre szorosabban egyesítsék erőfeszítéseiket és határozott akciókat indítsanak a háború elhárítása és az emberek békés életének biztosítása érdekében. Az élet parancsolóan megköveteli, hogy minden forradalmi erő tömörüljön még szorosabb egységbe az imperializmus ellen, a nemzeti függetlenségért, a szocializmusért vívott harcban.

[1] A kommunista és munkáspártok 1960. november 10–december 1. közötti moszkvai tanácskozásán 81 párt képviselői vettek részt. Az itt közölt dokumentumot a KKP nézeteivel folytatott viták után egyhangúlag fogadták el a tanácskozás résztvevői.

Korunk – amelynek fő tartalma a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal elkezdődött átmenet a kapitalizmusból a szocializmusba – a két ellentétes társadalmi rendszer harcának korszaka, szocialista és nemzeti felszabadító forradalmak korszaka, az imperializmus összeomlásának és a gyarmati rendszer felszámolásának, egyre több nép szocialista útra térésének, a szocializmus és a kommunizmus világméretű diadalának korszaka.

Korunk fő jellegzetessége, hogy a szocialista világrendszer az emberi társadalom fejlődésének döntő tényezőjévé válik.

Az utóbbi évtizedek folyamán az új és a régi világ hatalmas összecsapásaiban bebizonyosodott a szocializmus ereje és legyőzhetetlensége. Csődöt mondtak az imperializmusnak és rohamcsapatának – a fasizmusnak – azok a kísérletei, hogy háborúval feltartóztassák a történelmi fejlődés menetét. Az imperializmus képtelennek bizonyult arra, hogy gátat vessen a szocialista forradalmaknak Európában és Ázsiában. A szocializmus világrendszerré vált. Az imperializmus kísérleteket tett, hogy fékezze a szocialista államok gazdasági fejlődését. E tervei meghiúsultak. Az imperializmus mindent elkövetett, hogy fenntartsa a gyarmati rabszolgaság rendszerét. Ez a rendszer azonban összeomlóban van. A szocialista világrendszer erősödésével a nemzetközi viszonyok mind határozottabban a függetlenségért, a demokráciáért és a társadalmi haladásért küzdő népek javára változnak meg.

Az emberi társadalom történelmi fejlődésének fő tartalmát, fő irányvonalát és fő sajátosságait korunkban a szocialista világrendszer, azok az erők határozzák meg, amelyek az imperializmus ellen, a társadalom szocialista átalakításáért harcolnak. Az imperializmus semmiféle erőlködése nem állíthatja meg a történelem előrehaladását. Létrejöttek a szocializmus további döntő győzelmének szilárd előfeltételei. A szocializmus teljes győzelmét nem lehet feltartóztatni.

A társadalmi fejlődés menete igazolja Leninnek azt a jövendölését, hogy a győztes szocializmus országai főleg a gazdasági építéssel gyakorolnak befolyást a világforradalom fejlődésére. A szocializmus páratlan alkotó sikereket ért el a termelésben, a tudományban és a technikában, az emberek olyan új, szabad közösségének megteremtésében, amely mind nagyobb mértékben biztosítja anyagi és szellemi szükségleteik kielégítését. Közeleg az idő, amikor a szocializmus a világ ipari és mezőgazdasági termelésében is első helyre nyomul. A kapitalizmus vereséget fog szenvedni az emberi tevékenység döntő területén – az anyagi termelésben.

A szocialista rendszer erősödése és fejlődése mind nagyobb befolyást gyakorol a kapitalista országok népeinek harcára. A szocialista világrendszer példájának erejével forradalmasítja a tőkés világ dolgozóinak tudatát, lelkesíti őket a kapitalizmus elleni harcra, óriási mértékben megkönnyíti e harc feltételeit. A tőkésországokban gyarapodnak és izmosodnak azok a belső erők, amelyek arra hivatottak, hogy megvédjék a békét és a nemzeti függetlenséget, biztosítsák a demokrácia diadalát, a szocializmus győzelmét.

A kapitalista világrendszert áthatja a hanyatlás és bomlás mélyreható folyamata. Az imperializmus ellentmondásai meggyorsították a monopolkapitalizmusnak állam-

monopolista kapitalizmusba való átnövését. Az állammonopolista kapitalizmus – erősítve a monopóliumoknak a nemzet élete feletti hatalmát – a monopóliumok és az állam erejét egységes mechanizmussá egyesíti abból a célból, hogy megmentse a tőkés rendszert, és maximálisan növelje az imperialista burzsoázia profitját a munkásosztály kizsákmányolása és a lakosság széles rétegeinek kifosztása útján.

Nincs azonban olyan eszköz, amelynek segítségével a monopolista burzsoázia meg tudná menteni a kapitalizmust. A monopóliumok maroknyi csoportjának érdeke kibékíthetetlen ellentétben van az egész nemzet érdekeivel. A kapitalista társadalom osztály- és nemzeti ellentétei, belső és külső ellentmondásai a végsőkig kiéleződtek. Azok a kísérletek, hogy a kapitalizmus rothadt pilléreit militarizmussal támasszák meg, csak még jobban elmélyítik ezeket az ellentéteket.

A kapitalista világban még sohasem volt ennyire éles a termelőerők és a termelési viszonyok összeütközése. A kapitalizmus mindjobban gátolja a modern tudomány és technika vívmányainak a társadalmi haladás érdekében való felhasználását. Az emberi lángész felfedezéseit az emberiség ellen fordítja, pusztító háború borzalmas eszközeivé akarja változtatni.

Fokozódik a tőkés gazdaság ingatagsága. Jóllehet egyes tőkésországokban a termelés kisebb-nagyobb mértékben növekszik, a kapitalizmus ellentétei szakadatlanul éleződnek mind az egyes országokban, mind nemzetközileg. Noha még a nemrég lezajlott gazdasági válság minden következményét sem tudták leküzdeni, több tőkésországot máris újabb gazdasági megrázkódtatás fenyeget. Egyre fokozódik a kapitalista termelés anarchikus jellege. Eddig nem látott mértékben fokozódik a tőkekoncentráció, növekszik a monopóliumok profitja és extraprofitja. A monopoltőke új formákban, mindenekelőtt a munka intenzitásának növelésével, mérhetetlenül fokozta a munkásosztály kizsákmányolását. Az automatizálás és az „ésszerűsítés" a kapitalizmus viszonyai között újabb szenvedéseket zúdít a dolgozókra. Egyes országokban a munkásosztály csak szívós harc árán tudta kicsikarni számos, életbe vágó követelésének kielégítését. Mégis, sok kapitalista országban az életszínvonal ma is alacsonyabb a háború előttinél. A burzsoázia ígéretei ellenére csak egyes kapitalista országokban és csak ideiglenesen valósították meg a teljes foglalkoztatottságot. A monopóliumok mindenhatósága mind nagyobb mértékben sérti a nagy paraszti tömegek és a kiterjedt kis- és középpolgári rétegek érdekeit. A kapitalista országokban, beleértve a legfejlettebb országok egyikét-másikát is, még mindig vannak, sőt, növekszenek is a gazdaságilag gyengén fejlett vidékek, ahol a tömegek nyomora különösen súlyos.

Mindez ismét megcáfolja a burzsoá ideológusok és a revizionisták hazug koholmányait, amelyek szerint a jelenkori kapitalizmus állítólag „népi kapitalizmussá" változott, megteremtette az úgynevezett általános jólét államát, amely képes leküzdeni a termelés anarchiáját és a gazdasági válságokat, s biztosíthatja valamennyi dolgozó jólétét.

A kapitalizmus egyenlőtlen fejlődése miatt folytonosan változnak az imperialista államok közötti erőviszonyok. Minél jobban szűkül az imperialista uralom területe, annál élesebben jelentkeznek az ellentétek az imperialista hatalmak között. Rendkívül kiéleződött a piac problémája. Az „integráció" jelszavával létrehozott újabb államközi

szervezetek gyakorlatilag az imperialista országok közti ellentétek és a közöttük folyó harc kiéleződésére vezetnek; e szervezetek újabb formái annak, hogy a hatalmas tőkés egyesülések megosztozzanak a kapitalista világpiacon, s az erősebb imperialista államok behatoljanak gyengébb partnereik gazdaságába.[2]

A kapitalizmus rothadása a legnagyobb erővel a mai imperializmus vezető országában, az Egyesült Államokban nyilvánul meg. Az Egyesült Államok monopoltőkéje immár szemmel láthatóan képtelen a meglevő termelőerők kihasználására. A fejlett tőkésországok közül a leggazdagabb, az Amerikai Egyesült Államok, a különösen nagyfokú, krónikus munkanélküliség országa lett.[3] Az Egyesült Államokban állandó jelenség az ipari kapacitás fokozódó kihasználatlansága. Noha a dolgozók életszínvonalának csökkentése árán roppant mértékben növelik a katonai költségvetési előirányzatot, a termelés növekedésének üteme a háború utáni években lassul, alig gyorsabb a lakosság növekedésénél. Gyakoribbak lettek a túltermelési válságok. A kapitalizmus legfejlettebb ipari országa a legtorzabb militarizált gazdaság országává vált. Az Amerikai Egyesült Államok az összes tőkésországnál több kincset sajtol ki az ázsiai és különösen a latin-amerikai országokból, gátolva ezeknek az országoknak a fejlődését. Fokozódik az amerikai tőke behatolása Afrikába. *Az amerikai imperializmus a legnagyobb nemzetközi kizsákmányolóvá vált.*

Az amerikai imperializmus igyekszik uralma alá vetni számos országot, s ennek fő eszközeként a katonai tömbök és a gazdasági „segély" politikáját használja fel. Megsérti a fejlett kapitalista országok szuverenitását is. A fejlett kapitalista országok uralkodó monopoltőkés burzsoáziája, amely szövetségre lépett az amerikai imperializmussal, feláldozza saját országa szuverenitását, arra számítva, hogy az amerikai imperialisták támogatásával elnyomhatja a felszabadulásért küzdő forradalmi erőket, megfoszthatja a dolgozókat a demokratikus szabadságjogoktól, megakadályozhatja a néptömegeknek a társadalmi haladásért folytatott harcát. Az amerikai imperializmus bevonja ezeket az országokat a fegyverkezési hajszába, az újabb agresszív háború előkészítésének politikájába, valamint a szocialista és a semleges államok elleni felforgató tevékenységbe.

A kapitalista rendszer pillérei olyannyira elkorhadtak, hogy az uralkodó imperialista burzsoázia sok országban már képtelen egyedül szembeszállni a demokrácia és a haladás növekvő és tömörülő erőivel. Az imperialisták, élükön az Egyesült Államokkal, katonai-politikai szövetségekbe tömörülnek, hogy közösen harcoljanak a szocialista tábor ellen, közösen fojtsák el a nemzeti felszabadító mozgalmat, a munkásmozgalmat és a szocialista mozgalmat. *Az utóbbi években a nemzetközi események menete sok új bizonyítékát szolgáltatja annak, hogy az amerikai imperializmus a világreakció fő támasza, nemzetközi csendőr, az egész világ népeinek ellensége.*

Az Amerikai Egyesült Államok által létrehozott katonai tömbök rendszerét gyengíti egyrészt a tömbök tagállamai közti harc, másrészt a tömegeknek a katonai tömbök

[2] 1957. március 25-én hat ország (Franciaország, az NSZK, Olaszország, Hollandia, Belgium és Luxemburg) megállapodást írt alá az Európai Gazdasági Közösség (Közös Piac) létrehozásáról. Ez az okmány, az ún Római Szerződés, 1958. január 1-én lépett életbe.

[3] Az Egyesült Államokban 1959-ben 3,8 millió, 1960-ban 3,9 millió munkanélküli volt.

felszámolásáért vívott küzdelme. Az amerikai imperialisták igyekeznek megerősíteni az agresszív tömböket, ami a tömegek még erősebb ellenállását idézi elő. Az Egyesült Államok ma is legfőbb gazdasági, pénzügyi és katonai ereje a mai imperializmusnak, bár részaránya a tőkés világ gazdaságában csökken. Az angol és a francia imperialisták szívósan harcolnak állásaik megvédéséért. Visszanyerték hatalmukat és fokozzák terjeszkedésüket a nyugatnémet és a japán monopóliumok, amelyek szoros kapcsolatban állnak az amerikai monopóliumokkal. A nyugatnémet monopóliumok a maguk imperialista politikáját érvényesítve, mind tevékenyebben törekszenek a fejletlen országok kizsákmányolására.

A népek mind elszántabb harcra kelnek az imperializmus ellen. Óriási küzdelem fejlődik ki a munka és a tőke, a demokrácia és a reakció, a szabadság és a kolonializmus erői között. A mélységesen népi kubai forradalom győzelme[4] nagyszerű példává vált a latin-amerikai népek számára. Afrikában leküzdhetetlen erővel kibontakozott a gyarmatosítás elleni mozgalom a szabadságért és a nemzeti függetlenségért. Siker koronázta az imperialistaellenes nemzeti felkelést Irakban.[5] Japánban kibontakozott a néptömegek hatalmas mozgalma a japán–amerikai katonai szövetség ellen, a békéért, a demokráciáért és a nemzeti függetlenségért. A dolgozók harci eltökéltségéről tanúskodnak Olaszországban a néptömegeknek a demokrácia védelmében szervezett megmozdulásai. Fokozódik a harc a demokráciáért, az egyszemélyi hatalom reakciós rendszere[6] ellen Franciaországban. A munkások nagy sztrájkjai bontakoznak ki az Egyesült Államokban, Argentínában, Uruguayban, Chilében, Indiában, Angliában, Kanadában, Belgiumban és más kapitalista országokban. Az Egyesült Államokban kezdenek tömegessé válni a néger nép megmozdulásai életbe vágó jogaikért. Fokozódik a nemzeti erőknek a fasiszta diktatúra elleni összefogásra irányuló törekvése Spanyolországban és Portugáliában, erősödik a demokratikus mozgalom Görögországban. Megdöntötték a zsarnoki katonai rendszereket Kolumbiában, Venezuelában; csapást mértek a nyíltan amerikabarát bábkormányokra Dél-Koreában és Törökországban.[7]

Dél-Vietnamban és Laoszban fejlődik az amerikai imperialisták és szekértolóik ellen irányuló nemzeti demokratikus mozgalom. Az indonéz nép felszámolja országában az imperialisták fennmaradt gazdasági pozícióit, különösen a holland gyarmatosítók pozícióit. Terjed és minden földrészt felölel a tömegek békemozgalma. Mindez szemmel látható bizonyítéka annak, hogy az imperialistaellenes, a nemzeti

[4] A kubai forradalom 1959. január elsején győzött.

[5] 1958. július 14-én Irakban a hadsereg vezetésével megdöntötték a monarchikus rendszert. Nemzeti demokratikus forradalom bontakozott ki, amely jelentős társadalmi, gazdasági és politikai változást hozott.

[6] De Gaulle 1958. június elsején került hatalomra.

[7] *Kolumbiában* 1957 májusában döntötték meg a diktatúrát, *Venezuelában* 1958 januárjában általános politikai sztrájk, majd az országszerte fellángolt fegyveres harc döntötte meg Jiménez diktatúráját. *Dél-Koreában* az 1960. április 19. és 25. között lezajló tömegmozgalmak megbuktatták Li Szin Man reakciós rendszerét. *Törökországban* 1960. május 27-én a katonatisztek által irányított Nemzeti Egység Bizottsága megdöntötte a Menderes-kormányt; a hatalmat Gürsel tábornok, a hadsereg volt főparancsnoka vette át.

felszabadító, a háborúellenes küzdelem és az osztályharc hullámai mind magasabbra csapnak.

A szocializmus diadala Európa és Ázsia országainak nagy csoportjában, amely felöleli az emberiség egyharmadát; a szocializmusért harcoló erők nagyarányú növekedése világszerte és az imperializmus pozícióinak állandó gyengülése a szocializmussal folytatott gazdasági versenyben; a nemzeti felszabadító harc újabb óriási fellendülése és a gyarmati rendszer állandóan gyorsuló felbomlása; az egész tőkés gazdasági világrendszer ingatagságának fokozódása; a kapitalizmus ellentéteinek kiéleződése az állammonopolista kapitalizmus fejlődése és a militarizmus növekedése következtében; a monopóliumok és az egész nemzet érdekei közötti ellentétek elmélyülése; a polgári demokrácia korlátozása, a tekintélyuralmi és fasiszta kormányzati módszerek alkalmazásának tendenciája, a burzsoá politika és ideológia súlyos válsága annak tanúsága, hogy új szakasz következett be a kapitalizmus általános válságának fejlődésében. Ennek a szakasznak az a sajátossága, hogy nem világháborúval kapcsolatban alakult ki, hanem a két rendszer versenye és harca, az erőviszonyoknak a szocializmus javára való mind nagyobb megváltozása, az imperializmus valamennyi ellentétének fokozott kiéleződése közepette alakult ki, olyan viszonyok között, amikor a békeszerető erőknek a békés egymás mellett élés megvalósításáért és megszilárdításáért vívott sikeres harca meggátolta az imperialistákat abban, hogy agresszív cselekedeteikkel megzavarják az általános békét, olyan viszonyok között, amikor fellendülőben van a nagy néptömegek harca a demokráciáért, a nemzeti felszabadulásért és a szocializmusért.

Az imperialista elnyomás és kizsákmányolás ellen összefog az összes forradalmi erő. A szocializmust és a kommunizmust építő népek, a munkásosztály forradalmi mozgalma a tőkésországokban, az elnyomott népek nemzeti felszabadító harca és általában a demokratikus mozgalmak – korunknak mindezek a hatalmas erői – az imperialista világrendszert aláásó és romboló egyetlen áradattá olvadnak össze. Korszakunk középpontjában a nemzetközi munkásosztály és legfőbb műve, a szocialista világrendszer áll. Ezek a zálogai annak, hogy a békéért, a demokráciáért, a nemzeti felszabadulásért, a szocializmusért és az emberiség haladásáért folyó harcot győzelem koronázza.

II

A szocialista világrendszer fejlődésének új szakaszába lépett. A Szovjetunió sikeresen folytatja a kommunista társadalom általánosan kibontakozó építését. A szocialista tábor más országai sikeresen rakják le a szocializmus alapjait, és közülük egyesek már a fejlett szocialista társadalom építésének időszakába léptek.

A szocializmus, az egész rendszert tekintve, döntő győzelmeket aratott. E győzelmek a marxizmus–leninizmus diadalát hirdetik, és a tőke járma alatt sínylődő valamennyi népnek szemléltetően mutatják, hogy az e tanítás alapján szervezett társadalom korlátlan lehetőségeket nyújt a gazdaság és a kultúra felvirágoztatásához, s biztosítja az emberek magas életszínvonalát, békés, boldog életét.

A szovjet nép sikeresen teljesíti a hétéves népgazdaságfejlesztési tervet és gyors

ütemben teremti meg a kommunizmus anyagi-műszaki bázisát.[8] A szovjet tudomány új korszakot nyitott a világcivilizáció fejlődésében, megalapozta a világűr meghódítását, fényes tanújelét adva a szocialista tábor gazdasági és technikai hatalmának. A Szovjetunió a történelemben elsőként tör utat a kommunizmushoz az egész emberiség számára. A Szovjetunió a legragyogóbb példája és a leghatalmasabb támasza az egész világ népeinek a békéért, a demokratikus szabadságjogokért, a nemzeti függetlenségért és a társadalmi haladásért folyó harcukban.

A kínai népi forradalom megsemmisítő csapást mért az imperializmus állásaira Ázsiában, nagymértékben előmozdította a nemzetközi erőviszonyok megváltozását a szocializmus javára. Újabb hatalmas lökést adva a nemzeti felszabadító mozgalomnak, óriási befolyást gyakorolt a népekre, különösen Ázsia, Afrika és Latin-Amerika népeire.

A népi demokratikus köztársaságok – Albánia, Bulgária, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, a Kínai Népköztársaság, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság, Lengyelország, Magyarország, Mongólia, a Német Demokratikus Köztársaság, Románia, a Vietnami Demokratikus Köztársaság –, amelyek a nagy Szovjetunióval együtt megalkották a hatalmas szocialista tábort, történelmileg rövid idő alatt óriási sikereket értek el a szocialista építésben.

A néphatalom ezekben az országokban bebizonyította rendíthetetlen szilárdságát. Népgazdaságukban a szocialista termelési viszonyok uralkodnak; egyszer s mindenkorra megszűnt az embernek ember általi kizsákmányolása, vagy sikerrel folyik ennek megszüntetése. A szocialista iparosítás politikájának eredményes megvalósítása a gazdaság felvirágzásához vezetett a szocialista országokban, amelyek sokkal gyorsabb ütemben fejlesztik gazdaságukat, mint a tőkésországok. Mindegyik fejlett ipart hozott létre; az egykori agrárországok ipari-agrár országokká változtak vagy változnak.

Az utóbbi években valamennyi népi demokratikus országban megoldották vagy sikeresen oldják meg a szocialista építés legnehezebb feladatát – a parasztság önkéntes áttérését a kisüzemi magángazdálkodásról a nagyüzemi, szövetkezeti, szocialista gazdálkodás útjára. A lenini szövetkezeti terv bebizonyította hatalmas életerejét azokban az országokban is, amelyekben hosszú múltra visszatekintő hagyomány volt a paraszt mélységes ragaszkodása a földmagántulajdonhoz, s azokban az országokban is, amelyekben nemrégen számolták fel a feudális viszonyokat. Megszilárdult a munkásság és a parasztság munkásosztály vezette testvéri szövetsége, amelynek fenntartása és megerősítése, mint Lenin tanította, a proletárdiktatúra legfőbb elve. A szocializmus építése során a két dolgozó osztály e szövetsége, a szocialista rendszer politikai alapja, szakadatlanul fejlődik, elősegíti a munkásosztály vezette népi hatalom további megszilárdulását és a mezőgazdaság szocialista átalakítását a parasztok önkéntes szövetkezéséről szóló lenini elv alapján.

A társadalom osztályszerkezetében is történelmi változások történtek. A népi demokratikus országokban nincs már földbirtokos és tőkésosztály. A társadalom fő ereje a munkásosztály lett, gyarapodnak sorai, nőtt öntudata, politikai érettsége.

[8] A Szovjetunió hétéves (1959–1965) népgazdasági tervét az SZKP XXI. kongresszusán (1959. január 27–február 5.) fogadták el.

A szocializmus kiszabadította a parasztságot évszázados nyomorából és a társadalmi haladás aktív erejévé emelte. Kialakulóban van az új szocialista értelmiség – hús a dolgozó nép húsából és vér a véréből. Mindenki előtt nyitva a tanulás és a művelődés útja. Ily módon a szocializmus megteremtette nemcsak a politikai, hanem az anyagi feltételeket is a társadalom kulturális fejlődéséhez, az ember tehetségének és képességeinek minden irányú és teljes kibontakozásához. A népgazdaság sikeres fejlesztése alapján szakadatlanul emelkedik a néptömegek anyagi életszínvonala.

A soknemzetiségű szocialista államokban kialakult és megszilárdult valamennyi nemzetiség dolgozóinak megbonthatatlan szövetsége. A nemzeti kérdésben követett marxista–leninista politika diadala a szocialista országokban, a nemzetiségek valódi egyenjogúsága, gazdaságuk és kultúrájuk fellendülése lelkesítő példa a nemzeti elnyomás ellen harcoló népeknek.

A szocialista ideológia a népi demokratikus országokban nagy sikereket ért el a burzsoá ideológia elleni harcban. Ez a harc hosszadalmas és addig folytatódik, amíg az emberek tudata teljesen meg nem szabadul a burzsoá ideológia csökevényeitől.

A társadalom erkölcsi-politikai egysége, amely a történelem folyamán először a Szovjetunióban alakult ki és szilárdult meg, ma a többi szocialista országban is erősödik. Ez lehetővé teszi, hogy a szabad dolgozók alkotó energiáját a legjobban használják fel a termelőerők gyarapítására és a szocialista társadalom felvirágoztatására.

A szocialista társadalom mind tökéletesebb, érettebb lesz. E társadalomban napról napra születik a munkához való kommunista viszony, és a jövő kommunista társadalom egyéb eleme. Állandóan tökéletesednek a szocialista gazdaság irányításának és a gazdasági tervezésnek a módszerei. Mindjobban kibontakozik a szocialista demokrácia, a néptömegek mind nagyobb mértékben vesznek részt a gazdasági és kulturális építés irányításában, az állam egyes funkcióit fokozatosan társadalmi szervek veszik át.

Már nemcsak a Szovjetunióban, hanem a többi szocialista országban is megszüntették a kapitalizmus visszaállításának társadalmi-gazdasági lehetőségeit. A szocialista tábor egyesült ereje biztos garancia minden szocialista országnak az imperialista reakció merényleteivel szemben. Ily módon a szocialista államok tömörülése egységes táborba, e tábornak egyre szilárduló egysége és állandóan növekvő hatalma biztosítja a szocializmus teljes győzelmét az egész szocialista világrendszerben.

Az utóbbi években a munkásosztály és a parasztság hősies munkája, a kommunista és munkáspártok óriási erőfeszítései eredményeképpen igen kedvező objektív lehetőségek alakultak ki a termelőerők további gyors ütemű fejlesztésére, a maximális időnyerésre és a szocialista országok győzelmének kivívására a kapitalizmussal folytatott békés gazdasági versenyben. A szocialista országok élén álló marxista–leninista pártok kötelességüknek tartják, hogy megfelelő hozzáértéssel és helyesen használják ki ezeket a lehetőségeket.

A kommunista pártok, amelyek nagy győzelmeket arattak és komoly megpróbáltatásokon mentek át, gazdag és sokoldalú tapasztalatokat szereztek a szocialista építés irányításában. A szocialista országok és az egész szocialista tábor sikerei annak köszönhetők, hogy helyesen, az egyes országok történelmi sajátosságainak és az egész

szocialista rendszer érdekeinek figyelembevételével alkalmazták a szocialista építés általános törvényszerűségeit. Köszönhetők továbbá ezen országok népei erőfeszítéseinek, szoros, testvéri együttműködésüknek, a kölcsönös internacionalista segítségnek, mindenekelőtt a Szovjetunió testvéri, internacionalista segítségének.

A szocialista országok fejlődésének tapasztalata ismételten megmutatja, hogy eredményeik és sikereik legfontosabb nemzetközi feltétele a kölcsönös segítségnyújtás és támogatás, a szocialista táborhoz tartozó országok egységében és egybeforrottságában rejlő összes előny kihasználása. Az imperialistáknak, a renegátoknak és a revizionistáknak a szocialista táboron belüli szakadás lehetőségére vonatkozó számításai homokra épültek és kudarcra vannak kárhoztatva. Valamennyi szocialista ország, mint szeme fényét, őrzi a szocialista tábor egységét.

A szocialista gazdasági világrendszert a szocialista termelési viszonyok azonossága egyesíti, ez a rendszer a szocializmus gazdasági törvényei alapján fejlődik. A sikeres fejlődés megköveteli: a tervszerű, arányos fejlődés törvényének következetes alkalmazását a szocialista építésben; a néptömegek alkotó kezdeményezésének kibontakoztatását; a nemzetközi munkamegosztás rendszerének állandó tökéletesítését a népgazdasági tervek összehangolásával, a szocialista világrendszer keretén belül a termelés specializálásának és kooperációjának fejlesztésével, a kölcsönös előnyök, a tudományos-technikai színvonal maximális emelése alapján; a kollektív tapasztalatok tanulmányozását; az együttműködés és a testvéri kölcsönös segítségnyújtás továbbfejlesztését; ezen az alapon a gazdasági fejlődés színvonalában történelmileg kialakult különbségek fokozatos kiküszöbölését és az anyagi bázis megteremtését, hogy a szocialista rendszer valamennyi népe többé-kevésbé egyidejűleg mehessen át a kommunizmusba.

A különböző országokban folyó szocialista építés gyakorlata alapján felhalmozódott az egész szocialista tábor kollektív tapasztalata. Ennek a tapasztalatnak sokoldalú tanulmányozása a testvéri pártok által, annak alkotó alkalmazása és gazdagítása a konkrét feltételek és a nemzeti sajátosságok figyelembevételével – minden egyes szocialista ország fejlődésének feltétlen törvénye.

A szocialista országok kommunista és munkáspártjai internacionalista kötelességüknek tekintik, hogy a lehetőségekhez mérten gyors ütemben fejlesszék az ipari és a mezőgazdasági termelést, teljes mértékben kihasználják a szocialista rendszer összes előnyét és valamennyi ország belső tartalékait, hogy közös erővel, és a legrövidebb időn belül megoldják a történelmi feladatot: túlszárnyalják a kapitalista világrendszert az ipar és a mezőgazdaság abszolút termelése tekintetében, azután túlszárnyalják a gazdaságilag legfejlettebb kapitalista országokat az egy főre jutó termelés és az életszínvonal területén. E feladat megoldásához a politikai és a gazdasági munka állandó javítására, a népgazdaság vezetési módszereinek állandó tökéletesítésére, tudományosan megalapozott szocialista gazdálkodásra van szükség; a szakadatlan technikai haladás alapján a munkatermelékenység maximális emelésére; a tervgazdálkodásra; azoknak a lenini elveknek következetes érvényesítésére, amelyek megkövetelik az anyagi érdekeltség alkalmazását, a társadalom javát szolgáló munka erkölcsi ösztönzésének sokoldalú fejlesztését – a tömegek politikai öntudatának erősítése útján; szükség van továbbá a munka és a fogyasztás mértékének ellenőrzésére.

A szocialista országoknak a kommunizmusba való átmenetéhez a nélkülözhetetlen anyagi alap: magas színvonalú termelés megteremtése a legmodernebb haladó technikával, a népgazdaság villamosításával, a termelés gépesítésével és automatizálásával. Ezek nélkül nem biztosítható a fogyasztási cikkeknek a kommunista társadalomban szükséges bősége. Ezen az alapon kell kifejleszteni a kommunista társadalmi viszonyokat, minden módon fokozni a néptömegek politikai öntudatát, nevelni az új, kommunista társadalom emberét.

A szocialista tábor – a szocializmus és kommunizmus útján haladó olyan szabad, szuverén népek társadalmi, gazdasági és politikai baráti közössége, amelyeket a nemzetközi szocialista szolidaritás, a közös érdekek és célok egysége fűz össze. A szocialista országok közti kölcsönös viszony sérthetetlen törvénye a marxizmus–leninizmus, a szocialista internacionalizmus elveinek szigorú érvényesítése. A szocialista táborban biztosítva van e tábor valamennyi országának igazi egyenjogúsága és önállósága. A szocialista államok a teljes egyenjogúság, a kölcsönös előnyök és az elvtársi kölcsönös segítségnyújtás elveitől vezérelve, tökéletesítik a mindenre kiterjedő gazdasági, politikai és kulturális együttműködést, ami megfelel mind az egyes szocialista országok érdekeinek, mind pedig az egész szocialista tábor érdekeinek.

A szocialista világrendszer egyik legnagyobb eredménye, hogy a gyakorlatban megerősítette azt a marxista–leninista tételt, amely szerint az osztályok közötti antagonizmus megszűnésével együtt megszűnik a nemzetek közötti ellentét is. Ellentétben a kapitalista rendszer törvényeivel, annak a rendszernek a törvényeivel, amelyre jellemzők az osztályok, a nemzetek és az államok közötti, háborús összeütközésekre vezető kibékíthetetlen ellentétek, a szocialista rendszer természetében nincsenek objektív okok az odatartozó népek és államok közötti ellentétekre és konfliktusokra; e rendszer fejlődése az államok és a nemzetek mind szorosabb összefogására, együttműködésük minden formájának megerősítésére vezet. A szocializmus a nemzeti gazdaság, kultúra és államiság fejlesztését szervesen összekapcsolja az egész szocialista világrendszer erősítésével és fejlődésével, a nemzetek mind szorosabb tömörülésével. Az egész szocialista rendszer érdekei harmonikusan egybeolvadnak a nemzeti érdekekkel. Ezen az alapon jött létre és erősödik a nagy szocialista baráti közösség valamennyi népének erkölcsi-politikai egysége. A kapitalizmusra jellemző politikai elszigeteltséget és nemzeti önzést felváltotta a népek testvéri barátsága és kölcsönös segítségnyújtása, amelyet a szocializmus hozott létre.

A szocialista országok népeinek közös érdeke, a szocializmus és a béke érdeke megköveteli a szocialista nemzetköziség és a szocialista hazafiság elveinek helyes politikai összekapcsolását. Valamennyi kommunista pártra, amely vezető párt lett államában, történelmi felelősség hárul mind saját országa, mind az egész szocialista tábor sorsáért.

Az 1957. évi nyilatkozat igen helyesen rámutatott arra, hogy a nemzeti sajátosságok szerepének túlbecsülése, az eltérés a marxizmus–leninizmusnak a szocialista forradalomról és a szocialista építésről szóló egyetemes érvényű igazságától, árt a szocializmus közös ügyének. A nyilatkozat tökéletes helyességgel rámutat egyszersmind arra is, hogy a marxizmus–leninizmus megköveteli a szocialista forradalom és a szocialista építés általános elveinek alkotó alkalmazását az egyes országok konkrét történelmi viszonyaitól függően, nem engedi meg más országok kommunista pártjai politikájá-

nak és taktikájának gépies másolását. Ha a proletárpárt figyelmen kívül hagyja a nemzeti sajátosságokat, az az élettől és a tömegektől való elszakadására vezethet, kárt okozhat a szocializmusnak.

A nacionalizmus és a nemzeti korlátozottság megnyilvánulásai nem szűnnek meg automatikusan a szocialista rendszer megteremtésével. A szocialista országok közti testvéri viszony és barátság megszilárdításának elengedhetetlen feltétele a kommunista és munkáspártok marxista–leninista internacionalista politikája, valamennyi dolgozó nevelése a nemzetköziség és hazafiság szellemében, a határozott harc a burzsoá nacionalizmus és sovinizmus csökevényeinek leküzdésére.

A kommunista és munkáspártok a dolgozókat fáradhatatlanul a szocialista nemzetköziség szellemében, a nacionalizmus és a sovinizmus minden megnyilvánulásával szembeni engesztelhetetlenség szellemében nevelik. Az egyes szocialista országok és az egész szocialista tábor erejének és legyőzhetetlenségének fő forrása a kommunista és munkáspártoknak, a szocialista országok népeinek összeforrottságában és egységében, a marxista–leninista tanítás iránti hűségükben rejlik.

A szocialista országok népei, utat törve a kommunizmushoz, létrehozzák az új társadalom mintaképét az egész emberiség számára. A kapitalista világ dolgozói igen nagy érdeklődéssel figyelik a szocializmus és a kommunizmus építőinek teremtő munkáját. Mindez a nemzetközi munkásmozgalom előtt felelőssé teszi a marxista–leninista pártokat és a szocialista országok népeit a szocializmus és a kommunizmus sikeres építéséért.

A kommunista és munkáspártok feladatuknak tekintik, hogy fáradhatatlanul erősítsék a népek hatalmas szocialista közösségét, amelynek nemzetközi szerepe és a világ eseményeire gyakorolt befolyása évről évre növekszik.

Elérkezett az az idő, amikor a szocialista államok világrendszert alkotva, nemzetközi erővé váltak, s hatalmas befolyást gyakorolnak a világ fejlődésére. Reális lehetőségek nyíltak arra, hogy korunk legfontosabb problémáit új módon, a béke, a demokrácia és a szocializmus érdekében oldjuk meg.

III

Napjaink legégetőbb problémája – a háború és a béke kérdése.

A háború a kapitalizmus állandó velejárója. Az ember ember általi kizsákmányolásának rendszere és az ember ember általi pusztításának rendszere – a kapitalista rendszer két oldala. Az imperializmus már két pusztító világháborút zúdított az emberiségre, és most azzal fenyegeti, hogy még borzalmasabb katasztrófába dönti. Létrehozták a legborzalmasabb tömegpusztító és romboló eszközöket. Ezeknek az eszközöknek az alkalmazása egy új háborúban hallatlan pusztításokat okozhat egész országoknak, s romba döntheti a világ termelésének és kultúrájának legnagyobb központjait. Az ilyen háború több százmillió ember pusztulásával és szenvedésével járna, még olyan országokban is, amelyek nem vesznek részt a háborúban. Az imperializmus súlyosan veszélyezteti az egész emberiséget.

Napjainkban a népeknek éberebbeknek kell lenniük, mint valaha. Amíg fennáll az imperializmus, fennmarad az agresszív háborúk talaja is.

A világ valamennyi országának népei tudják, hogy az új világháború veszélye még nem szűnt meg. Az agresszió és a háború fő ereje – az amerikai imperializmus. Politikájában megtestesíti a kardcsörtető reakció ideológiáját. A „kommunizmus veszélye" elleni védekezés leple alatt az amerikai imperializmus Anglia, Franciaország és Nyugat-Németország imperialistáinak részvételével sok országot bevont olyan katonai tömbökbe, mint a NATO, a CENTO, a SEATO stb.,[9] az egész úgynevezett szabad világot, vagyis a tőle függő tőkésországokat behálózta katonai támaszpontjaival, amelyek mindenekelőtt a szocialista országok ellen irányulnak. Az ilyen tömbök és támaszpontok veszélyeztetik az általános békét és biztonságot. Nemcsak sárba tiporják azoknak az országoknak a szuverenitását, amelyek az amerikai katonai klikk támaszpontjainak rendelkezésére bocsátják területüket, hanem ezen országok puszta létét is veszélyeztetik.

Az Egyesült Államok, Anglia és Franciaország imperialista erői bűnös összeesküvésre léptek a nyugatnémet imperializmussal. Nyugat-Németországban újjászületett a militarizmus, gyors ütemben szervezik újjá a reguláris tömeghadsereget hitlerista tábornokok parancsnokságával, és ezt a hadsereget az amerikai imperialisták nukleáris rakétafegyverekkel és más korszerű tömegpusztító eszközökkel szerelik fel, s ez a békeszerető népek állandóan erősödő, határozott tiltakozásával találkozik. Franciaországban és más nyugat-európai országokban katonai támaszpontokat bocsátanak ennek az agresszív hadseregnek a rendelkezésére. A nyugatnémet imperializmus mind nagyobb mértékben veszélyezteti az európai népek békéjét és biztonságát. A nyugatnémet revansisták nyíltan hangoztatják, hogy felül akarják vizsgálni a második világháború után megállapított határokat. A nyugatnémet militaristák, akárcsak annak idején a hitlerista klikk, háborút készítenek elő a szocialista országok és más európai országok ellen, saját agresszív terveik megvalósítására törekszenek. Nyugat-Berlint a nemzetközi provokációk tűzfészkévé tették. A bonni állam Európában fő ellensége lett a békés egymás mellett élésnek, a leszerelésnek és a feszültség enyhítésének.

A nyugatnémet imperializmus agresszív terveivel szembe kell állítani valamennyi békeszerető európai állam és nép egyesített erejét. A nyugatnémet militarizmus agresszív törekvései elleni harcban különösen nagy szerep hárul a Német Demokratikus Köztársaságra. Az értekezlet résztvevői, a szocialista tábor valamennyi állama, minden békeszerető nép kötelességének tekinti, hogy megvédje az NDK-nak, a szocializmus nyugat-európai előőrsének, a német nép békeszerető törekvései igazi kifejezőjének sérthetetlenségét.

Az Egyesült Államok imperialistái a Távol-Keleten is a háború tűzfészkének újjáélesztésén buzgólkodnak. A japán nép nemzeti függetlenségét lábbal tiporva, a japán nép akarata ellenére, a japán reakciós uralkodó körökkel összeesküdve rákényszerítették Japánra az új katonai szerződést, amely a Szovjetunió, a Kínai Népköztársaság

[9] A NATO (North Atlantic Treaty Organization – Észak-atlanti Szerződés Szervezete) – az Egyesült Államok kezdeményezésére és vezetésével 1949. április 4-én Washingtonban alakult agresszív célú katonai szervezet. A CENTO (Central Treaty Organization – Központi Szerződés Szervezete) – 1955. február 24-én alakult. Kezdetben a Bagdadi Paktum, 1959-től a CENTO elnevezést használták. A SEATO-ról lásd a 22. oldal 5. sz. jegyzetét.

és más békeszerető államok ellen irányuló agresszív célokat szolgál.[10] Az amerikai hódítók megszállták a Kínai Népköztársasághoz tartozó Tajvan szigetét, valamint Dél-Koreát, és mind fokozottabban beavatkoznak Dél-Vietnam ügyeibe; veszélyes katonai provokációk és kalandok tűzfészkévé változtatták e területeket. Az amerikai imperialisták támadással fenyegetik Kubát, beavatkoznak Latin-Amerika, Afrika és a Közel-Kelet népeinek ügyeibe, a világ különböző részein a háború újabb tűzfészkeit igyekeznek létrehozni. Az amerikai imperialisták felhasználják a regionális szövetségek olyan formáit, mint például az Amerikai Államok Szervezete[11], hogy fenntartsák gazdasági és politikai ellenőrzésüket, és bevonják a latin-amerikai országokat agresszív terveik megvalósításába.

Az amerikai imperializmus létrehozta a háború óriási apparátusát, és nem akarja megengedni annak leépítését. Az imperialisták meghiúsítják a Szovjetuniónak és más békeszerető államoknak a leszerelésre irányuló minden konstruktív javaslatát. Folytatódik a fegyverkezési hajsza. Fenyegetően növekszenek a nukleáris fegyverkészletek. A francia vezető körök népük és más – különösen az Afrika területén lakó – népek tiltakozása ellenére az atomfegyver gyártásának és kipróbálásának útjára léptek. Az amerikai militaristák fel akarják újítani a végzetes következményekkel fenyegető atomrobbantási kísérleteket, folytatódnak a súlyos nemzetközi konfliktusok veszélyével terhes katonai provokációk.

Az amerikai vezető körök a provokációk és az agresszív cselekedetek politikájával meghiúsították a párizsi csúcsértekezletet[12], és a nemzetközi feszültség fokozásának, a hidegháború kiélezésének útjára léptek. A háborús veszély fokozódott. A béke ellen elkövetett imperialista provokációk felháborították és ellenállásra késztették a népeket. Az amerikai imperializmus még jobban leleplezte önmagát, és befolyását újabb súlyos csapások érték a világban.

Az imperializmus agresszív természete nem változott. Kialakultak azonban azok a reális erők, amelyek meg tudják hiúsítani agresszív terveit. A háború ma már nem végzetszerűen elkerülhetetlen. Az imperialisták, ha csak az ő akaratukon múlna, már belesodorták volna az emberiséget az új világháború szerencsétlenségeinek és borzalmainak örvényébe. Elmúlt azonban az az idő, amikor az imperialisták a maguk kénye-kedve szerint határozták meg: legyen vagy ne legyen háború. Az utóbbi években az imperialisták nemegyszer taszították az emberiséget helyi háborúk kirobbantásával világkatasztrófa szélére. A Szovjetunió, a többi szocialista állam, az összes

[10] A japán–amerikai biztonsági szerződést 1960. január 19-én írták alá. A megegyezést, amely ellen hatalmas tömegmozgalom bontakozott ki, a japán parlament május 19-én fogadta el.

[11] Az OAS (Organization of American States – Amerikai Államok Szervezete) – az 1890-ben alapított Pánamerikai Unióból alakult 1948-ban. A szervezetbe belépett az amerikai kontinens legtöbb állama. Az Egyesült Államok eszközül használta fel gazdasági befolyásának biztosítására Latin-Amerikában.

[12] 1960. május 16-ra Párizsba összehívták a Szovjetunió, az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Franciaország kormányfőinek értekezletét a nemzetközi kapcsolatok kiszélesítése és a béke erősítése érdekében. Május 1-én azonban a Szovjetunió légiterében amerikai felderítő kémrepülőgépet lőttek le. Az incidens ellenére a szovjet delegáció elutazott Párizsba, de megfelelő elégtételt követelt az amerikai kormánytól. Az Egyesült Államok kormánya elutasította a szovjet kérést, s ezzel lehetetlenné tette a csúcsértekezlet megtartását.

békeszerető erő határozott állásfoglalása véget vetett az angol–francia–izraeli intervenciónak Egyiptomban, elhárította az imperialisták katonai behatolását Szíriába, Irakba és egyes más országokba. Bátran folytatja harcát függetlenségéért és szabadságáért a hős algériai nép. Mind határozottabb ellenállást tanúsít az imperialisták bűnös tevékenységével szemben Kongó és Laosz népe. A tapasztalatok igazolják, hogy hatékonyan lehet küzdeni az imperialisták által kezdett helyi háborúk ellen, és eredményesen fel lehet számolni az ilyen háborúk tűzfészkeit.

Elérkezett az az idő, amikor meg lehet hiúsítani az imperialista agresszorok azon kísérletét, hogy világháborút robbantsanak ki. A szocialista világtábor, a nemzetközi munkásosztály, a nemzeti felszabadító mozgalom, a háború ellen fellépő valamennyi ország és az összes békeszerető erők közös erőfeszítéseivel el lehet hárítani a világháborút.

A nemzetközi viszonyok fejlődését napjainkban a két társadalmi rendszer harca határozza meg, a szocializmus, a béke és a demokrácia erőinek az imperializmus, a reakció és az agresszió erői ellen folytatott harca, amelyben a szocializmus, a béke és a demokrácia erőinek fölénye mindinkább nyilvánvalóvá válik.

A történelem folyamán első ízben harcolnak a háború ellen nagy szervezett erők: a hatalmas Szovjetunió, amely kivívta a világelsőséget a tudomány és technika döntő ágaiban; az egész szocialista tábor, amely a béke szolgálatába állította óriási anyagi és politikai hatalmát; az ázsiai, az afrikai, a latin-amerikai békeszerető államok növekvő száma, amelyeknek létérdekük a béke megőrzése; a nemzetközi munkásosztály és szervezetei, mindenekelőtt a kommunista pártok; a gyarmatok és a függő országok népeinek nemzeti felszabadító mozgalma; a békeharcosok világmozgalma; a semleges országok, amelyek nem értenek egyet a háború kirobbantásának imperialista irányvonalával, és a békés egymás mellett élés híveiként lépnek fel. A békés egymás mellett élés politikáját támogatja a fejlett tőkésországok burzsoáziájának bizonyos része is, amely józanul értékeli az erőviszonyokat és a korszerű háború súlyos következményeit. A világbéke megőrzéséért arra van szükség, hogy az amerikai imperializmus által ösztönzött imperialista agresszió és háború politikája ellen küzdő harcosok a legátfogóbb egységfrontban tömörüljenek. Az összes békeszerető erő egyesült erőfeszítésével megőrizhető a béke és elhárítható az új háború.

Az összes demokratikus és békeszerető erőnek jelenleg nincs fontosabb feladata, mint az emberiség megvédése a termonukleáris világkatasztrófától. A korszerű haditechnika eddig nem tapasztalt mértékű romboló jellege parancsolóan megköveteli, hogy az összes háborúellenes, békeszerető erő fő akciói a háború elhárítására összpontosuljanak. A háború elleni küzdelmet nem szabad a háború kitöréséig halogatni, mert akkor a világ sok területe és azok lakossága számára már túl késő lenne a küzdelem. *Az új világháború veszélye elleni harcot most kell kibontakoztatni, nem várva addig, amikor már hullanak az atom- és hidrogénbombák. Ezt a harcot most kell megvívni, napról napra fokozva az erőfeszítéseket. A fő feladat az, hogy idejében megfékezzük az agresszorokat, elhárítsuk a háborút, elejét vegyük kitörésének.*

Ma harcolni a békéért – ez azt jelenti, hogy továbbra is legyünk maximálisan éberek, fáradhatatlanul leplezzük le az imperializmus politikáját, figyeljük éberen a háborús uszítók cselszövéseit és mesterkedéseit, szítsuk fel a népek szent haragját azok ellen, akik háborúra törekszenek, fokozzuk az összes békeszerető erő szervezettségét,

erősítsük szakadatlanul a tömegeknek a béke megvédésére irányuló tevékenységét, szilárdítsuk az együttműködést az összes államokkal, amelyek nem érdekeltek az új háborúkban. Azokban az országokban, amelyekben az imperialisták katonai támaszpontokat létesítettek, fokozni kell a harcot e támaszpontok felszámolásáért, ami fontos feltétele a nemzeti függetlenség megszilárdításának, a szuverenitás megvédésének és a háború elhárításának. A népeknek országuk militarizálása elleni harcát össze kell kapcsolni az Egyesült Államok imperialistáival kapcsolatban álló tőkés monopóliumok elleni harccal. Manapság fontosabb, mint valaha, hogy minden országban harcoljanak azért, hogy városon és falun, vállalatoknál és hivatalokban állandóan fokozódjék és terjedjen a békemozgalom. A béke híveinek mozgalma korunk legátfogóbb mozgalma, amely különféle társadalmi osztályokhoz tartozó, a legkülönbözőbb politikai és vallási meggyőződést valló embereket egyesít soraiban, akiket összefűz az a nemes törekvés, hogy megakadályozzák az újabb háborúkat és biztosítsák a tartós békét.

A szocialista világrendszer további megszilárdításának döntő szerepe lesz a tartós béke megőrzésében. Mindaddig, amíg nem valósítják meg a leszerelést, a szocialista országoknak kellő színvonalon kell tartaniuk védelmi erejüket.

A kommunisták véleménye szerint a béke biztosításáért mindenekelőtt a következő feladatokat kell megoldani: meg kell szüntetni a fegyverkezési hajszát, be kell tiltani az atomfegyvert, annak kipróbálását és gyártását, fel kell számolni a külföldi katonai támaszpontokat és ki kell vonni az idegen hadseregeket más országok területéről, fel kell oszlatni a katonai tömböket, meg kell kötni a békeszerződést Németországgal, demilitarizált szabad várossá kell nyilvánítani Nyugat-Berlint, véget kell vetni a nyugatnémet revansisták agresszív törekvéseinek és meg kell akadályozni a japán militarizmus újjászületését.

A történelem az új világháború elhárításáért elsősorban a nemzetközi munkásosztályra hárít nagy felelősséget. Az imperialisták összeesküvéseket szőnek, és szövetkeznek, hogy nukleáris háborút robbantsanak ki. A nemzetközi munkásosztálynak szorosabbra kell zárnia sorait, hogy megmentse az emberiséget az új világháború katasztrófájától. *Nem szabad, hogy politikai, vallási vagy egyéb kérdésekben fennálló bármiféle különbségek akadályozzák a munkásosztály összes erőinek tömörülését a háborús veszéllyel szemben. Ütött az órája annak, hogy szembeállítsuk a háború erőivel a nemzetközi proletariátus összes osztagának és szervezetének hatalmas akaratát és egységes akcióit, egyesítsük erőit a háború elhárítására és a béke megőrzésére!*

A kommunista pártok a békeharcot elsőrendű feladatuknak tekintik. Felhívják a munkásosztályt, a szakszervezeteket, a szövetkezeti, a nő-, az ifjúsági szövetségeket és szervezeteket, valamennyi dolgozót, hogy politikai és vallási meggyőződésüktől függetlenül tömegharc útján határozottan utasítsák vissza az imperialisták minden agresszív akcióját.

Ha pedig az eszeveszett imperialisták mégis kirobbantanák a háborút, a népek elsöprik és eltemetik a kapitalizmust.

A szocialista országok külpolitikájának megingathatatlan alapja a szocialista és kapitalista országok közötti békés egymás mellett élés és gazdasági verseny lenini elve. Békés viszonyok között a szocialista rendszer mindjobban megmutatja előnyeit a

kapitalista rendszerrel szemben a gazdaság, a kultúra, a tudomány és a technika minden területén. A közeljövő újabb sikereket hoz a béke és a szocializmus erőinek. A Szovjetunió a világ első ipari hatalmává válik. Hatalmas ipari országgá válik Kína. A szocialista rendszer állítja majd elő a világ ipari termelésének több mint a felét. Még jobban kiterjed a béke övezete. A munkásmozgalom a kapitalista országokban és a nemzeti felszabadító mozgalom a gyarmatokon és a függő országokban újabb győzelmeket arat. Befejeződik a gyarmati rendszer összeomlása. Teljessé válik a szocializmus és a béke erőinek fölénye. *Ilyen körülmények között még a szocializmus teljes világméretű győzelme előtt, amikor a kapitalizmus a világ egy részén még fennmarad, létrejön annak reális lehetősége, hogy a világháborút kiküszöböljük a társadalom életéből.* A szocializmus világméretű győzelme végleg megszünteti mindennemű háború kirobbantásának társadalmi és nemzeti okait.

Az egész világ kommunistái egyöntetűen és következetesen védelmezik a békés egymás mellett élést, elszántan harcolnak a háború elhárításáért. A kommunistáknak fáradhatatlanul munkálkodniuk kell a tömegek között, nehogy azok lebecsüljék a világháború elhárításának lehetőségét, a békés egymás mellett élés lehetőségét, s egyszersmind ne becsüljék le a háború veszélyét sem.

Amikor a világ két rendszerre oszlik, a nemzetközi kapcsolatok egyetlen helyes és ésszerű elve a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének elve, amelyet Lenin fogalmazott meg, és amely továbbfejlődött az 1957. évi moszkvai nyilatkozatban és békekiáltványban, az SZKP XX. és XXI. kongresszusának határozataiban, valamint más kommunista és munkáspártok dokumentumaiban.

A békés egymás mellett élés öt elve, amelyet a Kínai Népköztársaság és az Indiai Köztársaság közösen fogalmazott meg, valamint a bandungi konferencia által elfogadott tételek megfelelnek a béke és a békeszerető népek érdekeinek.

A különböző rendszerű államok békés egymás mellett élése, vagy pusztító háború – ma csak így vetődik fel a kérdés. Más kivezető út nincs. A kommunisták határozottan visszautasítják a hidegháború, a „háborús szakadék szélén táncolás" amerikai doktrínáját, mint olyan politikát, amely termonukleáris katasztrófába torkollik. A békés egymás mellett élés elvét védelmezve a kommunisták arra törekszenek, hogy szüntessék meg teljesen a hidegháborút, oszlassák fel a katonai tömböket, számolják fel a katonai támaszpontokat, hajtsák végre az általános és teljes leszerelést nemzetközi ellenőrzés mellett, tárgyalások útján oldják meg a vitás nemzetközi kérdéseket, tartsák tiszteletben az államok egyenjogúságát, területi épségét, függetlenségét és szuverenitását, biztosítsák az egymás belügyeibe való be nem avatkozást, széles körben fejlesszék a népek közötti kereskedelmi, kulturális és tudományos kapcsolatokat.

A békés egymás mellett élés politikája megfelel valamennyi nép létérdekeinek, mindazoknak, akik nem akarnak újabb véres háborúkat, és tartós békére törekszenek. Ez a politika elősegíti a szocializmus pozícióinak megerősödését, a szocialista országok tekintélyének és nemzetközi befolyásának növekedését, növeli a kommunista pártok tekintélyét és befolyását a tőkésországokban. A béke – a szocializmus hűséges szövetségese, mert az idő a szocializmusnak, a kapitalizmus ellen dolgozik.

A békés egymás mellett élés irányvonala – a tömegek mozgósításának, a béke ellenségei elleni hatékony akciók kibontakozásának irányvonala.

Az államok békés egymás mellett élése nem jelent lemondást az osztályharcról, amint azt a revizionisták állítják. A különböző társadalmi rendszerű államok egymás mellett élése – a szocializmus és a kapitalizmus közötti osztályharc formája. A békés egymás mellett élés körülményei között kedvező lehetőségek alakulnak ki az osztályharc kibontakoztatására a kapitalista országokban, a népek felszabadító mozgalmának kiterjesztésére a gyarmati és függő országokban. A forradalmi osztályharc és a nemzeti felszabadító harc sikerei ugyanakkor hozzájárulnak a békés egymás mellett élés megszilárdításához. A kommunisták kötelességüknek tartják, hogy erősítsék a néptömegekben a békés egymás mellett élés megszilárdításának lehetőségébe vetett hitet, erősítsék elszántságukat, hogy megakadályozzák a világháborút. Minden erejükkel azon lesznek, hogy a népek a békéért, a demokráciáért és nemzeti felszabadulásukért vívott aktív harcukkal elérjék az imperializmus pozícióinak mind nagyobb mértékű gyengítését és szűkítését.

A különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése nem jelenti a szocialista és burzsoá ideológia megbékélését. Ellenkezőleg, feltételezi, hogy a munkásosztály, valamennyi kommunista párt fokozza harcát a szocialista eszmék diadaláért. Az államok közötti ideológiai és politikai vitákat azonban nem háborúval kell megoldani.

Az értekezlet úgy véli, hogy az általános és teljes leszerelés Szovjetunió által javasolt programjának megvalósítása történelmi jelentőségű lenne az emberiség sorsa szempontjából.[13] Elérni e program megvalósulását annyi, mint megszüntetni az országok közötti hadviselés lehetőségét. E program megvalósítása nem könnyű, az imperialisták makacs ellenállásába ütközik. Ezért e program valóra váltására aktív és határozott harcot kell folytatni az imperializmus agresszív erői ellen. Ezt a harcot állandóan növekvő lendülettel kell folytatni, állhatatosan törekedve reális eredmények elérésére: a nukleáris fegyverek kipróbálásának és gyártásának betiltására, a katonai tömböknek és az idegen területeken levő katonai támaszpontoknak a felszámolására, a fegyveres erők és a fegyverzet jelentős csökkentésére – ezzel egyengetve az általános leszerelés útját. A szocialista és más békeszerető államoknak, a nemzetközi munkásosztálynak, valamennyi ország nagy néptömegeinek aktív és határozott harcával el lehet szigetelni az agresszív köröket, meg lehet hiúsítani a fegyverkezési hajszát és az újabb háború előkészítését, rá lehet kényszeríteni az imperialistákat, hogy beleegyezzenek az általános leszerelésbe.

A fegyverkezési hajsza nem alkalmas sem arra, hogy feltartóztassa a háborút, sem arra, hogy biztosítsa a lakosság magas foglalkoztatottságát és jólétét. A fegyverkezési hajsza háborúra vezet. A fegyverkezési hajsza csakis a monopoltőkések és a háborús spekulánsok maroknyi csoportjának érdeke. A tőkésországok népei állandóan követelik, hogy csökkentsék a katonai kiadásokat és az így felszabaduló összeget fordítsák a néptömegek életkörülményeinek megjavítására. Minden országban széles körű tömegmozgalmat kell kibontakoztatni, hogy a leszerelés során felszabaduló eszközöket és erőforrásokat használják fel békés termelésre, lakásépítésre, az

[13] 1959. szeptember 18-án a Szovjetunió javaslatot terjesztett az ENSZ Közgyűlésének 15. ülésszaka elé az általános és teljes leszerelésről. A javaslatot elfogadták és határozattá emelték.

egészségügy, a népművelés, a szociális ellátás, a tudományos kutatások fejlesztésére. A leszerelés ma már a dolgozó tömegek harci követelése, megérett történelmi szükségszerűség. Aktív és határozott harccal rá kell kényszeríteni az imperialistákat a népek e követelésének teljesítésére!

A szocialista országok kommunista és munkáspártjai ezután is következetesen folytatják a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének irányvonalát, mindent elkövetnek, hogy megmentsék a népeket az új háború borzalmaitól és szerencsétlenségeitől. A legnagyobb éberséget tanúsítják az imperializmussal szemben, minden erejükkel szilárdítják az egész szocialista tábor hatalmát és védelmi képességét, megteszik az összes szükséges intézkedéseket a népek biztonságának biztosítására és a béke megőrzésére.

A kommunisták történelmi küldetésüket nemcsak abban látják, hogy világméretekben megszüntessék a kizsákmányolást és a nyomort, és örökre kizárják az emberi társadalom életéből bármilyen háború lehetőségét, hanem abban is, hogy már a mi korunkban megszabadítsák az emberiséget az új háború rémétől. A világ kommunista pártjai minden erejüket és energiájukat e nagy történelmi küldetés megvalósításának szentelik.

IV

A világ roppant területein diadalmaskodtak a nemzeti felszabadító forradalmak. A háború utáni 15 esztendő alatt Ázsiában és Afrikában 38 szuverén állam jött létre. A kubai forradalom győzelme hatalmas erővel serkentette a latin-amerikai népeknek a teljes nemzeti felszabadulásért vívott harcát. Az emberiség életében új történelmi időszak köszöntött be: Ázsia, Afrika és Latin-Amerika felszabadult népei a nemzetközi politika aktív résztvevőivé váltak.

A gyarmati rendszer teljes összeomlása elkerülhetetlen. A gyarmati rabság rendszerének a nemzeti felszabadító mozgalom előretörése következtében végbemenő összeomlása – történelmi jelentőségét tekintve – a szocialista világrendszer megalakulása óta a legfontosabb jelenség.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom felrázta a Keletet, bevonta a gyarmati népeket a forradalmi világmozgalom általános áradatába. A Szovjetunió győzelme a második világháborúban, a népi demokratikus rendszer megteremtése több európai és ázsiai országban, a szocialista forradalom diadala Kínában, a szocialista világrendszer megalakulása óriási mértékben meggyorsította e folyamatot. A nemzetközi szocializmus erői döntő mértékben előmozdították a gyarmatok és a függő országok népeinek az imperializmus járma alól való felszabadulásukért folyó harcát. A szocialista rendszer a felszabadult népek független nemzeti fejlődésének megbízható védelmezője. A nemzetközi munkásmozgalom nagy támogatást nyújt a nemzeti felszabadító mozgalomnak.

Gyökeresen megváltozott Ázsia képe. Összeomlóban a gyarmati rendszer Afrikában. Az imperializmus elleni harc arcvonala létrejött Latin-Amerikában is. Ázsiában, Afrikában és a világ más részein az imperializmus ellen folytatott elkeseredett harcban az emberek százmilliói vívták ki függetlenségüket. A kommunisták mindig elis-

merték a nemzeti felszabadító háborúk haladó, forradalmi jelentőségét; a kommunisták a nemzeti függetlenségért folyó küzdelem legaktívabb harcosai. A szocialista világrendszer fennállása és az imperializmus pozícióinak gyengülése a függetlenség kivívásának új lehetőségeit nyitotta meg a leigázott népek előtt.

A gyarmati országok népei az illető országok konkrét viszonyainak figyelembevételével fegyveres harc vagy nem fegyveres harc útján vívják ki függetlenségüket. Szilárd győzelmük alapja: a hatalmas nemzeti felszabadító mozgalom. A gyarmattartó hatalmak nem adományozzák a szabadságot a gyarmatok népeinek, és önként nem hagyják el az általuk kizsákmányolt országokat.

A jelenkori gyarmatosítás fő támasza az Amerikai Egyesült Államok. Az imperialisták, élükön az Egyesült Államokkal, kétségbeesett erőfeszítéseket tesznek, hogy új módszerekkel és új formákban fenntartsák az egykori gyarmatok népeinek gyarmati kizsákmányolását. A monopóliumok továbbra is igyekeznek kezükben tartani a gazdasági ellenőrzés és a politikai befolyás kulcspozícióit Ázsia, Afrika és Latin-Amerika országaiban. Erőfeszítéseik arra irányulnak, hogy megőrizzék régi pozícióikat a felszabadult országok gazdaságában, és a gazdasági „segélynyújtás" leple alatt újabb pozíciókat szerezzenek, a felszabadult országokat bevonják katonai tömbjeikbe, katonai diktatúrákat erőszakoljanak rájuk, és katonai támaszpontokat létesítsenek ezekben az országokban. Az imperialisták arra törekszenek, hogy elsikkasszák és aláássák a felszabadult országok nemzeti szuverenitását, kiforgassák a nemzetek önrendelkezésének értelmét, az úgynevezett „kölcsönös függőség" örve alatt rájuk kényszerítsék a gyarmati uralom új formáit, hatalomra juttassák bábjaikat ezekben az országokban, megvesztegessék a burzsoázia bizonyos részét, felhasználják a nemzeti viszálykodás mérgezett nyilát a még fiatal, még meg nem szilárdult államok erejének gyengítésére. E célra felhasználják az agresszív katonai tömböket és a kétoldalú agresszív katonai szövetségeket. Az imperialisták cinkosaiként a helyi kizsákmányoló osztályhoz tartozó legreakciósabb körök lépnek fel.

Azokban az országokban, amelyek lerázták magukról a gyarmati igát, a nemzeti megújhodás létfontosságú feladatai csak akkor oldhatók meg sikeresen, ha elszánt harcot folytatnak az imperializmus és a feudalizmus maradványai ellen, s a nemzet valamennyi hazafias ereje nemzeti demokratikus egységfrontban tömörül. A politikai önállóság megszilárdítása, a parasztság érdekeit szolgáló agrárátalakítások végrehajtása, a feudalizmus maradványainak és csökevényeinek felszámolása, az imperialista uralom gazdasági gyökereinek kiirtása, a külföldi monopóliumok korlátozása és kiszorítása a gazdaságból, a nemzeti ipar megteremtése és fejlesztése, a lakosság életszínvonalának emelése, a társadalmi élet demokratizálása, a független, békeszerető külpolitika megvalósítása, a gazdasági és kulturális együttműködés fejlesztése a szocialista és más baráti országokkal – ezek az össznemzeti demokratikus feladatok alkotják azt a talajt, amelyen a felszabadult országokban egyesülhetnek és valóban egyesülnek is a nemzet haladó erői.

A munkásosztály, amely kimagasló szerepet játszott a nemzeti felszabadulásért folytatott harcban, fellép a nemzeti, imperialistaellenes, demokratikus forradalom feladatainak következetes végigviteléért, a reakciós erők ama kísérletei ellen, hogy lefékezzék a társadalmi haladást.

Ezen országok számára elsőrendű jelentőségű a parasztkérdés megoldása, amely közvetlenül érinti a lakosság óriási többségének érdekeit. Mélyreható agrárátalakítások nélkül nem lehet megoldani az élelmezési problémát, elsöpörni a középkor minden maradványát, amely akadályozza a termelőerők fejlődését a mezőgazdaságban és az iparban. Ezekben az országokban nagy jelentőségű a nemzetgazdaságban és különösen az iparban a külföldi monopóliumoktól független, az ország gazdaságának fokozatosan döntő tényezőjévé váló állami szektor megteremtése és továbbfejlesztése demokratikus alapokon.

A munkásosztály és a parasztság szövetsége a legfőbb erő a nemzeti függetlenség kivívásában és megvédésében, a mélyreható demokratikus átalakítások megvalósításában és a társadalmi haladás biztosításában. Ez a szövetség hivatott arra, hogy a széles nemzeti arcvonal alapja legyen. Erejétől és szilárdságától nem kis mértékben függ az is, hogy a nemzeti burzsoázia milyen mértékben vesz részt a felszabadító harcban. Nagy szerepet tölthetnek be az összes nemzeti hazafias erők, a nemzet összes eleme, akik készek harcolni a nemzeti függetlenségért az imperializmus ellen.

A jelenlegi körülmények között a gyarmati és függő országoknak az imperialista körökkel kapcsolatban nem álló nemzeti burzsoáziája objektíve érdekelt az imperialistaellenes, antifeudális forradalom fő feladatainak megvalósításában, és ezért megőrzi azt a képességét, hogy részt vegyen az imperializmus és a feudalizmus elleni forradalmi harcban. Ebben az értelemben a nemzeti burzsoázia haladó jellegű. De nem állhatatos, és haladó jellege mellett hajlamos a megalkuvásra az imperializmussal és a feudalizmussal. A nemzeti burzsoázia kettős jellege folytán a forradalomban való részvételének mértéke a különféle országokban különböző. Ez a konkrét körülményektől, az osztály-erőviszonyok változásától, az imperializmus, a feudalizmus és a néptömegek közötti ellentétek élességétől, az imperializmus, a feudalizmus és a nemzeti burzsoázia közötti ellentétek mélységétől függ.

A népek a politikai függetlenség kivívása után választ keresnek az élet által felvetett társadalmi problémákra és a nemzeti függetlenség megszilárdításának kérdéseire. A különböző osztályok és pártok különböző megoldásokat ajánlanak. Hogy a fejlődés melyik útját kell választani – ez minden nép belső ügye. Minél jobban éleződnek a társadalmi ellentétek, annál inkább hajlamosnak bizonyul a nemzeti burzsoázia megalkudni a belső reakcióval és az imperializmussal. A néptömegek pedig meggyőződnek arról, hogy az évszázados elmaradottság felszámolásának és életkörülményeik megjavításának legjobb útja – a nem-kapitalista fejlődés útja. Csak ezen az úton haladva szabadulhatnak meg a népek a kizsákmányolástól, a nyomortól és az éhségtől. E sarkalatos társadalmi kérdés megoldásában a legfontosabb szerep a munkásosztályra és a parasztság nagy tömegeire hárul.

A jelenlegi történelmi helyzetben sok országban kedvező külső és belső feltételek alakulnak ki független nemzeti demokratikus állam megteremtésére, vagyis olyan állam megteremtésére, amely következetesen védelmezi politikai és gazdasági függetlenségét, harcol az imperializmus és katonai tömbjei ellen, a területén levő katonai támaszpontok ellen; amely küzd a gyarmatosítás új formái és az imperialista tőke behatolása ellen; amely elutasítja a diktátori és zsarnoki kormányzási módszereket; amelyben biztosítva vannak a nép széles körű demokratikus szabadságjogai (a szólás-,

a sajtó-, a gyülekezési szabadság, a tüntetés, a politikai pártok és társadalmi szervezetek alakításának joga), és megvan a lehetőség a földreform végrehajtásának kiharcolására, valamint arra, hogy a nép kivívja egyéb követeléseinek teljesítését a demokratikus és a szociális átalakítások területén, és részt vegyen az állami politika meghatározásában. A nemzeti demokratikus államok megalakulása és megszilárdítása biztosítja számukra azt a lehetőséget, hogy gyorsan haladjanak a társadalmi fejlődés útján, aktív szerepet játsszanak abban a harcban, amelyet a népek a békéért, az imperialista tábor agresszív politikája ellen és a gyarmati elnyomás teljes felszámolásáért folytatnak.

A kommunista pártok aktívan harcolnak az imperialistaellenes, antifeudális, demokratikus forradalom következetes végigviteléért, a nemzeti demokratikus állam megteremtéséért, a néptömegek életszínvonalának érezhető megjavításáért. Támogatják a nemzeti kormányok azon akcióit, amelyek az elért vívmányok megszilárdítására irányulnak és aláássák az imperializmus pozícióit. Fellépnek az antidemokratikus, népellenes akciók ellen, a kormánykörök minden olyan intézkedése ellen, amely veszélyezteti a nemzeti függetlenséget. A kommunisták leleplezik a burzsoázia reakciós szárnyának azon kísérleteit, hogy a maga önző, korlátozott osztályérdekeit az egész nemzet érdekeinek tüntesse fel; leleplezik azokat a burzsoá politikusokat, akik a szocialista jelszavakat ugyanabból a célból demagóg módon felhasználják; a társadalmi élet tényleges demokratizálására törekednek; tömörítik az összes haladó erőket a zsarnoki rendszerek elleni harcra, illetve az ilyen rendszerek létesítését célzó törekvések megakadályozására.

A kommunisták céljai megfelelnek a nemzet legfőbb érdekeinek. A reakciós köröknek az a törekvése, hogy az „antikommunizmus" jelszavával felrobbantsák a nemzeti frontot, elszigeteljék a kommunistákat, akik a felszabadító mozgalom leghaladóbb részét alkotják, gyengíti a nemzeti mozgalom erőit, ellenkezik a népek nemzeti érdekeivel, előidézi az elért nemzeti vívmányok elvesztésének veszélyét.

A szocializmus országai őszinte és hűséges barátai azoknak a népeknek, amelyek harcolnak felszabadulásukért, vagy már felszabadultak az imperialista járom és elnyomás alól. Elvből elvetnek mindennemű beavatkozást fiatal nemzeti államok belügyeibe, s internacionalista kötelességüknek tartják, hogy segítsék e népeket a nemzeti függetlenség megerősítéséért vívott harcukban. Minden segítséget és támogatást megadnak ezeknek az országoknak a haladás útján való fejlődésükhöz, hazai iparuk megteremtéséhez, nemzeti gazdaságuk fejlesztéséhez és megszilárdításához, saját kádereik kiképzéséhez, együttműködnek velük a világbékéért, az imperialista agresszió ellen vívott harcban.

Az anyaországok öntudatos munkásai következetesen harcoltak az imperializmus által leigázott nemzetek önrendelkezéséért, annak tudatában, hogy „nem lehet szabad az a nép, amely más népeket elnyom". Ma, amikor ezek a népek a nemzeti függetlenség útjára lépnek, az iparilag fejlett kapitalista országok munkásainak és összes demokratikus erőinek internacionalista kötelességük, hogy minden segítséget megadjanak nekik az imperialisták ellen, nemzeti függetlenségükért és annak megszilárdításáért vívott harcukhoz, segítsék őket a gazdasági és kulturális megújhodás feladatainak sikeres megoldásában. Ha így cselekszenek, egyben országuk néptömegeinek érdekeit is védelmezik.

A világtörténelem az utóbbi évtizedekben a gyarmati rendszer minden formájának és megnyilvánulásának teljes és végleges felszámolását írja elő. Minden népet, amely még gyarmati rabságban sínylődik, messzemenő támogatásban kell részesíteni nemzeti függetlenségének kivívásában! Meg kell szüntetni a gyarmati elnyomás minden formáját. A gyarmati rendszer felszámolásának óriási jelentősége lesz a nemzetközi feszültség enyhítése és az általános béke megszilárdítása szempontjából is. Az értekezlet együttérzéséről biztosítja Ázsia, Afrika, Latin-Amerika, Óceánia népeit, amelyek hősiesen harcolnak az imperializmus ellen. Az értekezlet üdvözli a fiatal afrikai államok népeit, amelyek kivívták politikai függetlenségüket, ami fontos lépés teljes felszabadulásuk felé. Az értekezlet forró rokonszenvéről és támogatásáról biztosítja a szabadságáért és nemzeti függetlenségéért harcoló hős algériai népet, követeli, hogy azonnal szüntessék be az Algéria elleni agresszív háborút. Felháborodással ítéli el a faji üldözésnek és zsarnokságnak a Dél-afrikai Unióban fennálló embertelen rendszerét, az apartheidet, és felhívja a nemzetközi demokratikus közvéleményt: támogassa tevékenyen Dél-Afrika népeit a szabadságért és egyenjogúságért vívott harcukban. Az értekezlet követeli, hogy senki se avatkozzék be Kuba, Kongó és a többi felszabadult ország népeinek szuverén jogaiba.

Valamennyi szocialista ország, a nemzetközi munkás- és kommunista mozgalom kötelességének tartja, hogy minden erkölcsi és anyagi támogatást megadjon azoknak a népeknek, amelyek harcolnak az imperialista és gyarmati járom alóli felszabadulásukért.

V

A világon kialakult új erőviszonyok új lehetőségeket nyitnak a kommunista és munkáspártok előtt azoknak a történelmi jelentőségű feladatoknak a megoldásához, amelyek a békeharcban, a nemzeti függetlenségért, a demokráciáért és a szocializmusért folyó harcban hárulnak rájuk.

A kommunista pártok a forradalom távlatait és feladatait országaik konkrét történelmi és társadalmi viszonyaival összhangban, a nemzetközi helyzet tekintetbevételével határozzák meg. Önfeláldozóan harcolnak azért, hogy már a jelenlegi körülmények között mindent megtegyenek a munkásosztály és a néptömegek érdekeinek megvédéséért, életkörülményeik megjavításáért, a nép demokratikus szabadságjogainak kiszélesítéséért, s nem halasztják mindezt a szocializmus győzelméig. A munkásosztály és forradalmi élcsapata, felismerve, hogy a tőke igájában sínylődő népek felszabadításáért folyó harc legfőbb terhe az ő vállaira nehezedik, mind erélyesebben támadja az elnyomók és kizsákmányolók uralmát minden egyes ország politikai, gazdasági és ideológiai életének minden területén. E harc közben végbemegy a tömegek előkészítése, és létrejönnek a kapitalizmus megdöntésére, a szocialista forradalom győzelmére vezető döntő csaták feltételei.

A jelenlegi viszonyok között a fő csapás mind határozottabban a tőkés monopóliumok ellen irányul, amelyek elsősorban bűnösök a fegyverkezési hajszában, s egyszersmind a reakció és az agresszió támaszai, de irányul a monopolista államkapitalizmus egész rendszere ellen is, amely érdekeik őrzője.

Az amerikai imperializmus politikai, gazdasági és katonai uralma alatt álló egyes nem európai fejlett tőkésországokban a munkásosztály és a néptömegek a fő csapást az amerikai imperializmus uralmára, valamint a monopoltőkére és a belső reakciónak a nemzeti érdekeket eláruló más erőire mérik. E harcban egységfrontba tömörülnek a nemzetnek mindazok a demokratikus, hazafias erői, amelyek az igazi nemzeti függetlenség és a demokrácia megvalósítására irányuló forradalom győzelméért harcolnak. Az igazi nemzeti függetlenség és a demokrácia kivívása megteremti a feltételeket ahhoz, hogy át lehessen térni a szocialista forradalom feladatainak megoldására.

A nagy monopóliumok minden vonalon támadják a munkásosztály, a néptömegek érdekeit. Fokozódik a dolgozók kizsákmányolása, valamint a nagy paraszti tömegek koldusbotra jutásának folyamata; ugyanakkor mind nagyobb nehézségekkel küzd a városi kis- és középburzsoázia. A nagy monopóliumok nyomása mind súlyosabban nehezedik a nemzet minden rétegére. Ennek következtében, a burzsoá társadalom alapvető osztályellentétének, a munka és a tőke közötti ellentétnek kiéleződésével párhuzamosan, a jelenlegi szakaszban elmélyül az ellentét a monopolisták maroknyi csoportja és az összes népréteg között.

A monopóliumok a néptömegek demokratikus jogainak megsemmisítésére vagy a végsőkig való megnyirbálására törekszenek. Egyes országokban továbbra is nyílt fasiszta terror dühöng. Több országban új formákban erősödik a fasizálódás folyamata: a diktatórikus kormányzati módszereket a demokratikus tartalomtól megfosztott és puszta formalitás színvonalára züllesztett parlamentarizmus fikciójával párosítják. Sok demokratikus szervezetet törvényen kívül helyeznek és illegalitásba kényszerítenek, ezerszám börtönzik be azokat, akik a munkásosztályért, a békéért harcolnak.

Az értekezlet a világ valamennyi kommunistája nevében proletár szolidaritást vállal az Amerikai Egyesült Államok, Spanyolország, Portugália, Japán, Nyugat-Németország, Görögország, Irán, Pakisztán, az Egyesült Arab Köztársaság, Jordánia, Irak, Argentína, Paraguay, a Dominikai Köztársaság, Mexikó, a Dél-afrikai Unió, Szudán és más országok munkásosztályának börtöncellákban sínylődő dicső fiaival, leányaival és ez országok bebörtönzött demokratáival. Az értekezlet átfogó nemzetközi mozgalmat hirdet a békeharcosok, a nemzeti függetlenség és a demokrácia harcosainak szabadon bocsátásáért.

A munkásosztálynak, a parasztságnak, az értelmiségnek, a városi kis- és középburzsoáziának létérdeke fűződik a monopóliumok uralmának megszüntetéséhez. Létrejönnek a felsorolt összes erők tömörítésének kedvező feltételei.

A kommunistáknak az a véleményük, hogy az ilyen tömörítés teljes mértékben megvalósítható abban a harcban, amelynek célja a béke, a nemzeti függetlenség, a demokrácia megvédelmezése és fejlesztése, a legfontosabb gazdasági ágak államosítása és igazgatásának demokratizálása, az egész gazdasági élet békés célokra, a lakosság szükségleteinek kielégítésére való felhasználása, mélyreható földreform végrehajtása, a dolgozók életkörülményeinek megjavítása, a parasztság érdekeinek, a városi kis- és középburzsoázia érdekeinek megvédése a monopóliumok önkényével szemben.

Ilyen intézkedések megtétele fontos lépés lenne a társadalmi haladás útján, megfelelne a nemzet többsége érdekeinek. Az említett intézkedések demokratikus jellegűek,

nem szüntetik meg embernek ember általi kizsákmányolását. Végrehajtásuk mégis korlátozná a monopóliumok hatalmát, növelné a munkásosztály tekintélyét és politikai súlyát az ország életében, elősegítené a legreakciósabb erők elszigetelését és megkönnyítené az összes haladó erő összefogását. Ha a lakosság széles rétegei harcolnak a demokratikus átalakításért, ez a harc meggyőzi őket arról, hogy akcióegységre kell lépniük a munkásosztállyal, előmozdítja politikai aktivitásuk fokozódását. A munkásosztálynak és kommunista élcsapatának igen fontos kötelessége, hogy vezesse és sikerre vigye azt a gazdasági és politikai harcot, amelyet a tömegek a demokratikus átalakulásokért, a monopóliumok uralmának megdöntéséért folytatnak.

A kommunisták síkraszállnak a gazdasági és társadalmi élet, az összes közigazgatási, politikai, kulturális szervezetek és intézmények általános demokratizálásáért.

A kommunisták a demokráciáért folytatott harcot a szocializmusért folyó harc alkotórészének tekintik. E harc folyamán a kommunisták állandóan erősítik tömegkapcsolataikat, emelik a tömegek politikai tudatosságának színvonalát, rávezetik a tömegeket a szocialista forradalom feladatainak és e forradalom végrehajtása szükségességének felismerésére. Döntően ebben különböznek a marxista–leninista pártok a reformistáktól, akik végső célnak ismerik el a kapitalista rendszer keretében végrehajtandó reformokat és tagadják a szocialista forradalom szükségességét. A marxista–leninisták szilárd meggyőződése: a tőkésországok népei mindennapos harcaik közben eljutnak ahhoz a felismeréshez, hogy számukra egyedül a szocializmus az igazi kivezető út.

Most, amikor a lakosság mind újabb rétegei kapcsolódnak be az osztályharcba, páratlan jelentőségű a kommunisták munkájának fokozása a szakszervezetekben, a szövetkezetekben, a parasztság, az ifjúság, a nők között, a sportszervezetekben, a szervezetlen lakosság között. Most újabb lehetőségek nyíltak arra, hogy az ifjú nemzedéket bevonják a békéért és a demokráciáért, a kommunizmus nagy eszményeiért folyó harcba. Legyen minden kommunista párt legfontosabb feladata Lenin nagy útmutatásának végrehajtása – mélyebben behatolni a tömegekbe, mindenütt dolgozni, ahol tömegek vannak, erősíteni a tömegkapcsolatot a tömegek vezetése céljából.

Abból a szempontból, hogy növekedjék a munkásosztály súlya a politikai életben, és eredményesen megvédhesse saját érdekeit, elsőrendű jelentőségű a szakszervezeti mozgalom egységének helyreállítása nemzetközi méretekben, valamint azokban az országokban, ahol ez az egység megbomlott[14]. A különböző szakszervezetekhez tartozó dolgozóknak közösek az érdekeik. Valahányszor az utóbbi évek nagy osztályösszecsapásaiban együttműködtek a különböző szakszervezeti központok, rendszerint éppen egységük révén kivívták a dolgozók követeléseinek kielégítését. A kommunista pártok úgy vélik, hogy megvannak a szakszervezeti egység helyreállításának reális feltételei, és állhatatosan törekszenek e feladat megvalósítására. Azokban az országokban, ahol gyakorlatilag nincs szakszervezeti demokrácia, a szakszervezeti

[14] Az 1945. október elején alakult Szakszervezeti Világszövetségben 1949-ben szakadás következett be. Decemberben megalakult a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége, amelyben a vezető szerepet a reformista brit és amerikai szakszervezeti szövetségek töltötték be. Többfelé szakadt a francia, az olasz, a finn és több más országos szakszervezeti szövetség is.

egységért folyó harc állandó munkát tesz szükségessé a szakszervezeti mozgalom függetlensége érdekében, valamint azért, hogy mindennemű politikai vagy egyéb megkülönböztetés nélkül elismerjék és tiszteletben tartsák minden dolgozó szakszervezeti jogait.

A béke és a társadalmi haladás érdekei megkövetelik az összes többi demokratikus tömegszervezet nemzeti és nemzetközi egységének helyreállítását. A tömegszervezetek egysége a béke megőrzéséért, a nemzeti függetlenségért, a demokratikus jogok fenntartásáért és kibővítéséért, a dolgozók életkörülményeinek megjavításáért és szociális jogainak kiszélesítéséért folyó harcban kialakuló akcióegység alapján valósítható meg.

Abban a harcban, amelyet a tőkésországok néptömegei saját feladataik megvalósításáért folytatnak, döntő szerepet tölt be a munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetsége, amely a társadalmi forradalom fő mozgató ereje.

A munkásosztály céljainak eléréséhez vezető úton a fő akadály továbbra is sorainak megosztottsága. Ennek fenntartásában nemzetközi és nemzeti méretekben érdekeltek az uralkodó osztályok, a jobboldali szociáldemokrata vezérek és a reakciós szakszervezeti vezetők. A kommunisták erélyesen harcolnak e megosztottság megszüntetéséért.

A különböző országok imperialistái és reakciós körei, a munkásosztály egységének aláaknázására és megbontására, az elnyomás eszközein kívül a félrevezetés és a megvesztegetés eszközeit is felhasználják. Az utóbbi évek eseményei ismételten igazolták, hogy ez a megosztottság aláássa a munkásosztály pozícióit és csupán az imperialista reakciónak előnyös.

Néhány jobboldali szociáldemokrata vezér nyíltan átállt az imperializmushoz, a tőkés rendszert védelmezi, megbontja a munkásosztály egységét. A kommunizmussal szemben táplált ellenséges érzületből és a szocializmus világszerte növekvő befolyásától való rettegésből kapitulálnak a reakciós, konzervatív erők előtt. A jobboldali vezetőség több országban elérte, hogy a szociáldemokrata pártok olyan programokat fogadtak el, amelyekben a vezetőség nyíltan szakított a marxizmussal, az osztályharccal, a hagyományos szocialista jelszavakkal. Ezzel újabb szolgálatot tett a burzsoáziának. A szociáldemokrata pártokban növekvő ellenállás tapasztalható a jobboldali vezérek e politikájával szemben, s ez az ellenállás már a tisztségviselők egy részére is kiterjed. Gyarapodnak azok az erők, amelyek állást foglalnak amellett, hogy a munkásosztály és a többi dolgozók tevékenyen harcoljanak a békéért, a demokráciáért és a társadalmi haladásért. A szociáldemokrata pártokban a túlnyomó többség – különösen a munkások – a béke és a társadalmi haladás híve.

A kommunisták folytatják a szociáldemokrácia ideológiai pozícióinak és jobboldali, opportunista gyakorlatának bírálatát, folytatják azt a tevékenységet, amely arra serkenti a szociáldemokrata tömegeket, hogy áttérjenek a kapitalizmus ellen, a szocializmus győzelméért folytatott következetes osztályharc álláspontjára. A kommunisták szilárd meggyőződése, hogy a közöttük és a szociáldemokraták között fennálló eszmei ellentéteknek nem szabad akadályozniuk a munkásmozgalom megérlelődött problémáival foglalkozó véleménycserét és a közös harcot, különösen a háborús veszély ellen.

A kommunisták osztálytestvéreiket látják a szociáldemokrata dolgozókban. Gyakran együtt dolgoznak velük a szakszervezetekben és más szervezetekben, vállvetve harcolnak a munkásosztály és az egész nép érdekeiért.

A munkásmozgalom alapvető érdekei állhatatosan követelik, hogy a kommunista és a szociáldemokrata pártok a nemzeti és a nemzetközi méretű akcióegység útján haladjanak az atomfegyverek gyártásának, kipróbálásának és alkalmazásának azonnali betiltásáért, az atomfegyvermentes övezetek létrehozásáért, az általános és teljes leszerelés nemzetközi ellenőrzés melletti megvalósításáért, az idegen területeken levő katonai támaszpontok megszüntetéséért, az idegen csapatok kivonásáért, a gyarmati és függő országok népei nemzeti felszabadító mozgalmának segítéséért, a nemzeti szuverenitás biztosításáért, a demokrácia megszilárdításáért és a fasiszta veszély visszaveréséért, a dolgozók életszínvonalának emeléséért, a rövidebb munkahét bércsökkentés nélküli bevezetéséért stb. A szociáldemokraták milliói és egyes szociáldemokrata pártok különböző formában már állást foglaltak e feladatok megoldása mellett. Bátran állíthatjuk, hogy *sok kapitalista ország munkásosztálya súlyos csapást mérhetne a tőkésországok uralkodó köreinek politikájára, és a háborús előkészületek beszüntetésére kényszeríthetné őket, visszaverhetné a monopoltőke támadását, biztosíthatná saját életkörülményeivel kapcsolatos és demokratikus követeléseinek teljesítését, ha megszüntetné sorainak megosztottságát, ha megvalósítaná minden csapatának akcióegységét.*

A kommunista pártok mind a dolgozók életkörülményeinek megjavításáért, demokratikus jogaik kibővítéséért és megőrzéséért, a nemzeti függetlenség kivívásáért és megvédéséért, a népek közötti békéért vívott harcban, mind a hatalom megszerzéséért és a szocializmus felépítéséért folytatott küzdelemben együttműködésre törekszenek a szocialista pártokkal. A kommunisták a marxizmus–leninizmus átfogó, tudományosan megalapozott és a gyakorlatban igazolt nagy tanításával, valamint a szocialista építés gazdag nemzetközi tapasztalataival rendelkeznek. Készek vitázni a szociáldemokratákkal, mert biztosak abban, hogy ez a legjobb út a nézetek, az eszmék és a tapasztalatok összevetésére, a meggyökeresedett előítéletek kiküszöbölésére, a dolgozók megosztottságának megszüntetésére és az együttműködés megvalósítására.

Az imperialista reakció igyekszik bizalmatlanságot kelteni a kommunista mozgalommal és ideológiájával szemben, olyasféle állításokkal ijesztgeti a tömegeket, hogy a kommunistáknak szükségük van az államok közötti háborúkra a tőkés rend megdöntéséhez és a szocialista rend megteremtéséhez. A kommunista pártok a leghatározottabban elutasítják ezt a rágalmat. Az a tény, hogy az imperialisták által kirobbantott mindkét világháború szocialista forradalmakkal fejeződött be, egyáltalán nem jelenti azt, hogy a társadalmi forradalomhoz szükségszerűen világháborún keresztül vezet az út, különösen korunkban, amikor létezik a hatalmas szocialista világrendszer. A marxisták–leninisták sohasem voltak azon a véleményen, hogy a társadalmi forradalomhoz államok közötti háborúkon át vezet az út.

Minden ország népének elidegeníthetetlen joga, hogy az egyik vagy másik társadalmi rendszer mellett döntsön. A szocialista forradalmat nem lehet importálni, nem kényszeríthető ki kívülről. A szocialista forradalom minden ország belső fejlődésének, a benne meglevő társadalmi ellentétek végső kiéleződésének eredménye. *A kommunista pártok a marxista–leninista tanítás alapján mindig ellenezték a forradalom export-*

ját. Egyszersmind erélyesen harcolnak az ellenforradalom imperialista exportja ellen. Internacionalista kötelességüknek tartják, hogy felhívják a világ népeit: tömörítsék, mozgósítsák összes belső erőiket, tevékenyen lépjenek fel és a szocialista világrendszer erejére támaszkodva, hárítsák el, vagy határozottan verjék vissza az imperialisták beavatkozását bármely ország forradalomra kelt népének ügyeibe.

A marxista-leninista pártok vezetik a munkásosztály, a dolgozó tömegek harcát a szocialista forradalom megvalósításáért és a proletárdiktatúra ilyen vagy olyan formában való megteremtéséért. A szocialista forradalom fejlődésének formái és útjai az egyes országok konkrét osztály-erőviszonyaitól, a munkásosztály és élcsapata szervezettségétől és érettségétől, az uralkodó osztályok ellenállásának fokától függenek. A proletariátus diktatúrája, létrejöttének formáitól függetlenül, mindig a demokrácia kiszélesítését, a formális burzsoá demokráciáról az igazi demokráciára, a dolgozók demokráciájára való áttérést jelenti.

A kommunista pártok megerősítik az 1957. évi nyilatkozatban foglalt tételeket, amelyek a különböző országoknak a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetére vonatkoznak.

A munkásosztály és élcsapata, a marxista-leninista párt arra törekszik – állapítja meg a nyilatkozat –, hogy békés módon valósítsa meg a szocialista forradalmat. E lehetőség valóra váltása megfelelne a munkásosztály és az egész nép érdekeinek, az illető ország nemzeti érdekeinek.

A jelenlegi körülmények között a munkásosztálynak több tőkésországban megvan az a lehetősége, hogy élcsapata vezetésével, munkásfront, népfront vagy a különböző pártok és társadalmi szervezetek megegyezése és politikai együttműködése más lehetséges formái alapján egyesítse a nép többségét, polgárháború nélkül megszerezze az államhatalmat és biztosítsa az alapvető termelési eszközök átkerülését a nép kezébe. Ha a munkásosztály a nép többségére támaszkodik és határozottan lesújt az opportunista elemekre, akik nem képesek szakítani a tőkésekkel és a földesurakkal való lepaktálás politikájával, megvan a lehetősége arra, hogy vereséget mérjen a reakciós, népellenes erőkre, szilárd többségre tegyen szert a parlamentben, s a parlamentet a burzsoázia osztályérdekeit szolgáló eszközből a dolgozó népet szolgáló eszközzé tegye, átfogó arányú parlamenten kívüli tömegharcot indítson, megtörje a reakciós erők ellenállását és megteremtse a szocialista forradalom békés megvalósításához szükséges feltételeket. Mindez csak akkor lesz lehetséges, ha átfogóan és szakadatlanul fejlődik a munkások, a paraszti tömegek és a városi középrétegek osztályharca a monopolista nagytőke ellen, a reakció ellen, a mélyreható társadalmi reformokért, a békéért és a szocializmusért.

Olyan körülmények között, amikor a kizsákmányoló osztályok a néppel szemben erőszakhoz folyamodnak, tekintetbe kell venni a másik lehetőséget – a szocializmusra való nem békés átmenet lehetőségét. A leninizmus azt tanítja és a történelmi tapasztalatok igazolják, hogy az uralkodó osztályok nem engedik át önként a hatalmat. Ilyen feltételek között az osztályharc formája és hevességének foka nem annyira a proletariátustól, hanem attól függ, hogy milyen erejű ellenállást fejtenek ki a reakciós körök a nép túlnyomó többségének akaratával szemben, hogy alkalmaznak-e ezek a körök erőszakot a szocializmusért folyó harc egyik vagy másik szakaszában.

Az egyes országokban a szocializmusba való átmenet egyik vagy másik módjának tényleges lehetőségét a konkrét történelmi feltételek határozzák meg.

A mi korunkban, amikor a kommunizmus nemcsak a leghaladóbb tanítás, hanem ténylegesen létező társadalmi rendszer is, amely bebizonyította fölényét a kapitalizmussal szemben, különösen kedvező feltételek alakulnak ki a kommunista pártok befolyásának kiterjesztésére, a kommunistaellenesség erélyes leleplezésére – a tőkésosztály a kommunistaellenesség zászlaja alatt harcol a proletariátus ellen –, a dolgozók legszélesebb rétegeinek a kommunista eszmék számára való megnyerésére.

A kommunistaellenesség még a munkásmozgalom hajnalán született, mint a tőkésosztály legfőbb eszmei fegyvere a proletariátussal és a marxista ideológiával folytatott harcban. Amint éleződik az osztályharc, különösen a szocialista világrendszer kialakulása folytán, a kommunistaellenesség még dühödtebb és még rafináltabb lesz. A kommunistaellenesség, amely a burzsoá ideológia mélyreható eszmei válságát és rendkívüli fokú hanyatlását tükrözi, aljasul kiforgatja a marxista tanítást, durván megrágalmazza a szocialista társadalmi rendszert, meghamisítja a kommunisták politikáját és céljait, hajszát indít a demokratikus, békeszerető erők és szervezetek ellen.

A dolgozók érdekeinek eredményes megvédése, a béke fenntartása, a munkásosztály szocialista eszményeinek megvalósítása határozott harcot követel e mérgezett fegyver, a kommunistaellenesség ellen, amelyet a burzsoázia arra használ, hogy távol tartsa a tömegeket a szocializmustól. Erőteljesebben kell magyarázni a tömegeknek a szocializmus eszméit, forradalmi szellemben kell nevelni a dolgozókat, fokozni kell forradalmi osztályöntudatukat és a szocialista világrendszer országainak tapasztalata alapján kell megvilágítani a dolgozók előtt a szocialista társadalom felsőbbrendűségét, konkrétan megmutatni, milyen tényleges előnyöket hoz a szocializmus a munkásoknak, a parasztoknak és a lakosság más rétegeinek minden egyes országban.

A kommunizmus megszabadítja az embereket a háborús rettegéstől, biztosítja a tartós békét, megszabadítja az embereket az imperialista elnyomástól és kizsákmányolástól, a munkanélküliségtől és a nyomortól, általános megélhetést és magas anyagi életszínvonalat biztosít, megszünteti a gazdasági válságoktól való rettegést, biztosítja a termelőerők rohamos fejlődését az egész társadalom javára, megszünteti a pénzeszsáknak az egyénre gyakorolt nyomását, biztosítja az ember sokoldalú szellemi fejlődését, tehetségének virágzását, a társadalom korlátlan tudományos és kulturális haladását. Az új társadalmi rendszer győzelme, a kizsákmányolók maroknyi csoportját kivéve, előnyös a lakosság minden rétegének, és ezt a tőkésországokban tudatosítani kell az emberek millióiban.

VI

A kommunista világmozgalom korunk legbefolyásosabb politikai ereje, a társadalmi haladás legfontosabb tényezője lett. A kommunista mozgalom, a munkásosztály és minden dolgozó érdekeiért, a békéért, a nemzeti függetlenségért, a demokráciáért és a szocializmusért az imperialista reakcióval vívott kemény harcban tántoríthatatlanul halad előre, tömörül és edződik.

Ma a világ 87 országában működnek kommunista pártok. E pártok több mint 36 millió embert egyesítenek soraikban. Ez a marxizmus–leninizmus nagyszerű győzelme, a munkásosztály óriási vívmánya. Folytatódik az azonos elveket valló marxisták összefogása azokban az országokban, amelyek levetették a gyarmati igát és az önálló fejlődés útjára léptek. A kommunista pártok internacionalista kötelességüknek tartják saját országaik munkásosztálya barátságának és szolidaritásának erősítését a felszabadult országok munkásmozgalmával az imperializmus elleni közös harcban.

A kommunista pártok sorainak növekedése és e pártok szervezeti megerősödése, a kommunista pártok győzelmének biztosítása egész sor országban az elhajlások elleni harcban, a személyi kultusz káros következményeinek leküzdése, a nemzetközi kommunista mozgalom befolyásának erősödése új távlatokat nyit a kommunista pártokra háruló feladatok sikeres megoldásához.

A marxista–leninista pártok munkásságuk elengedhetetlen törvényének tartják a pártélet lenini normáinak következetes betartását a demokratikus centralizmus elve alapján, elengedhetetlenül szükségesnek tartják, hogy úgy őrizzék a párt egységét, mint szemük fényét, hogy szigorúan betartsák a pártdemokrácia és a kollektív vezetés elvét, egyben a leninizmus szervezeti elveinek megfelelően nagy jelentőséget tulajdonítsanak a vezető pártszervek szerepének a párt életében – hogy szakadatlanul gondoskodjanak a párttagokhoz és a dolgozók széles tömegeihez fűződő kapcsolataik erősítéséről, ne tűrjék a személyi kultuszt, amely béklyóba veri az alkotó gondolkodást és a kommunisták kezdeményezőkészségének fejlődését, minden eszközzel fejlesszék a kommunisták aktivitását, fejlesszék saját soraikon belül a bírálatot és az önbírálatot.

A kommunista pártok saját soraikon belül eszmeileg szétzúzták a revizionistákat, akik megpróbálták letéríteni a kommunista pártokat a marxista–leninista útról. A revizionizmus, a jobboldali opportunizmus elleni harcban eszmeileg és szervezetileg minden egyes kommunista párt és az egész nemzetközi kommunista mozgalom tovább erősödött.

A kommunista pártok egyöntetűen elítélik a nemzetközi opportunizmus jugoszláv válfaját, amely a mai revizionisták „elméleteinek" tömény kifejezője. A JKSZ vezetői, akik elárulták és elavultnak nyilvánították a marxizmus–leninizmust, az 1957-es nyilatkozattal szembeállították saját antileninista, revizionista programjukat, az egész nemzetközi kommunista mozgalommal szembeállították a JKSZ-t, elszakították országukat a szocialista tábortól, az amerikai és más imperialisták úgynevezett „segítségétől" függő helyzetbe hozták, és ezáltal a megsemmisülés veszélyének tették ki azokat a forradalmi vívmányokat, amelyeket a jugoszláv nép hősi harcával ért el. A jugoszláv revizionisták aknamunkát folytatnak a szocialista tábor és a kommunista világmozgalom ellen. A tömbön kívüli politika ürügyén olyan tevékenységet folytatnak, amely kárt okoz a békeszerető erők és államok egységének. A marxista–leninista pártoknak továbbra is elengedhetetlen feladata a jugoszláv revizionisták vezetőinek további leleplezése, és az aktív harc azért, hogy megóvják a kommunista mozgalmat, valamint a munkásmozgalmat a jugoszláv revizionisták antileninista eszméitől.

A munkásosztály harcának gyakorlata, a társadalmi fejlődés egész menete újból ragyogóan igazolta a marxizmus–leninizmus mindenekfölött diadalmaskodó nagy

erejét és életképességét, egyben határozottan megcáfolta a mai revizionisták összes „elméleteit".

Amint az 1957-es moszkvai nyilatkozat rámutat, a kommunista és munkásmozgalom további fejlődésének érdekei megkövetelik, hogy határozott harcot folytassunk két fronton – a revizionizmus ellen, amely a fő veszély marad, továbbá a dogmatizmus és a szektásság ellen.

A revizionizmus, a jobboldali opportunizmus a marxizmus–leninizmus eltorzításával, forradalmi szellemének kiirtásával a burzsoá ideológiát tükrözi, elméletben és gyakorlatban megbénítja a munkásosztály forradalmi akaratát, lefegyverzi és leszereli a munkásokat, a dolgozó tömegeket az imperialista elnyomás és a kizsákmányolók ellen, a békéért, a demokráciáért, a nemzeti felszabadulásért, a szocializmus diadaláért folytatott harcban.

A dogmatizmus és a szektásság mind az elméletben, mind a gyakorlatban, ha nem harcolnak következetesen ellene, szintén fő veszéllyé válhat egyes pártok fejlődésének egyik vagy másik szakaszában. Ez megfosztja a forradalmi pártot attól a képességtől, hogy tudományos elemzés alapján fejlessze és alkotó szellemben alkalmazza a marxizmus–leninizmust a konkrét adottságoknak megfelelően, elszigeteli a kommunistákat a dolgozók széles rétegeitől, tétlen várakozásra vagy baloldaliaskodó, kalandorcselekedetekre kárhoztat a forradalmi harcban, lehetetlenné teszi a változó helyzet és az új tapasztalatok időben való és helyes értékelését, az összes lehetőségeknek a munkásosztály és minden demokratikus erő győzelme érdekében való felhasználását az imperializmus, a reakció és a háborús veszély elleni küzdelemben, és ezzel gátolja a győzelem kivívását a népek igazságos harcában.

Olyan körülmények között, amikor az imperialista reakció egyesíti erőit a kommunizmus ellen, különösen szükséges a kommunista világmozgalom tömörítése minden erővel. Az egység és az összeforrottság megtízszerezi mozgalmunk erejét, és megbízható garanciát nyújt arra, hogy a kommunizmus nagy ügye győzelmesen haladjon előre és sikeresen verje vissza az ellenség minden rohamát.

A világ kommunistáit egységbe fogja a marxizmus–leninizmus nagy tanítása és a közös harc e tanítás megvalósításáért. A kommunista mozgalom érdekei megkövetelik, hogy minden kommunista párt tartsa magát a testvérpártok értekezletein közösen kidolgozott, az imperializmus ellen, a békéért, a demokráciáért és a szocializmusért folyó harc közös feladatait érintő értékelésekhez és következtetésekhez.

A munkásosztály ügyéért vívott harc megköveteli minden kommunista párt és a kommunisták hatalmas hadserege sorainak további tömörítését minden országban, megköveteli az akarat és a cselekvés egységét. Minden marxista–leninista párt legmagasztosabb internacionalista kötelessége gondoskodni a nemzetközi kommunista mozgalom egységének állandó erősítéséről.

A nemzetközi kommunista mozgalom egységének határozott megvédése a marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus elvei alapján, minden olyan akció megakadályozása, amely ezt az egységet aláásható – ezek a győzelem kötelező feltételei a nemzeti függetlenségért, a demokráciáért és a békéért, a szocialista forradalomból, a szocializmus és a kommunizmus építéséből adódó feladatok sikeres megoldásáért folytatott harcban. Ezeknek az elveknek a megsértése gyengítené a kommunizmus erőit.

Az összes marxista–leninista pártok függetlenek és egyenjogúak, politikájukat országaik konkrét adottságaiból, a marxizmus–leninizmus elveiből kiindulva dolgozzák ki és kölcsönösen támogatják egymást. Az egyes országok munkásosztálya ügyének sikere megköveteli valamennyi marxista–leninista párt nemzetközi szolidaritását. Minden egyes párt felelős országa munkásosztályának, dolgozóinak, az egész nemzetközi munkás- és kommunista mozgalomnak.

A kommunista és munkáspártok a szükséghez mérten tanácskozásokat tartanak, hogy megvitassák az időszerű problémákat, kicseréljék tapasztalataikat, megismerkedjenek egymás nézeteivel és álláspontjaival, tanácskozás útján egységes nézeteket dolgozzanak ki, és egyeztessék a közös célokért folyó harcban indított együttes akciókat.

Amikor valamelyik pártban egy másik testvérpárt tevékenységére vonatkozó kérdések vetődnek fel, akkor vezetősége a megfelelő párt vezetőséghez fordul; szükség esetén találkozókat és tanácskozásokat rendeznek.

A kommunista pártok képviselőinek részvételével az utóbbi években megtartott találkozók tapasztalatai és eredményei, különösen az 1957 novemberében megtartott és a jelenlegi értekezlet, tehát a két legnagyobb értekezlet eredményei azt mutatják, hogy a jelenlegi körülmények között az ilyen értekezletek a vélemények és tapasztalatok kölcsönös kicserélésének, a marxista–leninista elmélet kollektív erőfeszítésekkel való gazdagításának és a közös célokért folytatott harcban az egységes álláspont kidolgozásának hatékony formáját jelentik.

A kommunista és munkáspártok egyöntetűen kijelentik, hogy a kommunista világmozgalom általánosan elismert élcsapata a Szovjetunió Kommunista Pártja volt és marad a továbbiakban is mint a nemzetközi kommunista mozgalom legtapasztaltabb és legedzettebb csapata. Az egész nemzetközi kommunista mozgalom szempontjából elvi jelentőségűek azok a tapasztalatok, amelyeket az SZKP a munkásosztály győzelméért, a szocializmus építéséért vívott harcban és a kommunizmus általánosan kibontakozó építésének folyamatában szerzett. Az SZKP példája és testvéri szolidaritása lelkesít minden kommunista pártot a békéért és a szocializmusért vívott harcában, egyszersmind kifejezője a proletár internacionalizmus forradalmi elvei gyakorlati alkalmazásának. Az SZKP XX. kongresszusának történelmi határozatai nemcsak az SZKP és a Szovjetunióban folyó kommunista építés szempontjából nagy jelentőségűek, hanem új korszak kezdetét jelentették a nemzetközi kommunista mozgalomban is, előmozdították további fejlődését a marxizmus–leninizmus alapján.

A kommunista és munkáspártok kiveszik részüket a marxizmus–leninizmus nagy tanításának fejlesztéséből. Az összes testvéri marxista–leninista pártok kapcsolataiban megnyilvánuló kölcsönös segítés és támogatás a proletár internacionalizmus forradalmi elveinek gyakorlati alkalmazása.

A jelenlegi körülmények között az ideológiai kérdések különös jelentőségre tesznek szert. A kizsákmányolók osztálya a szocializmus sikereivel a tömegek mind aktívabb eszmei megdolgozását állítja szembe, igyekszik a tömegeket a burzsoá ideológia szellemi fogságában tartani. A kommunisták abban látják feladatukat, hogy átfogó és határozott támadást indítsanak az ideológiai fronton, kiszabadítsák a néptömegeket a burzsoá ideológia minden fajtájának és formájának szellemi fogságából, egye-

bek között a reformizmus bomlasztó befolyása alól. A kommunisták feladatuknak tekintik a társadalmi haladást biztosító élenjáró eszméknek, a szabadságszeretet demokratikus eszméinek, a tudományos szocializmus ideológiájának terjesztését a tömegek között.

A történelmi tapasztalatok azt mutatják, hogy a kapitalizmus csökevényei a szocialista rendszer megteremtése után is hosszú ideig megmaradnak az emberek tudatában. Ez szükségessé teszi, hogy a párt hatalmas és sokoldalú munkát fejtsen ki a tömegek kommunista nevelésében, a pártkáderek és az állami káderek marxista–leninista felkészültségének és edzettségének fokozásában.

A marxizmus–leninizmus egységes, nagy, forradalmi tanítás, a világ munkásosztályának és dolgozóinak vezérlő csillaga annak a nagyszerű harcnak minden szakaszában, amelyet a békéért, a szabadságért és a jobb életért, a legigazságosabb társadalom, a kommunizmus megteremtéséért folytatnak. Óriási alkotó- és átalakító ereje az élettel való szétválaszthatatlan kapcsolatában, továbbá abban rejlik, hogy állandóan gazdagabb lesz a valóság, a jelen sokoldalú elemzése révén. A szocialista országok testvéri közössége, a nemzetközi kommunista mozgalom, munkásmozgalom és felszabadító mozgalom a marxizmus–leninizmus alapján nagyszerű történelmi győzelmeket vívott ki, s a kommunista és munkáspártok előtt álló feladatok is csak a marxizmus–leninizmus alapján oldhatók meg sikeresen.

Az értekezlet résztvevői a munkásosztály, a demokrácia és a haladás összes erői egyesítésének legfontosabb feltételéül a kommunista és munkáspártok további tömörülését tekintik, a marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus alapján; ez a záloga annak, hogy a világ kommunista és munkásmozgalma új győzelmeket arasson az egész emberiség ragyogó jövőjéért, a béke és a szocializmus diadaláért folyó nagy küzdelemben.

A békéért, a nemzeti függetlenségért, a demokráciáért, a szocializmusért.
Kossuth Könyvkiadó 1961. 7–81. old.

[4]

AZ EURÓPAI BÉKÉÉRT ÉS BIZTONSÁGÉRT

A KARLOVY VARY-I ÉRTEKEZLETEN RÉSZT VETT EURÓPAI KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK NYILATKOZATA[1] (1967. ÁPRILIS 26.)

I

Mi, az európai kommunista és munkáspártok Karlovy Varyban összegyűlt képviselői, annak a felelősségnek tudatában, amellyel népeink jövőjéért és a nemzetközi munkásosztály ügyéért tartozunk, világrészünk valamennyi népe számára rendkívül fontos kérdésnek tartjuk a béke fenntartását.

Azért ültünk össze, hogy együtt megvitassuk a jelenlegi helyzetet, kicseréljük tapasztalatainkat és kidolgozzuk azokat az utakat-módokat, amelyek elősegítik, hogy a béke és a haladás összes erői egyesüljenek az európai biztonságért.

Az utóbbi évek tapasztalatai bebizonyították a kommunisták ama tételének helyességét, hogy a világháború nem elkerülhetetlen. A világháborút el lehet hárítani a szocialista világközösség, a nemzetközi munkásosztály, a nemzeti felszabadító mozgalom, továbbá a háborút ellenző összes államok és az összes békeszerető erők közös összefogásával. Ezek az erők jelentősen megerősödtek. Ugyanakkor azonban erősödött az amerikai imperializmus agresszivitása is.

Az Egyesült Államok – az agresszió és a reakció fő ereje – vissza akarja fordítani a történelem kerekét, és semmissé tenni a népeknek azt a jogát, hogy önállóan döntsék el sorsukat. Az Egyesült Államok durván beavatkozik Latin-Amerika, Ázsia és Afrika államainak belügyeibe, kiterjeszti a barbár agressziós háborút a vietnami nép ellen.[2] Ez a háború ma komolyan fenyegeti a világbékét.

Ebben a helyzetben még nagyobb jelentőségre tesz szert az imperialista erők elleni harc Európában. Egy-egy siker ebben a harcban nemcsak lépést jelent világrészünk tartós békéje felé, hanem újabb csapást mér az erőpolitikára és az egymással összefonódó agresszív katonai tömbök ama rendszerére is, amellyel az imperializmus az egész földkerekséget behálózta.

Európa, amely két világháborút is megért, továbbra is nyugtalan térség, ahol az

[1] 1967. április 24–26. között Karlovy Varyban az európai országok kommunista és munkáspártjai értekezletet tartottak, amelyen megvitatták az európai helyzetet és nyilatkozatban közzétették az európai kollektív biztonság rendszerének, a békés és demokratikus Európa megteremtésének alapelveit.

[2] Az Egyesült Államok elnöke 1964 augusztusában mondvacsinált ürüggyel parancsot adott a Vietnami Demokratikus Köztársaság elleni légitámadásokra, majd megkezdődött a VDK területének rendszeres bombázása. 1966-ban a Vietnamban harcoló amerikai katonák száma több százezerre emelkedett.

imperialista tábor és a szocialista közösség fő erői állnak szemben egymással. Egy fegyveres konfliktus a szemben álló erők között – totális nukleáris háborúval fenyeget. Ez a veszély függ az európai népek feje felett, ez fékezi a társadalmi és gazdasági haladást, ez mérgezi a nemzetközi kapcsolatokat, ez von maga után – a fegyverkezési hajsza révén – óriási anyagi áldozatokat. Egyes európai államok olyan célú katonai intervenciója, hogy elnyomják a nemzeti felszabadító mozgalmakat, szintén feszültséget okoz és fenyegeti a békét.

A második világháború után az imperialista államok, élükön az Egyesült Államokkal, létrehozták a szocialista országok, valamint a tőkésországok demokratikus mozgalmai ellen irányuló Észak-atlanti Szerződés Szervezetét. Ez ahhoz vezetett, hogy Európa két egymással szemben álló katonai tömbre oszlott. Az imperialisták a Német Szövetségi Köztársaság remilitarizálásával és annak a törvénytelen igényének támogatásával, hogy egész Németországot képviselje, az előretolt antikommunista erő szerepét szánták az NSZK-nak. Ezzel megteremtették a feszültség tűzfészkét, amely egész Európa békéjét és biztonságát fenyegeti. A bonni állam, amelynek élére revansista és militarista erők kerültek, az Egyesült Államok globális stratégiájának alapvető támaszpontja lett Európában. A volt hitlerista tisztek parancsnoksága alatt álló Bundeswehr erőinek növekedése tanúsítja katonai készülődéseik arányainak bővülését. A Német Szövetségi Köztársaságban tilos Németország Kommunista Pártjának tevékenysége, a többi demokratikus és békeharcos szervezetet pedig üldözik.[3] Ugyanakkor a szélsőséges reakciós és újfasiszta erők szabadon tevékenykedhetnek. Növekvő befolyásuk erősen nyugtalanítja az európai közvéleményt, amely súlyos tapasztalatok árán tanulta meg, hogy a fasizmus mindig együtt jár az agresszív militarizmussal.

A hidegháború az európai tőkésországok monopóliumai számára a demokrácia elleni offenzíva, a dolgozókra gyakorolt nyomás eszközévé vált, olyan céllal, hogy elfojtsák a dolgozók harcát életviszonyaik megjavításáért, korlátozzák szociális vívmányaikat, a néptömegekre hárítsák a fegyverkezés növekvő terheit.

A hidegháború koncepciója, a „kommunista agresszió" veszélyének meséje, amellyel az Egyesült Államok igazolni igyekezett európai hegemóniáját, megbukott. Az imperializmus agresszív irányvonalát aláásta a szocialista országok aktív külpolitikája, a különböző társadalmi rendszerű államok békés együttélése elvének következetes megvalósítása; az a politika, amelyet a szocialista országok – különösen az SZKP XX. kongresszusa óta – mind nagyobb lendülettel visznek. Az imperializmus agresszív irányvonalát aláásta a kommunista és munkáspártok harca, a tömegek akciói, a nyugatnémet közvélemény széles köreinek aktivitása is. A szocialista államok egyesített védelmi ereje, amely elsősorban a Szovjetunió technikai és tudományos vívmányaira támaszkodik, akadályt gördít a háború útjába.

Az atlanti tömb nyílt válság szakaszába került. Egyes nyugati országok kormánykörei vitatják az Egyesült Államokkal való katonai szövetség, illetve a NATO egye-

[3] Az ötvenes évek elejétől az NSZK-ban támadást indítottak a demokratikus és haladó szervezetek ellen. Az NSZK alkotmányjogi bírósága 1956. augusztus 17-én törvényen kívül helyezte Németország Kommunista Pártját.

sített fegyveres erőiben való részvétel politikájának értékét és célszerűségét, mert ez azzal veszélyeztet, hogy országuk nemzeti érdekeitől teljesen idegen háborúba sodródik.[4] Az európai tőkésországokban erősödnek az Egyesült Államok politikai és katonai gyámkodása alól való felszabadulásra irányuló tendenciák. Ugyanakkor növekszik a nyugtalanság az amerikai tőke fokozódó behatolása miatt.

Kiéleződtek az ellentétek a nyugat-európai államok nemzeti érdekei és a Német Szövetségi Köztársaság terjeszkedő céljai, valamint ama törekvése között, hogy uralkodó helyzetre jusson a NATO-ban, a Közös Piacban és az Euratomban.[5]

A potsdami megállapodásokat[6] végrehajtó Német Demokratikus Köztársaság megerősítette állami szuverenitását és nemzetközi helyzetét. Növekvő ereje és konstruktív békepolitikája akadályt állít a nyugatnémet imperializmus tervei megvalósításának útjába. Az NDK elismerése és szuverén jogainak védelme az európai biztonságért vívott harc egyik fő feladatává lett. A békeszerető álláspontra helyezkedő szocialista német állam léte és fejlődése nagy jelentőségű nemcsak a német nép számára, hanem az európai béke szempontjából is.

A hidegháború politikájának válsága új lehetőséget nyitott meg a nyugat-németországi demokratikus és haladó erők előtt, amelyek őszintén követelik a jelenlegi politika gyökeres megváltoztatását. Ezen erők sokoldalú támogatást érdemelnek. A bonni kormányváltozás éppen e hidegháborús politika válságának következménye. Ugyanakkor viszont semmi sem utal arra, hogy az úgynevezett nagykoalíció új kormánya[7] lemondott volna elődeinek imperialista céljairól. Ellenkezőleg, függetlenül a békés szándékok hangoztatásától, ragaszkodik ahhoz, hogy igényt tart egész Németország képviseletére. Továbbra is törekszik az NDK bekebelezésére, az 1937-es német határok helyreállítására; nem hajlandó elismerni a müncheni egyezmény jogtalan voltát, továbbra is provokatív igényeket támaszt Nyugat-Berlinre, s megpróbál az atomfegyver közelébe férkőzni.

Napjainkban jelentős változások mentek végbe az európai közvéleményben. Mindinkább növekszik az a felismerés, hogy meddő és veszélyes az Európa megosztására irányuló imperialista politika. A különböző társadalmi rendszerű országok között kifejlődik az együttműködés, különösen a gazdasági és a kulturális élet területén. A szocialista és a kapitalista országok kormány- és társadalmi köreinek képviselői

[4] 1966. március 29-én a francia kormány bejelentette, hogy 1967-től fokozatosan kivonja csapatait a NATO-haderők állományából. 1967-ben a NATO Állandó Tanácsának székhelyét Párizsból Brüsszelbe helyezték át.

[5] Az Euratom (European Atomic Energy Community – Európai Atomenergia Közösség) az Európai Gazdasági Közösséggel együtt alakított szervezet. 1958. január 1-től működik. A szervezet feladata: az atommagkutatás előmozdítása, a kutatási eredmények terjesztése, az atomenergia-termelés beruházási programjának kidolgozása, közös atomerőművek létesítése stb. az EGK országaiban.

[6] A második világháború európai szakaszának befejezése után Potsdamban (1945. július 17–augusztus 2.) a három szövetséges nagyhatalom (az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia, a Szovjetunió) képviselői kiemelkedő fontosságú egyezményeket kötöttek és határozatokat hoztak a világháború utáni rendezésről, elsősorban a német kérdés rendezéséről.

[7] 1966. december 1-én a CDU–CSU (Christlich-Demokratische Union – Kereszténydemokrata Unió; Christlich-Soziale Union – Keresztényszociális Unió) az SPD-vel (Sozialdemokratische Partei Deutschlands – Németország Szociáldemokrata Pártja) együtt alakított kormányt („nagykoalíció").

között kapcsolatok jönnek létre, s ezek során hasznos eszmecserét folytatnak az európai biztonság kérdéseiről.

Az európai béke és biztonság megszilárdításának reális alapját képezik egyfelől azok a konstruktív javaslatok, amelyeket az európai biztonság és a békés együttműködés erősítésének kérdésében fejtettek ki a szocialista országok a Varsói Szerződés tagállamainak bukaresti kiáltványában[8], másfelől azok a javaslatok, amelyeket a tőkésországok kommunista pártjai vetettek fel találkozóik során és határozataikban.[9] Egyes nyugat-európai országokban a szocialista és szociáldemokrata mozgalmakban új és pozitív jellegű tendenciák mutatkoznak az enyhülés és a kommunistákkal való együttműködés javára. Új tendenciák jelentkeznek a társadalmi haladás és a béke problémáinak viszonylatában keresztény körökben. Felmerültek a különböző szakmai és más demokratikus szervezetek közötti kapcsolatok és együttműködés új lehetőségei is. A kommunisták és szocialisták együttműködése a hivőkkel az európai biztonság kérdésében előmozdíthatja kontinensünk békéjét.

Európa népei nem akarnak újabb háborút! Nem akarnak hidegháborút, nem akarják az „elrettentő erők egyensúlyát", amely a mind intenzívebb fegyverkezési hajszához és ahhoz vezet, hogy növekszik a szándékos vagy véletlen konfliktus kockázata.

Ideje, hogy új kapcsolatokat teremtsünk Európában, amelyek a feszültség valódi enyhítésére és a kölcsönös bizalomra épülnének.

Mi, kommunisták, akik különböző nemzetek viszonyai között tevékenykedünk, minden erőnket latba fogjuk vetni a kollektív biztonsági rendszer felépítésére, az olyan államközi kapcsolatok megteremtésére, amelyek kizárják az agresszió bármilyen lehetőségét, és biztosítják Európa s az egész világ békéjét. Ez nehéz, de reális feladat.

II

Európa kommunista és munkáspártjai a közvélemény és az összes érdekelt politikai és társadalmi erők ítélőszéke elé terjesztik a különböző társadalmi rendszerű államok békés együttélésén alapuló, kollektív biztonsági rendszer megteremtése érdekében kifejtendő tevékenység programját. Ez mindenekelőtt azt igényli, hogy valamennyi állam elfogadja a háború utáni időszakban kialakult reális helyzetet. Ehhez a következők szükségesek:

– a jelenlegi európai határok, főképpen az Odera–Neisse-határ, valamint a két német állam közötti határ sérthetetlenségének elismerése;

– a két szuverén és egyenjogú német állam – a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság – létezésének elismerése, ami szükségessé teszi, hogy az utóbbi mondjon le az egész Németország képviseletének igényéről;

– annak a lehetőségnek kiküszöbölése, hogy a Német Szövetségi Köztársaság bár-

[8] A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testülete 1966. július 4–6. között Bukarestben tartott ülésén felhívást fogadott el, amely az európai béke és biztonság kérdésével, valamint az Egyesült Államok vietnami agressziójával foglalkozott.

[9] Lásd a 11. sz. dokumentumot.

mely formában, így például az úgynevezett európai, sokoldalú vagy atlanti atomhaderő keretében nukleáris fegyverhez jusson;

– annak elismerése, hogy a müncheni szerződés – megkötésének pillanatától fogva – érvénytelen.

Az európai munkásmozgalom és minden békeszerető demokratikus erő feladata biztosítani a békés kapcsolatok és az együttműködés kifejlődését valamennyi európai állam között a szuverenitás és az egyenjogúság tiszteletben tartása alapján. Ennek érdekében küzdeni kell az új helyzetben elérhető egész sor cél megvalósításáért, mégpedig:

– szerződés megkötése valamennyi európai állam között, amelynek értelmében kölcsönös kapcsolataikban lemondanak az erőszak alkalmazásáról, vagy az ezzel való fenyegetőzésről, s a belügyekbe való beavatkozásról. A szerződés az ENSZ alapelveinek megfelelően szavatolja, hogy minden vitás problémát kizárólag békés eszközökkel oldanak meg;

– valamennyi állam és a Német Demokratikus Köztársaság közötti kapcsolatok, a két német állam közötti kapcsolatok, továbbá az NDK és Nyugat-Berlin, mint külön politikai egység közötti kapcsolatok rendezése;

– a demokrácia következetes védelme és fejlesztése a Német Szövetségi Köztársaságban. Ennek követelésére a népeket feljogosítják a történelmi tapasztalatok és a háború utáni nemzetközi egyezmények. Ez feltételezi annak a harcnak minden vonalon való támogatását, amelyet az NSZK haladó erői folytatnak az újnáci-szervezetek és mindennemű revánspropaganda betiltásáért; megköveteli a rendkívüli törvények[10] hatálytalanítását; a demokratikus s békeszerető erők szabad tevékenységét; Németország Kommunista Pártja betiltásának hatálytalanítását;

– a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló szerződés megkötése, ami fontos lépés a fegyverkezési hajsza beszüntetésének útján;

– az európai biztonság rendszerének tartalmaznia kell a semlegesség elvének, valamint annak az elvnek az elismerését, amely szerint feltétel nélkül tiszteletben kell tartani a semleges országok integritását. Ezen országok mind aktívabb békeszerető politikája és hozzájárulásuk a leszerelés ügyéhez, előmozdíthatná egy ilyen rendszer megteremtését;

– alapvető jelentőségű lenne minden állam számára, ha felszámolnák az európai szocialista és kapitalista országok gazdasági kapcsolataiban mesterségesen emelt sorompókat. Ez kedvezően hatna arra, hogy létrejöjjön a széles körű termelési és tudományos kutatási egyezményeket is magában foglaló, gyümölcsöző együttműködés.

Arra törekedve, hogy megnyissuk az európai biztonság és együttműködés távlatait, határozottan állást foglalunk a részmegoldásokat tartalmazó egyezmények megkötése mellett, elsősorban a leszerelés területén. Ezek a részleges megegyezések kedvező lég-

[10] 1962. október 31-én elfogadták az ún. szükségállapot-törvényeket. Ezek a kormány által megítélt rendkívüli helyzet esetén lehetővé teszik a parlament jogainak, valamint az alkotmányban biztosított szabadságjogoknak a felfüggesztését. A törvények elfogadása előtt és után a szakszervezetek, továbbá a polgári demokratikus erők vezetésével széles körű mozgalom bontakozott ki annak visszavonásáért.

kört teremtenének a sokkal messzebbre vezető megállapodások számára. Beható tanulmányozást érdemel e téren minden javaslat, amelyet kormányok, pártok, társadalmi szervezetek, politikusok és tudósok terjesztenek elő. E javaslatok közül különösen időszerűek azok, amelyek az európai államok területén állomásozó idegen csapatok kivonását, a külföldi katonai támaszpontok felszámolását, atomfegyvermentes övezetek létrehozását érintik Közép-Európában, a Balkánon, a Duna menti országok területén, a Földközi-tenger térségében és Észak-Európában; valamint azok a javaslatok, amelyek a csökkentett, vagy a jelenlegi szinten „befagyasztott" fegyverzetű övezetekre és általában a béke és az együttműködés övezeteire vonatkoznak a kontinens különböző térségeiben. Az ilyen és más, ezekhez hasonló lépések fékeznék a fegyverkezési verseny erősítésére irányuló tendenciákat.

A húsz évre kötött atlanti szerződés érvénye 1969-ben lejár. Ennélfogva felvetődik az a józan alternatíva, hogy teremtsük meg a katonai tömböktől mentes Európát.

Igyekezzünk elérni, hogy kontinensünk békeszerető erői tiltakozzanak az atlanti szerződés határidejének meghosszabbítása, vagy a szerződés bármilyen más módosítása ellen. Ezt előmozdítja a Varsói Szerződés tagállamainak az a több ízben kifejtett és a bukaresti kiáltványban ünnepélyesen megerősített állásfoglalása, hogy készek a két katonai szövetség egyidejű felszámolására. Támogatjuk ezeknek az államoknak azt a javaslatát, hogy késedelem nélkül állapodjanak meg az atlanti paktum és a Varsói Szerződés katonai szervezetének felszámolásában.

Készek vagyunk támogatni minden olyan kezdeményezést és javaslatot, amelynek célja a feszültség enyhítése és kontinensünk népei biztonságának szavatolása.

Teljes mértékben támogatjuk azt a javaslatot, hogy az európai biztonság és békés együttműködés kérdésében hívják össze valamennyi európai állam értekezletét. Támogatást érdemel az a javaslat is, hogy hívják egybe valamennyi európai parlament képviselőinek tanácskozását.

A béke és a biztonság erősítése feltárja kontinensünk népei előtt a haladás és a jólét újabb távlatait.

Európa népei előtt fontos társadalmi, gazdasági és kulturális problémák állnak. Az óriási munkaerőt, gazdasági és szellemi tartalékokat felszippantó fegyverkezési hajszától mentes Európa nemcsak lakossága életszínvonalának emelkedését biztosíthatja, hanem az egész emberiség fejlődését is elősegítheti. Az ilyen Európáért vívott harc szorosan összefügg a valódi nemzeti függetlenségért, a demokráciáért, az olyan reakciós és fasiszta diktatúrák ellen folytatott harccal, mint amilyen Spanyolországban, Portugáliában és Görögországban hatalmon van. Az a tény, hogy a spanyol, a portugál és a görög kormány cserébe azért a támogatásért, amelyet az Egyesült Államok nyújt ezeknek a magukat lejáratott rendszereknek, összejátszik az amerikai imperializmussal nukleáris támaszpontok létesítésében, megmutatja, mekkora veszedelmet jelentenek ők Európa számára. Az európai kommunista és munkáspártok teljes rokonszenvükről és támogatásukról biztosítják az egységes frontba tömörült spanyol munkások és demokraták fontos harcát, továbbá mindazokat a népeket, amelyek a reakciós rendszerek ellen harcolnak, a szabadságért és a demokráciáért küzdenek.

A kommunisták, akik mindig harcoltak az imperializmus, a gyarmatosítás és az újgyarmatosítás ellen, megerősítik szolidaritásukat azokkal a népekkel, amelyek még

nemzeti felszabadulásukért harcolnak. Úgy fognak eljárni, hogy elősegítsék az ázsiai, az afrikai és a latin-amerikai országokban fennálló, a nemzeti függetlenségen, a szuverenitáson, a belügyekbe való be nem avatkozáson, a kölcsönösen előnyös gazdasági együttműködésen, továbbá az iparilag fejlett államok részéről a nemrég felszabadult, a társadalmi, gazdasági és kulturális haladás útját járó országoknak nyújtott hatékony segítségen alapuló új kapcsolatok fejlődését.

III

Az európai kommunista és munkáspártok készek minden erejüket a céloknak, a béke, a haladás és a demokrácia ügyét szolgáló feladatok megvalósításának szentelni.

Mozgalmunk, amely idén ünnepli nagyszerű győzelmének, a Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak 50. évfordulóját, az egész emberiség fejlődésére döntő befolyást gyakoroló hatalmas politikai erővé vált. Minden egyes kommunista párt a sajátos körülmények között, amelyekben harcolnia kell, felelős politikájáért országának munkásosztálya és dolgozói előtt, népe előtt. Ugyanakkor minden egyes párt felismeri a béke fenntartásáért, a népek között a korszakunk szükségleteinek megfelelő, új kapcsolatok kialakulásáért viselt internacionalista felelősségét.

Ez a felelősségérzet tőlünk, az európai kommunista pártoktól azt követeli, hogy egyesítsük erőinket e problémák megoldására. Minél szilárdabb az európai és az egész világon működő kommunista és munkáspártok egysége, szolidaritása, annál hatékonyabb lesz harcunk.

Ez a felelősségérzet arra kötelez minket, hogy felhívással forduljunk mindenekelőtt a munkásosztályhoz, amely az anyagi értékek fő megteremtője, a jelenkori társadalom legöntudatosabb és leghaladóbb osztálya. Felhívással fordulunk a munkásosztály legközelebbi szövetségeséhez, a parasztsághoz és azokhoz a középrétegekhez is, amelyeknek létérdeke a béke és a jólét. Az európai munkások és dolgozók, a hazafiságot a nemzetközi testvéri szolidaritással összeegyeztetve, képesek szerepet játszani a békéért és az európai biztonságért, kontinensünk demokráciájáért és társadalmi haladásáért vívott harcban.

A szocialista és szociáldemokrata pártokhoz fordulunk, amelyeknek nagy befolyásuk van az európai munkásosztályban, és sok európai államban részt vesznek a kormányban is. Évtizedes tapasztalatok bizonyítják, hogy a kommunisták és a szocialisták együttes akciói révén a munkásosztály képes döntő befolyást gyakorolni a politikai életre, és maga köré tudja tömöríteni azokat a társadalmi rétegeket, amelyeknek érdeke a béke fenntartása és a demokratikus társadalmi reformok megvalósítása.

Az európai szakszervezetekhez fordulunk, amelyek már száz éve a munkásosztály hatalmas tömegszervezetei, s a munkásosztály anyagi és szociális érdekeit védelmezik. Felhívjuk a szakszervezeteket, hogy használják fel tekintélyüket és befolyásukat a békés Európáért folyó harc érdekében.

Az európai tudósokhoz, írókhoz, művészekhez, az egész európai értelmiséghez fordulunk, amelynek legjobbjai mindig az emberi jogokat és szabadságjogokat, a népek függetlenségét védelmezték, a nemzetközi együttműködés és a béke ügyét pártolták.

A kereszténységhez fordulunk, katolikusokhoz és protestánsokhoz, a különböző vallású hívőkhöz, akik vallásos meggyőződésükkel motiválják a békére és a társadalmi igazságosságra való törekvésüket.

Európa ifjú nemzedékéhez fordulunk, amelynek jövője elválaszthatatlanul összefügg a kollektív biztonság és a béke gondolatának győzelmével. Az ifjúságnak a háború politikája ellen, a reakció és a fasizmus ellen, a szabadságért és a haladásért, a népek barátságáért harcolók első soraiban van a helye.

A nőkhöz fordulunk, akiknek szerepe a közéletben állandóan növekszik és részvételük a béke és a biztonság ügyének védelmében nagy jelentőségű.

Azokhoz a polgári csoportosulásokhoz fordulunk, amelyek realista módon fogják fel a jelenlegi helyzetet, tudatában vannak a nukleáris háború veszélyének, szeretnék megszabadítani hazájukat az Egyesült Államokkal szemben fennálló függő helyzettől, és hajlandók támogatni az európai biztonság politikáját.

Felszólítjuk az összes békeszerető erőket, fogjanak össze és szervezzenek országaikban és az egész kontinensen széles körű kampányokat annak érdekében, hogy közvetlen akciók bontakozzanak ki a kollektív biztonságért. Támogassák minden vonalon az európai államok értekezletének összehívására vonatkozó javaslatot.

Az európai országok kommunistáinak mélységes meggyőződésük, hogy amikor Európában az agresszió és a háború erőivel szemben a békét és a biztonságot védelmezik, akkor a demokrácia, a társadalmi haladás és a nemzeti felszabadulás érdekében, az egész világ népeinek érdekében cselekszenek.

A történelmi pillanat bátorságot és leleményességet követel. Felhívunk minden jóakaratú embert, hogy politikai meggyőződésre, pártra, nemzetiségre, vallásra való tekintet nélkül vesse latba befolyását és tegyen meg mindent közös célunk eléréséért; a békéért. Ha túltesszük magunkat azon, ami elválaszt bennünket, hatalmas erőt hozhatunk létre, amely diadalmaskodhat a háború fölött, a holnap bizonytalansága fölött, szabaddá teheti az utat a tartós békéhez és a népek jólétéhez.

Az európai népek képesek arra, hogy maguk oldják meg kontinensünk békéjének és biztonságának kérdéseit. Vegyék hát saját kezükbe Európa sorsát!

A nyilatkozatot aláírták:

Ausztria Kommunista Pártja: Franz Muhri
Belgium Kommunista Pártja: Franz van den Branden
Bolgár Kommunista Párt: Todor Zsivkov
Ciprusi Dolgozó Nép Haladó Pártja: Ezekiasz Papajoannu
Csehszlovákia Kommunista Pártja: Antonín Novotný
Dánia Kommunista Pártja: Knud Jespersen
Észak-Írország Kommunista Pártja: Hugh Moore
Finnország Kommunista Pártja: Aarne Saarinen
Francia Kommunista Párt: Waldeck Rochet
Görögország Kommunista Pártja: Aposztolosz Grozosz
Ír Munkáspárt: Michael O'Riordan

Lengyel Egyesült Munkáspárt: Władysław Gomułka
Luxemburg Kommunista Pártja: Dominique Urbany
Magyar Szocialista Munkáspárt: Kádár János
Nagy-Britannia Kommunista Pártja: John Gollan
Németország Kommunista Pártja: Max Reimann
Német Szocialista Egységpárt: Walter Ulbricht
Nyugat-Berlin Szocialista Egységpártja: Gerhard Danelius
Olasz Kommunista Párt: Luigi Longo
Portugál Kommunista Párt: Alvaro Cunhal
San Marino Kommunista Pártja: Ermenegildo Gasperoni
Spanyolország Kommunista Pártja: Dolores Ibarruri
Svájci Munkapárt: Edgar Woog
Szovjetunió Kommunista Pártja: Leonyid Brezsnyev

Népszabadság, 1967. április 27.

[5]

A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK MOSZKVAI NEMZETKÖZI TANÁCSKOZÁSA

(1969. JÚNIUS 5–17.)

AZ IMPERIALIZMUS ELLENI HARC FELADATAI A JELENLEGI SZAKASZBAN, S A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK, AZ ÖSSZES ANTIIMPERIALISTA ERŐK AKCIÓEGYSÉGE[1]

A kommunista és munkáspártok képviselőinek moszkvai tanácskozására a világ fejlődésének felelősségteljes időszakában került sor. A világban hatalmas forradalmi folyamatok bontakoznak ki. Az imperializmus elleni harcban egyesül korunk három hatalmas ereje: a szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásosztály és a nemzeti

[1] A kommunista és munkáspártok 1969. június 5. és 17. között Moszkvában rendezett nemzetközi tanácskozásának munkájában 75 kommunista és munkáspárt vett részt. A tanácskozáson június 17-én elfogadott, itt közölt fő dokumentum behatóan elemezte a nemzetközi helyzetet, s összegezte az imperialistaellenes harc feladatait.

felszabadító mozgalom. A jelenlegi szakaszra jellemző, hogy növekednek a forradalmi és haladó erők újabb előrenyomulásának lehetőségei. Ugyanakkor azonban nőnek azok a veszélyek is, amelyeket az imperializmus és agresszív politikája okoz. Az imperializmus, amelynek általános válsága tovább mélyül, még ma is sok népet elnyom, s változatlanul a béke és a társadalmi haladás ügyét fenyegető állandó veszély forrása.

A kialakult helyzet megköveteli a kommunisták és az összes imperialistaellenes erők akcióegységét, hogy az összes új lehetőségek legjobb kihasználásával szélesebb körű támadást bontakoztassanak ki az imperializmus ellen, a reakció és a háború erői ellen.

A tanácskozás megvitatta az imperializmus elleni harc időszerű feladatait és a kommunisták, az összes antiimperialista erők akcióegységének problémáit. A demokrácia, az egyenjogúság és az internacionalizmus szellemében lefolyt eszmecserék eredményeként a tanácskozás résztvevői a világ helyzetét és az ebből eredő feladatokat illetően közös következtetésekre jutottak.

1

Az emberiség olyan helyzetben lépett évszázadunk utolsó harmadába, amelyben éleződik a haladás és a reakció, a szocializmus és az imperializmus erőinek történelmi párharca. E párviadal küzdőtere az egész világ, a társadalom életének valamennyi fő területe: a gazdaság, a politika, az ideológia és a kultúra.

A forradalmi világmozgalom, egyes osztagainak nehézségei és kudarcai ellenére, folytatja támadását. Az imperializmus nem volt képes rá, hogy ellentámadásaival a maga javára változtassa meg az általános erőviszonyokat. A Szovjetunió és más szocialista államok növekvő gazdasági, politikai és katonai ereje, békeszerető külpolitikája, a nemzetközi proletariátus megmozdulásai, az imperializmus ellen, a nemzeti felszabadulásért harcoló emberek akciói és a hatalmas arányú békemozgalom segítségével sikerült megakadályozni a világháború kirobbantását. A szocializmus, amely győzelmet aratott a Föld területének egyharmadán, újabb sikereket ért el az emberek gondolkodásának és szívének megnyeréséért folyó világméretű csatában. A legutóbbi tíz esztendő eseményei igazolták, hogy korunk jellegének, tartalmának és alapvető irányzatainak marxista–leninista értékelése helyes. Korunk a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszaka.

Jelenleg megvannak a reális feltételek ahhoz, hogy korunk legfontosabb problémáit a béke, a demokrácia és a szocializmus érdekében oldjuk meg, s újabb csapásokat mérjünk az imperializmusra. Az imperializmus azonban, annak ellenére, hogy mint világrendszer, nem vált erősebbé, továbbra is komoly és veszedelmes ellenfél. Fokozódott a fő imperialista hatalom, az Amerikai Egyesült Államok agresszivitása.

Az imperializmus agresszív politikájának alapja az a törekvés, hogy minden eszközzel gyengítse a szocializmus állásait, elnyomja a népek nemzeti felszabadító mozgalmát, akadályozza a kapitalista országok dolgozóinak harcát, feltartóztassa a kapitalizmus hanyatlásának visszafordíthatatlan folyamatát.

Egyre mélyül az imperializmus és a szocializmus között világméretekben megnyilvánuló alapvető ellentmondás. Miközben éleződik a harc a két világrendszer között, a tőkés hatalmak az őket megosztó, növekvő ellentmondások ellenére igyekeznek egyesíteni erőfeszítéseiket, hogy fenntartsák és megszilárdítsák a kizsákmányolás és az elnyomás rendszerét, visszaszerezzék elvesztett állásaikat. Az amerikai imperializmus megkísérli, hogy a többi kapitalista államot befolyása alatt tartsa, és velük együtt közös politikát folytasson az osztályharc fő területein.

Az imperializmus agresszív stratégiájának éle, akárcsak korábban, ma is mindenekelőtt a szocialista államok ellen irányul. Az imperializmus nem mond le a szocializmus elleni nyílt, fegyveres harcról. Szakadatlanul fokozza a fegyverkezési hajszát, aktív működésre próbálja serkenteni a Szovjetunió és más szocialista országok elleni agresszió céljából létrehozott katonai tömböket, mind élesebb ideológiai harcot folytat ellenük, s igyekszik fékezni gazdasági fejlődésüket.

A munkásmozgalom ellen vívott harcában az imperializmus lábbal tiporja a demokratikus jogokat és a szabadságjogokat, leplezetlen erőszakot alkalmaz, a rendőri üldözés kegyetlen módszereihez és a munkásellenes törvényekhez folyamodik. Ugyanakkor felhasználja a demagógiát, a burzsoá reformizmust, az opportunista ideológiát és politikát is, szüntelenül új módszereket keres, hogy a munkásmozgalmat belülről ássa alá, s „integrálja" a kapitalista rendszerbe.

A nemzeti felszabadító mozgalom elleni harcában az imperializmus egyfelől makacsul védelmezi a gyarmati rendszer maradványait, másfelől a neokolonializmus módszereivel próbálja megakadályozni a fejlődő államok és a nemzeti szuverenitásukat kivívott országok gazdasági és társadalmi haladását. E célja érdekében támogatja a reakciós köröket, gátolja az elmaradott társadalmi struktúrák felszámolását s igyekszik megnehezíteni, hogy ezek az országok a szocializmus, vagy a szocialista távlatot nyitó haladó, nem-kapitalista úton fejlődjenek. Az imperialisták olyan gazdasági megállapodásokat és katonai-politikai paktumokat kényszerítenek ezekre az államokra, amelyek csorbítják szuverenitásukat, a tőkekivitel, a nem egyenjogú kereskedelmi feltételek, az árakkal és a valutaárfolyamokkal kapcsolatos manipulációk, kölcsönök segítségével, valamint az úgynevezett segély különféle formái és a nemzetközi pénzügyi szervezetek nyomása útján pedig kizsákmányolják őket.

Tovább mélyül a szakadék a magasan fejlett kapitalista államok és a tőkés világ nagyobb részét kitevő kevésbé fejlett tőkésországok között; sok ilyen országban súlyos probléma az éhség. Az imperializmus ösztönzi a reakciós nacionalizmust, ezáltal súrlódásokat idéz elő a fejlődő országokon belül és széthúzást támaszt közöttük. Megkísérli, hogy ezekben az országokban az antikommunizmus segítségével megossza a forradalmárokat és elszigetelje őket legjobb barátaiktól: a szocialista államoktól és a tőkésországok forradalmi munkásmozgalmától.

Az imperializmus a katonai-politikai tömbök és az idegen területeken levő támaszpontok felhasználásával a gazdasági nyomás és a kereskedelmi blokád eszközeivel feszültséget tart fenn a világ több térségében. Pénzbeli és politikai támogatást ad a reakciós szervezeteknek, fokozza a politikai nyomást. Az imperializmus beveti minden fegyverét: a fegyveres intervenciókat, a kegyetlen megtorlásokat – különösen ott, ahol a harc a legélesebb formákat ölti, és ahol a forradalmi erők fegyveresen

küzdenek –, az ellenforradalmi összeesküvéseket, a reakciós és fasiszta államcsínyeket, a provokációt és zsarolást.

A szocializmus nemzetközi pozícióinak megszilárdulását tapasztalva, az imperializmus a szocialista világrendszer egységének gyengítésére törekszik. Kihasználja a nemzetközi forradalmi mozgalomban felmerült nézeteltéréseket, hogy megkíséreljen szakadást előidézni a mozgalom soraiban, ideológiai gépezetét, s ezen belül a tömegtájékoztatási eszközöket az antikommunizmus szolgálatába, a szocializmus, a haladó erők elleni harc szolgálatába állítja.

Az imperializmus a legutóbbi években ismételten heves nemzetközi válságokat provokált, amelyek a termonukleáris összeütközés szélére sodorták az emberiséget. Az amerikai imperializmus azonban kénytelen számot vetni a kialakult nemzetközi erőviszonyokkal, a Szovjetunió nukleáris potenciáljával és a nukleáris rakétaháború esetleges következményeivel, s mind nehezebbé és veszélyesebbé válik számára, hogy megkockáztassa újabb világháború kirobbantását. Ilyen feltételek között az amerikai uralkodó körök, bár nem mondanak le egy ilyen háború előkészítéséről, különösen nagy súllyal helyezik előtérbe a lokális háborúkat.

Egyre szembetűnőbb azonban az ellentmondás az imperializmus „erőpolitikája" és reális lehetőségei között. *Az imperializmus képtelen visszaszerezni az elveszített történelmi kezdeményezést, és visszafelé fordítani a mai világ fejlődését. Az emberiség fejlődésének fő útvonalát a szocialista világrendszer, a nemzetközi munkásosztály és az összes forradalmi erők határozzák meg.*

A *vietnami* háború mindennél meggyőzőbben bizonyítja, mekkora az ellentmondás az imperializmus agresszív tervei és e tervek megvalósítására való képességei között. Történelmi jelentősége van annak a vereségnek, amelyet a legerősebb imperializmus, az amerikai imperializmus szenved Vietnamban.

A vietnami fegyveres intervenció különleges helyet foglal el az amerikai imperializmus katonapolitikai terveiben. Az agresszor terve az volt, hogy eltiporja a szocializmus egyik előretolt állását Ázsiában, elzárja Délkelet-Ázsia népei elől a szabadság és a haladás útját, csapást mér a nemzeti felszabadító mozgalomra, s próbára teszi a szocialista országok, a világ összes dolgozói proletár szolidaritásának erejét.

Az amerikai imperializmus azonban, noha óriási tömegű haditechnikát vetett be, kénytelen volt beleegyezni a VDK bombázásának feltétel nélküli megszüntetésébe, és képviselői leültek a tágyalóasztalhoz a Vietnami Demokratikus Köztársaság és a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front képviselőivel.[2]

Ennek oka a vietnami nép példátlan hősiessége, a VDK és a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front messzetekintő politikája, az a sokoldalú segítség, amelyben a szocialista országok, elsősorban a Szovjetunió részesítették a vietnami népet, az egyre fokozódó, harcos nemzetközi szolidaritás, amely világszerte, még az Egyesült Államokban is kibontakozott. A bűnös vietnami intervenció az Egyesült Államok jelentős erkölcsi és politikai elszigetelődésére vezetett, még nagyobb néptömegeket,

[2] 1968. május 10-én Párizsban előzetes fegyverszüneti tárgyalás kezdődött. A Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front 1960. december 20-án alakult meg, dél-vietnami demokratikus és hazafias pártok, valamint más szervezetek szövetségeként. Ekkor fogadták el a DNFF programnyilatkozatát.

újabb társadalmi rétegeket és politikai erőket sorakoztatott fel az imperializmus ellen, sok országban meggyorsította a fiatalok millióinak bekapcsolását az antiimperialista harcba, kiélezte az imperialista hatalmak közötti ellentmondásokat, s újabb ellentéteket keltett közöttük. A hős vietnami nép sikerei meggyőzően tanúsítják: napjainkban mindinkább lehetővé válik, hogy a függetlenségüket, szuverenitásukat és szabadságukat minden eszközzel, elszántan védelmező és széles körű nemzetközi támogatást élvező népek vereséget mérjenek az imperialista agresszióra.

A *Közel-Keleten* nagy nemzetközi válságot idézett elő az izraeli hódítóknak az EAK, Szíria és Jordánia ellen végrehajtott agressziója. Az imperialisták, főleg az amerikai imperialisták, az izraeli agresszió segítségével megkísérelték, hogy szétzúzzák az arab államok haladó rendszereit, elnyomják az arab felszabadító mozgalmat, s megőrizzék vagy visszaszerezzék közel-keleti pozícióikat. Ez nem sikerült nekik. Ennek ellenére Izraelnek a világreakció, ezen belül a cionista körök által támogatott uralkodó erői figyelmen kívül hagyják az arab államok és a békeszerető népek követeléseit, valamint az ENSZ határozatait, amelyek értelmében az izraeli csapatokat ki kell vonni a megszállt területekről, folytatják a terjeszkedés és az annexió politikáját, és szüntelenül újabb háborús provokációkat követnek el.[3] Az Izraeli Kommunista Párt és az ország más haladó erői fellépnek e politika ellen. Az arab népek elszántan tovább harcolnak szabadságuk, függetlenségük és nemzeti haladásuk védelmében, az összes megszállt arab területek visszacsatolásáért, a palesztinai arab nép nemzeti jogainak elismeréséért. A megszállással szembeforduló ellenállási mozgalom szélesedik, különböző formákat ölt és egyre növekvő támogatásra talál. Az arab népek oldalán áll a Szovjetunió, a többi szocialista állam, a nemzetközi kommunista mozgalom, szolidárisak velük a nemzeti felszabadító erők és a tőkésországok közvéleményének egyre szélesebb körei.

Az amerikai imperializmus nem mond le a forradalmi *Kuba* eltiprásának tervéről. A nemzetközi jogot durván megszegve, tovább fenyegeti a Kubai Köztársaság függetlenségét, gazdasági blokádot próbál szervezni Kuba körül, provokációs és felforgató tevékenységet folytat ellene. A bátor kubai nép azonban kommunista pártja vezetésével, a Szovjetunió, más szocialista országok, a latin-amerikai haladó erők és az egész forradalmi mozgalom támogatásával, állhatatosan védelmezi szuverenitását és szabadságát, s ezzel a szocializmus előretolt állását az amerikai földrészen.

Európában működik az észak-atlanti tömb, az imperialista agressziók és kalandok fő eszköze. Tengelye: Washington és Bonn szövetsége. Az európai népek akaratával mit sem törődve az Egyesült Államok, az NSZK és Anglia vezető körei mindent elkövetnek, hogy meghosszabbítsák e tömb életét, erősítsék szervezetét, s fenntartsák az Egyesült Államok „katonai jelenlétét" az európai kontinensen.

Főképp a NATO segítségével újjászületett és megerősödött a nyugatnémet imperializmus , a háborús veszély fő tűzfészke Európa szívében. A Német Szövetségi Köztársaságban, ahol a neonácizmus és a militarizmus mindjobban erőre kap, az impe-

[3] 1967. június 5. és 10. között zajlott le a harmadik („hatnapos") arab–izraeli háború. Izrael nem hajtotta végre az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1967. november 22-i határozatát, amely kimondta, hogy vonja vissza csapatait a júniusban megszállt arab területekről.

rialista vezető körök a második világháború eredményeinek revízióját és több európai állam határainak megváltoztatását célzó revansista programmal lépnek fel. Ez a politika, amely mindenekelőtt a német történelem első szocialista munkás-paraszt állama, a Német Demokratikus Köztársaság ellen irányul, az összes európai népek biztonságát és a világbékét fenyegeti.

Az imperialista tervekben fontos helyet foglalnak el a Földközi-tenger térségének országai. A Spanyolországban fontos katonai támaszpontokkal rendelkező amerikai imperializmus a harcoló spanyol nép akarata ellenére támogatta és támogatja a Franco-rendszer[4] fennmaradását. A Földközi-tenger térségében a politikai és katonai nyomás állandó eszközéül szolgál a térség népeit és békéjét veszélyeztető amerikai 6. flotta és katonai támaszpontrendszer. A ciprusi helyzet többszöri kiéleződése és a görögországi fasiszta puccs az ezredesek juntáját támogató imperialisták műve.[5]

Délkelet-Ázsia, a *Távol-Kelet* az egyik fő térség, ahol az imperialisták az agresszió és a háborús kalandok politikáját folytatják. A SEATO-t, az ANZUS-t[6], az úgynevezett amerikai–japán biztonsági szerződést kiegészíti, hogy az amerikai fegyveres erők tényleges megszállás alatt tartják a Csendes-óceán és az Indiai-óceán délnyugati részét.[7] Ez az egész rendszer mindenekelőtt az ázsiai szocialista országok, e térség nemzeti felszabadító mozgalma, valamint semleges és katonai tömbökhöz nem tartozó államai ellen irányul. Az amerikai imperialisták változatlanul megszállva tartják Tajvan szigetét, a Kínai Népköztársaság elidegeníthetetlen részét, s akadályozzák a népi Kína törvényes jogainak helyreállítását az ENSZ-ben. Az amerikai imperialisták folytatják a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság elleni fegyveres provokációikat, Dél-Korea katonai megszállását, önkényeskednek, elfojtják az ország szabadságáért és újraegyesítéséért küzdő haladó erőket. Laosz ellen agressziós cselekedeteket, Kambodzsa ellen provokációkat hajtanak végre, Thaiföldön hatalmas katonai támaszpontokat létesítettek és ezeket tovább bővítik. Erős nyomást gyakorolnak Indiára, hogy mondjon le az el nem kötelezettség és a független gazdasági fejlődés tekintetében elfoglalt álláspontjáról. Az imperialisták támogatták az indonéziai népellenes puccsot, amelynek következtében a kommunisták és más demokraták százezreit irtották ki. Indonézia reakciós körei folytatják a véres leszámolást, ami az indonéz forradalom összes vívmányainak megsemmisítéséhez vezet, és azzal a veszéllyel fenyeget, hogy az ország elveszti függetlenségét.[8]

[4] Francisco *Franco* Bahamonde (1892–1975) – 1939-től haláláig Spanyolország fasiszta diktátora.

[5] Ciprus függetlenségét 1960. augusztus 16-án kiáltották ki. Azóta kisebb-nagyobb megszakításokkal napirenden vannak a görög és török lakosság közötti összeütközések. A nemzetiségi ellentétek mögött Görögország és Törökország ellentétes érdekei, az angol, majd az amerikai imperializmus törekvései állnak, amelyek gyakran sodorják válságos helyzetbe a szigetországot. Görögországban 1967. április 21-én fasiszta katonai junta ragadta magához a hatalmat.

[6] ANZUS (Australia, New Zealand and US Defence Pact, Pacific Security Treaty – Csendes-óceáni Védelmi Szerződés) – 1951-ben alakult agresszív katonai szervezet, amely a délkelet-ázsiai térség haladó erői és szabadságmozgalmai ellen irányult. A szerződés Nagy-Britannia e térségében élvezett, hanyatlóban levő politikai, katonai és gazdasági befolyását kívánta pótolni az Egyesült Államok hegemóniájával.

[7] Az Egyesült Államok és Japán 1951. szeptember 8-án ún. biztonsági szerződést kötött.

[8] Indonéziában 1965. október–novemberben katonai puccsot hajtottak végre.

Megnövekedett az imperializmus aktivitása sok *afrikai* országban. Az imperializmus megkísérli, hogy megállítsa a felszabadító harc kibontakozását, megőrizze és megszilárdítsa hadállásait a kontinensen. Anglia, Franciaország, az Egyesült Államok, Nyugat-Németország és Japán imperialistái széleskörűen élnek itt a gazdasági, politikai, ideológiai behatolás és leigázás neokolonialista módszereivel. Az imperializmus mindent felhasznál terveinek megvalósítására: fegyveres beavatkozást hajtott végre Kongóban (Kinshasa), reakciós államcsínyeket szervezett Ghánában és több más országban, Nigéria felbomlasztásán mesterkedik,[9] a Dél-afrikai Köztársaságban és Rhodesiában politikai és katonai támogatásban részesíti a fasiszta fajüldöző rendszereket, a reakciós és nemzetellenes klikkeket, államközi konfliktusokat és törzsi viszályokat szít, beveti a monopóliumok gazdasági nyomását és expanzióját is. A portugál gyarmatosítók fegyveres erővel és a NATO segítségére támaszkodva igyekeznek megtartani birtokaikat.

Az amerikai imperializmus fokozza gazdasági behatolását, valamint politikai, ideológiai és kulturális beavatkozását *Latin-Amerikában*. A helyi reakció erőivel szövetkezve olyan politikát folytat, amelynek célja az, hogy megakadályozzon más népeket Kuba példájának követésében. Ellenszegül a gazdasági és a valóságos politikai függetlenség elérését célzó minden lépésnek.

Az amerikai imperializmus e cél szolgálatában dolgozta ki a „Szövetség a Haladásért" programot[10], ezért folyamodik az uralom új, leplezett formáihoz. Politikája szolgálatába állítja az Amerikai Államok Szervezetét és az Amerika-közi katonai szövetséget, erőfeszítéseket tesz az úgynevezett Amerika-közi békefenntartó erők létrehozására, igyekszik kisajátítani magának a jogot, hogy bármely latin-amerikai ország ügyeibe katonailag beavatkozzék, miként ezt a Dominikai Köztársaságban és Panamában tette.[11] Az amerikai imperialisták reakciós diktatúrákat támogatnak és hoznak létre, gyakorta államcsínyek útján, erősítik a szakadár tevékenységet a szakszervezeti mozgalomban, növelik befolyásukat a fegyveres és rendőri erők soraiban, sugalmazzák a népi mozgalmat sújtó megtorló intézkedéseket. Egyes latin-amerikai országokban közvetlenül részt vettek a partizánok elleni katonai akciókban. Az

[9] Kongó függetlenségének kikiáltása (1960. június 30.) után elhúzódó polgárháború alakult ki. Ghánában 1966 februárjában történt a katonai hatalomátvétel. A nigériai polgárháború 1966-ban kezdődött.

[10] Az 1961. augusztus 17-én Punta del Estében megtartott Amerika-közi konferencia elfogadta az Egyesült Államok kezdeményezte „Szövetség a Haladásért" elnevezésű programot. Főbb elveit John F. Kennedy amerikai elnök 1961. május 13-án hozta nyilvánosságra. A program 18 éves latin-amerikai fejlesztési tervet körvonalazott.

[11] Dominikában a hadsereg demokratikus érzelmű tisztjei felkeltek a reakciós katonai junta ellen, és az előzött, törvényes elnök visszatérését követelték. Az Egyesült Államok 1965. április 28-án tengerészgyalogságot szállított partra, azzal az indoklással, „hogy elejét vegye egy kommunista puccskísérletnek". Az amerikai kormány a dominikai intervenciót követő világméretű tiltakozás hatására úgy próbálta leplezni az agressziót, hogy az intervenciós csapatokat egyes latin-amerikai kormányok közreműködésével ún. Amerika-közi haderővé alakította át. Az Egyesült Államok beavatkozásai ellen, amelyek súlyosan csorbították Panama állam szuverenitását, a hatvanas évek közepétől nagyméretű népi és hazafias mozgalom indult. Az USA-nak a csatornaövezetben tartózkodó katonai közegei fegyveresen léptek fel a tiltakozó mozgalom ellen.

Egyesült Államok imperialista politikája azonban nagy nehézségekbe ütközik. Nem sikerül stabilizálnia a reakciós rendszereket, és nem sikerült kieszközölnie az összes kormányok beleegyezését az „Amerika-közi békefenntartó erők" létrehozásához. A „Szövetség a Haladásért" program vereséget szenvedett.

Más imperialista hatalmak, különösen Nyugat-Németország és Japán, szintén erőfeszítéseket tesznek, hogy megerősítsék pozícióikat ezen a földrészen.

Az imperialista agressziónak a világbékét és a népek biztonságát, valamint nemzeti függetlenségét fenyegető egész politikája függetlenül politikai felfogásuktól és világnézetüktől kihívja a tőkésországok munkásosztályának, parasztságának, ifjúságának, diákságának és legszélesebb tömegeinek ellenállását. Az Egyesült Államok vietnami agressziója ellen tiltakozó hatalmas mozgalom fokozza a demokratikus erők harcos megmozdulásait az egész amerikai imperialista politika, valamint az ezt támogató kormányok politikai irányvonala ellen.

A vietnami nép hősies harcának hatására Japánban és más ázsiai országokban erősödött az amerikai katonai támaszpontok megszüntetéséért és az említett országokat a Pentagon politikájával összekapcsoló szerződések felmondásáért küzdő mozgalom. Még az Egyesült Államokban is – abban a központban, ahonnan az agresszió kiindul – tömegmozgalom keletkezett a háború és a militarizmus ellen.

Nyugat-Európában a lakosság mind nagyobb rétegeit ragadja magával az agresszív NATO ellen, az államközi kapcsolatok normalizálásáért és az együttműködés fejlesztéséért, az európai biztonság megteremtéséért indított mozgalom. Nyugat-Németországban is növekednek a revansizmus és a militarizmus ellen tevékenyen küzdő erők. Azokban az országokban, ahol ma is vannak amerikai katonai támaszpontok, mind hangosabban követelik az agresszió e bázisának felszámolását.

A latin-amerikai népek harcolnak az elnyomás, a belügyeikbe való arcátlan amerikai imperialista beavatkozás ellen. A munkások sztrájkmozgalma, a parasztság megmozdulásai, a diákság és más rétegek akciói arról tanúskodnak, hogy a nagy néptömegek az egész kontinensen mind erősebb ellenállást tanúsítanak az Egyesült Államok diktátumával és az amerikai katonai tervekkel szemben. Egyes országokban a forradalmi erők az oligarchia és az imperializmus uralmával szemben a fegyveres harc eszközéhez nyúlnak. A népek nemzeti érzelmei és a gazdasági nehézségek még egyes kormányokat is fontos imperialistaellenes intézkedések meghozására késztethetnek; ebből ered a szocialista országokkal, köztük a Kubával való kapcsolatok megteremtésének vagy kiszélesítésének irányzata. A demokratikus és imperialistaellenes harc élén a kommunista és munkáspártok haladnak. Bár a reakciós kamarillák üldözik őket, ők bátran és önfeláldozóan harcolnak a tömegek követeléseinek teljesítéséért és a forradalmi átalakulásért.

Az ázsiai és afrikai népek nemzeti felszabadító mozgalmának fellendülése erős csapást mért az imperialista pozíciókra ezeken a fölrészeken. Az ottani népek nagy nehézségek ellenére folytatják a harcot a kolonializmus és a neokolonializmus ellen, s ezzel kiveszik a részüket az imperializmus elleni közös támadásból.

A legutóbbi évtized eseményei még erőteljesebben leleplezték az amerikai imperializmust mint a világ kizsákmányolóját és csendőrét s a felszabadító mozgalmak engesztelhetetlen ellenségét. Az amerikai monopóliumok befészkelték magukat igen

sok ország gazdaságába, növelik ottani tőkeberuházásaikat, s igyekeznek ellenőrzésük alá vonni a gazdasági kulcspozíciókat.

A nyugatnémet imperializmus növeli gazdasági erejét, kifejleszti hadigépezetét, az atomfegyver birtoklására vágyik, s fokozott erővel törekszik a nyugat-európai hegemónia megszerzésére. Szembehelyezkedik a leszerelést és a nemzetközi feszültség enyhülését szolgáló minden intézkedéssel, a neokolonializmus és a terjeszkedés politikáját folytatja az ázsiai, afrikai és latin-amerikai országokkal szemben.

A brit imperializmus gyengülése ellenére Anglia továbbra is az egyik fő imperialista hatalom: arra törekszik, hogy neokolonialista módszerekkel megőrizze afrikai, ázsiai, karib-tengeri és közel-keleti pozícióit, olykor pedig közvetlen katonai intervencióhoz is folyamodik. A világpolitika fő kérdéseiben az Egyesült Államok egyik legaktívabb partnere. A NATO-ban az egyik vezető agresszív erő, és szorosabb szövetséget igyekszik kiépíteni Nyugat-Németországgal.

A japán imperializmus erősödik és – főleg Ázsiában – fokozza terjeszkedését, Japánban újra felüti fejét a militarizmus. Az amerikai imperializmushoz sok szállal kötődő japán uralkodó körök ténylegesen a Vietnam elleni háborút viselő Egyesült Államok egyik fegyvertárává tették az országot, s részt vesznek a koreai nép ellen irányuló mesterkedésekben.

A francia imperializmus tartani és erősíteni próbálja világgazdasági és világpolitikai pozícióit. Makacsul folytatja nukleáris ütőereje kiépítését, és nem hajlandó csatlakozni a leszerelés ügyét előmozdító intézkedésekhez. Fenntartja gyarmati uralmát Guadeloupe-, Martinique- és Réunion-szigetek, valamint egyes afrikai és óceániai országok népei fölött, nem hajlandó elismerni az ottani népek önrendelkezési jogát, megtagadja tőlük azt a jogot, hogy maguk intézzék saját ügyeiket. A francia imperialisták kihasználják megmaradt befolyásukat volt gyarmataikon, a kolonialista politika új módszereit alkalmazzák, s főleg Afrikában fejtenek ki élénk tevékenységet.

Fokozódik az olasz monopoltőke expanziója.

A különböző imperialista hatalmak között és az egész tőkés világban fokozódik a gazdasági fejlődés egyenlőtlensége. Az élet igazolja annak a marxista–leninista tételnek helyességét, hogy az imperialista hatalmak és a kapitalista monopóliumok között harc folyik a befolyási övezetekért. Erősödik az ipari és kereskedelmi konkurrencia, terjed a pénzügyi és a valutaháború. Fokozódik a versengés Nyugat-Európában, beleértve a Közös Piacot. Európa tőkésországai és az Egyesült Államok között is erősödik a vetélkedés, A piacokért és a maximális profitért folyó harcba tevékenyen bekapcsolódik a japán imperializmus is.

Az imperialisták közötti ellentmondások nemcsak a gazdaság szférájában jelentkeznek. A NATO súlyos válságot él át. Recseg-ropog az Ázsiában létrehozott két agresszív tömb, a CENTO és a SEATO. Nyugat-Európa a tőkésországok viszályainak színterévé válik. Mindez gyengíti az imperialista világrendszert és megzavarja az amerikai imperializmus egyeduralmi terveit.

Éleződnek az ellentétek az imperialista országok vezető körein belül is, egyfelől a szélsőséges lépésekre, a háborúra orientálódó legharcosabb csoportosulások, másfelől az olyan csoportok között, amelyek számot vetnek a világ új osztály-erőviszo-

nyaival, a szocialista országok növekvő hatalmával, hajlandók rá, hogy reálisabban fogják fel, s a különböző rendszerű államok békés egymás mellett élésének szellemében oldják meg a nemzetközi problémákat. Egyes országok vezető körei megértik, hogy számolniuk kell a háború és a háború utáni fejlődés eredményeként Európában kialakult reális helyzettel, s kezdik megérteni az NDK elismerésének szükségességét. Több állam az amerikai nyomás ellenére elismerte a VDK-t és a KNK-t.

A kommunista és munkáspártok, a munkásosztály és az imperialistaellenes erők számolnak az ellenfél táborában jelentkező összes ellentmondásokkal, igyekeznek elmélyíteni, s a béke és a haladás érdekében kihasználni őket.

Minden imperialista állam a saját céljait követi, egyúttal azonban mindegyikük az imperialista világrendszer egy-egy láncszeme.

A két rendszer harcának feltételeihez, a tudományos-technikai forradalom követelményeihez alkalmazkodni igyekvő jelenkori imperializmusnak néhány új vonása van. Erősödik állammonopolista jellege. Mind nagyobb mértékben folyamodik olyan szabályozókhoz, mint a termelés és a tőke monopolista koncentrációjának állami ösztönzése, a nemzeti jövedelem mind nagyobb hányadának állami újrafelosztása, a monopóliumok katonai megrendelésekhez való juttatása, az iparfejlesztési és tudományos kutatási programok állami finanszírozása, országos gazdaságfejlesztési programok kidolgozása, az imperialista integráció politikája és a tőkeexport több új formája.

Az állammonopolista szabályozás azonban – amelyet a monopoltőke érdekeinek megfelelő formákban és méretekben, a monopoltőke uralmának megóvása céljából valósítanak meg – nem képes megfékezni a kapitalista piac ösztönös erőit. Úgyszólván egyetlen tőkésország sem kerülte el a gazdasági fejlődés számottevő ciklikus ingadozásait és visszaeséseit. Az egyes országokban az ipari termelés gyors növekedésének időszakai a lassú növekedés időszakaival, sőt gyakran a termelés visszaesésének időszakaival váltakoznak. A tőkés rendszert heves valuta- és pénzügyi válság gyötri.

A tudományos-technikai forradalom példátlan lehetőségeket kínál az emberiségnek a természet átalakítására, hatalmas anyagi javak létrehozására, az ember alkotóképességének megsokszorozására. E lehetőségeknek minden ember javát kellene szolgálniuk, a kapitalizmus azonban a profit növelésére és a dolgozók kizsákmányolásának fokozására használja ki a tudományos-technikai forradalmat.

A tudományos-technikai forradalom meggyorsítja a gazdaság társadalmasításának folyamatát; ez a monopóliumok uralmának viszonyai között arra vezet, hogy a társadalmi antagonizmusok még nagyobb méretekben és még élesebb formában újratermelődnek. Nemcsak a kapitalizmus korábbi ellentmondásai éleződnek ki, hanem újak is keletkeznek. Ide sorolható mindenekelőtt az az ellentmondás, amely a tudományos-technikai forradalommal megnyíló rendkívüli lehetőségek és azon akadályok között fennáll, amelyeket a kapitalizmus gördít a társadalom érdekében való kihasználásuk elé, amikor a tudományos felfedezések nagy részét óriási anyagi erőforrásokkal együtt katonai célokra használja fel, s elherdálja a nemzeti vagyont. Ide sorolható a korszerű termelés társadalmi jellege és szabályozásának állammonopolista jellege közti ellentmondás. Ide sorolható nemcsak a munka és a tőke közti

ellentmondás növekedése, hanem a nemzet túlnyomó többsége és a finánccoligarchia érdekei között mutatkozó antagonizmus mélyülése is.

Még a legfejlettebb tőkésországokban is több millió ember szenved a munkanélküliségtől, a nincstelenségtől és a létbizonytalanságtól. A „jövedelmi forradalom" és a „szociális partnerség" hirdetése ellenére fokozódik a kapitalista kizsákmányolás. A munkabér emelkedése messze elmarad a munkatermelékenység és a munkaintenzitás növekedésétől, a szociális szükségletektől, s nem is mérhető a monopóliumok profitjának növekedéséhez. Tovább romlik a kisparasztság helyzete, mind nehezebben él a középrétegek számottevő része.

Fokozódott a kapitalista rendszer bizonytalansága. Több országban társadalmi-politikai válságok törnek ki, amelyek során a dolgozók széles tömegei ismerik fel a mélyreható, döntő változások szükségességét.

Mindenekelőtt az 1968 májusában és júniusában lezajlott franciaországi események tanúsítják ezt. Az ott kibontakozott hatalmas sztrájkmozgalomban a kommunisták fontos szerepet játszottak. A sztrájkoló dolgozók jelentős eredményeket értek el. A munkásosztály, valamint az értelmiség és a diákság számottevő része éles összeütközésbe került a gaulle-ista rendszerrel, a monopóliumok hatalmával. Ez az összeütközés a demokráciáért és a szocializmusért vívott harc új lehetőségeit tárta fel.

Olaszországban a sztrájkharc országos méretű, szakadatlan erősödése, a nagy politikai csaták kibontakozása, a baloldali erők választási sikerei megingatták a középbal politikáját, amelynek segítségével az uralkodó osztályok a kapitalizmus stabilizálására számítottak.

Spanyolországban a tömegek harca még inkább gyengíti Franco fasiszta diktatúráját, amely kénytelen volt rendkívüli intézkedésekhez folyamodni; a harc azonban a megtorlások ellenére mindjobban kibontakozik, s újabb társadalmi rétegek, a közvélemény széles körei csatlakoznak Franco ellenzékéhez.

Angliában fontos osztályütközetek bontakoznak ki, beleértve a munkáspárti kormány által támadott szakszervezetek és a sztrájkjog védelmében lezajló politikai sztrájkokat.

Fellendült az osztályharc és a sztrájkmozgalom, erősödtek a dolgozók, a diákok és más társadalmi rétegek egyéb megmozdulásai Japánban, Mexikóban, Brazíliában, Argentínában, a Német Szövetségi Köztársaságban, Uruguayban, Belgiumban, Portugáliában, Chilében, Indiában, Pakisztánban, Törökországban és más országokban, valamint Nyugat-Berlinben. A demokratikus mozgalom erősödését tükrözték a kommunisták és más haladó erők választási sikerei több országban, például Japánban. India néhány államában a kommunisták részvételével alakult meg a demokratikus front kormánya. A kommunisták helyet foglalnak Finnország kormányában is.

A kapitalista világ mély válságát világosan tükrözi az a tény, hogy még az Egyesült Államokban, a világimperializmus fellegvárában is fellendül a tömegek harca. A faji megkülönböztetés, a nyomor és az éhség, a rendőrség kegyetlenkedése elleni lázadások korbácsolják fel a néger gettókat. Amerikai városok tucatjai a hadsereg és a rendőrség fegyveres egységeivel való heves összecsapások színterei lettek. Az összecsapások sok áldozatot követeltek, több ezer négert letartóztattak.

Az Egyesült Államokban harcos sztrájkokat rendeznek a gazdasági követelések

teljesítéséért, s ezek gyakorta akkor is megkezdődnek, ha a kormány a nyomás és a fenyegetés eszközéhez folyamodik, s szakszervezeti vezetők ellenzik a sztrájkot. Növekszik az egyszerű tagok és a haladó erők tevékenysége a szakszervezetekben. A dolgozók széles rétegei lépnek fel a vietnami háború ellen.

Az értelmiségiek, a szabadfoglalkozásúak, az Egyesült Államok vallásos körei mind tevékenyebben kapcsolódnak be a társadalmi tiltakozás mozgalmába, a békemozgalomba. Az ifjúság, különösképpen a diákok – négerek és fehérek egyaránt – a legkülönbözőbb módon, elszántan harcolnak a vietnami háború, a katonai behívás, a faji megkülönböztetés, az egyetemeknek a monopóliumok által történő ellenőrzése ellen. A reakció erre közéleti személyiségek ellen végrehajtott merényletekkel válaszol[12], fokozódik a megtorlás, az erőszak tömeges méreteket ölt. Mindez az egész világ előtt lejáratja a hírhedt „amerikai életformát".

A monopolista burzsoázia mindenütt megpróbál olyan illúziókat kelteni, hogy a dolgozók minden törekvése elérhető a fennálló rendszer forradalmi átalakulása nélkül is. A kapitalizmus a saját kizsákmányoló, agresszív lényegének leplezése végett különféle apologetikus koncepciókhoz folyamodik („népi kapitalizmus", „jóléti állam", „a bőség társadalma" stb.). A forradalmi munkásmozgalom leleplezi ezeket a hazug koncepciókat és erélyes harcot vív ellenük. Ily módon elmélyíti az Imperialista ideológia válságát; a néptömegek mindinkább elfordulnak ettől az ideológiától.

Az emberiség lelkiismerete, értelme nem békélhet meg az imperializmus bűntetteivel. Az imperializmus felelős két világháborúért, amelyek sok tízmillió emberéletet követeltek áldozatul. Az imperializmus olyan példátlanul hatalmas katonai gépezetet teremtett, amely óriási emberi és anyagi erőforrásokat nyel el; fokozza a fegyverkezési hajszát, évtizedekre előre megtervezi az új fegyverek gyártását; előidézi a termonukleáris világháború veszélyét, amelynek tüzében százmilliók semmisülnének meg, egész országok válnának néptelenné.

Az imperializmus szülötte a fasizmus, a politikai terror és a haláltáborok rendszere. Az imperializmus, ahol csak teheti, támadást indít a demokratikus jogok és a szabadságjogok ellen, csorbítja az emberi méltóságot, fajgyűlöletet szít.

Az imperializmus felelős százmilliók nélkülözéseiért és szenvedéseiért. Az imperializmus a fő vétkes abban, hogy Ázsia, Afrika és Latin-Amerika országaiban óriási tömegek kénytelenek nyomorban, betegségben, írástudatlanságban, elavult társadalmi viszonyok között élni, hogy egész népcsoportok kihalásra vannak kárhoztatva.

A munkásosztálynak, a demokratikus és forradalmi erőknek, a népeknek egyesülniük kell és közösen kell cselekedniük, hogy véget vessenek az imperializmus bűnös tevékenységének, amely még szörnyűbb csapásokat hozhat az emberiségre. A munkásosztálynak és a békéért, a demokráciáért, a nemzeti függetlenségért és a szocializmusért harcoló összes imperialistaellenes erőknek jutott osztályrészül az a küldetés, hogy megfékezzék az agresszort, megmentsék az emberiséget az imperializmustól.

[12] 1963. november 22-én John F. Kennedy amerikai elnököt, 1968. április 4-én Martin Luther Kinget, az amerikai polgárjogi mozgalom vezetőjét, 1968. június 5-én pedig Robert F. Kennedyt, a Demokrata Párt elnökjelöltjét gyilkolták meg az Egyesült Államokban.

A szocialista világrendszer: az imperialistaellenes harc döntő ereje. Minden felszabadító harc tőle és mindenekelőtt a Szovjetuniótól kap támogatást, amely semmi mással nem pótolható.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom, a szocializmus felépítése a Szovjetunióban, a német fasizmus és a japán militarizmus szétzúzása a második világháborúban, a forradalom győzelme Kínában és több más európai és ázsiai országban, Amerika első szocialista államának, a Kubai Köztársaságnak a megalakulása, a 14 országot magában foglaló szocialista világrendszer kialakulása és fejlődése, a szocializmusnak az egész világra gyakorolt lelkesítő hatása megteremtette a történelmi haladás meggyorsításának előfeltételeit, új távlatokat nyitott a haladás és a szocializmus világméretű győzelme előtt.

A szocializmus megmutatta az emberiségnek az imperializmustól való megszabadulás távlatát. A termelési eszközök társadalmi tulajdonára és a dolgozók hatalmára épülő új társadalmi rend képes rá, hogy biztosítsa a nép érdekeinek megfelelő tervszerű és válságoktól mentes gazdasági fejlődést, garantálja a dolgozók társadalmi és politikai jogait, megteremtse az előfeltételeket az igazi demokráciához, a széles néptömegek tényleges részvételéhez a társadalom igazgatásában, a személyiség sokoldalú fejlesztéséhez, a nemzetek egyenjogúságához és barátságához. A gyakorlat bebizonyította, hogy csakis a szocializmus képes megoldani az emberiség előtt álló nagy problémákat.

A szocialista világrendszer hozzájárulását az imperialistaellenes erők közös ügyéhez mindenekelőtt növekvő gazdasági ereje határozza meg. A szocialista rendszer országainak – a gazdasági növekedés üteme tekintetében a kapitalista államokat megelőző – gyorsan fejlődő népgazdasága, a szocializmus élre törése a tudományos-technikai haladás több ágazatában, a világűrbe vezető út megnyitása a Szovjetunió révén – a szocialista országok népei által végzett alkotómunkának e reális eredményei döntő módon hozzájárulnak a béke, a demokrácia és a szocializmus erőfölényéhez az imperializmus fölött.

A szocialista világ most a fejlődésnek abba a szakaszába lépett, amelyben lehetővé válik, hogy az új rendszerben rejlő hatalmas tartalékokat sokkal teljesebben kihasználjuk. Előmozdítja ezt az érett szocialista társadalom szükségleteinek megfelelő tökéletesebb gazdasági és politikai formák kidolgozása és alkalmazása, amelyek fejlődése már az új társadalmi struktúra alapján megy végbe. A szocializmus építésének és további tökéletesítésének feltétele a munkásosztály által lelkesített és vezetett széles néptömegek támogatása, részvétele és kezdeményezése. A kommunista párt az egész szocialista társadalom élcsapataként tevékenykedik. A dolgozók mind nagyobb politikai aktivitása, társadalmi szervezeteik öntevékenységének kibontakoztatása, a személyiség jogainak kiterjesztése, a bürokratikus jelenségek ellen vívott kérlelhetetlen harc, a szocialista demokrácia sokoldalú fejlesztése gyarapítja a szocializmus erőit és előmozdítja az egész nép akarat- és akcióegységét. A szocialista demokrácia tökéletesítése, a termelőerők fellendítése, a politikai és kulturális haladás, az emberi és erkölcsi értékek magasabbrendűsége növeli a szocializmusnak az egész

világ dolgozóira gyakorolt hatását, szilárdítja hadállásait az imperializmus ellen folyó világraszóló harcban.

A gyakorlat megmutatta, hogy a szocialista átalakulás, az új társadalom építése bonyolult és hosszú folyamat, s az új társadalmi rendszerben feltáruló hatalmas lehetőségek kihasználása elsősorban a hatalmon levő kommunista és munkáspártoktól, s attól a képességüktől függ, hogy marxista–leninista módon oldják meg a szocialista fejlődés problémáit.

Lehetségessé válik a tudomány behatolása a gazdasági és társadalmi élet különböző területeire, a tudományos-technikai forradalom révén megnyíló lehetőségek teljes kihasználása a gazdasági fejlődés meggyorsítása és a társadalom minden tagja szükségleteinek kielégítése érdekében, mivel a tulajdon szocialista jellegű, a termelést tervszerűen szervezik meg, a fizikai és a szellemi munka képviselői aktívan részt vesznek a népgazdaság vezetésében és igazgatásában. A kapitalizmus és a szocializmus történelmi versenyének egyik fő területévé vált tudományos-technikai forradalom széles körű kibontakoztatása a szocialista társadalom fejlődésének fontos feltétele.

A szocialista világ kialakulása a nemzetközi porondon folyó osztályküzdelem szerves része. A szocializmus ellenségei nem mondanak le próbálkozásaikról, hogy aláássák a szocialista államhatalom alapjait, meghiúsítsák a társadalom szocialista átalakítását és visszaállítsák uralmukat. Az ilyen kísérletek határozott visszautasítása a munkásosztály és kommunista élcsapata által vezetett néptömegekre támaszkodó szocialista államhatalom elengedhetetlen funkciója.

A szocializmus védelme a kommunisták internacionalista kötelessége.

Minden egyes szocialista ország fejlődése és erősödése az egész szocialista világrendszer előrehaladásának fontos feltétele. Valamennyi szocialista ország népgazdaságának sikeres fejlődése, társadalmi viszonyainak tökéletesedése, mindenoldalú haladása egyaránt szolgálja a népnek és a szocializmus közös ügyének érdekeit.

A szocialista országok kommunista és munkáspártjainak egyik legfontosabb feladata, hogy fejlesszék országaik sokoldalú együttműködését, s biztosítsák az újabb sikereket a két világrendszer gazdasági versenyének döntő területein, a tudományos és technikai haladás terén. Ez a két rendszer élesedő harcának feltételei között folyó verseny megköveteli, hogy a szocialista rendszer – a szocialista államok alapvető érdekeinek és céljainak közösségéből, a politikájuk alapját alkotó marxizmus–leninizmus elveiből kiindulva – mindinkább a szocialista nemzetközi munkamegosztásra és a szocialista országok olyan önkéntes együttműködésére támaszkodjék, amely kizárja a nemzeti érdekek bármiféle csorbítását, biztosítja külön-külön minden ország felemelkedését és az egész szocialista világrendszer erejének gyarapodását.

A szocialista világrendszer a maga szakadatlanul növekvő gazdasági és védelmi erejére támaszkodva béklyóba veri az imperializmust, korlátozza abban, hogy exportálhassa az ellenforradalmat. Internacionalista kötelességét teljesítve, növekvő segítséget ad a függetlenségért és a szabadságért harcoló népeknek, erősíti a békét és a nemzetközi biztonságot. Amíg fennáll az agresszív NATO-tömb, addig a Varsói Szerződés szervezete fontos szerepet tölt be a szocialista országok biztonságának megőrzésében az imperialista hatalmak katonai támadásával szemben, a béke fenntartásában.

A szocializmus minden sikere, a világesemények menetére gyakorolt befolyása, az imperialista agresszió ellen vívott harcának hatékonysága jelentős mértékben a szocialista országok összefogásától függ. A szocialista országok akcióegysége valamennyi imperialistaellenes erő összefogásának fontos tényezője.

Az új típusú nemzetközi kapcsolatok kialakulása, a szocialista államok testvéri szövetségének fejlődése bonyolult történelmi folyamat. A szocialista forradalom győzelme után sok országban a szocializmus építése, az általános törvényszerűségek alapján, különböző formákban, a konkrét történelmi feltételek és a nemzeti sajátosságok számításbavételével bontakozik ki. E folyamat sikeres fejlődése feltételezi a proletár internacionalizmus, a kölcsönös segítségnyújtás és támogatás, az egyenjogúság, a szuverenitás, az egymás belügyeibe való be nem avatkozás elveinek szigorú tiszteletben tartását.

A szocializmus természetében nincsenek meg a kapitalizmusra jellemző ellentmondások. Ha a szocialista országok között nemzeti sajátosságaikkal összefüggésben, a gazdasági fejlődésük színvonalában, társadalmi struktúrájukban, nemzetközi helyzetükben mutatkozó különbségek miatt bizonyos nézeteltérések merülnek fel, ezeket a nézeteltéréseket a proletár internacionalizmus alapján, elvtársi megvitatás és önkéntes, testvéri együttműködés útján sikeresen meg lehet és meg is kell oldani. Az ilyen nézeteltéréseknek nem szabad megbontaniuk a szocialista államok imperialistaellenes egységfrontját.

A kommunisták látják a szocialista világrendszer fejlődésének nehézségeit. A szocialista világrendszer azonban a társadalmi-gazdasági rend azonosságára, a szocialista országok alapvető érdekeinek és céljainak azonos voltára épül. Ez az azonosság a záloga annak, hogy a marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus elvei alapján legyőzhetők a fennálló nehézségek, tovább erősödhet a szocialista rendszer egysége.

A kapitalizmus fellegváraiban – amint ezt a legutóbbi idők eseményei is bizonyították – a munkásosztály a forradalmi harc, az egész demokratikus, imperialistaellenes mozgalom fő mozgató ereje.

A jelenlegi időszakot az jellemzi, hogy a munkásosztálynak, a dolgozó tömegeknek nemcsak a gazdasági helyzetük megjavításáért, hanem a politikai követeléseik teljesítéséért vívott harca is erősödik. A létfontosságú érdekeiket védelmező dolgozók egyidejűleg harcolnak a szociális jogokért és a demokratikus szabadságjogokért. Követeléseik mindinkább közvetlenül a monopoltőke uralmi rendszere, politikai hatalma ellen irányulnak. Erősödik a dolgozó tömegek kívánsága, hogy gyökeresen megváltoztassák az ember kizsákmányolásán alapuló gazdasági és társadalmi rendet. A munkásság nagy osztálycsatái sok kapitalista országban megingatják a monopóliumok hatalmát, fokozzák a kapitalista társadalom bizonytalanságát és kiélezik ellentmondásait. Ezek a harcok előhírnökei olyan új osztályütközeteknek, amelyek alapvető társadalmi átalakulásokhoz, szocialista forradalomhoz, a más dolgozó rétegekkel szövetséges munkásosztály hatalmának megteremtéséhez vezethetnek.

A legutóbbi idők osztályütközetei csapást mértek a neokapitalizmus és a reformizmus hívei által terjesztett illúziókra, s újult erővel igazolták a marxizmus–leninizmus alaptételeit. A kommunista és munkáspártok a jobboldali és „baloldali" opportunis-

táktól eltérően, a mélyreható gazdasági és szociális követelésekért, a fejlett demokráciáért vívott harcot nem állítják szembe a szocializmusért vívott harccal, hanem e harc részének tekintik. A monopóliumok gazdasági uralma és politikai hatalma ellen vívott harcban elérendő mélyreható demokratikus átalakulások elő fogják segíteni, hogy még szélesebb tömegek ismerjék fel a szocializmus szükségszerűségét.

A kialakult új helyzetben még nyilvánvalóbb lett, hogy szükség van a munkásosztály egységére. A tények, a munkásmozgalom harci tapasztalatai, az opportunizmus határozott bírálata, ami változatlanul feladata a kommunista és munkáspártoknak, fokozzák a reformista koncepciók válságát. A szociáldemokrácia soraiban differenciálódás megy végbe, s ez a vezetésben is tükröződik. A szociáldemokrácia egyes vezérei a monopoltőke, a kapitalizmus védelmére keltek. Mások hajlanak arra, hogy tekintetbe vegyék a dolgozó tömegek követeléseit gazdasági és szociális téren, a békéért és a haladásért vívott harc kérdéseiben.

A kommunisták döntő jelentőséget tulajdonítanak a munkásosztály egységének, ezért állást foglalnak a szocialistákkal és a szociáldemokratákkal való együttműködés mellett, hogy ma haladó demokratikus rendszert teremtsenek, és holnap felépítsék a szocialista társadalmat. Minden tőlük telhetőt megtesznek, hogy ez az együttműködés megvalósuljon. Síkraszállnak a társadalom megújhodásában érdekelt más demokratikus pártokkal és szervezetekkel való együttműködésért is. Az ezen az úton való előrehaladáshoz természetesen szükséges, hogy a szocialista pártok és a szocializmus mellett állást foglaló egyéb politikai szervezetek határozottan szakítsanak a burzsoáziával folytatott osztály-együttműködés politikájával, s a békéért, a demokráciáért és a szocializmusért vívott hatékony harc politikáját folytassák.

A monopóliumok elleni harcban fontos szerepet játszanak a szakszervezetek, a dolgozók legszélesebb tömegszervezetei. Szerepük még nagyobb lehetne, ha a kapitalista világban a szakszervezeti mozgalom nem volna szétforgácsolt. Bár egyes vezetők mesterséges akadályokat gördítenek a különféle irányzatú szakszervezetek nemzeti és nemzetközi akcióegységének útjába, az utóbbi években erősödik a szakszervezeti mozgalom ilyen egységére való törekvés. A kommunisták következetes hívei a szakszervezeti egységnek egy-egy országon belül, valamint nemzetközi téren is.

A munkásosztály valamennyi pártjának és szakszervezetének akcióegységére törekvő kommunista irányvonal fokozódó támogatásra talál. Az egység irányvonala növeli a munkásmozgalom lehetőségeit az imperialistaellenes harcban, lehetővé teszi, hogy bevonják ebbe a harcba a proletariátusnak azt a részét, amely mindmáig szervezetlen vagy a burzsoá pártokat követi. A kommunisták tökéletesíteni fogják politikai és ideológiai tevékenységüket annak érdekében, hogy megvalósuljon a munkásosztály egysége.

A monopoltőke uralma, a monopolista állam „mezőgazdasági programjainak" megvalósítása a kis- és középparasztság mind nagyobb részének elnyomorodásához vezet. A parasztság a legutóbbi időkben fokozódó ellenállást tanúsít ezekkel az intézkedésekkel szemben, s a városi dolgozók támogatásával tömeges megmozdulásokkal lép fel. A munkások és a parasztok szövetségének erősítése a monopóliumok és hatalmuk ellen vívott harc sikerének egyik alapfeltétele.

A nagytőke semmibe veszi a városi középrétegek többségének létérdekeit. A lakos-

ság középrétegeinek nagy tömegei ezért – bár soraikban nincs meg az egység és e rétegek különösen fogékonyak a burzsoá ideológia iránt –, síkraszállnak érdekeik védelméért, bekapcsolódnak az általános demokratikus követelésekért vívott harcba. Mindinkább erősödik közöttük az a felismerés, hogy a munkásosztállyal való közös akciók létfontosságúak számukra.

Korunkban, amikor a tudomány közvetlen termelőerővé válik, az értelmiség mindinkább a bérmunkások sorait gyarapítja. Társadalmi érdekei összefonódnak a munkásosztály érdekeivel, alkotó törekvései a monopolista tulajdonosok érdekeibe ütköznek, akiknek a profit mindennél fontosabb. Noha az értelmiség különféle csoportjainak helyzete lényegesen különbözik egymástól, az értelmiségnek mégis mind nagyobb része kerül ellentétbe a monopóliumokkal és a kormányok imperialista politikájával. A burzsoá ideológia válsága és a szocializmus vonzereje elősegíti, hogy az értelmiség az imperialistaellenes harc útjára lépjen. A szellemi és a fizikai dolgozók szövetsége mind jelentősebb erővé válik a békéért, a demokráciáért és a társadalmi haladásért, a termelés, a kulturális intézmények és a tájékoztatás demokratikus ellenőrzéséért, az oktatásnak a nép érdekét szolgáló fejlesztéséért vívott harcban.

A parasztság, a városi középrétegek és az értelmiség érdekeinek közeledése a munkásosztály érdekeihez, együttműködésük fokozódása a monopolista hatalom társadalmi bázisának összeszűkülésére vezet, élezi a monopóliumok hatalmának belső ellentmondásait és elősegíti a nagy néptömegek mozgósítását a monopóliumok, az imperializmus elleni harcra.

Nyugat-Európában, Amerikában, Japánban, Törökországban és más országokban az ifjúság egyre nagyobb része és fokozódó politikai tevékenysége a közélet fontos tényezőjévé vált.

Az ifjúság megmozdulásai a jelenlegi burzsoá társadalom mély válságát tükrözik. A dolgozó ifjúság, s mindenekelőtt a munkásifjúság, amelyet különösen kizsákmányolnak, és amely a kapitalizmusban semmilyen távlatot sem lát maga előtt, mind tevékenyebben bekapcsolódik az osztályharcba, belép a szakszervezetekbe, a kommunista és más demokratikus szervezetekbe. Az egyetemi hallgatók nagy tömegei nemcsak az elavult oktatási rendszer hiányosságai ellen lépnek fel, nemcsak azért a jogukért harcolnak, hogy saját szervezeteik legyenek és hatékonyan részt vehessenek a tanulmányi központok irányításában, hanem fellépnek az uralkodó osztályok politikája ellen is. A vietnami nép harcától és az imperializmus ellen vívott hősi harc más példáitól lelkesítve, mind több fiatal vesz részt az imperializmus ellen, a demokráciáért, a békéért és a szocializmusért küzdő nagy népi megmozdulásokban.

A kommunisták nagyra becsülik az ifjúsági mozgalom fellendülését, s tevékenyen részt vesznek benne. Terjesztik az ifjúság soraiban a tudományos szocializmus eszméit, megvilágítják, milyen veszélyesek a különféle álforradalmi eszmék, amelyek befolyásolhatják az ifjúságot, igyekeznek segíteni az ifjúságnak, hogy megtalálja a helyes utat az imperializmus ellen, érdekei védelmében vívott harcban. Az ifjúság előtt csakis a munkásmozgalommal és kommunista élcsapatával való szoros kapcsolat nyithat valóban forradalmi távlatokat.

Korunk fontos jellegzetessége a nők tömeges részvétele az osztályharcban, az imperialistaellenes mozgalomban és különösen a békéért vívott küzdelemben. Ez a rész-

vétel az amerikaiak vietnami agressziója elleni tömeges megmozdulásokban nyilvánul meg legszemléletesebben. Emelkedik a termelésben és más tevékenységi szférákban foglalkoztatott nők száma, politikai öntudatuk növekszik, erősödik a gazdasági és szociális jogokért vívott harcuk. A dolgozó nők követelik, hogy vessenek véget mindenfajta megkülönböztetésnek munkájuk bérezésében, követelik a teljesen egyenlő állampolgári jogokat és az anyaság védelmét szolgáló intézkedéseket stb. Mind tevékenyebben vesznek részt a munkás- és demokratikus erők harcaiban, mind nagyobb számban lépnek be a szakszervezetekbe. A kommunista pártok, amelyeknek tevékenységében a nők egyenlő jogokkal vesznek részt, határozottan támogatják követeléseiket, és a nők egyenjogúsítását az általános demokratikus mozgalom fontos elemének tekintik. A szocialista országokban biztosítva van a nők teljes egyenjogúsága, s példájuk nagy vonzerővel hat a tőkés világban élő nők harcára.

A társadalmi ellentmondások erős éleződésének eredményeképpen sok tőkésországban megnyílt a lehetőség, hogy a forradalmi munkásmozgalom monopóliumellenes és imperialistaellenes alapon szövetséget kössön a hivők tömegeivel. A katolikus egyház és néhány más vallás ideológiai válságban van, amely megrendíti évszázados koncepcióikat és kialakult szervezetüket. Egyes országokban növekszik a kommunisták és a katolikusok, valamint más vallású hivők demokratikus tömegeinek együttműködése és közös akcióik száma; nagyon időszerűvé vált párbeszédjük olyan kérdésekről, mint a háború és béke, a kapitalizmus és szocializmus, a neokolonializmus és a fejlődő országok; nagyon időszerűek a közös akciók az imperializmus ellen, a demokráciáért és a szocializmusért. A kommunistáknak az a meggyőződése, hogy éppen ezen az úton – a széles körű kapcsolatok és a közös akciók útján – haladva válik a hivők tömege az imperialistaellenes harc és a mélyreható társadalmi átalakulások tevékeny erejévé.

A monopóliumellenes és imperialistaellenes akcióegység során kialakulnak a kedvező feltételek minden demokratikus áramlatnak olyan politikai szövetségben való egyesítésére, amely képes arra, hogy döntően korlátozza a monopóliumoknak az ország gazdasági életében játszott szerepét, véget vessen a nagytőke hatalmának, és olyan mélyreható politikai és gazdasági átalakulásokat valósítson meg, amelyek a legkedvezőbb feltételeket biztosítják a szocializmusért vívott harc folytatásához. Ennek a demokratikus szövetségnek a fő ereje a munkásosztály. Az említett célok elérését mindenekelőtt a munkásosztály és a legszélesebb néprétegek különböző formákat öltő nagyszabású tömegmegmozdulásai teszik lehetővé. A kommunisták a parlamenti tevékenység minden lehetőségét felhasználják, de hangsúlyozzák, hogy a demokráciáért és a szocializmusért vívott harcban a munkásosztály és minden dolgozó tömegmozgalmának kibontakozása a döntő mozzanat.

A gyarmati rendszer összeomlása jelentős mértékben gyengítette az imperializmus hadállásait. *A legutóbbi évtizedben tovább növekedett az ázsiai, afrikai és latin-amerikai népek imperialistaellenes mozgalmának szerepe a világforradalmi folyamatban.* Egyes országokban ez a mozgalom antikapitalista tartalmat kap.

Ázsia és Afrika sok országában a nemzeti felszabadító mozgalom új szakaszába lépett. Ezeken a földrészeken sok nemzeti állam jött létre; ez lényegesen megváltoztatta a világ politikai szerkezetét, s közrejátszott abban, hogy az erőviszonyok az imperia-

lizmus rovására változtak meg. Majdnem teljesen megszűntek a régi gyarmatbirodalmak.

Afrika jövője és a béke ügye szempontjából nagy jelentősége van Afrika déli része, a gyarmati uralom egyik utolsó övezete felszabadításának. Angola, Mozambik, Portugál Guinea, Zimbabwe, Namíbia és Dél-Afrika népeinek fegyveres harca súlyos csapásokat mér az imperializmus által támogatott fasiszta és fajüldöző rendszerekre, s új nagy győzelmek távlatát nyitja meg az afrikai forradalom előtt.

A világimperializmus ellen vívott harcban kiemelkedő szerepet játszik az arab felszabadító mozgalom. A Közel-Keleten és Afrikában kedvező hatást gyakorol az imperializmus és a neokolonializmus ellen harcoló egész mozgalomra. Az arab népeknek az imperializmus és az izraeli agresszió ellen vívott harca szerves része annak a világméretű közös harcnak, amelyet a szabadság és a szocializmus erői a nemzetközi imperializmus ellen vívnak.

E stratégiailag fontos és olajban gazdag térség népeinek fellendülő nemzeti felszabadító mozgalma és társadalmi haladása különösen nagy gyűlöletet kelt az imperialistákban és az olajmonopóliumok uraiban: intrikákat és összeesküvéseket szőnek, háborúkat robbantanak ki és más agresszív akciókat szerveznek e mozgalom ellen.

Az ilyen akciók visszaverése, az összeesküvések meghiúsítása és az összes vívmányok megóvása szempontjából különösen nagy jelentőségű a társadalmi-gazdasági változások elmélyítése, a haladó nemzeti frontok létezése, a demokratikus szabadságjogok biztosítása a nagy tömegek és a haladó nemzeti erők számára.

A felszabadult országokban fejlődik a társadalmi differenciálódás. Éleződik a konfliktus egyfelől a munkásosztály, a parasztság és más demokratikus erők, közöttük a kispolgárság hazafias érzelmű rétegei, másfelől az imperializmus, a belső reakciós erők és a nemzeti burzsoázia azon elemei között, amelyek mindinkább hajlandók megalkudni az imperializmussal.

Több fiatal államban megnövekedett a munkásosztály társadalmi szerepe és politikai aktivitása. Növekszik az ázsiai és afrikai országok fiatal proletariátusa, valamint a szocialista országok és a tőkésállamok munkásosztálya között fennálló internacionalista kapcsolatok jelentősége.

Nagy forradalmi lehetőségei vannak a dolgozó parasztságnak. A dolgozó parasztság tevékeny részt vesz az imperializmus ellen, a népek nemzeti felszabadításáért, a fiatal államok függetlenségének megszilárdításáért vívott harcban. A kommunisták fokozzák a paraszttömegek körében végzett tevékenységüket, s terjesztik közöttük a proletár ideológiát.

Ázsia és Afrika független államainak többségében a politikai függetlenség, a szuverenitás megszilárdításának és védelmének feladata mellett a társadalmi fejlődés egyik központi problémájává vált a gazdasági elmaradottság leküzdése, a saját ipart is magában foglaló független nemzetgazdaság létrehozása és a nép életszínvonalának emelése. Ezeknek a problémáknak a megoldása feltételezi a mélyreható társadalmi-gazdasági átalakulást, demokratikus agrárreformok végrehajtását a dolgozó parasztság érdekében és részvételével, továbbá az idejétmúlt feudális és prefeudális viszonyok megsemmisítését, a külföldi monopóliumok túlsúlyának megszüntetését, a társadalmi és politikai élet, valamint az államapparátus gyökeres demokratizálását, a nemzeti

kultúra újjászületését és haladó hagyományainak fejlesztését, a forradalmi pártok megerősítését, s ahol még nincsenek, ilyen pártok létrehozását. A szóban forgó államok társadalmi fejlődésének időszerű problémái jelenleg nemcsak az illető államok népei és a neokolonialisták között okoznak éles harcot, hanem belső társadalmi összeütközéseket is kiváltanak. Ázsia és Afrika független államai számára nagy jelentősége van a szocialista országokkal való baráti viszony és hatékony együttműködés megteremtésének.

Korunk forradalmi feltételeinek hatására a felszabadult országok haladó társadalmi fejlődésének sajátos formái jöttek létre, megnövekedett a forradalmi demokratikus erők szerepe. Néhány fiatal állam nem-kapitalista útra lépett, olyan útra, amely biztosítja a gyarmati múltból örökölt elmaradottság megszüntetésének és a szocialista fejlődésre való áttéréshez szükséges feltételek megteremtésének lehetőségét. A szocialista orientáció ezekben az országokban utat tör magának, leküzdi a nagy nehézségeket és kiállja a megpróbáltatásokat. Ezek az államok elszánt harcot folytatnak az imperializmus és a neokolonializmus ellen.

Azok az országok, amelyek kapitalista útra léptek, nem voltak képesek arra, hogy akár egyet is megoldjanak alapvető problémáik közül. Ezekben az országokban a belső reakció a nép növekvő elégedetlenségébe ütközve, az imperializmus támogatásával támadást indít a demokratikus szabadságjogok ellen, sok esetben pedig kegyetlenül elnyomja a tömegek demokratikus és hazafias mozgalmát. Konfliktusokat szít a nemzetiségi, etnikai, vallási, törzsi és nyelvi csoportok között, s ily módon ezen országok kivívott függetlenségét is veszélyezteti.

Az imperializmus különösen ellenséges magatartást tanúsít a haladó rendszerű országokkal szemben. Az imperialisták szeretnék letéríteni ezeket az országokat a maguk választotta útról, s megkísérlik, hogy szétzüllesszék politikai pártjaikat, saját befolyásuk alá rendeljék művelődési és kulturális intézményeiket, tömegtájékoztatási eszközeiket, megszervezik ottani ellenforradalmi ügynökhálózatukat és támogatják az államapparátus és a fegyveres erők reakciós elemeit. A kommunistaellenes előítéleteket arra próbálják felhasználni, hogy viszályt keltsenek a hazafiak között.

A nemzeti fejlődésből és a társadalmi haladásból eredő feladatok megoldásának, a neokolonialista mesterkedések hatékony visszautasításának útja a néptömegek mozgósítása, a proletariátus, a parasztság szerepének fokozása, a dolgozó ifjúság, a diákság, az értelmiség, a városi középrétegek, a hadseregbeli demokratikus körök, valamennyi hazafias haladó erő tömörítése. Ezért az összefogásért szállnak síkra a kommunista és munkáspártok.

A kommunisták védelmezik népeik szabadságát, nemzeti függetlenségét és szocialista jövőjét, ők a tudományos szocializmus eszméinek hordozói, a nemzeti felszabadító mozgalom élharcosai. E mozgalom érdekei, a közelmúltban felszabadult országokban élő népek társadalmi haladásának érdekei megkövetelik a kommunista pártok és a többi haladó és hazafias erő szoros együttműködését. A kommunizmussal szembeni ellenséges magatartás, a kommunisták üldözése árt a népek nemzeti és társadalmi felszabadulásáért vívott harcnak.

Latin-Amerika országainak többsége a múlt század elején kivívta állami függetlenségét. Összességüket tekintve, a kapitalista fejlődés meglehetősen hosszú útját járták

be, s kialakult, harcban növekszik és erősödik a nagy létszámú városi és falusi proletariátus; gyakorlatilag valamennyi országban működik kommunista párt. Latin-Amerika népei harcolnak közös elnyomójuk és kizsákmányolójuk, az amerikai imperializmus ellen, amely az egész kontinenst függő helyzetbe kényszerítette és stratégiai hátországának tekinti. E népek közül egyesek még a gyarmati uralom ellen harcolnak. Az igazi nemzeti szuverenitásért és gazdasági függetlenségért vívott harcuk összefonódik a tőkés kizsákmányolás, s főként a külföldi és helyi monopóliumok és a latifundiumok urai ellen vívott éles osztályharccal. Sok országban fennmaradtak a feudális csökevények, és nagy tömegekben élnek föld nélküli parasztok. Folyik a harc a demokratikus követelésekért és a zsarnoki diktatúrák ellen, amelyek rendkívül negatív tényezőt képviselnek a kontinens történelmi fejlődésében.

A kubai forradalom szétszakította az imperialista elnyomás láncát Latin-Amerikában, s itt az amerikai kontinens első szocialista államának megalakulására vezetett. Ez történelmi fordulat volt, s a forradalmi mozgalom új korszakát nyitotta meg. A világnak ebben a térségében harcos, demokratikus és imperialistaellenes mozgalmak, forradalmi folyamatok bontakoznak ki, amelyek utat nyitnak a szocializmus felé.

A proletariátus, a kommunista és munkáspártok mind fontosabb szerepet töltenek be Latin-Amerika imperialistaellenes mozgalmában. E mozgalom történelmi előnye és továbbfejlődésének garanciája a munkásosztály léte és tevékenysége. A nagy tömegek különböző formákban harcolnak gazdasági és politikai követeléseik teljesítéséért, forradalmi céljaik megvalósításáért. Az imperializmus és a belső reakció agresszivitása ellen küzdő népi mozgalom előrehalad Latin-Amerikában. Néhány országban felhasználja a fegyveres utat. A küzdelemben fokozódik a munkásosztály harckészsége, öntudatra ébred a parasztság, felkelnek a falusi tömegek. Így rakják le a munkás-paraszt szövetség alapjait.

A proletariátussal szövetségben lépnek fel a nép nagy tömegei, az egyetemi hallgatók, a haladó értelmiség, a városi lakosság középrétegeinek nagy létszámú csoportjai. Mind nagyobb erővé válik a közös tevékenység és a reakciós rendszerek ellen irányuló antiimperialista egység. A kizsákmányolás, a nagy tömegek nyomora és az imperialista iga ellen vívott harc fellendülése arra vezet, hogy a haladó törekvések a progresszív egyházi körökben is visszhangra találnak. Néhány ország fegyveres erőin belül hazafias és demokratikus irányzatok fejlődnek ki.

Az imperialistaellenes harc szempontjából elsőrangú fontossága van a szocialista rendszer, a munkásmozgalom és a nemzeti felszabadító mozgalom közötti szövetség erősítésének.

3

A jelenkori társadalmi-politikai világhelyzet lehetővé teszi, hogy az imperializmus elleni harcot új szintre emeljük. Ha fokozzuk a támadást az imperializmus ellen, döntő fölénybe kerülhetünk, vereséget mérhetünk agressziós és háborús politikájára. Ez határozottan megköveteli a konkrét és gyakorlati intézkedéseket és akciókat valamennyi kontinensen, hogy világos távlatot mutassunk a demokratikus és haladó

erőknek, mindazoknak, akiknek érdekük, hogy megoldjuk az emberiséget nyugtalanító nagy problémákat, a népek békéjének és biztonságának problémáját.

A tanácskozáson képviselt kommunista és munkáspártok, történelmi felelősségük tudatában, egységes akciókra szólítják fel a világ összes kommunistáit, az imperializmus minden ellenfelét, mindazokat, akik készek harcolni a békéért, a szabadságért és a haladásért.

1. Az akcióegység elsőrendű célja *a hős vietnami nép sokoldalú támogatása.* A tanácskozás felhív mindenkit, akinek drága a béke és a nemzeti függetlenség ügye, fokozza harcát azért, hogy az amerikai imperializmust arra kényszerítsük: vonja ki az intervenciós csapatokat Vietnamból, szüntesse meg az ország belügyeibe való beavatkozást, s tartsa tiszteletben a vietnami népnek azt a jogát, hogy maga oldja meg saját problémáit. A vietnami hazafiak végleges győzelmének elvi jelentősége van a diktátum és az önkény imperialista politikája ellen harcoló népek pozícióinak erősítése szempontjából. Ahhoz, hogy ezt a győzelmet közelebb hozzuk, szükség van a szocialista rendszer valamennyi államának összehangolt lépéseire, az összes kommunista és munkáspárt, az összes haladó párt és demokratikus tömegszervezet, valamint minden szabadságszerető és békeszerető erő közös erőfeszítésére. A tanácskozás üdvözli a Dél-vietnami Köztársaság Ideiglenes Forradalmi Kormányának létrehozását[13], s fontos szakasznak tekinti a vietnami nép hősi felszabadító harcában. A tanácskozás harcra hív a párizsi tárgyalások sikerének biztosításáért, amely teljes mértékben lehetséges a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front által javasolt tíz pont alapján[14].

2. *Az imperialistaellenes erők akcióegységének változatlanul fő láncszeme az a harc, amelyet a háborús veszély, a népek tömeges kiirtásával fenyegető termonukleáris világháború veszélye ellen, a világbékéért vívnak.* A szocialista országok, a nemzetközi munkásosztály, a nemzeti felszabadító mozgalom, valamennyi békeszerető állam, társadalmi szervezet és tömegmozgalom egyesült erőfeszítéseivel elejét lehet venni a világháborúnak.

3. *A béke védelme elválaszthatatlan attól a harctól, melynek célja, hogy rákényszerítsük az imperialistákra a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élését,* amely megköveteli, hogy tiszteletben tartsák minden – kis vagy nagy – állam szuverenitásának, egyenjogúságának, területi sérthetetlenségének, a más államok belügyeibe való be nem avatkozásnak elveit, s minden népnek azt a jogát, hogy szabadon válassza meg társadalmi-gazdasági és politikai rendszerét, s hogy a megoldatlan nemzetközi kérdéseket politikai úton, tárgyalások útján oldják meg.

A békés egymás mellett élés politikája elősegíti a fejlődő országok gazdasági és társadalmi problémáinak kedvező megoldását.

A békés egymás mellett élés politikája nem mond ellent az elnyomott népek azon jogának, hogy a felszabadulásukért vívott harcban azt az utat válasszák, amelyet

[13] A Dél-vietnami Ideiglenes Forradalmi Kormány 1969. június 10-én alakult meg.

[14] 1969. május 8-án, a párizsi tárgyalásokon a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front tízpontos javaslatot terjesztett elő a vietnami kérdés rendezésére. A javaslat az 1954-es genfi egyezmények szellemében indult ki és az egységes Vietnam függetlenségének megteremtését kívánta elősegíteni.

szükségesnek tartanak – akár a fegyveres, akár a nem fegyveres harc útját –, és semmiképpen sem jelenti a reakciós rendszerek támogatását. Hasonlóképpen kétségtelen: minden nép vitathatatlan joga, hogy fegyveresen védekezzék az imperialista agresszorok merényleteivel szemben, felhasználja más népek támogatását ehhez az igazságos ügyhöz. Ez a népek közös imperialistaellenes harcának szerves része.

A békés egymás mellett élés politikája megakadályozza az imperializmus kísérleteit, hogy belső ellentmondásait a nemzetközi feszültség fokozásának és a háborús veszély tűzfészkei felszításának útján küzdje le. Ez a politika nem jelenti sem a társadalmi és politikai status quo fenntartását, sem az ideológiai harc gyengítését. E politika nemzeti és világviszonylatban elősegíti az osztályharc kifejlődését az imperializmus ellen. A tőkésországokban a dolgozók és kommunista pártjaik elidegeníthetetlen, vitathatatlan joga és kötelessége az elszánt osztályharc a monopóliumok és hatalmuk megszüntetéséért, igazi demokratikus rendszer megteremtéséért, a szocialista hatalom létrehozásáért, bármilyen út vezessen is e cél eléréséhez. A világ kommunistái szolidárisak ezekkel az igazságos harcokkal.

Az imperializmus elleni tömegakciók egyik feltételét alkotják annak, hogy a békés egymás mellett élés politikája megvalósuljon. Ez a háborús uszítók, reakciósok és monopolista fegyvergyárosok ellen irányuló politika megfelel az elnyomás és a kizsákmányolás valamennyi formája ellen vívott forradalmi harc közös érdekeinek, elősegíti valamennyi nép barátságának erősödését, a gyümölcsöző gazdasági, tudományos-műszaki és másfajta együttműködés kifejlődését a különböző társadalmi rendszerű országok között a társadalmi haladás érdekében.

A kommunisták kötelességüknek tekintik, hogy harcoljanak az imperialista köröknek a nemzetközi feszültség fokozására irányuló politikája, s bármiféle kísérlete ellen, hogy visszatérjenek a hidegháborús időkhöz. A kommunisták állást foglalnak a feszültség enyhülése mellett, ami egyike a népek legsürgetőbb és legidőszerűbb követeléseinek.

4. *A béke megőrzése érdekében a leghalaszthatatlanabb feladat, hogy elejét vegyék az atomfegyver elterjedésének,* hatályba léptessék az atomfegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló szerződést. A kommunista pártok síkraszálltak e szerződés ratifikálásáért, mert egy szemnek tekintik azoknak az intézkedéseknek a láncolatában, amelyek célja a nukleáris leszerelés, az atomfegyver-készletek megsemmisítése. Ugyanakkor törekedni kell arra, hogy törvényen kívül helyezzék a nukleáris fegyvert, megszüntessék gyártását és a vele végzett mindenfajta kísérleteket.

A nemzetközi légkör megjavítása és az államok közötti bizalom erősítése szempontjából nagy gyakorlati jelentősége lenne atomfegyvermentes övezetek létrehozásának a világ különböző részein.

A fő erőfeszítéseket a nukleáris fegyver eltiltására kell irányítani. Az atomenergiát kizárólag békés célokra kell felhasználni.

Fokozni kell a harcot a bakteriológiai és vegyi fegyver hathatós eltiltásáért; e fegyvert az amerikai haderők nagymértékben alkalmazták Vietnamban.

A népek alapvető érdekei megkövetelik, hogy fokozzuk a harcot a militarizmus minden formája ellen, kiváltképpen az Egyesült Államok és más imperialista államok hadiipari komplexuma ellen. Felhívunk minden békeszerető erőt, fokozzák a harcot

a katonai költségvetések erőteljes csökkentéséért, a hatékony nemzetközi ellenőrzés alatt történő általános és teljes leszerelésért avégett, hogy azokat az eszközöket, amelyeket jelenleg a fegyverkezési hajsza emészt fel, a dolgozók életének megjavítására, az egészségügy és a közoktatás fejlesztésére, a fejlődő országok megsegítésére fordítsák.

A békeharcban az általános jellegű feladatok mellett vannak igen fontos sajátosabb vagy regionálisabb jellegű feladatok, amelyek a biztonság fenntartását érintik az egyes földrészeken és földrajzi övezetekben. Ezeknek az egymással szorosan összefüggő kérdéseknek a megoldása megfelel valamennyi kommunista, valamennyi imperialista-ellenes erő, a világ minden népe érdekeinek és törekvéseinek.

Az egyetemes béke érdekei megkövetelik a katonai tömbök megszüntetését. A kommunista és munkáspártok úgy vélték és úgy vélik, hogy a katonai tömböknek az imperialista erők által kikényszerített létezése és a más államok területén levő katonai támaszpontok akadályt képeznek az államok együttműködésének útjában. A biztonság igazi szavatolásának és minden egyes európai állam haladásának egyik feltétele az lenne, ha olyan hatékony európai biztonsági rendszer jönne létre, amely a kontinens minden államának egyenjogú kapcsolatain és kölcsönös megbecsülésén, valamennyi európai nemzet egyesített erőfeszítésein alapul. A szocialista országok ebből kiindulva már állást foglaltak a NATO és a Varsói Szerződés egyidejű feloszlatása mellett.

A tanácskozás erélyesen elítéli az imperialista hatalmaknak – mindenekelőtt az Egyesült Államoknak, az NSZK-nak és Nagy-Britanniának – arra irányuló provokációs kísérleteit, hogy még inkább aktivizálják a NATO tevékenységét. Éppen a NATO feloszlatása lenne a döntő lépés azon az úton, amely elvezet valamennyi tömb, minden idegen területen levő külföldi katonai támaszpont megszüntetéséhez, a megbízható kollektív biztonsági rendszer megteremtéséhez. A béke érdekében a népek azt követelik az imperialista államoktól, hogy vessenek véget atomfegyvert hordozó bombázógépeik külföldi területek fölött végrehajtott repüléseinek, tiltsák meg atomfegyverrel felszerelt hadihajók és tengeralattjárók befutását külföldi kikötőkbe, mondjanak le minden erőszakos akcióról és az erő alkalmazásával való fenyegetőzésről.

Az európai népek gondjaiban és vágyaiban elsőrendű helyet foglal el a kontinens tartós biztonsága megteremtésének problémája. A Varsói Szerződés tagállamainak 1966-ban Bukarestben és 1969-ben Budapesten megtartott tanácskozása, valamint az 1967-ben megrendezett Karlovy Vary-i értekezlet megjelölte az európai biztonsági rendszer megteremtését célzó akciók és intézkedések konkrét programját.[15]

Küzdeni kell az Európában fennálló határok, köztük az Odera–Neisse-határ és az NDK és NSZK között húzódó határ megmásíthatatlanságáért, a Német Demokratikus Köztársaság nemzetközi jogainak elismeréséért, annak megakadályozásáért, hogy Nyugat-Németország bármilyen formában atomfegyverhez jusson, küzdeni kell azért, hogy az NSZK mondjon le egész Németország egyedüli képviseletére támasztott igényéről, Nyugat-Berlinnek különleges politikai egységként való elismeréséért, a mün-

[15] Lásd a 4. sz. dokumentumot.

cheni diktátum kezdettől való érvénytelenségének elismeréséért, valamennyi neonáci szervezet betiltásáért. Az európai béke és biztonság megköveteli a nyugat-németországi revansista erők megfékezését, az európai népek azon feltétlen jogának biztosítását, hogy amerikai beavatkozás nélkül saját kontinensük gazdái legyenek, az európai államok kölcsönösen előnyös gazdasági és tudományos-műszaki együttműködését, a feszültség tényleges enyhülését és kölcsönös bizalmon alapuló államközi kapcsolatok megteremtését.

Feltétel nélkül tiszteletben kell tartani a semleges államok sérthetetlenségének elvét. Ezek az államok igen nagy mértékben hozzájárulhatnak a békés egymás mellett élés politikájához, ha kihasználnak minden lehetőséget, hogy a feszültség csökkentése és a béke szellemében járjanak el.

Minden említett irányban nagyfokú aktivitásra van szükség. Az európai biztonság problémáját a kezdeményező szellemben konkrét, gyakorlati intézkedésekre törekedve kell megközelíteni.

A legfontosabb békekezdeményezés az európai népek széles körű kongresszusának megtartása, amely előkészíti és megkönnyíti az államok összeurópai értekezletének összehívását.

5. *A tanácskozás felszólítja a nemzetközi közvéleményt, hogy lankadatlanul és aktívan vállaljon szolidaritást azokkal a népekkel és országokkal, amelyek az imperializmus agresszív merényleteinek állandó célpontjai:* a Német Demokratikus Köztársasággal, a Koreai Népi Demokratikus Köztársasággal és az egész koreai néppel. A tanácskozás síkraszáll a Kínai Népköztársaság törvényes jogainak az ENSZ-ben való visszaállításáért, és azért, hogy Tajvan szigetét, melyet jelenleg az Egyesült Államok fegyveres erői tartanak megszállva, adják vissza a népi Kínának. A Kubai Köztársaság védelme változatlanul kötelessége a kommunistáknak és minden más forradalmi és imperialistaellenes erőnek Latin-Amerikában és az egész világon.

Mi, kommunisták, egységes akciókra hívunk fel minden imperialista agressziós cselekmény ellen, az imperializmus által kirobbantott helyi háborúk ellen, és az intervenció más formáinak alkalmazása ellen a világ bármely térségében. Az imperializmus és az izraeli vezető körök folytatódó agresszív politikája láttán kijelentjük, hogy szolidárisak vagyunk az arab népekkel, amelyek az izraeli hódítók által elfoglalt területek visszaadását követelik; e területek visszaadása halaszthatatlan és elengedhetetlen feltétele annak, hogy megteremtsék a békét, és a Biztonsági Tanács 1967. novemberi határozatának teljes végrehajtása alapján politikailag rendezzék a közel-keleti helyzetet.

6. *A kommunisták megerősítik szolidaritásukat* az ázsiai, afrikai és latin-amerikai népek harcával, amelyet a függetlenségért és a nemzeti szuverenitásért, az imperialista körök, a monopóliumok mindenfajta gazdasági és politikai hegemóniájának lerázásáért, az imperialista hatalmak által rájuk kényszerített katonai szövetségek és tömbök rendszeréből való kilépésért, a földrészeiken folytatott fegyverkezési verseny fokozásának, a feszültségi gócok fenntartásának és újabb ilyen gócok létrehozásának imperialista irányzata ellen, a külföldi katonai támaszpontok megszüntetéséért és az összes népek szabad fejlődését előmozdító kapcsolatok megteremtéséért vívnak.

Teljesen meg kell szabadítani földgolyónkat a gyarmatosítás szégyenétől, meg kell

semmisiteni utolsó gócait, nem szabad megengedni, hogy új, álcázott formákban feléledjen. Ez korunk parancsa.

Felhívjuk az összes jóakaratú embereket, a demokrácia minden hívét, hogy közös cselekvéssel szüntessék meg a gyarmatosítás maradványait, s harcoljanak a neokolonializmus ellen. Határozott nemzetközi intézkedéseket követelünk az angolai, mozambiki, guinea-bissaui, zimbabwei, namíbiai és dél-afrikai hazafiak és a világ minden elnyomott népének támogatására.

Korunk egyik nagy problémája, amelyre a kommunista és munkáspártok felhívják a közvélemény figyelmét, s amelynek megoldásáért erélyesen harcolnak, sok ország és egész kontinensek elmaradottságának – a hosszú gyarmati és imperialista uralom következményeinek – megszüntetése. Ezeknek az országoknak a fő feladata jelenleg a gazdasági, társadalmi és politikai fejlődés, amelyet csak az imperializmustól való igazi függetlenség kivívásának keretei között, és a mélyreható demokratikus és forradalmi átalakulások eredményeképpen valósíthatnak meg. E feladatok megoldása céljából mozgósítani és egyesíteni kell mindezen országok haladó erőit, s fejleszteni kell egymás közötti, valamint a szocialista országokhoz fűződő kölcsönösen előnyös kapcsolataikat.

7. *Úgy véljük, hogy feltétlenül erősíteni kell a harcot a fasiszta veszély ellen és könyörtelen visszavágásban kell részesíteni a fasiszta jellegű támadásokat.* Amikor az imperializmus válsága éleződik, s erősödik a reakció törekvése, hogy a demokratikus és forradalmi erők durva elnyomásának eszközeit alkalmazza – a fasizmus fokozza aktivitását. Görögországban az újfasizmus megkaparintotta a hatalmat. Spanyolországban az „ultrák" megkísérlik, hogy visszatérjenek a megtorlások fasiszta módszereihez, s meddő erőfeszítéseket tesznek, hogy megállítsák a hatalmas tömegmozgalmat. Portugáliában a növekvő népi mozgalom nyomása alatt válságba jutott fasizmus megkísérli, hogy terrorista politikájának tényleges folytatását a liberalizálás demagóg hangoztatásával leplezze. Nyugat-Németországban az újfasiszták nyíltan kijelentették, hogy igényt tartanak a hatalomra. Aktivizálódnak az újfasiszta erők más országokban is. A neofasizmus összefonódik a reakciós államcsínyeket szervező imperialista hírszerző szervek tevékenységével.

A fasizmus e megnyilatkozásai a néptömegek növekvő ellenállásába ütköznek. Ennek az ellenállásnak a sikeréhez szükség van minden antifasiszta erő egységes akcióira, valamint arra, hogy fokozott nemzetközi támogatást kapjanak a kommunista és munkáspártoktól, s az összes országok demokratikus és haladó mozgalmaitól.

A fasiszta rendszerek ellen vívott harc lényeges része az imperializmus ellen, a demokratikus szabadságjogokért indított akcióknak. Minden demokratának és a szabadság minden hívének – tekintet nélkül politikai felfogására, világnézetére vagy vallásos meggyőződésére – közös feladata, hogy fokozott, reális támogatásban részesítse a nemzeti haladó erőket, amelyek a reakció és a fasizmus olyan gócai ellen küzdenek, amilyenek a spanyol és a portugál kormány, a görög ezredesek reakciós juntája, a latin-amerikai katonai-oligarchikus klikkek, s küzdenek az amerikai imperializmus szolgálatába szegődött összes zsarnoki rendszer ellen.

8. Mi, kommunisták, ismét azzal a felhívással fordulunk a világ minden becsületes emberéhez, hogy egyesült erővel harcoljon *a fajüldözés embergyűlölő ideológiája és*

gyakorlata ellen. Felhívunk a legszélesebb körű tiltakozó mozgalom kibontakoztatására, a jelenkor legszégyenletesebb jelensége, az Egyesült Államok 25 milliós néger lakosságának barbár üldözése ellen, a dél-afrikai és rhodesiai fajüldöző terror ellen, a megszállt területek és Izrael arab lakosságának üldözése ellen, a faji és nemzetiségi megkülönböztetés ellen, a cionizmus és az antiszemitizmus ellen, amelyeket reakciós tőkés erők szítanak, s felhasználják őket a tömegek politikai megtévesztésére.

Az imperializmus a fajgyűlöletet a népek megosztására és saját uralmának fenntartására használja fel. A néptömegek elutasítják a fajüldözést és bevonhatók az ellene folytatott aktív harcba. Megmozdulásaik során érthetik meg, hogy a fajüldözés kiirtása szoros kapcsolatban áll az egész imperializmus és ideológiai bástyái ellen vívott küzdelemmel.

9. Az alapvető emberi szabadságjogok eltiprására törekvő imperializmus ellen vívott harc érdekei lankadatlan küzdelmet követelnek a szólás-, a sajtó-, a gyülekezési, a tüntetési és a szervezkedési szabadságjogok védelméért és kivívásáért, minden állampolgár egyenjogúságáért, és *a társadalmi élet minden területének demokratizálásáért.* Keményen vissza kell verni a reakció minden olyan kísérletét, amellyel – így a népellenes törvényhozás segítségével – meg akarja semmisíteni a súlyos osztályharcokban kivívott demokratikus jogokat és szabadságjogokat. Rendszeresen síkra kell szállni mind nemzeti, mind pedig nemzetközi síkon a halálos veszélybe került hazafiak és demokraták megmentéséért, a kommunistákkal s más hazafiakkal szemben alkalmazott bírói önkény ellen; harcolni kell a börtönökben sínylődő hazafiak és demokraták kiszabadításáért és védelmezni kell a politikai menedékjogot.

Mi, kommunisták, szembeszállunk a népek és a nemzeti kisebbségek elnyomásának minden formájával, állást foglalunk amellett, hogy minden nemzet és nemzetiség fejlessze saját kultúráját és nyelvét; szilárdan védelmezzük minden nép önrendelkezési jogát.

Nekünk, kommunistáknak, meggyőződésünk, hogy nem lehet véget vetni az imperialista agresszió politikájának, nem lehet mindörökre megszüntetni a kolonializmust és neokolonializmust, nem lehet kiirtani a fasizmus és a faji elnyomás gyökereit, ha nem vívunk elszánt harcot a monopoltőke hatalma ellen, s az olyan demokratikus követelésekért, amelyeknek megvalósítása meggyengíti az egész imperializmus hadállásait és alapjaiban megrendíti uralmát. Ezáltal kedvező feltételek jönnek létre a munkásmozgalom végső céljainak eléréséhez.

A jelenlegi helyzet megköveteli az imperializmus ellen irányuló harci szolidaritás megerősítését a szocialista országok népei, a nemzetközi munkásmozgalom és a nemzeti felszabadító mozgalom minden osztaga között.

A kommunisták ma rendkívül időszerű feladatnak tekintik az imperializmus bűnös politikájának leleplezését és a közvélemény éberségének fokozását az imperializmus agresszív szándékaival és terveivel szemben.

A tanácskozás résztvevői felhívással fordulnak a munkásokat, parasztokat, alkalmazottakat, az ifjúságot, diákságot, az értelmiséget és a nőket képviselő szervezetekhez, a különböző politikai felfogású, filozófiai és vallási meggyőződésű társadalmi rétegekhez és csoportokhoz, a tőkésországok reálisan gondolkodó személyiségeihez, az összes demokratikus párthoz, haladó nemzeti és nemzetközi társadalmi szervezet-

hez, egyesítsék erőfeszítéseiket a kommunista pártok erőfeszítéseivel, hogy az imperialistaellenes harcban közös akciókat valósítsanak meg a feszültség enyhítéséért és a béke védelméért. Meghívjuk mindnyájukat, vegyenek részt az imperialistaellenes harc kérdéseinek legszélesebb körére vonatkozó kiterjedt, építő jellegű véleménycserében.

A kommunisták úgy lépnek fel, mint az összes haladó, hazafias és békeszerető erőkkel nemzeti keretekben, valamint regionális és világméretekben kialakítandó akcióegység legdemokratikusabb módszerű előkészítésének és megvalósításának hívei. Minden tőlük telhetőt megtesznek azért, hogy a sok különféle imperialistaellenes áramlat és mozgalom között nagyobb megértést teremtsenek, s ennek során figyelembe veszik sajátosságaikat, tiszteletben tartják önállóságukat. A kölcsönös együttműködés önként és közös megegyezéssel megválasztott formái lehetővé teszik, hogy az imperializmus ellen vívott harcot új, a jelenlegi helyzet követelményeinek megfelelő szintre emeljük.

4

A tanácskozás résztvevőinek véleménye szerint a legfontosabb feltétel ahhoz, hogy a kommunista és munkáspártok megsokszorozzák részvételüket a népek előtt álló problémák megoldásában, magának a kommunista mozgalom egységének a jelenkor követelményeit kielégítő magasabb szintre emelése. Ez minden párttól határozott és állandó erőfeszítést követel. *A kommunista és munkáspártok tömörítése – valamennyi imperialistaellenes erő egyesítésének legfontosabb tényezője.*

A tanácskozás résztvevői megerősítik azt a közös álláspontjukat, hogy a testvérpártok kölcsönös kapcsolatainak alapját a proletár internacionalizmus, a szolidaritás és a kölcsönös támogatás elvei, az önállóság és az egyenjogúság tiszteletben tartásának, valamint az egymás belügyeibe való be nem avatkozásnak az elvei alkotják. Ezeknek az elveknek a szigorú megtartása elengedhetetlen feltétele annak, hogy fejlődjék a testvérpártok elvtársi együttműködése, s erősödjék a kommunista mozgalom egysége. A testvérpártok együttműködésének természetes formái a kétoldalú tanácskozások, a regionális találkozók, a kommunista mozgalomban elfogadott elvek alapján tartott nemzetközi tanácskozások. Ezek az elvek és formák minden lehetőséget megteremtenek ahhoz, hogy a kommunista és munkáspártok a forradalmi világmozgalom növekvő sokféleségének helyzetében egyesítsék erőfeszítéseiket a közös célokért vívott harcban. Minden pártnak egyenlő jogai vannak. Jelenleg, amikor a nemzetközi kommunista mozgalomnak nincs vezető központja, különösen megnövekszik a jelentősége annak, hogy a kommunisták önként egybehangolják akcióikat az előttük álló feladatok sikeres megoldása érdekében.

A kommunista és munkáspártok akcióegysége elő fogja mozdítani a kommunista mozgalom összefogását a marxizmus–leninizmus elvei alapján. A jelenkor forradalmi és általános demokratikus mozgalmai előtt álló, fontos gyakorlati feladatok megoldását célzó szolidaritási akciók előmozdítják az elengedhetetlen tapasztalatcserét a kommunista mozgalom különféle osztagai között. Hozzájárulnak a marxista–leninista elmélet gazdagodásához és alkotó fejlesztéséhez, az időszerű politikai kérdésekben elfoglalt internacionalista, forradalmi álláspontok megerősítéséhez.

A tanácskozás résztvevői kinyilatkoztatják pártjaik hajthatatlan akaratát, hogy a nemzetközi tőke teljes legyőzése felé való előrehaladás jegyében minden lehetőt megtesznek a dolgozó tömegek és a társadalmi haladás érdekében. Az imperializmus ellen, az általános demokratikus követelések megvalósítására irányuló közös akciókat a szocialista forradalomért, az ember ember általi kizsákmányolásán alapuló rendszer felszámolásáért vívott harc részének és szakaszának tekintik.

A tanácskozás résztvevői meg vannak győződve arról, hogy minden kommunista párt politikájának hatékonysága a saját országában elért sikereitől és a többi testvérpárt sikereitől, együttműködésük mértékétől függ. Minden kommunista párt a saját munkásosztályának és népének, s egyidejűleg a nemzetközi munkásosztálynak is felelős tevékenységéért. A kommunista és munkáspártok nemzeti és nemzetközi felelőssége elválaszthatatlan egymástól. A marxista–leninisták egyszerre hazafiak és internacionalisták, elvetik a nacionalista szűklátókörűséget, a nemzeti érdekek tagadását vagy lebecsülését és a hegemonista törekvéseket. A kommunista pártok – a munkásosztály és valamennyi dolgozó pártjai – egyúttal az igazi nemzeti érdekek zászlóvivői is, ellentétben az ezen érdekeket eláruló reakciós osztályokkal. A kapitalizmus körülményei között harcoló kommunista párt azzal járul hozzá a legnagyobb mértékben a szocializmus és a proletár internacionalizmus ügyéhez, ha a munkásosztály és szövetségesei kivívják a hatalmat.

A kommunista és munkáspártok rendkívül változatos, sajátos körülmények között fejtik ki tevékenységüket, ami megköveteli, hogy ennek megfelelően közelítsék meg a konkrét feladatok megoldását. Minden egyes párt a marxizmus–leninizmus alapelveitől vezérelve, a konkrét nemzeti körülményekkel számolva, teljesen önállóan dolgozza ki politikáját, határozza meg a harc irányát, formáit és módszereit, a körülményektől függően választja a szocializmusra való áttérés békés vagy nem békés útját, valamint a szocializmus építésének formáit és módszereit országában. Ugyanakkor a körülmények sokfélesége, amelyek között a kommunista pártok tevékenykednek, a gyakorlati feladatok más-más megközelítése, sőt, az egyes kérdésekben mutatkozó nézeteltérések nem gátolhatják a testvérpártok egybehangolt fellépését a nemzetközi küzdőtéren, különösképpen nem az imperialistaellenes harc alapvető problémáit illetően.

Minél erősebb és összeforrottabb egy-egy kommunista párt, annál jobban töltheti be szerepét mind hazájában, mind pedig a nemzetközi kommunista mozgalomban.

A kommunisták számot vetnek azzal, hogy mozgalmuk az óriási történelmi sikerek mellett fejlődése során az utóbbi években nagy nehézségekkel találta magát szemben. Meg vannak azonban győződve arról, hogy legyőzik a nehézségeket. Ez a meggyőződés azon a tényen alapul, hogy a nemzetközi munkásosztály távlati céljai és érdekei közösek, minden kommunista párt arra törekszik, hogy megtalálja a felmerült problémák olyan megoldását, amely megfelel mind a nemzeti, mind az internacionalista érdekeknek, a kommunisták forradalmi küldetésének. A kommunistáknak azon az akaratán alapul, hogy nemzetközi méretű összefogást érjenek el.

A kommunista és munkáspártok néhány nézetkülönbség ellenére hangsúlyozzák: eltökélt szándékuk, hogy egységes frontban harcoljanak az imperializmus ellen.

A keletkezett nézeteltérések közül némelyek a véleménycsere folyamán megszűn-

nek, vagy eltűnnek, amint az események fejlődése világosságot teremt az események lényegében. Más nézeteltérések tartósak lehetnek. A tanácskozás meggyőződése, hogy a vitás problémákat helyesen meg lehet és meg is kell oldani oly módon, hogy minden formában erősítjük a kommunista pártok együttműködését, bővítjük a pártközi kapcsolatokat, kölcsönösen tanulmányozzuk a tapasztalatokat, elvtársi vitákat és konzultációkat tartunk, s a nemzetközi küzdőtéren egységes akciókat hajtunk végre. Minden párt internacionalista kötelessége, hogy minden lehető módon előmozdítsa a kapcsolatok javulását és a kölcsönös bizalom fejlődését valamennyi párt között, s újabb erőfeszítéseket tegyen a nemzetközi kommunista mozgalom egységének erősítése érdekében. A konkrét tevékenység kollektív elemzése előmozdítja ennek az egységnek az erősödését.

A közös imperialistaellenes akció irányvonala megköveteli a marxista–leninista pártok eszmei és politikai szerepének fokozását a világ forradalmi folyamatában. A kommunisták a forradalmi, a felszabadító és a demokratikus mozgalmak élvonalában haladva, a jövőben is kérlelhetetlenül harcolni fognak a burzsoá ideológia ellen, feltárják a dolgozók előtt harcuk igazi értelmét és a győzelem kivívásának feltételeit. Az imperializmus elleni harc sikere és ügyük győzelmének biztosítása végett propagálni fogják a munkásmozgalomban, a széles néptömegek s az ifjúság körében is a tudományos szocializmus eszméit, következetesen védelmezni fogják elveiket, törekedni fognak a marxizmus–leninizmus diadalra juttatására, a konkrét helyzetnek megfelelően harcolni fognak az elmélet és a politika jobboldali és „baloldali" opportunista eltorzítása ellen, a revizionizmus, a dogmatizmus, valamint a balos szektás kalandorság ellen. Ezek az elhajlások rendszerint lebecsülik azoknak a reális erőknek a jelentőségét, amelyeket be lehet és be is kell vonni a harcba.

A marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus iránti hűség, saját népük érdekeinek, a szocializmus közös ügyének önzetlen és odaadó szolgálata elengedhetetlen feltétele annak, hogy a kommunista és munkáspártok egységakciói hatékonyak legyenek és a helyes irányba hassanak, s biztosíték arra, hogy sikeresen elérik történelmi céljaikat.

A kommunista mozgalom a modern társadalom elválaszthatatlan része és legaktívabb ereje. Ezért a kommunista és munkáspártok törvényen kívül helyezése merénylet a népek demokratikus jogai és létérdekei ellen. A tanácskozás résztvevői kivétel nélkül támogatják a világ valamennyi kommunista pártját, amelyek azért harcolnak, hogy legálisan vehessenek részt országuk politikai életében. Felháborodva elítéljük a véres megtorlásokat és a terrort, amelynek ezer és ezer kommunista és más demokrata és forradalmár esett áldozatul Indonéziában, Spanyolországban, Portugáliában, Görögországban, Bolíviában, Brazíliában, Kolumbiában, Mexikóban, Venezuelában, Panamában, Paraguayban, Guatemalában, Dél-Afrikában, Thaiföldön, Haitiban, Malaysiában, Iránban, a Fülöp-szigeteken és más országokban. Kijelentjük, szolidárisak vagyunk közös harcunk fegyvertársaival, akik a fasiszta és diktatórikus rendszerek, a tőkésországok börtöneiben sínylődnek, és harcolunk kiszabadításukért.

A jelenlegi tanácskozást résztvevői úgy tekintik, mint fontos szakaszt a kommunista világmozgalom összefogásának útján. Úgy vélik, egyes kommunista pártok távolmaradása nem akadályozhatja a testvéri kapcsolatokat, az együttműködést kivétel

nélkül minden kommunista és munkáspárt között. A tanácskozás résztvevői kifejezik eltökéltségüket, hogy közösen cselekszenek az imperializmus ellen, a nemzetközi munkásmozgalom közös céljaiért vívott harcban azokkal a kommunista és munkáspártokkal is, amelyek a jelenlegi tanácskozáson nem képviseltették magukat.

*

Az imperializmus ellen vívott harc hosszú, kemény és nehéz küzdelem. Ki nem kerülhető, éles osztályharcok állnak előttünk. Erősíteni kell a támadást, az imperializmus és a belső reakció állásai ellen. A forradalmi és a haladó erők győzelme elkerülhetetlen.

Szocialista országok népei, proletárok, tőkésországok demokratikus erői, felszabadult és elnyomott népek! Egyesüljetek az imperializmus ellen, a békéért, a nemzeti függetlenségért, a társadalmi haladásért, a demokráciáért és a szocializmusért vívott közös harcban!

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 7–32. old.

[6]

AZ EURÓPAI BÉKÉÉRT, BIZTONSÁGÉRT, EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRT ÉS TÁRSADALMI HALADÁSÉRT

AZ EURÓPAI KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK BERLINI KONFERENCIÁJÁNAK DOKUMENTUMA (1976. JÚNIUS 30.)

1976. június 29-én és 30-án Berlinben, a Német Demokratikus Köztársaság fővárosában megtartották 29 európai kommunista és munkáspárt konferenciáját[1] [...]

E pártok képviselői véleménycserét folytattak az európai békéért, biztonságért, együttműködésért és társadalmi haladásért vívott harc körülhatárolt kérdéseiről. Ezeknek a céloknak elérését valamennyi részt vevő párt kész előmozdítani.

A konferencia résztvevői hangsúlyozzák pártjaik szilárd eltökéltségét, hogy annak a politikai irányvonalnak alapján, amelyet mindegyik párt az adott ország társadalmi-

[1] A konferencián nem képviseltette magát az Albán Munkapárt és az Izlandi Népi Szövetség.

gazdasági és politikai feltételeivel, valamint nemzeti sajátosságaival összhangban teljesen önállóan és függetlenül dolgoz ki és fogad el, ezután is következetesen harcolnak a béke, a demokrácia és a társadalmi haladás céljainak eléréséért, ami megfelel valamennyi ország munkásosztálya, demokratikus erői és néptömegei közös érdekeinek.

Teljes határozottsággal kijelentik, hogy a békés egymás mellett élés politikája, az államoknak társadalmi rendszerüktől függetlenül kifejtett tevékeny együttműködése és a nemzetközi enyhülés összhangban van az összes nép érdekeivel, úgyszintén az egész emberiség haladásával, és semmiképp sem jelent politikai és társadalmi status quót a különböző országokban; ellenkezőleg, megteremti a legjobb feltételeket a munkásosztály és az összes demokratikus erő harcának fejlesztéséhez, minden nép azon elidegeníthetetlen jogának érvényesítéséhez, hogy szabadon válassza meg fejlődésének útját és haladjon rajta, továbbá a monopóliumok uralma ellen, a szocializmusért vívott harchoz.

A konferencia résztvevői megállapították, hogy a nemzetközi helyzetben lényeges pozitív változások történtek annak eredményeképp, hogy az erőviszonyok megváltoztak a béke, a demokrácia, a nemzeti felszabadítás, a függetlenség és a szocializmus ügye javára, hogy fokozódott a néptömegek és a széles rétegeket képviselő politikai és társadalmi erők harca. Ez határozta meg az áttérés folyamatát a feszültség és a konfrontáció politikájáról annak az irányzatnak az érvényesülésére, amelynek célja az enyhülés, az államok és népek új kapcsolatainak és együttműködésének normalizálása és minden téren való fejlesztése.

Ezen az alapon új helyzet jött létre Európában is. Olyan lényeges problémákat, amelyek a nemzetközi légkört mérgezték, köztük egyes, a második világháború óta rendezetlen problémákat tárgyalások útján megoldottak[2]; számos szerződés, megállapodás, nyilatkozat és egyéb megegyezés született az államok között a békés egymás mellett élés szellemében. Mindez megteremtette a feltételeket az államok új kapcsolatainak és együttműködésének fejlődéséhez, a kontinens egymással szemben álló katonai tömbökre való megosztottságának leküzdéséhez, a leszereléshez.

A helsinki európai biztonsági és együttműködési értekezlet[3] megtartásának puszta ténye is teljesen világosan tükrözi a kontinensen annak eredményeként végbement változásokat, hogy a népek győztek a fasizmus ellen vívott háborúban és kinyilvánították azt az akaratukat, hogy békében és biztonságban éljenek és dolgozzanak együtt, s jövőjüket jogos törekvéseik szerint alakítsák. E történelmi jelentőségű értekezlet kidolgozta és rögzítette az államok baráti kapcsolatainak és együttműködésének elveit. Ezek: a szuverén egyenlőség, a szuverenitásban foglalt jogok tiszteletben tartása; a tartózkodás az erőszaktól vagy az erőszakkal való fenyegetéstől; a határok sérthetetlensége; az államok területi integritása; a viták békés rendezése; a belügyek-

[2] Utalás az NSZK és a szocialista országok (Szovjetunió, Lengyelország, Csehszlovákia stb.) között az elmúlt években létrejött megállapodásokra és államközi szerződésekre.

[3] Az európai biztonsági és együttműködési tanácskozássorozat 1973. július 3-án kezdődött Helsinkiben és 1975. augusztus 1-én ért véget. Az értekezleten 33 európai ország, valamint az Egyesült Államok és Kanada delegációja vett részt. A közösen kidolgozott dokumentumot 35 ország politikai vezetői írták alá. (Lásd Európai biztonsági és együttműködési értekezlet. Kossuth Könyvkiadó 1976.)

be való be nem avatkozás; az emberi jogok és az alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása, beleértve a gondolat, a lelkiismeret, a vallás és a meggyőződés szabadságát; a népek egyenjogúsága és önrendelkezési joga; az államok együttműködése; a nemzetközi jogi kötelezettségek lelkiismeretes teljesítése.

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet megerősítette annak lehetőségét és tényleges hasznosságát, hogy a legbonyolultabb nemzetközi problémákat valamennyi érdekelt ország részvételével, teljes egyenjogúságuk alapján vitassák meg és rendezzék. Új távlatokat nyitott meg a béke és a biztonság további megszilárdítása, valamennyi európai ország kapcsolatainak és együttműködésének gyümölcsöző fejlesztése előtt. Ennek kedvező hatása lesz majd a világ valamennyi népére nézve.

A Helsinkiben elért megállapodások hatékonysága döntő mértékben függ attól, hogy az ott részt vevő államok mennyire következetesen és pontosan tartják meg az általuk elfogadott tíz alapelvet és teljesítik a záróokmány egységes egészet alkotó valamennyi tételét. Ez a hatékonyság annál nagyobb lesz, minél következetesebben küzdenek ezek az államok az európai biztonság megteremtéséért és az egyenjogú együttműködés fejlesztéséért az értekezleten elfogadott megállapodások szellemében. Ezek elengedhetetlen előfeltételei annak, hogy az enyhülés szakadatlan, egyre életképesebb és átfogóbb folyamattá váljék. Evégett, miként az eddigi tapasztalatok mutatják, kontinensünk kommunista és munkáspártjainak, valamennyi demokratikus és békeszerető erejének, széles közvéleményének, a néptömegeknek újabb aktív erőfeszítéseire van szükség.

A nyugat-európai munkásosztály és néptömegek demokratikus és antifasiszta harca új szakaszához érkezett. Portugáliában megdöntötték a fasiszta rendszert[4]. Az országban harc folyik mélyreható demokratikus és társadalmi átalakításokért. Görögországban megdöntötték a fasiszta diktatúrát[5]. Spanyolországban a monarchia, az európai fasizmus utolsó védőbástyájának örököse, valamennyi antifasiszta és demokratikus erő növekvő és egységes oppozíciója ellenében megpróbálja folytatni a francoizmust[6]. Az egész tőkés Európában szélesedett a dolgozók, a haladó erők mozgalma; ezek az erők a gazdasági, a társadalmi és politikai élet minden területén demokratikus átalakításokra törekszenek.

A konferencia résztvevői üdvözlik a vietnami nép történelmi győzelmét, Laosz és Kambodzsa népeinek győzelmét, amelyet az imperialista agresszorok és a belső reakció felett arattak.[7] Ezek nemzetközi jelentőségű győzelmek; azt bizonyítják, hogy nincs olyan erő, amelyik meg tudná törni a népek szabadságvágyát és függetlenségi törekvését.

Fontos hozzájárulás a béke és a biztonság ügyéhez, hogy a portugál gyarmati háború befejeződött és Bissau-Guinea, Mozambik, São Tomé és Príncipe, a Zöld-foki-szigetek és Angola népei kivívták a nemzeti függetlenséget[8] – ez közelebb hozza a faj-

[4] 1974. április 25.

[5] 1974. július 23.

[6] Franco 1975-ben bekövetkezett halála után az államfői tisztet János Károly király vette át.

[7] Vietnam 1975. április 30-án történt felszabadulása után Laoszban és Kambodzsában is győzedelmeskedtek a népi erők.

[8] 1974—1975 folyamán.

üldöző rezsimek megdöntését Dél-Afrikában –, valamint hogy a többi felszabadító mozgalom harcol a gyarmatosítás teljes felszámolásáért.

Jelentősen hozzájárul a nemzetközi biztonság megszilárdulásához és a szocializmus pozícióinak erősödéséhez a Kuba elleni imperialista blokád összeomlása, a Német Demokratikus Köztársaság nemzetközi elismerése és az, hogy egész sor ország normalizálta vele kapcsolatait.[9]

Mindez az antiimperialista, demokratikus és haladó erők sokéves harcának az eredménye.

A szocialista országok – fejlődésük, a szocialista társadalom természetéből fakadó és a dolgozó tömegek érdekeit szolgáló folyamatos gazdasági növekedésük alapján a békés egymás mellett élés érvényesítésére irányuló és a nemzetközi kapcsolatokat egyre jobban befolyásoló külpolitikájuk eredményeként – kiemelkedő szerepet töltenek be egy új világháború elhárításában, a nemzetközi biztonság megszilárdításában és az enyhülési folyamat továbbfejlesztésében.

Befolyásos nemzetközi erővé váltak azok a népek, amelyek kivívták szabadságukat és függetlenségüket. Az el nem kötelezett országok mozgalma – amelyben részt vesz a fejlődő országok többsége – ma a világpolitika egyik legfontosabb tényezője. Tevékenyen hozzájárul a békéért, a biztonságért, az enyhülésért, az egyenjogúságon alapuló együttműködésért, a nemzetközi politikai és gazdasági kapcsolatok igazságos rendszerének megteremtéséért folytatott küzdelemhez, az imperializmus, a gyarmati rendszer, a neokolonializmus, az uralkodás és a kizsákmányolás minden formája elleni harchoz.

A tőkésországokban növekszik a munkásosztály és más széles társadalmi és politikai erők aktivitása, ezek síkraszállnak a békéért és a népek együttműködéséért, fontos tényezői az enyhülés megszilárdításáért vívott harcnak. Növekvő erővel fejlődik ezekben az országokban az a harc, amelyet a munkásosztály – a társadalmi fejlődés fő ereje, a dolgozó néptömegek, a társadalmi haladás és az egész nemzet érdekeinek kifejezője – vív, és fokozódik a többi demokratikus és monopóliumellenes erő harca is. Ez a harc a monopoltőke uralmának alapjai ellen irányul. A társadalom mind szélesebb rétegei ismerik fel annak történelmi szükségszerűségét, hogy a kapitalista társadalmat szocialista társadalom váltsa fel, amely minden egyes nép akaratának megfelelően épül fel.

A semleges államokban a néptömegek fokozzák erőfeszítésüket avégett, hogy jobban használják ki a semlegességi státusban rejlő lehetőségeket kontinensünk békéjének és biztonságának megerősítésére.

A világ és Európa politikai légkörének javulását segítette és segíti valamennyi antiimperialista, antikolonialista és haladó erő harca.

Mindezek a tényezők döntő jelentőségűek a békés egymás mellett élés politikájának megvalósítása, az országok aktív együttműködésének fejlesztése – a nukleáris világháborúval szemben az egyetlen alternatíva – szempontjából.

Mindez új lehetőségeket teremt ahhoz, hogy a népek eredményesen küzdjenek a demokráciáért és a haladásért, az európai nemzetközi kapcsolatok további átalaku-

[9] Ennek folyamán 1973. szeptember 18-án az NDK az ENSZ tagja lett.

lásáért az enyhülés szellemében. Mindez elősegíti, hogy növekedjék a szocializmus eszméinek hatása a társadalmi fejlődésre.

A konferencia résztvevői méltatták az enyhülésben elért előrehaladást. Ugyanakkor hangsúlyozzák, hogy a világbéke még egyáltalán nincs biztosítva, az enyhülés még nem szilárdult meg, s a tartós biztonsághoz és együttműködéshez vezető úton még nagy akadályokat kell leküzdeni.

A legveszélyesebb romboló kapacitású rendkívül nagy fegyveres erők koncentrálása az európai földrészen, a fegyverkezési hajsza fokozása, mind nagyobb fegyverkészletek – köztük tömegpusztító fegyverek – felhalmozása, külföldi katonai támaszpontok és külföldi fegyveres erők fenntartása más államok területén, az imperialista nyomás és beavatkozás a belügyekbe: közvetlenül veszélyezteti a békét, a biztonságot és az államok együttműködését, akadályozza, hogy megvalósuljanak a népek törekvései a függetlenségre és a haladásra.

Az imperializmus, a neokolonializmus politikája, az elnyomás és a kizsákmányolás minden formája a fő veszély továbbra is a békére, a népek függetlenségére és egyenjogúságára nézve. Ugyanakkor az egyenlőtlen gazdasági fejlődés, a nem egyenjogú gazdasági és politikai kapcsolatok feszültségek és konfliktusok forrásai, és nagymértékben akadályozzák a függetlenség kivívását és a társadalmi haladást.

Az imperializmus lényege nem változott meg, pozíciói az erőviszonyok változásai következtében gyengültek. Ez abban nyilvánul meg, hogy sem a szocializmus történelmi vívmányait nem tudja semmissé tenni, sem pedig a haladó erők előnyomulását, a népek felszabadító és függetlenségi mozgalmát feltartóztatni.

Az imperialista rendszer nehézségei a kapitalista rendszer általános válságának további elmélyüléséből következnek. A válság kiterjed a kapitalista társadalom életének valamennyi – gazdasági, társadalmi, erkölcsi és politikai – területére, s az egyes országokban különböző formákban és mértékben nyilvánul meg. Különösen élesen mutatkoznak meg a mostani súlyos válság olyan jellemző vonásai, mint a krónikus infláció, a valutarendszer válsága, a termelőkapacitások fokozódó kihasználatlansága, a dolgozók millióinak munkanélkülisége. A válság súlyos következményekkel jár a munkásosztály, a parasztság és a középrétegek élet- és munkakörülményeire, s különösen érzékenyen érinti a fiatalokat, a nőket és a vendégmunkásokat. A válságot az erkölcsi bomlás jelenségei és olyan megrázkódtatások kísérik, amelyek mutatják politikai jellegét.

A válság súlyos ellentétekhez vezet a nemzetközi politikai és gazdasági kapcsolatokban. Kifejeződik egyebek között az egyes országok – ezen belül az EGK-tagállamok – monopoltőkés csoportjainak súlyos kereskedelmi konfliktusaiban, elkeseredett konkurrenciaharcában, valamint a kapitalista monopóliumok és a fejlődő országok ellentéteiben.

Mindez azt bizonyítja, hogy a kapitalista társadalom gazdasági és társadalmi szerkezete egyre inkább ellentmondásba kerül a dolgozók és a néptömegek szükségleteivel, úgyszintén a társadalmi haladás és a demokratikus politikai fejlődés követelményeivel.

A kapitalista Európa munkásosztálya, dolgozói a válságból kivezető demokratikus útért küzdenek, olyanért, amely megfelel a néptömegek érdekeinek, és megnyitja az utat a társadalom szocialista átalakítása felé.

A nagytőke reakciós körei úgy próbálnak kivezető utat keresni ebből a helyzetből, hogy korlátozzák a néptömegek demokratikus és szociális jogait, áthárítják rájuk a válság terhét. Ezen túlmenően ezek az erők arra törekednek, hogy akadályozzák az enyhülés és az aktív együttműködés politikáját, a helsinki értekezlet eredményeit, és az államközi kapcsolatokban ismét a feszültség és a konfrontáció légkörét alakítsák ki. Bizonyos erők még mindig annak a hidegháborús politikának a visszatérése mellett vannak, amelynek következményeként a kontinens egymással szemben álló tömbökre szakadt. E politika ellen harcoltak és harcolnak a kommunista pártok s más demokratikus és békeszerető erők.

Véget kell vetni a fegyverkezési hajszának, hozzá kell látni a fegyverzet és a haderők csökkentéséhez. A növekvő fegyverkezési kiadások egyre súlyosabb terheket rónak a dolgozókra, a néptömegekre. Ha ezeket az óriási összegeket a népek életszínvonalának emelésére, a gazdasági elmaradottság leküzdésére, a fejlődő országok megsegítésére, támogatására és a környezetvédelemre használnák fel, ez nagymértékben válna javára az egész emberiség haladásának.

Ezekért a célokért küzdenek az európai szocialista, tömbön kívüli és más békeszerető országok, kommunista és munkáspártok, haladó és demokratikus erők. Kontinensünk valamennyi népének sürgető, létfontosságú feladata, hogy leküzdje a NATO-országok reakciós köreinek és más konzervatív erőknek az ellenállását.

Mivel a konferencián részt vevő pártok síkraszállnak Európa tömbökre osztottságának megszüntetéséért és a leszerelés politikájáért, állást foglalnak minden ezzel meg nem egyező intézkedés ellen.

A békéért, az enyhülésért, a biztonságért, a békés egymás mellett élés elveinek érvényesítéséért, a népek és az államok kölcsönös bizalmának megerősítéséért vívott küzdelem szoros kölcsönhatásban van a dolgozók újabb gazdasági és politikai vívmányaiért, a társadalmi haladásért folyó harccal.

A konferencián részt vevő kommunista és munkáspártok véleménye szerint ezek a célok annál gyorsabban érhetők el, minél hatékonyabb erőfeszítések történnek mindenfajta reakciós és tekintélyuralmi jellegű irányzatok megfékezéséért, a fegyverkezési hajsza megszüntetéséért, a leszerelés megvalósításáért, a monopóliumoknak egyes országok életében és nemzetközi téren megnyilvánuló hatalmának korlátozásáért és leküzdéséért.

A harc az enyhülésért fontos hozzájárulás olyan nemzetközi feltételek megteremtéséhez, amelyek elősegítik a társadalmi haladást. A konferencián részt vevő kommunista és munkáspártoknak az az álláspontjuk, hogy a békés egymás mellett élés elveinek és Európát illetően kivált a helsinki záróokmányban rögzített elveknek egyre átfogóbb érvényesítése kedvező feltételeket teremt az államok teljes függetlenségéhez és önálló fejlődéséhez, és elősegíti a népek harcát a gazdasági és társadalmi haladásért. A tőkésországokban kedvezőbb harci feltételeket teremt a demokratikus és szocialista átalakulásért küzdő mozgalmak számára. Kedvezőbb feltételeket teremt a szocialista országokban a gazdasági, szociális és politikai fejlesztés programjainak megvalósításához és a szocializmus lehetőségeinek még teljesebb realizálásához.

Mindezeknek a tényezőknek a hatására fokozódik a népek törekvése az igazságos-

ságra és a békére. Egyszersmind a szocializmus eszményei egyre nagyobb tömegek tudatába hatolnak be mindinkább.

Az európai országok kommunista és munkáspártjainak a többi demokratikus és békeszerető erővel együtt döntő szerepük volt azokban a politikai akciókban, amelyek Európában lehetővé tették a fordulatot az enyhülés, a biztonság megszilárdulása és az együttműködés felé. A konferencián részt vevő pártok ezután is tevékenyen síkraszállnak a béke, az együttműködés és a társadalmi haladás Európájáért.

Ebben a szellemben fogják fejleszteni internacionalista, elvtársi, önkéntes együttműködésüket és szolidaritásukat Marx, Engels és Lenin nagy eszméinek alapján, szigorúan megőrizve mindegyik párt egyenjogúságát és szuverén függetlenségét, a belügyekbe való be nem avatkozás elvét, s tiszteletben tartva a különböző utak szabad megválasztásának jogát a haladó társadalmi átalakulásért és a szocializmusért vívott harcban. A szocializmusért a saját országban vívott harc és mindegyik pártnak saját munkásosztálya és népe iránti felelőssége összekötődik a világ dolgozóinak, minden haladó mozgalomnak és valamennyi népnek kölcsönös szolidaritásával a szabadságért és a függetlenség megszilárdításáért, a demokráciáért, a szocializmusért és a világbékéért folytatott küzdelemben.

A kommunista és munkáspártok tudatában vannak annak, hogy a haladás és a béke Európája csak sokirányú erőfeszítések eredményeként, a legszélesebb politikai és társadalmi erők egymáshoz való közeledésének, kölcsönös megértésének és az együttműködésüknek eredményeként jöhet létre.

Szükségesnek tartják a kommunisták és az összes többi demokratikus, békeszerető erő egymással folytatott párbeszédét és az együttműködésüket. E téren abból indulnak ki, ami összeköti őket, és síkraszállnak a bizalmatlanság és az előítéletek leküzdéséért. Ezek gátolhatják együttműködésüket.

Kötelességüknek tartják, hogy felhívják valamennyi népi erő figyelmét arra, mennyire árt a harcias antikommunizmus a békéért és a haladásért folyó mozgalom fejlődésének. A kommunista pártok nem tekintik antikommunistának mindazokat, akik nem értenek egyet politikájukkal vagy bírálják tevékenységüket. Az antikommunizmus olyan eszköz volt és marad, amelyet az imperialista és reakciós erők nemcsak a kommunisták, hanem más demokraták és a demokratikus szabadságjogok ellen is felhasználnak. Ezek az erők kampányokat folytatnak a kommunista pártok, a szocialista országok ellen, kezdve a Szovjetunióval, a szocializmus és a haladás erői ellen; kampányokat azzal a céllal, hogy lejárassák a kommunisták politikáját és eszményeit a néptömegek előtt, megakadályozzák a munkásmozgalom egységét és a demokratikus és népi erők együttműködését. A haladásra és demokratikus fejlődésre törekvő népi erők érdekében áll az antikommunizmus elszigetelődése és leküzdése. A kommunista és munkáspártok úgy fognak cselekedni, hogy politikájuk és az igazságosság és a haladás eszményei – melyeknek ők a hordozói – mindinkább a dolgozók és a néptömegek legszélesebb egységét előmozdító erővé váljanak.

A konferencia résztvevői üdvözlik azokat a sikereket, amelyeket számos országban és a nemzetközi síkon a kommunista és a szocialista vagy a szociáldemokrata pártok együttműködésének fejlesztésében elértek. Az a véleményük, hogy a munkásosztály és valamennyi dolgozó létérdekei megkövetelik azoknak az akadályoknak leküzdését,

amelyek az együttműködés útjában állnak és nehezítik a dolgozó tömegeknek a monopoltőke, a reakciós és konzervatív erők elleni harcát.

A konferencián részt vevő kommunista és munkáspártok újólag megerősítik, hogy elutasítanak minden olyan politikát és világnézetet, amely lényegét tekintve alárendeli a munkásosztályt a kapitalista rendszernek. Hangsúlyozzák, hogy következetesen munkálkodni akarnak pártjaik erősítésén és kapcsolataik bővítésén a munkásosztállyal és minden dolgozóval. Egyúttal ismét hangsúlyozzák, hogy készek az egyenjogú együttműködésre valamennyi demokratikus erővel és kiváltképpen a szocialista és szociáldemokrata pártokkal a békéért, a demokráciáért és a társadalmi haladásért vívott harcban.

Az a harc, amelyet földrészünk tőkésországainak kommunista pártjai és más demokratikus erői a fasiszta rendszerek minden maradványának felszámolásáért, a demokrácia fejlesztéséért, a békéért, valamint a nemzetközi monopóliumok és a multinacionális társaságok tevékenysége következtében minden egyes ország szuverenitását és függetlenségét fenyegető növekvő veszély ellen vívnak, nagy jelentőségű a tekintetben, hogy Európa a béke és a haladás földrészévé alakuljon át.

A konferencián részt vevő kommunista és munkáspártok hangsúlyozzák, hogy a dolgozóknak közös érdekeik vannak, és közös akcióiknak döntő a szerepük jogaik hathatós védelmezésében. Ezért fontosnak tartják, hogy minden dolgozó – függetlenül politikai és vallási nézetétől – egyesítse erőfeszítéseit a létérdekeiért folytatott harcban.

A munkásosztály befolyása növekszik azáltal, hogy szakszervezetei nemzeti és nemzetközi síkon egyesítik erőfeszítéseiket. A kommunisták a jövőben is minden tekintetben támogatni fogják a szakszervezetekben egyre erősödő egységtörekvéseket és a szakszervezetek önálló működését.

A dolgozók jogaiért, a demokráciáért és a békéért vívott harcban fontos szerepet töltenek be egyre szélesebb katolikus erők, más keresztény vallási közösségek tagjai és egyéb vallások hívei. A kommunista és munkáspártok tudatában vannak annak, hogy szükség van a párbeszédre és közös akciókra ezekkel az erőkkel. Ez elválaszthatatlan alkotórésze az Európa demokratikus szellemű fejlődéséért, a társadalmi haladásért vívott harcnak.

A konferencián részt vevő kommunista és munkáspártok a nőkhöz fordulnak, akiknek részvétele a szakmai munkában, a mindennapi társadalmi és politikai harcban növekszik, s arra hívja fel őket, hogy erősítsék hozzájárulásukat a béke és a társadalmi haladás erőinek közös ügyéhez; szükséges előfeltétele ez annak, hogy megvalósuljon a nők valódi egyenjogúsága és emancipációja.

A konferencia résztvevői támogatják azokat a törekvéseit az ifjúságnak – amely kontinensünk jövőjének letéteményese –, hogy fokozott energiával vegyen részt a szocialista jövő felé tartó békés, haladó és szabad Európáért folytatott küzdelemben.

A konferencián részt vevő kommunista és munkáspártok felhívják a munkásokat és az alkalmazottakat, a parasztokat, a középrétegeket, a tudományos-műszaki értelmiségieket, a kultúra művelőit, valamennyi politikai pártot, a tömegszervezeteket és egyesületeket, az Európa haladásában és békés jövőjében érdekelt embereket, hogy tevékenyen vegyék ki részüket abból a küzdelemből, amely a következő célokért folyik:

1. AZ ENYHÜLÉSI FOLYAMAT ELMÉLYÍTÉSÉÉRT A LESZERELÉST ÉS AZ EURÓPAI BIZTONSÁG ERŐSÍTÉSÉT SZOLGÁLÓ HATÉKONY INTÉZKEDÉSEK MEGVALÓSÍTÁSÁVAL

A konferencia résztvevői felszólítanak az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záróokmányában rögzített alapelvek és megállapodások, valamint a békét és biztonságot szolgáló minden szerződés és egyezmény szigorú megtartására és maradéktalan végrehajtására.

Az enyhülés tartóssá tételéhez, további elmélyítéséhez és kiterjesztéséhez szükség van arra, hogy a Helsinkiben elfogadott határozatokat a néptömegek harcukkal támogassák és megerősítsék. E harcnak a határozatok teljes megvalósításáért, azoknak a reakciós erőknek a megfékezéséért és visszaszorításáért kell folynia, amelyek elutasítják az európai biztonsági és együttműködési értekezlet eredményeit, és megpróbálják kudarcba fullasztani az enyhülésnek és a népek biztonságának politikáját.

A konferencia résztvevői szót emelnek amellett, hogy a néptömegek, a békeszerető erők aktív tettekkel – a többi között szolidáris akcióikkal – határozottan visszautasítanak minden kísérletet a beavatkozásra bármely ország belügyeibe, és megakadályozzák az összes olyan cselekményt, amelyik csorbítja akármely népnek azt az elidegeníthetetlen jogát, hogy sorsáról szabadon és szuverén módon döntsön.

Az enyhülés megszilárdítása és elmélyítése céljából az összes ország közreműködésével konkrét intézkedéseket kell tenni Európában a leszerelésről, a hatékony biztonság megteremtéséről, a földrész katonai tömbökre való megosztottságának leküzdéséről. Európa a katonai enyhülésre irányuló intézkedések gyakorlati megvalósításának példáját mutathatja és kell is, hogy mutassa.

E célok megvalósításában döntő jelentőségűek földrészünk munkásosztályának, dolgozóinak és valamennyi népének tömegakciói.

Az európai kommunista és munkáspártok nyomatékosan felszólítanak minden kormányt és népet arra, hogy energikusan szálljanak síkra:

– mindenfajta fegyverkezési verseny, különösen a nukleáris fegyverkezés megszüntetéséért;

– a leszerelési kérdésekkel kapcsolatban az ENSZ keretében folyó tárgyalások meggyorsításáért és olyan hatékony intézkedésekért, amelyek a nemzetközileg szigorúan ellenőrzött általános és teljes leszerelés megvalósítására irányulnak;

– a külföldi katonai támaszpontok megszüntetéséért és a külföldi csapatok és fegyverzetek kivonásáért idegen területekről, valamint e csapatok feloszlatásáért;

– minden állam, elsősorban az atomfegyverekkel, valamint más nagy katonai potenciállal rendelkező államok katonai költségvetésének rendszeres csökkentéséért.

Haladéktalanul meg kell szüntetni az atomháború veszélyét; kirobbantása a legnagyobb bűntett lenne az emberiséggel szemben.

Ez szükségessé teszi:

– minden állam kötelezettségvállalását arra, hogy lemond az atomfegyver alkalmazásáról és a bevezetésével való fenyegetésről, általában az erőszak alkalmazásáról és a vele való fenyegetésről a nemzetközi kapcsolatokban;

– a nukleáris fegyverkezési hajsza megszüntetését, beleértve a hordozóeszközöket is, az összes közegben minden atomfegyver-kísérlet megtiltását;

– hatékony intézkedések megtételét az atomfegyverek kivonására más államok területéről, továbbterjedésük megakadályozását és atomfegyvermentes övezetek létesítését lépésekként az általános és teljes leszereléshez vezető úton;

– az atomfegyverek és a hordozóeszközök csökkentését, gyártásuk törvényen kívül helyezését és megszüntetését, valamint a nukleáris fegyverek minden fajtájának megsemmisítését.

Szükséges, hogy minden olyan állam, amelyik ezt kívánja, felhasználhassa az atomenergiát békés célokra az egyenjogúság alapján, bármilyen hátrányos megkülönböztetés nélkül.

Ezután is szorgalmazni kell,

– hogy minden állam ratifikálja a bakteriológiai fegyverek betiltásáról és megsemmisítéséről szóló konvenciót;

– hogy minél előbb szerződést kössenek a vegyi fegyverek és más tömegpusztító eszközök betiltásáról és megsemmisítéséről, s konvenciót fogadjanak el a környezet és az éghajlat katonai célú befolyásolásának megtiltásáról;

– hogy megtiltsák a tömegpusztító fegyverek új típusainak, valamint az ilyen jellegű új fegyverrendszereknek a kifejlesztését és előállítását;

– hogy olyan intézkedéseket dolgozzanak ki, amelyek megakadályozzák fegyveres incidensek véletlen kitörését és ezek átnövését nemzetközi válságokba;

– hogy lemondjanak bármely más állam és nép ellen irányuló mindenfajta erődemonstrációról.

A konferencia résztvevői síkraszállnak a leszerelés problémáival foglalkozó államközi találkozók és konferenciák megtartásáért olyan feltételek között, amelyek lehetővé teszik minden állam egyenjogú részvételét. Kívánatosnak tartják, hogy e célokra szélesebb körben használják fel az ENSZ lehetőségeit.

Állást foglalnak amellett, hogy Európa és a világ különböző területeit a béke és az együttműködés övezeteivé alakítsák át, amelyek mentesek külföldi csapatoktól és katonai támaszpontoktól.

A konferencián részt vevő pártok az európai biztonságnak és a földközi-tengeri térség biztonságának szoros összefüggéséből kiindulva, fellépnek az ellen, hogy e térségben tovább tartson a fegyverek felhalmozása, síkraszállnak azért, hogy az atomfegyverrel felszerelt hadihajókat a Földközi-tengerről vonják ki, minden külföldi katonai támaszpontot számoljanak fel, és azért, hogy – Európa katonai tömbökre való megosztottságának megszüntetése folyamatában – minden külföldi hadiflottát és csapatot vonjanak ki. Mindez elősegíti, hogy a Földközi-tenger a béke tengerévé váljék.

Síkraszállnak azért,

– hogy a fegyverkezési verseny korlátozására és megszüntetésére irányuló valamennyi szerződést és megállapodást szigorúan megtartsák;

– hogy csökkentsék a haderőket és a fegyverzetet – elsősorban azokban a térségekben, ahol a katonai konfrontáció különösen veszélyes, de a kontinens más térségeiben is – azáltal, hogy minden érdekelt ország részvételével olyan egyezményeket kötnek, amelyek egyik ország biztonságát sem csorbítják;

– hogy megakadályozzák újabb katonai tömbök vagy katonai csoportosulások alakítását.

Az európai kommunista és munkáspártok határozottan fel fognak lépni minden olyan akció ellen, amely a fegyverkezési hajsza növelésére, a katonai szembenállás fokozására irányul.

A leszerelés és a biztonság problémáinak megoldása során, ami a világ minden államának és népének létfontosságú érdeke, figyelembe kell venni valamennyi ország biztonságának érdekeit, és biztosítani kell minden állam egyenjogú részvételét.

Abban a meggyőződésben, hogy Európa tömbökre való megosztottságának megszüntetése lényegesen hozzájárul földrészünk és az egész világ tartós biztonságához és a békének az eléréséhez, a konferencia résztvevői síkraszállnak a NATO és a Varsói Szerződés egyidejű feloszlatásáért és első lépésként katonai szervezeteik megszüntetéséért. Szorgalmazzák az ehhez a célhoz vezető konkrét lépések megtételét.

A konferencia résztvevői sürgős szükségességnek tartják, hogy szüntessék és tiltsák meg az agresszív háborúknak, az erőszakkal való fenyegetésnek és az erőszak alkalmazásának mindenféle propagálását.

Szintúgy szükséges a közvélemény és minden nép széles körű és rendszeres tájékoztatása a fegyverkezési hajsza megszüntetéséért és a leszerelésért folyó tárgyalások menetéről és az intézkedésekről.

2. KI KELL IRTANI A FASIZMUST, MEG KELL VÉDENI A DEMOKRÁCIÁT ÉS A NEMZETI FÜGGETLENSÉGET

Spanyolországban új helyzet alakult ki. Az országban egyre nyíltabban kibontakozó erőteljes és egyesített harc az Európában fennálló utolsó fasiszta rendszer közeli végét jelzi.

A jelenleg Spanyolországban uralmon levő monarchia folytatja a francoizmust, megakadályozza, hogy amnesztiát adjanak a politikai foglyoknak és elismerjék a szakszervezeti és politikai jogokat, elnyomja azokat az erőket, amelyek mind tevékenyebben fejezik ki akaratukat az ország teljes és valódi demokratizálására. A konferencia résztvevői követelik a megtorlások azonnali megszüntetését és a haladéktalan amnesztiát az összes politikai fogoly és emigráns számára.

Szembeszállnak minden olyan kísérlettel, amely bármilyen formában a francoizmus folytatására irányul, és felhívják Európa demokratikus és haladó erőit, hogy erősítsék aktív és konkrét szolidaritásukat Spanyolországnak a demokráciáért és a szabadságért küzdő minden antifasiszta erejével. Egy demokratikus és minden fasiszta csökevénytől véglegesen megszabadított Spanyolország létszükséglet az európai biztonság és haladás számára.

A kommunista és munkáspártok kifejezik szolidaritásukat a spanyol kommunistákkal, és üdvözlik a demokratikus ellenzék, a spanyol antifasiszta és demokratikus mozgalom egységének erősödését. Ezeknek az erőknek az egysége és együttműködése alapvető feltétele annak, hogy a néptömegek harca mielőbb a szabad és demokratikus Spanyolország megteremtéséhez vezessen.

A konferencia résztvevői üdvözlik a fasizmus alól 1974. április 25-én felszabadult új Portugália haladó irányú fejlődését. Támogatnak minden arra irányuló lépést, hogy létrejöjjön a kommunisták, a szocialisták, a fegyveres erők mozgalma, az összes demokratikus erő akcióegysége. Ezek azt az alkotmányban is rögzített célt tűzték maguk elé, hogy felépítsék a szocializmus irányában orientálódó demokratikus és független Portugáliát. A konferencia résztvevői szolidaritásukról biztosítják a reakció és a fasizmus veszélyével szemben a szabadságot és a haladást védelmező portugál kommunistákat és minden portugál demokratát, s határozottan szót emelnek a portugál nép belügyeibe való mindenfajta külföldi beavatkozás ellen.

A konferencia résztvevői kinyilvánítják szolidaritásukat Ciprus népével. Követelik, hogy haladéktalanul hajtsák végre az ENSZ Ciprusról szóló határozatait.[10] Ezek előírják a tömbön kívüli Ciprusi Köztársaság függetlenségének, szuverenitásának és területi integritásának tiszteletben tartását, valamennyi külföldi csapat azonnali és feltétel nélküli kivonását Ciprusról, biztonságuk szavatolásával a menekültek haladéktalan visszatelepítését szülőföldjükre, valamint a ciprusi probléma békés megoldását a két ciprusi közösségnek az ENSZ védnöksége alatt tartandó ésszerű és konstruktív tárgyalásai útján, avégett, hogy a szabadság és az egyenjogúság légkörében a ciprusi lakosság mindkét csoportja, a görögök és a törökök érdekeinek megfelelő rendezést sikerüljön elérni.

A konferencia résztvevői kifejezik szolidaritásukat azzal a harccal, amelyet Görögország kommunistái és demokratikus erői a diktatúra megdöntése után az ország következetes demokratikus fejlődéséért és megújhodásáért, nemzeti függetlenségének megőrzéséért vívnak.

A konferencia résztvevői szolidárisak Észak-Írország demokratikus erőinek a a demokratikus és állampolgári jogok biztosításáért és megvalósításáért folytatott igazságos küzdelmével.

A konferencia résztvevői határozottan kiállnak a Török Kommunista Párt legalitásáért, és kifejezik szolidaritásukat a törökországi demokratikus erőkkel.

A konferencia résztvevői fellépnek a kommunistákat és más haladó erőket sújtó mindenfajta hátrányos különbségtétel és üldözés ellen, a Német Szövetségi Köztársaságban a kommunisták és más demokraták alkalmazását megtiltó antidemokratikus törvények ellen.[11]

A demokrácia és a társadalmi haladás érdekében, a béke és a kölcsönös bizalmon és baráti együttműködésen alapuló nemzetközi kapcsolatok fenntartása érdekében ki kell irtani a fasizmust, meg kell akadályozni akár nyílt, akár álcázott újraéledését, harcolni kell a fasiszta és neofasiszta terrorista szervezetek és csoportok létrehozása és tevékenysége ellen, valamint a munkásosztályt és más haladó erőket megosztó

[10] Az ENSZ Biztonsági Tanácsa először 1964. márciusában, majd július–augusztusában foglalkozott a ciprusi kérdéssel. Az 1974. júliusi görög–török ellentét Cipruson katonai összecsapáshoz vezetett. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1974. július 20-án határozatában tűzszünetre szólította fel a harcoló feleket. 1975. februárjában a ciprusi törökök vezetői egyoldalúan kikiáltották az önálló ciprusi török szövetségi államot.

[11] 1975-ben a Bundestag elfogadta azt a törvényt, amely megtiltja a baloldali személyek állami alkalmazását.

rasszista propaganda és akciók ellen. Evégett vissza kell utasítani a külső nyomás és a beavatkozás minden kísérletét is, jelentkezzék az bárhol és bármilyen formában. Napjainkban jobban, mint valaha, fokozni kell a demokratikus jogok védelméért és fejlesztéséért vívott harcot, gátat vetve ezzel a monopoltőke erősödő törekvésének, hogy olyan megtorló és tekintélyuralmi módszerekhez folyamodjon, amelyek veszélyeztetik az európai népek vívmányait és előrehaladásukat a béke és a társadalmi haladás útján.

A konferencia résztvevői arra szólítanak fel, hogy fokozni kell a tömegakciókat annak a harcnak a támogatására, amelyet a népek a demokráciáért, a nemzeti függetlenségért és a társadalmi haladásért folytatnak.

3. A KÖLCSÖNÖSEN ELŐNYÖS EGYÜTTMŰKÖDÉS KIBONTAKOZTATÁSÁÉRT, A NÉPEK KÖZÖTTI JOBB MEGÉRTÉSÉRT

A konferencia résztvevői abból indulnak ki, hogy az emberi tevékenység legkülönbözőbb területeire kiterjedő együttműködés fejlesztése elősegíti a békének és a népek biztonságának megszilárdítását, a személyiség gazdagítását a béke, a demokrácia és a humanizmus eszményeinek szellemében. Ennek előfeltétele és elengedhetetlen velejárója minden országban a nép azon jogának tiszteletben tartása, hogy politikai, gazdasági, társadalmi és jogi rendszerét külső beavatkozás nélkül, önállóan választhassa meg és fejlesztheese, történelmi és kulturális értékeit megvédhesse és gyarapíthassa.

A konferencia résztvevői azzal a felhívással fordulnak kiváltképp a munkásosztályhoz, a parasztsághoz, az értelmiséghez, minden dolgozóhoz, hogy álljanak ki az ilyen együttműködés demokratikus tartalmának elmélyítéséért, szervezeteik élénk és tevékeny részvételéért ebben az együttműködésben.

Ezért a konferencia résztvevői harcba szólítanak:

– az államok együttműködésének fejlesztéséért és bővítéséért összeurópai alapon, a helsinki értekezlet záróokmányában rögzített elveknek és megállapodásoknak megfelelően;

– azért, hogy fejlesszék minden európai állam gazdasági együttműködését, függetlenül gazdasági és társadalmi rendszerüktől, az egyenjogúságnak, mindegyik állam nemzeti szuverenitása tiszteletben tartásának és a kölcsönös előnyöknek az alapján, ami feltételezi a legnagyobb kedvezmény elvének alkalmazását és az összeurópai kereskedelem fejlődését fékező diszkriminációknak és korlátozásoknak a megszüntetését. Ez teljesen megfelelne mind a dolgozók által a válság következményei ellen vívott harc, mind pedig az európai országok gazdasági fejlődése érdekeinek;

– az együttműködés fejlesztéséért a kultúra, a tudomány és a technika, az oktatás, a tájékoztatás és az emberi kapcsolatok területén – egymás jobb megismerésének és a bizalom megerősítésének, az európai országok és népek egymáshoz való további közeledésének, valamint az emberi élet szellemi gazdagításának a céljából, s minden nép és ember egyenjogúságának teljes tiszteletben tartásával, minden ország szuverenitásának és a belügyekbe való be nem avatkozás elvének megtartásával;

– azért, hogy az emberi jogokról az ENSZ által kidolgozott nemzetközi okmányokat az összes európai állam ratifikálja és pontosan teljesítse. Ez egybevág annak a harcnak az érdekeivel, amelyet a munkásosztály és minden dolgozó vív a valóságos szociális és politikai jogokért, így a munkához, a tanuláshoz, a lakáshoz és a szükséges szociális szolgáltatásokhoz való jogért, a betegség, a rokkantság és az öregség esetén szükséges megfelelő támogatásért, a nők egyenjogúságának megvalósításáért, a dolgozóknak a társadalmi és az állami ügyek eldöntésében való tényleges részvételéért;

– a hazai és a külföldi munkások számára azonos munkafeltételek és bérek szavatolásáért. A külföldi munkások és családjuk szociális, kulturális és politikai jogai a fogadó ország polgáraival való egyenjogúság elvén alapuljanak. Biztosítani kell, hogy hazájukban megmaradjanak állampolgári jogaik;

– a helsinki konferencia záróokmányában a nemzeti kisebbségekre vonatkozó elvek pontos és teljes megvalósításáért valamennyi állam által;

– a multinacionális monopóliumok politikájával szemben folytatott küzdelem erősítéséért és szolidáris támogatásáért. Ez a politika hátrányosan hat ki a dolgozók élet- és munkakörülményeire, s durván megsérti a népek nemzeti érdekeit, az államok szuverenitását;

– a testvérvárosok, a termelő kollektívák, a tudományos és kulturális intézmények kapcsolatainak fejlesztéséért, a különböző szervezetek és egyesületek küldöttségcseréjének bővítéséért, a turizmus fejlesztéséért;

– azért, hogy a tömegkommunikációs eszközök objektív információk alapján mindenütt a kölcsönös megismerést, a jobb megértést elősegítő eszmék elterjedését szolgálják, s a bizalom és az együttműködés légkörének kialakulását a népek között;

– a kulturális értékek és műkincsek cseréjének fokozásáért, ami az igazságosság, a szabadság, a népek közötti testvériség és barátság eszményeinek megvalósítását szolgálja. A konferencia résztvevői felhívással fordulnak a tudomány, a kultúra és a művészet képviselőihez, hogy bővítsék együttműködésüket ezen a területen.

4. A BÉKÉÉRT, A BIZTONSÁGÉRT, AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRT, A NEMZETI FÜGGETLENSÉGÉRT ÉS A TÁRSADALMI HALADÁSÉRT AZ EGÉSZ VILÁGON

A konferencián részt vevő kommunista és munkáspártok meg vannak győződve arról, hogy a béke, az együttműködés és a társadalmi haladás Európájáért vívott harc fontos hozzájárulás az egész világ politikai, gazdasági és szociális problémáinak megoldásához, és ebben minden országnak egyenjogúan részt kell vennie. A földrészünkön végbemenő pozitív változások kedvező feltételeket teremtenek a népek felszabadító harcához, a háború veszélye elleni küzdelemhez, a feszültség enyhüléséhez a világ más részein is, a népeknek a neokolonializmus és a nemzeti elnyomás minden formája elleni küzdelméhez. Európa kommunista és munkáspártjai hangsúlyozzák az európai biztonsági és együttműködési értekezleten részt vevő államok azon kötelezettségvállalásának nagy jelentőségét, hogy kapcsolataikat minden más országgal a Helsinkiben egyeztetett elvek szellemében fejlesztik.

Ugyanakkor a nemrég függetlenné vált országok népeinek az imperializmus és az uralkodás, a kizsákmányolás minden formája ellen, a népek érdekeinek megfelelő új nemzetközi gazdasági rend kialakításáért vívott harca nagy jelentőségű a világ haladó jellegű átalakítására nézve, és erőteljesen támogatja az európai népek küzdelmét a békéért, a biztonságért, az együttműködésért és a társadalmi haladásért.

A konferencia résztvevői síkraszállnak

– a háborús veszély gócainak megszüntetéséért tárgyalások útján és az érvényes megállapodások szigorú megtartásával, mindenekelőtt a közel-keleti konfliktus olyan átfogó és igazságos rendezéséért, amely szavatolja az izraeli csapatok kivonását az 1967-ben megszállt összes arab területről, a térség minden államának nemzeti függetlenségét, biztonságát és területi integritását, s biztosítja a palesztin nép törvényes jogát nemzeti államához; elleneznek mindenfajta beavatkozást a közel-keleti népek ügyeibe;

– Vietnam, Laosz és Kambodzsa népeinek további támogatásáért abban az erőfeszítésükben, amelyet az agresszív háború okozta károk helyrehozására tesznek, és abban a küzdelmükben, amelyet országaik békés és demokratikus fejlesztéséért folytatnak;

– az Angolai Népi Köztársaság kormányának, népének és azoknak az erőfeszítéseiknek a támogatásáért, amelyeket a nemzeti függetlenség megszilárdítása és a haladás útján való fejlődés végett fejtenek ki;

– a fasiszta junta börtöneiben sínylődő összes chilei hazafi és demokrata szabadon bocsátásáért, a nemzetközi szolidaritási kampányok fokozásáért a chilei nép harcának támogatására, amelyet az emberi jogok és a demokratikus szabadságjogok helyreállításáért folytat; az Uruguayban, Paraguayban, Guatemalában és néhány más latin-amerikai országban a kommunisták és más demokraták ellen alkalmazott terror és megtorlások haladéktalan megszüntetéséért;

– a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság minden irányú támogatásáért abban a harcában, amelyet az ország békés, mindenfajta külső beavatkozástól mentes, demokratikus egyesítéséért vív;

– az arab népek, a dél-afrikai népek, Namíbia és Zimbabwe népei és mindazok anti-imperialista harcának támogatásáért, akik a gyarmatosítás és a fajüldözés ellen küzdenek és agressziók áldozatai;

– a fajüldöző rendszerek elleni kereskedelmi embargóra vonatkozó ENSZ-határozatok pontos megtartásáért, azért, hogy minden állam szakítsa meg kapcsolatait a Dél-afrikai Köztársaság kormányával, és elsősorban azért, hogy teljesen szüntessék meg a fegyverszállításokat ebbe az országba.

A nemzetközi kapcsolatok demokratizálása és az egyenjogúság, a minden nép számára kölcsönös előnyök alapján a nemzetközi együttműködés fejlesztése fontos cél az imperializmustól és a neokolonializmustól mentes olyan nemzetközi közösség kialakításáért vívott harcban, amelyben a nagy aránytalanságokat a fejlett és a fejlődő országok között meg lehet szüntetni, és amely minden egyes nemzet teljes függetlenségén és az emberiség problémáinak megoldásában való tevékeny részvételén alapul.

A béke biztosítása, a nemzetközi konfliktusok igazságos rendezése, a biztonság megszilárdítása és a leszerelésre irányuló gyakorlati lépések megtétele érdekében

mindinkább szükségessé válik a széles körű nemzetközi együttműködés. Szükség van erre azért, hogy előbbre vihessük az új, igazságos nemzetközi gazdasági kapcsolatok kialakítását. Szükséges ez az együttműködés az olyan bonyolult és alapvető problémák megoldásához is, mint az éhezés a világon, az analfabetizmus, a környezetvédelem, a légkör és a tengerek szennyeződése, az új energiaforrások feltárása és hasznosítása, a természeti katasztrófák elhárítása, a legveszélyesebb betegségek megelőzése és gyógyítása.

Ez megköveteli a gyarmatosítás és a neokolonializmus megszüntetését; egy új nemzetközi gazdasági rend kialakítását; az országok és elsősorban a legkevésbé fejlett országok gazdasági és társadalmi fejlődéséhez szükséges feltételek biztosítását; egy olyan széles körű nemzetközi együttműködés megszervezését, amely támogatná a fejlődő országok népeinek saját erőfeszítéseit a közöttük és a fejlett országok között meglevő szakadék áthidalására; minden egyes nép azon jogának akadálytalan gyakorlását, hogy nemzeti kincseivel szuverénül rendelkezzék; minden államnak a lehetőséget arra, hogy hozzájusson a modern tudomány és technika vívmányaihoz; a nyersanyagok és a mezőgazdasági termények árai, valamint az ipari termékek árai közötti igazságos arány kialakítását; a kereskedelmi kapcsolatok széles körű fejlesztését mindenfajta mesterséges korlát és hátrányos megkülönböztetés nélkül. Az európai országok ezeknek a céloknak az eléréséhez jelentős mértékben hozzá tudnak járulni.

A szocialista országok, az el nem kötelezett országok mozgalma, a fejlődő országok forradalmi és haladó erői, a munkásmozgalom és a demokratikus mozgalmak harcolnak az igazságosságon és az egyenjogúságon alapuló új nemzetközi politikai és gazdasági kapcsolatok kialakításáért. Korunk e követelményének megvalósításához a kapitalista országokban is egyre szélesebb politikai és gazdasági körök járulnak hozzá. Az ilyen kapcsolatok az egész világon a békének, a feszültség enyhítésének és a társadalmi haladásnak az ügyét szolgálják, és teljes mértékben megfelelnek Európa munkásosztálya és néptömegei érdekeinek.

A konferencián részt vevő kommunista és munkáspártok nagy jelentőségűnek tartják az Egyesült Nemzetek Szervezetének szerepét a nemzetközi problémák megoldásában, valamennyi állam egyenjogú részvételével az államok együttműködésének és kölcsönös megértésének fejlesztésében, a biztonság megszilárdításában és a tartós béke szavatolásában az egész világon.

A konferencia résztvevői felhívják Európa dolgozóit, demokratikus és békeszerető erőit, hogy újabb erőfeszítésekkel és újabb akciókkal erősítsék szolidaritásukat a világ népeivel a szabadságukért és függetlenségükért vívott harcban. Ez a harc nemzeti és társadalmi egyenjogúságuk megszilárdításának legfontosabb tényezője lesz, és egyben fontos hozzájárulás az egész világ békéjéhez, biztonságához és társadalmi haladásához.

*

A konferencia résztvevőinek véleménye szerint azoknak a céloknak az elérésével, amelyekért síkraszállnak, számottevő előrehaladás történne azon az úton, hogy Európa a béke, a biztonság, az együttműködés és a társadalmi haladás földrészévé váljon. Hangsúlyozzák eltökéltségüket, hogy a feszültség enyhülése nyomán létrejött lehető-

ségeket olyan kézzelfogható eredmények elérésére használják fel, amelyek egybevágnak mind a dolgozók osztályérdekeivel, mind pedig minden egyes nép nemzeti érdekeivel és az egész emberiség haladásának érdekeivel.

A konferencián képviselt kommunista és munkáspártok fellépnek a konstruktív párbeszédért minden demokratikus erővel – mindezen erők sajátos arculatának és önállóságának teljes fenntartása mellett – avégett, hogy a békéért, a biztonságért és a társadalmi haladásért vívott harcban gyümölcsöző együttműködés alakuljon ki. Felhívják a munkásosztályt, a parasztságot, a középrétegeket, a tudomány és a kultúra képviselőit, a nőket, a fiatalokat, minden haladó, demokratikus és békeszerető erőt és pártot, a demokratikus tömegszervezeteket, hogy sokszorozzák meg erőfeszítéseiket földrészünk békés jövője, Európa minden nemzetének és népének felvirágzása érdekében.

Több mint három évtized telt el a fasizmus felett aratott nagy győzelem óta. Európa átalakítása a tartós béke földrészévé: a legszebb emlékműve lesz mindazoknak, akik ezért a győzelemért harcoltak és életüket áldozták. A berlini konferencián részt vevő kommunista és munkáspártok meg vannak győződve róla, hogy a találkozójukon kitűzött nagy célok megvalósítása megfelel minden nép érdekeinek, és fontos hozzájárulás lesz a békéhez, a nemzeti függetlenséghez, a demokráciához és a szocializmushoz az egész földkerekségen.

Az európai kommunista és munkáspártok konferenciája.
Berlin, 1976. június 29–30.
Kossuth Könyvkiadó 1976. 239–262. old.

II

ÁLTALÁNOS JELLEGŰ DOKUMENTUMOK

[7]

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJA XX. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA ALAPJÁN[1]

(1956. FEBRUÁR 24.)

(Részlet)

[. . .] A kongresszus megállapítja, hogy a nemzetközi viszonyok terén a beszámolási időszakot a nemzetközi feszültség bizonyos enyhülése, továbbá az jellemzi, hogy a nemzetközi élet küzdőterén a béke megszilárdításának reális távlatai nyíltak meg. A Szovjetunió a Kínai Népköztársasággal és a többi népi demokratikus országgal együtt kellő időben számos nagy fontosságú külpolitikai lépést tett a béke és a biztonság megszilárdítása érdekében.[2] Ezeket az intézkedéseket minden békeszerető erő hathatósan támogatta.

[1] Az SZKP XX. kongresszusa 1956. február 14–25. között ülésezett. A kongresszusi beszámolókat N. Sz. *Hruscsov*, P. G. *Moszkatov* és N. A. *Bulganyin* tartották.

[2] 1953. július 27-én megkötötték a koreai fegyverszüneti egyezményt, 1954. július 21-én pedig az indokínai béke helyreállításáról szóló genfi egyezményt. 1955. május 15-én Bécsben a négy nagyhatalom képviselői aláírták az osztrák államszerződést. 1955. január 25-én a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnöksége rendeletet hozott a Szovjetunió és Németország közötti hadiállapot megszüntetéséről, majd szeptember 14-én diplomáciai kapcsolatra lépett a Német Szövetségi Köztársasággal. 1955. június 2-án szovjet–jugoszláv kormánynyilatkozatot írtak alá Belgrádban a két ország közötti kapcsolatok rendezéséről. 1955 nyarán, illetve őszén Genfben összeült a Szovjetunió, az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Franciaország kormányfőinek, illetve külügyminisztereinek tanácskozása, amelyen a nemzetközi feszültség csökkentésére irányuló nyilatkozatot fogadtak el stb.

Az események menete szemléltetően mutatja, hogy a nemzetközi fejlődésben gyökeres változások mentek végbe, amelyek a szocializmus állásait erősítik. Korunk fő jellegzetessége, hogy a szocializmus túlnőtt egy ország keretein, és világrendszerré vált, a kapitalizmus pedig erőtlennek bizonyult arra, hogy megakadályozza ezt a világtörténelmi folyamatot. A Szovjetunióban, a Kínai Népköztársaságban, a Lengyel Népköztársaságban, a Csehszlovák Köztársaságban, a Magyar Népköztársaságban, a Román Népköztársaságban, a Német Demokratikus Köztársaságban, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságban, a Mongol Népköztársaságban, a Vietnami Demokratikus Köztársaságban további nagyarányú gazdasági és kulturális fellendülés megy végbe, növekszik a dolgozók jóléte, erősödik a kommunista és munkáspártok mögé, a szabadon választott kormányok mögé mind szorosabban felzárkózó népek erkölcsi-politikai egysége. Jelentős eredményeket ért el a szocialista építés terén Jugoszlávia is. A szocialista úton haladó országok gazdasági fejlődése szilárd alapokon, az egyenjogú felek mindinkább erősödő együttműködésének és testvéri kölcsönös segítségnyújtásának alapján megy végbe.

A kapitalista világra – amelynek övezete jelentősen összeszűkült – a mélyreható ellentmondások további éleződése jellemző. A tőkésországok termelése a háborút követő évtizedben a gazdaság militarizálása és a fegyverkezési hajsza, a külső gazdasági terjeszkedés fokozása, az állótőke felújítása és a dolgozók kizsákmányolásának nagyarányú fokozása révén bizonyos növekedést ért el, de ez a növekedés nem szilárdította meg a kapitalizmus gazdaságát. Sőt ellenkezőleg, a tőkés gazdaság még ingatagabb lett. A kapitalista rendszer általános válsága tovább mélyült. A kapitalizmus megoldhatatlan ellentmondása – a jelenkori termelőerők és a tőkés termelési viszonyok ellentmondása – még inkább kiéleződik; mélyülnek az ellentétek az értékesítési piacokért és a befolyási övezetekért küzdő kapitalista államok között; növekednek és mélyülnek a társadalmi ellentétek. A munkásosztály kizsákmányolásának fokozódása, a drágaság növekedése, a katonai célokat szolgáló adók nagymérvű emelkedése, a számos tőkésországban jelentkező krónikus munkanélküliség leszorítja a dolgozók életszínvonalát; fokozódik az a harc, amelyet a munkásosztály, a széles néptömegek vívnak létfontosságú jogaikért és érdekeikért. A kapitalizmus elkerülhetetlenül újabb gazdasági és társadalmi megrázkódtatások felé halad.

Ebben a helyzetben világosan megmutatkozott a nemzetközi események alakulásának két ellentétes fő iránya.

Az egyik oldalon az imperialista hatalmak, élükön a reakciós amerikai körökkel, röviddel a háború befejezése után „erőpolitikába" kezdtek, amely e hatalmak legagresszívabb köreinek, a munkás-, demokratikus és nemzeti felszabadító mozgalmak elnyomására, a szocializmus táborának aláásására és a maguk világuralmának megvalósítására irányuló törekvéseit juttatja kifejezésre. Ez a politika a gyakorlatban féktelen fegyverkezési hajszát jelent, azt jelenti, hogy amerikai katonai támaszpontokat létesítenek a Szovjetunió és a népi demokratikus országok határai mentén, agresszív tömböket tákolnak össze a szocialista tábor országai ellen, úgynevezett hidegháborút folytatnak a szocialista államok ellen, új, véres háborúkra készülődnek.

A másik oldalon mindinkább növekednek és gyarapodnak azok az erők, amelyek

a nemzetközi küzdőtéren a tartós békéért és a népek biztonságáért szállnak síkra. Ezek az erők aktívan harcolnak a háborús veszély elhárításáért, a különböző gazdasági és társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett éléséért. Ugyanakkor döntő jelentőségű az a tény, hogy a szocializmus nemzetközi tábora állandóan erősödik, s egyre növekvő befolyást gyakorol a világesemények menetére. A béke erői jelentősen megnövekedtek, amikor a nemzetközi küzdőtéren feltűnt azoknak a békeszerető európai és ázsiai államoknak csoportja, amelyek külpolitikájuk alapelvének nyilvánították ki, hogy nem vesznek részt katonai tömbökben. Ilyen formában kiterjedt „békeövezet" jött létre, amely Európa és Ázsia szocialista, valamint nem szocialista, de békeszerető államait egyaránt magában foglalja, s a földkerekség lakosságának több mint felét felöleli.

A háborút követő időszak világtörténelmi jelentőségű eseménye az imperializmus gyarmati rendszerének szétesése. A gyarmati és félgyarmati népek nemzeti felszabadító harcát a legutóbbi évtized leforgása alatt nagy győzelmek koronázták: több mint egymilliárd-kétszázmillió ember, vagyis a Föld lakosságának majdnem a fele megszabadult a gyarmati és félgyarmati függőségtől. Napirenden van a gyarmati rendszer teljes felszámolása. Beköszöntött a világtörténelemnek az a nagy, Lenin által előre látott korszaka, amikor Kelet népei tevékenyen részt vesznek az egész világ sorsának intézésében, s a nemzetközi viszonyok hatalmas, új tényezőivé válnak.

A háborús veszély elleni harcban a legaktívabb és a legkövetkezetesebb harcosoknak a kommunista pártok bizonyultak, amelyek a béke fenntartásáért, a dolgozók érdekeiért és az országaik nemzeti függetlenségéért vívott harc élvonalában küzdenek. Ugyanakkor más társadalmi körök is nagy számban helyezkednek háborúellenes álláspontra. A béke megszilárdítása szempontjából igen fontos, hogy mindenki, aki ellenzi a háborút, egységfrontban lépjen fel, és ne csökkentse erőfeszítéseit a béke fenntartásáért folyó harcban. Ezen a téren óriási jelentőségű a munkásmozgalom kettészakítottságának felszámolása, a gyakorlati érintkezés megteremtése egyrészt a kommunista pártok, másrészt a szocialisták és a többi olyan párt között, amely valóban meg akarja védeni a békét, harcolni akar az imperialista elnyomás ellen, védelmezni akarja népeinek nemzeti érdekeit, a demokráciát és a függetlenséget.

A kongresszus helyesli az SZKP Központi Bizottságának és a Szovjetunió kormányának békeszerető külpolitikáját, amely a nemzetközi feszültség enyhítése, a béke megszilárdítása és a demokratikus erők állásainak erősítése terén nagy eredményeket hozott.

A párt XX. kongresszusa teljes egészében helyesnek tartja a Központi Bizottság és a szovjet kormány arra irányuló törekvéseit, hogy a békés egymás mellett élés lenini elve alapján javítsa a kapcsolatokat, erősítse a kölcsönös bizalmat és fejlessze az együttműködést minden országgal. Ebben nagy szerepet játszhat a nemzetközi kapcsolatok terén ismert öt elv, amelyet sok állam és a széles közvélemény támogat: a területi integritás és a szuverenitás kölcsönös tiszteletben tartása, a meg nem támadás, az egymás belügyeibe való be nem avatkozás, az államok kapcsolatainak az egyenlőség és a kölcsönös előnyök alapján való fejlesztése, a békés egymás mellett élés és a gazdasági együttműködés. Ezek az elvek a jelenlegi viszonyok között a különböző társadalmi rendszerű államok kölcsönös kapcsolatainak legjobb formáját

jelentik, és alapul szolgálhatnak ahhoz, hogy a földkerekség valamennyi állama között tartós, békés kapcsolatok jöjjenek létre.

Az élet mindenben igazolta, hogy helyesek és időszerűek a Szovjetuniónak, a Kínai Népköztársaságnak és más békeszerető államoknak a leszerelésre, az atom- és a hidrogénfegyver eltiltására, az európai kollektív biztonság szavatolására és az ázsiai kollektív biztonság szavatolására irányuló javaslatai.[3] E nagy fontosságú problémák megoldása megteremti a tartós és szilárd béke alapját, s elősegíti más fontos rendezetlen problémák, köztük a német kérdés megoldását.

A világbéke megszilárdítása szempontjából óriási jelentőségű volna a világ két legnagyobb hatalma – a Szovjetunió és az Egyesült Államok, valamint a Szovjetunió és más nagyhatalmak – így Anglia és Franciaország – közötti tartós baráti kapcsolatok megteremtése.

A XX. kongresszus időszerűnek és helyesnek tartja a Szovjetunió e célt szolgáló intézkedéseit, és teljes egészében egyetért azokkal.

Az európai népek tartós békéjének és biztonságának érdekei megkövetelik a Szovjetunió és a nyugat-európai országok kapcsolatainak további javítását. A Szovjetuniónak, akárcsak Nagy-Britanniának, Franciaországnak, Olaszországnak, akárcsak Lengyelországnak, Csehszlovákiának, Jugoszláviának, Svédországnak, Finnországnak, Norvégiának, Görögországnak, Ausztriának és minden európai országnak létérdeke, hogy megakadályozza egy újabb háború kitörését Európában, amely az első és a második világháborúban döntő ütközetek színtere volt. Létérdeke ez a német népnek is. A háborús összeütközések megakadályozásáért vívott harc közös érdekei tehát Európa minden államát és népét egyesítik.

A jelenlegi nemzetközi helyzetben különösen fontos a Szovjetunió és a keleti országok közötti barátság és együttműködés kiterjesztése és erősítése. A XX. kongresszus nagy jelentőséget tulajdonít e feladat megoldásának, s helyesli, hogy az utóbbi időben jó, baráti kapcsolatok alakultak ki az Indiai Köztársasággal, valamint Burmával, Afganisztánnal és Egyiptommal.[4]

A béke és a demokrácia ügyét erősíti az a tény is, hogy az arab országok népei egyre határozottabban törekednek nemzeti függetlenségük megvédésére és megszilárdítására.

A XX. kongresszus megelégedéssel állapítja meg, hogy a Szovjetunió csaknem valamennyi szomszédos országgal baráti, jószomszédi viszonyt létesített. Nem kétséges, hogy a Szovjetuniónak Iránnal, Törökországgal és Pakisztánnal létesítendő normális kapcsolatai megfelelnének ezen országok létérdekeinek, a béke ügye és a népek biztonsága érdekeinek.

Az országok közötti együttműködés alapjának kiszélesítésében nagy szerep vár a nemzetközi kereskedelemre, de nem kevésbé fontos a kulturális kapcsolatok fejlesztése sem.

[3] Az 1955. július 18. és 23. között tartott genfi négyhatalmi kormányfői találkozón az európai biztonságról, a leszerelésről és a kelet-nyugati kapcsolatokról tanácskoztak. Ugyanezek a kérdések szerepeltek a négyhatalmi külügyminiszteri értekezleten (1955. október 27–november 16.) is.

[4] 1955 végén vezető szovjet államférfiak baráti látogatást tettek Indiában, Burmában és Afganisztánban.

A XX. kongresszus megállapítja, hogy most különösen nagy jelentőségűek a jelenlegi nemzetközi fejlődés döntő elvi kérdései: a két rendszer békés egymás mellett élése, a háborúk elhárításának lehetőségei napjainkban, és a szocializmusba való átmenet formái a különböző országokban.

A Szovjetunió külpolitikájának általános vezérfonala mindig a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének lenini elve volt, és az lesz a jövőben is.

A kommunista társadalom építését vezető pártunk minden erejével azon van, hogy megakadályozza a háború kirobbantását. A párt abból a megingathatatlan lenini útmutatásból indul ki, hogy az új társadalmi rend megvalósítása az egyik vagy másik országban – az illető országban élő népek belügye. A kongresszus megelégedéssel állapítja meg, hogy a békés egymás mellett élés elve mind szélesebb elismerésre talál.

A Szovjetuniónak, a szocialista országoknak és a többi békeszerető országnak az egész világ széles néptömegeinek legfontosabb feladata a tartós béke megőrzése és megszilárdítása, egy újabb háború és egy újabb agresszió elhárítása. A jelenlegi nemzetközi körülmények között létrejöttek a reális lehetőségek ahhoz, hogy megfékezzük az imperializmus agresszív erőit, és ne engedjük belesodorni a népeket újabb háborúkba, amelyek a haditechnika mai színvonalán elképzelhetetlen nyomort és pusztulást hoznának a népekre. A földkerekségen ma már a tőkés rendszer nem egyedül létezik. Létrejött a hatalmas, békeszerető szocialista tábor, s fennállása következtében a békeszerető erőknek az agresszió elhárításához nemcsak erkölcsi, hanem anyagi eszközök is rendelkezésére állnak. Ezenkívül fennáll azoknak az együttesen sok százmillió lakosságú államoknak egy nagy csoportja, amelyek tettekkel lépnek fel a háború ellen. Létrejött a béke híveinek hatalmas, minden népet magával ragadó mozgalma. Óriási erővé vált a tőkésországokban a munkásmozgalom.

Ilyen körülmények között természetesen érvényben marad az a lenini tétel, hogy mivel létezik az imperializmus, fennmarad a háborúk keletkezésének gazdasági alapja is. Ezért igen nagy éberséget kell tanúsítanunk. Amíg a világon fennmarad a kapitalizmus, a tőkés monopóliumok érdekeit képviselő reakciós erők továbbra is háborús kalandokra és agresszióra fognak törekedni, megkísérelhetik háború kirobbantását. De a háború nem végzetszerű, nem elkerülhetetlen. Ma hatalmas társadalmi és politikai erők vannak, amelyek komoly eszközökkel rendelkeznek ahhoz, hogy ne csak megakadályozzák az imperialistákat a háború kirobbantásában, ha ezt megkísérelnék, hanem egyszersmind megsemmisítően visszaverjék az agresszorokat, meghiúsítsák kalandor terveiket. Ehhez arra van szükség, hogy mindenki, aki ellenzi a háborút, legyen éber és álljon készen, egységfrontban lépjen fel, és ne csökkentse erőfeszítéseit a béke fenntartásáért és megszilárdításáért folyó harcban.

A nemzetközi küzdőtéren mélyreható történelmi változások mentek végbe a szocializmus javára, s ezzel kapcsolatban új távlatok nyílnak meg az országoknak a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenete terén.

A Szovjetunió Kommunista Pártja abból a lenini tételből indul ki, hogy „minden nemzet eljut a szocializmushoz, ez elkerülhetetlen, de nem teljesen egyformán fognak eljutni, mindegyik sajátos vonást kölcsönöz majd a demokrácia ilyen vagy olyan formá-

jának, a proletárdiktatúra ilyen vagy olyan válfajának, a társadalmi élet különféle területein végrehajtott szocialista átalakítások ilyen vagy olyan ütemének".[5]

A szocializmus útján haladó országok fejlődésének történelmi tapasztalatai teljes mértékben igazolták ezt a lenini tételt. Ma a társadalom szocialista átalakításának szovjet formája mellett ott van a népi demokratikus forma. Ez tíz év alatt minden vonatkozásban kiállta a próbát, és teljesen bevált. A népi demokratikus államokban az egyes országok körülményeinek megfelelően ugyancsak számos árnyalati eltérést és különbséget találunk. A szocialista építésbe sok sajátszerűséget visz a Kínai Népköztársaság, amelynek gazdasága a forradalom győzelméig rendkívül elmaradott, s félfeudális és félgyarmati jellegű volt. A népi demokratikus állam a kulcspozíciók birtokbavétele alapján a magánipar és a magánkereskedelem békés átalakításának, a szocialista gazdaság szerves részévé váló fokozatos átváltoztatásának irányvonalát követi.

Egészen törvényszerű, hogy a szocializmusba való átmenet formái egyre változatosabbak lesznek. Emellett nem feltétlenül szükséges, hogy e formák megvalósulása minden körülmények között polgárháborúval kapcsolódjon egybe. A leninizmus azt tanítja, hogy az uralkodó osztályok önként nem mondanak le a hatalomról. De a harc hevességének nagyobb vagy kisebb foka, az erőszak alkalmazása vagy mellőzése a szocializmusba való átmenet folyamán nem annyira a proletariátustól függ, mint a dolgozók túlnyomó többségének akaratával szembehelyezkedő kizsákmányolók ellenállásának mértékétől, attól, hogy alkalmaznak-e erőszakot maguk a kizsákmányoló osztályok.

Nem kétséges, hogy számos kapitalista országban, ahol a kapitalizmus még erős, ahol hatalmas katonai és rendőri apparátus összpontosul a kezében – elkerülhetetlen az osztályharc komoly kiéleződése.

Ugyanakkor annak következtében, hogy a nemzetközi küzdőtéren gyökeres változások mentek végbe a szocializmus javára, s a szocializmus nagy vonzóerővé vált a munkások, a parasztok, a dolgozó értelmiség számára, kedvezőbb feltételek jönnek létre a szocializmus győzelméhez. Az élcsapata által vezetett munkásosztálynak a jelenlegi körülmények között több kapitalista országban reális lehetősége van arra, hogy vezetése alatt egyesítse a nép túlnyomó többségét, és biztosítsa a fő termelési eszközöknek a nép kezébe adását. A jobboldali burzsoá pártok és az általuk alakított kormányok egyre gyakrabban buknak meg. Ilyen körülmények között a munkásosztálynak, maga köré tömörítve a dolgozó parasztságot, az értelmiség széles köreit, minden hazafias erőt, és erélyesen visszaverve az opportunista elemeket – akik nem képesek szakítani a kapitalistákkal és a földesurakkal való paktálás politikájával –, megvan a lehetősége arra, hogy megverje a reakciós, népellenes erőket, szilárd többséget szerezzen a parlamentben, és azt a burzsoá demokrácia szervéből az igazi népakarat eszközévé tegye.

A kongresszus hangsúlyozza, hogy azért jöttek létre más országokban kedvezőbb feltételek a szocializmus győzelméhez, mert a szocializmus győzelmet aratott a Szovjetunióban és győzedelmeskedik a népi demokratikus országokban. E győzelem elen-

[5] *Lenin* Összes Művei. 30. köt. Kossuth Könyvkiadó 1971. 120. old.

gedhetetlen feltétele volt a marxizmus–leninizmus diadala, a reformizmus és az opportunizmus ideológiája ellen vívott következetes és erélyes harc.

A kongresszus külpolitikai téren a következő feladatokat tűzi az SZKP Központi Bizottsága elé:

Következetesen kell folytatni az államok társadalmi rendjükre való tekintet nélküli békés egymás mellett élésének politikáját. Erőteljes harcot kell folytatni a békéért és a népek biztonságáért, az államok közti bizalom megteremtéséért, s arra kell törekedni, hogy a nemzetközi feszültség elért enyhülése tartós békévé váljék.

Minden módon erősíteni kell a baráti kapcsolatokat a Kínai Népköztársasággal és minden népi demokratikus országgal, szem előtt tartva, hogy minél összeforrottabbak és hatalmasabbak lesznek a szocialista államok, annál jobban áll majd a béke ügye.

Erősíteni kell a barátságot és az együttműködést a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság testvéri népeivel.

Erősíteni kell a barátság és együttműködés szálait az Indiai Köztársasággal, a Burmai Unióval, Afganisztánnal, Egyiptommal, Szíriával, Indonéziával és más államokkal, amelyek a béke mellett vannak; támogatni kell azokat az országokat, amelyek nem hagyják magukat bevonni agresszív tömbökbe; közeledni kell mindama erőkhöz, amelyeknek érdekük a béke fenntartása.

Fejleszteni kell és erősíteni kell a baráti kapcsolatokat Finnországgal, Ausztriával, Svédországgal és más semleges országokkal.

Az Egyesült Államokkal, Angliával, Franciaországgal, Olaszországgal, Nyugat-Németországgal, Japánnal és a szomszédos államokkal – Törökországgal, Iránnal, Pakisztánnal – való kapcsolatok további javítására irányuló aktív politikát kell folytatni, törekedni kell a kölcsönös bizalom erősítésére, a gazdasági kapcsolatok messzemenő fejlesztésére, a kultúra és a tudomány terén az érintkezés és az együttműködés kiterjesztésére.

Fejleszteni és erősíteni kell a szovjet nép testvéri kapcsolatait minden ország dolgozóival.

Éber figyelemmel kell kísérni azoknak a köröknek a mesterkedéseit, amelyeknek nem érdekük a nemzetközi feszültség enyhülése, idejében le kell leplezni a béke ellenségeinek aknamunkáját. Meg kell tenni a szükséges intézkedéseket szocialista államunk védelmi erejének további növelésére, védelmünket a korszerű haditechnika és haditudomány színvonalán kell tartani, gondoskodni kell hazánk biztonságáról [...]

Az SZKP XX. kongresszusa.
Szikra 1956. 545–554. old.

[8]

A SZEMÉLYI KULTUSZNAK ÉS KÖVETKEZMÉNYEINEK LEKÜZDÉSÉRŐL

AZ SZKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK HATÁROZATA[1] (1956. JÚNIUS 30.)

(Részlet)

[...] Hogyan történhetett, hogy a szovjet szocialista rend viszonyai között megszületett és elterjedt Sztálin személyének kultusza, annak minden negatív következményével?

E kérdés megvizsgálásánál egyaránt figyelembe kell venni mindazokat az objektív, konkrét feltételeket, amelyek között a szocializmus építése a Szovjetunióban folyt, továbbá néhány, Sztálin személyes tulajdonságaival összefüggő szubjektív tényezőt.

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom úgy került be a történelembe, mint a tőkés társadalom átalakításának – a munkásosztály vezetésével végrehajtott forradalmi átalakításának – klasszikus példája. Más országok kommunista pártjai, a haladó és demokratikus erők kivétel nélkül mind a bolsevik párt hősi harcának, a világ első szocialista államának, a Szovjetuniónak a példáján tanulják meg a jelenlegi társadalmi fejlődés által felvetett alapvető társadalmi kérdések megoldásának tapasztalatait. Országunk dolgozói a szocialista társadalom építésének majdnem négy évtizede alatt óriási tapasztalatokat gyűjtöttek, amelyeket tanulmányoznak és alkotóan, saját konkrét feltételeikre alkalmazva sajátítanak el a többi szocialista ország dolgozói.

Ez volt a történelemben az első kísérlet a szocialista társadalom felépítésére. Ez a társadalom szüntelen útkeresés közepette, sok olyan igazságnak a gyakorlati ellenőrzése közben alakult ki, amelyet a szocialisták azelőtt csak általános vonásokban, elméletben ismertek. Több mint negyed században át a szovjetország volt az egyetlen ország, amely az emberiség számára a szocializmushoz vezető utat építette. Kapitalista gyűrűben levő ostromlott erődhöz hasonlított. A szovjetország nyugati és keleti ellenségei a 14 állam 1918–1920-as összeomlott intervenciója után folytatták a Szovjetunió elleni újabb „keresztes hadjáratok" előkészítését. Az ellenség nagyszámban küldött a Szovjetunióba kémeket és kártevőket, s minden eszközt megragadott, hogy aláaknázza a világ első szocialista államát. A Szovjetunió elleni újabb imperialista agresszió veszélye különösen megnőtt a fasizmus 1933-as németországi hatalomra jutása után. A fasizmus a kommunizmus megsemmisítését, a Szovjetuniónak, a dolgo-

[1] Az SZKP XX. kongresszusa nyomán került sor a KB 1956. júniusi ülésén a személyi kultusz mélyebb összefüggéseinek és következményeinek feltárására, hátterének elvi megvilágítására. Beható vita után itt fogadták el „A személyi kultusznak és következményeinek leküzdéséről" c. határozatot.

zók első államának megsemmisítését hirdette céljaként. Mindenki emlékezik az „antikomintern paktum", a „Berlin–Róma–Tokió-tengely" létrejöttére, amelyeket az egész nemzetközi reakció erői aktívan támogattak.[2] A szovjetország az új háború akut veszélyének légkörében, amikor a nyugati hatalmak elutasították a Szovjetunió által a fasizmus megzabolázására és a kollektív biztonság megszervezésére több ízben is javasolt intézkedéseket, kénytelen volt minden erejét megfeszíteni a védelem erősítésére, az ellenséges kapitalista környezet mesterkedései elleni harcra. A pártnak – tekintettel a külső ellenségekre – az egész népet az állandó éberség és harci készenlét szellemében kellett nevelnie.

A nemzetközi reakció mesterkedései annál veszélyesebbek voltak, mivel az országban hosszú időn át elkeseredett osztályharc folyt, ekkor dőlt el a „ki kit győz le" kérdése. Lenin halála után a pártban aktivizálódtak az ellenséges irányzatok – a trockisták, a jobboldali opportunisták, a burzsoá nacionalisták, akik elvetették azt a leninі elméletet, amely szerint lehetséges a szocializmus győzelme egy országban. Ez az álláspont ténylegesen a kapitalizmus visszaállításához vezetett volna a Szovjetunióban. A párt kíméletlen harcot indított a leninizmus ezen ellenségei ellen.

A kommunista párt a lenini útmutatásokat teljesítve hozzálátott az ország szocialista iparosításához, a mezőgazdaság kollektivizálásához és a kulturális forradalom megvalósításához. A szovjet népnek és a kommunista pártnak e hatalmas feladatok megoldása, a szocialista társadalomnak egy egyedülálló országban folyó építése során hihetetlen nehézségeket és akadályokat kellett leküzdenie. Országunknak történelmileg igen rövid idő alatt, mindennemű külföldi gazdasági segítség nélkül fel kellett számolnia évszázados elmaradottságát, új, szocialista alapon kellett átépítenie egész népgazdaságát.

Ez a bonyolult nemzetközi és belső helyzet megkövetelte a vasfegyelmet, az éberség szakadatlan fokozását, a vezetés legszigorúbb centralizálását, ami szükségképpen negatív hatással volt egyes demokratikus formák fejlődésére. Országunknak az imperializmus egész világával folytatott kíméletlen harc közben bizonyos mértékig korlátoznia kellett a demokráciát. Ezt igazolta annak a harcnak a logikája, amelyet népünk a szocializmusért a kapitalista környezetben vívott. De a párt és a nép ezeket a korlátozásokat már akkor ideiglenesnek tekintette, amelyeket ki kell majd küszöbölni, amint erősödik a szovjet állam, s a demokrácia és a szocializmus erői világszerte fejlődnek. A nép tudatosan vállalta ezeket az ideiglenes áldozatokat, mivel napról napra látta a szovjet társadalmi rend mind újabb és újabb sikereit.

A szovjet nép a szocializmus építésének útján jelentkező mindeme nehézségeket leküzdötte a kommunista párt és a lenini fő irányvonalat következetesen megvalósító Központi Bizottság vezetésével.

A szocializmus győzelme ellenséges környezetben levő és a külső támadás állandó veszélyének kitett országunkban világtörténelmi jelentőségű hőstett volt, amelyet a szovjet nép vitt véghez. A gazdaságilag elmaradott ország az első ötéves tervek idő-

[2] Az „antikomintern paktumot" 1936. november 25-én kötötte Németország és Japán. 1937. november 6-án Olaszország, később pedig több más ország is csatlakozott az egyezményhez. A „Berlin–Róma–Tokió-tengely" az 1940. szeptember 27-i háromhatalmi megbeszélésen jött létre.

szakában a nép és a párt megfeszített, hősi erőfeszítései nyomán gigászi ugrást tett előre gazdasági és kulturális fejlődésében. A szocialista építés sikerei alapján emelkedett a dolgozók életszínvonala, egyszer s mindenkorra megszűnt a munkanélküliség. Az országban mélyreható kulturális forradalom ment végbe. A szovjet nép rövid idő alatt létrehozta a műszaki értelmiség nagyszámú kádereit, akik a világ technikai haladásának színvonalára emelkedtek, s világviszonylatban az első helyek egyikére juttatták a szovjet tudományt és technikát. E győzelmek lelkesítője és szervezője a kommunisták nagy pártja volt. A világ dolgozói a Szovjetunió példáján szemléltető módon meggyőződtek arról, hogy a hatalmat kezükbe vevő munkások és parasztok tőkések és földesurak nélkül sikeresen építhetik és fejleszthetik a széles néptömegek érdekeit kifejező és védelmező szocialista államukat. Mindez a világ valamennyi országában hatalmas, lelkesítő szerepet játszott a kommunista és munkáspártok befolyásának növekedésében.

I. V. Sztálin, aki hosszú időn át volt a párt Központi Bizottságának főtitkára, más vezetőkkel együtt tevékenyen harcolt a lenini útmutatások megvalósításáért. Őszinte híve volt a marxizmus–leninizmusnak, mint teoretikus és tekintélyes szervező vezette a párt harcát a trockisták, a jobboldali opportunisták és a burzsoá nacionalisták ellen, a kapitalista környezet cselszövései ellen. Ebben a politikai és eszmei harcban Sztálin nagy tekintélyre és népszerűségre tett szert. Azonban helytelenül az ő nevével kezdték összekapcsolni valamennyi nagy győzelmünket. A sikerek, amelyeket a kommunista párt és a Szovjetunió ért el, a Sztálinhoz címzett dicsőítések megszédítették őt. Ilyen körülmények között kezdett fokozatosan kialakulni Sztálin személyének kultusza.

A személyi kultusz fejlődését nagymértékben előmozdították I. V. Sztálin bizonyos egyéni tulajdonságai, amelyeknek negatív jellegére már Lenin rámutatott. Lenin 1922 végén levelet intézett az összeült pártkongresszushoz. A levélben ez állt:

„Sztálin elvtárs amióta főtitkár lett, felmérhetetlen hatalmat összpontosított kezében, és nem vagyok biztos benne, hogy mindig elég körültekintően tud majd élni ezzel a hatalommal." E levélnek 1923 január elején írt függelékében Lenin ismét visszatér Sztálin néhány, vezetőknél tűrhetetlen egyéni tulajdonságának kérdésére. „Sztálin túlságosan goromba – írta Lenin –, és ez a fogyatékosság, amely teljes mértékben elviselhető körünkben és kommunisták közötti érintkezésben, tűrhetetlenné válik a főtitkár tisztségében. Ezért javasolom az elvtársaknak, gondolkozzanak azon, hogyan kellene Sztálint erről a posztról áthelyezni és jelöljenek ki erre a helyre másvalakit, akinek csak egy előnye van Sztálin elvtárssal szemben, nevezetesen az, hogy türelmesebb, lojálisabb, udvariasabb és figyelmesebb az elvtársakkal, kevésbé szeszélyes stb."[3]

A XIII. pártkongresszuson[4], amely kevéssel Lenin halála után zajlott le, Lenin leveleit a küldöttek tudomására hozták. Eme okmányok megvitatása eredményeképpen célszerűnek tartották meghagyni Sztálint főtitkári tisztségében, de azzal, hogy vegye figyelembe Lenin bírálatát, és vonja le belőle a szükséges következtetéseket.

Sztálin, aki megmaradt a Központi Bizottság főtitkárának tisztségében, a Vlagyimir Iljics Lenin halálát követő első időszakban szem előtt tartotta az ő bíráló megjegyzé-

[3] *Lenin* Összes Művei. 45. köt. Kossuth Könyvkiadó 1975. 345. és 346. old.

[4] Az OK(b)P XIII. kongresszusa 1924. május 23–31. között ülésezett.

seit. Később azonban Sztálin mértéktelenül túlbecsülte a maga érdemeit, szilárdan hitt saját csalhatatlanságában. A pártdemokrácia és a szovjet demokrácia bizonyos korlátozásait, amelyek elkerülhetetlenek voltak az osztályellenség és ügynökei ellen vívott kíméletlen harc idején, majd később a német fasiszta területrablók ellen viselt háborúban, Sztálin kezdte a párt- és államélet normájává emelni, durván sárba tiporva a vezetés lenini elveit. A Központi Bizottság üléseit és a pártkongresszusokat rendszertelenül tartották, majd hosszú éveken át nem is hívták össze. Sztálin gyakorlatilag bírálhatatlanná vált.

A szocialista építés ügyének, a párt- és az állami demokrácia fejlődésének nagy ártalmára volt Sztálinnak az a tétele, amely szerint egyre jobban és jobban éleződik az osztályharc, amint a Szovjetunió halad előre a szocializmus felé. Ezt a tételt – amely csak átmeneti időszak bizonyos szakaszaiban volt helyes, amikor a „ki kit győz le" kérdése dőlt el, amikor kemény osztályharc folyt a szocializmus alapjainak felépítéséért – előtérbe helyezték 1937-ben, vagyis olyan időpontban, amikor a szocializmus már győzött országunkban, amikor a kizsákmányoló osztályokat és gazdasági alapjukat már felszámolták. Ez a hibás elméleti tétel a gyakorlatban a szocialista törvényesség legdurvább megsértésének és a tömeges megtorló rendszabályoknak szolgált megalapozásul.

Éppen e körülmények között alakult ki egyebek között az államvédelmi szervek különleges helyzete. E szervek iránt óriási bizalom nyilvánult meg, hiszen a forradalom vívmányainak megvédése terén kétségtelen érdemeket szereztek a nép és az ország előtt. Az államvédelmi szervek hosszú időn keresztül igazolták is ezt a bizalmat, s különleges helyzetük nem járt semmiféle veszéllyel. A helyzet azután változott meg, amikor a párt és a kormány fölöttük gyakorolt ellenőrzését fokozatosan felváltotta Sztálin személyes ellenőrző tevékenysége, a jogszabályok szokásos alkalmazása helyébe pedig az ő egyéni döntései léptek. Még bonyolultabbá vált a helyzet, amikor Berijának[5], a nemzetközi imperializmus ügynökének bűnös bandája került az államvédelmi szervek élére. A szovjet törvényességet súlyosan megsértették, és tömeges megtorlásokra került sor. Ellenséges cselszövések következtében megrágalmaztak és ártatlanul büntetéssel sújtottak sok becsületes kommunistát és párton kívüli szovjet embert.

A XX. pártkongresszus és a Központi Bizottság Sztálin halála után folytatott egész politikája ékesszólóan bizonyítja, hogy a Központi Bizottságon belül megvolt azoknak a vezetőknek kialakult lenini magva, akik mind a bel-, mind a külpolitika terén helyesen értették meg a napirendre került szükségleteket. Nem lehet azt mondani, hogy nem voltak ellenakciók azokkal a negatív jelenségekkel szemben, amelyek összefüggtek a személyi kultusszal és fékezték a szocializmus előrehaladását. Mi több, voltak meghatározott időszakok, például a háborús években, amikor Sztálin egyéni akciói lényegesen korlátozódtak, amikor lényegesen gyengültek a törvénytelenségek, az önkény stb. negatív következményei.

[5] Lavrentyij Pavlovics *Berija* (1899–1953) – 1938-ban került a belügyi népbiztosság élére. A törvénysértések és a koholt perek egyik fő irányítója volt. 1953-ban pártellenes fellépése és bűnös tevékenysége miatt halálra ítélték. (Lásd A Szovjetunió Kommunista Pártjának története. Kossuth Könyvkiadó 1972. 708–709. old.)

Ismeretes, hogy éppen a háború idején a Központi Bizottság tagjai, valamint kiváló szovjet hadvezérek a hátországban és az arcvonalban saját kezükbe vették a tevékenységet bizonyos területeken, önállóan hoztak döntéseket, és saját szervező, politikai, gazdasági és katonai munkájukkal, a helyi pártszervezetekkel és a szovjetek szervezeteivel vállvetve biztosították a szovjet nép győzelmét a háborúban. A győzelem kivívása után a személyi kultusz negatív következményei ismét nagy erővel kezdtek mutatkozni.

A Központi Bizottság lenini magva nyomban Sztálin halála után erélyes harcot kezdett a személyi kultusz és súlyos következményei ellen.

Felmerülhet a kérdés: miért nem szálltak szembe ezek az emberek nyíltan Sztálinnal és miért nem távolították el őt a vezetésből? A kialakult körülmények között ezt nem lehetett megtenni. A tények kétségtelenül arról tanúskodtak, hogy Sztálin vétkes sok olyan törvénytelenségben, amelyet különösen életének utolsó időszakában követtek el. Ugyanakkor azonban nem szabad elfelejteni, hogy a szovjet emberek olyan emberként ismerték Sztálint, aki mindig síkraszáll a Szovjetunió védelmében az ellenség merényleteivel szemben, harcol a szocializmus ügyéért. Ebben a harcban időnként méltatlan módszereket alkalmazott, megszegte a pártélet lenini elveit és normáit. Ez volt Sztálin tragédiája. De mindez egyszersmind megnehezítette az akkor elkövetett törvénytelenségek elleni harcot is, mivel a személyi kultusz légkörében a szocializmus építésének, a Szovjetunió erősödésének sikereit Sztálinnak tulajdonították.

Ilyen körülmények között érthetetlen lett volna a nép előtt minden ellene irányuló fellépés. És itt egyáltalán nem az egyéni bátorság hiányáról van szó. Világos, hogy ilyen helyzetben akárki szállt volna szembe Sztálinnal, nem részesült volna a nép támogatásában. Sőt, az akkori körülmények között az ilyesféle szembeszállást úgy értékelték volna, mint fellépést a szocializmus építésének ügye ellen, mint a párt és az egész állam egységének a kapitalista környezet viszonyai között rendkívül veszélyes aláaknázását. Emellett azok a sikerek, amelyeket a Szovjetunió dolgozói kommunista pártjuk vezetésével vívtak ki, méltán töltötték el büszkeséggel minden szovjet ember szívét, és olyan légkört teremtettek, amelyben az egyes hibák és fogyatékosságok az óriási sikerek mellett kevésbé jelentőseknek tűntek, e hibák negatív következményeit pedig gyorsan ellensúlyozták a párt és a szovjet társadalom hatalmas arányokban növekvő életerői.

Tekintetbe kell venni azt a körülményt is, hogy sok tény és Sztálin sok helytelen intézkedése, különösen a szovjet törvényesség megsértése terén, csupán az utóbbi időben, már Sztálin halála után, főként a Berija-banda leleplezésével és az államvédelmi szervek pártellenőrzésének megteremtésével kapcsolatban vált ismeretessé.

Ezek a fő feltételek és okok, amelyek oda vezettek, hogy I. V. Sztálin személyének kultusza kialakult és elterjedt. Magától értetődik, hogy az elmondottak megmagyarázzák, de egyáltalán nem igazolják I. V. Sztálin személyének kultuszát és e személyi kultusznak pártunk által olyan élesen és igazságosan elítélt következményeit. [...]

A személyi kultusznak és következményeinek leküzdéséről. Az SZKP KB határozata. Szikra 1956. 12–20. old.

[9]

A NEMZETKÖZI MUNKÁSMOZGALOM ÉS EGYSÉGÉNEK KÉRDÉSEIRŐL

PALMIRO TOGLIATTI FELJEGYZÉSE[1] (1964. AUGUSZTUS)

Indulásom előtt néhány nappal érkezett meg Rómába az SZKP levele a nemzetközi értekezlet előkészítő ülésre szóló meghívással. Nem nyílt tehát lehetőségünk arra, hogy a Vezetőség közös összejövetelén tanulmányozzuk a levelet, azért sem, mert sok elvtárs távol volt. Csupán a Titkárság néhány tagjával folytathattunk rövid eszmecserét. A levelet a párt Központi Bizottsága elé fogjuk terjeszteni, mely szeptember közepén tart ülést. Addig is bizonyos azonban, hogy részt fogunk venni, mégpedig aktívan az előkészítő ülésen. Továbbra is vannak viszont kétségeink és fenntartásaink a nemzetközi értekezlet célszerűségével kapcsolatban, főleg azért, mert ma már nyilvánvaló, hogy az értekezletről a kínai párton kívül a pártok egy nem elhanyagolható csoportja is távol fog maradni. Magán az előkészítő ülésen kétségkívül lehetőségünk nyílik majd rá, hogy kifejtsük és megindokoljuk álláspontjainkat, azért is, mert azok a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom problémáinak egész sorát érintik. Ezekre a problémákra fogok röviden utalni a jelen emlékeztetőmben, többek között azért, hogy megkönnyítsem a további eszmecserét önökkel, amikor ez lehetővé válik.

A KÍNAI ÁLLÁSPONTOKKAL SZEMBENI KÜZDELEM LEGJOBB MÓDJÁRÓL

Az a terv, amelyet mi javasoltunk a kínai kommunisták téves politikai álláspontjai és szakadár tevékenysége elleni eredményes harc érdekében, eltér attól, ami ténylegesen megvalósult. Tervünk lényegében a következő pontokon alapult:

– soha ne szüntessük be a kínai elvi és politikai álláspontokkal folytatott polémiát;

– eltérően attól, ahogy a kínaiak teszik, ádáz szócsata és általános elítélések nélkül folytassuk a polémiát konkrét témákról, tárgyilagos és meggyőző módon és mindig bizonyos tisztelettel az ellenfél iránt;

– a pártok ugyanakkor tartsanak sorozatos csoportos találkozókat annak érdeké-

[1] Palmiro *Togliatti* (1893–1964) – az olasz és a nemzetközi kommunista mozgalom egyik kiemelkedő személyisége. 1927-től haláláig az Olasz Kommunista Párt főtitkára volt. Az itt közölt feljegyzés Togliatti utolsó írása. 1964. augusztus 9-én indult el Rómából, hogy nyári szabadságát a Szovjetunióban töltse, és közben tárgyaljon az SZKP vezetőivel. E tárgyalások előkészítéséhez írta Jaltában ezt az „emlékeztetőt", amelyet közvetlenül halála előtt (1964. augusztus 21-én) fejezett be.

ben, hogy elmélyültebben vizsgálják meg és jobban határozzák meg azokat a feladatokat, amelyek ma mozgalmunk különböző szektorai előtt állnak (Nyugat-Európa, Latin-Amerika, a „harmadik világ" országai és kapcsolataik a tőkésországok kommunista mozgalmával, a népi demokratikus országok stb.). Ezt a munkát annak figyelembevételével kellett volna elvégezni, hogy a helyzet 1957, illetve 1960 óta mindezekben a szektorokban lényegesen megváltozott és alapos kollektív elméleti munka nélkül nem határozhatjuk meg helyesen mozgalmunk közös feladatait;

– csakis ilyen, esetleg egy évig vagy még tovább tartó munkát igénylő előkészítés után vált volna lehetségessé megvizsgálni egy olyan nemzetközi értekezlet kérdését, amely valóban új mérföldkő lehetne mozgalmunkban, s új és helyes álláspontok alapján ténylegesen megerősíthetné azt. Ily módon az is lehetővé vált volna, hogy jobban elszigeteljük a kínai kommunistákat, összeforrottabb frontot állíthattunk volna szembe velük, olyat, amelyet nem csupán az egyesít, hogy a kínai álláspontok közös általános meghatározását alkalmazza, hanem az is, hogy alaposabban ismeri az egész mozgalom közös feladatait és a mozgalom minden egyes szektorában konkrétan felvetődő feladatokat. Ezenkívül, ha minden szektorban jól meghatároztuk volna a feladatokat és politikai irányvonalunkat, le is mondhattunk volna a nemzetközi értekezletről, ha a formális szakadás elkerülése érdekében szükségesnek látszott volna.

Ettől eltérő irányvonalat követtek, és a következmények – megítélésem szerint – nem valami jók. Egyes pártok (talán sok párt) azt várták, hogy a legrövidebb időn belül összeül az értekezlet azzal a céllal, hogy félreérthetetlen, ünnepélyes elítélő nyilatkozatot tegyen, mely az egész mozgalomra kötelező. Lehet, hogy a várakozás zavart is előidézett körükben.

A kínaiak támadása eközben széleskörűen kibontakozott, hasonlóképpen az arra irányuló tevékenységük is, hogy kis szakadár csoportokat hozzanak létre és néhány pártot megnyerjenek álláspontjaiknak. Támadásukra általában ideológiai és propagandisztikus polémia volt a válasz, nem pedig politikánknak a kínai álláspontok elleni harccal kapcsolatos továbbfejlesztése.

A Szovjetunió tett néhány lépést az utóbbi irányban (a nukleáris kísérletek elleni moszkvai egyezmény aláírása[2], Hruscsov elvtárs egyiptomi útja[3] stb.), s ezek a kínaiakkal szemben elért igazi és fontos győzelmek voltak. Más országok kommunista mozgalmának azonban semmi hasonlót sem sikerült tennie. Hogy világosabban fejezzem ki magam, arra gondolok például milyen jelentősége lett volna egy nemzetközi találkozónak, amelyet néhány nyugati kommunista párt a „harmadik világ" demokratikus országait és azok haladó mozgalmait képviselők széles körének részvételével hívott volna össze, hogy kidolgozzák az ezekkel a mozgalmakkal való együttműködés

[2] 1963. augusztus 5-én a Szovjetunió, az Amerikai Egyesült Államok és Nagy-Britannia külügyminiszterei megállapodást írtak alá Moszkvában a légköri, a kozmikus és a víz alatti atomfegyverkísérletek betiltásáról (atomcsendegyezmény).

[3] Nyikita Szergejevics *Hruscsov* (1894–1971) – 1934-től az SZKP Központi Bizottságának tagja, 1953 szeptemberétől 1964 októberéig a Központi Bizottság első titkára, 1958-tól 1964 októberéig egyben a Szovjetunió Minisztertanácsának elnöke is. 1964 májusában a Szovjetunió segítségével épült asszuáni gát felavatására látogatott Egyiptomba.

és a nekik nyújtandó segítség konkrét módozatait. Ez is egy formája lett volna annak, hogy tényekkel, nem pedig csak szavakkal küzdjünk a kínaiak ellen.

Érdekesnek tartom ezzel kapcsolatban pártunk tapasztalatait. Akadnak pártunkban és pártunk körül elvtársainknak és a szimpatizánsoknak olyan csoportocskái, amelyek a kínai álláspontok felé hajlanak és azokat védelmezik. Pártunk egyes tagjait ki kellett zárni sorainkból, mert frakciós és a pártfegyelmet sértő cselekményekért voltak felelősek. Általában azonban a kínaiakkal folyó polémia minden kérdéséről széles körű vitát folytatunk a pártsejtek és -szekciók[4] taggyűlésein, valamint a városi pártaktíva-értekezleteken. A legnagyobb sikert mindig akkor érjük el, amikor az általános kérdések vizsgálatáról (az imperializmus és az állam jellege, a forradalom mozgatóerői stb.) áttérünk napi politikánk konkrét kérdéseire (a kormány elleni harc, a szocialista párt kritikája, a szakszervezeti egység, a sztrájkok stb.). Ezekben a kérdésekben a kínaiak érvei teljesen védhetetlenek és hatástalanok.

Ezekből az észrevételekből azt a következtetést vonom le, hogy (ha már folyik is a nemzetközi értekezlet előkészítése), nem szabad lemondanunk az olyan politikai kezdeményezésekről, amelyek segítenek nekünk legyőzni a kínai álláspontokat és hogy az a terület, ahol könnyebben győzhetjük le őket, az a ma előttünk álló konkrét helyzet megítélése, s a mozgalmunk egyes szektoraiban, az egyes pártokban és általában az egész mozgalomban felvetődő problémák megoldására irányuló tevékenység.

A JELENLEGI HELYZET KILÁTÁSAIRÓL

Nemzetközileg és hazánk vonatkozásában egyaránt bizonyos pesszimizmussal ítéljük meg a jelenlegi helyzet kilátásait. A helyzet rosszabb, mint két-három évvel ezelőtt volt.

A legkomolyabb veszély forrása ma az Amerikai Egyesült Államok. Ez az ország mély társadalmi válságon megy keresztül. A fehérek és a négerek faji konfliktusai[5] ennek a válságnak csupán egyik eleme. Kennedy meggyilkolása[6] felszínre hozta, hogy meddig mehet el a reakciós csoportok támadása. Semmiképpen sem lehet kizártnak tartani, hogy az elnökválasztásokon a Republikánus Párt jelöltje (Goldwater[7]) győz, akinek programjában szerepel a háború és aki úgy beszél, mint egy fasiszta. A legrosszabb az, hogy Goldwater offenzívája egyre inkább jobbra tolja az egész amerikai politikai frontot és erősíti azt az irányzatot, amely fokozott nemzetközi ag-

[4] Az Olasz Kommunista Párt szervezeti struktúrájában a pártsejtek a legkisebb egységek; szekcióknak az alapszervezeteket nevezik.

[5] Az 1960-as évek elején felerősödött és egységesült a négerek teljes állampolgári egyenjogúságáért küzdő mozgalom. Miután a polgárjogi törvényjavaslat 1963 nyarán a Kongresszus elé került, az amerikai társadalom legkonzervatívabb erői ellentámadásba mentek át, amelynek során rendkívül kiéleződött a köztük, valamint a békés harci módszerekkel küzdő néger felszabadítási mozgalom közötti ellentét. 1964. július 2-án a szenátus is megszavazta a polgárjogi törvényt.

[6] John Fitzgerald *Kennedy* (1917–1963) – 1961-től meggyilkolásáig (1963. november 22.) az Amerikai Egyesült Államok elnöke.

[7] Barry *Goldwater* (1909) – szélsőjobboldali politikus. 1964. július 15-én a Republikánus Párt elnökjelöltté választotta.

resszivitásban keres egyrészt kiutat a belső ellentétekből, másrészt alapot a nyugat-európai reakciós csoportokkal való megegyezéshez. Ez pedig elég veszélyessé teszi az általános helyzetet.

Nyugat-Európa országaiban a helyzet nagyon differenciált, de közös elemként mindenütt uralkodó szerepet tölt be a további monopolista koncentrációnak az a folyamata, amelynek színhelye és eszköze a Közös Piac. Az egyre erőteljesebb és agresszívabb amerikai gazdasági konkurrencia elősegíti a koncentráció folyamatának gyorsulását. Ily módon erősödik egy olyan reakciós politika objektív alapja, amelynek célja felszámolni vagy korlátozni a demokratikus szabadságjogokat, fenntartani a fasiszta rendszereket, tekintélyuralmi rendszereket létrehozni; megakadályozni a munkásosztály minden előretörését és érezhetően leszállítani életszínvonalát. A nemzetközi politika tekintetében az egymással való versengés heves és az ellentétek mélyrehatók. A NATO szervezete nyilvánvaló és súlyos válságba került, különösképpen de Gaulle állásfoglalása következtében. Nem szabad azonban illúziókba ringatnunk magunkat. Bizonyos, hogy vannak ellentmondások, amelyeket alaposan kihasználhatunk; de a kontinentális államok vezető csoportjaiban mind ez ideig nem tapasztalható olyan törekvés, hogy önálló és következetes tevékenységet folytassanak a nemzetközi enyhülés érdekében. Mindezek a csoportok ezenkívül ilyen vagy olyan módon, kisebb vagy nagyobb mértékben, a neokolonializmus talaján azon munkálkodnak, hogy megakadályozzák az újonnan szabaddá vált afrikai államok gazdasági és politikai előrehaladását.

A vietnami[8] és a ciprusi események[9] megmutatják, hogy – főleg, ha tovább folyik az egész helyzet jobbratolódása – hirtelen igen súlyos válsággal és veszélyekkel állhatunk szemközt, s akkor az egész kommunista mozgalomra, Európa és az egész világ szocialista és munkáserőire igen nagy kötelezettségek hárulnak.

Véleményünk szerint ezt a helyzetet a kínai kommunisták iránti egész magatartásunkban figyelembe kell vennünk. Elengedhetetlenül szükséges, hogy az ideológiai nézeteltéréseken is felülemelkedve, minden szocialista erő közös akcióba egyesüljön az imperializmus legreakciósabb csoportjai ellen. Nem gondolhatunk arra, hogy Kína és a kínai kommunisták kizárhatók ebből az egységből. Következésképpen már a mai naptól kezdve úgy kell tevékenykednünk, hogy ne akadályozzuk e cél elérését, sőt inkább könnyítsük meg. Semmiképpen sem szabad félbeszakítani a polémiát, de polémiánknak mindig abból kell kiindulnia, hogy a mai tények alapján bebizonyítsa az egész szocialista világ, az egész kommunista és munkásmozgalom egységének szükségességét és megvalósíthatóságát.

[8] Az Amerikai Egyesült Államok hadügyminisztériuma elhatározta a Vietnami Demokratikus Köztársaság elleni katonai támadást. 1964. augusztus 7-én az amerikai légierő elkezdte a VDK bombázását.

[9] 1963. december 21-én fegyveres harc alakult ki a ciprusi görög rendfenntartó erők és a török felkelők között. A török kisebbség védelmére hivatkozva török repülőgépek és hadihajók indultak Ciprus felé. Nagy-Britannia a NATO beavatkozását javasolta, ami ellen a Szovjetunió tiltakozott. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1964. március 4-én elhatározta, hogy ENSZ-csapatokat küld a szigetre. 1964 nyarán a török akciók következtében tovább mérgesedett a helyzet, augusztus 7-én török repülőgépek ciprusi falvakat és városokat bombáztak.

Az előkészítő bizottság december 15-i ülésével kapcsolatban már most gondolhatnánk valamilyen külön kezdeményezésre. Például néhány párt képviselőiből alakított delegációt küldhetnénk el, amely kifejtené a kínai elvtársaknak azt a szándékunkat, hogy egyesüljünk és működjünk együtt a közös ellenség elleni harcban, s felvetné nekik, hogy igyekezzünk megtalálni ennek az együttműködésnek a konkrét útját és formáját. Ezenkívül gondolni kellene arra is, hogy ha – s véleményünk szerint erre van szükség – a kínai álláspontok elleni egész harcunkat az egységért vívott harcként kell folytatnunk, akkor ezt a meghozandó határozatoknak is figyelembe kell majd venniük, mellőzniük kell az általánosító negatív minősítéseket, s helyettük erősen és túlnyomórészt pozitív és az egység szellemétől áthatott politikai tartalmat kell kifejezniük.

MOZGALMUNK FEJLŐDÉSÉRŐL

Mi mindig úgy véltük, hogy nem helyes túlzottan optimista módon értékelni a nyugati országok kommunista és munkásmozgalmát. A világnak ezen a részén, ha itt-ott történt is előrehaladás, fejlődésünk és erőink még nem felelnek meg az előttünk álló feladatoknak. Néhány párt kivételével (Franciaország, Olaszország, Spanyolország stb.) a kommunisták még nem tudnak olyan igazi és eredményes politikai akciókat megvalósítani, amelyek a dolgozók nagy tömegeivel összekapcsolnák őket; propagandamunkára szorítkoznak és nincs tényleges befolyásuk országuk politikai életére. Mindenképpen el kell érnünk, hogy túllépjünk ezen a szakaszon; arra kell ösztönöznünk a kommunistákat, hogy leküzdjék viszonylatos elszigeteltségüket, tevékenyen és tartósan kapcsolódjanak a politikai és társadalmi valósághoz, valósítsanak meg politikai kezdeményezéseket, s mozgalmuk váljék igazi tömegmozgalommá.

Ez okból is – bár a kínai álláspontokat mindig hibásnak és végzetesnek tekintettük – mindig erős fenntartásaink voltak és vannak ma is egy olyan nemzetközi értekezlet hasznosságát illetően, amelynek egyetlen vagy fő célja a kínai álláspontok elítélése és a velük folytatott harc. Attól tartottunk ugyanis és tartunk ma is, hogy a tőkésországok kommunista pártjai így nem a helyes, hanem helytelen irányba fordulnának, vagyis bezárkóznának belső, kizárólag ideológiai természetű és a valóságtól távol eső vitákat folytatva. Különösen súlyossá válna a veszély, ha a mozgalomban elismert szakadás következne be és létrejönne egy kínai nemzetközi központ, amely minden országban megalakítaná a maga „szekcióit". Minden párt – de különösen a gyengébbek – kénytelen lenne tevékenysége nagy részét a polémiának, és egy új „Internacionálé" úgynevezett szekciói elleni harcnak szentelni. Ez csüggedést idézne elő a tömegek körében és erősen akadályozná mozgalmunk fejlődését. Igaz, hogy a kínaiak frakciós kísérletei már ma is csaknem minden országban széleskörűen kibontakoznak. De el kell kerülnünk, hogy az ilyen kísérletek mennyisége minőséggé, vagyis igazi, általános és tartós szakadássá váljék.

Előrehaladásunknak igen kedvező objektív feltételei vannak mind a munkásosztály, mind a dolgozó tömegek körében és általában a társadalmi életben. Szükséges azonban, hogy ezeket a feltételeket meg tudjuk ragadni és fel tudjuk használni. Ezért

a kommunistáknak nagy politikai bátorságra van szükségük, le kell küzdeniük a dogmatizmus minden formáját, új problémákat kell új módon felvetniük és megoldaniuk, s olyan munkamódszereket kell alkalmazniuk, amelyek a szüntelenül és gyorsan változó politikai és társadalmi környezetben megfelelők.

Egészen röviden felsorolok néhány példát.

A burzsoá világ gazdasági válsága nagyon mély. Az állami monopolkapitalizmus rendszerében merőben új problémák keletkeznek, amelyeket az uralkodó osztályok a hagyományos módszerekkel már nem tudnak megoldani. Különösen a legnagyobb országokban vetődik fel ma a gazdasági irányítás központosításának kérdése, amit felülről jövő programozással, állami beavatkozás útján igyekeznek a monopóliumok érdekében megoldani. Ez a kérdés van napirenden mindenütt Nyugaton; nemzetközi programozásról esik szó, amelynek előkészítésén a Közös Piac vezető szervei dolgoznak. Kézenfekvő, hogy a munkás- és a demokratikus mozgalom nem lehet közönyös e kérdés iránt. Ezen a területen is küzdenünk kell. Ehhez szükség van a munkások közvetlen követeléseinek és a gazdasági struktúra reformjára vonatkozó javaslatoknak (államosítás, földreform stb.) egy olyan általános gazdaságfejlesztési terv kereteiben való kidolgozására és összehangolására, amelyet szembeállíthatunk a kapitalisták programozásával. Ez bizonyára nem lesz még szocialista terv, mert annak feltételei nincsenek meg, de mindenesetre a szocializmushoz vezető haladásért vívott küzdelem új formája és új eszköze lesz. A szocializmushoz való előrehaladás békés útjának lehetősége szoros kapcsolatban áll azzal, hogyan vetjük fel ezt a kérdést és hogyan oldjuk meg. Az ilyen irányú politikai kezdeményezés megkönnyítheti számunkra, hogy újabb jelentős befolyást gyakoroljunk a lakosság minden olyan új utat kereső rétegére, amelyet még nem nyertünk meg a szocializmusnak.

Ebben a keretben a demokráciáért vívott harc az eddigiektől eltérő, konkrétabb, s a gazdasági és társadalmi élet valóságához szorosabban kapcsolódó tartalmat kap. A tőkés programozás ténylegesen mindig antidemokratikus és önkényes tendenciákkal függ össze; demokratikus módszert kell szembeszegeznünk vele a gazdasági élet irányítását illetően is.

A tőkés programozási kísérletek érlelődésével a szakszervezetek helyzete nehezebbé válik. E programozásnak ugyanis lényeges része az úgynevezett jövedelempolitika, amely sorozatos intézkedéseket tartalmaz a bérek felemeléséért folyó harc szabad kibontakozásának megakadályozására; ezek: a munkabérszint felülről való ellenőrzésének rendszere és a bérek bizonyos határon túl való emelésének tilalma. Ez a politika kudarcra van ítélve (érdekes Hollandia példája), de csak akkor fog kudarcot vallani, ha a szakszervezetek határozott és ésszerű lépéseket tesznek, s közvetlen követeléseiket ők is a gazdasági reform igényével, s a gazdaságfejlesztés olyan tervével kapcsolják össze, amely megfelel az ipari és a mezőgazdasági munkások és a középrétegek érdekeinek.

A szakszervezetek harca azonban a jelenlegi nyugati viszonyok között többé nem folytatható csupán elszigetelten, minden országban külön-külön, nemzetközi síkon is ki kell bontakoznia, közös követelésekkel és akciókkal kell folynia. És itt van mozgalmunk egyik legfőbb fogyatékossága. Nemzetközi szakszervezeti szervezetünk (Szakszervezeti Világszövetség) csak általános propagandát folytat. Mindeddig egyszer

sem kezdeményezett eredményesen a monopóliumok politikája ellen irányuló egységes akciót. Mind a mai napig semmiféle kezdeményezés nem történt a többi nemzetközi szakszervezeti szövetséggel való együttműködés irányában. Ez pedig nagy hiba, mert már vannak e szakszervezeteknek olyan tagjai is, akik bírálják a monopóliumok javaslatait és politikáját és igyekeznek szembehelyezkedni velük.

De ezeken kívül is sok egyéb terület van még, amelyeken bátrabban lehet és kell is előrehaladnunk, felszámolva a mai valóságnak többé nem megfelelő régi formulákat.

A szervezett katolikus világban és a katolikus tömegek körében János pápa[10] idejében nyilvánvaló balratolódás következett be. Központilag most ellenkező irányú visszakozás mutatkozik.[11] Az alapszinten azonban megmaradtak a balratolódás feltételei, s az ilyen irányú nyomás is, amit nekünk meg kell értenünk és segítenünk kell. Ám erre a célra mit sem érünk a régi ateista propagandával. Az eddigitől eltérő módon kell felvetnünk a vallásos tudatnak, e tudat tartalmának, a tömegekbe lenyúló gyökereinek és leküzdésének kérdését, ha hozzá akarunk férni a katolikus tömegekhez, és azt kívánjuk, hogy megértsenek bennünket. Ellenkező esetben megtörténhet, hogy a „katolikusoknak nyújtott kezünket" csupán eszköznek és majdnem hogy képmutatásnak tekintik.

Ma a kultúra (irodalom, művészet, tudományos kutatás stb.) terén is szélesen kitárultak a kapuk a kommunisták előtt. A tőkés világ teremtette viszonyok tényleges iránya az, hogy guzsba kössék a szellemi élet szabadságát. Legyünk mi a szellemi élet szabadságának, a szabad művészi alkotásnak és a tudományos haladásnak a bajnokai. Ehhez az kell, hogy ne szegezzük szembe elvont módon nézeteinket a különböző irányzatokkal és áramlatokkal, hanem kezdjünk párbeszédet, s azon keresztül igyekezzünk elmélyültebben megvizsgálni a kultúra terén ma jelentkező kérdéseket. Nem mindenki ellenségünk vagy ellenségeink ügynöke, aki a kultúra különböző területein, a filozófiában, a történelemtudományban és a társadalomtudományok területén ma távol áll tőlünk. Tekintélyünk az állandó vitával megteremtett kölcsönös megértésből származik, s ez teszi lehetővé ugyanakkor, hogy leleplezzük igazi ellenségeinket, a hamis prófétákat, a művészi kifejezés sarlatánjait és így tovább. Ezen a téren sok segítséget kaphatnánk – de nem mindig kaptunk – azoktól az országoktól, amelyekben már a társadalom egész életét irányítjuk.

A rövidség kedvéért nem térek ki sok más kérdésre, amelyet még érinthetnék.

Egészében véve, politikánk kidolgozásában a XX. kongresszuson elfogadott álláspontokból[12] indulunk ki és továbbra is meggyőződésünk, hogy azokból kell kiin-

[10] Angelo Giuseppe *Roncalli* (1881–1963) – 1958-ban választották meg XXIII. János néven pápának. 1961-ben kiadott „Mater et magistra" című enciklikájával korszerűsítette a katolikus egyház szociális és gazdasági tanításait. 1961 szeptemberében békefelhívást intézett az államok vezetőihez, amit megismételt a kubai válság napjaiban és az 1962-es karácsonyi üzenetében is. 1963 áprilisában kiadta a „Pacem in terris" című enciklikát, amelyben felszólította a kormányokat az atomfegyverek „száműzésére" és az általános leszerelésre.

[11] XXIII. János utóda a pápai trónon (1963. június 21-) Giovanni Battista *Montini* (1897), *VI. Pál* néven.

[12] A Szovjetunió Kommunista Pártjának XX. kongresszusáról van szó.

dulni. Ma azonban ezek az álláspontok elmélyítésre és továbbfejlesztésre szorulnak. Így például, ha mélyrehatóbban gondoljuk végig a szocializmushoz vezető békés út lehetőségét, el kell jutnunk annak pontos meghatározásához, hogy mit értünk demokrácián a burzsoá államban, hogyan lehetne kiszélesíteni a szabadság és a demokratikus intézmények határait, s a munkás- és dolgozó tömegek milyen formák között vehetnének a lehető legeredményesebben részt a gazdasági és a politikai életben. Ily módon felmerül a kérdés, hogy a dolgozó osztályok hogyan hódíthatnának meg hatalmi pozíciókat egy olyan állam keretei között, amelynek burzsoá jellege nem változott meg, s vajon lehetséges-e belülről harcolni jellegének fokozatos megváltoztatásáért? Azokban az országokban, amelyekben a kommunista mozgalom megerősödött, mint nálunk (és Franciaországban), ma ez a politikai harc alapkérdése. Ez természetesen maga után vonja e harc radikálisabbá válását és a későbbi kilátások ettől függnek.

Kétségtelen, hogy egy nemzetközi értekezlet segítséget nyújthat e problémák legmegfelelőbb megoldásához, de elmélyült vizsgálatuk és megoldásuk lényegileg az egyes pártok feladata. Sőt, félő, hogy merev általános formulák elfogadása akadályt jelenthet. Az én véleményem az, hogy a jelenlegi történelmi fejlődésnek és általános kilátásainak (a szocializmus előrehaladása és világméretű győzelme) szemszögéből tekintve a szocializmus előrehaladásának és győzelmének formái és konkrét feltételei ma és a közeljövőben sokban különböznek és fognak különbözni az eddigiektől. Ugyanakkor meglehetősen nagy eltérések vannak az egyes országok között is. Minden pártnak tudnia kell tehát önállóan haladni. A pártok önállósága – aminek mi eltökélt hívei vagyunk – nemcsak mozgalmunk belső szükséglete, hanem a jelenlegi viszonyok között fejlődésünk lényeges feltétele is. Ezért elleneznénk minden olyan javaslatot, amely egy központosított nemzetközi szervezet újból való felállítására irányulna. Állhatatos és eltökélt hívei vagyunk mozgalmunk és a nemzetközi munkásmozgalom egységének, de ennek az egységnek a minden egyes ország helyzetének és fejlődési fokának megfelelő konkrét politikai álláspontok sokfélesége közepette kell megvalósulnia. Fennáll természetesen az a veszély, hogy az egyes pártok elszigetelődnek egymástól, és ebből bizonyos zavar keletkezik. E veszély ellen harcolnunk kell. Ezért úgy gondoljuk, hogy a következő eszközökhöz kell folyamodnunk: meglehetősen gyakori, széles körű érintkezés és tapasztalatcsere a pártok között; találkozók rendezése a pártok bizonyos csoportjai közös problémáinak tanulmányozása végett; nemzetközi találkozók szervezése általános gazdasági, filozófiai, történelmi stb. kérdések tanulmányozása céljából.

Emellett helyeseljük, hogy az egyes pártok között közérdekű kérdésekről, nyilvánosan is olyan vita folyjék, amely felkeltheti az egész közvélemény érdeklődését. Ez magától értetődően megkövetelné, hogy a vitát helyes módszerekkel folytassák, s az a vitapartnerek kölcsönös tiszteletben tartásával és tárgyilagos érveléssel folyjék, nem pedig az albánok és kínaiak által használt vulgáris és heves hangnemben!

KAPCSOLATOK A GYARMATI ÉS A VOLT GYARMATI ORSZÁGOK MOZGALMÁVAL

Mozgalmunk fejlődése szempontjából döntő jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy a tőkésországok kommunista pártjai s a gyarmati és a volt gyarmati országok felszabadító mozgalmai között a kölcsönös megismerés és együttműködés széles körű kapcsolatai jöjjenek létre. E kapcsolatoknak nemcsak az utóbbi országok kommunista pártjaival kell létrejönniük, hanem a függetlenségért és az imperializmus ellen harcoló összes erőkkel, valamint a lehetséges mértékben, azoknak az újonnan felszabadult országoknak a kormányköreivel is, amelyeknek haladó kormányuk van. Célunk az legyen, hogy az imperializmus és a gyarmatosítás elleni harchoz konkrét közös platformot teremtsünk és dolgozzunk ki. Ezzel párhuzamosan elmélyültebben kell megvizsgálnunk a volt gyarmati országok fejlődése útjainak kérdését és azt, hogy mit jelent számukra a szocializmus mint cél és így tovább. Új kérdésekről van szó, amelyekkel eddig még nem néztünk szembe. Ezért, mint mondottam, örömmel üdvözölnénk egy olyan nemzetközi értekezletet, amely kizárólag ezekkel a kérdésekkel foglalkozna; e kérdéseknek mindenképpen egyre nagyobb helyet kell kapniuk egész munkánkban.

A SZOCIALISTA VILÁG KÉRDÉSEI

Azt hiszem, nem kell tévedéstől tartanom, amikor azt állítom, hogy a Szovjetunió, az SZKP, annak vezetői és különösen Hruscsov elvtárs ellen irányuló fékevesztett és szégyenletes kínai és albán kampánynak nem volt említésre méltó hatása a tömegekre, annak ellenére sem, hogy a burzsoá országok hírközlő szervei és kormányainak propagandája alaposan kihasználják. A Szovjetunió tekintélye a tömegek körében változatlanul óriási. Teljesen hatástalanok maradtak a kínaiak legdurvább rágalmai (a Szovjetunió elpolgáriasodása stb.). Ezzel szemben felmerült bizonyos zavar a szovjet műszaki szakemberek Kínából történt visszahívásával kapcsolatban.

Ami aggodalmat kelt a tömegek körében, sőt (legalábbis hazánkban) a kommunisták nem csekély részében is, az maga az a tény, hogy ily éles ellentét támadt két olyan ország között, amelyek mindegyike egy-egy nagy forradalom győzelmén keresztül vált szocialistává. Ez a tény vitákat kelt magukról a szocializmus elveiről, s nekünk nagy erőfeszítéseket kell tennünk, hogy megmagyarázzuk, milyen történelmi, politikai, pártbeli és személyi körülmények járultak hozzá a jelenlegi ellentét és konfliktus kialakulásához. Hozzá kell tennünk ehhez még azt is, hogy Olaszországnak kiterjedt vidékein élnek szegényparasztok, akiknek körében a kínai forradalom meglehetősen népszerű lett. Ez arra kötelezi a pártot, hogy nyilvános gyűléseken is megvitassa, megbírálja és visszautasítsa a kínai álláspontokat. Az albánokra viszont senki sem fordít figyelmet, bár Dél-Olaszországban él néhány albánul beszélő népcsoport.

A kínaiakkal való konfliktuson kívül azonban vannak más olyan kérdések is a szocialista világban, amelyeknek kérünk figyelmet szentelni.

Nem helyes úgy beszélnünk a szocialista országokról (még a Szovjetunióról sem), mintha azokban mindig minden jól menne. Ez a hibája például az 1960. évi határozat

az említett országokkal foglalkozó fejezetének is. Ténylegesen valamennyi szocialista országban állandóan merülnek fel nehézségek, ellentmondások és új problémák; ezeket a maguk tényleges valóságában kell jellemeznünk. Nincs rosszabb, mint azt a benyomást kelteni, hogy minden mindig rendben van, aztán váratlanul mégiscsak arra kényszerülni, hogy beszéljünk nehézségeinkről és megmagyarázzuk őket. De nemcsak egyes tényekről van szó. Nyugaton a szocialista gazdasági építés és politika egész problematikáját túlságosan sommásan, sőt gyakran primitíven ismerik. Nem ismerik az egyes országok helyzetének különbözőségét, a tervezés eltérő módszereit és azok fokozatos átalakulását, a különböző országok között a gazdasági integráció érdekében alkalmazott módszereket és az ezzel kapcsolatban felmerülő nehézségeket és így tovább. Ezért bizonyos helyzeteket alig tudnak megérteni. Ilyen esetekben az a benyomás alakul ki, hogy a vezető csoportok között véleményeltérések vannak, de nem lehet tudni, hogy tényleg vannak-e és hogy milyen eltérésekről van szó. Talán bizonyos esetekben hasznos lenne, ha a szocialista országokban is nyílt vitát folytatnának az időszerű kérdésekről, amelyben a vezetők is részt vennének. Ez bizonyosan hozzájárulna ahhoz, hogy magának a szocialista rendszernek a tekintélye növekedjék.

Nem kell véka alá rejtenünk, hogy a Sztálint ért bírálatok elég mély nyomokat hagytak. A legsúlyosabb az, hogy hozzánk közel álló elemek is bizonyos szkepticizmussal fogadják az új gazdasági és politikai sikerekről szóló híreket. Ezenkívül általában megoldatlannak tekintik Sztálin kultusza eredetének problémáját és azt, hogy az miképpen vált lehetővé. Az emberek nem hajlandók mindent csupán Sztálin súlyos személyes hibáival magyarázni. Kutatják, hogy milyen politikai tévedések járultak hozzá a kultusz keletkezéséhez. Ez a vita történészek és képzett pártkádereink között folyik; mi nem vesszük el ettől a kedvüket, mert e vita a forradalom történetének és nehézségeinek elmélyültebb megismerését mozdítja elő. De azt tanácsoljuk, hogy legyenek körültekintők következtetéseikben és kísérjék figyelemmel a Szovjetunióban megjelenő kiadványokat és az ott folyó kutatásokat.

Ma azonban – mind a Szovjetunió, mind a többi szocialista ország tekintetében – a legnagyobb figyelem a demokratikus szabadságjogokat és a személyes szabadságot korlátozó és megszüntető, Sztálin által meghonosított rendszer leküzdésének kérdésére összpontosul. Nem minden szocialista ország nyújt egyforma képet. Az általános benyomás az, hogy van egy bizonyos lassúság és ellenállás a lenini normákhoz való visszatéréssel kapcsolatban, azokhoz a normákhoz, amelyek mind a párton belül, mind azon kívül széles körű szabadságot biztosítottak a véleménynyilvánításra és a vitatkozásra, kulturális, művészeti és politikai téren egyaránt. Ez a lassúság és ellenállás számunkra nehezen érthető, különösen a jelenlegi viszonyokat véve tekintetbe, amikor nem létezik többé kapitalista bekerítés és a gazdasági építésben óriási sikerek vannak. Mindig abból az elgondolásból indulunk ki, hogy a szocializmus rendszere a legszélesebb körű szabadságot biztosítja a dolgozóknak, akik ténylegesen, szervezett módon vesznek részt a társadalom egész életének irányításában. Örömmel üdvözlünk minden olyan tényt, amely azt mutatja, hogy ez a valóságos helyzet minden szocialista országban és nem csupán a Szovjetunióban. Viszont az egész mozgalomnak kárt okoznak azok a jelenségek, amelyek néha ennek ellenkezőjét mutatják.

Aggaszt bennünket az a tény – és nem is tudjuk teljesen megmagyarázni –, hogy a

szocialista országok körében bizonyos centrifugális irányzat mutatkozik. Ez nyilvánvaló és súlyos veszélyt rejt magában, amivel véleményünk szerint a szovjet elvtársaknak foglalkozniuk kell. Kétségtelen, hogy létezik egy újjászületőben levő nacionalizmus. Tudjuk viszont, hogy a nemzeti érzés a szocialista és munkásmozgalom állandó tényezője marad hosszú időn át a hatalom meghódítása után is; a gazdasági eredmények nem oltják ki, sőt táplálják. A szocialista táborban is talán (hangsúlyozom ezt a „talánt" minthogy sok konkrét tényt nem ismerünk) helyes, ha őrizkedünk az erőszakolt külsőleges egyformaságtól, és arra kell gondolnunk, hogy az egységnek az egyes országok sokféleségében és teljes önállóságában kell megszilárdulnia és fennmaradnia.

Végezetül fontosnak tartjuk, hogy a szocialista országok vonatkozásában is legyen meg a kellő bátorság ahhoz, hogy bíráló szellemben nézzenek szembe a sokféle helyzettel és problémával, mert csak így lehet megteremteni a jobb megértésnek és egész mozgalmunk szorosabb egységének alapjait.

AZ OLASZ HELYZETRŐL

Még sok mindent kellene elmondanom, hogy pontos tájékoztatást nyújtsak országunk helyzetéről. Ezek a jegyzetek azonban máris túlságosan hosszúra nyúltak, s ezért elnézést kérek. Jobb lesz, ha a kizárólag olasz ügyeket az élőszóban történő megbeszélések és tájékoztatás számára tartjuk fenn.

Palmiro Togliatti: A demokrácia és a szocializmus problémái.
Kossuth Könyvkiadó 1965. 446–464. old.

[10]

KÖZLEMÉNY A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK KÉPVISELŐINEK MOSZKVAI KONZULTATÍV TALÁLKOZÓJÁRÓL[1]

(1965. MÁRCIUS 5.)

A találkozó résztvevői konzultációt folytattak az őket kölcsönösen érdeklő kérdésekről, véleményt cseréltek a nézeteltérések kiküszöbölését és a kommunista világmozgalom összefogásának megszilárdítását előmozdító utakról.

A testvériesség és a barátság légkörében lezajlott találkozót áthatotta a kommunista mozgalom tömörítéséért vívott tevékeny harc szelleme, annak a jegyében, hogy ez a mozgalom teljesíthesse nagy történelmi feladatait. A találkozó résztvevői kifejezték pártjaik szilárd elhatározását, hogy minden tőlük telhetőt megtesznek a nemzetközi kommunista mozgalom tömörítésére, egységének szilárdítására, a marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus, az 1957-es és az 1960-as nyilatkozatok irányvonala alapján.

A pártok képviselői megállapították, hogy a mai körülmények között a világfejlődés fő irányzata a szocializmus állásainak erősödése, a nemzeti felszabadító mozgalom és a nemzetközi munkásmozgalom fellendülése, a béke megőrzéséért és megszilárdításáért fellépő erők növekedése. De azt is megállapították, hogy a világreakció, elsősorban az amerikai imperializmus, a földkerekség különböző részeiben aktivizálódik, a helyzet kiélezésére törekszik, agresszív akciókba kezd, amelyek a szocializmus országai, a gyarmati rendszer alól felszabadult államok ellen, a népek forradalmi mozgalmai ellen irányulnak.

[1] 1965. március 1. és 5. között Moszkvában 19 kommunista párt küldöttsége konzultatív értekezletet tartott, amelyen a vietnami háborúról és a nemzetközi kommunista mozgalom egységének kérdéseiről tárgyaltak. A tanácskozáson megfigyelőként részt vett az Egyesült Államok Kommunista Pártjának küldöttsége. A dokumentumot a résztvevők egyhangúlag hagyták jóvá.

Ebben a helyzetben valamennyi kommunista pártnak – jobban mint valaha – tanújelét kell adnia internacionalista kötelességtudatának, tömörülnie kell az imperializmus, a gyarmati rendszer, a neokolonializmus, a monopoltőke uralma elleni közös harcra, a felszabadító mozgalom aktív támogatására és az imperialista agresszió által megtámadott népek megvédésére; valamennyi állam szuverenitásának és területi épségének tiszteletben tartásán alapuló egyetemes békéért folyó harcra.

A találkozó résztvevői közleményükben szolidaritásukat fejezték ki a hősi vietnami néppel, a Vietnami Dolgozók Pártjával, és nemzetközi szolidaritásra hívtak fel az amerikai hadierők agresszív cselekedetei elleni harcban.

Az imperializmus elleni sikeres harc szempontjából döntő jelentőségű korunk valamennyi forradalmi erejének, a szocialista közösségnek, a nemzeti felszabadító mozgalomnak és a nemzetközi munkásosztálynak a tömörítése. Ezen erők tömörítésének érdekei nyomatékosan megkövetelik a kommunista világmozgalom egységének megszilárdítását.

A kommunista mozgalomban észlelhető nézeteltérések lazítják összetartását, és ezzel kárt okoznak a felszabadító világmozgalom, a kommunizmus ügyének.

A találkozó résztvevői kifejezték meggyőződésüket: az, ami egyesíti a kommunista pártokat, sokkal erősebb annál, ami a jelen pillanatban elválasztja őket. Még ha vannak is nézeteltérések a politikai irányvonal, az elmélet és taktika sok fontos problémája tekintetében, akkor is teljes mértékben lehetséges és szükséges akcióegységre törekedni az imperializmus elleni harcban, a népek felszabadító mozgalmának sokoldalú támogatásában, az egyetemes békéért és a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett éléséért vívott harcban, függetlenül attól, nagy vagy kis országról van-e szó, a munkásosztály létfontosságú érdekeiért és történelmi céljaiért vívott küzdelemben. A fennálló nézeteltérések leküzdésének legbiztosabb útja: akcióegység az e célokért vívott harcban.

A találkozó résztvevői hangsúlyozták annak a szükségességét, hogy a kommunista pártok közös erőfeszítéseket tegyenek a pártok közötti viszony javítására, a nemzetközi kommunista mozgalom egységének megszilárdítására, valamennyi testvérpárt önállóságának és egyenjogúságának demokratikus elvei alapján.

A kommunista mozgalom közös feladatainak megoldásáért vívott harcban minden lehetőség és út felhasználása célszerű: a testvérpártok képviselőinek kétoldalú és sokoldalú találkozói, valamint a pártkapcsolatok és a véleménycsere más formái.

A találkozó résztvevői egyetértenek abban, hogy – amint erre az 1960-as nyilatkozat is rámutat – a jelenlegi viszonyok között a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásai hathatós formái a vélemény- és tapasztalatcserének, a marxista–leninista elmélet közös erőfeszítésekkel való gazdagításának és annak, hogy a közös célokért folyó harcban egységes állásfoglalást dolgozzanak ki. A valamennyi párt teljes egyenjogúsága és függetlensége elvének figyelembevételével megtartott ilyen tanácskozások jól szolgálhatják a nézeteltérések kiküszöbölését és a kommunista mozgalom tömörülését a marxizmus–leninizmus, a proletár internacionalizmus alapján. Ezért egy új nemzetközi tanácskozás tevékeny és sokoldalú előkészítése és alkalmas időben való megtartása a találkozó résztvevőinek véleménye szerint teljes mértékben megfelel a kommunista világmozgalom érdekeinek.

Az új tanácskozás összehívása és sikeres lebonyolítása érdekében elő kell készíteni azt mind tartalmi, mind szervezeti szempontból; közös erőfeszítésekkel meg kell teremteni annak a kedvező feltételeit, hogy előkészítésében valamennyi testvérpárt részt vegyen, fáradhatatlanul törekedni kell a nemzetközi kommunista mozgalom légkörének javítására. A tanácskozás hivatva van minden kommunista közös ügyét szolgálni. A figyelemnek és az erőfeszítéseknek a kommunista mozgalom előtt álló időszerű feladatokra való összpontosítása mindennél jobban fogja szolgálni álláspontjaink közeledését korunk alapvető kérdéseiben.

A találkozó résztvevői azt a véleményüket fejezték ki, hogy az új nemzetközi tanácskozás kérdésének megtárgyalása céljából kívánatos az 1960-as értekezleten részt vett 81 párt képviselőinek előzetes konzultatív találkozója. Egy ilyen előzetes találkozó összehívásának eldöntésére konzultációk szükségesek mindezekkel a pártokkal.

A jelen találkozón képviselt pártok állást foglaltak a testvérpártokkal szembeni barátságtalan és sértő jellegű nyílt vita beszüntetése mellett. Ugyanakkor hasznosnak vélik továbbra is elvtársias formában, kölcsönös támadások mellőzésével, véleménycserét folytatni korunk közös érdeklődésre igényt tartó fontos kérdéseiben. A találkozó résztvevői síkraszállnak azért, hogy szigorúan tartsák meg a pártok közötti viszonynak az 1957-es és az 1960-as értekezleten megállapított normáit, valamint, hogy az egyes pártok ne avatkozzanak be más pártok belügyeibe

Amikor a pártok képviselői kifejezték véleményüket a nemzetközi kommunista mozgalom nehézségeinek leküzdését és a mozgalom továbbfejlesztését célzó utakról, az arról való gondoskodás vezérelte őket, hogy szilárdítsák a kommunisták sorainak marxista–leninista egységét az imperializmus és a kolonializmus elleni harcban, a békéért, a nemzeti felszabadulásért, a demokráciáért, a szocializmusért és a kommunizmusért vívott küzdelemben.

A pártok képviselői annak a meggyőződésüknek adnak kifejezést, hogy a jelen találkozó pozitív visszhangot kelt a testvérpártok körében.

Népszabadság, 1965. március 10.

[11]

AZ EURÓPAI TŐKÉSORSZÁGOK KOMMUNISTA PÁRTJAI BRÜSSZELI ÉRTEKEZLETÉNEK DOKUMENTUMAI

(1965. JÚNIUS 1–3.)

(Részletek)

KÖZLEMÉNY

Az európai tőkésországok kommunista pártjai 1965. június 1-én, 2-án és 3-án Brüsszelben a Rogier Nemzetközi Központban értekezletet tartottak [. . .]

A konferencia célja az volt, hogy a jelen égetően fontos kérdéseiről a résztvevők véleményt nyilvánítsanak és kicseréljék tapasztalataikat; ezen kívül, hogy ezekre a problémákra a követendő eljárás tekintetében bizonyos közös megállapodásokra jussanak. Az értekezlet munkájának megkezdésekor e célkitűzéseknek megfelelő ügyrendet fogadott el:

1. Milyen intézkedéseket kell tenni annak érdekében, hogy a népek közös harcot folytassanak az amerikaiak Vietnamban folytatott támadó háborújával szemben és a világbéke megóvása érdekében, miképpen nyilvánítsák ki szolidaritásukat a vietnami nép iránt.

2. Megvizsgálandók az európai biztonság problémái – a német militarizmus, az atomfelfegyverkezés elleni harc, az atlanti és az európai atomcsapás-mérő erők helyzete, valamint az atomfelfegyverzés egyéb módjai ellen folytatandó küzdelem; meg kell vitatni az atommentes övezet létrehozásának módjait, a lefegyverzés lehetőségeit, az európai kollektív biztonság megvalósítását stb. – s a tennivalók megvalósítása érdekében.

Megállapodtak az értekezlet résztvevői abban is, hogy figyelemmel fogják kísérni a Földközi-tenger keleti medencéjében kialakult helyzetet (Ciprus).

3. Megbeszélik a fasizmus áldozatául esett népek (Spanyolország és Portugália), valamint a reakció más megnyilvánulásaitól szenvedő népek (Görögország, Német Szövetségi Köztársaság) iránti együttérzésük kifejezésének módjait.

Az értekezlet ezekről a különböző kérdésekről őszintén és testvéri szellemben tárgyalt.

Az értekezlet megbélyegezte azt a barbár agressziót, amelyet az amerikaiak Vietnamban folytatnak a demokratikus Észak-Vietnam és Dél-Vietnam népének a jogaikért és függetlenségükért vívott küzdelme ellen, amely barbár támadás mindjobban fenyegeti a világbékét is. A felhívás, amelyet az értekezlet ezekre a kérdésekre nézve elfogadott, bizonyítja az aláíró pártok szolidaritását, továbbá széles körű, egységes akció megindítására hívja fel ezeket a pártokat.

Az értekezlet együttérzését tanúsító Üzenetet intézett Dominika népéhez is, megbélyegezve az amerikai imperialisták beavatkozását az ország ügyeibe.[1]

Az értekezlet kifejezésre juttatta aggodalmát az amerikai, a nyugatnémet és a NATO többi imperialista tagországának azokkal a törekvéseivel szemben, hogy kierőszakolják a multilaterális atomerő létrehozását, illetve hogy az atomfelfegyverzést egyéb változataiban megvalósítsák [. . .] Mindezek a tervek ugyanis azt szolgálják, hogy Nyugat-Németország is hozzájuthasson az atomfegyverekhez, illetve az atomfegyverek alkalmazása felett rendelkező központok valamelyikéhez.

Az értekezleten részt vevők széles körre kiterjedően nyújtottak egymásnak tájékoztatást azokról az egységes akciókról, amelyeket a kommunista pártok a különböző országokban folytatnak; továbbá a békemozgalmon belül jelentkező különböző megmozdulásokról, a szakszervezetek, az ifjúsági és nőszervezetek stb. által tett kezdeményezésekről is. A résztvevők tudomásul vették azoknak az akcióknak mind szélesebben kiterjedő visszhangját, amelyek már eddig is nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a közvélemény, de bizonyos kormányok is ma már másként foglalnak állást e kérdésekkel szemben.

Ami a hidegháborút, az európai világrész megosztását és a NATO-n belül az amerikai túlsúly érvényesü ését illeti, lehetséges lenne egy olyan alternatíva előterjesztése, amely megfelelne Európa valamennyi népe érdekeinek, de ezzel együtt a világbéke fenntartásának is. Ez lenne: az európai kollektív biztonság. Ez ugyanis azt jelentené, hogy egész Európa népei között új kapcsolatok alakulnának ki, mégpedig a békés egymás mellett élés elvei alapján, figyelembe véve az egyes országokban uralkodó társadalmi rendszereket és nemzeti érdekeket is.

Elsősorban – ez volt az értekezleten részt vevők nézete – meg kell szüntetni egy új világháború kitörésének veszélyét azáltal, hogy végre, húsz évvel a háború befejezése után normalizáljuk a helyzetet. Németországot mentesíteni kell az atomfegyverektől, a Német Demokratikus Köztársaságot pedig el kell ismerni. Ünnepélyesen ki kell nyilatkoztatni Európa jelenlegi határainak sérthetetlenségét. Nyugat-Berlint szabad várossá kell nyilvánítani és demilitarizálni kell. Meg kell kötni a békeszerződést mind a két Németországgal.

A különböző országokban a közvélemény széles rétegei már állást foglaltak, hogy hozzanak konkrét rendelkezéseket az általános és ellenőrzött lefegyverzés kérdésében, amely lényegesen hozzájárulna Európában a feszültség enyhítéséhez. Ilyenek lennének: Közép-Európában atommentes övezet létrehozása, ugyancsak Közép-Európában, Skandináviában, a Földközi-tenger térségében és Dél-Európában a korlátozott fegyverkezés megvalósítása, bizonyos területeken a már meglevő fegyverek befagyasztása. Az értekezlet ugyancsak élénk érdeklődést tanúsított a külföldi támaszpontok kérdésének is. Ezzel kapcsolatban kifejezést adott nyugtalanságának a ciprusi helyzetre vonatkozóan és Üzenetében ismételten kifejezésre juttatta követelését, hogy Ciprusról vonják vissza a külföldi csapatokat, szüntessenek meg minden külföldi beavatkozást és ismerjék el a ciprusi nép önrendelkezési jogát.

[1] Lásd a 77. oldal 11. sz. jegyzetét.

Az imperialista katonai tömbök egyre súlyosodó válsága, az ellentétek kiéleződése a NATO kebelén belül – minél inkább közeledik az 1969. év, amikor ennek a támadó jellegű szerződésnek az érvénye lejár –, mind annak a lehetőségét igazolja, hogy ezzel a paktummal szemben helyes lenne a kollektív európai biztonság érvényre juttatása. Az értekezlet résztvevői úgy vélték, hogy a NATO tagállamai és a Varsói Szerződésben részt vevő államok között egy megnemtámadási szerződés megkötése igen nagy jelentőségű lépést jelentene ebben az irányban. Kifejezésre juttatták azon kívánságukat is, hogy harcoljanak a kulturális, a gazdasági tapasztalatcserék és a kulturális kapcsolatok minden területen, a kontinens valamennyi népe közötti továbbfejlődéséért.

Az értekezleten a résztvevők kicserélték nézeteiket azokra a lehetőségekre vonatkozólag is, hogy a nukleáris fegyverek elterjedése, a lefegyverzés, az európai biztonság és a népek közötti barátság erősítése érdekében miképpen fejlesszenek ki közös harcot, és hogyan mozdítsák elő a munkások akcióegységét és a demokratikus erők egyesítését.

Az értekezleten arról folytatott vita, hogy miképpen lenne megerősíthető a szolidaritás a fasizmusnak és az erőszaknak áldozatul esett népek érdekében, kifejezésre juttatta azt a megállapítást is, hogy e téren már jelentős sikerekről számolhatunk be. Ennek bizonysága, hogy a terrort már sikerült megfékezni. Itt az érdem elsősorban az érdekelt népeké. Viszont ez a siker élénk bizonyítéka a nemzetközi szolidaritás fontosságának is. Az értekezlet résztvevői hangsúlyozták, hogy ez a szolidaritás a proletár internacionalizmusból következik; ugyanakkor a reakció erőinek minden veresége és visszaszorulása a demokrácia előrehaladását is jelenti, ami mindannyiunk számára biztosítja a fejlődést.

A vita megmutatta azt is, hogy az egységesen végrehajtott akciók lehetőségei igen nagyok.

A munkásság és a demokrácia erői a spanyol nép szabadsága ügyének szolgálatában a történelmi hagyományok alapján mindenkor megtalálták az együttműködéshez a megfelelő talajt. A Franco-ellenes küzdelem megnövekedett kiterjedésében, mert megsokszorozták azt a munkástömegek, a parasztok, a diákság, a kultúra különböző területeihez tartozó értelmiségiek által véghezvitt és nagyra növekedett akciók. A spanyol nép iránt érzett szolidaritás kifejezésében egyes országokban közös kezdeményezésre találtak a kommunisták, a szocialisták, a keresztények, a szakszervezetek és más demokratikus érzelmű emberek. [...]

Az értekezlet rendkívüli fontosságot tulajdonított annak, hogy a spanyol népet támogassa demokratikus szabadságjogainak biztosításáért folytatott harcában.

Fontosnak tartjuk, hogy bővebben ismertessük azokat a drámai viszonyokat, amelyek között a portugál nép a fasizmus negyvenéves uralma óta harcát vívja. Ez a harc állandóan erősödik, újabb és újabb erőket gyűjtve a lakosság legkülönbözőbb rétegeiből és ezzel Salazar[2] diktatúráját mind nagyobb nehézségek elé állítja. Bár a harc, a politikai foglyok egy részének kiszabadítása által már eddig is bizonyos sikereket ért el, de az önkényeskedő megtorlások, az emberkínzások tovább folynak. A fegyveres erők körében erősödik egy mozgalom, különösen abban az irányban és céllal, hogy

[2] Antonio Oliveira de *Salazar* (1889–1970) – 1933-tól 1968-ig Portugália fasiszta diktátora.

résztvevői tiltakoznak a gyarmati háború ellen, amelyet a portugál fasiszta uralom Angola, Mozambik és Portugál Guinea népének függetlensége, demokratikus jogai ellen folytat. Az értekezlet kinyilatkoztatván szolidaritását a portugál néppel, kifejezést adott azon törekvésének, hogy teljes támogatásában részesíti a portugál gyarmatok népeinek felszabadulásukért vívott harcait.

A görög nép elszánt küzdelme az országban a helyzet javulását idézte elő. Mindazonáltal tovább folytatódnak a megtorlások és a kivételes állapotot sem szüntették meg. A menekültek nem térhetnek vissza az országba, a demokraták továbbra is letartóztatásban maradtak. Az értekezlet támogatja azt a jogos követelést, hogy Görögország Kommunista Pártjának adják vissza legalitását, újból törvényesen elismert párt lehessen; ezek megtörténte kifejezője lenne a demokratizmus győzelmének is.

A Német Szövetségi Köztársaságban a szeptember folyamán megtartandó választások előtt igen időszerű követelés az 1956-ban betiltott Németország Kommunista Pártja legalitásának visszaállítása. Nem lehet ugyanis valóban demokratikus szavazásról beszélni addig, amíg tilos a korunkban oly nagy szerepet játszó kommunista eszmék terjesztése a tömegek körében, amíg a kommunisták nem vehetnek részt az általános választásokon. Amikor az értekezlet támogatja Németország Kommunista Pártjának a legalitásba való visszahelyezését, nagyon elégedett amiatt, hogy ez az eszme a Német Szövetségi Köztársaságban már a tömegek körében népszerűségnek örvend. Az értekezlet jogokat követel az összes demokratikus erők számára, követeli, hogy szabadon szervezkedhessenek és hogy minden üldözésnek haladéktalanul vessenek véget.

Az értekezlet tárgyalásai folyamán több párt azt kívánta, hogy a jövőben Európa tőkésországainak kommunista pártjai újból találkozzanak s az őket közösen érdeklő kérdéseket újból megbeszéljék.

Az értekezlet résztvevői – miután örömüket fejezték ki az értekezlet megtartása és az ott létrejött megállapodások felett – hangsúlyozni kívánták még azt az óhajukat is, hogy a testvérpártok akcióegységét továbbra is állandóan fenntartsák a munkásosztály, valamint minden nép érdekében, valamint a kommunista és munkásmozgalom összességének érdekében is.

FELHÍVÁS

Az Egyesült Államok beavatkozása Vietnamban ma már a nyílt és szabadjára engedett agresszió alakját öltötte.

Ez egyenlő a vietnami nép függetlensége ellen intézett közvetlen támadással és kifejezője az imperialisták azon szándékának, hogy erőszakkal szálljanak szembe a népek felszabadító harcával. Ez a magatartásuk egyidejűleg mindenütt felélénkíti a feszültséggócokat és csökkenti a békés együttélés politikájának megvalósítására nyíló lehetőségeket.

Ez az agresszív politika, amely a harmadik világháború kirobbantásához is vezethet, felháborodást kelt a világban, amely felháborodás egyre növekszik. Már eddig is hatalmas politikai és szakszervezeti erőket mozgósított, harcba hívta a haladó gondolkodású értelmiségieket és a különböző világnézetű ifjúság tagjait is. Az amerikai kor-

mány eljárása súlyos teherként nehezedik a békére és széles körökben nagy nyugtalanságot idéz elő.

A vietnami imperialista beavatkozás ellen kifejlődött mozgalom nagysága mindazonáltal nem mérhető a veszély nagyságához. Hatalmas erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy ezt a mozgalmat még erősebbé tegyük és növeljük.

Ennek érdekében különös erőfeszítéseket kell tenni Európa nyugati országaiban, ahol a kormányok többsége továbbra is támogatja az amerikai imperializmus agresszív politikáját.

Európa kapitalista országainak alulírott kommunista pártjai, amelyeknek küldöttei a Brüsszelben megtartott értekezleten egybegyűltek:

– üdvözlik a vietnami nép hősi harcát és újból kinyilatkoztatják teljes szolidaritásukat a Vietnami Demokratikus Köztársasággal, a Vietnami Dolgozók Pártjával és a Nemzeti Felszabadítási Fronttal;

– elítélik a háborús cselekményeket, elítélik a Vietnami Demokratikus Köztársaság mint szocialista, szuverén és független állam ellen folytatott amerikai agressziót;

– rámutatnak arra, hogy Dél-Vietnamban egyre nagyobb az odaérkezett amerikai csapatok száma, amelyek részt vesznek a Nemzeti Felszabadítási Front erői ellen irányuló hadműveletekben;

– követelik ezeknek a csapatoknak a visszavonását.

Továbbfejlesztik e pártok akciójukat, hogy szolidaritásuknak a legkonkrétabb és legeredményesebb formát adják.

A súlyos helyzetre és annak a veszélynek nagyságára tekintettel, amely a békét fenyegeti, felhívást intéznek:

– Nyugat-Európa valamennyi dolgozójához,

– a kultúra minden munkásához, a nőkhöz és az ifjúsághoz,

– a szocialista és a keresztény tömegekhez,

– minden haladó és békeszerető erőhöz.

Sürgető felhívással fordulnak a szocialista és harcos dolgozókhoz, Nyugat-Európa országainak szocialista pártjaihoz, amelyeknek politikai felelőssége – minthogy több helyütt a kormányzás legmagasabb posztjain állanak – ma nagyon fontos.

Azzal a kéréssel fordulunk tehát mindenkihez, vegyen részt a közös erőfeszítésekben és segítsen a legyőzhetetlen tömegek mozgalmának kibontakoztatásában avégett, hogy:

– bírják rá Nyugat-Európa országainak kormányait arra, hogy ne vállaljanak közösséget azzal a politikával, amelyet az Egyesült Államok követ Vietnamban, és támogassák azokat a kezdeményezéseket, amelyeknek célja a genfi egyezmények tiszteletben tartása;

– akadályozzák meg a Vietnami Demokratikus Köztársaság elleni további barbár bombatámadásokat és a támadó háborús cselekményeket;

– vessenek véget az amerikaiak beavatkozásának és háborújának Dél-Vietnamban és kényszerítsék csapataik visszavonására az amerikaiakat;

– engedjék meg Dél-Vietnam népének, hogy szabadon gyakorolhassa a függetlenségét biztosító jogait; ami magában foglalja, hogy ismerjék el a Nemzeti Felszabadítási Frontot, mint amely egyedül jogosult a vietnami nép képviseletére;

– teremtsék meg azokat a viszonyokat, amelyek lehetővé teszik majd Délkelet-Ázsia minden problémájának békés megoldását.

Ez az akció bizonyára bátorítólag hat majd azokra az erőkre, amelyek az Amerikai Egyesült Államokban – nehéz körülmények között – az agresszió politikájának ellene szegülnek.

A világbéke veszélyben van!

A békéért, a függetlenségért és a népek szabadságáért való harc – egyet jelent.

Egyetlen percet sem szabad elvesztegetnünk, egyetlen erőfeszítést sem szabad elmulasztanunk!

[...]

Bulletin d'Information,
1965. 20. sz. 3–9. old.

[12]

FELSZÓLALÁSOK AZ 1969-ES MOSZKVAI NEMZETKÖZI TANÁCSKOZÁSON

(Részletek)

KÁDÁR JÁNOS FELSZÓLALÁSA[1]

Tisztelt tanácskozás! Kedves elvtársak!

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága és küldöttségünk nevében szívből üdvözlöm a testvérpártok képviselőit, tanácskozásunk minden résztvevőjét. Külön üdvözlöm vendéglátóinkat, a Szovjetunió Kommunista Pártját, és köszönetet mondok azért a gondoskodásért, amellyel megteremtették számunkra az eredményes munka jó feltételeit.

A Magyar Szocialista Munkáspárt kezdettől fogva támogatta a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásának összehívását. Örülünk, hogy a testvér-

[1] *Kádár* János (1912) – az MSZMP Központi Bizottságának első titkára. 1929 óta vesz részt a munkásmozgalomban, 1931 óta tagja a kommunista pártnak. 1942-ben tagja lesz a párt Központi Bizottságának, 1943 elejétől a párt titkára. A felszabadulás után tagja a párt Központi Vezetőségének és a Politikai Bizottságnak, 1946-tól főtitkárhelyettes. 1951-ben a szocialista törvényesség megsértésével, hamis vádak alapján letartóztatják, és csak 1954-ben rehabilitálják. 1954 és 1956 között előbb a XIII. kerületi pártbizottság, majd a Pest megyei pártbizottság első titkára. 1956 júliusában a Központi Vezetőség tagjává kooptálják, megválasztják a Politikai Bizottság tagjává és a Központi Vezetőség titkárává. 1956. november elején az ellenforradalom leveréséért indított harcban az ő vezetésével alakul meg az MSZMP Ideiglenes Központi Bizottsága és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány, amelynek 1958-ig, majd 1961 és 1965 között az elnöke.

pártok túlnyomó többsége elküldte képviselőit. Úgy véljük, a nemzetközi kommunista mozgalom fejlődésében történelmi jelentősége van annak, hogy csaknem egy évtized múltán ismét sor került az összes kontinensről ideérkezett testvérpártok képviselőinek közös tanácskozására. A jelenlegi időszakban, amikor mozgalmunknak nincs nemzetközi szervezete, az ilyen széles körű találkozó és eszmecsere semmi mással nem pótolható, és nélkülözhetetlen számunkra a helyes marxista–leninista tájékozódáshoz.

Világméretekben folyik a harc a minden szabadságtörekvéssel szembeszálló nemzetközi reakció és a társadalmi haladásért, a nemzeti függetlenségért, a békéért küzdő száz- és százmilliók között. Napjainkban az antiimperialista harc még szélesebb kibontakoztatása és egységünk erősítése ebben a harcban – ez a kommunista és munkáspártok legfontosabb nemzetközi feladata. Annál is inkább, mert a mi egységünk a legszélesebb tömegeket, a népeket és nemzeteket, Földünk minden haladó emberét tömörítő imperialistaellenes összefogás alapja és feltétele. Ezért teljes mértékben helyes volt a konzultatív találkozónak az a kezdeményezése, hogy hívják össze e tanácskozást, s helyes volt állásfoglalása tanácskozásunk jellegét és célját illetően.

Tanácskozásunk előkészítésének menete bizonyítja, hogy az utóbbi években a nemzetközi kommunista mozgalomban erősödik az egységtörekvés. Ez a tanácskozás úgy jött létre, hogy több mint 70 testvérpárt a marxizmus–leninizmus, az internacionalizmus elveiből, közös osztályérdekeinkből és céljainkból kiindulva, az egyes kérdésekben fennálló ideológiai és politikai nézeteltéréseket félretéve: mindent alárendelt az imperialistaellenes közös harc érdekeinek. Az egységre való határozott törekvés vezetett el bennünket ide, Moszkvába, s az egység további erősítése a közös céljainkért folytatott harcban – a kommunizmus, a béke ügyének új, hatalmas győzelmeit fogja eredményezni.

Kedves elvtársak! Az előkészítő bizottság keretében demokratikusan és kollektívan végzett munka eredményes volt, jó feltételeket teremtett tanácskozásunk számára. Az előkészítés egész időszakában biztosítva volt és érvényesült a pártok önállósága és egyenjogúsága. Teljes mértékben érvényesült a pártok képviselőinek az az elidegeníthetetlen joga, hogy a napirenden levő kérdések kapcsán szabadon és minden korlátozás nélkül kifejthessék pártjuk álláspontját és elgondolásait. A Magyar Szocialista Munkáspárt nagyra értékeli az előkészítésben részt vett testvérpártok valamennyi képviselőjének munkáját.

Meggyőződésünk, hogy tanácskozásunk jelentősen hozzájárul az antiimperialista harc hatékonyságának növeléséhez, a nemzetközi kommunista mozgalom egységének megszilárdításához. Tanácskozásunknak az a feladata, hogy olyan elvi platformot és akcióprogramot adjon, amely megfelel az antiimperialista harc követelményeinek, s amelyet minden kommunista és munkáspárt, minden imperialistaellenes erő cselekvően támogathat. Küldöttségünknek az a megbízatása és szándéka, hogy e feladat megoldásához a maga részéről és tőle telhetően hozzájáruljon.

Tisztelt elvtársak! Az antiimperialista harc alapvető feltétele, hogy a világ bonyolult folyamatait időszakonként sokoldalúan, marxista–leninista módon elemezzük. Ez az elemzés csak a testvérpártok kollektív munkájával, tapasztalataik egybevetésével végezhető el.

A kommunista és munkáspártok együttműködése és közös harca csak elvileg szilárd, marxista–leninista elemzésen nyugvó politikai platform alapján lehetséges. Az előkészítő bizottság által a tanácskozás elé terjesztett fő dokumentumtervezetet jónak tartjuk, az megfelel ennek a fontos követelménynek, és az antiimperialista harchoz hatékony eszmei és politikai fegyvert ad pártjaink kezébe. A fő dokumentum tervezete a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának véleménye szerint jó, annak értékelésével és irányvonalával egyetértünk.

Az okmánytervezet szerintünk helyesen elemzi és ítéli meg a bonyolult és ellentmondásos nemzetközi helyzetet, annak fő kérdéseit. A tényeknek megfelelően világítja meg a haladás erőitől szorongatott, válságokkal küzdő imperializmus agresszív tevékenységét, azt a veszélyt, amit az imperialista hatalmak politikája magában rejt. Helyesen méri fel az imperialistaellenes erők lehetőségeit és feladatait is.

Reális az a megállapítás, hogy a nemzetközi helyzet egyik fő jellemzője a szocialista országok, a kommunista és munkáspártok erejének, befolyásának növekedése, a népek küzdelmének erősödése a szabadságért és a békéért. Kétségtelen az is, hogy az utóbbi években éleződött a helyzet, fokozódott az imperializmus agresszivitása. Látnunk kell: az imperialisták céltudatosan arra törekszenek, hogy éket verjenek a szocializmus erői közé, és egységünk tényleges hiányait saját politikai céljaikra hasznosítsák.

Helyes az a következtetés, hogy növelni kell az erőfeszítéseket az imperialisták békebontó, kalandor kísérleteinek a visszaverésére és megakadályozására. Helytálló, fontos és történelmileg igazolt az a következtetés is, hogy a haladás erői, ha összefognak, képesek megfékezni az imperialistákat, megvédeni a dolgozók, a népek vívmányait, képesek megakadályozni egy új világháború kirobbanását; képesek győzelemre vinni a haladás ügyét.

A nemzetközi imperializmus fő ereje ma az amerikai imperializmus, amelynek monopoltőkései a számukra nyereséges második világháború után megkísérelték, hogy a világot uralmuk alá hajtsák. Az antikommunizmus hírhedt zászlaja alatt támadják a szocializmusért, a haladásért, a nemzetközi függetlenségért küzdő erőket. Az amerikai imperialisták világuralmi tervei meghiúsultak ugyan és meghiúsulnak ezután is, de azokról nem mondtak le, szövetségeseikkel és csatlósaikkal új és új akciókat szerveznek a szocializmus országai, a haladás erői, a népek szabadsága és biztonsága ellen.

Az amerikai imperialisták legbrutálisabb és legnyíltabb támadása jelenleg a vietnami nép elleni agresszív háború. Ez a háború egyben támadás az egész világ békéje ellen is. A vietnami nép hősiességgel és nagy áldozatkészséggel vívja sikeres harcát nemzeti szabadságáért, önrendelkezési jogaiért, élvezi a világ haladó erőinek és minden tisztességes emberének rokonszenvét, támogatását. Helyeseljük, hogy tanácskozásunk külön dokumentumban nyilvánítja ki szolidaritásunkat Vietnam népével, s határozottan szól arról, hogy a jövőben is megadunk minden segítséget igazságos harcához, a végső győzelemig.

Joggal háborítja fel a haladó embereket és aggasztja a béke híveit a válságos és mindennap újabb robbanással fenyegető közel-keleti helyzet. Izrael uralkodó körei kiszolgálják az imperialista nagyhatalmi célokat, és makacsul ragaszkodnak saját hó-

dító törekvéseikhez is. Az amerikai imperialisták támogatásával mindent elkövetnek, hogy megakadályozzák e térség igazságos és tartós békéjének megteremtését. Mi a közel-keleti konfliktusnak az ENSZ Biztonsági Tanácsa 1967. november 22-i határozatának megfelelő politikai rendezése mellett szállunk síkra. Úgy véljük, hogy minden segítséget meg kell adni a megtámadott és fenyegetett arab országoknak.

A kommunista világmozgalom pártjai, a haladás, a béke erői nagy figyelmet kell hogy szenteljenek Európa kérdéseinek is. Európában a békét leginkább és közvetlenül fenyegető erő az USA-imperializmus első számú európai szövetségese és gyámoltja, a nyugatnémet revansizmus és militarizmus.

A békés egymás mellett élés elvének megfelelően a Magyar Népköztársaság, a társadalmi rendszer különbözősége ellenére, a Német Szövetségi Köztársasággal is a viszonyok rendezésére, kölcsönösen előnyös, sokoldalú kapcsolatok kiépítésére törekszik. De a kapcsolatok rendezését és fejlesztését nagyban akadályozza, hogy az NSZK mind ez ideig nem hajlandó elismerni a fasiszta Németország veresége után kialakult európai határokat. Nem akarja elismerni a két német állam létét, a Német Demokratikus Köztársaságot, a béke és a szocializmus fontos európai pillérét. Viszont utat enged a revansista és újfasiszta törekvéseknek. Mindez éberségre kötelezi a népeket, arra, hogy ne feledjék: a német monopoltőke egy emberöltő alatt kétszer rántotta háborúba a világot.

A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének legutóbbi, budapesti ülése[2] konstruktív kezdeményezést tett az európai béke, az európai népek kollektív biztonságának megteremtése érdekében. Első lépésként egy összeurópai tanácskozás létrehozását javasoltuk. A felhívás kedvező visszhangja a lépés helyességét és időszerűségét bizonyítja. A munkát folytatjuk. Az európai béke és biztonság megteremtése megfelelő hozzájárulást kíván a kontinens minden országának kormánya részéről, de megkívánja a tömegek, a népek aktív fellépését és támogatását is. A béke és a biztonság érdekében szükséges társadalmi mozgalom kibontakoztatásában meghatározó szerepük van és lesz Európa kommunista és munkáspártjainak.

Egy új, minden eddiginél pusztítóbb világháború kirobbantásának megakadályozása, a béke védelme és tartóssá tétele, változatlanul korunk alapkérdése. A társadalmi forradalom korszakában élünk, és annak útját Lenin, az orosz bolsevikok, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom nyitották meg. Ugyanakkor egy gyorsan fejlődő tudományos-technikai forradalom időszakában is élünk. A kommunista és munkáspártokra, világmozgalmunkra rótta a történelem azt a magasztos feladatot, hogy vezessék a harcot: az emberi tudás vívmányai ne az ember elpusztítására, hanem felszabadítására és boldogulására szolgáljanak.

Mi, kommunisták, küzdünk az általános és teljes leszerelésért, hogy az emberiség láthatára derült és minden fenyegetéstől mentes legyen. De addig is, amíg ez egykor majd valóra válik, támogatunk minden ésszerű lépést, amely ebbe az irányba vezet. Támogatjuk a nukleáris fegyverek elterjedését gátló atomsorompó-egyezményt éppen úgy, mint a fegyverkezési verseny csökkentésének lehetőségeivel foglalkozó genfi

[2] A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének 1969. március 17-i ülése.

tárgyalásokat.[3] Lankadatlanul küzdünk a Szovjetunió, a szocialista országok, a Varsói Szerződés számos békekezdeményezésének megvalósulásáért.

A dolgozó emberek, kommunisták és nem kommunisták, világszerte várakozással tekintenek tanácskozásunkra. Azt várják tőlünk, hogy szilárdabbá váljék az agresszorokkal, a békebontókkal szemben a béke frontja. A magyar küldöttség támogatja tanácskozásunk békefelhívás-tervezetét, annak ismételt kinyilvánítását, hogy a kommunista és munkáspártok készek minden számba vehető erővel és tisztességes emberrel összefogni az emberiséget fenyegető új háború veszélyének elhárítása érdekében, a béke védelmében.

Tisztelt elvtársak! A kommunista világmozgalom méreteiben kiterjedt. Testvérpártjaink létrejöttek és dolgoznak a Föld csaknem valamennyi országában, erejük nőttön-nő. A marxizmus–leninizmus eszméi alapján önállóan alakítják politikájukat és harcolnak munkásosztályuk, népük érdekeiért, s az internacionalizmus jegyében egyesítik erejüket az imperializmus nemzetközi erőivel szemben.

A viszonyok, amelyek között pártjaink dolgoznak, rendkívül eltérőek. A kommunista és munkáspártok azokban az országokban, ahol már győzött, épül a szocializmus, a kormányzás felelősségét viselve dolgoznak. Egyes kapitalista országokban hatalmas legális pártokként, másutt féllegális és illegális viszonyok között, kegyetlen üldözésnek kitéve harcolnak.

Amikor arról van szó, hogy nemzetközi síkon összehangoljuk erőfeszítéseinket, erősítsük egységünket a közös, imperialista ellenséggel szemben, kötelességünk, hogy figyelmesen meghallgassuk egymást, és kölcsönösen egymás helyzetének minél jobb megértésére törekedjünk. Világmozgalmunk minden harci osztagának küzdelme, eredménye egyformán fontos számunkra.

A három kontinens tizennégy országát magában foglaló szocialista világrendszer a nemzetközi munkásmozgalom legnagyobb történelmi vívmánya – az imperializmus elleni világméretű harc fő ereje. Az új világrendszer történelmileg fiatal, s fejlődése természetesen sok új, bonyolult problémát vet föl. Ezek megoldása pártjaink feladata.

A szocialista világrendszer fejlődése függ azoknak a feladatoknak a megoldásától, amelyek az egyes szocialista országokban felmerülnek, de nem kevésbé attól, hogyan tudjuk kihasználni azokat a hatalmas erőket, amelyek a szocialista országok hatékony és sokoldalú együttműködésében rejlenek. A Magyar Népköztársaság nagyra értékeli a Varsói Szerződés szervezetében és a KGST szervezetében kialakult szocialista együttműködést, és aktívan törekszik a kapcsolatok és az együttműködés fejlesztésére minden szocialista országgal.

Világmozgalmunk minden pártjának munkájában azonos feladatként jelentkezik – bármilyen feltételek között él és dolgozik is – az, hogy világnézetünk és osztálycéljaink alapján jól összehangoljuk harcunkat, egyesítsük erőinket. Egységünk és összefogásunk szilárd elvi alapja a marxizmus–leninizmus, az internacionalizmus, az, hogy a különböző országok munkásainak, dolgozóinak alapvető érdekei egybeesnek.

A kapitalizmus korszaka magával hozta, hogy a haladás és a reakció erői nem csu-

[3] Az ENSZ Leszerelési Bizottságának Genfben folyó tárgyalásairól van szó.

pán elszigetelten, egyes országokban állnak szemben egymással, hanem nemzetközileg, világméretekben is. Már akkor, amikor a nemzetközi tőke vérbe fojtotta a párizsi kommünt, Marx rámutatott arra, hogy a munkásosztályt a kozmopolita tőke elleni védekezés vitte el a nemzetközi összefogáshoz.

A nemzetközi tőke erejével szemben ma még nagyobb összefogásra van szükség, mint száz esztendővel ezelőtt. Az első szocialista forradalom győzelme, a Szovjetunió létrejötte óta a nemzetközi események középpontjában a szocializmus és a kapitalizmus erőinek küzdelme áll, és ez még inkább így van, amióta a szocializmus világrendszerré vált.

Az imperialista tőke a jelenlegi helyzetben sem mond le arról, hogy a szocialista rendszert megdöntse, vagy legalábbis megkísérelje egyik vagy másik szocialista országot kiragadni a közösségből. Ebben kifejeződik a nemzetközi imperializmus általános érdeke, a kapitalisták osztályérdeke.

A magyar munkásosztály, népünk történelmének örök időkre szóló figyelmeztetése, hogy a nemzetközi imperializmus külső fegyveres erővel, az antant-csapatokkal leverte az első magyar munkáshatalmat, az 1919-es Magyar Tanácsköztársaságot. Az általuk nyeregbe ültetett ellenforradalmi rendszer 1945-ben összeomlott, amikor a hazánkat felszabadító szovjet hadsereg a hitleri fasiszta megszálló erőket kiverte Magyarország területéről.

Az élet úgy hozta magával, hogy a szocialista társadalom építésének útjára lépett magyar népet 1956-ban még egy súlyos megpróbáltatás érte. Az ismert és ténylegesen fennállott hibákba kapaszkodva, a szocializmus híveinek megzavarodottságát, a revizionisták bomlasztó munkáját kihasználva, a nemzetközi imperializmus által bátorított és támogatott hazai reakció erői véres ellenforradalmi felkelést robbantottak ki.

A munkáshatalom ellenségeinek ez a kísérlete kudarccal járt, mert a Szovjetunió, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom szolidaritását és támogatását élvező forradalmi erők felülkerekedtek hazánkban. Az előkészítő bizottság munkájának budapesti szakaszában a testvérpártok képviselői személyesen is meggyőződhettek arról, hogy a magyar nép, miután megvédte és megszilárdította hatalmát, következetesen és eredményesen folytatja a szocialista társadalom teljes felépítését.

Magyarország példája jól mutatja, az imperialisták hogyan kísérlik meg minden időben, a legkülönbözőbb úton és módon az új, fejlődő szocialista országok államát, hatalmi rendszerét aláásni, fellazítani, s ha lehet, megdönteni.

Pártunk, munkásosztályunk, a magyar nép megtanulta, hogyan és mivel kezdődik az ellenforradalom, milyen amikor már felülkerekedik, s álarcát levetve nyíltan lép fel. Az 1956-os ellenforradalmi felkelés nemrég volt; tanulságai még elevenen élnek. Az események tanították meg pártunkat arra, hogy a népi demokratikus hatalom válságos helyzetét előidéző okok között milyen szerepet játszottak a mi oldalunkon elkövetett hibák, azokat hogyan használták fel céljaikra rendszerünk belső és külső ellenségei, milyen erők támadtak ránk, és kik voltak a mi oldalunkon.

A Magyar Népköztársaságot 1956 nehéz időszakában segítette a Szovjetunió, a szocialista országok, a nemzetközi kommunista mozgalom szolidaritása és támogatása. A hazánkat segítő nemzetközi erők azt tartották szem előtt, hogy a munkás-

hatalom, a szocialista vívmányok megvédése egy adott országban a szocialista országok mindegyikének, a nemzetközi munkásosztálynak közös ügye, közös érdeke. A történelem azt tanítja, hogy a szocialista országok népeinek, az egyes országok munkásosztályának döntő és kiapadhatatlan erőforrása a proletár internacionalizmus, az egység és összefogás, az egymás harcának kölcsönös támogatása.

Az a széles körű politikai vita, amely az 1956-os magyarországi eseményekről folyt, s amelyik a csehszlovákiai események[4] megítélésében még ma is folyik, ugyancsak meggyőzően bizonyítja, hogy egy szocialista ország fejlődése vagy esetleges megtorpanása, válsága, milyen fontos kérdése a nemzetközi osztályharcnak, és azt is, hogy ezek megítélésében az osztályszempont a döntő.

A csehszlovákiai eseményekkel kapcsolatosan egyes testvérpártok képviselői felvetették, hogy a szocialista országok vezetői ne keverjék össze a proletár internacionalizmus kérdését az államérdekekkel. Látnunk kell: a tapasztalatok azt bizonyítják, hogy amikor egy szocialista ország sorsáról van szó, akkor mindenki érdekelt.

A nemzetközi imperializmus általában és minden imperialista hatalom külön-külön érdekelt abban, hogy a szocialista országok gyengüljenek, sőt számukra az a kívánatos, hogy a szocialista világrendszer szűnjön meg létezni. Másrészről a nemzetközi munkásosztály egésze, minden egyes szocializmust építő nép, minden egyes kommunista és munkáspárt külön-külön is érdekelt abban, hogy ha egy szocialista ország kritikus helyzetbe kerül, súlyos nehézségekkel találja szembe magát, akkor küzdje le azokat, s fejlődjön, erősödjön tovább.

A proletár internacionalizmus és az államérdek összefüggéseit pedig – szocialista országokról lévén szó – helyesen kell értelmezni. A szocialista országokat kormányzó pártok kommunista pártok. A pártok és a népek célja ezekben az országokban a szocialista társadalom felépítése, a kommunizmus megteremtése. A szocialista országok belső társadalmi rendszere és egymás közötti kapcsolatai azonos elvekre épülnek, azonosak a céljaik, ennélfogva alapvető érdekeik is közösek. Nem frázis, hanem valóság, hogy bármelyik szocialista ország sikere a többi erejét is növeli, és bármelyik nehézsége mindegyiket terheli. Az öröm is közös, a gond is az.

Egyetlen kommunista párt és egyetlen szocialista ország sem erősödhet a többi kárára vagy gyengülése árán. Ezért szocialista országok vezetői nem választhatják szét egymástól a proletár internacionalizmus kérdését és a szocialista országok államérdekeit. Ha egy szocialista ország vezetői függetlenítik egymástól az internacionalizmust és országuk államérdekeit, akkor csak árthatnak a közös ügynek és országuk érdekeinek is.

A Magyar Szocialista Munkáspárt és a Magyar Népköztársaság sohasem tagadta, hogy érdekelt a csehszlovákiai eseményekben. Ez nem is lehet másképpen szövetséges szocialista országok esetében. A Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Magyar Népköztársaság szomszédos országok, szocialista társadalmat építő népeiket történelmi sorsközösség kapcsolja össze.

Pártunk Központi Bizottságát, országunk kormányát a csehszlovákiai események

[4] Az 1968. január utáni csehszlovákiai eseményekről van szó. Lásd a 38. sz. dokumentumot.

minden fázisában, minden cselekedetében az internacionalizmus elve, a szolidaritás érzése vezette, és semmi más. Mi abban vagyunk érdekeltek, azt kívánjuk és csak azt kívánhatjuk, hogy a csehszlovák társadalom kérdései szocialista megoldást nyerjenek.

A Csehszlovák Szocialista Köztársaság belső kérdéseit Csehszlovákia Kommunista Pártjának. Csehszlovákia munkásosztályának és népeinek kell megoldaniuk. Mi bízunk abban, hogy ezt meg is fogják tenni. Annál is inkább, mert csehszlovák testvérpártunk Központi Bizottsága az utóbbi időben határozottan kézbe vette az ügyeket. Őszintén sikert kívánunk a csehszlovák kommunistáknak, a testvéri cseh és szlovák népnek a szocializmus vívmányainak megvédéséért és továbbfejlesztéséért vívott harchoz.

Kedves elvtársak! A tanácskozás elé terjesztett dokumentum-tervezet, értékelve a szocialista országok szerepét az imperializmus elleni harcban, méltatja azt a fejlődést, amely országainkban végbement, s utal a problémákra és a feladatokra is. Úgy véljük, hogy ez így helyes. Pártunk munkáját a fejlődés új követelményeinek megfelelően törekszünk fejleszteni, a szocialista építőmunka eredményeit pedig tovább gyarapítani. Ugyanakkor azt is nagyon jól tudjuk, hogy ha nem dolgozunk módszeresen a fellelhető hibák kiküszöböléséért, azzal csak a szocializmus ügyének ártunk. Emellett azt is hangsúlyoznom kell, hogy a hibák elleni harc címén nem engedjük és nem engedhetjük meg a szocialista rendszer becsmérlését, azt, hogy magát a rendszert támadják.

A szocialista országoknak sokféle bírálójuk van. Ellenségeink pedig szüntelenül és a legkülönfélébb címeken támadják rendszerünket. Mostanában divatos a szocialista állam fogalmát a bürokráciával azonosítani. Bürokratikus kinövések és tendenciák persze még vannak nálunk. Ezek ellen az ügyvitel javításával, a szocialista államélet, a szocialista demokrácia fejlesztésével, a dolgozó tömegek újabb és újabb rétegeinek a közéletbe, a kérdések eldöntésébe való fokozott bevonásával harcolunk. A társadalom életének egyetlen területén sem idealizáljuk az elért fejlettségi színvonalat, hanem annak szüntelen emelésére törekszünk.

Ez a dolog egyik oldala. A másik az, hogy a szocialista állam a dolgozó nép hatalma, a történelemben eddig ismert legdemokratikusabb állam, amelyben megszűnt az embernek ember általi kizsákmányolása, és amely a nép szolgálatában áll. A tapasztalatok szerint a szocialista állam elhalásának ideje még nem érkezett el, annak védelmi funkciójára a jelenlegi megosztott világban szükség van, gazdasági-kulturális szervező szerepe is nélkülözhetetlen a szocialista társadalom építésében. Ennek megfelelően pártunk az állam intézményeinek szilárdításán, munkájának fejlesztésén dolgozik.

Nálunk, Magyarországon, politikai, erkölcsi és tételes törvény, hogy a dolgozók államára kezet senki sem emelhet, és államunkat semmiféle „újítási" célzattal nem fogjuk és nem engedjük fellazítani, nem engedjük szétverni.

Kedves elvtársak! A szocializmus útjára lépett országok mindegyike sajátos vonással gazdagította a gyakorlatot. Bizonyos, hogy a szocialista társadalom építése az utak és a formák még nagyobb változatosságát fogja felmutatni a jövőben. Sem a jelenben, sem a jövőben nem mentesülnek azonban pártjaink attól a legfőbb marxista–leninista

követelménytől, hogy érvényesítsék a szocializmus építésének általános, közös törvényszerűségeit, és egyidejűleg vegyék figyelembe országaik adottságait, történelmi s nemzeti sajátosságait. Mind a szocializmus általános törvényszerűségeinek, mind pedig a nemzeti sajátosságoknak és adottságoknak a figyelmen kívül hagyása megtöri a fejlődést, válságokba, zsákutcába visz.

Pártjaink önállóak, a szocialista országok szuverén és független országok. Országaink szuverenitása, népeink nemzeti függetlensége szocialista társadalmi viszonyokkal párosul, azokra alapul. A jelenlegi történelmi szakaszban országaink szuverenitását, nemzeti függetlenségüket egyrészről a többi szocialista országgal fennálló szövetségünk, másrészről társadalmunk szocialista alapjainak szilárdsága és továbbfejlesztése biztosítja mindenekelőtt.

Nem feledhetjük egy pillanatra sem, hogy a kommunista és munkáspártok önálló tevékenységét, sőt létét, a szocialista országok szuverenitását, nemzeti függetlenségét és fejlődésének lehetőségeit a nemzetközi imperializmus, a kapitalista országok reakciós körei szüntelenül támadják és veszélyeztetik. Imperialista ellenségeink világosan felismerték: csak akkor számíthatnak sikerre a szocialista világrendszer ellen irányuló ellenforradalmi terveikben, ha sikerül réseket nyitni és ellentéteket támasztani a szocialista országok között.

A szocialista eszme híveinek azonban semmilyen vita hevében sem szabad letérniük az osztályalapról. Mi, magyar kommunisták, a leghatározottabban elutasítjuk azokat a nézeteket, amelyek a szocialista országokat „nagyok" és „kicsik" címén akarják elkülöníteni és elválasztani egymástól. Elutasítjuk azokat a nézeteket is, amelyek a „tömbpolitika" elleni harc címén egy nevezőre akarják hozni a nemzetközi imperializmus agresszív célú katonai szervezetét és a szocialista országok védelmi tömörülését.

Kellő szilárdsággal és politikai bátorsággal kell harcolnunk mindenféle olyan imperialista kísérlet ellen, amellyel soraink fellazítását és szétbomlasztását szeretnék elérni. Fokozni kell harcunkat azokkal a sorainkba behatoló burzsoá eszmékkel s a marxizmus–leninizmus elveit eltorzító revizionista és dogmatikus nézetekkel szemben, amelyek tévútra vezetnek. A burzsoá nézetek közül kétségtelenül a nacionalista nézetek a legveszedelmesebbek mozgalmunkra nézve, és azok közül is a nacionalizmusnak szovjetellenességben megnyilvánuló válfaja.

Kedves elvtársak! Nem lehet nem beszélni arról, ami ma a nemzetközi munkásmozgalom legfőbb gondja, a nemzetközi helyzetet bonyolító egyik legnagyobb kérdés. Okmánytervezeteink nem foglalkoznak a kínai vezetők politikájával; ez annak a meggondolásnak a következménye, hogy a tanácskozás okmányaiban mellőzzük egyes pártok bírálatát. Mégis, az antiimperialista harcról, egységünk erősítéséről szólva, nem hagyhatjuk figyelmen kívül azt a letagadhatatlan tényt, hogy ma a kínai vezetők s követőik politikája egységtörekvéseink nagy akadályozója, és rendkívül bonyolítja, nehezíti az imperializmus elleni harcot.

A kínai vezetők mai politikája objektíve a legnagyobb ajándék, előny és remény a nemzetközi imperializmus számára.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága természetesen sajnálja, hogy Kína Kommunista Pártjával így alakultak a dolgok. De az elvekben nem lehet

megalkuvás, és semlegesek sem lehetünk. Itt nem két párt vitájáról és valami alárendelt kérdésről, hanem a nemzetközi kommunista mozgalom, harcunk fő irányvonaláról van szó. Ezért pártunk Központi Bizottsága ismételten határozottan elítélte a kínai vezetők kispolgári álradikalizmusát, hegemon törekvéseit, szakadár tevékenységét, nacionalizmusát, szovjetellenességét, fegyveres határprovokációit, egész káros politikai irányzatát.

Bennünket továbbra is a barátság és a szolidaritás őszinte érzése tölt el a kínai nép iránt, amely most súlyos tragédiát él át. Bízunk abban, hogy Kínában a szocializmus vívmányai nem mennek veszendőbe, hogy e nagy forradalmi hagyományokkal rendelkező nép képes lesz leküzdeni a nehézségeket és újra bekapcsolódik közös harcunkba. Ez elsősorban a kínai nép érdeke, de a haladás minden erejéé és hívéé is. Az imperializmus reményeit pedig szét kell zúznunk, s a Mao-irányzat által támasztott minden nehézség ellenére erősíteni kell a nemzetközi kommunista mozgalom pártjainak és a szocialista országoknak az összefogását az imperializmus elleni harcban.

Kedves elvtársak! Magától értetődő, hogy az imperializmus reményeket fűz azokhoz a nézeteltérésekhez, amelyek jelenleg megvannak a szocialista világrendszer országai között és a nemzetközi kommunista mozgalom soraiban.

Az imperialisták a „haladó szocializmus", az „önállóság", a „szuverenitás" fogadatlan prókátoraiként a katonai és gazdasági nyomás erejével, csábító szirénhangokkal, nyílt rágalmazással és titkos aknamunkával törekednek soraink megbontására. Egymástól, de főleg és mindenekelőtt a Szovjetuniótól szeretnék elválasztani a szocialista országokat, a kommunista és munkáspártokat, attól a Szovjetuniótól, amely létrejötte óta a fő akadály terveik útjában. Attól a Szovjetuniótól, amelynek katonai ereje, politikai és erkölcsi tekintélye a legfőbb biztosítéka annak, hogy az imperialisták, hacsak saját pusztulásuk óráját nem akarják felidézni, nem robbanthatnak ki új világháborút. Az imperialisták kénytelenek megfelelően számolni a Szovjetunió hatalmas erejével, szükségképpen a haladó erőknek is helyesen kell látniuk a szocializmus és a béke fő támaszának szerepét.

Nincs egyetlen kommunista és munkáspárt sem, amelynek története elválasztható volna a Szovjetunió Kommunista Pártjának történetétől, a leninizmus kialakulásától, Lenin tevékenységétől, aki a modern munkásosztály új típusú forradalmi pártjának elvi és működési alapjait kidolgozta. Nincs egyetlen olyan szocialista ország sem, amely azt mondhatná, hogy léte független az első szocialista országétól, de nincs olyan sem, amelynek biztonságát, szocialista fejlődésének biztató kilátásait ne védené a Szovjetunió léte, internacionalista politikája, hatalmas ereje.

Gyakran hangoztatjuk, hogy a kommunista világmozgalom valamennyi pártja, a szocialista világrendszer minden országa egyenjogú. Ez valóban így van; és jól van így. Mostanában azonban kevésszer szólunk arról, hogy egyenjogúak vagyunk ugyan, de nem egyforma a helyzetünk a felelősségben és a teherviselésben! Ha őszinték akarunk lenni, akkor meg kell mondani, hogy – mindent viszonylagosan számítva is – a Szovjetunió Kommunista Pártja és a szovjet nép, amely a jogokból csak az egyenlő törvényes részt igényli magának, mérhetetlenül több felelősséget hordoz vállain bármelyikünknél. Internacionalista és önzetlen módon, mindenki másnál

többet áldozott és áldoz a kommunizmus ügyéért, a nemzetek szabadságáért, a világháború megakadályozásáért, az emberiség szebb jövőjéért.

Elvtársaink, a munkások, a dolgozók milliói világszerte méltán becsülik és mindig is becsülni fogják a Szovjetunió Kommunista Pártját, a szovjet népet. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom győzelemre vitelével, s mindazzal, amit azóta tett a Szovjetunió Kommunista Pártja és népe, nemcsak magára vállalta az úttörő, az élen haladó megtisztelő, de terhes szerepét, hanem vállalva minden ezzel járó lemondást és áldozatot, mindenkor méltóan be is töltötte azt.

A Szovjetunió Kommunista Pártjának, a Szovjetuniónak ezt a szerepét felismerni – nem csupán érzelmi kérdés. Ez szorosan kapcsolódik napirendi kérdésünkhöz, az imperialistaellenes harc és egységünk kérdéséhez.

Az imperializmussal vívott élethalálharcban, a jelenleg létező két világrendszer, a kapitalizmus és a szocialista rendszer közötti küzdelemben létkérdés, hogy egységünk erősödjék, és az imperializmussal szemben szilárdan egységbe forrott szocialista országok, kommunista és munkáspártok álljanak. Egységünknek, az internacionalizmusnak, az összes imperialistaellenes erő összefogásának lényeges kérdése a Szovjetunióhoz való helyes elvi viszony.

Kedves elvtársak! Szólni kívánok a nemzetközi kommunista mozgalom jövőre esedékes nagy eseményéről, a halhatatlan Lenin születésének100. évfordulójáról. Helyeseljük azokat a gondolatokat, amelyeket e kiemelkedő évforduló kapcsán az előterjesztett okmánytervezet tartalmaz. Úgy véljük, valamennyien egyetértünk abban, hogy a marxizmus–leninizmus eszméihez való hűséggel, Lenin tanításainak hű követésével, mozgalmunk egységének erősítésével, forradalmi tettekkel ünnepelhetjük legméltóbban ezt a nagy évfordulót. Munkánkban meríteni kell mindabból, amit Lenin élete és műve adott nekünk, kommunistáknak, hogy tovább haladjunk azon az úton, amelyet az ő vezetésével a szovjet forradalom nyitott meg a nemzetközi munkásosztály, a népek, az egész emberiség előtt.

Tisztelt elvtársak! A kommunista és munkáspártok jelenlegi moszkvai tanácskozása előkészítésének hónapjaiban, és most, ezekben a napokban, nagy lépést tettünk előre. A találkozón összegyűlt testvérpártok egybehangzóan vallják: parancsolóan szükséges a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom politikai és cselekvési egységének további erősítése. Ez mozgalmunk, minden egyes testvérpárt, a nemzetközi munkásosztály legalapvetőbb és közös érdeke.

Az egység csak önkéntes alapon valósulhat meg, meggyőződésen alapuló közös munkát követel, nem lehet azt kívülről senkire sem rákényszeríteni. De szükség van rá – mert ezt követeli az élet. Ne gondoljuk azt, hogy egységünk minden közös érdekű kérdésben elérhető lesz egyik napról a másikra. De nem kétséges, ha állhatatosan dolgozunk, törekvéseinket siker koronázza.

Azonos következtetésre jutottunk abban is, hogy az antiimperialista harc fokozásához a kommunista és munkáspártok összefogásán túlmenően szükség van valamennyi imperialistaellenes erő tömörítésére. Ennek feltétele a testvérpártok aktív kezdeményező szerepe. Pártjaink az őszinte együttműködés szándékával közelednek mindenkihez, aki hajlandó cselekedni a társadalmi haladás, a nemzeti függetlenség, a béke érdekében. Az egyenjogú társak szövetségét javasoljuk mindazoknak, akik

megértik, hogy a népek antiimperialista összefogása a világ dolgozóinak, az emberiség létérdekeinek védelmén alapszik.

Tisztelt tanácskozás! Kedves elvtársak!

Ismételten hangsúlyozni kívánom, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt küldöttsége egyetért a beterjesztett dokumentumok tervezetével, jónak tartja, elfogadja és elfogadásra ajánlja őket.

Tudatában vagyunk annak, hogy az állásfoglalásainkat összefoglaló és rögzítő okmányok elfogadása és közzététele igen nagy lépés előre. De ez még nem minden. Ezután kezdődik pártjaink igazi munkája az okmányokban foglaltak megvalósításáért. Meggyőződésünk, ha abban a szellemben folytatjuk a harcot a továbbiakban, amely szellemben munkálkodtunk e tanácskozás létrejöttén, az eredmények nem fognak elmaradni.

Most, ezekben a napokban, az egész világ, barát és ellenség egyaránt, Moszkvára, a kommunista és munkáspártok tanácskozására figyel. Váltsa valóra tanácskozásunk a világ kommunistáinak és haladó embereinek e nagy nemzetközi találkozóhoz fűzött reményeit. Végezetül biztosíthatom a testvérpártok képviselőit: a Magyar Szocialista Munkáspárt, a magyar kommunisták érzik a reájuk háruló felelősséget, s készek valamennyi testvérpárttal összefogva dolgozni és harcolni közös ügyünk sikeréért.

Köszönöm a figyelmüket.

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 275–284. old.

LEONYID ILJICS BREZSNYEV FELSZÓLALÁSA[5]

Kedves elvtársak!

Tanácskozásunk napirendjének alapvető kérdése: az antiimperialista harc feladatai a jelenlegi szakaszban, s a kommunista és munkáspártok, az összes imperialistaellenes erők akcióegysége. A mi nézőpontunkból ítélve, a fő dokumentum tervezete világosan megfogalmazta azoknak a problémáknak a lényegét, amelyeket ez a napirend felölel. Az SZKP Központi Bizottsága úgy véli, a tervezet éppúgy, mint a többi okmány, amelyet meg kell vizsgálnunk, megfelel a kommunista mozgalom időszerű feladatainak.

[5] Leonyid Iljics *Brezsnyev* (1906) – a Szovjetunió Kommunista Pártjának főtitkára. 1931-től a párt tagja. A második világháborúban a 18. hadsereg, majd a Déli Front, később a 4. Ukrán Front politikai csoportfőnöke. 1946-tól a Zaporozsje, 1947-től a Dnyepropetrovszk területi pártbizottság első titkára, 1950-től Moldávia Kommunista Pártja Központi Bizottságának titkára, 1952-ben tagja lesz a Politikai Bizottságnak és egyben az SZKP Központi Bizottságának titkárává választják, 1953-tól a szovjet hadsereg politikai főcsoportfőnökének első helyettese, 1954 és 1956 között Kazahsztán Kommunista Pártja Központi Bizottságának titkára, 1956 és 1960 között az SZKP Központi Bizottságának titkára, 1960 és 1964 között a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke, 1964 októberétől az SZKP Központi Bizottságának első titkára, 1966-tól főtitkára.

I

Elvtársak! Csaknem kilenc esztendő telt el azóta, hogy valamennyi földrész kommunista pártjainak képviselői legutóbb összegyültek, hogy együtt kijelöljék forradalmi harcuk további útját. Igen fontos, eseményekben gazdag időszak volt ez. Nekünk, kommunistáknak, sok sikert hozott, s új lehetőségeket tárt fel mozgalmunk nagy céljainak elérésére. Ugyanakkor ez az időszak súlyos problémákat és bonyodalmakat is hozott magával.

Nagy figyelemmel hallgattuk végig az itt felszólaló elvtársak beszédeit, ezekben az imperialistaellenes harc sok fontos kérdését érintették. Azt a megbízást kaptuk az SZKP Központi Bizottságától, hogy értekezletünk fő feladatát szem előtt tartva fejtsük ki itt pártunk álláspontját az utóbbi évek nemzetközi fejlődésének egyes problémáiról.

Mindnyájan egyetértünk abban, hogy az imperializmus mint társadalmi rendszer volt és maradt a legfőbb akadály az emberiségnek a szabadság, a béke és a demokrácia diadala felé vezető, történelmileg szükségszerű előrehaladása útján.

A népek nagy számlát nyújtanak be az imperializmusnak. Az imperializmus bűnéből megoldatlanok az emberiség olyan sürgető, létfontosságú problémái, amelyeket akár már ma is sikeresen megoldhatna. Az imperializmus változatlanul a fő ellensége a kommunista mozgalomnak, s mindazoknak, akik harcolnak a dolgozók jogaiért, s fel akarják szabadítani a népeket a társadalmi és a nemzeti elnyomás alól.

Számunkra, kommunisták számára, világos az imperializmus társadalmi lényege és a történelemben elfoglalt helye. Az antiimperialista harc konkrét programjának meghatározásához azonban nem csupán az imperializmus lényegének, természetének helyes megértése szükséges. Szükséges az is, hogy figyelmesen tanulmányozzuk a tőke világában kibontakozó új jelenségeket, mélyreható folyamatokat. Az imperializmus lenini elmélete megadja a kulcsot azoknak a konkrét sajátosságoknak a megértéséhez is, amelyek az imperializmust fejlődésének jelenlegi szakaszában jellemzik.

Mit mondhatunk hát az imperializmusnak az utóbbi évtizedben tapasztalt sajátosságairól? Napjainkban miben rejlik az ereje, és miben van a gyengesége, s főként: miért veszélyes a népekre nézve?

Az imperializmus belső folyamataira és politikájára mindinkább kihat a szocializmus erejének növekedése, a gyarmati rendszerek megszűnése, a munkásmozgalom nyomása. A jelenkori imperializmus kénytelen alkalmazkodni az új feltételekhez, a két rendszer harcának feltételeihez, s ez sok lényeges sajátosságát megmagyarázza.

Mindenekelőtt figyelembe kell vennünk, hogy napjaink imperializmusa még mindig erős, kitűnően szervezett termelési gépezete van. Figyelembe kell vennünk, hogy a mai imperializmus kihasználja azokat a lehetőségeket is, amelyeket a monopóliumoknak az államapparátussal való mind nagyobb összefonódása biztosít számára. Mindjobban terjed a termelés programozása és prognózisa, a technikai haladás és a tudományos kutatások állami finanszírozása. Szaporodnak az olyan intézkedések, amelyek a legnagyobb monopóliumok érdekében a piac szeszélyeinek némi korlátozását hivatottak szolgálni. Ez sok országban a társadalmi termelés hatékonyságának bizonyos fokú növeléséhez vezet.

A szocialista országok számos gazdasági és tudományos-műszaki sikere, s az osztályharc arra kényszeríti a tőkét, hogy szociális vonatkozásban bizonyos engedményeket is tegyen a dolgozóknak. A tőke igyekszik leplezni, hogy a dolgozók kizsákmányolása állandóan fokozódik. Így próbálja elhárítani a monopolkapitalizmus azokat a társadalmi-gazdasági megrázkódtatásokat, amelyek a legveszélyesebbek a burzsoá rendre nézve.

Az imperialisták – minthogy válaszolni akarnak a szocializmus kihívására, s meg akarják erősíteni állásaikat – nemzetközi méretekben egyesítik erőfeszítéseiket, s a gazdasági integráció különböző formáihoz folyamodnak. A burzsoá kormányok támogatásával és közreműködésével létrehozzák a monopóliumok nemzetközi egyesüléseit. Fokozzák tevékenységüket az imperialista katonai-politikai szövetségek.

Természetesen, mindezek ellenére, az imperialisták közötti kiirthatatlan ellentmondások alkotják most is a kapitalista társadalom fontos törvényszerűségét. Ezeknek az ellentmondásoknak további éleződéséhez hozzájárul az a körülmény, hogy napjainkban fokozódik ezen országokban a tőke kölcsönös behatolása, növekszik nemzetgazdaságaik kölcsönös függősége. Az imperialista hatalmak közötti ellentmondások növekedése kifejezésre jut különösképpen az agresszív katonai tömbök, mindenekelőtt a NATO meglazulásában.

Általában azonban ma, a kapitalizmus egyre mélyülő általános válságának körülményei között, bizonyos mértékben eltolódik az imperialista stratégia súlypontja a nemzetközi küzdőtéren. Az imperializmus politikáját mindinkább meghatározzák a világszocializmus, a nemzeti felszabadító forradalmak és a munkásmozgalom elleni közös harc osztálycéljai.

Nem kétséges, hogy az imperializmus továbbra is keresi majd az újabb lehetőségeket létének meghosszabbítására. Politikánkban mindezt nem hagyhatjuk figyelmen kívül.

A mai imperializmusnak ezekről a sajátosságairól szólva, véleményünk szerint az helyes, ha nem becsüljük le az ellenfél erejét és lehetőségeit, de túlbecsülni sem szabad őket. Éppen a mi korunkban jelentkeznek mind élesebben a kapitalizmust bomlasztó, mélyreható és valóban leküzdhetetlen belső ellentmondások, mindenekelőtt a munka és a tőke közötti ellentmondás. A szocializmus és a demokrácia erőinek nyomására az imperializmus pozíciói világszerte tovább gyengülnek. Ma sokkal inkább megmutatkozik, mint valaha, hogy az imperializmus a társadalmi és nemzeti egyenlőtlenség, az elnyomás és az erőszak rendszere.

Az állammonopolista kapitalizmus hatalmas méretekben társadalmasítja a termelést, összpontosítja irányítását, s ezzel a végsőkig elmélyíti a burzsoá rend alapvető ellentmondását: a termelés társadalmi jellege és a kisajátítás egyéni módja közötti ellentmondást. A népek egyre világosabban látják, mennyire természetellenes az a helyzet, hogy termelési komplexumok – amelyek olykor nem is csupán egy országot látnak el – egy maroknyi milliomos és milliárdos magántulajdonában maradnak. A tőkés termelési viszonyoknak szocialista termelési viszonyokkal történő felváltása egyre sürgetőbb szükségszerűség.

Minél messzebbre megy el az imperializmus abban az igyekezetében, hogy alkalmazkodjék a helyzethez, annál mélyebbekké válnak belső társadalmi-gazdasági el-

lentmondásai. A tőkés gazdaság fejlődését időszakos visszaesések jellemzik. Fokozódik az egyes országok fejlődésének egyenlőtlensége és egyoldalúsága. Mindez elkerülhetetlenül nagy nehézségeket okoz ezekben az országokban, s növeli a köztük fennálló ellentéteket. Tanúsítja ezt az állandó költségvetési deficit, a valutáris-pénzügyi válságok rendkívül éles fellobbanása, a drágaság és az infláció, amelyek a hatvanas években sok tőkésország idült betegségévé váltak. Ezt a betegséget most gyakran „lappangó válságnak" nevezik.

Ha azokra a példátlan lehetőségekre gondolunk, amelyeket a tudomány és a technika mai fejlődése feltár, különösen világossá válik, hogy az imperializmus képtelen megszabadítani a társadalmat a nyomortól és a nélkülözéstől, nem tudja megszüntetni a munkanélküliséget, biztosítani a dolgozók és a kistulajdonosok megélhetését úgy, hogy ne kelljen rettegniük a holnaptól. Egyre több ember előtt válik világossá, hogy a tőke nem engedheti meg és soha nem is fogja megengedni a dolgozók valóságos részvételét a termelési és a társadalmi problémák megoldásában. Mind nyilvánvalóbb, hogy az imperializmus a társadalom kulturális és morális értékeinek igen nagyfokú hanyatlását idézi elő.

A monopóliumok a termelés, a tudomány és a technika megnövekedett lehetőségeit önző céljaik érdekében használják fel, hogy fokozzák a tömegek kizsákmányolását, erősítsék az erőszak-apparátust, a katonai agresszió és kalandok gépezetét. Tovább mélyül a társadalmi szakadék a monopolista felső rétegek és a munkásosztály, a dolgozók óriási tömegei között. Más szóval, az imperialista rendszer állandóan és szükségszerűen fenyegeti a legszélesebb néptömegek életkörülményeit és puszta létét a tőkésországokban, ahol a rendkívül éles osztálykonfliktusok mind gyakrabban jelentkeznek.

A népek szempontjából óriási veszélyt rejt magában az imperializmusnak az a jellemző tendenciája is, hogy felszámolja a demokratikus szabadságjogokat, fasizálja a társadalmi és politikai életet. Már Lenin hangsúlyozta, hogy az imperializmust minden vonalon a reakció jellemzi. A hatvanas években ennek a megállapításnak sok újabb meggyőző bizonyítékát láttuk.

A legfejlettebb tőkésországokban gyorsan növekszik az úgynevezett hadiipari komplexumnak, azaz a legnagyobb monopóliumok és a szoldateszka szövetségének befolyása az államapparátusban. Ez a baljós szövetség növekvő hatással van sok imperialista állam politikájára, s azt még reakciósabbá, agresszívabbá teszi.

Ott, ahol a kizsákmányolók nem képesek biztosítani a számukra szükséges „rendet" a polgári demokrácia keretein belül, a hatalmat fasiszta típusú, nyíltan terrorista rendszerek kezébe adják. Napjainkban ennek számos példáját látjuk. Ezek a rendszerek az imperialista hatalmak uralkodó köreinek és a legnagyobb monopóliumoknak pénzügyi és politikai támogatását élvezik.

Az imperializmus ma igen nagy mértékben veszélyezteti a volt gyarmatok népeinek szabadságát és függetlenségét is. Még ma, az imperialista gyarmatrendszer fő pilléreinek összeomlása után is, természetéből eredő tulajdonsága, ugyanúgy, mint a múltban, hogy a gyengébb és a kevésbé fejlett országok természeti kincseit elrabolja, lakosságuk munkáját kizsákmányolja. A különbség legföljebb annyi, hogy az imperialisták ma már kénytelenek ravaszabbul eljárni, leplezettebben rabolni. A fel-

szabadult országok népeinek a neokolonializmus politikájával szemben tanúsított ellenállása megteremti az imperialistaellenes harc új, fontos frontját.

Az egyik legsúlyosabb veszély, amellyel az imperializmus a világ népeit fenyegeti, egy újabb világháború veszélye.

A militarizmus, amely mindig elválaszthatatlan volt az imperializmustól, ma valóban példátlan méreteket öltött. Az imperializmus a bűnös abban, hogy embermilliók munkája, az emberi észnek, a tudósok, kutatók, mérnökök tehetségének ragyogó vívmányai nem az emberiség javát, nem a haladást és az élet átalakítását mozdítják elő, hanem azokat barbár, reakciós célok szolgálatába állítják, s így a népek legnagyobb csapásának, a háborúnak a szükségleteit szolgálják. Elvtársak, ezek nem nagy szavak, hanem a legreálisabb tények. Elegendő annyit mondani, hogy az Egyesült Államok katonai kiadásai az utóbbi öt év alatt csaknem 350 milliárd dollárra rúgtak, azaz 20 százalékkal voltak magasabbak, mint az egész második világháború alatt. Most pedig az imperialista kormányok a fegyverkészlet-növelés új, egész évtizedekre szóló terveit dolgozzák ki. E tervek megvalósítása megint csak súlyos teherként nehezedik a dolgozókra, megnöveli egy új világháború kirobbanásának veszélyét.

Csupán a hatvanas években fegyveres támadásokat intéztek az Egyesült Államok és más imperialista országok Vietnam, Kuba, Panama, a Dominikai Köztársaság, az arab országok ellen – s a felsorolást még folytatni lehetne.

A kalandorpolitika, valamint az a tény, hogy a fő imperialista hatalmak tömegpusztító fegyvereket halmoznak fel, korunk imperializmusát az egyetemes béke állandó veszélyeztetőjévé, milliók és milliók életét, sőt egész népek létét fenyegető veszéllyé teszi. Ezért az imperialistaellenes harc egyúttal harc azért is, hogy megszabadítsuk az emberiséget a nukleáris világháború veszélyétől. A nemzetközi kommunista mozgalom egyik legfontosabb feladata, hogy a tartós békéért vívott harc élére álljon. E feladat jelentősége napjainkban nem csökken, sőt ellenkezőleg, állandóan növekszik.

Úgy véljük, súlyos hibát követnénk el, ha lebecsülnénk azt a háborús veszélyt, amelyet az imperializmus, de elsősorban a nemzetközi reakció fő ereje, az amerikai imperializmus okoz. Az embermilliónak meg kell érteniük, hogy mit zúdíthat az emberiségre a háborúk kirobbantásának imperialista politikája, az agresszív tömbök létezése, a kialakult államhatárok revíziójának politikája, a szocialista országok és a fiatal nemzeti államok haladó rendszerei ellen irányuló felforgató tevékenység. A mi feladatunk oda hatni, hogy a népek ne csupán megértsék, milyen veszedelmet rejt magában ez a politika, hanem erőfeszítéseiket megsokszorozva küzdjenek is az imperializmus agresszív terveinek meghiúsításáért.

Az újabb imperialista világháború veszélye ellen vívott harc igen fontos formája, hogy megszervezzük a kollektív ellenállást az agresszorokkal szemben, ha a világ valamely térségében háborús kalandokba bocsátkoznak. A legragyogóbb példája ennek az a visszacsapás, amelyben az Egyesült Államok agressziója Vietnamban részesült. A vietnami népnek az intervenciósok ellen vívott hősi harca egybeolvadt a Szovjetunió és más szocialista országok határozott és hatékony katonai és gazdasági segítségével, s azzal a széles körű népi szolidaritási mozgalommal, amely az ag-

resszió áldozatai iránt a világnak úgyszólván valamennyi országában – beleértve az Egyesült Államokat is – kibontakozott. Mindezek következtében az agresszorok nem tudják elérni céljaikat, s a háború, amelyet kirobbantottak, végül is kudarcukat demonstrálja.

Szemléletes bizonyítéka ez annak, elvtársak, hogy ha a különböző országok kommunistái összefognak és aktív harcra mozgósítják a néptömegeket, az imperializmus agresszív akcióira kudarc vár.

Ma az imperializmussal szemben álló hatalmas erők szakadatlan támadó harcot vívnak. Engedjék meg, hogy kitérjek annak a harcnak néhány kérdésére, amelyet korunk fő forradalmi osztagai az imperializmus ellen folytatnak.

Elvtársak! Valamennyien abból indulunk ki, hogy a szocialista világrendszer az imperialistaellenes mozgalom vezető forradalmi ereje és pillére. Minél inkább kiéleződik az új és a régi világ párviadala, annál fontosabbá válik, hogy kihasználjuk az új társadalmi rendben rejlő valamennyi lehetőséget, hogy erősítsük a szocialista országok hatalmát, s átfogóan, sokoldalúan egybehangoljuk erőfeszítéseiket.

A hatvanas évek különleges helyet foglalnak majd el a világszocializmus történetében. Ebben az évtizedben fejezték be sok testvérországban a szocializmus alapjainak lerakását, s tértek át a fejlett szocialista társadalom építésére. Amilyen mértékben fejlődik a szocialista rendszer, mind jobban és jobban feltárulnak gazdasági és társadalmi-politikai szervezetének előnyei, megnyilvánulnak a reá jellemző valódi demokratizmus előnyei. Mindez reális és fontos hozzájárulás közös ügyünkhöz – az antiimperialista front erősítéséhez.

Ebből a szemszögből nézzük a szocialista államok egységének erősítését, ezt az elsőrendű fontosságú problémát is. Bizonyos nehézségek ellenére – s ezt mindenképpen látnunk kell – kibontakozik a szocialista országok konszolidálódásának egészséges folyamata, amely konkrétan a szocialista országok sokoldalú együttműködésének fejlesztésében valósul meg.

Ez az együttműködés minden szocialista ország fejlődésének fontos tényezője. Egyúttal – és ezt nem árt külön hangsúlyozni – az antiimperialista harc hatalmas eszköze, s megsokszorozza a békéért és a szocializmusért küzdő harcosok erejét.

Napjainkban az imperialistaellenes harci front helyzetét jelentős mértékben a szocializmus és a kapitalizmus gazdasági versenyének menete határozza meg. Megelégedéssel szögezhetjük le, hogy a szocializmus országai ezen a téren szép eredményeket értek el. [...]

Az antiimperialista küzdelem fontos tényezője a szocialista államok külpolitikai együttműködése. Ez az együttműködés, mint a gyakorlat mutatja, növeli a szocializmusnak a nemzetközi eseményekre való befolyását, előmozdítja a szocializmus szerepének növekedését az imperializmus elleni harcban.

Külön meg kell említenünk azt a munkát, amelyet e tekintetben a Varsói Szerződés szervezetének keretében végeztünk. Ez a szervezet a szocializmus és a béke védelmezésének megbízható eszköze. Politikai Tanácskozó Testületének ülésszakain évek óta közösen vizsgálják meg a nemzetközi élet kulcsfontosságú problémáit, azokat a problémákat, amelyek közvetlenül összefüggnek a béke megszilárdításával és a népek békés együttműködésének fejlesztésével, az imperializmus agresszív politi-

kája ellen vívott harccal. Ez a közös munka lehetővé tette országainknak, hogy egy sor kérdésben olyan jelentős eredményeket érjenek el, amelyek tovább erősítik a szocializmus nemzetközi pozícióit, az európai és az egyetemes békét.

A szocialista országok harca az imperializmus ellen nemcsak gazdasági és eszmei-politikai harc. Az imperializmus, amely természeténél fogva agresszív, és az is marad, szüntelenül növeli hadigépezetét, és – amint a vietnami események mutatták – készen áll annak bevetésére is. A szocialista vívmányok védelmében tehát erő is szükséges, mégpedig nem is csekély. Éppen ezért az SZKP, más testvérpártokhoz hasonlóan, szakadatlanul gondoskodik a szocialista államok védelmi erejének állandó növeléséről, szoros védelmi együttműködésükről. Ebben az évben fontos határozatok születtek, amelyeknek célja, hogy tökéletesítsék a Varsói Szerződés fegyveres erőinek vezetését. Rendszeresen fejlesztik a szövetséges országok fegyveres erőinek kölcsönös együttműködését, növelik harci felkészültségüket. A Varsói Szerződés tagállamainak és más szocialista államoknak hadseregeit a legkorszerűbb harci technikával látják el.

Az imperialista világ ellen vívott szívós harcban így, ilyen kollektív erőfeszítések révén kovácsolódik ki a szocialista államok védelmének hatalmas fegyvere. Ez egyben a szabadság fegyvere is azok kezében, akik fegyveresen küzdenek az imperializmus ellen. A mi erőnk a béke bástyája mindazok számára, akik az új világháború veszélye ellen harcolnak. Amikor a szocializmust és a békét védelmezzük, az emberiség jövőjét védjük.

A szocialista államok közötti sokoldalú együttműködés fejlesztésének magvát a hatalmon levő kommunista pártok aktív kapcsolatai alkotják. Az utóbbi években pártjaink vezetőségeinek kapcsolatai operatívabb, barátibb és hatékonyabb jelleget öltöttek. Gyakorlatilag minden valamiképpen is lényeges, közös érdekű problémát közösen vitatnak meg. Ez, természetesen, elősegíti a leghatékonyabb döntések kidolgozását, elhárítja az esetleges hibákat és elmélyíti a kölcsönös megértést.

A szocialista országok kommunista pártjai felelősségteljes feladatokat oldanak meg. Magasra emelve a marxizmus–leninizmus zászlaját, a testvéri országok kommunistái és népei megsokszorozzák a gazdaság, a tudomány és a kultúra fejlesztésében, a valódi néphatalom újabb formáinak megteremtésében elért sikereiket. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, milyen jelentős munka ez, így születik meg az az élet, amely majdan az egész emberiség sajátja lesz.

Támogatjuk és a jövőben is támogatni fogjuk a nehéz helyzetben levő szocialista országokban élő barátainkat – vietnami elvtársainkat, akik immár évek óta vezetik az amerikai agresszorok ellen vívott történelmi jelentőségű csatát; Kuba kommunistáit, akik a szüntelen aknamunka, gazdasági blokád és az amerikai imperialista politikai nyomás közepette bátran építik a szocializmust; a Koreai Munkapártot, amely arra kényszerül, hogy újra meg újra visszaverje az amerikai imperialisták és szöuli bábjaik szüntelen provokációit. Változatlanul támogatjuk a német revansizmussal közvetlenül szemben álló NDK-t, s szorosan együttműködünk vele.

Engedjék meg, hogy szívem mélyéből további győzelmeket kívánjak az összes testvéri szocialista államok kommunistáinak, akik tetteikkel az imperializmus ellen vívott harcunk közös frontját erősítik! [...]

Elvtársak! Az antiimperialista harc egyik döntő frontszakasza természetesen magukban a kapitalista országokban van. Azok a csapások, amelyeket a forradalmi erők saját fellegvárában mérnek az imperializmusra, igen fontosak az egész világfejlődés szempontjából. A hatvanas évek sok újat hoztak a harc e szakaszán is.

Megcáfolhatatlan tény az osztályharc kiéleződése a kapitalista világban. Elég, ha arra emlékeztetünk, hogy a fejlett tőkésországokban 1960-tól 1968-ig bezárólag összesen több mint 300 millió ember vett részt a sztrájkharcokban, az előző 14 esztendő 150 milliójához képest. Ma már ez a tény is bizonyítja, mennyire tarthatatlanok a munkásosztály harci szellemének gyengüléséről szóló állítások.

Fontos, elvtársak, hogy hangsúlyozzuk ennek az időszaknak egy másik sajátosságát is. Míg a kapitalista világban még a közelmúltban is voltak olyan országok, amelyeket a burzsoázia az úgynevezett társadalmi béke honának tekintett, most már egyáltalán nincsenek ilyen országok. A dolgozóknak létfontosságú érdekeiért vívott harca mindenütt hevesen folyik: az Egyesült Államoktól, ahol a múlt évben körülbelül ötezer sztrájk zajlott le, Japánig, ahol a dolgozók 1968-as „tavaszi megmozdulásaiban" 14 millió ember vett részt; Franciaországtól, ahol 1968 május–júniusában körülbelül 10 millió ember sztrájkolt, és Olaszországtól, ahol 1969 februárjában az általános sztrájkban 18 millió dolgozó vett részt, Uruguayig és Chiléig, ahol újra meg újra kirobbannak a dolgozók tömegsztrájkjai és tüntetései.

Igen nagy jelentősége van annak, hogy a sztrájkolók mind gyakrabban tudják kikényszeríteni a kapitalistáktól követeléseik teljesítését. Ez erejük tudatára ébreszti a dolgozókat, ösztönzőleg hat a harc további szélesítésére és frontjának kiterjesztésére. A munkásosztály saját szemével győződik meg arról, hogy noha a burzsoázia még mindig ellentámadásokhoz folyamodik, ereje korántsem akkora már, mint valamikor volt.

A nemzetközi küzdőtéren változó erőviszonyok és a burzsoá országokban éleződő osztályharc feltételei között a kapitalizmus kénytelen olyan újabb harci eszközökhöz és módszerekhez folyamodni, amelyek sokban szinte ellentétesek a tőkés rendszer szokásos „klasszikus" vonásaival. A tőkések abban a törekvésükben, hogy megszilárdítsák társadalmi bázisukat, az elnyomás módszerei mellett részben teljesítik a dolgozók követeléseit. Ez – Lenin meghatározása szerint – a „lényegtelen engedményeknek és a lényeghez való ragaszkodásnak" a módszere, amely azt az illúziót kelti, hogy a munkásosztály elérheti vágyainak teljesítését a munkáltatókkal való megegyezés útján, a társadalom forradalmi átalakítása nélkül, a kapitalista rendszer keretei között.

Sok kapitalista országban jó néhány ember akad, aki hisz ezekben az illúziókban. Tény például, hogy a választások során a munkások jelentős része adja szavazatát a tőkések és szekértolóik jelöltjeire. Mégis, a tőkések fondorlatai ellenére, a társadalmi harc folyamán a hatvanas években olyan eltolódások mutatkoztak a forradalmi erők javára, amelyeknek jelentőségét nem becsülhetjük eléggé.

Ebben a helyzetben a kommunisták új problémákkal és új feladatokkal kerülnek szembe, amelyeknek sikeres megoldása sok tekintetben meghatározza a munkások ügyéért vívott harc további fejlődését.

Mindenekelőtt, mint azt számos testvérpárt helyesen állapítja meg, a kommunista

mozgalomnak le kell vonnia a következtetéseket abból a vitathatatlan tényből, hogy a tőkés világban rendkívül erősödik a társadalmi változásokat követelő néptömegek nyomása. Ennek során az osztályharc egyre jobban összefonódik azokkal a megmozdulásokkal, amelyekkel a dolgozók tiltakoznak az imperialista háborús kalandok ellen, a fasizmus újjászületése ellen, síkraszállnak a demokratikus szabadságjogok fenntartásáért és kiterjesztéséért, a nemzeti függetlenségért.

Mindinkább mélyül az ellentmondás a társadalmi elnyomást fokozó, a demokráciát tagadó imperializmus, és a létfontosságú érdekeiért küzdő, szabadságra és demokráciára törekvő néptömegek között. Sok országban olyan nagy a nép elégedetlensége, hogy olykor egyetlen szikra is hatalmas társadalmi robbanást idéz elő. Egyre gyakrabban következnek be ilyen robbanások a többi között az Egyesült Államokban, itt szoros csomóban fonódtak össze a legélesebb társadalmi ellentmondások, a vietnami háború ellen, a négerek polgárjogaiért vívott harcok. Az imperializmus már régóta nem került szembe a társadalmi tiltakozás olyan viharos megnyilvánulásaival, olyan nagyarányú, heves és általános demokratikus megmozdulásokkal, mint manapság. Ezekben a megmozdulásokban a munkásosztállyal együtt mind gyakrabban vesznek részt tevékenyen a paraszti tömegek, az értelmiség, az alkalmazottak, a diákok, a városi lakosság középrétegei.

Ilyen körülmények között az antiimperialista harc során a fejlett tőkésországokban elkerülhetetlenül váratlan és ösztönös elemek jelentkeznek. A tapasztalat azt mutatja, hogy ilyen helyzetben különösen nagy jelentőségűvé válik az a kérdés, milyen a munkásosztály viszonya szövetségeseihez. Itt egyaránt szó van konkrét politikai akciók együttes végrehajtásáról és hosszú lejáratú együttműködési tervek kölcsönösen elfogadható alapon való kidolgozásáról.

Mint tanácskozásunk fő dokumentumának tervezete helyesen mondja, most kedvező feltételek alakulnak ki ahhoz, hogy az összes demokratikus áramlatok egyesüljenek egy politikai szövetségben, amely döntő módon korlátozhatja a monopóliumok szerepét az országok gazdasági életében, véget vethet a nagytőke uralmának, és olyan alapvető átalakításokat valósíthat meg, amelyek biztosítják a szocializmusért folytatott küzdelem kedvező feltételeit. [...]

Elvtársak! Az antiimperialista világfront egyik fontos és aktív osztagát alkotják azok, akik az ázsiai és az afrikai országokban a nemzeti és társadalmi felszabadulásért harcolnak.

A hatvanas években lényegesen megváltoztak az erőviszonyok ebben a két világrészben: 44 gyarmat vívta ki függetlenségét. Mindamellett még ma is több mint 35 millió ember sínylődik a gyarmati szolgaság igájában. A még meglevő gyarmatok népei hősiesen harcolnak felszabadulásukért, rendszerint fegyverrel a kezükben. A szovjet kommunisták mindenképpen és maradéktalanul támogatják ezt az igazságos harcot.

A forradalmi erők nagy vívmánya, az imperializmus fájdalmas veresége az, hogy egész sor fiatal afrikai és ázsiai állam a szocializmus felé fordul. Ezek az országok már elérték az első sikereket mélyreható társadalmi, gazdasági reformjaik megvalósításában. Ezzel ismét gyakorlatilag igazolódik az a lenini tétel, hogy korunkban a gyarmati elnyomás alól felszabaduló népek a kapitalizmus elkerülésével rátérhetnek

a társadalmi haladás útjára. Az egyik igen fontos feltétel, amely e fejlődést lehetővé teszi, a fiatal haladó államok együttműködése a szocialista országokkal.

Azok az államok, amelyek a nem-kapitalista fejlődés útjára léptek, tettekkel segítik az antiimperialista harc ügyét. Igaz, még nem sok az ilyen állam, és fejlődésükben jócskán akadnak nehézségek. Súlyos belső problémáik mellett nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy az imperializmus felforgató politikája az afrikai és az ázsiai földrészen elsősorban éppen a haladó államok ellen irányul. Mindazonáltal semmiféle nehézség sem csökkentheti annak az alapvető ténynek a jelentőségét, hogy megszületett a felszabadult országok fejlődésének elvileg új iránya. És a példa annál meggyőzőbb lesz, minél sikeresebben fejlődik a forradalmi demokratikus országok gazdasága, kultúrája, minél inkább megmutatkoznak a nem-kapitalista út előnyei.

A kommunisták e fiatal országok segítségét és támogatását nemzetközi politikájuk igen fontos feladatának tekintik. Jól tudjuk, milyen erőfeszítéseket tesznek ebben az irányban a szocialista országok kommunista és munkáspártjai. És sokat tehetnek ezen a téren a fejlett tőkésországokban működő testvérpártok is.

A politikai függetlenség kikiáltása után a volt gyarmati világ számos országában az imperializmussal szoros kapcsolatot tartó reakciós elemek ragadták magukhoz a hatalmat. Ennek oka a haladó erők nem megfelelő szervezettsége vagy passzivitása volt. Egyes ilyen országokban katonai diktatúra van, s terrorizálják a haladó erőket. Sok ilyen ország területét az imperialista államok agresszív célokra, például katonai támaszpontok létesítésére használják fel. Ezekben az országokban a kommunisták és szövetségeseik harci feltételei sokban hasonlóak a gyarmati időszak viszonyaihoz.

A gyarmati függőség alól felszabadult államok jelentős részéről azonban azt mondhatnók, hogy további útjukat még nem határozták meg elég pontosan. Ezekben az országokban a jövőt illetően éles harc folyik a haladó erők és az imperializmus által támogatott belső reakció között, s mindjobban kibontakozik a belső társadalmi elhatárolódás folyamata. A dolgozó tömegek mélyreható reformokat követelnek, olyanokat, amelyek valóban megoldják alapvető problémáikat. Ugyanakkor a nemzeti burzsoázia felső rétege, saját osztályérdekeit követve, ellenzi a társadalmi haladást és a következetes imperialistaellenes irányvonalat. Ilyenformán egyre éleződik az osztályharc.

A felszabadult országok jelenleg bonyolult és sokrétű feladatokkal állnak szemben. Meg kell szilárdítaniuk a kivívott függetlenséget, meg kell teremteniük önálló nemzetgazdaságukat, le kell küzdeniük a múltból örökölt elmaradottságot. Mindezt csak a haladó társadalmi fejlődés és a következetes antiimperialista harc útján, a szocialista országokkal és a nemzetközi munkásmozgalommal való szövetség útján érhetik el.

Az imperializmus erőfeszítéseket tesz, hogy visszatartsa azt az előrehaladó folyamatot, amely a függetlenség és a társadalmi haladás felé vezet. Mindenáron meg akarja tartani a kapitalista rendszer keretei között volt gyarmatait, hogy megváltozott formában bár, de továbbra is kizsákmányolhassa e területeket. Az imperialista erők a nacionalizmus és a szeparatizmus felhasználásával megpróbálják belsőleg gyengíteni, egymással szembeállítani a fejlődő országokat, s megnehezíteni a szocialista világgal való kapcsolataikat.

Mindez súlyosan veszélyezteti a fiatal független országok jövőjét. Népeik fokoza-

tosan felismerik, hogy a neokolonializmus nem kevésbé veszélyes, mint a régi gyarmati rendszer. Ez pedig azt jelenti, hogy igen éles összecsapásra számíthatunk az igazi szabadság harcosai és azok között, akik egy újabb szolgaság láncaival szeretnék béklyóba verni a fiatal nemzeti államokat. Ebben a harcban döntő jelentőségűvé válik az összes haladó, antiimperialista erők tartós szövetségének megteremtése. [...]

Ilyenformán, elvtársak, ha reálisan értékeljük a világban kialakult jelenlegi helyzetet, ha párhuzamba állítjuk az imperializmus fejlődését az imperializmussal szemben álló erők fejlődésével, akkor csak egy következtetést vonhatunk le: a világ fejlődésének fő irányvonalait továbbra is a forradalom és a szocializmus erőinek, a béke és a nemzeti felszabadító mozgalom erőinek tevékenysége határozza meg.

Természetesen a kommunisták számára idegen az egykedvűség és az önelégültség. Jól tudjuk, hogy a legkülönbözőbb területeken intenzív harc vár ránk. A munkásosztály forradalmi élcsapatának szerepe pedig az, hogy ne szakadjon el e harc reális feltételeitől, helyesen határozza meg főbb szakaszait és mozgató erőit, s harcba vigye a tömegeket az imperializmus ellen.

A kommunista és munkáspártok számára az antiimperialista küzdelem elválaszthatatlan attól a harctól, amellyel végső céljainkat kívánjuk elérni: a szocializmust s azt, hogy a munkásosztály, szövetségben a dolgozók többi osztagával, megszerezze a politikai hatalmat. A siker kulcsa a mi véleményünk szerint az egész világ kommunistáinak összefogása, az összes antiimperialista erők szövetségének megszilárdítása. [...]

II

[...] Az egységért vívott küzdelemben a kommunistáknak kipróbált fegyverük van, amelyik már sokszor hozott győzelmet a munkásosztály ügyéért, a szocializmusért vívott dicső harcokban. Ez a fegyver a proletár internacionalizmus.

Az imperialisták jól tudják, mekkora ereje van a nemzetközi proletárszolidaritásnak. Éppen ezért a szocializmus ellenségei a forradalmi mozgalom ellen vívott harcukban tétjüket a nacionalizmusra helyezik. Arra számítanak, hogy ily módon megoszthatják, szétforgácsolhatják a kommunista mozgalmat, szembeállíthatják egymással a forradalmi osztagokat.

A burzsoá propaganda minden eszközzel megkísérli, hogy megrágalmazza a proletár internacionalizmus elvét, mesterségesen szembeállítsa ezt az elvet a kommunista és munkásmozgalom nemzeti osztagainak függetlenségével, szuverenitásával és egyenjogúságával. Ezzel a céllal agyalták ki és hozták forgalomba az imperialista propagandisták a „korlátozott szuverenitás" hírhedt elméletét.

Mi, szovjet kommunisták, úgy véljük, hogy a jelenlegi világhelyzet újult erővel igazolja a proletár internacionalizmus lenini koncepciójának helyességét és életerejét.

Napjainkban, amikor globális párviadal folyik a két világ, a kapitalizmus és a szocializmus világa között, megőrzik teljes időszerűségüket a nemzeti problémák osztályszempontú és internacionalista megközelítésének elvi, lenini tételei is.

Egyáltalán nem avult el például az a lenini meghatározás, amely szerint internacionalistának lenni annyit jelent, mint megtenni „a maximumát annak, ami *egy* ország-

ban *valamennyi ország* forradalmának fejlesztése, támogatása, felébresztése *érdekében* megvalósítható".

A proletárpárt ereje abban rejlik, hogy képes teljesen kihasználni országa belső lehetőségeit a nép érdekeiért, az ország haladásáért, s ugyanakkor a forradalom és a szocializmus közös internacionalista ügyéért harcolni. Ha viszont valamely párt pozícióját az internacionalista kapcsolatok meggyengítése, mi több, megszakítása árán, a kommunista mozgalom más osztagaival való egységes akciók megtagadása árán próbálja „megszilárdítani", ennek csakis az lehet a következménye, hogy az ilyen párt elveszíti a burzsoáziával szemben az ideológiai függetlenségét, s politikai tekintélye mindenképpen kárt szenved.

Természetesen, elvtársak, mindez nem jelenti azt, hogy tagadjuk a szocialista országok, valamint a világ kommunista és munkásmozgalmához tartozó egyes nemzeti osztagok függetlenségének, szuverenitásának és egyenjogúságának elveit, sem pedig azt, hogy lekicsinyeljük őket. Ezeknek az elveknek a tiszteletben tartása és a hozzájuk való szigorú ragaszkodás éppen azért törvény a kommunisták számára, mert internacionalisták.

Az igazi internacionalizmus megmutatkozik abban is, hogy valamennyi testvérpárt támogat egy reálisan létező szocialista társadalmat. Nagyra becsüljük barátaink álláspontját, akik kérlelhetetlenek a szocializmust érő mindennemű rágalommal szemben. A kommunisták számára ez nem csupán internacionalista érzelmeik természetes megnyilvánulása. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy az internacionalizmust mint a forradalom közös ügyét szolgáló reális politikát fogjuk fel. Valamennyien egyetértünk például abban, hogy a békéért, a demokráciáért, a nemzeti függetlenségért és a szocializmusért vívott harcban éppen azért tárultak fel új lehetőségek, mert a nemzetközi küzdőtéren gyökeres átalakulások történtek a szocializmus javára és az imperializmus kárára. Ez azonban mást is jelent: a szocializmus pozícióinak mindennemű gyengülése a világban, szükségképpen kedvezőtlenül hat valamennyi kommunista párt pozíciójára.

A kommunista mozgalom egységének erősítése tanácskozásunk fontos feladata. Ennek megvannak a kellő tárgyi előfeltételei. Nem szorítkozhatunk azonban annak ismételt megállapítására, hogy mozgalmunk különböző nemzeti osztagainak érdekei megegyeznek. Az egység nem szólam, hanem cselekedet. Nem valósul meg önmagától, hanem harcolni kell érte.

Már az értekezlet előkészítése folyamán valamennyien egyetértésre jutottunk abban, hogy a kommunista mozgalom egységének erősítése végett keresnünk kell a fennálló nézeteltérések leküzdésének útjait. Ezek a nézeteltérések különféle jellegűek. Természetes, hogy leküzdésük is különféle módon történik. Egyes esetekben a kétségek eloszlathatók és a kérdések megoldhatók kétoldalú találkozók és elvtársi viták útján. Más esetekben maga az élet kínálja a megoldást a nemzetközi porondon közös céljainkért vívott együttes harc során. Vannak azonban olyan nézeteltérések, amelyek a kommunista mozgalom alapvető problémáit, lényegét érintik. Ezeknek leküzdése minden bizonnyal huzamos időt és megalkuvás nélküli harcot igényel.

A nézeteltérések leküzdésének irányvonaláról szólva három kérdéssel kívánunk részletesebben foglalkozni.

Először arról szeretnénk beszélni, milyen jelentősége van a közös antiimperialista akcióknak a kommunista mozgalom egységbe forrasztása szempontjából. A jelenlegi körülmények között, amikor a kommunisták közvetlen felelősséget viselnek népeik sorsáért, az emberiség jövőjéért, nem tehetjük fel a kérdést ily módon: először oldjuk meg a mozgalmunkban felmerült összes nézeteltéréseket, s a közös akciókban majd megállapodunk azután. Az élet másfajta hozzáállást követel. Az egyik-másik kérdésben fennálló nézeteltérésnek nem szabad akadályoznia a kommunisták akcióegységét a közös antiimperialista harcban; oldjuk meg együtt a közös akciók végrehajtásával kapcsolatos gyakorlati feladatokat, s akkor e harc folyamán világosabbá válik, mely nézetek felelnek meg a kommunista mozgalom általános érdekeinek, s melyek ellentétesek azokkal, melyek akadályozzák, sőt károsítják közös ügyünket. Másképpen kifejezve arról van szó, hogy gyakorlati tevékenységünkben mindenekelőtt azt tekintsük fontosnak, ami valamennyi ország kommunistáit közelebb hozza egymáshoz.

Másodszor, szeretnénk hangsúlyozni, hogy mindenképpen bővítenünk kell a testvérpártok közötti kapcsolatokat. Ezekre a kapcsolatokra szükség van, mint a nemzetközi küzdőtéren végrehajtott akcióink összehangolásának sajátos mechanizmusára, s mint a felmerült problémákra vonatkozó álláspontjaink összevetésének, a nézeteltérések rendezésének eszközére is. A jelenlegi viszonyok között a kétoldalú és sokoldalú találkozók különösen nagy jelentőségűvé váltak. Az európai kommunista pártok bécsi tanácskozásának[6], a Karlovy Vary-i konferenciának, a latin-amerikai testvérpártok konferenciájának, az arab országokban működő kommunisták találkozóinak tapasztalatai megmutatták, milyen fontosak a regionális találkozók a kérdések bizonyos körének megvitatása és a kommunisták nemzetközi együttműködésének fejlesztése szempontjából. Az új körülmények között megvalósított együttműködés gyakorlatában alakult ki a kollektív munka egy másik formája is: a nemzetközi tanácskozás.

Végül, a nézeteltérések leküzdésének és a mozgalmunk egységéért vívott küzdelemnek harmadik, igen fontos iránya: a pártok elméleti munkásságának általánosítása a marxi–lenini elméletnek ezen az alapon történő fejlesztése, a marxi–lenini elvek és az alapvető eszmék védelme. Lenin hangsúlyozta az élet által felvetett új harci formák *elméleti* értékelésének szükségességét. A legutóbbi évek gyakorlata meggyőzően bizonyította, milyen nagy hasznot hajtott az egész kommunista mozgalom számára az olyan problémák, kérdések alkotó kidolgozása, mint a korunkban folyó forradalmi harc demokratikus és szocialista feladatainak egymáshoz való közelítése, a forradalom békés és nem békés formáinak helyes összekapcsolása, a nem-kapitalista fejlődési út lehetőségei a volt gyarmati országok számára.

Az elmélet alkotó módon való alkalmazása erőt és magabiztosságot ad a szocializmus és a kommunizmus építőinek, minden kommunistának, bárhol tevékenykedjenek is.

Úgy véljük, hasznos lenne tökéletesíteni a kommunista pártok közös elméleti munkásságának módszereit és eszközeit, átgondolni a kölcsönös tájékoztatás javítását, a tapasztalatok tanulmányozását, a rendszeres véleménycsere megszervezését szolgáló

[6] A latin-amerikai kommunista pártok 1966 után többszöri találkozókat tartottak Havannában.

konkrét intézkedéseket. Állást foglalunk amellett, hogy rendszeresen nemzetközi elméleti konferenciákat tartsunk.

A marxizmus–leninizmushoz való hűség és a közös célokért vívott együttes harc erősíti mozgalmunkat, ez biztosítja mozgalmunk egységének legmagasabb szintjét. Az egységes antiimperialista front létrehozására vonatkozó felhívásaink puszta szavak maradnak, ha mi magunk nem fogjuk napról napra kinyilvánítani törhetetlen akaratunkat a kommunisták sorainak összekovácsolására. Ezért tekintjük elvi fontosságúnak az értekezlet fő dokumentumtervezetének 4. fejezetét, amelyet külön ezeknek a problémáknak szenteltünk.

Ha nem küzdünk a nemzetközi kommunista mozgalom egységéért, nem oldhatjuk meg korunk legfőbb feladatát – az antiimperialista világfront létrehozását sem.

Elvtársak! Van még egy kérdés – mégpedig rendkívül fontos kérdés –, amely a legközvetlenebbül kapcsolódik tanácskozásunk napirendjéhez. Úgy gondolom, valamennyi jelenlevő elvtárs egyetért azzal, hogy az antiimperialista harcban nem arathatunk győzelmet, mozgalmunk és az imperialistaellenes erők egységét nem szilárdíthatjuk meg, ha nem indítjuk meg a legaktívabb támadást a burzsoá ideológia ellen.

Az imperializmus nem számíthat sikerre, ha nyíltan meghirdeti igazi céljait. Arra kényszerül, hogy szándékainak igazi értelmét elködösítő, a népek éberségét elaltató ideológiai mítoszok egész rendszerét teremtse meg. Ehhez most óriási propagandagépezetet hoztak létre, amely felhasználja az ideológiai ráhatás összes modern eszközeit. Az az igazság, elvtársak, hogy csaknem az egész földkerekség dolgozó népe minden órában, éjjel és nappal egyaránt, valamilyen mértékben ki van téve a burzsoá propaganda, a burzsoá ideológia hatásának. Az imperialisták fizetett ideológusai létrehoztak egy különleges álkultúrát, amely a tömegek elbutítását, társadalmi tudatuk eltompítását szolgálja. A kommunisták fontos feladata, hogy harcot folytassanak ennek az álkultúrának bomlasztó hatása ellen a dolgozók körében.

Nekünk, elvtársak, megvan a magunk hatalmas fegyvere a burzsoá ideológia elleni harcban: a marxizmus–leninizmus ideológiája. Erejét jól ismerjük. Látjuk, hogy eszméink mindinkább elterjednek a tömegek között. Ma a marxizmus–leninizmus van támadásban, és ezt a támadást mind szélesebben kell kibontakoztatnunk. Ma jobban, mint eddig bármikor, emlékeznünk kell Leninnek arra a figyelmeztetésére, hogy a kommunisták ideológiai munkájának bármiféle gyengülése, a tőle való bármiféle eltávolodás a burzsoá ideológia befolyásának erősödéséhez vezet.

A burzsoá ideológiának a dolgozókra gyakorolt romboló hatása elleni küzdelemmel kapcsolatban külön hangsúlyozni szeretnénk, milyen jelentős a testvérpártok összehangolt munkája, a konkrét intézkedések megvalósításához nyújtott kölcsönös támogatás az olyan akcióknál, amelyek a kommunizmus ellenségei által kiagyalt ideológiai koholmányok leleplezésére irányulnak.

A kommunisták hivatása, hogy minden fronton, ezen belül az ideológiai frontszakaszon is, az antiimperialista harc élcsapatában haladjanak. Meggyőződésünk, hogy közös erőfeszítésekkel minden vonalon döntő vereséget mérhetünk az imperializmusra, világra szóló győzelmet arathatunk a munkásosztály és általában a dolgozók ügyéért vívott küzdelemben.

Elvtársak! Tanácskozásunk dokumentum-tervezete megfogalmazta a következő fel-

hívást: „Szocialista országok népei, proletárok, tőkésországok demokratikus erői, felszabadult és elnyomott népek! Egyesüljetek az imperializmus ellen, a békéért, a nemzeti függetlenségért, a társadalmi haladásért, a demokráciáért és a szocializmusért vívott közös harcban!"

Véleményünk szerint ez a felhívás igen jól kifejezi korunk követelését.

Tanácskozásunkon közösen határozzuk meg az imperializmus ellen a jelenlegi viszonyok között vívott harc fő irányait és konkrét feladatait. Amikor pártjaink nevében, amelyek mögött az országok sorában egész népek, a legnagyobb szakszervezetek és más társadalmi szervezetek haladnak, fölvetjük e feladatokat, ezzel rendkívül fontos lépést teszünk valamennyi imperialistaellenes erő összefogása felé. Ezeknek az irányvonalaknak és feladatoknak az antiimperialista mozgalom más résztvevőivel való demokratikus megvitatása lehetővé teszi, hogy országos és nemzetközi szinten kidolgozzuk a harc konkrét programját.

Szilárd meggyőződésünk, hogy mindezek révén közös mederbe terelhetjük a legkülönfélébb társadalmi mozgalmakat, politikai áramlatokat és szervezeteket, s a lehető legnagyobb mértékben céltudatossá tehetjük harcunkat. A közös akciók során az antiimperialista front a jelszavak és az értekezletek területéről mindinkább átkerül a politikai gyakorlat területére.

Ezzel összefüggésben szeretnék visszatérni a munkásmozgalom egységének kérdéséhez, különösképpen a kommunisták és a szociáldemokraták kölcsönös kapcsolatainak problémájához.

Nem állítható, hogy a kommunistáknak a munkásmozgalom egységét célzó következetes irányvonala híján lett volna az eredményeknek. Erősödött a differenciálódás a szociáldemokrata mozgalomban, megfigyelhető, hogy e mozgalom egy része – beleértve vezető személyiségeinek egy részét is – eltávolodik az antikommunista nézetektől. Hatékonyabbá váltak a kapcsolatok egyes országokon belül és nemzetközi méretekben is a különböző irányzatú szakszervezetek között. Mind gyakrabban fordul elő, hogy a különböző orientációjú szakszervezeti egyesülések megállapodásokat kötnek, vagy közös akciókat hajtanak végre. Az utóbbi évek eseményei megmutatták, hogy a tömegek számos tőkésországban milyen nagy mértékben hajlanak az egységre a monopóliumok és a kormány elleni gyakorlati küzdelemben. Ez az egészséges tendencia azonban sok szociáldemokrata vezér makacs ellenállásába ütközik.

A szociáldemokrata pártok jelentős részének vezetői – mindenekelőtt azoké, amelyek vezető helyet foglalnak el a Szocialista Internacionáléban[7] – továbbra is fő feladatuknak tekintik a kommunizmus, a szocialista országok elleni harcot. Nem kétséges számunkra, hogy az antikommunizmussal egyesek saját reformista irányvonaluk kudarcát, mások pedig a szocialista célokról való teljes lemondásukat és az állammonopolista kapitalizmus előtti kapitulációjukat akarják leplezni.

A szociáldemokrácia vezetői sok országban töltöttek be és töltenek be manapság is kormánytisztségeket, de még csak nem is gondolnak a munkásosztály hatalom-

[7] Szocialista Internacionálé — a szociáldemokrata pártok nemzetközi egyesülése. A második világháború után a hidegháborús törekvésekhez kapcsolódott. Különböző átmeneti szervezeti egyesülések után a csatlakozott pártok (körülbelül 50) információs és koordináló szerveként működik.

átvételére, s a szocializmus ügye ezekben az országokban egy lépéssel sem halad előbbre. Nincs mit csodálkozni azon, hogy a jobboldali szociáldemokrata vezetők megkísérlik lejáratni a valóságos szocializmust, amelyet sok ország népei a kommunisták vezetésével építettek fel, illetve építenek.

Az antikommunizmus a nemzetközi politika kérdéseiben is az imperialista burzsoázia foglyává teszi a jobboldali szociáldemokráciát. Az utóbbi húsz év folyamán számos ország szociáldemokrata vezetőinek külpolitikai tevékenységét az jellemezte, hogy igyekeztek megszilárdítani az „atlanti szolidaritást", azaz a nyugat-európai államok és az Egyesült Államok közötti katonai, politikai szövetséget az Észak-atlanti Szerződés keretein belül.

Ezért ezt a fórumot használjuk fel arra, hogy a mostani nehéz világhelyzetben ismét figyelmeztessük a szociáldemokrata vezéreket: önöket, az önök antikommunista politikáját terheli a felelősség azért, hogy a jelenkori munkásosztály lehetőségei koránt sincsenek még teljesen kiaknázva az imperializmus elleni harcban!

A szociáldemokráciát illetően irányvonalunk teljesen világos. A marxizmus–leninizmus elvi álláspontja alapján harcoltunk és továbbra is harcolni fogunk a soraikban levő eszmei és politikai ellenfeleink ellen; ugyanakkor készek vagyunk együttműködni és akcióegységre lépni azokkal a szociáldemokratákkal, akik valóban hajlandók küzdeni az imperializmus ellen, a békéért, a dolgozók érdekeiért. Bizonyos létfontosságú kérdésekben különösen szükségessé vált a munkáspártok akcióegysége, közöttük azoké a pártoké, amelyek felelősséget viselnek országaik politikájáért. Mindenekelőtt a világháború elhárításával, az európai biztonsági rendszer megteremtésével, a fasiszta veszély elleni küzdelemmel összefüggő kérdésekre gondolunk.

A kommunista mozgalom egységének és a széles antiimperialista front létrehozásának kérdéseiről szólva ezt a néhány szempontot tartotta szükségesnek kifejteni az SZKP küldöttsége. [...]

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 116–139. old.

GUS HALL FELSZÓLALÁSA[8]

[...] A marxizmus–leninizmus mint a kommunista mozgalom világnézete és osztályálláspontja, alapjában véve az opportunista befolyás ellen vívott harcban alakult ki.

A kritikus pillanatokban az opportunizmus, mint valami sav, láthatatlanul és észrevétlenül szétmarta a forradalmi mozgalmak ideológiai alapjait. Végső soron szétbomlasztotta a munkásosztálynak a szocializmusért küzdő erős pártjait. Fontos megjegyezni, hogy ez a válság az antiimperialista harc folyamán keletkezett. Amikor eljött a megpróbáltatás órája, a munkásosztály különböző pártjai által hirdetett internacio-

[8] Gus *Hall* (1910) – 1929-től az Amerikai Egyesült Államok Kommunista Pártjának tagja, többször letartóztatták; 1959-től a kommunista párt főtitkára. Jelentős elméleti munkát fejt ki.

nalizmus szertefoszlott. A pártok közötti egység előbb formális egységgé vált, de igen hamar még ezeket a formális kapcsolatokat is akadálynak kezdték tekinteni. A pártok kölcsönös nemzetközi osztálykapcsolataiban zavar támadt.

Egyes pártok azt kezdték hajtogatni, hogy az ő internacionalizmusuk a nemzeti keretek között vívott hatékony harcban jut kifejezésre.

A szocialista pártok vezetői újabb felfedezéseket tettek. Arra a következtetésre jutottak, hogy Marx tévedett; a kapitalizmusnak nincsenek egyetemes törvényei, az osztályharcnak nincsenek az egész világra érvényes koncepciói. Minden országban alapvető nemzeti sajátosságokat fedeztek fel, amelyek háttérbe szorítják a nemzetközi hasonlóságokat.

Az osztályharc egyszerűen nemzeti harccá vált náluk; az osztályfogalmak nemzeti fogalmakká váltak. Egyetlen párt sem ítélte el az internacionalizmust, csupán bizonytalan időre felfüggesztették.

A pártok nagy tömegpártokká váltak. Ez pozitív jelenség volt. Viszont káros volt, hogy a nacionalizmus és az osztálynélküliség koncepcióját magukévá téve váltak széles körű néppártokká. Annak árán, hogy letértek a munkásosztály haladó álláspontjáról.

Csak Lenin értette meg e bomlasztó betegség természetét. Csak Lenin indult harcba ellene, még mielőtt válságos helyzetet idézett volna elő. Csak Lenin látta meg álnok, lappangó jellegét.

Azóta sok minden történt. Sok minden megváltozott abban az értelemben, hogy a kommunista pártok lenini jellege szilárdabbá vált, mint volt a múltban. Változatlanul szükséges azonban, hogy éberek legyünk az opportunizmussal szemben, mert ez a betegség a régi maradt. Továbbra is aláássa az internacionalizmus alapjait, bomlasztja az osztálykoncepciókat. A nacionalizmusból táplálkozik, és maga is táplálja a nacionalizmust. Még mindig meghátrálást sugall az ellenség nyomásával szemben.

Ma mások az erőviszonyok, másfajta a nyomás, és így változott az opportunizmus hatása is. Mégis, amíg harc folyik a két osztály között, mindig szükség lesz az opportunizmus elleni harcra.

Két, egymással ellentétes módon közelíthetjük meg azt a kérdést, milyen kapcsolat áll fenn az internacionalizmus és a nemzeti érdekek között. Amikor az internacionalista kötelezettségek átmenetileg ellentmondásba kerülnek egyes konkrét nemzeti érdekekkel, az opportunizmus minden esetben tagadja az internacionalizmust. Az opportunizmus a nézeteltéréseket és a nacionalizmust hangsúlyozza. A munkásosztály forradalmi koncepciója szerint az egység mozzanatait kell megkeresni. Az opportunizmus a nézeteltérések felújítására törekszik. A forradalmi koncepció a nézeteltérések megszüntetése felé vezet. Ezért az internacionalista felfogásért vívott harc az opportunizmus elleni harcot jelenti.

A széthúzás igazolására törekvő elméletek sem újak a forradalmi mozgalomban. Ezeket az elméleteket a munkásosztály internacionalizmusának közvetlen ellensúlyaként vetik fel.

A II. Internacionálé[9] pártjai sohasem ítélték el az internacionalizmust. Azzal az

[9] A II. Internacionálé a munkáspártok és szakszervezetek nemzetközi szövetsége volt (1889–1914). Soraiban egyre erősödött az opportunizmus, ami a csődjéhez vezetett.

ürüggyel határolták el magukat tőle, hogy az internacionalizmus az egység akadálya. Letérésüket az internacionalizmus útjáról számos elmélettel leplezték, amelyek igazolni próbálták a megosztottságot.

Mi ellenzünk mindennemű megosztottságot.

Elutasítottuk azt az elméletet, amely szerint a forradalmi mozgalom sorainak állandó bomlása természetes jelenség. Ez az elmélet nyíltan a széthúzást hirdeti, s egyúttal eltorzítja a dialektikus materializmust.

Más dolog szemügyre venni és tanulmányozni a szocialista világrendszerben mutatkozó átmeneti nézeteltéréseket és ellentmondásokat, és megint más dolog erre ráépíteni a megosztottság elméletét. Lényegében véve ez az elmélet arra a következtetésre jut, hogy ha egyszer „a dolgok így állnak", akkor „így is fognak állni". Következésképpen azt követelik tőlünk, hogy fogadjuk el a helyzetet reális ténynek, és vegyük tudomásul, hogy hiú ábránd az egység útjának megtalálására irányuló minden kísérlet.

Elutasítunk minden olyan elméletet, amely szerint az osztályegység megteremtését célzó erőfeszítések csak megosztottságot eredményeznek.

Elutasítjuk azt a felfogást is, hogy megszüntethetjük az ideológiai nézeteltéréseket, ha hallgatunk róluk, s így teremthetjük meg az egység alapját.

Az amerikai imperializmus egy pillanatra sem mond le arról a törekvéséről, hogy aláássa a szocialista világ egységét. Számára a Szovjetunió a világraszóló osztályharc központja. Számára a Szovjetunió a világ munkásosztályának legerősebb politikai és katonai bázisa. Az amerikai imperializmus a Szovjetuniót tekinti a fő akadálynak világhódító tervei útjában. Ez volt és ez marad az Egyesült Államok imperialista politikájának gerince.

A Szovjetunió tehát az amerikai imperializmus ideológiai támadásának fő célpontja. Az amerikai kapitalizmus hajlandó jelentős időleges engedményeket tenni bármilyen csoportnak, pártnak vagy államnak, ha ezek az engedmények összhangban állnak a Szovjetunió ellen irányuló taktikai vagy stratégiai tervekkel, a szocialista szektor és a többi antiimperialista erő megosztására irányuló tervekkel.

Az Egyesült Államokban például éveken át létezett egy jól szervezett, befolyásos politikai csoport, az úgynevezett China-lobby, amelyhez a legreakciósabb politikai erők egyes képviselői tartoztak, és amely a távol-keleti agressziós amerikai politika ideológiai és szervezőközpontja volt. Most ez a rendkívül reakciós erő nyíltan és a kulisszák mögött egyaránt kampányt indított, hogy létesüljenek „kölcsönös munkakapcsolatok" az Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság között. Ezt a kampányt a világimperializmus központjának egyes igen agresszív monopolista körei bőkezűen finanszírozzák és támogatják. Fölösleges hangsúlyoznunk, hogy ezek az erők nem tartják fontosnak az Egyesült Államok és Kína barátságát. Még az sem áll érdekükben, hogy kereskedjenek a kommunista Kínával. Céljuk az, hogy kihasználják a szocialista táborban mutatkozó megosztottságot. Céljuk az, hogy a Kínai Népköztársaságot felhasználják szovjetellenes terveik szolgálatában, hogy politikailag behatoljanak Kínába. Nem hibáztathatjuk Kínát az amerikai imperializmus akcióiért, de nem hallgathatunk arról a politikáról, amelynek láttán az amerikai imperializmus arra a következtetésre juthat, hogy felhasználhatja Kínát a maga céljaira. E negatív politika kihasználásához nem szükséges semmiféle szerződés vagy egyezmény.

Ugyanezt a célt szolgálja, ha olyan kínai anyagokat juttatnak el a hatalmas imperialista propagandaközpontokhoz, amelyek befeketítik és becsmérlik a Szovjetuniót, a szocializmust és a világ kommunista pártjait. Az imperializmus propaganda-hálózata sokkal nagyobb buzgalommal terjeszti az ebből a forrásból származó rágalmakat, mint azokat, amelyeket a saját ideológiai boszorkánykonyháján főznek ki.

Az amerikai imperializmus pontos akciótervet dolgozott ki minden egyes szocialista országra, minden egyes nemrég felszabadult országra, a világ bármely részében működő minden egyes politikai pártra vonatkozólag.

Az egész világnak meg kell értenie, hogy az imperialista Egyesült Államokon kívül egyetlen más világhatalom sem folytatott soha ilyen aktív behatoló, felforgató, bomlasztó, megvesztegető, terrorista és tömeggyilkos politikát.

A Szovjetunió elleni harc tervei alkotják azt a tengelyt, amely körül mindezek a tervek forognak.

A jelenlegi viszonyok között az ideológiai nyomáshoz való mindennemű alkalmazkodás gyengíti az imperialistaellenes erőket. Ezen nem változtathat semmiféle ideológiai manőverezés vagy köntörfalazás.

Manapság a Szovjetuniónak természetesen nincs szüksége olyan védelemre, mint azokban az időkben, amikor az első, fiatal szocialista köztársaság volt. De a világot átfogó szolidaritási kampány már akkor is sokkal több volt, mint csupán Szovjet-Oroszország védelme. Fontos ideológiai kampány volt, s éppen ebben rejlett alapvető célja.

Ugyanebből az okból az az állítás, hogy a Szovjetunió helyt tud állni önmagáért, bármennyire igaz is, nem igazolhatja az elzárkózást a szovjetellenes kampány elleni harcban való részvételtől. A hallgatás, bármi legyen is az oka, politikai és ideológiai következményekkel jár, mégpedig nem a Szovjetunióra, hanem a világ többi részén élő dolgozó tömegekre nézve. Ezért fontos, hogy válaszoljunk a rágalomra, bárhonnét induljon is ki.

Senkinek sem szándéka, hogy elítéljen vagy „megleckéztessen" bármely kommunista pártot. A kialakult helyzetből az a legjobb kivezető út, ha valamennyi kommunista és marxista párt részt vesz a jelenlegi elvtársi és demokratikus vitában. Ez az egység megszilárdításának egyetlen útja. És tiszta lelkiismerettel senki sem állíthatja, hogy e tekintetben nem történt meg minden lehetséges erőfeszítés. Meggyőződésem szerint egységesek vagyunk abban az elhatározásban, hogy folytassuk ezt a kollektív párbeszédet valamennyi párt között.

És arról se feledkezzünk meg, hogy a pártok többsége hosszú időn át igyekezett megfelelő bázist találni a Kínai Kommunista Párt jelenlegi vezetőivel való párbeszédhez. E próbálkozások történetében voltak időszakok, amikor az eszmecsere nem a nyilvánosság előtt folyt, voltak időszakok, amikor nyilvános viták folytak, s voltak olyan időszakok is, amikor sem a nyilvánosság kizárásával, sem nyíltan nem hangzott el válasz a Pekingből kiinduló szidalmakra és rágalmazó támadásokra. Ámde, mint tudjuk, Pekingben mindez süket fülekre talált. Ennélfogva, ha hallgatással válaszolunk az igazságtalanságra, a rágalmakra és a hazugságokra, ha hallgatunk a fegyveres támadások idején, ez olyan hallgatás lenne, amely egyetértést jelent, a rágalmak, a hazugságok és a fegyveres támadások támogatását jelenti. S ma nem is az a fontos,

hogy valóban egyetért-e ezzel az ember, vagy sem. Mindennél fontosabb az a hatás, amelyet az ilyen hallgatás kelt. Az imperialista propagandaközpontok úgy magyarázzák e hallgatást, hogy az egyetértés a rágalmakkal.

A maoisták ideológiai támadásainak fő tartalma a szovjetellenesség. E támadások más szocialista országok és a kommunista világmozgalom ellen is irányulnak, de alapjában véve célpontjuk a Szovjetunió. Tehetünk-e különbséget e támadások között? Tartalmukat, rosszindulatú jellegüket és makacsságukat tekintve nem különböztethetők meg egymástól.

Hol van hát a logika a hallgatás álláspontjában olyankor, amikor a legféktelenebb szidalmaknak és rágalmaknak vagyunk tanúi, amikor bizonyítékok vannak az egyik féltől kiinduló fegyveres támadásokra?! Mihelyt azonban a rágalmakra és a fegyveres támadásokra akár a legnyugodtabb és a leggondosabban mérlegelt válasz is elhangzik, vége a hallgatásnak, és a rágalmakra adott választ rágalomnak, szidalomnak, a szakadást elmélyítő lépésnek nevezik.

Tanácskozásunk alatt a maoista csoport kijelentette: „A Szovjetunió és szocialista csatlósai a népek fasiszta börtönei." Hogyan válaszolhatnak erre hallgatással a szocializmus hívei, a munkásosztály hívei? Nem kell-e mérlegelni az ilyen hallgatás következményeit? Nem vonják-e le a tömegek azt a jogos következtetést, hogy ez a hallgatás voltaképpen egyértelmű az egyetértéssel? S joguk van-e ilyen következtetésre? Igen, van.

Ilyen körülmények között azok, akik hallgatnak és azok, akik a rágalmak és hazugságok özönében egyes szavakat keresgélnek, amelyeknek erőltetve pozitív értelmet adhatnának, ezt éppenséggel megtehetik. Akkor azonban vállalniuk kell a felelősséget is azokért a következtetésekért, amelyeket az emberek milliói az ő álláspontjukból levonnak.

Természetesen a legnagyobb nyugtalansággal kell hogy eltöltsön bennünket a rágalmak és fegyveres támadások kérdése, de még nagyobb nyugtalanságot kelt bennünk a maoista politika általános irányvonala.

Ez egyáltalán nem az imperializmus erőivel való szembeszegülés politikája, bárhol legyenek ezek az erők. Ez a politika mindinkább a szocializmus erőivel és a világszerte működő antiimperialista erőkkel való aktív szembefordulás jellegét ölti. Ez a politika nem fejt ki sem ideológiai, sem katonai tevékenységet az imperializmus visszaverésére. Ezért a kérdés lényege nem az, hogy elítéljük-e Kína Kommunista Pártját. Az igazi kérdés az, hogyan változtassuk meg a maoista politika irányát, hogyan térítsük vissza a kínai népet a közös antiimperialista áramlatba, a kommunista mozgalom és a világszocializmus sodrába.

Teljesen egyetértünk azzal, hogy a fő dokumentum tervezete nyomatékosan hangsúlyozza: az amerikai imperializmus elleni harc központi feladat. Ez világraszóló harc.

Mégis úgy véljük, hogy a többi imperialista országban ez a harc eredményesebb lesz, ha összekapcsolódik az illető ország imperializmusa elleni küzdelemmel. A kommunisták sohasem fogják támogatni azt, hogy az egyik imperialista uralmat egy másik imperialista uralom váltsa fel, különösen akkor nem, ha az illető ország imperializmusáról van szó. Ez is az opportunizmus egyik megnyilvánulása.

*

Az amerikai légi- és haditengerészeti erők szétrombolták Észak-Vietnam valamennyire is jelentős épületeinek és hídjainak nagy részét, valamint – saját beismerésük szerint – a tehergépkocsik tízezreit, a vasúti teherkocsik és mozdonyok ezreit, az úszójárművek és az ipari vállalatok túlnyomó részét. Hasonlóképpen romba döntötték az iskolák és a kórházak zömét, az épületek százait, megrongálták a nagy értéket képviselő gátakat és öntözőberendezéseket.

Az amerikai fegyveres erők légibombázásokkal és tüzérségi tűzzel romhalmazzá változtatták Hué városának, Saigon, Kantho és más dél-vietnami városoknak jelentős részét, elpusztítottak számtalan falut és majorságot.

Az amerikai fegyveres erők lombtalanítás[10] útján, talajgyaluk segítségével, nagy kiterjedésű katonai támaszpontok létesítésével sok millió acre szántóföldet tettek tönkre. Gumiültetvényeket, rizsföldeket, továbbá áruházakat és kisipari vállalatokat semmisítettek meg Dél-Vietnamban. Sok százezer tonna rizst, sok tízezer jószágot pusztítottak el vagy raboltak el.

Az amerikai kormány nyíltan arra törekszik, hogy minél több vietnamit küldjön a másvilágra, naponta dicsekszik a meggyilkoltak számával, ami saját áldozataik számával vetekszik. Az amerikaiak Vietnamban több mint egymillió férfit, nőt és gyermeket öltek meg.

Az amerikai kormány túlszárnyalta minden régebbi erőfeszítését ebben a háborúban, amelynek célja a megsemmisítés. Az amerikaiak nagyobb mennyiségű bombát dobtak le Vietnamra, mint bármely más háborúban. Ennek megfelelően a kár is kolosszális.

Az Egyesült Államok teljes felelősséggel tartozik e háború kirobbantásáért, teljes mértékben vétkes a vietnami nép – Észak- és Dél-Vietnam népe – ellen indított provokálatlan agresszióért. Ugyanilyen tömeges pusztításokat végez Laoszban is; súlyos károkat okozott Kambodzsának.

A világ közvéleményének rá kell kényszerítenie az amerikai imperializmust a Vietnamnak okozott károk teljes megtérítésére.

Senki sem vár könyöradományt az amerikai imperializmustól, amely úgynevezett segélyt amúgy is csak ügynökeinek és bábjainak nyújt.

Olyan jóvátételről van itt szó, amelyet a nemzetközi szokások értelmében az agresszor köteles fizetni a megtámadott országnak. Ezért kötelességünk mindent elkövetni, hogy kudarcot valljon az amerikai imperializmusnak az a bűnös kísérlete, hogy tényleges gyarmatává tegye Dél-Vietnamot.

Milyen legyen a jóvátétel mértéke? Nincs olyan magas összeg, amellyel pótolni lehetne az elpusztított emberéleteket.

A Vietnamnak okozott anyagi kár, ha amerikai szabvány szerint mérjük, olyan árak alapján, amelyeket az amerikai kormány fizet a hadiszállítóknak, és figyelembe vesszük a helyreállítási munkák világpiaci árakban kifejezett értékét, sok tízmilliárd dollárra rúg.

Nem kétséges, hogy a vietnami nép maga is össze tudja állítani és be tudja nyújtani

[10] Az amerikai hadsereg különböző vegyszerekkel elpusztította a növényzetet, ezt nevezték „lombtalanításnak".

a részletes számlát az amerikai imperializmusnak. Azt hiszem azonban, ahhoz, hogy megtérüljön a gazdasági kár, hogy kifizetésre kerüljön csupán a Vietnamnak járó anyagi tartozás, az Egyesült Államoknak legalább olyan összeget kell folyósítania, mint amennyit egy év alatt Vietnam leigázására és elpusztítására költ, azaz 30 milliárd dollárt.

Az amerikai munkások, akik jelenleg hadianyagokat gyártanak, fogjanak hozzá azon áruk egy részének előállításához, amelyet a Vietnam által benyújtandó 30 milliárdos számla tartalmazhat. Ennek a kérdésnek az antiimperialista mozgalmak és megmozdulások napirendjére kell kerülnie.

Az Egyesült Államok nemcsak a világimperializmus gazdasági és katonai fellegvára, hanem politikai és ideológiai központja is. Az Egyesült Államoknak van a leghatalmasabb propaganda-gépezete; ehhez hasonlóval egyetlen állam sem rendelkezett még a történelem folyamán. Tíz- meg tízezer ideológiai és politikai téren jól képzett szakember áll a szolgálatában. Ezek alkotják az imperializmus legosztálytudatosabb kádereit. A propagandaintézményeknek ez az imperialista rendszere tanácskozásunk ellen irányítja tevékenységének élét. Ezeknek az intézményeknek a dolgozóit állandóan megfelelő utasításokkal látják el. Külön dossziét fektettek föl a kommunista pártok vezető funkcionáriusairól, politikai információkat, továbbá adatokat gyűjtenek az említett személyek nézeteiről, egészségi állapotáról és hangulatáról. Nem aggódnak amiatt, hogy tanácskozásunk bármiféle titkos határozatot hoz. Mindennél jobban nyugtalanítja őket az a kérdés, hogyan hat tanácskozásunk az emberek millióira. Az Egyesült Államok propagandaszolgálatának egész rendszerét felhasználják e hatás gyöngítésére. Ezt a célt csak akkor érhetik el, ha sikerül azt a benyomást kelteniük, hogy nincs meg közöttünk az egység. Minden szemernyi nézeteltérést ezerszeresére felnagyítanak. Ebben az összefüggésben hatalmas jelentőségű Rodríguez elvtársnak[11] Kuba Kommunista Pártja nevében tett kijelentése: pártja nem engedi meg, hogy az imperialisták saját érdekükben használhassák fel küldöttségük távolmaradását a tanácskozásról.[12]

Ne tápláljuk mi magunk az imperialista propagandagépezetet.

Tápláljuk, erősítsük inkább a harci szellemet, a saját erőnkbe vetett új bizalom érzetét. Ilyen bizalmat nyernek a tömegek abból az új egységből, amelyet a kommunista pártok és a marxista munkáspártok e történelmi tanácskozása jelképez.

A kommunista mozgalomban akadnak olyanok, akik úgy vélekednek, hogy a fő dokumentum tervezete hangnemében túlságosan pozitív. Nekünk nem ez a véleményünk. A kommunista elemzésnek teljességre kell törekednie. Van azonban a kommunista értékeléseknek egy különleges sajátosságuk. Mozgásban levő folyamatokkal van dolgunk; olyan áramlatokkal, amelyek csak most vannak keletkezőben. Ki kell emelnünk azt, ami pozitív, ami születőben van. Tanulmányoznunk kell a gyengeségeket, de a pozitív jelenségekre kell támaszkodnunk.

[11] Carlos Rafael *Rodríguez* (1914) – Kuba Kommunista Pártja Központi Bizottsága Titkárságának tagja. A kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai tanácskozásán elhangzott felszólalását közli: A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 258–263. old.

[12] Kuba Kommunista Pártjának küldöttsége megfigyelőként vett részt a tanácskozáson.

A kommunistáknak olyan áramlatokkal és erőkkel van dolguk, amelyek a jövőt hordják magukban. Értékeléseink azt a mély meggyőződésünket tükrözik, hogy ezeké az erőké a jövő. Állásfoglalásunk pozitív, mert mi képviseljük a jelent – és képviseljük a jövőt is.

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 373–378. old.

ENRICO BERLINGUER FELSZÓLALÁSA[13]

[...] Pártunk, más baloldali és demokratikus erőkkel együttműködve, az elmúlt években erőteljesen és nem hatástalanul harcolt az imperializmus agresszív politikája ellen, az olasz kormányoknak, köztük a középbal kormányoknak[14] az Atlanti Szövetséghez és az Amerikai Egyesült Államokhoz fűződő alárendeltségi viszonya ellen.

Olaszországban – többek között – mi ösztönözzük azokat a harcos mozgalmakat, amelyekben nagy tömegek vettek részt, kifejezve szolidaritásukat a függetlenségükért harcoló népekkel: Algériával, a szocialista Kubával, Kongó népével és más afrikai népekkel, az arab országokkal, Spanyolország, Görögország és Portugália antifasisztáival. Az utóbbi években példátlanul széles körűvé vált a vietnami néppel vállalt politikai szolidaritás és a vietnami nép anyagi megsegítésének mozgalma. Milliók vettek részt ebben a mozgalomban, amelyet most még tovább kell fejleszteni.

Erőfeszítéseinket jelenleg egyre inkább arra a harcra összpontosítjuk, amelynek célja, hogy megszabadítsuk Olaszországot az atlanti politika béklyóitól és kockázataitól, hogy Olaszország kilépjen a NATO-ból és hogy felszámolják a hazánkban létesített amerikai támaszpontokat. Az utóbbi időben az antiimperialista harcokba új erők kapcsolódtak be – szocialisták és katolikusok –, akik a mienkétől eltérő ideológiát vallanak és a saját álláspontjukat képviselve vesznek részt ezekben a harcokban. Ezek az erők szükségesnek látják, hogy Olaszország revideálja viszonyát az Amerikai Egyesült Államokkal, ugyanakkor a szocialista országokkal is, keresse hazánk szuverenitásának és biztonságának garanciáit. Harcolunk azért, hogy Olaszország ne legyen katonai vagy politikai tömbök tagja, lépjen ki a NATO-ból, és az országban számolják fel a NATO-támaszpontokat. Harcolunk az ország semlegességéért, a második világháború utáni határok és az NDK elismeréséért, Olaszország hozzájárulásáért az európai biztonsághoz, a leszereléshez, a szemben álló katonai tömbök felszámolását célzó politikához, és azért, hogy a Földközi-tengert a béke tengerévé

[13] Enrico *Berlinguer* (1922) – az Olasz Kommunista Párt főtitkára (a beszéd idején főtitkárhelyettes). 1943-tól tagja a pártnak, 1945-től a Központi Bizottság tagja. 1949 és 1956 között a Kommunista Ifjúsági Szövetség országos titkára, közben 1950-től 1953-ig a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség elnöke. 1962 és 1966 között a Központi Bizottság titkára, 1966-tól a Vezetőség (Politikai Bizottság) tagja, 1969-től a párt főtitkárhelyettese, 1972-től főtitkára.

[14] A középbal kormányokat rendszerint — a kereszténydemokraták domináns szerepe mellett — a republikánusok, a szociáldemokraták és a szocialisták támogatták a parlamentben, vagy részt vettek bennük az 1960-as évek elejétől.

változtassuk. Ebben a szellemben szilárd és eredményes kapcsolatokat létesítettünk az arab országok haladó mozgalmaival. Harcolunk továbbá hazánk és a szocialista országok kapcsolatainak fejlesztéséért.

A kormánypártokban is jelentkeznek olyan álláspontok, amelyek az olasz külpolitika, főként az atlanti politika módosítására irányulnak. A szóban forgó kérdések: a VDK és a népi Kína elismerése, a két német állam létezésének elismerése, az európai kollektív biztonsági rendszer megteremtése, a földközi-tengeri béke, a leszerelési, főleg az atomleszerelési politika. Az atlanti szerződés revideálására vonatkozó javaslatok (a katonai integráció részleges felszámolása, Görögország és Portugália kizárása a NATO-ból), bár korlátozottak és nem kielégítőek, mégis a békét, a nemzeti függetlenséget, az aktív semlegesség jegyében álló olasz külpolitikát célzó egységes folyamatot tükrözik. Az ebben az irányban tett minden reális lépés megfelel az egész olasz nép legalapvetőbb érdekeinek, és nézetünk szerint egyben fontos mozzanata annak a hozzájárulásnak, amellyel hazánk dolgozó osztályai előmozdítják a béke és a népek közötti együttműködés ügyét, a világ munkásmozgalmának és antiimperialista mozgalmának közös ügyét. A csehszlovák válságban elfoglalt álláspontunk – melyet az a koncepciónk határozott meg, hogy milyen elveknek kell irányítaniuk a szocialista államok és a kommunista pártok kapcsolatait –, továbbá minden más állásfoglalásunk a szocializmus és az internacionalizmus problémáiban azt is lehetővé tette számunkra, hogy eredményesebben harcoljunk hazánkban az atlanti reakció ellen. A konzervatív és antikommunista erőknek nem sikerült megállítaniuk vagy visszaszorítaniuk az említett új tendenciákat, még a csehszlovák események után sem. [...]

A nemzetközi kérdésekre vonatkozó álláspontunkat kifejtettük pártunk XII. kongresszusán és legutóbb Longo elvtársnak, a párt főtitkárának a Központi Bizottság előtt tartott beszámolójában.[15] Ennek szövegét valamennyi küldöttség rendelkezésére adtuk. Így módunk van rá, hogy hozzászólásunkat most egyes témákra összpontosítsuk, különösen a mozgalmunk jelenlegi helyzetével és egységének problémáival kapcsolatos témákra.

Mi is alapvetőnek tartjuk azt a feladatot, hogy megújított alapokon megvédjük, helyreállítsuk és továbbfejlesszük mozgalmunk egységét. Az OKP XII. kongresszusán Longo elvtárs – a Togliatti elvtárs által kifejtett gondolatokra hivatkozva – kijelentette: abból a meggyőződésből indulunk ki, hogy a kommunista mozgalomnak nemcsak nemzeti, hanem nemzetközi egységre is szüksége van. Olyan egységre, amely korántsem külső kényszer alapján jön létre, nem mások politikájának gépies átvételéből fakad, hanem az egyes országok tapasztalatainak különbözőségéből és eredetiségéből jön létre, a kölcsönös kritikai szellemből táplálkozik, és az egyes pártok önállósága révén erősödik.

Manapság nincs teljes egység a forradalmi harc alapvető tényezői között. Sőt, ezen a téren különféle – máig is megoldatlan – nehézségek és súlyos problémák keletkeztek.

[15] Az Olasz Kommunisa Párt XII. kongresszusa 1969. február 7—15. között ülésezett. A Központi Bizottság ülése az OKP delegációjának a kommunista és munkáspártok 1969-es moszkvai tanácskozásán elfoglalt álláspontját határozta meg.

Bizonyos szempontból talán az internacionalizmus még le nem küzdött válságáról beszélhetünk. Ennek a válságnak kétségkívül számos bonyolult oka van.

Úgy véljük, az alapvető elvi okok objektívek, más okok viszont szubjektív természetűek, tehát meghatározott politikai irányzatokban, hibákban és tévedésekben keresendők.

Összegezve: ha áttekintjük a nagy antifasiszta háborútól máig eltelt 25 éves korszakot, az internacionalizmus jelenlegi válsága olyan nemzetközi képben helyezkedik el, amelyet – minden negatív mozzanat mellett – a nagyszabású forradalmi átalakulások folyamata jellemez.

Megállapíthatjuk: a szocialista táborban és a kommunista mozgalomban támadt ellentétek és más negatív jelenségek ellenére az elmúlt évtizedben a forradalmi mozgalom világszerte kiszélesedett, és eddig soha nem látott arányokat öltött.

A Szovjetunió és a szocialista országok új sikereket értek el a gazdasági életben és a társadalmi élet más területein. Erősödött és növekedett a Szovjetunió alapvető szerepe a világszerte folyó békeharcban, az imperializmus ellen a szocializmusért vívott harcban.

Az amerikai féltekén Kubában létrejött az első szocialista állam. Sok kapitalista országban – gyakran ott is, ahol az egy helyben topogás vagy a visszafejlődés jelenségei mutatkoztak – ismét fellendült a munkásmozgalom. Az elmúlt évtized új jelensége azonban az, hogy a társadalmi és a nemzeti felszabadulásért vívott harcba és az antiimperialista mozgalomba olyan új népek kapcsolódtak be, amelyek korábban szinte nem is szerepeltek a világtörténelem színpadán; s ezzel egyidőben a kapitalista országokban új társadalmi rétegek kapcsolódtak be az osztályharcba és a politikai harcba. Igaz: nekünk, kommunistáknak, általában még nem sikerült kielégítő kapcsolatot teremteni ezekkel a mozgalmakkal és erőkkel; nem tudtunk élni ezzel az ösztönzéssel, talán azért sem, mert kissé szűkkeblűen értelmeztük feladatainkat és azt a módot, ahogyan jelenleg a forradalmi világmozgalom egységét meg kell valósítani. De mindenképpen napjainkban a legszélesebb az a bázis, amelyen a forradalmi világmozgalom fejlődik és előrehaladhat.

Ilyen körülmények között az internacionalizmus parancsolóbb követelmény, mint bármikor is volt. Az imperializmus agresszivitásával szemben a kommunista mozgalom egysége és minden antiimperialista erő együttműködése szükségesebb, mint valaha. Ezenfelül a helyzet megérett rá, hogy ismét megerősítsük az internacionalizmust és új lendületet adjunk neki. Ez az új lendület nézetünk szerint csak akkor következhet be, ha tevékenységünkben a tények tudomásulvételéből, reális szemléletből indulunk ki, ha a tényekkel összhangban cselekszünk és bátran meg tudjuk újítani az egység elveit, módszereit és koncepcióját.

Kétségkívül igen fontosak az internacionalista akcióegységnek és szolidaritásnak az elmúlt években hatékonyan érvényesült formái, különösen azok, amelyek a vietnami nép hősi harcával és az antiimperialista harc más mozzanataival kapcsolatosak.

De ha reálisan vizsgáljuk a helyzetet, mindenekelőtt a szocialista országok és a kommunista pártok közötti ellentéteket kell figyelembe vennünk.

A legsúlyosabb tény – mélységesen aggaszt ez valamennyiünket és az egész világ dolgozó tömegeit – a Kína Kommunista Pártjával való ellentét elfajulása. Ez olyan

mérvű, hogy a KKP és a Kínai Népköztársaság ma ellenségesen áll szemben a Szovjetunióval, csaknem valamennyi szocialista országgal, majdnem minden kommunista párttal, tehát a forradalmi és antiimperialista mozgalom döntő részével. Ez nemcsak a munkásmozgalomra nézve mérhetetlenül káros, hanem negatív hatással van az egész nemzetközi helyzetre is, és súlyos aggodalmakat kelt. Ez az ellentét zavart és elbátortalanodást okoz a tömegek körében is.

Mi már évek óta – és Központi Bizottságunk legutóbbi ülésén is – nyíltan bíráltuk Kína Kommunista Pártjának állásfoglalásait, amelyeket tévesnek tartunk.

Korunkban és az egész jelenlegi politikai helyzetben az alapvető határvonal a szocializmus és az imperializmus között húzódik. Éppen ezért a népek nemzeti függetlenségéért, társadalmi felszabadulásáért és a békéért vívott harc általános érdekei szempontjából súlyos és aggasztó tévedésnek tartjuk azt, hogy Kína Kommunista Pártja egy szintre helyezi az amerikai imperializmust és a Szovjetuniót, támadásokat intéz a Szovjetunió és más szocialista országok, a kommunista pártok többsége, a demokratikus és antiimperialista erők nagy része ellen.

Másodszor: mélységesen tévesnek tartjuk a KKP megismételt igényét arra, hogy minden országra és minden pártra ráerőszakolja azt az egyetlen, általa helyesnek tartott utat, amelyet ő követ, hogy Mao Ce-tung tanítását „korunk marxizmus–leninizmusának" nyilvánítja; és hogy szakadár tevékenységet folytat. Leszögeztük azt is, hogy mindig elhibázottnak tekintettünk és tekintünk ma is mindenfajta „kiközösítést", és minden olyan tendenciát, hogy az elmérgesedett polémiára ellenkező irányú elmérgesedett polémiával válaszoljunk. Ezért értékeltük pozitívan azt a tényt, hogy az értekezletünk számára kidolgozott dokumentumtervezetben nincs semmiféle elítélés vagy kiátkozás.

Egy nemzetközi találkozón, ha objektíven elemezni akarjuk a helyzetet, természetesen jogos megvitatni valamennyi fontos nemzetközi kérdést. Világosan látjuk viszont, jelenleg nincsenek meg a feltételek ahhoz, hogy ezekben a kérdésekben kollektív következtetésekre jussunk és hogy ezeket illetően ez a konferencia állást foglaljon: az ilyen állásfoglalás nézetünk szerint éppen ellenkező hatást érne el, mint amilyet kívánunk.

Ismétlem, mindez nem változtat azon, hogy pártunk továbbra is rámutat Kína Kommunista Pártja téves nézeteire, és bírálja őket. Nem annyira azért, mert a kínai álláspontok jegyében Olaszországban is szakadár tevékenység folyik, hanem mert a vitatott kérdések a forradalmi perspektíva és politikai irányvonalunk egyes központi problémáit érintik.

Mindenekelőtt nyilvánvaló, hogy Kína kérdése objektív probléma marad, s ennek teljes jelentőségét világosan látjuk.

Az emberiség történelmének döntő eseményei: az októberi forradalom, a szocializmus szovjetunióbeli felépítése, a nácizmus és a fasizmus legyőzése, az európai szocialista államok megszületése után a kínai forradalom volt az a történelmi jelentőségű esemény, amely hozzájárult a világ szerkezetének megváltoztatásához.

Nyilvánvaló az is, hogy a népi Kínának nagy súlya van a nemzetközi életben. Ezért is úgy véljük, hogy igyekeznünk kell megérteni azokat az objektív szükségleteket, amelyek a Kínában végbement változások és a kínai politika irányzatának

hátterében állnak. Nem azért, hogy igazoljuk a hibás álláspontokat és irányzatokat, hanem hogy jobban felismerjük azokat az objektív feltételeket, amelyek alapján ezek az irányzatok és általában a politikai fejlemények kialakultak.

Törekednünk kell arra is, hogy felismerjük saját tévedéseinket és hibáinkat, mind a Kínával való viszony tekintetében, mind általános politikai tevékenységünkben.

Mindenekelőtt azonban annak szükségességét szeretnénk hangsúlyozni, hogy olyan politikai tevékenységet fejtsünk ki, amely megfelel a kínai probléma által fölvetett kérdések jelentőségének, bonyolultságának és súlyosságának. Tehát, hogy olyan kezdeményezéseket tegyünk, amelyek a politikai párbeszéd újrakezdésére és az egység helyreállítására irányulnak. Az ebben az irányban tett minden erőfeszítésnek nyilvánvalóan teljes mértékben figyelembe kell vennie a kínai gazdaság és társadalom fejlődésének, valamint Kína nemzetközi szerepének objektív követelményeit.

A békés együttélés politikájának és az imperializmus elleni harcnak is szüksége van Kína pozitív hozzájárulására.

Ezért nem tekinthetjük szilárdnak és kikristályosodottnak a ma kialakult és távlataiban súlyos helyzetet. Ezeket a perspektívákat mindenképpen el kell hárítani. Pártunk ezzel kapcsolatban kész megvizsgálni és hozzájárulásával előmozdítani minden olyan kezdeményezést, amely hasznos lehet a jelenlegi helyzet leküzdésére, vagy legalábbis a mai feszültség enyhítésére.

Kína Kommunista Pártjának téves irányzatait bírálni kell és küzdeni kell ellenük: ugyanakkor azonban Kína kérdését – ahogyan Togliatti elvtárs megfogalmazta – egész politikánk fejlesztésével kell megközelíteni, azzal a konkrét képességgel, hogy pozitív értelemben oldjuk meg korunk nagy kérdéseit.

Korunk nagy kérdései közül – a világháború és az atomkatasztrófa veszélye mellett – a legdrámaibb kétségkívül a világ hatalmas elmaradott övezeteinek problémája. Nagy tömegek élnek tragikus helyzetben: hiányosan táplálkoznak, éhínségtől és éhhaláltól szenvednek. S ezek a tömegek nem szabadok. Ez a kapitalizmus, az imperializmus, a kolonializmus és a neokolonializmus, valamint az elmaradott országokban érvényesülő osztálykizsákmányolás következménye. Mélyül a szakadék a világ e kiterjedt térségei és a fejlett ipari országok között. Részben ezért, részben az elmaradott országok lakosságának gyors növekedése miatt, a jelenlegi kilátások aggasztóak.

Másfelől az olyan iparilag fejlett kapitalista országokban is, amilyen ma Olaszország, mélyül a szakadék az iparilag és gazdaságilag fejlett övezetek és a túlnyomóan mezőgazdasági jellegű elmaradott övezetek között. Ilyen az olasz Dél is. Talán ez is okozza, hogy az olasz munkásosztály különösen érzékeny a világ elmaradott körülmények között élő tömegeinek súlyos problémái iránt.

Ebben a helyzetben úgy látjuk, a békéért, a békés egymás mellett élésért vívott harchoz, a világproletariátus szocializmusért vívott forradalmi harcának fejlesztéséhez központi elemként hozzá kell tartoznia az elmaradottság, a nyomor és az éhezés elleni küzdelemnek. Harcolnunk kell azért, hogy minden népnek biztosítsuk a szabadságot és az igazságosságot, a független fejlődést, azt a lehetőséget, hogy mérhetetlen emberi erőforrásaikat – a munkaerő, szellemi és erkölcsi erő ma elnyomott és elfojtott forrásait – felhasználhassák saját szabad gazdasági, politikai és kulturális fejlődésük érdekében. Ezt a nemes és forradalmi célt tűzte ki a Szovjetunió és a szocialista országok

politikája. Nagy figyelemmel kísérték az elmaradott országok helyzetét, sok erőfeszítést tettek és jelentős áldozatok árán óriási segítséget nyújtottak nekik. Mindez a szocialista államok és népeik, a szocializmus becsületére válik. A tapasztalatok bizonysága alapján azonban úgy látjuk, ez sem elegendő az egész emberiség előtt álló drámai probléma megoldásához.

Szükségesnek látjuk, hogy egész demokratikus és munkásmozgalmunk, az emberiség összes egészséges erői harcoljanak egy új világrendért, olyan új nemzetközi irányzatokért, amelyek megőrzik a békét, biztosítják minden nép nemzeti függetlenségét, szabadságát és gazdasági fejlődését. A nemzetközi proletariátusnak mint forradalmi osztálynak teljes mértékben magára kell vállalnia a feladatot, hogy harcol ezekért a célokért.

A tőkésországokban a munkásosztály harcait, a kapitalistákkal való közvetlen összecsapásokat a munkásosztály gazdasági követeléseiért és erejének növeléséért, össze kell kapcsolni a paraszttömegek harcával és a világ nyomorban és elmaradottságban élő népeinek harcával. Végső soron csak ennek megvalósulásával párhuzamosan sikerül majd a munkásosztálynak megtörni minden testületi szűklátókörűséget, túllépni minden szociáldemokrata korláton, s igaz forradalmi erőként fellépnie.

Ezekhez a problémákhoz csatlakozik egy másik problémakör, amelyet igen fontosnak látunk. Arról a szerepről van szó, amely a nemzetközi színtéren várhat és kell, hogy várjon minden népre és államra, akár nagyok, akár kicsinyek.

Nézetünk szerint kétségtelen, hogy a Szovjetunió vezető szerepet tölt be a béke megőrzésében. Ezért is elutasítjuk mindazokat a béke követelményeivel ellentétes vádakat, bárhonnan jöjjenek is, amelyekkel az Egyesült Államok és a Szovjetunió közötti párbeszédet illetik. Ez a párbeszéd teljesen jogos és szükséges. Természetesen az amerikai imperialisták azt szeretnék, ha ez a párbeszéd kétoldalú egyezmény révén a status quo megőrzéséhez vezetne. Az imperialistáknak ez a törekvése azonban szemben találja magát a Szovjetunió politikájával, a forradalmi és haladó erők, a tömegek és a népek harcával. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy igen fontos szerep vár a világ más nagyhatalmaira, köztük Kínára is. Ezért is sürgős, hogy a Kínai Népköztársaság megkapja az ENSZ-ben az őt megillető helyet és szerepet.

Ami azonban a jelenlegi szakaszt különösen jellemzi, az éppen minden nép és minden állam akarata, hogy független legyen, hallassa hangját, egyenlő jogokkal vegyen részt a nemzetközi politika meghatározásában és a nemzetközi problémák rendezésében.

Szemben azok nézetével, akik – mint például az olasz konzervatív erők – ellenzik a világ ellentétes tömbökre oszlása elleni harcot, ma egyetlen nagy világhatalom sem jelenhetne meg a tárgyalásokon más országok képviselőjeként.

A jelenlegi körülmények között a béke és az új nemzetközi rend – amely minden népnek biztosítaná a függetlenséget és saját jövője meghatározásának lehetőségét – megköveteli minden állam és minden nép szuverenitásának és egyenjogúságának teljes tiszteletben tartását, megköveteli, hogy minden állam és minden nép részt vehessen a nemzetközi fejlődés meghatározásában.

A mi táborunkban, tehát a szocializmus táborában is azt mutatják a tapasztalatok,

hogy nem lehet semmibe venni és megsérteni a nemzeti sajátosságokat, érzelmeket és érdekeket.

Nem létezhet igazi internacionalista egység, ha elhanyagolják vagy megsértik a nemzeti mozzanatokat. Az internacionalizmust nem elég kinyilatkoztatni. Tényleges internacionalizmusról csak akkor beszélhetünk, ha a hatékony nemzetközi szolidaritást és a közös célokért folyó közös nemzetközi tevékenységet saját országunk munkásosztályának és néptömegeinek harcával erősítjük.

Ezért szilárdan leszögezzük azt az elvet, hogy az internacionalista egység és a szocialista államok egysége csak minden nemzeti közösség és minden párt eredeti alkotó képességeinek érvényesülésén alapulhat.

A kommunista mozgalom nehézségei jórészt éppen onnan erednek, hogy ilyen nagy horderejű problémákat kell megoldanunk, s hogy ilyen nagyok a forradalmi mozgalmak és a forradalmi erők.

Ennek következtében a követelmények, a konkrét érdekek, a törekvések és a feladatok megoldásának módszerei erősen differenciálódtak, annak ellenére, hogy maguk a feladatok közösek. Ily módon új problémák jelentkeztek a nagy, egységes felszabadító mozgalom különböző alkotóelemeinek viszonyában is. Véleményünk szerint éppen e problémák megoldása során vált érezhetővé a tevékenységünk és elméleti kutatómunkánk fejlesztésében, a marxizmus fejlesztésében bekövetkezett késedelem.

Hogyan küzdjük le ezeket a nehézségeket, és hogyan hozzuk be ezt a késedelmet? Hogyan találjuk meg a mozgalom egységét és az antiimperialista erők szélesebb frontjának egységét? Nem állítjuk, hogy kimerítő választ tudnánk adni ezekre az oly nehéz kérdésekre. Úgy véljük azonban, mozgalmunknak az utóbbi években szerzett tapasztalatai megmutatják, mi az, ami nem használ az egységnek.

Először is nyilvánvaló, hogy nem használ az egységnek a nézeteltérések és polémiák elmérgesítése, a kölcsönös vádaskodás; de nem használ az sem, ha a nézeteltéréseket elhallgatjuk, mert miután hosszabb-rövidebb ideig titkoltuk őket, kirobbannak, és akkor már nagyon nehéz megoldást találni. A tapasztalatok azt is megmutatták, hogy nem elegendő ünnepélyesen meghirdetni az egység szükségességét. A bizonytalan és többféleképpen értelmezhető formulákon alapuló egyhangúság csak ideiglenesen leplezheti a nézeteltéréseket és nem segíti elő a tényleges egységet.

Úgy véljük, jó lenne, ha találkozóink alkalmából feltárnánk a dolgozók előtt, és hangsúlyoznánk, mi az, amiben egyetértünk, de ugyanakkor nem titkolnánk azt sem, miben vallunk különböző álláspontot.

Ez megerősítheti mozgalmunk tekintélyét (hiszen manapság úgysem hihetne nekünk senki, ha azt mondanánk, hogy mindenben egyetértünk), de ezenkívül módot is adna a párttagoknak és más dolgozóknak, hogy tudatosan hozzájáruljanak a nézeteltérések leküzdéséhez és a problémák megoldásához.

Ebből a felfogásunkból következik, hogy nézetünk szerint a nemzetközi találkozókon és vitákon, a dokumentumok vagy javaslatok megítélésében és a felettük való szavazásban, vagy akár a találkozókról való távolmaradásban megnyilvánuló nézeteltéréseknek nem szabad visszahatniuk a pártok viszonyára.

Ami pártunkat illeti, a nézeteltéréseket és az eltérő álláspontokat nem tekintjük – ezen a tanácskozáson és a tanácskozás határozataival kapcsolatban sem – szakadás

indítékainak, vagy olyan tényezőknek, amelyek ronthatják a többi testvérpárttal való viszonyunkat; és nem is fogjuk annak tekinteni.

Végül úgy véljük, negatív tendencia, ha az ideológiai elítélés címkéit ragasztjuk az eltérő álláspont képviselőire. Ha minden nézeteltérést az elmélet tisztaságától való „elhajlással" próbálunk megmagyarázni – egyébként nem tudni, ki lenne ennek az elméleti tisztaságnak a letéteményese –, ezzel valójában nemcsak kiéleznénk a nézeteltéréseket, hanem el is zárnánk az utat az objektív érveknek, valamint azoknak a reális érdekeknek a megértése előtt, amelyekben a nézeteltérések gyökereznek.

Véleményünk szerint a jelenlegi nehézségek leküzdéséhez különböző szinteken, és minden egyes szintnek megfelelő módszerekkel folytatandó hosszan tartó és türelmes munkára van szükség.

Mindenekelőtt úgy véljük, hogy továbbra is mind őszintébbé kell tennünk a szabad vitát valamennyi mozgalmunk előtt álló jelentős politikai és elméleti kérdésről. Ennek a vitának ki kellene terjednie a mai világ alapvető folyamatainak tudományos elemzésére, és azokra az ellentmondásokra is, amelyek a szocialista társadalmak és egész mozgalmunk fejlődésében mutatkoznak. Az elemzésnek a szocializmus és a marxizmus „történetiségének" – nézetünk szerint alapvető – koncepciója szellemében kellene megtörténnie.

Elméleti téren is előbbre kell jutnunk, mert a marxizmus–leninizmusnak vissza kell adnunk a kulturális és elméleti, kritikai, tudományos és történelmi irányzat eleven erejét, meg kell szabadítanunk mindenfajta revizionista értelmezéstől, beleértve a pozitivista és dogmatikus jellegűeket is. Ez utóbbiak az elmúlt évtizedekben nagymértékben jellemezték a marxista gondolkodást.

Ezeket a feladatokat, mint Brezsnyev elvtárs mondotta, leginkább tudományos jellegű találkozókon lehet megoldani, s gyakrabban kellene ilyen találkozókat tartani.

A másik lényeges aspektus a pártok közötti viszonyra vonatkozik. E tekintetben véleményünk az volt és marad, hogy mozgalmunk érettségének és széleskörűségének mai fokán nem létezhet irányító központ, vezető párt és vezető állam.

El kell ismerni és teljes mértékben tiszteletben kell tartani minden párt függetlenségét, nem csupán saját politikájának meghatározása terén, nemcsak azon a téren, hogy megkereshesse saját útját a szocializmusért folytatott harcban és a szocialista társadalom építésében, hanem abban is, hogy önálló álláspontot foglaljon el mozgalmunk nagy kérdéseiben.

Lényegében arról van szó, hogy le kell küzdeni a mozgalmunk egységét monolitikusan felfogó tendenciákat. Az ilyen tendenciák nemcsak tévesek, hanem utópisztikusak is. Természetesen figyelembe kell vennünk, hogy megnyilvánulhatnak és a valóságban megnyilvánulnak szétforgácsoló, nacionalista tendenciák, és a provinciális elszigetelődés veszélye is felmerül. Az ilyen tendenciák leküzdéséhez elsősorban az szükséges, hogy a legkülönbözőbb területeken intenzívebbé tegyük a pártok kapcsolatát, nemzetközi együttműködését és a közös célokért folytatott tevékenységüket. Éppen ez a felfogásunk – amely elvi jelentőséget tulajdonít annak, hogy szigorúan tiszteletben tartsák minden párt és minden állam függetlenségét és szuverenitását, valamint a szocialista országok demokratikus életének fejlődésében való érdekeltségünk – sugallta a csehszlovákiai eseményekkel kapcsolatos állásfoglalásainkat: az

1968 januárjában kezdődött új irányzattal való szolidaritástól kezdve a Varsói Szerződés öt országa csapatainak csehszlovákiai bevonulásával kapcsolatos nyomatékos különvéleményünkig, végül a következő állásfoglalásokig, amelyeket kongresszusunkon és Központi Bizottságunk legutóbbi ülésén újból megerősítettünk, és ezúttal is megerősítünk. Állásfoglalásainkkal nem szándékoztunk és nem szándékozunk beavatkozni a csehszlovák elvtársak, pártjuk és államuk belügyeibe. Mindenkinél szilárdabb meggyőződésünk, hogy kerülni kell minden beavatkozást azokba a kérdésekbe, amelyek csak Csehszlovákia népét és kommunistáit illetik. Ismételten kifejezzük iránt uk érzett bizalmunkat, és kívánjuk, hogy sikeresen oldják meg az előttük álló nehéz feladatokat.

Vannak azonban a csehszlovák eseményeknek olyan vonatkozásai, amelyek elvi kérdéseket vetnek fel, és nemcsak az érdekelt országokat, hanem egész mozgalmunkat is érintik. Ilyen a függetlenség és a szuverenitás kérdése, és ilyen a szocialista demokrácia és a kultúra szabadságának kérdése is.

Ezért örömmel üdvözlünk minden lépést a szocialista országok demokratikus életének fejlesztése terén, és minden olyan cselekedetet, amelynek az a célja, hogy biztosítsa függetlenségük teljes tiszteletben tartását mint egységük alapját, mert ez a tömegek körében növeli a szocializmus tekintélyét.

Állásfoglalásaink ezekben a kérdésekben – együtt a szocialista országokhoz és valamennyi kommunista párthoz fűző internacionalista szolidaritásunk ismételt megerősítésével – megfelelnek azoknak az elveknek, amelyekben hiszünk, s ezenfelül lehetővé tették számunkra, hogy hatékonyan szembeszálljunk a szovjetellenes és kommunistaellenes kampánnyal.

A mozgalmunk előtt álló első követelmény az akcióegység megerősítése.

Az akcióegység kétségkívül nem az egység legmagasabb formája, de fontos és szükséges, ha el akarjuk kerülni, hogy az antiimperialista harc frontján törések keletkezzenek. Ily módon erősíteni lehet az egyetértést azon kommunista és munkáspártok között is, amelyek – bár különböző álláspontokat foglalnak el – készek harcolni a közös politikai célokért.

Az akcióegység és az egység magasabb formájának megteremtése kölcsönösen összefügg.

Az akcióegység ezenkívül lehetővé teszi számunkra, hogy megtaláljuk a megegyezés platformját a kommunista pártok és más antiimperialista erők között. Számunkra, kommunisták számára, van egy megoldandó feladat, amely talán a legfontosabb a jelenlegi szakaszban: hozzájárulni az egész antiimperialista világmozgalom összefogásához, tiszteletben tartva és érvényre juttatva a mozgalom minden összetevőjének sajátosságait és függetlenségét.

Ezért is javasoltuk, hogy értekezletünkön részt vehessenek a nem kommunista forradalmi és haladó mozgalmak.

A kommunista pártok és a demokratikus erők akcióegységének elsőrendű célja az atomháború megakadályozása. Ez megvalósítható cél.

Ennek keretében kell harcolni a konfliktusok és az ellentétek békés megoldásáért, támogatni a kolonializmus és neokolonializmus alóli, illetve a reakciós és fasiszta rendszerek alóli felszabadulásukért harcoló népeket.

Új lendületet kell adni a vietnami néppel való szolidaritás mozgalmának. A vietnami kérdés békés megoldása a demokrácia, a nemzeti szuverenitás és a semlegesség platformja alapján, amelyet a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front tíz pontja nemrég ismételten leszögezett, teljes mértékben megfelel a béke érdekeinek, a délkelet-ázsiai és a nemzetközi biztonság érdekeinek.

A Földközi-tengernek a béke tengerévé kell válnia. Jelenleg a szovjet flotta jelenléte a Földközi-tengeren kiegyensúlyozza a 6. amerikai flotta jelenlétét, és elriasztja azokat, akik újabb agressziót kísérelnének meg az arab országok ellen. Hogy kialakulhassanak azok a feltételek, amelyek a Földközi-tengert a béke és a leszerelés térségévé változtatják, az imperialistáknak fel kell hagyniuk az arab országokra gyakorolt nyomással és az izraeli agresszió közvetlen vagy közvetett támogatásával.

Helyre kell állítani az arab népek jogait, leszögezve ugyanakkor Izrael mint szuverén állam létjogosultságát, amely kötelezi magát, hogy csatlakozik a békés egymás mellett élés és a kollektív biztonság rendszeréhez. Ennek a perspektívának figyelembevételével, amelyet az ENSZ 1967. november 22-i határozata tartalmaz, szorgalmazni kell a palesztinai arab népek jogainak teljes elismerését. Ez a nép húsz éve meg van fosztva nemzeti lététől.

Európa szívében továbbra is feszült és rendkívül veszélyes helyzet uralkodik. Igaz, nem szabad lebecsülni a Német Szövetségi Köztársaságban, különösen a szociáldemokrata párton belül kibontakozott új álláspontokat, még ha nem is mentesek a komoly ellentmondásoktól. Tény azonban, hogy Nyugat-Németországban aktív és fenyegető revánsvágyó, sőt nyíltan fasiszta erők működnek. Tény, hogy a bonni kormány még mindig elutasítja a két német állam létezésének elismerését, nem hajlandó elismerni a második világháború után kialakult határokat, elsősorban Lengyelország határait, és nem írta alá az atomfegyver elterjedését megakadályozó szerződést.

A Karlovy Vary-i értekezlet felvázolta az európai kollektív biztonságért vívott harc világos platformját. A Varsói Szerződés tagállamainak budapesti felhívása új, jelentős politikai tett, amely ugyanebbe az irányba mutat, és máris pozitív visszhangja van. Ezen az úton kell most tovább haladnunk, előmozdítva minden lehetséges, akár részleges megegyezést is, a többi demokratikus erőkkel, a szocialista, szociáldemokrata és katolikus erőkkel.

Az európai szociáldemokrácia soraiban a differenciálódás és válság folyamatai mennek végbe, s ezek a vezetésben is tükröződnek. Semmi sem lenne tehát károsabb, mint figyelmen kívül hagyni vagy lebecsülni ezt a válságot és ezt a differenciálódást, különösen azokban az európai országokban, ahol a munkásosztály nagy része a szociáldemokrácia köré tömörül. Olaszországban nem ez a helyzet. Hazánkban az olasz társadalom sajátos ellentmondásai, a mi harcunk és más szocialista és demokratikus irányzatok harcai kevés teret hagytak a munkások körében a szociáldemokrácia befolyásának. Jóval nagyobb azonban a katolikus reformizmus hatása. De európai viszonylatban a szociáldemokráciát követő tömegekkel való kapcsolat és e tömegek eljuttatása egy következetes osztályálláspontra a legfontosabb problémák közé tartozik.

Ezenkívül úgy véljük, hogy bizonyos szociáldemokrata körökben az európai béke problémájáról kifejtett egyes új álláspontok, még ha korlátozottak és ellentmondásosak is, új lehetőségeket nyithatnak meg a kapitalista burzsoázia legagresszívabb

és legreakciósabb csoportjainak elszigeteléséért, az európai békéért, biztonságért és a demokráciáért vívott hatékonyabb harc előtt.

Befejezésül szeretnénk röviden kifejteni nézeteinket a dokumentumtervezetekkel kapcsolatban, amelyeket az előkészítő bizottság dolgozott ki. Nézeteink közvetett módon már benne foglaltatnak az eddig elmondottakban.

Tegnap valamennyien jóváhagytuk a vietnami néppel való szolidaritás dokumentumát.[16] Egyetértésünket fejezzük ki a békefelhívás tervezetével és a Lenin születésének 100. évfordulója megünneplésére vonatkozó felhívás tervezetével kapcsolatban is.

Ami a fő dokumentum vitára bocsátott tervezetét illeti, pártunk képviselői kifejtették álláspontunkat értekezletünk valamennyi előkészítő ülésén. Központi Bizottságunk legutóbbi ülése megerősítette ezeket az állásfoglalásokat. Egyetértünk a dokumentumtervezet 3. fejezetében javasolt akcióplatformmal, bár fenntartásaink vannak egyes megfogalmazásokkal kapcsolatban; ezekre vonatkozólag módosításokat javasoltunk.

Csatlakozásunk a dokumentumnak ehhez a részéhez azt jelenti, hogy latba vetjük erőinket, s harcolunk a dokumentum e részében foglaltak megvalósítása érdekében.

Ellenvetéseket tettünk és teszünk viszont a dokumentum többi részével kapcsolatban.

Nem csupán az egyik vagy másik megfogalmazásra vonatkozó, részleges ellenvetésekről van szó, hanem elsősorban olyan ellenvetésről is, amely magára a dokumentum struktúrájára vonatkozik.

Mint már leszögeztük, úgy véljük, hogy a jelenlegi körülmények között ki lehet tűzni közös harci célokat, de a helyzet még nem érett arra, hogy a dokumentumban felvetett számos politikai és elvi kérdésben közös következtetésekre jussunk. Ezekről a kérdésekről természetesen vitatkoznunk kell, ahogyan tanácskozásunk nyílt és gazdag eszmecseréje során is történik. Ezt a vitát és nyilvánosságát pozitív ténynek tekintjük, mivel úgy véljük, ez is hozzájárulhat mozgalmunk tekintélyének növekedéséhez, és arra buzdítja az egész világ kommunistáit és dolgozóit, hogy egyre tevékenyebben és tudatosabban járuljanak hozzá egységünk ügyéhez. Más dolog azonban a vita és más a belőle adódó konklúziók levonása. Úgy véljük, a helyzet még nem olyan, hogy a problémákra választ adhatnánk egy dokumentumban, olyan megfogalmazásokkal, amelyek különféle fontos kérdésekben csak látszólagos egységet eredményeznének, valójában pedig mély nézeteltéréseket takarnának. Ezekre fény derült az itt folyó vita során.

Ezzel szemben az egységes konklúzió számos, a dokumentum 3. fejezetében megjelölt konkrét politikai célkitűzést illetően, megfelel annak az egyetértésnek, amely az itt képviselt pártok álláspontjából és a meg nem jelent kommunista pártok egy részének álláspontjából is ténylegesen következik. Azt mondják, az egységes tevékenységnek nem lehet egyeztetett platformja, ha nincs meg az egyetértés a helyzet tudományos elemzése terén. Szerintünk ez nagyon is vitatható.

Másfelől komoly kétségeink vannak a dokumentumtervezetben foglalt elemzés különféle aspektusainak tudományos jellegét illetően.

[16] Lásd a 21. sz. dokumentumot.

A dokumentum stílusa gyakrabban buzdító és propagandisztikus, mint amennyire elemző, és ez nem teszi lehetővé, hogy megragadjuk a forradalmi világmozgalom fejlődésének egész újszerűségét, gazdagságát és bonyolultságát. Ezenkívül a dokumentumnak hiányosságai vannak a nemzetközi helyzet korántsem másodrangú vonatkozásait illetően. A dokumentum lebecsüli például azokat a nehézségeket, balsikereket és ellentmondásokat, amelyek a szocialista táborban és a munkásmozgalomban mutatkoztak, és nem vizsgálja okaikat. Pedig ezek a tények jelentős befolyást gyakoroltak nem csupán mozgalmunkra, hanem az egész világhelyzetre is. Nem tartjuk továbbá kielégítőnek a dokumentumnak azt a részét, amely a szocialista országokkal és a szocializmus problémáival foglalkozik. A dokumentumból a szocializmus olyan képe bontakozik ki, amely – legalábbis lényeges vonásaiban – egysíkúnak látszik, s nem felel meg, sőt részben ellentmond a szocialista társadalom azon típusának, amelyért mi harcba hívjuk hazánk munkásosztályát és dolgozóit.

Ami a szocialista országok nehézségeit illeti, a dokumentum gyakorlatilag annak megállapítására szorítkozik, hogy a „szocializmus természetében nincsenek meg a kapitalizmusra jellemző ellentmondások". Ez igaz, de kevés.

Alapjaiban bíráltuk a dokumentumtervezetnek a kommunista pártok közötti viszonnyal foglalkozó részét is (4. fejezet). Ez a rész többek között megállapítja, hogy ezeket a viszonyokat a proletár internacionalizmus, a kölcsönös szolidaritás, az önállóság teljes tiszteletben tartása, a pártok belügyeibe való be nem avatkozás elveire kell felépíteni. Ezek helyes elvek. De ezeknek az elveknek gyakorlati alkalmazásában mostanában olyan ellentmondások keletkeztek és állnak fenn ma is, amelyeket nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Tekintettel mindezekre az okokra, azt a javaslatot tettük, hogy a tanácskozás olyan dokumentumot fogadjon el, amelyik egy bevezető részből és a 3. fejezetben kifejtett tevékenységi platformból áll – ez az itt képviselt valamennyi párt egyetértését elnyerte –, s egyidejűleg határozzon úgy, hogy különböző fórumokon folytatjuk a vitát és az egységes, közös út keresését a nyitva maradt kérdésekben. Kötelességünknek tartottuk, hogy a legőszintébben kifejtsük ezeket a nézeteinket, leszögezve, hogy a Központi Bizottságunk által jóváhagyott irányvonal csak a dokumentum azon részéhez való csatlakozást teszi lehetővé számunkra, amely közös akcióprogramunkat vázolja fel.

Elvtársak! Egész felszólalásunkból kitűnt, mely pontokban azonos az álláspontunk más pártokéval, és mely pontokban vallunk tőlük eltérő álláspontot.

Ami bennünket illet, ezek a nézeteltérések mit sem változtatnak tiszteletünkön a többi párt által kifejtett nézetek és követelmények iránt, és hasonlóképpen nem teszik kétségessé az internacionalista szolidaritás irányvonalát, amely mindig meghatározta és továbbra is meghatározza viszonyunkat valamennyi kommunista párthoz.

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 324–334. old.

LUIS CORVALÁN FELSZÓLALÁSA[17]

Kedves elvtársak!

Nincs magasabb rendű forradalmi kötelesség, mint amely bennünket erre a tanácskozásra hozott: az, hogy erősítsük a kommunista mozgalom akcióegységét, s alakítsunk ki közös véleményt a jelenlegi nemzetközi helyzetben előttünk álló fő feladatokról.

Ez a kötelesség teljességgel megfelel a népek, a haladó emberiség érdekeinek, megfelel annak a létfontosságú szükségletnek, hogy még aktívabban támogassuk a hős vietnami népet és mindazokat, akik az imperializmus ellen harcolnak.

Minél erősebb a kommunisták nemzetközi egysége, annál hatékonyabban tudunk küzdeni. Nincs olyan forradalmi harcos, nincs olyan öntudatos munkás, aki ne értené meg, milyen jelentősége van az egységnek mint harci fegyvernek az osztályellenséggel vívott harcban.

Chile Kommunista Pártja úgy véli, hogy az előkészítő bizottság által megvitatás végett a jelenlegi tanácskozás elé terjesztett fő dokumentum és a többi dokumentum tervezete megfelel tanácskozásunk törekvéseinek, és igen hathatós eszköz ahhoz, hogy a kommunista mozgalom akcióegységét magasabb szintre emeljük.

Nincs kétségünk aziránt, hogy a tanácskozás fontos lépés abban a harcban, amelyet sorainknak a marxizmus–leninizmus elvei alapján történő nemzetközi tömörítéséért vívunk.

Mint igen pozitív momentumot, hangsúlyozni szeretnénk továbbá azt a tényt, hogy a tanácskozást és a megtárgyalásra kerülő dokumentumokat az itt képviselt pártok aktív részvételével készítették elő. A jelenlevő pártok mindegyikének lehetősége volt és van, hogy szabadon, időbeni korlátozás nélkül kifejtse véleményét.

Ezen a tanácskozáson nem a nézeteltérések játsszák a fő szerepet. Mindazonáltal az egyik-másik kérdésben fennálló nézetkülönbségeket nyíltan és elvtársi módon feltártuk – s úgy véljük, ez tanácskozásunk további érdeme. Az a körülmény, hogy itt különböző nézetek hangzanak el, nem nyugtalanít bennünket, hiszen hasznosabb, ha kifejtjük és szembeállítjuk egymással az eltérő véleményeket. Meggyőződésünk szerint az ilyen jellegű nézeteltérések nem képezhetik akadályát annak, hogy a tanácskozás befejezésekor egységünk még erősebbé váljon.

A fő dokumentum tervezete felhívja a figyelmet az imperializmus módszereire; ezek az üldözésektől és a népek ellen alkalmazott nyílt erőszaktól egészen az olyan manőverekig terjednek, amelyeknek célja, hogy belülről ássák alá a munkásmozgalmat. Az imperialisták emellett, a helyzettől függően, demagógiához folyamodnak és felhasználják a burzsoá reformizmust.

Vér és gyász – ez volt az eredménye Rockefeller olajmágnás latin-amerikai útjának, amely mindenütt tiltakozást váltott ki és kudarcot vallott. Az utóbbi napokban

[17] Luis *Corvalán* (1916) — chilei tanító, kommunista. 1932-ben lépett Chile Kommunista Pártjának soraiba. 1952-től a párt Központi Bizottságának, 1956-tól a Politikai Bizottság tagja. 1958-ban a párt főtitkárává választották. Az 1973-ban hatalomra került fasiszta katonai junta letartóztatta, s 1976. december 17-ig ítélet nélkül börtönben tartotta.

Tegucigalpa, Guayaquil, Córdoba és földrészünk más városainak utcáin munkásokat és diákokat gyilkoltak, gyilkosságok és megtorlások történtek Haitiban és Guatemalában, amelyekről már szó esett a tanácskozáson, Vietnamban népirtás folyik. Mindez arról tanúskodik, hogy az imperialisták és ügynökeik semmitől sem riadnak vissza a népek elleni harcukban.

Az imperialisták nagyon jól tudják – és ebben nem tévednek –, hogy mi, kommunisták, az imperializmus engesztelhetetlen ellenségei vagyunk és célunk az imperializmus felszámolása. Ezért az imperialisták elsősorban ellenünk harcolnak. Ott, ahol nem alkalmazhatnak fegyvert és nem használhatják fel a börtönöket, kifinomultabb eszközökhöz folyamodnak. Bevetik az egész propagandagépezetet. És el kell ismerni, hogy ezt a munkát egyre nagyobb hozzáértéssel végzik.

Az imperialisták ma már nem hangoztathatják, hogy mi, kommunisták, felfaljuk a gyermekeket. Ma már újabb koholmányokat agyalnak ki. Azt állítják, hogy pártjaink konzervatívak és megcsontosodottak, s különféle kommunistaellenes csoportokat támogatnak, amelyek a kommunistáknál is lelkesebb forradalmároknak igyekeznek feltüntetni magukat. Marcuse[18] és más ideológusok elméleteit terjesztik, akik rágalmazzák a munkásosztályt, s azt próbálják bebizonyítani, hogy a munkásosztály belenő a kapitalista rendszerbe és megszűnik forradalmi osztály lenni. E teoretikusok szerint a forradalom fő mozgató ereje az ifjúság és a parasztság. Ilyenformán nemcsak arra törekednek, hogy zavart keltsenek, hanem arra is, hogy szembeállítsák a parasztokat a munkásokkal, az ifjúságot a proletariátussal, az ifjúság úgynevezett hatalmát a munkásosztály és szövetségesei hatalmával, s az osztályharcot a nemzedékek harcával váltsák fel.

Ugyanakkor egyes latin-amerikai országokban az imperialisták pártfogásukba veszik és támogatják azokat az álforradalmi mozgalmakat, amelyek a kommunizmus alternatívájaként ajánlkoznak. Példaként szolgálhat erre a kereszténydemokrata párt, amely Chilében a „forradalom a szabadság feltételei között" jelszóval jutott hatalomra, s amely – magától értetődően – semmiféle forradalmat sem valósított meg.[19]

A tanácskozáson több elvtárs leleplezte a szovjetellenesség reakciós jellegét. Ez az imperializmus vesszőparipája. Figyelemre méltó, hogy a második világháború befejezése óta az imperialisták megkísérlik becsempészni a szovjetellenességet magának a kommunista mozgalomnak a soraiba. Különösképpen kihasználják erre a célra a Kína Kommunista Pártjának vezetősége által provokált nézeteltéréseket; a kínai vezetők a szovjetellenességet olyan mértékig fokozták, hogy azt már szinte el sem hinnénk, ha nem a szemünk előtt játszódna le. Az objektív tények alapján határozottan el kell ítélnünk az ilyen akciókat. Az elítélés célja nem az, hogy akadályozza vagy lehetetlenné tegye az egész kommunista mozgalom összefogását, hanem éppen az, hogy az összefogás érdekében kellő világosságot teremtsen ebben a kérdésben.

Hazánkban az amerikai nagykövetség fizetett ügynökei, reakciós zugpolitikusok, sőt, még egyes burzsoá politikusok is, akiket nem lehet ezekkel egy kalap alá venni,

[18] Herbert *Marcuse* (1898) — német származású amerikai filozófus. Munkái erős hatással voltak az 1960-as évek diákmozgalmaira.

[19] 1964-ben kereszténydemokrata elnök került Chile élére.

fáradhatatlanul azt bizonygatják, hogy pártunk függő viszonyban van a Szovjetunió Kommunista Pártjától. Miként Waldeck Rochet[20] elvtárs helyesen megállapította, a kommunista pártok függetlenek és egyenrangúak, nincsenek és nem is lehetnek köztük uralkodó és alárendelt pártok, amint hogy nem lehet egy vagy több vezető központ sem. Minden egyes párt maga dolgozza ki politikai irányvonalát. Mi, chilei kommunisták, naponta bebizonyítottuk és bebizonyítjuk ezt az igazságot. Az országunkban levő reakciósok azonban szakadatlanul hangoztatják ezt az állítólagos függőséget. Rendkívül találékonyak a sorainkban fellelhető szűkkeblű nacionalista érzelmek és más sebezhető pontok felkutatásában. Céljuk az, hogy pártunkból szovjetellenes nyilatkozatokat csikarjanak ki, hogy a Szovjetunió elleni cselekvésre bírjanak rá bennünket. Ám e törekvésbe beletörik a bicskájuk, mint ahogy beletörött eddig is.

Úgy véljük, a szovjetellenesség elítélése elvi álláspont. Lehet, hogy közülünk egyeseknek ízlik, másoknak nem ízlik a vodka, egyesek közülünk egyetértenek, mások nem értenek egyet a szovjet elvtársak egyik-másik véleményével. De nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy a Szovjetunió a népek felszabadításának előőrse, s a Szovjetuniónak és pártjának szerepe századunk történetében döntő fontosságú volt és ma is az.

A Szovjetunió léte nélkül, gazdasági és katonai ereje, a világban érvényesülő politikai súlya és az imperializmus ellen vívott mindennapos harca nélkül elképzelhetetlenek lennének azok a hatalmas sikerek, amelyeket a népek elértek, elképzelhetetlenek lennének azok a forradalmi távlatok, amelyek napjainkban az egész világ előtt megnyíltak.

Másrészt mindenképpen egyet kell értenünk azzal, ahogyan Brezsnyev elvtárs felszólalásában a valóságnak megfelelő, reális módon vetette fel a kérdést. Az értékelések ilyen egybeesése természetesen saját tapasztalatunkon, a jelenlegi helyzet objektív elemzésén alapul.

A kommunista pártok mélyen nemzeti pártok, és ugyanakkor internacionalisták. Chile Kommunista Pártja alapítójának, Luis Emilio Recabarren[21] elvtársnak, aki nyomdai munkás volt, a chilei nép emlékműveket állított a főváros és más városok terein: sok utca és település az ő nevét viseli. Maga a katolikus egyház feje a haza három-négy nagy fiával együtt említette a nemzeti függetlenség ünnepe alkalmából rendezett vallási szertartáson.

Recabarren következetes hazafi, s egyszersmind kimagasló internacionalista is volt. Elítélte az első imperialista háborút, határozottan támogatta az októberi forradalmat és a forradalomnak szentelte több művét, amelyet a hadikommunizmusnak a szovjet nép számára nehéz éveiben írt, Victorio Codovillával[22] és Rodolfo Ghioldival[23] együtt

[20] Waldeck *Rochet* (1905) — francia kommunista vezető, 1964—1972 között az FKP főtitkára.

[21] Luis Emilio *Recabarren* (1876–1924) — chilei szocialista, majd kommunista politikus. Chile Kommunista Pártjának alapító tagja, haláláig főtitkára.

[22] Victorio *Codovilla* (1894–1970) — olasz emigránsként kapcsolódott be az argentínai munkásmozgalomba. Argentína Kommunista Pártjának egyik alapító tagja. 1941–1963 között a párt Központi Bizottságának főtitkára, 1963-tól haláláig a párt elnöke.

[23] Rodolfo *Ghioldi* (1897) — politikus, Argentína Kommunista Pártjának egyik alapító tagja. A párt megalakulásától tagja a Központi Bizottságnak és a Végrehajtó Bizottságnak.

részt vett Argentína Kommunista Pártja megalapításában, elítélte a Peru-ellenes sovinizmust az országaink közötti határvitákkal kapcsolatban. Mindezek ékesszólóan tanúskodnak Recabarren elvtárs rendkívül világos elvi álláspontjáról.

Pártunk és a chilei munkásosztály olyan hagyományon nevelkedett, amely egységes egésszé forrasztotta össze a nemzeti érdekek védelmét és a proletár internacionalizmust. Ebben az értelemben, tiszteletben tartva természetesen a megfelelő arányokat, átfogalmazva mi is elmondhatnánk pártunk alapítójáról Majakovszkijnak Leninről írt sorait: amikor azt mondjuk, a Párt, Recabarrenra gondolunk; amikor azt mondjuk, Recabarren, a Pártra gondolunk.

A hazafiság és az internacionalizmus kiegészítik egymást, egységesek, és a kommunisták nem állíthatják szembe a két fogalmat, vagy nem kereshetnek ellentmondást közöttük. A munkásosztály harca formájában nemzeti, tartalmában nemzetközi. És teljességgel világos, hogy – amint a fő dokumentum tervezete hangoztatja – a kommunisták elsőrendű nemzetközi kötelessége a burzsoázia megdöntése saját országukban. Korunkban ez csupán oly módon lehetséges, ha az osztályharc tüzében egybeolvadnak a nemzeti és nemzetközi tényezők, és ha minden egyes nép harca egybefonódik az összes népeknek az imperializmus ellen vívott harcával.

Mindennek összegezéseképpen abszolút szükségesnek tartjuk, hogy a fő dokumentum tervezetét teljes egészében, az elvi megfogalmazások megőrzésével fogadjuk el, mivel az imperializmus elleni harc, a kommunista pártok akcióegységének erősödése csak abban az esetben tehet szert a kellő forradalmi erőre, ha a pártok közös ideológiai alapon tömörülnek, nehogy lesüllyedjenek a szűk pragmatikus koncepciók mocsarába.

Elvtársak! Soha nem voltak még ennyire reális lehetőségek arra, hogy az ellenséget elszigeteljük és az ellene folytatott harcban a legszélesebb forradalmi és haladó erőket egyesítsük. A munkásosztály és a kommunisták mellett új osztagok lépnek csatasorba. A városi és a falusi középrétegek, az ifjúság és az értelmiség társadalmi harcba lép a kapitalizmus lényegéből fakadó igazságtalanságok és bűntettek ellen. Ezeknek az osztályoknak és társadalmi rétegeknek jelentős részét igazi forradalmi szellem hatja át, akcióikban gyakran felhasználják a munkásosztály módszereit, a kommunistákkal együtt lépnek fel és a szocializmust tekintik céljuknak. Ez a tendencia mind nagyobb erővel mutatkozott meg Latin-Amerikában a kubai forradalom győzelme után. A változásokra törekvés oly mélyen gyökerezik népeink tudatában és szívében, hogy a harchoz való csatlakozásra készteti a katolikusok egyre szélesebb tömegeit, és még a papság is példátlan méretű válságot él át.

Persze nem mind arany, ami fénylik. Ezekben a társadalmi rétegekben találkozunk kommunistaellenes előítéletekkel és fenntartásokkal, balos csoportálláspontokkal és tőlünk távol álló ideológiával is. Milyen álláspontot kell tehát elfoglalnunk ezekkel az új tényekkel és jelenségekkel szemben, amelyek napjainkban bonyolultabbá teszik a társadalmi folyamatokat?

Véleményünk szerint mindez a népek fokozódó harcának alkotóeleme. Végső soron ez a kapitalizmus mély válságának, a szocialista világ befolyásának és a kommunista pártok tevékenységének az eredménye. Kedvezően ítéljük meg ezeket a jelenségeket, és készek vagyunk az együttműködésre.

Chile Kommunista Pártja alapvetően munkásokból áll, ugyanakkor azzal büszkélkedhet, hogy soraiban nagy számban találhatók értelmiségiek és diákok, férfiak és nők népünk valamennyi rétegéből. Dialógusok és együttes akciók végrehajtására törekszünk a legkülönbözőbb néprétegekkel, figyelmesen megvizsgáljuk konstruktív javaslataikat, s készek vagyunk behatóan foglalkozni az új jelenségekkel. Nem hinnénk, hogy ez az álláspont ellentmond az elvhűségnek, vagy hogy e tömegekkel folytatott együttes akciók érdekében ideológiai engedményeket kell tennünk.

Az, hogy az elvhűséget összekapcsoltuk a széles körű munkával, a nemzeti érdekek legerélyesebb védelmét a proletár internacionalizmussal, nem gyengítette, hanem erősítette pártunkat. Ez a mi tapasztalatunk.

Az antikommunizmus erőfeszítései ellenére mi alkotjuk a munkásmozgalom fő erejét. Az ország valamennyi szervezett munkását és alkalmazottját egyesítő Dolgozók Egységes Szakszervezeti Központja legutóbbi kongresszusán a részt vevő 3500 küldött olyan vezetőséget választott, amelyben képviselve van minden áramlat, és a többség a kommunistáké. Erősödött a kommunisták befolyása falun, s ez reálissá teszi a munkás-paraszt szövetség lehetőségét. Vezető erejévé váltunk a munkás- és a diákifjúságnak is, s már régóta vezető erőt képviselünk az írók és a művészek között, valamint a tanárok és a diákok között az ország két legfontosabb egyetemén. A legutóbbi parlamenti választásokon a szavazatoknak több mint 16 százalékát és a tartományok csaknem egyharmad részében több mint 20 százalékát kaptuk. A 150 képviselőből és 50 szenátorból 22-t, illetve 6-ot a kommunisták közül választottak meg.[24]

Az utóbbi négy évben, amikor kereszténydemokrata kormány volt hatalmon, rendkívül bonyolult politikai feltételek között tevékenykedve, harcolva a saját területünkön, a néptömegek között fellépő ellenfeleinkkel, elértük a párt sorainak 85 százalékos gyarapodását.

Természetesen meg kell még oldanunk a kommunista tömegpárt építésének sok kérdését, mind a párt növekedésének szempontjából, mind az ideológiai és politikai felkészülés szempontjából, hogy szembeszállhassunk a tapasztalt belső ellenséggel, amelynek egyébként még nagy tartalékai vannak, s amely az imperializmus határozott támogatását élvezi.

Politikánk fő iránya az, hogy egyesítsük az összes demokratikus és imperialista erőket, s olyan népi kormányt hozzunk létre, amely képes lesz megvalósítani a napirenden levő forradalmi átalakulásokat, s amely végcéljának a szocializmust tekinti.

E politika megvalósítása során jelentős nehézségekkel találkozunk. Az osztályellenség frontális akciói mellett ez a politika balos–szektás álláspontokba, valamint burzsoá reformista és jobboldali opportunista tendenciákba ütközik.

Az a körülmény, hogy a franciaországi választásokon[25] a nép harci egységének zászlaját magasra emelő elvtársaink oly nagyszámú szavazatot szereztek, és a balos szakadárok szégyenletes választási vereséget szenvedtek, úgy véljük, segítségünkre lesz abban, hogy országunkban idejekorán megvilágítsuk az összes népi erők egységének életbevágó szükségességét. Ugyanilyen, ha nem nagyobb egységre van szükség Chilé-

[24] Az 1964. évi választásokról van szó.

[25] Az 1968-as parlamenti választásokról van szó.

ben is, mert nem téveszthetjük szem elől, hogy itt a belső ellenség szétzúzása mellett szembe kell szállni az imperializmus beavatkozásával és a Pentagon által támogatott reakciós katonai rezsimek provokációival is.

Elvtársak! Az imperializmus elleni akcióegység korunk parancsa. A latin-amerikai népek számára ez olyan világos, mint a nap, hiszen századunkban az amerikai imperializmus arcátlan intervenciói, köztük fegyveres intervenciók nyomják rá bélyegüket földrészünk történelmére. Ha csak a legutóbbi eseteket nézzük, megemlíthetjük a sikertelen kubai inváziót, tengerészgyalogosok partraszállását Santo Domingóban, a Peruval szemben alkalmazott gazdasági szankciókat és különféle egyéb fenyegetéseket.

Az előkészítő bizottság közelmúltban megtartott ülésén különböző módosításokat terjesztettünk elő a fő dokumentum tervezetéhez. Ezek közül egyeseket elfogadtak, másokat nem. Ez utóbbi miatt mi nem sértődtünk meg. Természetesnek tartjuk, hogy nem lehet minden javaslatot elfogadni. A szerkesztő bizottságban és tanácskozásunk ülésein nem fogunk ragaszkodni e javaslatainkhoz, bár jobban szeretnénk másképpen kifejezni egyes megfogalmazásokat, például a forradalom útjaira vonatkozó kérdésben. A mi feltételeink közepette már régen nem beszélünk békés vagy nem békés útról, szívesebben használjuk a „fegyveres vagy fegyvertelen út" kifejezést. Pontosabban szólva, nem egészen helyes békésnek nevezni azt a harcot, amely Chilében – és véleményünk szerint más országokban is – folyik, ahol a dolgozók és a néptömegek gyakran kezdenek általános sztrájkokat, elfoglalják az üzemeket, s birtokba veszik a földeket lakóházak építésére, ahol a lépten-nyomon sorra kerülő utcai tüntetések rendszerint a rendőrséggel való összetűzéshez vezetnek. Ilyenformán a nép számos vívmányának kiharcolása vagy megvédelmezése véráldozatokba és emberi életekbe kerül.

Határozottan meg vagyunk győződve arról, hogy ez a tanácskozás utat nyit az imperializmus elleni új, még határozottabb együttes akciók számára. Mindnyájan egyetértünk abban, hogy a kommunista mozgalom nagyobb összeforrottságát olyan folyamat eredményezi, amelyben szerepe lesz az együttes akcióknak, a két- és sokoldalú találkozóknak, a konkrét problémák közös tanulmányozásának, és természetesen az időnek.

Lehetőségeinkhez képest arra törekszünk, hogy ezeket a célkitűzéseket a gyakorlatban is megvalósítsuk. A különböző pártokkal, így az európai pártokkal szervezett találkozóink hasznosak voltak számunkra.

Véleménycserére és akcióegységre fogunk törekedni mindazokkal a pártokkal, amelyek részt vesznek ezen a tanácskozáson, s lehetőleg azokkal is, akik távol maradtak róla. Különösképpen szilárdítani akarjuk kapcsolatainkat összes latin-amerikai testvéreinkkel, és magától értetődően Kuba Kommunista Pártjával.

Amikor a kapitalizmus szószólói az „ideológia alkonyáról" beszélnek, s megkísérlik, hogy a népet a forradalmi gondolkodásmódról való lemondásra késztessék, a konformizmus és a burzsoá társadalom igazságtalanságaiba való beletörődés hálójába fogják, amikor zagyva koholmányokat terjesztenek arról, hogy a proletariátus elveszti arculatát, s elmosódnak az osztályhatárok, aminek következtében, úgymond nincs szükség a fennálló rendszer megváltoztatására, újult erővel lép előtérbe annak

szükségessége, hogy még magasabbra szítsuk a proletár ideológia, a marxizmus–leninizmus lángját, hogy harcoljunk tisztaságáért, s igazságát a lendületesen fejlődő történelem elemzésére, a korántsem statikus élet új folyamataira alkalmazzuk. Meg vagyunk győződve arról, hogy Lenin születése 100. évfordulójának megünneplése mindnyájunknak segítségére lesz a lenini örökség alkotó alkalmazásában és újabb tényezőként előmozdítja majd, hogy tömörítsük a nemzetközi kommunista mozgalmat, s kibontakoztassuk a népek egységes antiimperialista akcióit.

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 227—232. old.

[13]

HO SI MINH VÉGRENDELETE[1]

(1969. MÁJUS 10.)

Bár az amerikaiak elleni honvédő harcban még nagyobb nehézségek várnak ránk és még több áldozatot kell vállalnunk, de mindenképpen teljes győzelmet fogunk aratni.

Ez teljesen biztos.

Amikor eljön az a nap, szándékomban áll végigjárni Délt is, Északot is, hogy üdvözöljem hős honfitársainkat, kádereinket és harcosainkat, hogy meglátogassam az öregeket, szeretett fiataljainkat és gyermekeinket.

Aztán népünk nevében meglátogatom a szocialista tábor testvéri országait és a baráti országokat az egész világon és köszönetet mondok nekik azért, hogy szívvel-lélekkel támogatták és segítették népünk honvédő harcát az amerikaiak ellen.

*

Tu Fu[2], a Thang-korszakban élt híres kínai költő ezt írta: „Mindig kevesen voltak azok, akik megérték a hetvenedik évet."

Az idén, 79 évemmel, ezen „kevesek" közé számítok; szellemileg még mindig friss vagyok, bár egészségem egy kissé meggyengült a korábbi évekhez képest. Ha az ember túl van a hetvenedik tavaszon, korosodásával egészsége hanyatlik. Ebben nincs semmi különös.

[1] *Ho Si Minh* (1890–1969) – az Indokínai KP egyik alapítója, a vietnami nép felszabadító harcának kiemelkedő vezetője, a Vietnami Dolgozók Pártja (1976 decemberétől Vietnami Kommunista Párt) Politikai Bizottságának elnöke, 1946-tól a Vietnami Demokratikus Köztársaság elnöke. Politikai végrendeletét néhány hónappal halála (1969. szeptember 3.) előtt írta Hanoiban.

[2] *Tu Fu* (712–770).

De ki a megmondhatója, meddig szolgálhatom még a forradalmat, a hazát és a népet?

Hátrahagyom tehát ezt a néhány sort, előre látva a napot, amikor elmegyek, hogy találkozzam Marx Károllyal, Leninnel és más tiszteletre méltó forradalmár elődeinkkel; ilyen módon honfitársaimat széles e hazában, elvtársaimat a pártban és barátainkat az egész világon nem éri majd meglepetés.

Először a pártról szeretnék szólni.

Hála szoros egységének, s annak, hogy szívvel-lélekkel szolgálta a munkásosztályt, a népet és a hazát, pártunk megalapítása óta egyesíti, szervezi és győzelemről győzelemre vezeti népünket a kegyetlen harcban. Az egység pártunk és népünk rendkívül becses hagyománya. Az elvtársaknak – a Központi Bizottságtól kezdve egészen a pártsejtekig – őrizniük kell az egységet a pártban, mint a szemük fényét.

A párton belül a széles körű demokrácia megvalósítása, a rendszeres és komoly kritika és önkritika gyakorlata a legjobb módszer a pártbéli összefogás és az egység megszilárdítására és fejlesztésére. Elvtársiasságra és kölcsönös szeretetre van szükség. A mi pártunk hatalmon levő párt. Minden párttagot, minden pártkádert hasson át valóban a forradalmi erkölcs, az igazi munkaszeretet, a takarékosság, az egyenesség, a közügyek iránti lelkesedés és példás önzetlenség. Pártunknak meg kell őriznie teljes tisztaságát, méltónak kell maradnia vezető szerepéhez, és igaz hűséggel kell szolgálnia népünket.

A Dolgozó Ifjúsági Szövetség tagsága, egész ifjúságunk általában derekasan viselkedik, lelkesen vállal minden feladatot, nem hátrál meg a nehézségek láttán, és harcol a haladásért. A párt kötelessége gondoskodni az ifjúság forradalmi erkölcsre való neveléséről, hogy olyan emberekké formálja őket, akik folytatják a szocializmus építését, kommunistákká és egyben szakemberekké válnak. A jövő forradalmi nemzedékének nevelése és képzése rendkívül fontos és szükséges feladat.

Dolgozó népünk a síkságokon és a hegyvidékeken sok emberöltőn át tengernyi nehézségen ment keresztül, szenvedett a feudalizmus, a gyarmati rendszer elnyomásától és kizsákmányolásától, a sokéves háborúktól.

Mégis, népünk nagy hősiességről, bátorságról, lelkesedésről és szorgalomról tett tanúságot. Népünk kezdettől fogva követte a pártot és mindig hűséges maradt hozzá.

A pártnak megfelelő tervet kell kidolgoznia a gazdaság és a kultúra fejlesztésére, a nép életszínvonalának állandó emelése érdekében.

Az amerikaiak elleni küzdelem még elhúzódhat.

Honfitársainknak még bizonyára további súlyos áldozatokat kell hozniuk anyagiakban és emberéletben. Mindazonáltal elszántan kell harcolnunk az amerikai támadók ellen, a végső győzelemig.

Bármilyen nehézség és nélkülözés árán, de népünk mindenképpen győzni fog. Az amerikai imperialistáknak ki kell takarodniuk országunkból. Hazánk kétségkívül egyesülni fog. Északi és déli honfitársaink feltétlenül egy családban, egy fedél alatt fognak találkozni. Országunké lesz az a nagy dicsőség, hogy kis nemzet létére, hősi harcban két nagy imperialista hatalmat győzött le – a franciát és az amerikait –, és méltóképpen járult hozzá a nemzeti felszabadító mozgalom ügyéhez.

A világ kommunista mozgalmáról.

Egész életemet a forradalom szolgálatának szenteltem, és amint büszke vagyok a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom megerősödésére, oly szomorúsággal tölt el a testvérpártok jelenlegi széthúzása.

Kívánom, hogy pártunk teljes erejével tevékenykedjék és hatékonyan járuljon hozzá a testvérpártok közötti egység helyreállításához, a marxizmus–leninizmus és a proletár internacionalizmus alapján, a szív és az értelem szerint.

Szilárdan hiszem, hogy a testvérpártoknak és a testvéri országoknak ismét egyesülniük kell.

*

Személyes ügyeimről.

Egész életemben teljes szívvel és erővel a hazát, a forradalmat és a népet szolgáltam. Ha most eltávoznék ebből a világból, nem kellene semmit sem megbánnom, csak azt sajnálom, hogy nem szolgálhatok tovább s többet.

Ha meghalok, ne rendezzenek nagy temetést, hogy ne pazarolják a nép idejét és pénzét.

Végezetül, végtelen szeretetemet hagyom népünkre, pártunkra, hadseregünkre, testvéreimre és nővéreimre, ifjúságunkra és a gyermekekre.

Testvéri üdvözletemet küldöm elvtársaimnak, barátaimnak, a fiataloknak és a gyerekeknek az egész világon.

Végső kívánságom, hogy pártunk, népünk a harcban szorosan összeforrva építse a békés, egységes, független, demokratikus, gazdag és erős Vietnamot, és méltóképpen járuljon hozzá a világforradalom ügyéhez.

Ho Si Minh

Népszabadság, 1969. szeptember 14.

[14]

KÍNA KOMMUNISTA PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK LEVELE A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁHOZ[1]

(1963. MÁRCIUS 9.)

Kedves Elvtársak!

Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottsága megkapta a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának 1963. február 21-én kelt levelét.[2]

Mao Ce-tung[3] elvtárs már kifejtette az Önök leveléről alkotott értékelésünket,

[1] 1958-tól Kína Kommunista Pártja vezetői fokozatosan eltávolodtak a Kínai Népköztársaság megalakulása (1949. október 1.) után folytatott politikától. 1960-ban – bár Kína Kommunista Pártjának delegációja még aláírta a kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozásának nyilatkozatát – már nyíltan megfogalmazták az 1957-es és az 1960-as nemzetközi értekezleten elfogadott irányvonaltól eltérő nézeteiket. 1962 végén – 1963 elején Kína Kommunista Pártja nagyméretű sajtókampányba kezdett, alaptalanul vádolta, rágalmazta a Szovjetuniót, valamint több szocialista és tőkésország kommunista pártját és vezetőiket. Közben az SZKP és a KKP vezető szervei között levélváltás történt, amelytől az SZKP azt remélte, hogy sikerül tisztázni az ideológiai-politikai nézeteltéréseket, és meg lehet akadályozni a nemzetközi munkás- és kommunista mozgalom szakadását.

[2] Az SZKP Központi Bizottsága 1963. február 21-i levelében megismételte azt a korábbi (1962. május 31-i keltezésű levelében is felvetett) javaslatát, hogy újra össze kellene hívni a kommunista és munkáspártok világértekezletét. Előtte az SZKP és a KKP legmagasabb szintű képviselőinek találkozóját és megbeszélését javasolta. (Az SZKP Központi Bizottságának 1963. február 21-i levelét közli: Népszabadság, 1963. március 14.)

[3] *Mao Ce-tung* (1893–1976) – Kína Kommunista Pártja alapító tagjainak egyike, 1923-tól a Központi Bizottság tagja, 1935-től a párt vezetője, előbb a KB titkára, majd 1943-tól a KB elnöke. A forradalom győzelme után a Központi Népi Kormány elnöke, 1954 és 1959 között a Kínai Népköztársaság elnöke.

a Szovjetunió pekingi nagykövetével, Cservonyenko elvtárssal, február 23-án lefolyt beszélgetés folyamán.

Üdvözöljük levelüket. Üdvözöljük a levélben kifejezésre juttatott törekvésüket az egységre; üdvözöljük a testvérpártok közötti szabályszerű, egyenjogú kapcsolatoknak megfelelő, s a levélben foglalt hozzászólásukat a kérdéshez; üdvözöljük határozottan kifejezett egyetértésüket azzal a javaslattal, hogy az egész világ kommunista és munkáspártjai képviselőinek tanácskozását összehívják.

A szocialista tábor egységének megvédése, a nemzetközi kommunista mozgalom egységének megvédése, a mi két pártunk és a mi két országunk egységének megvédése – ez Kína Kommunista Pártjának változatlan álláspontja. Sohasem kíméltük és ma sem kíméljük erőfeszítéseinket az egység érdekében. Mindaz, ami nem válik az egység javára, nálunk mindig elutasításra talál, s mi mindig küzdünk ellene; mindaz, ami az egység javára válik, örömmel tölt el bennünket, s azt mi mindig támogatjuk.

Szembe kell néznünk a tényekkel; ma a nemzetközi kommunista mozgalomban komoly nézeteltérések vannak egész sor igen fontos elvi kérdéssel kapcsolatban. Ami a nézeteltérések okait illeti, azt az Önök levelében foglalt azon kijelentés mellett, hogy „ez megmagyarázható azoknak a feltételeknek a különbözőségével, amelyek között a nemzetközi kommunista mozgalom különböző osztagai tevékenykednek", a mi nézetünk szerint egy még fontosabb tényezővel lehet megmagyarázni, mégpedig a marxizmus–leninizmus, a moszkvai kiáltvány és a moszkvai nyilatkozat értelmezésével és az ezekhez való hozzáállással.

Kína Kommunista Pártja mindig azon van, hogy a testvérpártok elvi kérdésekben támadt nézeteltéréseik esetén az egységre irányuló törekvésből kiindulva, folytassanak elvtársi vitát, kölcsönösen bírálják egymást, derítsék ki az igazságot, és így érjék el az egységet a marxizmus–leninizmus alapján. Ez azt jelenti, hogy a testvérpártok közötti nézeteltéréseket a nemzetközi kommunista mozgalmon belül kell megoldani, a moszkvai kiáltványban és a moszkvai nyilatkozatban foglalt elvekkel és módszerekkel összhangban, egyenjogú tanácskozások, két- vagy többoldalú találkozások, vagy a testvérpártok képviselői értekezlete összehívásának útján.

Kína Kommunista Pártja mindig ellenzi azt, hogy a testvérpártok nézeteltéréseinek hangot adjanak az ellenség előtt. Még inkább ellene vagyunk a vita eltúlzásának és a dolog megnehezítésének azzal, hogy pártkongresszusokat hívnak össze, közzéteszik pártok központi bizottságainak határozatait vagy nyilatkozatait, közlik párt- és állami vezetők cikkeit és beszédeit.

Nagyon is jól tudjuk, és ismételten ki is jelentettük, hogy az ilyen gyakorlat csak ellenségeinket töltheti el örömmel, nehézségeket támaszt sorainkban, különösen káros a tőkésországokban működő testvérpártjaink számára. Az események alakulása igazolta, hogy aggodalmaink e kifejezése nem volt hiábavaló. Ma mind több testvérpárt fejezi ki reményét, hogy megszűnik a nyílt vita. Ez pozitív jelenség. Forrón reméljük, hogy a lehető leghamarabb megszűnik a nyílt vita a testvérpártok között.

A kommunista világmozgalomban való nagy felelősséggel járó helyzet alakult ki, és valóban elérkezett az ideje annak, hogy mindenáron megszüntessük a nézeteltéréseket a testvérpártok között.

Figyelemre méltó nemzetközi helyzet tárul elénk, amely igen kedvező a forradalmak

számára. Nincs okunk arra, hogy ne küszöböljük ki a nézeteltéréseket és ne erősítsük az összeforrottságot.

A világ küzdőterén az erőviszonyokban a túlsúly teljesen a szocializmus és a forradalmi népek oldalán van, nem pedig az imperializmus és lakájainak oldalán.

A szocializmus és az ázsiai, afrikai, latin-amerikai nemzeti demokratikus forradalmak erői: korunk e két nagy történelmi áramlata elmossa az Egyesült Államok vezette imperializmus reakciós uralmának pilléreit.

Egyre mélyülnek, élesednek az ellentétek az imperialisták, különösen az amerikai és a többi imperialisták között, és újabb összetűzések támadnak közöttük.

Ilyenformán a nemzetközi proletariátus közös ügye szempontjából döntő jelentőségű az Egyesült Államok vezette imperializmus elleni harc, valamint döntő jelentőségű az ázsiai, afrikai és latin-amerikai elnyomott nemzetek és népek forradalmi harcának támogatása.

Ilyen körülmények között a szocialista országok erőinek további gyarapodása, a nemzeti felszabadító mozgalom kibontakozása, az elnyomott népek forradalmi harcának és a békemozgalom kibontakozása világszerte, s ugyanakkor az imperialista táborban mutatkozó ellentétek maradéktalan kihasználása még nagyobb lehetőséget nyújt az újabb világháború megakadályozására és a világbéke megvédésére.

Ilyen körülmények között mindenekelőtt erősíteni kell a szocialista tábor, a nemzetközi kommunista mozgalom összeforrottságát. Közös ügyünk diadalának záloga: a nemzetközi proletariátus és valamennyi elnyomott nemzet és nép összefogásának erősítése, az imperializmus ellen harcot hirdető népek nagy összefogásának fokozása. Mindennek maga a marxista–leninisták összeforrottsága.

A moszkvai nyilatkozatokban kidolgoztuk együttes harcunk közös vonalát, irányát és politikáját. Ez a két dokumentum pontosan megfogalmazza, mi a jelenlegi korszak jellege, mit jelent a szocialista tábor, milyen közös törvényszerűségek jellemzik a szocialista forradalmat és a szocialista építést, milyen következtetésre jutottunk az imperializmus elleni harc, a háború és a béke kérdésében, a különböző társadalmi rendszerű államok békés együttélését, a nemzeti felszabadító mozgalmakat, a kapitalista országok munkásmozgalmának feladatait és taktikáját illetően, a jelenlegi körülmények között, a fő veszélyt jelentő revizionizmus elleni harcot és a dogmatizmus elleni harcot illetően, a marxizmus–leninizmust eláruló jugoszláv revizionisták elleni harc folytatását, a testvérpártok és a testvérpártok közötti kölcsönös kapcsolatok szabályait illetően, az önállóságot, az egyenjogúságot és a nézetek egységének tanácskozások útján való elérését illetően stb.

A kínai kommunisták szavaikban és tetteikben töretlenül és következetesen megvalósítják és megvédik e helyes vonalat, irányt és politikát. Nagy örömmel tölt el bennünket, hogy a szovjet elvtársak levelükben szintén kifejezték hűségüket e két programdokumentum iránt.

A nézeteltérések kiküszöbölése és az összeforrottság megerősítése a marxizmus–leninizmus, a moszkvai nyilatkozatok alapján az egész világ népeinek, minden ország kommunistáinak, a szocialista tábor népeinek, valamint Kína és a Szovjetunió népeinek érdekeit szolgálja. Ezzel szemben, ha továbbra is mélyülnek a nézeteltéré-

sek és aláássák az összeforrottságot, ezt nem bocsátják meg nekünk a jövő nemzedékek, de még korunk néptömegei sem.

A nézeteltérések kiküszöbölése és az összeforrottság erősítése céljából Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottsága 1962. április 7-én levelet küldött az SZKP Központi Bizottságának. Ebben a levélben a Központi Bizottság kifejezésre juttatta, hogy támogatja az Indonéz Kommunista Párt, a Vietnami Dolgozók Pártja, a Svéd Kommunista Párt, Nagy-Britannia Kommunista Pártja és az Új-zélandi Kommunista Párt azon javaslatát, hogy hívják össze a testvérpártok értekezletét. Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottsága ebben a levélben teljes világossággal javasolta, hogy hívják össze a világ kommunista és munkáspártjai képviselőinek tanácskozását, és ezen vitassák meg az őket közösen érdeklő kérdéseket. Nagyon örülünk, hogy az SZKP Központi Bizottsága legutóbbi levelében szintén síkraszáll a kommunista és munkáspártok képviselőinek részvételével megtartandó értekezlet összehívásáért.

1962. április 7-i levelünkben kifejezésre juttattuk azt az elgondolásunkat is, hogy a testvérpártok értekezletének megtartása és az értekezlet sikere attól függ, leküzdünk-e előzőleg egész sor akadályt; függ továbbá attól is, hogy a tanácskozást nagyszabású előkészítő munka előzze meg. Akkor az alábbi javaslatokat terjesztettük elő:

1. azok a testvérpártok és testvérországok, amelyek között viták vannak, lépéseket tesznek, akár kisebb jelentőségű lépéseket is, amelyek elősegítik kapcsolataik enyhülését és az összefogás helyreállítását, hogy ily módon javuljon a légkör, és létrejöjjenek a feltételek a testvérpártok tanácskozásának összehívásához és a tanácskozás sikeréhez;

2. támogatjuk a Vietnami Dolgozók Pártjának azon javaslatát, hogy meg kell szüntetni a nyílt támadásokat;

3. szükség szerint két- vagy többoldalú találkozókat kell rendezni az egyes testvérpártok között, eszmecserék végett;

4. őszintén reméljük, hogy elvtársaink az SZKP-ban és az Albán Munkapártban tevékeny lépéseket tesznek a nézeteltérések kiküszöbölésére, az SZKP és az Albán Munkapárt, valamint a Szovjetunió és Albánia normális kapcsolatainak helyreállítására. Ebben a vonatkozásban szemlátomást a szovjet elvtársak részéről van szükség kezdeményezésre;[4]

5. a testvérpártok 1957. évi értekezletén hozott határozatnak megfelelően a kommunista és munkáspártok képviselőinek értekezletét az SZKP-nak kell összehívnia a testvérpártokkal való megbeszélés szerint.

Mi továbbra is úgy véljük, hogy a fentiekben kifejtett javaslatoknak nagy jelentőségük van a testvérpártok értekezletének sikeres megtartása szempontjából.

Nagyon örülünk annak, hogy az SZKP Központi Bizottsága legutóbbi levelében szintén értékes javaslatokat tett a testvérpártok értekezletének sikeres megtartására.

[4] Az Albán Munkapárt már a kommunista és munkáspártok 1960-as moszkvai nemzetközi tanácskozásán Kína Kommunista Pártjának álláspontjára helyezkedett. Ezt követően küldöttei több kommunista párt kongresszusán a KKP nézeteinek szócsövévé váltak. 1961. december 11-én Albánia megszakította diplomáciai kapcsolatait a Szovjetunióval. A következő évben Albánia megszüntette közreműködését a KGST és a Varsói Szerződés szerveiben.

Egyetértünk azzal az elképzelésükkel, hogy közös érdekünk „haladéktalanul konkrét gyakorlati intézkedéseket tenni egységünk biztosítására, az összes testvérpártok közötti kapcsolatok légkörének megjavítására".

A testvérpártok értekezletének összehívása szempontjából kedvező légkör kialakítása végett úgy döntöttünk, hogy a már közzétett válaszcikkeinktől eltekintve, a jelen pillanattól kezdve egyelőre nem tesszük közzé a sajtóban válaszunkat az SZKP-hoz és más testvérpártokhoz tartozó elvtársak részéről a Kína Kommunista Pártja ellen intézett nyílt és közvetlen támadásokra. Természetesen a testvérpártok közötti egyenjogúság és kölcsönösség elvének alapján fenntartjuk magunknak a jogot arra, hogy nyílt választ adjunk a testvérpártok minden olyan megnyilatkozására, amely Kína Kommunista Pártja ellen irányuló nyílt, közvetlen támadásokat tartalmaznak. A nyílt vita megszüntetése érdekében szükséges az is, hogy pártjaink és az érdekelt testvérpártok folytassanak megbeszéléseket, és jussanak mindenki számára elfogadható igazságos megegyezésre.

Üdvözöljük azt a levelükben foglalt javaslatot, hogy találkozzanak egymással Kína Kommunista Pártja és a Szovjetunió Kommunista Pártja képviselői. Úgy véljük, hogy ez a találkozó egyike lenne a valamennyi ország kommunista és munkáspártjainak képviselői részvételével megtartandó értekezlet előkészítéséhez vezető lépéseknek. Mao Ce-tung elvtárs a Cservonyenko elvtárssal folytatott beszélgetés során kifejezte reményét, hogy Hruscsov elvtárs kambodzsai látogatása idején, útját megszakítva Pekingbe is ellátogathatna a két párt képviselőinek találkozójára és véleménycseréjére. Ha ez Önöknek nem megfelelő, akkor az SZKP Központi Bizottsága elküldhetné Pekingbe küldöttségét valamilyen más felelős elvtárs vezetésével, illetve mi küldhetnénk el küldöttségünket Moszkvába.

Egyetértünk azzal az elképzelésükkel, hogy „a tárgyalások során pontról pontra meg lehetne vitatni a két pártot érdeklő legfontosabb kérdéseket, s ezek közül is elsősorban azokat, amelyek közös harci feladatainkkal függnek össze". Úgy véljük, hogy azok a kérdések, amelyek megvitatásra kerülnek a KKP és az SZKP képviselőinek találkozóján, egyúttal olyan kérdések is, amelyeket meg kell vitatni a kommunista és munkáspártok képviselőinek értekezletén. Ezeknek a kérdéseknek a sorába kell beiktatni mindenekelőtt az olyan kérdéseket, mint: a forradalom stratégiája és taktikája a mai világban; az elnyomott nemzetek és népek harca felszabadulásukért; a szocialista tábor erejének és egységének megszilárdítása; a nemzetközi kommunista mozgalom egységének megszilárdítása és más közös érdekű kérdések. Mindezeket a kérdéseket pontról pontra kellene megvitatni, maradéktalanul, behatóan és elvtársi szellemben, s velük kapcsolatban valóban egyenjogú, nem pedig formális véleménycserét kellene folytatni a marxizmus–leninizmus alaptételeinek talaján, a moszkvai kiáltvány és a moszkvai nyilatkozat forradalmi elveinek alapján. A találkozó során mindjárt meg lehetne oldani mindazokat a kérdéseket, amelyek tekintetében mindkét félnél egységes nézőpont alakul ki, ezekre nézve megegyezésre lehetne jutni; azokat a kérdéseket pedig, amelyek tekintetében továbbra is nézeteltérések állnak fenn és amelyeket nem lehet egyszerre megoldani, későbbi megoldás végett ideiglenesen el lehet halasztani. Ha a tárgyalások szempontjából egy találkozó nem lesz elegendő, úgy véljük, több találkozót lehetne szervezni, és pártjaink képviselői többször találkozhatnának.

A nemzetközi kommunista mozgalom egységének megszilárdítása, a szocialista tábor egységének, különösen pedig a mi két pártunk és országunk egységének megszilárdítása Kína és a Szovjetunió népeinek egyértelmű kívánsága, de az egész világ elnyomott népeinek és nemzeteinek is egyértelmű kívánsága. Tudatában vagyunk annak a felelősségnek, amely a mi két pártunkra hárul, s nekünk be kell váltanunk reményeiket. Fogjunk össze hát a marxizmus–leninizmus alapján, a proletár nemzetköziség alapján a moszkvai kiáltvány és a moszkvai nyilatkozat alapján.

Kommunista üdvözlettel!

Kína Kommunista Pártja
Központi Bizottsága

Népszabadság, 1963. március 14.

[15]

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK LEVELE KÍNA KOMMUNISTA PÁRTJÁNAK KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁHOZ

(1963. MÁRCIUS 30.)

Kedves Elvtársak!

A Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága megelégedéssel állapítja meg, hogy a kommunista mozgalom sorai egységének és összeforrottságának megszilárdítására irányuló intézkedésekre vonatkozó javaslataink Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottságánál kedvező visszhangra találtak. Üdvözöljük hozzájárulásukat az SZKP és a KKP képviselőinek találkozásához. Egy ilyen találkozónak fontos szerepet kell betöltenie a testvérpártok közötti viszony kedvező légkörének megteremtésében, azoknak a véleményeltéréseknek a rendezésében, amelyek az utóbbi időben támadtak a nemzetközi kommunista mozgalomban. Remélni szeretnénk, hogy egy ilyen találkozó eredményeképpen sikerül megvalósítani számos konstruktív intézkedést a fennálló nehézségek leküzdése érdekében.

Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottsága levélben meghívja N. Sz. Hruscsov elvtársat, hogy kambodzsai útja alkalmából látogasson el Pekingbe. Az SZKP Központi Bizottsága és N. Sz. Hruscsov elvtárs nagy örömmel látogatna el a Kínai Népköztársaságba, találkozna Kína Kommunista Pártjának vezetőségével, hogy véleménycserét folytasson a nemzetközi helyzet és a kommunista mozgalom megérett kérdéseiről, feladataink egyforma értelmezésének elérése és pártjaink összeforrottságá-

nak megerősítése végett. N. Sz. Hruscsov elvtárs kambodzsai útja azonban – amelyről Önök levelükben írtak – nincs tervbe véve. Mint ismeretes, vezető szerveinknek még ez év február 12-én hozott határozata szerint L. I. Brezsnyev elvtárs, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa Elnökségének elnöke utazik Kambodzsába, amiről tájékoztattuk a kambodzsai kormányt, és amit a sajtóban is közöltünk. N. Sz. Hruscsov elvtárs, aki három ízben látogatott el a Kínai Népköztársaságba[1], reméli, hogy a jövőben élhet majd szívélyes meghívásukkal, felkeresi Kínát és találkozik a kínai elvtársakkal.

Emlékeztetni szeretnénk arra, hogy Mao Ce-tung elvtárs 1957-ben lezajlott moszkvai tartózkodása idején[2] azt mondotta, hogy mindössze kétszer[3] járt a Szovjetunióban, és csak Moszkvát és Leningrádot kereste fel. Mao Ce-tung elvtárs kifejezte azt az óhaját, hogy szeretne ismét ellátogatni a Szovjetunióba, hogy jobban megismerje hazánkat. Akkor azt mondta, hogy hazánk távol-keleti határaitól a nyugati határokig és az északi határoktól a déliekig szeretne utazni. Mi üdvözöltük Mao Ce-tung elvtársnak ezt a kívánságát.

Az SZKP Központi Bizottsága 1960. május 12-én levelet intézett Mao Ce-tung elvtárshoz, s abban meghívta, hogy üdülés és a szovjet nép életének megismerése végett keresse fel a Szovjetuniót. Sajnos, Mao Ce-tung elvtárs akkor nem élhetett meghívásunkkal. Az SZKP Központi Bizottsága üdvözölné Mao Ce-tung elvtárs látogatását. E látogatás számára a legjobb időpont lenne a beköszöntő tavasz vagy a nyár, amikor hazánkban kellemes az időjárás. Mi bármely más időpontban is készek vagyunk megfelelőképpen fogadni Mao Ce-tung elvtársat, mint a testvérpárt és a testvéri kínai nép képviselőjét.

Természetesen Mao Ce-tung elvtárs nem egyedül venne részt ebben az utazásban hazánk területén, együtt lennének vele pártunk vezetői, és jó lehetőség nyílna a véleménycserére különböző kérdéseket illetően. Mao Ce-tung elvtárs meglátná, miként munkálkodik a szovjet nép, milyen sikereket ért el a kommunizmus építésében, pártunk programjának megvalósításában. Ha Mao Ce-tung elvtárs moszkvai útja ez idő szerint nem lehetséges, készek vagyunk elfogadni az Önök megfontolásait az SZKP és a KKP képviselőinek Moszkvában rendezendő, magas szintű találkozójára vonatkozóan. Feltételezésünk szerint egy ilyen találkozásra körülbelül 1963. május 15-én kerülhetne sor, ha ez az időpont elfogadható az Önök számára.

Rendkívüli örömünkre szolgál, hogy a kínai elvtársak csakúgy, mint a mi, a KKP és az SZKP képviselői küszöbönálló találkozását egyik „elengedhetetlenül fontos lépésnek tartják annak az értekezletnek az előkészítésében, amelyben minden ország kommunista és munkáspártjainak képviselői részt vesznek". Valóban, egy ilyen

[1] N. Sz. Hruscsov 1954. október 1–12-én látogatott Kínába a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság között korábban kötött szerződések megújítása alkalmából. Másodszor 1958. július 31–augusztus 3. között tartózkodott Pekingben, s itt a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság együttműködéséről tárgyalt. A harmadik utazás alkalmával (1959. október 1–3.) Mao Ce-tunggal már a két párt nézeteltéréseiről tárgyaltak.

[2] A kommunista és munkáspártok 1957-es moszkvai nemzetközi tanácskozásán Mao Ce-tung vezette Kína Kommunista Pártjának delegációját.

[3] Előzőleg Mao Ce-tung a szovjet–kínai barátsági, szövetségi és kölcsönös segítségnyújtási szerződés aláírásakor (1950. február 14.) járt a Szovjetunióban.

találkozásnak — anélkül, hogy sértené az egyenjogúság elvét és csorbítaná más testvérpártok érdekeit — elő kell segítenie az értekezlet jobb előkészítését és lebonyolítását. Egy ilyen találkozó nélkül csakúgy, mint a sajtóban folytatott nyílt polemizálás megszüntetése, a saját párton belül a többi testvérpárt bírálatának megszüntetése nélkül, nehéz lenne előkészíteni az értekezletet és elérni a fő célt: a nemzetközi kommunista mozgalom egységének megerősítését. Éppen ezért az SZKP Központi Bizottsága, helyeselve a vietnami, az indonéz, az angol, a svéd és más elvtársaknak azt az 1962 elején előterjesztett javaslatát, hogy hívják össze minden ország testvérpártjainak tanácskozását, hangsúlyozta, hogy olyan intézkedéseket kell megvalósítani, amelyek kedvező légkört teremtenének a kommunista világfórum munkája számára.

Az SZKP Központi Bizottsága már 1962. február 22-én kelt levelében hangoztatta, hogy „meg kell szüntetni a fölösleges vitát azokról a kérdésekről, amelyek tekintetében nézeteink eltérnek, abba kell hagyni olyan nyilatkozatok közzétételét, amelyek nem simítják el, hanem elmélyítik nézeteltéréseinket". Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottságához intézett 1962. május 31-én kelt levelünkben mi ezt írtuk: „Mint Önök jól tudják, pártunk mindig híve volt annak és ma is azt akarja, hogy a kommunista világmozgalom alapvető kérdéseit kollektívan vitassuk meg. Az SZKP Központi Bizottsága kezdeményezte a testvérpártok 1957. évi és 1960. évi tanácskozását. Mindkét esetben ezek a tanácskozások összefüggtek a nemzetközi helyzet jelentős változásaival és annak felismerésével, hogy ki kellett dolgozni a kommunista mozgalom megfelelő taktikáját. Mi ezúttal is teljes mértékben támogatjuk azt a javaslatot, hogy össze kell hívni az összes testvérpártok értekezletét."

Mi hasznosnak tartanánk, ha ennek az értekezletnek az előkészítése során a testvérpártok alaposan és átfogóan elemeznék a nemzetközi helyzet új jelenségeit, a mozgalmunk közösen hozott határozatainak valóra váltására irányuló tevékenységüket. Az SZKP Központi Bizottsága minden kommunista számára teljesen érthető módon arra törekszik, hogy az értekezlet ne mélyítse el a felmerült nézeteltéréseket, hanem a lehető legnagyobb mértékben járuljon hozzá ezek megszüntetéséhez.

A testvérpártok számos vezetője az utóbbi időben tett megnyilatkozásában joggal vallotta azt az álláspontot, hogy még az értekezlet előtt több olyan lépést kell tenni, amelyek eredményeként normális légkör alakul ki a kommunista mozgalomban, a vélemények harca pedig a pártszerű, elvtársi vita megengedett keretei között folyik. Most, ahogy ez kitűnik levelükből, Önök is egyetértenek ezzel, és úgy véljük, hogy a tervezett értekezlet előkészítésében sikerült bizonyos haladást elérni.

Természetesen, amikor a mi két pártunk az összes testvérpártokat érintő kérdéseket vitat meg, akkor ennek csupán előzetes jellege lehet. Az 1957. és az 1960. évi tanácskozások megmutatták, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom vonalát csak akkor lehet sikeresen kidolgozni, ha ebben a munkában kollektívan vesz részt valamennyi testvérpárt, és ha kellő módon érvényesül a nemzetközi kommunista mozgalom valamennyi osztagának sokoldalú tapasztalata.

Figyelmesen tanulmányoztuk az Önök elképzeléseit azoknak a kérdéseknek a köréről, amelyek az SZKP és a KKP képviselőinek találkozóján megvitatásra kerülhetnek. Fontos kérdések ezek, és mi készek vagyunk megvitatásukra.

A magunk részéről jelen levelünkben szintén szeretnénk foglalkozni több olyan elvi kérdéssel, amelyek véleményünk szerint a testvérpártok figyelmének, közös ügyünkért vívott harcának középpontjában állnak. Természetesen nincs arról szó, hogy kimerítően kifejtsük nézeteinket ezekről a kérdésekről. Csupán szeretnénk rámutatni arra, ami elvileg fontos nemzetközi politikánkban, a testvérpártokkal fennálló kölcsönös kapcsolatainkban.

Reméljük, hogy nézeteink ismertetése elősegíti azon kérdések körének megrajzolását, amelyek kétoldalú véleménycserét kívánnak meg, és hozzásegít a fennálló nézeteltérések leküzdéséhez. Ebben az a törekvés vezet bennünket, hogy ismételten aláhúzzuk eltökéltségünket, hogy szilárdan és következetesen védelmezzük az egész kommunista világmozgalom eszmei platformját, közös irányvonalát, amely kifejezésre jut a kiáltványban és a nyilatkozatban.

A nyilatkozat elfogadása óta eltelt időben az élet annak egyetlen alapvető megállapítását sem rendítette meg, sőt teljes mértékben megerősítette a kommunista világmozgalomnak a jelenkori tapasztalatok általánosítása és a marxizmus–leninizmus alkotó továbbfejlesztése alapján kidolgozott irányvonala helyességét.

Az SZKP abból indul ki, hogy korunk, amelynek alapvető tartalmát a kapitalizmusból a szocializmusba való és a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal megkezdett átmenet jelenti, két ellentétes társadalmi rendszer harcának kora, a szocialista forradalmak és a nemzeti felszabadító forradalmak kora, az imperializmus összeomlásának, a gyarmati rendszer felszámolásának kora, az a kor, amelyben minden új nemzet a szocializmus útjára lép, és világméretekben diadalmaskodik a szocializmus és a kommunizmus.

A világban kialakult helyzet, a nemzetközi küzdőtéren az osztályok erőviszonyának megváltozása, amely új lehetőségeket nyitott meg mozgalmunk számára, szükségessé tette a kommunista világmozgalom olyan általános irányvonalának kidolgozását, amely megfelel a jelenlegi szakasz alapvető feladatainak.

A második világháború után egy sor európai ország a szocializmus útjára lépett, a szocialista forradalom győzött Kínában és más ázsiai országokban, kialakult a szocialista világrendszer. A népi demokratikus országokban az új rend megszilárdult, és biztosítani tudta ezen országok gazdasági, politikai és kulturális fejlődésének gyors ütemét a szocializmus útján. A szocialista testvériség szoros egységet alkot politikai és katonai vonatkozásban egyaránt. A Szovjetunió és a többi testvéri ország eredményeinek köszönhetően, a világban lényegesen megváltoztak az erőviszonyok a szocializmus javára, az imperializmus rovására. Fontos szerepet játszott ebben az Egyesült Államok atom- és hidrogénfegyver-monopóliumának felszámolása, és a hatalmas szovjet katonai potenciál megteremtése.

A szocialista világrendszer megalakulása a nemzetközi munkásosztály és az összes dolgozók történelmi vívmánya, gyakorlatban megvalósítja az emberiségnek egy új társadalomról szőtt álmait. A termelés növekedése, a tudomány és a technika óriási vívmányai a szocializmus országaiban lehetővé tették a szocialista testvériség olyan gazdasági és védelmi erejének megteremtését, amely nemcsak szilárdan védelmezi a szocializmus vívmányait, hanem egyúttal szilárd bástyája az összes népek békéjének és biztonságának.

Az erőviszonyok alapvető megváltozása összefügg a kapitalizmus általános válságának további elmélyülésével, valamennyi ellentmondásának éleződésével is. A második világháború befejezése után megváltozott az erők megoszlása az imperialista táboron belül. Az imperializmus gazdasági központját követve, politikai és katonai központja is áthelyeződött Európából az Egyesült Államokba. Az Egyesült Államok monopolista burzsoáziája a nemzetközi reakció legfőbb támasza lett. Magára vállalta a kapitalizmus megmentőjének szerepét. Az amerikai imperializmus jelenleg a nemzetközi zsandár funkcióit tölti be. A katonai tömbök politikáját kihasználva, igyekszik uralma alá vonni a többi kapitalista államot. Emiatt azután Franciaország, Nyugat-Németország, Japán és más nagy tőkésállamok szembehelyezkednek az Egyesült Államokkal. A tőkésországok világháborús károkat szenvedett gazdaságának helyreállítása, valamint fejlődésüknek az Egyesült Államoknál gyorsabb üteme erősíti több európai országnak azt a törekvését, hogy kiszabadítsa magát az amerikai diktátum alól. Mindennek következtében súlyosabbá válnak az imperialista vetélkedés és a konfliktusok meglevő gócai, egyszersmind új gócok alakulnak ki, s ez egészében véve gyengíti a kapitalizmus rendszerét. Az imperializmus népellenes, ragadozó jellege nem változott, de a szocialista világrendszer létrejöttével, gazdasági és katonai erejének növekedésével az imperializmusnak mind kisebb lehetősége lesz arra, hogy hatást gyakoroljon a történelem menetére; ugyanakkor változnak a szocialista országok ellen, a forradalmi világmozgalom és a nemzeti felszabadító mozgalom ellen folytatott harcának formái és módszerei. Az imperialistákat elrettenti a szocializmus és a nemzeti felszabadító mozgalom erőinek rohamos gyarapodása, egyesítik erőiket, lázas erőfeszítéseket tesznek kizsákmányoló célkitűzéseikért indított harcuk folytatására, mindenütt igyekeznek aláaknázni a szocialista országok és a nemzeti felszabadító mozgalom pozícióit, igyekszenek gyengíteni ezek befolyását.

Egészen nyilvánvaló, hogy az emberi társadalom történelmi fejlődésének fő tartalmát és fő irányát ma már nem az imperializmus határozza meg, hanem a szocialista világrendszer, a haladó erők, amelyek az imperializmus ellen, a társadalom szocialista átalakításáért harcolnak. Korunk fő ellentmondása a kapitalizmus és a szocializmus közötti ellentmondás. A két világrendszer harcának kimenetelétől döntő mértékben függ a béke, a demokrácia és a szocializmus sorsa. A nemzetközi küzdőtéren szakadatlanul változnak az erőviszonyok a szocializmus javára.

Az emberiség történelmi fejlődésének sorsa szempontjából kimagasló jelentőségű az a harc, amelyet Ázsia, Afrika és Latin-Amerika népei nemzeti és társadalmi felszabadulásukért folytatnak, kimagasló jelentőségűek már elért sikereik, a tőkésországok munkásosztályának, valamennyi dolgozójának a monopóliumok ellen, mindenféle kizsákmányolás ellen, a társadalmi haladásért vívott és egyre erősödő harca. A szocialista forradalmak, a nemzeti felszabadító forradalmak, a nagyarányú parasztmozgalmak, a néptömegeknek a fasiszta és egyéb önkényuralmi rendszerek megdöntéséért vívott harca, a nemzeti elnyomás ellen irányuló általános demokratikus mozgalmak – korunkban mindez egyetlen világméretű forradalmi folyammá egyesül, amely alámossa és szétrombolja a kapitalizmust.

Amikor a kommunista világmozgalom az új feltételeknek megfelelően kidolgozta irányvonalát, szükségképpen teljes komolysággal figyelembe vett egy olyan fontos

tényezőt is, mint a hadviselés haditechnikai eszközeinek a páratlan romboló erejű termonukleáris fegyver megjelenésével és felhalmozódásával összefüggő gyökeres minőségi megváltozása.

Mindaddig, amíg nem valósul meg a leszerelés, a fegyveres erők tekintetében a szocialista közösségnek mindig fölényben kell lennie az imperialistákkal szemben. Kényszeríteni fogjuk az imperialistákat annak belátására, hogy ha háborút robbantanak ki, ha fegyverek erejével akarják eldönteni, hogy milyen úton fejlődjék az emberiség, a kapitalizmus útján vagy a szocializmus útján, ez az utolsó háború lesz, amelyben az imperializmus végképp megsemmisül.

Az adott körülmények között a béke és a szocializmus minden harcosának kötelessége, hogy a lehető legjobban kihasználja a szocializmus győzelme szempontjából kedvező lehetőségeket, ne engedje meg, hogy az imperializmus világháborút robbantson ki.

A világméretű osztály-erőviszonyok helyes elemzése és a moszkvai tanácskozásokon kidolgozott helyes marxista–leninista irányvonal lehetővé tette a testvérpártoknak, hogy számottevő sikereket érjenek el a szocialista világrendszer fejlesztésében, előmozdította a forradalmi osztályharc kibontakozását a tőkésországokban, valamint a nemzeti felszabadító mozgalom kibontakozását.

A szocialista rendszer mind erősebb hatással van a világfejlődés menetére. Ma a világméretű forradalmi folyamat a szocializmus országaiban megvalósult új élet nagyszerű példamutatásának közvetlen hatása alatt fejlődik. A kommunizmus eszméi annál eredményesebben törnek utat maguknak a néptömegeknek eszébe és szívébe, minél jelentősebb és minél nagyobb eredményeket érünk el a szocializmus és a kommunizmus építésében. Érthető ezért, hogy annak, aki közelebb akarja hozni a szocializmus világméretű győzelmét, mindenekelőtt a nagy szocialista közösség erősítéséről, gazdasági erejének fokozásáról kell gondoskodnia, emelnie kell népének életszínvonalát, fejlesztenie a tudományt, a technikát és a kultúrát, harcolni a szocialista közösség egységének és összeforrottságának fokozásáért, nemzetközi tekintélyének erősítéséért. A moszkvai tanácskozás nyilatkozata felelőssé teszi a marxista–leninista pártokat és a szocialista országok népeit a nemzetközi munkásmozgalom előtt a szocializmus és a kommunizmus sikeres építéséért.

Amikor országaink testvérpártjai és népei fáradhatatlanul erősítik a szocialista világrendszert, ezzel kiveszik részüket a nemzetközi munkásosztály, valamennyi dolgozó, az egész felszabadító mozgalom nagy ügyéből, abból a harcból, amelyet korunk alapvető problémáinak: a béke, a demokrácia és a szocializmus érdekeit szolgáló megoldásáért folytatnak.

A kialakult nemzetközi erőviszonyok a történelemben első ízben tették lehetővé a szocialista országoknak és az összes békeszerető erőknek, hogy felvessenek egy teljesen reális feladatot – elhárítsák az újabb világháborút, biztosítsák a békét és a népek biztonságát.

A nyilatkozat jóváhagyása óta eltelt évek teljesen megerősítették e tétel helyességét. Az a tény, hogy az agresszív erőknek nem sikerült az emberiséget a pusztító termonukleáris háború szakadékába taszítaniuk, rendkívül fontos eredménye a szocialista országok ereje gyarapodásának, annak, hogy tántoríthatatlanul folytatják békeszerető

külpolitikájukat, amely mind több elismerésben és támogatásban részesül emberek százmillióinál, fölébe kerekedik az agresszió és a háború imperialista politikájának.

Egyetlen marxista sem vonja kétségbe, hogy az imperializmus, amely egyik pozícióját a másik után veszti el, minden eszközzel igyekszik fenntartani uralmát a népek fölött, igyekszik visszaszerezni elvesztett pozícióit. Most folyik a történelem legnagyobb nemzetközi imperialista összeesküvése a szocializmus országai és a felszabadító világmozgalom ellen. Magától értetődően nincs biztosíték arra, hogy az imperialisták nem próbálnák meg világháborút kirobbantani. A kommunistáknak világosan kell látniuk ezt a veszélyt.

A jelenlegi viszonyok között azonban az agresszor helyzete merőben más, mint amilyen a második és még inkább az első világháború előtt volt. Azelőtt a háborúk általában azzal végződtek, hogy egyes kapitalista országok legyőztek másokat, de a legyőzöttek tovább éltek, egy idő múlva talpra állították erejüket, sőt arra is képesek lettek, hogy újabb agressziót indítsanak, amint ezt, egyebek között, Németország példája mutatja. A termonukleáris háború egyetlen agresszornak sem nyújt ilyen perspektívát, és az imperialistáknak ezzel számolniuk kell. A visszavágástól való félelem, a bosszútól való rettegés visszatartja őket a világháború kirobbantásától. A szocialista közösség olyan erős lett, hogy az imperializmus már nem varrhatja a népek nyakába saját feltételeit és nem diktálhatja nekik akaratát, mint azelőtt. Ez a nemzetközi munkásosztály és a világ népeinek történelmi vívmánya.

Ragadozó jellegénél fogva az imperializmus nem képes megszabadulni attól a törekvésétől, hogy a nemzetközi porondon jelentkező ellentéteket háború útján oldja meg. Másfelől azonban termonukleáris világháborút sem robbanthat ki annak figyelembevétele nélkül, hogy a megsemmisülés veszélyének teszi ki magát.

A világháború, amellyel az imperializmus fenyegeti az emberiséget, nem végzetszerűen elkerülhetetlen.

Annak eredményeképpen, hogy a szocializmus erői mind nagyobb fölényben vannak az imperializmus erőivel, a béke erői a háború erőivel szemben, még a szocializmus világméretű teljes győzelme előtt, tehát akkor, amikor a világ egy részén még kapitalizmus van, reális lehetőség nyílik arra, hogy a világháborút kirekesszük a társadalom életéből.

E háború elhárításához természetesen minden eszközzel tovább kell erősíteni a szocialista rendszert, tömöríteni a nemzetközi munkásosztály, a nemzeti felszabadító mozgalom összes erőit, az összes demokratikus erőket. Azoknak, akiknek szemében kedvesek a szocializmus, a béke érdekei, mindent el kell követniük, hogy meghiúsítsák a világreakció bűnös elgondolásait, ne engedjék a termonukleáris háborút kirobbantani és saját magával emberek százmillióit a sírgödörbe rántani. Azoknak a következményeknek józan számbavétele, amelyeket egy termonukleáris háború vonna maga után, az egész emberiség, a szocializmus ügye szempontjából, a marxista–leninisták határozott feladatává teszi, hogy minden tőlük telhetőt kövessenek el egy újabb világkonfliktus megakadályozásáért.

Az SZKP Központi Bizottsága szilárdan tartja magát az 1960. évi nyilatkozat következő tételéhez: „Amikor a világ két rendszerre oszlik, a nemzetközi kapcsolatok egyetlen helyes és ésszerű elve a különböző társadalmi rendszerű államok békés egy-

más mellett élésének elve, amelyet Lenin fogalmazott meg, és amely továbbfejlődött az 1957. évi moszkvai nyilatkozatban és békekiáltványban, az SZKP XX. és XXI. kongresszusának határozataiban, valamint más kommunista és munkáspártok dokumentumaiban."[4]

Pártunk, amelyet a nagy Lenin az engesztelhetetlen imperialistaellenes harc szellemében nevelt, jól emlékezik Leninnek arra a figyelmeztetésére, hogy a kapitalizmus még haldoklása közben is hallatlan bajt és szenvedést okozhat az emberiségnek. A Szovjetunió minden módon fejleszti gazdaságát, és ezen az alapon tökéletesíti védelmét, fokozza katonai erejét, állandóan készültségben tartja fegyveres erőit. Országunk növekvő erejét azonban nem arra használtuk fel és továbbra sem fogjuk arra felhasználni, hogy fenyegessünk valakit, hogy háborús őrületet szítsunk, hanem arra, hogy tartóssá tegyük a békét, elhárítsuk az új világháborút, megvédjük saját országunkat és a többi szocialista országot.

A békés egymás mellett élés politikája megfelelő minden nép létérdekeinek, előmozdítja a szocializmus pozícióinak erősödését, a szocialista országok nemzetközi befolyásának növekedését, emeli, gyarapítja a kommunisták tekintélyét és befolyását.

A békés egymás mellett élés nem jelenti a szocialista és a burzsoá ideológia összebékítését. Erre az útra lépni annyit jelentene, mint szakítani a marxizmus–leninizmussal, fékezni a szocialista építés munkáját. A burzsoá ideológia amolyan trójai faló, amelyet az imperializmus igyekszik bejuttatni a kommunista és munkásmozgalom soraiba. A különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése feltételezi a nem gyengülő ideológiai, politikai, gazdasági harcot a két társadalmi rendszer között; a dolgozók osztályharcát a kapitalista rendszer országaiban, ezen belül a fegyveres harcot, amikor a népek ezt szükségesnek találják; a gyarmati és függő országok népei nemzeti felszabadító mozgalmának szakadatlan fejlődését.

A tények azt mutatják, hogy a világháború elhárításáért folyó harc egyáltalán nem veri béklyóba a világméretű kommunista és nemzeti felszabadító mozgalom erőit, sőt éppen ellenkezőleg, hatalmas néptömegeket tömörít a kommunisták köré. Éppen a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének adottságai között ment végbe Kubában a szocialista forradalom, vívta ki nemzeti függetlenségét az algériai nép, tett szert nemzeti függetlenségére több mint negyven ország, erősödtek és növekedtek a testvérpártok, nőtt a kommunista világmozgalom befolyása.

Pártunk a nemzeti felszabadító mozgalmat a világban végbemenő forradalmi folyamat szerves részének, az imperializmus frontját szétzúzó hatalmas erőnek tekinti. A volt gyarmatok népei ma teljesen felemelkedtek a történelemalkotás magaslatára és keresik nemzetgazdaságuk és kultúrájuk felvirágoztatásának útját. A szocialista rendszer erőinek növekedése segíti az elnyomott népek felszabadítását, gazdasági függetlenségük kivívását, a nemzeti felszabadító mozgalom továbbfejlődését és elmélyülését; a régi és az új kolonializmus minden formája ellen vívott harcát.

A nemzeti felszabadító mozgalom a gyarmati rendszerek felszámolásának befejező szakaszához érkezett. Nincs már messze az az idő, amikor valamennyi, még mindig gyarmati igában élő nép kivívja szabadságát és függetlenségét. A felszabadult népek

[4] Lásd a 2. és a 7. sz. dokumentumokat.

szembentalálják magukat azzal a problémával, hogyan szilárdítsák meg politikai önállóságukat, számolják fel gazdasági és kulturális elmaradottságukat, hogyan szüntessék meg az imperializmustól való függés valamennyi formáját.

A békés egymás mellett élés légkörét felhasználva, a szocialista országok egyre újabb sikereket érnek el a kapitalizmussal vívott gazdasági versenyben. Ellenfeleink tudják, hogy aligha számíthatnak győzelemre, amikor velünk versenyeznek. Nem tudnak versenyezni a szocializmus országainak gyors ütemű gazdasági fejlődésével, tehetetlenek azzal a vonzóerővel szemben, amelyet a szocialista országok példája gyakorol a kapitalista igában levő népekre.

Amilyen mértékben növekszik a szocialista testvériség gazdasága, egyre világosabban szembeötlik a szocializmus fölénye és annak lehetősége, hogy a dolgozók, a kapitalizmushoz viszonyítva, több anyagi és szellemi értékhez juthatnak. A szocialista országok népei életszínvonalának emelkedése hatalmas vonzóerő minden kapitalista ország munkásosztálya számára. A szocialista testvériség sikerei olyanféle katalizátorként fognak hatni, amely forradalmasítja az osztályharc kibontakozását a tőkésországokban és elősegíti a munkásosztály győzelmét a kapitalizmus felett.

A szocializmus útjára lépett népek gazdasága és kultúrája a múlt örökségeként különböző fejlettségi fokú. De ettől függetlenül – és itt például szolgálnak a Szovjetunió, a népi demokratikus országok – a szocializmus hatalmas termelőerőket bontakoztat ki. A Szovjetunió gazdasági fejlettség tekintetében már túlhaladta a fejlett európai tőkésországokat és világviszonylatban a második helyet foglalja el, s nincs messze az az idő, amikor övé lesz az első hely a világon. Nagy sikereket értek el más szocialista országok is. A szocialista rend annyira haladó, hogy lehetővé teszi a népeknek elmaradottságuk gyors felszámolását, azt, hogy utolérjék a fejlettebb országokat és velük egy sorban harcoljanak a kommunizmus felépítéséért.

Mindez lelkesedéssel és bizalommal tölti el a népeket az iránt, hogy ők is ráléphessenek a szocializmus útjára, sikereket érhetnek el ezen az úton, függetlenül attól, hogy jelenleg a történelmi fejlődés milyen fokán állnak. A népeknek az új élet iránti törekvését megkönnyíti az, hogy lehetőségük van a szocializmus építésének nemzetközi tapasztalataiból a legjobbat kiválasztani, számításba venni mind a pozitívumot, mind a negatívumot a szocialista építés tapasztalataiban.

Minél gyorsabban fejlődnek a szocialista országok termelőerői, minél jobban gyarapodik gazdasági potenciáljuk, annál erősebb lesz a szocialista testvériség hatása az egész történelmi fejlődés ütemére és irányára a béke és a szocializmus teljes diadala szempontjából.

Pártunk abból indul ki, hogy korunkban megvannak a kedvező nemzetközi és belső feltételek arra, hogy valamennyi új ország a szocializmus útjára lépjen. Ez igaz mind a fejlett tőkésországok, mind pedig a nemzeti függetlenségüket nemrég elért országok esetében is.

A forradalmi folyamat egyre szélesebben bontakozik ki, átfogja az összes földrészt. A munkásosztály harca a fejlett tőkésországokban és a nemzeti felszabadító mozgalom szorosan összefügg egymással, segíti egymást. A társadalmi fejlődés menete azt eredményezte, hogy a forradalmi harc, bármelyik országban menjen is végbe, a közös ellenség ellen, az imperializmus, a monopolista burzsoázia ellen irányul.

A marxista–leninista pártoknak az egész világon az a közös végcéljuk, hogy mozgósítsanak minden erőt a munkásság és a dolgozó parasztság hatalmának kivívására, a szocializmus és a kommunizmus felépítésére. Minden egyes kommunista pártnak a maga harci, taktikai vonala kidolgozásakor feltétlenül tekintetbe kell venni az egész kommunista világmozgalom tapasztalatait, figyelemmel kell lennie azokra az érdekekre, célokra és feladatokra, amelyeket egész mozgalmunk maga elé tűz, figyelemmel kell lenni mozgalmunk fő vonalára az adott időszakban.

Mindamellett azonban a szocializmusért vívott harc formáinak és módszereinek kidolgozása minden egyes országban az adott ország munkásosztályának és kommunista élcsapatának belső ügye. Egyetlen más testvérpárt sem határozhatja meg a forradalmi harc taktikáját, formáit és módszereit más országokban, akármilyen legyen is létszáma, tapasztalata és tekintélye. A konkrét helyzet pontos elemzése, az erőviszonyok helyes értékelése a forradalom egyik legfontosabb feltétele. Nem lehet feltartóztatni a forradalmi tömegek lendületét a szocialista forradalom győzelméért vívott harcban, ha ennek megértek objektív és szubjektív feltételei. Ezt megkísérelni a pusztulással lenne egyenlő. De nem lehet a forradalmat mesterségesen előbbre lendíteni, ha ennek nem értek meg a feltételei. Az idő előtti felkelés – mint a forradalmi osztályharc tapasztalatai mutatják – kudarcra van kárhoztatva. A kommunisták azért szólítják a dolgozókat a vörös zászló alá, hogy győzzenek a jobb életért vívott harcban, s nem azért, hogy – akár hősiesen is – elpusztuljanak. A forradalmi csatákban szükséges hősiesség és önfeláldozás nem önmagáért kell, hanem a szocializmus nagy eszméinek győzelme céljából.

Az SZKP üdvözölte és a jövőben is üdvözölni fogja bármely ország forradalmi munkásosztályát, dolgozóit, akik kommunista élcsapatuk vezetésével bátran használják fel a forradalmi helyzetet arra, hogy megsemmisítő csapást mérjenek az osztályellenségre és új társadalmi rendet vezessenek be.

A tőkésországokbeli kommunista pártok taktikájának és politikájának vannak olyan közös lényeges vonásai, amelyek összefüggenek a kapitalizmus általános válságának jelenlegi szakaszával és a nemzetközi küzdőtéren kialakult erőviszonyokkal. A monopolista államkapitalizmus kialakításának eredményeként nemcsak elmélyültek a tőkés társadalom már korábban felmerült ellentétei, hanem újak is jöttek létre. A monopolista államkapitalizmus következtében még jobban összeszűkült az imperializmus belső társadalmi alapja az egyes országokban, a hatalom a legnagyobb monopolisták maroknyi csoportjának kezében összpontosult. A másik póluson ez egységes monopóliumellenes áramlatot indít el, amely magában foglalja a munkásosztályt, a parasztságot, a kispolgárságot, a dolgozó értelmiséget és a tőkés társadalom több más olyan rétegét, amely érdekelt abban, hogy megszabaduljon a monopóliumok túltengő hatalmától, a kizsákmányolástól, s érdekelt a szocializmusra való áttérésben.

Korunkban erősen növekszik a demokratikus mozgalmaknak, az általános békéért, a termonukleáris világkatasztrófa megelőzéséért, a nemzeti szuverenitás megvédéséért, a demokráciának a fasizmus támadásaival szemben való védelméért, a mezőgazdasági reformok végrehajtásáért vívott harcnak, a kultúra védelmét szolgáló humanista mozgalomnak stb. a jelentősége.

Pártunk teljes egészében a lenini elvek alapján áll, a nyilatkozat azon megállapítása-

nak az alapján, hogy a szocialista forradalom nem feltétlenül megy végbe háborúval. Ahogy a világháborúk győzelmes forradalmat hozhatnak, ugyanúgy a forradalmak teljesen lehetségesek háborúk nélkül.

Ha a kommunisták a szocialista forradalom győzelmét világháborútól tennék függővé, ez egyáltalán nem keltene rokonszenvet a szocializmus iránt, sőt eltaszítaná tőle a tömegeket. A korszerű hadviselési eszközök szörnyű pusztító következménye miatt az ilyen álláspont csak ellenségeink malmára hajtaná a vizet.

A munkásosztály és élcsapata, a marxista–leninista pártok arra törekednek, hogy békés úton, polgárháború nélkül hajtsák végre a szocialista forradalmat. Ennek a lehetőségnek a valóra váltása megfelelne a munkásosztály és az egész nép érdekeinek, az ország általános nemzeti érdekeinek. Ámde a forradalmi fejlődés útjainak megválasztása nemcsak a munkásosztálytól függ. Ha a kizsákmányoló osztályok a néppel szemben erőszakhoz folyamodnak, a munkásosztály arra kényszerül, hogy a hatalom kivívásának nem békés útját válassza. Mindez a konkrét feltételektől, az országon belül és a nemzetközi küzdőtéren az osztályerők megoszlásától függ.

Természetesen bármilyen formában megy is végbe a kapitalizmusról a szocializmusra való áttérés, ez mindenképpen csak szocialista forradalom, a proletariátus diktatúrája útján lehetséges, ennek különböző formái között. Az SZKP nagyra értékeli azt az önfeláldozó harcot, amelyet a tőkésországokban a munkásosztály a kommunisták vezetésével vív, és kötelességének tartja minden módon segíteni és támogatni ezt a harcot.

Azok a népek, amelyek levetették a gyarmati elnyomást, csak akkor valósítják meg sikeresen a nemzeti újjászületés sürgető feladatait, ha határozott harcot vívnak az imperializmus ellen, a feudalizmus maradványai ellen, ha egységes nemzeti frontba tömörítik a nemzet minden hazafias erejét: a munkásosztályt, a nemzeti burzsoáziát és a demokratikus értelmiséget.

A nemzeti felszabadulásukért küzdő népek és azok a népek, amelyek kivívták a politikai függetlenséget, többé már nem tartalékai, vagy többé nem lesznek tartalékai az imperializmusnak; a szocialista államok és minden haladó erő támogatásával mind gyakrabban mérnek vereséget az imperialista hatalmakra és koalíciókra.

A fiatal nemzeti államok a két társadalmi világrendszer versenyének viszonyai közepette fejlődnek. Ez a körülmény erős hatást gyakorol politikai és gazdasági fejlődésükre, azoknak az utaknak a megválasztására, amelyeken haladni fognak a jövőben. A nemzeti felszabadulásukat nemrég elért államok nem tartoznak sem a szocialista államok rendszeréhez, sem a kapitalista államok rendszeréhez, de döntő többségük még nem tört ki a kapitalista világgazdaság pályájáról, bár ott különleges helyet tölt be. Ez a világnak a kapitalista monopóliumok által még kizsákmányolt része.

Most, amikor a politikai függetlenség már megszületett, elsőrendű feladattá válik a fiatal szuverén államok harca az imperializmus ellen, a végérvényes nemzeti újjászületésért, a gazdasági függetlenségért. Ha a gyengén fejlett országok kivívnák a teljes függetlenséget, ez az imperializmus újabb komoly meggyengülését eredményezné, mert ebben az esetben elkerülhetetlenül összeomlana a jelenlegi, nem egyenjogú nemzetközi munkamegosztás egész rabló rendszere, lehetetlenné válna, hogy a

kapitalista monopóliumok gazdaságilag kizsákmányolják „a világ faluját". A gyengén fejlett országokban a szocialista rendszer hatékony segítségére támaszkodó független nemzetgazdaság fejlődése új súlyos csapást mér az imperializmusra.

A függetlenség kivívásáért és megerősítéséért vívott harcban minden eszközzel tömöríteni kell a nemzet mindazon erőit, amelyek készek harcolni az imperializmus ellen. A nemzeti burzsoázia jobbszárnya a függetlenség kivívása után, uralkodó helyzetének megerősítésére törekedve, bizonyos időszakban reakciós politikai rendszereket teremthet, üldözheti a kommunistákat és más demokratákat. Az ilyen rendszerek azonban már azért sem hosszú életűek, mert akadályozzák a haladást, az égető nemzeti feladatok megoldását, mindenekelőtt a gazdasági önállóság kivívását, a termelőerők fejlődését. Ez az oka annak, hogy az imperialisták tevékeny támogatása ellenére e rendszereket el fogja söpörni a néptömeg harca.

Az SZKP nemzetközi politikája egyik sarkkövének tekinti a gyarmati igától megszabadult népekkel és a félgyarmati népekkel való testvéri szövetséget. Pártunk internacionalista kötelességének tartja segíteni azokat a népeket, amelyek a nemzeti függetlenség kivívásának és megerősítésének útján haladnak, minden népet, amely küzd a gyarmati rendszer teljes megsemmisítéséért. A Szovjetunió támogatta és támogatja a népeknek szabadságukért vívott szent háborúit, minden erkölcsi, gazdasági, katonai és politikai támogatást megad a nemzeti felszabadító mozgalomnak.

A szovjet nép nagy támogatást adott az algériai népnek, amikor a francia gyarmatosítók ellen küzdött. Amikor Jemen népe felkelt hazájában a rabság ellen, elsőnek nyújtottunk feléje segítő kezet.[5] Sokoldalú segítséget adtunk az indonéz népnek abban a harcban, amelyet az Egyesült Államok imperialistáira támaszkodó holland imperialisták ellen vívott Nyugat-Irián felszabadításáért.[6] Üdvözöljük az indonéz nép harcát Észak-Kalimantan felszabadításáért.[7]

A régi és új gyarmatosítók szövik az intrikák és az összeesküvések hálóit a délkelet-ázsiai népek felszabadító mozgalma ellen. Rokonszenvünk és támogatásunk megmásíthatatlanul azoké, akik harcolnak nemzeti szabadságukért és függetlenségükért. Mély meggyőződésünk, hogy Dél-Vietnam és Dél-Korea népei, az amerikai imperialisták és dróton rángatott bábjaik minden erőfeszítése ellenére, győzelmet aratnak a harcban és kivívják szülőföldjük újraegyesítését.

Pártunk, amely fellép a forradalom exportja ellen, mindent elkövetett és elkövet avégett, hogy útját állja az ellenforradalom exportjának. Szilárd meggyőződésünk, hogy korunk három nagy forradalmi ereje – a szocializmust és kommunizmust építő

[5] A Szovjetunió már az 1950-es évek elejétől támogatta a jemeni haladó és nemzeti felszabadító mozgalmat. 1950. október 31-én Jemen és a Szovjetunió barátsági szerződést kötött. A Szovjetunió jelentős műszaki, gazdasági segítséget adott Jemennek az elmaradottság felszámolásához. 1962. szeptember 26-án a progresszív erők fegyveres felkelése megdöntötte a monarchiát, és kikiáltották a Jemeni Arab Köztársaságot.

[6] Nyugat-Irián Új-Guinea nyugati, nagyobbik fele, amely Indonézia függetlenné válása után is holland birtok maradt. A Szovjetunió támogatta a haladó Indonézia harcát e terület felszabadításáért, 1963. május 1-én Nyugat-Irián Indonézia része lett.

[7] Kalimantan Borneó indonéz neve. Északi részén terült el a Malaysiához tartozó Sabah és Sarawak, valamint a brit védnökség alá tartozó Brunei szultánság.

népek, a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom, a nemzeti felszabadító mozgalom – cselekedeteinek kölcsönös kapcsolata és egysége a népek antiimperialista harcának alapja, győzelmének záloga.

Az utóbbi években a világ fejlődésének egész menete teljes mértékben alátámasztotta, hogy helyes a kommunista mozgalom vonala, amely nagyszerű gyakorlati eredményeket hozott. E vonal megvalósításának eredményeképpen az imperializmus ellen, a békéért, a nemzeti függetlenségért és a szocializmusért küzdő erők új sikereket értek el. Az SZKP kötelességének tartja, hogy következetesen és megmásíthatatlanul kövesse ezt az irányvonalat.

Mély meggyőződésünk, hogy nincs semmi ok ennek az irányvonalnak a felülvizsgálására.

Ezzel egyidejűleg az SZKP Központi Bizottsága úgy véli, hasznos lenne az értekezlet előkészítése során, valamint magán a kommunista és munkáspártok képviselőinek értekezletén véleménycserét folytatni mindarról az újról, amivel az élet gazdagította az utóbbi években a kommunista világmozgalomnak a kiáltványban és a nyilatkozatban rögzített vonalát. Ez roppant pozitív szerepet játszott az egész szocialista közösség egységének megszilárdításában. Kedvező helyzet alakult ki ahhoz, hogy barátságunk az egyenjogúság, minden állam szuverenitásának tiszteletben tartása, a kölcsönös segítségnyújtás és az elvtársi együttműködés, minden ország általi internacionalista kötelességének önkéntes teljesítése alapján erősödjék. Emellett szeretnénk hangsúlyozni, hogy a szocialista egyenjogúság nemcsak az általános irányvonal kollektív kidolgozásában való részvétel egyenlő jogát jelenti, hanem egyszersmind azt is, hogy a szocialista országokban működő testvérpártok az egész testvéri közösség sorsáért egyenlő mértékben felelősek.

A testvérpártok moszkvai értekezletének nyilatkozata hangsúlyozta azt a tételt, hogy szükség van a kapitalizmusból kiváló országok legszorosabb szövetségére, erőfeszítéseik egyesítésére a szocializmus és a kommunizmus építésében. Az egész szocialista rendszer érdekei és a nemzeti érdekek összhangban állnak egymással. Az élet meggyőz bennünket arról, hogy minden ország a maga nemzeti feladatait úgy oldhatja meg a legjobban, ha az igazi egység és a kölcsönös segítség alapján a legszorosabban együttműködik a többi szocialista országgal.

Kedves elvtársak! Levelükben Önök méltán állapítják meg, hogy összes sikereink záloga a kommunista mozgalom sorai egységének és a szocialista országok összeforrottságának erősítése. Az utóbbi időben az SZKP a maga kongresszusain és a kommunisták nemzetközi találkozóin nemegyszer kifejezésre juttatta, miként értelmezi a marxista–leninista pártok közti kölcsönös viszony elveit. Az egész világ színe előtt hangsúlyoztuk, hogy a kommunista mozgalomban ugyanúgy, miként a szocialista testvéri közösségben is, az összes kommunista és munkáspártok, az összes szocialista országok teljesen egyenjogúak voltak és azok ma is. A kommunista mozgalomban nincsenek „fölérendelt" és „alárendelt" pártok. Másképp nem is lehet; valamely párt vezető szerepe vagy valamiféle hegemónia megnyilvánulása semmi haszonnal sem járna, csak ártana a nemzetközi kommunista és munkásmozgalomnak. Az összes kommunista pártok önállóak és egyenjogúak, valamennyien felelősek a kommunista mozgalom sorsáért, győzelmeiért és kudarcaiért; egymáshoz való viszonyukat vala-

mennyiüknek a proletár internacionalizmus és a kölcsönös segítségnyújtás alapján kell kiépíteniük.

Abból is kiindulunk továbbá, hogy a proletár internacionalizmus valamennyi, nagy és kis párttal szemben azonos követelményeket támaszt, s nem tesz kivételt senkivel. Minden testvérpártnak egyaránt gondoskodnia kell arról, hogy a testvérpártok tevékenysége a marxista–leninista elveken nyugodjék, hogy megfeleljen a szocialista országok, az egész kommunista és munkásvilágmozgalom egységének erősítését szolgáló érdekeknek.

A szocialista világrendszer kialakulása és fejlődése különös jelentőségűvé teszi a marxista–leninista pártok helyes viszonyának kérdését. A szocialista országokban a kommunista és munkáspártok uralkodó pártok. Ők felelősek államuk sorsáért, népük sorsáért. Ilyen körülmények között a pártok közti kölcsönös viszony marxista–leninista elveinek megsértése nemcsak a pártérdekek, hanem a nagy néptömegek érdekeit is érintheti.

Az SZKP, ügyünk legfőbb érdekeitől vezérelve, megszüntette a sztálini személyi kultusz következményeit, és mindent megtett avégett, hogy teljesen helyreállítsa a testvérpártok viszonyában az egyenjogúságnak, a szocialista országok szuverenitása tiszteletben tartásának lenini elveit. A mi egységünk, a mi összetartásunk nem ösztönös eredetű. Ezt az egységet és összetartást az objektív szükségszerűség diktálja, ez az egység és összetartás a marxista–leninista pártok tudatos tevékenységének célratörő internacionalista politikájának, a soraink tömörítéséről való szüntelen gondoskodásnak az eredménye.

Mi nem hunyunk szemet afelett, hogy a szocialista országok kölcsönös viszonyában előfordulhat a belső építés és a nemzetközi kommunista mozgalom valamely kérdésének különböző értelmezése, együttműködésünk formáinak és módszereinek eltérő értelmezése. Ez lehetséges, mert a szocialista világrendszer országai az új társadalom építésének különböző szakaszaiban vannak, nem mindenben azonosak a külvilággal való kapcsolatok fejlesztésében szerzett tapasztalataik. Az sincs kizárva továbbá, hogy egyes testvérpártokban a marxizmus–leninizmus bizonyos problémáinak megoldásához való különböző hozzáállás is okozhat nézeteltéréseket. A különleges nemzeti sajátosságok szerepének eltúlzása a marxizmus–leninizmustól való eltávolodáshoz vezethet. A nemzeti sajátosságok figyelmen kívül hagyása az élettől, a tömegektől való elszakadáshoz vezethet, árthat a szocializmus ügyének.

Mindez kötelességünkké teszi, hogy szüntelenül gondoskodjunk azon eszközök és módszerek kidolgozásáról, amelyek lehetővé teszik számunkra a keletkező nézeteltérések elvi álláspontról való megoldását, közös ügyünk lehető legkisebb károsodásával.

Mi kommunisták, vitatkozhatunk egymás között. Ám minden körülmények között legszentebb kötelességünk marad, hogy hazánk népeit a szocialista közösség valamennyi népével való mélységes szolidaritás szellemében neveljük. A kommunistáknak kötelességük, hogy a népekbe ne csak a saját hazájuk, hanem az egész szocialista közösség iránti, az összes népek iránti szeretetet beleoltsák, hogy a szocialista országokban élő minden emberben kialakítsák a világ dolgozói iránti testvéri kötelesség tudatát. Ha ezt nem tesszük meg, akkor nem teljesítjük a kommunisták első paran-

csát, amely arra kötelez, hogy összeforrasszuk a marxista–leninista pártokat és a szocializmust építő népeket, hogy úgy vigyázzunk egységünkre, mint a szemünk fényére.

Az eszmei és a taktikai nézeteltéréseket semmi esetre sem szabad felhasználni mint a nemzeti érzelmek és előítéletek szításának, mint a szocialista népek közti bizalmatlanságnak és viszálykodásnak forrását. Teljes felelősséggel kijelenthetjük, hogy az SZKP sohasem tett és nem is fog tenni egyetlen olyan lépést sem, amely hazánk népeiben a testvéri kínai nép vagy más népekkel szemben ellenséges érzelmeket szítana. Ellenkezőleg, pártunk minden körülmények között rendületlenül és következetesen hirdeti az internacionalizmus eszméit, a szocialista országok népeivel, a világ minden népével való forró barátságot. Ezt fontosnak tartjuk kiemelni, s reméljük, hogy Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottsága ugyanezt az álláspontot vallja.

A nemzetközi kommunista, munkás- és felszabadító mozgalomban elengedhetetlenül szükséges az erőfeszítések egyesítése arra, hogy mozgósítsák a népeket az imperializmus elleni harcra. Marx és Engels harci felhívása, a „Világ proletárjai, egyesüljetek!", azt jelenti, hogy ennek az egyesülésnek az alapja az antiimperialista osztályszolidaritás, és nem a nemzeti hovatartozás, a bőr színe, a földrajzi elv. Ha a tömegek csupán az egyik vagy másik kontinenshez való tartozás alapján – legyen az Afrika, Ázsia, Latin-Amerika vagy Európa – tömörülnének az imperializmus elleni harcra, ez kárt okozhatna a harcoló népeknek. Ez nem egyesülés volna, hanem lényegében az egységes antiimperialista front erőinek széttagolása.

A kommunista világmozgalom ereje a marxizmus–leninizmushoz és a proletár internacionalizmushoz való hűségben gyökeredzik. Az SZKP harcolt és harcolni fog a marxizmus–leninizmustól való eltávolodás ellen, mindenfajta opportunizmus ellen. Mi szilárdan támogatjuk az 1960-as nyilatkozat tételeit, amelyek rámutatnak a kétfrontos, a jobboldali és a „baloldali" opportunizmus elleni harc szükségességére. A nyilatkozat helyesen állapítja meg, hogy a kommunista világmozgalomban a fő veszély a revizionizmus, és ugyanakkor rámutat a szektásság és a dogmatizmus elleni határozott harc szükségességére, amely fő veszéllyé válhat az egyes pártok fejlődésének ebben vagy abban a szakaszában, ha nem folytatnak következetes harcot ellene.

Pártunk, amelyet az vezérel, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom egységét a marxizmus–leninizmus elvei alapján erősítse meg, a jövőben is határozott harcot vív majd mind a jobboldali, mind a „baloldali" opportunizmus ellen, amely jelenleg nem kevésbé veszélyes, mint a revizionizmus. Mi, akik engesztelhetetlenek maradunk a kommunista mozgalom elméletének és taktikájának alapvető elvi kérdéseiben, és harcolunk a revizionizmus és a szektásság ellen, nem kíméljük erőnket, hogy türelmes, elvtársi vita útján tisztázzuk azokat a kérdéseket, amelyeket különbözőképpen értelmezünk, hogy eltávolítsuk az útból az összeforrottságunkat akadályozó minden hordalékot.

E téren abból indulunk ki, hogy a testvérpártok ugyanúgy, mint a kommunista mozgalom nemzetközi értekezletei, bírálva a marxizmus–leninizmus elvi kérdéseiben mutatkozó hibákat, feladatuknak tekintik, hogy rámutassanak az ilyenfajta hibák veszélyességére, segítsenek kijavítani, nem pedig tartósítani ezeket a hibákat; teljes összeforrást, és nem a forradalmi erők szétválását, nem mozgalmunk egyik vagy má-

sik osztagának leszakadását igyekszünk elősegíteni. Magától értetődik, hogy a kommunisták a marxista–leninista elmélet elvi kérdéseiben nem tűrhetnek engedékenységeket.

Az SZKP mint internacionalista párt figyelmesen tanulmányozza a marxista–leninista pártok harcának tapasztalatait a világ minden országában. Mi sokra értékeljük Franciaország, Olaszország, az Egyesült Államok, Anglia és más kapitalista országok élcsapatának, kommunista pártjának harcát, az ázsiai, az afrikai és a latin-amerikai országokban levő kommunista pártok harcát. Ezek a pártok hősi harcot vívnak az imperialista monopóliumokkal, a gyarmati rendszer és a neokolonializmus túlereje ellen, a nemzeti és a társadalmi szabadságért.

A kommunista pártok mint a nemzetek befolyásos erői, mint a népük boldogulásáért vívott harc élcsapatai, immár felnőttek. Nem véletlen, hogy a reakció egymás után méri csapásait a kommunistákra, hogy megtörje akaratukat. A reakció a kommunista mozgalom elleni harcában felhasználja a „Moszkva kezéről" hangoztatott elnyűtt hazugságot, vagyis azt, hogy a kommunista pártok állítólag nem képeznek nemzeti erőt, hanem egy másik ország politikáját folytatják, egy másik országnak az eszközei. Az imperialisták ezt azért teszik, hogy harcoljanak a kommunista pártok növekvő befolyása ellen, a néptömegekben bizalmatlanságot támasszanak velük szemben, igazolást találjanak a kommunisták elleni rendőri megtorlásokra.

De minden tisztességes ember tudja, hogy éppen a kommunista pártok a nemzeti érdekek igazi kifejezői és védelmezői, hű hazafiak, akik a nép boldogulásáért vívott harcban összekötik a hazaszeretetet a proletár internacionalizmussal. Az SZKP kötelességének tartja, hogy minden eszközzel támogassa testvéreinek a kapitalista országokban vívott hősi harcát, erősítse velük az internacionalista szolidaritást.

Nagy vonalakban ez a felfogásunk korunk néhány legfontosabb elvi kérdését, a nemzetközi kommunista mozgalom stratégiáját és taktikáját illetően, ezek azok a kérdések, amelyeket szükségesnek tartottunk érinteni ebben a levélben.

Szilárdan meg vagyunk győződve arról, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom jelenlegi, a testvérpártok nyilatkozatában kifejezett irányvonala az egyetlen helyes irányvonal, s úgy véljük, hogy az elkövetkező találkozón az SZKP és a KKP képviselői számára célszerű volna az alábbi, legidőszerűbb problémák megvizsgálása:

a) annak a harcnak a kérdései, amely a szocialista világrendszer erejének további megszilárdítására, e világrendszernek az emberi társadalom döntő fejlődési tényezőjévé való átváltoztatása végett folyik, s amely korunk megkülönböztető vonása; közösen megvitathatnánk, hogyan lehetne gyorsabban és jobban biztosítanunk a szocialista országok győzelmét a kapitalizmussal való békés gazdasági versenyben;

b) a békeharc és a békés egymás mellett élésért vívott harc kérdései; annak szükségessége, hogy minden békeszerető erőt egyesíteni kell arra a harcra, hogy az új termonukleáris világháborút meg lehessen akadályozni; a béke hívei legszélesebb egységes frontjának megerősítése és megszilárdítása, az imperializmus reakciós lényegének leleplezése, a széles néptömegek éberségének növelése és e tömegek mozgósítása arra a harcra, amely az új világháborúnak az imperialisták által való előkészítése ellen, az imperialisták agresszív szándékainak meghiúsítása, a reakció és a háború erőinek

elszigetelése végett folyik; a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésére vonatkozó lenini elvnek a nemzetközi kapcsolatokban való megszilárdítása, az általános és teljes leszerelésért, a második világháború maradványainak megszüntetéséért vívott harc;

c) az Egyesült Államok által vezetett imperializmus ellen folyó harc kérdései; a kapitalizmus pozícióiban mutatkozó gyengülés kihasználása ügyünk érdekében, az egész kapitalista világgazdasági rendszer bizonytalanságának növekedése, a kapitalizmus ellentmondásainak kiéleződése, s mindenekelőtt a munka és a tőke közötti ellentmondások, a burzsoá ideológia és politika mélyreható válsága; a kapitalista országok dolgozói által vívott osztály- és forradalmi harc támogatása a monopóliumok ellen, a dolgozók társadalmi felszabadulásáért, az ember kizsákmányolásának megszüntetéséért, a népek demokratikus és szabadságjogainak bővítéséért;

d) a nemzeti felszabadító mozgalom kérdései; a népek nemzeti felszabadító harcának támogatása és minden lehető módon való kibontakoztatása; a gyarmatrendszer és a neokolonializmus minden formájának teljes és végleges megszüntetéséért vívott harc; támogatás a kolonializmus ellen küzdő népeknek, valamint a nemzeti függetlenségüket kivívott országoknak; a gazdasági és kulturális együttműködés fejlesztése ezekkel az országokkal;

e) a szocialista együttműködés, a kommunista mozgalom sorai egységének és összeforrottságának megerősítésével összefüggő kérdések; a nemzetközi kommunista mozgalom – korunk legbefolyásosabb politikai ereje – lehető legerősebb tömörítésének szükségessége, különösen olyan feltételek között, amikor az imperialista reakció összefog a kommunizmus elleni harcra; minden olyan tevékenység megakadályozása, amely gyengítheti ezt az egységet; a közösen kidolgozott értékelések és következtetések szolidáris tiszteletben tartása minden testvérpárt által; a revizionizmus és a dogmatizmus ellen vívott harc folytatása a marxizmus–leninizmus tisztasága védelmének és alkotó fejlesztésének, a kommunista mozgalom további sikereinek elengedhetetlen feltétele; a testvérpártoknak a kölcsönös segítség és támogatás elvei alapján történő együttműködése; közös intézkedések kidolgozása az imperializmus és a reakció ellen vívott ideológiai és politikai harc fokozása végett.

A tárgyalásokon megvitathatók mindazok a kérdések, amelyeket levelükben felvetnek, azok a kérdések, amelyek közös érdekűek és a moszkvai tanácskozások határozatainak megvalósítására irányuló harc feladataiból erednek. Nagy jelentőségű lenne a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság közötti összeforrottság fokozásával összefüggő kérdések megvitatása.

Levelükben fölvetették a jugoszláv kérdést is. Amint már megírtuk Önöknek, úgy véljük, hogy ez a kérdés – bár elvi jellegű – nem takarhatja el és nem is szabad eltakarnia korunk fő problémáit, amelyek találkozásunkon megvitatásra várnak.

Pártunk megvitatta az albán vezetők szakadár tevékenységét, de ugyanakkor ismételten megtette a szükséges lépéseket az Albán Munkapárt, illetve az SZKP és a többi testvérpárt kapcsolatainak normalizálása végett. Noha az Albán Munkapárt vezetői a legutóbbi időkben ismételten rágalmazó támadásokat intéztek és intéznek pártunk és a szovjet nép ellen, magasabb érdekektől vezettetve, nem utasítjuk el azt a gondolatot, hogy az SZKP és az Albán Munkapárt kapcsolatai megjavíthatók. Ez év

februárjának végén az SZKP Központi Bizottsága ismét kezdeményező volt, s azzal a javaslattal fordult az AMP Központi Bizottságához, hogy pártjaink képviselői kétoldalú találkozásra üljenek össze. De ez az elvtársi lépésünk sem talált megfelelő visszhangra az albán vezetőknél. Az AMP vezetői még azt sem tartották szükségesnek, hogy átvegyék levelünket, amelyben az SZKP Központi Bizottsága javasolta a kétoldalú találkozót. Később nyíltan meggondolták magukat, s levelet küldtek nekünk, amelyben több kikötéssel és feltétellel beszélnek e találkozóról. Ha ilyen kívánság valóban megnyilvánul, készek vagyunk erre a találkozóra.

Ami Jugoszláviát illeti, az ott fennálló objektív gazdasági és politikai feltételek elemzése és értékelése alapján úgy véljük, hogy Jugoszlávia szocialista ország, s a hozzá fűződő kapcsolatainkban törekszünk arra, hogy a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaság és a szocialista együttműködés országai között közeledés történjék, ez megfelel a testvérpártok világszerte minden imperialistaellenes erő egyesítését célzó irányvonalának. Tekintetbe vesszük azokat az ismert pozitív irányzatokat is, amelyek a legutóbbi időkben Jugoszlávia gazdasági és politikai életében jelentkeznek. Ugyanakkor az SZKP-nak komoly nézeteltérései vannak a Jugoszláv Kommunisták Szövetségével több ideológiai kérdésben, s szükségesnek látja, hogy erről őszintén beszéljen a jugoszláv elvtársakkal, s megbírálja azokat a nézeteiket, amelyeket helytelennek tart.

1963. március 9-i levelében Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottsága kifejezi: egyetért velünk, hogy a kommunista világmozgalom életében most igen felelősségteljes pillanat érkezett el. Tőlünk, pártjainktól, helyes politikánktól függ, hogy együtt, egységben megyünk-e továbbá, vagy megengedjük, hogy a munkásosztály, országaink népei és minden dolgozó szempontjából káros harcba keveredjünk, amely csupán arra vezethet, hogy a szocializmus erői kölcsönösen elidegenednek, meggyengülnek, a kommunista világmozgalom egysége megbomlik.

Az SZKP és a KKP természetesen mint legnagyobb és legerősebb pártok ebből a helyzetből kisebb kárral kerülnének ki, de a többi testvérpártnak, különösen azoknak, amelyek nehéz feltételek között dolgoznak, újabb s ráadásul szükségtelen nehézségeik támadnának, márpedig ez természetesen nem célunk.

De semmiféle nézeteltérés, semmiféle – valamely más párt magatartása miatt érzett – elégedetlenség nem igazolhatja az olyan harci módszereket, amelyek kárt okoznak a nemzetközi kommunista mozgalom érdekeinek. Minél mélyebben és átfogóbban értelmezzük a nemzetközi munkásosztály céljait és feladatait, annál nagyobb erővel kell törekednünk arra, hogy nézeteltéréseinket – bármilyen súlyosaknak látszanak is ma – higgadtan, a lényeget illetően tárgyaljuk meg, hogy ezek a nézeteltérések ne akadályozzák alkotómunkánkat, ne bontsák meg a nemzetközi munkásosztály forradalmi tevékenységének szervezettségét.

Harcoljunk hát együtt a nemzetközi kommunista mozgalom marxista–leninista irányvonalának megvalósításáért, a revizionizmus és a dogmatizmus ellen, a nemzetközi kommunista mozgalom sorainak tömörítéséért, a közösen kidolgozott irányvonal tiszteletben tartásáért, ennek minden megszegése és önkényes értelmezése ellen.

Minden attól függ, hogyan kell eljárnunk ebben a nehéz és bonyolult helyzetben: a további vita útjára lépjünk-e, engedjünk a szenvedélyeknek, a vitát viszállyá tegyük,

alaptalan vádakat emeljünk és támadásokat intézzünk a testvérpártok ellen, vagy nagy ügyünkért érzett felelősségünk tudatában az események fejlődését más mederbe tereljük, s legyen elég bátorságunk, hogy fölébe emelkedjünk mindannak, ami bennünket ma elválaszt, megszüntessük az elvtársiatlan vitát, erőfeszítéseinket a harcos szovjet–kínai együttműködés megerősítésére vezető utak felkutatásának, a két testvérpártot összefűző barátság megerősítésének szenteljük.

Tudjuk, hogy a vélemények harca nélkül nem lehetséges semmiféle mozgalom, egyebek közt kommunista mozgalom sem.

Pártunk nem enged a szócsata kísértésének, hanem – átérezve a kommunista világmozgalom iránti közös felelősségünket – arra törekszik, hogy feltartóztassa azt a veszélyes folyamatot, amelyet az újabb vitákba való bocsátkozás jelent. Mindenki számára nyilvánvaló, hogy nekünk is bőven volna mondanivalónk az SZKP lenini irányvonalának védelmére, válaszul azokra az alaptalan támadásokra, amelyek a kínai sajtóban közzétett legutóbbi cikkekben olvashatók. S ha mi ezt most nem tesszük, ennek oka az, hogy nem óhajtjuk megörvendeztetni a kommunista mozgalom ellenségeit. Reméljük, világossá válik a kiéleződő vita káros volta, s a szocialista rendszer, a nemzetközi kommunista mozgalom összeforrottságához fűződő érdekek mindennek fölébe kerülnek. Ezért javasoljuk, hogy találkozzunk, nem a harc kiélezése, hanem a nemzetközi kommunista mozgalomban keletkezett igen fontos kérdések tekintetében a kölcsönös megértés elérése végett.

Tudjuk, hogy e találkozót várják barátaink világszerte minden országban, s ehhez nagy reményeket fűznek. Tőlünk, a mi akaratunktól és belátásunktól függ, hogy találkozónkon elérjük ezeket az eredményeket, hogy megörvendeztessük barátainkat és elkeserítsük a kommunizmus ellenségeit. Így együttesen elősegítjük azt a harcot, amely minden elnyomott felszabadításáért, a béke és a szocializmus győzelméért a Földön, a marxizmus–leninizmus nagy forradalmi tanításának diadaláért folyik.

Kommunista üdvözlettel
A Szovjetunió Kommunista Pártjának
Központi Bizottsága

Népszabadság, 1963. április 3.

[16]

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK NYILATKOZATA

(1963. JÚNIUS 16.)

A Szovjetunió Kommunista Pártjának Központi Bizottsága megkapta Kína Kommunista Pártja Központi Bizottságának június 14-én keltezett levelét.[1]

Tekintettel arra, hogy július 5-én sor kerül[2] az SZKP és Kína Kommunista Pártja képviselőinek találkozójára, az SZKP Központi Bizottsága nem tartja célszerűnek, hogy jelenleg a szovjet sajtóban közzétegyék Kína Kommunista Pártja Központi Bizottsága nyilatkozatának teljes szövegét.

Mint ismeretes, az SZKP Központi Bizottsága 1963 januárjában, a Német Szocialista Egységpárt VI. kongresszusán javasolta, hogy szüntessék be a nemzetközi kommunista mozgalomban folyó nyílt vitát. Ezt az indítványt a testvérpártok nagymértékben támogatták. 1963. március 9-én Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottsága levelet intézett az SZKP Központi Bizottságához[3] és bejelentette, hozzájárul ahhoz a javaslatunkhoz, hogy szüntessék be a nyílt vitát és hívják össze az SZKP, valamint Kína Kommunista Pártja képviselőinek találkozóját.

Az SZKP Központi Bizottsága 1963. március 30-án levelet intézett Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottságához[4] és ebben pozitív formában fejti ki a küszöbönálló kétoldalú találkozóval kapcsolatos nézeteit. Az SZKP Központi Bizottságának véleménye szerint az ilyen találkozóknak elő kell mozdítania a két párt jobb kölcsönös megértését a jelenlegi nemzetközi helyzet fejlődésének legfontosabb kérdéseit illetően, és hozzá kell járulnia az összes kommunista és munkáspárt küldöttei értekezletének előkészítéséhez és összehívásához szükséges kedvező légkör megteremtéséhez.

Az SZKP Központi Bizottsága levélben hangoztatja ama elhatározottságát, hogy szilárdan és következetesen védelmezze a nemzetközi kommunista mozgalom platformját, annak általános irányvonalát, amely a marxista–leninista pártok moszkvai tanácskozásáról kiadott deklarációban és nyilatkozatban jutott kifejezésre. Az SZKP Központi Bizottsága ez év március 30-i levelében e programokmányoknak megfelelően kifejtette nézeteit korunk, a nemzetközi kommunista mozgalom stratégiája és taktikája fontosabb kérdéseiben. Az SZKP Központi Bizottsága azzal a felhívással fordult Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottságához: elvtársi véleménycserével simítsák el az ellentéteket, összpontosítsák erejüket annak felkutatására, hogy miképp-

[1] A levelet lásd Népszabadság, 1963. július 16.
[2] 1963. július 5–19-én Moszkvában tanácskoztak a két párt delegációi.
[3] Lásd a 14. sz. dokumentumot.
[4] Lásd a 15. sz. dokumentumot.

pen lehet megszilárdítani az összes testvérpárt egységét, erősíteni a szovjet–kínai barátságot és együttműködést.

1963. június 15-én a Kínai Népköztársaság moszkvai nagykövetét, Pan Cse-li elvtársat, az SZKP Központi Bizottságában Szuszlov[5], Kuusinen[6], Andropov[7] és Ponomarjov[8] elvtársak fogadták. A nagykövet átnyújtotta Kína Kommunista Pártja Központi Bizottságának június 14-i keltezésű újabb levelét.

Ez a levél önkényesen magyarázza a marxista–leninista pártok moszkvai tanácskozásának kiáltványát és nyilatkozatát, elferdíti e történelmi okmányok fontosabb tételeit, alaptalan támadásokat tartalmaz az SZKP és más testvérpártok ellen. Mindez rendkívül sajnálatos.

Az SZKP Központi Bizottsága úgy véli, hogy Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottsága 1963. június 14-i levelének közlése most a szovjet sajtóban megkövetelné a nyilvános választ, s ez a vita további kiéleződéséhez vezetne, nem felelne meg az elért megegyezésnek, és ellentmondana a testvérpártok e kérdésben alkotott véleményének. A Szovjetunió Kommunista Pártja és Kína Kommunista Pártja képviselőinek ez év július 5-i tanácskozásával kapcsolatban még kevésbé volna hasznos ezt tenni.

Az SZKP Központi Bizottsága ismételten reményét fejezi ki, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom sorai egységének megszilárdítása érdekében a kínai elvtársak készek lesznek erőfeszítéseiket arra összpontosítani, ami egyesíti az SZKP-t és a KKP-t, a testvérpártokkal az imperializmus ellen, a szocializmus és a világkommunizmus győzelméért folyó nemes harcukban.

Népszabadság, 1963. június 19.

[5] Mihail Andrejevics *Szuszlov* (1902) – 1921-től tagja a pártnak. 1941-től a Központi Bizottság tagja, 1947-től titkára. 1955 júliusától az SZKP Központi Bizottsága Elnökségének, illetve Politikai Bizottságának tagja.

[6] Otto Vilhelmovics *Kuusinen* (1881–1964) – 1941-től az SZKP Központi Bizottságának tagja, 1957-től a Központi Bizottság titkára volt.

[7] Jurij Vlagyimirovics *Andropov* (1914) – 1961-től az SZKP Központi Bizottságának titkára, 1967-től a Politikai Bizottság póttagja, majd 1971-től tagja.

[8] Borisz Nyikolajevics *Ponomarjov* (1905) – 1956-tól az SZKP Központi Bizottságának tagja, 1961-től a Központi Bizottság titkára, 1971-től 1976-ig a Politikai Bizottság póttagja.

[17]

MAURICE THOREZ ZÁRÓBESZÉDE A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT VII. KONGRESSZUSÁN[1]

(1964. MÁJUS 18.)

(Részlet)

[...] A kommunista testvérpártok küldöttei kongresszusunkon elmondott beszédeikben megerősítették ragaszkodásukat a nemzetközi munkásmozgalom irányvonalához és egységéhez. Ugyanakkor szomorúan és nyugtalansággal eltelve kell megállapítanunk, hogy Kína Kommunista Pártjának vezetői egyre jobban eltávolodnak a marxista–leninista elvektől, a kommunista és munkáspártok képviselőinek 1957. és 1960. évi tanácskozásán a marxizmus–leninizmus elvei alapján közösen meghatározott irányvonalától, s merőben kalandor jellegű hibás elméleteket terjesztenek.

Ahelyett, hogy korunkat alapvető ellentmondásából, a szocialista világrendszer és az imperialista világrendszer ellentmondásából kiindulva határoznák meg, azt állítják, hogy „a világforradalom fő viharzónája", korunk ellentmondásainak középpontja Ázsiában, Afrikában és Latin-Amerikában található. A nemzeti felszabadító mozgalmat megpróbálják szembeállítani a szocialista világrendszerrel, hogy éket verjenek a függetlenségükért küzdő népek s a szocialista országok és a nemzetközi munkásmozgalom közé.

De vajon elérhetett volna-e ilyen fellendülést a nemzeti felszabadító mozgalom az Októberi Szocialista Forradalom nélkül? Negyvenöt év alkotó munkája nélkül? A Szovjetuniónak a hitleri Németországon és Japánon aratott győzelme nélkül? Csakis a Szovjetunió nagy, történelmi jelentőségű tettei teremtették meg a szükséges feltételeket az ázsiai, az afrikai, sőt a latin-amerikai népek felszabadulása számára, s Kína sem kivétel a szabály alól. Ugyancsak a szovjet nép az, amely ma, munkája eredményeként, anyagi segítséget tud nyújtani a felszabadult országoknak független nemzetgazdaságuk megteremtéséhez. A szovjet nép őrködik a felszabadult országok szuverenitása és integritása fölött.

Ezek a ténymegállapítások azonban nem vezethetnek a korábban leigázott népek teljes függetlenségük kivívásáért folytatott harcának és korunk nagy problémáinak megoldásához való sajátos hozzájárulásuknak lebecsüléséhez.

A kínai vezetők egyre-másra követik el a legsúlyosabb hibákat. Ahelyett, hogy a nemzetközi küzdőtéren figyelembe vennék az új erőviszonyokat, amelyek alapján remélni lehet, hogy korunkban a világháború elhárítható, a tűzzel játszanak és olyan politikát javasolnak, amelyben nincs egy szemernyi felelősségérzet a béke ügyével, sőt a népek fennmaradásával kapcsolatban sem. Ez a magatartás arra készteti őket, hogy

[1] Maurice *Thorez* (1900–1964) – 1930-tól haláláig a Francia Kommunista Párt főtitkára. Az FKP XVII. kongresszusa 1964. május 14–18-án ülésezett.

de Gaulle-hoz hasonlóan a moszkvai atomcsendegyezmény ellen és a nukleáris fegyverek mellett foglaljanak állást.[2]

Annak elismerése helyett, hogy az idő és a hely konkrét feltételei szabják meg a forradalom békés vagy nem békés formájának lehetőségét, a kínai vezetők abszolút értelemben elítélik az előbbit és csak az utóbbit fogadják el. Másrészt elhomályosítják a proletárdiktatúra átmeneti jellegét és elutasítják az egyetemes népi állam kategóriáját. Ténylegesen elítélik a szocialista pártokkal megvalósítandó egységfrontot, s megpróbálnak negyven évvel visszavetni bennünket.

Noha annak idején elismerték a sztálini személyi kultusz által okozott károkat, most véleményt változtatnak, s dicsőítik a munkásmozgalom által sajnálatosaknak minősített és elítélt módszereket, kétségtelenül azért, mert náluk továbbra is ez a gyakorlat.

Kína Kommunista Pártja vezetőségének szektásai és dogmatikusai megkísérlik tarthatatlan irányvonaluk propagálását, s ennek során olyan módszerekhez folyamodnak, amelyek megengedhetetlenek a kommunista pártok között: agresszív támadásokhoz és a legdurvább rágalmakhoz. [...]

A kínai vezetők megsokszorozzák a munkásmozgalom bomlasztására és megosztására irányuló kísérleteiket. Mindenféle renegátokat és kalandorokat állítanak szakadár tevékenységük szolgálatába. Egyetlen céljuk, hogy ártsanak a kommunista mozgalomnak.

Közömbösek maradhatunk-e az ilyen mesterkedésekkel szemben? Hallgathatunk-e? Hosszú időn át a legnagyobb tartózkodást tanúsítottuk a kínai vezetőknek a nemzetközi munkásmozgalom egészével szemben fennálló elméleti nézeteltéréseivel, pártjaink ellen folytatott aknamunkájával kapcsolatban. Arra szorítkoztunk, hogy megküldjük nekik Központi Bizottságunk határozatait, s csak 1962 végén ismertettük – akkor is kizárólag a párt tagjaival – az 1960. évi tanácskozáson elhangzott felszólalásunkat.

A kínai vezetők ezt a mérsékletet és a felvetődött kérdések testvéri megvitatására törekvő magatartást gyöngeség jelének tekintették. Fokozták szakadár tevékenységüket, s áttértek a gyalázkodásra és a rágalmazásra.

Most – mint a kongresszus kinyilvánította – egész pártunk szükségesnek tartja, hogy a kommunista és munkáspártok összessége újra ünnepélyesen erősítse meg a marxizmus–leninizmus elveit. Szükségesnek tartjuk a békés egymás mellett élésről, a háború elhárításának lehetőségéről, a fegyver és háború nélküli világ felé haladás ehetőségéről, adott feltételek mellett a békés átmenet lehetőségéről és a szocialista pártokkal harcos egységfront létrehozásának szükségességéről szóló kommunista tételek újólagos megerősítését.

Kongresszusunk állást foglalt amellett, hogy nemzetközi tanácskozást kell összehívni a nemzetközi munkásmozgalomban felvetődő problémák megvizsgálása és a

[2] Charles de *Gaulle* (1890–1970) – francia tábornok, 1958–1969 között államfő. A légköri, a kozmikus és a víz alatti atomfegyver-kísérletek betiltásáról szóló előzetes háromhatalmi külügyminiszteri megállapodás után, 1963. július 29-én bejelentette, hogy Franciaország nem csatlakozik egy ilyen egyezményhez. 1963. július 31-én Kína is elítélte az egyezmény megkötését. A Szovjetunió, az Egyesült Államok és Anglia külügyminisztere 1963. augusztus 5-én ennek ellenére aláírta a szerződést, amelyhez augusztus végéig 74 ország csatlakozott.

nemzetközi munkásmozgalom egységének megvédése érdekében. A nemzetközi tanácskozás összehívását csak azok ellenezhetik, akik ilyen vagy olyan irányban revízió alá szeretnék venni az 1957. és 1960. évi nyilatkozatokban rögzített elveket.

Elvtársak! A kínai vezetők súlyos eltévelyedése arra figyelmeztet bennünket – ha ilyen figyelmeztetésre egyáltalán szükség van –, hogy a pártnak mindenkor szigorúan ragaszkodnia kell a marxizmus–leninizmus elveihez. Saját sorainkban, akárcsak nemzetközi viszonylatban, következetes harcot kell folytatnunk két fronton: a mindent elsorvasztó szektásság és szűklátókörűség ellen – ami ma a fő veszély –, és a jobboldali opportunizmus, a revizionizmus ellen, ami még mindig megnyilvánul. [...]

Maurice Thorez: Beszédek és cikkek.
Kossuth Könyvkiadó 1965. 374–379. old.

[18]

FELSZÓLALÁSOK AZ 1969-ES MOSZKVAI NEMZETKÖZI TANÁCSKOZÁSON

(Részletek)

LEONYID ILJICS BREZSNYEV FELSZÓLALÁSA

[...] Elvtársak! A Szovjetunió Kommunista Pártja igen nagy figyelemmel kíséri azt a jelentős munkát, amelyet külföldi elvtársaink végeznek, s e tevékenység tiszteletet ébreszt bennünk.

Sok ország történelmi fejlődésének tapasztalatai, az osztályharc tapasztalatai meggyőzően tanúsítják, mennyire szükség van az emberiségnek a kommunista pártok munkásságára, mennyire gyümölcsöző ez a munka a társadalmi fejlődés szempontjából. A kommunista pártokat a marxi–lenini elmélet vezérli, s ez az elmélet megvilágítja a népeknek a kommunista jövő felé vezető útját. Pártjaink harcba viszik a népeket, rendíthetetlenül a társadalmi haladás nagyszerű céljaiért küzdő tömegmozgalmak élén járnak. A kommunisták mindig a dolgozók létfontosságú jogaiért, a békéért küzdő harcosok élcsapatában haladnak, fennen hordozzák a szocialista forradalom legyőzhetetlen zászlaját.

A szovjet kommunisták, akik végigjárták a szocialista forradalom bonyolult és nehéz útját, jól tudják, milyen állandó feszültséget, határozottságot és rugalmasságot, lelki szilárdságot, a párt ügyéért minden pillanatban milyen nagy áldozatkészséget követel az élet azoktól a forradalmi harcosoktól, akik az osztályellenséggel szemtől szemben állnak. A kommunistáknak ezek a tulajdonságai különösen fontosak most, az éles és tartós osztályharcok idején.

A kommunista pártok sikereit nem lehet elvitatni. Tanácskozásunk azonban jogosan összpontosítja figyelmét a még megoldatlan feladatokra, az imperialistaellenes harc új lehetőségeire, az útjában álló nehézségekre. Márpedig ilyen nehézségek fennállanak, s egy részük összefügg azzal, hogy mozgalmunk ma fejlődésének bonyolult időszakát éli át. Mozgalmunk egyes láncszemeiben súlyosan megbomlott az egység. A testvérpártok egyik-másikát kudarcok, sőt vereségek érték.

E nehézségek okai különbözőek.

Az egyik ok az, hogy korunkban, amikor a szocializmus, a forradalmi erők nyomására egymás után roppannak össze a régi világ társadalmi pillérei, megnövekszik a burzsoázia ellenállása. Pozícióinak védelmében igyekszik felhasználni az állammonopolista kapitalizmus összes gazdasági és politikai lehetőségeit. A tőkésországokban az állami politika szintjére emelték a kommunistaellenességet. Az imperializmus arra számít, hogy a kommunista mozgalmat és az egész forradalmi mozgalmat belülről bomlaszthatja fel, s osztálystratégiájának ma ez az egyik legfontosabb iránya.

A nehézségek másik oka az, hogy különféle társadalmi rétegekhez tartozó emberek újabb és újabb milliói kapcsolódnak be az aktív politikai tevékenységbe. Sokukat nagy forradalmi energia hevíti, az őket foglalkoztató problémák megoldási módjairól alkotott elképzeléseik azonban meglehetősen bizonytalanok. Ezért azután a heves politikai indulatok és a politikai passzivitás, a reformista illúziók és az anarchista türelmetlenség között ingadoznak. Mindez megnehezíti a kommunista pártok tevékenységét, növeli feladataikat és a gyakorlati munkájukkal szemben támasztott követelményeket. Ilyen körülmények között ahhoz, hogy irányíthassák az események alakulását, s a kérdéseket ne csupán a napi követelményekből, hanem a forradalmi mozgalom távlati érdekeiből kiindulva oldják meg, a kommunistáknak marxista–leninista szilárdságot és elvhűséget kell tanúsítaniuk, alkotó módon kell felfogniuk a társadalmi fejlődés problémáit. Máskülönben elkerülhetetlenek a súlyos hibák a politikában.

Nem mehetünk el szó nélkül a kommunista mozgalomban jelenleg fennálló nézeteltérések mellett, nem tehetünk úgy, mintha azok nem léteznének. Ezeket a nézeteltéréseket sok tekintetben az okozta, hogy jobboldali és „baloldali" revizionista befolyás érvényesült a kommunista mozgalomban. Ezek a hatások korántsem csupán a „tiszta" elmélet területén tapasztalhatók. Az elméleti revizionizmus utat tör az opportunista gyakorlatnak, amely közvetlen kárt okoz az antiimperialista harcban. A revizionizmus ugyanis nem más, mint a proletár osztálypozícióktól való eltérés, a marxizmus–leninizmusnak különféle régi és mai típusú polgári és kispolgári koncepciókkal való felcserélése.

Osztozunk azoknak a testvérpártoknak a véleményében, amelyek határozataikban az effajta veszély elleni elszánt harcra hívják fel a figyelmet. A kommunista pártok helyesen vélik úgy, hogy saját összefogásuk érdekei, az egész imperialistaellenes mozgalom érdekei hangsúlyozottan megkövetelik a jobboldali és a „baloldali" revizionizmus és opportunizmus elleni harc fokozását. Az elvszerűség ebben a kérdésben mindig is a legfontosabb feltétele volt annak, hogy a párt megszilárdítsa politikai állásait, s mozgósította a kommunistákat, növelte aktivitásukat az osztályharcban.

A jobboldali opportunizmus a likvidátorok álláspontjára való lecsúszást, a szociáldemokratizmussal való kiegyezést jelenti a politikában és az ideológiában. A jobboldali opportunizmus egyes szocialista országokban elmegy egészen a marxista–leninista párt vezető szerepének tagadásáig, ami a szocializmus által kivívott pozíciók feladásához, a szocialistaellenes erők előtti kapitulációhoz vezethet.

A „baloldali" opportunisták ultraforradalmi frázisokkal takarózva kalandor cselekményekre ösztönzik a tömegeket, a pártot pedig szektás útra terelik, s ezzel megbénítják azt a képességét, hogy egyesítse a harcosokat az imperializmus ellen.

A marxizmus-leninizmustól való jobboldali és „baloldali" elhajlásnak, bármenynyire különbözzék is a kettő egymástól, végeredményben egyformán ártalmas következményei vannak: gyengíti a kommunista pártok harcképességét, aláássa a munkásosztály forradalmi pozícióit és az antiimperialista erők egységét.

Gyakran tapasztalható, hogy a „baloldali" és a jobboldali opportunizmust egyaránt a nacionalizmus iránti engedékenység, olykor pedig a nacionalista pozíciókra való közvetlen átállás jellemzi. Lenin már régen feltárta ezt az összefüggést: „Az opportunizmus és a szociálnacionalizmus eszmei-politikai rokonsága, kapcsolata, sőt azonossága egészen kétségtelen."

Természetesen az opportunizmus és a nacionalizmus elleni küzdelem az egyes országokban mindenekelőtt az illető testvérpártok feladata. Egyikük sem haladhat sikeresen előre, ha nem folytat következetes és elszánt harcot a marxi–lenini elvek tisztaságáért. Igaz azonban az is, hogy ha mozgalmunk valamely láncszemében megszüntetik ezt a harcot, az hatással van az egész mozgalomra.

Arra, hogy milyen kárt okozhat a kommunisták közös ügyének a marxizmus–leninizmustól való eltávolodás, az internacionalizmussal való szakítás, ékláns példa Kína Kommunista Pártja vezetőségének álláspontja.

Őszintén szólva, nemrégiben még nem állt szándékunkban ezt a kérdést érinteni a tanácskozáson. De az utóbbi időkben bekövetkezett események, mindenekelőtt pedig a KKP IX. kongresszusán[1] elfogadott határozatok jellege arra késztetnek, hogy foglalkozzunk vele. Új helyzet állt elő, amely nagymértékben negatívan befolyásolja az egész világhelyzetet és az antiimperialista erők harcának feltételeit.

Peking jelenlegi politikai platformja, mint önök is tudják, nem ma, és nem is tegnap alakult ki. Mao Ce-tung és hívei csaknem tíz évvel ezelőtt indítottak támadást a tudományos kommunizmus elvei ellen. A KKP vezetősége az elmélet kérdéseire vonatkozó számos megnyilatkozásában lépésről lépésre revízió alá vette a kommunista mozgalom elvi irányvonalát. Korunk minden fontos kérdésében szembeállította vele a maga külön vonalát.

Peking egyidejűleg politikai harcot indított a kommunista mozgalom ellen. Ez a harc egyre fokozódott, mind élesebb, nyíltabb formákat öltött. A KKP vezetői a kommunista pártokkal folytatott polémiáról áttértek a szakadár, bomlasztó tevékenységre, s nagy aktivitást kezdtek kifejteni annak érdekében, hogy szembeállítsák egymással korunk forradalmi erőit. A szocialista országokhoz fűződő kapcsolatok korlátozásáról áttértek az ellenük irányuló ellenséges cselekedetekre, a békés egymás

[1] Kína Kommunista Pártjának IX. kongresszusa 1969. április 1–24. között ülésezett Pekingben.

mellett élés bírálatáról a fegyveres konfliktusok szervezésére, a békét aláaknázó politikára.

A KKP IX. kongresszusa új szakaszt jelentett a maoizmus eszmei és politikai koncepcióinak fejlődésében. A KKP új szervezeti szabályzatában Mao Ce-tung eszméit a jelenkor marxizmus–leninizmusának nyilvánították. A kínai propagandában nyíltan meghirdetik a feladatot: „ki kell tűzni Mao Ce-tung eszméinek zászlaját az egész földkerekségen".

Nagy és nehéz feladat, hogy a marxizmus–leninizmus alapján átfogó módon elemezzük az utóbbi évek során Kínában lejátszódott események osztálytartalmát és azt, hogy miben gyökerezik a KKP vezetőinek jelenlegi, a kínai nép szocialista vívmányait veszélyeztető irányvonala. Az SZKP éppúgy, mint más testvérpártok is, kellő figyelmet szentel ennek. A tanácskozás előtt álló feladatokat szem előtt tartva azonban most mindenekelőtt a kínai vezetőség politikájának nemzetközi vonatkozásaival kell foglalkoznunk. Annál is inkább fontos, hogy erről beszéljünk, mert a haladó közvélemény bizonyos része még mindig hisz a jelenlegi kínai vezetők forradalmi törekvéseiben, s abban, hogy – mint ezt oly sokszor hangoztatják – az imperializmus ellen harcolnak.

Úgy véljük, a KKP IX. kongresszusa segít megérteni azt, hogy a valóságban ki ellen és miért harcol a kínai vezetőség. A kongresszuson kitűzték azt az irányvonalat, hogy „kérlelhetetlen harcot" kell folytatni mindenekelőtt a „mai revizionizmus" ellen. Ebbe a kategóriába pedig, mint tudjuk, Pekingben egyáltalán nem a revizionistákat, hanem a szocialista országok és a kommunista pártok túlnyomó többségét sorolják.

Önök emlékeznek arra, hogy a kínai vezetés azzal vádolta meg Franciaország, India, az Egyesült Államok, Olaszország, Latin-Amerika és más országok kommunista pártjait, hogy „elutasítják a forradalmat", renegátokká lettek, s egyéb halálos bűnöket követtek el. „Árulók", „szociál-sztrájktörők", „szociál-imperialisták" – ilyen és hasonló címkékkel illették és illetik az itt képviselt pártok nagy részét. Az itt jelenlevők tudják, hogy milyen sértésekkel válaszolt a KKP vezetősége a mostani tanácskozás valamennyi résztvevőjének, amikor meghívást kapott arra, hogy vegyen részt a tanácskozáson.

A pekingi vezetők revizionizmussal vádolják mindazokat a pártokat, amelyek nem osztoznak nézeteikben és irányelveikben. Ezek ellen a pártok ellen minden eszközt mozgósítanak – „az imperializmussal való megegyezés" rágalmazó vádjaitól szakadár, felforgató csoportok szervezéséig. Jelenleg csaknem harminc országban működnek ilyen csoportok. A pekingi vezetők azon igyekeznek, hogy e csoportoknak szervezett mozgalom jelleget adjanak.

Nem szabad lebecsülni azt a kárt, amelyet Peking szakadár tevékenysége okoz. Az utóbbi időszak osztályharcainak tapasztalatai szemléletesen megmutatták, hogy Peking mekkora kárt okoz a munkásosztály szervezett harcának, az összes dolgozók ügyének, amikor kalandor útra taszít.

Az a harc, amelyet a kommunista mozgalomban betöltött vezető szerepért a marxista–leninista pártok ellen folytatnak, elválaszthatatlanul összefügg a mai pekingi vezetők nagyhatalmi törekvéseivel, más országok területére támasztott igényeivel.

A kínai munkásokba és parasztokba beleoltják Kína messiási szerepének gondolatát. Folyik az emberek tömeges megdolgozása a sovinizmus, a dühödt szovjetellenesség szellemében. A gyerekeknek a földrajzot olyan tankönyvek és térképek alapján tanítják, amelyek más országok területeit a kínai államhoz tartozóknak tüntetik fel. „Éhezz és készülj a háborúra!" – erre buzdítják ma a kínai népet. Ugyanakkor nem hagynak kétséget afelől, hogy tulajdonképpen milyen háborúról van szó. Két nappal ezelőtt a „Kuanming Zsibao" című pekingi lap azzal a felhívással állt elő, hogy „fel kell készülni a hagyományos és a nagy nukleáris háborúra a szovjet revizionizmus ellen". Természetesen a nagyhangú kijelentésektől a reális lehetőségekig nem csekély a távolság. A Szovjetuniónak elegendő ereje van ahhoz, hogy helytálljon magáért, a szovjet emberek pedig erős idegzetűek, kiáltozással nem lehet megijeszteni őket. A hivatalos kínai propaganda iránya azonban önmagáért beszél.

Mindezt tekintetbe véve, Kína militarizálásának irányzata különös jelentőségre tesz szert. Elkerülhetetlen, hogy e lázas háborús készülődéseket összevessük a szocialista országokkal szemben ellenséges, soviniszta hangulatok felszításával, azzal a magatartással, amelyet a kínai vezetők a háború és a béke időszerű problémái iránt általában tanúsítanak.

A jelenlevő elvtársak közül bizonyára sokan emlékeznek Mao Ce-tungnak az 1957. évi értekezleten ebben a teremben elhangzott felszólalására. Megdöbbentő könnyedséggel és cinizmussal beszélt arról, hogy az emberiség fele elpusztulhat egy atomháború esetén. A tények azt mutatják, hogy a maoizmus nem a háború elleni harcra, hanem éppen ellenkezőleg, a háborúra hív fel, amelyet pozitív történelmi jelenségnek tekint.

Az a körülmény, hogy a kínai vezetők politikai kalandorkodásuk mellett állandóan szítják a háborús hisztéria légkörét, olyan új elemeket visz a nemzetközi helyzetbe, amelyeket nincs jogunk figyelmen kívül hagyni.

Peking gyakorlati nemzetközi tevékenysége mindinkább meggyőz bennünket arról, hogy Kína külpolitikája valóban szakított a proletár internacionalizmussal, elveszítette szocialista osztálytartalmát. Csak ezzel magyarázható az a konok törekvés, hogy a Szovjetuniót egy kalap alá vegyék az amerikai imperializmussal. Mi több, éppen a Szovjetunió és más szocialista országok ellen irányul ma Peking külpolitikai tevékenységének éle. A kínai vezetők azzal kezdték, hogy a szocialista államok többségével a minimumra csökkentették gazdasági kapcsolataikat, megtagadták a velük való politikai együttműködést, majd odáig jutottak, hogy fegyveres provokációkat szerveztek a szovjet határon. Sőt, Pekingből provokációs felhívásokat intéznek a szovjet néphez, hogy „hajtson végre forradalmat", változtassa meg hazánk társadalmi rendjét.

A tények arról tanúskodnak, hogy a kínai vezetőség csak beszél az imperializmus elleni harcról, valójában azonban közvetlenül vagy közvetve segíti az imperializmust. Segíti azzal, hogy igyekszik megbontani a szocialista államok egységes frontját. Segíti azzal, hogy súlyos nemzetközi válságok idején uszító szerepet tölt be, akadályozza a nemzetközi feszültség enyhülését. Segíti azzal, hogy igyekszik megzavarni egy széles antiimperialista front kialakulását, megbontani az ifjúság, a nők, a tudósok nemzetközi tömegszervezeteit, a békemozgalmat, a szakszervezeti mozgalmat stb.

Természetes, hogy az imperialisták a világszocializmus és a felszabadító mozgalom elleni politikai harcban ütőkártyaként használják fel Peking jelenlegi külpolitikai orientációját.

Támadás a Szovjetunió ellen minden vonalon; hazug propaganda, a szovjet nép, szocialista államunk, kommunista pártunk rágalmazása; a Szovjetunió elleni gyűlölet szítása a kínai népben, most pedig fegyver alkalmazása is; más szocialista államok és a fejlődő országok ijesztgetése és zsarolása, kacérkodás a tőkés nagyhatalmakkal, köztük az NSZK-val – ez tehát a mai Kína külpolitikai irányvonala!

Mint tudják, márciusban a szovjet kormány véget akart vetni a kínai fél által határainkon szervezett összetűzéseknek, és azzal a felhívással fordult a kínai kormányhoz, hogy tartózkodjék a határon minden olyan cselekedettől, amely bonyodalmat okozhat, s hogy a felmerülő ellentéteket nyugodt körülmények között, tárgyalások útján oldjuk meg. Javasoltuk, hogy a legközelebbi jövőben újítsuk fel az 1964-ben megkezdett szovjet–kínai konzultációkat a határkérdésekről. Egyidejűleg figyelmeztettünk rá, hogy keményen visszavágunk, ha a Szovjetunióval a fegyverek nyelvén próbálnak beszélni.

A kínai kormány nemrég válasznyilatkozatot tett. Ha a szavakból ítélhetünk, a kínai fél nem utasítja el a tárgyalások gondolatát. Kifejezi egyetértését azzal is, hogy el kell kerülni a határkonfliktusokat és nem szabad tüzet nyitni. Most készítjük a választ erre a kínai nyilatkozatra. Természetesen ez a válasz is, akárcsak a szovjet kormány március 29-i nyilatkozata, teljesen megfelel majd elvi irányvonalunknak: oldjuk meg a nézeteltéréseket tárgyalások útján, s foglaljunk állást az egyenjogú és a kölcsönösen hasznos együttműködés mellett.

Meg kell azonban mondanunk, hogy a Kínai Népköztársaság kormányának nyilatkozata sem tartalmát, sem szellemét tekintve semmiképpen sem nevezhető konstruktív jellegűnek. Ez a terjedelmes dokumentum tele van történelmi hamisításokkal, eltorzítja korunk tényeit, hemzseg a Szovjetunió ellen intézett durva és ellenséges kirohanásoktól. Megismétli a Szovjetunióval szemben támasztott alaptalan területi igényeket, amelyeket mi határozottan visszautasítunk.

A jövő megmutatja majd, vajon valóban tárgyalásokra törekednek-e, valóban megegyezést akarnak-e a kínai vezetők, és hogy miképp alakulnak a további események. Tény azonban – s efölött nem hunyhatunk szemet –, hogy a kínai katonák provokációi folytatódnak a szovjet határon. Ezzel egyidejűleg a KKP IX. kongresszusának határozatai alapján egész Kínában hallatlanul nagyszabású és heves szovjetellenes kampány indult meg. A kínai népnek mindegyre azt sugalmazzák, hogy a Szovjetunió meg akarja támadni Kínát.

Az efféle koholmányt még cáfolatra sem érdemesítjük. A kommunisták és a világon élő becsületes emberek valamennyien jól tudják, hogy népünket a kommunista társadalom építésére irányuló békés alkotó munka foglalja el, s hogy a szovjet nép soha senkit sem támadott meg, és nem is készül megtámadni.

Kínával kapcsolatban elvi és következetes irányvonalat követünk. Az SZKP Központi Bizottsága és a szovjet kormány hosszú időre szóló távlatok alapján építi fel politikáját. Nem felejtjük el, hogy a szovjet és a kínai nép létérdekei azonosak. Minden erőnkkel arra törekszünk, hogy megóvjuk és fenntartsuk azokat a baráti

érzelmeket, amelyeket a szovjet nép a testvéri kínai nép iránt táplál, s amelyek – meggyőződésünk szerint – a kínai népben is megmaradtak a Szovjetunió és más szocialista országok iránt.

Mégsem tartjuk azonban lehetségesnek, hogy hallgassunk a jelenlegi kínai vezetők politikai és eszmei állásfoglalásának antileninista és népellenes tartalmáról. Elszántan harcolni fogunk Peking szakadár politikája, nagyhatalmi külpolitikai irányvonala ellen. Természetesen mindent megteszünk azért is, hogy a kommunizmust építő szovjet nép érdekeit bármiféle merénylettel szemben megvédjük.

Kína mai vezetőinek megnyilvánulásait és cselekedeteit nem azonosítjuk Kína Kommunista Pártja, az egész kínai nép óhajaival és törekvéseivel, sem pedig valóságos érdekeivel. Mély meggyőződésünk, hogy nem a Szovjetunió és más szocialista országok, az egész kommunista mozgalom elleni harc útján, hanem a velük való szövetség és testvéri együttműködés útján érhető el Kína igazi nemzeti újjászületése, biztosítható szocialista fejlődése.

Elvtársak! A kínai vezetőség politikája következtében kialakult helyzet új elemet visz az antiimperialista egység problémájába. Ez tőlünk, kommunistáktól, felelősségteljes és világos állásfoglalást követel. A kommunisták sorainak megbontását, az imperialistaellenes erők megosztását célzó irányvonallal szembeállítjuk és szembe is kell állítanunk az összeforrottságra irányuló szilárd akaratunkat, az egységhez vezető tetteinket és közös akcióinkat. [...]

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 129–134. old.

MAX REIMANN FELSZÓLALÁSA[2]

[...] Elvtársak! Tanúi vagyunk annak, hogy a burzsoázia intenzív pszichológiai háborút visel az összes tőkésországban – így a szövetségi köztársaságban is – a munkásmozgalom ellen. Valamennyi tőkésállamban éleződik az osztályharc, s ennek kapcsán a burzsoázia ösztökélésére újabb revizionista támadások bontakoznak ki a marxizmus–leninizmus ellen, a kommunista mozgalom ideológiai, elméleti, taktikai és szervezeti alapjai ellen.

Meggyőződésünk szerint az elénk terjesztett dokumentum elveinek megfelelően a világ kommunistáinak az a kötelességük, hogy engesztelhetetlen harcot folytassanak a burzsoá ideológia ellen, propagálják a tudományos szocializmus eszméit, megőrizzék rendíthetetlen hűségüket a marxizmus–leninizmus elveihez, s következetesen harcoljanak az elméletben és a politikában jelentkező jobboldali és „baloldali" opportunista torzítások ellen.

Ezzel kapcsolatban szükségesnek tartjuk, hogy – ha csak általános vonásokban is – kifejtsük álláspontunkat a kínai vezetőség, a Mao Ce-tung-csoport pozíciójáról.

[2] Max *Reimann* (1898–1977) – Németország Kommunista Pártja Központi Bizottságának első titkára. 1971-től haláláig a Német Kommunista Párt tiszteletbeli elnöke.

Úgy véljük, a IX. kongresszus munkálatai és eredményei, valamint a Szovjetunió határain végrehajtott provokációk[3] lehetővé teszik, hogy valamennyi testvérpárt megvizsgálja ezt a problémát és választ adjon arra a kérdésre, vajon az adott esetben a marxizmus–leninizmussal, a mi világnézetünkkel van-e dolgunk.

A közelmúlt tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a Mao-csoport irányvonalát nem lehet véletlennek, vagy csupán a marxizmus–leninizmustól való elhajlásnak tekinteni. Nem, az adott esetben a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom elleni széles körű támadásról van szó, olyan támadásról, amely világnézetünk, a marxizmus–leninizmus ellen irányul.

A Szovjetunió határán végrehajtott provokációk és a Mao Ce-tung csoportja által a kommunista és munkáspártok ellen vezetett harc, mind egy láncnak a szemeit jelentik. Úgy véljük, elérkezett az ideje annak, hogy kimondjuk az igazságot. Az, aki naponta rágalmazza a Szovjetuniót, Lenin pártját, aki szakadatlanul és egyre nagyobb méretekben fegyveres határprovokációkat szervez a béke és a szocializmus legerősebb országa ellen, az a „szocializmus" szót csupán nacionalista, nagyhatalmi politikájának leplezésére használja.

Az, aki az imperializmus ellen elkeseredett harcot folytató és gyakran nagy áldozatokat hozó kommunista és munkáspártokat revizionizmussal és a forradalom elárulásával vádolja, szakított a proletár internacionalizmussal, s ezáltal objektíve a világreakciót szolgálja.

Az, aki szakadár csoportokat szervez a nemzetközi munkásmozgalomban és az összes haladó mozgalmakban, súlyos vétséget követ el korunk fő követelménye ellen, ami nem más, mint hogy akcióegységet teremtsünk az antiimperialista harcban.

Mi, az NSZK kommunistái, naponta tanúi vagyunk annak, hogy a kormány bátorítja a hivatalosan létező maoista csoportokat, s felhasználja őket saját céljaira, az antiimperialista erők bomlasztására. Akkor, amikor pártunkat betiltják és a demokratikus erők tevékenységét lépten-nyomon akadályozzák, a maoista csoportoknak a kormány cselekvési szabadságot biztosít.

A nálunk uralkodó imperialista körök egyáltalán nem titkolják – erről nyíltan beszélt Strauss[4] is –, milyen nagy rokonszenvvel viseltetnek a Mao-csoport politikája iránt. A nyugatnémet soviniszták és revánspolitikusok azt mondják, hogy közös érdekeik vannak a kínai vezetőséggel. Ezeket az érdekeket abban látják, hogy bekerítsék a Szovjetuniót és más szocialista országokat, s ily módon elérjék a határok megváltoztatását nyugaton és keleten. A nyugatnémet imperialisták ezért stratégiai tartalékuknak tekintik a kínai vezetőket.

Elvtársak! Ha majd a tanácskozás után visszatérünk hazánkba, még az eddiginél is nagyobb mértékben fogjuk tapasztalni valamennyien ezeket a tényeket. Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy nincs lehetőségünk ezen a tanácskozáson megvitatni a kínai vezetőség álláspontjával kapcsolatos összes kérdést. Mégsem hallgat-

[3] Az 1969. március 2-án, majd 14–15-én az Usszuri folyó Szovjetunióhoz tartozó Damanszkij szigetén kínai katonai egységek fegyveres provokációt követtek el a szovjet határőrök ellen.

[4] Franz-Josef *Strauss* (1915) – jobboldali politikus, a német militarista körök szószólója, a bajor Keresztényszociális Unió (CSU) vezetője.

hatunk, mert a hallgatás csak arra ösztönzi a kínai vezetőket, hogy folytassák a Szovjetunió és világmozgalmunk ellen irányuló tevékenységüket, még inkább kalandor jellegű módszerekhez folyamodjanak.

Elvtársak! A beterjesztett dokumentumtervezet megállapítja, hogy az imperializmus agresszív cselszövései következtében nő a háborús konfliktusok veszélye, a világháború veszélye. Tény az is, hogy agresszív tervei megvalósításának céljából az imperializmus nyíltan a mi nézeteltéréseinkre spekulál, és azokat felhasználja a népek érdekei ellen, a nemzeti szabadság, a demokrácia és a szocializmus ellen. E tekintetben az imperialisták különösen nagy reményeket fűznek a nacionalizmushoz, amelyet – mint ahogy azt ők maguk is hangoztatják – eszközként használnak fel arra, hogy aláássák mozgalmunkat. A szövetségi köztársaságban élő kommunisták és más haladó gondolkodású emberek általában azt várják, hogy egységünk megmarad és megszilárdul.

Mi, marxista–leninisták, egyúttal hazafiak és internacionalisták is vagyunk. A marxizmus–leninizmus alapelve – „Világ proletárjai, egyesüljetek!" – feltételezi, hogy valamennyi párt felelősséggel tartozik mind saját országa munkásosztályának és népének, mind pedig az egész kommunista világmozgalomnak.

Az imperializmus koordinált akciói láttán csak úgy haladhatunk előre, ha egybehangolt politikát folytatunk a nemzetközi küzdőtéren vívott harc fő kérdéseiben, ha az akcióegység alapján állunk. Az akciók összehangolása csak hasznára válhat a mozgalom egészének, és ugyanígy az egyes országok forradalmi erőinek is. Az a harc, amelyet a nemzeti erők a saját országukban folytatnak a haladásért, annál nagyobb nemzetközi visszhangra lel és annál hatékonyabb lesz, minél szorosabban kapcsolódik az antiimperialista forradalmi világmozgalomhoz.

Természetesen nem hunyhatunk szemet, és nem is akarunk szemet hunyni afölött, hogy a kommunista világmozgalomban jelenleg jócskán akadnak nézeteltérések. Ezeknek a nézeteltéréseknek azonban, úgy véljük, nem szabad akadályozniuk a közös ellenség ellen, a közös célok eléréséért folyó együttes harcot.

A legfontosabb az, hogy a kommunista és munkáspártok az egyes kérdésekben fennálló nézeteltérések ellenére is keressék az útját-módját a nemzetközi kapcsolatok kiszélesítésének, és a marxizmus–leninizmus alapján törekedjenek soraik egységének megszilárdítására. Helyeseljük a beterjesztett dokumentumot, mivel az lehetővé teszi minden párt számára a kölcsönös megértés és megegyezés elérését.

Tegyünk meg mindent soraink egységéért a marxizmus–leninizmus alapján!

Éljen a proletár internacionalizmus!

Éljen a békéért, a demokráciáért és a szocializmusért vívott közös harcunk!

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 152–154. old.

RODNEY ARISMENDI FELSZÓLALÁSA[5]

[...] Az utóbbi évtized eredményeit összegezve fel kell tennünk a kérdést: miért került sor vereségekre és meghátrálásokra, miért nem voltak a sikerek jelentősebbek?

Nem hisszük, hogy a vereségeket a nemzetközi erőviszonyok negatív irányú változásai okozták. Azt sem gondoljuk – egyesekkel ellentétben –, hogy bizonyos arcvonalszakaszokon a vereségek és visszavonulások az erőviszonyok hibás megítélésének következményei voltak. Inkább úgy gondoljuk, hogy a vereségek oka a világfejlődés bizonyos mértékben idillikus megítélésében keresendő, abban, hogy szem elől tévesztettük a lezajló folyamatok dialektikáját, a nemzeti és nemzetközi méretű osztályharc elkerülhetetlen élességét, ami időnként a burzsoá demokrácia és a szocializmus közötti minőségi határok elmosásához vezet.

Vereségeinkben és meghátrálásainkban, valamint sikereink elégtelen voltában szerepet játszott olyan rendkívül negatív tényező is, mint Kína elszakadása és a szocialista rendszer, a kommunista és munkáspártok elleni aknamunkája. Ez a tevékenység akadályozta az antiimperialista erőket abban, hogy a közös ellenséggel vívott harcra összpontosítsák erőfeszítéseiket, ami különösen károsan hatott a vietnami nép harcának feltételeire. Sok energiát vont el a belső polémiára. Kína aknamunkája egyes esetekben megbénította a kérdések alkotó jellegű, marxista–leninista kidolgozását. Más esetekben arra vezetett, hogy a kínai kísértettel néha a jobboldali jelszavakat álcázzák, s ugyanakkor maguk a jobboldaliak sem riadnak vissza attól, hogy felhasználják a kínai koncepciókat. De a kínai aknamunka elsősorban ideológiai zavart támasztott, csökkentette a szocializmus és a kommunizmus vonzerejét a néptömegek szemében, s újabb tápot adott a kommunistaellenes és szovjetellenes propagandának. Kína akcióinak részük volt a többi között abban, hogy hazug kép alakulhatott ki a szocialista országok közti kapcsolatokról, súlyos csapást mértek a proletár nemzetköziség elveire, megnehezítették ezeknek az elveknek az alkalmazását a szocialista világrendszer keretein belül, nagy kárt okoztak azzal, hogy kérdésessé tették a párt és vezető szerepének magát a fogalmát. Mindez nagymértékben akadályozta, hogy a kialakult lehetőségeket felhasználjuk a marxista–leninista eszmék befolyásának jelentékeny kiterjesztésére, s hogy a tömegeket megnyerjük álláspontunknak. Ugyanakkor elősegítette, hogy miközben a forradalmi mozgalomba új társadalmi rétegek kapcsolódtak be, elburjánzottak különféle bárgyú koncepciók.

Ilyen körülmények között az egységünk helyreállítását és elmélyítését célzó minden lépés a marxizmus alkotó fejlesztését szolgálja, s szorosan összefügg azzal a küzdelemmel, amelyet a marxizmus elméleti-módszertani tisztaságának megőrzéséért, a revizionizmus minden formája ellen, a burzsoá nacionalizmus és más elhajlások ellen folytatunk. De amikor a kommunista mozgalomban különböző nagyságrendű véleménykülönbségek jelentkeznek, mindig hasznos felidézni a Lenin által feltett kérdést: mire van szükség – egységre vagy elkülönülésre?

Mi, kommunisták, akik nem elvtelen politikusok vagyunk, hanem proletár forradalmárok, nem térhetünk ki e kérdés megválaszolása elől. Válaszunkban kitartunk

[5] Rodney *Arismendi* (1913) – Uruguay Kommunista Pártja Központi Bizottságának első titkára.

amellett, hogy az egység elvi alapon lehetséges. Ez az értékelésünk megegyezik csaknem valamennyi párt álláspontjával. Az elkülönülés mellett csak a kínai vezetők ágálnak néhány szekértolójukkal, akik elméleti alapot is kidolgoztak az elszakadásra, el is szakadtak, s ma durván ócsárolják tanácskozásunkat.

Örömmel üdvözöljük azt a rendkívül pozitív tényt, hogy itt vannak közöttünk a dicsőséges Kuba Kommunista Pártja képviselői. Azok a baráti szavak, amelyeket a vietnami, koreai hős pártok és a laoszi elvtársak intéztek a tanácskozáshoz, a kommunista testvériségnek az egység erősítését elősegítő forró érzéseit tükrözik.

Lehetséges az elvi alapon nyugvó egység, ha dinamikusan harcolunk érte, ha napról napra munkálkodunk rajta, ha nem veszünk sértésnek minden véleménykülönbséget, ha fellépünk minden centrifugális, szakadásra vezető tendencia ellen, ha harcolunk az elszigetelődés mindenfajta dicsőítése ellen, amely összekeveri a pártok függetlenségét elkülönülésükkel, a marxizmus alkotó alkalmazását a SZKP-tól és a szocialista rendszertől való eltávolodással, ha harcolunk a pártok nemzeti feladatainak és internacionalista kötelességének metafizikus szembeállítása ellen, s végül, ha megteremtjük a valamennyi – vagy legalábbis minél több – párt közötti alkotó jellegű, testvérien kritikus és önkritikus vita feltételeit. Merjük hinni, hogy ezzel egyrészt ténylegesen, nemcsak szavakban megszilárdulna mindegyik párt vezető szerepe saját hazájában, az a szerep, amelyről oly sok szó esik; másrészt megszilárdulna az az internacionalista tartalom, amely meghatározza a proletariátus világtörténelmi küldetését.

Ma senki sem gondol valamiféle nemzetközi irányító központra, ami nem akadályoz minket abban, hogy hangsúlyozzuk a III. Internacionálé[6] hatalmas történelmi szerepét; véleményünk szerint azonban feltétlenül szükség van nemzetközi kapcsolataink jelentékeny erősítésére.

Azok a nehézségek, amelyekkel mozgalmunk különböző osztagai küzdöttek vagy küzdenek, miközben azon munkálkodnak, hogy országaikban tényleges politikai erővé váljanak, korántsem az internacionalizmus által rájuk rótt kötelezettségekből erednek. Ha tevékenységük évtizedei alatt nem sikerült gyökeret ereszteniük a proletariátus soraiban, nem tudtak lényeges hatást gyakorolni a néptömegek mozgalmára, nem tudtak fontos szerepet játszani az olyan véres, agresszív imperialista akciók elleni harcban, mint a vietnami intervenció – amelyben országaik fegyveres egységei is részt vesznek –, akkor munkájuk hiányosságait és hibáit nem háríthatják a proletár internacionalizmusra, a marxizmus–leninizmus alaptételeire. Ezt a tarthatatlan magyarázatot maga az élet cáfolja meg, elég más népek sikeres harcára tekintenünk.

Még néhány gondolatról kell szólnunk. Tudjuk, hogy tanácskozásunkon nincs lehetőség egy ilyen vita lefolytatására, de előbb-utóbb kollektívan meg kell határoznunk a pártjaink közötti nézeteltérések és ellentmondások okait. Ebben a vonatkozásban csak egy körülményt szeretnénk futólag érinteni. Gyakorta halljuk egyetlen és fő magyarázatként a következőt: a nemzetközi forradalmi folyamat szélessége és sokszínűsége olyan objektív alap, amely eleve elkerülhetetlenné teszi a nézeteltéréseket és

[6] A III., vagy Kommunista Internacionálé (Komintern) a kommunista pártok és a forradalmi munkásmozgalom nemzetközi szervezete volt 1919 és 1943 között.

a véleménykülönbségeket. Vagy, más szavakkal: mozgalmunk méretei és sikerei egyben gyengeségünk okai. Bizonyos fokig ez igaz is. És ezt hangsúlyoznunk kell szemben az olyan leegyszerűsítő elképzelésekkel, amelyek a részproblémák vizsgálatában mindent egyetlen mozzanatra akarnak visszavezetni. De ez csak féligazság. Ezen az alapon ugyanis többé-kevésbé kiforrott eszmék, sőt, olykor áramlatok jöttek és jönnek létre, amelyek alapvető ideológiai problémákra vonatkoznak, amelyek véleményünk szerint revizionista jellegűek, s amelyeket ezért osztályszempontból, a marxizmus–leninizmus egyetemes érvényű igazságai szempontjából kell megítélnünk. Másfajta megközelítés relativizmusra vezetne, nevezetesen ebben az esetben a nemzetközi szocialista forradalom gyakorlatát a helyi tapasztalatok egyszerű összegének tekintenénk, ami a marxista–leninista elmélet egyetemes jellegének tagadását jelentené.

Ha egységre törekszünk, e kérdések politikai és elméleti magyarázatát nem intézhetjük el jelzők osztogatásával és címkék ragasztgatásával, amitől egyes pártok tartanak. Pártunk szerény erejéhez mérten a problémák megvizsgálására, nem pedig megkerülésére törekszik. Igyekszik megérteni Latin-Amerika és az egész világ más forradalmi erőinek szerepét, felmérni jelentőségüket. De az osztályszemléletről nem mondhatunk le. Ellene vagyunk annak, hogy az objektív okok által motivált különféle véleményeket összehordják egy halomba és ezt marxizmus–leninizmusnak nevezzék.

Ebből ezenkívül valami torz felfogás alakul ki. Ez a felfogás egyeseket az ideológiai harc érdekeinek rovására arra a gondolatra vezet, hogy a nézeteltérések azért nem tűnnek el, mivel (feltételezésük szerint vagy ténylegesen) módszertanilag helytelen, torz megvilágításban foglalkoznak velük. Ennek következtében a nemzeti sajátságok (vélt vagy valóságos) lebecsülésével kapcsolatos kérdéseket, illetve a pártok közötti kapcsolatok esetében a szuverenitás kérdését hangsúlyozzák. Korántsem hisszük, hogy a dogmatikus eszmék vagy a helytelen módszerek leküzdését illetően már minden megoldódott; azt sem gondoljuk, hogy a végrehajtott akciók minden esetben helyesek voltak. Mindazonáltal úgy véljük, hogy ezeknek a kérdéseknek a makacs hangsúlyozása arra vezethet, hogy lehetetlenné válik az alkotó szellemű ideológiai vita, s polgárjogot nyernek a negatív szerepet játszó vélemények, sőt a marxizmus–leninizmustól nyilvánvalóan idegen tendenciák is. Őszintén szólva, szerintünk ez mozgalmunk egyes arcvonalszakaszain a jobboldali, revizionista áramlatok erősödésének veszélyét idézné fel.

Úgy gondoljuk, hogy a legnagyobb veszély az egyes pártok elkülönülésében rejlik, ami minimálisra csökkentette a baráti vita lehetőségét ott, ahol ez a vita kritikát és önkritikát követel. Ne úgy értelmezzék szavainkat, hogy a pártok autonómiáját akarjuk megsérteni. Síkraszállunk a pártok egyenjogúsága mellett. Azt tartjuk, hogy joguk, sőt kötelességük a pártoknak, hogy kongresszusaikon, központi bizottsági üléseiken maguk határozzák meg álláspontjukat. De azt hinni, hogy korunkban a legnagyobb veszély a pártautonómia kívülről való megsértése, ez Lenin szavaival élve „éppen olyan »életérzék«, mint a népmese hősének »életérzéke«, aki egy temetési menet láttára így kiáltott fel: »Adjon isten minden jót, diófából koporsót!«"

Tudjuk azonban, hogy az egység megteremtésének van néhány feltétele. Egyebek között megfelelő módon kell megszerveznünk a vitákat. Az akcióegység révén előre fogunk jutni a testvéri véleménycserében, amíg meg nem tanuljuk, hogy az ideológiai

harc a forradalom fegyvere, nem pedig idegen házban kószáló kísértet. Kétségtelen, hogy a közös akciók és a problémák közös kidolgozása létrehozzák az egység magasabb formáit, amelyekre törekszünk. Tanácskozásunk éppen ezért rendkívül fontos szerepet tölt be. Akkor is kiemelkedő jelentősége lett volna, ha csak az egységes akciók platformjának meghatározására korlátoztuk volna tevékenységünket, azaz a marxizmus–leninizmust közös vezérfonaluknak tekintő pártok számára lehetséges egység minimális konkretizálását valósítottuk volna meg. Ez azonban lényegesen kevesebb lett volna annál, amit a mozgalom ma egységének érdekében tehet.

Ami minket illet, mi szerettünk volna több politikai és elméleti meghatározást foglalni a dokumentumba. 1960 óta sok év telt el. Ez alatt az idő alatt gazdag tapasztalatokat szereztünk a szocialista rendszer fejlődése, a gyarmati és függő országok forradalmi harcával kapcsolatos problémák, Latin-Amerika forradalmi gyakorlata, a kapitalista fejlődés viszonylag magas fokán álló országokban végbemenő demokratikus és szocialista forradalom közti viszony, a fejlett tőkésországok munkásmozgalmában kibontakozó folyamatok, a diákság és az értelmiség lázadása, a radikális kispolgárság – főként a latin-amerikai radikális kispolgárság – akciói, a kommunista pártok vezető szerepének realizálása, a mozgalmunkban jelentkező elhajlások és tendenciák helyes értékelése stb. tekintetében. Szerettük volna továbbá, ha a dokumentum a marxizmus–leninizmus alkotó továbbfejlesztése nagy jelentőségének hangoztatása mellett megismételte volna azokat a marxista–leninista megállapításokat, amelyek a proletariátus diktatúrájáról, az állam és a forradalom viszonyáról – és ami belőle következik, a bürokratikus katonai államgépezet szétzúzásának szükségességéről –, a forradalom fejlődésének útjairól stb. szólnak. Mindazonáltal nem ragaszkodtunk ehhez, hogy megkönnyítsük e rendkívül fontos dokumentum elfogadását. Az vezet minket, hogy a jelenlegi szakaszban mindenkinek elő kell segítenie az egység megteremtését. Ugyanakkor nem tévesztjük szem elől a jobboldali veszélyt, ami abban nyilvánul meg, hogy azokat a tételeket, amelyek végső fokon meghatározzák marxista–leninista státusunkat, egyesek nem tekintik aktuálisnak.

Elvtársak! A világ minden forradalmárának szemében elvi jelentőségű a szocialista rendszer és a Szovjetunió egységének erősítése, nemzetközi tekintélyének növelése. Ez az internacionalista kötelesség, amely történelmileg együtt született a nagy Október győzelmével, korántsem szűnt meg a szocialista világforradalom fejlődésének új feltételei között. Ezért nem érthetünk egyet azokkal, akik az SZKP és a kapitalista világ forradalmárai közötti kapcsolatokat sajátos mérce alapján ítélik meg: a szocialista országokban végrehajtott történelmi átalakítások által lehetővé tett sikereket saját érdemeiknek tekintik, viszont a világ színterén vívott osztályharc elkerülhetetlen következményeit, a szocialista rendszer védelmének szükségleteit – amelyek egyszersmind a világforradalmi folyamat fejlődésének is előfeltételei – akadálynak tartják saját sikereik elérésének útjában. Nehéz elhinni, hogy az ilyen álláspont összhangban van a proletár internacionalizmussal, és még nehezebb elhinni, hogy az így gondolkodó egyes pártok valóban nemzetük politikai erejévé válhatnak.

Javaslat hangzott el itt, hogy nyissunk elvi vitát egyik-másik nemzetközi eseményről, vagy a szocialista társadalom nemzetközi befolyásának kérdéséről. Ha ez a Szovjetunióra vonatkozik, akkor a feltett kérdésre méltó választ ad a szocializmus öt év-

tizedes győzedelmes útja, melynek során egy elmaradott társadalom új, szocialista civilizációvá alakult át; választ ad az a húszmillió szovjet ember, aki a fasizmus feletti győzelemért áldozta életét, válaszol a Vietnamnak, Kubának és más országoknak nyújtott segítség. Mindez a korunk szocialista és antiimperialista erőinek előrehaladásához nyújtott hatékony segítség bizonyítéka. Ugyanakkor a kapitalista országokban végbemenő szocialista, demokratikus vagy antiimperialista forradalmak sikerei a szocialista tábor vívmányainak legjobb védelmét jelentik. Ebben a megbonthatatlan, dialektikus egységben korunk tartalma ölt testet. Ezért, amikor egyidejű harcot hirdetnek a Szovjetunió és az Egyesült Államok ellen – mint az Kína Kommunista Pártjának IX. kongresszusán történt –, ennek az a célja, hogy megtörjék a nemzetközi szocialista forradalom és a felszabadító világmozgalom derékhadát. [. . .]

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 171–175. old.

ABDEL HALEK MAHGUB FELSZÓLALÁSA[7]

Kedves elvtársak!

Pártunk egyetért a fő dokumentummal, továbbá a Lenin születésének 100. évfordulójáról kiadott felhívással, a békefelhívással, a „Függetlenséget, szabadságot és békét Vietnamnak!" című felhívással.

Ennek a – 75 kommunista párt részvételével folyó – tanácskozásnak az összehívása azt bizonyítja, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomnak, amely 1960 után nagy nehézségekkel került szembe, erősödik az egysége. Néhány testvérpárt távolmaradása, bármennyire sajnálatos is, nem homályosítja el azt a tényt, hogy győzött az egység ügye, s ez az egység megnyilatkozik tanácskozásunkon, amely testvéri pártjaink közös harcának eredménye. Erőfeszítéseket kell tennünk a kommunista mozgalom – a haladás élcsapata – sorainak egységéért, nem várhatjuk meg, amíg egyetértésre jutunk. Mindenekelőtt az egyetértés érdekében fog össze a többség.

A fő dokumentumot azért támogatjuk, mert az nemcsak akcióprogram, hanem határozott ideológiai alapra is épül. Brezsnyev elvtárs felszólalása még jobban elmélyítette azt az egészséges koncepciót, hogy a kommunisták akcióegysége az ideológiai egység alapjára épül. A kommunista pártokat elsősorban az ideológia egysége egyesíti, ennek gyökerei pedig az osztályeredetből és a marxista–leninista elméletből táplálkoznak. Közös akcióprogram kidolgozása ideológiai egység nélkül, a nemzetközi kommunista mozgalom közös, fő stratégiai irányvonalának és taktikájának megvitatása nélkül talán megfelel egy olyan front számára, amely egy bizonyos időszakra különböző osztályérdekeket és különböző ideológiákat egyesít, de nem felel meg a kommunista pártok jellegének és feladatainak.

A nemzetközi kommunista mozgalomban levő ellentétek – bár néha az a látszatuk,

[7] Abdel Halek *Mahgub* (1927–1971) – a Szudáni Kommunista Párt egyik megalapítója, 1949-től főtitkára. 1971. július 28-án Szudánban meggyilkolták.

hogy kifejezetten gyakorlati kérdésekre vonatkoznak – a valóságban ideológiai ellentétek. Annak ellenére, hogy minden kommunista párt a marxizmus–leninizmust nyilvánítja cselekvései vezérfonalának, egyesek például mégis arra szólítanak fel, hogy a szocialista rendszertől elszigetelve építsük a szocializmust. Egyrészt a szocialista államok rendszere és az egyes szocialista államok, másrészt a tőkésországok közötti kapcsolatok, továbbá a jelenkori imperializmus és nemzetközi szervezetei, a háború és a béke kérdései stb. – alkotják azokat a problémákat, amelyekkel kapcsolatban nézeteltérések támadnak a kommunisták között. Ezek a nézeteltérések nem mások, mint a marxizmus különböző osztályértelmezésének kifejeződései, vagy egyes esetekben a marxista tanítás olyan fejlesztésére való képtelenség kifejeződései, hogy megtaláljuk a megoldást a világforradalom korunkban jelentkező új problémáira és az emberiség előtt ma felmerülő kérdésekre.

Ezt a véleményünket megerősítve látjuk, ha fellapozzuk a fő dokumentumnak azt a fejezetét, amely a közös akciók programját taglalja, meggyőződünk róla, hogy e fejezet tartalma nem lép túl a megszokott kereteken, nem különbözik azoktól a jelszavaktól, amelyeket a kommunisták rendszerint hirdetnek. A dolog lényege azonban mindjárt világossá válik, ha fölvetjük a következő kérdéseket: miért támadnak éles nézeteltérések a kommunisták között, holott gyakorlati jelszavaik egységesek? Miért nem összpontosítanak minden erőt ennek az akcióprogramnak a teljesítésére?

A közös program harcra szólít a világimperializmus ellen. De vajon akad-e a világon kommunista párt, vagy akár csak egyetlen kommunista is, aki akár nyíltan vagy csak célzásokkal valami másra hívna fel? A gyakorlatban azért keletkeznek éles nézeteltérések, mert az ideológiai koncepciók különböznek.

A kínai kommunisták elsőrendű feladatuknak tekintik, hogy harcoljanak a Szovjetunió, a szocialista rendszer és a kommunista mozgalom valamennyi más nézetet valló osztaga ellen, s ezt az imperializmus elleni harc elengedhetetlen feltételének tartják. Mindnyájan egyetértünk a kommunista pártok egységének, e pártok szolidaritásának kérdésében, s mégis azt látjuk, hogy a kínai kommunisták az egységről alkotott saját koncepciójukat alkalmazzák a kommunista pártok egy részére. Szudánban például 1964 őszén – anélkül, hogy kapcsolatot teremtettek volna a Szudáni Kommunista Párttal nézeteik kifejtése végett – megpróbáltak szakadást előidézni a kommunista pártban. Világos tehát, hogy a KKP minden közös akcióprogramot abból a szempontból vizsgál, hogy előidézheti vagy elmélyítheti-e a szakadást azokban a pártokban, amelyek nem osztoznak nézeteiben. A KKP eltávolodott a marxizmus–leninizmustól, mert megsértette az ellentétek rendezésének a kommunisták körében elfogadott elveit, és odáig ment, hogy fegyveres provokációkat intéz a világ első szocialista állama ellen, amely ellátta őt fegyverrel, s hatékonyan elősegítette a kínai forradalom győzelmét. Emellett olyan koholt határkérdéseket vetnek fel, amilyeneket még a burzsoá államok is békésen oldanak meg egymás között. [...]

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 383–384. old.

JOHN MARKS FELSZÓLALÁSA[8]

[...] Nem sok nemzetközi tanácskozást készítettek elő ilyen alaposan, ilyen türelmesen, mint ezt a nagy, történelmi jelentőségű tanácskozást.

Szeretnénk kifejezni őszinte elismerésünket a Szovjetunió Kommunista Pártjának s a Magyar Szocialista Munkáspártnak lankadatlan erőfeszítéseikért. Elismeréssel adózunk mindazoknak, akik az utóbbi 15 hónapban munkájukkal elősegítették hatalmas mozgalmunk szinte valamennyi fő osztagának nagyszerű összefogását.

El kell ismernünk elvtársak, hogy ez nem volt könnyű feladat. Jól tudjuk valamennyien, hogy a különböző pártok között nézeteltérések támadtak a helyzet és a távlatok megítélésében. Reméljük, hogy idővel ezeket a nézeteltéréseket elvtársi viták segítségével és elsősorban a gyakorlati munka során kiküszöböljük. Ez a feladatunk.

De a tanácskozás előkészítésének időszakában sokan közülünk megértették, hogy ez a hosszú folyamat nem akadályozhatja és nem is akadályozta meg a történelem által ránk rótt legsürgetőbb feladat végrehajtását. Ez a feladat pedig az, hogy a jelenlegi szakaszban figyelmünket ne az időleges nézeteltérésekre, hanem arra a sokkal fontosabb kérdésre összpontosítsuk, amelyben egyetértünk, arra, hogy egységfrontban kell szembefordulnunk a közös ellenséggel.

Kegyetlen, álnok és veszélyes ellenféllel, az imperializmussal állunk szemben. Ez az ellenfél, amelyet az előkészítő bizottság által elénk terjesztett fő dokumentum olyan pontosan és találóan jellemez, beavatkozási szándékkal állandóan összeesküvéseket sző és diverziókat szervez a szocialista és más, nem imperialista országok ellen, provokációkat követ el, nyíltan agressziós lépéseket tesz. Az imperializmus mindenütt vandál kegyetlenséggel üldözi, gyilkolja a hazafiakat, a forradalmárokat, a munkás aktivistákat. Az imperializmus állandóan fenyegeti a világot a nukleáris, a vegyi és bakteriológiai háború rémével, s ezt a háborút csak azért nem képes kirobbantani, mert összefogunk és éberek vagyunk.

Ellenségünk szüntelenül támad bennünket és szövetségeseinket, mi pedig hosszas vitákra fecséreljük energiánkat.

Ezért égetően szükséges, hogy tömörítsük sorainkat és megállapodjunk abban, hogyan fogjuk össze az összes antiimperialista erőket. Egy időre félre kell tennünk azokat a kérdéseket, amelyekben megoszlik a véleményünk. A történelem azt követeli tőlünk, hogy azoknak a kérdéseknek tág körére összpontosítsuk figyelmünket, amelyekben egyetértünk. Ismét ki kell fejtenünk közös céljainkat, úgy, hogy ez összhangban legyen a mai helyzettel, és segítsen mozgósítani egész mozgalmunk és szövetségeseink erőit.

[...] Kedves elvtársak! Jól tudjuk, nem azért gyűltünk itt össze, hogy a Mao-csoport eléggé üres „eszmei" tételeivel vitatkozzunk. Ez egyáltalán nem szándékunk. De a kínai kormány külpolitikai akcióinak láttán, amelyek zavarják az imperializmus ellen vívott harcunkat, s nemhogy előrelendítenék, hanem nehezítik küzdelmünket és a gyakorlatban az ellenséget segítik és ösztönzik, ezek mellett az akciók mellett nem mehetünk el szótlanul. Pártunk határozottan elítéli a Szovjetunió, a szocializ-

[8] John *Marks* (1903–1972) – 1962-től haláláig a Dél-afrikai Kommunista Párt elnöke.

mus bástyája és az összes antiimperialista erők fő támasza ellen elkövetett határprovokációkat. Nagy hatást tett ránk Németország Kommunista Pártja küldöttének felszólalása, aki bizonyítékokat sorolt fel a maoisták és a bonni imperialisták alkujára.

Immár több év óta figyeljük, hogy a kínai küldöttségek megkísérlik letéríteni a helyes útról a különböző nemzetközi szolidaritási szervezeteket és megbontani egységüket. A kínai küldöttek makacsul igyekeznek bevonni a nem kommunista szervezeteket az SZKP és a kommunista világmozgalom ellen indított hírhedt „ideológiai" kampányukba. Egy időben a Kínai Népköztársaság értékes segítséget nyújtott az Afrikai Nemzeti Kongresszusnak[9], hazánk harcos nemzeti felszabadító mozgalmának. De ezt a segítséget már több éve minden indokolás és magyarázat nélkül megszüntették. Ehelyett azt látjuk, hogy a maoisták támogatják és gyakorlatilag megvédik a teljes széthullástól a jobboldali árulók csoportját, akik hátat fordítottak harcunknak, s akikről dokumentumokkal tudjuk bizonyítani, hogy tevékenységüket a CIA[10] akaratából és támogatásával kezdték el.

Mozgalmunk egyetlen kommunista párt előtt sem zárta be és nem zárhatja be a kaput. Meghívtuk Kína Kommunista Pártját, hogy vegyen részt minden találkozón, a jelenlegi tanácskozás előkészítésének minden szakaszában. Meghívásainkat a kínaiak nem fogadták el; „revizionizmussal" és „árulással" vádolják a világ kommunistáit. A világ közvéleménye elég világosan látja, kire illenek inkább ezek a címkék. [...]

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 577–579. old.

[9] Az Afrikai Nemzeti Kongresszus a legnagyobb tömegbefolyással rendelkező (1960 márciusa óta illegálisan működő) nemzeti egységfront jellegű haladó politikai szervezet a Dél-afrikai Köztársaságban.

[10] A CIA-t (Central Intelligence Agency – Központi Hírszerző Ügynökség) 1947-ben alapította Truman elnök.

[19]

LEONYID ILJICS BREZSNYEV BESZÉDE AZ ÜZBÉG KP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ÉS AZ ÜZBÉG SZSZK LEGFELSŐBB TANÁCSÁNAK EGYÜTTES ÜLÉSÉN

(1973. SZEPTEMBER 24.)

(Részlet)

[...] Ma már elmondhatjuk, hála a Szovjetunió és az egész szocialista közösség megnövekedett hatalmának és nemzetközi befolyásának, tevékeny külpolitikánknak, a békeszerető erők akcióinak eredményeképpen előrehaladást értünk el a nemzetközi feszültség enyhítésében, megszilárdult a népek biztonsága. Ezáltal kedvezőbbekké váltak a nemzetközi feltételek a kommunista és szocialista építéshez, a népek társadalmi haladásáért vívott harcához. Ez lehetővé teszi, hogy figyelmünket egyre nagyobb mértékben békés, alkotó feladataink megvalósítására összpontosítsuk. S mi, természetesen, elégedettek vagyunk az események ilyen alakulásával.

A szilárd béke hívei vagyunk. Ez pedig nemcsak egyszerűen azt jelenti, hogy lemondunk a háborúról mint az államok közti vitás kérdések megoldásának eszközéről, hanem azt is, hogy a népek között bizonyos kölcsönös megértés és bizalom megteremtésére, a teljes egyenlőségen és a kölcsönös előnyökön alapuló együttműködés fejlesztésére törekszünk. [...]

Növekszik azoknak az országoknak a szerepe, amelyek a béke megszilárdításáért, az egyenjogú nemzetközi együttműködésért vívott harc álláspontjáról lépnek fel, és ebben nem konjunkturális vagy szűk nemzeti szempontokat követnek, hanem tudatosan, elvszerűen kiállnak a nemzetközi biztonság általános megszilárdítása mellett. Sajnos vannak azonban olyan országok is, amelyeknek a politikája lényegében a nemzetközi életben fújdogáló friss szelek ellen irányul. Az ilyen politika természetesen egyáltalán nem emeli tekintélyüket, nemzetközi szerepük pedig negatív jellegű.

Meg kell állapítanunk, hogy ez teljes mértékben érvényes egy olyan állam külpolitikájára, mint a Kínai Népköztársaság, amelynek vezetői továbbra is ágálnak, olykor pedig nyíltan is fellépnek a nemzetközi feszültség enyhülése, a béke megszilárdulása, a biztonság, az államok, s különösen az európai és az ázsiai államok közötti békés együttműködés fejlesztése ellen.

Pekingben, mint ismeretes, nemrégiben megtartották Kína Kommunista Pártjának X. kongresszusát.[1] Talán még korai bármilyen végleges következtetéseket leszűrni

[1] Kína Kommunista Pártjának X. kongresszusát 1973. augusztus 24. és 28. között tartották Pekingben.

ennek a kongresszusnak a jelentőségét illetően, amelyet a legnagyobb titokban rendeztek meg, s amelynek munkájáról egyelőre még korántsem tudunk mindent. Egy dologban azonban teljesen nyilvánvalónak látszik, hogy nem történt változás: a pekingi vezetők – dacolva a józan ésszel – továbbra is a fékevesztett szovjetellenesség politikáját, a nemzetközi feszültség enyhülését ellenző politikát követik. Pekingből továbbra is olyan képtelen, fantasztikus vádakat szórnak a Szovjetunióra, hogy Kínával szemben agresszív tervei vannak, sőt szeretné „bekebelezni Kínát" – olyan vádakat, amelyekről ma már az egész világ tudja, hogy szemenszedett hazugságok. Továbbra is terjesztik hamis dajkameséiket „a két szuperhatalomról", képtelen koholmányokat országunkról, szocialista társadalmunkról, olyan koholmányokat, amelyek abszurd volta mindenki előtt nyilvánvaló.

A kínai vezetők, természetesen, jobban tudják, mi célból van szükségük ilyen politika folytatására. Lehetséges, hogy itt valamiféle belső motívumok játszanak közre, az az óhaj, hogy saját országuk lakosságát megfélemlítsék egy nem létező „fenyegetés" kísértetével. Annyi azonban bizonyos, hogy más országokban az ilyen politika nem növeli sem Kína tekintélyét, sem az iránta tanúsított bizalmat, a békének, a szocializmusnak és a népek felszabadító harcának közös érdeke szempontjából pedig sajnálatos és káros.

Mindemellett Csou En-laj[a] kongresszusi beszámolójában – a pekingi vezetés antimarxista, antileninista irányvonalának megerősítése, országunk féktelen szidalmazása és rágalmazása kíséretében – elhangzott az is, hogy „az elvi kérdésekben Kína és a Szovjetunió között folyó vitának nem kell gátolnia azt, hogy a két ország normalizálja viszonyát a békés egymás mellett élés öt elve alapján. Kína és a Szovjetunió határproblémáit tárgyalások útján békésen kell rendezni, olyan feltételekkel, amelyek kizárnak mindennemű fenyegetést."

Mit mondhatunk erről? A kínai félnek egy ilyen kitétele önmagában véve ésszerűnek hangzik. A Szovjetunió, kommunista pártunk mindig következetesen síkraszáll a Kínával való kapcsolatok normalizálásáért, sőt, a kínai–szovjet barátság helyreállításáért, ami mély meggyőződésünk szerint, megfelelne mind a szovjet, mind a kínai nép érdekeinek, szélesebb értelemben pedig a béke, a szocializmus és a világméretű haladás ügyének. A Szovjetuniónak nincsen semmiféle területi igénye Kínával szemben, és vele való kapcsolatait a szuverenitás tiszteletben tartásának, az egyenjogúságnak, a belügyekbe való be nem avatkozásnak az elveire építi.

Több ízben kijelentettük már, hogy készek vagyunk most a békés egymás mellett élés elvei alapján fejleszteni kapcsolatainkat a Kínai Népköztársasággal, ha Pekingben nem tartják lehetségesnek, hogy egy szocialista országgal való kapcsolatokban ennél tovább menjenek. A Szovjetunió nemcsak erre való készségét fejezi ki, hanem ezt konkrét és konstruktív javaslatok nyelvére is lefordítja, s felajánlja az erőszakról való lemondást, a határkérdések rendezését, a különféle területeken meglevő kapcsolatok megjavítását a kölcsönös előnyök alapján.

[a] *Csou En-laj* (1898–1976) – Kína Kommunista Pártjának egyik vezetője volt. 1945 után a KKP elnökhelyettese. 1949-től haláláig a Kínai Népköztársaság miniszterelnöke. Élete utolsó éveiben a „kulturális forradalom" irányítóinak szélsőséges vonalától bizonyos mértékben eltérő pragmatikus irányzat képviselője a kínai politikában.

Arról tájékoztathatom önöket, elvtársak, hogy nemrég úgy döntöttünk, teszünk még egy lépést, amely meggyőzően mutatja a Szovjetunió jóindulatát és azt, hogy konstruktív módon közelíti meg a Kínai Népköztársasággal való kapcsolatok fejlesztésének kérdését. Ez év június derekán az SZKP Központi Bizottsága, a Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége és a szovjet kormány hivatalosan felajánlotta a kínai vezetésnek, hogy a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság kössön meg nem támadási egyezményt, amelynek szövegében mindkét fél kötelezné magát, hogy semmiféle fegyverrel nem hajt végre támadást a másik fél ellen sem szárazföldön, sem tengeren, sem a levegőben, s nem is fenyegetőzik ilyen támadással.

Hogyan reagált erre az ajánlatra a kínai fél? Jellemző, hogy a Kínai Népköztársaság vezetői, miközben továbbra is telekürtölik a világot a Kína elleni „szovjet fenyegetés" meséjével, válaszra sem méltatták a Szovjetuniónak ezt a teljesen konkrét javaslatát.

Tehát bármilyen üdvös is, természetesen, a kapcsolatoknak a békés egymás mellett élés elvei alapján való rendezéséről beszélni, döntő jelentősége mégis a konkrét tetteknek van. Ilyen tettek pedig – természetesen – nem lehetnek sem a másik országra szórt rágalmak, sem a belügyeibe való beavatkozásra tett kísérletek. Mi nem ezt tekintjük a békés egymás mellett élés alapjának. Ha a KKP X. kongresszusán a kapcsolatok normalizálásáról elhangzott szavaknak van bármilyen konkrét jelentőségük is, s nem pusztán a propagandát vagy az álcázást szolgálják, akkor megfelelő tetteknek kell követniük őket. Csak a reális tények talaján juthatunk végleges következtetésekre.

Még néhány szót ennek az ügynek egyik oldaláról. Nem titok, hogy itt-ott, különösen az utóbbi időben, megfigyelhető bizonyos politikusoknak olyan törekvése, hogy valamilyen hasznot húzzanak a Szovjetunió és Kína között jelenleg fennálló rendellenes viszonyból, ahogy mondani szokták, hogy ennél a tűznél süssék meg pecsenyéjüket. Néhányuk nyíltan ösztönzi a pekingi vezetőket a szovjetellenesség fokozására, mások azt állítják, hogy érdekük a szovjet–kínai viszony megjavulása, a gyakorlatban azonban a szenvedélyek fölszítására, az ellentétek kiéleződésének előmozdítására törekednek.

Nézetünk szerint az ilyesfajta politika rövidlátásról tanúskodik, és nem hozhat semmi jót, többek között azok számára sem, akik ezt folytatják. Hiszen a feszültség fokozódása a Szovjetunió és Kína között, ilyen vagy olyan konfliktushelyzet kialakulása közöttük nemcsak ennek a két országnak az érdekeit sértenék, hanem más államok érdekeit is.

Ilyen már a helyzet a mai világban, ahol minden összefügg egymással, és ahol egyik vagy másik ország külpolitikai lépéseinek sokféle, teljesen kiszámíthatatlan következményei lehetnek a világ különböző részein.

Egyszóval ma, jobban, mint bármikor, minden alapunk megvan rá, hogy megismételjük azt a tételt, amely mellett a Szovjetunió már évtizedekkel ezelőtt kiállt külpolitikájában: a béke oszthatatlan! Nem lehet a világ egyik térségében az enyhülés és az együttműködés hívének szerepében tetszelegni, másutt meg szítani a feszültséget és a bizalmatlanságot. Ez, enyhén szólva, ésszerűtlen, és nem felel meg az egyetemes béke érdekeinek, tehát a népek érdekeinek sem.

Elvtársak! Jelentős és fontos feladatok állnak előttünk, nemcsak a békés egymás mellett élésért vívott harcban, hanem más államokkal való új kapcsolatainknak a békés egymás mellett élés talaján való fejlesztésében is. Ezeknek a feladatoknak megvannak a sajátságaik és meghatározott követelményeket támasztanak.

L. I. Brezsnyev: Az SZKP és a szovjet állam külpolitikája.
Kossuth Könyvkiadó 1974. 535–542. old.

[20]

BESZÁMOLÓ A VIETNAMI DOLGOZÓK PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK VI. PLÉNUMÁN

(1954. JÚLIUS 15.)

(Részletek)

[...] Az Egyesült Államok vezette imperialista táborban egyre mélyülnek az ellentétek.

Nagy-Britannia és az Egyesült Államok között például vetélkedés folyik a földközi-tengeri és közel-keleti érdekekért. Az Egyesült Államok a maga oldalára állítja Pakisztánt, Új-Zélandot és Ausztráliát; ez a három ország az angolok táborához tartozott. A Távol-Keleten, a Kínával és Japánnal szemben folytatott politikában is vannak ellentétek az angolok és az amerikaiak között stb.

Az Egyesült Államok és Franciaország ellentétei: Az Egyesült Államok látszólag támogatja Franciaországot, de célja a zsarolás. Kényszeríti Franciaországot a francia–német szerződés megkötésére és rákényszeríti az Európa-hadseregről szóló egyezmény aláírására.[1] Ha Franciaország ilyen paktumokat köt, saját nyakára teszi a hurkot. Indokínában, a mi ellenállási háborúnk ügyében, az Egyesült Államok és Franciaország látszólag azonos álláspontot képvisel, valójában azonban az amerikaiak szeretnék kiszorítani a franciákat, közvetlenül akarják irányítani a bábkormányt. Hű kiszolgálójukat, Ngo Dinh Diemet[2] azért tolták előtérbe, hogy általa kezükben tarthassák a lakájkormányt.

[1] Az Európai Védelmi Közösség tervezetét tartalmazó 1952. májusi párizsi egyezmény ratifikálását a francia Nemzetgyűlés 1954. augusztus 30-án – a hatalmas tiltakozó mozgalom nyomására – elutasította.

[2] Ngo Dinh *Diem* (1901–1963) – az Egyesült Államok segítségével 1954 júniusában lett Dél-Vietnam miniszterelnöke. 1955-ben Bao Dai császár detronizálásakor államfőnek neveztette ki magát.

Az Európa-hadsereggel kapcsolatos amerikai politika megosztja a nyugat-európai országokat, valamint szakadást hoz létre az országokon belül is: a nép az amerikabarát kormányok ellen lép fel, s ellentétek mutatkoznak az amerikapárti és amerikaellenes tőkések között is. Az Egyesült Államok Ázsiában a Délkelet-ázsiai Védelmi Szerződést kívánja létrehozni, hogy az ázsiai népeket háborúban egymás ellen használhassa fel. Az amerikai politika igen reakciós, de az Egyesült Államok már számos vereséget szenvedett. Az amerikai imperialisták erőpolitikát folytatnak, atom- és hidrogénbombával fenyegetnek más országokat. A békevilágmozgalom azonban, amely fellép az erőpolitika, az atom- és a hidrogénbomba ellen, egyre erősebb lesz. [...]

Nem sokkal a genfi értekezlet és Dien Bien Phu-i győzelmünk előtt az Egyesült Államok kísérletet tett, hogy Franciaországgal, Nagy-Britanniával és még néhány országgal együtt „hivatalos közleményt" adjon ki, amely fenyegetéseket tartalmaz Kínával szemben, s igaztalanul az indokínai háborúba való beavatkozással vádolja. Intrikája azonban nem sikerült; Nagy-Britannia tiltakozást jelentett be, és a többi ország sem követte. Az amerikaiak ekkor megpróbálkoztak egy „közös akció" szervezésével, hogy megmentsék a franciákat Dien Bien Phunál. Nagy-Britannia azonban ezzel sem értett egyet, és megtagadták beleegyezésüket más országok is, s így az Egyesült Államok újabb vereséget szenvedett. Az Egyesült Államok igyekezett különböző eszközökkel meghiúsítani a genfi konferencia összehívását, és megbontani a békét. Külügyminisztere néhány napig jelen volt a konferencián, azután eltávozott. De a többi résztvevők folytatták a munkát, és értek is el bizonyos eredményeket.[3]

Az Egyesült Államok e sikertelen kísérletek után sem hagyott fel intrikusi tevékenységével, inkább még kitartóbban folytatta azt. Fokozta a Délkelet-ázsiai Védelmi Szerződés létrehozásának előkészítését. Az amerikai imperialisták kudarcai a mi táborunk győzelmei. Az Egyesült Államok a világbéke legveszedelmesebb ellensége; erőinket az amerikai imperialisták ellen kell összpontosítanunk.

Vietnam, Laosz és Kambodzsa népei szorosan összeforrtak. E három ország népének ellenállási háborúja napról napra jobban kibontakozik. Az országunk déli, középső és északi részén tevékenykedő partizánok ereje egyre fokozódik, sőt mondhatni, rohamosan nő. A hadsereg fő erői sorra aratják győzelmeiket mind a határ menti, mind a Hoa Binh-i, Thei Bac-i és más hadműveletekben. Az elmúlt győzelmek a Dien Bien Phunál aratott nagy diadallal együtt jelentős változásokat idéztek elő. Meghiúsítottuk Navarre tervét, tevékenységünk következtében megbukott a Laniel–Bidault-kormány, arra kényszerítettük a francia csapatokat, hogy vonják szűkebbre az általuk elfoglalt területek határait.[4]

Azért arattunk győzelmeket, mert hívek maradtunk a párt és a kormány politiká-

[3] Az Egyesült Államok 1954-ben nem csatlakozott a vietnami kérdés rendezéséről szóló genfi egyezményhez, amely csak ideiglenesen, az 1955-re tervezett választás megtartásáig osztotta két részre az országot.

[4] A francia kormány a Vietnamban harcoló francia csapatok élére 1953 májusában kinevezett Navarre tábornoktól remélte a győzelmet, aki 18 hónapra szóló „pacifikálási tervet" dolgozott ki. A Navarre új tervei alapján végrehajtott ütközetben, Dien Bien Phunál a francia csapatok vereséget szenvedtek, ami kormányválságot idézett elő Franciaországban. 1954 júniusában Laniel miniszterelnök és Bidault külügyminiszter helyét Mendès-France vette át.

jához, mert hadseregünk és népünk hősiesen küzdött, mert a baráti államok és a világ más országainak népei támogattak bennünket. Győzelmünk egyben a világ demokratikus és békemozgalmának közös győzelme is.

A katonai győzelemmel egyidejűleg kezdeti sikereket értünk el a feudalizmus ellen folytatott harcban is. A katonai győzelem megkönnyíti a tömegeknek a földpolitika megvalósítására való mozgósítását, az antifeudális fronton aratott diadal pedig ismét visszahat az antiimperialista frontra. Győzelmeink lelkesítik népünket és az egész világ népeit, erősítik helyzetünket Genfben, tárgyalóasztalhoz kényszerítik ellenségeinket. Franciaország jelenlegi követelései lényegesen eltérnek az 1947-es Bollaert-féle követelésektől.[5] Tehát az ellenállási háború kezdetétől mostanáig helyzetünk szilárdabb lett, az ellenségé pedig meggyengült. Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról, hogy az erős és a gyenge helyzet viszonylagos és nem abszolút. Nem szabad elbíznunk magunkat és lebecsülnünk az ellenséget. Győzelmünk megrémítette az amerikai imperialistákat. A Dien Bien Phu-i hadművelet után cselszövényeik, beavatkozási terveik megváltoznak, céljuk élezni a nemzetközi helyzetet, elnyújtani és kiterjeszteni az indokínai háborút, aláásni a genfi értekezletet, hogy minden eszközzel kiszorítsák Franciaországot és megkaparinthassanak három országot, Vietnamot, Kambodzsát és Laoszt, rabigába vessék népeiket.

Tehát az Egyesült Államok, mely a világ minden népének ellensége, a vietnami, a kambodzsai és a laoszi nép legfőbb és közvetlen ellenfele.

A nemzetközi és a belső helyzet változása következtében összehívták a genfi értekezletet. Ezen különösen élesen nyilvánultak meg az imperialisták ellentétei: Franciaország tárgyalni akart, Nagy-Britannia álláspontja nem volt világos, az Egyesült Államok pedig meg akarta hiúsítani az értekezletet. Ettől fogva az amerikaiak még jobban elszigetelődtek.

Jelenleg az amerikai imperialisták a világ népeinek legnagyobb ellenségei, s ők lesznek Indokína népeinek is legveszélyesebb és közvetlen ellenfelei, ezért minden erőnkkel ellenük kell fordulnunk. Minden egyes nem amerikabarát ember és ország – ha ideiglenesen is – egységfrontba tömörülhet velünk. Szilárd célkitűzésünk a béke, a függetlenség, az egység, a demokrácia. Elveinknek szilárdaknak kell lenniük, de módszereinknek hajlékonyaknak. Minden tevékenységünket össze kell kapcsolni, minden résznek össze kell hangolódnia az egésszel stb. Minden tevékenységünk meg kell hogy feleljen a helynek, az időnek és a körülményeknek.

A párt és a kormány helyes irányvonalát követve, a hivatásos pártmunkások és az egész nép szoros együttműködésének és fáradozásának alapján, felhasználva a baráti országok és az egész világ békeszerető népeinek támogatását, bizonyosan győzni fogunk. [...]

Ho Si Minh: A szabad Vietnamért.
Kossuth Könyvkiadó 1968. 36–40. old.

[5] A Bollaert-féle terv azt a célt szolgálta, hogy az indokínai francia gyarmatok megmaradjanak a Francia Unió keretében.

[21]

FÜGGETLENSÉGET, SZABADSÁGOT ÉS BÉKÉT VIETNAMNAK!

A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK MOSZKVAI NEMZETKÖZI TANÁCSKOZÁSÁNAK FELHÍVÁSA (1969. JÚNIUS 10.)

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása forró, harcos üdvözletét küldi a testvéri vietnami népnek, és teljes szívből jókívánságait fejezi ki az amerikai agresszió elleni harcban aratott történelmi sikereiért.

Külön üdvözletünket küldjük a vietnami nép élcsapatának, a Vietnami Dolgozók Pártjának és Központi Bizottságának, a nagy hazafinak és internacionalistának, Ho Si Minh elvtársnak, a nemzetközi kommunista mozgalom kimagasló személyiségének. A Vietnami Dolgozók Pártja védelmezi az ország érdekeit és a szocializmus előőrse Délkelet-Ázsiában.

Forró üdvözletünket küldjük a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Frontnak, Dél-Vietnam lakossága törvényes képviselőjének, az amerikai agresszióval szembeni ellenállási hősi harc kipróbált szervezőjének és vezetőjének. A DNFF politikai programja[1] képezi az alapját egész Dél-Vietnam lakossága egységének igazságos felszabadító harcában.

A tanácskozás fenntartás nélkül támogatja a DNFF Központi Bizottsága által 1969. május 8-án előterjesztett tíz pontot, „a vietnami probléma általános megoldásának elveit és fő tartalmát mint a vietnami béke helyreállításához való hozzájárulást".

Ez a program a Vietnamra vonatkozó 1954-es genfi megállapodás alapelveiből és a jelenlegi vietnami helyzetből indul ki. Alapja a DNFF ötpontos politikai programja és állásfoglalása, és megfelel a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormánya négypontos állásfoglalásának.[2] A dél-vietnami probléma javasolt megoldása teljességgel megfelel a vietnami nép nemzeti jogainak és a világbéke érdekeinek. Szavatolja a vietnami nép önrendelkezési jogát és a tartós vietnami békét, s megfelel Indokína más népei érdekeinek is.

A vietnami nép joga a harcra hazája védelmében – ez minden nép szent és sérthetetlen joga az önvédelemre.

A vietnami nép harca a szabadságért és a függetlenségért mélységes tiszteletet és elragadtatást kelt a népekben. A vietnami nép állhatatossága, hősiessége és győzelembe vetett hite példa és ösztönzés az imperializmus ellen, a béke megőrzéséért,

[1] A DNFF 1967. augusztus 11–12-én tartott rendkívüli kongresszusa fogadta el az új politikai programot.

[2] A VDK kormányának 1965. április 8-i négypontos állásfoglalása a vietnami probléma rendezéséről.

a népeknek a kizsákmányolás és leigázás alóli felszabadításáért vívott harcban. Hazáját védelmezve, a vietnami nép egyszersmind teljesíti internacionalista kötelességét és a világbéke megőrzésének magasztos ügyét szolgálja. A vietnami nép mélységesen igazságos harcában tántoríthatatlanul és szolidárisan e nép oldalán álltunk, állunk és fogunk állni.

A vietnami népnek az amerikai agresszió elleni hősies harca egyik legfontosabb alkotórésze a szocializmus és az imperializmus, a haladás és a reakció között folyó világméretű küzdelemnek.

A vietnami fegyveres intervenciót folytatva, az Egyesült Államok imperialista erői megkísérelték, hogy szétzúzzák az egyik szocialista előőrsöt Ázsiában, Indokína népei elől elzárják a békéhez, a szabadsághoz és a haladáshoz vezető utat, csapást mérjenek Ázsiában, Afrikában és Latin-Amerikában a forradalmi nemzeti felszabadító mozgalomra, próbára tegyék a szocialista országok és minden imperialistaellenes erő szolidaritásának szilárdságát.

Az amerikai imperializmus erre irányuló tervei kudarcra vannak ítélve.

A szocialista országok, elsősorban a Szovjetunió és a világ minden más békeszerető népének hatalmas támogatásával a vietnami nép megmutatta az Egyesült Államoknak, az imperializmus leghatalmasabb erejének, hogy hatalma nem korlátlan.

Az amerikai intervenciósoknak a vietnami nép ellen elkövetett barbár bűnei, biológiai, vegyi és más tömegpusztító eszközök alkalmazása – a szó szoros értelmében népirtás – felháborították az emberiség lelkiismeretét. Minden nép előtt leleplezték az imperializmus valódi, embertelen lényegét.

Mindez az agresszor növekvő politikai és morális elszigetelődéséhez vezetett a legszélesebb rétegek között, beleértve néhány tőkésország uralkodó köreit is. Magában az Egyesült Államokban a lakosság egyre szélesebb körei lépnek fel a vietnami szennyes háború ellen, amelynek következményei megrázzák az amerikai társadalmat.

A vietnami nép hősi eposza a népek imperialistaellenes mozgalmának egyik meghatározó tényezője, amely kifejezést nyer az ifjúság és a diákok harci cselekedeteiben is.

Gigászi katonai gépezetének felhasználása ellenére, az agresszor kénytelen volt feltétel nélkül abbahagyni a VDK területének bombázását[3] és négyhatalmi tárgyalásokat kezdeni a DNFF egyenjogú részvétele mellett. Dél-Vietnamban a népi felszabadító fegyveres erők szüntelenül súlyos csapásokat mérnek az amerikai intervenciósokra és bábjaikra. Dél-Vietnam területének túlnyomó részén népi hatalmat hoztak létre. A hitelét vesztett bábrezsim csupán az amerikai imperializmus szuronyaira támaszkodik.

Mindez a hős vietnami nép, a szocialista világrendszer, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom, minden békeszerető és haladó erő fontos sikere.

Vietnam sikeres harca tükrözi a nemzetközi erőviszonyokban bekövetkezett változásokat, a szocializmus, a demokrácia és a nemzeti felszabadítás erőinek világméretekben növekvő hatalmát.

A Vietnamot az amerikai agresszióval szemben támogató széles körű mozgalomban világos és konkrét kifejezést nyert a nemzetközi kommunista mozgalom, továbbá

[3] Az Amerikai Egyesült Államok 1968. november 1-én függesztette fel a VDK területének bombázását.

minden imperialistaellenes erő törekvése is az összeforrottságra és az akcióegységre az emberiség közös ellensége, az imperializmus ellen vívott harcban.

A vietnami hazafiak harca bizonyítja, hogy az a nép, amely következetesen küzd az imperializmus ellen, a szabadságért és a függetlenségért, és amelynek oldalán ott áll a Szovjetunió, az összes szocialista ország, valamint a világ minden békeszerető ereje - legyőzhetetlen.

Minél erősebb a nemzetközi kommunista mozgalom és az összes antiimperialista erő egysége és összeforrottsága a közös ellenség, az imperializmus elleni harcban, annál nagyobbak sikerei.

Minél határozottabban emelik fel a kommunista és munkáspártok a népek szabadságának zászlaját és minél határozottabban állnak az agresszió imperialista politikája elleni harc élére, annál szélesebb méretekben és annál hatékonyabban fejlődik a néptömegek antiimperialista mozgalma.

Az Egyesült Államok militarista körei, súlyos kudarcaik ellenére, még mindig nem mondtak le Vietnammal kapcsolatos agresszív neokolonialista terveikről, és továbbra is megkísérlik háborúval elérni a vietnami kérdés megoldását. Makacsul szélesítik a háborús konfliktust, amint ezt a laoszi területek fokozódó bombázása és a semleges Kambodzsa elleni állandó provokációk is mutatják.

Az Egyesült Államok kormánya és annak képviselői Párizsban csökönyösen elutasítják, hogy érdemben és reálisan tárgyaljanak a Vietnami Demokratikus Köztársaság és a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front igazságos követeléseiről, kiváltképpen az amerikai és a dél-vietnami agresszió más résztvevői csapatainak teljes és feltétel nélküli kivonásáról. Ehelyett demagóg manőverekkel megkísérlik a nemzetközi közvélemény félrevezetését és nyomás alkalmazásával akarnak a tárgyalóasztalnál olyan eredményeket kicsikarni, amelyeket nem tudtak elérni a harcmezőn.

Kitérnek az alapkérdés elől, nevezetesen, hogy teljesen és fenntartás nélkül kivonják az Egyesült Államok és csatlósai haderőit Dél-Vietnamból, és az úgynevezett kölcsönös csapatkivonás mellett kardoskodnak.

Ily módon egyenlőségjelet tesznek az agresszor és az agresszió áldozata közé. Ámde az amerikai imperializmusnak sohasem sikerül elkendőznie azt a tényt, hogy Vietnam ellen agressziót indított, s azt makacsul folytatja. Az amerikaiak vietnami agressziója szüntelenül veszélyezteti az egyetemes békét, leplezetlenül kihívja a békéért, a nemzeti függetlenségért, a demokráciáért és a társadalmi haladásért küzdő népeket. A nemzetközi kommunista és munkásmozgalom, híven a proletár internacionalizmus elveihez, a testvéri szolidaritás szellemében a jövőben is megadja a vietnami népnek a szükséges segítséget mindaddig, amíg igazságos ügye véglegesen győzedelmeskedik. A kommunista és munkáspártok ezzel jelentősen hozzájárulnak az egyetemes béke, a szabadság és a szocializmus ügyéhez.

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása teljes határozottsággal kijelenti, hogy a vietnami problémát csakis a vietnami nép alapvető nemzeti jogainak biztosításával lehet igazságosan megoldani. Most, amikor fontos szakaszba lépett a vietnami nép harca, amikor a Vietnami Demokratikus Köztársaság és a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front kezdeményezésére megteremtődtek a szükséges feltételek egy igazságos politikai rendezésre, követeljük:

– az Egyesült Államok hagyjon fel obstrukciós álláspontjával a párizsi négyhatalmi értekezleten;

– az Egyesült Államok haladéktalanul hagyja abba agressziós cselekményeit Vietnamban, teljesen és feltétel nélkül vonja ki haderőit és csatlósainak haderőit Dél-Vietnamból;

– az Egyesült Államok ismerje el Dél-Vietnam népének azt a jogát, hogy külföldi beavatkozás nélkül, saját maga oldja meg belső problémáit;

– az Egyesült Államok vessen véget mindazoknak a cselekményeknek, amelyek a VDK szuverenitása és biztonsága ellen irányulnak;

– az Egyesült Államok vessen véget laoszi beavatkozásának és agressziójának, szüntesse meg Kambodzsa területi integritásának megsértését, ismerje el ezen ország határait, mondjon le agressziós céljairól Délkelet- és Kelet-Ázsia más országaiban és szigorúan tartsa tiszteletben az 1954. és 1962. évi genfi megállapodásokat;

– Thaiföld, Új-Zéland, Ausztrália és a dél-koreai bábrezsim, valamint az NSZK és Japán hagyja abba az Egyesült Államok vietnami agressziójában való nyílt vagy álcázott részvételét!

A kommunisták sokmilliós seregének nevében felhívással fordulunk minden becsületes emberhez, mindenkihez, akinek drága a béke, az igazság, a népek szabadsága és függetlensége:

Még határozottabban emeljék fel tiltakozó szavukat világszerte az amerikai imperializmus bűnös vietnami háborúja ellen!

Még tevékenyebben vegyenek részt a hős vietnami népet támogató nemzetközi szolidaritási mozgalomban!

Követeljék az Egyesült Államok és csatlósaik haderőinek kivonását Vietnamból!

Követeljék a vietnami kérdés haladéktalan, békés rendezését a vietnami nép elidegeníthetetlen jogának biztosítása alapján!

Támogassák a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front tíz pontját!

Felhívjuk az antiimperialista és a békeszerető erőket, hogy az amerikai agresszió ellen küzdő vietnami nép támogatására haladéktalanul indítsanak újabb, az eddiginél hathatósabb és összehangolt akciókat!

Bojkottálják a katonák, a fegyverek és a hadianyagok szállítását az intervenciósok és csatlósaik számára!

Július 20-át, a genfi megállapodás aláírásának napját nyilvánítsák a Vietnammal való szolidaritás nemzetközi napjának, az amerikai agresszió beszüntetéséért vívott harc napjának!

Tisztelet és dicsőség a hős vietnami népnek, amely önfeláldozó harcot vív a függetlenségért és a szabadságért!

Emeljék magasra a nemzetközi szolidaritás zászlaját!

Függetlenséget, szabadságot és békét Vietnamnak!

A vietnami nép igaz ügye győzni fog!

A kommunista és munkáspártok nemzetközi tanácskozása, Moszkva 1969. Kossuth Könyvkiadó 1969. 35–38. old.

III

A SZOCIALIZMUS ÉS A KOMMUNIZMUS ÉPÍTÉSÉNEK ÚTJÁN

[22]

A NEMZETI DEMOKRATIKUS FRONT PROGRAMJA AZ ORSZÁG IRÁNYÍTÁSÁRA[1]

A ROMÁN KOMMUNISTA PÁRT JAVASLATA (1945. JANUÁR 29.)

A Nemzeti Demokratikus Front (NDF) minden erejét megfeszítve fáradhatatlanul és kitartóan harcolt azért, hogy Románia, miután lerázta magáról a hitlerista igát és hadat üzent a fasiszta Németországnak, határozottan és végérvényesen a demokratikus bel- és külpolitika útjára lépjen.

Annak eredményeképpen, hogy a Vörös Hadsereg és az oldalán harcoló román hadsereg gyorsan kiűzte a hitlerista megszállókat, hazánk megmenekült sok olyan pusztítástól, amilyet a hitleristák más országokban véghezvittek.

A fegyverszünet[2] nagylelkű feltételei, a szovjet kormány Románia iránt tanúsított jóindulatú magatartása, hazánk természeti kincsei – mindezek kedvezőbb feltételeket teremtettek ahhoz, hogy hazánk újjáépítése gyorsabb ütemben haladhatott, mint más fasiszták feldúlta országoké.

[1] Az 1944. augusztus 23-án, a szovjet csapatok gyors előnyomulása idején kirobbant népfelkelés – tisztek és a király közreműködésével – megdöntötte Ion Antonescu tábornok fasiszta kormányát. A népfelkelés nyomán Románia szakított a fasiszta blokkal, hadat üzent Németországnak és a szovjet csapatok oldalán részt vett Magyarország felszabadításában. Augusztus 23-a után Románia politikai rendszerében lényeges változás még nem történt. Az új kormányban a tábornokok és a burzsoá politikusok voltak többségben; a két munkáspártot egy-egy miniszter képviselte. A Nemzeti Demokratikus Front 1944. október 12-én alakult: a Román Kommunista Párt, a Román Szociáldemokrata Párt, az Ekésfront, a Nemzeti Néppárt, a Tatarescu-féle Nemzeti Liberális Párt, az Anton Alexandrescu vezette Nemzeti Parasztpárt és a Magyar Népi Szövetség részvételével.

[2] Az 1944. szeptember 12-én aláírt fegyverszünet többek között a politikai rendszer demokratizálására, a fasiszta szervezetek felszámolására, a nemzetiségi elnyomás megszüntetésére kötelezte Romániát, egyben elismerte az ország függetlenségét.

E kedvező feltételek ellenére hazánk még most is nehéz helyzetben van és gazdasági csőd, nemzeti összeomlás fenyegeti. Ennek oka az az antidemokratikus politika, amelyet a Nemzeti Parasztpárt[3] és a Nemzeti Liberális Párt[4] vezető köreiben található reakciós elemek folytattak a kormányon belül és kívül: a demokratizálás elleni tevékenységük, a fegyverszüneti feltételek végrehajtásával szembeni szabotázsakcióik, és ellenállásuk, amely az égetően szükséges társadalmi-gazdasági reformok meghiúsítására irányul.

A reakciós körök antidemokratikus politikája és a fegyverszüneti feltételek teljesítésének szabotálása a Szovjetunió növekvő bizalmatlanságát váltotta ki a román kormányokkal szemben, amelyekben túlsúlyban voltak a reakciós elemek.

A faji-soviniszta politika és az Észak-Erdélyben működő fasiszta bandák bűnös tettei következtében, valamint a fegyverszüneti feltételek teljesítésével szembeni illojális magatartás következményeként Észak-Erdély még mindig el van választva az ország többi részétől.[5] Ezen okoknál fogva a nagy szövetségesek oldalán harcoló Románia még mindig nem tudta kivívni a társhadviselő ország elnevezést, még kevésbé azt, hogy szövetséges országnak ismerjék el.

Ugyanezért nem tudta Románia helyreállítani gazdasági kapcsolatait a Szovjetunióval, noha ez égetően szükséges lenne azoknak a nyersanyagoknak a beszerzéséhez, amelyekre e nehéz időkben iparának és mezőgazdaságának olyannyira szüksége van. Az augusztus 23-ától mostanáig felhalmozott tapasztalatok világosan mutatják az egész román népnek, hogy a túlnyomórészt reakciós elemekből álló kormányok hatalomra jutása zavarja az őszinte és tartós barátság kialakítását a Szovjetunióval és más demokratikus országokkal, akadályozza az ország teljes demokratizálásának folyamatát, kivezetését jelenlegi nehéz helyzetéből, és végső fokon gátolja abban, hogy elfoglalja helyét a szabadság- és békeszerető népek sorában.

A koalíciós kormányok eddigi tapasztalata világosan mutatja, hogy az országnak és a román népnek *következetesen demokratikus kormányra*, az NDF – minden demokratikus erő – kormányára van szüksége, azoknak az erőknek a kormányára, amelyek szorosan összefonódtak az életfontosságú probléma sürgős megoldására irányuló programjuk alapján.

Csak a *Nemzeti Demokratikus Front kormánya* képes eloszlatni a Szovjetunión ak és szövetségeseinek Romániával szemben táplált bizalmatlanságát.

Csak az NDF kormánya vethet véget a spekulációnak, a drágaságnak, a gazdasági káosznak, és csak ez a kormány képes gyorsabban megszabadítani szenvedéseiktől a néptömegeket: a munkásokat, a földműveseket, az alkalmazottakat és az értelmiségieket.

Csak az NDF kormánya képes bizalmat ébreszteni mindazokban, akik részt kíván-

[3] A Nemzeti Parasztpártot demokrata értelmiségiek alakították és vezették; tömegbázisa a parasztság volt.

[4] A Nemzeti Liberális Párt a nagyipari és a pénzügyi burzsoázia mérsékelten liberális pártja volt.

[5] 1944 őszén, amikor a nacionalista Maniu-gárdisták tömeges megtorlást folytattak a magyar lakosság ellen, a szovjet főparancsnokság saját katonai igazgatása alá helyezte Észak-Erdélyt. Az 1945. március 6-án megalakult, Petru Groza vezette első demokratikus kormány rendezte a nemzetiségi kérdést, ezért a szovjet hadsereg megszüntette a katonai igazgatást.

nak venni hazánk gazdasági és pénzügyi újjáépítésében: az iparosokban, a kereskedőkben, a kézművesekben és másokban, biztosítva az összes nemzetgazdasági tényező normális tevékenységét.

*

Az életfontosságú problémák megoldására a Nemzeti Demokratikus Front a román népnek a következő *kormányprogramot* javasolja, amely azonnali intézkedéseket helyez kilátásba a nemzet megmentése és felvirágoztatása érdekében:

1. Maximálisan hatékony részvétel a háborúban az Egyesült Nemzetek oldalán a hitlerizmus lehető leggyorsabb szétzúzása és a népek felszabadítása céljából. Katonai ütőerőnket úgy növelhetjük, ha erősítjük és demokratizáljuk a hadsereget, megszilárdítjuk a fegyvertársi viszonyt a Vörös Hadsereg és hadseregünk között, fokozzuk a termelést és a front teljes ellátását hadianyaggal, élelmiszerrel, ruházattal stb.

2. A fegyverszüneti megállapodás feltételeinek szigorú teljesítése, ami az egyik legfontosabb biztosíték arra, hogy elnyerhetjük az Egyesült Nemzetek, különösen a Szovjetunió bizalmát és barátságát.

3. Az összes demokratikus országhoz, de mindenekelőtt nagy szomszédunkhoz, a Szovjetunióhoz fűződő őszinte és tartós baráti kapcsolatok megteremtése.

4. Demokratikus, az országban együtt élő nemzetiségek testvériségét biztosító politika folytatása. Ez lehetővé tenné számunkra Észak-Erdély bekapcsolását, amelyet az 1944. augusztus 23-a után a kormányba bejutott fasiszta elemek soviniszta és reakciós politikája szakított el az ország többi részétől.

5. Rendszeres árucsere megteremtése minden demokratikus országgal, különösen a Szovjetunióval és a szomszédos országokkal, hogy biztosítsuk országunk ellátását nyersanyaggal és a szükséges felszerelésekkel (ipari berendezések, mezőgazdasági gépek stb.), hogy intenzívebbé tegyük termelésünket és elhárítsuk az éhínség veszélyét.

6. Annak érdekében, hogy az ország gazdasági életét újjáélesszük és fejlesszük, hogy a parasztság életszínvonalát emelhessük, megszilárdítsuk a demokráciát és alátámasszuk az NDF kormányának hadviselési erőfeszítéseit, azonnali agrárreformot kell végrehajtani.

Ebből a célból az NDF kormánya

a) elkobozza azokat a földeket, amelyek háborús bűnösök, a németekkel együtt elmenekült, vagy a birtokaikon a mezei munkát szabotáló födbirtokosok tulajdonában vannak;

b) elkobozza az egyéb földbirtokosok tulajdonában levő, 50 hektárnál nagyobb földterületeket. Az egyházak és a kolostorok földjeire az elkobzás nem terjed ki;

c) az elkobzott földekből olyan 5%-os tartalékalapot képez, amely az állam rendelkezésére áll majd, hogy földet osszon az ország olyan vidékein élő parasztoknak, ahol nincsen elegendő megművelhető föld;

d) mezőgazdaságigép-kölcsönzőket hoz létre, traktorokkal, ekékkel, vetőgépekkel, magtisztító gépekkel és egyéb gépi berendezésekkel, amelyeket minimális díjért a parasztok rendelkezésére bocsátanak;

e) a parasztoknak juttatandó elkobzott földek árát az éves termés értékének arányában állapítják meg. Az árat az államnak kell befizetni 10 év alatt, egyenlő részletekben.

7. Az NDF kormánya eltávolítja a társadalmi és magántulajdonban levő vállalatok éléről a fasiszta, antonescuista elemeket és a szabotőröket. Szigorú intézkedéseket léptet életbe a szabotázs és a spekuláció ellen, támogatást nyújt viszont minden olyan iparosnak, kereskedőnek, kézművesnek stb., aki becsületesen közreműködik a vállalatok helyreállításában, a termelés újjászervezésében és fellendítésében az ország gazdasági életének fejlesztése érdekében.

8. Az NDF kormánya emelni fogja a gazdaság és a művelődés színvonalát, javítja a munkások, valamint az állami és magánszervezetek összes dolgozójának orvosi ellátását. Megkülönböztetett gondoskodásban fogja részesíteni a frontharcosokat és családjukat.

9. Az NDF kormánya demokratikus szellemben átszervezi a hadsereget; eltávolítja onnan a reakciós és fasiszta elemeket; a szolgálati előléptetést a parancsnokok erkölcsi tekintélye és szakmai felkészültsége alapján eszközli. Biztosítja a Szovjetunióban levő hadifoglyok mielőbbi hazatérését.

10. Az NDF kormánya letartóztatja és a bíróságnak adja át a háborús bűnösöket; teljesen felszámolja a légionista mozgalmat és a Hitler-fasizmus minden maradványát. Megtisztítja az államapparátust minden fasiszta és fasisztabarát elemtől.

Az NDF kormánya következetes antifasiszta politikájával és az Egyesült Nemzetek, de különösképpen a Szovjetunió iránti őszinte baráti politikájával képes lesz elérni, hogy Románia legyőzött országból a demokratikus országok nagy családjának egyenlő tagjává váljék, és ezzel biztosítsa a román állam függetlenségét, szuverenitását, biztonságát és gazdasági felvirágzását.

A Nemzeti Demokratikus Front felszólít minden hazafit, minden igaz demokratát, minden politikai és szakmai csoportosulást, hogy az e programban kifejtett, az ország és a nép számára létfontosságú problémák megoldása érdekében csatlakozzon a kormányprogramhoz és lépjen az NDF soraiba.[6]

Eredetileg megjelent: Scînteia, 1945. január 29.
Közli: Rumünija vgodü narodno-demokraticseszkoj revoljucii 1944–1947. Moszkva 1974.
311–314. old.

[6] E programnak fontos szerepe volt abban, hogy a demokratikus erők lemondásra kényszerítették a kormányt. Megalakult Románia első demokratikus kormánya, és meggyorsult az ország politikai, gazdasági és társadalmi rendszerének átalakítása.

[23]

A NÉMET SZOCIALISTA EGYSÉGPÁRT IRÁNYELVEI ÉS CÉLKITŰZÉSEI[1]

(1946. ÁPRILIS 21.)

A tizenkét évi fasiszta diktatúra, a hatéves háború a német népet történelmének legszörnyűbb gazdasági, politikai és erkölcsi katasztrófájába taszította.

Németország romhalmazzá változott.

A Hitler-fasizmus a finánctőke legvadabb reakciós és imperialista részének, a hadiipari konszernek, a nagybankok urainak és a nagybirtokosoknak volt a hatalmi eszköze.

A fasizmus a munkásosztály megosztottsága folytán jutott hatalomra. A legkíméletlenebb terrorral semmisítette meg az összes demokratikus szabadságjogot, és Németországot katonai fegyházzá változtatta.

Ezzel szabaddá vált az út a gátlástalan háborús politika előtt. A német imperializmus világhatalmi törekvései érdekében meggondolás nélkül feláldozta a munkások, a parasztok, az iparosok, az értelmiségiek és elsősorban a fiatalság millióinak életét és egzisztenciáját, kockára tette a nemzet létét és jövőjét.

Hol a kiút a katasztrófából?

A militarizmus, az imperialista hatalmi és háborús politika kétszer döntötte a legnagyobb nemzeti szerencsétlenségbe Németországot.

A béke biztosítása, a német gazdaság újjáépítése és Németország egységének fenntartása megköveteli a Hitler-fasizmus maradványainak megsemmisítését, a militarizmus és az imperializmus felszámolását.

A reakciónak nem szabad soha többé uralomra jutnia!

Ennek legfontosabb feltétele a munkásmozgalom egysége és valamennyi antifasiszta-demokratikus párt szövetsége.

A németek közül a dolgozók szenvedtek a legtöbbet s viselték a legsúlyosabb terheket. Ők a nép túlnyomó többsége. Az ő vállukra nehezedik elsősorban az újjáépítés és a jóvátétel terhe.

Az új, demokratikus Németország sorsát ezért az alkotó népnek kell meghatároznia.

A munkásosztály egyesíteni fogja a nép összes demokratikus és haladó köreit. A munkásosztály a legkövetkezetesebb demokratikus erő és a leghatározottabban küzd az imperializmus ellen. Az az erő, amely leküzdi majd nemzeti szerencsétlenségünket.

Csak a munkásosztálynak van nagy történelmi célkitűzése – a szocializmus.

[1] A Német Szocialista Egységpárt irányelveit és célkitűzéseit Németország Kommunista Pártja és Németország Szociáldemokrata Pártja egyesülési kongresszusán (1946. április 21—22.) fogadták el.

Ezért, szövetségben a dolgozókkal, a munkásosztályé a jövő.

A múlt keserű tapasztalatai[2] arra tanítanak, hogy a munkásosztály csak akkor irányíthatja majd az új, szabad, oszthatatlan német köztársaság építését, csak akkor láthat hozzá valamennyi politikai, gazdasági, kulturális és szellemi kapcsolat átalakításához, a szocializmus építéséhez, ha leküzdi soraiban a szakadást, ha megteremti a Német Szocialista Egységpártot és az egész dolgozó népet maga köré tömöríti.

Ezért Németország Szociáldemokrata Pártjának és Németország Kommunista Pártjának egyesülése az idő halaszthatatlan parancsa!

E megfontolásokból kiindulva a Német Szocialista Egységpárt a következő irányelvek és célkitűzések alapján alakul meg:

I. A JELEN KÖVETELMÉNYEI

1. Az összes háborús bűnös és gonosztevő megbüntetése. A hitleri uralom maradványainak felszámolása a törvényhozásban és az államigazgatásban. Az egész közélet, a hivatalok és a gazdasági irányítás megtisztítása a fasisztáktól, a reakciósoktól.

2. A tőkés monopóliumok megszüntetése, a háborús bűnösök, a fasiszták és a háborúban érdekelt személyek vállalatainak átadása az önkormányzati szervek kezébe.

3. A reakciós militarizmus megsemmisítése, a nagybirtokosok megfosztása a hatalomtól, és demokratikus földreform végrehajtása.

4. Az önkormányzat kiépítése demokratikus választások alapján. A közintézmények és a gazdaság irányítása becsületes demokraták és kipróbált antifasiszták által. Rátermett dolgozók rendszeres kiképzése az önkormányzati szervekbe tisztviselőknek, tanítóknak, népbíráknak és üzemvezetőknek, a nők különleges előnyben részesítésével.

5. A közüzemek, a természeti kincsek és a bányák, a bankok, a takarékpénztárak és biztosítóintézetek átadása a községeknek, tartományoknak, vagy az össznémet kormánynak. A vállalatoknak gazdasági kamarákban való egyesítése a szakszervezetek és szövetkezetek egyenjogú közreműködésével. A szövetkezeti rendszer maximális előmozdítása. A vállalkozói nyereség korlátozása és a dolgozók védelme a kapitalista kizsákmányolással szemben.

6. A gazdaság felépítése és a valuta rögzítése gazdasági tervek alapján. A közszükségleti cikkek termelésének tervszerű előmozdítása az iparban és a kézműiparban a magánkezdeményezés bekapcsolásával. A mezőgazdaság lehető legnagyobb arányú fejlesztése és intenzívebbé tétele. A lerombolt városok újjáépítése, valamint a közlekedésnek és a forgalom biztonságának gyors ütemű helyreállítása. Németországnak a nemzetközi árucserébe való újrabekapcsolódásához szükséges alapok megteremtése, a közszükségleti cikkek exportja és a hiányzó nyersanyagok és élelmiszer importja

[2] A német szociáldemokraták jobboldali vezetői többször is elutasították Németország Kommunista Pártjának együttműködési javaslatait a fasizmus ellen folytatott harcban.

révén, valamint nemzetközi áruhitel segítségével. A hitelrendszer újjáépítése nyilvános hitelintézetek létesítésével. Munkalehetőség teremtése minden dolgozó számára. A néptömegek létfontosságú élelmiszer-, ruha-, lakás- és fűtési szükségleteinek biztosítása.

7. Demokratikus adóreform. Az adórendszer egyszerűsítése az összes adónemek szoros összekapcsolásával. Az adókivetésnél a szociális helyzet fokozott figyelembevétele. A gazdagabbak viseljék a nagyobb háborús terheket.

8. A demokratikus népjogok biztosítása. A szóban, képben és írásban kifejezett véleménynyilvánítás szabadsága, a demokratikus állam biztonságának a reakciós merényletek elleni védelme mellett. Gondolat- és vallásszabadság. Minden állampolgár törvény előtti egyenlősége fajra és nemre való tekintet nélkül. A nők egyenjogúsága a közéletben és a hivatásban. A személyiség állami védelme. Demokratikus jogi és igazságügyi reform.

9. Az egyesülési, a sztrájkjog és a bértarifa védelmének biztosítása. Az üzemi tanácsok elismerése a munkások és alkalmazottak törvényes képviselőjeként. Az üzemi tanácsok egyenjogú közreműködése minden üzemi és termelési kérdésben.

10. A nyolcórás munkanap törvényesítése. A törvényes munkavédelem kiépítése, különösen a nők és fiatalkorúak részére. Egységes társadalombiztosítás kiépítése valamennyi dolgozó bevonásával. A szociális gondoskodás, az anya-, gyermek- és ifjúságvédelem újjászervezése. A fasizmus áldozatairól való különleges gondoskodás, az áttelepülők és a hazatérők támogatása.

11. Az egész művelődés- és oktatásügy demokratikus reformja. Az egységes iskolai oktatás kiépítése. Az ifjúságnak a demokrácia, a népek közötti barátság és az igazi humanitás szellemében való nevelése. Minden németnek joga van az adottságainak és képességeinek megfelelő művelődésre. Az egyház különválasztása az államtól és az iskolától. Németország kulturális megújhodása; az irodalom, a művészet és a tudomány fejlesztése.

12. Németország egységének helyreállítása mint antifasiszta parlamentáris-demokratikus köztársaság. Központi kormány alakítása az antifasiszta-demokratikus pártok részvételével.

13. A Hitler-rendszer által más népeknek okozott károkért járó jóvátétel kötelezettségének elismerése. Átlagos európai életszínvonal biztosítása a német nép számára a három nagyhatalom potsdami értekezletének megfelelően.

14. A legélesebb harc a faji uszítás és a más népekkel szembeni mindennemű uszítás ellen. Békés és jószomszédi egymás mellett élés más nemzetekkel.

II. A SZOCIALIZMUSÉRT VÍVOTT HARC

A jelen követelményeinek megvalósításával a kapitalista kizsákmányolási és elnyomási rendszer, valamint a kapitalista termelési mód anarchiája nem szűnik meg, a béke nincs végleg biztosítva.

A Német Szocialista Egységpárt célja minden kizsákmányolás és elnyomás, a gazdasági válságok, a szegénység, a munkanélküliség és az imperialista háborús fenyege-

tés megszüntetése. Ezt a célt, népünk nemzeti és társadalmi létkérdéseinek megoldását, csak a szocializmus által érhetjük el.

A Német Szocialista Egységpárt harcol a termelési eszközök tőkés tulajdonának megszüntetéséért, a társadalmi tulajdon megteremtéséért. A tőkés árutermelés helyett a társadalom érdekében végzett szocialista társadalmi termelést kell megvalósítani. A polgári társadalomban a munkásosztály kizsákmányolt és elnyomott osztály, ez alól csak úgy szabadíthatja fel magát, ha egyidejűleg az egész társadalmat örökre felszabadítja a kizsákmányolás és elnyomás alól és felépíti a szocialista társadalmat. A szocializmus minden nép, minden ember számára biztosítja jogainak szabad gyakorlását, képességeinek kibontakoztatását. Csak a szocializmus elérkezésével lép az emberiség a szabadság és az általános jólét birodalmába.

A szocialista társadalmi rend felépítésének legfontosabb előfeltétele, hogy a munkásosztály meghódítsa a politikai hatalmat. Ehhez szövetségre lép a többi dolgozóval.

A Német Szocialista Egységpárt ezért az új államért a demokratikus köztársaság talaján harcol.

A Németországban fennálló sajátos helyzet a reakciós államhatalmi apparátus szétzúzásával és egy demokratikus állam új gazdasági alapon való felépítésével jött létre. Ez lehetőséget teremtett arra, hogy a reakciós erők hatalmi eszközökkel és polgárháborúval ne tudják útját állni a munkásosztály végleges felszabadításának. A Német Szocialista Egységpárt arra törekszik, hogy demokratikus úton vívja ki a szocializmust; ám ha a tőkésosztály elhagyja a demokrácia talaját, forradalmi eszközökhöz fog nyúlni.

III. A NÉMET SZOCIALISTA EGYSÉGPÁRT JELLEGE

Az egyesült munkásmozgalom történelmi feladata, hogy tudatosan és egységesen alakítsa a munkásosztály és a nép harcát. A Német Szocialista Egységpárt feladata, hogy a munkásosztály jelenlegi törekvéseit a szocializmusért való harc irányába terelje, e történelmi küldetésének teljesítése során vezesse a munkásosztályt és az egész népet.

A Német Szocialista Egységpárt csak akkor folytathatja sikeresen harcát, ha egyesíti a dolgozók legjobb és leghaladóbb erőit, és ha érdekeik képviselete által az alkotó nép pártjává válik.

Ez a harci szervezet tagjainak demokratikus határozathozatali jogán, az összes vezető pártszerv demokratikus választásán, valamint a párt valamennyi tagjának, küldöttjének, megbízottjának és vezető szervének a demokratikusan hozott határozatokhoz való kötöttségén alapszik.

A dolgozók érdekei minden kapitalista országban egyformák. A Német Szocialista Egységpárt ezért minden ország osztályöntudatos dolgozóival egynek érzi magát. Együtt érez a világ békeszerető és demokratikus népeivel.

A Német Szocialista Egységpárt mint az ország független pártja harcol népének valódi nemzeti érdekeiért. Mint német szocialista párt a leghaladóbb és a legjobb nemzeti erő, amely minden energiával fellép a partikuláris tendenciák ellen, Németország gazdasági, kulturális és politikai egységéért.

A Német Szocialista Egységpárt ezeknek az irányelveknek és követeléseknek megfelelően programot ad, amelyet a pártvezetőség a tagság elé terjeszt és a soron következő rendes pártkongresszuson szavazásra bocsát.

A szocialista mozgalom egysége Németország egységének legjobb biztosítéka! Ez biztosítja majd a szocializmus győzelmét!

A szocializmus a jövő zászlaja!

Ennek a jegyében győzni fogunk!

Dokumente 1943 —1949. Um ein antifaschistisch-demokratisches Deutschland. Berlin 1968. 257–262. old.

[24]

LEGYETEK EGYSÉGESEK ÉS ELSZÁNTAK, S AZ IGAZSÁG GYŐZNI FOG![1]

KLEMENT GOTTWALD[2] BESZÉDE A PRÁGAI ÓVÁROS TÉREN (1948. FEBRUÁR 21.)

Polgártársak és polgártársnők, elvtársak és elvtársnők, testvérek, drága barátaim!

Engedjétek meg, hogy mint a kormány elnöke először is röviden összefoglaljam a jelenlegi kormányválság okait és hátterét, azután pedig felvázoljam a kérdések megoldásának útját, azt az utat, amely a nép, a nemzet és a köztársaság érdekeit szolgálja. Ismeretes, hogy a Nemzeti Szocialista Párt, a Néppárt és a Szlovák Demokrata Párt miniszterei tegnap benyújtották lemondásukat.[3] E pártok miniszterei a kormányon belül egységes, reakciós tömböt alakítottak, s ennek végül is az volt a következménye, hogy már több mint egy hónapja lehetetlenné vált minden tényleges munka a kormány építő-programjának megvalósítására. Pedig ebben a programban annak idején valamennyi párt megegyezett. Ezenkívül megakadályozták a kormányban a köz- és

[1] A csehszlovák jobboldali erők 1948. február 20-án kormányválság kiprovokálásával próbálták megváltoztatni a politikai erőviszonyokat, kiszorítani a baloldali erőket a kormányból.

[2] Klement *Gottwald* (1896–1953) – 1912-től vett részt a munkásmozgalomban, a szociáldemokrata párt balszárnyának munkájában tevékenykedett, 1921-ben részt vett a kommunista párt megalakításában. 1929-től Csehszlovákia Kommunista Pártjának főtitkára, majd 1945-től elnöke. 1946 és 1948 között miniszterelnök, 1948-ban a köztársaság elnökévé választották.

[3] Ez a kormány az 1946. május 26-án megtartott alkotmányozó nemzetgyűlési választások után alakult. A választásokon a kommunista párt lett az ország legnagyobb pártja, megkapta a szavazatok 38 százalékát. A választási eredményeknek megfelelően a kommunista párt 9, a szociáldemokrata párt 3, a többi párt 4–4 miniszteri tárcát kapott.

államigazgatás mindennapos munkájával összefüggő folyó ügyek intézését is. Ez a reakciós tömb február 13-án csekély szótöbbséggel hozott minisztertanácsi határozat alapján törvény- és alkotmányellenesen arra utasította Nosek belügyminisztert, hogy érvénytelenítse a Nemzeti Közbiztonsági Testület országos parancsnokának a prágai rendőrségi szolgálat újjászervezéséről kiadott rendelkezéseit. A Nemzeti Közbiztonsági Testület mintegy nyolc tisztjének áthelyezéséről volt szó. Megjegyzem, hogy ez a rendelkezés pontosan a törvényes előírás szerint, a nagy-prágai Központi Nemzeti Bizottság és a Csehországi Országos Nemzeti Bizottság közbiztonsági szerveivel egyetértésben történt, és hogy a törvény értelmében a végső döntés a belügyminisztériumot illette. Mint jellemző körülményt meg kell még említenem, hogy ez a csekély többség a felelős miniszternek, tehát a belügyminiszternek a távollétében határozott, és a kérdést közvetlenül a minisztertanács ülésének befejezése előtt vetették fel, úgyhogy a miniszterek többsége tulajdonképpen nem is tudta, mit tartalmaz a rendelkezés, s úgyszólván vaktában szavazott. Így történt azután, hogy a belügyminiszter, aki gyógykezelését megszakítva tegnap visszatért hivatalába, ezt a szótöbbséggel hozott határozatot nem hajtotta végre, nemcsak politikai és alkotmányjogi okokból, amennyiben törvényellenesen avatkoztak be hatáskörébe, hanem azért is, mert a kormány többségi határozata alaki szempontból sem volt helytálló.

Hogy mindezeket a kérdéseket megbeszélhessük és a többi felmerült nehézséget is áthidaljuk, rendkívüli minisztertanácsot hívtam össze, amelyen a belügyminiszternek jelentést kellett volna tennie, s amelyen Václav Nosek belügyminiszter és Ludvik Svoboda honvédelmi miniszter fontos beszámolót tartott volna a tegnapi „Svobodé Slovo" példátlan támadásáról az úgynevezett mosti kémkedési üggyel kapcsolatban. Ezt a rendkívüli minisztertanácsot azonban nem tartottuk meg, mivel a Nemzeti Szocialista Párt, a Néppárt és a Szlovák Demokrata Párt miniszterei nem jöttek el a tanácskozásra, s kifogásképpen azt hozták fel, hogy a február 13-i többségi határozat végrehajtása nem történt meg. Az említett pártok képviselői tehát nem akarták meghallgatni az alkotmány szerint illetékes szakminiszter jelentését, hogy azután annak alapján döntsenek. Más utat választottak, benyújtották lemondásukat a köztársaság elnökének és ezzel kormányválságot idéztek elő.

Miért beszélek tüzetesen ezekről a látszólag apró részletekről? Azért, hogy megvilágítsam a dolgok komoly hátterét. Mert hiszen máris láthatja mindenki, hogy a kormányválságot nem a nyolc rendőrtiszt elhelyezése vagy áthelyezése váltotta ki, hanem sokkal mélyebb és fontosabb ok. Mi ez az ok?

Az, hogy a reakció lehetetlenné akarja tenni a mostani kormány építő-programjának megvalósítását, mindenekelőtt a népi demokratikus alkotmány létrehozását, a nemzeti társadalombiztosítást, az új földreformot, a földművesek és a kisiparosok adóterheinek könnyítését, valamint sok más fontos törvényt és intézkedést, amelyek a városi és falusi dolgozók érdekeit szolgálják.

Az, hogy a reakció az elnyomók „Oszd meg és uralkodj!" régi jelszava szerint fel akarja bomlasztani az igazi Nemzeti Arcvonalat[4], a munkások, a földművesek, a kisiparosok és az értelmiségiek testvéri szövetségét.

[4] Gottwald a Nemzeti Frontra utal, amely 1945-ben alakult az antifasiszta erőkből.

Az, hogy a reakció szembe akarja állítani országunkat szláv szövetségeseivel, főképp a leghatalmasabbal közülük, a Szovjetunióval, és egyáltalában nem törődik azzal, hogy az ilyen külpolitika egy új Münchennek[5], Csehszlovákia új és szörnyű nemzeti katasztrófájának kezdetét jelentené.

Az ok egyszerűen az, hogy reakciónk a külföldi reakció védelmével és segítségével megkísérli népi demokratikus kormányunk megdöntését, s fokozatos megszüntetését mindannak, amit népünknek a nemzeti forradalom és a felszabadulás hozott. A hazai és a külföldi reakció retteg a demokratikus választások eredményétől, éppen ezért kétségbeesett erőfeszítést tesz, hogy még a választások előtt a hatalmi erőviszonyok eltolódjanak az ő javára, hogy azután zavartalanul terrorizálja egész népünket. De nemcsak erre törekszik.

A hazai és külföldi reakció azt is akarja, hogy köztársaságunk a kémek és kártevők garázdálkodásának szabad területe legyen. Ezeket köztársaságunk és szövetségeseink, főleg a Szovjetunió elleni kártevésre külföldről küldik hozzánk. Ezt egészen világosan mutatja az a hazaáruló gaztett, amelyet tegnap követett el a „Svobodé Slovo", amikor nyíltan védelmébe vette az elfogott s rajtakapott kémeket és kártevőket, „félrevezetett embereknek" nevezte őket, élesen támadva polgári és katonai közbiztonsági szerveinket, amelyek ezeket a kémeket, árulókat ártalmatlanná teszik és tetteiket rájuk bizonyítják. Hangsúlyozom, hogy a „Svobodé Slovo" közbiztonsági szerveinkre szórt rágalmai mind az elfogott kártevők hazug vallomásain alapulnak.

Így tehát könnyen felismerhetjük annak a dühödt uszításnak hátterét és indítóokait, amellyel a reakció a Nemzeti Közbiztonsági Testület, valamint a belügyminisztérium és a nemzetvédelmi minisztérium összes biztonsági szervei ellen fordult. Hisztériásan rendőruralmat, terrort emlegetnek, sőt még holmi Gestapo-rendszerről sem restelltek beszélni.

Tegnap a miniszterelnökségen számos küldöttséget fogadtam. Közöttük volt a brnói Zbrojovka [Fegyvergyár] küldöttsége, amelyben valamennyi párt képviselői részt vettek. Megkérdeztem, milyen különbséget látnak a Nemzeti Közbiztonsági Testület és a München előtti csendőrség és rendőrség között. Igen egyszerűen feleltek: „A különbséget abban látjuk, hogy míg a Nemzeti Közbiztonsági Testület tagjai üdvözölnek bennünket, munkásokat, addig a letűnt rendszer csendőri és rendőri alakulatai puskatussal vertek és lezártak minket." Igen, drága barátaim, ebben rejlik a nagy különbség a Nosek vezetése alatt működő Nemzeti Közbiztonsági Testület és az agrárpárti Cerny vezetése alatt állott rendőrség között, s ezért acsarkodik ma oly dühösen a reakció a Nemzeti Közbiztonsági Testületre. Igen, mert ők újra kezükbe akarják kaparintani a Nemzeti Közbiztonsági Testületet, át akarják alakítani a reakció engedelmes eszközévé, hogy újra a nép ellen vonulhassanak, a nép közé lövethessenek, hiszen ez a reakciós felforgatók fő célja. Nekem azonban az a meggyőződésem, hogy ti egyetértetek velem abban, ha a reakció címére megüzenjük: a Nemzeti Közbiztonsági Testületet semmi áron nem adjuk az urak kezébe. A Nemzeti Köz-

[5] Nagy-Britannia, Németország, Franciaország és Olaszország kormányfőinek 1938. szeptember 29–30-i konferenciájáról van szó, amelyen úgy döntöttek, hogy Csehszlovákia jelentős területeit Németországhoz csatolják.

biztonsági Testület sohasem fog szembefordulni a néppel, hanem a néppel összefogva, mindig a reakciós felforgatókat, a feketekereskedőket, a kémeket és a köztársaság ellenségeit fogja üldözni.

Polgártársak és polgártársnők, drága barátaim!

Az a fontos feladat hárul ránk, hogy a kormányválságot gyorsan és a köztársaság javára oldjuk meg. Mi a kormányválságot alkotmányosan, demokratikusan és parlamenti úton kívánjuk rendezni, a városok és falvak összes dolgozóit magában foglaló, széles Nemzeti Arcvonal alapján.

Indítványozzuk, hogy a lemondott miniszterek helyére olyan új emberek kerüljenek, akik hűek maradtak annak a Nemzeti Arcvonalnak szelleméhez, amely az idegen betolakodók elleni küzdelemben és a győzedelmes nemzeti forradalom idején alakult. Hisszük, hogy minden politikai pártban van számos ilyen jó cseh és szlovák férfi és nő. Elvégre azok a miniszterek, akik ténylegesen elhagyták a Nemzeti Arcvonal gondolatát és programját, s önkényes eljárásukkal a kormányválságot előidézték, tulajdonképpen saját pártjuk háta mögött cselekedtek, szűk körű összejöveteleken döntöttek, anélkül hogy pártjuk tagságát megkérdezték volna. Annál inkább szükséges, hogy most e pártok becsületes tagjai hallassák szavukat és támogassanak, hogy a kormányt a nép bizalmára méltó emberekkel kiegészíthessük.

A Nemzeti Arcvonal így kiegészített kormánya, valamennyi politikai párt és országos szervezet haladó és demokratikus erőire támaszkodva, vállalná a kormány építőprogramjának teljesítését, főképpen ami az új alkotmányt, a társadalombiztosítási törvényt, a földművesek és kisiparosok adójának csökkentését és a törvényszabta időn belül megtartandó demokratikus választások lefolytatását illeti.

E cél elérése érdekében a kiegészített kormány az alkotmányozó nemzetgyűlés elé járulna, bizalmat és támogatást kérne annak a programnak a megvalósításához, amelyet az alkotmányozó nemzetgyűlés már az 1946. évi választások után jóváhagyott.

Úgy véljük, hogy népünk, amely már jó ideje ellenszenvvel és felháborodással figyeli a hazai és a külföldi reakciónak új, népi demokratikus rendünk ellen irányuló, egyre szemérmetlenebb támadásait, nem tűrné a reakció ügynökeinek visszatérését a köztársaság kormányába. Úgy véljük, a népnek elég szilárd az akarata és elég az ereje ahhoz, hogy ezt megakadályozza és biztosítsa köztársaságunk további nyugodt és szabad fejlődését a szebb holnap felé. Úgy véljük, hogy ennek a szilárd akaratnak és erőnek a megnyilatkozása a mai tömegtüntetés, hogy ennek bizonyítéka lesz a szakszervezetek és az üzemi tanácsok holnap kezdődő történelmi jelentőségű kongresszusa, és ugyanez lesz a földművesek jövő szombaton és vasárnap megtartandó országos kongresszusa is. Nem kételkedünk benne, hogy a nép, szükség esetén, még határozottabban, még nyomatékosabban és még elszántabban is meg tudja mutatni a maga szilárd akaratát és erejét.

Polgártársak és polgártársnők, drága barátaim!

Mindnyájatokhoz szólok: legyetek résen, álljatok készenlétben! Egységre és egyetértésre szólítok fel valamennyi jó csehet és szlovákot, minden munkást, földművest és értelmiséget. Alakítsátok meg a falvakban, járásokban és kerületekben az összes párt és országos szervezet demokratikus, haladó szellemű képviselőiből a Nemzeti

Arcvonal akcióbizottságait. Csírájában fojtsátok el a reakció ügynökeinek minden kihívását, legyetek egységesek és elszántak s igazságotok győzni fog!

Éljen a felforgatóktól és a reakciósoktól megtisztított Nemzeti Arcvonal kormánya!

Éljen a népi demokratikus Csehszlovák Köztársaság!

Éljen a hű szovjet-csehszlovák szövetség, nemzeti szabadságunk és állami függetlenségünk biztosítéka!

Klement Gottwald: Válogatott cikkek és beszédek
Szikra 1951. 258–265. old.

[25]

A MAGYAR DOLGOZÓK PÁRTJÁNAK PROGRAMNYILATKOZATA[1]

(1948. JÚNIUS 14.)

(Részlet)

[...] A magyar felszabadulást a szovjet hadsereg fegyverei hozták meg. A szovjet hadsereg nemcsak a német hódítókat űzte ki a magyar földről, csapásai alatt nemcsak a népelnyomó magyar államgépezet omlott össze; a szovjet hadsereg egyben szabaddá tette az utat a magyar demokratikus átalakulás végrehajtására hivatott népi erők számára. Nyitva állt az út 1848–1849 félbemaradt művének folytatására és az új helyzetnek megfelelő továbbfejlesztésére.

III

A magyar demokrácia hároméves fejlődése alatt az ország politikai, gazdasági és társadalmi szerkezetében alapvető változások történtek. E változások végrehajtásával a magyar nép újra a haladó népek sorába emelkedett.

Az ország felszabadulásával, a demokrácia győzelmével megbukott a nagybirtok és a nagytőke osztályszövetségének hatalmi rendszere. Hatalomra került a munkásosztály, az egész parasztság, valamint a polgárságnak az a része, mely a német imperializmus ellen foglalt állást, és hajlandó volt közreműködni a feudális maradványok bizonyos fokig terjedő felszámolásában.

[1] A programnyilatkozatot az MDP I. kongresszusán (1948. június 12–14.) fogadták el. Ezen a kongresszuson egyesült a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt. A kongresszus összegezte az ország gazdasági, politikai és társadalmi helyzetében bekövetkezett változásokat, és meghatározta a szocializmus alapjainak lerakásával kapcsolatos feladatokat.

A német veszedelem háttérbe szorulásával, a feudális maradványok felszámolása, a nagytőke elleni harc feladatainak lépésről lépésre való megoldása közben, a reakció elleni harc során, a nemzetközi ellentétek kiélesedésével kiszorultak a hatalomból és a kormányzatból a tőkésosztály képviselői, valamint jórészt a falu kizsákmányoló rétegeinek képviselői is.

Ma Magyarországon a munkásosztály és a vele szövetséges dolgozó parasztság van hatalmon. A munkásosztály, amely bebizonyította képességét a kormányzásra, a nép többsége által elismert vezető és döntő erő.

A dolgozó osztályok hatalomra jutása ellenére azonban még mindig vannak nagytőkés, sőt feudális és fasiszta maradványok a gazdasági, politikai és kulturális életben, az államgépezetben, a gondolkodásban.

A hatalmi viszonyok döntő megváltozása a dolgozó nép javára tette és teszi továbbra is lehetővé a tőkés termelés ellenőrzését, korlátozását, a tőkés elemek kiszorítását és jelentős mértékben felszámolását a magyar nemzetgazdaságban. Ugyanakkor a nemzetgazdaság fejlődése érdekében továbbra is szükséges a magánkezdeményezés a népi demokrácia érdekeinek megóvása mellett.

A kisárutermelők, kisemberek munkáját hasznosítani kell az egész nemzetgazdaság érdekében: ezért a népi demokrácia nem érinti termelési eszközeiket, műhelyeiket, üzleteiket.

A nagybankok, a gyáripar, a közlekedés és bányászat legnagyobb részének államosításával a népi demokrácia által a magyar nemzetgazdaság e döntő fontosságú ágai szocialista jellegűekké váltak, bár még nem következetesen, mert a tőkés elemek viszonylag még jelentékeny helyet foglalnak el a nemzetgazdaságban, elsősorban az áruforgalomban és a mezőgazdaságban, és befolyásuk nyíltan vagy burkoltan bizonyos mértékig még érvényesül az állami életben.

A mezőgazdaságban a demokrácia felszámolta a feudális maradványokat, felosztotta a nagybirtokot, demokratizálta a földbirtokmegosztást. Ugyanakkor azonban még nem vetett gátat a falu tőkés fejlődésének.

A földreformmal a demokrácia megvédte a szegény- és középparaszt egyéni gazdaságát, magántulajdonát a nagybirtokosok nyomásával szemben, a nagybankok és a gyáripar államosításával pedig megvédte a nagytőke kizsákmányolásával szemben. A további feladat: fokozottan védeni a dolgozó parasztságot a falu kizsákmányoló elemeivel szemben is, a kizsákmányolók korlátozásával, terjeszkedésük meggátlásával. A népi demokrácia a minden kényszertől mentes, a teljes önkéntességen alapuló mezőgazdasági szövetkezetek támogatásával megakadályozza a szegény- és középparasztság helyzetének romlását és lesüllyedését, lehetővé teszi gazdasági és társadalmi felemelkedését.

Ily módon új munkásosztály, új parasztság, új értelmiség van kialakulóban.

A munkásság nem elnyomott osztály többé, és többsége, mely a népi demokratikus állam üzemeiben dolgozik, nincs többé kizsákmányolva, bár az állami üzemekben termelt értéktöbbletből is még aránytalan részesedéshez jutnak a magánkereskedelem révén a tőkés elemek. Viszonya a termeléshez, az államhoz megváltozott. A munkát egyre inkább a demokratikus népi állam iránti becsületbeli kötelességének, saját életszínvonala emelkedése feltételének tekinti. Munkásigazgatói, üzemi bizottságai,

szakszervezetei, politikai pártja révén részt vesz a gazdasági élet irányításában, a kormányzásban. Egyre inkább tudatában van vezető szerepének, tehát fokozott felelősségének a gazdasági és politikai életben, az egész nemzeti fejlődésben.

Megváltozott a magyar parasztság is. A földreform eltüntette a nincstelenek zömét, megnőtt a kis- és középparasztság birtokállománya. A munkássággal való szövetség gondolata a dolgozó parasztságban mély gyökeret vert. Egyre inkább tudatában van annak, hogy a munkássággal szövetségben részese a politikai hatalomnak.

Az értelmiség többsége egyre inkább rátér a munkássággal és a parasztsággal való együttműködés útjára, segíteni akar a műszaki és gazdasági vezetésben, a közigazgatásban, a művészi, tudományos és nevelőmunkában, részt akar venni az új népi Magyarország felépítésében, szolgálni akarja a nemzetet. Sorai kezdenek felfrissülni a munkásságból és parasztságból származó új elemekkel.

Mindezek alapján a Magyar Dolgozók Pártja a magyar népi demokráciát sajátos, viszonylag békés átmenetnek tekinti a szocializmusba. Ugyanakkor a párt tudatában van annak, hogy a tőkés elemek békés belenövése a szocializmusba lehetetlen, hogy a kizsákmányolók korlátozása, kiszorítása és fokozatos felszámolása múlhatatlanul kiváltja és fokozza ellenállásukat, tehát kiélezi az osztályharcot. Minél inkább elvesztik a nagybirtokosok és nagytőkések gazdasági erőforrásaikat, társadalmi és politikai hátvédjüket, annál inkább a szabotázs, a kémkedés, a földalatti összeesküvés, a demokrácia elleni fegyveres fellépés eszközeihez nyúlnak. A dolgozó nép, a munkásosztály vezetésével a népellenes reakció elleni harcot az államhatalom birtokában vívhatja meg.

A Magyar Dolgozók Pártja tudatában van annak, hogy a küzdelem a szocializmus felé fejlődő népi demokrácia erői és a tőkés rend visszaállítására törekvő reakciós erők között nem tekinthető végleg eldöntöttnek addig, amíg a tőkés elemek gazdasági és politikai felszámolása meg nem történt, és amíg a nemzetközi imperializmus erői segítséget nyújthatnak a belső reakciónak.

Ezért a népi demokrácia biztonsága érdekében az államvédelmi szervek erősítésére, a nép, a munkásosztály, a párt állandó éberségére és harci készenlétére van szükség.

IV

A Magyar Dolgozók Pártja a népi demokrácia politikai és gazdasági megszilárdítása, a dolgozó nép életszínvonalának emelése, a szocializmushoz való fejlődés érdekében a következő alapelveket vallja és célokat tűzi ki:

POLITIKAI TÉREN

A népi demokrácia a népszuverenitáson alapuló demokratikus parlamentarizmusra épül, biztosítja a demokratikus szabadságjogokat az ország minden polgára számára, nemre, fajra, osztálykülönbségre való tekintet nélkül, de nem ad teret a demokrácia ellenségeinek, nem engedi, hogy a szabadságjogokkal népellenes csoportok és politikai

irányzatok visszaéljenek. A népi demokráciában szükséges és kívánatos a bírálat és önbírálat a közélet minden területén, de ez nem jelentheti a demokratikus rend aláásását, a nép félrevezetését, öntudatának megmérgezését.

A népi demokráciában a nép részvétele a közügyek intézésében nem korlátozódhat a parlamenti és önkormányzati választásokban való részvételre; a nép egyre szélesebb rétegeit kell bevonni az állami, önkormányzati és gazdasági élet ellenőrzésébe és irányításába.

A Magyar Dolgozók Pártja síkraszáll az államgépezet teljes demokratizálásáért, a közigazgatás olyan reformjáért, mely végleg megszünteti a feudális maradványokat, tanyaközpontok teremtésével bevonja a tanyai lakosságot az állami és kulturális életbe, megerősíti az önkormányzatokat, egyben biztosítja a demokratikus központi hatalom irányító szerepét: népi jellegűvé teszi közigazgatásunkat. Munkásokat és parasztokat minél nagyobb számban kell bevonni a központi és helyi közigazgatásba, és gondoskodni kell a szakmai színvonal állandó emeléséről. A párt küzd a népellenes elemek, a bürokratizmus teljes kiküszöböléséért az államgépezetből.

A párt síkraszáll az igazságszolgáltatás és a jogrendszer gyökeres, demokratikus reformjáért a termelési és társadalmi rend változásainak megfelelően. Küzd a laikus bíráskodás elvének kiterjesztéséért, a népellenes elemek kiiktatásáért a bírói karból, a népi demokrácia érdekeinek és jogelveinek érvényesítéséért az igazságszolgáltatásban.

A párt szükségesnek tartja a népi demokrácia alaptörvényének megalkotását, hogy az állampolgárok jogait és kötelességeit, az állami, gazdasági és társadalmi rend alapvető változásait, a Magyar Köztársaság népi jellegét a törvény erejével, alkotmányban szentesítsük.

A párt szükségesnek tartja a kormányzat szerkezetének és módszereinek megváltoztatását, tekintettel arra, hogy a gazdasági élet döntő ágazatait immár az állam irányítja, és arra, hogy a népi demokratikus állam feladatai gyökeresen megváltoztak és megszaporodtak. A minisztériumok szakbeosztását és belső szerkezetét egyes kormányzati területek összefüggése szerint kell megváltoztatni, hogy az állami, gazdasági és kulturális életet szakszerűen és tervszerűen vezethessék.

A népi demokrácia megszilárdítása és fejlesztése, a nagybirtokos, nagytőkés és klerikális reakció, valamint a fasiszta maradványok elleni harc, a magyar függetlenség megvédése megköveteli a demokratikus erők szövetségének szorosabbra fűzését. A Magyar Dolgozók Pártja a demokratikus pártok eddigi többé-kevésbé laza koalíciója helyett a népi egység politikai tömegszervezetének, az új Függetlenségi Frontnak megteremtéséért száll síkra. Az egymással versengő pártok laza koalíciójának rendszere a népellenes erőknek kedvez, amelyek a pártversengést az egyes demokratikus pártokba való behatolásra használják fel, és ezzel hátráltatják a demokratikus együttműködést, az építőmunkát. Ezért van szükség a pártok laza együttműködése helyett a demokratikus erők összefogására a Függetlenségi Front egységes tömegszervezetében. Ebben a szervezetben, melynek a népi demokrácia legátfogóbb politikai erejének kell lennie, a népért végzett közös munka mögött fokozatosan háttérbe kell szorulnia a pártversengésnek. A Függetlenségi Front: a munkásság, parasztság, értelmiség, dolgozó kisemberek, Magyarország minden haladó, hazafias

eleme szoros harci és építő szövetségének egységes tömegszervezete. A Függetlenségi Frontban ezért nemcsak a demokratikus politikai pártoknak, hanem a magyar nép nagy társadalmi szervezeteinek, a szakszervezeteknek, a szövetkezeteknek, a nők és az ifjúság egységes szervezeteinek is méltó helyet kell biztosítani.

GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI TÉREN

A Magyar Dolgozók Pártja a dolgozó nép életszínvonalának állandó és rendszeres emeléséért küzd, az ország termelőerőinek fejlesztése, a munka termelékenységének fokozása, az ipari és mezőgazdasági termelés növelése, a kizsákmányolásból eredő jövedelem további csökkentése és megszüntetése útján. A dolgozók keresetének (bérek, fizetések stb.) emelését a közszükségletek kielégítésével összhangban kell végrehajtani.

A Magyar Dolgozók Pártja síkraszáll a tervgazdálkodás megszilárdításáért és kiterjesztéséért, tervgazdasági együttműködésért a demokratikus, baráti országokkal. A hároméves terv[2] gyorsított megvalósítása után új ötéves terv segítségével Magyarország további iparosításáért, a közlekedési hálózat kiépítéséért és korszerűsítéséért. A magyar gazdaság termelőerőinek általános fejlesztése az ország villamosenergia-termelésének növelését követeli meg. Ezért ki kell dolgozni az ország villamosításának tízéves tervét. A nehézipar kiépítése mellett elsősorban a minőségi ipari munka fejlesztése szükséges, tekintettel a magyar műszaki és szakmunkásképzettség jelentős színvonalára.

A párt az államosított üzemek jövedelmezőségének biztosítása és növelése, az életszínvonal emelése érdekében a munka termelékenységének fokozásáért, az ésszerűsítés és a takarékosság következetes megvalósításáért, az önköltségi árak csökkentéséért küzd.

A párt síkraszáll a munkafegyelem, a munkaerkölcs további megszilárdításáért, a munkaverseny módszerének egyre szélesebb alkalmazásáért a termelés fokozása érdekében, és azért, hogy a dolgozó osztályokban egyre inkább tudatossá váljék új viszonyuk a gazdasághoz és az államhatalomhoz.

A párt síkraszáll azért, hogy a több és jobb munkáért több bért kapjanak a dolgozók, hogy a szakképzettebb munka nagyobb anyagi és társadalmi elismerésben részesüljön, mint a kevésbé szakképzett.

A párt teljes támogatást nyújt a szakszervezeteknek, a dolgozók gazdasági és szakmai érdekeit védő munkájukban éppúgy, mint a termelés emelésére, a munkafegyelem erősítésére, a munkaverseny szervezésére irányuló tevékenységükben, valamint osztályöntudatot ébresztő és megszilárdító nevelő munkájukban. A szakszervezetek egyik fontos feladata az értelmiség és a munkásság baráti együttműködésének biztosítása.

A párt a tervgazdálkodás sikere, a munkáshiány leküzdése, a szakmunkás-utánpótlás biztosítása, valamint a gazdasági élet egyes területein jelentkező munkanélküliség leküzdésére a szakszervezetek tevékeny közreműködésével tervszerű munkaerőgazdálkodást tart szükségesnek.

[2] A hároméves terv célkitűzéseinek megvalósítását 1947. augusztus elsején kezdték meg.

A mezőgazdaság területén a döntő feladat a paraszti kisbirtokra épülő mezőgazdaság számára lehetővé tenni a technika és tudomány alkalmazását. Csak így valósítható meg az elmaradt magyar mezőgazdasági termelés korszerű reformja, az ipar és a mezőgazdaság közötti aránytalanság kiküszöbölése, a mezőgazdasági árutermelés növelése, a városi dolgozók növekvő fogyasztásának kielégítése és a dolgozó parasztság jólétének emelése érdekében.

Ezért a Magyar Dolgozók Pártja síkraszáll a mezőgazdaság gépesítéséért, állami mezőgazdasági gépüzemek széles hálózatának létesítéséért, e célból a traktor- és mezőgazdasági gépgyártás nagyarányú fejlesztéséért. Az állami mezőgazdasági gépüzemek feladata: a mezőgazdaság gépesítésén túl a dolgozó parasztságnak támogatást kell nyújtani a szakszerű és tudományos gazdálkodásban.

A dolgozó parasztság védelmében a város és a falu kizsákmányoló rétegeivel szemben gazdasága fejlesztésénél döntő szerep jut a falu beszerzési, értékesítő, termelő és egyéb szövetkezeteinek. Segítséget kell nyújtani az állami birtokoknak is, melyeket ezért mintagazdaságokká, a parasztság valóságos iskoláivá kell építeni.

A tervgazdálkodás legfontosabb feladata a mezőgazdaságban: a terméshozam fokozása, trágyázás, talajjavítás, a föld jobb megművelése révén. Irányt kell venni a belterjesebb mezőgazdaságra, az állattenyésztés és takarmánytermelés fejlesztésére, az állati termékek fokozott feldolgozására, az ipari növények vetésterületének növelésére, hogy kielégítsük a növekvő városi fogyasztást, az ipar nyersanyagszükségletét, biztosítsuk a dolgozó parasztság gazdaságának a jövedelmezőségét, fokozzuk kivitelüket, foglalkoztassuk a mezőgazdaság fölös munkaerejét.

A párt elsőrendű nemzeti feladatnak tekinti tízéves öntözési terv kidolgozását és megvalósítását. A népi demokrácia hivatása, hogy véget vessen a százados bajnak, az olyan gyakran ismétlődő és elsősorban a nagy magyar Alföldet sújtó aszálynak. Ugyanebből a célból és részben az ország faellátásának biztosítására tervszerű erdőgazdálkodást és nagyarányú erdősítést kell megvalósítani.

A párt védi a paraszti magántulajdont, éppen ezért ellenzi a kisbirtok további elaprózását, és síkraszáll tervszerű állami birtokpolitika keretében a föld adásvételénél az állam elővételi jogának gyakorlásáért a dolgozó parasztság javára.

A mezőgazdasági munkanélküliség megszüntetésének fontos eszköze a vidék iparosítása, továbbá nagybérleteknél a bérlet kötelező felajánlása mezőgazdasági munkásokból és kisparasztokból alakuló bérlőszövetkezeteknek.

A pénzügyek terén a párt síkraszáll az állami költségvetés egyensúlyának következetes megóvásáért, a pénz értékállandóságának biztosításáért, szigorú takarékosságért az államháztartásban. Küzd az államigazgatás olcsóbbá tételéért, a köztisztviselők életszínvonalának egyidejű emelésével, a közpénzek pocsékolóinak felelősségrevonásáért és szigorú megbüntetéséért.

A párt az adórendszer egyszerűsítését, a progresszív adózás következetesebb kiépítését, a városi és falusi kizsákmányoló rétegek jövedelmeinek fokozott megterhelését követeli. Az állami bevételeknél egyre nagyobb súllyal kell jelentkezniük az államosított üzemek nyereségeinek.

A párt síkraszáll a kisipar bekapcsolásáért a tervgazdaságba, ezért a kisipar megrendelésekkel, nyersanyaggal és hitellel való ellátását tartja szükségesnek.

Az áruforgalom terén a párt küzd a fogyasztók olcsó és jó ellátásáért, a felesleges és élősdi közvetítő kezek kiküszöböléséért, a termelői és fogyasztói ár közötti gyakran indokolatlan nagy rés szűkítéséért. A szövetkezeti és közületi kereskedelem támogatása mellett a párt szükségesnek tartja a népi demokrácia érdekeit szolgáló és törvényeit betartó magánkereskedelem felhasználását a nemzetgazdaság keretében.

SZOCIÁLPOLITIKAI TÉREN

A szociálpolitika nagyarányú fejlesztésének alapja a termelés, a nemzeti jövedelem növelése.

A népi demokráciában megvalósult a munkásság évtizedes szociálpolitikai programjának legtöbb követelése: a 48 órás munkaidő, a fizetett szabadság, a női és gyermekmunka törvényes védelme, egyenlő munkáért egyenlő bér, a tanoncmunka törvényes rendezése stb.

A Magyar Dolgozók Pártja szükségesnek tartja a dolgozók egészségvédelmének és szociális biztonságának fokozására:

a betegségi, öregségi, rokkantsági és balesetbiztosításnak további kiépítését, és az ehhez szükséges anyagi alapok megteremtését;

a társadalombiztosítás fokozatos kiterjesztését a dolgozók minden rétegére.

A társadalombiztosítás intézményeiből ki kell küszöbölni a bürokratizmust, a dolgozókkal szemben megnyilvánuló lélektelen közömbösséget. Hatékonnyá kell tenni az ellenőrzést a társadalombiztosítás önkormányzata és a szakszervezetek útján. Ugyanakkor az üzemi bizottságoknak és a szakszervezeteknek kötelességük megszüntetni a biztosítottak közérdeket sértő visszaéléseit.

Szükséges, hogy az ipari és bányamunkások egészségvédelmi intézményeit (orvosi rendelők stb.) egyre inkább az üzemekhez kapcsolják. A párt irányt vesz arra, hogy a szociálpolitikai intézmények irányításában döntő befolyást nyerjenek a szakszervezetek.

A dolgozók üdülését, gyermekeik nyaraltatását állami segítséggel minél nagyobb arányban kell megvalósítani; a balatoni üdülőket, a Mátra, a Bükk és a Mecsek, valamint a budai hegyek üdülőhelyeit és más gyógy- és üdülőhelyeket jórészt erre a célra kell felhasználni.

Tovább kell fejleszteni az anya- és csecsemővédő intézményeket, a napközi otthonok hálózatát, különös figyelemmel az e téren elmaradt falu szükségleteire.

Fokozni kell a harcot a népbetegségek (tüdőbaj, nemibetegségek stb.) leküzdésére.

A párt küzd a dolgozók lakásviszonyainak gyökeres megjavításáért, a nyomornegyedek megszüntetéséért, állami, községi lakásépítésért, e feladatok megoldásához anyagi eszközök biztosításáért.

A párt síkraszáll a hadirokkantak munkába helyezéséért, átképzéséért, fokozottabb gondozásáért és megsegítéséért.

A párt a munkanélküliség teljes felszámolásáért küzd a termelőerők fejlesztése, a tervgazdálkodás, a kapitalista elemek kiszorítása útján.

A Magyar Dolgozók Pártját a köznevelés kérdéseiben a következő fő elvek vezérlik:

a) Az általános műveltség, a szaktudás, a haladó nemzeti és emberi kultúra kincseit hozzáférhetővé kell tenni a dolgozó nép legszélesebb rétegei számára, megszüntetve a vagyonos osztályok műveltségi monopóliumát.

b) Az iskola minden fokozatának – a népiskolától és általános iskolától a főiskoláig – az egész magyar nép, de elsősorban a jövő nemzedék demokratikus szellemű és munkára való nevelését, a reakciós közszellem és előítéletek maradványainak leküzdését kell szolgálnia.

c) A demokratikus nevelés egységes szellemének biztosítására van szükség.

A vagyonos osztályok műveltségi monopóliumának megszüntetésére a párt követeli:

az általános iskolakötelezettségről szóló törvényes intézkedések következetes végrehajtását; az analfabetizmus megszüntetését;

az általános iskola rendszerének megszilárdítását és kiépítését, iskolatervek és épületek, tanítói lakások építését, a tanulók olcsó, és később – az állam teherbíróképessége szerint – ingyenes ellátását iskolaszerekkel és tankönyvekkel;

a népi kollégiumok legmesszebbmenő támogatását, kollégiumok széles hálózatának és az ösztöndíjrendszernek kiépítését.

Lehetővé kell tenni, hogy a dolgozók a termelőmunka megszakítása nélkül közép- és főiskolai képzettséghez jussanak, a dolgozók iskoláinak széles körű kiépítése útján;

az iskolán kívüli népoktatás és népművelés messzemenő állami támogatását, szaktanfolyamok, kultúrhetek, népkönyvtárak, téli és esti iskolák, előadássorozatok, munkásakadémiák, parasztfőiskolák stb. szervezését, szakszervezetek és más társadalmi tömegszervezetek oktató munkájának felkarolását.

A nevelés demokratikus szellemének biztosítására a párt követeli:

a társadalom igazi szerkezetének és fejlődésének oktatását az iskolában;

a középiskolai és főiskolai oktatás reformját; nagyobb teret a természettudományok oktatásának; valóban tudományos alapon működő közgazdasági főiskola létesítését; a magyar kultúra és történelem haladó és demokratikus hagyományainak és szellemének az egész köznevelés központjába helyezését, ugyanakkor a sovinizmus, a nemzeti gyűlölködés szellemének leleplezését és száműzését az iskolából;

az oktatás összekapcsolását a munkára való neveléssel;

az általános műveltség és a műszaki műveltség összeegyeztetését;

a szakmunkásképzés és a mezőgazdasági szakoktatás kiépítését; a munkásság és a parasztság szakképzettségének emelését;

a szülők széles körű bevonását az iskolák ellenőrzésébe, a szakszervezetek és a dolgozók egyéb társadalmi szervezeteinek bekapcsolását a nevelés irányításába és ellenőrzésébe az iskolák egységes pedagógiai vezetésének sérelme nélkül;

az iskolai rend és fegyelem, a tanulmányi előmenetel, a nevelők tekintélyének biztosítását, ebből a célból, a fegyelem önkéntességének előmozdítására a tanuló ifjúság egységes, demokratikus szellemű, nevelői felügyelet alatt működő szervezeteink messzemenő állami támogatását;

a pedagógusok demokratikus és szakszerű továbbképzését, anyagi helyzetük javítását, társadalmi megbecsülésük fokozását.

A demokratikus nevelés egységének biztosítására a párt követeli:

egységes állami tankönyvek bevezetését valamennyi iskolában, valamennyi fokozatban;

a tanügyigazgatás egységesítését és korszerű reformját, az egyházi iskolák államosítását, az egyház titoktartási jogának és a papnevelő iskolák egyházi jellegének csorbítása nélkül.

A párt síkraszáll a teljes vallásszabadságért, tiszteletben tartja a vallásos érzést, felhívja az egyházakat a bukott nagybirtokos és nagytőkés renddel való szakításra, a népi demokrácia vívmányainak elismerésére, a demokratikus állammal való békés együttműködésre. Ugyanakkor a párt kijelenti, hogy erélyesen fellép az egyház palástja mögé bújó reakciós irányzatok ellen, és kíméletlenül leleplezi a vallásos érzéssel visszaélő népellenes politikát.

A párt új, demokratikus közerkölcs és közszellem kialakítását szorgalmazza: a közösség, a nép, a haza önzetlen szolgálatának, a munka szeretetének és megbecsülésének, a nemzeti függetlenség, a nép érdekében való önfeláldozásának és bátorságának szellemében. A párt arra nevel, hogy a közérdeket a magánérdek fölé kell helyezni. A párt a korrupció kíméletlen üldözését követeli, tekintet nélkül személyekre és kapcsolataikra. A népi demokrácia közéletében érvényesülni kell az elvnek: a megfelelő embert a megfelelő helyre!

A tudomány és művészet kérdéseiben a párt álláspontja:

a tudományos kutatást és a művészi alkotást fel kell szabadítani a tőkétől való függés alól, és a nép szolgálatába kell állítani. Csak így lehet biztosítani a kutatás és az alkotás szabadságát.

A természettudományos kutatást össze kell kapcsolni az ország termelőerői fejlesztésének, természeti kincsei feltárásának feladataival, az állam messzemenő anyagi segítsége mellett. Az eredményes tudományos kutatás biztosítására meg kell szervezni a tudományos munka tervszerűségét. Meg kell teremteni a magyar tudomány legfelsőbb irányító szervét.

A párt elutasítja a „művészet a művészetért" reakciós polgári elvet, magas színvonalú, a valóságot, tehát a nép életét és harcait ábrázoló, az igazságot kereső, a demokratikus népi eszmék győzelmét hirdető optimista műveket kíván. Csak ilyen művészet teljesítheti nagy feladatát: a nép, elsősorban az ifjúság nevelését.

A tudomány és a művészet kiváló munkásait az anyagi gondoktól mentesíteni kell.

Az ifjúság egészséges nevelése érdekében a párt a testedzés tömegmozgalommá fejlesztéséért, a munkás- és parasztifjúságra való kiterjesztéséért, messzemenő állami támogatásáért és irányításáért száll síkra.

Az országban élő nemzetiségek (délszlávok, románok, szlovákok stb.) számára a párt teljes állampolgári egyenjogúság biztosítása mellett, haladó nemzeti kultúrájuk szabad fejlesztéséért, anyanyelvükön történő oktatásáért, demokratikus kulturális, társadalmi és politikai szervezkedésük teljes szabadságáért, a szomszéd országokban élő anya-nemzeteikkel való kulturcsere és érintkezés szabadságáért száll síkra.

A HONVÉDELEM TERÜLETÉN

A Magyar Dolgozók Pártja a magyar állam területi épségének megvédésére, nemzeti függetlenségünk biztosítására minden esetleges imperialista támadással szemben, a demokratikus országokkal kötött barátsági és kölcsönös segítségnyújtási szerződéseinkben vállalt kötelezettségek teljesítésére erős, demokratikus néphadsereg kiépítését és korszerű felszerelését szorgalmazza.

A magyar honvédségből gyökeresen ki kell irtani a régi hadsereg népellenes szellemét, le kell dönteni a régi válaszfalakat nép és hadsereg között, a dolgozókat, elsősorban az ifjúságot arra kell nevelni, hogy a katonai szolgálat dicsőség és állampolgári kötelesség.

A honvédségben a katonai kiképzést az állampolgári neveléssel kell összekötni: a honvédséget a demokrácia iskolájává kell fejleszteni. Fokozni kell a fegyelmet, a feljebbvalók tekintélyét, a katonai szaktudást.

A honvédség tiszthelyettesi és tiszti kádereit elsősorban új, demokratikus népi elemekből kell meríteni, elő kell segíteni a legénység és a tiszthelyettesek sorából való előlépést a tisztikarba. Ugyanakkor a honvédség kiépítésénél igénybe kell venni a régi hadsereg tisztikarából a szakképzett, a hazához hű, demokratikus gondolkozású vagy átnevelhető elemeket.

KÜLPOLITIKAI TÉREN

A Magyar Dolgozók Pártjának céljai: a békének, a népi demokrácia vívmányainak, a magyar nemzeti függetlenségnek védelme és biztosítása.

Ezért a párt külpolitikájának alapja: szövetség a Szovjetunióval, az imperialista-ellenes és demokratikus tábor vezető szocialista nagyhatalmával, a béke, a nemzeti függetlenség és a társadalmi haladás őrével.

Szoros együttműködés és barátság a népi demokráciákkal: Jugoszláviával, Romániával, Lengyelországgal, Bulgáriával.

Megegyezés, együttműködés és barátság a népi demokratikus Csehszlovákiával a szlovákiai magyarság helyzetének a lenini–sztálini nemzetiségi politika elveinek megfelelő rendezése alapján.

A párt emellett rendezett és békés gazdasági és politikai kapcsolatok szükségességét vallja minden országgal, ha azok nem avatkoznak belső ügyeinkbe, és nem támogatják demokratikus rendünk ellenségeit.

Végül: a párt a magyar népi demokrácia szolidaritását vallja, az imperializmus ellen szabadságukért és függetlenségükért harcoló népekkel.

V

A népi demokrácia gazdasági és politikai megszilárdításának, a szocializmus felé haladó fejlődésének döntő tényezője a Magyar Dolgozók Pártja, mely egyesíti a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt erőit, és ezzel megszünteti a magyar munkásosztály évtizedes szakadását.

Az MKP és az SZDP egyesülését kommunistáknak és baloldali szociáldemokraták-

nak már a Horthy-rendszer alatt kiépülő együttműködése, a második világháború alatt és a felszabadulás után a két párt egységfrontja, a reakció ellen vívott közös harc, az új Magyarország felépítése érdekében kifejtett közös munka, a munkásosztály jobboldali árulói elleni közös fellépés készítette elő.

Az egyesülés halaszthatatlan szükségességgé vált, amikor a magyar demokrácia fejlődése során a szocializmushoz való haladás feladatai kerültek napirendre, amikor a kiélesedő nemzetközi helyzetben az imperialista támadással szemben való védekezés a munkásság erőinek szervezeti egyesítését és az imperializmus munkásmozgalmi ügynökségének felszámolását követelte meg. A demokratikus népi egység, a Függetlenségi Front demokratikus tömegszervezete megteremtésének is a munkáspártok közötti versengés teljes kiküszöbölése, a két párt egyesülése a feltétele.

A Magyar Dolgozók Pártja a marxizmus–leninizmus ideológiáját vallja, Marx, Engels, Lenin, Sztálin tanításait alkalmazza és fejleszti tovább a magyar viszonyoknak megfelelően.

A Magyar Dolgozók Pártja elsősorban az egyetlen következetesen szocialista osztály, a munkásosztály pártja, élcsapata. Ugyanakkor a párt a parasztság, valamint a dolgozó értelmiség legjobbjait egyesíti soraiban: a dolgozók pártja. Széles, dolgozó tömegeket magában foglaló tömegpárt, amely az egész dolgozó nép demokratikus és szocialista nevelésén munkálkodik, sorait az egész dolgozó népből egészíti ki, össze van forrva a dolgozókkal.

A Magyar Dolgozók Pártja védelmezi és képviseli a magyar nép mindennapi és történelmi érdekeit, folytatja és fejleszti a magyar történelem haladó hagyományait, Magyarországot a dolgozó nép hazájává építi, ezért: nemzeti párt. Ugyanakkor: a munkásosztály és a dolgozó nép alapvető érdekeinek, törekvéseinek és céljainak közösségét, a népek testvériségét vallja, szolidáris a szocializmusért és a demokráciáért harcoló erőkkel világszerte, ezért: nemzetközi párt.

A Magyar Dolgozók Pártja szervezeti téren a demokratikus centralizmus alapján áll. Politikai irányvonalát szabad megvitatás útján alakítja ki. A párt vezető szerveinek határozatait azonban az alsóbb szervek és a párttagság köteles végrehajtani, a kisebbség a többségnek aláveti magát. A párt: harci párt, szigorú fegyelemmel, egységes politikai irányvonallal, egységes ideológiával, egységes vezetéssel. Nem tűr soraiban frakciózást, opportunista megalkuvást a munkásosztály és a népi demokrácia ellenségeivel. Következetesen küzd a marxizmus–leninizmus világnézetétől, elvi politikájától való bármely elhajlás, a reakciós-tőkés ideológia mindenfajta behatolása ellen a párt, a munkásosztály, a dolgozók soraiba. Megköveteli tagjaitól a példaadó erkölcsi magatartást, megtisztítja sorait a korrupt, önérdeküket hajhászó, a néptől idegen elemektől. A párt a munkásosztály és a dolgozók legmagasabb szervezeti formája.

A Magyar Dolgozók Pártjának nincsenek külön érdekei a munkásosztály, a nép érdekével szemben. A párt a nép többségének meggyőzésével, a dolgozók érdekeinek felkarolásával, a nemzet javát szolgáló munkával érdemli ki és biztosítja vezető szerepét a kormányzatban, a Függetlenségi Frontban.

Az MKP és az SZDP egyesülési kongresszusának jegyzőkönyve.
Szikra 1948. 342–356. old.

[26]

JUGOSZLÁVIA KOMMUNISTA PÁRTJÁNAK PROGRAMJA[1]

(1948. JÚLIUS)

(Részletek)

II

[. . .] Jugoszlávia dolgozó népe, Jugoszlávia Kommunista Pártjának vezetésével a népfelszabadító háborúban fegyverrel a kezében döntő győzelmet aratott a fasiszta hódítók és azok belföldi szolgái felett, megdöntötte a tőkések uralmát, akik szégyenletesen eladták a népet az idegen hódítóknak, megalapította új, szocialista hazáját, a Jugoszláv Szövetségi Népköztársaságot, és megkezdte a szocializmus építését. A népfelszabadító háború folyamán és a háború utáni időszakban a Jugoszláviában végrehajtott demokratikus és szocialista forradalmi átalakulás szerves része a Nagy Októberi Szocialista Forradalommal megindított világtörténelmi forradalmi átalakulásnak. Kifejezésre jut benne a társadalom fejlődésének általános törvényszerűsége, a tőkés társadalmi rendszer felváltása új, szocialista társadalmi rendszerrel. [. . .]

*

Amikor a német fasiszta hordák megtámadták a Szovjetuniót, végképp megértek a jugoszláv népek általános felkelésének előfeltételei, és a JKP habozás nélkül harcba hívta Jugoszlávia népeit a közös ellenség ellen, abban a meggyőződésben, hogy ez az egyetlen út saját országának felszabadítására, a nép megmentésére a megsemmisüléstől.

Jugoszlávia Kommunista Pártja az adott körülmények között helyesen alkalmazta a marxizmus–leninizmusnak a proletárforradalomról és a proletárdiktatúráról szóló tanítását, amikor az országot megszállták az imperialisták és a hazai burzsoázia a nemzetárulás útjára lépett s közvetlenül vagy közvetve támogatta a megszállók uralmát és harcát a nép ellen.

A forradalomnak Jugoszláviában az a különleges jellegzetessége, hogy a döntő csata az alapvető kizsákmányoló osztályok – a burzsoázia, a nagybirtokosok – és a dolgozó

[1] E programot – amely részletesen értékelte a jugoszláv ellenállási mozgalom tapasztalatait, az ország gazdasági, politikai és társadalmi életében végbement változásokat – Jugoszlávia Kommunista Pártja V. kongresszusán fogadták el. Azokból a fejezetekből emeltünk ki részleteket, amelyek a nemzeti felszabadító harcot és az 1945–1948 közötti eredményeket elemzik. A program további részei a kapitalista társadalom jellemzésével, valamint a párt előtt álló gazdasági és politikai feladatokkal foglalkoznak.

nép között folyt. A nép, élén a munkásosztállyal, Jugoszlávia Kommunista Pártjának vezetésével vívta harcát a fasiszta hódítók elleni felkelés körülményei közepette, a nemzetárulás ellen, amelynek tengelyében a burzsoá reakció állott. A harc elválaszthatatlan része volt az általános antifasiszta háborúnak.

A régi államgépezet megdöntése nélkül – amely az áruló burzsoázia eszköze volt és a megszállók szolgálatába állt – lehetetlen lett volna a megszállók elleni felkelés sikeres kifejlesztése. A néphatalom szerveinek felállítása az áruló burzsoázia uralmának romjain, a felkelés kirobbanásakor kezdődött. A felkelés folyamán kiépült a néphatalom gépezete. Az új állami és társadalmi berendezés alapjai a háború során épültek ki, és ezek, kezdve a népbizottságok megteremtéséről szóló első forradalmi dekrétumoktól az AVNOJ[2] 1943. novemberi jajcei második ülésszakának határozatáig már a népforradalom győzelmének eredményei. A többszázezres népi hadsereg támogatásával döntő csapást mértek a régi burzsoá elnyomó gépezetre, élén a királysággal, és lefektették a néphatalom egységes rendszerének szilárd alapjait, az államhatalom és kormányzat legalacsonyabb szintjétől a legmagasabbig.

Az áruló burzsoázia ellen foganatosított számos intézkedéssel (a nagyipar, a bankok, a nagykereskedelem túlnyomó részének elkobzásával) már a népfelszabadító háború idején létrejöttek a néphatalom első gazdasági támaszai. Így a munkásosztály a háború után a dolgozó tömegek élén haladva megkezdte az ország építését, kezében tartotta a gazdaság már meghódított kulcsállásait, amelyek elég erősek voltak a népgazdaság szocialista szektorának fejlesztéséhez és a tőkés elemek ellen vívott sikeres harchoz.

A néphatalom megteremtésével és szakadatlan szilárdításával a dolgozó nép számára megoldódott a demokratikus szabadságjogok kérdése: a gyülekezési, az egyesülési és a sajtószabadság, a hatalom minden szervének közvetlen, egyenlő és titkos szavazással történő választása, az egyház elválasztása az államtól. Jugoszlávia népei közös harcban kivívták nemzeti szabadságukat, egyenjogúságukat, megvalósították a testvériséget és egységet, és már a háború alatt megteremtették szuverén képviseletüket. Létrejöttek az alapvető politikai és gazdasági előfeltételek ahhoz, hogy teljesen megszüntessék Jugoszlávia népeinek a történelmi körülményeikből keletkezett kulturális és gazdasági egyenlőtlenségét.

A népi felkelés Jugoszláviában bebizonyította, hogy az elnyomott népek sikeres fegyveres harcot vívhatnak a fasiszta hódítókkal és a hazaáruló burzsoáziával annak a világháborúnak a feltételei mellett, amelyben a szocializmus első országa, a Szovjetunió döntő szerepet játszott. [. . .]

*

A dolgozó tömegek a kommunista párt vezetésével szilárdan kezükben tartották a hatalmat, és a háború után nem álltak meg félúton. Jugoszláviában a népforradalom megszakítás nélkül fejlődött, egybefűzte a parasztság és az elnyomott népek általá-

[2] AVNOJ – Jugoszlávia Népfelszabadító Antifasiszta Tanácsa, 1942. november 26-án alakult meg.

nos demokratikus követeléseinek megvalósítását a proletariátus szocialista követeléseinek megvalósításával, és ezzel világos távlatot teremtett valamennyi akadály elhárításához, amely az ország szocialista fejlődésének útjában áll.

Megvalósult a földreform, amely felszámolta a nagybirtok maradványait. Több százezer mezőgazdasági munkás, föld nélküli és szegényparaszt földet kapott, több tízezer harcos és rokkant családját letelepítették és földet, házat, felszerelést adtak nekik. Ezenkívül a földreform megakadályozta a föld akkumulációjának lehetőségét egyesek kezében, nagymértékben korlátozta a nem földműves birtokokat, korlátozta a magánosok kezében levő földbirtok nagyságát, vagyis a tőkés elemek földtulajdonát. Ugyanakkor elindította a földmegmunkáló szövetkezetek alapítását, a föld kollektív megművelését, a kollektív állattenyésztést és halászatot. Visszaadták a parasztoknak a földet, amelyet a régi Jugoszláviában elvettek tőlük, vagy amelytől a bankok és a kereskedők adósság fejében megfosztották őket. Azzal, hogy a magánszemélyek vagyonátírását ellenőrzés alá vonták és az állam jóváhagyásától tették függővé, megakadályozták a földdel való üzérkedést. Lehetetlenné vált, hogy a falusi gazdagok elragadják a földet a szegényparasztoktól.

Államosították az egész ipart, a hitelnyújtást, a közlekedést, minden forgalmi eszközt, bányajavakat, a természetes erőforrásokat és a villanyerőforrásokat, a nagykereskedelmet. A külföldi tőke vagyona az állam kezébe ment át. A kiskereskedelem túlnyomó része az állam és a fogyasztói szövetkezet kezébe került. A külkereskedelem állami monopóliummá vált. Létrejött a gazdaság hatalmas szocialista szektora, amely döntő tényező az ország gazdasági életében és meghatározza az egész népgazdaság további fejlődésének irányát. A háborúban szétrombolt gazdaság kétévi újjáépítése után megkezdődött az első ötéves terv[3] sikeres végrehajtása. A terv végrehajtása azt jelenti, hogy felszámoljuk a gazdasági és műszaki elmaradottságot, megszilárdítjuk az ország gazdasági és védelmi erejét, növeljük a falu és város dolgozóinak általános jólétét és lerakjuk a szocialista társadalom alapjait.

Megindult a szövetkezetek lendületes fejlődése, ezek tömörítik a kis- és középparasztok óriási tömegeit és hatalmas mozgatóerőül szolgálnak a falu gazdasági és kulturális felemelkedésében, a mezőgazdaság fejlesztésében és szocialista átalakításában.

Továbbfejlődött az új államgépezet. Kiépült az új jogrend és a demokratikus bírósági rendszer. Kifejlődtek a néphatóságok helyi szervei, erősödött a dolgozók kezdeményezése, hogy részt vegyenek az államvezetésben és az állami szervek ellenőrzésében.

Segítséget kapott az ipari szövetkezeti élet fejlesztése és a háziipari tevékenység felvirágoztatása. Megkezdődött az ország általános kulturális átalakulása. Egyre hathatósabb támogatásban részesült a tudomány fejlesztése és alkalmazása. Biztosítva vannak az értelmiség méltó életének alapfeltételei, és az értelmiség mind odaadóbban bekapcsolódik a szocialista építésbe.

Folyamatban van a hatalmas néphadsereg, az ország békéje és biztonsága őrének továbbfejlesztése.

Így Jugoszlávia, tovább erősítve a népfelszabadító harc nagy vívmányait, szilárd

[3] Jugoszlávia első ötéves terve 1947 áprilisában kezdődött.

léptekkel halad előre a szocialista társadalom építésében. Jugoszláviában a szocializmus építésének megvan minden belső és külső előfeltétele.

A szocializmus felépítése Jugoszláviában a munkásosztálynak, a város és a falu dolgozó tömegeinek mai harci feladata, a munkásosztálynak és élcsapatának végcélja – a kommunista társadalom felépítése – felé vezető úton, azaz az olyan társadalom felé, amelyben megszűnik minden osztálykülönbség, és mindenki képességei szerint dolgozik és szükségletei szerint részesül a termelt javakból.

Jugoszlávia Kommunista Pártját a szocializmus felépítéséért vívott harcban, mint egész tevékenységében, általában a marxizmus–leninizmus tanai, a nemzetközi munkásmozgalom tapasztalatai és különösen a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának tapasztalatai, valamint saját tapasztalatai vezérlik. E tapasztalatokat először abban a harcban szerezte, amelyet az osztályellenséggel és a munkásmozgalomban, a kommunista pártban levő ügynökségeivel folytatott a háborúig; másodszor a fegyveres felkelésben, az ország nemzeti felszabadításáért és a hatalom megszerzéséért vívott harcban; harmadszor az ország újjáépítéséért és az új, szocialista alapokon való továbbfejlesztéséért vívott háború utáni harcban szerezte.

III

Jugoszlávia Kommunista Pártja a munkásosztály és a túlnyomó többségben a Népfrontban tömörülő városi és falusi dolgozó nép élén, a jelenlegi szakaszban a szocializmus felépítéséért harcol, mint a kommunizmus alsó szakaszáért, azaz olyan társadalmi viszonyok kiépítéséért, amelyben a termelési eszközöket társadalmasítják, a termelést tervszerűen megszervezik, megszüntetik az embernek ember általi kizsákmányolását, felszámolják az osztályellentéteket, és alkalmazzák azt az elvet: mindenki képességei szerint dolgozik, és munkája szerint részesül a termelt javakból.

Hazánkban a szocializmus felépítéséért folytatott harc feltételei között az osztályharc kiéleződik és egészen a kizsákmányoló elemek végső felszámolásáig tart.

Az erőteljes szocialista szektorral párhuzamosan, amely felöleli az ipart, a bankokat, a közlekedést, a nagykereskedelmet és nagyjából a kiskereskedelmet, továbbá az állami és szövetkezeti tulajdon formájában a mezőgazdaság egy részét is, a városokban létezik a kisárutermelés (kisipar), a mezőgazdaságban pedig a kisárutermelés az uralkodó, ebből elkerülhetetlenül tőkés viszonyok születnek, ami ennek megfelelő osztálytagozódással jár együtt.

Ezzel kapcsolatban a néphatalom határozottan a kis- és középparaszt oldalán áll, védi őket a kizsákmányolástól és biztosítja birtokukat a harácsolással szemben. A kommunista párt mindenkor szem előtt tartja, hogy a szocialista építés lehetetlen a falusi tőkés elemek felszámolása nélkül és úgy véli, hogy a dolgozó nép államának továbbra is feladata a dolgozó parasztság széles rétegeinek tevékeny támogatásával korlátozni a falusi tőkés elemek kizsákmányoló tevékenységét és megtörni ellenállásukat a dolgozó nép államának intézkedéseivel szemben, amelyek arra irányulnak, hogy erősítsék a népgazdaság szocialista szektorának állásait, különösen a falun.

A párt egyidejűleg harcolni fog a mezőgazdasági szövetkezeti mozgalom erősítéséért és fejlődéséért, a legmegfelelőbb szervezeti formáért, amely tömöríti a falusi dolgozó tömegeket a kizsákmányolók elszigeteléséért, és bevonja a dolgozó parasztságot a szocialista építésbe.

A kommunista párt véleménye szerint a dolgozó nép államának ezenkívül feladata, hogy segítse az iparosok bekapcsolását a szocialista építésbe, és hogy emellett megmaradjon, sőt, továbbfejlődjék munkájuk jó minősége. Ezzel kapcsolatban a kommunista párt hangoztatja, hogy a kisiparosok különféle formájú bekapcsolódása a szocialista gazdasági rendszerbe csak a teljes önkéntesség és tudatos elhatározás alapján történhet. Minden mesterséges erőszakolás, vagy közigazgatási nyomás, vagy általános kaptafák alkalmazása káros hatással lenne éppen a kisiparosoknak a szocialista építésbe való bekapcsolódására, a termelés minőségére, sőt, a kisiparosok és a többi dolgozó politikai egybekapcsolódására is. A kommunista párt, amikor védi a dolgozó iparosokat a tönkremenéstől és megmutatja nekik az utat a szocializmus felé, akkor egyben a legelszántabb harcot vívja minden tőkés irányzat ellen, ami a kisárutermelés alapján jelentkezik.

A kommunista párt elismeri a személyes használati tárgyak tulajdonjogát (beleértve a lakásokat is), és a kisárutermelők magántulajdon jogát azokra a termelési eszközökre amelyek nem szolgálják más emberek kizsákmányolását. [. . .]

Jugoszlávia Kommunista Pártja
programja és statútuma.
Belgrád 1948. 5–21. old.

[27]

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG POLITIKAI BESZÁMOLÓJA A BOLGÁR MUNKÁSPÁRT (KOMMUNISTA) V. KONGRESSZUSÁN[1]

GEORGI DIMITROV[2] ELŐADÓI BESZÉDE

(1948. DECEMBER 9.)

(Részletek)

A SZEPTEMBER 9-I NÉPFELKELÉS MEGNYITOTTA AZ UTAT A SZOCIALIZMUS FELÉPÍTÉSÉHEZ ORSZÁGUNKBAN

1. 1944. SZEPTEMBER 9-ÉTŐL A NAGY NEMZETGYŰLÉS MEGVÁLASZTÁSÁIG

[...] 1944. szeptember 9-én kiragadtuk a politikai hatalmat országunkban a kapitalista burzsoázia, a kizsákmányoló monarchofasiszta kisebbség kezéből és a hatalom a nép túlnyomó többségének, a város és falu dolgozóinak kezébe ment át, a munkásosztály és kommunista élcsapatának aktív vezető szerepével. A hős szovjet hadsereg döntő segítségével győzelmet aratott szeptember 9-i felkelés megnyitotta az utat a szocializmus felépítéséhez országunkban. [...]

Szeptember 9-én és közvetlenül utána pártunk kiadta a jelszót, hogy a lehető legnagyobb mértékben tömöríteni kell népünk minden demokratikus és hazafias erejét a monarchofasiszta klikk döntő és könyörtelen megsemmisítésére, mozgósítani kell a nép minden anyagi és erkölcsi erejét és szervezetten be kell kapcsolódni a Szovjetunió vezette szabadságszerető népek közös harcába. Ez volt az a központi feladat, amelyet pártunk közvetlenül szeptember 9. után maga elé tűzött, és amelyet, mint ismeretes, sikeresen teljesített is. [...]

Ebben az időszakban a nyílt fasiszta elemeket megsemmisítő csapások érték. A fa-

[1] Az első pártkongresszus volt ez az ország felszabadítása után. A kongresszus átfogóan értékelte az ország politikai, gazdasági és társadalmi életében végbement forradalmi változást, és meghatározta a szocializmus alapjainak lerakásával kapcsolatos feladatokat.

[2] Georgi *Dimitrov* (1882–1949) – 1902-ben lett tagja a Bolgár Szociáldemokrata Pártnak. Részt vett a forradalmi marxista párt (tesznyákok) létrehozásában, 1909-ben tagja lett a párt Központ Bizottságának. Az 1923. szeptemberi felkelés leverése után emigrációba kényszerült, és távollétében halálra ítélték. 1933-ban Németországban hamis váddal fasiszta bíróság elé állították. A tárgyaláson (lipcsei per) nagy erővel leplezte le a fasizmust. A nemzetközi tiltakozó mozgalom segítségével kiszabadult a fasiszták rabságából. 1935-től 1943-ig a Kommunista Internacionálé Végrehajtó Bizottságának főtitkára. Bulgária felszabadítása után visszatért hazájába, s ezen a kongresszuson választották meg a Központi Bizottság főtitkárává.

sizmus és a német ügynökség fő képviselőit, akik bűnösek voltak a német imperializmussal kötött rabló szövetségben, és abban, hogy az ország a harmadik nemzeti katasztrófa szélére került, szigorúan megbüntettük, és a fasiszta szervezeteket szétzúztuk. Példátlan méretekben fejlődtek a dolgozók társadalmi, politikai, gazdasági és kulturális szervezetei, és alakult ki eddig ismeretlen aktivitásuk a társadalmi és politikai munka terén. Egész sor komoly, demokratikus reform valósult meg. Megvalósult a nők teljes egyenjogúsága, mert lehetőséget biztosítanak nekik arra, hogy tevékenyen részt vegyenek a közéletben, az állam gazdasági és kulturális életében. Az ifjúság előtt a legtágabb tér nyílott meg a tevékenységre és a fejlődésre. A nemzeti kisebbségek is teljes egyenjogúságot kaptak, biztosítottuk iskoláik fenntartását állami költségen. Bevezettük a munkából és földből eredő tulajdonra vonatkozó törvényt, amely a 200 dekáron[3] felüli földbirtokokat elvette. (Dobrudzsa kivételével, ahol a magántulajdonban meghagyható föld felső határát 300 dekárban szabták meg.) Törvényt hoztunk a jogtalanul szerzett vagyonok elkobzásáról. Komoly intézkedéseket foganatosítottunk a hadsereg népi jellegének biztosítására. A hadseregben bevezettük a politikai tisztek intézményét. Ezek a tisztek a nép kipróbált fiaiból, az antifasiszta harcosok közül kerülnek ki.

Megkezdődött államapparátusunk más területeinek is új, népi alapokon történő átalakítása. Megerősítettük a néptömegek demokratikus jogait, szabadságjogait. Ezek az átalakulások és egyéb változások a monarchia eltörlésében és a népköztársaság kikiáltásában tükröződtek vissza és nyertek megerősítést. [...]

Az a fasiszta klikket ért csapás, amelyet szeptember 9-én mértünk a nép ellenségeire, oly erős és megsemmisítő volt, hogy a tőkés burzsoázia egy időre teljesen visszahúzódott. De ez nem jelentette a burzsoázia ama szándékainak feladását, hogy visszafordítsa az ország szekerét.

Még megmaradt gazdasági bázisára és arra a segítségre támaszkodva, amelyet a reakciós amerikai és angol körök nyújtottak neki, a tőkés burzsoázia hamarosan megpróbálkozott reményeinek és szándékainak valóra váltásával. A Hazafias Frontban[4] is voltak ügynökei, mégpedig azoknak a jobboldali, reakciós elemeknek a személyében, akik beszivárogtak a Hazafias Front egyes pártjaiba és ott elrejtőztek. A burzsoázia még nem szánta rá magát, hogy nyílt harcot kezdjen a népi hatalommal, ezért ezeket a jobboldali, reakciós elemeket használta fel. Ezek szeptember 9-e után hamarosan dühödt harcot indítottak a kommunista párt ellen, vitatták a kommunista párt vezető szerepét, és minden erejüket latba vetették, hogy szétzilálják a gazdasági életet, megakadályozzák a kormányintézkedések végrehajtását, kompromittálják a pártot, gyöngítsék a Hazafias Frontot és előkészítsék a restauráció feltételeit.

Pártunknak meg kellett szerveznie a dolgozó tömegek harcát, hogy határozottan visszaverjék a belső és a nemzetközi reakció egyesült, egyre növekvő erőfeszítéseit, amelyek szeptember 9-ének ügye és vívmányai ellen irányultak. A pártnak a legnagyobb éberséget, nagy taktikai készséget, tapintatot és határozottságot kellett tanúsítania,

[3] 1 dekár = 0,1 hektár, 0,18 hold.

[4] A Hazafias Front – amely összefogta a bolgár antifasiszta erőket – a BKP vezetésével 1942-ben alakult meg.

hogy győztesen kerüljön ki ebből a bonyolult és felelősségteljes küzdelemből. Pártunk a Központi Bizottság vezetésével becsülettel teljesítette kötelességét. A párt ebben az időszakban, mint a Hazafias Front, a dolgozók, az egész nép vezetője, a helyzet magaslatán állt. [...]

2. IRÁNY A SZOCIALIZMUS ALAPJAINAK LERAKÁSA ORSZÁGUNKBAN

A kapitalista reakció restaurációs törekvései felett pártunk vezetésével aratott népi győzelem megteremtette a lehetőséget és a feltételeket az ország gyorsabb politikai és gazdasági fejlődésére, arra, hogy hozzáfoghassunk a népi hatalom alapvető átalakító és alkotó feladatainak megvalósításához. [...]

Elfogadtuk az új köztársasági alkotmányt, amely törvényesen megerősítette a szeptember 9-i népfelkelés történelmi vívmányait, az ország kormányzásának népi demokratikus formáját, s lehetővé tette ennek további fejlődését.

Pártunk kezdeményezésére és vezetésével végrehajtottuk az ipar, a magánbankok, a külkereskedelem, a belső nagykereskedelem, a városi beépített nagy ingatlantulajdon és az erdőbirtokok államosítását. A mezőgazdasági nagybirtok-felszerelést megváltottuk. Ily módon a termelési és csereeszközök döntő része társadalmi tulajdonba került.

Az ipar államosítása volt a gazdasági életben végrehajtott legfontosabb forradalmi intézkedés, amely véglegesen megerősítette országunk tervszerű fejlődését a szocializmus felé. Az ipar, a hitel és a közlekedés terén a társadalmasított szektor szinte teljesen monopolhelyzetbe jutott. Majdnem teljesen monopolizálta a társadalmasított szektor a külkereskedelmet és a belföldi nagykereskedelmet is. A belföldi kiskereskedelemben a társadalmasított szektor lényeges túlsúlyba jutott a magánszektor fölött. Szilárd alapokra tett szert a társadalmasított szektor a mezőgazdaságban és a kisiparban is, és egyre erősödik. [...]

Az ismertetett mélyreható átalakító intézkedésekkel egyidejűleg és népi alkotmányunknak megfelelően, gyökeresen átszerveztük a központban éppúgy, mint vidéken, az egész államapparátust, amely számos fogyatékossága ellenére egyre javul és tökéletesedik, mint a népi demokratikus állam apparátusa. Pártunk kezdeményezésére és vezetésével – amint az ismeretes – a Hazafias Frontot egységes társadalmi és politikai szervezetté alakítottuk át, közös megújított programmal és közös szervezeti szabályzattal, amelyek az ország átalakításának új feladatait a szocializmus felé haladás figyelembevételével fogalmazták meg. Ily módon a párt kitartó és hosszas munkája eredményeként végleg felszámoltuk a Hazafias Frontban a koalíció elemeit és a front a város és a falu dolgozóinak harci szövetségévé változott a pártunk vezette munkásosztály vezető szerepének általános elismerése mellett. Ma már a Hazafias Front minden pártja és társadalmi szervezete elismeri a szocializmus felépítésének szükségességét. [...]

Az ismertetett mélyreható átalakulások és az ország osztály- és politikai erőviszonyaiban bekövetkezett változások a Szovjetunió aktív támogatása és segítsége mellett lehetővé tették azt, hogy kitűzzük a szocializmus alapjainak lerakására való áttérés kérdését mint életbevágó fontosságú, gyakorlati feladatot. Ez most pártunk fő irány-

vonala. És a párt, a város és a falu dolgozóival szövetségben álló munkásosztály élén keményen és tántoríthatatlanul, a győzelem biztos tudatával meg fogja valósítani ezt a helyes fő irányvonalat, bármilyen belső és különösen külső nehézségek, vagy akadályok ellenére is.

A NÉPI DEMOKRÁCIA ÉS A NÉPI DEMOKRATIKUS ÁLLAM JELLEGE, SZEREPE ÉS PERSPEKTÍVÁI

Hogy tökéletes biztonsággal haladhassunk előre az általunk választott helyes úton, a szocializmus útján, teljesen világosan kell előttünk állnia a népi demokrácia és a népi demokratikus állam jellegének, szerepének és perspektíváinak. Ezzel kapcsolatosan eddigi nézeteink közül egyeseket pontosabban kell meghatároznunk, másokat pedig ki kell javítanunk, figyelembe véve az eddigi tapasztalatokat, és az erre az, amint tudják, országunk és más népi demokratikus országok számára is új, bonyolult kérdésre vonatkozó legújabb adatokat is.

Mi röviden a kérdés lényege?

Először. Mint ismeretes, a népi demokrácia és a népi demokratikus állam a német fasiszta erők szétverésének, a Szovjetunió második világháborúban aratott történelmi győzelmének és a munkásosztály vezette néptömegek nemzeti szabadságért és függetlenségért vívott harcának eredményeként jöhetett létre. Ez azt eredményezte, hogy egész sor kelet- és délkelet-európai ország kivált az imperializmus rendszeréből.

A népi demokrácia és a népi demokratikus állam jellegét négy igen fontos sajátosság határozza meg:

a) A népi demokratikus állam a dolgozóknak, a nép óriási többségének hatalma, amelyet a munkásosztály vezet. Ez először is azt jelenti, hogy megdőlt a tőkések és nagybirtokosok hatalma, s létrejött a munkásosztály vezette városi és falusi dolgozók hatalma; a munkásosztály, mint a jelenkori társadalom leghaladóbb osztálya, vezető szerepet tölt be az állami és társadalmi életben; másodszor azt jelenti, hogy az állam a dolgozók harci eszköze a kizsákmányoló elemek ellen, a kapitalista rend és a burzsoá uralom visszaállítására irányuló minden kísérlettel és irányzattal szemben.

b) A népi demokratikus állam az átmeneti időszak állama, melynek az a feladata, hogy biztosítsa az ország fejlődését a szocializmus felé vezető úton. Ez azt jelenti, hogy bár a tőkések és nagybirtokosok hatalma megdőlt, s ezeknek az osztályoknak a vagyona a nép tulajdonába ment át, a kapitalizmus gazdasági gyökereit még nem számolták fel, kapitalista elemek még maradtak és fejlődnek, igyekeznek visszaállítani a tőkés rabszolgarendszert. Ezért előrehaladni a szocializmus felé csak akkor lehetséges, ha kérlelhetetlen osztályharcot folytatunk a tőkés elemekkel – teljes felszámolásukig.

A népi demokratikus állam csak akkor erősödhet és teljesítheti történelmi hivatását, ha szüntelenül halad előre a szocializmus felé. Ha a népi demokrácia nem harcolna a kizsákmányoló osztályok ellen, nem nyomná el és nem szorítaná ki a tőkés elemeket, úgy azok elkerülhetetlenül felülkerekednének és nem csupán aláásnák a népi demokrácia alapjait, hanem pusztulásba is döntenék.

c) A népi demokratikus állam a Szovjetunióval, a szocializmus országával való együttműködés és barátság útján jön létre. Amint országunk felszabadítása az imperializmus jármából és a népi demokratikus állam megteremtése annak a segítségnek és felszabadító küldetésnek volt köszönhető, amelyet a Szovjetunió a fasiszta Németország és szövetségesei elleni harcban betöltött, úgy népi demokráciánk további fejlődésének is előfeltétele az országunk és a nagy szovjetállam közötti szoros kapcsolatok, őszinte együttműködés, kölcsönös segítség és barátság fenntartása és erősítése. Minden irányzat, amely gyengíti együttműködésünket a Szovjetunióval, országunkban magának a népi demokratikus rendszer létének az alapjai ellen irányul.

d) A népi demokratikus állam a demokratikus, imperialistaellenes táborhoz tartozik. Csak a hatalmas szovjetállam vezette egységes, demokratikus, imperialistaellenes tábor tagjaként biztosíthatja minden népi demokratikus ország a függetlenségét, szuverenitását és biztonságát az imperialista erők agressziójával szemben.

Másodszor. Abban a helyzetben, amelyre a fasiszta agresszor államok katonai szétzúzása, a kapitalizmus általános válságának kiéleződése, a Szovjetunió hatalmának óriási megerősödése, a Szovjetunióval és a népi demokratikus államokkal való szoros együttműködés jellemző, országunk számára, akárcsak a többi népi demokrácia számára, megnyílt a lehetőség, hogy szovjet rendszer létesítése nélkül, népi demokratikus rendszer útján teremtsük meg az átmenetet a kapitalizmusból a szocializmusba, azzal a feltétellel, hogy ez a rendszer erősödik és fejlődik, s hogy a Szovjetunió, valamint a népi demokratikus országok támogatására támaszkodunk.

Harmadszor. Megtestesítve a dolgozók uralmát, melyben a munkásosztály a vezető erő, a népi demokratikus rendszer az adott történelmi helyzetben, mint már a tapasztalat megmutatta, sikeresen teljesítheti és kell is hogy teljesítse a proletárdiktatúra funkcióit a kapitalista elemek felszámolása és a szocialista gazdaság megszervezése céljából. A népi demokratikus rendszer megtörheti a megdöntött tőkések és nagybirtokosok ellenállását, elnyomhatja és felszámolhatja a tőke hatalmának visszaállítására irányuló kísérleteiket. Megszervezheti az iparnak a társadalmi tulajdon és a tervgazdálkodás alapján történő építését. A népi demokratikus rendszer képes lesz leküzdeni a városi kispolgárság és a középparasztság állhatatlanságát, le tudja majd győzni a kapitalista elemeket a falun és képes lesz arra, hogy a szocializmusba való átmenetért döntő harcra tömörítse a dolgozó tömegek zömét a munkásosztály körül.

E vonal végrehajtásakor, amely a kapitalista elemeknek a népgazdaságból történő kiszorítására irányul, a népi demokratikus rendszer kétségtelenül nem marad változatlan. Feltétlenül szükséges lesz, hogy állandóan erősítsük a munkásosztály vezető pozícióit az állami és társadalmi élet minden területén, feltétlenül szükséges lesz a faluban is tömöríteni mindazokat az elemeket, akik megbízható szövetségeseivé válhatnak a munkásosztálynak a kulákok és szekértolóik elleni harc kiélesedése időszakában. Feltétlenül erősíteni és javítani kell majd a népi demokratikus rendszert, az osztályellenség korlátozásának és felszámolásának harci eszközét.

Negyedszer. A népi demokratikus országok, közöttük a mi országunk is, már megindultak a szocializmus felé vezető úton, miközben szüntelenül harcolnak a belső és különösen a külső ellenséges erők ellen. Jelenleg ezekben az országokban a szocializmus felépítéséhez szükséges feltételek megteremtésén dolgoznak – így a mi országunk-

ban is –, a jövendő szocialista társadalom gazdasági és kulturális alapjainak létrehozásán.

Éppen ez a fő feladata a mai szakaszban a népi demokráciának, tehát a munkásosztálynak és a munkásosztályt vezető kommunista pártnak is.

Ez az általános feladat egy sor fontos részletfeladatot foglal magában, melyek közül döntő jelentősége van nálunk a következőknek:

a) A kommunista párt vezette munkásosztály vezető helyzetének állandó erősítése az állami, gazdasági, társadalmi-politikai és kulturális élet minden területén.

b) A munkásosztály és a dolgozó parasztság szövetségének erősítése, amely szövetségben a munkásosztály vezet.

c) A népgazdaság társadalmasított szektorának, különösen a nagyiparnak gyorsított fejlesztése.

d) A mezőgazdaság kapitalista, kizsákmányoló elemeinek felszámolásához szükséges feltételek előkészítése, korlátozásuk és kiszorításuk, majd ezután felszámolásuk következetes politikája útján.

e) A termelőszövetkezetek sokoldalú fejlesztése a paraszttömegek körében, állami segély nyújtása a kis- és középparasztoknak a gép- és traktorállomások mezőgazdasági gépeinek rendelkezésre bocsátása, hitelek, vetőmagkölcsönök stb. formájában, hogy érdekeltebbé váljanak a munkásosztállyal kötött szövetségben. A szövetkezetek életéből vett példákkal kell meggyőznünk őket a közös gazdálkodás előnyeiről és a kapitalista elemek iránti kérlelhetetlenség szellemében kell nevelnünk őket.

Ami a föld nacionalizálásának kérdését illeti, úgy találjuk, hogy ennek a kérdésnek a mi körülményeink között, a földműves termelőszövetkezeti gazdaságok fejlesztésekor nincs gyakorlati jelentősége, azaz a föld nacionalizálása nem elengedhetetlen feltétele mezőgazdaságunk fejlesztésének és gépesítésének.

Ötödször. Továbbá: a népi demokrácia és a népi demokratikus állam az internacionalizmus alapján áll. A nacionalizmus összeférhetetlen a népi demokráciával, mert a nacionalizmus a kapitalizmus, a tőkés reakció fegyvere. [. . .]

A nacionalizmus minden megnyilvánulása ellen küzdve, a dolgozókat a proletár nemzetköziség és a hazájuk iránti odaadás, vagyis az igazi hazafiság szellemében kell nevelnünk.

A proletár nemzetköziség és a haza iránti odaadás szellemében történő nevelés mindenekelőtt annak a tudatnak a fejlesztését és erősítését jelenti, hogy a népi demokratikus országok és a nagy Szovjetunió erős, szilárd egységfrontja döntő fontosságú a nemzetközi reakció és imperializmus agresszív erőinek támadása elleni harcban. Népünk egész jövője egyrészt attól függ, hogy a Szovjetunió hatalmas legyen, amelyben életbevágóan érdekelve vagyunk, másrészt attól, mennyire kész és képes népünk, kapitalista agresszió esetén, méltón teljesíteni kötelességét a közös harcban.

Ezzel együtt a proletár nemzetköziség szellemében történő nevelés annak a tudatnak a fejlesztését és erősítését jelenti, hogy mennyire fontos a kommunista pártok teljes cselekvési egysége és a Szovjetunió Kommunista (bolsevik) Pártjának vezető szerepe. [...]

G. M. Dimitrov: Egységfront, népfront, szocializmus. Válogatott beszédek és írások. Kossuth Könyvkiadó 1974. 360–380. old.

[28]

J. V. SZTÁLIN BESZÉDE A MOSZKVAI VÁLASZTÁSI GYŰLÉSEN[1]

(1946. FEBRUÁR 9.)

(Részlet)

[. . .] Most néhány szót a kommunista pártnak a legközelebbi jövőre vonatkozó munkaterveiről. Ismeretes, hogy ezek az új ötéves tervben vannak lefektetve, amelyet a legközelebbi időben kell jóváhagyni. Az új ötéves terv fő feladata az ország tönkretett területeinek helyreállítása, az ipar és a mezőgazdaság háború előtti színvonalának túlszárnyalása többé-kevésbé jelentős mértékben. Arról már nem is szólva, hogy a közeljövőben meg fog szűnni a jegyrendszer, különös figyelmet fogunk fordítani a közszükségleti cikkek gyártásának fejlesztésére, a dolgozók életszínvonalának emelésére az összes cikkek árainak fokozatos csökkentése útján, és különböző tudományos kísérleti intézetek építésére, amelyek lehetővé teszik a tudománynak, hogy kifejlessze erőit.

[1] Joszif Visszarionovics *Sztálin* (1879–1953) – 1898-ban lett tagja a pártnak. 1912-ben kooptálják a Központi Bizottságba. Az 1917. februári forradalom után a Központi Bizottság irodájának tagja és a „Pravda" szerkesztője. Az októberi forradalom idején a Forradalmi Katonai Központ tagja, és a forradalom győzelme után nemzetiségügyi népbiztos. A polgárháború és az intervenció éveiben nagy szerepe volt a Vörös Hadsereg irányításában. 1922-től haláláig a Központi Bizottság főtitkára. A második világháború éveiben az Állami Honvédelmi Bizottság elnöke és a fegyveres erők főparancsnoka. Közben, 1941-től a kormány elnöke is. Személyének és politikájának értékelését az SZKP a XX. kongresszuson és a Központi Bizottság 1956 júniusában elfogadott határozatában végezte el. (Lásd a 8. sz. dokumentumot.) Sztálin ebben a beszédében a második világháború kitörésének okait, a háború menetét és jellegét értékelte. Elemezte, hogy milyen tényezők tették lehetővé a Szovjetunió győzelmét, és röviden foglalkozott a Szovjetunió előtt álló gazdasági feladatokkal. Az itt közölt szöveg ez utóbbi részt tartalmazza.

Nem kételkedem abban, hogy ha megfelelő segítséget nyújtunk tudósainknak, akkor nemcsak elérik, hanem a közeljövőben túl is szárnyalják az országunk határain túl elért tudományos eredményeket.

A hosszabb lejáratú tervekre vonatkozólag kijelenthetem, hogy a párt a népgazdaság újabb hatalmas föllendülését szándékszik megszervezni, amely lehetővé tenné számunkra iparunk színvonalának emelését a háború előtti színvonalnak mintegy a háromszorosára. El kell érnünk azt, hogy iparunk évenként 50 millió tonna nyersvasat, 60 millió tonna acélt, 500 millió tonna szenet és 60 millió tonna kőolajat termeljen. Ez a feltétele annak, hogy kijelentsük: Hazánk minden meglepetés ellen biztosítva van. Lehet, hogy ehhez három újabb ötéves terv kell, esetleg több. De ezt meg lehet csinálni és ezt meg is kell csinálnunk. [. . .]

Sztálin: A békéért. 1946–1952.
Szikra 1952. 20–21. old.

[29]

VALAMENNYI ERŐ MOZGÓSÍTÁSÁVAL HARCOLJUNK AZÉRT, HOGY ORSZÁGUNK SZOCIALISTA NAGYHATALOMMÁ VÁLJÉK

TÉZISEK KÍNA KOMMUNISTA PÁRTJA ÁTMENETI IDŐSZAKRA SZÓLÓ ÁLTALÁNOS IRÁNYVONALÁNAK TANULMÁNYOZÁSÁRA ÉS PROPAGÁLÁSÁRA[1]

(1953. DECEMBER)

(Részletek)

I. A PÁRT ÁLTALÁNOS IRÁNYVONALA AZ ÁTMENETI IDŐSZAKBAN

1. Kínának a KKP által vezetett forradalma két szakaszra, az új-demokratikus és a szocialista forradalom szakaszára oszlik. A kínai forradalom első szakaszának feladata – az imperializmus, a feudalizmus és a bürokratikus tőke uralmának a munkásosztály vezette néptömegek harcával történő megdöntése, a félgyarmati, félfeudális társadalom új-demokratikus társadalommá történő átalakítása – győzelmesen befejeződött. A Kínai Népköztársaság megalakulása azt jelzi, hogy a forradalom első szakasza alapjában véve lezárult, s kezdetét vette a forradalom második szakasza. A forradalom második szakaszának az a feladata, hogy létrehozza Kínában a szocialista társadalmat. A kínai forradalmi mozgalom egész fejlődésével és alakulásával kapcsolatban Mao Ce-tung elvtárs már annak idején rámutatott: „a forradalom első fázisa, első szakasza semmiképpen sem vezethet Kínában a burzsoá diktatúra kapitalista társadalmának megteremtésére; ebben a szakaszban az a feladat, hogy a kínai proletariátus vezetésével megteremtsük a valamennyi kínai forradalmi osztály szövetségének diktatúráján alapuló új-demokratikus társadalmat, és ilyenformán befejezzük az első szakaszt. Ezután a forradalom áttér a második szakaszra – a kínai szocialista társadalom felépítésének szakaszára."[2] „A Kína Kommunista Pártja

[1] Kína Kommunista Pártja Központi Bizottságának Politikai Bizottsága 1952-ben fogadta el az ország szocialista építésének programját, amely később „általános irányvonal" néven vált ismeretessé. A részletesebb megvilágítás céljából 1953-ban belső használatra téziseket dolgoztak ki, ezt a KB jóváhagyta és szétküldte a pártszervezeteknek. Az „általános irányvonal" néhány fő tétele az 1954-ben elfogadott alkotmányba is bekerült, hatása érezhető a VIII. kongresszus 1956-ban megtartott első ülésszakának munkájában is. Kína Kommunista Pártja 1957–1958-tól kezdve letért az „általános irányvonalban" kijelölt útról.

A dokumentum itt nem közölt részei az ország gazdasági fejlesztését, a tulajdonviszonyok átalakítását és a párt vezető szerepének erősítését taglalják.

vezette forradalmi mozgalom egészében véve egységes forradalmi mozgalom, amely a demokratikus forradalom szakaszát és a szocialista forradalom szakaszát egyaránt magában foglalja. Ez, jellegét tekintve, két különböző forradalmi folyamat, és csak az előbbi befejezése után láthatunk az utóbbihoz. A demokratikus forradalom a szocialista forradalom szükségszerű előkészítése, a szocialista forradalom pedig a demokratikus forradalom fejlődésének szükségszerű iránya. A kommunisták végcélja pedig nem egyéb, mint hogy minden erejükkel harcoljanak a szocialista társadalom és a kommunista társadalom végleges felépítéséért."[3] Az a megállapításunk, hogy a hatalomban bekövetkezett változás, a Kuomintang ellenforradalmi hatalmának bukása és a Kínai Népköztársaság megalakulása a forradalom jellegének megváltozását, az új-demokratikus forradalom szakaszának alapvető lezárását, a szocialista forradalom szakaszának kezdetét jelzi, nem jelenti azt, hogy a szocialista átalakítás hatalmas feladatának elvégzéséhez a népköztársaság megalakítását követően az egész ország valamennyi területén nyomban hozzá lehetett látni. Ezt nem tehettük. Ehhez arra volt szükség, hogy előtte a falvakban megoldjuk a feudalizmus és a demokrácia, vagyis a földesurak és a parasztok közötti ellentmondást. A falvakban a fő ellentmondás ugyanis még nem a kapitalizmus és a szocializmus közötti ellentmondás, hanem a feudalizmus és a demokrácia közötti ellentmondás volt, s két-három évre volt szükség ahhoz, hogy a falvakban végre lehessen hajtani a földreformot. Akkor egyrészt a falvakban véghezvittük a demokratikus földreformot, másrészt pedig a városokban nyomban elkoboztuk a bürokratikus tőke vállalatait és szocialista vállalatokká alakítottuk át őket, létrehoztuk a szocialista állami bankot, ezzel egyidejűleg szerte az országban hozzáláttunk a szocialista állami kereskedelem és a szövetkezeti kereskedelem életre hívásához, ezenkívül az elmúlt néhány év során intézkedéseket kezdtünk foganatosítani a magántőkés vállalatoknak államkapitalistává történő átalakítása érdekében. Az elmondottak arról a szövevényes és bonyolult helyzetről tanúskodnak, amely hazánkat az átmeneti időszak első éveiben jellemzi.

2. A kínai forradalom második szakaszának az a feladata, hogy létrehozza a szocialista társadalmat, s teljesen felszámolja a városokban és a falvakban a kapitalista elemeket. Ám e forradalom feladatainak elvégzéséhez nincs szükség a fennálló hatalom megdöntésére és új hatalom létrehozására, hanem ez oly módon megy végbe, hogy a már megteremtett és Kína Kommunista Pártja, valamint a munkásosztály vezette népi demokratikus diktatúra államhatalmának felülről lefelé történő irányításával, valamint a széles néptömegeknek, elsősorban a munkásság és a parasztság alapvető tömegeinek alulról felfelé irányuló közvetlen támogatásával fokozatosan fejlesztik a szocialista szektort, s átalakítják a nem szocialista viszonyokat. Ez a forradalom azért alkalmazhatja a felülről lefelé haladó irányt, mivel az új-demokratikus forradalom győzelme után hazánkban létrejött a népi demokratikus diktatúrát megvalósító államhatalom Kína Kommunista Pártja és a kínai munkásosztály irányításával. A demokratikus forradalom feladatainak elvégzése után nyomban hozzá lehet kezdeni a feltételek megteremtéséhez, és rendszabályokat lehet foganatosítani annak

[3] *Mao Ce-tung* Válogatott Művei. 3. köt. Szikra 1954. 228–229. old.
[3] Ugyanott, 194. old.

érdekében, hogy fokozatosan létrejöjjön a kizsákmányolást és az osztályokat megszüntető szocialista társadalom.

3. A kínai forradalom első szakasza feladataink teljesítése után létrejött új-demokratikus társadalom átmeneti jellegű társadalom. A Kínai Népköztársaság megalakításától a szocialista társadalom felépítéséig terjedő időszak hazánk történelmének az a szakasza, amelyben az új-demokratikus társadalomtól a szocialista társadalomig tartó átmenet végbemegy. Vagyis az az időszak, amikor a jelenlegi tőkés ipari és kiskereskedelmi gazdasági szektort szocialistává alakítjuk át, bővítjük a jelenlegi szocialista szektort, s amikor a szocialista gazdasági szektor alapjában véve országunk egyetlen gazdasági szektora lesz. Mivel hazánkban az első szakasz a munkásosztály vezette néptömegek imperializmus-, feudalizmus-, bürokratikustőke-ellenes forradalma, ezért elkerülhetetlen, hogy az e forradalom győzelme után létrejövő új-demokratikus társadalomban szocialista és nem szocialista elemek egyidejűleg létezzenek. Az új-demokratikus társadalomban az alábbi ötféle gazdasági szektor létezik: állami szektor, szövetkezeti szektor, a parasztok és kisiparosok egyéni gazdaságai, államkapitalista szektor, valamint a magántőkés szektor.

Ezek közül az állami szektor szocialista jellegű, a szövetkezeti szektor szocialista (ellátó, fogyasztási és hitelszövetkezetek, ezenkívül a kollektív gazdaságok, valamint a kézműipari szövetkezetek egy része), illetve fél-szocialista jellegű (a jelenlegi átlagos mezőgazdasági szövetkezetek, valamint a kézműipari szövetkezetek egy része). Hazánk feltételei között az államkapitalista ipar egy részének is van bizonyos fokú szocialista jellege (az egyes esetekben különböző fokozatok figyelhetők meg). A szocialista gazdaság, annak az egész nemzetgazdaságban elfoglalt vezető szerepe alkotja hazánk új-demokratikus társadalma gazdasági területének szocialista elemét. Hazánk új-demokratikus társadalma a munkásosztályra, a parasztságra és más kispolgári osztályokra, valamint a nemzeti burzsoáziára stb. oszlik. Hazánkban létrejött a munkásosztály vezette, a munkás-paraszt szövetségen alapuló népi demokratikus diktatúra államhatalma. A munkásosztály vezető szerepe és a munkásosztály vezette népi demokratikus diktatúra államhatalma képezi hazánk új-demokratikus társadalma politikai rendszerének szocialista elemét. Mao Ce-tung elvtárs annak idején rámutatott, hogy Kína új-demokratikus forradalmának „egészében véve ... egyrészt a kapitalista elemek fejlődése, másrészt a szocialista elemek fejlődése lesz a következménye. Melyek ezek a szocialista elemek? Ilyen elem a proletariátus és a kommunista párt jelentőségének növekedése az ország politikai életében. Ilyen elem a proletariátus és a kommunista párt vezető szerepének elismerése a parasztság, az értelmiség és a városi kispolgárság által, ami vagy már megtörtént, vagy a jövőben várható. Ilyen elem továbbá a demokratikus köztársaság állami gazdasága és a dolgozó lakosság szövetkezeti gazdasága. Ezek lesznek a szocialista elemek."[4] Hazánk új-demokratikus társadalmában a szocialista elemek mind a gazdaság, mind a politika területén már vezető szerephez jutottak, a nem szocialista elemek részesedése azonban még mindig igen nagy. Hazánk új-demokratikus társadalmában a szocialista elemek és a nem szocialista elemek harcban állnak egymással. A szocialista elemek előnye és vezető

[4] Ugyanott, 192. old.

szerepe, amihez még a Szovjetunió segítsége, és az egész kedvező nemzetközi helyzet is hozzájárul, döntő hatást gyakorol a szocialista elemek szüntelen növekedésére és végső győzelmére, a nem szocialista elemek egyre kisebb területre korlátozódására, átalakulására és megsemmisülésére. Mindez azt tanúsítja, hogy hazánk új-demokratikus társadalma a szocialista rendszerhez tartozik, s olyan átmeneti jellegű társadalom, amely fokozatosan a szocializmusba fejlődik át. Marx hangoztatta: „a tőkés és kommunista társadalom között van egy időszak, melyben a tőkés társadalom forradalmi úton kommunista társadalommá alakul át."[5] Lenin szerint: „Elméletileg kétségtelen, hogy a kapitalizmus és a kommunizmus között bizonyos átmeneti időszak van. Ez az időszak szükségképpen egyesíti magában a társadalmi gazdaság mindkét formájának vonásait, illetve sajátosságait. Ez az átmeneti időszak szükségképpen a haldokló kapitalizmus és a születő kommunizmus, vagy más szóval: a legyőzött, de meg nem semmisített kapitalizmus és a megszületett, de még egészen gyenge kommunizmus közötti harc időszaka."[6] „. . . mit jelent az átmenet szó? Nem azt jelenti-e, a gazdaságra vonatkoztatva, hogy a szóban forgó rendben megvannak mind a kapitalizmusnak, mind a szocializmusnak elemei, részei, darabkái? Mindenki elismeri, hogy igen."[7] Lenin arról is beszélt, hogy az átmeneti korszak gazdaságának „fő formái: a kapitalizmus, a kisárutermelés, a kommunizmus. A fő erők: a burzsoázia, a kispolgárság (különösen a parasztság), a proletariátus."[8]

Hazánk jelenlegi fejlődési szakasza a Szovjetunió forradalom utáni története egyik szakaszának felel meg, ezzel igazolva, hogy Marx és Lenin fentebb idézett megállapításai teljesen helytállóak.

4. Kínában azért elengedhetetlen az új-demokratikus társadalomból a szocialista társadalomba fokozatosan átvezető viszonylag hosszú ideig tartó átmeneti történeti időszak, mert 1. hazánk gazdasági és kulturális téren elmaradott, viszonylag hosszú időszakra van szüksége ahhoz, hogy megteremtse és biztosítsa a szocializmus teljes győzelméhez szükséges gazdasági és kulturális előfeltételeket; 2. hazánkban igen nagyszámú az egyénileg gazdálkodó paraszt és az önálló kézműiparos, s a népgazdaságban igen jelentős hányadot tesz ki a kapitalista ipar és kereskedelem, ezek átalakítása meglehetősen hosszú időt vesz igénybe. Lenin azt mondotta: „a proletariátus célja, hogy megteremtse a szocializmust, megszüntesse a társadalom osztályokra tagozódását, dolgozóvá tegye a társadalom valamennyi tagját, és megfossza talajától az embernek ember által való mindenféle kizsákmányolását. Ezt a célt nem lehet egy csapásra elérni, ehhez a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetnek meglehetősen hosszú időszakára van szükség, azért is, mert a termelés átszervezése nehéz dolog, azért is, mert időbe telik, amíg az élet minden terén gyökeres változásokat hajthatunk végre, azért is, mert a kispolgári és polgári gazdálkodás megszokottságának hatalmas erejét csak hosszú, kitartó harccal lehet leküzdeni."[9] Sztálin ezt mondotta: „a proletariátus diktatúráját, a kapitalizmusról a kommunizmusra való átmenetet

[5] *Marx–Engels* Művei. 19. köt. Budapest 1969. 26. old.
[6] *Lenin* Összes Művei. 39. köt. Kossuth Könyvkiadó 1973. 261. old.
[7] *Lenin* Összes Művei. 36. köt. Kossuth Könyvkiadó 1972. 277. old.
[8] *Lenin* Összes Művei. 39. köt. 262. old.
[9] *Lenin* Összes Művei. 38. köt. Kossuth Könyvkiadó 1973. 374. old.

nem szabad néhány »különösen forradalmi« cselekedet és dekrétum röpke időszakának felfogni... Erre a történelmi korszakra nemcsak azért van szükség, hogy meg lehessen teremteni a szocializmus teljes győzelmének gazdasági és kulturális előfeltételeit, hanem azért is, hogy a proletariátusnak módjában legyen, először – hogy önmagát az ország vezetésére képes erővé nevelje és kovácsolja, másodszor – hogy a kispolgári rétegeket olyan irányban képezze és gyúrja át, mely a szocialista termelés megszervezését biztosítja."[10] Kína Kommunista Pártja a marxizmus–leninizmusnak a kapitalizmusból a szocializmusba való átmeneti időszakról szóló tanításához híven, a konkrét kínai helyzetet figyelembe véve dolgozta ki a szocializmusba való fokozatos átmenet irányvonalát, módszerét és egyes lépéseit.

5. Már a KKP VII. kongresszusán választott Központi Bizottság 1949 márciusában megtartott 2. plénumának határozata rámutat: hazánk új-demokratikus forradalmának győzelme után az a feladat, „hogy minél hamarabb helyreállítsuk és fejlesszük a termelést, szembeszegüljünk a külföldi imperializmussal, s Kínát lépésről lépésre agrárországból ipari országgá, új-demokratikus országból szocialista országgá változtassuk". A 2. plénum határozata rámutatott: „bár Kínában a korszerű ipar a nemzetgazdaság össztermelésének még csak mintegy egytizedét teszi ki, ugyanakkor viszont rendkívül koncentrált, a legnagyobb mennyiségű és legfontosabb tőke az imperializmusnak és lakájának, a kínai bürokratikus tőkének a kezében összpontosul. Ha e tőkét elkobozzuk és a proletariátus vezette népköztársaság tulajdonává tesszük, akkor ezzel az ország gazdaságának legfőbb ütőereit a népköztársaság irányítása alá helyezzük, s az egész nemzetgazdaság vezető részévé tesszük. A gazdaságnak ez a része szocialista, nem pedig tőkés jellegű... A forradalom győzelmét követően még egy viszonylag hosszabb időszakon át szükség lesz a városi és a falusi magánkapitalizmus aktivitásának minél nagyobb arányú kihasználására a nemzetgazdaság fejlesztése érdekében... Kínában azonban a kapitalizmus, a szabad verseny és a szabad kereskedelem nem minden korlátozás nélkül, teljesen szabadjára engedve létezik és fejlődik, mint a kapitalista országokban... több oldalról is korlátok közé van szorítva... A nemzetgazdaság 90 százalékát kitevő szétszórt egyéni paraszt- és kézműiparos gazdaságot átgondoltan és fokozatosan, de ugyanakkor aktívan a korszerű és kollektivista irányba fejleszteni nemcsak lehetséges, hanem szükséges is, s az a szemlélet, amely szerint ezt a folyamatot nem kell irányítani, helytelen. Központi, tartományi, járási, körzeti és községi termelő-, fogyasztási és hitelszövetkezeteket kell szervezni, s létre kell hozni e szövetkezetek vezető szerveit... ha csupán állami szektorral rendelkezünk, s nincs szövetkezeti szektorunk, akkor nem leszünk képesek a dolgozó nép egyéni gazdaságát fokozatosan a kollektivizálás irányába vezetni, az új-demokratikus államot szocialista állammá fejleszteni s megszilárdítani a proletariátusnak az államhatalomban gyakorolt vezető szerepét." A 2. plénum határozata rámutatott, hogy „a magántőke korlátozásának politikája szükségszerűen kiváltja majd a burzsoázia különböző mértékű és különböző területeken megnyilvánuló ellenállását... a korlátozás és a korlátozással való szembeszegülés képezi az új-demokratikus államon belüli osztályharc fő formáját... Azt követően, hogy a kínai forradalom az ország

[10] *Sztálin* Művei. 6. köt. Szikra 1951. 123. old.

egész területén győzelmet aratott, Kínában még két alapvető ellentmondás marad megoldatlan. Az első az országon belül jelentkezik, s ez a proletariátus és a burzsoázia ellentmondása. A második nemzetközi téren jelentkezik, ez pedig Kína és az imperialista országok közötti ellentmondás. Mindezek következtében a proletariátus vezette népköztársaság államgépezetét a népi demokratikus forradalom győzelme után nem lehet gyengíteni, hanem ellenkezőleg, erősíteni kell." [...]

Azok a hatalmas győzelmek, amelyeket a Kínai Népköztársaság megalakítását követően a Kuomintang-hadsereg[11] maradványainak felszámolásában, Kína egyesítésében, az „Állj ellen Amerikának, segítsd meg Koreát!"[12] mozgalomban, a földreformban, az ellenforradalmárok felszámolásában, a termelés megindításában és növelésében és a takarékosság fokozására indított mozgalomban, a burzsoázia támadásával szembeni „háromellenes" és „ötellenes" mozgalomban[13], az értelmiség eszmei átnevelésében, valamint a többi demokratikus reform végigvitelére indított mozgalomban elértünk, mind a 2. plénum határozatai, illetve a közös irányvonal helyes végrehajtásának eredményei. Az átmeneti időszak első három évében a népi demokratikus diktatúra megszilárdult, a szocialista gazdaságnak az egész népgazdaságban elfoglalt aránya növekedett, kialakult és megerősödött az irányító szerepe, a gazdaság helyreállítása alapjában befejeződött. 1953-tól hazánk a gazdasági helyreállítás szakaszából a tervszerű gazdasági építés és a nem szocialista gazdasági elemek módszeres átalakításának szakaszába lépett, ezért a pártnak az átmeneti időszakra vonatkozó irányvonalát még világosabbá, még konkrétabbá kell tenni.

6. Pártunknak az átmeneti időszakra szóló általános irányvonalával kapcsolatban Mao Ce-tung elvtárs a következőkre hívta fel a figyelmet: „a Kínai Népköztársaság megalapításától a szocialista átalakítások alapvető befejezéséig terjedő időszak egy átmeneti időszak. A párt ezen időszakra szóló általános irányvonala és fő feladata az, hogy egy viszonylag hosszú időszak alatt fokozatosan megvalósítsa az ország szocialista iparosítását, s lépésről lépésre elérje a mezőgazdaságnak, a kézműiparnak és a kapitalista iparnak és kereskedelemnek az állam által véghezvitt szocialista átalakítását. Ez az általános irányvonal olyan világítótorony, amelynek fénye minden munkánkat bevilágítja. Ha valamilyen feladat elvégzése során eltávolodunk tőle, akkor vagy jobboldali vagy »baloldali« hibát követünk el." A párt átmeneti időszakra szóló általános irányvonalának megvalósítása azt jelenti, hogy teljes erővel fejlesztjük a szocialista ipart, a jelenlegi nem szocialista ipart szocialista jellegűvé változtatjuk,

[11] A Kuomintang (Kínai Nemzeti Párt) 1912-ben alakult a városi kispolgárság, az értelmiség és a nemzeti burzsoázia képviselőinek a részvételével. Kezdetben, *Szun Jat-szen* életében, haladó párt volt, harcolt a nemzeti függetlenségért, majd *Csang Kaj-sek* vezetésével fokozatosan reakciós irányba fordult, legfontosabb céljának a forradalmi erők megsemmisítését tartotta. A japánellenes felszabadító harcban ingatag szövetségre lépett a forradalmi erőkkel, de már 1945-től az amerikai imperialisták támasza volt Kínában. A forradalom győzelmével Tajvan szigetére szorult.

[12] A szöveg itt az 1950–1953-as koreai háborúra utal. A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság elleni háborút az intervenciósok az ENSZ zászlajával álcázva folytatták, de döntően amerikai erővel és irányítással. A Kínai Népköztársaság önkéntesekkel támogatta a koreai népet.

[13] A „három bűn": a megvesztegetés, a pazarlás és a bürokrácia; az „öt visszaélés" (vagy öt méreg): az államapparátus dolgozóinak megvesztegetése, az adók nem fizetése, az állami megrendelésekkel való mesterkedések, államtitkot képező gazdasági adatok kiszolgáltatása, az állami tulajdon megkárosítása.

hazánkat fejletlen iparral rendelkező, elmaradott agrárországból fejlett iparral rendelkező, modern ipari országgá emeljük, s a szocialista ipart olyan vezető erővé tesszük, amely döntő szerepet játszik az egész népgazdaság fejlődésében. A párt átmeneti időszakra szóló általános irányvonalának megvalósítása azt jelenti, hogy szélesíteni kell a szocialista össznépi és szövetkezeti tulajdont, a munkások többletmunkájának kizsákmányolásán alapuló kapitalista magántulajdont össznépi tulajdonná kell változtatni. A szocialista iparosítás és a szocialista átalakítások feladata kölcsönösen összefügg és elválaszthatatlan egymástól, mivel egyrészről a szocialista ipar teremti meg a népgazdaság egésze számára azokat az anyagi alapokat, amelyekre épülve a szocialista átalakítás végbemehet, csak az ereje teljében levő szocialista ipar képes a kapitalista ipart magába szívni, átszervezni és helyettesíteni, csak ez képes a szocialista kereskedelem támaszául szolgálni és helyettesíteni a kapitalista kereskedelmet, csak ez képes az új technika segítségével átalakítani az egyéni parasztgazdaságot és kézműipart, a leggyorsabb ütemben bővíteni a termelést, felhalmozni a pénzeszközöket, kiformálni a szocializmust építő embert, kialakítani a szocialista szokásokat, ily módon megteremteni a szocializmus teljes győzelmének gazdasági, kulturális és politikai előfeltételeit. Másrészről viszont, ha nem hajtjuk végre a kapitalista ipar és kereskedelem, valamint az egyéni mezőgazdaság és kézműipar szocialista átalakítását, hanem sorsukra hagyjuk őket, akkor nemcsak hogy nem fogják lelkiismeretesen támogatni a szocialista ipar fejlődését, hanem elkerülhetetlenül különböző ellentmondásokba kerülnek a szocialista iparosítással, s mondani sem kell, hogy ilyen körülmények között a szocialista iparosítás végső célját, a párt átmeneti időszakra szóló általános irányvonalának alapvető célját nem lehet elérni. A párt átmeneti időszakra szóló általános irányvonalának az a lényege, hogy hazánkban a termelési eszközök szocialista tulajdonának az állam és a társadalom egyetlen gazdasági alapjává kell válnia. Azért kell így eljárnunk, mivel csakis a termelési eszközök magántulajdonától a szocialista tulajdonhoz vezető áttérés teremti meg a feltételeket a társadalom termelőerőinek gyors ütemű fejlődéséhez, csak ez kedvez a technika forradalmának. Csakis így érhető el, hogy megváltozzék az a társadalmunk és gazdaságunk legnagyobb részére jellemző helyzet, hogy primitív, elmaradott szerszámokkal és mezőgazdasági eszközökkel végzik a munkát, s helyette különböző gépeket, köztük a legmodernebbeket, alkalmazzanak. Csakis így érhető el az ipar és mezőgazdaság termékeinek bősége, amely kielégíti a nép napról napra növekvő szükségleteit, s emeli a nép életszínvonalát, megbízható támaszául szolgál a honvédelemnek az imperialista agresszióval való szembeszegülés során, segíti a néphatalom végső megszilárdulását, s gátat vet az ellenforradalom restaurációjának. E feladat elvégzéséhez mintegy három ötéves tervre van szükség, vagyis körülbelül 15 évre (1953-tól számítva 1967-ig alapjában megvalósulna, hozzávéve még a gazdasági helyreállítás három esztendejét, az összesen 18 év, amelyből négy már el is telt). Arra az időre Kínát lényegileg egy szocialista nagyhatalommá lehet felépíteni. Mozgósítsunk minden erőt, hogy hazánk szocialista nagyhatalommá váljék – ez az egész párt, az egész ország népének hatalmas és dicső feladata.

Az MSZMP Politikai Főiskola Közleményei.
1974. 3. sz. 95–103. old.

[30]

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT IDEIGLENES KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK 1956. DECEMBERI HATÁROZATA

(1956. DECEMBER 5.)

(Részlet)

A Magyar Szocialista Munkáspárt Ideiglenes Központi Bizottsága 1956. december 2-án, 3-án és 5-én folytatólagos ülést tartott. Az ülés napirendjén a politikai helyzet és a párt feladatainak megvitatása szerepelt. A napirend előadója Kádár János elvtárs volt. A beható tárgyalás és vita során az Ideiglenes Központi Bizottság 23 tagja közül 21 elvtárs szólalt fel. Ennek alapján az Ideiglenes Központi Bizottság az alábbi határozatot hozta:

I. A HAZÁNKBAN 1956. OKTÓBER 23-ÁN KEZDŐDÖTT ESEMÉNYEK OKAI ÉS ELŐZMÉNYEI

A hazánkban 1956. október 23-án kezdődött események okainak és előzményeinek minden részletében való pontos feltárásához még további rendszeres adatgyűjtésre és elemzésre van szükség. De az események kiváltó okai, fő mozgató erői és jellemző sajátosságai ma is teljesen világosak.

Az eseményeknek négy alapvető oka, ill. mozgató tényezője volt. Ezek az okok és tényezők már jóval az októberi események kirobbanása előtt egyidőben, egymás mellett, egymásba kapcsolódva és egymással kölcsönhatásban hatottak, s együttesen vezették az eseményeket tragikus alakulásuk felé. Ezek az okok és hatóerők a következők:

1. A Rákosi–Gerő-klikk[1], amelynek a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségében és a Magyar Népköztársaság kormányában döntő befolyása volt, 1948 végétől kezdve letért a marxizmus–leninizmus elvi alapjáról. A párt- és állami életben, valamint a gazdasági élet irányításában szektás és dogmatikus politikát, ellentmondást nem tűrő, parancsolgató és bürokratikus vezetési módszereket honosított meg. Káros módszereik rendkívül súlyos hibákhoz és bűnökhöz vezettek párt- és állami

[1] *Rákosi* Mátyás (1892–1971) – kommunista vezető. 1910 óta vett részt a munkásmozgalomban, 1918 óta a kommunista párt tagja. 1945–1948 között az MKP, 1948–1956 között pedig az MDP főtitkára, illetve első titkára. Tevékenységének és magatartásának bírálata alapján 1962-ben kizárták a pártból. *Gerő* Ernő (1898) – kommunista vezető. 1918-ban lépett a KMP tagjainak sorába. 1945–1956 között különböző vezető állami és pártfunkciókat viselt. Tagja volt a KV-nek és a PB-nek. 1956 júniusától október 25-ig a KV első titkára volt. 1962-ben kizárták a pártból.

életünkben egyaránt. Akadályozták a párt- és társadalmi élet demokratizmusának kiszélesítését, durván megsértették a szocialista törvényességet. Olyan gazdasági politikát erőltettek a népre, amely figyelmen kívül hagyta az ország gazdasági adottságait, gátolta a dolgozók életszínvonalának emelését. Az önkéntesség lenini elvének megsértésével a termelőszövetkezeti mozgalmat súlyosan kompromittálták a parasztság jelentős része előtt. A szovjet példa gépies másolásával, a szovjet–magyar barátság helytelen értelmezésével, a nemzeti érdekek háttérbe szorításával, haladó hagyományaink és nemzeti értékeink lebecsülésével és semmibevevésével súlyosan megsértették a magyar nép nemzeti és hazafias érzéseit.

A Rákosi–Gerő-klikk antileninista, a kommunista párttól idegen vezetési módszereivel szakadást idézett elő a párt vezetősége és tagsága, a párt és a munkásosztály, a munkásosztály és szövetségese, a parasztság, valamint a párt és az értelmiségi dolgozók között. Aláásták és gyengítették a párt tekintélyét.

Ez a vezető klikk képtelen volt arra, hogy súlyos hibáit és bűneit beismerje és kijavítsa. Magatartásán lényegében a Szovjetunió Kommunista Pártja történelmi jelentőségű XX. kongresszusa után sem változtatott, annak útmutatásait figyelmen kívül hagyta. Hatalmi állásához még akkor is görcsösen ragaszkodott, amikor – főleg 1956. március elejétől kezdve – már szemben állt vele a Központi Vezetőség jelentős része, a pártfunkcionáriusok többsége, úgyszólván az egész párttagság, és lényegében már egy elszigetelt klikk helyzetében volt. A pártegységre hivatkozva, minden jogos kritikát frakciózásnak minősítve, akadályozta a hibák pártszerű és demokratikus kijavítását.

A régi pártvezetés szektás politikája széles, demokratikus ellenzéki mozgalmat hozott létre az 1953 nyarát követő időben, elsősorban a pártban, majd a kommunisták legjobbjainak vezetésével a dolgozók között. A súlyos hibák következtében mélyen elkeseredett kommunisták és párton kívüli demokratikus tömegek *e hibák kijavításáért harcoltak, de hűek maradtak a kommunizmus eszméihez, a szocialista társadalmi rendhez, a Magyar Népköztársasághoz.* A szocializmushoz hű, széles, demokratikus tömegmozgalom résztvevői ennek félreérthetetlenül hangot adtak az októberi események előtt, az októberi események alatt és azok után is.

2. Az októberi események keletkezésében és azok tragikus fordulatában súlyos szerepet játszott a korábbi években kialakult és állandóan növekvő pártellenzéknek az a szárnya is, amely Nagy Imrét[2] és Losonczy Gézát[3] választotta zászlajául. A pártellenzék e csoportjának tevékenysége pozitívnak tekinthető mindaddig, amíg harcuk – az egész pártellenzékkel együtt – a Rákosi–Gerő-klikk politikája ellen irányult. 1956 tavaszán azonban tevékenységükben olyan fordulat következett be, amely fellépésük jellegét alapvetően megváltoztatta. A kritikát – helytelenül – a párton kívülre,

[2] *Nagy* Imre (1896–1958) – 1918-tól vett részt a munkásmozgalomban. 1945-től az MKP, majd az MDP KV és PB tagja. 1953–1955 között miniszterelnök. 1956. október 24–november 4. miniszterelnök. A nyílt ellenforradalomnak utat nyitó revizionista politikus volt. Az ellenforradalom leverése után a szocialista haza elárulásáért halálra ítélték és kivégezték.

[3] *Losonczy* Géza (1917–1957) – 1939-től a KMP tagja. 1946–1951 között az MKP, majd az MDP KV póttagja. 1956. október 28-ától a Nagy Imre-kormány államminisztere. Ellenforradalmi tevékenysége miatt letartóztatták, s a börtönben halt meg.

az utcára vitték ki, amelybe a reakciós elemek is bekapcsolódtak. Ilyenformán ez a kritika eltorzult, s többé már nem a Rákosi–Gerő-klikk pozícióit fenyegette, hanem a párt még meglevő tekintélyét rombolta, a munkásosztály, a magyar népi demokratikus rend pozícióit és alapjait támadta. A pártellenzéknek ez a csoportja, amely a hibák kijavításához pozitív programot nem adott, egyoldalúan csak a pártot támadta, s egyidejűleg a reakciótól nem határolta el magát. Felbátorította a reakció erőit, és jelentős mértékben hozzájárult az ellenforradalom kirobbantásához.

3. Az októberi események előkészítésében és kirobbantásában alapvető tényező volt a Horthy-fasiszta és a magyar kapitalista-földesúri ellenforradalom, amelynek jelentős erői működtek idehaza, fő erői pedig Nyugat-Németországban gyülekeztek és szervezkedtek. A magyar ellenforradalom célja a kapitalista-földesúri rendszer visszaállítása volt, amelyről az 1945-ben elszenvedett veresége óta egy pillanatra sem mondott le. Ellenkezőleg, azóta állandóan szervezkedett, és csak a kedvező alkalomra várt, hogy lecsapjon népi demokratikus rendszerünkre, és ellenforradalmi céljait valóra váltsa.

4. A magyarországi eseményekben végül döntő és alapvető szerepet játszott a nemzetközi imperializmus, amelynek céljai természetesen túlmentek a magyar kérdésen. A közelmúltból világszerte ismeretesek a vietnami, koreai, tajvani és szuezi nemzetközi imperialista provokációk. Ezek a példák azt mutatják, hogy a nemzetközi imperializmus nem mondott le a népek leigázására és kizsákmányolásának további fenntartására irányuló törekvéseiről, nem mondott le a helyi háborúk és egy új, harmadik világháború kirobbantásának tervéről. A nemzetközi imperialistáknak a magyar eseményekbe való beavatkozását és szerepét az októberi események előkészítésében az a mindenki által ismert tény is bizonyítja, hogy a kezükben levő nyugati rádiók és adóállomások (Amerika Hangja és Szabad Európa) az elmúlt 12 év alatt egy percig sem szűntek meg a Magyar Népköztársaság és intézményei ellen uszítani. 1945-ben a földreform ellen, majd a gyárak, bányák és bankok államosítása ellen uszítottak. A legutóbbi három év alatt pedig minden erejüket megfeszítették, hogy a ténylegesen meglevő hibákat mértéktelenül eltúlozva a rendszer elleni uszításra használják fel. Céljuk az volt, hogy a magyar kommunistákat, a demokratikus érzésű tömegeket a szocialista eszme s a népi demokratikus rendszer, a Magyar Népköztársaság ellen fordítsák. A háttérben meghúzódó s onnan irányító nemzetközi imperialista körök bűnös szerepét a magyar események kirobbantásában bizonyítja továbbá az a tény, hogy Nyugat-Németországban ellenforradalmi célokra már évekkel ezelőtt összegyűjtötték a volt horthysta hadseregnek és csendőrségnek a Hitler-fasisztákkal együtt nyugatra menekült maradványait. Egyenruhákba öltöztették, fegyverrel látták el, katonai kiképzésben részesítették és amerikai dollárokkal fizették őket. Előőrseiket hónapokkal az októberi események előtt növekvő számban küldték Magyarországra, hogy aknamunkát folytassanak népi demokratikus rendszerünk ellen.

Az imperializmusnak Magyarországon az ellenforradalom nyeregbe segítésével egy új háborús tűzfészek létrehozása volt a célja, most már itt – Európa térségében.

Az országban lejátszódott események helyileg és időrendben – egyes szakaszaiban is – különböznek egymástól.

Az október 23-án Budapesten tüntető fiatalok többségét a Rákosi–Gerő-klikk hibái és vezetési módszerei feletti elkeseredettségében az a szándék vezette, hogy e hibákat megszüntetve, a népi demokratikus rendszer alapjait megerősítve, a szocializmus építésének útján haladjon előre az ország. Ez még határozottabban és szembetűnőbben így volt vidéken, az ott megmozduló tüntető dolgozóknál.

Az októberi események minden résztvevője tudja azt is, hogy már a budapesti fegyveres felkelést megelőző órákban – a délutáni diáktüntetésen – megjelentek az olyan, kimondottan ellenforradalmi jelszavak és követelések is, mint „Le a vörös csillagokkal!", „Ne használd az elvtárs szót!" „Nem, nem soha!" – s ugyanakkor megkezdődött a vörös zászlók égetése is.

Az ellenforradalom azonban hosszú ideig gondosan álcázta magát a tömegek előtt, és csak október 30-a után, a tűzszünet idején lépett fel nyíltan, álarc nélkül. Az az ellenforradalmi erő, amely akkor kommunistákat és más haladó, munkás, paraszt és értelmiségi dolgozókat mészárolt le az utcán, már a felkelés első óráiban, október 23-a estéjének katonai akcióiban is szervezetten vett részt, és tudatosan, saját céljai irányában befolyásolta az eseményeket. Ugyanezt az erőt képviselték Mindszenty, B. Szabó, Lichtenstein herceg és a többiek rádióbeszédeikkel, herceg Eszterházy és gróf Takách-Tolvay fellépésükkel nyíltan a kapitalizmus visszaállítására uszítva.

Mindenki előtt világos, hogy azokat a katonai manővereket, amelyek gerillacsoportok részvételével – a rádió ostromával egyidejűleg – a legfontosabb katonai és állami vezetési szervek – a józsefvárosi telefonközpont nemzetközi vonalának osztálya, a Nyugati pályaudvar, a lakihegyi rádióállomás, a Ferihegyi repülőtér, a Fegyvergyár, a Timót utcai katonai fegyverraktár – elfoglalását célozták, nem az október 23-án délután békésen tüntető egyetemi hallgatók, hanem csak igen tapasztalt és képzett ellenforradalmi diverzánsok szervezhették meg.

Világos az is, hogy az ellenforradalom célja nem a hibák kijavítása, hanem a néphatalom, a Magyar Népköztársaság államának megdöntése, a szocialista vívmányok megsemmisítése volt. Arra a kérdésre, hogy mi volt a Magyarországon október 23-án kezdődött fegyveres felkelés alapvető jellegzetessége: forradalom vagy nemzeti forradalom-e, szembenézve a tényekkel, csak azt válaszolhatjuk: nem volt sem az egyik, sem a másik, hanem ellenforradalom volt. Ezt az igazságot annak tudatában is meg kell mondani, hogy az események során az országban megmozdult tömegek túlnyomó többsége célkitűzéseiben, szándékaiban és érzéseiben a Magyar Népköztársaság hű fia, becsületes dolgozó és jó hazafi volt, nem pedig ellenforradalmár.

Az októberi eseményekben becsületes szándékkal részt vett tömegeknek látniuk kell azt a keserű igazságot, hogy a népköztársaság államrendje és intézményei ellen a fegyveres felkelés azok részéről is az ellenforradalom céljait mozdítja elő, akiknek az nem volt szándékában.

Hasonlóan tudniuk kell azoknak is, akik a Magyar Népköztársaság elleni fegyveres támadás idején sztrájkoltak és tüntettek – ha egyébként teljesen indokolt és jogos

gazdasági és politikai követeléseket hangoztattak is –, hogy fellépésükkel a megtámadott Magyar Népköztársaság államrendjének erejét gyengítették, és ezzel ténylegesen az ellenforradalom esélyeit növelték, amely – mint ismeretes – a munkásosztály hatalmának megdöntéséért harcolt.

Az októberi eseményekről szólva, rá kell mutatni arra az elítélendő szerepre is, amelyet a Nagy Imre-kormány játszott ezekben a napokban. Az ellenforradalmi erők előretörését megkönnyítette a kormány tehetetlensége és állandó jobbratolódása. Ezt mutatja olyan követelések elfogadása, mint pl. a garancia nélküli semlegesség önkényes kimondása, a varsói egyezmény azonnali hatályú, törvénytelen felmondása, az ENSZ-beavatkozás kérése, az ellenforradalom leverésére segítségül hívott szovjet csapatokkal szembeni ellenállásra való felhívás; az ellenforradalmi pártok tevékenységének és garázdálkodásának eltűrése, valamint a többpártrendszer olyan értelmű deklarálása, amely a szocializmus alapjainak feladásával volt egyenlő.

A Nagy Imre-kormány – amelynek élén kommunista miniszterelnök állott – azzal, hogy a fehérterror nyílt dühöngésének napjaiban sem lépett fel nyíltan az ellenforradalommal szemben, azt nevével fedezte és leplezte, a tömegek előtt gátolta, hogy felismerjék az ellenforradalmi veszély igazi nagyságát.

III. A JELENLEGI HELYZET

A jelenlegi helyzet főbb sajátosságai a következők: az ellenforradalom fegyveres támadását a Magyar Népköztársaság államhatalma ellen november 4-én és az azt követő napokban szétzúzták. Utána az ellenforradalom visszavonult és ismét korábbi taktikáját alkalmazta. A nyílt ellenforradalmi jelszavakat, amelyeket október 30-a és november 4-e között nyíltan hangoztatott, és amelyeknek valóra váltását akkor meg is kezdte, újra elködösítette, és „forradalmi", sőt, „munkás" jelzőkkel álcázva igyekezett azokat a tömegek közé visszacsempészni. A dolgozókat sztrájkra és bojkottra szólította fel. Miután pedig a sztrájk és bojkott a munkára, törvényes rendre és békességre vágyó munkások, parasztok és értelmiségiek nagy többségének józanságán megtört, ezeket a jelszavakat is félretette és a harc új eszközeihez nyúlt.

Most a „sztálinisták és rákosisták" elleni harc ürügyén folyik a kommunisták üldözése. Mindenütt – ahol erre az ellenforradalomnak még módja és lehetősége van – igyekszik az állami intézményekből, üzemekből, vállalatokból eltávolítani a kommunistákat, parasztokat és értelmiségieket, a haladó embereket. Azok az emberek, akik ellen az ellenforradalom ma „sztálinisták és rákosisták" címén uszít, túlnyomó többségükben igaz hazafiak, akik a Horthy-rendszer alatt illegalitásban harcoltak a munkásság és a parasztság felszabadításáért, akik mint partizánok küzdöttek a második világháború éveiben a hitleristák ellen az ország függetlenségéért, akik a felszabadulás után a földreformért, a gyárak, a bányák és bankok államosításáért és a néphatalom megteremtéséért harcoltak. Ezek legtöbbje szemben állt a régi pártvezetéssel, és ha az elmúlt években tévedtek is, a párttal együtt tévedtek, s ma a párttal együtt javítják ki a múlt hibáit. Minden tisztességes embernek meg kell értenie, hogy nem lehet forradalmi, munkás, nemzeti vagy demokratikus követelé-

seknek tekinteni olyan követeléseket, amelyek lényege kommunistaellenes, demokráciaellenes, szovjetellenes. Ezek nem forradalmi, még kevésbé munkáskövetelések, ellenkezőleg, népi demokratikus rendszerünk alapjait támadó ellenforradalmi követelések.

Az ellenforradalom a fegyveres harc, valamint a sztrájk és bojkott csatájának elvesztése után nem adta fel a harcot. Most a rémhírterjesztés és a népellenes provokációk eszközeire tért át, hogy a visszatérő nyugalmat, a megkezdődött munka folyamatát és a megszilárduló törvényes rendet újból megzavarja. Arra törekedik, hogy az ország nehéz gazdasági helyzetét súlyosbítsa, és a politikai kérdések demokratikus megoldását gátolja és késleltesse – s ha csak helyileg is –, újabb összeütközéseket provokáljon ki, és növelje a sok szenvedésen átment nép gyötrelmeit.

E kísérletek közé tartoznak azok a provokációk, amelyeket a napokban követtek el, többek között a megtévesztett és félrevezetett nők felhasználásával ellenforradalmi céljaik elérésére. Ide tartozik a békés lakosságot újabb fegyveres harcokkal rémisztgető illegális röpiratok és hírek terjesztése is. Az ellenforradalom, amely látja, hogy ereje és tömegbefolyása napról napra csökken, elkeseredett kísérleteket és kétségbeesett erőfeszítéseket tesz vesztett ügye megmentésére. A békét és nyugalmat óhajtó lakosság azonban egyre inkább látja, hogy ezek a provokációk csak akadályozzák a belp olitikai és a nemzetközi szuverenitásunkkal összefüggő kérdések rendezését, és mindinkább elhatárolja magát az ellenforradalmi erőktől, sőt, a magyar karhatalommal együttműködve, mindinkább szembefordul velük.

Végigtekintve a most lejátszódott súlyos események egész menetén, azt látjuk, hogy a magyar ellenforradalomnak és a nemzetközi imperializmus magyarországi fellépésének fontos tanulságai vannak a magyar nép számára. Az egyik legfőbb tanulsága az ellenforradalom álcázott fellépése. Korunkban az emberiség haladó eszméje a szocializmus. A szocialista és népi demokratikus országok egész sorának létrejöttével a szocializmus már világrendszerré változott, és hatalmas vonzóerőt gyakorol a kapitalista országok és a gyarmati iga ellen harcoló népek tömegeire. Az ellenforradalom és az imperializmus éppen ezért már nem tud többé a népek előtt saját zászlaja alatt az ellenforradalom, a kapitalizmus és az imperializmus jelszavaival fellépni. Kalóz módjára, idegen zászló alatt kényszerült fellépni nálunk is, hogy a néptömegek bizalmát megnyerje, kénytelen olyan jelszavakat hangoztatni, amelyek a nép előtt rokonszenvesek. Ellenforradalom helyett „forradalom", az imperialista gyarmati elnyomás helyett a „szabadság" és a „nemzeti függetlenség" jelszavaival lopakodik be a tömegek közé, csapja be és vezeti félre őket. [. . .]

Népszabadság, 1956. december 8.

[31]

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJÁNAK PROGRAMJA[1]

(1961. OKTÓBER)

(Részletek)

[...] A bolsevik párt az 1903-as II. kongresszuson elfogadott első programjában harcra szólította Oroszország munkásosztályát és minden dolgozóját, hogy döntsék meg a cári önkényuralmat, majd pedig a burzsoá rendet, s vívják ki a proletárdiktatúrát. A cári rendszert 1917 februárjában elsöpörték. A proletárforradalom 1917 októberében megsemmisítette a nép szemében gyűlöletes kapitalista rendszert. Megszületett a történelem első szocialista országa. Megkezdődött az új világ építése.

A párt első programját megvalósították.

Az 1919-ben, a VIII. kongresszuson elfogadott második programjában a párt célul tűzte ki a szocialista társadalom felépítését. A szovjet nép a kommunista párt vezetésével, addig ismeretlen utakon járva, a nehézségeket és a nélkülözéseket leküzdve megvalósította a szocializmus építésének lenini tervét. A szocializmus teljesen és végérvényesen győzött a Szovjetunióban.

A párt második programját is megvalósították.

A szovjet nép páratlan forradalmi hőstette felrázta és fellelkesítette minden ország s földrész néptömegeit. Az emberiség tavaszát hirdető hatalmas, tisztító vihar söpör végig a világ fölött. Az európai és ázsiai országokban lezajlott szocialista forradalmak eredményeképpen kialakult a szocialista világrendszer. A nemzeti felszabadító forradalmak gigászi erejű hulláma elsöpri az imperializmus gyarmati rendszerét.

Az emberiség egyharmada a tudományos kommunizmus zászlaja alatt építi az új életet. A munkásosztálynak azok az osztagai, amelyek elsőkként törték szét a kapitalizmus jármát, megkönnyítik osztálytestvéreik újabb osztagainak győzelmét. A szocialista világ kiszélesedik, a kapitalista világ összezsugorodik. A szocializmus feltartóztathatatlanul fel fogja váltani mindenütt a kapitalizmust. Ez a társadalmi fejlődés objektív törvénye. Az imperializmus képtelen rá, hogy megállítsa a felszabadulás leküzdhetetlen folyamatát.

Korunk – amelynek fő tartalma a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet – a két ellentétes társadalmi rendszer harcának korszaka, a szocialista és a nemzeti felszabadító forradalmak korszaka, az imperializmus összeomlásának és a gyarmati rendszer felszámolásának, egyre több nép szocialista útra térésének, a szocializmus és

[1] E programot a párt XXII. kongresszusa (1961. október 17–31.) fogadta el. Az itt közölt részben foglaltakon kívül a program részletesen foglalkozik a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet szükségszerűségével, a békés egymás mellett élés, a háború elhárításának lehetőségével, a nemzetközi munkás- és demokratikus mozgalmak helyzetével.

a kommunizmus világméretű diadalának korszaka. Korunk középpontjában a nemzetközi munkásosztály és édes gyermeke, a szocialista világrendszer áll.

Jelenleg a Szovjetunió Kommunista Pártja harmadik programját fogadja el: a kommunista társadalom felépítésének programját. Az új program alkotóan általánosítja a szocializmus építésének gyakorlatát, figyelembe veszi a világ forradalmi mozgalmának tapasztalatait, és a párt kollektív gondolatát kifejezve, meghatározza a kommunizmus építésének fő feladatát és alapvető szakaszait.

A párt legfőbb célja, hogy felépítse a kommunista társadalmat, amelynek zászlaján ez áll: „Mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint." Ebben ölt testet teljes mértékben a párt jelszava: „Mindent az emberért, az ember javára."

A Szovjetunió Kommunista Pártja, a proletár internacionalizmushoz híven, mindig szem előtt tartja a harci jelszót: „Világ proletárjai, egyesüljetek!" A párt úgy tekinti a Szovjetunióban folyó kommunista építést, mint a szovjet nép nagyszerű internacionalista feladatát, amely megfelel az egész szocialista világrendszer érdekeinek, a nemzetközi proletariátus, az egész emberiség érdekeinek.

A kommunizmus azzal teljesíti történelmi küldetését, hogy minden embert megszabadít a társadalmi egyenlőtlenségtől, az elnyomás és a kizsákmányolás minden formájától, a háború borzalmaitól, és meghozza a földkerekség minden népének a Békét, a Munkát, a Szabadságot, az Egyenlőséget, a Testvériséget és a Boldogságot. [...]

A SZOVJETUNIÓ KOMMUNISTA PÁRTJÁNAK FELADATAI A KOMMUNISTA TÁRSADALOM ÉPÍTÉSÉBEN

A KOMMUNIZMUS AZ EGÉSZ EMBERISÉG RAGYOGÓ JÖVŐJE

A kommunista társadalom felépítése a szovjet nép közvetlen gyakorlati feladatává vált. A szocializmusnak fokozatosan kommunizmussá fejlődése objektív törvényszerűség, amelyet a szovjet szocialista társadalom egész megelőző fejlődése előkészített.

Mi a kommunizmus?

A kommunizmus osztály nélküli társadalmi rendszer, melyben a termelési eszközök egységes köztulajdonban vannak, ahol megvalósul a társadalom valamennyi tagjának teljes társadalmi egyenlősége, ahol az emberek sokoldalú fejlődésével együtt az állandóan fejlődő tudomány és technika alapján nőnek a termelőerők, ahol a társadalmi gazdaság minden forrása teljes bőségben buzog és megvalósul a nagyszerű elv: „Mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint." A kommunizmus a szabad és öntudatos dolgozók magas szervezettségű társadalma, amelyben megvalósul a társadalmi önigazgatás, a társadalom javára végzett munka mindenki számára elsődleges életszükségletté, felismert szükségszerűséggé válik, képességeit mindenki a leghasznosabban fogja gyümölcsöztetni a nép javára.

A magas fokú kommunista tudatosság, a munkaszeretet és a fegyelem, a társadalmi érdekek iránti odaadás – mindezek a kommunista társadalom emberének jellemző tulajdonságai.

A kommunizmus a gyors tudományos és technikai haladás révén lehetővé teszi a társadalmi termelés szakadatlan fejlesztését és a munka termelékenységének emelkedését, felfegyverzi az embert a legtökéletesebb és leghatalmasabb technikával, hatalmasra növeli az embernek a természet fölötti uralmát, s lehetővé teszi, hogy mindinkább és mind teljesebben irányítsa a természet vak erőit. Az egész társadalmi gazdaság tervszerű szervezése eléri a legmagasabb fokot, megvalósul az anyagi gazdagság és a munkaerőforrások leghatékonyabb és legésszerűbb hasznosítása, a társadalom tagjai növekvő szükségleteinek kielégítésére.

A kommunizmusban nem lesznek osztályok és teljesen eltűnnek azok a különbségek, amelyek a társadalmi, gazdasági és kulturális viszonyokban, továbbá a város és a falu között az életkörülményekben léteznek; a falu a termelőerők fejlettsége és a munka jellege, a termelési viszonyok formái, az életkörülmények, valamint a lakosság jóléte tekintetében a város színvonalára emelkedik. A kommunizmus győzelmével az emberek termelőtevékenységében szervesen összekapcsolódik a szellemi és a fizikai munka. Az értelmiség nem lesz külön társadalmi réteg, minthogy a fizikai munkát végzők, műveltségi és műszaki színvonalukat tekintve, a szellemi dolgozók színvonalára emelkednek.

A kommunizmus ily módon véget vet a társadalom osztályokra és társadalmi rétegekre tagozódásának, míg az emberiség egész történelme, kivéve az ősközösség idejét, osztálytársadalmak történelme volt, ahol az ellentétes osztályokra tagozódás embernek ember általi kizsákmányolásához, osztályharchoz, a nemzetek és államok közötti antagonizmushoz vezetett.

A kommunizmusban minden ember társadalmi helyzete egyenlő lesz, minden embernek azonos lesz a viszonya a termelési eszközökhöz, egyenlőek lesznek a munka és az elosztás feltételei, és egyenlőek lesznek a társadalom ügyeinek igazgatásában való tevékeny részvétel feltételei. A társadalmi és az egyéni érdekek egysége alapján megvalósul az egyén és a társadalom harmonikus viszonya. Az emberek igényei, bár ezek az igények rendkívül változatosak lesznek, a sokoldalúan fejlett ember egészséges, ésszerű szükségleteit fogják kifejezni.

A kommunista termelésnek az a célja, hogy biztosítsa a társadalom szakadatlan haladását, s a társadalom minden tagjának növekvő szükségletei, egyéni igényei és ízlése szerint juttasson anyagi és kulturális javakat. Az egyéni fogyasztási cikkek teljes mértékben a társadalom tagjainak birtokába jutnak és azokkal ők rendelkeznek.

A kommunista társadalom, amely a magas színvonalúan szervezett termelésen és a fejlett technikán alapul, megváltoztatja a munka jellegét, de nem mentesíti a társadalom tagjait a munka alól. A kommunista társadalom korántsem lesz az anarchia, a semmittevés és a léhaság társadalma. Minden munkaképes ember részt vesz a társadalmi munkában, biztosítani fogja a társadalom anyagi és szellemi gazdagságának állandó gyarapodását. A munka jellegének megváltozása, technikai ellátottságának fokozódása és a tudatosság magas színvonala folytán a társadalom minden tagjában kifejlődik az a belső szükséglet, hogy önként és hajlamainak megfelelően dolgozzon a köz javára.

A kommunista termelés megköveteli a kommunista társadalom egész életformája által meghatározott magas fokú szervezettséget, a pontosságot és a fegyelmet; ezeket

nem kényszerrel biztosítják, hanem a társadalmi kötelesség megértése alapján. A munka és a fegyelem nem fog nehezére esni az embernek: a munka nem lesz csupán létfenntartási eszköz, igazi alkotó tevékenységgé alakul át, amelyből öröm fakad.

A kommunizmus a társadalmi élet szervezetének legmagasabb rendű formája. Valamennyi termelési sejt, valamennyi önigazgatási egyesülés harmonikusan egybekapcsolódik a tervszerűen szervezett közös gazdaságban, a társadalmi munka egységes ritmusában.

A kommunizmusban a gazdasági, politikai és szellemi érdekek teljes közössége, a testvéri barátság és együttműködés alapján a nemzetek minden vonatkozásban egyre közelebb kerülnek egymáshoz.

A kommunizmus olyan rendszer, amelyben kibontakoznak és teljesen feltárulnak a képességek és a tehetségek, a szabad ember legjobb erkölcsi tulajdonságai. A családi kapcsolatok végérvényesen megszabadulnak az anyagi számításoktól, s kizárólag a kölcsönös szeretet és barátság érzéseire fognak felépülni.

Amikor a párt meghatározza a kommunista társadalom építésének alapvető feladatait, Lenin zseniális tételét tartja szem előt: „A kommunizmus=szovjethatalom plusz az egész ország villamosítása."

Az SZKP, amely a tudományos kommunizmus pártja, az anyagi és szellemi feltételek előkészítéséhez és megérlelődéséhez mérten tűzi ki s oldja meg a kommunista építés feladatait, szem előtt tartva, hogy éppúgy nem lehet átugorni a kötelező fejlődési fokokat, mint ahogy nem lehet megrekedni annál, amit elértünk, nem lehet visszatartani az előrehaladást. A kommunista építés feladatainak megoldása egymást követő szakaszokban történik. [...]

A párt és a szovjet nép fő gazdasági feladata az, hogy két évtized alatt létrehozza a kommunizmus anyagi-műszaki bázisát. Ez jelenti: az ország teljes villamosítását, s ennek alapján a társadalmi termelés technikájának, technológiájának és szervezetének tökéletesítését a népgazdaság valamennyi ágában; a termelési folyamatok komplex gépesítését és mind teljesebb automatizálását; a kémia széles körű alkalmazását a népgazdaságban; az új, gazdaságilag hatékony termelési ágak, új energiafajták és anyagok erőteljes fejlesztését; a természeti, anyagi erőforrások, valamint a munkaerő sokoldalú és ésszerű hasznosítását; a tudomány szerves összekapcsolását a termeléssel, s a tudományos és technikai haladás gyors ütemét; a dolgozók magas műveltségi és műszaki színvonalát; a legfejlettebb tőkésországok jelentős túlszárnyalását a munka termelékenységében, ami a kommunista rend győzelmének legfontosabb feltétele.

Ezek eredményeképpen a Szovjetunió páratlan teljesítőképességű termelőerőkkel rendelkezik majd, túlszárnyalja a legfejlettebb országok műszaki színvonalát, s az egy főre jutó termelésben világviszonylatban az első helyet foglalja el. Ez teremti meg az alapot ahhoz, hogy a szocialista társadalmi viszonyok fokozatosan kommunista társadalmi viszonyokká alakuljanak át, továbbá, hogy a termelés fejlődése lehetővé tegye a társadalom és valamennyi tagja szükségleteinek bőséges kielégítését.

A szocialista tervgazdálkodás rendszere, a kapitalizmustól eltérően, összekapcsolja a technikai haladás meggyorsítását az egész munkaképes lakosság teljes foglalkoztatásával. Az automatizálás és a komplex gépesítés szolgáltatja az anyagi alapot ahhoz, hogy a szocialista munka fokozatosan kommunista munkává alakuljon. A technikai

haladás fokozott követelményeket támaszt a termelési kultúrával, minden dolgozó szakmai és általános képzettségével szemben. Az új technika fejlődését arra használják fel, hogy lényegesen javítsák és megkönnyítsék a szovjet ember munkafeltételeit, megrövidítsék a munkanapot és kedvezőbb életkörülményeket teremtsenek, kiküszöböljék a nehéz fizikai munkát, majd általában a szakképzettséget nem igénylő munkát.

Az anyagi-műszaki bázis szakadatlanul fejlődik és tökéletesedik, ahogyan a társadalom előrehalad a kommunizmus teljes győzelméhez vezető úton. Állandóan emelkedni fog a tudománynak és a technikának, a termelési folyamatok gépesítésének és automatizálásának fejlettségi színvonala.

A kommunizmus anyagi-műszaki bázisának létrehozása nagy beruházásokat tesz szükségessé. Az a feladat, hogy ezeket a beruházásokat a legésszerűbben és a legtakarékosabban, a legeredményesebben és a legnagyobb időnyereséggel hasznosítsák. [...]

A kommunizmus felépítésének elengedhetetlen feltétele a hatalmas ipar mellett a virágzó, sokoldalúan fejlett és magas hasznú mezőgazdaság megteremtése. A párt megszervezi a mezőgazdaság termelőerőinek nagyarányú fellendülését, ami lehetővé teszi két alapvető, egymással szoros kapcsolatban álló feladat megoldását: *a)* hogy megteremtsük a lakosság számára a kiváló minőségű élelmiszerek, az ipar számára pedig a nyersanyagok bőségét; *b)* hogy megvalósítsuk a szovjet falu fokozatos átterését a kommunista termelési viszonyokra, és hogy lényegében megszüntessük a város és a falu közötti különbségeket.

A mezőgazdaság fellendítésének és a mezőgazdasági termékekben mutatkozó növekvő szükséglet kielégítésének fő útja a teljes gépesítés és a következetes belterjesítés: a tudomány és az élenjáró tapasztalatok felhasználásával a magas színvonalú földművelés és állattenyésztés megvalósítása minden kolhozban és állami gazdaságban valamennyi növényféleség termésátlagának erőteljes növelése és a hektáronkénti termékmennyiség növelése a legkisebb munka- és eszközráfordítással. Ezen az alapon el kell érni, hogy a mezőgazdasági termelés a társadalmi szükségletekkel összhangban szakadatlanul növekedjen. A mezőgazdaság, műszaki ellátottságát és a termelés szervezését tekintve, megközelíti az ipar színvonalát; a mezőgazdasági munka az ipari munka válfajává válik; lényegesen csökken, majd minimálisra zsugorodik a mezőgazdaság függése a természet vak erőitől. [...]

A falu további előrehaladása a kommunizmus felé a szocialista gazdaság két formájának – a kolhozoknak és az állami gazdaságoknak – fejlődése és tökéletesedése útján megy végbe.

A kolhozrendszer a szovjet szocialista társadalom szerves része. Ez a kommunizmusba való fokozatos átmenetnek Lenin által kijelölt, történelmileg kipróbált s a parasztság sajátosságainak megfelelő útja.

A kolhozforma teljes mértékben megfelel a falusi termelőerők jelenlegi fejlettségi színvonalának és fejlődési szükségleteinek, módot ad az új technika és a tudományos eredmények hatékony alkalmazására, a munkaerőforrások ésszerű hasznosítására. A kolhoz összeegyezteti a parasztok egyéni érdekeit a társadalmi érdekekkel, a közérdekekkel, összeegyezteti a termelés eredményeihez fűződő egyéni és kollektív érdekeltséget, s tág lehetőséget nyit a parasztok jövedelmének emelkedésére és jólétük fokozódására,

a munkatermelékenység emelése útján. Minden módon hasznosítani kell a kolhozrendszerben rejlő lehetőségeket és előnyöket. A kolhoz, amely a gazdálkodás társadalmi formája, szervezete jellegénél és mindinkább fejlődő demokratikus alapjainál fogva biztosítja, hogy a kolhozparasztok tömegei maguk irányítsák a termelést, alkotó kezdeményezésük kibontakozzon, s hogy a kolhozparasztok kommunista szellemben nevelődjenek. A kolhoz a kommunizmus iskolája a parasztság számára.

A kolhozrendszer gazdasági virágzása megteremti a feltételeket ahhoz, hogy a kolhoztulajdon fokozatosan közeledjék és a jövőben egységes kommunista tulajdonná olvadjon össze a köztulajdonnal.

A mezőgazdaság fejlődésében egyre növekvő szerepet töltenek be az állami gazdaságok, a falu vezető szocialista vállalatai. Az állami gazdaságoknak az a hivatásuk, hogy példát mutassanak a kolhozoknak a társadalmi termelés élenjáró, tudományosan megalapozott, gazdaságilag előnyös módszereire, a magas színvonalú munka kultúrájára és termelékenységére.

Az SZKP abból indul ki, hogy a munkásosztály és a kolhozparasztság megbonthatatlan szövetségének további erősítése döntő politikai, társadalmi és gazdasági jelentőségű a Szovjetunió kommunista építése szempontjából. [. . .]

A szovjet nép hősies munkával erős és minden vonatkozásban fejlett gazdaságot hozott létre. Most minden lehetőség megvan az egész lakosság – a munkások, a parasztok, az értelmiségiek – jólétének gyors növeléséhez. Az SZKP világtörténelmi jelentőségű feladatot tűz ki: a Szovjetunióban magasabb életszínvonalat kell elérni, mint bármely tőkésországban.

E feladat megoldásának útjai a következők: *a)* A bérek – az egyéni munka mennyiségével és minőségével arányos – emelése, ezzel együtt a kiskereskedelmi árak leszállítása és a lakosságra kivetett adók megszüntetése. *b)* A végzett munka mennyiségétől és minőségétől függetlenül, vagyis ingyenesen szétosztásra kerülő, a társadalom tagjai igényeinek kielégítésére szolgáló társadalmi fogyasztási alapok bővítése (oktatás, gyógykezelés, nyugdíj, a gyermekek gondozása gyermekjóléti intézményekben, áttérés a díjmentes közszolgáltatásokra és így tovább). [. . .]

A párt abból a lenini tételből indul ki, amely szerint a kommunizmus építésének az anyagi érdekeltség elvére kell támaszkodnia. Az elkövetkező két évtizedben a munka szerinti bér marad a dolgozók anyagi és kulturális szükségletei kielégítésének legfőbb forrása. [. . .]

Ugyanakkor a kommunizmushoz való közeledés mértékében az egyéni szükségleteket mindinkább a társadalmi fogyasztási alapokból fogják kielégíteni: ezek növekedésének üteme gyorsabb lesz, mint a munka szerinti egyéni bér növekedésének üteme. Az áttérés a kommunista elosztásra akkor fejeződik be, amikor a munka szerinti elosztás elve már teljesen betöltötte hivatását, vagyis amikor megvalósul az anyagi és kulturális javak bősége, s amikor a munka a társadalom valamennyi tagja számára elsőrendű életszükségletté válik. [. . .]

A proletariátus diktatúrája, a szocialista forradalom szülötte, világtörténelmi szerepet játszott: biztosította a szocializmus győzelmét a Szovjetunióban. Ez idő alatt, a szocializmus építése folyamán, maga is változott. A kizsákmányoló osztályok felszámolásával együtt halt el az a funkciója, hogy elfojtsa ellenállásukat. Sokoldalúan fej-

lődtek a szocialista állam fő gazdasági-szervező és kulturális-nevelő funkciói. A szocialista állam fejlődésének új szakaszába lépett. Megkezdődött az a folyamat, amelynek során az állam a szocialista társadalom dolgozóinak egyetemes népi szervezetévé fejlődik. A proletár demokrácia egyre inkább egyetemes népi szocialista demokráciává alakult át.

A munkásosztály az egyetlen olyan osztály a történelemben, amely nem tűzi ki célul, hogy örökössé tegye hatalmát. A proletariátus diktatúrája biztosította a szocializmusnak – a kommunizmus első szakaszának – teljes és végleges győzelmét, biztosította a társadalom átmenetét a kommunizmus általánosan kibontakozó építésébe, ezzel teljesítette történelmi küldetését, és a belső fejlődés feladatai szempontjából a Szovjetunióban már nem szükségszerű. Az az állam, amely a proletárdiktatúra államaként jött létre, az új, jelenlegi szakaszban egyetemes népi állammá, az egész nép érdekeit és akaratát kifejező szervvé alakult át. Minthogy a munkásosztály a szovjet társadalom leghaladóbb, legszervezettebb ereje, vezető szerepét az általánosan kibontakozó kommunista építés időszakában is gyakorolja. A munkásosztály társadalomvezető szerepének teljesítését a kommunizmus felépítésével tetőzi be, amikor megszűnnek az osztályok.

A párt abból indul ki, hogy a munkásosztály diktatúrája már az állam elhalása előtt elveszti szükségességét. Az állam, mint egyetemes népi szervezet, a kommunizmus teljes győzelméig megmarad. Ez az állam, mely a népakarat kifejezője, arra hivatott, hogy megszervezze a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának létrehozását, a szocialista viszonyok átalakítását kommunista viszonyokká, hogy ellenőrizze a munka mértékét és a fogyasztás mértékét, biztosítsa a nép jólétének növekedését; arra hivatott, hogy őrizze a szovjet állampolgárok jogait és szabadságát, a szocialista jogrendet és a szocialista tulajdont; a tudatos fegyelem és a munkához való kommunista viszony szellemében nevelje a néptömegeket; megbízhatóan szavatolja az ország védelmét és biztonságát; fejlessze a testvéri együttműködést a szocialista országokkal, védelmezze az egyetemes békét és normális kapcsolatokat tartson fenn minden országgal.

A szocialista demokrácia általános fejlesztése és tökéletesítése, valamennyi állampolgár tevékeny részvétele az államigazgatásban s a gazdasági és kulturális építés vezetésében, az államapparátus munkájának javítása és a fokozott népi ellenőrzés az államapparátus tevékenysége fölött – ez a szocialista államiság fejlődésének fő iránya a kommunizmus építésének időszakában. A szocialista demokrácia további fejlődése folyamán az államhatalmi szervek fokozatosan a társadalmi önigazgatás szerveivé alakulnak át. Tovább fejlődik a demokratikus centralizmus lenini elve, amely biztosítja a központosított vezetés helyes összekapcsolását a helyi szervek kezdeményezőkészségének legmesszebbmenő fejlesztésével, a szövetséges köztársaságok jogkörének bővítésével, a tömegek alkotó tevékenységének fokozásával. Erősíteni kell a fegyelmet, napról napra ellenőrizni kell az igazgatási apparátus minden részlegének tevékenységét, a szovjethatalom határozatainak és törvényeinek végrehajtását; fokozottabban felelőssé kell tenni minden tisztségviselőt azért, hogy ezeket a határozatokat és törvényeket szigorúan és időben hajtsák végre. [. . .]

A szovjet társadalom nagy sikereket ért el a tömegek szocialista nevelésében, a szocializmus tevékeny építőinek kialakításában. Az emberek tudatában és magatartásá-

ban azonban a szocialista rendszer győzelme után is maradnak kapitalista csökevények, s ezek hátráltatják a társadalom előrehaladását.

A kommunizmus győzelméért folytatott harcban az ideológiai munka egyre hatalmasabb tényezővé válik. Minél magasabb fokú a társadalom tagjainak tudatossága, annál teljesebben és nagyobb arányokban bontakozik ki alkotó aktivitásuk a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának létrehozásában, a kommunista munkaformák és az emberek közötti új viszonyok fejlesztésében, tehát annál gyorsabban és sikeresebben oldhatók meg a kommunista építés feladatai.

A jelenlegi szakaszban a párt az ideológiai munka terén azt tekinti a legfőbbnek, hogy valamennyi dolgozót a magas fokú eszmeiség, a kommunizmus iránti odaadás, a munkához és a közös gazdasághoz való kommunista viszony szellemében neveljék, teljesen leküzdjék a polgári nézetek és erkölcsök maradványait, sokoldalúan és harmonikusan fejlesszék az egyént, megteremtsék a szellemi kultúra igazi gazdagságát. A párt különösen nagy jelentőséget tulajdonít a serdülő nemzedék nevelésének.

Az új ember kialakulása a kommunista építőmunkában való tevékeny részvétel folyamán, a gazdasági és társadalmi élet kommunista alapjainak fejlődése folyamán megy végbe, a párt, az állam, a társadalmi szervezetek nevelőmunkája egész rendszerének hatására, amelyben fontos szerepe van a sajtónak, a rádiónak, a filmnek és a televíziónak. A társadalmi berendezkedés kommunista formáinak létrehozása idején egyre erőteljesebben és szilárdabban tért hódít az életben, a munkában és az emberek közötti kapcsolatokban a kommunista eszmeiség, az emberek megtanulnak ésszerűen élni a kommunizmus javaival. A társadalom tagjainak közös, tervszerűen szervezett munkája, mindennapi részvétele az állami és társadalmi ügyek intézésében, az elvtársi együttműködésen és kölcsönös segítségen alapuló kommunista kapcsolatok fejlődése azt eredményezi, hogy az emberek tudata átalakul a kollektivizmus, a munkaszeretet és a humanizmus szellemében.

A dolgozók kommunista tudatosságának fokozódása elősegíti a munkások, a kolhozparasztok és az értelmiség további eszmei, politikai összeforrását, fokozatos összeolvadásukat a kommunista társadalom dolgozóinak egységes közösségében. [. . .]

Annak eredményeként, hogy a szocializmus győzött a Szovjetunióban és megerősödött a szovjet társadalom egysége, a munkásosztály kommunista pártja a szovjet nép élcsapata, az egész nép pártja lett, kiterjesztette irányító befolyását a társadalmi élet minden területére. A párt korunknak, a hatalmas forradalmi átalakításokat megvalósító szovjet népnek az esze, becsülete és lelkiismerete. Éles szemmel tekint a jövőbe, feltárja a nép előtt a haladás tudományosan megalapozott útjait, óriási energiát szabadít fel a tömegekben, s nagyszabású feladatok megoldására vezeti őket.

A kommunizmus általánosan kibontakozó építésének időszakát az jellemzi, hogy tovább növekszik a kommunista pártnak mint a szovjet társadalom vezető és irányító erejének szerepe és jelentősége.

A kommunista társadalom, minden előző társadalmi-gazdasági alakulattól eltérően, nem spontán módon alakul ki, hanem a marxista–leninista párt által vezetett néptömegek tudatos és célirányos tevékenységének következtében. A kommunista párt egyesíti soraiban a munkásosztály, a dolgozók legjobbjait, szoros kapcsolatban van a tömegekkel, határtalan tekintélyt élvez a nép körében, ismeri a társadalmi fejlődés tör-

vényeit, és mindezek alapján biztosítja a kommunizmust építő munka helyes vezetését, szervezettségét, tervszerűségét és tudományos megalapozottságát.

A párt szerepének növekedését a szovjet társadalom életében a fejlődés új szakaszában a következő okok magyarázzák:

– növekednek a kommunista építés arányai, a feladatok bonyolultabbak lesznek, s ez a politikai és szervezeti irányítás magasabb színvonalát követeli meg;

– fokozódik a tömegek alkotó aktivitása, a dolgozók újabb milliói kapcsolódnak be az államügyek intézésébe és a termelés igazgatásába;

– tovább fejlődik a szocialista demokrácia, növekszik a társadalmi szervezetek szerepe, bővül a szövetséges köztársaságok és a helyi szervezetek jogköre;

– növekszik a tudományos kommunizmus elméletének, alkotó fejlesztésének és propagandájának jelentősége. Erősíteni kell a dolgozók kommunista nevelését, és a harcot a múlt maradványainak leküzdéséért, amelyek az emberek tudatában még megvannak.

A kommunizmus általánosan kibontakozó építésével együtt új, magasabb szakasz következik be a párt fejlődésében, politikai, ideológiai és szervezeti munkájában. A párt szakadatlanul tökéletesíti tevékenységének formáit és módszereit, hogy olyan színvonalon vezesse a tömegeket, a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtését, a társadalom szellemi életének fejlődését, amely megfelel a kommunista építés korszaka növekvő követelményeinek. [...]

Az SZKP XXII. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1962. 712–830. old.

[32]

A FORRADALOM HÁROM ESZTENDEJE[1]

FIDEL CASTRO[2] CIKKE A „CUBA SOCIALISTA" CÍMŰ LAPBAN (1962. JANUÁR)

(Részletek)

[...] Hatvan éven át szenvedtünk az „emberiesség szellemétől", „a szabad világtól", a „képviseleti demokráciától" és a „jenki önzetlenségtől". Hatszázezer munka nélküli kubai, egymillió írástudatlan felnőtt, alapvető fontosságú iparágaink teljes hiánya, a kórházak szinte teljes hiánya, az ipariskolák, a kutatóintézetek, az egészséges életfeltételek teljes hiánya, a faji megkülönböztetés és a kiváltságok, a népünket nyomorító kizsákmányolás és éhínség, az elmondhatatlan bűnök, visszaélések és megalázások, a közéletünkben meghonosított lopás és korrupció minden más érvnél ékesebben vall „emberséges szellemükről".

Aztán egyik pillanatról a másikra összeomlott szigetünkön az imperialista uralom, magával rántva és maga alá temetve a rabszolgaság és a kizsákmányolás hosszú századain át összekovácsolt gyarmati rendszer maradványait.

Múltunk áttekintése és felidézése megérteti velünk, hogy minden forradalom legelsősorban valóságos ugrást jelent a történelemben.

Számunkra ez a három forradalmi év történelmünk egyedüli időszaka, amikor mi, kubaiak ténylegesen sorsunk uraivá lettünk. Kuba ma már nemcsak elvben szuverén nemzet, függetlensége ragyogó valósággá vált. Zászlónk a világ szemében új színezetet kapott, a népek a valóban szabad nemzeteknek kijáró tisztelettel tekintenek címerünkre. [...]

[1] 1959. január 1-én győzött Kubában a két évig tartó népi felszabadító háború. Az antiimperialista nemzeti demokratikus forradalom folyamán népi államhatalmat hoztak létre, és forradalmi jelentőségű reformok sorát valósították meg (államosítások, földreform, szociális intézkedések). Az amerikai monopóliumoknak és az Egyesült Államok kormányának a forradalom elfojtására tett minden kísérlete kudarcot vallott. Kuba, miközben az amerikai hadsereg támogatásával kubai ellenforradalmárok nyílt fegyveres támadást intéztek ellene (1961. április 15., illetve 17.), a szocialista utat választotta.

[2] Fidel *Castro* Ruz (1927) – Kuba Kommunista Pártja Központi Bizottságának első titkára. Mint diák a Batista-diktatúra idején baloldali mozgalmakban vett részt. 1953. július 26-án Fidel Castro vezetésével egy titkos harci csoport megrohanta a Moncada-laktanyát, de ezt a támadást leverték, s Castrót 15 évi börtönre ítélték. 1956-ban amnesztiával szabadult. Mexikóba ment, ahol hozzálátott a fegyveres partraszállás előkészítéséhez. 1956. december 2-án 82 társával partra szállt Oriente tartományban. Bár csak tizenketten maradtak életben, ez a csoport erős partizánhadsereggé szerveződött, s győzelemre vitte a népi felszabadító háborút. 1959. január 1-én a népi erők bevonultak Havannába. Castro lett az ország miniszterelnöke. 1961 és 1963 között az Egyesült Forradalmi Szervezetek, 1963-tól a Szocialista Forradalom Egységpártja (1965-től Kuba Kommunista Pártja) Központi Bizottságának első titkára.

Mivel mi már felszabadultunk uralma alól, a jenki imperializmus és összes kiszolgálója most fáradhatatlanul egyre azt ismételgeti, hogy a Szovjetunió és Kína csatlósa lettünk. [...]

Mivel sem a Szovjetunió, sem a Kínai Népköztársaság, de a szocialista tábor egyetlen más országa sem birtokol bankokat, bányákat, áramszolgáltató, közlekedési vagy egyéb közszolgáltatási vállalatokat, cukorgyárakat vagy nagybirtokokat, sem egyéb magántulajdonokat akár Kuba, akár a világ más országa területén, az egyes nemzetekkel és államokkal való kapcsolatuk soha nem is öltheti fel a politikai uralom és elnyomás formáját. Soha nem kényszerülnek arra, hogy beleavatkozzanak más országok belső életébe a saját állampolgáraik vagyonának megvédése ürügyén. [...]

Ennélfogva a mi kapcsolataink az összes szocialista állammal és néppel ma is és a jövőben is az őszinte barátságra, a teljes önrendelkezésre és az egymás szuverenitásának tiszteletben tartására épülnek, ezeket a kapcsolatokat végleges és tartós formában egyedül a forradalmárok tudják kiépíteni egymás között, akik saját országukból kiseprűzték a kizsákmányolás visszataszító rendszerét. [...]

Történelmünk folyamán első ízben történt, hogy népünk nem csupán saját sorsának ura lett, de ténylegesen szabaddá vált. Az imperialisták és az ellenforradalmárok most méltatlankodva kiabálnak: Kubában nincs szabadság. Valóban, Kubában nincs szabadság – a kizsákmányolók számára. De ezek inkább így fogalmazhatnák meg: amióta az első spanyol kalandor Kuba szigetére lépett, most első ízben történik, hogy nincs szabadság a kizsákmányolók számára. [...]

Ma a dolgozók rendelkeznek a sajtóval, a hírügynökségekkel, a nyomdákkal, a rádió- és televízió-állomásokkal, kezükben tartják a köztársaság sorsát, és ami még sokkal fontosabb, vannak fegyvereik, hogy megvédhessék magukat a kizsákmányolóktól. [...]

Népünk ma már birtokba vette a nemzeti vagyon túlnyomó és legfontosabb részét. Ellentétben a múlttal, népünk ma már nem azért dolgozik, hogy egy kizsákmányoló kisebbséget tegyen gazdaggá. Munkájának fölöslege többé nem vándorol milliomosok és külföldi vállalatok zsebébe, a társadalomé marad, újabb termelési központokká változik, vagy pedig visszaszáll a dolgozókra lakások, iskolák, kórházak, üdülőhelyek, utak, csatornahálózatok, nyugdíjak és ezer más juttatás formájában. A nemzeti vállalatoknál dolgozó munkások erőfeszítéseinek gyümölcséből többé egyetlen centavo[3] sem fogja kizsákmányolók meggazdagodását szolgálni, nem emésztődik fel luxuscikkekre, nem táplál élősködőket. Micsoda hallatlan különbséget jelent egy élősködő társadalmi osztály számára dolgozni, vagy pedig a társadalom számára, amely biztosítja a dolgozó embernek a becsületes és emberhez méltó élet egyetlen lehető formáját: a munkát. Gyermekeinek pedig a tanulást. Szüleinek az éhezés- és elhagyatottság-mentes öregséget! [...]

A kubai földeken a forradalom felszabadította a parasztokat a feudális kizsákmányolás alól. A kis földbirtokosokat felmentette a bérletfizetési kötelezettségtől, de megszabadította a közvetítő ügynökök és a viszonteladók kizsákmányolásától is;

[3] Fillérnyi nagyságrendű kubai pénznem.

széles körű segítséget kapnak beruházási, engedmény- és fejlesztési hitelek, valamint új utak, orvosi ellátás és oktatás formájában.

A nagy állattenyésztő és cukornádültetvényes birtokokat népi gazdaságokká és termelőszövetkezetekké alakítottuk át, amelyekben 250 000 munkás és termelőszövetkezeti tag talál megélhetést és biztos munkát egész éven át.

A népnek azelőtt nem volt joga sem a közoktatáshoz, sem a kultúrához, sem az üdüléshez, sem a higiénikus, egészséges és napfényes életkörülményekhez.

Természetesen ma még nem érte el mindazt, amit holnap elérhet, ha majd teremtő erejének lendülete és önfeláldozó munkája legyőz minden akadályt és kialakulnak azok a feltételek, amelyek majd lehetővé teszik számára, hogy felépíthesse és megtermelhesse, amire csak szüksége van.

De már ma is tanító áll minden iskolaköteles korba lépő gyermek rendelkezésére mind a városban, mind pedig legtávolabbi falvainkban; országunk a legelső olyan ország Amerikában, amely valóra váltotta a néptömegek e régi és kedves vágyát. Minden fiatalnak biztosítottuk a középiskolai oktatást és azt a lehetőséget, hogy hivatása és képességei szerint részt vehessen az egyetemi oktatásban; ezen a téren is elsők vagyunk Amerikában. Emberfeletti erőfeszítéssel, mindenekelőtt lelkes és hősies ifjúsága odaadásával, amely Manuel Ascunce[4] személyében lerótta a kiontott fiatal vér legdrágább adóját, országunk egyetlen év leforgása alatt teljesen felszámolta az írástudatlanságot, s ezzel ismét földrészünk élére küzdötte fel magát. 18 000 falusi leány és ifjú végezte el a szabás-varrás tanfolyamot, tanulta ki a kézművességet, a mechanikát, a mesterséges megtermékenyítést, az állattenyésztést és az egyéb szakmákat. További ezer fiatal végez egyéves mezőgazdasági tanfolyamot a Szovjetunióban.

20 000 háztartásbeli leány végzi a forradalom alkotta esti tanfolyamokat, és több ezer állami ösztöndíjas leány tanul gyors- és gépírási, valamint gépjárművezetői szaktanfolyamokon, hogy aztán munkát vállalhasson a bankokban, a hivatalokban és a közlekedésben.

A legközelebbi, rövidesen beinduló tanfolyamok keretében több mint 50 000 fiatal részesül az ösztöndíjterv jótéteményeiben, lehetőséget kapva, hogy az egyetemeken, a technikumokban, a mezőgazdasági iskolákban, a művészeti akadémiákon, az egyetemi előkészítő intézetekben, az elemi iskolai tanítóképzőkben, az idegen nyelvek intézetében és a középiskolai tanárképzőkben tanulhasson. Ezek az ösztöndíjak biztosítják ezen ifjak számára a könyveket, az étkezést, a lakást, a ruházkodást és az orvosi ellátást is, mindezt természetesen ingyenesen. Ez az egyetlen mód, hogy a munkás- és parasztfiatalok felsőfokú oktatásban részesülhessenek.

Több ezer fiatal folytatja tanulmányait, technikai tanulmányait a szocialista országokban. Régen kizárólag a kizsákmányoló milliomosok gyerekei mehettek külföldi intézetekbe vagy egyetemekre.

Nem soroltunk fel mindent, amit a forradalom folyamatosan megvalósít a népoktatás és a közművelődés terén. De ennyi is elegendő, hogy fogalmat alkothassanak, mi mindent képes elérni egy nép, amely, miután magához ragadta a forradalmi

[4] Fiatal tanító, akit az ellenforradalmárok meggyilkoltak.

hatalmat és lerázta magáról az imperialista uralmat, mindenekelőtt legnagyobb ígéretét váltotta be: iskolákká alakította át a kaszárnyákat.

De valamennyi régi arisztokrata klubot és fürdőhelyet is üdülési és kulturális központokká alakított át az egész nép számára. [...]

Bevezettük a tömeges testnevelést és a sportolást is a Nemzeti Sporthivatal felállításával.

Már nyoma sincs a faji megkülönböztetésnek, amely a munkában, a nevelésben, a közművelődésben és az üdülőhelyeken azelőtt igazságtalan mellőzésnek tette ki népünk legszegényebb rétegét.

A kapitalista rendszer azzal sem törődött, hogy lakásokat építsen a legszegényebb néposztály számára. A gazdag ingatlantulajdonosok kizárólag egyetlen társadalmi réteg részére építkeztek, arra kényszerítve a családokat, hogy anyagi lehetőségeiket messze meghaladó, elképesztő lakbéreket fizessenek. [...] Tudva mindezt, a forradalom habozás nélkül leszállította a lakbéreket, leértékelte a városi telkeket, majd pedig megalkotta a városrendezési törvényt, amely a családok túlnyomó részét 5 évi időtartamra mentesítette a lakbérfizetéstől, s azt is kimondotta, hogy az újonnan épülő városi házakban a családok egy-egy lakásért jövedelmüknek csupán 10 százalékát kötelesek fizetni. Ugyanezt az eljárást kell alkalmazni az országból eltávozott jenkibarát polgárság házainak esetében is: ezeket a legnagyobb létszámú és legcsekélyebb jövedelmű családok kapják meg; végül a tágas régi főúri rezidenciákat a törvény értelmében kollégiumokká alakították át az ösztöndíjas diákok számára.

A városokban és a vidéken tíz- és tízezer lakás épült fel, amióta a forradalom hatalomra jutott. Eljön az a nap is, amikor országunk végérvényesen felszámolja a kizsákmányoló rendszer örökségét: a kalyibákat, a viskókat és a barakkokat.

A forradalom ma négyszer annyit áldoz az orvosi ellátásra, közegészségügyi célokra, mint azelőtt. A gyógyítási és megelőző szolgáltatások ma már az ország legtávolabbi vidékein élő családokhoz is eljutnak. [...]

De a forradalom minden erőfeszítése hiábavaló lenne, ha nem szenteltünk volna kellő figyelmet a gazdasági fejlesztésnek. Nem volt könnyű leküzdenünk az akadályokat: a tapasztalatlanságot, a statisztikák hiányát, az anarchia és a pazarlás régi kapitalista hagyományait, a szervezetlenséget, a forradalom első szakaszát még túlélő erőteljes magánérdekeket, valamint azt a jelenséget, hogy közülünk igen sokan nem ismerték fel világosan, mennyire fontos, hogy nemzetgazdaságunkat a legsürgősebben a tervgazdálkodás törvényszabta medrébe tereljük.

Mégis sikerült oly mértékben úrrá lennünk mindezeken az akadályokon, hogy a tervgazdálkodás ma már valósággá vált forradalmunkban; segíteni fog bennünket, hogy megküzdhessünk az imperialista blokáddal, s hogy helyes módon, pazarlások és nagyobb tévedések nélkül akalmazva saját lehetőségeinket, valamint a külföldről származó nagylelkű támogatást, biztosíthassuk a nemzeti termelés fokozatos és széles körű felfejlesztését.

Egyetlen szükségletről sem feledkeztünk meg, az ország egyetlen zugát sem mellőztük. Lázasan dolgoztunk, olyan lelkesedéssel és odaadással, amilyen csak forradalmi időszakokban terem.

De még sok a hiányosság, sok hibát követünk el. A régi szokások számos marad-

ványa kísért még nálunk, ezek ellen a forradalomnak szüntelenül küzdenie kell! Sok elvtárs még mindig ragaszkodik a maradisághoz, az önzéshez és a papírformamunkamódszerekhez. Sok tévedés forrása az is, hogy nem eléggé támaszkodunk még a tömegek tapasztalatára, nem kérünk tanácsot és nem szerzünk értesüléseket azoktól, akiken voltaképpen áll vagy bukik a tervek gyakorlati kivitelezése, s akik mindig tudnak olyan kisebb-nagyobb szempontokat adni, amelyek nélkülözhetetlenek a tévedésmentes döntések meghozatalához. [...]

Egy másik, valóban veszélyes szokás, amelyet szintén ezen három év alatt figyeltünk meg, egyeseknek ama hajlandósága, hogy elfeledkezzenek a gazdaságosság törvényeiről, filantróp szellemben végezzék a vezetést, értetlenül álljanak a termelési módszerek előtt, ami aztán az emberi munkaerő felületes mozgósításához és ezen keresztül katasztrofális könyveléshez vezet. [...] Mindez súlyosan érinti a nemzetgazdaság rentabilitását és megsemmisíti a tervgazdálkodás eredményeit. Az ilyen és hasonló módszereket gyökeresen ki kell irtanunk. [...]

Vannak egyes olyan ügyintéző elvtársak is, akik a luxust, amely megengedhetetlen a minden anyagi lehetőséget már nem egy kiváltságos kisebbség, hanem a nagy néptömegek jólétének fokozására fordító forradalomban, összetévesztik a termékek minőségével, ami pedig egyedül a termékek kidolgozásába fektetett munka minőségétől és a rendelkezésre álló anyagi források helyes felhasználásától függ. [...]

Sok azután az olyan gépi berendezés, amely a vele dolgozó munkás vagy a karbantartók hanyagsága, nemtörődömsége vagy felelőtlensége következtében pusztul, megy tönkre. Ez a jelenség igen sokszor egyszerűen annak tulajdonítható, hogy ezeket a gépeket olyanok használják, akik egyáltalán nem értenek a kezelésükhöz. Ezért tanfolyamokat rendezünk a gépjárművezetők, a mechanikusok, a traktorvezetők és a hasonló szakemberek oktatására, mert eddig nálunk ezt a mesterséget hagyományosan a gépek összetördelése árán tanulták meg, ez pedig olyan módszer, amellyel gyökeresen szakítanunk kell.

A mezőgazdaságban igen sokszor találkozunk a legteljesebb közömbösséggel a földművelési és állattenyésztési technikai és tudományos módszerek alkalmazása iránt. Egyesek babonás bizalmatlansággal nézik a mesterséges megtermékenyítést, vagy semmibe veszik a vetőmagvak és a tenyészállatok megválasztásának módszerét, vagy nem vizsgálják meg analitikusan az egyes termőtalajok kémiai összetételét, nem kutatják a különböző eredmények létrejöttét s az ezeket létrehozó okokat, nem küzdenek teljes erővel a járványok és betegségek ellen, nem alkalmazzák az új módszereket, nem kísérleteznek ... Hagyják, hogy a megszokás sodorja őket magával.

De vannak olyanok is, akik ennek szögesen az ellenkezőjét teszik: kalandor módon belevágnak a legvakmerőbb vállalkozásokba és változtatásokba, meggondolatlanul, személyes ábrándoktól vezettetve. Elengedhetetlenül szükséges, hogy minden egyes népi gazdaságban és termelőszövetkezetben megalakuljon egy-egy kisebb élenjáró munkabrigád, amely a mezőgazdasági termelési módszerek vizsgálatának és megjavításának szenteli magát. A forradalmi össz-szervezeti sejteknek ebben az értelemben kell megfeszíteniük minden erejüket, hogy minden népi gazdaságban és minden termelőszövetkezetben megszerveződjék és működjék egy-egy ilyen kicsi kísérleti állomás. Később ezt a módszert ki lehet terjeszteni a paraszti társulásokra is. Ily módon

soha nem látott mértékben megnövekednék a dolgozók érdeklődése a tudományos és technikai módszerek iránt, s ez felmérhetetlen hasznot hajtana népgazdaságunk számára.

Nincs szándékomban kimerítően foglalkozni itt a dolgok mélyén lappangó tévedésekkel és helytelen szokásokkal, beidegződésekkel. Pedig vannak ilyenek, minden területen, minden szakmai vonalon. Ez a múlt öröksége, a letűnő társadalom mérgező csírája, amit minden forradalom még hosszú időn át kénytelen magával cipelni, s ami hol tudatosan, hol tudattalanul bukkan a felszínre, de minden esetben akadályozza a forradalom művét. Az ilyen jelenségek ellen szakadatlanul harcolnunk kell.

A forradalom előtt három alapfontosságú feladat áll az 1962-es évben:

a népgazdaság és a munka szigorú megtervezése valamennyi szinten;

a honvédelem lehetőségeinek legteljesebb kidolgozása az imperialista agresszió esetére;

a forradalmi öntudat és az ideológiai nevelés színvonalának fokozása, továbbá azon forradalmi sejtek megerősítése, amelyek majd beleépülnek a Szocialista Forradalmi Egységpártba.

A marxizmus–leninizmus tanulmányozása soha nem sejtett magasságokba emeli majd népünk forradalmi öntudatát. A marxizmus–leninizmus a munkásosztály ideológiája s egyben a természet, a társadalom és a történelem egyetlen helyes filozófiai és forradalmi értelmezése.

Forradalmunk magáénak vallja a marxizmus–leninizmus zászlaját. Ezt senki nem tukmálta ránk, nem távoli földrészről származott ide. Maga az élet mutatta meg nekünk ezt az utat, és mi habozás és félelem nélkül ráléptünk. Minden igazi forradalomnak szükségszerűen a marxizmus–leninizmus felé kell közelednie, amely az egyetlen lelkesítő forradalmi igazság, szemben a gyarmati rabszolgasággal, az imperialista jobbágysorssal s az ember ember általi kizsákmányolásával. Erre a legmeggyőzőbb példa – Kuba.

Ezzel az igazsággal felfegyverkezve: győzünk!

Fidel Castro: Válogatott beszédek.
Kossuth Könyvkiadó 1962. 404–420. old.

[33]

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA A BOLGÁR KOMMUNISTA PÁRT VIII. KONGRESSZUSÁN[1]

TODOR ZSIVKOV[2] ELŐADÓI BESZÉDE

(1962. NOVEMBER 5.)

(Részletek)

II. A BOLGÁR KOMMUNISTA PÁRT HARCA A SZOCIALIZMUS ANYAGI-MŰSZAKI BÁZISÁNAK FELÉPÍTÉSÉÉRT, HAZÁNK GAZDASÁGI FEJLŐDÉSÉNEK MEGGYORSÍTÁSÁÉRT

Népünk a párt vezetésével a beszámolási időszak folyamán megvalósította a VII. kongresszus[3] határozatait, gyorsított ütemben építette fel hazánkban a szocializmus anyagi-műszaki bázisát. A párt sikeresen mozgósította a város és a falu dolgozóit a harmadik és a negyedik ötéves terv teljesítéséért. [...]

1. AZ IPAR, A KÖZLEKEDÉS ÉS AZ ÉPÍTŐIPAR GYORS ÜTEMŰ FEJLESZTÉSE

Elvtársak! Milyen feladatokat oldott meg a párt a beszámolási időszak folyamán az iparban?

Az áprilisi plénum és a VII. kongresszus után a párt előtt az a súlyos feladat állt, hogy behozza a hazánk iparosításában mutatkozó lemaradást, s tisztázza ipari fejlődésünk főbb problémáit, irányát és ütemét. Mint ismeretes, a személyi kultusz időszakában megszegték az V. kongresszus[4] és Georgi Dimitrov hazánk gyors iparosításá-

[1] A Bolgár Kommunista Párt VIII. kongresszusa (1962. november 5–14.) meghatározta a szocializmus teljes felépítésének feladatait. A kongresszus intézkedéseket hozott a párt- és állami vezetés részéről az ötvenes évek első felében elkövetett hibák kijavítására. A beszámoló I. fejezete a nemzetközi helyzettel és a Bolgár Népköztársaság külpolitikájával, a IV. fejezet a párt vezető szerepével foglalkozott. Az itt közölt részletek a II. és III. fejezetből valók.

[2] Todor *Zsivkov* (1911) – 1932-től tagja a pártnak. A német megszállók és a honi fasiszták ellen partizánmozgalom vezetője. A felszabadulás után, 1945-ben a KB póttagja, majd 1948-ban a tagja lesz. 1950-ben a KB titkára és 1951-ben a PB tagjává választják. 1954-től a Bolgár Kommunista Párt KB első titkára.

[3] A párt VII. kongresszusa (1958. június 2–7.) kimondta, hogy az egész népgazdaságban létrejöttek a szocialista termelési viszonyok, befejeződött a szocializmus alapjainak lerakása. A kongresszus határozatot hozott a következő időszak gazdaságfejlesztési irányvonaláról.

[4] Az V. kongresszus (1948. december 18–25.) a szocializmus építésének irányvonalaként az ország gyors ütemű iparosítását, Bulgáriának 15–20 éven belül fejlett ipari-agrár országgá történő alakítását tűzte ki célul. (Lásd a 27. sz. dokumentumot.)

nak szükségességére vonatkozó utasításait. Az iparosítás a kongresszus határozatai ellenére erősen lelassult, a különböző iparágak nem a kellő ütemben fejlődtek. Ez kárt okozott gazdaságunknak. Az 1953 és 1956 közti időszakban az ipar fejlődési üteme csaknem a felére csökkent az első ötéves terv időszakához képest. Súlyos lemaradás tapasztalható a gépgyártásban, a vegyiparban, az energiaiparban és egyéb fontos nehézipari ágazatok fejlődésében. Az a körülmény, hogy nem tisztáztuk az iparfejlesztés tendenciáit, továbbá az iparosítás ütemének csökkenése késleltette gazdaságunk kulcskérdéseinek megoldását.

Pártunk Központi Bizottsága már az 1956. áprilisi plénumán[5] helytelenítette és elvetette ezt az irányvonalat, amely eltért az V. kongresszus határozataitól.

Miért helytelen ez az irányvonal?

Mindnyájan ismerjük azokat az elvi megállapításokat, amelyek az iparosításnak a szocializmus, illetve a kommunizmus építésében betöltött szerepéről szólnak. Iparosítás nélkül nem érhetjük el a népgazdaság valamennyi ágának gyökeres átalakulását és gyors fejlődését, nem tudjuk gyors ütemben emelni a társadalmi munka termelékenységét, a nemzeti jövedelmet és a nép életszínvonalát. Ezért a szocialista rendszerre az ipar rendkívüli ütemű fejlesztése jellemző. Hazánk gazdasági viszonyainak, a szocializmus gazdasági rendszerében elfoglalt helyének konkrét elemzése világosan mutatja, milyen életbevágóan fontos számunkra, hogy iparunkat a többi szocialista ország iparával teljes összhangban fejlesszük. Természeti kincseink és munkaerőnk legésszerűbb felhasználását, termelőerőink fejlesztésének szükséges ütemét csak az ipar rendkívüli ütemével biztosíthatjuk. A szocialista nemzetközi munkamegosztás törvényei és elvei biztosítják e fejlesztés feltételeit. [...]

Jelenleg az ipar vezető helyet foglal el a népgazdaságban. 1961-ben az egész népgazdaság termékmennyiségének 60 százalékát az ipar termelte. Ez azt jelenti, hogy a szocialista bővített újratermelés méreteit most már elsősorban a szocialista ipar fejlődése határozza meg. Ez nagy eredmény, ami szilárd alapot teremt egész gazdaságunk számára, s nagy lehetőségeket tár fel hazánk további gyors fejlődéséhez. [...]

2. A PÁRT HARCA A MEZŐGAZDASÁG TOVÁBBI FELLENDÍTÉSÉÉRT

Elvtársak! A beszámolási időszakban a párt jelentős sikereket ért el a falu szövetkezeti rendszerének fejlesztésében és megszilárdításában. A párt leküzdötte a mezőgazdaságnak a Központi Bizottság áprilisi plénuma előtti, a szubjektivizmus és a szektás-doktriner állásfoglalás okozta nehéz helyzetét.

Először, a párt, hogy leküzdje a hibákat és falusi politikánk torzításait, a rendelkezések egész seregét kezdeményezte, hogy anyagilag érdekeltebbé tegye a termelőszövetkezeteket és a termelőszövetkezeti tagokat a mezőgazdasági termelés növelésében. Emeltük a fontos mezőgazdasági termékek felvásárlási árait, pénzügyi könnyítéseket tettünk a termelőszövetkezeteknek, csökkentettük egyes olyan árucikkek és anyagok

[5] A Központi Bizottság 1956. április 17-i plénuma fellépett a személyi kultusz és az V. kongresszus gazdaságpolitikai irányvonalától történt eltérés ellen, amelyre 1950 után került sor. A plénum leváltotta Vlko *Cservenkovot* a párt KB első titkári funkciójából.

árát, amelyek a mezőgazdaság szükségleteinek kielégítésére szolgálnak. A mezőgazdasági termékek szerződéses felvásárlására egységes rendszert dolgoztunk ki. Megoldottunk olyan fontos kérdéseket is, mint a termelőszövetkezeti gazdák nyugdíjazása, állami-szövetkezeti alap létesítése a termelőszövetkezetekben a garantált munkabérminimum fedezésére stb. A Központi Bizottság áprilisi plénuma utáni munkájában a legjelentősebb az 1962. júliusi határozat volt. Ennek célja, hogy megteremtsük a tartós anyagi ösztönzést a mezőgazdaságban, s hogy jövedelmezővé tegyük az egész mezőgazdaságot.

Másodszor, a párt intézkedéseket tett a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisának fejlesztésére és megszilárdítására. Ebben az ágazatban az állam és a termelőszövetkezetek részéről eszközölt beruházások az 1956. évi 141,1 millió leváról 1961-ben 376,7 millióra emelkedtek. A mezőgazdaságban elterjedt a gépesítés, az öntözéses gazdálkodás, a műtrágyák és vegyszerek használata. Egy traktorra (15 lóerőre számítva) 1956-ban 1970, 1961-ben pedig 1100 dekár megművelt föld jutott. A párt különös gondot fordított az elmaradott és az újonnan alakult szövetkezeti gazdaságok anyagi-termelési bázisának kibővítésére, gazdaságuk megerősítésére.

Harmadszor, a párt nagy gondot fordított a szövetkezeti gazdaságoknak káderekkel való megerősítésére. Több ezer tapasztalt pártmunkást, gazdasági funkcionáriust és szakembert falusi munkára küldtünk. A párt-, állami és gazdasági vezetés átszervezése előtt járási szinten nagy létszámú apparátus dolgozott. A funkcionáriusok többsége akkor szervezés helyet papirosmunkával foglalkozott, és gúnyosan „aktatáskásoknak" hívták őket. Falusi munkájuk során a termelés közvetlen szervezői, köztiszteletben álló vezetők lettek. Ezek az elvtársak legtöbbnyire önfeláldozóan dolgoznak s minden erejüket és tudásukat a rájuk bízott ügy sikerének szentelik. A falun sok helyi káder is felnőtt. Amilyen mértékben gyarapodtak az élenjáró mezőgazdasági dolgozók sorai, úgy emelkedett a szövetkezeti tagok termelési színvonala. A mezőgazdaság funkcionáriusai, szakemberei és élenjáró dolgozói közül sokan itt vannak, méltán szolgáltak rá, hogy a kongresszus küldöttei legyenek. Engedjék meg, hogy a kongresszus szószékéről nekik, s rajtuk keresztül a mezőgazdaság valamennyi dolgozójának elismerésünket fejezzem ki önfeláldozó munkájukért!

A párt mindezekkel az intézkedésekkel és gondoskodásával elérte a mezőgazdaság szocialista átszervezésének teljes és végleges befejezését, megteremtette a bővített újratermelés szilárd alapját. A mezőgazdaság együttes termékmennyisége és árutermelése növekedett. Ha az 1956. évi bázist 100-nak vesszük, akkor 1961-ben az együttes termék 136,2-et, az árutermelés pedig 154,4-et ért el. [...]

III. A BOLGÁR NÉPKÖZTÁRSASÁGNAK A KOMMUNIZMUSBA VALÓ ÁTMENETÉÉRT

1. A KOMMUNIZMUS - A BOLGÁR KOMMUNISTA PÁRT VÉGCÉLJA

Elvtársak! Az eddigi három ötéves terv mérlege azt mutatja, hogy hazánkban nagy sikereket értünk el a gazdaság és a kultúra fejlesztésében. Megvalósult Georgi Dimitrovnak, a bolgár nép nagy fiának végrendelete, amely szerint 15–20 év alatt kellett

elérnünk azt, amit más népek, más körülmények között egy évszázad alatt értek el. A szocialista termelési viszonyok teljes és végleges győzelmet arattak. [...]

Népünk a Szovjetunió mindenre kiterjedő segítségére támaszkodva és a többi szocialista országgal együttműködve sikeresen megoldotta a kapitalizmusból a szocializmusba vezető átmeneti időszak problémáit, s az egykori kapitalista, gazdasági és kulturális szempontból fejletlen, szegény és megalázott Bulgária mindössze három ötéves terv teljesítése nyomán fejlett iparral és nagyüzemi mezőgazdasággal rendelkező, gazdasági és kulturális tekintetben szüntelenül erősödő, szabad és független szocialista ország lett. [...]

[...] a forradalmi átalakulás nemcsak a gazdaság és a kultúra fejlődésében nyilvánul meg, hanem a társadalmunk arculatában végbement mélyreható strukturális változásokban is. A Bolgár Népköztársaságban már régen felszámoltuk a kizsákmányolást és magukat a kizsákmányoló osztályokat is. A falu szövetkezeti rendszerének győzelme kedvezőbb körülményeket teremtett a termelőszövetkezeti parasztság és a munkásosztály közötti osztálykülönbségek fokozatos eltüntetésére és barátságuk megerősödésére. Kölcsönös viszonyukban tartós tényező lett közös érdekük: a szocializmus teljes győzelme.

Bulgária gyorsan fejlesztette szocialista gazdaságát és kultúráját, sok országot messze megelőzött, köztük nagy kapitalista országokat is. Ez a rohamos fejlődés a szocializmus törvényszerű eredménye, a szocialista rendszernek a kapitalista rendszerrel szembeni fölényét bizonyítja. A hatalmas fejlődés törvényszerű eredménye a táborunk országai közötti kölcsönös szocialista segítségnek, hazánk és a többi szocialista ország egyre növekvő, mindenoldalú együttműködésének, elsősorban pedig annak hogy hazánk hatalmas anyagi, tudományos-műszaki és egyéb segítséget kap a nagy Szovjetuniótól. És ebben is világosan megmutatkozik a szocialista országok kapcsolatainak előnye a kapitalista országok kapcsolataival szemben. A szocialista országok közötti kapcsolatok a testvériség, az egyenjogúság és a kölcsönös előnyök alapján létesülnek és fejlődnek, figyelembe véve minden egyes ország gazdasági és kulturális boldogulását. Ez a kölcsönös segítség még jobban erősíti a szocialista rendszer előnyeit, és meggyorsítja a szocialista országok gazdasági és kulturális fejlődését. [...]

2. A BOLGÁR NÉPKÖZTÁRSASÁG 1961–1980. ÉVI FEJLESZTÉSÉRE VONATKOZÓ IRÁNYELVEK. A PÁRT PROGRAMJA A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉNEK BEFEJEZÉSÉRE ÉS HAZÁNKNAK A KOMMUNIZMUSBA VALÓ FOKOZATOS ÁTMENETELÉRE

[...] Pártunk Központi Bizottsága kidolgozta, megvitatás és jóváhagyás végett a kongresszus elé terjesztette a Bolgár Népköztársaság 1961–1980. évi fejlesztésére vonatkozó irányelveket, melyeket előzőleg csaknem két hónapon keresztül az egész nép megvitatott.

Miért kell ilyen irányelveket jóváhagynunk? Nem lehet-e, hogy az eddigiekhez hasonlóan gazdaságunkat és kultúránkat csak egyéves és ötéves tervek alapján építsük?

Nem, nem lehet! A távlati tervre különösen szükségünk van most, amikor a jövő kommunista társadalma számára teremtjük meg az előfeltételeket. A tapasztalat azt

mutatja, hogy a biztosabb és sikeresebb előrehaladás érdekében egy-két évtizedre előre kell tekintenünk, és jelenlegi feladatainkat, harcunkat alá kell rendelnünk azoknak a feladatoknak, amelyeket társadalmunk majd kb. két évtized múlva tűz maga elé. [...]

Elvtársak! Az irányvonal-tervezetben kimondtuk: „A szocializmus teljes és végleges győzelme, valamint a termelőerők fejlesztésében elért nagy sikerek megteremtették a szükséges előfeltételeket ahhoz, hogy az elkövetkező két évtizedre vonatkozóan az alábbi fő belpolitikai feladatokat tűzzük a párt elé: be kell fejezni a szocialista társadalom felépítését, és meg kell kezdeni a kommunizmusba való fokozatos átmenetet, ami azt jelenti, hogy teljes egészében be kell fejezni a szocializmus anyagi-műszaki bázisának felépítését, és fokozatosan át kell térni a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának építésére, fejleszteni és tökéletesíteni kell a szocialista társadalmi viszonyokat, emelni kell a nép kommunista öntudatát, egyre teljesebben ki kell elégíteni anyagi és kulturális szükségleteit."

Amint látható, az 1980-ig terjedő időszakra vonatkozó általános távlati tervünk két szakaszt különböztet meg társadalmi fejlődésünkben. Ez felel meg gazdaságunk fejlettségi fokának. Az első szakaszban folytatjuk a szocializmus anyagi-műszaki bázisának felépítését, a második szakaszban pedig áttérünk a kommunista társadalom anyagi-műszaki bázisának fokozatos építésére.

Társadalmi fejlődésünk két évtizedes időszakában e két szakasz elhatárolása természetesen viszonylagos jellegű, mert a Bolgár Népköztársaságban ezek egyazon társadalmi-gazdasági alakulatnak – a kommunizmusnak – a fejlődési szakaszai lesznek. Kommunista társadalmunk első fázisát, a szocializmust felépítve, egyszersmind megteremtjük az anyagi és szellemi előfeltételeket a második, magasabb fázisára, a kommunizmusra. E két szakasz között nincs szigorú, éles határ, nincs kínai fal. Ezért egymásba való átmenetük, a hazánk gazdasági és kulturális fejlődésében bekövetkezett mennyiségi és minőségi változásoknak megfelelően, fokozatosan fog történni.

Ugyanakkor viszont hangsúlyoznunk kell, hogy noha nincs köztük gyökeres, elvi különbség, e két szakasz mégsem csupán mennyiségileg, hanem minőségileg is elkülönül egymástól. [...]

Az első szakaszban a nagy előrehaladás ellenére továbbra is lényeges különbség lesz az ipari és a mezőgazdasági termelés anyagi-műszaki bázisában, a városi és a falusi élet anyagi és kulturális színvonalában. A munka gépesítése, valamint a dolgozó tömegek általános és műszaki oktatásának nagy fellendülése ellenére a szakmunka és a nem szakmunka között, valamint a fizikai és a szellemi munka között pedig lényeges különbségek maradnak.

Amint látható, a hatalmas győzelmek mellett valamennyi ágazatban olyan fontos problémáink is vannak, amelyeket csak a szocialista társadalom termelési-műszaki bázisának a továbbfejlesztésével oldhatunk meg teljesen. Ebben a szakaszban gyors ütemben folytatjuk a termelőerők fejlesztését, magas műszaki színvonalon álló új vállalatokat építünk, továbbfejlesztjük a mezőgazdaságot és a szállítást, emeljük a munka termelékenységét. Ennek eredményeként jelentősen nőni fog a társadalmi termék mennyisége és a nemzeti jövedelem.

Iparunknak, mezőgazdaságunknak és egész népgazdaságunknak az első szakasz

során végbemenő rohamos fejlődése azonban még nem jelenti azt – amint erre már rámutattunk –, hogy közvetlenül rátértünk a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának a felépítésére. Az ilyen felfogás az egyes hatalmas építkezések szerepének túlértékelése lenne, feltételezné, hogy egészében átugorjuk fejlődésünk egyik elkerülhetetlen szakaszát. A kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtése a termelési folyamatok komplex gépesítését és egyre teljesebb automatizálását, az anyagi termelés ágazatainak sokkal magasabb fejlettségét követeli meg.

Mindez olyan óriási anyagi eszközöket és annyi kádert igényel, amennyivel hazánk jelenleg még nem rendelkezik, és a közeli esztendőkben sem fog elegendő mértékben rendelkezni.

Ezért a párt Központi Bizottsága úgy véli, hogy szigorúan fel kell mérnünk a jelenlegi színvonalat és a rendelkezésünkre álló lehetőségeket, nehogy elragadtassuk magunkat és túlságosan előrefussunk. Az első szakaszban fő eszközeinket – az irányelvekben előírt méretekben – gazdaságunk nyersanyag- és energiabázisának további gyors fejlesztésére, a vas- és acélkohászat, valamint a vegyipar új üzemeinek építésére, szakosított gépgyártó vállalatok megszervezésére kell összpontosítanunk.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy még sok erőt és pénzt kell gazdaságunk fejlesztésére fordítanunk, hogy megteremthessük a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának felépítésére való átmenethez szükséges előfeltételeket. Csupán óhajjal és lelkesedéssel nem lehet mindent elérni. [...]

Gazdaságunk nagyszerű fellendülése óhatatlanul mély változásokat fog előidézni népünk életszínvonalában, anyagi és szellemi életében. A szocializmus, majd pedig a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának felépítése a Bolgár Kommunista Párt számára nem öncél, hanem alap ahhoz, hogy társadalmunkban minden egyén magas életszínvonalat érhessen el. Mindazt, ami nálunk épül – a bányáktól és kohászati üzemektől az iskolákig és lakóházakig – dicső, szabadság- és munkaszerető népünk jólétéért és boldogságáért építjük. [...]

Az anyagi érdekeltség elvének, a javaknak a végzett munka mennyisége és minősége szerint való elosztása elvének a kommunizmus felépítéséig nagy szerepe lesz. Vannak azonban nálunk olyan emberek, közöttük, sajnos, párttagok is, akik nem értik meg az elosztás ezen elvének óriási jelentőségét, és lényegében egyenlősdit akarnak a javak elosztásában. Az egyenlő bérezés és elosztás ilyen értelmezésének azonban semmi köze sincs a marxizmus–leninizmushoz, a pártnak a jelen szakaszban folytatott politikájához. Mit jelentene, ha a bérezésben és az elosztásban az egyenlősdit alkalmaznánk? Azt jelentené, hogy kiölnénk az embereknek arra irányuló törekvését, hogy jobban dolgozzanak, hogy teljesítsék és túlteljesítsék a terveket, hogy növeljék a munka termelékenységét, és tökéletesítsék szaktudásukat. Azt jelentené, hogy aláaknáznánk a munkafegyelmet, és szétzilálnánk a termelést. Világos, hogy az elosztásnak ilyen módjából csak a henyélők és a naplopók húznának hasznot. Az egyenlősdi nagy károkat okozna fejlődésünknek, komolyan gátolná a szocialista építést.

Amikor a szocialista építés befejezésének és a kommunizmusba való átmenetnek az időszakában az anyagi érdekeltség döntő szerepéről beszélünk, nem tagadhatjuk az erkölcsi ösztönzésnek egyre növekvő szerepét és jelentőségét sem. [...]

3. A NÉPI DEMOKRÁCIA ÉS A TÁRSADALMI VISZONYOK FEJLŐDÉSE HAZÁNKBAN

Hazánkban a szocializmus anyagi-műszaki bázisának felépítése együtt jár a szocialista társadalmi viszonyok fejlődésével és tökéletesítésével, további osztályváltozásokkal, a szocialista demokrácia fokozatos bővülésével és a dolgozóknak az államigazgatásban való egyre tevékenyebb részvételével.

Minél jobban fejlődött és erősödött hazánkban a szocialista társadalmi rendszer, minél jobban növekedett a dolgozók minden rétegének anyagi és kulturális színvonala, annál jobban erősödött erkölcsi-politikai egységük is. A párt és az állam helyes politikája a város és a falu legszorosabb gazdasági, politikai és kulturális összehangolására és sokoldalú fellendítésére irányult, és azt eredményezte, hogy társadalmunk alapvető osztályainak, a munkásosztálynak és a termelőszövetkezeti parasztságnak, valamint a hozzájuk közelálló társadalmi csoportnak, a népi értelmiségnek a szövetsége még jobban megszilárdult, és magasabb fokra emelkedett. Megteremtettük az alapot ahhoz, hogy a termelőszövetkezeti parasztok helyzete és érdekei még jobban megközelítsék a munkások helyzetét és érdekeit, a termelőszövetkezetek érdekei még teljesebben azonosuljanak az egész állam érdekeivel. Elmélyült az osztálykülönbségek leküzdésének és az osztályok közötti határok majdani teljes megszűnésének folyamata. Az osztályok közötti különbségek fokozatos leküzdése és a társadalom egyre nagyobb szociális egyöntetűségének megteremtése: ez lesz hazánkban a szocializmus teljes és végleges győzelmének társadalmi kifejeződése.

A volt kizsákmányoló osztályok képviselői már elveszítették mindenféle gazdasági, valamint társadalmi-politikai jelentőségüket és szerepüket. A szocializmusnak a nemzetközi küzdőtéren és nálunk is, főleg az utóbbi években, elért grandiózus sikerei halálos csapást mértek a múlt visszahozásába vetett reményeikre. A kapitalizmus nálunk örökre sírba szállt, soha nem fog feltámadni.

Hazánkban megteremtettük a feltételeket, hogy minden állampolgár teljesen egyenjogú legyen, származására és nemzeti hovatartozására, bőrének színére vagy vallási felfogására való tekintet nélkül, ha társadalmilag hasznos munkával foglalkozik, és nem sérti meg a szocialista rendet és törvényeket.

A múltban a fasizmus nálunk is nacionalista és megkülönböztető politikát folytatott a nem bolgár nemzetiségű állampolgárokkal szemben. A Bolgár Kommunista Párt és a népi hatalom a nemzeti elnyomás és diszkrimináció mindenfajta megnyilvánulását megszüntette, minden állampolgárnak teljes és egyenlő jogot adott. Hazánkban a más nemzetiségűek jelenleg testvéri barátságban élnek a bolgár lakossággal. [...]

A kommunizmus anyagi-műszaki bázisának a felépítésével egyszersmind fokozatosan tovább fejlesztjük társadalmi életünket. A szocialista társadalmi viszonyok kommunista társadalmi viszonyokká alakulnak át, kifejlődik az új embertípus, a kommunista társadalom polgára, társadalmi életünk egyre több kommunista tartalommal telítődik. [...]

A Bolgár Kommunista Párt VIII. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1963. 47–123. old.

[34]

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT VIII. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉBEN ELÉRT EREDMÉNYEKRŐL ÉS A PÁRT ELŐTT ÁLLÓ FELADATOKRÓL[1]

(1962. NOVEMBER 24.)

(Részletek)

1. A Magyar Szocialista Munkáspárt helyesli és tevékenységében érvényre juttatja azokat az elveket, amelyeket a Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusa meghirdetett, a kommunista és munkáspártok 1957-es és 1960-as moszkvai értekezletein elfogadott dokumentumok megerősítettek, a XXII. kongresszus, a Szovjetunió Kommunista Pártja új programja továbbfejlesztett. [...]

II. A SZOCIALISTA FORRADALOM ÚJ GYŐZELME HAZÁNKBAN

7. Népünk legnagyobb történelmi vívmánya a munkáshatalom. A magyar munkásosztály, szövetségben a dolgozó parasztsággal, összefogva a társadalom más haladó erőivel, politikai harcban legyőzte a burzsoáziát, kivívta a hatalmat, megalkotta államát, a Magyar Népköztársaságot. Az 1956-os ellenforradalmi lázadás fő célja a proletárdiktatúra megsemmisítése volt. Az ellenforradalmat a Szovjetunió testvéri segítségével levertük, a magyar proletárdiktatúrát megvédelmeztük és megszilárdítottuk. [...]

Pártunk VII. kongresszusa[2] azt a feladatot tűzte ki, hogy gyorsítsuk meg a szocializmus építését hazánkban, vezessük a dolgozó parasztságot a második ötéves terv időszakában a szocializmus útjára, fejezzük be a szocializmus alapjainak lerakását. Hála a magyar nép alkotó lendületének, erőfeszítéseinek, a parasztság elhatározásának, a kijelölt célt elértük és jelenthetjük:

A mezőgazdaság szocialista átszervezésével egész népgazdaságunkban osztatlanul uralkodóvá váltak a szocialista termelési viszonyok, befejeztük a szocializmus alap-

[1] Az MSZMP VIII. kongresszusa 1962. november 20–24. között ülésezett.

[2] Az ellenforradalom leverését, a kommunista pártnak a lenini elvek alapján történt újjászervezését, a gazdasági és politikai konszolidáció sikeres megvalósítását követően, 1959. november 30. és december 5. között ülésezett az MSZMP VII. kongresszusa. Ez levonta az 1956-os ellenforradalom és a konszolidációs időszak tanulságait, és a következő időszak feladatául tűzte ki a mezőgazdaság szocialista átszervezését.

jainak lerakását. A magyar nép új történelmi jelentőségű győzelmet aratott, a szocializmus teljes felépítésének korszakába lépett.

8. Hazánkban a mezőgazdaság szocialista átalakítása 1948–1949-ben kezdődött, de két ízben is törést szenvedett. A termelőszövetkezetek tömeges szervezését 1959 elején kezdtük el. 1959–1961-ben több mint 900 000 parasztcsalád lépett be a termelőszövetkezetekbe. Ma már az ország szántóterületének 95 és fél százalékán termelőszövetkezetek és állami gazdaságok dolgoznak. Parasztságunk túlnyomó része, több mint 1,1 millió család, termelőszövetkezetben dolgozik. A szövetkezetek túlnyomó része, több mint 90 százaléka legfejlettebb típusú mezőgazdasági termelőszövetkezet.

A mezőgazdaság szocialista átszervezését több kedvező tényező együttes hatása segítette. Döntő feltétele a Magyar Szocialista Munkáspárt marxista–leninista politikája volt, amely találkozott dolgozó parasztságunk egyetértésével és támogatásával.

Tapasztalataink igazolták azt a marxista tanítást, hogy a mezőgazdság szocialista nagyüzemi átalakítása nem lehet spontán folyamat. A parasztságot a szocializmus útjára – az önkéntesség lenini elvének tiszteletben tartásával – a munkásosztálynak kell vezetnie, amelynek politikáját és akaratát a párt testesíti meg.

Pártunk legfőbb feladata és kötelessége az 1956-os ellenforradalom után a munkáshatalom megvédése és megszilárdítása volt; ennek rendeltük alá agrárpolitikánkat is. Mindenekelőtt azokat a korábbi hibás intézkedéseket javítottuk ki, amelyek aláásták a parasztság bizalmát, gyengítették a munkás-paraszt szövetséget. Eltöröltük a kötelező beadást, új felvásárlási és árpolitikát dolgoztunk ki, fejlesztettük a mezőgazdasági tervezés rendszerét, orvosoltuk a tagosítás idején okozott sérelmeket. A párt agrárpolitikája előmozdította a dolgozó parasztság anyagi helyzetének javulását, többtermelésre ösztönözte az egyéni gazdákat is. Ez a politika megnyerte a parasztság bizalmát, helyreállította és megerősítette a munkás-paraszt szövetséget, jelentős mértékben növelte a párt befolyását, tekintélyét a falun.

Pártunk 1957–1958-ban kialakított agrárpolitikájának fontos jellemzője volt a szocialista nagyüzemek, különösen a termelőszövetkezetek megerősítése. Termelőszövetkezeteink rövid idő alatt megerősödtek, ez növelte a szövetkezetek vonzó hatását, kedvezően befolyásolta a dolgozó parasztság véleményét a nagyüzemi gazdálkodásról.

1958 végére megérlelődtek a termelőszövetkezetek tömeges szervezésének gazdasági és politikai feltételei. A párt idejében és sikeresen fellépett a mezőgazdaság szocialista átszervezését gátló jobboldali és „baloldali" nézetek ellen. Határozottan elutasította a „baloldali" elgondolásokat, amelyek szerint a dolgozó parasztságot gazdasági nyomással, adóemeléssel kell szövetkezetbe kényszeríteni. Leszámolt a jobboldali megalkuvással, amely nem bízott a parasztság politikai érettségében, és beláthatatlan időre akarta elhalasztani a mezőgazdaság szocialista átalakítását. Elvetette az ökonomista felfogást, amely a szövetkezetek szervezését a nagyüzemi építkezések és más gazdasági tényezők puszta függvényévé akarta tenni. A párt – a lenini elveknek és gyakorlatnak megfelelően – a politika elsőségét állította szembe ezzel a szemlélettel: abból indult ki, hogy ha a politikai feltételek megértek, s a parasztságban megvan a készség a szövetkezésre, akkor minden erővel – az állam és a parasztság anyagi eszközeinek mozgósításával –, a párt, a munkásosztály, az egész társadalom támogatásával elő kell mozdítani a mezőgazdaság szocialista átszervezését. A szövetkezetek tömeges szer-

vezése idején a párt valamennyi fontos kérdésben egységesen lépett fel. A termelőszövetkezetek szervezésében a párt szigorúan betartotta az önkéntesség lenini elvét. Egyes vidékeken egyszerű társulásokat, termelőcsoportokat is szerveztünk, a tömeges szervezés fő formája azonban a mezőgazdasági termelőszövetkezet volt. Hatékonyan segítették az átszervezést a termelőszövetkezetbe lépők személyes anyagi érdekeltségét biztosító intézkedések is: a földjáradék fizetése, a betegségi és a balesetbiztosítás, a nyugdíj és az öregségi járadék bevezetése. Bátorítólag hatott, hogy érvényesült a szövetkezeti demokrácia a vezetők megválasztásában és a gazdálkodás irányításában.

Az eredményes átszervezést hatékony gazdasági intézkedések is támogatták. A szocialista mezőgazdaság anyagi-termelési bázisának megerősítésére módosítottuk terveinket. 1959–1961-ben az eredetileg előirányzottnál lényegesen többet, összesen csaknem 19 milliárd forintot ruháztunk be a mezőgazdaságba. Három év alatt több mint kétszeresére nőtt az 1 kh szántóra jutó gépi munka és műtrágya. 1959–1961-ben a termelőszövetkezetek 550 000 szarvasmarha, 1,5 millió sertés és 6,5 millió baromfi számára építettek elsősorban egyszerű, gyorsan létrehozható épületeket.

A Szovjetunió szocialista mezőgazdaságának gazdag tapasztalatai, a testvéri szocialista országok mezőgazdaságának példája megkönnyítette dolgozó parasztságunk elhatározását. A mezőgazdaság gyors átszervezését nagymértékben előmozdította a béke és a szocializmus világméretekben növekvő ereje, a nemzetközi helyzet kedvező alakulása.

9. A mezőgazdaság szocialista átalakításának nagy eredménye, a párt politikájának fényes igazolása, hogy az átszervezés éveiben sikerült emelnünk a mezőgazdaság termelését és árutermelését, annak ellenére, hogy meg kellett küzdeni a kedvezőtlen időjárással is.

Az átszervezés éveiben is tovább folytatódott mezőgazdaságunk belterjes fejlődése. Sikerült fejlesztenünk a munkaigényes, nagy befektetéssel járó kultúrákat, a szőlő- és gyümölcstermesztést is.

A tömeges átszervezés időszakában 1959–1961 átlagában a mezőgazdaság teljes termelése a megelőző három évhez képest 8 és fél százalékkal, az állam részére felvásárolt árumennyiség pedig az 1958. évihez viszonyítva 13,3 százalékkal nőtt. Növekedett az állatállomány is.

Mindez annak a bizonyítéka, hogy a mezőgazdaság szocialista átszervezése a parasztság egyetértésével, helyes módszerekkel, egészségesen ment végbe.

A termelőszövetkezeti rendszer győzelmével nagy lehetőségek nyíltak a mezőgazdasági termelés fellendítése és dolgozó parasztságunk felemelkedése előtt. A magyar mezőgazdaság történetében új fejezet kezdődik: erőnket most már a termelőszövetkezetek korszerű, nagyüzemi gazdálkodásának fejlesztésére és szocialista jellegének erősítésére, a szövetkezeti parasztság szocialista nevelésére, egységének kovácsolására összpontosíthatjuk.

10. A mezőgazdaság szocialista átszervezésével egyszer s mindenkorra megszűnt annak a lehetősége, hogy egyik ember a másikat kizsákmányolja. Megszűnt a kapitalizmus visszaállításának társadalmi és gazdasági lehetősége. Ha a Magyar Népköztársaság a Szovjetunióval, a szocialista tábor országaival vállvetve halad, akkor népünk szocialista vívmányai véglegesek. A társadalmi haladás és a béke erőinek nemzetközi

túlsúlya, a magyar népnek az épülő szocialista rendhez való hűsége megdönthetetlenné és végérvényessé teszi hazánkban a szocializmus győzelmét.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése dolgozó népünk történelmi jelentőségű győzelme, amely kihat egész társadalmi-gazdasági életünkre, kedvezően befolyásolja jövő fejlődésünket. A szocialista forradalom fő folyamatai – a politikai, a gazdasági, a társadalmi és a kulturális-ideológiai átalakulás – egységet alkotnak, összefonódnak. A szocialista termelési viszonyok általános győzelme lehetővé teszi, hogy gyorsabban fejlesszük a termelőerőket a népgazdaság minden ágában, növeljük a munka termelékenységét, megteremtsük az anyagi javak bőségét, gazdagítsuk a dolgozó emberek életét. A szocializmus alapjainak lerakása után az a feladat, hogy tegyük teljessé a szocializmus győzelmét, építsük fel hazánkban teljesen a szocialista társadalmat.

Tovább fejlődik társadalmi és politikai rendszerünk. Megerősödött népi demokratikus államunk legfőbb politikai alapja, a munkás-paraszt szövetség. Társadalmunk közelebb került ahhoz, hogy a munkásosztály, a termelőszövetkezeti parasztság és az értelmiség, a dolgozó nép egységes szocialista társadalmává váljék. A céljaiban, szemléletében és erőfeszítéseiben mindinkább egységessé váló magyar nép küzd a szocializmus teljes győzelméért.

III. TÁRSADALMI ÉS POLITIKAI RENDÜNK FEJLŐDÉSE

A munkáshatalom megvédése és megszilárdítása, a mezőgazdaság szocialista átszervezése, a társadalom osztályszerkezetében végbement gyökeres változások megerősítették népünk politikai egységét. A további fejlődés most elsősorban azon múlik, hogy a szocializmus teljes felépítésén munkálkodva, valamennyi dolgozó osztály és réteg politikailag és erkölcsileg még jobban összeforrjon.

11. A szocializmus építésének vezetője a munkásosztály, amely társadalmi céljait forradalmi pártja vezetésével valósítja meg. Az 1919-es Tanácsköztársaság vérbe fojtása után a negyedszázados ellenforradalmi rendszer terrorja, a féktelen nacionalista, antikommunista uszítás sem tudta kiölni a magyar munkásosztály forradalmi hitét. A felszabadulás után a munkásosztály elsőként állt talpra, és megszüntetve sorainak megosztottságát, példamutatóan harcolt és dolgozott az ország újjáépítéséért, a népi Magyarország megteremtéséért, a szocialista átalakulásért.

A szocializmus építésében betöltött élenjáró szerepével, áldozatkészségével, lelkesedésével a munkásosztály kivívta valamennyi dolgozó osztály és réteg tiszteletét és elismerését. A mezőgazdaság szocialista átszervezésében a munkásosztály szilárd szövetségese és következetes támogatója volt a parasztság leghaladóbb erőinek, a szövetkezeti gazdálkodás falusi úttörőinek.

Pártunk továbbra is elsősorban a munkásosztály aktivitására, lelkesedésére és öntudatára támaszkodik. A párt és a munkásosztály megbonthatatlan egysége fejlődésünk legfontosabb záloga. A munkásosztály vezető szerepe fennmarad a szocialista társadalomban és a kommunizmus építése idején is. A munkásosztálynak élen kell járnia és példát kell mutatnia a szocialista munkában, a szocialista erkölcs érvényre juttatásában. A szocialista brigádok mozgalma, amelyet a munkásosztály kezdemé-

nyezett, több mint egyszerű termelési mozgalom: kifejezi a munkásosztály szocialista tudatosságát, vezető szerepét a szocialista munka, a szocialista életforma és erkölcs kialakításában. Ahhoz, hogy a munkásosztály eleget tehessen megnövekedett feladatainak, a saját soraiban is harcolnia kell a polgári és kispolgári szemlélet maradványai ellen.

12. A termelőszövetkezeti mozgalom győzelme a legfontosabb lépés az egységes szocialista szövetkezeti parasztság kialakulásának útján. Lerombolta azokat az osztálykorlátokat, amelyeket a magántulajdon és a kisárutermelés emelt a múltban a parasztság különböző rétegei közé, megszüntette a parasztság belső osztálytagozódását. Az egységes szövetkezeti szocialista parasztság kialakulása azonban csak hosszabb fejlődés eredménye lehet.

Az egységes paraszti osztály kialakulását sok türelemmel, a lenini politika helyes alkalmazásával kell segíteni. A termelőszövetkezeti mozgalom győzelme után a szövetkezeti tagok megítélésének fő mércéje a közösség javára végzett munka. A termelőszövetkezeti tagságnak a korábbi rétegeződés szerint való megosztása csak kárt okoz, mert táplálja a volt szegényparasztok, középparasztok és kulákok, a „régi" és „új" tagok közötti bizalmatlanság maradványait, akadályozza a szövetkezeti parasztság egységbe kovácsolódását. De ugyanolyan helytelen és veszélyes a türelmetlenség, az előreszaladás, a ma még meglevő valóságos különbségek semmibevétele is. Nem engedhetjük meg a háztáji gazdaságok felszámolását, a földjáradék fizetésének önkényes megszüntetését, az álradikális intézkedések semmiféle fajtáját sem, mert ezek megnehezítik a gazdasági, politikai és eszmei egység kialakulását.

Az egység kialakulásában és az átmeneti ellentmondások leküzdésében két, egymással kölcsönhatásban érvényesülő társadalmi tényezőnek van döntő szerepe. A termelőszövetkezetek gazdasági és szervezeti megerősödése, a szövetkezeti tagok gazdasági biztonsága növeli a szövetkezeti parasztok szocialista öntudatát, erősíti közösségi szemléletét. A szövetkezeti tagok szocialista öntudata, közösségi szemlélete viszont segíti a szocialista termelési viszonyok fejlődését, a szövetkezeti vagyon gyarapodását, erősíti a közös gazdaságot.

A mezőgazdaság szocialista átszervezése nemcsak a termelőszövetkezeti tagok egyéni életformájában hozott fordulatot, hanem megteremtette a szocialista falu kialakulásának, a város és a falu közötti lényeges különbségek fokozatos csökkentésének legfontosabb előfeltételeit is.

13. A szocializmus teljes felépítésének időszakában tovább növekszik az értelmiség szerepe a szocialista tervgazdálkodásban, a tudomány, a szocialista kultúra fejlesztésében, eredményeinek hasznosításában. Ezt tükrözi a szellemi dolgozók számának gyors növekedése is. A szocialista értelmiség kialakulásában nagy szerepet játszik, hogy megváltozott az értelmiség szociális összetétele. Az iskolákból kikerülő fiatal értelmiségiek nagy része munkás- és parasztszármazású. Sok tehetséges munkás és paraszt került értelmiségi munkakörbe, sok munkásember termelőmunkája mellett hősies erőfeszítéssel egyetemi és főiskolai diplomát szerzett.

A VII. kongresszus óta meggyorsult és jelentősen előrehaladt a szocialista értelmiség kialakulása. A műszaki és agrárértelmiségieknek, a tudósoknak, a közgazdászoknak, a pedagógusoknak, az orvosoknak, az alkotó művészeknek és az értelmiség

más rétegeinek nagy többsége támogatja a szocialista társadalmi rendet, a munkásosztállyal és a parasztsággal vállvetve munkálkodik a szocializmus építésén. Mind több az olyan párton kívüli értelmiségi is, aki politikai meggyőződésében, világnézetében szocialista. Az értelmiség számottevő részének gondolkodásában azonban még hatnak a régi világ eszméi. Az a célunk, hogy az egész értelmiség szocialista legyen, hogy elsajátítsa a marxizmus–leninizmust, ezért fáradhatatlanul harcolunk az értelmiség világnézeti fejlődését akadályozó polgári és kispolgári eszmék ellen.

14. Megváltozott a városi kispolgári dolgozó rétegek helyzete is. Az egykori kisiparosoknak mintegy fele a kisipari termelőszövetkezetekbe lépett. A szövetkezeti kisipar jelentős szerepet tölt be a lakosság szükségleteinek kielégítésében, arra hivatott, hogy hozzásegítse a még egyénileg dolgozó kisiparosokat is a szocialista útra téréshez, őrizze és tovább fejlessze a magyar kisipar gyártmányainak jó hírnevét, járuljon hozzá, hogy a lakosság szükségleteinek kielégítését ne használhassák ki a spekulációs nyerészkedésre.

15. Társadalmunk fejlődésében a lakosság érdeke még jó ideig megköveteli, hogy a törvények által megszabott keretek között működési lehetőséget biztosítsunk a tisztességes munkát végző magánkisiparnak. A magánkisipar és a magánkiskereskedelem mindaddig megmarad, amíg az állami és szövetkezeti ipar és kereskedelem nem elégíti ki a lakosság növekvő igényeit minden tekintetben jobban, mint a magánszektor. A magánkisiparosok és kiskereskedők becsületes munkája is segíti társadalmunk fejlődését. A körükben jelentkező kapitalista tendenciákat azonban korlátozni kell. A párt arra törekszik, hogy a magánkisiparosok és kiskereskedők is aktív részesei legyenek a dolgozó nép szocialista összefogásának, fokozatosan – saját elhatározásukból – szocialista útra térjenek.

16. Szocialista fejlődésünk fontos vonása, hogy az egykori kizsákmányoló osztályok tagjainak, még inkább leszármazottainak a zöme beleilleszkedett társadalmunk új rendjébe. Szocialista államunk és jogrendünk biztosítja az állampolgári jogok gyakorlását mindazoknak az állampolgároknak, akik törvényeinket betartják, függetlenül attól, hogy korábban a kizsákmányoló osztályokhoz tartoztak-e. A volt kizsákmányoló osztályok tagjainak többsége dolgozik, megtalálja helyét társadalmunkban. Egy részükre azonban még erősen hat a kapitalista világ politikai és ideológiai befolyása, és ennek következtében politikailag ingadozik. Kisebb részük tevékenyen rendszerellenes.

Az ellenséges erők elszigetelése és az aktív ellenséges tevékenység kíméletlen elnyomása továbbra is az osztályharc fontos feladata; ez a feltétele annak is, hogy zavartalanul folyjék és meggyorsuljon a volt kizsákmányoló osztályok lojálisan viselkedő és becsületesen dolgozó tagjainak végleges beilleszkedése a szocialista társadalomba. [...]

17. [...] A régi kizsákmányoló osztályokat felszámoltuk. Nincsenek olyan osztályok vagy számottevő társadalmi rétegek, amelyeknek az érdekei ellentétesek lennének a szocializmussal. A szocializmus teljes felépítésének napirenden levő feladatai összhangban vannak az egész nép érdekeivel, érthetők, vonzók és lelkesítők számára. A szocialista nemzeti egység kialakulása és megerősödése is harcban megy végbe. Tevékenykednek, még ha elszigetelten és szétszórtan is, reakciós erők, amelyeket a nyugati

imperializmus népellenes aknamunkára ösztönöz. Még vannak a régi társadalomnak maradványai, még hatnak a kapitalizmus eszméi az emberek tudatában.

A szocializmus alapjainak lerakása után az osztályharc jellege változik, formái és eszközei módosulnak. Az osztályharc fő területei jelenleg: a szocialista gazdaság megerősítése, fejlesztése és a szocialista tudat kialakítása. Ezért az osztályharcban a szervezés, a meggyőzés és az ideológiai harc került előtérbe. Ebben a harcban a munkásosztály a társadalom valamennyi osztályának és rétegének összefogására támaszkodhat és velük együtt munkálkodhat a szocialista nemzeti egység megteremtésén. A szocialista nemzeti egység politikai tartalma: harc a szocialista rendszer védelméért és fejlesztéséért, a szocializmus teljes győzelméért, a békéért, a nemzeti függetlenség védelméért, küzdelem a nemzetközi imperializmus és a még meglevő belső ellenséges erők és tendenciák ellen.

A szocialista nemzeti egység vezető ereje a munkásosztály, annak forradalmi pártja, a Magyar Szocialista Munkáspárt, az egész magyar nép elismert vezetője. Társadalmunk valamennyi dolgozó osztályának és rétegének szocialista összefogása a Hazafias Népfront-mozgalom alapja. A Hazafias Népfront-mozgalom segítségével, a párt vezetésével a nemzet összes alkotóerőit mozgósítjuk a szocializmus felépítésére. [...]

19. [...] A szocializmus felépítésének nélkülözhetetlen feltétele a szilárd néphatalom – a proletárdiktatúra állama. [...]

A szocializmus építésének előttünk álló időszakában népi demokratikus államunk teljesíti a proletárdiktatúra történelmi hivatását, miközben fokozatosan kifejlődnek benne az egyetemes népi államra jellemző vonások.

Változások mennek végbe államunk funkcióiban. Az állam védelmi funkciója – amíg van imperializmus – megmarad, elnyomó funkciója fokozatosan csökken, a gazdasági-szervező és kulturális-nevelő tevékenysége pedig tovább növekszik.

Szocialista államunk továbbfejlesztésének, az egyetemes népi állam kialakulásának kulcskérdése a szocialista demokratizmus mind szélesebb körű kibontakoztatása. [...]

Az állami szervek hatásköréből mind több feladat közvetlenül a társadalmi szervek és a tömegszervezetek hatáskörébe kerül. A szocialista demokratizmus fejlődését jelzi, hogy a társadalmi szervezetek mindinkább részt vesznek az állami szervek tevékenységének támogatásában és az állami munka ellenőrzésében.

A proletárdiktatúra és az egyetemes népi állam között nincs merev válaszfal. Amilyen mértékben a proletárdiktatúra betöltötte történelmi hivatását, olyan mértékben alakul át egyetemes népi állammá. Az egyetemes népi államban a proletárdiktatúra demokratikus vonásai fejlődnek tovább, a proletárdiktatúra államának új tartalma teljesedik ki. Fejlődésünk jelenlegi szakaszában azzal segítjük ezt a folyamatot, hogy a társadalom és az állam erejét a gazdasági és a kulturális építőmunka fellendítésére összpontosítjuk. [...]

A Magyar Szocialista Munkáspárt VIII. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó 1963. 425–441. old.

[35]

A SZOCIALIZMUS PROGRAMJA ÉS A NÉMET SZOCIALISTA EGYSÉGPÁRT TÖRTÉNELMI FELADATA

WALTER ULBRICHT[1] BESZÁMOLÓJA A PÁRT VI. KONGRESSZUSÁN[2] (1963. JANUÁR 15.)

(Részletek)

I. ELKEZDŐDÖTT AZ ÚJ KORSZAK NÉMETORSZÁGBAN

[...] A VI. pártkongresszust előkészítő széles körű népi vitának a tárgya két fő kérdés volt:

az új műszaki és gazdasági feladatok és a szocialista korszak embereinek nevelése.

Az emberek nevelése és a gazdasági feladatok megoldása egységet alkot. A pártkongresszus választ fog adni a szocializmus átfogó építése időszakának eme alapvető problémájára.

A német nép számára a világos szocialista perspektívának egyszersmind döntő nemzeti jelentősége van. Miután az uralkodó osztályok, a német imperializmus a népet már két ízben a világháború szakadékába döntötte, egy harmadik, a német imperialisták által kirobbantott háború a nemzet végét jelenthetné.

Éppen ezért joggal állapítja meg programunk:

„A Német Demokratikus Köztársaságban végbemenő szocialista fejlődés megfelel a német nemzet minden követelményének. Megfelel a német nép létérdekeinek. Békét és boldog jövőt ígér neki. Épp ezért a Német Demokratikus Köztársaság az a német állam, amely Németország történelmi előrehaladását és nemzeti jövőjét testesíti meg. A munkások és parasztok állama a jog szerinti német állam. Védőbástyája annak

[1] Walter *Ulbricht* (1893–1973) – 1908-tól vett részt a munkásmozgalomban, 1918-ban egyik szervezője lett a KP-nak. 1923-tól a KB tagja és a párt képviselője a Kommunista Internacionáléban. Hitler hatalomra jutása után külföldről irányította a párt németországi illegális munkáját. Az NSZEP megalakulása után a párt elnökhelyettese, majd 1950–1971 között a KB főtitkára, illetve első titkára. 1971-től a párt elnöke, és 1960-tól haláláig az államtanács elnöke volt.

[2] 1963. január 15–21. között ülésezett az NSZEP VI. kongresszusa. Erre az időszakra a Német Demokratikus Köztársaság jelentős forradalmi átalakító munkát végzett el. Az NSZK imperialista köreinek nyomása és aknamunkája ellenére a szocialista termelési viszonyok uralkodóvá váltak, az NDK fejlődésének új szakaszába lépett. A kongresszus a szocializmus átfogó felépítését célul kitűző programot fogadott el, amely 1970-ig terjedően határozta meg a fejlesztés feladatait a politika, a gazdaság és a kultúra terén.

a harcnak, amelyet az egész német nép vív a békéért, a demokráciáért és a szocializmusért." [...]

Mit ért el népünk a Német Demokratikus Köztársaságban, mi jelzi azt, hogy belépett az új korszakba?

A német munkások és parasztok mindig békében akartak élni és dolgozni. A Német Demokratikus Köztársasággal a német történelemben első ízben teremtette meg a nép a saját államát, amelyben gyökerestül megsemmisítette a háború okait. Most arról van szó, hogy a németek többségét Nyugat-Németországban is megnyerjük ahhoz, hogy a háborút népünk életéből egyszer s mindenkorra száműzzük.

A német munkások és parasztok hosszú időn át harcoltak a kizsákmányolás ellen. A Német Demokratikus Köztársaságban a nép véglegesen megszüntette az embernek ember általi kizsákmányolását.

A német munkások és parasztok régóta arra törekszenek, hogy maguk rendelkezhessenek a saját fáradságos munkájuk gyümölcseivel. Amit a nép a maga kezével teremt, legyen a nép tulajdona! Ez is valósággá vált a Német Demokratikus Köztársaságban.

A német munkások és parasztok régóta törekszenek szabadságra, önrendelkezésre és demokráciára. A Német Demokratikus Köztársaságban a nép törekvése megvalósult azzal, hogy megszűnt a kizsákmányolók önkénye, a kizsákmányolók, a militaristák és fasiszták ama „szabadsága", hogy a népet elnyomják és a nép rovására gyilkos hódító háborúkban gazdagodjanak.

A német munkások és parasztok hosszú ideje küzdenek a jog és igazságosság államáért, amely véget vet a sok évszázados igazságtalanságnak. A Német Demokratikus Köztársaságban egyszersmind megteremtették a német jogállamot.

A német munkások és parasztok hosszú ideje törekszenek a művelődésre, a tudásra, és hogy aktívan részesüljenek a kultúra javaiban. A Német Demokratikus Köztársaságban teljesedett a népnek ez az óhaja is, és a művelődés megszűnt a gazdagok monopóliuma lenni.

A német munkások és parasztok hosszú idő óta a népek közötti barátságra, a minden szomszédos néppel való jó kapcsolatokra törekszenek. A Német Demokratikus Köztársaságban a nép ezt a nemes törekvést tette a külpolitika alapjává. A Német Demokratikus Köztársaság a szocialista államok, a kapitalizmustól és az imperialista szolgaságtól megszabadult népek nagy közösségéhez tartozik. Itt az egymás kölcsönös tiszteletben tartásának, minden egyes ország szuverenitása elismerésének alapján fejlődik a szocialista világrendszer nagy közössége. Ez a közösség mindinkább az emberi társadalom fejlődésének döntő tényezőjévé válik. [...]

Az új korszak legfőbb hajtóereje a munkásosztály. A munkásosztály, szövetségben a parasztokkal és más dolgozókkal, megszabadította a népet a Német Demokratikus Köztársaságban mindattól, ami régi és idejétmúlt volt a társadalomban és az államban, a kultúrában és a nevelésben. Ezzel betöltötte történelmi feladatát. Az új társadalomnak szilárd alapja a munkásosztály szövetsége a parasztsággal, az értelmiséggel és a többi dolgozóval. E szövetség talaján erősödik a nép politikai-erkölcsi egysége.

Az új korszakba vivő utunkat történelmileg rövid idő alatt, 1945 óta tettük meg. Ezekben a döntő években hajtották végre a német dolgozók a földreformot. Népi

tulajdonba vették a nagyüzemeket és gyárakat. Megtanulták az üzemek vezetését és modern nagyüzemek létesítését. Megtanultak gazdasági terveket készíteni, e tervek alapján dolgozni és a terveket teljesíteni. Azon dolgoznak, hogy az ipart, a mezőgazdaságot és a népgazdaság egész vezetését tökéletesítsék és olyan szintre emeljék, amely a modern szocialista kornak és a szocialista tábor nemzetközi munkamegosztása követelményeinek megfelel.

A dolgozók növelték a termelőerőket és munkájuk termelékenységét, a Szovjetunió testvéri segítségére támaszkodva fölszámolták azt a csődtömeget, romhalmazt és tömegnyomort, amit az imperializmus, a militarizmus és a hitleri fasizmus hagyott ránk. Pártunk következetes politikájának eredményeképpen a Német Demokratikus Köztársaság ma a világ legfejlettebb ipari államai közé tartozik. És mindez a sokféle akadály ellenére, gazdasági életünk struktúrájának óriási aránytalanságai ellenére. Ezek az aránytalanságok azután, hogy a nyugatnémet imperialisták és az imperialista nyugati hatalmak kettészakították Németországot, különös élességgel mutatkoztak meg (a nehézipar csaknem teljes hiánya) és megnehezítették a harmonikus gazdasági fejlődést az NDK-ban. A nyomasztó aránytalanságokat csak lépésről lépésre, a munkásosztály, a mérnökök, a tudósok nagy erőfeszítéseivel lehetett leküzdeni.

Az 1951-től 1955-ig terjedő években a munkásosztálynak és az értelmiségnek sikerült az ipari termelést a háború előtti szintnek mintegy 210 százalékára emelnie. A fokozott munkatermelékenység és a megnövekedett termelés alapján sikeresen teljesítettük az ötéves tervnek azt a feladatát, hogy a dolgozók életszínvonalát a háború előttinél magasabbra emeljük. Az első ötéves terv eredményei megteremtették az előfeltételeket ahhoz, hogy 1955-től 1961-ig sikeresen megoldjuk a kapitalizmusból a szocializmusba való átmeneti időszak alapfeladatait az NDK-ban. [...]

Nyitott határ[3] mellett és ugyanakkor a nyugatnémet imperialisták és imperialista szövetségeseik elkeseredett támadásai és zavaró mesterkedései közepette kellett végeznünk a szocialista építés nagy és nehéz munkáját. A nyitott határ sok milliárd márka veszteséget okozott nekünk, és még ma is sok gondot jelent számunkra. [...]

Gazdasági statisztikusaink előttünk fekvő számításai szerint 1961 végén az NDK területén, amely nem is egynegyede a régi német birodalomnak, az ipari termelés elérte az egész Németország 1936-os termelésének 90 százalékát. Ha tartani fogjuk a munkatermelékenység fokozásának tervbe vett ütemét, 1964 végére az ipari termelés volumene el fogja érni az egész német birodalom 1936-os termelésének szintjét. A távlati terv szerint 1970-ig ezt jelentősen túl fogjuk lépni. Ezt a gazdasági csodát a kizsákmányolástól és a szolgasorstól megszabadult nép viszi végbe.

E mérhetetlen nagy munkához nem is egészen két évtized állt a német dolgozók rendelkezésére. Hiszen a Német Demokratikus Köztársaság fennállásának csak tizen-

[3] Berlin két része, az NDK fővárosa és Nyugat-Berlin között a nyitott határt az imperialisták az NDK elleni tevékenységre használták fel (szabotázscselekményekre, szakmunkások és szakemberek tömeges elcsábítására, a márkával való spekulációra, s csupán gazdasági téren mintegy 80–90 milliárd márka kárt okoztak). Az aknamunka felszámolása és az NDK biztonsága érdekében az NDK kormánya 1961. augusztus 13-án fallal lezárta a Berlinen keresztül húzódó határvonalat.

negyedik évében vagyunk.[4] Emellett, hogy helyes mértékkel mérjünk, szem előtt kell tartanunk, hogy a német burzsoáziának a kapitalizmus kialakításához száz esztendőnél jóval többre volt szüksége.

Eredményeinket a legnehezebb körülmények között vívtuk és harcoltuk ki. A Német Demokratikus Köztársaság dolgozói csak egy kézzel foghattak hozzá a munkához. A másik kezükkel a militarista bomlasztó elemek és agresszorok állandó zavaró mesterkedéseit és támadásait kellett elhárítaniuk.

Programunk következetesen támaszkodik a nemzetközi marxista–leninista munkásmozgalom bölcsességére és tapasztalatára, és mindenekelőtt a Szovjetunió Kommunista Pártjának tapasztalataira és útmutatásaira, amelyeket a kommunizmusnak a XXII. pártkongresszuson lefektetett programja rögzít.

Programunk azonban, amely megmutatja a német népeknek a boldoguláshoz vezető utat, egyszersmind feltárja az egész nép előtt saját történelmének tanulságait és az azokból fakadó történelmi feladatokat. Ezek a feladatok egy egységes, békés német állam, egy olyan állam megteremtésében csúcsosodnak ki, amelyben nincsenek militaristák és imperialisták, s amely a demokrácia és a szocializmus állama. [...]

A KÉT NÉMET ÁLLAM POLGÁRAI KÖZÖTTI JÓ KAPCSOLATOKÉRT

A Német Demokratikus Köztársaság csak javát akarja a nyugatnémet munkásoknak, parasztoknak, értelmiségnek és Nyugat-Németország minden békeszerető polgárának. Az például, hogy lelepleztük Strausst, Lemmert és az aktív nácikat, megfelel a nyugatnémet polgárok békés érdekeinek. De ami még ennél is lényegesen több: demokratikus példánkkal megmutattuk, miképpen kellene egész Németországban bővíteni a munkásság jogkörét, miképpen védhetők meg a parasztok a „zöld terv" következményeitől és a finánctőke zsarolásától. Síkraszállunk a két német állam társadalmi szervezetei közötti normális kapcsolatok helyreállítása mellett. Különösen a sport és a kultúra területén szorgalmazzuk az együttműködést. [...]

Mélységesen sajnáljuk, hogy a nyugatnémet militaristák és más ultrák revánspolitikája rokoni és baráti kapcsolatokat szakított meg brutálisan a két német állam polgárai között. Bonn elutasította mindazokat az évek óta nap mint nap előterjesztett javaslatainkat, amelyeknek az a céljuk, hogy a két német állam kölcsönös megértése útján megszüntessük a feszültséget, s ezzel megakadályozzuk a különválasztást és az elidegenedést. Bebizonyosodott, hogy a nyugatnémet fegyverkezés és a bonni revánspolitika egyre inkább befolyásolja a két német állam polgárainak emberi kapcsolatait is. Legfőbb ideje, hogy a revánspolitikusok és a bonni ultrák félreállításával véget érjen a kapcsolatoknak ez a sajnálatos alakulása.

Helyeseljük a két német állam közötti kapcsolatok normalizálását és tárgyilagossá tételét. [...]

[4] Miután az egységes, demokratikus Németországra vonatkozó potsdami elvek megsértésével a nyugati övezeteket megszálló tőkés hatalmak hozzájárultak ahhoz, hogy 1949. szeptember 7-én egyoldalúan kikiáltsák az NSZK-t, válaszul, 1949. október 7-én, Németország keleti részén a demokratikus erők létrehozták a Német Demokratikus Köztársaságot.

Hajlandók vagyunk tárgyilagossá tenni a két német állam közötti kapcsolatokat. Hajlandók vagyunk tárgyilagosan megvizsgálni, mi a jó és mi a rossz Nyugat-Németországban. Tudjuk, hogy Nyugat-Németországban számos területen születtek eredmények. Vannak tehetséges emberek, akiknek a teljesítményét elismerjük. Ám a militarista-klerikális uralom és milliók elbutítása rossz dolog, s méltatlan egy nagy és tehetséges néphez.

KÖSSÜNK EGYEZMÉNYT AZ ÉSSZERŰSÉG ÉS A JÓAKARAT ALAPJÁN!

Javasoljuk, hogy lépésenként teremtsük meg a két német állam tárgyilagos és normális kapcsolatainak előfeltételeit. E célból helyeselnénk egy ésszerűségen és jóakaraton alapuló egyezményt, amely a két, különböző társadalmi rendszerű német állam létéből indulna ki és körülbelül a következőt tartalmazná:

1. A másik német állam létének, valamint politikai és társadalmi rendjének tiszteletben tartása. Ünnepélyes lemondás az erőszak bármely formájának alkalmazásáról.

2. A másik német állam határainak tiszteletben tartása. Ünnepélyes lemondás minden olyan kísérletről és törekvésről, amely e határok megsértésére vagy megváltoztatására irányulna.

A jelenlegi német határok biztosítása és megszilárdítása más országok felé is.

3. Ünnepélyes lemondás a nukleáris fegyverek kipróbálásáról, birtoklásáról, előállításáról és megszerzéséről, valamint az ilyen fegyverek fölötti rendelkezés jogáról.

4. A fegyverkezés leállítása mindkét német államban; ezzel együtt a felek köteleznék magukat, hogy nem emelik a katonai kiadásokat. A továbbiakban megegyezések a mindkét államban végrehajtandó leszerelésről.

5. Az útleveleknek és a két államban élő polgárok állampolgárságának kölcsönös elismerése. Bel- és külföldön szüntessenek meg mindenfajta megkülönböztetést és egyenlőtlen bánásmódot a két német állam polgáraival szemben.

6. Normális sport- és kultúrkapcsolatok megteremtése a két német állam között. Ha mindkét német állam képviselői akár Nyugat-Németországban, akár külföldön közösen vesznek részt nemzetközi konferenciákon, kongresszusokon és sportrendezvényeken, úgy a Német Szövetségi Köztársaság külképviseleti szervei és társadalmi egyesületei lemondanak az NDK polgáraival szembeni mindenfajta megkülönböztetésről és viszont. Ide tartozik az is, hogy a szövetségi köztársaság lemond arról a minden nemzeti szempontból méltatlan eljárásról, amellyel a NATO-ban sürgeti, hogy a nyugat-berlini utazási iroda révén megkülönböztetést alkalmazzanak az NDK polgáraival szemben.

7. Kereskedelmi szerződés megkötése a két német kormány között azzal a céllal, hogy bővítsék és fejlesszék a két állam közötti kereskedelmet.

Íme, ezek a javaslataink. Természetesen hajlandók vagyunk tárgyalni hasonló célokat szolgáló nyugatnémet javaslatokról is. Véleményünk szerint a német békeszerződés megkötése után lehetővé válik, hogy fokozatosan fejlesszük a két német állam együttműködését. [...]

V. A NÉPGAZDASÁG GAZDÁLKODÁSI RENDSZERÉNEK, TERVEZÉSÉNEK ÉS IRÁNYÍTÁSÁNAK ÚJABB KÉRDÉSEI

[...] Terveink kidolgozásánál és teljesítésénél már nem elégedhetünk meg a termelés globális, mennyiségi növekedésével. Már nem elég, ha egyszerűen „a termelés fokozásáról" vagy a „tervek teljesítéséről" beszélünk, hanem arra is szükség van, hogy rögzítsük a minőségi mutatókat, vagyis a vállalatok fajlagos teljesítményén és a választék előírásán kívül a rentabilitásra, a minőségre, a munkatermelékenység fokozására, az önköltség csökkentésére vonatkozó mutatókat, valamint a műszaki fejlesztési terv teljesítésével kapcsolatos feladatokat. [...]

A központi tervezés megjavítása és tudományos alapjainak megszilárdítása során elsősorban az alábbi célokat kell szem előtt tartanunk:

– tudományosan megalapozott és kölcsönösen egybehangolt mutatószám-rendszerek fokozottabb alkalmazása a tervezésben;

– a számviteli rendszernek, főleg az anyagkészlet és a berendezés nyilvántartásának megjavítása;

– pontos igénykutatás, valamint jól átgondolt elszámolási rendszer megteremtése a kooperáló vállalatok között;

– áttérés a folytatólagos tervezésre az 1970-ig szóló távlati tervünk alapján;

– a modern számolási technikának és az információk korszerű feldolgozásának elterjesztése az elektronikus gépek segítségével.

Tervezésünk megjavításának egyik fontos kérdése az is, hogy a terv – amely állami utasítássá válik, amelynek segítségével az üzem jelentős gazdasági teljesítmény elérését készíti elő s minden tartalékot felhasznál – ne legyen merev séma. A tervnek reálisnak, pontosnak, kiegyensúlyozottnak kell lennie. Emellett azonban lehetővé kell tennie bizonyos operatív természetű módosításokat, amelyeknek rövid időn belüli végrehajtása a tudományos-technikai fejlődésért folyó harc során szükségessé válhat. [...]

VIII. A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG - A NÉP ÁLLAMA

Kedves elvtársak! A Német Demokratikus Köztársasággal a német történelem folyamán először jött létre olyan állam, amely a dolgozóké, a népé. Egész tevékenysége a múltban, a jelenben és a jövőben a békének, a társadalmi igazságnak, a társadalom gazdagodásának, az emberek közötti szocialista kapcsolatok fejlődésének és minden állampolgár kulturált életének biztosítását célozta és célozza. Államunk a népért van, őrzi és védelmezi a saját, azaz a nép érdekeit, s a nép javát szolgálja.

Szocialista államunk feladata a szocializmus teljes felépítésének időszakában – mint azt programunk leszögezi – az, hogy „tudatosan és tervszerűen irányítsa a szocializmus megvalósítását, állandóan fejlessze a termelőerőket és a szocialista termelési viszonyokat, megjavítsa a nép anyagi és kulturális életkörülményeit, elősegítse a dolgozók alkotó kezdeményezéseit, erősítse a szocialista öntudatot, s védelmezze a szocialista rendet az ellenséges mesterkedésekkel szemben".

Így hát társadalmi fejlődésünk új és nagyobb feladatai államunkat is nagyobb

feladatok elé állítják. És a társadalom fejlődésével együtt fejlődik a szocialista állam és jellege is.

Így fejlődött államunk antifasiszta-demokratikus államból munkás-paraszt állammá (proletárdiktatúrává).

Állami fejlődésünket az V. pártkongresszus[5] óta a demokratikus jogok fejlődése jellemzi, valamint az, hogy a dolgozók nagyobb mértékben vesznek részt az állam irányításában. Ezzel kapcsolatban külön szeretném megemlíteni a következő tényeket: a munkatörvénykönyvnek és a mezőgazdasági termelőszövetkezetek jogrendjének közzététele, az államirányítás megjavítása például azzal, hogy Állami Tervbizottságot hívtunk életre a távlati tervezés céljára, létrehoztuk a Népgazdasági Tanácsot és tovább bővítettük a helyi népképviseletek jogkörét, továbbá az igazságszolgáltatás demokratikus továbbfejlesztése államtanácsi határozatokkal, valamint a társadalmi munka bevezetése a népképviseleti bizottságokban és a gazdasági és kulturális terület vezető szerveinél. E feladatok teljesítésének előfeltétele az V. pártkongresszus után a dogmatizmus és a bürokratizmus elleni harc volt, továbbá a harc az elnyomó szerep túlzott hangsúlyozása ellen, amely a Sztálin körüli személyi kultusz hatása volt.

Az állami tevékenység homlokterében az ember, közelebbről: az ember élete, gondolkodása, érzelmi világa és cselekvése áll.

A munkás-paraszt állam fejlődésének előbbi szakaszaiban különös elbírálás alá esett az osztályhelyzet és a szociális származás. Időközben olyan stádiumba léptünk, amelyben – a munkásosztály szerepének csökkentése nélkül – a törvények alapján minden állampolgárnak egyenlő jogai vannak. A Német Demokratikus Köztársaságban minden becsületes polgárnak megvan a megbecsült helye, minden polgár részt vesz közérdekű kérdések eldöntésében, s felelősséget visel a közösségért. Ez az alapelv határozza meg az NDK állampolgárainak jogait is. [...]

Mi az állami tevékenység új vonása a szocializmus teljes felépítésének időszakában? A gazdasági-szervező és a kulturális-nevelő funkció, a gazdaság, a tudomány és a kultúra irányítása kerül – sokkal nagyobb mértékben, mint az eddig lehetséges volt – az állami szervek tevékenységének homlokterébe. A lakosság legszélesebb rétegei vesznek részt ebben a munkában, mégpedig jóval nagyobb mértékben, mint az eddig lehetséges volt. Hibákhoz vezetne, ha a mai időszakban megpróbálnánk ugyanolyan eszközökkel megoldani a feladatokat, mint a szocialista termelési viszonyok kialakítása idején. Új ismereteket szereztünk a népgazdaság tervezésében és irányításában. Új utakra léptünk az anyagi ösztönzés és más gazdasági hajtóerők gyakorlati érvényesítésében. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az általános irányításról mindjobban át kell térnünk a termelési elv szerinti irányításra, hogy még jobban érvényre juttassuk a fejlődés objektív törvényszerűségeit, s még szélesebb körben valósíthassuk meg a szocialista demokráciát és a nép szabadságát. Most az a fontos, hogy a termelést konkrétan és nagy szakértelemmel irányítsuk. Az a lényeg, hogy kiküszöböljük a konzervativizmust és a szokás hatalmát, s a termelési elv szerinti irányítással rátérjünk a dolgozók alkotó kezdeményezésének új útjaira.

[5] Az NSZEP V. kongresszusa 1958. július 10–16. között ülésezett Berlinben.

Az államapparátus tisztviselőinek úgy kell dolgozniuk, hogy felkarolják minden egyes állampolgár kezdeményezéseit, hogy megszilárduljon a bizalomra épülő kapcsolat az állampolgárok és az államapparátus között. Minden egyes állampolgár legyen tudatában annak, hogy a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség és a többi dolgozó nagy közösségének segítségével kivívott szabadságot akkor szilárdítja, ha felelősségtudattal részt vesz a közös munkában. Minden állampolgár öntudatosan járuljon hozzá szocialista államunk erősítéséhez. [...]

IX. AZ IDEOLÓGIA, A FEJLŐDÉS, A TUDAT ÉS AZ ERKÖLCS KÉRDÉSEI

Pártunk programja kimondja:

„A szocializmus teljes felépítésével a Német Demokratikus Köztársaság dolgozói nem csupán anyagi és kulturális életfeltételeiket változtatják meg, hanem önmagukat, szellemi arculatukat is. A szocialista társadalom emberének kialakulása – a jellegzetes erkölcsi vonásokkal, sokoldalúvá váló képzettséggel, magas fokú szakismeretekkel és felszabadult alkotóerővel rendelkező ember kialakulása – történelmi előrehaladást jelent a német nép történetében."

A szocialista termelési viszonyok győzelmével fontos előfeltételek jöttek létre a társadalmi fejlődés objektív törvényeinek tudatos megvalósításához. Nagyobb lehetőségek nyílnak minden állampolgár szellemi fejlődése és minden ember sokoldalú fejlődése számára. A program kifejti azokat az alapvető feladatokat, amelyek a szocializmus felépítésében a tudományra várnak.

A társadalmi fejlődés tudatos irányításának előfeltétele, hogy a munkásosztály pártja a marxista–leninista tudományt kövesse és értsen hozzá, hogyan kell a nép alkotóképességeit és kezdeményezését teljes mértékben kibontakoztatni. Mivel a marxi–lenini tudomány elsajátítása megteremti a politikai, gazdasági és kulturális területen történő mindennemű előrehaladás feltételeit, a párt kidolgozta a „Német munkásmozgalom történetének alapjai" című programtervezetét, valamint a jelenlegi időszakra szóló gazdaságpolitika irányvonalát. E munkában tekintetbe vettük a Szovjetunió Kommunista Pártjának programját, a szocialista országok és a nemzetközi munkásmozgalom tapasztalatait. A politikai, gazdasági és kulturális területen bekövetkező társadalmi fejlődés új problémáinak – a szocializmus felépítésének útján felmerülő problémáknak – tudományos megalapozása a párt, az állam és a köztársaság valamennyi polgára szempontjából életszükséglet. [...]

A Német Szocialista Egységpárt VI. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1963. 7–179. old.

[36]

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA A VIETNAMI KOMMUNISTA PÁRT IV. KONGRESSZUSÁNAK[1]

LE DUAN[2] ELŐADÓI BESZÉDE

(1976. DECEMBER 14.)

(Részletek)

[...] Országunk történetében az elmúlt fél évszázad a sorozatos forradalmi fellendülések, felkelések, forradalmi háborúk időszaka volt, a társadalmi átalakulás és építés időszaka, amikor egyszerre éltünk háborúban és békében. Az utóbbi évtizedekben Vietnam egyik metszőpontja volt korunk forradalmi áramlatainak.

Pártunk középpontjában áll e nagy eseményeknek: kohójukban edződött és növekedett szüntelenül. A párt vezetője volt három forradalmi hullámnak, melyek az augusztusi forradalmat vitték diadalra[3]; a párt szervezte és vezette győzelemre népünk két szent ellenállási háborúját, s egyidejűleg két forradalmi stratégia megvalósítását is irányította: a nemzeti demokratikus népi forradalomét és a szocialista forradalomét; a párt volt népünk vezetője a nemzeti feladatok és a nemzetközi kötelezettségek összehangolt teljesítésében. Forradalmunk szembeszállt a sok ellenféllel és legyőzte őket: úrrá lett a belső és a külső ellenségen, a feudálisokon és az imperialistákon, a gyarmatosítókon és az újgyarmatosítókon, a leghatalmasabb nemzetközi reakciós erőkön, beleértve az imperializmus főkolomposát. A forradalomnak dacolnia kellett az ellenség mindenfajta aljas stratégiájával és taktikájával politikai, katonai és ideológiai téren, amíg végül szétzúzta őket.

A párt mindenekelőtt azért vezethette népünket e nagy győzelmekre, mert elsajátította a marxizmus–leninizmust és maradéktalanul hű maradt hozzá. A párt nem betűjében ragadja meg a marxizmus–leninizmust, hanem forradalmi és tudományos

[1] A kongresszus 1976. december 14–20. között ülésezett Hanoiban, miután győzelmesen befejeződött az amerikai agresszorok elleni felszabadító háború, egyesült a két országrész, és kikiáltották a Vietnami Szocialista Köztársaságot. A kongresszus megváltoztatta a párt nevét; előtte Vietnami Dolgozók Pártjának nevezték. A kongresszus idején a pártnak 1,5 millió tagja volt.

[2] *Le Duan* (1907) – 1930 óta párttag, 1936-ban a francia gyarmati hatóságok 20 évi börtönre ítélik, de még ugyanabban az évben, a francia népfront győzelme után kiszabadul. 1940-ben újra letartóztatják és 10 évre ítélik. 1945 augusztusában, a forradalom idején szabadul. Nagy szerepe volt a néphadsereg megszervezésében. 1951-től a PB tagja, 1960-tól a KB főtitkára.

[3] A három nagy forradalmi hullám: az 1930–1931-es mozgalom, az Indokínai Demokratikus Front mozgalma 1936–1939, valamint az 1940–1945-ös Antiimperialista Front és a Viet Minh mozgalma.

lényegét, legbensőbb kettős jellegét. A párt politikai, ideológiai és szervezési tevékenységében, forradalmi irányvonalában és a forradalmi cselekvés módszereiben, harcának egészében mindenkor a marxizmus-leninizmusnak ebből a fő jellemvonásából indult ki. Ez magyarázza meg azt is, hogy pártunk, noha gyarmati és félfeudális, elmaradott agrárországban alakult és növekedett, ahol a munkásosztály csak kis létszámú, miként őrizhette meg szilárdan jellegét, mint a munkásosztály pártja.

Magasra emelni a nemzeti függetlenség és a szocializmus zászlaját – ez az irányvonal húzódik végig vörös fonalként a vietnami forradalom egész történetén, amióta legyőzhetetlen zászlóvivője, a párt megalakult. Ennek az alapvető irányvonalnak a segítségével pártunk helyesen oldotta meg mind a nemzeti demokratikus forradalom, mind a szocialista forradalom számos stratégiai és taktikai problémáját. A vietnami forradalom történelme a párt létrejötte óta nem csupán a helyes irányvonal alapján fejlődik, hanem harci formákban és módszerekben is meggazdagodott. Titkos és nyílt tevékenység, legális és illegális harcok, tömegharcok és parlamenti tevékenység, politikai, katonai és diplomáciai harc, részleges felkelés és általános felkelés, partizánháború és hagyományos háború stb. – pártunk alkotóan és országunk sajátos viszonyaira alkalmazva használta fel a nemzetközi proletariátus forradalmi harci tapasztalatainak e kincseit.

A forradalom egyenlő az alkotással, mert az igazság mindig konkrét. E szellemtől áthatva pártunk, a marxizmus-leninizmus elveinek megvalósításában mindig a vietnami forradalom gyakorlatából, a vietnami társadalom eleven valóságából indult ki. Ennek az irányvonalnak és a forradalmi cselekvés független szellemben és alkotó módon meghatározott módszereinek köszönhető, hogy a vietnami forradalom kivívta nagy győzelmeit.

A forradalom új szakasza pártunkra új, rendkívül súlyos felelősséget ró: a szocialista forradalom nemzeti méretű megvalósításában kell vezetnie egész népünket. Hazánkban pártunk vezetésével, nemzeti történelmünkben eddig ismeretlen jó létfeltételeket biztosító, magasan fejlett társadalmat kell építeni.

Legelső feladatunk, hogy tudományosan megalapozott, országunk viszonyaira alkalmazott programot dolgozzunk ki. Ez nem egyszerű feladat. A párt több mint 20 év óta, nevezetesen a III. kongresszustól kezdve nagy erőfeszítéseket tett e tekintetben. Most, hogy országunk teljesen független és egységes, a szocializmus építésének problémái egész nagyságukban, mélységükben és konkrétságukban jelentkeznek. Ez pártunktól különösen megfeszített elméleti munkát kíván. Mostani IV. országos kongresszusunk határozatai megfogalmazzák majd egész pártunk ilyen irányú erőfeszítéseit, és előremutató választ fognak adni az egész országban megvalósítandó szocialista forradalom problémáira. Bizonyos, hogy e határozatok végrehajtása során tovább tisztázódik, konkretizálódik és fejlődik a párt irányvonala.

Hogy kongresszusunk határozatait sikeresen megvalósíthassa, pártunknak valóban erősnek kell lennie. Pártunknak, minden káderének és tagjának mind magasabb színvonalú ismeretekkel kell magát felfegyvereznie: a gondolkodásmódról, a gazdasági törvényekről, az osztályharcról olyan feltételek között, amikor a párt

irányítja az államhatalmat, de ugyanakkor új képességekkel is kell rendelkeznie a szocialista forradalom gyakorlati megszervezésében, mert ez az a terület, ahol még számos fogyatékossággal küzdünk.

Pártunknak erősnek kell lennie egész szervezetében, a vezető szervektől az alapszervezetekig, mert csak így biztosíthatja, hogy irányvonalát és politikáját fenn és lenn, a különböző pártszervekben és állami szervekben, a tömegszervezetekben és a nagy néptömegek körében mindenki jól megértse és jól is alkalmazza.

Az elmúlt 16 esztendő során a párt építésében nagy sikereket értünk el. Az a tény, hogy pártunk helyesen és alkotó módon oldotta meg azokat a problémákat, melyek az amerikai agresszióval vívott harc és a szocialista építés irányvonalával, valamint a nemzetközi kapcsolatokkal összefüggésben jelentkeztek, tükrözi a párt építési eredményeit a politika terén. Az ideológiai munka következtében emelkedett a párt kádereinek és tagjainak politikai öntudata és gazdagodtak ismereteik a párt elméletéről és irányvonaláról, erősödött forradalmi lelkesedésük és hatékonyabbá vált a téves nézetek elleni küzdelmük. Szervezési munkánk eredményeképpen kibővítettük a párt sorait, fejlesztettük az alapszervezeteket, kineveltük a káderek nagy seregét, és széles körben bevetettük őket, amivel megoldottuk forradalmunk legsürgetőbb szervezési és kádergondjait. Az elszánt küzdelem során, melyet az elmúlt évtizedekben Délen vívtunk az ellenséggel, pártunk bázisa százezrével veszítette el kádereit és tagjait, akiket bebörtönöztek, deportáltak, vagy megöltek, de pártunk mély gyökereit nem téphették ki a népből. A teljes felszabadulás óta a párt alapszervezetei gyors növekedésnek indultak, a tartományi, járási és alapszervezeti pártbizottságok megerősítésében is előreléptünk, ami egységes és ütőképes irányítást biztosít a központtól a vidékig. A párt, helyes irányvonala alapján megfelelő irányelveket tűzött ki az ideológiai és a szervezési munkára; s fordítva, az ideológiában és a szervezésben elért sikerek lehetővé tették, hogy eredményesen vigyük végbe az irányvonalat.

A párt építésében nagy eredményeink mellett hibákat és hiányosságokat is tapasztalunk. A legjelentősebb gyengénk és fogyatékosságunk, hogy nem tudtuk elsajátítani és egészében a gyakorlatba átültetni a párt építésének elméletét olyan feltételek között, amikor a párt vezeti az államot a szocialista forradalom megvalósítására. E számottevő hiányosság sok más hiba forrása is volt. A párt építésében és vezetési módszereiben mutatkozó empirizmus ma számos helyen akadályozza a párt harci erejének növekedését. Így például nem változtattak meg egyes szervezési formákat, munkamódszereket, melyek már nem feleltek meg az új helyzetben. A Központi Bizottság több határozatát a pártépítésről és a káderek irányításáról nem hajtották végre határozottan és alaposan. Az új párttagok toborzása időnként laza, és még olyanok is felvételt nyertek a pártba, akik nem feleltek meg a követelményeknek. A politikai és az ideológiai nevelőmunka nem eléggé mélyreható és nem irányul eléggé az időszerű problémákra. A káderek és a párttagok elméleti, politikai és szakmai színvonalának emelésében késlekedés mutatkozik. A kritikát és az önkritikát nem alkalmazták megfelelően a negatív jelenségek megelőzésére és leküzdésére. A pártfegyelmet nem érvényesítettük szigorúan és igazságosan, nem távolítottuk el idejében a pártból az elfajult és visszahúzó elemeket. Számos végrehajtó bizottság

és vezető káder nem fordított elég figyelmet a pártépítés feladataira. E hibák bizonyos mértékben csorbították a párt harci erejét.

A párt építésének gyakorlatában az utóbbi években felhalmozott gazdag tapasztalatok lehetővé teszik, hogy a következő vezérlő elveket állapítsuk meg e munkában:

1. Erős pártot kell építenünk politikai, ideológiai és szervezeti téren egyaránt. E három szempont összefonódik és kölcsönösen feltételezi egymást. Szorosan össze kell kapcsolni az ideológiai és a szervezeti építést; mindkettőnek ösztönzést kell kapnia a politikai irányvonaltól és feladatoktól, s ugyanakkor biztosítaniuk kell az irányvonal és a feladatok pontos meghatározását, alapos megértését és teljes végrehajtását.

2. A pártépítés a tömegek forradalmi mozgalmának és a tömegek kollektív tulajdonosi rendjének fejlesztése révén kell hogy végbemenjen. Meg kell szervezni a tömegek részvételét a párt építőmunkájában, lehetővé kell tenni, hogy ellenőrizhessék a párt tevékenységét, valamint káderei és tagjai munkáját és erkölcsi magatartását.

3. A hatalom átvétele után a párt erejét a proletárdiktatúra rendszerének mindent átfogó erejéből meríti. A párt építését, harci erejének növelését következésképpen össze kell kötni az államgépezet erősítésével és tevékenységének megjavításával, valamint a tömegszervezetek megszilárdításával.

4. A párt káderei és tagjai jó tulajdonságainak gyarapítását össze kell hangolni az alapszervezetek és a pártsejtek színvonalának emelésével, a vezető szervek megerősítésével és a pártapparátus megszilárdításával a különböző szinteken és ágazatokon. A szervezet ereje feltétele minden egyes tagja erejének, s fordítva, minden párttag ereje feltétele a szervezet erejének.

5. Az új párttagok toborzásában nagy jelentőséget kell tulajdonítani a minőségnek, óvakodni kell attól, hogy csak a mennyiséget hajszoljuk; a fejlesztéssel állandóan együtt kell járnia a párt megszilárdításának. Egyfelől fel kell venni a pártba a követelményeknek megfelelő, valóban kiváló személyeket, másfelől el kell távolítani a pártból az elfajult elemeket. Éberen meg kell előzni a reakciós, opportunista, érdekhajhászó elemek beszivárgását a pártba.

Az alapszervezetek megerősítése különleges fontosságú feladat a párt építésében. A sejtek és az alapszervezetek a párt bázisának harci egységei, a párt alkotórészei; bennük ölt testet a párt irányvonala és politikája: a párttagok és a néptömegek forradalmi cselekedeteiben, itt kovácsolódnak ki a párt tagjai és káderei; itt érintkezik a párt naponta a néppel és ismeri meg gondolatait, érzéseit és törekvéseit. Az, hogy a sejt vagy az alapszervezet erős vagy gyenge, hogy a szervezet vagy az egyes párttag jól vagy rosszul, helyesen vagy helytelenül cselekszik, közvetlenül befolyásolhatja az állampolgárok anyagi és szellemi életét, néha még politikai sorsukat is, és csorbíthatja a nép bizalmát a párt iránt.

A párt alapszervezetei az államgépezet és a népgazdaság alapegységeivel összhangban alakultak ki és működnek. A különböző tevékenységet kifejtő területek alapszervezetei munkájukat – az azonos általános elvek bázisán – egymástól eltérő szervezeti formákban végezhetik, eltérő tartalommal és irányítási módszerekkel az egyes alapegységek tevékenységének megfelelően. Általánosságban az alapszervezetek feladata, hogy állást foglaljanak a helyi munka kérdéseiben, és fontos intéz-

kedéseket foganatosítsanak a párt és az állam irányvonalának és politikájának végrehajtása, valamint a felsőbb szervek által megjelölt feladatok teljesítése érdekében. A politikai, ideológiai és szervezési munkát úgy kell végezni, hogy a párttagok és a néptömegek tevékenyen részt vegyenek egységük feladatainak és munkaterveinek meghatározásában és végrehajtásában; ellenőrizni kell, miként valósítják meg a káderek és a párttagok a párt irányvonalát és politikáját, tiszteletben tartják-e az alkotmányt és az állami törvényeket. Az alapszervezetek tevékenységének maradéktalanul ösztönöznie kell a tömegek mozgalmát a három forradalom megvalósítására, biztosítania kell az egység feladatainak a teljesítését, és e gyakorlati tevékenység révén kell megszilárdítani a párt szervezetét. Nem lehet jónak nevezni a sejtet, az alapszervezetet, ha egysége területén nem hajtják végre jól a három forradalmat, ha ott a termelés nem növekszik, a munka termelékenysége nem emelkedik, ha az állam iránti kötelezettségeket nem teljesítik, ha megsértik a néptömegek tulajdonosi jogát, ha a lakosság életfeltételeit nem szilárdítják és javítják meg fokozatosan minden tekintetben, ha nem tartják meg a párt belső életére, szervezetére vonatkozó elveket stb. [. . .]

Párhuzamosan a párt alapjának építésével fontos feladatunk, hogy megerősítsük a pártapparátust a különböző szinteken. A tartományok és a városok olyan gazdasági és adminisztratív egységek, amelyeknek viszonylag nagy kiterjedésük miatt több szempontból is stratégiai jelentőségük van; következésképpen a tartományi és a városi pártbizottságoknak eléggé erősnek és felkészültnek kell lenniük nemcsak arra, hogy helyesen és alkotó módon hajtsák végre a párt irányvonalát és politikáját, hanem arra is, hogy együtt a Központi Bizottsággal, hozzájáruljanak a párt irányvonalának, politikájának kidolgozásához. A járási szint jelentősége napról napra nagyobb, párhuzamosan azzal, hogy a járásokat fokozatosan agrár-ipari gazdasági egységekké fejlesztjük. A járási pártbizottságokat meg kell erősíteni, hogy maguk is képesek legyenek a gazdaság és a kultúra építésének és fejlesztésének vezetésére, a mezőgazdaság átállítására a szocialista nagyüzemi termelésre és a helyi lakosság életfeltételeinek megjavítására.

A pártbizottságnak ma már olyan kollektívának kell lennie, amelynek kellő tapasztalata van a politikai irányítómunkában, a párt építésében és a tömegek közötti munkában, megfelelő elméleti színvonala és szükséges ismeretei vannak a gazdaság, a kultúra, a tudomány és a technika kérdéseiben. Ereje mindenekelőtt a közösség ereje. Minden pártbizottsági tag megfelelő politikai tulajdonságainak és képességeinek teljes birtokában töltheti csak be a rábízott funkciót, hogy végrehajthassa feladatait. Okvetlenül szükséges, hogy a különböző szintű pártkongresszusokat az előírt időben megtartsák és ezzel lehetővé váljék a pártbizottságok megújítása. Különösen fontos, hogy növeljük a munkásszármazású pártbizottsági tagok százalékarányát.

A pártbizottságokban hiánytalanul érvényesíteni kell a kollektív vezetés és az egyéni felelősség elvét. Meg kell teremteni a szükséges feltételeket ahhoz, hogy a pártbizottság minden tagja teljes mértékben részt vehessen a vitákban és a határozatok meghozatalában; világosan meg kell határozni minden egyes pártbizottsági tag feladatait, funkcióit és konkrét felelősségét. A legmesszebbmenően óvakodni

kell, nehogy a végrehajtó bizottságot a pártbizottság felső szervévé változtassuk, tartózkodjunk a tekintélyi vezetéstől, az önkényeskedéstől és ugyanakkor attól is, hogy ilyen vagy olyan formában mindent a kollektívára hárítsunk, hogy ne merjünk döntéseket hozni, félve a felelősségtől.

A pártbizottságoknak erőfeszítéseket kell tenniük, hogy leküzdjék gyengeségüket a szervezési munka irányításában; hogy gyors ütemben megjavítsák munkastílusukat; új, tudományos és hatékony munkamódszereket és formákat találjanak; hogy véget vessenek a kisipari módon végzett munkának. Meg kell teremteniük és ki kell fejleszteniük egy belső információs rendszert, idejük és erejük jelentős részét a kutató, tanulmányi, kísérletező munkának szenteljék, létesítsenek mintaközpontokat, munkálkodjanak a tapasztalatok általánosításán. Állandóan, rendszeresen és gondosan meg kell szervezni az irányvonal és a politika végrehajtásának ellenőrzését, hogy megelőzhessük a hibákat, az elvek megsértését. Ha nincs ellenőrzés, az annyi, mintha nem volna vezetés.

A párt vezetőképessége, harci ereje döntő mértékben tagsága színvonalától függ. A hűségnek a kommunista eszmékhez – ami minden kommunista elsőrendű jellemzője – naponta konkrétan és közvetlenül ki kell fejeződnie abban, hogy a párttagok a három forradalomban vezető szerepet vállalnak. A párt tagjai személyesítsék meg az új ember típusát, adjanak példát a munkában, az életmódban és a szocialista javak védelmében, foglaljanak el szilárd álláspontot a párt irányvonalának és politikájának végrehajtása során; töretlenül adják tanújelét szilárd harci elszántságuknak és mélységes forradalmi éberségüknek az osztályellenséggel szemben, vívjanak kérlelhetetlen harcot minden, a szocializmus érdekeit sértő cselekedettel. Méltatlanul tagja a kommunista pártnak az, aki csak személyes érdekeire gondol, és negatív, nemtörődöm magatartást tanúsít a társadalmi feladatokkal és a szocializmus érdekeivel szemben.

A párt tagjait nem csupán emelkedett harcos forradalmi szellemnek kell irányítania, feladataik elvégzéséhez megfelelő ismeretek és készségek is szükségesek. Minden erejükkel folytassák tanulmányaikat, hogy szüntelenül emelhessék marxista–leninista tudásukat, ismereteiket a párt irányvonaláról és politikájáról, gazdagíthassák műveltségüket, tudományos felkészültségüket és szakképzettségüket; bármi legyen is tevékenységük területe, álljják meg helyüket mint öntudatos dolgozók, akik elősegítik a termelékenység vagy a hozam növelését, és ugyanakkor betöltik vezető szerepüket. A párttag számára parancsoló követelmény, hogy szoros kapcsolatban maradjon a néppel; legyen szeretettel, bizalommal iránta; tartsa tiszteletben kollektív tulajdonosi jogát és gondoskodjon életfeltételeiről; képes legyen megmagyarázni a népnek a párt irányvonalát és politikáját, hallgassa meg figyelmesen véleményét, adjon példát és ragadja magával a tömegeket, s tegye magáévá a néptömegeknek a forradalmi feladatok végrehajtásában szerzett tapasztalatait. A bürokrácia, a tekintélyi vezetés, az önkényeskedés, a különleges kiváltságok – mind veszedelmes ellenségei a hatalmon levő pártnak.

Az osztályszervezet megbecsülése, a pártfegyelem elsőrendű követelmény minden kommunista harcossal szemben. A párttag politikai öntudatának, forradalmi erkölcsiségének, osztályhűségének a gyakorlatban kell kifejeződnie azáltal, hogy mély-

ségesen ragaszkodik a szervezethez, lelkiismeretesen végrehajtja a párt irányvonalát, politikáját, szervezeti szabályzatát és határozatait, példásan megtartja az állami törvényeket és a tömegszervezeti fegyelmet. Egy harcos párt, a forradalmi cselekvés pártja, különösképpen a proletárdiktatúra feltételei között nem tűrheti meg soraiban a fegyelmezetlen elemeket, akik a szervezet fölé vagy a szervezeten kívül helyezik magukat.

A pártnak szüntelenül soraiba kell fogadnia az eleven, új erőket. A káderek és a párttagoknak bő utánpótlási forrását jelentik a munkások, a szövetkezeti parasztok, a szocialista értelmiségiek, főképpen a fiúk és leányok, akik ezekhez az osztályokhoz és társadalmi rétegekhez tartoznak, a lelkes, merész, a haza és a szocializmus iránt forró szeretettől vezérelt dolgozók, akik fel vannak vértezve a szükséges politikai és általános ismeretekkel, s megedződtek a próbára tevő forradalmi gyakorlatban. Dél számos újonnan felszabadított körzetében a pártnak még kevés a tagsága, és sorai kiszélesítése szükségessé vált. E munkát azonban nagyon szigorú elvek szerint kell irányítani. A néptömegek forradalmi mozgalmaiban meg kell találni a legkiválóbbakat, és úgy kell nevelni őket, hogy a pártba olyan személyekként kerüljenek, akik valóban magukévá teszik a párt eszméit, hozzáértést tanúsítanak a munkában, és szorosan kötődnek a tömegekhez. Mindenekelőtt a munkásosztály legkiválóbbjaira kell gondolni, elsősorban a nagyipari munkásság köréből; a dolgozó parasztok, valamint a népi fegyveres erők káderei és érdemes harcosai közül is a legjobbakat fel kell venni a pártba. Ugyancsak foglalkozni kell a tapasztalt értelmiségiekkel, akiket megedzett és kipróbált a forradalmi gyakorlat. Kerülni kell mindenfajta szűkkeblűséget, de a pártot éberen kell óvni attól, hogy opportunista elemek szivárogjanak be soraiba, akik párttagságukat jó állás vagy jelentős funkciók és hatalmi posztok megszerzésére akarják felhasználni. Különösen résen kell lenni a reakciós elemek és a kémek kísérleteivel szemben, akik be akarnak furakodni a pártba. Az új tagok felvételekor mindenképpen ragaszkodni kell a szervezeti szabályzatban meghatározott kritériumokhoz és eljárásokhoz.

Egyébként határozottan és idejében ki kell zárni a pártból az elfajult elemeket, akik elvesztették minden forradalmi harckészségüket, azokat, akik személyes érdekeik miatt szivárogtak be a pártba, azokat, akik visszaélnek hatalmukkal, hogy elnyomják a néptömegeket és kárt okozzanak a szocialista javakban, azokat, akik viszályt akarnak szítani és frakciós tevékenységbe fognak.

El kell hagyniuk a pártot azoknak is, akiknek nincs a vezetéshez eléggé fejlett politikai öntudatuk, és a szervezet aktív segítségével sem értek el haladást. A párt valamennyi szervezetének a legtevékenyebben kell intézkednie, hogy kibontakoztassa tagjai forradalmi harckészségét, és gyors ütemben növelje politikai és kulturális színvonalukat.

Most nagyon fontos és sürgős feladatunk, hogy kialakítsuk a párt- és az állami káderhadsereget, melynek minőségben és mennyiségben egyaránt erősnek kell lennie és képesnek arra, hogy teljesítse az új szakasz forradalmi feladatait. A párt káderpolitikájának meg kell felelnie az új szakasz követelményeinek; meg kell javítani a káderek kiválasztását, képzését és továbbképzését, valamint bevetését, meg kell teremteni a IV. kongresszus által kitűzött politikai irányvonalnak megfelelő káde-

rek hadseregét, akik határozottak és képesek arra, hogy sikerre vigyék ezt az irányvonalat.

A káder értékét a politikai színvonala és munkateljesítő képessége közötti egység határozza meg; képességeinek a végrehajtás eredményességében kell megmutatkozniuk. Nem választhatjuk el egymástól és nem állíthatjuk szembe egymással a politikai színvonal és a munkateljesítő képesség követelményeit, mert ha akár az egyiknek, akár a másiknak nem teszünk eleget, az azt jelenti, hogy nem felelünk meg a párt- és az állami káderek elé állított kritériumoknak, különösképpen ami a vezető és az igazgatási kádereket illeti.

A politikai színvonal egyszerre jelent hűséget, lemondást, áldozatos szellemet és politikai megérzést, éleslátást, kezdeményezőkészséget, dinamizmust, nagyfokú felelősségérzetet a kitűzött feladatok és a forradalom ügye iránt, megingathatatlan bizalmat a párt irányvonalában, szilárdságot az irányvonal védelmében és megvalósításában. Minél jobban előrehalad a forradalom, annál inkább megköveteli kádereitől, hogy szüntelenül emeljék marxista–leninista elméleti színvonalukat és erősítsék ismereteiket a párt irányvonaláról és politikájáról, valamint szakmai felkészültségüket és gyakorlati szervezőképességüket. A vezető és irányító káderek nem nélkülözhetik az ismereteket a termelésről, a tudományról és technikáról, a szervezésről és igazgatásról; szoros kapcsolatban kell maradniuk a néptömegekkel, jól meg kell érteniük gondolataikat, érzelmeiket és törekvéseiket; meg kell őrizni a kapcsolatot a valósággal, éleslátóan fel kell fedni a gyakorlatban felvetődött problémákat, és helyesen kell megközelíteni az élet új kérdéseit. [. . .]

Hogy a mostani és az eljövendő időszakban kielégíthessük a növekvő káderszükségleteket, a meglevő káderek továbbképzésével egyidőben sürgősen hozzá kell fognunk az új kádernemzedék kineveléséhez azok közül, akik fiatalok és a munkásosztályból, a dolgozó parasztságból és a forradalmi értelmiség soraiból származnak. A legnagyobb figyelmet kell fordítani a munkások százalékarányának a növelésére a vezető és az irányító káderek között. Nagy jelentőséget kell tulajdonítani a nemzetiségekhez tartozó káderek nevelésének, képzésének és előléptetésének, továbbá a nőknek a vezetés és irányítás munkájában éppúgy, mint tudományos és műszaki területen. Bátran meg kell bízni feladatokkal a munkában kipróbált új, fiatal kádereket, és elő kell léptetni őket – ez most a párt és az állam káderállománya megerősítésének és megújításának egyik legfontosabb módszere és feladata. A fiatal erők képességeit helyesen kell felmérni és értékelni, s le kell küzdeni nem egy káder és párttag szűklátókörűségét. Mindegyik végrehajtó bizottságnak, pártsejtnek, párttagnak kötelessége, hogy új kádereket keressen, fedezzen fel, válasszon ki és neveljen, hogy megfelelhessünk a közvetlen feladatoknak, és folytathassuk a párt történelmi forradalmi művét. Minden vezető káder neveljen tartalék kádereket, és segítse elő olyan káderek képzését, akik őt tisztségében helyettesíteni fogják. Ezzel egyidőben a pártnak és az államnak a lehető legnagyobb mértékben érvényre kell juttatnia a forradalom tüzében kipróbált régi káderek vezetési képességeit és tapasztalatait. [. . .]

Pártunk megalakítása óta, a forradalmi harc megpróbáltatásai ellenére, mindig meg tudta őrizni egységét és sorainak összeforrottságát. Ennek a szép hagyománynak további kibontakoztatása, Ho Si Minh elnök intelmének – „úgy őrizzük a párt

egységét és összeforrottságát, mint szemünk világát" – teljesítése, egész pártunknak, valamennyi káderének, minden tagjának legszentebb kötelessége.

Pártunk nem tűri meg a frakciózás semmiféle megnyilvánulását. A megosztás, frakciózás irányában tett kísérleteket a párton belül úgy tekinti, mint az egyik legsúlyosabb bűnt a forradalom ellen. Mint a munkásosztály élcsapatának, harci vezérkarának, a társadalom legaktívabb és leghaladóbb tényezőjének, a pártnak csak egy akarata van – egyetlenegy.

A párt ideológiai egysége és összeforrottsága az egész párt által meghatározott politikai irányvonalban megvalósuló marxizmus–leninizmuson nyugszik, és az abból fakadó erőn, hogy valamennyi tagja tudatában van a párt eszméinek, céljainak és feladatainak. Az ideológiai egységnek a szervezeti egység a záloga, a szervezeti egység teszi lehetővé a cselekvés egységét. A demokratikus centralizmus mint alapvető szervezeti elv: a párt egységének szervezeti biztosítéka.

Az egység és összeforrottság azonban egyáltalán nem zárja ki a vitákat. Éppen ellenkezőleg, a demokratikus szellemben folytatott vita, polémia az egység és az összeforrottság megvalósításának feltétele és nélkülözhetetlen módszere. A demokratikus centralizmus a legcsekélyebb mértékben sem korlátozza a gondolat szabadságát, sőt megköveteli és szavatolja minden párttag részvételi és határozati jogát a párt ügyeiben; mindenkinek joga van, hogy saját pártszervezetében kifejtse véleményét és javaslatait a forradalmat érintő bármely kérdésről. A párttagok demokratikus jogainak csorbítatlan gyakorlása, szellemi képességeik és alkotókészségük legteljesebb kibontakoztatása a párt életképességének egyik legfontosabb biztosítéka. A tekintélyi magatartás, az önkényeskedés, a gyámkodás, az eszmék elfojtása csakúgy, mint az elvi kérdések feláldozásával létrehozott egység – teljességgel idegenek a proletariátus pártjától.

Mindamellett a demokráciát központi irányítás alá kell vonni, a legteljesebb demokráciát kell párosítani a legszigorúbb centralizmussal; e két oldal, amelynek mindegyike feltételezi a másikat, adják a demokratikus centralizmus lényegét; ennek fő elvei a következők: a kisebbség aláveti magát a többségnek, az alsóbb pártszerv a felsőbb pártszervnek, az egyén a szervezetnek, az egész párt az országos kongresszusnak és a kongresszus által megválasztott Központi Bizottságnak, amely két kongresszus között a párt legfelsőbb szerve. Ezeknek az elveknek a megsértése alássa a párt fegyelmét, rombolja egységét.

A kritika és az önkritika a párt fejlődésének és előrehaladásának törvénye, s fontos módszer az egység és az összeforrottság megerősítésére.

A szocializmus építésének folyamatában szüntelen harcban áll az új és a régi, a haladó és a maradi. Van olyan elvtárs, aki a megváltozott helyzetet és az új feladatokat gyorsan megérti, a másik lassabban fogja fel a problémákat és a helyzet alakulásával összefüggő feladatokat. Ezenkívül, különféle bonyolult körülmények következtében sok párttag még mindig a nem proletár ideológia befolyása alatt áll. Az új és a régi, a haladó és a maradi, a proletár és a nem proletár ideológiák között tehát a pártban elkerülhetetlenül állandó harc van. A kritika és az önkritika, összhangban a káderek és párttagok ismereteinek gyarapításával, célravezető módszer ezeknek az ellentmondásoknak a megoldására, mind szilárdabb egység megteremtésére a pár-

ton belül, kádereinek és tagjainak nevelésére, fejlődésük elősegítésére, hibáik megszüntetésére és állandó előrehaladásuk biztosítására.

A pártegység és összeforrottság hagyományainak megőrzése és kibontakoztatása érdekében szüntelenül erősíteni kell a káderek, párttagok közötti elvtársi szeretetet. A kommunisták összetartozásának jellemző vonásai az őszinte és nyílt magatartás, a kölcsönös szeretet és tisztelet, a szerénység, a kölcsönös figyelmesség és megértés, valamint a feladatok és a közös előrehaladás megvalósításának érdekében szívből nyújtott kölcsönös segítség. De az új, szocialista ember sem nélkülözheti ezeket a tulajdonságokat. Ott, ahol e vonások erőteljesen kialakultak, nincs többé helye a kicsinyes számításnak, a nagyravágyásból fakadó versengésnek, a féltékenységnek, az önteltségnek, a múltban szerzett érdemekre való hivatkozásnak, annak a magatartásnak, amely magának követeli az érdemeket és másra hárítja a hibákat stb ... Gyakran éppen ezek a hibák és nem a munkával kapcsolatos komoly nézeteltérések okozzák, hogy helyenként a pártban egyenetlenségek vannak.

Hogy növeljük a párt harci erejét, meg kell javítani és erősíteni ideológiai munkáját. [...]

A lehető legalaposabban meg kell javítani az elmélet oktatását, hogy növeljük hatékonyságát; lényeges feladat, hogy eredményesebben alkalmazzuk az elmélet és a gyakorlat közötti kapcsolat fontos elvét; a tanfolyamok jellegét tudományossá és harcossá kell tenni; a hallgatókban ki kell fejleszteni a tudományos, önálló és alkotó gondolkodásmódot. Egészen különleges figyelmet kell szentelni annak, hogy lelkiismeretes és módszeres munkával kineveljük a marxista–leninista oktatók magas színvonalú seregét. [...]

Fontos feladata a párt ideológiai tevékenységének a kutatómunka ösztönzése, hogy az elmélet segítségével még jobban megvilágítsuk a vietnami forradalom kulcsproblémáit. E téren pártunk értékes eredményeket ért el. Mégis el kell ismerni, hogy pártunk elméleti munkája elmaradt az országban és a világon végbemenő tényleges változások mögött. A vietnami forradalom által felhalmozott gazdag tapasztalatok a legnagyobb erőkifejtést kívánják meg az elmélyült elméleti általánosítás érdekében. A mostani forradalmi folyamat, a szocializmus építésének gyakorlata az egész országban és a párt általános irányvonala az új szakaszban különösképpen felveti a problémák egész sorát, amelyeket konkrétan és kielégítően, elvi alapon kell megmagyarázni. E feladat jelentékeny szellemi erőfeszítést kíván meg egész pártunktól, s különlegesen nagy munkát az elméleti és ideológiai feladatok megoldásával megbízott párt- és állami szervektől.

A marxista–leninista elméleti kutatómunkával egyidejűleg kell ösztönözni más társadalomtudományok tanulmányozását és pártunk történetének tanulmányozását, valamint kidolgozását. Az elméleti és társadalomtudományi kérdések tanulmányozására olyan, jó politikai képességgel rendelkező kádereket kell kiválasztani, akik bebizonyították feltétlen hűségüket a párt ügye iránt, tudományos színvonaluk magas, elsajátították a marxista–leninista módszereket és ismerik a társadalomtudományok legújabb eredményeit; azt várjuk ezektől a káderektől, hogy eredményesen szolgálják a párt kutatómunkáját, amely a forradalmi elmélet és a modern társadalmi fejlődés összetett problémáinak megvilágítására irányul.

A párt egész ideológiai munkáját a következőknek kell jellemeznie: elmélyült oktatómunkát kell végeznünk a szocialista és a kommunista ideológiáról, a párt forradalmi és tudományos jellegéről, önálló és alkotó szelleméről; előzzük meg és bíráljuk meg idejében a nem proletár ideológia minden megnyilvánulását a párt káderei és tagjai részéről, akár a párt nézeteivel és irányvonalával ellentétes felfogásban és tettekben mutatkoznak meg, akár társadalmi kapcsolataikban, így a tömegekhez fűződő viszonyukban, akár pedig erkölcsi magatartásukban és mindennapi életükben. Határozottan meg kell küzdenünk a kispolgári ideológiával, amelynek legelterjedtebb megnyilvánulása a politikában a jobboldali vagy „baloldali", de inkább jobboldali elhajlás, az ideológiában az individualizmus minden fajtája, a gondolkodásmódban pedig a szubjektivizmus és a különböző problémák egyoldalú megközelítése. Határozottan harcolni kell a pártban a burzsoá ideológia befolyása és a feudális ideológia csökevényei ellen.

A forradalom új szakasza megköveteli, hogy a párt valamennyi kádere és tagja fokozza offenzív forradalmi elszántságát, felelősségérzetét, szervezettségét és fegyelmét a párt által kitűzött feladatok végrehajtásában; harcoljon a konzervativizmus és az erőfeszítések lanyhulása ellen, a felelőtlenség és fegyelmezetlenség ellen; bizonyítsa be szorgalmát, takarékosságát, feddhetetlenségét, őszinteségét, a közösség ügyei iránti feltétlen odaadását és teljes önzetlenségét; megkettőzött akarattal, szívvel-lélekkel szolgálja a népet, tartsa tiszteletben és védelmezze a köz javait, küzdje le azt a törekvést, hogy egyesek kiváltságokat követelnek maguknak és eltulajdonítják a szocialista javakat; erősítse őszinteségét, nyíltságát, az igazság védelmét, az egység szellemét, harcoljon a megosztás, a frakciózás, a helyi elfogultság és szűklátókörűség ellen. A párt kádere és tagja a nagyipari munkának megfelelő munkastílust alakítson ki: jellemezze őt gyors és gondos munka, a problémák konkrét vizsgálata, gyakorlati, tudományos és realista érzék; munkastílusa legyen összhangban a demokratikus centralizmussal, szálljon szembe a bürokráciával, a tekintélyi vezetéssel, az önkényeskedéssel, és ugyanakkor állítsa előtérbe az egyéni felelősséget. Növelje tanulási kedvét, fáradhatatlanul bővítse ismereteit, küzdjön a restség ellen a gondolkodásban és a tanulásban.

Emlékezzünk Ho Si Minh elnök tanítására és hajtsuk végre minden erőnkkel: „Meg kell őriznünk a párt tökéletes tisztaságát, és méltónak kell bizonyulnunk az elhivatottságra, mint a nép vezetője és valóban hű szolgája." [...]

A Vietnami Kommunista Párt IV. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1977. 116–133. old.

A kommunizmus építéséért,
a fejlett szocialista társadalom felépítéséért,
a békés egymás mellett élésért

[37]

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA AZ SZKP XXIV. KONGRESSZUSÁNAK[1]

L. I. BREZSNYEV ELŐADÓI BESZÉDE

(1971. MÁRCIUS 30.)

(Részlet)

3. A SZOVJETUNIÓ HARCA A BÉKÉÉRT ÉS A NÉPEK BIZTONSÁGÁÉRT. AZ IMPERIALISTA AGRESSZIÓS POLITIKA VISSZAVERÉSE

A beszámolási időszakban a Központi Bizottság és a szovjet kormány minden tőle telhetőt megtett, hogy biztosítsa a kommunizmus építéséhez szükséges békés körülményeket a Szovjetunióban, leleplezze és meghiúsítsa az agresszív imperialista erők mesterkedéseit, megvédje a szocializmust, a népek szabadságát, a békét.

Az agresszió kemény visszaverése politikánkban állandóan párosult azzal az építő irányvonallal, amelynek célja a megoldásra érett nemzetközi problémák rendezése, normális, sőt, ahol a körülmények megengedik, jó kapcsolatok fenntartása a más társadalmi rendszerű államokkal. Mint azelőtt, most is következetesen védelmezzük a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének lenini elvét. Napjainkban ez az elv a nemzetközi fejlődés tényleges erejévé vált.

Engedjék meg, hogy részletesen foglalkozzam azokkal a legfontosabb nemzetközi

[1] Az SZKP XXIV. kongresszusa – amely 1971. március 30-tól április 9-ig ülésezett Moszkvában – meghatározta a fejlett szocialista társadalom feltételei között a társadalomépítés fő irányvonalát, és jóváhagyta a kilencedik ötéves terv (1971–1975) előirányzatait. A beszámolóból a Szovjetunió békepolitikájáról szóló részt, az ún. békeprogramot közöljük.

problémákkal, amelyek kiélezettségük vagy jövőbeni jelentőségük következtében különösen magukra vonták figyelmünket.

Mindenekelőtt a délkelet-ázsiai eseményekről kívánok szólni. Az Egyesült Államok kormánykörei által a világ e térségében kirobbantott agresszív háború nem győzelmi babérokat hoz az amerikai népnek, hanem sírkoszorúk tízezreit. Mindenkinek, aki reálisan tudja nézni a dolgokat, világosan kell látnia, hogy sem közvetlenül katonai beavatkozással, sem a tárgyalások szabotálásával, sem a zsoldosok egyre szélesebb körű felhasználásával nem lehet megtörni a vietnami nép elszánt akaratát, hogy ő legyen az úr a saját országában.[2]

A háború úgynevezett vietnamizálása[3], vagyis az a terv, hogy Washington érdekeinek megfelelően vietnamiak irtsák a vietnamiakat, az agresszió kiszélesítése Kambodzsára és Laoszra – mindez nem menti meg Amerikát az indokínai szennyes háború kudarcától, nem mossa le azt a szégyent, amelyet azok hoztak az országra, akik kirobbantották és folytatják az agressziót. A vietnami probléma megoldásához csak egy út vezet. Ezt az utat a VDK kormánya és a Dél-vietnami Ideiglenes Forradalmi Kormány világosan megjelölte javaslataiban, amelyeket mi szilárdan támogatunk.

A Szovjetunió határozottan követeli a vietnami, a kambodzsai és a laoszi nép elleni imperialista agresszió beszüntetését. Országunk a múlthoz hasonlóan most és a jövőben is Indokína hősi népei igazságos ügyének aktív védelmezője.

A világpolitika másik „forró pontja" a Közel-Kelet. Az EAK-ot, Szíriát és Jordániát ért izraeli agresszió következtében kialakult válság az egyik legfeszültebb válság az elmúlt időszak nemzetközi kapcsolatai alakulásában.

A testvéri szocialista országokkal együtt mindent megtettünk, hogy megállítsuk és elítéljük az agressziót. Teljes élességgel vetettük fel a kérdést az ENSZ Biztonsági Tanácsában. Követelésünkre összehívták a Közgyűlés rendkívüli ülésszakát. A Szovjetunió és más testvéri országok megszakították diplomáciai kapcsolataikat Izraellel, amely figyelmen kívül hagyta az ENSZ tűzszüneti határozatát. Országunk segítséget nyújtott a betörés áldozatául esett arab államok, mindenekelőtt az EAK és Szíria védelmi erejének helyreállításához. Az EAK-kal és Szíriával évről évre erősödik együttműködésünk.

Az Egyesült Arab Köztársaság nemrég fontos kezdeményezést tett. Kijelentette,

Az Egyesült Államok katonai beavatkozása Vietnamban egyre nagyobb méretű lett. Az amerikai fegyveres erők első ízben 1964. augusztus 7-én bombázták a Vietnami Demokratikus Köztársaságot, 1965. április 24-étől pedig katonai tevékenységüket kiterjesztették egész Vietnamra. A dél-vietnami hazafiak 1968-as Tet-offenzívájának (január 20–február 19.) és a VDK légvédelmének sikerei 1969. május 8-án az amerikaiakat a VDK elleni légitámadások felfüggesztésére és a párizsi tárgyalások megkezdésére kényszerítették. A tárgyalások – a saigoni bábrendszer makacs ellenállása és az amerikaiak további katonai megoldási kísérletei miatt – csak 1973. január 23-án vezettek megállapodásokhoz. De a saigoni rendszer provokációi lehetetlenné tették a párizsi békemegállapodások végrehajtását, mígnem a dél-vietnami hazafiak ellentámadása 1975. április 30-án a saigoni rendszer összeomlásához, egész Dél-Vietnam felszabadulásához vezetett.

[3] A háború Nixon elnök által 1969 novemberében meghirdetett vietnamizálása azt jelentette, hogy az amerikai katonák létszámának némi csökkentésévelyidőben ega kivont amerikai katonák számánál jóval több ázsiai zsoldoskatonát fegyvereztek föl és vetettek be, s a háborút kiterjesztették Laosz és Kambodzsa területére is.

hogy elfogadja Jarring[4] különleges ENSZ-megbízott javaslatát és kész békeegyezményt kötni Izraellel, ha a megszállt arab területekről kivonják az izraeli csapatokat. Az EAK azt is javasolta, hogy tegyenek lépéseket a Szuezi-csatorna mielőbbi megnyitására. Ily módon az arab fél álláspontja reális alapul szolgál a közel-keleti válság megoldásához. Az a tény, hogy az izraeli kormány elutasította ezeket a javaslatokat és Tel Aviv nyíltan hangoztatja igényét az arab területekre, világosan mutatja, ki emel gátat a békéhez vezető úton a Közel-Keleten, kinek a hibájából marad fenn a háború veszedelmes tűzfészke ebben a térségben. Egyidejűleg még nyilvánvalóbbá válik azoknak a szégyenletes szerepe, akik az izraeli szélsőségeseket bujtogatják – az amerikai imperialisták és az agresszív imperialista körök eszközéül szolgáló nemzetközi cionizmus szerepe.

Pedig Tel Aviv jobban tenné, ha józanul nézné a dolgokat. Csak nem abban reménykednek Izrael vezető körei, hogy teljesen berendezkedhetnek a megszállt idegen földön és büntetlenül ott maradhatnak? Azok az előnyök, amelyekhez a hódítók az orvtámadás eredményeként jutottak, végső soron illuzórikusak. Eltűnhetnek, mint a délibáb a szinai homoksivatagban. És minél tovább húzódik el a közel-keleti politikai rendezés, annál nagyobb lesz a közvélemény felháborodása, az arab népek gyűlölete az agresszor és pártfogói ellen, annál több kárt okoznak Izrael uralkodó körei saját népüknek, saját országuknak.

A Szovjetunió továbbra is szilárdan támogatja arab barátait. Országunk, a Biztonsági Tanács más tagjaival együtt, kész közreműködni a közel-keleti politikai rendezés nemzetközi garanciáinak kidolgozásában.

Ennek elérése után, nézetünk szerint, megvizsgálhatnánk a további lépéseket e térség háborús feszültségének enyhítésére, nevezetesen arra, hogy a Földközi-tengerből a béke és a baráti együttműködés tengere váljék.

Külpolitikai tevékenységünk egyik igen fontos iránya volt ezekben az években Európa.

Az egész európai fejlődés szempontjából rendkívül pozitív következményekkel járt a szovjet–francia kapcsolatok javulása. A francia elnökkel a közelmúltban folytatott moszkvai tárgyalásoknak és a politikai konzultálásokról szóló jegyzőkönyv aláírásának eredményeként bővültek a szovjet–francia együttműködés lehetőségei.[5] Népeink barátsága tartós történelmi hagyományokon nyugszik. Államaink előtt ma is tág tere nyílik a közös érdekeknek. Mi a Szovjetunió és Franciaország kapcsolatainak további fejlesztése és elmélyítése mellett vagyunk. Ebben a nemzetközi biztonság fontos tényezőjét látjuk.

[4] Gunnar *Jarring* svéd diplomata, az ENSZ főtitkárának személyes megbízottja több ízben próbált közvetíteni az arab országok és Izrael között a Biztonsági Tanács 1967. november 22-i közel-keleti határozatának végrehajtása érdekében. 1971 elején a szemben álló felekhez kérdést intézett arról, hajlandók-e a politikai rendezésre: Egyiptom kedvezően reagált, Izrael viszont elutasította a válaszadást.

[5] Georges *Pompidou* (1911–1974) francia köztársasági elnök 1970. október 6–13-án, a Szovjetunióban tett látogatásakor együttműködési jegyzőkönyvet és közös nyilatkozatot írtak alá, amely továbbfejlesztette az 1966-ban a kapcsolatok javítására kötött megállapodásokat, többek között külügyminiszteri szintű rendszeres politikai konzultációk bevezetésével.

Új távlatok nyíltak meg Európában az NSZK-val való kapcsolatainkban történt lényeges haladás eredményeképpen.

A háború utáni időszakban mi, akárcsak szövetségeseink és barátaink, végig abból indultunk ki, hogy a tartós európai béke alapja mindenekelőtt az európai államhatárok sérthetetlensége. Most a Szovjetuniónak és Lengyelországnak az NSZK-val kötött szerződései[6] révén a határoknak, köztük az NDK és az NSZK határainak, valamint a lengyel állam nyugati határainak sérthetetlensége teljes határozottsággal biztosított.

Az említett szerződések ratifikálásának kérdése körül Nyugat-Németországban élesen polarizálódnak a politikai erők. Szeretnénk hinni, hogy a reálisan gondolkodó körök Bonnban és egyes más nyugati fővárosokban is megértik azt az egyszerű igazságot, hogy a ratifikálás halogatása újabb bizalmi válságot keltene az NSZK egész politikájával szemben, mérgezné az európai politikai légkört és csökkentené a nemzetközi feszültség enyhülésének kilátásait.

Ami a Szovjetuniót illeti, országunk kész teljesíteni azokat a kötelezettségeket, amelyeket a szovjet–nyugatnémet szerződés megkötésével vállalt. Hajlandók vagyunk megtenni a magunkét az NSZK és az Európa szocialista része közötti kapcsolatok normalizálódásához és javulásához vezető úton, ha a másik fél is a szerződés betűjének és szellemének megfelelően jár el.

Az utóbbi időkben Európában végbement pozitív változások nem jelentik azt, hogy teljesen megoldódtak a második világháború örökségeként Európában megmaradt problémák. Mit kell tenni, hogy tovább javuljon az európai kollektív biztonság ügye, az együttműködés fejlődése mind kétoldalú, mind pedig összeurópai alapon?

Az európai helyzet javulását egészében véve egy összeurópai tanácskozás összehívása szolgálhatná. Napjainkban az európai államok többsége emellett foglal állást. A tanácskozás előkészítése a gyakorlati politika síkjára helyeződik át. Ám nem szűnnek a próbálkozások az európai enyhülés megakadályozására. A kontinens minden államának még számottevő erőfeszítéseket kell tennie abból a célból, hogy összehívják az összeurópai értekezletet.

A kontinens helyzetének javulásához természetesen szükséges, hogy mielőbb hatályba lépjen a szovjet–nyugatnémet és a lengyel–nyugatnémet szerződés.

Rendezni kell továbbá a Nyugat-Berlinnel kapcsolatos problémákat is. Ha az Egyesült Államok, Franciaország és Anglia, hozzánk hasonlóan, a Nyugat-Berlin különleges státusát meghatározó szövetséges egyezmények tiszteletben tartásából, a Német Demokratikus Köztársaság mint független szocialista állam szuverén jogainak tiszteletben tartásából indul ki, akkor a jelenleg folyó tárgyalások sikeresen fejeződhetnek be, valamennyi érdekelt fél, köztük a nyugat-berlini lakosság, kölcsönös előnyére.

Időszerű feladat az is, hogy általánosan elismert nemzetközi jogszabályok alapján létrejöjjenek az egyenjogú kapcsolatok a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság között, s hogy mindkét államot felvegyék az ENSZ-be.

Nem kis jelentőségű a Csehszlovák Szocialista Köztársaság azon jogos követelé-

[6] Lásd a 499. oldal 1. sz. jegyzetét.

sének teljesítése sem, amely szerint kezdettől fogva érvénytelennek kell nyilvánítani a müncheni egyezményt.

Korunk egyik legfontosabb nemzetközi problémája a leszerelés. Mi konkrét eredményekre törekszünk, amelyek csökkentik a háborús veszélyt, szeretnénk megakadályozni, hogy a népek megszokják a fegyverkezési hajszát, mintha az valami elkerülhetetlen rossz volna.

A beszámolási időszakban kidolgozásra került és hatályba lépett a nukleáris fegyverek elterjesztését tiltó szerződés. Bár nem minden állam, köztük nem minden nukleáris hatalom vált a szerződés résztvevőjévé, mégis a szerződés bizonyos mértékig csökkenti egy nukleáris háború kitörésének veszélyét. Most fontos, hogy a Német Szövetségi Köztársaság, Japán, Olaszország és más országok a szerződés ratifikálásával erősítsék meg aláírásukat.

Olyan szerződések jöttek létre, amelyek tiltják a nukleáris fegyverek elhelyezését a világűrben, valamint a tengerek és az óceánok mélyén. Ezek azonban csak kezdeti lépések. Célunk olyan helyzet megteremtése, hogy a nukleáris energia kizárólag békés célokat szolgáljon.

Tárgyalásokat folytatunk az Egyesült Államokkal a stratégiai fegyverkezés korlátozásáról. E tárgyalások kedvező kimenetele lehetővé tenné, hogy elkerüljünk egy újabb szakaszt a rakétafegyverkezési hajszában, s hogy jelentős eszközöket szabadítsunk fel alkotó célokra. Mi arra törekszünk, hogy a tárgyalások pozitív eredményeket hozzanak.

Mindamellett hangsúlyozni szeretném, hogy a leszerelési tárgyalások általában, még inkább az olyan tárgyalások, amelyeken a vita tárgyát igen kényes katonai-technikai vonatkozások képezik, csak akkor lehetnek eredményesek, ha egyenlő arányban veszik figyelembe a felek biztonsági érdekeit, és senki sem törekszik egyoldalú előnyökre.

A harc mind a nukleáris, mind a hagyományos fegyverkezési hajsza beszüntetéséért, a leszerelésért – beleértve az általános és teljes leszerelést – továbbra is az SZKP és a szovjet állam külpolitikai tevékenységének egyik fontos iránya lesz.

Az utóbbi években eléggé aktív és sokoldalú volt a Szovjetunió kapcsolata a kapitalista világ országaival. Közülük némelyikkel bővült az együttműködés a nemzetközi politika általános kérdéseit illetően, gyakorlattá váltak a politikai konzultációk, amelyek előmozdítják a jobb kölcsönös megértést. Jelentős arányokat öltöttek a gazdasági, tudományos és műszaki kapcsolatok, amelyek számos esetben hosszú lejáratú alapra helyeződtek. Együttműködünk – természetesen kölcsönösen előnyös feltételek mellett – például Olaszországgal a volgai autógyár építésében, Ausztriával és néhány más országgal a gázipar fejlesztésében, így a Szovjetunióból Nyugat-Európába vivő gázvezetékek megépítésében.

Nemrég megállapodás jött létre, amely szerint a Szovjetunió részt vesz egy franciaországi kohászati kombinát építésében. Japán cégek fognak közreműködni egy új távol-keleti kikötő építésében. Megvitatás alatt állnak más nagyszabású tervek is, amelyek iránt üzleti partnereink élénken érdeklődnek.

Mint mindig, most is nagy figyelmet fordítunk a szomszédainkhoz fűződő kapcsolatokra. Tovább erősödik a jószomszédi viszony és az együttműködés Finnországgal;

sikeresen fejlődnek kapcsolataink Afganisztánnal és Iránnal, normálisak Pakisztánnal és Törökországgal, stabil jellegűek Svédországgal.

Jelentősen fejlődtek baráti kapcsolataink Indiával. Az indiai kormánynak a nemzetközi ügyekben követett békeszerető, független irányvonala, az országaink népeit hagyományosan összefűző barátság előmozdítja a szovjet–indiai együttműködés elmélyülését.

Nagy lehetőségeket látunk a Japánnal való kölcsönösen előnyös együttműködés további bővítésében, bár bizonyos japán körök próbálkozásai, hogy kihasználják az úgynevezett területi kérdést[7], természetesen nem használnak a szovjet–japán kapcsolatoknak. A Japánban levő katonai támaszpontok szintén megnehezítik a kapcsolatoknak megfelelő szerződéses alapon való teljes normalizálását. Márpedig a normalizálás megfelelne mindkét ország népei hosszú időre szóló érdekeinek, a béke érdekeinek a Távol-Keleten és a Csendes-óceán medencéjében.

Most a Szovjetunió és az Egyesült Államok kapcsolatairól kívánok szólni. E kapcsolatok javulása megfelelne a szovjet és az amerikai nép érdekeinek, s a béke megszilárdítását szolgálná. Nem hagyhatjuk azonban szó nélkül az Egyesült Államoknak a világ különböző részeiben elkövetett agresszív cselekményeit. Az utóbbi időkben az amerikai hivatalos körök megmerevítették álláspontjukat számos nemzetközi kérdésben, így olyanokban is, amelyek a Szovjetunió érdekeit érintik. Megnehezítik az Egyesült Államokkal való kapcsolatokat az amerikai külpolitika gyakori cikcakkjai is, amelyek szemlátomást bizonyos konjunkturális belpolitikai manőverekkel is összefüggnek.

Abból indulunk ki, hogy van lehetőség a Szovjetunió és az Egyesült Államok közötti kapcsolatok javítására. Elvi álláspontunk a kapitalista országokra, köztük az Egyesült Államokra vonatkozólag az, hogy következetesen és teljes mértékben gyakorlatilag megvalósítsuk a békés egymás mellett élés elvét, kibontakoztassuk a kölcsönösen előnyös kapcsolatokat, azokkal az államokkal pedig, amelyek erre hajlandók, együttműködjünk a béke megszilárdításában, a lehető legbiztosabb alapokra építve a velük való kölcsönös kapcsolatokat. Számításba kell vennünk azonban, vajon ténylegesen olyan törekvéssel van-e dolgunk, amely a kérdéseknek a tárgyalóasztalnál való megoldására irányul, vagy pedig olyan kísérlettel, hogy erőpolitikát folytassanak.

Az imperialisták minden alkalommal, amikor leplezni akarják agresszív lépéseiket, igyekeznek feltámasztani a „szovjet veszélyről" szóló mesét. Ilyen veszély jeleit keresik az Indiai-óceán mélyén és a Cordillerák magaslatain. A NATO látcsövén át nézve már az európai síkságon sem tudnak mást látni, mint a Nyugat ellen ugrásra kész szovjet hadosztályokat.

Csakhogy a népeket nem téveszti meg az a próbálkozás, hogy a Szovjetuniónak tőle idegen szándékokat tulajdonítanak. Mi teljes felelősséggel kijelentjük: senkivel szemben sincs területi igényünk, senkit sem fenyegetünk és senkit sem szándékozunk megtámadni, mi valamennyi nép szabad és független fejlődését akarjuk. De velünk se próbáljon meg senki az ultimátumok és az erő nyelvén beszélni.

[7] Japán igényt támasztott a Szovjetunióhoz tartozó, a Kamcsatka és Szahalin között az Ohotszki-tengert lezáró Kuril-szigetekre; sőt: a két ország kapcsolatainak rendezését ettől tette függővé.

Nekünk megvan mindenünk, ami szükséges – becsületes békepolitikánk, katonai erőnk és a szovjet nép összeforrottsága –, hogy biztosítsuk határaink sérthetetlenségét mindennemű merénylettel szemben és megvédjük a szocializmus vívmányait.

A beszámolási időszak befejezte azt a negyed századot, amely a hitleri Németország és a militarista Japán szétverése után következett. E nagy győzelem eredményei élnek a mai nemzetközi realitásokban is. A szovjet nép féltve őrzi mindazt, amit nagy áron ért el.

Népünk immár több mint 25 éve békében él. Ebben látjuk pártunk külpolitikájának legnagyszerűbb eredményét. Több mint negyed százada immár, hogy az emberiség megszabadult a világháború borzalmaitól. A szovjetek országa, a szovjet külpolitika nagymértékben hozzájárult a népeknek ehhez a történelmi jelentőségű vívmányához is. Az agresszió és a militarizmus erőit azonban, bár sikerült visszaszorítani, még nem sikerült ártalmatlanná tenni. Ezek az erők a háború utáni években több mint 30 kisebb-nagyobb háborút és fegyveres konfliktust robbantottak ki. Nem tekinthetjük teljesen megszűntnek az új világháború veszélyét sem. Valamennyi békeszerető állam és valamennyi nép életbevágóan fontos kötelessége megakadályozni, hogy ez a veszély realitássá váljon.

Az imperializmus agresszív politikájával a Szovjetunió szembehelyezi a béke aktív védelmének és a nemzetközi biztonság megszilárdításának politikáját. Ennek a politikának a fő irányai mindenki előtt ismeretesek. Pártunk és szovjet államunk, a testvéri szocialista országokkal és más békeszerető államokkal együttműködve, a világ különféle tájain élő sokmilliós néptömegek őszinte támogatását élvezve, már sok éve folytatja ezt az irányvonalat, védelmezi a béke és a népek közötti barátság eszméit. Ennek a harcnak az alapvető konkrét feladatait a jelenlegi helyzetben az SZKP a következőkben látja.

Először:

– Fel kell számolni a háborús tűzfészkeket Délkelet-Ázsiában és a Közel-Keleten, elő kell segíteni a politikai rendezés megvalósítását ezekben a térségekben az agresszió áldozatává vált államok és népek törvényes jogainak tiszteletben tartása alapján.

– Azonnal és keményen vissza kell vágni bármely agressziós cselekményre, az önkényesség bármely megnyilvánulására a nemzetközi életben. Ennek érdekében teljes mértékben ki kell használni az Egyesült Nemzetek Szervezetének lehetőségeit is.

– A nemzetközi élet törvényévé kell változtatni az erőszakról és az erőszakkal való fenyegetőzésről való lemondást a vitás kérdések megoldásában. A Szovjetunió a maga részéről javasolja azoknak az országoknak, amelyek osztják ezt a felfogást, hogy kössenek megfelelő kétoldalú vagy regionális szerződéseket.

Másodszor:

– Végleges kiindulópontként kell elfogadni azokat a területváltozásokat, amelyek a második világháború következményeképpen jöttek létre Európában. Gyökeres fordulatot kell végrehajtani az európai földrészen az enyhülés és a béke irányába. Biztosítani kell az összeurópai értekezlet összehívását és sikeres lebonyolítását.

– Mindent meg kell tenni az európai kollektív biztonság garantálása érdekében. Megerősítjük a védelmi jellegű Varsói Szerződés tagországai által együttesen kinyilvánított készséget a Varsói Szerződés és az Észak-atlanti Szövetség egyidejű érvénytelenítésére, vagy – első lépésként – katonai szervezeteik felszámolására.

Harmadszor:

– Szerződéseket kell kötni a nukleáris, a vegyi és a baktériumfegyverek betiltására.

– Törekedni kell a nukleáris fegyverekkel folytatott kísérletezés beszüntetésére, bárki és bárhol folytasson is ilyen kísérleteket, beleértve a föld alatti kísérleteket is.

– Elő kell segíteni a nukleáris fegyverektől mentes övezetek létrehozását a világ különböző térségeiben.

– Síkraszállunk azért, hogy valamennyi állam, amelynek nukleáris fegyvere van, hajtson végre nukleáris leszerelést, valamint azért, hogy ezzel a céllal hívják össze az öt nukleáris hatalom, a Szovjetunió, az Egyesült Államok, a Kínai Népköztársaság, Franciaország és Anglia konferenciáját.

Negyedszer:

– Aktivizálni kell azt a küzdelmet, amely a fegyverkezési hajsza beszüntetéséért folyik a fegyverzet minden területén. Véleményünk szerint össze kell hívni egy világkonferenciát a leszerelési kérdések teljes komplexumának megvizsgálására.

– Síkraszállunk a külföldi katonai támaszpontok felszámolásáért, a fegyveres erők létszámának és a fegyverzet mennyiségének csökkentéséért azokban a térségekben, ahol a katonai szembenállás különösen veszélyes, mindenekelőtt Közép-Európában.

– Célszerűnek tartjuk olyan intézkedések kidolgozását, amelyek csökkentik a háborús incidensek véletlen keletkezésének vagy szándékos kirobbantásának és nemzetközi válsággá, háborúvá való kifejlődésének valószínűségét.

A Szovjetunió kész megállapodást kötni a katonai kiadásoknak, elsősorban a nagyobb államok katonai kiadásainak csökkentéséről.

Ötödször:

– Maradéktalanul végre kell hajtani a még meglevő gyarmati rezsimek felszámolására vonatkozó ENSZ-határozatokat. Általánosan el kell ítélni és bojkottálni kell a fajgyűlölet és a faji megkülönböztetés minden megnyilvánulását.

Hatodszor:

– A Szovjetunió kész minden területen elmélyíteni a kölcsönösen előnyös együttműködési kapcsolatokat azokkal az államokkal, amelyek a maguk részéről törekednek erre. Országunk kész más érdekelt államokkal együtt részt venni olyan problémák megoldásában, mint a természeti környezet megóvása, az energetikai és egyéb természeti erőforrások kiaknázása, a közlekedés és a hírközlés fejlesztése, a legveszélyesebb és legelterjedtebb betegségek megelőzése és megszüntetése, a világűr és a világóceán kutatása és meghódítása.

Alapvető vonásokban ez pártunk programja a békéért és a nemzetközi együttműködésért, a népek szabadságáért és függetlenségéért vívott harcra vonatkozóan.

És mi kijelentjük, hogy a Szovjetunió, miközben következetesen folytatja a béke és a népek közötti barátság politikáját, a jövőben is határozottan fog küzdeni az imperializmus ellen, keményen visszaveri az agresszorok mesterkedéseit és diverzióit. Változatlanul támogatni fogjuk a népeknek a demokráciáért, a nemzeti felszabadulásért és a szocializmusért vívott küzdelmét.

Mint az elmondottakból látható, az elmúlt öt évben pártunk és államunk aktív tevékenységet fejtett ki a nemzetközi politikában.

Természetesen a nemzetközi ügyekben nem minden függ csupán tőlünk vagy a mi

barátainktól. Nem mindenben haladtunk olyan gyorsan a kitűzött célok felé, mint ahogy szerettük volna. Számos fontos akció még nem ért véget, jelentőségük majd később mutatkozik meg teljes mértékben. De az általános mérleg nyilvánvaló: öt esztendő alatt nagy eredményeket értünk el. Hazánk nemzetközi helyzete még jobban megszilárdult, tekintélye megnövekedett, a szovjet emberek békés munkája megbízhatóan szavatolva van. [...]

Az SZKP XXIV. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1971. 27–36. old.

[38]

CSEHSZLOVÁKIA KOMMUNISTA PÁRTJA XIV. KONGRESSZUSA[1]

GUSTÁV HUSÁK ELŐADÓI BESZÉDE

(1971. MÁJUS)

(Részletek)

[...] A XIII. pártkongresszus[2] utáni időszakra... mély politikai válság és annak leküzdésére a legutóbbi két évben irányuló intenzív erőfeszítés nyomta rá bélyegét... Pártunk vezetőségében a hatvanas évek eleje óta az elért sikerektől való megmámorosodás volt érezhető, s ez volt egyik oka annak, hogy a politikai és gazdasági célok megjelölésében és gyakorlati megvalósításában fokozódott a szubjektivizmus és a voluntarizmus.

Az Antonín Novotný[3]-féle pártvezetőség helytelenül értékelte a társadalom fejlődésének elért fokát, és idealizálta a társadalom erkölcsi-politikai egységének színvonalát. Óhaját valóságnak tüntette fel, s ebből következett azután a fejlődés megelőzésére irányuló szubjektivista törekvés. A társadalmi osztályok és csoportok szerkezete

[1] A CSKP XIV. kongresszusa azt követően ült össze (1971. május 25–29.), hogy öt szocialista ország segítségével a párt internacionalista erői megszilárdították a szocialista államhatalmat és a Központi Bizottság 1970 decemberében elfogadta a „Tanulságok" című dokumentumot, amely elemezte az 1968-as „csendes ellenforradalom" okait. A XIV. kongresszus lezárta a párt megtisztításáért folyó harcot és elfogadta az ötéves terv (1971–1975) irányelveit.

[2] A Csehszlovák Kommunista Párt XIII. kongresszusa 1966. május 31-től június 4-ig ülésezett Prágában.

[3] Antonín *Novotný* (1904–1975) – 1946-tól a CSKP Központi Bizottságának tagja volt, 1953. márciustól a KB első titkára, 1957. novembertől köztársasági elnök is. A vezetés lenini elveinek és a szocialista törvényességnek megsértése miatt a KB 1968. januári ülésén leváltották első titkári, majd köztársasági elnöki tisztségéből.

mélyebb elemzésének hiányában felületesen értékelték a jelenkori fejlődési szakaszt és irreális határidőket jelöltek meg a szocialista építés befejezésére. Antonín Novotný 1960-ban kijelentette, hogy „hazánkban megoldottuk a kapitalizmusból a szocializmusba történő átmenet összes alapvető feladatait". Az ötvenes évek folyamán valóban jelentős sikereket értünk el a szocialista építésben. Győztek a szocialista termelési viszonyok – igaz, hogy mindenekelőtt a tulajdonformák szempontjából. Ez azonban nem azonos a szocializmusba való átmenet összes alapvető feladatainak teljesítésével, ahogyan azt Antonín Novotný magyarázgatta. Továbbá ezzel kapcsolatban nem elemezték és jelölték meg a nagyon fiatal szocialista társadalom talaján vívott osztályharc többi feladatait, valamint a volt kispolgári rétegek szocialista nagyüzemi termelési rendszerbe való általános bekapcsolásának társadalmi és ideológiai feltételeit. Marx, Engels és Lenin mindenkor hangoztatta az osztályharc sokoldalúságát, amelyből nem lehet következmények nélkül kivonni a dolognak sem gazdasági, sem politikai, sem ideológiai részét. A mi viszonyaink között, ahol a kispolgárság erős rétegei és különféle szociáldemokrata hagyományok és befolyások hatottak, nem támasztották alá hatásos programmal főként a szocialista ember kialakítását – a szocialista tudatért vívott nagy küzdelmet, az osztályidegen irányzatok és befolyásuk tartóssága elleni küzdelmet. Fejlődésünk nemzetközi szempontjai, melyeket a jelenkori világ kiélezett osztályantagonizmusa határoz meg, lényegesen fokozták a politikai-eszmei küzdelem égető fontosságát. A pártban nem folyt megfelelő küzdelem az erősödő jobboldali opportunizmus ellen, amely a hazai kispolgári rétegek hatását, valamint a nemzetközi befolyásokat tükrözte vissza.

A párt vezetősége a magyarországi ellenforradalomból sem vonta le a következtetéseket és tanulságokat, s nem vértezte fel a pártot az imperialisták által a szocialista országok ellen fő fegyverként alkalmazott ideológiai aknamunka módszerei ellen. Ezzel függött össze a Novotný-vezetésnek az a törekvése is, hogy megkerülje vagy halogassa az ötvenes évek hibáinak és tévedéseinek orvoslását, melyekért közvetlen politikai felelősséggel tartozott. Abból kifolyólag, hogy nem volt hajlandó marxista-leninista elemzés alapján megvitatni a tényleges helyzetet, törvényszerűen különféle gazdasági, politikai és ideológiai rögtönzések adódtak, ebből pedig a párt félrevezetése következett. A szavak és tettek között növekvő ellentét szembetűnően megmutatkozott a gazdasági koncepció irreális voltában, ami a harmadik ötéves terv[4] felbomlását és gazdaságunk egy helyben topogását idézte elő. Csehszlovákia a szocialista elvek és értékek bagatellizálására, nacionalista és szovjetellenes hangulat és kispolgári előítéletek szítására törekvő nyugati antikommunista központok politikai és ideológiai aknamunkája összpontosított támadásának tárgyává lett. A pártvezetőség elvtelen politikájával lehetővé tette, hogy a kultúra, a társadalomtudományok, a tömegtájékoztatási eszközök területén, valamint a tömegszervezetekben, állami és pártszervekben ingatag, sőt olyan egyének kerüljenek kulcsfontosságú helyekre, akik nem a szocializmus platformján álltak. Ugyanakkor a pártvezetőség helytelen módszereivel sok derék és becsületes kommunistának elvette a kedvét az e területen vívott elkötelezett küzdelemtől.

[4] Csehszlovákia harmadik ötéves terve az 1966–1970 közötti évekre szólt.

[Csehszlovákia Kommunista Pártjának XIII. kongresszusa bírálóan rámutatott belpolitikai életünk bizonyos egészségtelen irányzataira, és következtetéseiben kiemelte, hogy ezeket le kell küzdenünk. A XIII. kongresszus határozatai általában helyesen mutattak rá a megoldandó problémák széles körére, a XIII. kongresszuson kijelölt feladatok megoldása azonban nem felelt meg a tényleges szükségleteknek. Nem vette tekintetbe a kongresszust megelőző vitában hallatott bíráló hangokat. A komoly problémák elvtelen megközelítését a pártvezetőség gyakran még adminisztratív beavatkozásokkal, és a nemzetiségi kérdés megoldásában, főként a csehek és szlovákok viszonyában tanúsított tapintatlansággal is komplikálta. A szocialista nemzetek közeledésének hosszú lejáratú távlatát Novotný felfogásában bürokratikus centralizmussá torzították, ami törvényszerűen nemzeteink egyenjogú kapcsolatainak deformációját idézte elő.

Ez a fejlődés feszültséget okozott a pártban és a társadalomban, a párton belüli életet formálissá tette, a párttagok nagy részét passzivitásra, és a párton belül a szocializmussal összeegyeztethetetlen nézetek eltűrésére kárhoztatta. 1967 derekán már látható volt, hogy komoly válság hatalmasodott el a pártban és a társadalomban. Mint a CSKP Központi Bizottságának 1967. októberi plénuma előtt végzett nagyszabású pártvizsgálat eredményei mutatták, a pártszervezetek teljes joggal bírálták a párt vezetőségét, hogy nem foglalkozik aktívan a megérett társadalmi és gazdasági problémák megoldásával, hogy megengedi a párt munkájának és történetének befeketítését, negativizmus és kispolgári hangulat terjedését.

Követelték, hogy a Központi Bizottság a XIII. kongresszus szellemében oldja meg ezeket a problémákat. Pártunk helyzete olyan stádiumba jutott, hogy elkerülhetetlenül szükséges volt határozott intézkedéseket tenni a kongresszusi határozatok teljesítésében mutatkozó fogyatékosságok és hibák ellen, a párt vezetőségében levő helyzet rendezésére, beleértve Antonín Novotnýnak első titkári tisztségéből való távozását is. Ezt a feladatot a Központi Bizottság 1968. januári ülésén oldotta meg. A XIII. kongresszus irányvonalából kiindulva a Központi Bizottság hangoztatta, hogy el kell mélyíteni Csehszlovákia Kommunista Pártjának eszmei és akcióegységét, társadalmi vezető szerepét, a nemzetiségi politika lenini elveinek következetes érvényesítése alapján meg kell szilárdítani a csehek és szlovákok szövetségét, s egyidejűleg meg kell oldani a népgazdaság égető problémáit és a további feladatokat is. A Központi Bizottság kiemelte a Csehszlovák Szocialista Köztársaságnak a szocialista világrendszerrel szembeni kötelezettségeit, a Szovjetunióval való szilárd egységének elengedhetetlen szükségességét. A januári plénum eredményei alapvető jelentőségüket tekintve a CSKP-n belül kialakult válság megoldására, a pártnak és vezetőségének tevékenységéből mindannak kiküszöbölésére irányuló törekvést fejezték ki, ami gátolta a pártot abban, hogy fokozott aktivitással biztosítsa a társadalom további fejlődését. A párt és népünk túlnyomó többsége pozitívan fogadta a januári plénum következtetéseit és határozatát.

A tapasztalatokból okulva bebizonyosodott, hogy a CSKP Központi Bizottsága 1968. januári ülésének komoly fogyatékossága az volt, hogy nem jelölte meg pontosan a további politikai előrehaladás osztálykeretét, s nem irányította a pártot az offenzív politikai és eszmei küzdelem egyidejű kibontakoztatására az erősödő jobboldali

opportunizmus és antiszocialista irányzatok ellen. Ez a feladat annál égetőbben sürgőssé vált, mivel a jobboldali erők nálunk már 1968 januárja előtt tevékenykedtek, a CSKP Központi Bizottságában számbelileg befolyásos csoportra támaszkodtak, amely revizionista irányzatot követett és lényegében frakciózva szervezkedett. A Központi Bizottság januári ülésén nem figyelt fel az erők ilyen megoszlására, az esetleges veszélyre, és főként a Központi Bizottság új első titkárának[5] személyében nem teremtett biztosítékot arra vonatkozóan, hogy ilyen bonyolult helyzetben szilárd marxista–leninista vezetősége lesz a pártnak.

Ellenkezőleg, a CSKP Központi Bizottsága egyes jobboldali irányzatú tagjainak védelmével és közvetlen részvételével a jobboldali erők a tömegtájékoztatási eszközökben kiépített erős pozícióikat a párt és a dolgozók félrevezetésére használták ki, hisz a dolgozók az alkotó kezdeményezés és aktivitás újabb fellendülésének feltételét látták a januári plénum következtetéseiben. Így aztán az állami tömegtájékoztatási eszközök valamennyi csatornáján keresztül és más formában is terjedtek a szocializmusról vallott kispolgári elképzelések, a párt önbírálatával úgy éltek vissza, hogy befeketítették történelmét és a szocializmus építésének egyéb időszakát. Illúziókat terjesztettek a kapitalista Nyugatról és a München előtti burzsoá köztársaságról. Lebecsülték főként a nacionalizmust és a szovjetellenességet, ami megfelelt a csehszlovákiai szocialista rendszer felforgatására törekvő imperialista erők hosszú érvényű antikommunista irányzatainak. [...]

Elvtársak! Ha ismét megemlítjük a közelmúlt, azaz 1968-ban egész rendszerünk ellenforradalmi veszélyeztetésévé fajult csehszlovákiai fejlődésének fő okait, akkor ezt azért tesszük, mert gyakran felvetődik a kérdés: hogyan következhetett be ilyen fejlődés, hisz hazánkban hosszú időn át a munkásosztály volt hatalmon, a kommunista párt volt a vezető erő és a dolgozó nép óriási többsége a szocializmus pozícióin állt.

E katasztrofális fejlődés egyik meghatározó oka volt az, hogy fokozatosan sok olyan ember férkőzött be a vezető pártszervekbe, akik mindinkább hűtlenekké váltak a marxizmus–leninizmushoz és a proletár nemzetköziséghez, megszegték a pártélet normáit és a demokratikus centralizmus alapelveit. Ezek az egyének fokozatosan túlsúlyba kerültek a pártvezetésben. A kommunista pártban, főként az utóbbi években eltompult a problémák osztályszemlélete, elernyedt a forradalmi éberség és eszmei elvszerűség, kispolgári stílus, karrierizmus, konjunkturális alkalmazkodás hatalmasodott el. Sok esetben nagyzolás és dicsvágy lépett a kommunista szerénység helyébe. Ezek a negatív irányzatok fokozatosan társadalmi életünk minden területére behatoltak. Ezek a hullámok vitték előre a jobboldali és antiszocialista propagandát is. A jobboldali erők fellépésének és tevékenységének következtében a CSKP Központi Bizottsága és főként annak Elnöksége és Titkársága többé nem töltötte be a döntő központ szerepét a szocializmus építésében és a nép forradalmi vívmányainak védelmében. A Központi

[5] Alexander *Dubček* (1921) – 1958-tól a CSKP Központi Bizottságának tagja volt, 1963-tól Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának első titkára, 1968. januártól a CSKP KB első titkára. A jobboldali erőknek tett engedményei miatt súlyos felelősség terheli azért, hogy Csehszlovákiát 1968-ban ellenforradalom veszélyeztette. 1969 áprilisában felmentették első titkári tisztségéből, 1970 januárjában kizárták a pártból.

Bizottság – noha többségében tapasztalt és a párthoz hű tagjai voltak – mint szerv nem tudta idejében leleplezni és meghiúsítani a tudatos ellenségek, a renegátok és különféle karrierista szolgalelkek pártellenes és népellenes bomlasztó tevékenységét.

Az 1968. májusi ülésen a marxista–leninista erők ugyan kivívták olyan határozat elfogadását, amely sürgetően figyelmeztetett az antiszocialista erők veszélyes tevékenységére, ám megrekedtek a félúton. Nem kezdtek nyílt harcot a pártban jelentkező jobboldali veszély ellen. Ma tudjuk, hogy ilyen kritikus időszakban elkerülhetetlen szakítani olyan egyénekkel, akik nem a marxizmus–leninizmus platformján álltak. A Központi Bizottság formális egységének mindenáron való megőrzésére törekedve feladták a kommunista pozíciókat, és átengedték a teret a jobboldali és antiszocialista erők tevékenységének. A Központi Bizottság végül hagyta magát kiiktatni a politikai életből, amelyben kispolgári ösztönösség és antiszocialista irányzatok kerültek túlsúlyba.

A párt alapszabályzatával ellentétben jobboldali revizionista központok alakultak, amelyek tevékenységükkel lehetővé tették a csehszlovákiai politikai hatalom megdöntésére törekvő ellenforradalmi erők felsorakozását. A Központi Bizottság 1968. júliusi ülésén engedett a külső politikai és erkölcsi nyomásnak, és a jobboldali opportunista erők e szerven belüli nyomásának, és azonosult az elnökség azon helytelen álláspontjával, amelyet az öt szocialista ország testvérpártjainak levelével kapcsolatban foglalt el.[6]

Alexander Dubček, Oldrich Černík, Josef Smrkovský, Frantisek Kriegel[7] és továbbiak, akik a párt és az állam ügyeiben való döntést saját kezükben összpontosították, megbénították szocialista politikai rendszerünk összes fő láncszemeit, a Központi Bizottság Elnökségének, a Nemzetgyűlésnek, a kormánynak, az államhatalmi szerveknek és a Nemzeti Frontnak tevékenységét. A végrehajtó és törvényhozó hatalom döntő szervei megszűntek teljesíteni osztályküldetésüket, mert bennük jobboldali opportunisták kezében voltak a kulcspozíciók. Ezáltal kedvezőbb feltételek nyíltak az ellenforradalmi alvilág tevékenységének és a külső ellenség aknamunkájának fokozására.

Gazdasági téren is hasonló volt a helyzet. A pártvezetés megszűnt irányítani a népgazdaság fejlődését és megengedte, hogy Šik-féle[8] különféle jobboldali kalandorok vegyék át a kezdeményezést, akik a dolgozók létérdekeivel ellentétben utat nyitottak

[6] 1968. július 14–15-én öt szocialista ország (Bulgária, Lengyelország, Magyarország, az NDK és a Szovjetunió) párt- és kormányvezetői Varsóban megbeszélést tartottak. (A CSKP Központi Bizottságának Elnöksége elutasította a csehszlovák küldöttség részvételét a megbeszélésen.) Az öt szocialista ország vezetői levelet intéztek a CSKP KB-hoz. A CSKP KB Elnöksége július 18-án nyilvánosságra hozta az öt párt levelét és azzal kapcsolatos állásfoglalását. Elismerte ugyan, hogy az öt párt állásfoglalása nem jelent beavatkozást a csehszlovák párt- és állami ügyekbe, de elutasította a levélnek azt a leglényegesebb megállapítását és figyelmeztetését, hogy Csehszlovákiában ellenforradalmi veszély van.

[7] 1968-ban a Csehszlovákiában kibontakozó jobboldali revizionista irányzat vezetői.

[8] Ota *Šik* (1919) – az 1960-as évek első felében magas tudományos és állami tisztségeket viselt, kiterjedt elméleti közgazdaságtani tevékenységet folytatott. 1968 áprilisától miniszterelnök-helyettes és főként a gazdaságpolitikában a jobboldali revizionista nézetek egyik szószólója volt. 1968. augusztus 21-e óta külföldön él.

a kispolgári ösztönösség, a társadalmi tulajdonnak csoporttulajdonná való átalakítása, a népgazdaság tervszerű irányításának megszüntetése, a piac ösztönössége előtt, s így lehetetlenné tették, hogy a párt és az állam befolyást gyakoroljon a népgazdaság irányítására és fejlesztésére. Ez az út végeredményben a szocialista termelési viszonyok felszámolásához vezetett volna.

Ilyenek voltak a következmények 1968-ban, éspedig azért is, mert a pártban és a társadalomban éveken át elhanyagolták a marxista–leninista és internacionalista nevelést. A pártot eszmeileg jelentős mértékben lefegyverezték. A dolgozók tömegei a jobboldali propaganda nyomására nem tudtak szembeszállni a belső és külső revizionista és ellenséges erők szervezett és koordinált támadásával. Nálunk a revizionista és antiszocialista erők törekvéseinek közös nevezője a nacionalizmus és a szovjetellenesség volt. Ez megfelelt a nyugati antikommunista központok stratégiai és taktikai terveinek; ezek ugyanis ebben látják a legcélszerűbb fegyvert a szocialista országok és a Szovjetunió kapcsolatainak megbontására. A tömegtájékoztatási eszközök a közvélemény rendszeres félrevezetésének és manipulálásának eszközeivé váltak, ami pártellenes és antiszocialista tömegpszichózis kialakulását idézte elő. A sajtó, a rádió, a televízió és a film felforgató tevékenységével elferdítette a marxista–leninista eszméket és álszocialista frazeológiával leplezve feleleventette a burzsoá ideológiát.

Államunkat a Szovjetunióhoz és további szocialista szövetségeseihez fűződő testvéri kapcsolatainak megszakításával meg akarták fosztani fő védelmétől, hogy koncul vethessék a belső ellenforradalmi erőknek és imperialista védnökeiknek. [...]

Alexander Dubček és követői az ún. demokratikus szocializmus revizionista koncepciójának kierőszakolásával ártottak a pártnak és a népnek, durván megszegték magas tisztségükből eredő, a párttal és a néppel szembeni kötelességeiket, minduntalan meghátráltak az ellenforradalmi támadás elől és ténylegesen utat nyitottak neki, durván megszegték a szövetségesi kötelezettségeinkből eredő kötelességeiket, feladták a XIII. kongresszus irányvonalát, egészen a likvidátorságig süllyedtek, amely az ismert pártellenes vysočanyi összejövetel[9] ellenséges platformjába torkollott. Ezen az összejövetelen kísérletet tettek arra, hogy a kommunista párt neve alatt ellenforradalmi vezérkart alakítsanak azzal a céllal, hogy ez széttépje a Szovjetunióhoz és szocialista szövetségeseinkhez fűződő szövetségi kötelékeinket, és fokozatosan felszámolják hazánkban a szocializmus összes vívmányait.

Az 1968-as csehszlovákiai események újra igazolták annak a lenini tételnek igazságát, hogy még a legszámottevőbb forradalmi erő is szervezett akcióra képtelen szétforgácsolt tömeggé válhat, amely az ellenforradalmi erők támadása következtében bizonyos körülmények között vereséget szenvedhet, ha nincs elvszerű és szilárd, feltétlenül a marxizmus–leninizmus platformján álló vezetősége.

Ezen időszak fejleményeinek objektív elemzése igazolja, hogy ha nem történt volna meg idejében legközelebbi szocialista szövetségeseink internacionalista segítségnyújtása, olyan vereséget szenvedett volna hazánkban a munkásosztály és a dolgozó nép hatalma, amely nemcsak népünkre, hanem az európai békére nézve is beláthatatlan

[9] 1968. augusztus 22-én a jobboldali revizionisták illegális összejövetelt tartottak, és azt a párt XIV. kongresszusának nevezték.

következményekkel járt volna, veszélyeztette volna a szocializmus pozícióit és ártott volna az egész nemzetközi forradalmi mozgalomnak.

Kongresszusunk szónoki emelvényén is újra meg akarjuk erősíteni 1968. augusztus 21-ének értékelését, amint azt Központi Bizottságunk 1970 decemberében egyhangúlag elfogadta és az egész párt támogatta:

„Az öt szocialista ország szövetséges csapatainak bevonulása Csehszlovákiába az internacionalista szolidaritás aktusa volt, mely megfelelt a csehszlovák dolgozók, valamint a nemzetközi munkásosztály, a szocialista közösség közös érdekeinek, a kommunista világmozgalom osztályérdekeinek. Ez az internacionalista akció megmentette több ezer ember életét, biztosította a belső és külső feltételeket, megszilárdította a szocialista tábor nyugati határait, és meghiúsította az imperialista köröknek a második világháború eredményeinek revíziójához fűzött reményeit."

XIV. kongresszusunkon, amellyel lezárjuk a bonyolult és válságos időszakot, az egész párt, a dolgozó nép hatalmas többsége nevében őszinte köszönetünket fejezzük ki a Szovjetunió Kommunista Pártjának, a szovjet kormánynak, a szovjet népnek és személyesen önnek, Brezsnyev elvtárs, valamint a többi szocialista barátnak azért, hogy a nehéz helyzetben megértették a csehszlovák kommunisták aggodalmát, a párt- és állami vezetők, sok kommunista és a dolgozók több kollektívájának segélykérését, s ez az internacionalista segítség megvédte országunkat a polgárháborútól, az ellenforradalomtól és megőriztük a szocializmus vívmányait.

A pártvezetőség jobboldali többsége leplezni próbálta az igazságot a szövetségesek internacionalista segítségéről, s a CSKP Központi Bizottsága Elnökségének 1968. augusztus 21-i ismert nyilatkozatával betetőzte a marxista–leninista politika nyílt árulását. Ez a hitszegő cselekedet nagy károkat okozott országunknak, a nemzetközi kommunista mozgalom érdekeinek. Elsősorban e nyilatkozat miatt, amelyet valamennyi tájékoztatási eszköz is terjesztett, a bonyolult pillanatokban hihetetlen tájékozatlanság és soviniszta hisztéria légköre alakult ki. Számos kommunista és becsületes polgár is a tömegpszichózis nyomására e légkör hatása alá került, és olyan tetteket követett el, melyek ellentétben álltak a szocializmus javára végzett előző munkájukkal és meggyőződésükkel.

A szövetséges csapatok bevonulásával megerősödött azoknak a belső erőknek a hatalma, melyek eltökélték, hogy megvédik Csehszlovákiában a szocializmus vívmányait, és kialakítják a szilárd hátországot ahhoz, hogy a dolgozókat mozgósítsák az ellenforradalmi veszély leküzdésére, a politikai eszközökkel folytatott harcra. A szovjet és csehszlovák képviselők által 1968. augusztus 23–26-án Moszkvában aláírt jegyzőkönyv[10] megszilárdította az egészséges erők biztonságát, hozzájárult a pártban, a munkásosztályban és egész társadalmunkban a politikai öntudat és akcióképesség fokozásához.

1968 augusztusától 1969 áprilisáig a párt és a társadalom marxista–leninista erői nehéz, bonyolult küzdelmet folytattak. Fokozatosan megismerték egymást, egyesültek

[10] 1968. augusztus 23–26. között tárgyalások folytak Moszkvában a Ludvík Svoboda köztársasági elnök vezette csehszlovák küldöttség, valamint a Szovjetunió Kommunista Pártjának és a szovjet kormánynak a vezetői között.

és megnyerték azokat is, akik eleinte a bonyolult helyzetben nem tudtak helyesen tájékozódni. Ebből a szempontból elsősorban arról volt szó, hogy a becsületes emberek mielőbb megértsék a jobboldali, szocialistaellenes és ellenforradalmi erők bomlasztó terveit. Alexander Dubček és a párt vezetőségében levő hívei folytatták a kétarcú politikát és meghiúsították a pártnak a válságjelenségek leküzdésére irányuló tevékenységét. A pártban és a társadalomban a több hónapos nehéz harcok után, a több százezer becsületes kommunista áldozatos munkája és törekvése eredményeképpen annyira kialakultak pártunkban a marxista–leninista erők, hogy 1969 áprilisában Központi Bizottságunk döntő változásokat eszközölhetett a párt vezetőségében[11] és megkezdhette a határozott harcot a párt és a társadalom mély, válságos helyzetének áthidalásáért. Az a nagyon igényes, szükséges feladat állt előtte, hogy kivezesse a pártot, a munkásosztályt, a dolgozó népet, nemzeteinket és államunkat a bomlásból, valamint az államunk és külpolitikai kapcsolatunk minden területén tapasztalható válságból.

A pártnak és a társadalomnak a válságból való kivezetése határozott harcot feltételezett a jobboldali revizionista és szocialistaellenes erők ellen, ezen erők politikai vereségét, valamint megfosztásukat attól a lehetőségtől, hogy bomlasztó tevékenységet fejtsenek ki. Ez azt jelentette, hogy fel kellett újítanunk szocialista társadalmunk marxista–leninista elveit, meg kellett szilárdítanunk a szocializmus értékeit, a pártélet lenini elveit és fokozatosan meg kellett oldanunk minden területen a felhalmozódott problémákat.

Központi Bizottságunk 1969. májusi ülésén a végrehajtási irányelvekben így határozta meg a párt legfontosabb céljait ebben az időszakban:

a) A marxi–lenini tanítás elvi alapjain, a pártépítés és a pártélet lenini elvei értelmében fel kell újítani a párt egységét, s növelni kell egész pártunk akcióképességét és forradalmi harckészségét;

b) fel kell újítani a kommunista párt vezető szerepét a társadalomban, de különösen a társadalmi szervezetekben, a Nemzeti Front szervezeteiben, az állami szervekben, valamint gazdasági és kulturális téren;

c) haladéktalanul hozzá kell látni a súlyos gazdasági problémák megoldását célzó hatékony intézkedések végrehajtásához;

d) meg kell szilárdítani a szocialista állam – a munkásosztály és a dolgozó nép szerve – minden láncszemének működését;

e) a szilárd barátság szellemében elvileg rendeznünk kell kapcsolatainkat a Szovjetunió és a szocialista országok testvéri kommunista pártjaival, s ennek alapján kialakulnak államunk külpolitikájának alapelvei.

A revizionista és egységbontó erők elleni harcunk döntő része volt a párt marxista–leninista jellegének felújításáért kifejtett erőfeszítésünk. A Központi Bizottságtól és szerveiktől kezdve egészen a pártalapszervezetekig fontos káderváltozásokat kellett végrehajtani, fel kellett menteni funkciójuk alól fokozatosan mindazokat, akik elárulták pártunk marxista–leninista elveit, ellenséges pozíciókra helyezkedtek és a válsá-

[11] A CSKP Központi Bizottságának 1969. április 17-i ülésén leváltották Alexander Dubčeket, és Gustáv Husákot választották meg a CSKP Központi Bizottságának első titkárává.

gos években súlyosan megkárosították pártunk érdekeit. A tagkönyvcsere során a párttagoknak több mint az egyötöde nem kapott új tagkönyvet.

E differenciáció és a párt megtisztítása alapján a Központi Bizottság politikája körül harcias pártaktíva alakulhatott ki, mely megszervezte a becsületes párttagok százezreinek munkáját, harcot folytatott a párt ideológiai és szervezeti egységéért, felújította harciasságát és kibékíthetetlenségét a revizionista és ellenséges áramlatokkal és befolyásokkal szemben, valamint felelősségét a munkásosztály és a dolgozó nép létfontosságú kérdéseinek megoldásáért. Ebben a következetes harcban a jobboldali és revizionista erők vereséget szenvedtek, kiűzték őket a pártból. Egyúttal döntő csapást mértek társadalmunkban a szocialistaellenes bomlasztó erőkre. Tudjuk, hogy folytatnunk kell ezt a küzdelmet az opportunizmus és revizionizmus okainak és következményeinek kiküszöbölésével. [...]

Bejelenthetjük a kongresszusnak, hogy teljesítettük a párt megtisztításának, marxista–leninista jellege felújításának és belső válsága áthidalásának feladatát. Pártunk újból teljes mértékben teljesíteni tudja a szocialista társadalom vezető erejének történelmi küldetését, szervezni tudja a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség és a társadalom többi részének erőit a XIV. kongresszus által kitűzött feladatok teljesítésére. [...]

Pártunk a társadalmi és állami rendszer valamennyi területén szervezte a tisztogatási, differenciálódási és egyesítési folyamatot. Az opportunista és bomlasztó erők elleni harcban nehéz küzdelmet kellett folytatnia és jelentős káderintézkedéseket kellett végrehajtania. Ezek az erők 1969 áprilisáig szilárd pozíciókat foglaltak el valamennyi társadalmi szervezetben, a Nemzeti Front szervezeteiben, az állami és gazdasági szervekben, a tömegtájékoztatási eszközökben, a tudomány, a kultúra, a művészet területén stb. A jobboldali opportunisták és a közvetlen szocialistaellenes erők bomlasztó tevékenysége teljes mértékben megnyilvánult a Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom[12] többmilliós szervezetében ...

A bonyolult küzdelemben a kommunisták és a többi szocializmushoz hű dolgozó fáradságos, áldozatkész munkájának eredményeképpen két év alatt előrehaladást értünk el ezen a fontos szakaszon is.

A revizionista és szocialistaellenes erők bomlasztó tevékenységének nagyon komoly következményei voltak ifjúságunk körében és az ifjúsági szervezetekben ... Már több mint egy éve működik az ifjúság új egységes szervezete, a Szocialista Ifjúsági Szövetség, amely mint a párt jelentős segítője egyre erősödve fokozza az ifjú nemzedékre kifejtett hatását ...

A szocialista állam és képviseleti szervei funkciójának osztályszempontot mellőző megítélése revizionista és liberalista koncepcióival szemben fel kellett újítani államunknak mint a munkásosztály és a dolgozók hatalmi szervének osztályértelmezését, valamint a szocialista demokráciának mint a munkásosztály, a dolgozók demokráciájának funkcióját. Ezen a téren is politikai küzdelemre, differenciálódási folyamatra és sok káderváltozásra volt szükség. Leszögezhetjük, hogy ma az állami és hatalmi

[12] A Forradalmi Szakszervezeti Mozgalom az egységes csehszlovákiai szakszervezeti mozgalom elnevezése, amely a népi demokratikus forradalom folyamatában jött létre.

szervek, a szövetségi és nemzeti kormányok, a képviseleti testületek és a nemzeti bizottságok egész rendszere, alapjában teljesítik jelentős feladatukat, ennek ellenére tudjuk, hogy úgy mint más szakaszon, a munka tökéletesítésének folyamata nincs és nem is lehet befejezett.

A politikai küzdelem összekapcsolódik a népgazdaság konszolidálása konkrét feladatainak megoldásával. A népgazdaság bomlása mély volt . . .

A párt nagy sikerét jelenti, hogy a politikai konszolidálással párhuzamosan a dolgozó munkások, parasztok, műszaki szakemberek, gazdasági dolgozók millióinak aktív segítségével sikerült felújítanunk gazdaságunk dinamikáját. Népünk életszínvonala nemhogy csökkent, hanem ellenkezőleg, fokozatosan emelkedik. Megszilárdult valutánk, megjavult a lakosság ellátása, megszilárdultak a szociális biztosítékok.

Ma hozzáláthatunk sok gazdasági és szociális probléma megoldásához, kongresszusunkon megtárgyalhatjuk gazdaságunk fejlődésének távlatait a legközelebbi öt évre. [. . .]

Nemzeteink szabad fejlődésének, államunk biztonságának és szocialista társadalmunk kibontakozásának biztosítása megkövetelte, hogy teljes mértékben felújítsuk baráti és szövetséges kapcsolatainkat a Szovjetunió Kommunista Pártjával, a szovjet néppel, a többi testvérpárttal és a szövetséges államokkal. Központi Bizottságunk következetes politikájával, valamint a szovjet elvtársak és a többi testvérpárt nagy megértésével, rövid idő alatt sikerült valamennyi területen felújítanunk testvéri, elvtársi kapcsolatainkat, folytatni a régi barátságot, az új helyzetben ezt a barátságot elmélyíteni s így pártunk felsorakozott a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom becsületes tagjai közé, államunk pedig a szocialista államok nagy családjába. Munkásosztályunk, parasztságunk, értelmiségünk és egész dolgozó népünk szívében és agyában ma már mélyen gyökereznek ezek a gondolatok. [. . .]

Az utolsó két év munkájának eredményeit jogosan nagyra értékelhetjük. Jól tudjuk azonban, milyen veszélyt jelent az önelégültség. Tudjuk, hogy sok problémát még nem oldottunk meg és sok új feladat áll előttünk. Mindig a kommunisták tulajdonsága volt, hogy bírálóan értékelték tevékenységüket, levonták a kötelező jellegű tanulságot az elért sikerekből és kudarcokból. Pártunk politikájának 1969 áprilisától elért eredményei arról tanúskodnak, hogy Csehszlovákia Kommunista Pártja felújította kapcsolatát a munkásosztállyal, amely ma és a jövőben is az uralkodó osztály a szövetkezeti parasztsággal és az értelmiség szocialista módon gondolkozó többségével. Ez az életadó kapcsolat, melyet védelmezünk, céltudatosan fejlesztünk, pártunk alkotó energiájának alapforrása a mai és távlati feladatok megoldása során. E szövetség állandó szilárdítása, társadalmunk osztály- és szociális csoportjai érdekeinek egyesítése a munkásosztály forradalmi ideológiája alapján lesz jövőbeni fejlődésünk jellemvonása.

Az a bonyolult, nehéz időszak, melyen pártunk XIII. kongresszusa óta ment keresztül, megmutatta, milyen nagy jelentőségűek az elvhű, bátor, osztály- és internacionalista szempontból fejlett kommunisták. A jobboldali opportunizmus, a szovjetellenesség és a nacionalizmus elleni harcban kiállt próba megerősítette, hogy a pártnak elegendő megbízható és tapasztalt kádere van, ami annak biztosítéka, hogy valóban a lenini úton haladunk előre. Ma pártunk XIV. kongresszusa harci egységben, a mun-

kásosztály és a dolgozók bizalmát és támogatását élvezve zárja le a XIII. kongresszus óta eltelt rendkívül nehéz, bonyolult éveket. A Szovjetunióval és a többi baráti szocialista országgal fenntartott szilárd szövetségben és barátságban, a válság okaiból és lefolyásából tanulva és a marxista–leninista eszméknek a szocialista Csehszlovákiában aratott győzelme feletti büszkeséggel zárjuk le ezt az időszakot. [...]

A KONGRESSZUS HATÁROZATA

[...] 1. A szocialista társadalom további fejlesztésében elvi jelentősége van a népgazdaság dinamikus és arányos fejlesztésének.

A párt gazdaságpolitikájának kialakításában az elért gazdasági színvonal, a források és lehetőségek reális értékeléséből indul ki, tekintetbe veszi a jelenlegi szakasz sajátosságait is, amelyek szembetűnőbben befolyásolják a társadalom további gazdasági fejlődését és új, igényesebb követelményeket támasztanak a párt, az állam és a gazdasági szervek irányító munkájának színvonalával szemben. Az extenzív források kimerítettsége megköveteli, hogy a termelés további fejlesztése teljes mértékben a munkatermelékenység fokozódására, a termelés anyagi és energetikai igényességének fejlődésében és az állóalapok felhasználásában elérendő szembetűnő fordulatra épüljön. A gazdaság intenzív fejlesztésére való áttérés megköveteli, hogy teljes mértékben használjuk fel az előretörő tudományos-technikai forradalom, a korszerű irányítási módszerek, a nemzetközi szocialista integráció fejlettebb formáinak vívmányait. A tudományos-technikai haladás és a szocializmus elkerülhetetlen kapcsolata, amelyet az SZKP XXIV. kongresszusa fogalmazott meg, számunkra is a szocialista társadalom továbbfejlesztésének egyetlen lehetősége.

A kongresszus úgy határoz, hogy gazdaságunk további fejlődésének stratégiai irányvonala, a párt gazdaságpolitikájának fő tartalma a népgazdaságfejlesztés hatékonyságának az intenzív növekedési tényezők teljes érvényesülésére épülő következetes és általános fokozása legyen. [...]

2. A kongresszus az ötéves terv fő céljának tekinti, hogy a szocialista életmód fejlesztésével összhangban nagyobb mértékben biztosítsuk a lakosság anyagi és kulturális szükségleteinek fokozottabb kielégítését és a lakosság létbiztonságának további szilárdítását a társadalmi termelés tartós fejlesztése és hatékonyságának fokozása alapján.

Az életszínvonal további emelését úgy kell irányítani, hogy az anyagi szükségletek maximális kielégítésével egyidejűleg nyomatékosan kiemeljük az életszínvonal összes komponenseinek kiegyensúlyozottságát, beleértve az élet- és munkakörülmények állandó javítását, súlyt helyezzünk a szociális biztonság szilárdítására, az erkölcsi ösztönzők és a társadalomban, az emberek életében és kölcsönös viszonyában a szocialista életmódot erősítő elemek fejlesztésére.

A kongresszus az életszínvonal emelése fő irányainak és útjainak a következőket tartja:

– tovább kell növelni a lakosság reáljövedelmét és a személyi fogyasztást. A közszükségleti cikkek termelésének szerkezetét a lakosság keresletének fejlődésével össz-

hangban kell fejleszteni, meg kell gyorsítani főként az iparcikkek és a tartós közszükségleti cikkek eladásának növekedését. A kereskedelemtől és a termeléstől meg kell követelni az ellátás és az áruválaszték folyamatosságának és rugalmasságának lényeges megjavítását. Lényegesen növelni kell a közszolgáltatások terjedelmét és minőségét, ki kell küszöbölni a közszolgáltatásokban mutatkozó nagy fogyatékosságokat;

– erősíteni kell a díjazás szocialista alapelvét, főként a végzett munka és a kereset közötti függőséget, határozottan érvényesíteni kell a „mindenkinek munkája szerint" szocialista alapelvet, jobban kell értékelni a becsülettel és szakértelemmel végzett munkát, ugyanakkor szigorúbban kell üldözni a rossz, nem minőségi munkát. Ennek az elvnek megfelelően kell előkészíteni a bérrendszerek átalakítását;

– tovább kell szilárdítani az emberek szociális biztonságát: biztosítani kell a kiskereskedelmi árak általános szintjének szilárdságát, és feltételeket kell teremteni arra, hogy a munkafolyamatban részt venni nem tudó személyek életszínvonala a nemzeti jövedelem növekedésének megfelelően emelkedjék. Meg kell kezdeni egy szociális program kidolgozását és megvalósítását. Ebben első helyre kell állítani a népszaporulat javulására, a gyermekes családok és a fiatal házasok támogatásának fokozására teendő intézkedéseket. Tökéletesíteni kell a járadékbiztosítási rendszert. Elsősorban a régi nyugdíjasok problémáit kell megoldani, mert a módosítások szükségessége e téren a legégetőbb; [...]

4. A kongresszus feladatul tűzi ki a tudományos-technikai haladás ütemének meggyorsítását. A tudományos-technikai haladás a szocialista gazdaság fellendítésének döntő mozgatóerejévé válik. Ugyanakkor az első helyre állítja a tudomány és a kutatás eredményeinek gyorsabb gyakorlati érvényesítését, a termelési programok céltudatos cserélését, a termelés és a termékek műszaki színvonalának és használati értékének emelését. A tudományos kutatómunkát a döntő népgazdaságfejlesztési programokra való határozottabb összpontosítása mellett a társadalmi gyakorlat szükségleteire és a KGST-országokkal való következetesebb koordinációra kell irányítani. A tudományos-technikai fejlődés eredményeinek megvalósítása legyen a népgazdasági tervek és az egész irányítási tevékenység, a dolgozók feladatai teljesítésének tengelye.

5. A műszaki fejlődés meggyorsítását egybe kell kötni az arányosság erősítésével és elsősorban ipari szerkezeti változások gyorsabb érvényesítésével. A következő öt évben le kell küzdenünk főként a fűtőanyag, az energiabázis lemaradását, és szembetűnően meg kell gyorsítanunk a vegyiparnak mint a népgazdaság kemizálási alapjának fejlődési ütemét. A szerkezeti átalakulások döntő részét a gépiparban kell megvalósítani, komplex módon és idejében előkészített intézkedések alapján, szembetűnően meg kell gyorsítani a progresszív termelési ágazatok technikájának fejlesztését a távlatot nem nyújtó termelési ágak és termékek egyidejű korlátozása mellett. [...]

7. [...] A mezőgazdaság további fejlődése a népgazdaság arányos és hatékony fejlődésének elengedhetetlen feltétele. A mezőgazdaság fő feladata az alapvető élelmiszerfogyasztás többletének fedezése. A döntő láncszem a növénytermesztés fejlesztése, a vetésterületek hatékony kihasználása és bővítése, a szemes termények hozamainak növelése, valamint a gabonaalap ésszerű felhasználása. A párt mezőgazdasági politikája következetesen a termelési eszközök, főként a földalap, a műtrágya, a takarmány-

növények és a technika intenzívebb felhasználására irányul. Ennek érdekében emelni kell az irányító és tervező munka színvonalát, gyorsan be kell vezetni az ipari módszereket s a tudományos-technikai haladás ismereteit a gyakorlatba.

A mezőgazdasági termelés további növekedésének fontos feltétele anyagi-műszaki bázisának szilárdulása. Lényegesen növekednie kell a többi ágazatok, főként a gépipar és a vegyipar részarányának a mezőgazdasági termelés fejlődéséhez elengedhetetlenül szükséges termékek és szolgáltatások biztosítására.

A szocialista mezőgazdaság fejlődésének új szakaszába lép. A termelőerők további hatalmas arányú fejlődése, főként a nagyüzemi termelési technológia és technika hatékony érvényesítése megköveteli a növénytermesztés és állattenyésztés határozott céltudatos koncentrációját és specializálását. Ennek alapvető feltétele főként a mezőgazdasági vállalatok közötti kooperációs kapcsolatok kialakítása és elmélyítése a gazdasági előnyösség és önkéntesség alapján, a társadalmi érdekek tiszteletben tartása mellett. Erre kell irányítani az állam beruházási, szubvenciós, intervenciós és adópolitikáját.

A kongresszus annak a meggyőződésének ad kifejezést, hogy a szocialista mezőgazdasági nagyüzemi termelés további fejlődése az ipari és mezőgazdasági dolgozók szakképzettsége közötti különbségek kiegyenlítését eredményezi, fokozza a mezőgazdasági munka vonzerejét a fiatalok körében és tovább erősíti a munkásosztály és a szövetkezeti parasztság szövetségét.

8. A kongresszus kiemeli annak elengedhetetlen fontosságát, hogy szembetűnően emelkedjék a beruházás előkészítése és megvalósítása során tervezésének és irányításának színvonala. A legközelebbi években el kell érnünk a befejezetlen építkezések számának csökkenését és a beruházás hatékonyságának fokozódását, főként a kapacitások gyorsabb üzembe helyezésével és az építési költségek csökkentésével. [...]

10. [...] A kongresszus központi kérdésnek tartja a tervezés, főként a vállalati tervezés tökéletesítését, komplex jellegének növelését a kulcsfontosságú népgazdasági feladatok megoldásában úgy, hogy a jelenlegi gazdasági és társadalomtudományi ismeretek, a modern számítástechnika és az irányítástudományi ismeretek felhasználására támaszkodjék. A lehető legjobb összhangba kell hozni az ágazati és térbeli tervezést. A terv szerepének erősítése és céljainak támogatása mellett aktívabban és hatékonyabban kell felhasználniuk az összes gazdasági ösztönzőket a tartalékok mozgósítására és az anyagi érdekeltség támogatására irányuló törekvésben.

Magasabb színvonalra kell emelni a vállalaton belüli irányítást is, amelynek jobban kell támaszkodnia a gazdasági kalkulációkra és a műszaki gazdasági normák széles körű érvényesítésére.

Az irányítás struktúrájában a demokratikus centralizmus alapelveinek érvényesítéséből kell következetesen kiindulnunk, rendeznünk kell a vállalatok helyzetét, a termelés koncentrációjával és kombinálásával összefüggésben célszerűen ki kell jelölni az irányítás közbülső láncszemének funkcióit, valamint a központi irányító szervek feladatait és felelősségét is. Rendszeresen tökéletesíteni kell az irányítás szerkezetét és mechanizmusát, korlátozni kell az irányító és adminisztratív apparátus fölösleges köztes láncszemeit, javítani kell munkájának színvonalát és hatékonyságát. [...]

III.

1. A párt politikája a mai társadalom leghaladóbb osztályának – a munkásosztálynak alapvető érdekeit fejezi ki. A munkásosztály a parasztsággal és értelmiséggel szövetkezve teljesíti a kapitalizmusból a kommunizmusba való társadalmi fejlődés vezető erejének történelmi küldetését.

A párt minden erejét arra fordítja, hogy megszilárdítsa a munkásosztály vezető szerepét, amely a szocialista társadalom fejlődéséért folytatott harc fő ereje. Arra törekszik, hogy növekedjen osztály- és politikai öntudata, műveltsége és emelkedjék kulturális színvonala.

Jövőbeni fejlődésünk egyre jelentősebb jellemvonása lesz a munkásosztály, a szövetkezeti parasztság, a szocialista értelmiség és a dolgozók többi rétegeinek egymáshoz közelítése, a város és a falu, a szellemi és a fizikai munka közti különbség áthidalása, valamint a nép egységének megszilárdítása a marxista–leninista ideológia alapján.

2. Pártunk a nemzeteink közti kapcsolatokban és a Csehszlovákiában élő nemzetiségek helyzetének kérdésében a nemzetiségi politika lenini értelmezéséből indul ki.

A csehszlovák föderáció kialakításával betetőződött a párt azon törekvése, hogy az egyenjogúság alapján államjogilag rendezzük a cseh és a szlovák nemzet kapcsolatát. A csehszlovák föderáció keletkezése óta bevált, s a csehszlovákiai nemzetek és nemzetiségek testvéri együttélésének szilárd osztály- és internacionalista alapját alkotja. [...]

3. A munkásosztály és a többi dolgozó alapvető osztály-, nemzeti és internacionalista érdekei egységének kifejezője és Csehszlovákiában a szocialista demokrácia alapja a Nemzeti Front, élén Csehszlovákia Kommunista Pártjával. A Nemzeti Front csehszlovákiai viszonylatban a munkásosztály, a parasztság és a dolgozó értelmiség, két nemzetünk és az összes nemzetiség szövetsége lenini politikájának kifejezője.

A Nemzeti Front és a benne egyesült szervezetek alapvető feladata, hogy nagymértékben biztosítsák a dolgozók részvételét a politikai, állami, gazdasági és kulturális életben, az egész társadalom fejlődésének irányításában. Közös feladatuk, hogy megnyerjék tagjaikat a párt politikájának, fejlesszék az emberek közötti szocialista kapcsolatokat, mint szervezők és nevelők odahassanak, hogy növekedjen a polgárok öntudatos munka- és társadalmi aktivitása, hogy tudatukban egyre erősödjön a szeretet a szocialista haza iránt, az őszinte barátság a Szovjetunió és a testvéri szocialista országok iránt és a szolidaritás mindazokkal, akik a szabadságért, a békéért és a társadalmi haladásért küzdenek az egész világon. [...]

4. Szocialista államunk a munkásosztály és a többi dolgozó hatalmának eszköze. A kongresszus különösen fontosnak tartja, hogy a következő időszakban társadalmunk további sokoldalú fejlődése érdekében megszilárduljon osztálypolitikai alapja és megszilárduljon összes funkciója.

A szövetségi rendezés viszonyai között ma elsősorban az a fontos, hogy a szövetségi szervek teljes mértékben érvényesítsék egyesítő szerepüket a törvényhozó, végrehajtó és ellenőrző területen, és a nemzeti bizottságokkal együtt alkotóan oldják meg a társadalom fejlődésének feladatait az egész nép érdekében.

A párt törekvésének fő tartalma a szocialista állam megszilárdítása, a nép részvételének bővítése és elmélyítése az állam irányításában és a közigazgatásban. A képviseleti testületek és képviselőik kötelessége, hogy szoros kapcsolatot tartsanak az állampolgárokkal, együttműködjenek a Nemzeti Front szervezeteivel, a munkakollektívákkal a helyi és össztársadalmi kérdések megoldásában.

A szocialista demokrácia további fejlesztésében egyre jelentősebb szerepük van a nemzeti bizottságoknak mint az államhatalom és igazgatás helyi szerveinek, melyeknek a polgárokkal való közvetlen kapcsolatuk folytán megvannak a feltételeik ahhoz, hogy bekapcsolják őket a társadalom irányításába. A nemzeti bizottságok alapvető feladata, hogy határozottabban vegyenek részt az össztársadalmi ügyek megoldásában, a polgárok szükségleteinek kielégítésében, elsősorban a lakás, a jó minőségű közszolgáltatások biztosításában, a közlekedésben, az ellátásban és a mezőgazdaság fejlesztéséhez szükséges feltételek kialakításában. Nagyobb hatást kell gyakorolni az egészségügyi gondoskodás, a művelődés, az iskolaügy, a polgárok kulturális életének fejlesztésére, törődniük kell a nyugdíjasok élet- és társadalmi körülményeinek megjavításával, határozottan védeni kell a közrendet, a polgárok össztársadalmi érdekeit és jogait.

Ezzel párhuzamosan egyre inkább előtérbe kerül a nemzeti bizottságok politikainevelő feladata, mindennapi törekvésük arra, hogy elmélyüljön a polgárok szocialista öntudata és együttélése. [...]

7. Pártunk figyelmének központjában kell hogy álljon az ideológiai munka fejlesztése, a dolgozók politikai-erkölcsi fejlettségének fokozása, szocialista profiljuk kialakítása.

A szocialista ember hatékony nevelése megköveteli, hogy a szocialista társadalom minden része, elsősorban az ideológiai front egységes hatást gyakoroljon. Jelentős feladata van az iskolaügynek, a tudománynak, a kultúrának, a tömegtájékoztatási eszközöknek, valamint azoknak a szervezeteknek és társaságoknak, melyeknek közvetlen feladata a dolgozók körében kifejtett oktató és nevelőmunka fejlesztése.

Csehszlovákia Kommunista Pártjának XIV. kongresszusa.
Nakladatel'stvo Pravda, Bratislava 1971. 21–37., 239–255. old.

[39]

A LENGYEL EGYESÜLT MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK BESZÁMOLÓJA AZ V. ÉS VI. KONGRESSZUS KÖZÖTT ELTELT IDŐSZAKRÓL[1]

(1971. DECEMBER 4.)

(Részletek)

I. TÁRSADALOM- ÉS GAZDASÁGPOLITIKA

4. KÍSÉRLETEK AZ IRÁNYÍTÁSI ÉS IGAZGATÁSI RENDSZER MEGVÁLTOZTATÁSÁRA

Az V. kongresszus helyes feladatokat tűzött ki: ki kell dolgozni és meg kell valósítani a soron következő években népgazdaságunk olyan komplex és egységes gazdasági rendszerét, amely elősegítheti az alkotó ember aktivitását, kezdeményezőkészségét, és lehetőségeket nyújt arra, hogy a tudomány és technika eredményeit mielőbb meghonosítsuk a gyakorlatban. [...]

Megállapítható, hogy a tervezési és irányítási rendszer továbbfejlesztésével kapcsolatos több vállalkozás kudarca az alábbi tényezőknek tudható be:

a) A gazdaságirányítási rendszerben bevezetett reformok nem kapcsolódtak a társadalmi és gazdasági fejlődés céljaihoz. A gazdálkodási rendszer reformjai – helyesen – a gazdaságfejlesztés intenzív módszereinek széles körű alkalmazására irányultak. Ugyanakkor azonban figyelmen kívül hagyták a bérek és a személyi fogyasztás növelésének szerepét. Az, hogy a gazdálkodási rendszerrel kapcsolatos reformok nem kapcsolódtak a szocialista társadalom céljaihoz, a legvilágosabban az anyagi érdekeltségi rendszer szerkezeténél figyelhető meg. E rendszer nem tárta fel egy nagyobb

[1] 1971. december 4–8. között ülésezett a LEMP VI. kongresszusa. A hatvanas évek végén Lengyelország fejlődésében súlyos gazdasági és politikai problémák jelentkeztek, s ezek 1970 decemberében politikai válságot idéztek elő. A párt Központi Bizottságának 1970. december 20-i plénuma leváltotta Władysław Gomułkát, és a KB első titkárává Edward Giereket választotta. 1971 elején a párt és a kormány számos fontos határozatot hozott a problémák megoldására. A VI. kongresszus áttekintette az V. kongresszus (1968. november 11–16.) óta eltelt időszak fejlődését, elemezte a társadalmi konfliktusok okait, és meghatározta az ország további fejlődésének fő irányát. A Központi Bizottság beszámolóját Edward Gierek tartotta. – Edward *Gierek* (1913) – tízéves korától 1948-ig Franciaországban és Belgiumban élt. 1931-ben a Francia, majd 1937-ben a Belga Kommunista Párt tagja volt. A második világháború idején részt vett a belga ellenállási mozgalomban. 1948-tól a LEMP KB-ban dolgozott. 1951 és 1970 között a katowicei vajdasági pártbizottság első titkára volt, 1954-től KB-tag, 1956-tól PB-tag. 1970 decemberében a KB első titkárává választották.

arányú béremelés távlatát, sőt a bérek befagyasztásához vezetett. A dolgozók egyéni besorolásából és már kialakult helyzetéből eredő alapbér szerepének és jelentőségének csökkenése korlátozta a további előmenetel távlatait és lehetőségét, gyengítette a szakképzettség növelésére, a jobb és termelékenyebb munkára serkentő indítékok erejét.

b) Kialakult az a helytelen módszer, hogy a KB plénumain csak részmegoldások kerültek szóba. Minthogy komplex reformkoncepciót még csak általános vonásokban sem vázoltak fel, a megoldások ellentmondásosak, egymástól függetlenek voltak. A KB ülésein lényegében azonos kérdésekben másodszor is születtek határozatok és döntések, anélkül hogy az előző határozatok végrehajtását ellenőrizték volna; ez a határozatok szaporodásához, végső soron pedig devalválódásukhoz vezetett.

c) Az irányítási rendszer reformjait túlságosan kapkodva és sietve vezették be. A különböző elképzelések kidolgozásánál és bevezetésénél mutatkozó indokolatlan kapkodás és idegesség következtében a koncepció gyakran változott, hiányzott a következetesség, sőt hibás megoldások is születtek.

d) Nem jelölték meg világosan a gazdaságirányítási rendszer továbbfejlesztésének fő láncszemeit. Emiatt az erőfeszítések gyakran elaprózódtak, és a figyelem nemegyszer másodrendű, kevésbé lényeges ügyekre terelődött, miközben rendkívül jelentős kérdések egész csoportja – a központi tervezés szerepe és funkciója, a vállalati önállóság mértéke és a káderpolitikai elvek – háttérbe szorult.

Nem használták föl megfelelően, egyebek között, azoknak a gazdasági kísérleteknek a pozitív tapasztalatait és eredményeit, amelyeket a nagy iparszervezetek működési mechanizmusával kapcsolatban több tröszt komplex módon folytatott.

e) Fennmaradtak a tervezésnek és az eszközök limitálásának hagyományos módszerei, ugyanakkor kísérletek történtek arra, hogy a gazdasági mechanizmus területén szélesebb körben is bevezessék a gazdasági szabályozókat. Ez a tény különböző ellentmondások forrásává vált.

f) Nem koordinálták az irányítási rendszer reformjával kapcsolatos munkálatokat, és nem állapították meg kormányszinten a reform végrehajtásáért való felelősséget. Ebben az ügyben valamennyi kérdésről, még részletkérdésekről is a pártvezetés egyes tagjai tárgyaltak és döntöttek; a bíráló vita lehetőségei – még kormányszinten is – teljes mértékben korlátok közé szorultak. Ez az irányítási módszer a központi kormányszervek passzivitásához vezetett, megbénította a tárcák és a trösztök kezdeményezéseit.

5. A PÁRT TÁRSADALOM- ÉS GAZDASÁGPOLITIKÁJA 1970 DECEMBERE UTÁN

A pártvezetőség és a kormány a Központi Bizottság 7. és 8. plénuma[2] után sokoldalú erőfeszítéseket tett a politikai válság leküzdésére, a fennálló súlyos gazdasági gondok felszámolására vagy csökkentésére. [. . .]

A Központi Bizottság 7. és 8. plénuma határozataival elindított politika követke-

[2] A KB 7. plénuma 1970. december 20-án, 8. plénuma 1971. február 5–6-án ülésezett.

zetes végrehajtása jegyében elvégeztük az 1971-es évre szóló népgazdasági terv és állami költségvetés szükséges korrekcióját.

A népgazdasági tervben eszközölt módosítások az alábbi céllal történtek:

– a hazai ipar piaci termelési feladatainak növelése,

– a fogyasztási célokat szolgáló importterv – ezen belül különösen a hús, a zsír, továbbá a kakaó, kávé, citrom és narancs, valamint a keresett könnyűipari termékek importterve – jelentős növelése,

– az export növelése,

– a könnyű- és élelmiszeripar által felhasznált nyersanyagok importjának növelése,

– a beruházások szerkezetén belül a szociális igények, továbbá a fogyasztási cikkeket gyártó iparágak fejlődésének fokozott előtérbe állítása,

– a lakásépítésre szánt eszközök növelése. [...] A két plénum a lakosság életkörülményeinek megjavítására, a reálbérek növelésére és a piaci egyensúly biztosítására vonatkozó határozatainak végrehajtásával egyidejűleg a Politikai Bizottság és a kormány erőfeszítéseit a gazdaságfejlesztés jó ütemének fenntartására és a jövőre vonatkozó gazdaságfejlesztési koncepció kidolgozására összpontosította. [...]

Országunk további fejlődése és a dolgozók jólétének növekedése azonban nemcsak a helyes koncepció kidolgozásától függ, hanem a tervezési és irányítási módszerek helyességétől és korszerűségétől is. Ezért a Politikai Bizottság ez év elején párt- és kormánybizottságot alakított a tervezési és irányítási rendszer korszerűsítési irányzatainak kidolgozására. [...]

Az idei kedvező helyzet nem leplezheti azt a tényt, hogy népgazdaságunkban még mindig fellelhetők feszültségek és aránytalanságok. Kulcsfontosságú kérdés e feszültségek elhárítása vagy maximális csökkentése és e célból olyan komplex politikai-gazdasági és szervezeti eszköztár összpontosítása, amely lehetőséget nyújt arra, hogy e nehéz és ugyanakkor rövid időszak alatt elért eredményeket tartósítsuk, megalapozzuk és gyarapítsuk, tovább fejlesszük és tökéletesítsük a szervezési és irányítási rendszert, és olyan gazdaságpolitikát alakítsunk ki, amely megfelel a szocializmus építése magasabb szakaszának, megfelel mindazoknak a lehetőségeknek és követelményeknek, melyeket a tudományos-technikai forradalom hoz felszínre.

II. A PÁRT TEVÉKENYSÉGE AZ ÁLLAM MEGSZILÁRDÍTÁSA, A SZOCIALISTA DEMOKRÁCIA, AZ OKTATÁSÜGY, A TUDOMÁNY ÉS A KULTÚRA FEJLESZTÉSE TERÉN

Az V. kongresszus határozatai megszabták a párt feladatait a népi állam és az állam társadalmi tekintélyének további megerősítésére, a szocialista demokrácia mechanizmusainak javítására, a szejm és a tanácsok szerepének növelésére, a munkásosztálynak és a dolgozó tömegeknek a politikai és a társadalmi életben, valamint a népgazdaság irányításában betöltött közvetlen szerepe növelésére.

E feladatok megoldásán különösen sokat fáradozott pártunk 1971-ben a Központi Bizottság 7. plénuma után. A KB 8. plénuma elemezte a decemberi eseményeket, és levonta a tanulságokat a pártpolitika valamennyi területe számára; bíráló elemzés

tárgyává tette az állami és államigazgatási szervek, az önkormányzati szervek, a szakszervezetek és más társadalmi szervezetek tevékenységében mutatkozó lényeges fogyatékosságokat. Az elemzés alapján a Központi Bizottság sokoldalú erőfeszítéseket tett az államigazgatás megjavítása és a szocialista demokrácia megszilárdítása végett.

A Politikai Bizottság kezdeményezésére központi szinten, majd alsóbb szinten is intézkedések történtek annak érdekében, hogy a pártszervek vezető szerepe magasabb szintre emelkedjék az államhatalmi szervek tekintetében. A pártnak a szocialista államban betöltött szerepére vonatkozó lenini elvek szellemében a pártszervek tevékenységében megszüntették azt a gyakorlatot, hogy a pártszervek az állami és államigazgatási szervek munkáját végezzék.

A pártszervek figyelme elsősorban az állami politika fő irányelveinek meghatározására és végrehajtásuk biztosítására irányult, ezt megfelelő személyi döntésekkel és széles körű politikai tömegmunkával támasztottuk alá. Ennek eredményeképpen megjavult az állami szervek szervező és érdemi munkája, az államhatalmi szervekben növekedett a társadalmi és gazdasági kérdések megoldásáért érzett testületi és egyéni felelősség. Központi szinten nőtt a kormánynak mint testületnek az aktivitása és önállósága. Sikerült haladást elérni az államhatalom helyi szerveinek munkájában is. Az államhatalmi szervek a korábbinál gyakrabban használták fel a döntések minél sokoldalúbb előkészítéséhez szükséges tudományos és szakmai véleményeket.

A párt legjobb tapasztalatait figyelembe véve a Központi Bizottság, és egyre nagyobb mértékben a helyi pártszervek is arra törekedtek, hogy megerősítsék a néphatalom és a társadalom közötti rendszeres kapcsolatot.

Országunk politikai helyzetét 1971-ben az, a szocialista államrend fejlődése szempontjából rendkívül fontos vonás jellemezte, hogy a munkások, a parasztok és az értelmiségiek egyre aktívabban és sokoldalúbban kapcsolódtak be a politikai és a társadalmi életbe. Ez az aktivitás nagyobb követelményeket támaszt az államhatalmi szervekkel szemben, ugyanakkor alapul szolgál számukra a szocializmus építésére irányuló kollektív erőfeszítés megszervezéséhez. E társadalmi aktivitás középpontjában pártunk, a pártszervezetek és pártszervek állanak.

Államunk politikai rendszere a Lengyel Egyesült Munkáspárt, az Egyesült Parasztpárt és a Demokrata Párt szövetségére épül, arra a szövetségre, amelyben – akárcsak az ország életében – a munkásosztály marxista–leninista pártja tölti be a vezető szerepet.

A társadalmi osztályok és rétegek alapvető céljainak és érdekeinek azonossága, az antagonisztikus ellentmondások társadalmi és gazdasági forrásainak kiküszöbölése, a szocialista építés programjának és pártunk vezető szerepének a szövetséges pártok által történt elismerése tartós ideológiai-politikai alapokat teremt e szövetség és rajta keresztül a Nemzeti Egységfront megszilárdításához. [...]

A LEMP V. kongresszusának határozata helyesen szabja meg a szakszervezetek feladatait. A szakszervezetek akcióprogramjának végrehajtása azonban nem felelt meg teljes mértékben annak, amit a munkásosztály elvárt a szakszervezeti mozgalomtól.

A pártszervek – beleértve a központi szerveket is – nem mindig nyújtottak megfelelő támogatást a szakszervezeteknek ahhoz, hogy helyesen hajtsák végre feladataikat és funkcióikat; a szakszervezeteket a gyakorlatban a párt tömegpolitikája egyoldalú

közvetítőjének tekintették, nem értékelték eléggé a párttag és párton kívüli szakszervezeti funkcionáriusoknak a helyes társadalom- és gazdaságpolitika alakításában betöltött szerepét. Emiatt erősen meggyengült a szakszervezeti mozgalom vezetősége és üzemi alapszervezetei közötti kapcsolat, bürokratikussá váltak a szakszervezeti munka módszerei.

A Szakszervezetek Központi Tanácsának 21. plénuma – levonva a tanulságokat a dolgozók véleményéből és a KB 7. plénuma határozataiból – ez év februárjában bíráló értékelést adott korábbi tevékenységéről, és a párt irányvonalának megfelelően hozzálátott a szakszervezetek átalakításához. A változások abban jutottak kifejezésre, hogy nőtt a munkások közvetlen részvétele a szakszervezetek vezető szervein belül, a szakszervezetek vezető szerveinek munkája kollektívabb lett, és közvetlenebbül kapcsolódott az üzemi dolgozók problémáihoz és igényeihez. [...]

Társadalmi, gazdasági és politikai életünk fejlődésének főbb területein fontos szerepet játszott és játszik továbbra is a munkásönkormányzat.[3] A vállalatok jelentős részénél az önkormányzat elősegítette az anyag- és eszközgazdálkodás rendezését, a gépek és a termelő berendezések jobb kihasználását, a hanyag gazdálkodás elleni küzdelem fokozását. A munkásönkormányzat a vállalatirányításban való részvételével, az üzemek legfontosabb kérdéseiről történő döntésben való részvételével erősítette az üzemi dolgozók társadalmi felelősségérzetét. [...]

A Központi Bizottság és a helyi pártszervek a beszámolási időszakban aktív és rendszeres tevékenységet fejtettek ki a falusi önkormányzat, a mezőgazdasági körök, a beszerzési és értékesítési szövetkezetek, a tejipari, kertészeti és takarékpénztár-szövetkezetek, továbbá a termelőszövetkezetek megszilárdítása érdekében; ezeket az önkormányzati szerveket a mezőgazdaság, a falusi haladás és kultúra továbbfejlődése fontos tényezőjének, a gazdák társas termelő együttműködése és a szocialista demokrácia fejlődése fontos fórumainak tekintik. [...]

A beszámolási időszakban megszilárdult a városi lakosok önkormányzata is. A pártszervezetek és pártszervek nagy figyelmet fordítottak erre az önkormányzatra. A körzeti lakóbizottságok segítségével, melyek számos városban a lakosok fő önkormányzati szervei, különösen 1971-ben nagy fejlődésnek indult a lakótelepek rendezésére, zöldterületek, sportpályák, olvasótermek és klubok létesítésére, az idős emberekkel, gyermekekkel és a fiatalokkal való foglalkozásra irányuló tevékenység. [...]

A népgazdaság és a nemzeti kultúra időszerű és távlati igényei (mindenekelőtt pedig az az igény, hogy az oktatásügy alkalmazkodjék a tudományos-technikai forradalom követelményeihez, és ennek megfelelően váljék általánossá a középfokú oktatás), a változó demográfiai viszonyok, továbbá az oktatási rendszer fogyatékosságainak és gyengeségeinek elemzése napirendre tűzték azt a követelményt, hogy további lényeges átalakulásra kerüljön sor a közoktatás modelljében, és következetesen fejlesszük tovább az iskolák munkáját. [...]

[3] A munkásönkormányzat bevezetésének gondolatát a LEMP KB 8. plénuma (1956. október 19–21.) vetette fel és a szejm (parlament) 1958. december 20-án iktatta törvénybe. A választott munkástanácsokból és a társadalmi szervek képviselőiből álló munkásönkormányzat véleményezi a vállalat terveit, ellenőrzi gazdasági tevékenységét, közreműködik a vállalati munka javításában, döntéseket hoz a szociális létesítményekről és intézkedésekről, ellenőrzi a vállalati jövedelemelosztást.

A beszámolási időszakban erőfeszítések történtek annak érdekében, hogy fellendüljön a marxista–leninista társadalomtudományok fejlődése.

A párt gyengesége volt, hogy hosszabb időn keresztül kompromisszumos álláspontra helyezkedett a revizionizmust és az ideológiában jelentkező más burzsoá tendenciákat illetően. Ennek káros hatása érvényesült a későbbiekben, amikor a revizionista erők támadásba lendültek a párt és a párt ideológiai, valamint szervezeti alapjai ellen. E támadást a párt visszaverte.

A társadalomtudományok területén kialakult politikai és ideológiai helyzet a szocialista társadalom és állam fejlődésének fontos tényezője. A KB 7. plénuma után a leninizmus elveinek a párt politikájában való dinamikus és következetes érvényesítése jelentősen korlátozta a revizionista nézetek terjesztésének lehetőségeit. Jobb feltételek alakultak ki a társadalomtudományok gyengeségeinek kiküszöbölésére is: a különböző társadalmi rendszerek közötti éles ideológiai harc közepette a szocializmus lengyelországi építése szempontjából közvetlen kihatású kérdéseket vetettünk fel és oldottunk meg. [...]

A Központi Bizottság 8. plénumának határozatai alapul szolgáltak arra, hogy a párt jelentősen növelje a művészi körökre gyakorolt hatását, és hatékonyabb legyen a lengyel kultúra szocialista jellegéért folytatott harc. A művészeti alkotások értékelésének azok a kritériumai, melyeket jelenleg kulturális politikánkban alkalmazunk, tág lehetőségeket teremtenek a művészi kezdeményezések kibontakozására.

Aktív kulturális politikájával, a műszaki alkotótevékenység széles körű támogatásával a párt visszaverte azokat a próbálkozásokat, melyek helytelen politikai álláspontokat kívántak ismét érvényesíteni, vagy megpróbálták a művészi köröket a közelmúlttal kapcsolatos, lényegében meddő vitákba belevonni.

A párt szembeszállt a helytelen politikai nézetek terjesztésének tendenciáival és a művészeti tevékenység, a művészet értékelésével kapcsolatos primitív vulgarizálással egyaránt; abból az álláspontból indult ki, hogy az ilyen értékelés kritériuma csak a mű társadalmi és művészi értéke lehet. [...]

Trybuna Ludu, 1971. december 5.

[40]

A JUGOSZLÁV KOMMUNISTÁK SZÖVETSÉGE X. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA[1]

(1974. JÚNIUS 10.)

(Részletek)

II

1. A Jugoszláv Kommunisták Szövetsége X. kongresszusa kötelezi a JKSZ valamennyi tagját, szervezetét és vezetőségét, hogy a munkásosztály élén és más szervezett szocialista erőkkel együtt következetesen és határozottan harcoljon a szocialista önigazgatási[2], termelési, politikai és más társadalmi viszonyok fejlesztéséért, amelyekben megszűnik az osztálytársadalom, az ember leigázásának és elidegenedésének minden formája, s létrejön a termelők szabad társulásának társadalma, a felszabadult munka társadalma.

A kommunisták kötelessége, hogy szervezetten és kitartóan harcoljanak a szocialista önigazgatású Jugoszlávia – az egyenjogú nemzetek és nemzetiségek közössége – további fejlődéséért, ahol a munkásosztály mint a szocialista önigazgatás építésének alapvető hordozója és mozgatóereje mindinkább érvényre juttatja uralkodó és vezető szerepét a társadalmi újratermelésben és az egész társadalomban. Döntő alapja ez szocialista közösségünk és a munkásosztály egysége szüntelen erősítésének és megszilárdításának, valamint feltétele minden köztársaság és tartomány gazdasági és kulturális előrehaladásának, a nemzetek és nemzetiségek testvérisége és egysége erősítésének, hazánk integritása és függetlensége megőrzésének.

Az egység megszilárdításáért és a jugoszláv szocialista közösség önigazgatási alapokon való további építéséért vívott harcban a kommunistáknak erélyesen küzdeniük kell az összes olyan erő és irányzat ellen, amelyek szembeszállnak ezzel a fejlődéssel

[1] 1974. június 6–10. között tartották meg a JKSZ X. kongresszusát. A kongresszus elemezte a hetvenes évek elején lezajlott belpolitikai válságot, és meghatározta a válság felszámolásával kapcsolatos feladatokat. A hetvenes évek elején egyes köztársaságokban és magában a pártban is olyan mértékben megerősödött a nacionalizmus, hogy veszélyeztette Jugoszlávia egységét és a szocializmus addigi vívmányait. A kongresszus fontos feladata volt a pártegység és a párt vezető szerepének megszilárdítása.

[2] Jugoszláviában az ötvenes években decentralizálták a gazdaság irányítását, és bevezették az önigazgatási rendszert, amely széles körű önállóságot biztosított a vállalatoknak és a köztársaságoknak. A hatvanas években az önigazgatást kiterjesztették a kultúra és az egészségügy területére is. Az önigazgatás elve alapján a vállalatok és a köztársaságok döntenek az általuk megtermelt jövedelem felhasználásáról.

– az etatizmus[3] és a technokrata-bürokrata[4] konzervativizmus hordozói ellen, minden szinten és minden megnyilvánulási formájuk ellen, a nacionalizmus unitarista[5], szeparatista és minden más válfaja, a liberalizmus és álbaloldaliság, a politikai és szociális demagógia, valamint a partikularizmus[6] és lokalizmus[7] jelenségei ellen.

A munkásosztály történelmi szerepének és saját társadalmi felelősségének tudatában a JKSZ erélyesen szembeszáll azzal a gyakorlattal és azokkal a felfogásokkal, amelyeknek célja tagadni vagy csökkenteni a munkásosztály társadalmi szerepét, és olyan viszonyokat létrehozni, amelyek között a munkások el lennének idegenítve a saját munkájuk feltételeiről, eszközeiről és eredményeiről való döntéshozataltól, s ezáltal a gazdasági és társadalmi fejlődés összes kérdéseiről való döntéshozataltól.

2. A munkásosztály lényegét, forradalmi természetét a JKSZ az eszmei-politikai és gyakorlati harcban juttatja kifejezésre. Ez érvényesül magában az osztályban, az önigazgatási alapon társult munkában, az összes társadalmi-politikai és önigazgatási szervben. A JKSZ szervezetei és vezetőségei mindennapi eszmei harcának és politikájának középpontjában a munkások és más dolgozók munkájának és életének összes lényeges közvetlen és tartós kérdései kell hogy álljanak: a munkatermelékenység és a jövedelem növelése, s a társadalom gazdagabb anyagi alapjának megteremtése; a kizsákmányolás elemeinek és a régi bérviszonyok más maradványainak, valamint a munkások munkaeredményeitől való elidegenedésnek a megszüntetése, a foglalkoztatási és lakásproblémák hatékonyabb megoldása; az iskoláztatás elősegítése, és a gyermekekről való társadalmi gondoskodás: az általános technikai és egészségügyi kultúra és a testnevelés fejlesztése, a nyugdíjasok szociális és anyagi helyzetének javítása; a munkások anyagi és szociális biztonságának megszilárdítása, az összes társadalmi deformációk – spekuláció, megvesztegetés, korrupció, a társadalmi vagyon egyéni kisajátítása stb. – erélyes és hatékony kiküszöbölése, mert ezek veszélyeztetik az egész közösség szilárdságát és kiélezik a szociális problémákat.

A JKSZ-nek a termelő közösségekben, a községekben és a tágabb társadalmi-politikai közösségekben erélyesen szembe kell szállnia az összes technokrata-bürokrata és liberális erőkkel, mert ezek a forradalmi tevékenységet a társadalmi események peremére akarják szorítani. A JKSZ-t a „be nem avatkozás" jelszavával vitaklubbá, jelentősebb társadalmi és eszmei-politikai befolyással nem rendelkező szervezetté

[3] A JKSZ szóhasználatában az állam központosított hatalmának fenntartására és kiterjesztésére irányuló törekvés. A bírálat azok ellen irányul, akik Jugoszláviában a kialakult helyzethez képest az állam szerepének növelését követelik a gazdaság, a társadalmi élet, a kultúra és az ideológia terén.

[4] *Technokrácia* (görög): a vezető ipari, technikai, műszaki káderek, a vezető szakemberek uralma a társadalomban. A határozat itt olyan gazdasági és műszaki vezetőket bírál, akik a szakértelemre hivatkozva kizárják a dolgozókat a gazdasági és politikai döntések meghozatalából. Döntéseikben a társadalmi és politikai szempontok háttérbe szorulnak, a műszaki és a szűken értelmezett gazdasági érdekek kerülnek előtérbe, saját monopolisztikus helyzetük megszilárdítására törekszenek, és akadályozzák az önigazgatási rendszer fejlődését. A kialakult válságért jelentős mértékben őket tették felelőssé.

[5] *Unitarizmus* (latin): törekvés az egységre. Azoknak a bírálatáról van szó, akik az egységes szövetségi rendszeren belül csökkenteni kívánják a köztársaságok és tartományok önállóságát.

[6] *Partikularizmus* (latin): elkülönülésre, különválásra való törekvés; az állam valamely részének vagy részeinek minél nagyobb önállóságra, függetlenségre való törekvése.

[7] Helyi jellegű.

akarják átalakítani. Ezek az erők formálisan kiállnak a JKSZ politikája mellett, gyakorlati tevékenységükkel azonban ezzel ellentétesen működnek.

3. A JKSZ forradalmi szerepének eszmei-politikai és tudományos alapja a marxizmusban és leninizmusban, szocialista forradalmunk vívmányaiban, társadalmunk szocialista építésének vívmányaiban, a marxista gondolat jugoszláviai vívmányaiban, az alkotó marxi gondolatnak, valamint az egész világ munkásmozgalma harcának eredményeiben van.

A kommunisták akkor alkotják a munkásosztály élcsapatát, ha feltárják, eszmei-politikai szempontból megszervezik és irányítják az osztály objektíve létező szocialista forradalmiságát. A kommunistáknak „az elmélet terén a proletariátus többi tömegével szemben az az előnyük, hogy világosan látják a proletármozgalom feltételeit, menetét és általános eredményeit". (A Kommunista Párt Kiáltványa.)

Ez megköveteli, hogy a JKSZ munkásjellegét és társadalmi szerepének haladó mivoltát minden tettével, az egész önigazgatási és társadalmi gyakorlatra való döntő eszmei-politikai befolyásával igazolja. A JKSZ-nek képesnek kell lennie arra, hogy szocialista építésünk gyakorlatából és a társadalmi tudat fejlődéséből szüntelenül új tapasztalatokat és ismereteket szűrjön le, és ezekkel eszmei-politikai szempontból gazdagítsa és forradalmasítsa tagságát, belső életét és az egész társadalmat.

4. A JKSZ-nek és minden egyes kommunistának szüntelenül ösztönöznie kell a dolgozók és a polgárok, főleg pedig a szervezett szocialista erők alkotó munkáját és társadalmi felelősségét; állandóan harcolnia kell azért, hogy a munkások minél inkább urai legyenek munkájuk feltételeinek és gyümölcseinek; kezdeményeznie kell a szocialista önigazgatású demokratikus társadalmi élet megszervezését és fejlesztését, összhangban a JSZSZK alkotmányával. A JKSZ-nek eltökélten kezdeményeznie kell minél jobb feltételek biztosítását az ország sokoldalú anyagi és kulturális fejlődésére, a dolgozóknak és a polgároknak a demokratikus döntéshozatalba való minél nagyobb fokú bekapcsolódására, a szocialista erők egységes frontjának további erősítésére a munkásosztály konkrét és történelmi érdekeinek és céljainak, szocialista önigazgatású közösségünk összes dolgozói és alkotói érdekeinek megvalósításáért folyó harcban.

5. Hogy sikerrel betölthesse társadalmi szerepét, a JKSZ-nek erélyesen le kell küzdenie az eszmei-politikai deformációkat és ingadozásokat, megalkuvás nélkül le kell számolnia az opportunista magatartással és frakciós tevékenységgel saját soraiban és azon kívül, továbbá valamennyi konzervatív ideológiával és képviselőivel. Erélyesen szembe kell szállni a szavak és tettek közötti aránytalanság jelenségeivel, a formalizmussal és a politikai demagógiával, meg kell hiúsítani a karrierista és kétszínű magatartást, valamint a szocialistaellenes nézetekkel való ideológiai koegzisztencia irányzatait. [...]

III

1. A kongresszus rámutat arra a követelményre, hogy a JKSZ erélyesen kezdeményezze a szocialista önigazgatási termelési viszonyok egész rendszerének továbbfejlesztését, összhangban az új alkotmánnyal. Ilyen irányban hatékonyan és szervezetten kell tevékenykedniük szocialista önigazgatású közösségünk összes szubjektumának.

Úgyszintén erélyesen le kell küzdeni a régi társadalomnak, valamint a társadalmi újratermelésről való etatista és technokrata döntéshozatalnak a maradványait a munkásoknak a társult munkában való önigazgatási döntéshozatalával, a munka és az eszközök társításával és egybefűzésével, az önigazgatási megegyezéssel, a társadalmi megállapodással, a helyi közösségekben, az önigazgatási érdekközösségekben és a társadalmi-politikai közösségekben való döntéshozatallal.

A szocialista önigazgatási termelési viszonyok fejlődése, a munka és az eszközök önigazgatású társítása és egybefűzése az árutermelés mint a jelenlegi fejlődési szakasz objektív alapja törvényszerűségeinek befolyása közepette megy végbe. Okvetlenül ki kell használni és tovább kell fejleszteni az árutermelés pozitív hatásait: befolyását a munkatermelékenységre, az eszközök kihasználásának hatékonyságára, a termelési és beruházási orientáció megválasztására, a társadalmi újratermelési folyamatokra és a társult munkaszervezetek mint árutermelők ésszerű magatartására. Az önigazgatási viszonyok kiépítésével, a munka és az eszközök társításával és egybefűzésével, az önigazgatási megegyezéssel, a társadalmi megállapodással és tervezéssel feltételek jönnek létre arra, hogy az önigazgatási alapon társult munka úrrá váljon a piaci törvényszerűségeken és hogy a piaci folyamatokat megfelelő tudatos társadalmi irányítás szabályozza, miáltal csökken annak a lehetősége, hogy a véletlenek kedvezőtlenül befolyásolják a társadalmi-gazdasági fejlődést és viszonyokat.

A JKSZ-nek szembe kell szállnia azokkal a felfogásokkal és irányzatokkal, miszerint a piaci viszonyok kizárólag ösztönösen alakulnak ki, és működésük automatikusan megoldja a társadalmi-gazdasági problémákat. A JKSZ ugyanakkor szembe fog szállni azokkal a törekvésekkel is, hogy a szocialista árutermelés és piac tagadásának örve alatt a tervezést bürokrata-etatista viszonyokra alapozzák, s ezáltal veszélyeztessék a szocialista önigazgatás fejlődését.

A JKSZ, a JSZSZK alkotmányából kiindulva, harcolni fog az egységes jugoszláv piac további fejlesztéséért és hatékony működéséért. Soknemzetiségű szocialista közösségünkben e piac alapfeltétele az ország közös fejlesztési politikája. Ez egyik döntő feltétele a társult munka szervezetei fokozottabb egybefűződésének és társulásának, a munkamegosztás fejlesztésének, a termelőerők további fejlődésének és szocialista önigazgatási közösségük kohéziója erősödésének. A JKSZ egyszersmind szembeszáll mind a hegemonizmus összes formájával – és a próbálkozásokkal, amelyeknek célja a gazdaság egységének leple alatt a jugoszláv közösség fejlődése centralista, unitarista koncepciójának kikényszerítése –, mind a gazdasági autarchizmus[8] és partikularizmus valamennyi jelenségével és irányzatával. [...]

11. A JKSZ harcolni fog az önigazgatási társadalmi-gazdasági viszonyok következetesebb fejlesztéséért a társadalmi tevékenységekben (az oktatásban, a kultúrában, a tudományban, az egészségügyben és szociális téren), valamint azért, hogy e tevékenységek beépüljenek az önigazgatási alapon társult munka egységes rendszerébe[9].

[8] *Autarchia* vagy *autokrácia* (görög): korlátlan hatalom. Itt olyan tendenciák bírálatáról van szó, amelyek az egyéni és a csoportérdekeket az egész társadalomra rá akarják kényszeríteni.

[9] A „társult munka" kifejezés a dolgozóknak a társadalmi tulajdonban levő és az önigazgatás elve alapján irányított termelési eszközökhöz, valamint egymáshoz való viszonyát jelöli (szűkebb munkáskollektívákban és társadalmi méretekben egyaránt).

Ezzel összhangban okvetlenül gyorsan kell túlhaladni a szóban forgó tevékenységek költségvetési formáit, és lehetővé kell tenni a dolgozók számára, hogy a jövedelmet a munkájuknak azon dolgozók munkájával való szabad és közvetlen cseréjével szerezzék, akiknek szükségleteit és érdekeit kielégítik, a társadalom termelőerőinek fejlődéséhez, a nemzeti jövedelem növekedéséhez, a munkatermelékenység fokozódásához és a dolgozók közös szükségleteinek kielégítéséhez való hozzájárulásuktól függően.

A kommunisták kötelesek síkraszállni azért, hogy a társult munka szervezeteiben, a helyi és más közösségekben a dolgozók mint meghatározott szolgáltatások igénybevevői és a társult munka szervezeteiben a szolgáltatásokat végző dolgozók közvetlenül önigazgatási érdekközösségekbe társuljanak, közösen irányítsák a társadalmi tevékenységek munkáját és fejlődését, egyenrangúan szabályozzák a kölcsönös jogokat és kötelességeket. E tevékenységekben a jövedelmet azon jövedelem részéből kell biztosítani, amelyet a társult munka szervezeteiben a munkások jövedelmükből és személyi jövedelmükből különítenek el a fejlesztési programok és tervek, az önigazgatási megegyezések és társadalmi megállapodások alapján. Ezzel biztosítani kell azt, hogy a társadalmi tevékenységekben a dolgozók a jövedelmet munkájuk alapján valósítsák meg, mint a társadalmi újratermelési folyamat egyenrangú résztvevői.

A JKSZ erélyesen harcolni fog a szocialista önigazgatási viszonyok további fejlődéséért a nevelés és az oktatás terén, az oktatási programok marxista eszmei tartalmáért és a szocialista társadalomnak megfelelő egyéniségformálásáért. A JKSZ-nek oda kell hatnia, hogy az egész nevelési-oktatási rendszer és politika az önigazgatási alapon társult munka érdekei alapján alakuljon ki és fejlődjön, a közös fejlesztési tervek és programok az önigazgatási megegyezések és társadalmi megállapodások megvalósítása útján; hogy gyorsabban jöjjenek létre a közvetlen önigazgatású társadalmi-gazdasági viszonyok az oktatás terén működő társultmunka-szervezetekben dolgozók, és a társadalmi tevékenységek terén működő társultmunka-szervezetekben dolgozók között, akiknek szükségleteit és érdekeit kielégítik; hogy ezen a téren is önigazgatású érdekközösségek alakuljanak és elmélyüljenek e közösségekben az önigazgatási szocialista viszonyok.

A JKSZ határozottan síkraszáll a tudomány és a kultúra társadalmi helyzetének gyökeres megváltoztatásáért, az említett tevékenységek szocialista önigazgatási társadalmi-gazdasági viszonyainak következetes érvényesítéséért, valamint azért, hogy a szabad munkacsere elve és az erre épülő jövedelemszerzés alapján beépüljenek az önigazgatási alapon társult munka egységes rendszerébe. A kommunisták harcolni fognak e területek önigazgatási érdekközösségeinek fejlesztéséért; a dolgozók kulturális életének és alkotó képességeinek sokoldalú fejlesztéséért, olyan feltételek megteremtéséért, amelyek a kultúrát és a tudományt a nép tulajdonává teszik; a tudomány és a kultúra szabad fejlődéséért a szocialista humanizmus eszmei alapjain; a nemzeti kultúrák szabad fejlődéséért, az egyenrangúság és az alkotó együttműködés alapján, valamint azért, hogy az összes nemzeti kultúrák értékei nagyobb mértékben hozzáférhetővé váljanak valamennyi nemzetünk és nemzetiségünk számára. [...]

6. A szocialista önigazgatás fejlődése egyszersmind feltételezi a harcot is az állam szerepének és jellegének további megváltoztatásáért. Az új alkotmány alapján, a szocialista önigazgatási viszonyok megvalósításával, a küldöttrendszer bevezetésével és ennek alapján a képviseleti testületi rendszer bevezetésével, valamint a szocialista önigazgatású demokráciának mint a proletárdiktatúra sajátos formájának a fejlesztésével létrejönnek a feltételek az állam funkcióinak teljesebb társadalmasítására. Ezáltal az állam eszközzé válik a munkásosztály kezében történelmi és közvetlen érdekeinek érvényesítésére, formájává lesz a munkásosztály és a dolgozók szervezkedésének a szocialista önigazgatású társadalomban a hatalomgyakorlásra és a társadalmi ügyek igazgatására.

A JKSZ állandó feladata harcolni az összes társadalmi-politikai közösség önigazgatási jellegének következetes fejlődéséért és bővítéséért, ezáltal pedig a munkásosztálynak és az összes dolgozónak a küldöttrendszer keretében a társadalmi-politikai közösségek szervei általános tevékenységére való közvetlen és állandó befolyásáért.

Ilyen értelemben a JKSZ síkraszáll azért, hogy hatékonyan érvényesüljenek az államnak azon funkciói, amelyek szocialista fejlődésünk jelenlegi szakaszában nélkülözhetetlenek. Ily módon még nagyobb lehetőségek nyílnak az újratermelési folyamatok és a társadalom más kérdéseinek szabályozására, amelyeket a szocialista önigazgatáson alapuló új társadalmi-gazdasági és politikai viszonyok vetnek fel.

A kommunistáknak ki kell harcolniuk azt, hogy hatékonyan érvényesüljenek az állam alkotmányos funkciói és feladatai, amelyek biztosítják a társadalmi rend, az össztársadalmi értékrendszer, a szocialista önigazgatású társadalom, a dolgozók és polgárok alkotmány által meghatározott jogai, a nemzetek és nemzetiségek testvérisége és egysége, valamint egyenjogúsága, a szocialista Jugoszlávia függetlensége és integritása védelmét. [...]

A JKSZ és más szervezett szocialista erők következetes tevékenységével és az önigazgatási termelési viszonyok fejlesztésével egész közösségünkben olyan társadalmi-gazdasági és politikai viszonyokat alakítottunk ki, amelyekben a Jugoszláv Kommunisták Szövetségének politikája a nemzeti kérdést illetően új arányokat kap. Ez arra ösztönzi az alkotó erőket, hogy szüntelenül fejlesszék a nemzeti egyenjogúságot a többnemzetiségű területeken.

1. A JKSZ minden tagjának, szervezetének és vezetőségének, a munkásosztálynak és társadalmunk valamennyi szocialista önigazgatási erőjének tartós és közvetlen feladata határozottan és megingathatatlanul harcolni a nemzetek és nemzetiségek testvériségéért és egységéért, az egyenjogúságukért és sokoldalú fejlődésükért, a munkásosztály azon elidegeníthetetlen jogának érvényesítéséért, hogy a köztársaságok és tartományok keretében szabadon rendelkezzen többletmunkájával. A szocialista önigazgatás egységes rendszeréből és az egységes jugoszláv piacból eredő kölcsönös felelősség alapján harcolniuk kell Jugoszlávia nemzetei és nemzetiségei szolidaritásának és egymás kölcsönös megsegítésének fejlesztéséért. [...]

A JKSZ X. kongresszusa. Dokumentumok. Forum, Újvidék 1974.

[41]

A ROMÁN KOMMUNISTA PÁRT PROGRAMJA[1]

TERVEZET

(1974. NOVEMBER)

(Részletek)

III. RÉSZ. A SZOCIALISTA ROMÁNIA TÖRTÉNELME KÖVETKEZŐ SZAKASZÁNAK ALAPVETŐ CÉLKITŰZÉSEI

Azzal egyidejűleg, hogy a szocialista Románia fejlődésének új szakaszára tér át, szükségessé válik kidolgozni a Román Kommunista Párt programját az elkövetkező 20–25 évre.

BERUHÁZÁSI POLITIKA

Az ország gazdasági-társadalmi fejlesztése átfogó programjának megvalósítása csaknem 3000 milliárd lejes beruházási volument igényel az elkövetkezendő 15 év során. Ezeket a pénzeszközöket elsősorban a produktív alapok növelésére irányítjuk. Java részüket a jövőben is a nyersanyag- és energetikai bázis gyors ütemű fejlesztésére, az iparfejlesztésre fordítjuk. Hasonlóképpen megkülönböztetett figyelmet fordítunk a mezőgazdaság korszerűsítésére, valamint a többi gazdasági-társadalmi szektor harmonikus fejlesztésére.

Nagy geológiai munkálatokat valósítunk meg újabb hasznos ásványi tartalékok és energetikai erőforrások feltárása céljából; kiaknázzuk ezeket, hogy ily módon hosszú időre biztosítsuk a nemzetgazdaság fejlesztéséhez szükséges nyersanyagokat és energiaforrásokat.

Az iparban a beruházásokat a kohászat, a vegyipar, a gépgyártás fejlesztésére, korszerű technikával ellátott újabb nagy termelési kapacitások megteremtésére irányítjuk.

Megkülönböztetett figyelmet fordítunk valamennyi nemzetgazdasági ág korszerűsítésére, a legfejlettebb technikával történő felszerelésére. Az iparban a beruházások zömét a termelési folyamatok gépesítésére és automatizálására irányítjuk.

A mezőgazdaság terén a beruházásokat az öntözés, a lecsapolás, az ármentesítés, a folyóvíz-szabályozás átfogó programjára, a talajjavítás országos programjának a megvalósítására összpontosítjuk; megteremtjük a legjobb feltételeket a földállomány

[1] 1974. november 25–28. között ülésezett a Román Kommunista Párt XI. kongresszusa. Ez elfogadta a párt új programját, továbbá az 1976–1980-as ötéves terv irányelveit és Románia gazdasági-társadalmi fejlesztésének irányvonalát az 1981–1990-es időszakra. Jóváhagyta a szervezeti szabályzat módosítását, a Központi Bizottság 1971. november 3–5-i plenáris ülésén kidolgozott ideológiai programot, valamint a kommunista életmód és munka, a szocialista etika és méltányosság normáit, amelyeket az 1972-ben megtartott országos konferencia fogadott el.

ésszerű kihasználására és a termelés szüntelen növelésére. Biztosítjuk a szükséges alapokat az összes mezőgazdasági munka teljes gépesítéséhez és kemizálásához, a mezőgazdaság felszereléséhez magas termelékenységű gépi és műszaki eszközökkel. Biztosítjuk az eszközöket olyan mezőgazdasági-állattenyésztési épületek megteremtéséhez, amelyek lehetővé teszik az állatállomány növelésére és az állati hozamok gyarapítására vonatkozó program teljes megvalósítását.

Jelentős összegeket fordítunk az oktatás és a kutatás fejlesztésére, az ehhez szükséges káderek megfelelő felkészítésére, valamint a tudományos kutatómunka fejlesztésére.

Szociális-kulturális téren a beruházásokat az egészségügyi ellátás programjának megvalósítására és a pihenési feltételek biztosítására, a kulturális-művészeti tevékenység anyagi alapjának fejlesztésére és korszerűsítésére irányítjuk.

Az egész beruházási politikában megkülönböztetett figyelmet fordítunk az ország gazdasági-társadalmi fejlesztésére szánt eszközök legnagyobb hatékonyságú felhasználására. Ez a biztos útja a nemzeti vagyon gyarapításának, egész népünk anyagi jóléte és szellemi színvonala állandó növelésének.

A TÁRSADALMI TERMÉK ÉS A NEMZETI JÖVEDELEM NÖVELÉSÉNEK POLITIKÁJA

Az ipari és mezőgazdasági termelés, valamint a többi gazdasági tevékenység fokozott ütemű fejlesztésének eredményeként 1990-ben a társadalmi termék csaknem 3000 milliárd lej lesz.

A párt előtérbe helyezi a nemzeti jövedelem gyors ütemű növelését, a társadalmi munka termelékenységének további növelését, határozottan szorgalmazza a termelés anyagköltségeinek további csökkentését és az egész gazdasági tevékenység hatékonyságának növelését; az anyagköltségek részaránya a társadalmi termékben 1990-ben 50 százalék alá csökken. A nemzeti jövedelem becslések szerint 1990-ben kb. 1300–1500 milliárd lej lesz, vagyis egy főre számítva mintegy 2500–3000 dollár. Országunk fejlettségi színvonala ennek folytán erősen megközelíti a gazdaságilag fejlett országok szintjét. Románia az olyan államok közé kerül, amelyeknek nemzeti jövedelme lehetővé teszi mind a társadalom általános haladását, mind pedig az egész nép jólétének növekedését.

A párt a következő időszakban is azon lesz, hogy a nemzeti jövedelmet ésszerűen osszuk el a fogyasztási és a fejlesztési alapra; biztosítja egyrészt a nép anyagi és szellemi jólétének szüntelen gyarapításához szükséges eszközöket, másrészt a nemzetgazdaság, az egész társadalom további erőteljes fejlődését.

Ezekből az alapvető, fő meggondolásokból kiindulva a fogyasztási alapra a nemzeti jövedelem körülbelül 68–70 százalékát, a fejlesztési alapra 30–32 százalékát fordítjuk. A fejlesztési alap legnagyobb részét az ipar és a mezőgazdaság gyors ütemű fejlődésének biztosítására, a talajjavítási és öntözési program megvalósítására, a területek, városok és falvak rendezésére, a lakásépítkezés fejlesztésére fordítjuk.

A nemzeti jövedelemnek a fogyasztási alap és a fejlesztési alap közötti elosztására irányuló pártpolitika általános célkitűzése lesz a termelőerők szüntelen fejlesztése és korszerűsítése, a tudomány és a technika felvirágoztatása, a társadalom olyan mű-

szaki-tudományos alapjának a létrehozása, amely lépést tart a civilizáció fejlődésével, mind pedig a néptömegek szüntelenül növekvő és változatosabbá váló anyagi és szellemi szükségleteinek egyre fokozottabb kielégítésével. [...]

V. RÉSZ. AZ ÁLLAM SZEREPE A SOKOLDALÚAN FEJLETT SZOCIALISTA TÁRSADALOMBAN

A párt a dialektikus és történelmi materializmusnak abból a felfogásából indul ki, miszerint az állam a társadalom antagonisztikus osztályokra való tagozódásának terméke, az osztályok eltűnésének, a társadalom homogenizálódásának, a kommunista társadalom egységes munkás népének létrejötte arányában fokozatosan eltűnik. Figyelembe vesszük, hogy a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom megteremtésének és a kommunizmusra való áttérésnek az időszakában az államra az egész gazdasági-társadalmi élet megszervezésében jelentős szerep hárul. Szem előtt tartva ugyanakkor a nemzetközi körülményeket, azt a tényt, hogy a világon különböző társadalmi rendszerű országok léteznek, az államra a haza forradalmi vívmányainak, függetlenségének és szuverenitásának megvédésében fontos feladatok hárulnak. Persze az adott körülményeknek megfelelően, egyik vagy másik időszakban, az állam tevékenységének meghatározott területére esik a hangsúly, de minden körülmények között növekszik a gazdaság, a társadalom tudományos vezetésében betöltött szerepe.

A HAZA VÉDELMI KÉPESSÉGÉNEK ERŐSÍTÉSE ÉS A HADSEREG POLITIKAI FELKÉSZÍTÉSI SZÍNVONALÁNAK EMELÉSE

A párt jelenleg és a továbbiakban is nagy figyelmet fordít a haza védelmi képességének erősítésére, az egész nép hozzájárulására a forradalmi vívmányok, az ország függetlensége és szuverenitása megvédéséhez. A hadsereget a jövőben is erősítjük, harckészségét és politikai színvonalát emeljük, korszerű harci eszközökkel látjuk el, hogy becsülettel megfeleljen a nép által rábízott nemes küldetésnek, a haza szabadsága és területi épsége megvédésének.

Románia mint szocialista ország, összhangban a meglevő egyezményeivel, fejleszti hadseregének együttműködését a többi szocialista ország hadseregével, minden pillanatban készen arra, hogy teljesítse a reá háruló kötelezettségeket.

Abból az elvből kiindulva, hogy a haza, a szocializmus forradalmi vívmányainak védelme az egész nép feladata, a párt erősíti a hazafias gárdák tevékenységét és a fiatalok katonai felkészítését. [...]

VII. RÉSZ. A PÁRT POLITIKÁJA A NEMZETI KÉRDÉSBEN

A nemzetiségi és a nemzeti kérdés megközelítésében a Román Kommunista Párt abból a marxista–leninista világszemléletből és abból az élet által erőteljesen bizonyított igazságból indul ki, hogy nem lehet szabad az a nép, amely más népet elnyom. Ezzel a szemlélettel összhangban a párt szükségesnek véli, hogy a nemzetek, az álla-

mok között új kapcsolatok jöjjenek létre, amelyek a jogegyenlőségen, a függetlenség kölcsönös tiszteletben tartásán, minden népnek azon a jogán alapuljanak, hogy saját akarata szerint fejlődjék. [...]

A nemzet az emberi társadalom fejlődése felsőbb fokának terméke. A történelem színpadán együtt jelent meg a termelőerők fejlődésével, amelyek lehetővé tették a nemzeti államok kialakulását a közös terület, gazdasági érdekek, a származás és a nyelv alapján; tehát együtt a polgárság és magától értetődően a proletariátus megjelenésével. A nemzetek és a nemzeti államok kialakulása történelmi jelentőségű szerepet játszott az emberiség gazdasági-társadalmi haladásában.

A társadalmi fejlődésnek a dialektikus és történelmi materializmus fényében való elemzése igazolja, hogy a nemzet nem játszotta el szerepét a történelemben. [...]

A SZOCIALIZMUS ÉS A NEMZET

A Román Kommunista Párt abból indul ki, hogy mind a szocialista építés korszakában, mind a kommunista társadalomban a nemzetnek és a nemzeti államnak még sokáig jelentős szerepe lesz. Az emberi társadalom fejlődésének ebben a magasabb szintű korszakában a nemzetek és a független nemzeti államok megerősödése törvényszerű, objektív szükségszerűség, az egyik elsőrendű tényezője a szocializmus és a kommunizmus sikeres felépítésének. Mindennek ugyanakkor el kell vezetnie oda, hogy széles körű és demokratikus együttműködés alakuljon ki, és a nemzetek fokozatosan közeledjenek egymáshoz. A Román Kommunista Párt, amikor betölti történelmi küldetését, politikai vezető szerepét, kedvező körülményeket biztosít a nemzet magasabb fokon történő fejlődésének, a nemzeti állam, annak függetlensége és szuverenitása szüntelen erősödésének. Ezeknek a feladatoknak a teljesítése szerves része a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom megteremtéséért, a kommunizmus felépítéséért folyó harcnak Romániában.

A Román Kommunista Párt úgy véli, hogy a szocialista nemzet és a független nemzeti állam felvirágzására való törekvést semmiképpen sem lehet szembeállítani a szocialista államok közötti együttműködés, a szolidaritás és a segítségnyújtás fejlesztésére való törekvéssel, hogy a nemzeti állam erősítésével való törődést nem lehet szembeállítani a proletár internacionalizmussal. Ugyanakkor a szocialista országok közötti szolidaritást és együttműködést, a proletár internacionalizmust nem lehet szembeállítani a nemzet, a független nemzeti állam fejlődésével. Az a tendencia, hogy ilyen vagy olyan formában az internacionalizmust szembeállítsák a nemzet, a független nemzeti állam fejlődésével, súlyos hiba lenne, amely nagy károkat okozna minden országban a szocializmus építése ügyének, s egyben a szocialista országok szolidaritása erősödésének, a szocializmus tekintélye növekedésének a világban. [...]

A kommunistáknak kötelességük harcolni mind a szűk nacionalizmus, a nemzeti elszigetelődési politika, mind a kozmopolitizmus, a hegemonizmus és a nagyhatalmi sovinizmus ellen, a nemzet és a nemzeti állam szerepének tagadása vagy lebecsülése ellen. [...]

Pártunk figyelembe veszi azt a tényt, hogy a történelmi fejlődés során az egyenlő és szabadon elfogadott együttműködés alapján törvényszerűen végbemegy egy köze-

ledési folyamat is a nemzetek között. A kiteljesült kommunizmus korszakában elérjük a nemzeti államok, a nemzetek közötti egyes lényeges különbségek fokozatos eltűnését, de a nemzet továbbra is létezni fog sajátos szervezeti keretében, mint különálló entitás[2], megőrizve specifikumát. Ennek alapján a nemzetek között bensőséges együttműködés fog kialakulni. Ebből a történelmi távlatból kiindulva a párt úgy véli, hogy a nemzetek közötti közeledés dialektikus folyamatát semmiképpen sem lehet erőltetni; ez mindenekelőtt feltételezi minden nemzet erőteljes érvényesülését és felvirágzását, és azzal egyidőben közöttük olyan elvi kapcsolatok meghonosítását, amelyek a teljes jogegyenlőségen, a kölcsönös tiszteleten és megbecsülésen alapszanak. Csak minden nemzet érdekeit tiszteletben tartva lehet megteremteni mindenféle bizalmatlanság és ellenséges érzelem eltűnésének, a nemzetek közötti szabad és egyenlő kapcsolatok létrehozásának előfeltételeit; csak így lehet elérni távlatokban a nemzetek közötti mind szorosabb közeledést. Ilyen értelemben rendkívüli szerepe lesz az azonos gazdasági-társadalmi fejlődési szint elérése megteremtésének, a történelmi, kulturális és nyelvi affinitásnak[3]. Ebből a forradalmi elméletből kiindulva, a Román Kommunista Párt a jövőben is mindent megtesz a nemzet és a független nemzeti állam szerepének növeléséért, a szocialista országokkal, az összes forradalmi erővel való együttműködés és szolidaritás fejlesztéséért, a proletár internacionalizmus elveinek érvényesüléséért, az összes népek közötti kapcsolatokért, a tartós békéért az egész világon. [...]

A NEMZETISÉGEK KÉRDÉSE A SZOCIALIZMUSBAN

A nemzetiségek hosszú időn át létezni fognak mind a szocialista, mind a kommunista építés korszakában, ami szükségessé teszi, hogy továbbra is foglalkozzunk minden nemzetiség jogegyenlősége és akadálytalan érvényesülése körülményeinek biztosításával.

A Román Kommunista Párt a történelmi valóságból, abból a tényből indul ki, hogy a nemzeti állam megalakulását megelőző századok folyamán a románok mellett az ország területén letelepedtek magyarok, németek és kisebb számban más nemzetiségűek. A századok folyamán a román és a más nemzetiségű dolgozók között szoros együttműködési kapcsolatok alakultak ki, normális és nehéz körülmények között egyaránt, együtt éltek és dolgoztak. A románok, magyarok, németek és más nemzetiségűek által közösen lakott területeken a termelőerők, az általános fejlődés azok közös munkájának és harcának eredménye. A történelem folyamán a dolgozók, nemzetiségükre való tekintet nélkül, együtt harcoltak az elnyomás ellen, a társadalmi és nemzeti igazságért. Testvériségük és szolidaritásuk erőteljesen megnyilatkozott a fasizmus elleni harc és a háború idején, a fasiszta diktatúra megdöntésekor és Romániának a hitlerista uralom alóli felszabadításában, majd még magasabb szinten nyilatkozott meg a népi demokratikus forradalom, a szocialista forradalom és a romániai új társadalmi rend felépítése idején. A kizsákmányoló osztályok felszámolásáért ví-

[2] *Entitás* (latin): valamely dolog tulajdonságainak összessége.
[3] *Affinitás* (latin): rokonság.

vott harcban elért sikerek, a szocialista építésben elért nagyszerű eredmények – minden, amit ebben az alapvető forradalmi átalakulásokkal teli időszakban elértünk, a román, magyar, német és más nemzetiségű dolgozók közös erőfeszítéseinek a gyümölcse. [...]

A Román Kommunista Párt 1944. augusztus 23-a[4] után azonnal rátért a nemzeti kérdés új, marxista–leninista politikájának megvalósítására. A tudományos szocializmus elveit tántoríthatatlanul alkalmazva, a párt biztosította az elnyomás és az egyenlőtlenség végérvényes felszámolását, nemzetiségre vagy fajra való tekintet nélkül minden dolgozó teljes jogegyenlőségét. [...]

Abból az igazságból kiindulva, hogy a jogegyenlőség mindenekelőtt az egész ország gazdasági-társadalmi fejlődési fokának emelésében tükröződik, a párt és a szocialista állam nagy figyelmet szentelt a termelőerők elhelyezésére. A sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építésének és a kommunizmusra való áttérésnek a korszakában, egyidőben a termelőerőknek az egész ország területén való feltartóztathatatlan fejlődésével, mind jobb feltételek születnek nemzetiségre való tekintet nélkül minden állampolgárnak a társadalmi életben való teljes megnyilatkozáshoz, a társadalom vezetésében való tevékeny részvételhez. Jövőjük tudatos megteremtéséért folytatott közös harcukban és munkájukban még jobban megerősödik a dolgozók testvérisége és egysége. [...]

Pártunk szüntelen őrködni fog a marxizmus–leninizmus nemzeti kérdéssel kapcsolatos elveinek az életben való rendíthetetlen alkalmazása, a teljes jogegyenlőség felett, és azoknak a feltételeknek a megteremtése felett, amelyeknek biztosítaniuk kell nemzetiségre való tekintet nélkül minden állampolgár tevékeny részvételét szocialista hazánk sorsának irányításában. A helyes nemzeti politika elválaszthatatlan része a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építésének és a kommunizmus felé való haladásnak.

A nemzeti kérdés tárgyalásakor nem feledkezünk meg arról, hogy történelmi távlatban, a kommunizmus korszakában, párhuzamosan az osztályok eltűnésével, a fizikai és az értelmiségi munka, a mezőgazdasági és az ipari munka közötti különbségek fokozatos felszámolásával és a falusi életkörülményeknek a városiakéhoz való közeledtével, a dolgozók egysége nemzetiségre való tekintet nélkül magasabb fokra fog emelkedni; a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom és a kommunizmus felépítésének folyamatában a dolgozók, nemzetiségre való tekintet nélkül, mindjobban integrálódnak majd a kommunista társadalom egységes dolgozó népébe. Ugyanakkor ennek a jövőnek a távlataiban továbbra is fennmaradnak egyes specifikus vonások, elsősorban a dolgozók különböző kategóriái közötti különbségek, azoknak a termelésben, a társadalmi tevékenységben betöltött szerepüktől függően, de mindez csak hangsúlyozni fogja az új rend demokratikus jellegét, a dolgozó nép dialektikus egységét. [...]

Előre, 1974. szeptember 2.

[4] Lásd a 265. oldal 1. sz. jegyzetét.

[42]

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT PROGRAMNYILATKOZATA[1]

(1975. MÁRCIUS)

(Részlet)

II. A PÁRT FELADATAI AZ ÁLLAMHATALOM ERŐSÍTÉSÉBEN ÉS A SZOCIALISTA DEMOKRÁCIA FEJLESZTÉSÉBEN

A Magyar Népköztársaság szocialista állam, amely osztálytartalmát tekintve proletárdiktatúra. Államunk legfőbb politikai alapja a munkás-paraszt szövetség. A munkásosztály a hatalom gyakorlásába bevonja a termelőszövetkezeti parasztságot, az értelmiséget, a szocializmus építésén dolgozó tömegeket. Társadalmi rendszerünkben ezáltal az egész dolgozó nép hatalma valósul meg.

1. A szocialista állam erősítése, az állami feladatok magas színvonalú ellátása, az államélet tökéletesítése a szocializmus további sikeres építésének alapvető követelménye.

Társadalmi fejlődésünk eredményeként a szocialista állam feladatai közül előtérbe került a gazdasági szervező és irányító, valamint a kulturális és nevelő tevékenység. A jövőben tovább erősödik a szocialista állam irányító szerepe a népgazdaság fejlesztésében, a társadalmi szükségletek kielégítésében, az anyagi életfeltételek javításában, az egészségügyi ellátás, a szociális gondoskodás, a szocialista tudatformálás, a művelődés területén és az ifjúság nevelésében.

Államunk gondoskodik a szocialista törvényesség következetes érvényesüléséről: mindenkitől egyaránt megköveteli az egész nép érdekeit kifejező törvényeink megtartását, és védi a törvényeink szerint élő állampolgárok biztonságát.

A Magyar Népköztársaság rendőrsége és igazságügyi szervei a szocialista törvényesség követelményeinek megfelelően védelmezik társadalmunk belső rendjét, gondoskodnak az állam- és közbiztonság, a társadalmi és a személyi tulajdon védelméről. A szocialista közrend védelmében – a hivatásos szervek és testületek mellett – részt vesznek a dolgozók társadalmi szervei: a Munkásőrség mint önkéntes fegyveres társadalmi testület, az önkéntes rendőrök, az ifjúgárdisták egységei.

A szocialista állam fontos szerepet tölt be a nemzetközi politikai, gazdasági és kulturális kapcsolatok fejlesztésében. Nemzetközi tevékenysége összhangban van társadalmi rendszerünk demokratikus jellegével, internacionalista elveinkkel, korunk

[1] Az MSZMP 1975. március 17–22. között megtartott XI. kongresszusa fogadta el a párt új programnyilatkozatát. A programnyilatkozat összefoglalja az elkövetkező 15–20 év fő feladatait. Ezek lényege, hogy Magyarország a fejlett szocialista társadalom megteremtése felé haladjon, s így közelebb jusson a történelmi célhoz, a kommunizmushoz.

követelményeivel. Mindez kifejeződik a szocialista országok közötti sokoldalú együttműködés fejlesztésében, a népek közötti barátság erősítésében, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett éléséért és a béke védelméért folytatott következetes harcban.

Társadalmunk megbecsüli, támogatja fegyveres erőinket. Nemzeti függetlenségünk, szocialista vívmányaink védelmében nagy fontosságú feladat honvédelmünk fejlesztése. A Magyar Néphadsereg és a Határőrség a szocialista közösség szövetségi rendszerében, a szocialista országok fegyverbarátságát erősítve, védi hazánk békéjét és függetlenségét. Segíti népünk szocialista építőmunkáját, és fontos szerepet tölt be az ifjúság erkölcsi, politikai és fizikai nevelésében.

2. A szocialista társadalom fejlesztésének elsőrendű követelménye a szocialista demokrácia mind teljesebb kibontakoztatása. Ennek során a dolgozók – a választott testületek, a tömegszervezetek útján és közvetlenül is – egyre nagyobb mértékben vesznek részt a társadalom életének irányításában. A szocialista demokrácia fejlesztésének legfontosabb feladatai a következők.

A demokratikus centralizmus elve alapján tökéletesítjük a társadalom központi irányítását, és egyidejűleg növeljük a helyi szervek önállóságát és felelősségét. Tovább kell bővíteni a tanácsok jogkörét és anyagi lehetőségeit, fejleszteni népképviseleti, önkormányzati, államigazgatási tevékenységüket. Az állami tevékenység fejlesztése segítse elő a szocialista demokrácia további kibontakoztatását.

Hazánkban – ahol minden hatalom forrása a dolgozó nép – valamennyi állami szervnek és hivatalnak, minden tisztségviselőnek és ügyintézőnek a népet kell szolgálnia. Az állami intézmények munkájának javítása, jogszabályaink következetes érvényre juttatása, a tömegek növekvő részvétele a hatalom gyakorlásában, a közéleti demokrácia kiterjesztése, a választott szervek szerepének növelése elősegíti, hogy visszaszorítsunk mindennemű hatalmaskodást, bürokratizmust, a szocializmustól idegen jelenséget.

A szocialista demokrácia továbbfejlesztésének szerves része a munkahelyi demokrácia erősítése. Ez lehetővé teszi a dolgozók fokozottabb részvételét a vezetésben, segíti a munka alkotó jellegének kibontakozását, színvonalának emelését. A munkahelyi demokrácia fejlesztésének fontos feltétele a szocialista vezetési stílus, a vezetők és a beosztottak közötti szocialista viszony.

A munkásosztály vezető szerepének erősítése, a gazdálkodás hatékonyságának emelése, a dolgozók felelősségének növelése szempontjából meghatározó jelentősége van az üzemi demokrácia fejlesztésének. Ehhez jobban ki kell használni a meglevő lehetőségeket, és keresni kell új formákat, módszereket is. Tovább kell tökéletesíteni a vállalatok belső irányítási rendszerét. Meg kell könnyíteni a dolgozók számára a véleménynyilvánítást, a döntésekben való részvételt és az ellenőrzést.

A szocialista demokrácia szerves része a szövetkezeti demokrácia. A szövetkezeti tagok, önkormányzatuk keretében gyakorolják döntési, irányítási, ellenőrzési jogaikat. Fejleszteni kell a szövetkezeti demokrácia bevált módszereit s azokat a vonásait, amelyek a szövetkezeti tagok szocialista tudatának és a gazdálkodás hatékonyságának erősítését szolgálják.

Tovább kell növelni a vállalati, a munkahelyi pártszervezet, a szakszervezet, az

ifjúsági szervezet jogkörét, hogy fokozódjék részvételük a helyi intézkedések előkészítésében, a végrehajtásban és az ellenőrzésben.

3. A szocialista állam fenntartására és erősítésére mindaddig szükség van, amíg az imperializmus léte veszélyezteti a világ békéjét, amíg külső és belső reakciós erők zavarkeltő kísérletei akadályozhatják a szocializmus építését. Társadalmunk belső fejlődése is szükségessé teszi az állam fennmaradását mindaddig, amíg a gazdasági és kulturális építés alapvető feladatai csak az állam irányító és szervező tevékenységével oldhatók meg.

Társadalmunk szocialista fejlődése során, az osztályok közötti különbségek csökkenésével erősödnek a szocialista állam össznépi vonásai. A fejlett szocialista társadalom megteremtésével a proletárdiktatúra állama fokozatosan össznépi szocialista állammá alakul át, amelynek vezető ereje a munkásosztály marad. A fejlett szocialista társadalomban mind teljesebben kibontakoznak és fejlődnek a kommunista társadalmi önkormányzat elemei.

III. A PÁRT FELADATAI A TÁRSADALMI VISZONYOK FEJLESZTÉSÉBEN

1. Társadalmunk szocialista fejlődésében alapvető fontosságú a tulajdonviszonyok alakulása. Hazánkban a termelési eszközök túlnyomó többsége társadalmi tulajdonban van: az állami vállalatok és a szövetkezetek termelik a nemzeti jövedelemnek mintegy 98 százalékát. Állami tulajdonban van a termelési eszközök döntő többsége, s ez a szocialista tervgazdálkodás legfontosabb alapja és biztosítéka. Az állami tulajdon társadalmasítása magasabb fokú, mint a szövetkezeti tulajdoné. A mezőgazdasági, az ipari termelőszövetkezetek és a fogyasztási szövetkezetek megalakulásával létrejött és fejlődik a szövetkezeti tulajdon.

A népgazdaság és a termelőerők további tervszerű fejlődésének fontos feltétele mind az állami, mind a szövetkezeti tulajdon hatékony működtetése, továbbfejlesztése, szocialista vonásainak erősítése. Tovább növekszik a szövetkezetek fel nem osztható alapja, s ezáltal is erősödik e tulajdonforma szocialista jellege. A szövetkezetek gazdálkodásában erősödnek a szocialista vállalati vonások, terjed a kooperáció és a szakosodás.

Biztosítani kell a szocialista termelési viszonyok további fejlődésének feltételeit. Ki kell dolgozni a gazdálkodás olyan új módjait és szervezeti formáit, amelyek elősegítik a mezőgazdaság további iparosodását, a mezőgazdasággal szoros kapcsolatban működő ipari vállalatok, illetve az állami gazdaságok és a termelőszövetkezetek közös tevékenységét, összehangolt fejlesztését.

A föld a Magyar Népköztársaságban – a tulajdon formájától függetlenül – nemzeti kincs. Részben állami, részben szövetkezeti, részben személyi, illetve magántulajdonban van. Társadalmunk szocialista fejlődése szükségessé teszi, hogy minden termelési eszköznek, így a földnek a hasznosítása is megfeleljen a társadalom, a dolgozó közösségek és állampolgárok egyetemes érdekeinek.

Kezdetben korlátozni, később meg kell szüntetni az állami tulajdonban levő földek

eladását, helyette be kell vezetni a közösségek és a magánszemélyek részére meghatározott időre szóló bérbe, illetve használatba adását. A hatályos földtörvény alapján megindult folyamatot továbbfejlesztve, el kell érni, hogy a mezőgazdasági termelőszövetkezetek használatában levő minden föld fokozatosan oszthatatlan szövetkezeti tulajdonná alakuljon, s ne lehessen adásvétel tárgya. A magántulajdonban, illetve a személyi tulajdonban levő földek, telkek adásvételének hatékony állami ellenőrzésével meg kell akadályozni, hogy azok vagyonfelhalmozás és spekuláció forrásai legyenek.

A lakosság szükségleteinek kielégítésében kisegítő szerepet tölt be a saját munkán és a családtagok munkáján alapuló kisiparosi és kiskereskedői tevékenység. Erre mindenekelőtt a szolgáltatások területén továbbra is szükség lesz. Gazdasági eszközökkel és megfelelő szabályozással biztosítani kell, hogy a kisiparosok és a kiskereskedők jövedelme végzett munkájukkal álljon arányban.

A szocialista állam elismeri és támogatja a munkából származó személyi tulajdont mint az életszínvonal emelkedésének, a kulturáltabb életkörülmények megteremtésének egyik tényezőjét. A személyi tulajdon gyarapodását azonban oly módon kell szabályozni, hogy az egyének és a családok saját szükségleteinek kielégítését szolgálja, és ne sértse a közérdeket, a szocialista elveket.

Fejlődésünk későbbi szakaszában a két szocialista tulajdonforma fejlesztésének útján fog kialakulni a termelési eszközök és egyéb közjavak magasabb szintű össznépi, kommunista tulajdona.

2. A termelőerők és a szocialista termelési viszonyok további fejlődésével egységesebbé válik társadalmunk osztályszerkezete. A társadalmi osztályok és rétegek között csökkennek a még meglevő osztályjellegű, illetve osztályeredetű különbségek.

a) Szocialista társadalmunk vezető osztálya a munkásosztály. Vezető szerepe a szocializmus építésének időszakában mindvégig megmarad, társadalmi befolyása tovább erősödik. Növekszik politikai felkészültsége, általános és szakmai műveltsége. Soraiban emelkedik a magasabb képzettségű munkások száma, új igények és képességek is kifejlődnek, amelyek elősegítik mind több munkás aktív részvételét a termelési folyamatok irányításában, a közéletben, a közügyek intézésében. A munkásosztály szerepe növekszik a szocialista életmód térhódításában és általánossá válásában is. A munkásosztály általános műveltségének, szakmai képzettségének emelése, új és növekvő szükségleteinek kielégítése nem csupán gazdasági, hanem lényeges társadalompolitikai feladat is.

b) A szocialista nagyüzemi mezőgazdasági termelés fejlődésével jelentősen változik a termelőszövetkezeti parasztság helyzete; végképp eltűnnek a parasztság korábbi rétegződésének nyomai. A gépesítéssel, a mezőgazdasági termelés iparszerűvé válásával, a munka termelékenységének jelentős növekedésével országosan csökken a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma, nő a szakképzett dolgozók aránya. A termelőszövetkezeti parasztság társadalmi helyzetét, munkájának jellegét, szakképzettségét, életkörülményeit, szemléletét, anyagi és kulturális igényeit tekintve is közelebb kerül a munkásosztályhoz.

c) A tudomány és a kultúra társadalmi szerepének növekedésével, a technika fejlődésével nő az értelmiség aránya és jelentősége. Fokozódik aktív részvétele a szocialista társadalom felépítésében. A szocialista célok vállalásával, a szocialista életmód és

emberi kapcsolatok tudatos alakítójaként is mind közelebb kerül a munkásosztályhoz. E folyamatot nagymértékben segíti, hogy az értelmiség jelentős hányada munkás- és parasztcsaládból kerül ki, vagy eredetileg fizikai dolgozó volt. Az értelmiség utánpótlásának ezekre a forrásaira a jövőben is nagy figyelmet kell fordítani.

d) Emelkedik a szervezési és ügyviteli feladatok ellátásában nélkülözhetetlen alkalmazotti réteg szakmai és politikai képzettsége, fokozódik a szocialista célok iránti elkötelezettsége. Tevékenységét jobb szervezéssel, gépesítéssel kell hatékonyabbá és könnyebbé tenni.

3. A szocializmus építése során fokozatosan csökkennek a fizikai és a szellemi munka, valamint a város és a falu közötti lényeges különbségek. A lakás- és települési viszonyok között ma még meglevő jelentékeny különbségeket fokozatosan meg kell szüntetni. A kulturális, az egészségügyi, a kereskedelmi, a kommunális ellátást úgy kell fejleszteni, hogy a települések ellátottsági szintje közeledjék egymáshoz.

4. Szocialista társadalmunkban lényegesen megváltozott a nők, az ifjúság, az idős korúak és a család társadalmi helyzete.

a) Társadalmunk megszabadította a nőket a kiszolgáltatottság súlyos terhétől, és megnyitotta számukra az utat az egyenjogúsághoz. Az állampolgári jogok, a foglalkoztatottság területén, a közéleti tevékenységben, a kulturális és a családi viszonyokban történelmi jelentőségű előrehaladás történt. Ennek ellenére még sokat kell tenni a nők teljes egyenjogúságának érvényre juttatásáért. A továbblépés iránya: a nők fokozódó részvétele a társadalmilag szervezett munkában, szakmai és általános műveltségük emelése, valamint a vezető funkciók betöltésében és a bérezésben még fennálló hátrányuk megszüntetése. Különösen sok a teendő a nők családon belüli helyzetével kapcsolatos maradi szemlélet megváltoztatásában. A nők teljes egyenjogúsága össztársadalmi érdek, a szocialista társadalom fejlettségének egyik ismérve.

b) Társadalmunk nagy gondot fordít az ifjúság sokoldalú fejlődésére. A felnövekvő nemzedék ma magasabb általános, szakmai és politikai műveltséggel indul az életbe, mint negyedszázaddal ezelőtt. A fiataloknak sok lehetőségük van rá, hogy energiájukat, kezdeményezőkészségüket, tudásvágyukat társadalmilag hasznos célok érdekében bontakoztassák ki. Lehetőségeiket a jövőben tovább bővítjük. Javítjuk élet- és munkakörülményeiket, különösen szorgalmazzuk legfőbb gondjuknak, a családalapítást nehezítő lakásproblémának a megoldását.

A felnőtt nemzedék minden tagja, a családok, az érintett intézmények azzal a felelősségtudattal törődjenek az ifjúság nevelésével, hogy munkájukkal és példájukkal a jövőt alakítják. Ugyanakkor növelni kell az ifjúsággal szemben támasztott követelményeket is, hangsúlyozva kötelességeit és felelősségét önmagáért és a szocialista társadalom jövőjéért.

c) Az idős korúakról való gondoskodás szocialista társadalmunk érdeke és elemi kötelesség. Arra törekszünk, hogy az idős emberek anyagi biztonságban éljenek, és a társadalom hasznos, megbecsült tagjainak érezhessék magukat.

d) A család szocialista társadalmunkban az emberi együttélés alapvető közössége. Mindennapi tevékenységével olyan feladatokat lát el, amelyek nem csupán az egyén, hanem az egész társadalom számára rendkívül fontosak. Társadalmi eszközökkel segíteni kell, hogy a családi kapcsolatok új, szocialista elemei erősödjenek. Ehhez rész-

ben szemléleti változásra, részben a szolgáltatások és a gyermekintézmények fokozott fejlesztésére van szükség.

A szocialista társadalom harmonikus fejlődésének, nemzetünk jövőjének fontos feltétele a születések számának megfelelő alakulása. Össztársadalmi érdek anyavédelmi rendszerünk továbbfejlesztése és a gyermeknevelés fokozott támogatása. Társadalmunk megbecsülésben részesíti a gyermeket nevelő szülőket, és elvárja, hogy a szülők is felelősséggel, a szocialista erkölcsi normák szerint neveljék gyermekeiket.

5. A hazánkban élő nemzetiségek állampolgári egyenjogúságot élveznek, anyanyelvüket az államigazgatás és a közélet fórumain szabadon használhatják, anyanyelvükön tanulhatnak, ápolhatják a szocialista eszmeiség jegyében fejlődő nemzeti kultúrájukat. Egyenrangú állampolgárként vesznek részt a választott állami és társadalmi szervek, testületek munkájában. A lenini nemzetiségi politika alapelveinek érvényesülése fontos szerepet tölt be szocialista társadalmak belső egységének erősödésében, és egyik nélkülözhetetlen feltétele annak, hogy szorosabbá váljék a szocialista országok népeinek összeforrottsága, és gyorsuljon együttes előrehaladásuk a kommunizmus felé.

6. Társadalmunk osztályainak és rétegeinek alapvető érdekei azonosak. Szocialista fejlődésünk során részérdekeik is mind közelebb kerülnek egymáshoz. Az eltérő részérdekeket csak az össztársadalmi érdek alapján lehet és kell egyeztetni. Így erősödik a munkásosztály, a termelőszövetkezeti parasztság, az értelmiség, s az ország többi dolgozó rétegének szövetsége, társadalmunk erkölcsi és politikai egysége. Céljaink tettekben megnyilvánuló elfogadásával – a kommunisták és a pártonkívüliek, az eltérő világnézetű emberek összefogásával – halad előre az ország, és épül a fejlett szocialista társadalom.

Mindezen folyamatok eredményeként jutunk majd el arra a szintre, ahol fokozatosan létrejönnek az osztálykülönbségek teljes és végleges megszűnésének feltételei.

IV. A PÁRT FELADATAI A GAZDASÁGI ÉPÍTŐMUNKÁBAN ÉS AZ ÉLETKÖRÜLMÉNYEK JAVÍTÁSÁBAN

A szocialista társadalom felépítésének, az életkörülmények rendszeres javításának feltétele a népgazdaság tervszerű, arányos fejlődése, a termelés gyors ütemű növelése. Ebben meghatározó szerepe van a termelési eszközök szocialista tulajdonából, az ezen alapuló tervgazdálkodásból, valamint a szocialista országok gazdasági együttműködéséből fakadó előnyök kihasználásának. A fejlett szocialista társadalom műszaki és gazdasági bázisának megteremtésével hazánk gazdaságilag fejlett országgá válik.

1. A fejlett szocialista társadalom létrehozása megköveteli a szocialista tervgazdálkodás továbbfejlesztését. Tudományosan megalapozott gazdaságpolitikával biztosítani kell a legfontosabb beruházási, termelési és más gazdasági, valamint a kulturális, egészségvédelmi és egyéb feladatok meghatározását és rangsorolását, a rendelkezésre álló munkaerő és anyagi eszközök legésszerűbb elosztását. Tovább kell folytatni a gazdaságirányítás rendszerének és módszereinek fejlesztését. Az országos érdekekkel összhangban növelni kell az állami vállalatok és a szövetkezetek vezetésének kezdeményezőkészségét, felelősségét és önállóságát. Fokozni kell az anyagi és az

erkölcsi ösztönzés hatékonyságát, a vállalatok és az üzemek kollektív érdekeltségét és szerepét dolgozóik élet- és munkakörülményeinek javításában, kulturális ellátásában.

A gyors és kiegyensúlyozott gazdasági fejlődés alapvető és állandó követelménye a termelés korszerűsítése. A KGST-országokkal összehangolt program alapján fejlesztjük a nemzetközi munkamegosztást az energiatermelésben és -felhasználásban, a termelés szakosításában, a gazdaságos gyártmányszerkezet kialakításában. Fokozzuk a termelési folyamatok és az anyagmozgatás gépesítését, az automatizálást, a kemizálást, a számítástechnika alkalmazását. Elősegítjük a tudományos-technikai forradalom hazai kibontakozását, és meggyorsítjuk a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazását, elterjesztését.

A termelést elsősorban az ipar leghatékonyabb ágazatainak és termékcsoportjainak dinamikus fejlesztésével, valamint a mezőgazdaság adottságainak legjobb kihasználásával kell növelni. A termelési szerkezet alakításában nagy figyelmet kell fordítani természeti-gazdasági adottságainkra, a hazai és a nemzetközi követelményekre. Gondoskodni kell az erőforrások koncentrálásáról, a beruházások megalapozott előkészítéséről, gyors megvalósításáról. Felújításokkal, a termelési eszközök korszerűsítésével, a munka- és üzemszervezés, a szakismeret, a munkafegyelem javításával is gyorsítani kell a munkatermelékenység növekedési ütemét.

A gazdasági-műszaki fejlődést meghatározó tényezők közül alapvető szerepe van hazánk és a testvéri szocialista országok együttműködésének, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának, a szocialista gazdasági integrációt szolgáló komplex program végrehajtásának. Folytatni kell népgazdasági terveink egyeztetését, bővíteni a termelési és a kereskedelmi kapcsolatokat, fejleszteni a műszaki és a tudományos együttműködést. A szocialista gazdasági integráció lehetőségei rendkívül nagyok. Népgazdaságunk kiegyensúlyozott fejlődésének fontos feltétele a szocialista országokkal való gazdasági együttműködésünk erősítése.

Növekvő figyelmet fordítunk a kapcsolatok bővítésére és elmélyítésére a fejlődő országokkal. Politikai törekvéseinkkel és gazdasági érdekeinkkel összhangban építjük gazdasági kapcsolatainkat a fejlett tőkésországokkal.

2. A fejlett szocialista társadalom megteremtése és a kommunizmus építésére való átmenet feltételeinek létrehozása érdekében hazánkban az eljövendő 15–20 év alatt a következő termelési-fejlesztési célokat kell elérni:

Az egy főre jutó nemzeti jövedelmet a jelenleginek 2–2,5-szeresére, az ipar termelését 2,5–3-szorosára, a mezőgazdaságét 1,5–2-szeresére, az építőiparét 2,5–3-szorosára kell emelni. Erőteljesen fejlesztjük a közlekedést és különös gondot fordítunk a városi és távolsági utasszállítás javítására. Az áruszállítást és a hírközlést a népgazdaság szükségleteivel összhangban fejlesztjük. Bővítjük és korszerűsítjük a kereskedelmi hálózatot.

Saját erőforrásainkra és a nemzetközi együttműködés lehetőségeire támaszkodva, hazánk újabb fontos népgazdasági létesítményekkel gyarapszik. Az ország energiatermelésében jelentős szerepe lesz az atomerőműveknek. A hazai szén- és lignitbázison új nagy kapacitású erőműveket létesítünk. Hasznosítjuk réz-, ásvány- és szénhidrogén-vagyonunkat, egyéb természeti kincseinket. Továbbfejlesztjük a vízgazdálko-

dást, jobban felhasználjuk a Duna és a Tisza vízi energiáját. Tervszerűen fejlesztjük az ország különböző területeinek gazdaságát és a településhálózatot. Ennek során tovább csökkennek az ország egyes vidékeinek gazdasági színvonalában még meglevő különbségek. Az elavult üzemek korszerűsítésével, a nehéz és az egészségre ártalmas munkák gépesítésével jelentős mértékben javítjuk a munkások és a parasztok élet- és munkakörülményeit.

A szolgáltatás színvonala a társadalmi-gazdasági fejlettség, a kulturáltabb életmód fontos mércéje. Erőteljesen fejleszteni kell ezért az állami vállalatok, az ipari és fogyasztási szövetkezetek szolgáltató tevékenységét. A szolgáltatóhálózat kiterjesztésében az egyes területek ellátottságának kiegyenlítésére törekszünk. Támogatjuk a kisiparosok szolgáltató tevékenységét.

3. Az elkövetkező 15–20 év alatt társadalmunk fontos feladata lesz az élő munkával való takarékos és hatékony gazdálkodás. A dolgozók létszáma csak kismértékben fog emelkedni. Alapvetően módosul a foglalkoztatottak ágazati és szakmai összetétele. Általánossá válik a dolgozók továbbképzése, és ez megkönnyíti számukra a szakmaváltoztatást is.

Társadalmunk biztosítja a munkához való jogot, hatékonyabbá kell azonban tenni a munkaerő felhasználását. Az anyagi termelés növekedését teljes egészében a munkatermelékenység emelkedésével kell elérni. A társadalmi összmunka termelékenységét a jelenleginek 2,5–3-szorosára kell emelni. A munkatermelékenység növekedésével összhangban tovább csökkentjük a munkaidőt, és bevezetjük az ötnapos munkahetet.

4. Az előttünk álló időszakban jelentősen emelkedik népünk jóléte, javulnak a lakásviszonyok, az egészségügyi, a kulturális és a szociális ellátás.

A munkából származó jövedelmek reálértéke a jelenleginek mintegy kétszeresére emelkedjen.

Az egy főre jutó fogyasztás érje el a mai színvonal 2–2,5-szeresét oly módon, hogy a lakosság összfogyasztásán belül gyorsabban növekedjék a közösségi fogyasztás, így különösen a művelődéssel, az egészségügyi ellátással, a pihenéssel kapcsolatos juttatások mértéke. A személyes fogyasztási alapon belül emelkedik a korszerű táplálkozást jelentő élelmiszerek, valamint a tartós fogyasztási cikkek aránya. 1,5–2 millió lakást építünk, növelve a többszobás lakások és az állami bérlakások részarányát. Az állam és a lakosság együttes erőfeszítésével biztosítani kell, hogy minden család önálló lakáshoz juthasson, javuljon a lakások minősége és fejlődjék a lakáskultúra. Gondoskodni kell a meglevő lakásállomány karbantartásáról és korszerűsítéséről.

Társadalmunk minden dolgozónak biztosítja idős korára a rendszeres nyugdíjat és az egészségügyi ellátást. Növekvő gondot kell fordítani a nyugdíjasok életkörülményeinek javítására. Támogatjuk, hogy a nyugdíjjogosultak és a nyugdíjasok – kívánságukra – munkaképességüknek megfelelő munkát végezhessenek. Bővítjük az idős korúak pihenését, ellátását, gondozását szolgáló intézmények hálózatát.

A gyermekekről való társadalmi gondoskodást magas színvonalra emeljük. A gyermekintézmények hálózatát úgy kell fejleszteni, hogy minden család, amely igényli, elhelyezhesse gyermekeit bölcsődében, óvodában vagy napközi otthonban. Az állam növekvő mértékben vállalja az iskoláztatás költségeit. Bővítjük és fejlesztjük a diákszociális létesítmények hálózatát. Az iskolai és a diákotthoni ellátás javításával is elő

kell segíteni, hogy a családok életkörülményeiből és a települési viszonyokból fakadó különbségek mind kisebb szerepet játsszanak a tanulási feltételekben.

Fejleszteni kell az egészségügyi intézmények hálózatát és az egészségügyi ellátást. A betegek gyógyítása és a betegségek megelőzése érdekében széleskörűen fel kell használni az orvostudomány eredményeit.

Jelentősen meg kell javítani a testnevelés, a testedzés és a tömegsport személyi és tárgyi feltételeit. Tervszerűen bővítjük a sporttelepek, az uszodák, az iskolai tornatermek hálózatát, és biztosítjuk a sportlétesítmények használatát az ifjúság, a lakosság számára.

5. Népünk életszínvonalának emelése, az életkörülmények javítása megköveteli a szocialista elosztási viszonyok fejlesztését. A szükségleteknek az ország lehetőségeivel és társadalmunk szocialista jellegével összhangban álló, egyre növekvő mértékű kielégítése a gazdasági fejlődésnek célja és fontos hajtóereje is.

A bérpolitikában következetesebben kell érvényesíteni az egyenlő munkáért egyenlő bért elvét, a több és a jobb, valamint a nehezebb és a bonyolultabb munka magasabb díjazását. Az elosztás fő formája, az arányaiban is növekvő társadalmi juttatás mellett, továbbra is a munka szerinti elosztás marad. A bérjellegű jövedelmek – részben a végzett munka minőségében meglevő különbségek csökkenésével, részben az alacsonyabb fizetéseknek az átlagosnál magasabb ütemű emelkedése útján – közeledni fognak egymáshoz. Társadalmi és elosztási viszonyaink fejlesztésével el kell érni, hogy senki se jusson munka nélküli, vagy a teljesített munkájához képest aránytalanul magas jövedelemhez.

Gondoskodni kell róla, hogy a munkásosztály és a szövetkezeti parasztság jövedelme azonos színvonalú legyen. A társadalmi juttatások területén meg kell szüntetni a még meglevő különbségeket a bérből és fizetésből élők, valamint a mezőgazdasági termelőszövetkezeti tagok között.

A családok jövedelmi színvonala egyrészt az egyéni jövedelmekben meglevő különbségek csökkenésével, másrészt a társadalmi juttatások rendszerének továbbfejlesztésével fog közeledni egymáshoz.

6. Az életkörülmények javításában növekszik a természetvédelemnek, a munkahelyi és a lakóhelyi környezet ápolásának jelentősége. Az iparfejlődés, különösen a kemizálás, valamint az autóközlekedés környezetszennyező hatása szükségessé teszi a hatékonyabb állami környezetvédelmi intézkedéseket. Az állami, vállalati és a társadalmi szervek, valamint a lakosság összefogásával fokozzuk a természet védelmét. Létrehozzuk a környezetvédelemnek olyan rendszerét, amely nemcsak a károsodásnak állja útját, hanem a fejlődést is biztosítja.

V. A PÁRT FELADATAI A TÁRSADALMI TUDAT, A KULTÚRA ÉS AZ ÉLETMÓD FEJLESZTÉSÉBEN

Társadalmunk szocialista fejlődésének elválaszthatatlan része a társadalmi tudat fejlődése, az emberek gondolkodásának, erkölcsi arculatának változása, műveltségének gyarapodása. Társadalmi életünk egészében meghatározó szerepe van a marxista-leninista ideológiának, amely széles körben elterjedt, népünk jelentős részének gondol-

kodását és magatartását megszabja. Ugrásszerűen emelkedett az iskolázottság, az általános és a szakmai műveltség színvonala. A kultúra mind nagyobb mértékben vált elérhetővé a legszélesebb tömegek számára. Mindez a szocializmus építésének eredménye és követelménye is.

1. Országunk fejlődésének most következő időszakában növekszik a tudati tényezők szerepe. A fejlett szocialista társadalom építése olyan emberek munkáját és aktivitását igényli, akik társadalmi céljaink megvalósításában fegyelmezett, jó munkájuk mellett a közügyekből is kiveszik részüket, ismerik és megtartják a szocialista erkölcs normáit, akik számára szocialista hazánk szeretete elválaszthatatlanul összefonódik a nemzetköziséggel.

El kell érni, hogy a javuló anyagi feltételekkel szocialista módon éljünk. Ezért egész társadalmunk fejlődésének egyik kulcskérdése és nélkülözhetetlen feltétele a tudati viszonyok gyorsabb, erőteljesebb változása, a szocialista erkölcs és életmód általánossá válása.

2. Ennek érdekében következetes, meggyőző felvilágosító munkát kell végezni. Aktívabbá és hatékonyabbá kell tenni a marxizmus–leninizmus propagandáját, el kell érni, hogy eszméi jobban behatoljanak a tömegek gondolkodásába és uralkodóvá váljanak a társadalmi élet minden területén. Erősítjük az eszmei harcot a polgári és a kispolgári ideológia, a különböző tudománytalan világnézetek ellen, és határozottan fellépünk az ellenséges eszmék, valamint a szocialista közgondolkodást sértő káros nézetek és gyakorlat ellen. Mindehhez célszerűen felhasználjuk a rádiót, a televíziót és a sajtót is.

3. A szocialista társadalom alapvető érdeke a természet és a társadalom törvényszerűségeinek tudományos feltárása, gyakorlati felhasználása. Tovább kell javítani mind a műszaki és a természettudományok, mind a társadalomtudományok anyagi és személyi feltételeit. A tudományos kutatómunkát következetesen és tervszerűen a szocialista társadalom szolgálatába kell állítani. Különös figyelmet fordítunk azon tudományterületek kiemelt fejlesztésére, amelyek társadalompolitikai, gazdasági és kulturális feladataink megoldása szempontjából a legfontosabbak. Támogatjuk a tudományok fejlődéséhez nélkülözhetetlen alapkutatásokat. Jobban hasznosítjuk a nemzetközi tudományos munkamegosztásban, elsősorban a szocialista országokkal való tudományos együttműködésben rejlő előnyöket.

Biztosítjuk a tudományos kutatómunka szabadságát, s egyúttal fokozzuk a tudósok társadalmi felelősségét a szocialista építőmunka feladatainak alkotó megoldásában. A tudományok egészséges fejlődésének nélkülözhetetlen követelménye a tudományos vita, a téves nézetek bírálata.

4. Az elmúlt negyedszázadban nagy fejlődést ért el a közoktatás. A társadalmi követelmények növekedésével összhangban tovább fejlesztjük oktatási rendszerünket.

Tovább csökkentjük az oktatási, a tanulási feltételekben meglevő különbségeket, hogy a felnövekvő ifjú nemzedék életpályájának alakulásában a szociális körülményeknek már ne legyen lényeges szerepük.

A közoktatás egész rendszerében erősíteni kell az oktatás és nevelés egységét. Nagyobb figyelmet kell fordítani a korszerű marxista műveltség elsajátítására, a közösségi életre való felkészítésre, a szocialista erkölcsű ember formálására, a művelődési

igények és készségek kialakítására és fejlesztésére. A nevelési folyamatban kapjon nagyobb hangsúlyt az ifjúság fizikai erőnléte, teherbíró képessége, az egészséges testkultúra.

Különös gonddal kell foglalkozni az alapozó oktatás és nevelés, az óvodák és az általános iskolák fejlesztésével. Az általános iskola nyújtson nagyobb lehetőségeket a személyes képességek felszínre hozásához. Az alapozó oktatás és nevelés fejlesztése lényeges társadalompolitikai feladat, nélkülözhetetlen ahhoz, hogy az egész oktatásban elérjük a feltételek egyenlőségét.

Általánossá kell tenni a felnövekvő nemzedék középfokú iskolázottságát. Ennek keretében elsősorban a szakmunkásképzés színvonalát kell emelni. A magas színvonalú szakmunkásképzést szocialista társadalmunkban nem csupán a munkaerő utánpótlása igényli, hanem a munkásosztály vezető szerepének érvényesülése is megköveteli.

A társadalmi szükségleteknek megfelelően fejlesztjük a felsőoktatási intézmények hálózatát, és határozzuk meg a főiskolai és egyetemi végzettségűek számát, szakmai összetételét.

Társadalompolitikai céljaink, a növekvő gazdasági-műszaki követelmények szükségessé teszik a felnőttoktatás mennyiségi és minőségi fejlesztését, a munka melletti tanulás feltételeinek javítását.

5. A szocialista társadalom kedvező feltételeket teremt ahhoz, hogy a művészetek eleget tehessenek sajátos valóságfeltáró és tudatformáló hivatásuknak. A művészetek a szocializmusért folyó harc, a teremtő munka, a dolgozó ember hiteles ábrázolásával segítsék a szocialista tudat alakítását. Az alkotók között mind általánosabbá válik az a felismerés, hogy a dolgozó nép növekvő igényeinek kielégítése és újabb igényeinek felkeltése a művészet belső fejlődésének is legfőbb érdeke. Ennek alapján lesz tartalmasabb az alkotói szabadság, s érvényesül igazán a művészetek realizmusa, pártossága. Így kerül szorosabb kölcsönhatásba élet és művészet, alkotás és közösség, így bontakozik ki igazán a művészet emberformáló hatása.

6. A szocialista társadalom bővülő lehetőségeket teremt a személyiség sokoldalú fejlődéséhez.

A művelődés az egyén fejlődésének és közösségi kapcsolatainak nélkülözhetetlen tényezője, közösségteremtő erő. A fejlett szocialista társadalom építése szükségessé teszi az egyes emberek és a közösségek sokoldalú továbbképzését szolgáló közművelődési rendszer szervezeti és eszmei erősítését. Fejlesztjük a könyvtárak, a művelődési házak és más kulturális intézmények országos hálózatát. Gazdagítani és társadalmi méretekben terjeszteni kell az egyéni és közösségi öntevékeny művelődést. El kell érni, hogy az önművelés, a kultúra öröme a társadalom minden tagjának személyes és állandó szükségletévé váljék.

Az életkörülmények javulásával mind több és kedvezőbb lehetőség nyílik a növekvő szabad idő kulturált felhasználására. Mindent el kell követni, hogy ennek igénye is általánossá váljék, s a növekvő szabad idő az emberi kapcsolatok erősítését szolgálja. Terjeszteni kell az igényes szórakozás közösségi formáit. Az ízlést romboló jelenségeket ki kell szorítani a szórakoztatásból. Szükséges, hogy a pihenés, az üdülés, a testedzés és a mind tömegesebbé váló utazás lehetőségei nagymértékben bővüljenek, feltételei javuljanak.

A személyiség erkölcsi arculatának formálódásában, a szocialista erkölcs normáinak és szabályainak gyakorlati elsajátításában legnagyobb szerepe és nevelő ereje a munkának van. A gazdasági, politikai és tudati fejlődés megteremti az alapját annak, hogy tovább változzon az embereknek a munkához való viszonya. Arra kell törekedni, hogy mind általánosabb legyen a munka társadalmi fontosságának és értelmének felismerése; egyre nagyobb mértékben legyen természetes létszükséglet az egyén és a társadalom érdekében hivatásérzettel végzett tevékenység.

A szocialista tudat és életmód közösségekben alakul ki és fejlődik tovább. Ezek sorában meghatározó szerepük van a munkában létrejövő közösségi kapcsolatoknak, amelyeknek legbiztatóbb formája a szocialista brigádmozgalom. El kell érni, hogy a „szocialista módon dolgozni, tanulni és élni" szemlélet általános társadalmi norma legyen. A szocialista életmód fejlődése a közélet és a magánélet harmonikus egységét, a szocialista együttélés normáinak szokássá erősödését hozza magával. [...]

Pártunk végső célja a kommunista társadalom létrehozása. A fejlett szocialista társadalom megteremtése jelentős lépés ezen az úton.

Szocialista építőmunkánk része annak az egész világra kiterjedő történelmi folyamatnak, amely szükségszerűen lezárja az osztálytársadalmak korszakát és az emberiséget a kommunista társadalomba vezeti el. Munkásosztályunk, dolgozó népünk joggal lehet büszke rá, hogy Marx, Engels, Lenin tanításait követve, a tudományos szocializmus eszméit a gyakorlatban megvalósítva, szoros szövetségben a haladó erőkkel, a társadalmi fejlődés élvonalában menetel és cselekvő részese e történelmi átalakulásnak. Küzdelmünkkel, amelyet nemzeti céljaink eléréséért vívunk, egyben az egyetemes emberi haladás ügyét is szolgáljuk.

A Magyar Szocialista Munkáspárt felhívja a szocializmus minden hívét, hazánk minden dolgozóját, hogy munkájával, helytállásával segítse magasztos céljaink elérését. Előrehaladásunk tudatosan vállalt, fegyelmezett munkát kíván. Ezáltal lesz gazdagabb az ország, tartalmasabb és boldogabb valamennyiünk élete. Munkánkkal és küzdelmünkkel válik valósággá az emberi egyenlőség nagyszerű elve: „Mindenki képességei szerint és mindenkinek szükségletei szerint." Népünk így jut közelebb az egyetemes emberi célhoz: a minden elnyomástól és kizsákmányolástól mentes új világhoz, a kommunizmushoz, amelyben a népek békében, jólétben élnek, és az emberiség végérvényesen a szabadság birodalmába lép.

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának jegyzőkönyve.
Kossuth Könyvkiadó 1975. 495–524. old.

[43]

A LENGYEL EGYESÜLT MUNKÁSPÁRT VII. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA[1]

(1975. DECEMBER)

(Részletek)

[...] A szocialista építés harminc esztendeje alatt Lengyelországban leraktuk a szocializmus alapjait, megszilárdult a szocializmus politikai és társadalmi-gazdasági struktúrája. Államunk ma teljes mértékben szocialista jellegű állam, a hatalom a dolgozó népé, a párt vezető szerepe aktívan érvényesül a társadalmi élet valamennyi területén. Szocialista termelési viszonyok uralkodnak az iparban és a népgazdaság más ágazataiban, mennyiségileg és minőségileg fejlődik a kollektivizált mezőgazdaság. Egyre erősebben és sokoldalúbban kötődik a szocializmushoz a lengyel falu. A szocializmus átalakítja a jogi viszonyokat, a szokásokat és az emberi kapcsolatokat; e kapcsolatok alapja a szocialista társadalmi igazságérzet. Sikerrel valósult meg a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakának legtöbb feladata. Ez lehetővé teszi Lengyelországnak, hogy új, magasabb szakaszba, a fejlett szocialista társadalom építésének szakaszába lépjen. A kongresszus megállapítja, hogy a társadalmi és gazdasági fejlődés 1976–1980-ra szóló programjának végrehajtása fontos lépés lesz ezen az úton.

A fejlett szocialista társadalom építésének során a párt a marxizmus–leninizmus általános elméleti törvényszerűségei alapján, a Lengyelországban és a többi testvéri szocialista országban folyó szocialista építés – különösen pedig a Szovjetunióban folyó kommunista építés – gyakorlata, e törvényszerűségeknek megfelelő tapasztalatai alapján fogja vezetni a munkásosztályt és a népet.

Következetesen törekedve a kitűzött cél elérésére, a párt erősíteni fogja egységét és együttműködését a Szovjetunióval és a többi testvéri szocialista országgal, munkálkodni fog a szocialista közösség erejének megszilárdításáért, a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa keretében kibontakozó integráció elmélyítéséért.

Gazdasági téren a fejlett szocialista társadalom kialakítása a szocialista termelési viszonyok további megerősítését, az anyagi-műszaki bázis kibővítését és felújítását, a tudományos-technikai forradalom vívmányainak összehangolását a szocializmus társadalmi értékeivel, a munka minőségének és a gazdálkodás hatékonyságának növelését jelenti. Ez biztosítja az anyagi termelés fejlődésének gyors ütemét, és megteremti a nép anyagi és szellemi szükségletei kielégítésének feltételeit.

Társadalmi téren a fejlett szocialista társadalom kialakítása a társadalmi igazságosság eszméjének sokoldalú megvalósítását, az emberi kapcsolatokban érvényesülő

[1] 1975. december 8–13. között ülésezett a LEMP VII. kongresszusa, s egyik fő kérdésként foglalkozott a fejlett szocializmus felépítésével kapcsolatos feladatokkal.

szocialista elvek, a munka jobb minőségével, valamint a jogok és kötelességek egységének tiszteletben tartásával elszakíthatatlan kapcsolatban álló szocialista életminőség további megszilárdítását jelenti.

A fejlett szocialista társadalom építése közben a párt legfőbb céljának és fő cselekvési irányelvének tekinti az ember fejlődéséhez és igényeinek kielégítéséhez szükséges anyagi és szellemi feltételek, a népünk életszínvonalának további emeléséhez szükséges feltételek megteremtését. Az ember fejlődése a szocialista társadalom fejlődési folyamatában valósul meg. Az egyén, a család és a társadalom sikereinek fő forrása ma a nép munkájának jobb minősége, az egyén nagyobb személyes hozzájárulása a kollektív erőfeszítéshez. [...]

Gazdasági téren alapvető feladat gazdaságunk további fejlesztése és korszerűsítése. A kitűzött társadalompolitikai célok megvalósításához az előállított nemzeti jövedelem 40–42 százalékos növelésére lesz szükség. Ez szükségessé teszi az anyagi termelés növelése tartalékainak további feltárását és a gazdasági tevékenység hatásfokának javítását.

A gazdasági fejlődésben és a gazdaság korszerűsítésében fontos szerepet kell kapnia az ipar fejlesztésének, további strukturális átalakításának és a gyártott termékek korszerűsítésének.

A népgazdaság valamennyi területének korszerűsítésében alapvető szerepet kell betöltenie mindazon termelési ágak különösen gyors fejlődésének, melyek a műszaki fejlődés hordozói. Az iparfejlesztési politikában előtérbe kell állítani a hazai piac ellátására és exportra dolgozó termelés gyors növelését; következetesen érvényesíteni kell azt az elvet, hogy elsőbbséget élvez a gazdaságilag indokolt és társadalmilag szükséges anyagi termelés fejlesztése.

Az 1976–1980-as ötéves terv időszakában az ipari termelésnek 48–50 százalékkal kell növekednie, az iparnak a nemzeti jövedelem előállításában 62 százalékos részesedést kell elérnie. [...]

Az ország gyors ütemű fejlődését fogja elősegíteni az aktív beruházási politika. 1976–1980-ban a beruházások 37–40 százalékkal növekednek 1971–1975-höz képest, és elsősorban a termelőerők bővítésének és korszerűsítésének folytatását szolgálják, a munkatermelékenység gyors ütemű növekedésének biztosítását segítik elő.

A beruházási politikában a korszerűsítő beruházásokat kell előnyben részesíteni. A termelési potenciál korszerűsítését a termelési eszközök és módszerek állandó tökéletesítése folyamatának kell tekinteni. [...]

Az 1976–1980-as évek kiemelkedő feladata az export növelése és hatékonyságának megjavítása. Az exportnak gyorsított ütemben kell növekednie. Ennek érdekében a népgazdaságnak mindenekelőtt azokat az ágait kell fejleszteni, melyek lengyel specialitások – vagy azokká kell lenniük –, és amelyekkel országunk megerősíti pozícióját a külföldi piacokon.

Lengyelország további társadalmi-gazdasági fejlődésében fokozódó szerepet kap a KGST-tagországok szocialista gazdasági integrációjának mélyülése. Az integráció komplex programjának végrehajtása során Lengyelország igyekezni fog gyors ütemben fejleszteni a külkereskedelmi árucserét, és bővíteni az együttműködés valamennyi formáját a KGST-tagországokkal, főként az ipari szakosítást és kooperációt, a

közös tervezési tevékenységet, a közös termelési és műszaki-tudományos vállalkozásokat.

Lengyelországnak a külfölddel folytatott együttműködésében továbbra is kiemelkedő helyet kap a sokoldalú együttműködés a Szovjetunióval. Különösen a szakosítási és kooperációs kapcsolatokat kell bővíteni és mélyíteni a szovjet gazdasággal, és arra kell törekedni, hogy a kölcsönös árucsere-forgalomban a szakosítás és kooperáció keretében gyártott termékek aránya az új ötéves terv időszakában megháromszorozódjék. Nagy jelentőségű feladat a fűtőanyag- és nyersanyagproblémák közös megoldása. [...]

A fejlett tőkésországokhoz fűződő gazdasági kapcsolatokban 1976–1980-ban folytatni kell a kölcsönös előnyök elvére épülő együttműködés politikáját, tökéletesíteni és bővíteni kell a már bevált együttműködési formákat, olyan új megoldásokat kell felkutatni, amelyek megfelelnek fejlődésünk igényeinek.

Lengyelországnak a fejlődő országokhoz fűződő gazdasági kapcsolataiban a hosszú lejáratú kereskedelmi, szakosítási és kooperációs egyezményeken alapuló együttműködésre kell törekednie. Ugyanakkor kölcsönösen előnyös feltételek mellett tovább kell fejleszteni a gépek és ipari berendezések exportját, szakemberekkel és műszaki támogatással kell segítséget nyújtani ezen országok fejlődéséhez. [...]

A lakosság jobb élelmezését fogja szolgálni a mezőgazdaság további fejlődése. A mezőgazdaság össztermelésének 1976–1980-ban 15–16 százalékkal kell növekednie, ezen belül az állattenyésztésnek 16–18 százalékkal. [...]

A párt mezőgazdasági politikájának alapvető – az Egyesült Parasztpárttal közösen megvalósítandó – célkitűzése a mezőgazdasági termelés fejlesztése és a falu fokozatos társadalmi átalakítását elősegítő körülmények megteremtése. A párt politikája elébe fog menni a mezőgazdasági munka kollektivizálására irányuló paraszti törekvéseknek. Célul tűzi ki a mezőgazdasági termelés anyagi bázisának fejlesztését és a kollektív termelés valamennyi formájának támogatását. A párt mezőgazdasági politikájának végrehajtásában fontos szerepet kap a falusi ifjúság és annak eszmei-nevelő szervezete.

A párt támogatni fogja az állami gazdaságok és a mezőgazdasági termelőszövetkezetek fejlődését; ezek feladata a termelés gyors növekedési ütemének fenntartása, további földterületek bevonása a gazdálkodásba, a társadalmi, műszaki és szervezeti fejlődés terjesztése az egész mezőgazdaságban.

A mezőgazdasági termelés fejlesztésekor teljes mértékben ki kell használni a mezőgazdasági körök és a falusi szövetkezeti szervezetek tapasztalatait, bővíteni kell az általuk végzett szolgáltató-termelő tevékenységet.

További segítségben kell részesíteni a mezőgazdasági körök szövetkezeti társulásait mint olyan gazdálkodási formát, amely elősegíti a megművelt mezőgazdasági területek intenzív kihasználását és a termelési viszonyok további kollektivizálását.

A párt támogatni fogja a termelés állandó növelését az egyéni gazdaságokban. Ezekben a gazdaságokban tovább kell fejleszteni a termelés szakosítását. Olyan fontos tényező ez, amely elősegíti a munkák gépesítését, biztosítja a termelés jövedelmezőségének növekedését és javulását, a mezőgazdasági népesség magasabb jövedelmét. A mezőgazdasági termelés hatékonyságának növekedésével és javulásával kapcsolatos

tartalékok jobb kihasználása érdekében fejleszteni kell az állami gazdaságok, termelőszövetkezetek, mezőgazdasági körök szövetkezetei, illetve az egyéni gazdaságok közötti együttműködést.

A párt mezőgazdasági politikájában arra fog törekedni, hogy a mezőgazdaság fejlődése nagyobb mértékben integrálódjék az egész népgazdaság tervszerű fejlődésébe. Tökéletesíteni kell a szerződéses rendszert, a mezőgazdasági termények felvásárlási rendszerének elveit és a mezőgazdaság termelési eszközökkel való ellátottságának rendszerét. [...]

Hathatósan tovább kell növelni a gazdálkodás társadalmi hatékonyságát. Az erőket különösen a munkaerő-állomány, a munkaidő és a termelési potenciál jobb kihasználására, fűtőanyag-, nyersanyag- és alapanyag-felhasználás ésszerűsítésére, a műszaki-tudományos fejlődés szélesebb körű hasznosítására, a beruházási folyamatok tökéletesítésére és a külkereskedelem hatékonyságának megjavítására kell összpontosítani.

Elsőrendű feladat a rendelkezésre álló termelési alapok teljes és ésszerű kihasználása, a társadalmi munkatermelékenység részesedésének növelése az anyagi termelés növekedésében.

A pártszervezetek kötelessége valamennyi munkahelyen, hogy társadalmi-politikai tevékenységet fejtsenek ki a munkaerő és a munkaidő teljes és hatékony kihasználásának, a munkatermelékenység növelésének érdekében. 1980-ban az iparban és az építőiparban a munkatermelékenységnek 43–46 százalékkal kell növekednie az 1975-ös szinthez képest. A magasabb munkatermelékenységnek az ipari termelés növekedésében több mint 90 százalékkal, az építőiparban 100 százalékkal kell részesednie. Ennek érdekében tökéletesíteni kell a termelési folyamatok, az anyagellátási rendszer és a munkahelyi beosztások megszervezését. [...]

A munka minősége megjavításának lendítőereje a gyorsabb ütemű műszaki-tudományos fejlődés. Ez megköveteli a kutatómunka hatékonyságának jelentős növelését, a kutatási eredmények gyorsabb és eredményesebb bevezetését a termelési gyakorlatba. Szorosabb kapcsolatot kell kialakítani a kutatási programok és a beruházáspolitika között. A gyorsabb ütemű műszaki-tudományos fejlődést elősegíti a tudomány és a technika külföldi vívmányainak felhasználása, alkotó összehangolása népgazdaságunk igényeivel és körülményeivel. Tovább kell tökéletesíteni a műszaki szakemberek képzését és továbbképzését különösen a gyártási technológiák területein. Növelni kell a gazdasági szervek érdeklődését a hatékonyabb új termelési technikák és technológiák, az új szervezeti megoldások iránt. [...]

A gazdálkodás hatékonyságának megjavítását szolgálja a tervezési, vezetési és irányítási rendszer tökéletesítése. Javítjuk és erősítjük a központi tervezést, szocialista gazdálkodásunk alapvető eszközét, a szocialista építés fejlesztésének irányítását szolgáló fő eszközt. Valamennyi szinten meg kell erősíteni a tervteljesítési fegyelmet. Ugyanakkor bővíteni kell a gazdasági szervek jogkörét és felelősségét, állandóan tökéletesíteni kell tevékenységüket.

Az ipar további koncentrációja, a szakosítás fejlődése megköveteli a szervezeti formák állandó tökéletesítését. El kell terjeszteni, és tovább kell fejleszteni azokat a gazdálkodási-pénzügyi elveket, melyeket az utóbbi években vezettünk be a nagy

gazdasági szervekben, több évre érvényes gazdasági-pénzügyi előírásokat kell alkalmazni.

Az új gazdálkodási-pénzügyi rendszer bevezetése széles teret ad a gazdasági szervek önálló tevékenységének, ugyanakkor megköveteli a bankok és az állami jövedelemszabályozó apparátus ellenőrzési funkciójának erősítését a helyes gazdasági arányok kialakítása érdekében. [...]

A fejlett szocialista társadalom alakításában fontos feladat az emberek tudásszintjének, képzettségének és képességeinek további növelése, a tudomány és a kultúra széles körű fejlesztése.

Legyen az iskola az egységes szocialista oktatási-nevelési rendszer olyan alapvető láncszeme, amely kialakítja a fiatal nemzedék eszmei és intellektuális értékeit, felvértezi a hatékony cselekvés képességével.

Tovább kell tökéletesíteni az oktató-nevelő munka szervezetét és módszereit, a tanterveket, meg kell honosítani a szocialista nevelési rendszert. Bővíteni kell az oktatásügy anyagi bázisát, ezen belül különösképp a községi gyűjtőiskolák és internátusok hálózatát. Támogatni kell a Lengyel Harcer Szövetség[2] nevelési törekvéseit, a gyermekek és fiatalok körében végzett munkáját. [...]

A felsőoktatásnak az utóbbi években elért fejlődése kedvező feltételeket teremt a szocialista értelmiség képzéséhez és neveléséhez. A felsőoktatási intézmények jelenlegi hálózata kielégítőnek mondható. Most az erőfeszítéseket az oktatómunka minőségére, a hallgatók képzésének és a tudományos kutatások színvonalának emelésére kell összpontosítani. A felsőoktatási intézményeknek meg kell valósítaniuk a nevelés, az oktatás és a tudományos kutatómunka egységét. [...]

Különösen fontos ideológiai-nevelő, kultúra- és ismeretterjesztő feladatok várnak a társadalomtudományokra és a humán tudományokra. Növelni kell a marxista–leninista társadalomtudományok szerepét az oktatás valamennyi szintjén és valamennyi szakon. A társadalomtudományok fejlődése szempontjából alapvető jelentőségű pártunk, az SZKP és a nemzetközi munkásmozgalom elméleti és ideológiai tapasztalatainak hasznosítása.

A szocializmus építésének jelenlegi körülményei között nő az ideológia jelentősége. Tovább kell fejleszteni a szocialista társadalom elméletét, vizsgálat tárgyává kell tenni az osztályszerkezetben és a társadalmi tudatban bekövetkezett változásokat, elemezni kell mindazokat a tényezőket, melyek elősegíthetik az ország társadalmi-gazdasági és kulturális fejlődése programjának jobb végrehajtását.

Valamennyi párttag és a társadalomtudományok területén működő valamennyi pártszervezet fontos feladata, hogy biztosítsa a marxizmus–leninizmus domináló szerepét a társadalomtudományi kutatásokban, és állandóan terjessze a munkásmozgalom elméleti tapasztalatait a szocializmus és a kapitalizmus ideológiai szembenállásának körülményei között.

A pártnak a tudomány és a technika területén folytatott politikája arra irányul, hogy meggyorsítsa a tudományos-technikai forradalom és a szocialista építés egybehangolásának folyamatát. Ez a politika új távlatokat nyit meg a lengyel tudomány és

[2] Harcer Szövetség – a 7–18 évesek ifjúsági szervezete.

technika előtt, fontos szerepet szán ezeknek a termelőerők és a társadalmi élet minőségi átalakításában. Mindez megköveteli, hogy a tudomány olyan kulcskérdésekkel foglalkozzék, melyeket az ország jelenlegi és távlati igényei vetnek fel. [...]

A fejlett szocialista társadalom építése során a párt nagy fontosságot tulajdonít a kultúra fejlesztésének.

A párt azt a feladatot tűzi ki az alkotók elé, hogy szocialista, hazafias és humanista értékekkel gazdagítsák állandóan kultúránkat, érjenek el magas művészi színvonalat, gondoskodjanak olyan eszmei tartalomról, amely összhangban van rendszerünk eszményeivel, a lengyel irodalom és művészet legjobb hagyományaival.

Messzemenő támogatásban kell részesíteni az olyan műveket, amelyek a dolgozók életét, a népnek a párt vezetésével kifejtett történelmi erőfeszítéseit, a népi Lengyelországban végbemenő szocialista társadalmi és civilizációs átalakulások lényegét tükrözik. Ugyanakkor szembe kell helyezkedni mindazokkal a próbálkozásokkal, melyek a mi viszonyaink közé eszmei tartalmat nélkülöző, értéktelen, nemzeti kultúránktól, a szocialista tartalomtól és a nép túlnyomó többségének életstílusától idegen alkotásokat kívánnak átültetni. [...]

A Lengyel Népköztársaság a proletárdiktatúra állama, amely fokozatosan – a fejlett szocialista társadalom építésében elért eredmények arányában – össznépi állammá alakul át. Államunk osztályalapját ugyanazok a forradalmi elvek alkotják, melyek a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban győztek, és amelyek ma meghatározzák a szocialista államok társadalmi berendezkedésének lényegét.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt, a munkásosztály marxista–leninista pártja politikájában a dolgozók, a nép és a lengyel állam osztály- és nemzeti érdekeinek egységét testesíti meg.

Nevelő és politikai-szervező munkájával a párt erősíteni fogja államunk politikai rendszerét, amely a nemzet vezető erejének, a munkásosztálynak a parasztsággal és az értelmiséggel fennálló szövetségén alapszik.

Lengyelország szocialista fejlődésének programja és annak közös megvalósítása országunk valamennyi polgárát egyesíti a valláshoz való viszonyától függetlenül. Párttagok és pártonkívüliek tevékenységének közös fóruma a Nemzeti Egységfront, melynek politikai alapja a LEMP, az Egyesült Parasztpárt és a Demokrata Párt együttműködése.

A párt továbbra is következetesen fejleszti a szocialista demokráciát, melynek lényege a munkásosztály és valamennyi dolgozó részvétele a politikai, gazdasági és kulturális életben, az ország és a munkahelyek, a városok és községek ügyeiről szóló döntések meghozatalában, az állam gazdasági és igazgatási tevékenységének ellenőrzésében.

A dolgozók részvételének a kormányzásban több mint kétmilliós tagsággal rendelkező pártunk tevékenységében, a szövetséges pártok tevékenységében, a Nemzeti Egységfront aktivitásában, a Lengyel Népköztársaság szejmjének, a tanácsoknak, társadalmi szervezeteknek, munkás-, paraszti és lakóhelyi önkormányzati szerveknek a munkájában kell megnyilvánulnia.

A párt továbbra is megtanácskozza elképzeléseit a dolgozókkal a társadalompolitika legfontosabb kérdéseiben. Elsősorban a munkásosztállyal fogja megbeszélni a fontos

döntések tervezeteit, a társadalmi-gazdasági politikában felmerülő problémák megoldásának módszereit.

A párt arra törekszik, hogy a Lengyelországért folyó munkába bevonja a nemzet, valamennyi állampolgár alkotó erőit. Ezért a párt elősegíti a szocializmust építő párton kívüli lengyelek millióinak nagyobb részvételét a politikai és társadalmi életben. [...]

A gazdaságirányítási rendszer fejlesztésével, a társadalmi célok eredményesebb végrehajtásával párhuzamosan tovább kell tökéletesíteni a központi és helyi államigazgatás szervezetét és működését. Az államigazgatásnak a dolgozók alapvető érdekeit kell szolgálnia, meg kell felelnie a társadalmi és gazdasági fejlődés igényeiből, a társadalom tudásszintjéből és kultúrájából adódó követelményeknek. Az igazgatási munkastílus tökéletesítésében fontos feladat az előírások további egyszerűsítése és egységesítése, a formalizmus és a bürokrácia minden megnyilvánulásának megszüntetése. Az állami és társadalmi ellenőrzési rendszernek fokoznia kell az élet különböző területein meglevő hiányosságok elleni harcát.

Államunkban és társadalmunkban fontos szerepet töltenek be a szakszervezetek. A szakszervezeti mozgalomnak még következetesebben és eredményesebben kell érvényre juttatnia programjellegű elveit, részt kell vennie a dolgozók életszínvonalának állandó növelését biztosító anyagi bázis létrehozásában, a dolgozók erőfeszítéseinek megszervezésében a szocialista építés érdekében, állandóan gondoskodnia kell a dolgozók munkakörülményeiről és szociális-jóléti körülményeiről, a szocialista nevelésről és az emberi kapcsolatokról, a munkatörvénykönyvben rögzített jogok és kötelességek megfelelő megtartásáról. A szakszervezeteknek tökéletesíteniük kell a dolgozók szervezett üdülésének, aktív kulturális, turisztikai és sporttevékenységének a formáit. [...]

Fejleszteni és mélyíteni kell a katonák hazafias és internacionalista nevelését, tökéletesíteni kell a kiképzési rendszert, és szakadatlanul erősíteni kell a hadsereg kapcsolatát a társadalommal. A Lengyel Néphadsereg továbbra is hozzá fog járulni az ország társadalmi-gazdasági fejlődéséhez, a műszaki-tudományos fejlődés alakításához és alkalmazásához, az eszmeileg szilárd, fegyelmezett, magas képzettségű szakemberek kiképzéséhez.

A Lengyel Néphadsereg és a Varsói Szerződés tagállamainak hadseregei közötti barátság és együttműködés fejlesztése, a szovjet hadsereggel kialakított testvéri kapcsolatok elmélyítése a szocialista közösséghez tartozó államok szövetségének, a közösség politikai és védelmi erejének megszilárdulását fogja szolgálni. [...]

A szocialista építés vezető ereje a Lengyel Népköztársaságban a Lengyel Egyesült Munkáspárt, a munkásosztály és a dolgozók élcsapata. A párt tevékenységének célja Lengyelország és a szocializmus közös ügyének szolgálata. A párt arra törekszik, hogy hazánknak méltó helyet biztosítson a világban.

A párt erejének forrása a rendíthetetlen hűség a marxizmus–leninizmus elveihez, a párt sorainak eszmei-politikai egysége, a munkásosztállyal és az egész néppel kialakított megbonthatatlan kapcsolata.

A Lengyel Egyesült Munkáspárt a nemzetközi kommunista mozgalom elválaszthatatlan része. Jelentős mértékben hozzájárul ahhoz, hogy e mozgalom betölthesse

történelmi küldetését, részt vesz a békéért és a szocializmusért vívott harcában. A kongresszus magasra értékeli ezt a tevékenységet, úgy tekinti, mint a párt elsőrendű internacionalista kötelességét.

A LEMP lenini párt, szervezetének és működésének megingathatatlan alapelve a demokratikus centralizmus és a párton belüli demokrácia. Ezen elvek gyakorlati megvalósulásának egyrészt abban a nagyfokú aktivitásban, kezdeményezőkészségben és alkotó közreműködésben kell kifejeződnie, mellyel a párttagok a program kialakításában részt vesznek, másrészt érvényesülnie kell a vállalt feladatok végrehajtása során tanúsított, mindenkire egyaránt kötelező fegyelemben. [...]

A kongresszus a párt egyik legfontosabb feladatának a párttagok és tagjelöltek körében végzett eszmei-nevelő munka következetes fejlesztését tekinti. Ezen az úton kell erősítenünk nevelő és ideológiai befolyásunkat a munkásosztályra és az egész társadalomra, a szocializmus eszményeinek szellemében.

E tevékenység elméleti alapja változatlanul a marxizmus–leninizmus, amely tovább fejlődik pártunk, a szocialista közösség országainak testvérpártjai, az egész nemzetközi kommunista mozgalom tapasztalatai alapján. A marxizmus–leninizmus továbbfejlesztésében különösen nagy szerepük van az SZKP – amely létrehozta a világ első szocialista államát, és ma sikeresen irányítja a kommunizmus építését a Szovjetunióban – elméleti és gyakorlati eredményeinek.

A marxizmus–leninizmus tanításainak továbbfejlesztése a párt kulcsfontosságú feladata; a fejlett szocialista társadalom építésében a párt általánosítani fogja az új jelenségeket és törvényszerűségeket.

A jelenlegi körülmények között nő az ideológiai munka rangja. Ez a szocializmus építése magasabb szakaszának jellegéből ered. Ugyanakkor a békés egymás mellett élés körülményei között nő a szocializmus és a kapitalizmus közötti ideológiai konfrontáció jelentősége.

A kongresszus figyelmet fordít arra, hogy szükség van a szocialista eszmények további offenzív terjesztésére és propagálására, hogy tudományos elemzésre épülő eredményes harcot folytathassunk a burzsoá ideológia, az opportunizmus, a maoizmus és mindenfajta nacionalizmus ellen. [...]

A Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1976. 62–93. old.

[44]

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA KUBA KOMMUNISTA PÁRTJA I. KONGRESSZUSÁNAK[1]

FIDEL CASTRO ELŐADÓI BESZÉDE (1975. DECEMBER 17.)

(Részletek)

[...] Amikor forradalmi életünket megkezdtük és a konkrét problémák a zsarnokság megdöntésére, a hatalom megragadására és az országban fennálló igazságtalan társadalmi rendszer felszámolására korlátozódtak, a gazdasági területen ránk váró további feladatok egyszerűbbnek látszottak. Valójában e területen igen tudatlanok voltunk. Azok a gondok, amelyekkel az országnak a termelőerők igen alacsony fejlettségi foka, a természeti erőforrások szűkös volta, a mezőgazdaságtól és a külkereskedelemtől való függőség, a műszaki és irányító káderek hiánya, a társadalmi megrázkódtatás és a szembeötlő szociális szükségletek, valamint a kegyetlen imperialista blokád mellett szembe kellett szállnia, jóval nagyobbak voltak, mint amilyeneket mi egyáltalán el tudtunk képzelni.

Ráadásul olyan világban élünk, ahol a gyengén fejlett országok kereskedelme nagyrészt a nyugati kapitalista nemzetekkel bonyolódik le. Ezek az országok, nyersanyagaink és termékeink hagyományos vásárlói, az árucserében durván igazságtalan feltételeket támasztanak. A kávé, a cukor, a kakaó, a tea, a szilárd ásványok és egyéb termékek exportőrei egyre olcsóbban kénytelenek eladni áruikat, ugyanakkor pedig egyre magasabb árat fizetnek a fejlett kapitalista országokból származó gépekért, alapanyagokért és berendezésekért.

A világgazdaság e szektorának mindjobban kiéleződő válsága igen jelentős mértékben érinti a nem ipari országokat is. Az olaj és az energia megnövekedett árainak problémája tovább bonyolítja a helyzetet. A szocialista tábor nem rendelkezik még olyan termelési és kereskedelmi kapacitással, hogy ellensúlyozhatná e helyzet káros hatását a gyengén fejlett országok gazdaságában.

Röviden: a következő öt évre szóló gazdasági programunk kidolgozására az egész világot érintő éles gazdasági válság közepette kerül sor. A kubai cukornak jövedelmező és kifizetődő ára van a Szovjetunióban, ahová termelésünk jelentős részét exportáljuk, nem mondható el ez azonban arról a szintén számottevő hányadról, amelyet szükségképpen a kapitalista világban kell értékesítenünk. Az árak, amelyek egy évvel ezelőtt a 60 centavót is elérték fontonként, most 14 centavo alatt vannak, azaz a ko-

[1] Kuba Kommunista Pártjának I. kongresszusa 1975. december 17–22. között ülésezett.

rábbi ár 25 százalékánál is alacsonyabbak. Lehetetlen előrejelzéseket készíteni arról, miként alakulnak majd a cukorárak a következő öt évben, pedig a nikkellel, a dohánnyal és a tengeri termékekkel szemben – ezek devizabevételeinknek igen kis részét adják – a cukor súlya igen jelentős konvertibilis valutabevételünkben.

A kongresszus után országunknak első ízben lesz gazdaságfejlesztési ötéves terve. E terv alapján pontosan tudjuk, mennyi cukrot és milyen áron szállítunk a Szovjetunióba az ötéves időszak során, s azt is tudjuk, hogy milyen fogyasztási cikkeket, nyersanyagokat és főbb termékeket kapunk érte cserébe. Többé-kevésbé hasonló módon ismerjük a többi szocialista országba szállítandó cukor mennyiségét, a cserébe érkező cikkeket, s exportunknak és importunknak az árait is. Ugyanakkor ismeretlen a kapitalista világba exportálható cukornak és azoknak a termékeknek az ára, amelyeket ott kell beszereznünk.

Kezdetben elég ambiciózus gazdasági tervet szerettünk volna kidolgozni az elkövetkezendő öt évre, mivel tudatában vagyunk, mennyi mindenre volna szükségünk, s hogy milyen csodálatos dolgokat tudnánk megvalósítani, ha mindez csupán az akaratunktól, energiánktól és alkotó erőfeszítéseinktől függene. Forró óhajunk, hogy népünknek a most épülőnél sokkal több lakást, iskolát, kórházat, bölcsőde-óvoda komplexumot, közlekedési eszközt, kulturális és üdülési létesítményt, tartós fogyasztási cikket, ruhát, élelmiszert és egyéb javakat biztosíthassunk. Természetesen nagyobb ipart és több termelési létesítményt szeretnénk városon és falun egyaránt, mert ezek biztosítanak anyagi bázist a lakosság életszínvonalának. Következésképp gazdaságunk szilárdsága és fejlődése arra is lehetőséget nyújt, hogy nagyobb mértékben járuljunk hozzá a nemzetközi szolidaritás és a forradalmi világmozgalom ügyéhez. Ugyanakkor az is hő óhajunk, hogy a szocializmus minél gyorsabban és minél teljesebben felépüljön hazánkban.

Ám egyetlen nép sem léphet előbbre annál, mint amit az objektív tényezők lehetővé tesznek a számára. Valamit még hozzáfűznénk: nemcsak a mi országunk, hanem az egész világ komoly akadályoknak néz elébe a hagyományos energiahordozókat érintő korlátozások, az ásványkincsek fokozatos kimerülése, a környezetszennyeződés, az egyes körzetekben már kritikussá vált jelentős népességnövekedés és az élelmiszerhiány következtében. Természetesen ezeket a gondokat még súlyosbítja a nemzetek egyenlőtlen fejlődése, a természeti erőforrásoknak a kapitalista fogyasztói társadalmakban történő hihetetlen pazarlása és fecsérlése. Ezek a társadalmak nagy emberi közösségek gondolkodásába oltották be azt az életmódot, azokat a reflexeket és szokásokat, amelyek elválaszthatatlan tartozékai az általuk képviselt társadalmi rendszernek – amelyben a felesleges fontosabb, mint a lényeges, mindent a kalmárszellem és a kizsákmányolás kormányoz, az ember pedig végletesen elidegenedett és erkölcsileg összeomlott –, s amelyek összeegyeztethetetlenek az ember anyagi és szellemi problémáinak ésszerű és megfelelő megoldásával. Ezek a reflexek ráadásul ellentétesek a természet által az embernek nyújtott erőforrások viszonylagosan korlátozott mennyiségével, kiváltképpen akkor, ha a civilizáció és a haladás áldásainak az egész emberiség számára való igazságos és egyenlő elosztásából indulunk ki.

Ma még emberek ezrei és milliói élnek a legnagyobb nyomorban, villanyáram, folyó víz, orvosi ellátás, ruha, cipő, ennivaló és megfelelő oktatás nélkül, miközben

egy maroknyi fejlett kapitalista ország a világ erőforrásainak több mint 50 százalékát tékozolja el. Ezért a kapitalista társadalmak sohasem lehetnek egy fejlett társadalmi közösség életének a mintaképei. S e nyugtalanító emberi problémák megoldása is csupán az egyetemessé vált szocializmus alapján képzelhető el.

Ha Marx, Engels és Lenin tanításai nem bizonyították volna be egyértelműen és világosan, hogy a kapitalista társadalmi rendnek az emberi társadalom fejlődését mozgató törvények hatására történelmileg szükségszerűen el kell tűnnie, ugyanerre a következtetésre jutnánk egy egyszerű és logikus számtani művelet során is. Csak figyelembe kell venni a világ természeti erőforrásainak korlátozott voltát, a népesség növekedését, a kapitalista társadalomban uralkodó, vele szorosan összefüggő pazarlást és fejletlenséget, s mindennek elkerülhetetlen következményeit, valamint annak szükségességét, hogy ésszerű megoldást keressünk az emberiség nyomasztó problémáira.

Becsapnánk népünket, ha azt a gondolatot sugallnánk neki, hogy gazdasági és társadalmi sorsunk uraiként, az imperializmus gyámkodásától megszabadulva, a társadalmunk gazdagságához és bőségéhez vezető úton már nincsenek akadályok.

Az első korlátot éppen annak a fizikai közegnek a természeti erőforrásai állítják, amelyben népünk él, ehhez hozzájárul az a mezőgazdasági alap, amelyből kiindultunk, az elért kulturális és műszaki színvonal, valamint annak a világnak az objektív és szubjektív nehézségei, amelyben élünk.

Van azonban egy másik korlát is, amely morális jellegű: egy népnek, bár ha meg is tehetné, sose szabad csupán a saját anyagi jólétére gondolni, s közben megfeledkezni azokról a problémákról és nehézségekről, amelyekkel a világ más népei küszködnek.

Kommunista öntudatunk kialakításában az anyagi életszínvonal emelése népünk nemes és jogos célkitűzése – s az is kell hogy legyen –, amelyet önzetlen munkával érhet el abban a természeti környezetben, amelyben élünk. Ugyanakkor azonban tudatában kell lennünk annak, hogy ez a környezet nem kimeríthetetlen, kincseinek minden grammját csak erőfeszítéseink árán ragadhatjuk el a természettől, hogy az anyagi javak az ember reális és ésszerű szükségleteinek a kielégítésére szolgálnak, hogy a feleslegről le kell mondani, s hogy társadalmunkat nem vezethetik azok a képtelen felfogások, szokások és torzulások, amelyekkel a dekadens kapitalista termelési módszer fertőzte meg a világot.

Annál kevésbé, mivel országunk nagy szegénységből indult el; a tömegek nélkülözték a legszükségesebbeket is. Ezért soha nem szabad mértéktelenül nagyravágyó célokat magunk elé tűznünk, amelyek nincsenek összhangban a reális lehetőségekkel és forradalmunk erkölcsi alapelveivel.

A szocializmus nemcsak az anyagi meggazdagodást, hanem annak a lehetőségét is jelenti, hogy rendkívüli kulturális és szellemi gazdagságot teremtsünk a népben, s kialakítsuk az emberi szolidaritás mély érzését átélő embert, aki mentes attól az önzéstől és kisszerűségtől, amelyek a kapitalizmusban nyomasztják és lealjasítják az embert.

Soha többé nem szabad ösztönöznünk a pazarlás szellemét, az önző birtoklási vágyat olyasmi iránt, amire ésszerűen nincs szükségünk, a hiú fényűzést és a kielégíthetetlen étvágyat minden után. Sohasem szabad a világot romba döntő kapitalista

fogyasztói társadalmak vulgáris gondolkodásának és ostoba hívságainak a hibáiba esnünk. A mi kötelességünk az, hogy energiánkat és korlátozott eszközeinket a szükséges sorrend figyelembevételével olyan értékek és szolgáltatások megalkotására fordítsuk, amelyek biztosítják népünknek az anyagi és a kulturális alap fokozatos javítását, s amelyek egyszersmind lehetővé teszik számunkra, hogy egy új világ polgáraiként gondoskodhassunk, cselekedhessünk és teljesíthessük a kötelességünket.

Lehetőségeink igen reális elemzése után a következő ötéves időszakra 6 százalékos évi átlagos gazdasági növekedési ütem elfogadását javasoljuk a kongresszusnak. Ez a szám nem túlzott, sőt, alacsonyabb is az 1971 és 1975 között elért ütemnél. De most már magasabb alapról indulunk. 100-nak a 6 százaléka nem ugyanannyi, mint 160-nak a 6 százaléka. Ez azt jelenti, hogy 1980-ban társadalmi össztermékünk 34 százalékkal lesz magasabb mint 1975-ben. Ilyen ütem mellett mindössze 11 év kell hozzá, hogy egy ország gazdasága megkétszereződjék.

Azt is számításba kell vennünk, hogy a növekedési százalékok számításának szocialista módszere szerint csupán az anyagi termelést vesszük figyelembe. A kapitalista országoktól eltérően a szolgáltatások, mint például az oktatás, közegészségügy és egyebek nem számítanak bele a társadalmi össztermékbe. Ily módon növekedésünk számértéke már eddig is, s a következő ötéves időszakban is sokkal nagyobb lenne, hiszen köztudott, mennyi anyagi és emberi erőt, illetve beruházást fordított a forradalom ezekre a célokra.

Ilyen növekedési ütem elérésének lehetősége a következő ötéves időszakban, a mostani világgazdasági helyzet közepette, amikor a szocialista országoké kivételével, sok ország termelése stagnál vagy visszaesik, igen örömteli tény forradalmunk számára. [...]

Mégis, ehhez a ponthoz érve, beszélnünk kell a hibáinkról is. A forradalmaknak vannak utópikus szakaszai, amikor résztvevőik, akik annak a nemes feladatnak szentelték magukat, hogy megvalósítsák álmaikat és a gyakorlatban alkalmazzák eszméiket, úgy hiszik, hogy a történelmi célok a valóságosnál jóval közelebb vannak, s az emberi akarat, vágy és szándék mindenre képes az objektív tényekkel szemben. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy a forradalmárnak ne legyenek álmai és ne legyen vasakarata. Egy kevés álom és utópia nélkül nem is volna forradalmár. Az emberek néha megtorpannak, mert leküzdhetetlennek vélnek leküzdhető akadályokat. A mi saját történelmünk is bizonyítja, hogy a látszólag legyőzhetetlen nehézségekre is van megoldás. A forradalmárnak azonban realistának is kell lennie, tevékenységét a történelmi és társadalmi törvényekhez kell igazítania, merítenie kell a politikai tudományok és az egyetemes tapasztalatok kiapadhatatlan forrásából. Ezek ismerete elengedhetetlen a forradalmi folyamat vezetéséhez. Tudni kell okulni a tényekből és realitásokból is.

Az utópikus magatartás néha más forradalmi folyamatok tapasztalatainak a lebecsülésével jár együtt.

A sovinizmus és a kispolgári szellem csírája, amely valamennyiünkben megtalálható, akik tisztán intellektuális úton jutottunk el a forradalomhoz, néha akaratlanul is olyan magatartást alakít ki bennünk, amit önelégültségnek és önmagunk túlbecsülésének nevezhetnénk.

A kubai forradalom igen jelentősen hozzájárult a forradalmi világmozgalomhoz. Az a tény, hogy az első szocialista forradalmat hajtotta végre a nyugati féltekén, kiemelkedő történelmi fontossággal ruházza fel. Ez a hozzájárulás elsősorban a tények tekintetében értendő, azonban gyakorlatunkkal, kezdeményezésünkkel és példánkkal a forradalmi elméletet is gazdagítottuk.

A kubai forradalom azonban nem tudta az első pillanattól kezdve hasznosítani más népeknek a szocializmus építésében megszerzett gazdag tapasztalatait, ezek a népek pedig jóval előttünk elindultak már ezen az úton. Ha szerényebbek és kevésbé önteltek lettünk volna, ha megértettük volna, hogy a forradalmi elmélet még nem volt elég fejlett országunkban, s hogy lényegében nem voltak elmélyült tudású marxista gazdasági szakembereink, akkor a szocializmus építésének elméletéhez és gyakorlatához való ténylegesen jelentős hozzájárulásunk mellett forradalmárokhoz méltó szerénységgel tovább kutattuk volna, mit tanulhatunk még a nagyobb tapasztalattal rendelkező népektől, s ebből mi alkalmazható országunk konkrét körülményei között.

Ez egyáltalán nem jelentette volna azt, hogy lemondjunk helyzetünk és gazdaságunk sajátos jegyeinek világos elemzéséről, s arról, hogy minden helyzetben alkalmazzuk, ami hasznos, s elvessük, ami nem az. A gazdaságirányítási tapasztalatoknak nem otromba lemásolásáról, hanem helyes alkalmazásáról lett volna szó.

A marxizmus–leninizmus végeredményben olyan tudomány, amely a szocializmust építő népek tapasztalatai révén rendkívüli gazdagságra tett szert. Mi, kubai forradalmárok, szintén gazdagíthatjuk ezt az örökséget, azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül mások hozzájárulásait sem. E tapasztalatok ésszerű felhasználása még a gazdasági blokád és az alacsony fejlettségi színvonalunk következtében előállt legnehezebb körülmények közepette is sokban segíthette volna munkánkat.

Ugyanakkor kétségtelen, hogy ezekben az években a forradalom rendkívüli fejlődési eredményeket ért el. Feszített terveket teljesítettünk. Sokat haladtunk előre a nép jólétének a növelésében, szükségletei kielégítésében, egész sor gazdasági infrastrukturális létesítményt hoztunk létre, s a legutóbbi években ez a fejlődés egészen gyors ütemet ért el.

El kell ismernünk azonban, hogy igen sok esetben nem használtuk ki maximális mértékben a rendelkezésünkre álló eszközöket. Gazdaságirányításunk nem volt olyan hatékony, amilyen lehetett volna. Gazdaságirányítási módszereink nem a legjobbak voltak. Irányító kádereinkből többnyire hiányzott a szükséges gazdasági tudatosság, nem fordítottak kellő gondot a költségekre, s általában a termelés hatékonyságára. Lehetetlen felmérni, mennyibe került s kerül még ma is a gazdasági tudatosságnak ez a hiánya, felesleges munkaórákban és feleslegesen felhasznált anyagi eszközökben kifejezve.

Gazdasági vezetésünk kétségkívül az idealizmus hibájába esett, alkalmasint nem ismertük fel az objektív gazdasági törvények létezését, amelyekhez igazodnunk kellett volna.

A szocializmus építésének első éveiben a gazdaságirányítási rendszer két formája létezett egymás mellett: a költségvetési gazdálkodás, amely az ipar legnagyobb részére kiterjedt, és a gazdasági elszámolás rendszere, amelyet részben a mezőgazdaságban, valamint a külkereskedelemben és az ipar kisebb részében alkalmaztunk.

Az 1961. évi cukornádaratás elvégzéséhez szükséges volt egy pénzügyi alap létrehozása, amely finanszírozza ezt a munkát. Ez a pénzügyi alap képezte a Che által szorgalmazott és az iparban alkalmazott költségvetési gazdálkodási rendszer alapját. Ez a rendszer igen jelentős erőfeszítés volt a központi tervezés, egy gazdasági statisztikai rendszer és az alapokig lenyúló tagolt számviteli rendszer kidolgozása szempontjából, ami lehetővé tette a csekély számú szakember és a modern ellenőrzési és irányítási módszerek központi hasznosítását. Ez a rendszer kiváltképpen a költségek ellenőrzésére helyezett nagy hangsúlyt, egy vállalatba tömörítette az azonos technológiát alkalmazó termelési egységeket, s így megszigorította adminisztratív ellenőrzésüket.

A költségvetési gazdálkodási rendszer kétségtelenül igen erősen centralizált forma megvalósulása volt, amely csak korlátozott mértékben hasznosította a gazdasági ösztönzőket, az áruviszonyokat és az anyagi ösztönzést.

A mezőgazdaság sajátos jellege és a természeti tényezőktől való nagyfokú függősége szükségessé tette, hogy az alacsonyabb egységeknek is nagyobb önállóságot biztosítsunk; ezért itt ajánlatos volt a központosítás alacsonyabb szintjén álló gazdasági elszámolási rendszer bevezetése. Így is cselekedtünk.

Ennek ellenére a mezőgazdasági termelés eredményei igen kis mértékben voltak csak biztosítottak; ez az ágazat állandó költségvetési segélyezésre szorult, a bankellenőrzés igen gyönge volt, a hitelnyújtás általában automatikusan történt, s ráadásul nem léteztek olyan ösztönző pénzalapok, amelyek a termelési egységek elért gazdasági eredményeinek figyelembevételével folyósítottak volna összegeket. Ennek következtében a gazdasági elszámolás rendszere csak részlegesen, igen korlátozott mértékben érvényesült.

A forradalom kezdetén sokat vitáztunk arról, hogy a két rendszer közül melyik a megfelelőbb. Azonban nem mélyedtünk el a kérdésben, s nem is döntöttünk: így hosszú éveken át mindkét rendszer létezett.

Tulajdonképpen nem volt az egész gazdaságra érvényes gazdaságirányítási rendszerünk, s ebben a helyzetben arra a kevésbé helyes döntésre jutottunk, amely egy új irányítási mód kidolgozása volt.

A marxizmus elveit idealista módon értelmezve, s elhatárolva magunkat a többi szocialista ország tapasztalatai révén kialakult gyakorlattól, létre akartuk hozni a magunk saját gazdaságirányítási módszereit. Ennek következtében kialakult nálunk egy olyan gazdaságirányítási rendszer, amely ugyanolyan távol állt a szocialista országokban általában alkalmazott gazdasági elszámolási rendszertől, mint a költségvetési gazdálkodási rendszertől – amellyel akkortájt kezdtünk kísérletezni Kubában –, s új rendszerünket az állami vállalatok közötti viszonylatban a kereskedelmi formák felszámolása és a kifizetések megszüntetése kísérte. Néhányunknak a kifizetések rendszere túlságosan kapitalista módszernek tetszett, mivel nem értettük meg jól az áruviszonyok fennmaradásának szükségességét az állami vállalatok közötti viszonylatban. Valójában az állami költségvetés is megszűnt, s csupán egy kiutalási mechanizmus létezett, amelyik biztosította a bérekhez, a hitelekhez és a magánszektorral lebonyolított adásvételi ügyletekhez szükséges pénzeszközöket.

A kifizetéseket és bevételezéseket a gyakorlatban 1967 második negyedétől kezdve szüntettük meg. Az új rendszer az 1967 végéig fennállt számviteli rendszert váltotta fel.

Már 1965 végén feloszlattuk a Pénzügyminisztériumot és átszerveztük a Kubai Nemzeti Bankot. A legutolsó jóváhagyott költségvetés az 1965. évi volt, végrehajtásának ellenőrzésére azonban nem került sor, mivel a második negyedévtől kezdve megszűntek a kifizetések és bevételezések.

Az említett mellett néhány más tendencia is kibontakozott. Az ingyenesség politikája, amely néhány dologban nagyon helytelen volt, 1967-től kezdve lendült fel, s 1968–1969-ben érte el csúcspontját. A bérek és a teljesítmény összefüggését 1968-ban szüntettük meg. Szorgalmaztuk az öntudat-munkaórákat és a túlóradíjról való lemondást. A hitelkamatokat és a parasztok adóit 1967-ben eltöröltük. A legutolsót, a cukornádtermés után fizetett adót ez év július 7-én szüntettük meg.

Mivel nem vettük figyelembe a munka szerinti elosztást, a forgalomban levő pénzmennyiség óriási mértékben megnövelte a rendelkezésre álló fogyasztási javak és a szolgáltatások közötti feszültséget, ami kedvezett és táptalajt teremtett a munkahelyi mulasztásoknak és a munkafegyelem lazulásának. Ehhez kapcsolódott még az a körülmény, hogy a munkanélküliség felszámolása, az ország legsürgősebb társadalmi és emberi szükségleteinek a kielégítése és a fejlődésnek a blokád ellenére való biztosítása mellett forradalmunknak ebben az időszakban amúgy is teljességgel lehetetlen volt a túlzott pénzmennyiség forgalomba hozásának az elkerülése.

Amikor azt hittük, hogy most már közel járunk a kommunista termelési és elosztási formákhoz, a valóságban éppen eltávolodtunk a szocializmus építésének helyes módszereitől.

Az alkalmazott módszerek egyáltalában nem járultak hozzá a gazdasági tudatosság kialakításához.

Irányító kádereink, akik valójában sohasem tettek szert nagy tapasztalatra a gazdasági vezetésben, s nem fordítottak különösebb gondot a költségekre, az új rendszer bevezetését követően teljesen figyelmen kívül hagyták ezt a mutatót és általában az emberi és anyagi erők felhasználásával kapcsolatos megfontolásokat, s figyelmüket kizárólag a termelési célokra összpontosították, amelyeknek teljesítése vagy nem teljesítése mellesleg a legkisebb következményekkel sem járt a gyár kollektívájára nézve.

Az egyetemeken 1967-ben megszűnt a szocializmus politikai gazdaságtanának az oktatása, s abbamaradt a pénzügyi szakemberek képzése. A gazdasági intézetekben a hallgatók száma az 1964/65-ös tanévben még 4818 volt; ez a szám az 1969/70-es tanévben 1338-ra süllyedt, s csak a következő évben kezdett ismét emelkedni.

Ebben az időszakban a politika területén is követtünk el hibákat. Már korábban, 1962-ben is megjelent a szektarianizmus jelensége. Ezt akkor megfelelően elemeztük, és leküzdöttük. Most azonban más negatív tendenciák is felbukkantak:

1966-tól kezdve visszaszorul a marxizmus–leninizmus tanulmányozása.

1965-től megfigyelhető az állami és a pártfunkciók bizonyos fokú összeolvadása.

1967 és 1970 között a párt figyelme a közigazgatásra összpontosul, a pártszervezetek igen gyakran helyettesítik is azt.

A szakszervezetek nem töltik be szerepüket, s főként az 1966-ban megtartott XII. kongresszust követően fejlődésnek indul az Élenjáró Mozgalom, amely gyakorlatilag helyettesíti a szakszervezeti mozgalmat.

Általában gyengül a tömegszervezetek szerepe.

E problémák elburjánzását befolyásolta az a tény is, hogy pártunk harcos szellemű és lelkes tagsággal rendelkezett, amely a három szervezet egyesülésével végbement megalakulása óta állandóan növekedett, s 1965-ben megalakult a Központi Bizottság is, mégis hibákat követtünk el az irányításban. A szektarianizmus elleni bírálatot követően energiánk nagy részét az alapszervezetek átalakítására és számuk növelésére fordítottuk, de a Központi Bizottság apparátusa gyakorlatilag nem létezett.

A párt tevékenységét éveken át a Szervezési Titkárság irányította. A Politikai Bizottság valóban a párt legfelsőbb szerveként működött, a Központi Bizottság azonban gyakorlatilag nem gyakorolta az őt megillető funkciókat. Ráadásul ez a Politikai Bizottság, amelynek tagjai olyan elvtársak közül kerültek ki, akiknek vállára több állami feladat is nehezedett, csupán a legnagyobb jelentőségű politikai kérdésekre fordított figyelmet, eközben nem folytatott szoros értelemben vett rendszeres párt- és államirányítási munkát.

Nem volnánk becsületes forradalmárok, ha most, amikor számot adunk a forradalomról, pártunk I. kongresszusa előtt nyíltan nem mutatnánk rá, hogy nem mindig voltunk képesek időben feltárni a problémákat, elkerülni a hibákat, úrrá lenni a mulasztásokon, s maradéktalanul a párt irányításához és működéséhez szükséges munkamódszerek szerint dolgozni. Mivel népünk forradalmi művének maradandónak kell lennie, s ennek pártunk a legfontosabb biztosítéka, szükséges, hogy a kommunisták jelenlegi és későbbi nemzedékei tudjanak arról, hogy a forradalmi folyamat során milyen hiányosságok voltak, milyen hibákat követtünk el. A történelmi tennivalók során, függetlenül az objektív törvényektől, az embereknek mindig fontos szerep jut majd, és senki sem menthet meg bennünket attól, hogy hibákat kövessünk el. Csak az igazság adhatja ránk a toga virilist, mondta egyik nagy tanítónk.

Ugyanazzal a szilárd meggyőződéssel mutattunk rá ezekre a hibákra, amellyel azt is hangoztatjuk, hogy szervezetünk ma már nagy, jelentős, tetterős párt; olyan forradalom tüzében kovácsolódott, amely már túllépett ezeken a nehézségeken, s szilárd alapelvekre építve, kemény és szigorú fegyelemmel, makulátlan tisztasággal és hősi harcszellemmel vezeti népünket a dicső és csodálatos jövő felé. Mostani történelmi jelentőségű kongresszusunk mindennek a legékesebb bizonyítéka.

A kialakult helyzetet elemezve 1970. május 20-án a következőket szögeztük le:

„Vissza kell térnünk mindazokhoz a kérdésekhez, amelyeket a szektarianizmus elleni bírálat idején vetettünk fel: miként végezze munkáját a párt, mik a tömegszervezetek és miben áll jelentőségük? Mert a párt nem tömegszervezet; a párt a legjobbak együttese, a párt élcsapat . . ."

„A pártnak a legeltökéltebb forradalmárok együttesének kell lennie, amely dolgozó népünk legkiválóbb értékeiből meríti erejét, s feladata az, hogy a tömegszervezetek munkáját figyelemmel kísérje és fejlessze őket, amint annak idején leszögeztük, nem pedig az, hogy maga váljon tömegszervezetté."

„Meg kell erősíteni a politikai apparátust. A párt nem végez közvetlen igazgatási munkát. Orientál, irányít, serkent, támogat, biztosítja a Forradalmi Igazgatás előírásainak a teljesítését mindenütt."

1970. július 26-án az egész nép elé tártuk az elkövetett hibákat, és kijelöltük a követendő irányvonalat.

Ez év szeptember 28-án tovább foglalkoztunk a kérdéssel, és leszögeztük:

„Ebben az időszakban nagy erőfeszítést fejtünk ki munkásszervezeteink nagyarányú fejlesztése érdekében. Az utóbbi évek során ugyanis a munkásszervezetek sajnálatos módon visszafejlődtek, s ez nem a saját maguk vagy a dolgozók hibájából történt, ez a mi hibánk, a párt hibája, az ország politikai vezetésének a hibája."

„Mindez egyfajta idealista szemlélet következménye volt; amikor létrehoztuk az Élenjáró Munkások Szervezetét, amelynek fontosságában természetesen nem kételkedünk, egyszersmind elhanyagoltuk a munkásmozgalom egészét. Itt is kialakult a párt és az igazgatási szervek bizonyos mértékű azonossága, s ez bonyolította a helyzetet."

„S pártunk szerepe – ezt alaposan meg kell értenünk – nem lehet sem most, sem bármikor a jövőben az igazgatási szervek vagy a tömegszervezetek helyettesítése. A párt feladata e folyamat, a tömegek hatalmas erejű forradalmának az irányítása."

Világosan a nép elé tártuk gondjainkat. Fontos ülésekre került sor a pártvezetésben, s nagy, országos termelési tanácskozásokat tartottunk a munkások és az igazgatási szervek bevonásával.

1970-től töretlen fejlődési folyamat kezdődött a forradalmi munka minden frontján; ennek legkiemelkedőbb eredményei a következők voltak:

A tömegszervezetek, mindenekelőtt a szakszervezetek helyreállítása és megerősítése.

A párt megerősítése s funkcióinak az államtól és a tömegszervezetektől való elválasztása.

Az államapparátus megerősítése.

A munkabér és a teljesítmény összekapcsolása és egyéb intézkedések, amelyek a CTC [Kubai Dolgozók Központja] történelmi XIII. kongresszusának eredményeként születtek meg, s amelynek a gyümölcsei ma már megértek.

Csökkentettük a szükségtelenül ingyenes dolgok körét, valamint egyéb olyan intézkedéseket hoztunk, amelyek elősegítették belső pénzügyeink rendezését.

Részben visszaállítottuk a gazdasági ellenőrzés rendszerét, s hangsúlyt helyeztünk a költségekkel való elszámolásra, illetve a költségek csökkentésére.

Megkezdtük a forgalomban levő túlzott mennyiségű pénz visszaáramoltatását a fogyasztási javak termelésének növelése, a szolgáltatások bővítése, a tartós fogyasztási cikkek kínálatának szélesítése, valamint néhány nem létfontosságú termék – szeszes ital, cigaretta és szivar – árának felemelése révén.

Hogy az 1967-ben bevezetett, s még ma is érvényben levő irányítási rendszer hátrányai ellenére az ország az utóbbi évek során rendkívüli mértékben fejlődött gazdaságilag, az lényegében a tömegek magas színvonalra emelkedett öntudatának és töretlen lelkesedésének, a párt, az állami és a tömegszervezetek apparátusa megerősítésének és annak a rendkívüli magatartásnak köszönhető, amellyel népünk a forradalom valamennyi felhívására válaszolt.

Ennek ellenére eljött az ideje annak, hogy ezt a lendületet olyan megfelelő gazdaságirányítási rendszer bevezetésével is alátámasszuk, amely gazdasági tudatosságra tanítja, készíti fel és neveli az embereket. Kádereinkből jelenleg hiányzik ez a tulajdonság, amely pedig egyik elsőrendű célunknak, gazdaságunk maximális hatékonyságának az elérését tenné lehetővé.

Az a kidolgozott rendszer, amelyet elfogadásra ajánlunk a kongresszusnak, a szocialista országokban alkalmazott gyakorlatból indul ki.

Feladatunknak azt tekintettük, hogy realista módon összegyűjtsük ezeket a tapasztalatokat, s igyekezzünk a mi feltételeinkhez igazítani őket, ezt az igazítást azonban igen gondosan és nagyon óvatosan végeztük.

Az általunk javasolt rendszer a legmesszebbmenőkig figyelembe veszi a szocialista építés időszakában ható, s akaratunktól és vágyainktól függetlenül létező gazdasági törvényeket. Ezen törvények egyike az értéktörvény, amely szükségessé teszi, hogy a vállalatok között – az állami vállalatokat is beleértve – fizetési viszony legyen, s hogy ezekben a viszonylatokban és általában a gazdaság minden viszonylatában funkcionáljon a pénz, létezzenek árak, pénzügyek, költségvetés, adók, hitelek, kamatok és egyéb kereskedelmi kategóriák, amelyek eszközül szolgálnak arra, hogy lemérhessük, hogyan hasznosítjuk termelési eszközeinket; a legapróbb részletességgel, az utolsó centavóig megállapíthassuk, mennyit költünk egy-egy termékünkre; hogy eldönthessük, mely vállalatok dolgoznak jobban és melyek rosszabbul, s így megtehessük a megfelelő intézkedéseket.

Ez a rendszer ezenkívül arra is választ ad majd, hogy mely vállalatok termelnek többet, mint amennyit költenek, s melyek nem. A termelésre fordított költségeknél magasabb értékű termékeket létrehozó vállalatoktól függ az olyan lényeges társadalmi tevékenységeknek a fejlesztése, mint az oktatás és az egészségügy, amelyekhez igen sok anyagi eszköz szükséges, maguk azonban nem termelnek anyagi javakat. Ezektől a vállalatoktól függ a kulturális, üdülési, nemzetvédelmi és sok más szükséglet kielégítése is. Mindaz, aminek a kiadásait a költségvetés fizeti. Tőlük függ ezenkívül országunk gazdasági fejlődése is.

Ezek a vállalatok, amelyek többet termelnek, mint amennyit költenek, egyszersmind nyereséggel, haszonnal termelnek. S jó munkájuk ösztönzéseként új irányítási rendszerünkben a népgazdasághoz való hozzájárulásuk egy része az adott vállalat munkáskollektívájának a kezében marad, hogy azt a kollektíva saját szociális problémáinak a megoldására és a legkiválóbb munkások jutalmazására használhassa fel.

A javasolt rendszer bizonyos önállóságot is nyújt a vállalatoknak eszközeik felhasználásában és kezelésében: lehetőségük nyílik felesleges alapeszközeik eladására vagy bérbe adására, s hulladékaikból és egyéb anyagokból – ha ez nem érinti kedvezőtlenül fő termékük termelési tervét – saját döntésük alapján más termékeket állíthatnak elő.

A teljesítménynek és a munkabérnek az egyszerű összekapcsolása, amelyre a CTC XIII. kongresszusának határozatából kiindulva került sor, számottevően emelte a munka termelékenységét minden munkahelyen és termelési ágazatban, ahol bevezettük.

A javasolt gazdaságirányítási rendszerrel szeretnénk elérni a gazdasági hatékonyságnak és a munka termelékenységének a növelését, hogy a rendelkezésre álló eszközök a mostaninál sokkal többet nyújtsanak nekünk.

Természetesen a szocializmusban semmiféle gazdaságirányítási rendszer nem helyettesítheti a politikát, az ideológiát és az emberek öntudatát, hiszen azok a tényezők, amelyek a kapitalista társadalomban meghatározzák a gazdaság hatékonyságát,

semmiképpen nem hathatnak a szocializmusban, így hát továbbra is döntő szerep jut majd a politikai, ideológiai és morális szempontoknak.

Ez a rendszer segítségünkre lesz a gazdasági szervezésben, mindenkit rászorít arra, hogy elvégezze azt az ellenőrzést, amelyet el kell végeznie, előmozdítja a dolgozók erőteljesebb részvételét a gazdaságirányításban, s főként szorgalmazza a gazdasági tudatosság kialakulását politikai és igazgatási kádereinkben.

Természetesen e mechanizmusok közül számos – a mostani, jegyrendszeren alapuló gazdasági körülményeink következtében – nem hat majd azonnal; például az anyagi ösztönzés értéke viszonylagos, ha bizonyos dolgokhoz csak jegyre lehet hozzájutni. Ezenkívül országunk külkereskedelmi helyzetének is sajátos jellemzői vannak: két-három cikktől függ minden, s ezeknek a cikkeknek az árai, mint például a cukoré, igen változékonyak. Mindez sok nehézséget okoz nekünk.

Másrészt azonban a rentabilitás szempontjának a figyelembevétele nem jelenti azt, hogy bezárunk olyan gyárakat, amelyekre szükségünk van. A rentabilitás szempontja jelezni fogja számunkra, melyik a technológiailag legelmaradottabb, legköltségesebb gyárunk, mely iparág az, amelybe legelőször kell beruházásokat eszközölnünk, s mely iparágat kell mihamarabb egy másikkal felváltanunk. Ez azonban egyáltalán nem azt jelenti, hogy gazdaságunk elveszíti tervszerű, erősen központosított, központilag irányított jellegét; ebben a gazdaságban a központi szerveknek van a legnagyobb súlyuk, s az alapvető cél nem a nyereség, mint a kapitalizmusban, hanem a nép anyagi és szellemi igényeinek a kielégítése.

Ezek a mechanizmusok segítenek a hatékonyság növelésében, ösztönző jellegüknél fogva hozzájárulnak e célkitűzés eléréséhez, azonban egyetlen pillanatig sem szabad azt hinnünk, hogy minden problémánkat megoldják; bevezetésük a legkisebb mértékben sem csökkenti a párt és az állam szerepét a gazdasági tevékenység irányításában, még kevésbé a néptömegek politikai és ideológiai nevelésének a fontosságát.

Ha egyetlen pillanatig is azt hinnénk, hogy e gazdaságirányítási rendszer puszta bevezetése nyomán a vállalatok csodálatosan jól működnek majd s minden problémájukat megoldják, mi pedig lemondhatunk a tömegek körében végzett ideológiai munkáról és az erkölcsi ösztönzésről, igen nagy hibát követnénk el, mert teljességgel lehetetlen, hogy a gazdasági mechanizmusok és ösztönzők ugyanúgy legyenek hatékonyak a szocializmusban, mint a kapitalizmusban, hiszen a kapitalizmusban kizárólag olyan teljességgel fékezetlen ösztönzők és szankciók hatnak mint az éhség, a munkanélküliség stb. A mi esetünkben igen korlátozottan érvényesülő gazdasági ösztönzőkről van szó, amelyek a gazdaság hatékonyságának a javítása mellett azt a célt szolgálják, hogy megjutalmazhassuk azokat a munkásokat és munkáskollektívákat, akik és amelyek munkájuk és erőfeszítéseik révén nagyobb mértékben járulnak hozzá a társadalom céljainak megvalósításához, mindenekelőtt azonban e rendszer lehetővé teszi a párt, az állam, a dolgozók számára, hogy sokkal pontosabb ismereteket nyerjenek arról, milyen hatékonysággal hasznosítják a termelési eszközöket, ugyanakkor pedig minden funkcionáriust, a párt és az állam valamennyi káderét arra serkenti majd, hogy gazdasági tudatosságra tegyenek szert a jobb gazdaságirányítás érdekében. Ily módon az új rendszer gazdaságunk valóságos iskolája lesz.

Emellett, mintegy azon alapelvek részeként, amelyekre új gazdaságirányítási rendszerünk épül, ki kell szélesítenünk az erkölcsi ösztönzők körét, mert eddig valójában igen sokat beszéltünk az erkölcsi ösztönzésről, ám igen kevéssé alkalmaztuk. Az erkölcsi ösztönzés szerepét sokkal magasabbra kell emelnünk. Még igen sok tennivalónk akad az erkölcsi ösztönzés és a tömegek öntudatának elmélyítése terén. [...]

Kuba külpolitikájának kiindulópontja, amint ezt programtervezetünk is leszögezi, a kubai álláspontok alárendelése a szocializmusért és a népek nemzeti felszabadításáért folytatott harc nemzetközi szükségleteinek.

Kuba már minden lehetséges formában próbára tette elhivatottságát a nemzetközi szolidaritás érdekében – vérrel, munkával és műszaki együttműködéssel –, s továbbra is ezt a követelményt tekinti nemzetközi tevékenysége alapjának.

Népünk már az eddigi történelmi időszakban is szilárdan és megingathatatlanul eleget tett s a jövőben is eleget fog tenni a proletár internacionalizmus alapelveiben foglaltaknak és a forradalmi világmozgalom iránti kötelességének.

Nyilvánvaló, hogy a nemzetközi politika megvalósításakor egyedülálló jelentőségű a nemzetközi kommunista mozgalomban való részvételünk, valamint azokkal az antiimperialista és haladó erőkkel való szövetségünk, amelyek Ázsiában, Afrikában és Latin-Amerikában, illetve a fejlett kapitalista országokban ma a nemzeti felszabadításért, a békéért és az emberiség demokratikus haladásáért küzdenek.

Kuba Kommunista Pártja a nemzetközi kommunista mozgalom szerény, de biztos osztagának tekinti magát. A proletár internacionalizmus elsősorban mindazoknak szükségszerű egységében, összetartásában és szilárdságában fejeződik ki, akik szerte a világon felemelték Marx, Engels és Lenin zászlaját, s erejüket és életüket is annak a forradalmi programnak a megvalósítására áldozzák, amelyet az emberiség javára ajánlanak. Pártunk véleményének teljes függetlenségét megtartva vesz részt ebben a mozgalomban, ugyanakkor azonban a világ minden kommunistájával együtt örök hűséggel viseltetik a közös ügy iránt.

Úgy véljük, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomnak Marx, Engels és Lenin elvein nyugvó egysége elengedhetetlen feltétele annak, hogy a népek nemzetközi harca győzedelmeskedjék, s ezért visszautasítunk és elítélünk – amint ezt utoljára a latin-amerikai országok kommunista pártjainak nemrégiben megrendezett értekezletén is alkalmunk volt hangsúlyozni – minden olyan kísérletet, amely meg akarja törni a kommunista erők egységét a nemzetközi színtéren, és kisebbíteni vagy beszennyezni próbálja a Szovjetunió Kommunista Pártjának korunk történelmében betöltött dicső szerepét.

Pártunk elvi okokból csatlakozik a békepolitikához. A kommunistáknak igen kemény harcokat kellett folytatniuk a történelem során a párizsi kommünároktól kezdve Vietnamig, hogy véghezvigyék forradalmaikat s hősiesen védelmezzék ügyüket a nemzetközi reakció agresszióival szemben. De a népek közötti háború alkalmazása a nemzetközi nézeteltérések megoldására, ami olyannyira sajátja volt az emberiséget évezredeken át sanyargató valamennyi kizsákmányoláson alapuló társadalmi rendszernek, teljesen idegen a marxista–leninista ideológiától. Marx a békével társította a szocializmust, s az 1917 októberében éppen csak létrejött szovjethatalom első dekrétuma, amelyet maga Lenin bocsátott ki egész Oroszország minden munkása

és parasztja nevében, az a történelmi békefelhívás volt, amely a világ népeihez s különösképpen az orosz birodalommal akkor háborúban álló népekhez fordult.

A békének a kubai kommunisták és a kubai nép számára egyetemes jelentése van. Ki kell hát terjednie a földgolyó minden részére, s áldásaiban egyenlő módon kell részesítenie a népeket.

Ezt leszögezve természetesen nem csatlakozunk azokhoz a tézisekhez, amelyek a béke egyetemességének a nevében tagadják azt a döntő szerepet, amely a Szovjetunióra hárul a nemzetközi politikában, illetve elutasítják azokat a rendkívüli erőfeszítéseit, amelyeket az Egyesült Államokkal való kétoldalú tárgyalások során egy esetleges világégés lehetőségének csökkentése érdekében kifejt.

Az első szocialista állam létrejötte óta lankadatlanul folytatja harcát a békéért. Első éveiben számos külföldi hatalom folytatott ellene intervenciót, később a fasizmus által rákényszerített pusztító háború borította el a földjét, majd amikor az annyi áldozattal kivívott győzelem feljogosította arra, hogy egy kis biztonságban és nyugalomban reménykedjék, agresszív katonai támaszpontok és atomfegyverek vették körül. Egyetlen nép sem vágyott inkább a békére, s egyetlen nép sem védelmezte azt jobban, mint a szovjet nép. S egyetlen nép sem ismerte meg nála jobban a háború borzalmait és szörnyűségeit.

A kapitalista államokkal ellentétben a szocialista szovjet államnak nem voltak befektetései, amelyeket meg kellett védelmeznie, nem kellett nyersanyagokat keresnie, sem a világ más országainak a javait elragadnia, nem voltak gazdasági válságai, amelyeket meg kellett oldania, s arra sem volt szüksége, hogy pusztán üzletből vagy a gazdaság felélénkítése céljából fegyvert gyártson, ami oly gyakran előfordul a kapitalista rendszerben. A szovjet népnek békére volt szüksége, hogy az alkotómunkának szentelhesse magát, s kiaknázza hatalmas természeti erőforrásait, amelyek társadalmi vágyainak anyagi alapját adják.

A történelem egyébként azt is bizonyítja, hogy a szocializmusnak – a kapitalizmustól eltérően – nincs arra szüksége, hogy hódításokkal és külső háborúkkal kényszerítse rá magát a népekre. A szocializmust maguk a népek csinálják, s az imperialisták azok, akik ezt kezdettől fogva külső erővel igyekeztek megakadályozni. Ki kényszerítette a szocializmust Kubára? Ki kényszerítette Vietnamra, Laoszra és Kambodzsára? Ki kényszerítette a Jemeni Népi Demokratikus Köztársaságra, Algériára, Szomáliára, a Kongói Népi Köztársaságra, Mozambikra, Angolára, Bissau-Guineára és más országok népeire, amelyek kinyilvánították szándékukat, hogy a szocializmust kívánják építeni?

A szocializmus eszméinek tekintélye és ereje napról napra növekszik a fejlett kapitalista országokban és a világ fejlődő országaiban egyaránt. Ki képes feltartóztatni a bekövetkező változásokat? Kinek van szüksége rá, hogy kívülről, háború eszközével kényszerítse ki őket? Egészen más dolog az a szolidaritás és támogatás, amelyre a megtámadott népeknek szükségük van az imperializmus intervencióival és támadásaival szemben, s amelyet meg is kapnak a többi forradalmi néptől. Pontosan ezt jelenti a proletár internacionalizmus, s ennek kötelezettségeit a forradalmi világmozgalomnak habozás nélkül teljesítenie kell.

Vannak, akik fájlalják, hogy a Szovjetunió erős ország. Ezt a rendkívüli hatalmat

a Szovjetunió gazdasági téren, fiai önfeláldozó munkája által szerezte anélkül, hogy más népektől verítékük egyetlen cseppjének a gyümölcsét elvette volna, katonai hatalma pedig abból a parancsoló szükségszerűségből fakad, hogy védekeznie kellett az intervenciók, inváziók és a területét körülvevő imperialista stratégiai bázisokkal szemben. Mi, kubaiak, azt fájlaljuk, hogy a népek ellensége, a jenki imperializmus erős; azonban Földünk egyetlen részén, soha egyetlen forradalmár sem fogja sajnálni, hogy a Szovjetunió erős, mert ha ez az erő nem létezne, az emberiség nem menekült volna meg a fasizmustól, s azok a népek, amelyek az utóbbi harminc év során a szabadságukért harcoltak, nem kaphattak volna döntő segítséget sehonnan. Az imperialisták ismét felosztották volna a világot, s minden kicsiny és gyengén fejlett népet – és mily sok ilyen nép van – újra gyarmattá süllyesztettek volna.

Ezért támogatjuk a Szovjetunió külpolitikáját, egyszersmind azokat a mostani bátor erőfeszítéseit is, amelyek a béke ügyét szolgálják, s egy világégés lehetőségének az elkerülését célozzák. Egy ilyen világégés csak azoknak a kétségbeesett reakciósoknak a bomlott agyában verhet tanyát, akik a történelem feltartóztathatatlan haladását látva inkább választják az emberiség pusztulását, mint azét a kizsákmányoló, embertelen és megalázó társadalmi rendszerét, amelyet a kapitalizmus kényszerített a világra.

Sohasem volt nagyobb szükség a békéért folytatott harcra, mivel a fegyverek sohasem voltak olyan óriási romboló erejűek, mint napjainkban, s az emberi nem kipusztulásának potenciális lehetősége sem volt nagyobb soha.

A kapitalizmusnak nincs jövője. A jövő teljes egészében a szocializmusé. A béke védelme egyszersmind e jövő védelme is. Kezdetben az imperializmus állandó agressziói miatt érzett haragunkban és felháborodásunkban mi magunk sem láttuk ezt olyan világosan, ahogyan ma látjuk.

Kuba Kommunista Pártja csatlakozik mindazon törekvésekhez a nemzetközi színtéren, amelyek az általános és teljes leszerelésre irányulnak, még akkor is, ha ez még csak távoli lehetőségnek látszik, s Kuba az Egyesült Nemzetek Szervezetében támogatta a Szovjetunió arra irányuló javaslatait, hogy nemzetközi fejlesztési feladatokra fordítsák azoknak a hatalmas összegeknek egy részét, amelyeket ma az egymással szemben álló katonai tömbökhöz tartozó kapitalista és szocialista országokban hadi célokra költenek.

Ezért üdvözöljük az európai biztonsági és együttműködési értekezlet sikerét, s az enyhülési folyamat visszafordíthatatlanná tétele érdekében a magunk részéről minden lehetőt megteszünk, hogy kiterjesszük és megszilárdítsuk ezeket az eredményeket.

Nemzetközi politikánk, amely a fenti elvekből indul ki, világos és egyértelmű.

Ez a politika elsősorban a Szovjetunióhoz, a világ haladásának e védőbástyájához fűződő törhetetlen barátságunkra épül; ez az ország sokoldalú, nagylelkű segítségével döntő mértékben járult hozzá a kubai forradalom fennmaradásához a világ leghatalmasabb imperialista országának az agressziójával szemben. Hasonlóképpen szoros kapcsolatot tartunk fenn a KGST szocialista közösségéhez tartozó országokkal. [...]

Vietnammal, valamint Indokína többi országával, Laosszal és Kambodzsával hosszú, közös harcunk fűz össze bennünket. A kubai nép készen állt arra is, hogy a vérét adja Vietnamért, amint ezt annak idején leszögeztük, s az a szerény hozzájáru-

lás, amellyel e hősi ország újjáépítését segítettük, hogy sikeresen haladjon előre dicső harcában az egyesítésért és a szocialista átalakulásokért, túlságosan kevés ahhoz, hogy pótolja a vietnami népnek mindazt, amit a béke egyetemes ügyéért és a népek felszabadításáért feláldozott. Ma nagy örömmel üdvözöljük körünkben, nemcsak a kommunisták, hanem az egész kubai nép nevében, a legendás és hősi vietnami harcost, Nguyen Giap elvtársat, a Vietnami Dolgozók Pártja küldöttségének a vezetőjét.

Folyamatosan javulnak kapcsolataink a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársasággal.

Kapcsolataink a Kínai Népköztársasággal és az Albán Népköztársasággal ismert politikai álláspontjaik következtében pusztán állami jellegűek.

Külpolitikánk összekapcsol bennünket Afrika, Ázsia és Latin-Amerika minden antiimperialista és haladó kormányával, különösképpen azokkal, amelyek részt vesznek az el nem kötelezett országok mozgalmában. [...]

Bissau-Guineával nem csupán az üggyel való azonosulásunk köt össze bennünket, hanem első vezetőjének, Amilcar Cabralnak, a kubai forradalom nagy barátjának az emléke és a közös harcban kialakult meghitt testvéri érzés is.

Biztosak vagyunk Angola népének a győzelmében Agostinho Neto és az MPLA vezetésével, s továbbra is megadunk nekik minden szükséges segítséget a konszolidációért s népük függetlenségéért és haladásáért folytatott harcukhoz.

Új kötelékek vannak kialakulóban a Samora Machel vezette Mozambiki Népi Köztársasággal. [...]

Tisztában vagyunk az el nem kötelezett országok mozgalmának heterogén jellegével, azonban azt is tudjuk, hogy ezeknek az országoknak is – amelyeket társadalmi berendezkedés tekintetében mély különbségek választanak el egymástól – vannak olyan közös ellentéteik az imperializmussal, amelyek mind hozzánk, mind e mozgalom többi országához közelítik őket. Készek vagyunk ez ügyben a szükséges együttműködésre, s ugyanakkor csatlakozunk mindazokhoz, akik azon munkálkodnak, hogy az el nem kötelezettek mozgalmát a hosszú évszázadokon át kizsákmányolt országok olyan eszközévé tegyék, amely eltörli az imperialista uralom minden nyomát, s készek vagyunk együttműködni szövetségben azokkal az országokkal, amelyek az emberiség szocialista élcsapatát alkotják, valamint a fejlett kapitalista országok munkásosztályával és népi mozgalmaival a nemzetközi kapcsolatok új rendszere, az új gazdasági rend és a szocialista jövő felé vezető átfogó változások feltételeinek megteremtése érdekében.

A békés egymás mellett élés elveinek külpolitikánkban való alkalmazásából következik, hogy kapcsolatainkat ideológiai különbségekkel kapcsolatos megfontolások nem korlátozzák.

Az európai fejlett országokkal, valamint Japánnal és Kanadával folytatott politikánk – abban az időszakban, amelyet forradalmunk „fennmaradási" korszakának nevezünk – mindenekelőtt annak a szükségességét tartotta szem előtt, hogy megakadályozza ezeknek az országoknak a csatlakozását ahhoz a gazdasági és politikai blokádhoz, amelyet az Egyesült Államok próbált Kubára rákényszeríteni. Célunkat alapjában véve sikerült elérnünk. [...]

I. kongresszusunk megnyitása idején – mint az előzőekben már kifejtettük – majd-

nem teljesen megbukottnak tekinthető az Egyesült Államoknak az a politikája, amely a forradalmi Kubát el akarta szigetelni Latin-Amerika népeitől. A népek rokonszenvéhez ma mindinkább csatlakozik a kormányok Kuba álláspontja iránt tanúsított tisztelete, annak a szerepnek a mélyebb megértése, amelyet Kuba eltökélt és független magatartása játszott és játszhat a mi Amerikánkban országaink gazdasági érdekeinek szükséges védelme, valamint politikájának megóvása terén. [...]

A nemzetközi politikával kapcsolatban végül szeretnénk megismételni pártunk kongresszusa előtt Kuba ismert álláspontját az Egyesült Államokkal való kapcsolatok kérdéséről. A „kapcsolatok hiányáról" azt kell elmondanunk, hogy nem Kuba volt az, aki a kapcsolatokat megszakította és az agressziók útjára lépett – amely agressziókat mi visszavertünk –, és másokra hárul a kötelesség, hogy véglegesen leszámoljanak ezzel az úttal.

Röviden ismertettük ezeknek a támadásoknak a történetét. Ugyanakkor azonban megértjük, hogy mint nemzetközi közösségben élő államnak kötelességünk készen állni annak a kérdésnek a rendezésére, amely egyszer már veszélybe sodorta a világbékét.

Amerikai újságírók kérdéseikben, sőt szenátorok és képviselők beszélgetéseik során nemegyszer felvetik ezt a problémát, és megkérdezik: érdekelt-e Kuba vagy sem a kapcsolatok felújításában, s milyen gazdasági előnyöket várunk ettől? Nem erről van szó. Kétségtelen, hogy a kapcsolatok rendezése az Egyesült Államok és Kuba között, s a kereskedelmi és pénzügyi kapcsolatok felújítása lehetővé tenné országunk számára sok olyan technológia felhasználását, amelyeket ma elzár előlünk a jenki blokád, illetve kisebb szállítási költségekkel vagy kedvezőbb pénzügyi feltételek mellett szerezhetnénk be gyárakat és felszereléseket gazdasági terveink megvalósításához. Ebben a fontos kérdésben azonban mindenekelőtt elvi politikánk diktálja a tennivalóinkat. Ha népünk a sziget minden pontján felkelt Girón idején, az októberi válság során pedig készen állt, hogy szembenézzen a nukleáris pusztulással, miként lenne elvárható tőle, hogy most – amikor mindezek a fenyegetések hasznavehetetlen kacatként már a történelem szemétdombjára kerültek – megalázó vagy függő helyzetet teremtő feltételeket fogadjon el olyasvalami helyreállítása érdekében, amit a másik fél rombolt le brutálisan.

Ismételjük, készen állunk a tárgyalásra, ugyanakkor itt, kongresszusunkon újra le kell szögeznünk, hogy a hivatalos tárgyalások nem kezdődhetnek meg addig, amíg a lényegét tekintve az Egyesült Államok kormánya nem változtatja meg a blokáddal kapcsolatos politikáját. [...]

Az új politikai-közigazgatási felosztás, a néphatalom szerveinek a létrehozása az egész országban, valamint a gazdaságirányítási rendszer bevezetéséhez szükséges feltételek megteremtése és még sok egyéb feladat szervezett, felelősségteljes és fáradságos munkát követel majd. [...]

Meg kell tenni a megfelelő lépéseket és a kellő intézkedéseket a következő célkitűzések sikeres teljesítése érdekében:

– Népszavazást kell rendezni az alkotmányról és az ideiglenes alkotmányos törvényről 1976. február 15-én. Február 24-én, az 1895-ös függetlenségi háború kirobbanásának 81. évfordulóján ki kell hirdetni szocialista alkotmányunkat.

– 1976 áprilisa és májusa folyamán igazgatási körzeti szinten be kell vezetnünk az új politikai-közigazgatási felosztást.

– 1976 októberének második felében és novemberének első napjaiban meg kell tartani a néphatalom helyi szerveibe a küldöttek, illetve a nemzetgyűlésbe a képviselők megválasztását, hogy a néphatalom nemzetgyűlése, legfőbb államhatalmi szervünk – amelyben a nép által országszerte megválasztott képviselők foglalnak majd helyet – a Granma kikötésének huszadik évfordulóján, 1976. december 2-án megtarthassa első ülését.

– 1976 novemberében és decemberében, illetve 1977 első hónapjaiban létre kell hozni a néphatalom helyi szerveit, s át kell ruházni rájuk a helyi jelentőségű termelési és szolgáltatási tevékenységek irányítását.

– A kongresszus elé terjesztendő gazdaságirányítási rendszer előírásainak megfelelően az állami szektorhoz tartozó vállalatok és termelési egységek között helyre kell állítani a kifizetések és bevételezések rendszerét, új nemzeti számviteli rendszert kell kidolgozni, s 1977 januárjától kezdve nemzeti költségvetés alapján kell dolgozni.

– 1978-ban meg kell kezdeni a gazdaságirányítási rendszer bevezetését az ország különböző termelési és szolgáltatási tevékenységeinek a körébe tartozó vállalatok egy kijelölt csoportjában.

– Az ötéves időszak utolsó két esztendejében folyamatosan be kell vezetni a gazdaságirányítási rendszert minden területen és minden gazdasági tevékenységben.

– Feltétlenül szükséges, hogy a kidolgozott munkatervben megjelölt feladatokat a szükséges színvonalon a kitűzött határidőre elvégezzük, mivel csak így biztosíthatjuk az előttünk álló célkitűzések végrehajtását, amelyek rendkívüli fontosságúak gazdasági fejlődésünk és általában a forradalom megszilárdítása és fellendítése szempontjából.

Tudjuk, hogy pártunk szilárd helytállással vállalja és teljesíti a rá háruló feladatokat.

Kuba Kommunista Pártjának I. kongresszusa.
Kossuth Könyvkiadó 1976. 76–207. old.

[45]

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA AZ SZKP XXV. KONGRESSZUSÁNAK[1]

L. I. BREZSNYEV ELŐADÓI BESZÉDE (1976. FEBRUÁR 24.)

(Részletek)

[. . .] Legutóbbi, XXIV. kongresszusunk sok elvi jelentőségű, hatalmas feladatot tűzött ki. Ma, amikor már tudjuk, hogyan oldottuk meg e feladatokat, és milyen eredményeket értünk el, bizonyossággal elmondhatjuk: a kidolgozott irányvonal helyes volt. Belpolitikai téren – híven ahhoz a lenini útmutatáshoz, hogy mindenek elé kell helyezni a tömegek helyzetének javítását – a kongresszus kitűzte a feladatot: biztosítani kell a nép anyagi és kulturális életszínvonalának lényeges emelését. A kongresszus ennek útját is megjelölte: ez a társadalmi termelés hatékonyságának határozott fokozása a tudományos-technikai haladás, a munka termelékenységének gyorsabb növelése alapján.

Ezt az irányvonalat követve értünk el újabb eredményeket a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtésében. Hazánk hatalma megnőtt, a szovjet emberek mind anyagilag, mind szellemileg gazdagabbak lettek. Számunkra feltétlenül ez a legfontosabb.

Még erősebb lett a szovjet társadalom erkölcsi-politikai egysége, országunk valamennyi népének testvéri barátsága. Tovább fejlődött szocialista demokráciánk, gazdagabb lett, új vonásokkal bővült egész társadalmi életünk. Megnőtt a szovjet emberek aktivitása a munkában, a termelés irányításában, a társadalmi és az államügyek intézésében. És lehet-e valami örvendetesebb, mint látni azt, hogyan bontakozik ki a nép energiája, miképp gyarapodik alkotóereje?

Külpolitikai téren a XXIV. kongresszus békeprogramot hirdetett meg. Ennek legfőbb értelme az volt, hogy a világszocializmus erejére, összeforrottságára, aktivitására és az összes haladó, békeszerető erővel fennálló egyre szorosabb szövetségére támaszkodva, fordulatot érjünk el a nemzetközi viszonyok fejlődésében. Fordulatot a hidegháborútól a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élése felé. Fordulatot a robbanással fenyegető feszültségtől az enyhülés és a normális, kölcsönösen előnyös együttműködés felé. Mi a nagy Lenin útmutatását követtük, aki minél több olyan döntést és intézkedést követelt, „amelyek valóban elvezetnének a békéhez, ha már nem beszélhetünk a háború veszélyének teljes kiküszöböléséről".

Valóban páratlan jelentőségű az, amit az utóbbi öt év során ebben a vonatkozásban sikerült elérnünk. Minden tőlünk telhetőt megtettünk, hogy biztosítsuk a felté-

[1] Az SZKP XXV. kongresszusa 1976. február 24–március 5. között ülésezett.

teleket a békés építőmunkához hazánkban és a testvéri szocialista országokban, hogy gondoskodjunk valamennyi nép békéjének és biztonságának feltételeiről. A szovjet állam külpolitikája világszerte élvezi a sokmilliós néptömegek megbecsülését és támogatását. És ezt a politikát megkettőzött erővel fogjuk folytatni, hogy megfékezzük a háború és az agresszió erőit, megszilárdítsuk az egyetemes békét, érvényesítsük a népek jogát a szabadsághoz, a függetlenséghez és a társadalmi haladáshoz.

Így hát az öt évvel ezelőtt hozott döntéseket megvalósítva sokat értünk el. Hogy miképpen? Nincs ebben semmi titok. A dolog lényege az, hogy következetesen, kongresszusról kongresszusra haladunk a nagy cél, a kommunista társadalom felépítése felé. Minél közelebb van ez a cél, annál nagyobb a tömegek ereje. A XXIV. kongresszus határozatainak megvalósításáért folytatott harcban megerősödött a párt is. Harcképesebbek lettek szervezetei, aktívabbak, kezdeményezőbbek a kommunisták. Népünk tökéletesen megértette és fenntartás nélkül, igaz szívvel támogatta a párt politikáját. Támogatta tettekkel, odaadó munkával, az egész népet magával ragadó szocialista versennyel. Ennek eredményeként még szilárdabb lett a párt és a nép egysége, létrejöttek a feltételek ahhoz, hogy a következő ötéves időszakban újabb sikereket érjünk el minden területen.

Naptáraink feltüntetik, hogy 1976 az 59. esztendő a Nagy Októberi Szocialista Forradalom óta. Ez nem puszta szó. A szovjet nép mai teljesítményei Október ügyének közvetlen folytatásai. Ezekben gyakorlatilag megvalósulnak a nagy Lenin eszméi. Ehhez az ügyhöz, ezekhez az eszmékhez pártunk hűséges, és mindig az marad.

I. A VILÁGHELYZET ÉS AZ SZKP NEMZETKÖZI TEVÉKENYSÉGE

1. A BARÁTSÁG ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS TOVÁBBI ERŐSÖDÉSE A SZOCIALISTA ORSZÁGOKKAL. A SZOCIALIZMUS VILÁGÁNAK TÖRTÉNELMI SIKEREI, EREJÉNEK ÉS BEFOLYÁSÁNAK NÖVEKEDÉSE

A jelenlegi viszonyok között rendkívül széles és változatos pártunk tevékenysége a nemzetközi küzdőtéren. Nincs a Földnek olyan sarka, amelynek helyzetét így vagy úgy ne kellene tekintetbe venni külpolitikánk kialakításakor. Érthető azonban, hogy hozzánk, kommunistákhoz, a mi eszünkhöz és szívünkhöz a világnak az a része áll a a legközelebb, ahol testet öltenek a kommunista eszmények: a kizsákmányolástól és elnyomástól mentes szabadság, a dolgozó emberek hatalma, a szocialista demokrácia fejlődése, a legszélesebb tömegek kultúrájának virágzása, jóléténem emelkedése, valamennyi nép és nemzetiség egyenlősége és testvérisége. Ezért természetes, hogy pártunk Központi Bizottsága, Politikai Bizottsága a beszámolási időszakban, akárcsak korábban, elsősorban a szocialista államokhoz fűződő kapcsolatokat kísérte figyelemmel. Talán nem is volt a Politikai Bizottságnak olyan ülése, amelyen ne foglalkoztunk volna a testvéri országokkal megvalósított egységünk erősítését, együttműködésünk fejlesztését, közös nemzetközi pozícióink szilárdítását érintő kérdésekkel.

Nos, ezek a pozíciók évről évre erősödnek. Egyetlen tárgyilagos szemlélő sem tagadhatja, hogy a szocializmus országainak mind erősebb, mind határozottabb a befolyá-

suk a világeseményekre. És ez nagy jótétemény az egész emberiségnek, mindazoknak, akik szabadságot, egyenlőséget, függetlenséget, békét és haladást akarnak.

Az utóbbi öt esztendő a szocialista országok töretlen fejlődésének időszaka volt, amelyben magabiztosan és gyors ütemben haladtak a fejlett szocialista társadalom, a kommunizmus felé. A szocialista országokban a további politikai konszolidációval együtt gyors ütemben fejlődött a társadalmi termelés, emelkedett a dolgozók anyagi és kulturális életszínvonala.

Valamennyi szocialista nemzet virágzásával, a szocialista államok szuverenitásának erősödésével együtt mind szorosabbakká válnak kapcsolataik. Egyre több a közös elem politikájukban, gazdaságukban, társadalmi életükben, fokozatosan kiegyenlítődnek a fejlettségi szintek. A szocialista országok egymáshoz való fokozatos közeledésének ez a folyamata ma egész határozottan, törvényszerűségként nyilvánul meg.

Ezen a területen sok függ a hatalmon levő pártok politikájától, attól, hogy képesek-e megőrizni egységüket, felvenni a harcot az elzárkózás és a nemzeti elkülönülés ellen, tekintetbe venni a közös internacionalista feladatokat, együttesen cselekedni e feladatok megoldásáért.

A szocialista országoknak egységükkel, szolidaritásukkal, egymás támogatásával az elmúlt ötéves időszakban sikerült igen nagy feladatokat megoldaniuk, megvalósítaniuk azt, amiért hosszú időn át harcoltak.

Mindenekelőtt arról a győzelemről kell szólni, amelyet a vietnami nép aratott. Kudarcot vallott az imperializmusnak a második világháború óta legnagyobb szabású kísérlete arra, hogy fegyveres erővel számoljon le egy szocialista állammal, és elfojtson egy nemzeti felszabadító forradalmat. A vietnami nép hősiessége és önfeláldozása, amely a szocialista országok és a haladó világközvélemény szilárd támogatásával párosult, erősebbnek bizonyult az intervenciósok és csatlósaik hadseregeinél. Győzött a szabadság és a függetlenség.

A szovjet emberek büszkék arra, hogy nem csekély segítséget nyújtottak Vietnamnak az imperialista területrablók elleni harcában. Vietnam népe, amely nagy áldozatok árán kivívta függetlenségét és nemzeti egységét, most nehéz feladat megoldásán, az ország helyreállításán fáradozik, szocialista jövőjét építi. Vietnam győzelme új távlatokat nyitott egész Délkelet-Ázsia előtt. Dicsőséges győzelem volt ez, s örökre bekerül annak a harcnak történetébe, amelyet a népek a szabadságért és a szocializmusért folytatnak.

Vietnam után Laosz és Kambodzsa is kivívta szabadságát. Mi, szovjet emberek, forró testvéri üdvözletünket küldjük e három ország kommunistáinak, hazafiainak, minden dolgozójának, és további sikereket kívánunk nekik a békéért, a demokráciáért és a társadalmi haladásért vívott harcukhoz.

A szocialista államok egyesített erőfeszítéseinek kimagasló eredménye volt a Német Demokratikus Köztársaság szuverenitásának egyetemleges elismerése, felvétele az ENSZ-be, és az NDK, Lengyelország és Csehszlovákia nyugati határai sérthetetlenségének nemzetközi megerősítése. Immár jogilag is végérvényesen keresztülhúzták a müncheni diktátumot. Megerősítették annak a felszabadító harcnak legfontosabb eredményeit, amelyet az európai népek a második világháború éveiben és azt követően

folytattak. Megvalósultak a szilárd béke és a jószomszédi együttműködés feltételei mind Európában, mind annak határain túl.

Szilárdan meggyökerezett a szocializmus kubai földön. A diplomáciai és a gazdasági blokád politikájához még mindig ragaszkodó amerikai imperializmus erőfeszítései nem érték el céljukat. Sőt, Kuba nemzetközi helyzete és tekintélye megerősödött. A kubai kommunisták kongresszusa, a párt programja és az ország új alkotmánya azt mutatja, hogy a nyugati félteke első szocialista állama magabiztosan halad előre. Testvérként örülünk kubai elvtársaink eredményeinek, és őszinte szívvel kívánunk nekik teljes sikert a szocialista Kubai Köztársaság felvirágzásáért vívott harcukhoz.

Az SZKP a szocialista országokkal kialakított kapcsolataiban következetesen tartja magát a kipróbált elvhez: az igazi egyenjogúság és az egymás sikereiben való érdekeltség szellemében jár el, döntései kidolgozásakor nemcsak a nemzeti, hanem az internacionalista érdekeket is szem előtt tartja. Ha bármilyen probléma vetődnék fel, meggyőződésünk, hogy azt a barátság, az egység és az együttműködés erősítésének szellemében kell megoldani. Így építjük kapcsolatainkat a testvéri szocialista államokkal: Bulgáriával, Csehszlovákiával, Jugoszláviával, a Koreai Népi Demokratikus Köztársasággal, Kubával, Lengyelországgal, Magyarországgal, Mongóliával, a Német Demokratikus Köztársasággal, Romániával, Vietnammal.

Szoros együttműködésünk legfőbb alapja, éltetője és irányító, szervező ereje *a szocialista országok kommunista pártjainak* megbonthatatlan harci szövetsége, világnézeti egysége, a célok és az akarat közössége. Bízvást megállapíthatjuk, hogy Központi Bizottságunk és annak Politikai Bizottsága az utóbbi években változatlan figyelmet fordított a hozzájuk fűződő testvéri barátság elmélyítésére. Nagy megelégedéssel mondhatjuk el, hogy a testvérpártok ugyanezt teszik.

A testvérpártok egymás közötti viszonyában ma a közös ügyért küzdők, a szocializmust és a kommunizmust építő ezrek és ezrek mély, sokoldalú és rendszeres kapcsolatai nyilvánulnak meg – a pártok vezetőitől a helyi pártszervek tisztségviselőin át az üzemi és a termelőszövetkezeti pártszervezetekig. Ezek a kapcsolatok értékes tapasztalatcserére adnak módot, segítenek a magabiztosabb előrehaladásban, megsokszorozzák közös erőnket. A Központi Bizottság úgy véli, hogy e kapcsolatok sokoldalú fejlesztése továbbra is pártunk egyik legfontosabb feladata.

Mélységes elégedettséggel jelenthetem a kongresszusnak, hogy a szocialista közösség kommunista pártjainak vezetői állandó kapcsolatban vannak egymással. Az utóbbi években nemegyszer tartottak többoldalú baráti találkozót a pártok központi bizottságainak első titkárai, illetve főtitkárai. Három találkozó volt a Krím-félszigeten. Voltak ilyen találkozók a pártkongresszusok idején is, egyebek között tavaly Budapesten és Varsóban. A rendszeres több- és kétoldalú találkozók lehetőséget nyújtanak arra, hogy tanácskozzunk egymással minden felvetődő nagyobb problémáról, megosszuk egymással – ahogyan mondani szokás – örömünket és bánatunkat, közösen jelöljük ki a további előrehaladás útját.

Egészében a szocialista országok pártjainak többségével való viszonyunkat a teljes egység és a gyümölcsöző együttműködés jellemzi. Mint ismeretes, egyes pártok számos kérdésben külön nézeteket vallanak, de az általános irányzat kétségkívül a szocialista országok összeforrottságának erősödése. Ezt az irányzatot nagyra értékeljük, és fejlő-

dését – akárcsak korábban – minden eszközzel előmozdítjuk. Ennek útja a testvérpártok közös erőfeszítése a marxizmus–leninizmus kipróbált elvei, a szocialista internacionalizmus, az egyenjogúság és az elvtársi együttműködés alapján.

A pártjaink és országaink vezetői közötti együttműködés egyik fontos kerete a *Varsói Szerződés* Politikai Tanácskozó Testülete. Ez a szerződés megbízhatóan szolgálja a béke és a szocializmus érdekeit. Mindenki számára nyilvánvaló azoknak a kezdeményezéseknek a jelentősége, amelyek az utóbbi években Politikai Tanácskozó Testületünktől indultak ki. Sok közülük nagy nemzetközi fórumok határozatainak alapja lett, vagy számos fontos kétoldalú államközi aktusban öltött testet.

Határozottan ellenezzük mind a világnak egymással szemben álló katonai tömbökre oszlását, mind a fegyverkezési hajszát. Álláspontunk ebben a vonatkozásban közismert. Mégis, teljesen világosan ki kell jelenteni: amíg fennmarad a NATO, amíg a militarista körök folytatják a fegyverkezési hajszát, addig országunk, a Varsói Szerződés többi résztvevőjével együtt, erősíteni fogja katonai-politikai szövetségünket.

A szocialista országok mind jelentősebb szerepet töltenek be a világgazdaságban is. Ma a szocialista közösség a világon a legdinamikusabb gazdasági erő. Az ide tartozó országok ipara az elmúlt öt esztendőben négyszer olyan gyorsan fejlődött, mint a fejlett tőkésállamoké. Közösségünk országainak ipari termelése 1975-ben több mint kétszer annyi volt, mint a közös piaci országoké.

A párt Központi Bizottsága állandó figyelmet fordított a szocialista államokkal kiépített *gazdasági együttműködésre*, annak további fejlesztésére, a kölcsönös előnyök és a szocialista internacionalizmus alapján. Az elmúlt ötéves időszak sok újat hozott ezen a területen.

A Központi Bizottság Politikai Bizottsága különösen fontosnak tartja a szocialista gazdasági integrációnak azt a hosszú távú programját, amelyet a többi KGST-országgal együtt 1971-ben fogadtunk el. Ez a program a szocialista országok együttműködését a kereskedelem egyszerű fejlesztésénél lényegesen magasabb fokra emeli. Ez a program tartalmazza például a természeti erőforrások együttes kiaknázását közös hasznunkra, a valamennyi résztvevő szükségleteinek kielégítésére tervezett nagy ipari komplexumok közös építését, az országaink vállalatainak és teljes iparágainak sok évre előre megtervezett kooperációját. A komplex program megvalósításában végzett munka azzal az eredménnyel járt, hogy máris lényegesen elmélyült gazdaságainknak egymásra tett hatása, fokozódott országaink gazdaságainak egymást kölcsönösen kiegészítő jellege – mindegyikünk nem csekély hasznára.

Gyors ütemben fejlődik a kereskedelem is. Öt év alatt több mint kétszeresére nőtt a KGST-országokkal lebonyolított áruforgalmunk. Ez a forgalom ma igen tekintélyes: évi 26 milliárd rubel értékű.

Az elért eredményekre támaszkodva most megtehetjük a következő lépést. Napirendre került a hosszú távlatú célprogramok kidolgozása és végrehajtása. Ezeknek az a rendeltetése, hogy közös erőfeszítésekkel tegyük lehetővé gyorsan növekvő szükségleteink kielégítését energiában, fűtőanyagban, a legfőbb nyersanyagfajtákban, s teljesebben kielégíthessük az élelmiszerek és a közszükségleti iparcikkek iránti keresletet, emelhessük a gépgyártás színvonalát, és meggyorsítsuk a közlekedés fejlődését. Ezek soron levő közös feladataink.

Természetes, hogy ilyen nagy és újszerű munkában bonyodalmak is adódnak. Mi nemegyszer megvitattuk ezeket a kérdéseket a Központi Bizottság ülésein, a Politikai Bizottságban. Nemcsak kölcsönös, nagy gazdasági előnyről van szó, hanem roppant politikai jelentőségű feladatról is, nevezetesen közösségünk anyagi alapjának a megerősítéséről. A Központi Bizottság Politikai Bizottsága így kezeli ezt a kérdést. Azt tartjuk, hogy a testvéri országok közösen elhatározott intézkedéseinek végrehajtása, az iránt vállalt kötelezettségeink szigorú és pontos teljesítése szent kötelessége az Állami Tervbizottságnak, a minisztériumoknak, a főigazgatóságoknak, az egyesüléseknek és a vállalatoknak, mindazoknak, akik ezzel a munkaterülettel kapcsolatban állnak. Hadd fejezzem ki azt a meggyőződésemet, hogy elvtársaink kellő felelősségérzettel viseltetnek e munka iránt, s hiánytalanul megértik páratlanul nagy jelentőségét a szocialista közösség élete, a világszocializmus sikerei tekintetében.

Az utóbbi években lényegesen kibővült *ideológiai együttműködésünk* a testvéri országok pártjaival. Pártjainknak az ideológiai és a nemzetközi munkával foglalkozó vezető tisztségviselői nem alkalmilag, hanem rendszeresen találkoznak. A szocialista országok tudósai ma már sok tudományágat kollektív erőfeszítésekkel fejlesztenek. Hasznosan együttműködnek a tömegtájékoztatási eszközök – a rádió, a televízió, a sajtó – is. Mindez segíti az eszmei nevelő munka színvonalának emelését pártjainkban, lehetővé teszi, hogy eredményesebben lépjünk fel a két társadalmi rendszer ideológiai harcában. A jelenlegi körülmények között ez nagyon fontos, mivel mindinkább előtérbe kerülnek az ideológiai harc feladatai, s ebben a harcban hatalmas fegyver a szocializmus igazsága.

A szocializmus már ma világszerte roppant hatással van százmilliók gondolkodására és érzéseire. A szocializmus biztosítja a dolgozó embereknek a szabadságot, a valóban demokratikus jogokat, a jólétet, az ismeretek legszélesebb körű hozzáférhetőségét, a jövőjükbe vetett szilárd hitet. A szocializmus békét hoz, biztosítja valamennyi ország szuverenitásának tiszteletben tartását és az egyenjogú államközi együttműködést, a szocializmus a szabadságukért és függetlenségükért harcoló népek támasza. Ami pedig a holnapot illeti, az kétségkívül újabb bizonyítékait adja majd a szocializmus korlátlan lehetőségeinek, történelmi felsőbbrendűségének a kapitalizmussal szemben. Az SZKP, a többi testvérpárttal együtt, továbbra is mindent megtesz, hogy a győztes szocializmus példája mind fényesebben ragyogjon.

A *Kínával való viszony* természetesen sajátos és különálló kérdés. Kína mai vezetőinek politikája nyíltan a szocialista államok többsége ellen irányul. Mi több, egyenesen összekapcsolódik világszerte a legszélsőségesebb reakció álláspontjával – a nyugati országok militaristáitól és az enyhülés ottani ellenségeitől kezdve egészen a dél-afrikai fajgyűlölőkig és Chile fasiszta vezetőiig. Ez a politika nemcsak hogy merőben idegen a szocialista elvektől és eszményektől, hanem lényegében az imperializmus fontos tartaléka is lett a szocializmus ellen vívott harcában.

Minden békeszerető népre nézve nagy veszéllyel járnak Pekingnek azok a lázas kísérletei, hogy meghiúsítsa az enyhülést, meggátolja a leszerelést, bizalmatlanságot és ellenségeskedést szítson az államok között; az a törekvése, hogy világháborút provokáljon, maga pedig hasznot húzzon belőle. Pekingnek ez a politikája szöges ellentétben áll minden nép érdekeivel. Határozottan szembeszállunk ezzel a gyújtogató poli-

tikával. Védelmezzük a szovjet állam, a szocialista közösség, a kommunista világmozgalom érdekeit. Ma már nem elég annyit mondani, hogy a maoista ideológia és politika nem egyeztethető össze a marxista–leninista tanítással. Egyenesen ellensége annak.

A Kínával való kapcsolatokban pártunk szilárdan tartja magát ahhoz az irányvonalhoz, amelyet a XXIV. kongresszus határozott meg. Ennek az irányvonalnak helyességét igazolta az élet. Továbbra is küzdünk a maoizmus ellen, kérlelhetetlen elvi harcot vívunk ellene.

Egyszersmind szeretném ismét megerősíteni, hogy akárcsak más országok, Kína vonatkozásában is szilárdan tartjuk magunkat az egyenjogúság, a szuverenitás és a területi sérthetetlenség tiszteletben tartásának, az egymás belügyeibe való be nem avatkozásnak, az erőszak alkalmazásáról való lemondásnak az elveihez. Egyszóval, mi készek vagyunk normalizálni viszonyunkat Kínával a békés egymás mellett élés elvei alapján. Sőt mi több, meggyőződéssel kijelenthetjük: ha Pekingben visszatérnek a valóban marxista–leninista politikához, ha elvetik a szocialista országokkal szemben követett ellenséges irányvonalat, ha a szocializmus világával való együttműködés és szolidaritás útjára lépnek, akkor ez megfelelő visszhangra talál a mi részünkről, és lehetőség nyílik arra, hogy olyan jó viszony alakuljon ki a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság között, amely megfelel a szocialista internacionalizmus elveinek. A kínai félen a sor. [. . .]

3. A TŐKÉSÁLLAMOKHOZ FŰZŐDŐ KAPCSOLATOK FEJLŐDÉSE

Ami a tőkésállamokat illeti, politikánkban továbbra is az a küzdelem volt és marad a legfontosabb, amely a békés egymás mellett élés elveinek megszilárdításáért, a tartós békéért, az új világháború veszélyének csökkentéséért, távlatokban pedig kiküszöböléséért folyik. Megállapítható, hogy az utóbbi öt évben ebben jelentős haladást sikerült elérnünk.

A hidegháborúból, a két világ robbanásveszélyes konfrontációjából a feszültség enyhülésébe való átmenet mindenekelőtt a nemzetközi erőviszonyokban végbement változásokkal függött össze. Nagy erőfeszítésekre volt szükség azonban ahhoz, hogy az emberek – különösen azok a személyek, akik az egyes államok politikáját irányítják – lassan hozzászokjanak a gondolathoz, hogy nem a szakadék szélén való egyensúlyozás a természetes, hanem a vitás kérdések megtárgyalása, nem a konfrontáció, hanem a békés együttműködés.

Nagy jelentősége volt annak, hogy pártunk pontosan meg tudta határozni gyakorlati tevékenységének fő feladatait a nemzetközi biztonság megszilárdításának területén, s megfogalmazta őket XXIV. kongresszusának békeprogramjában. Már a szovjethatalom első külpolitikai tettei, amelyek a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének platformjából következtek, megmutatták a világ népeinek – Lenin szavaival élve – „az egyetlen helyes kivezető utat a nehézségekből, a káoszból és a háborúk veszélyéből". Pártunk, változatlanul erre az álláspontra helyezkedve, Lenin útmutatásait követve és békeszerető külpolitikájának fél évszázados tapasztalataiból kiindulva, XXIV. kongresszusán előterjesztette békeprogramját.

Ez a program megmutatta a hidegháború felszámolásához vezető reális utat, kijelölte a háborús veszélyről a békés együttműködésre való áttérésért vívott küzdelem pontosan körvonalazott feladatait.

Ennek a programnak az időszerűségét és reális voltát megerősítette az élet. És jóllehet az általános béke még koránt sincs szavatolva, minden alapunk megvan arra, hogy bizonyossággal kijelenthessük: a nemzetközi légkör egészségesebbé válása meggyőzően tanúsítja, hogy a tartós béke megvalósítása nem valamiféle jókívánság, hanem teljesen reális feladat. Ennek a megoldásáért erőnket nem kímélve lehet és kell folytatnunk a munkát!

Engedjék meg, hogy kitérjek annak a munkának konkrét irányaira, amelyet pártunk a békeprogram gyakorlati megvalósításában végzett. [...]

4. A BÉKÉÉRT ÉS A NEMZETKÖZI EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRT, A NÉPEK SZABADSÁGÁÉRT ÉS FÜGGETLENSÉGÉÉRT FOLYTATOTT TOVÁBBI HARC PROGRAMJA

Országunk nemzetközi helyzetét és a világhelyzetet értékelve pártunk Központi Bizottsága azt a következtetést vonja le, hogy a békéért, a népek szabadságáért és függetlenségéért folytatott további harc most elsősorban a következő feladatok megoldását követeli meg:

– A testvéri szocialista államok egységének szakadatlan erősítésével és az új társadalom építésében folytatott mindenoldalú együttműködésük fejlesztésével növelni kell együttes cselekvő hozzájárulásukat a béke megszilárdításához.

– Törekedni kell a békére nézve veszedelmes, növekvő fegyverkezési hajsza megszüntetésére, rá kell térni a felhalmozott fegyverkészletek csökkentésére, a leszerelésre. Ebből a célból:

a) Mindent meg kell tenni a hadászati fegyverek korlátozására és csökkentésére vonatkozó újabb szovjet–amerikai megállapodás előkészítésének befejezéséért, továbbá a nukleáris kísérletek általános és teljes beszüntetéséről, a vegyi fegyverek betiltásáról és megsemmisítéséről, az újabb tömegpusztító fegyverfajták és fegyverrendszerek létrehozásának betiltásáról szóló, valamint az emberi környezetre káros katonai vagy más ellenséges befolyást megtiltó nemzetközi szerződések megkötéséért.

b) Újabb erőfeszítéseket kell tenni a közép-európai haderőcsökkentési tárgyalások aktivizálásáért. E térségben, az első konkrét lépésekről szóló megállapodást követően, a legközelebbi években előre kell vinni a katonai enyhülés ügyét.

c) El kell érni, hogy számos országban a katonai kiadások mostani állandó növelése helyett rendszeresen csökkentsék e kiadásokat.

d) Mindent meg kell tenni a leszerelési világértekezlet mielőbbi összehívásáért.

– A békeszerető államok erőfeszítéseit összpontosítani kell a még meglevő háborús tűzfészkek felszámolására, mindenekelőtt a közel-keleti helyzet igazságos és tartós rendezésére. Ezzel a rendezéssel összefüggésben az érintett államoknak meg kell vizsgálniuk, hogyan járulhatnak hozzá a Közel-Keleten a fegyverkezési verseny megszüntetéséhez.

– Mindent meg kell tenni a nemzetközi feszültség enyhülésének elmélyítéséért,

azért, hogy az enyhülés az államok közötti kölcsönösen előnyös együttműködés konkrét formájában öltsön testet. Aktívan folytatni kell azt az irányvonalat, amelynek célja az összeurópai tanácskozás záróokmányában foglaltak teljes megvalósítása, a békés egymás mellett élés fejlesztése Európában. A békés egymás mellett élés elveinek megfelelően folytatni kell az Egyesült Államokkal, Franciaországgal, az NSZK-val, Nagy-Britanniával, Olaszországgal, Kanadával, valamint Japánnal és más kapitalista államokkal a hosszú távú, kölcsönösen előnyös együttműködés fejlesztését politikai, gazdasági, tudományos és kulturális téren egyaránt.

– Tovább kell munkálkodni az ázsiai biztonság megteremtésén e kontinens államainak közös erőfeszítésével.

– Törekedni kell olyan, az egész világot átfogó szerződés megkötésére, amelyik megtiltja a nemzetközi kapcsolatokban az erőszak alkalmazását.

– Az egyik legfontosabb nemzetközi feladatnak kell tekinteni a gyarmati elnyomás valamennyi maradványának felszámolását, azt, hogy senki se sérthesse meg a népek függetlenségét és egyenjogúságát. Ilyen feladatnak tekintendő a gyarmati elnyomás és a faji politika valamennyi fészkének a megszüntetése.

– A nemzetközi kereskedelemben el kell érni a diszkrimináció és minden mesterséges akadály megszüntetését, a jogegyenlőtlenség, a diktátumok és a kizsákmányolás megnyilvánulásainak kiiktatását a nemzetközi gazdasági kapcsolatokból.

Ezek azok a feladatok, amelyek megoldását, meggyőződésünk szerint, a mai körülmények között megköveteli a népek békéje, biztonsága, az emberi haladás. E javaslatokat a XXIV. pártkongresszuson kijelölt békeprogram szerves folytatásának, *a békéért, a nemzetközi együttműködésért, a népek szabadságáért és függetlenségéért folytatott további harc programjának* tekintjük. A feladatok megoldásának szolgálatába állítjuk országunk külpolitikáját, és mindenben együtt fogunk működni a többi békeszerető állammal.

Engedjék meg, hogy kifejezzem azt a meggyőződésemet, hogy a nemzetközi színtéren politikánk nemes céljai minden békeszerető és haladó erőnek, Földünk minden becsületes emberének a megértésére és támogatására találnak.

5. AZ SZKP ÉS A VILÁGFORRADALMI FOLYAMAT

A gyökeres társadalmi változások korában élünk. Tovább erősödnek és bővülnek a szocializmus pozíciói. A nemzeti felszabadító mozgalom győzelmei új távlatokat nyitnak meg azok előtt az országok előtt, amelyek kivívták függetlenségüket. Fokozódik a dolgozók harca a monopóliumok elnyomása, a kizsákmányoló rendszerek ellen. Mind nagyobb méreteket ölt a forradalmi, demokratikus, imperialistaellenes mozgalom. Mindez összességében a világforradalmi folyamat előrehaladását mutatja.

Ilyen hatalmasat lép a történelem! A forradalmi folyamatba új nemzedékek és társadalmi rétegek, új pártok és új szervezetek kapcsolódnak be. Végbemegy az, amiről Lenin annak idején így írt: „Az emberek történelmi alkotó tevékenységének kibővülése és elmélyülése arányában növekednie kell a népesség ama tömegének is, amely tudatos történelmi tényező."

Az emberiség társadalmi haladásának fő irányát a szocializmus országainak fejlődése, erejük növekedése, nemzetközi politikájuk jótékony hatásának erősödése határozza meg. A szocializmus vonzóereje még tovább nőtt a tőkésországokban pusztító válság következtében.

Pártunk XXIV. kongresszusa hangsúlyozta, hogy „a kapitalizmus megpróbál alkalmazkodni az új feltételekhez, de ezzel nem tudja magát mint társadalmi rendszert stabilizálni. *A kapitalizmus általános válsága tovább mélyül.*" Az utóbbi évek eseményei meggyőző módon bizonyítják ezt.

Éppen ezekben az években pusztított a kapitalista világban olyan gazdasági válság, amelynek hevességét és mélységét a burzsoá államférfiak beismerése szerint is csak az 1930-as évek elejének válságához lehet hasonlítani. A válság egyidejűleg terjedt ki a kapitalista világgazdaság valamennyi fő központjára. Jellemző, hogy ez a nagy erejű válság a háború utáni időszakban kialakult, erősen fejlett állammonopolista gazdaságot sújtotta. A kapitalizmus, amint mondani szokás, megpróbált mindenáron lépést tartani az idővel, igyekezett különböző gazdaságszabályozó módszereket alkalmazni. Ez lehetővé tette a gazdasági növekedés ösztönzését, de, amint azt a kommunisták előre látták, nem tudta megszüntetni a kapitalizmus ellentmondásait.

A termelés szembeötlő csökkenése és a munkanélküliség növekedése a tőkésállamok többségében összefonódott a kapitalista világgazdaság olyan súlyos megrázkódtatásaival, mint a valutaválság, az energiaválság, a nyersanyagválság. A válságot élezte az infláció, amelyet fokozott a katonai kiadásoknak békeidőben soha nem látott méretű, állandó emelkedése.

Erősödött az imperialisták közötti vetélkedés, fokozódott a viszálykodás a Közös Piacban és a NATO-ban. A nemzetközi monopóliumok növekvő gazdasági hatalma még kíméletlenebbé tette a konkurrenciaharcot. A kapitalista országok kormányai az egyik kísérletet a másik után teszik, hogy megszüntessék az ellentmondásokat, s a válság leküzdésére közös intézkedésekben állapodjanak meg. De az imperializmus természete olyan, hogy mindegyikük igyekszik fölénybe kerülni a többiek rovására, s rájuk akarja kényszeríteni a saját akaratát. A véleménykülönbségek új formákban jelentkeznek, az ellentmondások újult erővel lángolnak fel.

Mindez azt bizonyítja, hogy a jelenlegi válság nem a szokásos. Mindenki világosan látja, hogy szertefoszlott a burzsoá ideológusoknak és reformistáknak az a fő mítosza, hogy napjaink kapitalizmusa ki tudja küszöbölni a válságot. A kapitalizmus ingatagsága mind nyilvánvalóbbá válik. A kapitalizmus „meggyógyítására", „az általános jólét társadalmának" létrehozására tett ígéretek látványos kudarcba fulladtak. Mindennek a terhe a néptömegek vállára nehezedik. A drágaság növekedése következtében szükségszerűen csökken a lakosság reáljövedelme. A fejlett kapitalista országokban még az ENSZ hivatalos adatai szerint is több mint 15 millió dolgozót bocsátottak el az üzemek és a vállalatok, s ezek a dolgozók családjukkal együtt munkanélküli-segélyből élnek. Ezenkívül az emberek milliói kénytelenek csökkentett munkaidőben, vagy hetente csak két-három napon át dolgozni.

A munkásosztály erre proletár módon válaszol. Fokozza harcát a nagytőke, a társadalmi bajok fő okozója ellen. A sztrájkharc – amelyben a dolgozó lakosság legkülönbözőbb rétegei vesznek részt – az utóbbi évtizedek legmagasabb szintjét érte el.

Nőtt a munkásosztály ereje és tekintélye, vezető szerepe a dolgozók érdekeiért, a nemzetek igazi érdekeiért vívott harcban. Balratolódás ment végbe a szakszervezetekben. Sok országban kialakulóban van a munkáspártok és más demokratikus pártok akcióegysége. Tovább erősödtek e pártok pozíciói.

Fokozódott a burzsoá társadalom eszmei-politikai válsága. Ez kikezdi a hatalom intézményeit, a burzsoá politikai pártokat, megingatja a legalapvetőbb erkölcsi normákat. Mind nyíltabbá válik a korrupció, még az államgépezet legfelsőbb szintjein is. Tovább hanyatlik a szellemi kultúra, növekszik a bűnözés.

A kommunistáktól távol áll, hogy a kapitalizmus „automatikus csődjét" jósolják. A kapitalizmusnak még jelentős tartalékai vannak. Az utóbbi évek eseményei azonban újólag bizonyítják, hogy a kapitalizmus olyan társadalom, amelynek nincs jövője.

Az utóbbi öt évben a nemzetközi reakció néhány bástyáját súlyos csapás érte. Ebben az időszakban zajlott le a chilei és a portugáliai forradalom. Peruban jelentős sikereket értek el a forradalmi felszabadító erők. Görögországban megbukott a katonai fasiszta kormány. Spanyolországban megingott a francoista rezsim.

A portugál forradalom korunk egyik utolsó fasiszta rendszerével végzett, és az utolsó gyarmati hatalom felszámolásához vezetett. Ismét bebizonyosodott, hogy a társadalmi megújulás fő hajtóereje a forradalom, amely felszabadítja a népben rejlő hatalmas erőket. És ha ma még az antifasiszta forradalom nyomán született politikai erők összefonódása tarka, esetenként ellentmondásos képet mutat is, egy dolog teljesen világos: Portugália népe a demokratikus fejlődés szilárd alapjainak létrehozása, a társadalmi haladás mellett száll síkra.

A Szovjetunió kategorikusan ellenez minden beavatkozást a portugál belügyekbe. A portugál népnek, minden más néphez hasonlóan, joga van olyan úton járni, amelyet ő maga szab meg. Engedjék meg, hogy erről a szónoki emelvényről kifejezzem a szovjet kommunisták forró szolidaritását Portugália forradalmi népével, kommunistáival, demokratáival.

A chilei forradalom világosan kifejezte az ország népének azt a szenvedélyes törekvését, hogy megszabaduljon a hazai burzsoázia és a külföldi monopóliumok kizsákmányolásának terhétől. E forradalmat tántoríthatatlanul becsületes, humanizmustól áthatott emberek vezették. A forradalom az új élet építésére mozgósította a dolgozók tömegeit. De a chilei reakció összeesküvése, amelyet – mint az már mindenki előtt ismeretes – a külföldi imperializmus tervelt ki és fizetett meg, rajtaütésszerűen lecsapott a forradalomra. A katonai fasiszta diktatúra vérbe borította az országot. Megölték, megkínozták, börtönbe vetették a dolgozó nép legjobb fiainak és lányainak tízezreit. A terror sötét éjszakája borult az országra. A chilei forradalom ideiglenes veresége azonban nem csökkenti történelmi érdemeit, tapasztalatainak jelentőségét.

Chile tragédiája nem érvényteleníti a kommunisták következtetését a forradalom különböző útjainak lehetőségéről, beleértve a forradalom békés útját is, ha megvannak ehhez a szükséges feltételek. Parancsolóan figyelmeztetett azonban arra, hogy a forradalomnak meg kell tudnia védeni magát. Chile tragédiája éberségre int a jelenkori fasizmus és a külső reakció cselszövései irányában. A nemzetközi szolidaritás erősítésére szólít fel mindenkivel, aki a szabadság és a haladás útjára lép.

Itt, a kongresszusunkon valamennyi szovjet ember nevében újból követeljük:

„Szabadságot Luis Corvalánnak! Szabadságot a fasiszta junta valamennyi foglyának!"

A forradalmi mozgalom tapasztalatai az elmúlt években szemléltetően megmutatták, hogy amikor a monopoltőkének és politikai uszályhordozóinak uralmát reális veszély fenyegeti, az imperializmus semmitől sem riad vissza, még a látszatát is elveti bármiféle demokráciának. Kész lábbal tiporni az államok szuverenitását, minden törvényességet, nem is beszélve a humanitásról. Rágalom, a közvélemény félrevezetése, gazdasági blokád, szabotázs, ínség és romlás előidézése, megvesztegetés és fenyegetés, terror, politikusok meggyilkoltatása, fasiszta típusú pogromok – ezekből áll a fegyvertára a mai ellenforradalomnak, amely mindig a nemzetközi imperialista reakcióval szövetségben lép fel. Mindez azonban végső kudarcra van kárhoztatva. A szabadság, a haladás legyőzhetetlen.

Az eltelt öt esztendő egyik nevezetes jelensége volt, hogy *növekedett a tőkés világ kommunista pártjainak a befolyása.* E pártok taglétszáma majdnem egymillióval gyarapodott; Nyugat-Európában csaknem 400 000 fővel. Jelentősen megnőtt azoknak a választóknak a száma, akik a parlamenti és a helyi választásokon a kommunistákra szavaztak.

A nemzetközi kommunista mozgalom sikereiről tanúskodik az a tény, hogy az 1969-es tanácskozáson felvázolt antiimperialista akcióprogram legtöbb pontja megvalósult. Ma más országok kommunista pártjaival együtt kijelenthetjük: a harc útjait és fő irányait helyesen választottuk meg, a népek javára végzett közös munka széles körű visszhangra talál a tömegek körében, és hasznos eredményeket hoz.

A különböző országok kommunistái érdeklődéssel és érthető figyelemmel kísérik egymás munkáját. Közöttük időnként keletkezhetnek eltérések véleményekben és egyes kérdések megközelítésében. Az ellenséges propaganda nemegyszer szenzációnak tüntette fel ezt. A marxista–leninisták azonban az ilyen kérdéseket az internacionalizmus álláspontjáról közelítik meg, az egész mozgalom egységének szilárdságát szem előtt tartva, és a felmerülő problémákat a valódi elvtársiasság szellemében, minden egyes párt egyenjogúsága és önállósága tiszteletben tartásának változtathatatlan normái alapján vitatják meg. Természetesen itt nincs és nem is lehet szó kompromisszumokról az elvi dolgokban, megbékülésről a kommunista ideológiának ellentmondó nézetekkel és cselekedetekkel. Ez nem lehetséges. Annál kevésbé, mert a jobboldali és a „baloldali" revizionizmus egyáltalán nem tétlenkedik, s a harc a kommunista mozgalom marxista–leninista alapelveiért, ezeknek az elveknek az elferdítésére vagy aláásására irányuló kísérletek ellen: továbbra is valamennyiünk közös feladata.

A kommunisták küzdelmükben a forradalom fejlődésének, a szocializmus és a kommunizmus építésének közös törvényszerűségeiből indulnak ki. Ezeket a törvényszerűségeket, amelyek a marxizmus–leninizmus elméletében tükröződnek, és amelyeket a gyakorlat igazolt, kollektívan és részletesen kifejtve megfogalmazták a testvérpártok nemzetközi tanácskozásain. E közös törvényszerűségek alapos megértése, a rájuk való támaszkodás, s ezzel összekapcsolva az adott ország konkrét feltételeinek alkotó felmérése és számbavétele: továbbra is a marxisták–leninisták elidegeníthetetlen sajátossága. Meggyőződéssel mondhatjuk: ha az opportunizmusnak tett engedmény ad is bizonyos ideiglenes előnyöket, végső soron ez visszaüt a pártra.

Szeretném külön hangsúlyozni a proletár internacionalizmus fontosságát napjainkban. Ez a marxizmus–leninizmus egyik fő elve. Sajnos, egyesek oly módon kezdik magyarázgatni ezt az elvet, hogy az internacionalizmusból gyakorlatilag alig marad valami. Akadnak olyanok is, akik nyíltan javasolják az internacionalizmus elutasítását. Az ő véleményük szerint az internacionalizmus, amelyet Marx és Lenin alapozott meg és védelmezett, elavult. A mi nézőpontunkból viszont a proletár internacionalizmus elutasítása egyet jelentene azzal, hogy a kommunista pártokat és általában a munkásmozgalmat erős és bevált fegyvertől fosztjuk meg. Ez jó szolgálat lenne az osztályellenségnek, amely, mellesleg, nemzetközi méretekben aktívan összehangolja kommunistaellenes akcióit. Mi, szovjet kommunisták, a proletár internacionalizmus védelmét minden egyes marxista–leninista szent kötelességének tartjuk. [. . .]

A XXIV. kongresszus irányelveinek megfelelően tovább mélyítettük kapcsolatainkat a *haladó nem kommunista pártokkal:* a forradalmi demokratikus és a baloldali szocialista pártokkal. Jelentősen bővültek kapcsolataink több ország szocialista és szociáldemokrata pártjaival, így például Finnország, Belgium, Japán, Nagy-Britannia, Franciaország szocialista és szociáldemokrata pártjával. Értékeljük, amit ezen a téren elértünk, és továbbra is ebben az irányban munkálkodunk.

Magától értetődően szó sem lehet arról, hogy a tudományos kommunizmus ideológiailag közeledjék a szociáldemokrata reformizmushoz. Nem kevés az olyan szociáldemokrata, aki egész tevékenységét a kommunistaellenességre és a szovjetellenességre építi. Vannak olyan pártok is, amelyekben büntetik a kommunistákkal fenntartott kapcsolatokat. Az ilyen jelenségek ellen küzdeni fogunk, mert ez csak a reakció malmára hajtja a vizet.

Ugyanakkor az olyan szociáldemokratákkal, akik tudatában vannak felelősségüknek a békéért, s még inkább a szociáldemokrata munkásokkal, egyesíthet és egyesít is bennünket a gondoskodás a népek biztonságáról, a törekvés a fegyverkezési hajsza megfékezésére s a szembeszállás a fasizmussal, a fajgyűlölettel és a kolonializmussal. Éppen ezen a téren mutattunk és mutatunk ezután is kezdeményezőkészséget és jóakaratot.

Napjainkban, amikor a feszültség enyhülése valósággá vált, gyakorta felvetődik a kérdés mind a nemzetközi munkásmozgalomban, mind pedig ellenfelei körében: hogyan hat az enyhülés az osztályharcra?

Némelyik burzsoá személyiség csodálkozik és lármát csap amiatt, hogy a szovjet kommunisták, a szovjet nép szolidáris más népeknek a szabadságért és a haladásért folytatott küzdelmével. Ez vagy naivitás, vagy még inkább szándékos ködösítés. Teljesen világos ugyanis, hogy az enyhülés, a békés egymás mellett élés az államközi kapcsolatokra vonatkozik. Ez mindenekelőtt azt jelenti, hogy az államok közötti vitákat és konfliktusokat nem szabad háború útján, erőszak alkalmazásával vagy erőszakkal való fenyegetéssel eldönteni.

Az enyhülés semmiképpen sem hatálytalanítja és nem is hatálytalaníthatja vagy változtathatja meg az osztályharc törvényeit. Senki sem számíthat arra, hogy a kommunisták az enyhülés körülményei között beletörődnek a tőkés kizsákmányolásba, vagy pedig, hogy a monopolisták a forradalom híveivé szegődnek. Viszont a más államok belügyeibe való be nem avatkozás elvének szigorú megtartása, más államok független-

ségének és szuverenitásának tiszteletben tartása az enyhülés egyik elengedhetetlen feltétele.

Nem titkoljuk, hogy mi az enyhülésben a szocializmus és a kommunizmus békés építéséhez szükséges kedvezőbb feltételek megteremtésének útját látjuk. Ez csak megerősíti, hogy a szocializmus és a béke elválaszthatatlan. Amikor pedig ezt szemünkre vetik, nehéz szabadulni attól a gondolattól, hogy aki ezt teszi, az nem bizonyos abban, hogy a kapitalizmus képes létezni anélkül, hogy agresszióhoz és fegyveres fenyegetőzéshez folyamodjon, más népek függetlensége és érdekei ellen támadjon.

Arra a balos állításra pedig, hogy a békés egymás mellett élés szinte „a kapitalizmus segítését", a „társadalmi-politikai helyzet befagyasztását" jelenti, mi ezt válaszoljuk: minden forradalom elsősorban az adott társadalom belső fejlődésének törvényszerű eredménye. Maga az élet is cáfolja ezeket a kiagyalásokat a „befagyasztásról". Elég, ha azokra a nagy forradalmi átalakulásokra gondolunk, amelyek az utóbbi években mentek végbe a világban.

Ez tehát a helyzet az enyhülés és az osztályharc kölcsönös kapcsolatának kérdésével. Mi, szovjet kommunisták, a forradalom ügyéhez híven, a békéért harcolunk és fogunk harcolni, mert a béke a legnagyobb jótétemény valamennyi népnek, s az emberiség fejlődésének fontos feltétele. [. . .]

II. AZ ÖTÉVES TERV EREDMÉNYEI ÉS A PÁRT GAZDASÁGPOLITIKÁJÁNAK FŐ FELADATAI

Engedjék meg, hogy most áttérjek a párt belpolitikájára, mindenekelőtt gazdaságpolitikájára. Ez ugyanis a kommunizmusért folytatott harc egyik döntő területe. Erre összpontosul a párt és a nép fő erőfeszítése.

Az SZKP Központi Bizottságának tervezete bőséges anyagot tartalmaz a szovjet népgazdaság fejlesztésének 1976–1980-ra szóló fő irányairól. Ez lehetővé teszi annak elbírálását, hogy mit végeztünk a beszámolási időszakban, és milyen feladatok állnak az ország előtt. A kongresszus küldöttei ezenkívül meghallgatják Alekszej Koszigin elvtársnak, az SZKP KB Politikai Bizottsága tagjának, a Szovjetunió Minisztertanácsa elnökének a beszámolóját. Ennélfogva a Központi Bizottság beszámolója csupán a gazdaságfejlesztés eredményeire és perspektíváira vonatkozó leglényegesebb kérdéseket érinti.

1. A KILENCEDIK ÖTÉVES TERV EREDMÉNYEI

A kilencedik ötéves terv általános eredményeit vizsgálva, a legfontosabb abban foglalható össze, hogy a szovjet nép önfeláldozó munkája, a párt irányító és szervező tevékenysége biztosította a gazdaság szüntelen növekedését. Az ötéves terv alapvető társadalmi és gazdasági feladatait megoldottuk.

Az ötéves terv eredményei különösen akkor keltenek mély benyomást, ha abból a nézőpontból értékeljük őket, hogy ezekben az években mennyivel növekedett az ország gazdasági potenciálja, mekkora volt az abszolút gyarapodás.

E tekintetben a kilencedik ötéves terv egyedülálló más időszakokhoz képest. Minden előző ötéves tervidőszaknál jóval nagyobb növekedést értünk el az ipari termelésben, a beruházásokban, s jóval nagyobb mértékben növekedett a népjólét emelésével kapcsolatos új intézkedések foganatosítására szánt állami előirányzatok összege. Még impozánsabb lett azoknak a fontos termékfajtáknak a listája, amelyeknek volumenében a Szovjetunió első helyre került a világon. A szénhez, a vasérchez, a cementhez és több más termékhez az utóbbi években csatlakozott az acél, a kőolaj, a műtrágya.

Az ipari termelés volumene, amint ezt az irányelvek előirányozták, öt év alatt 43 százalékkal növekedett. Ez munkásosztályunknak, a tudományos-műszaki értelmiségnek és a termelés irányítóinak kiemelkedő sikere.

Külön szeretném kiemelni a beruházások méreteit. Valamennyi gazdasági ágba összesen több mint 500 milliárd rubelt ruháztunk be. Ez lehetővé tette a legfőbb termelési alapok másfélszeres növelését. És ezt mindössze öt év alatt értük el. Ha pedig 1965-tel hasonlítjuk össze, akkor a termelési alapok növekedése gyakorlatilag több mint kétszeres. A csaknem fél évszázad munkájával megteremtett gazdasági potenciálhoz mindössze tíz év alatt még egyszer annyit adhattunk. Ilyen a fejlett szocialista társadalom előrehaladása. Ezek eredményeink méretei.

Még egy szempontból értékelnünk kell az ötéves terv eredményeit: hogy miként oldottuk meg azokat a legnagyobb feladatokat, amelyeket a párt kitűzött.

Elsőként kell szólnunk *a nép életszínvonalának emelésében* elért eredményekről: ezt az SZKP XXIV. kongresszusa fő feladatként jelölte ki. Az ország történelmében eddig még nem volt példa olyan széles körű szociális programra, mint amilyent a beszámolási időszakban megvalósítottunk.

Elegendő emlékeztetni arra, hogy újabb szociális intézkedésekre akkora összeget fordítottunk, mint amennyit a két előző ötéves tervidőszakban összesen. Az egy lakosra jutó reáljövedelem majdnem a negyedével növekedett. Hogy képet adjak a végbement változásokról, csak egy példát mondok: 1975-ben a családtagonként havi 100 rubellal, vagy annál nagyobb jövedelemmel rendelkező lakosság létszáma nyolc és félszeresére növekedett 1965-höz képest. Ez a szám azt jelzi, hogy gyökeres változás következett be sok millió ember életszínvonalában és életmódjában.

Az ötéves terv idején 56 millió ember költözhetett jobb lakásba. 40 százalékkal növekedtek a társadalmi fogyasztási alapokból származó kifizetések és kedvezmények. Növeltük a munkások, az alkalmazottak és a kolhoztagok nyugdíját és segélyét, a diákok ösztöndíját. Nagyarányú pozitív változások történtek a falusi dolgozók életkörülményeiben. Ily módon a kilencedik ötéves terv éveiben sikerült jelentősen javítani a nép életét.

A másik sarkalatos kérdés, amelynek megoldásában szintén előbbre jutottunk, *a mezőgazdaság fellendítése, műszaki megújítása, a kolhozok és a szovhozok gazdasági megszilárdítása.*

A párt, a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság lankadatlan figyelmet fordított a mezőgazdaságra. Az élet igazolta a Központi Bizottság 1965. évi márciusi plénumán megkezdett irányvonal óriási jelentőségét. A mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisának megszilárdítása, a falun végzett nagy szervező és politikai munka előmozdította a földművelés és az állattenyésztés fellendítését.

A kongresszus küldöttei tudják, hogy a mezőgazdaságot úgy kellett fejleszteni az utóbbi öt évben, hogy a természeti erőkkel rendkívül súlyos küzdelmet folytattunk. Öt évből csupán egyetlen, az 1973-as esztendő volt jó, két évben pedig – 1972-ben és 1975-ben – hallatlanul nagy aszály sújtotta a mezőgazdaságot. A körülmények ilyen kedvezőtlen egybeesésével falvaink egyetlen ötéves tervidőszakban sem találkoztak.

A párt határozott intézkedései, az a megfeszített, sőt minden túlzás nélkül, hősies munka, amellyel a kolhozokban és a szovhozokban válaszoltak a Központi Bizottság felhívására, lényegesen enyhítette a helyzetet. A mezőgazdaságban egészében véve tovább növekedett a termelés. A nyolcadik ötéves tervhez viszonyítva, az átlagos évi termékvolumen 13 százalékkal volt nagyobb. 14 millió tonnával növekedett az évi átlagos gabonahozam. Növekedett a hús, a tej és más állattenyésztési termékek termelése. Okvetlenül jó szóval kell megemlékeznünk gyapottermesztőinkről és rizstermesztőinkről: az ötéves tervidőszakban gyakorlatilag minden esztendő hatalmas eredményeket hozott a gyapot és a rizs betakarításában.

A kilencedik ötéves tervidőszakban nem csekély eredményeket értünk el egy olyan döntő fontosságú feladat megoldásában, mint *a termelés hatékonyságának emelése.* Ennek legáltalánosabb mutatója: a munkatermelékenység felgyorsult növekedése. S ebből származott az iparban a termékgyarapodás 84 százaléka, az építkezésben 78 százaléka, a mezőgazdaságban pedig az egész gyarapodás. A dolgozók magasabb szakképzettsége és a termelés fejlettebb műszaki ellátottsága vezetett erre az eredményre. 9,3 millió végzett ipari tanuló és több mint 9 millió közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkező szakember helyezkedett el a népgazdaságban. Ez idő alatt az iparban a termelési alapok mintegy 40 százalékát, a mezőgazdaságban pedig 56 százalékát újítottuk meg.

A hatékonyság fokozását előmozdította az energetikának, a kőolaj- és földgáztermelésnek, a vegyiparnak, az elektronikának, a gépgyártásnak és az automatizációs eszközök gyártásának minden mást megelőző fejlesztése. Ezeknek az ágazatoknak a termelése olyan sajátos katalizátor, amely meggyorsítja az egész gazdaság átállítását a legújabb műszaki és technológiai bázisra.

Még egy fontos probléma, amelynek a megoldásán lendületesen dolgoztunk a kilencedik ötéves tervidőszakban: *az ország fűtőanyag-, energia-, fém- és nyersanyagszükségletének a biztosítása.* Ezt a problémánkat nem a természeti kincsek elégtelensége, hanem az okozza, hogy készleteink korlátozottak a sűrűn lakott és az ipari központokhoz közel fekvő térségekben. A kőolajért, a földgázért, a szénért és a vasércért mind távolabbra haladunk keletre és északra. Csupán Nyugat-Szibériában a kőolajtermelés 1975-ben majdnem 150 millió tonnát ért el, a földgázé pedig körülbelül 38 milliárd köbmétert. Ami ezen a zord éghajlatú területen történt és történik, az valóságos hőstett. A haza lelkesedéssel és mély tisztelettel köszönti azt a több százezernyi embert, aki ezt végrehajtotta!

Ily módon gazdaságfejlesztésünk iránya és jellege tökéletesen megfelelt a XXIV. kongresszus elvi előírásainak és irányelveinek. *A kommunista párt irányításával a kilencedik ötéves tervidőszakban újabb hatalmas lépést tettünk a kommunizmus anyagi-műszaki bázisának megteremtésében, a nép életszínvonalának emelésében, az ország biztonságának szavatolásában. Ez a párt gazdasági munkájának politikai eredménye a*

XXIV. és a XXV. kongresszus közötti időszakban, a szovjet emberek hősies munkájának fő eredménye.

Kongresszusunk teljes joggal őszinte elismerését nyilváníthatja mindazoknak – kommunistáknak és pártonkívülieknek, férfiaknak és nőknek, a munka veteránjainak és a fiataloknak –, akiknek munkája hazánkat még szebbé, még hatalmasabbá tette.

Régen megállapított tény, hogy a hétköznapok szakadatlan sora, a megszokott mindennapi munka – és valamennyiünket ez köt le – gyakran akadályoz bennünket abban, hogy teljes mértékben felfogjuk a körülöttünk zajló események jelentőségét és méreteit. Még az űrrepülések is valahogy megszokottakká, hétköznapiakká váltak. Mit mondjunk akkor az új üzemek átadásáról, vagy például az új lakónegyedek benépesítéséről? Ennek valahogyan így is kell lennie. Valóban, ez így van rendjén! Ennek így kell lennie, azért, mert minden reggel sok-sok tízmillió ember kezdi meg soron levő munkanapját a legszokásosabb módon: a munkapadhoz áll, leszáll a bányába, kimegy a mezőre, vagy mikroszkóp, számítások, grafikonok fölé hajol. Ezek az emberek valószínűleg nem gondolnak arra, milyen nagyszerű dolgot művelnek. De ők, éppen ők azok, akik a párt útmutatásainak eleget téve a szovjet államot a haladás új és új magaslataira emelik. Amikor korunkat a nagy teljesítmények korának nevezzük, megadjuk a kellő tiszteletet azoknak, akik azt ilyenné tették, megadjuk a kellő tiszteletet a munka embereinek.

Az utóbbi évekre visszatekintve nemcsak a sikereket, hanem a nehézségeket, a hibákat, a megoldatlan problémákat is látjuk. Ezeket a kommunistákra jellemző önkritikával elemeztük a Központi Bizottság plénumain, a párttaggyűléseken és pártkonferenciákon, a köztársasági pártkongresszusokon.

Az objektív természetű nehézségekről már szóltam. A rossz termésű évek szükségszerűen éreztették hatásukat a mezőgazdasági termelésben és néhány közszükségleti cikk gyártásában, a nemzeti jövedelem növekedésének ütemében.

De nemcsak objektív okokról van szó, és ezt nyíltan meg kell mondani. Nem mindig és nem mindenütt dolgoztunk úgy, ahogy ezt saját határozataink megkövetelték. A tervezés tökéletesítése, a gazdasági mechanizmus átalakítása, a termelés intenzívebbé tételére kijelölt irányvonal a tervezettnél lassabban valósult meg.

A termelési kapacitások egy részét nem adták át, vagy nem helyezték üzembe határidőre. Több termelési ágazatban – jóllehet ez a kérdés nemegyszer, mondhatni folytonosan felvetődött – ma is szűk területen alkalmazzák a tudomány és a technika új vívmányait. Nem sikerült még kiküszöbölni a tervezési, technológiai fegyelem és a munkafegyelem megsértését.

Mindez nem homályosíthatja el az ötéves terv nagy eredményeit. Ezeket a fogyatékosságokat azonban látni kell, már csak azért is, hogy még határozottabban harcoljunk ellenük.

Most a párt és az ország életében új, nagy fontosságú szakasz küszöbén állunk. Megkezdődött a tizedik – mondhatni jubileumi – ötéves terv. A gazdasági eredmények elmélyült, pártszerű igényességtől áthatott elemzésének új tapasztalatok, új alkotó útkeresések, új energia forrásává kell válnia.

2. A PÁRT GAZDASÁGI STRATÉGIÁJA ÉS A TIZEDIK ÖTÉVES TERV FŐBB SAJÁTOSSÁGAI

Amint arról már szó esett, a XXIV. kongresszus elvi útmutatásokat adott a fejlett szocialista társadalom viszonyai között folytatandó gazdaságpolitika alapvető kérdéseiben. A XXV. kongresszusra vár az a feladat, hogy ezeket az útmutatásokat az előttünk álló ötéves tervre és hosszabb távra alkalmazva konkretizálja. Fő feladatainkat, a gazdasági tevékenység alapvető irányait tekintve, a kilencedik és a tizedik ötéves terv egységes egész. A párt gazdaságpolitikájának hosszú távú orientációjáról van szó, amelyben, Lenin szavaival élve, „munkánk, politikánk, taktikánk, stratégiánk általános tervét" látjuk.

Mint minden stratégia, a párt gazdasági stratégiája is a feladatok kitűzésével, az alapvető, hosszú távú célok kijelölésével kezdődik. Közülük a legfőbb a nép anyagi és kulturális életszínvonalának szakadatlan emelése. A gazdasági stratégia magában foglalja az eszközök pontos meghatározását, azoknak az utaknak a kijelölését is, amelyek a kitűzött célokhoz vezetnek. Ez a társadalmi termelés fokozását, a tudományos-technikai haladás meggyorsítását, a munka termelékenységének növelését, a munka minőségének teljes erőnkből való javítását jelenti a népgazdaság minden láncszemében. Mindez meghatározza a tizedik ötéves terv fő feladatát is, ahogyan az a párt Központi Bizottságának a népgazdaságfejlesztés fő irányairól szóló dokumentumában megfogalmazódott.

Az előző kongresszus határozatainak megfelelően, a tizedik ötéves terv előkészítése az ország 1990-ig szóló távlati gazdaságfejlesztési irányvonalának kidolgozásával egyidejűleg folyt. A 15 évre szóló orientációk nem lehetnek és nem is kell, hogy annyira direktíva jellegűek és részletesek legyenek, mint az ötéves tervek. Rendeltetésük más: az, hogy jó előre meghatározzák az előttünk álló feladatok jellegét és mértékét, összpontosítsák az erőket megoldásukra, világosabban jelezzék az esetleges problémákat, nehézségeket, s megkönnyítsék az ötéves terv keretein túlnövő programok és tervezetek kidolgozását és végrehajtását.

A konkrét számokon, a távlati feladatokon még sokat kell dolgoznunk. A már elvégzett számításokból azonban kitetszik, hogy az 1976–1990-es években az ország körülbelül kétszer akkora anyagi és pénzügyi forrásokkal rendelkezik majd, mint az elmúlt ötéves tervben. Ezáltal új lehetőségek nyílnak az utóbbi kongresszusok és a párt programjában kitűzött fő társadalmi-gazdasági feladatok teljesítésére. Ez mindenekelőtt *a szovjet emberek anyagi jólétének további növelésére, munka- és életkörülményeik javítására, az egészségügy, a közművelődés, a kultúra jelentős előrehaladására vonatkozik, mindarra, ami elősegíti az új ember formálását, a személyiség sokoldalú fejlesztését, a szocialista életmód tökéletesítését.*

Országunkban a legutóbbi 15 év során az egy főre jutó reáljövedelem körülbelül kétszeresére, az anyagi javak és szolgáltatások teljes volumene pedig körülbelül 2,4-szeresére növekedett. Ez képet ad azoknak a feladatoknak méreteiről, amelyeket a következő 15 éves időszakra kitűzhetünk. Minden egyes ötéves tervvel növekedni fog a szovjet emberek ellátása kiváló minőségű élelmiszerekkel és közszükségleti cikkekkel. Sokat teszünk majd más nagy szociális problémák, elsősorban a lakáskérdés megoldásáért is.

Jelentős haladást tervezünk ezeken a területeken már a tizedik ötéves tervben. Néhány konkrét mutatót említek.

A munkások és alkalmazottak átlagbérét öt év alatt 16–18 százalékkal, a kolhozparasztoknak a közös gazdálkodásból származó jövedelmét pedig 24–27 százalékkal kívánjuk növelni. A lakosság részére a társadalmi fogyasztási alapokból biztosított kifizetések és juttatások 28–30 százalékkal növekednek. A könnyű- és élelmiszeripar, valamint a közszolgáltatások fejlesztésére a tizedik ötéves tervben több mint 31 milliárd rubelt fordítunk, hatmilliárddal többet, mint az elmúlt tizenöt évben.

A kiskereskedelmi áruforgalom volumenét 60 milliárd rubellal kívánjuk növelni. Hangsúlyozni kell, hogy a párt továbbra is biztosítja az alapvető árucikkek szilárd állami kiskereskedelmi árát, s a szükséges feltételek létrejöttétől és a tartalékok felhalmozódásától függően néhány árufajta esetében árleszállításokat hajt végre.

A Központi Bizottság a fő irányok tervezetének kidolgozásakor megkülönböztetett figyelmet fordított a lakásépítésre. Az ötéves terv előirányzata: 550 millió négyzetméter. A tervezőktől és az építőktől szigorúan megköveteljük a lakástervezés javítását s azt, hogy szép és jó minőségű lakásokat építsenek. Ugyanakkor jelentősen növelni kívánjuk a bútorok, az edények és a háztartási gépek gyártását. Az új lakásokban váljon minden az emberek örömére. Ilyen formában – komplex módon, sokoldalúan – igyekszünk megoldani a lakáskérdést.

A szociális feladatok között nincs fontosabb, mint a szovjet emberek egészségéről való gondoskodás. Eredményeink közismertek. Ugyanakkor látni kell a feladatokat is. Ezek az egészségügy szervezésének javításával, a kórházak és a klinikák hálózatának bővítésével, az orvosi fölszerelések és nagy hatású gyógyszerek gyártásának növelésével függenek össze. Kapcsolódnak az orvostudomány további fejlesztéséhez, a legveszélyesebb betegségek elleni átfogó küzdelem kibontakoztatásához is. Sokat kell tenni azért, hogy megjavítsuk az anyák és gyermekek egészségvédelmét, bővítsük a gyógyfürdők, az üdülők, a diákotthonok hálózatát.

Ismeretes, hogy néhány egészségügyi intézmény munkájának színvonala sajnálatos módon még mindig jogos szemrehányásokra ad okot. Az Egészségügyi Minisztériumnak ebből le kell vonnia a megfelelő következtetéseket. Az egészségügy fejlesztésére a tizedik ötéves tervben jelentős anyagi eszközöket fordítunk. Ezeket rendeltetésszerűen és teljes mértékben fel kell használni. A szövetséges köztársaságokban a kommunista pártok központi bizottságainak, a körzeti és területi pártbizottságoknak, a helyi tanácsoknak kötelességük, hogy ezeket a kérdéseket állandóan figyelemmel kísérjék.

A párt gondoskodása a dolgozókról a közművelődés és a kultúra továbbfejlesztésére hozott intézkedésekben is megnyilvánul. Ezekre a kérdésekre még visszatérek. A párt az átfogó szociális program meghatározása során abból indul ki, hogy ennek teljesítése elősegíti a munkások, a kolhozparasztok és az értelmiségiek munkaaktivitásának a növekedését, mindenkit jobb munkára ösztönöz. Nem szükséges magyarázni, hogy ennek mekkora a jelentősége. Hiszen éppen a termelés fokozása, a gyártmányok mennyiségének növelése és minőségének javítása teremti meg az anyagi jólét emelésének alapvető és döntő feltételét.

A párt gazdasági stratégiájában – mind a tizedik ötéves tervet, mind pedig hosszabb távlatokat tekintve – központi helyet foglal el *az ország gazdasági erejének további*

növelése, a termelési alapok bővítése és gyökeres megújítása, a nehéziparnak – a gazdaság alapjának – folytonos és kiegyensúlyozott növelése.

Ez hatalmas feladatokat állít azok elé az ágazatok elé, amelyeknek ki kell elégíteniük a fémek, a fűtőanyagok, az energia, a vegyipari termékek, a fa és más építőanyagok iránti egyre növekvő igényeket.

Különleges felelősség hárul azokra az ágazatokra, amelyek a népgazdaság minden területét modern gépekkel és berendezésekkel hivatottak ellátni: a gépgyártásra. Már a tizedik ötéves tervben előirányoztuk, hogy a gépipari termelés volumenét több mint másfélszeresére növeljük. Egyidejűleg javulnia kell a gépipar szerkezetének is, rugalmasabbá és a műszaki újdonságokra érzékenyebbé kell válnia. Ez megköveteli, hogy fokozottabb figyelmet fordítsunk a szerszámgépgyártás, a műszergyártás, az elektrotechnikai és elektronikai ipar fejlesztésére.

A nehézipar fejlesztését tekintve – a népgazdaság más ágaihoz hasonlóan – mind nagyobb jelentősége van a két-három ötéves tervre számított nagy komplex programok kidolgozásának. Ilyen a fűtőanyag-energetikai komplexum, a fémkohászat, a vezető gépgyártási ágazatok fejlesztésének programja. Az ilyen programokat csak hosszú távon lehet kidolgozni, csak így lehet szoros kapcsolatot teremteni közöttük, biztosítani forrásaikat, s idejében egyeztetni őket. Ezeknek a programoknak figyelembe kell venniük a tudomány és a technika szakadatlan hazai és világméretű fejlődését, s azokat a lehetőségeket, amelyek a más államokkal kialakított együttműködésben rejlenek. Továbbá, elő kell irányozniuk a termelőerők célszerűbb elhelyezését az ország területén, tekintetbe kell venniük az új, nyersanyagban és fűtőanyagban különösen gazdag körzetek kiaknázásának szükségességét.

Továbbfejlesztjük egyebek közt a nyugat-szibériai komplexumot, amely távlatilag az ország ellátásához szükséges kőolajnak és földgáznak mintegy felét, a műguminak és a műanyagnak jelentős részét adhatja.

Alapvetően új szakaszt tervezünk a kelet-szibériai termelőerők kiaknázásában. Egyedül a szajani komplexum – amelyhez az energiát a világ legnagyobb kapacitású erőműve, a Szajan-Susenszkaja vízerőmű szolgáltatja – több olyan ipari létesítményt foglal majd magában, amelyek fémkohászatra és gépgyártásra szakosodnak.

Nagy jelentősége van a bajkál–amuri vasútvonal építésének. Úgy tűnik fel, még nem is olyan rég zavarták meg a tajga évszázados nyugalmát az első építők. Most már lázas ütemben folyik a munka. Határidő előtt átadták üzemi használatra a BAM–Tinda szakaszt, felépítettek 70 hidat, mintegy 1200 kilométer hosszúságú autóutat létesítettek, és az építők tovább gyorsítják a munka ütemét. Engedjék meg, hogy a XXV. pártkongresszus nevében forró szeretettel üdvözöljem az úttörő hősi kollektívákat. Munkájuk hatalmas természeti kincsekhez juttatja a hazát, új életet ad Szibéria, az Észak, Közép-Ázsia és a Távol-Kelet óriási körzeteinek. Sikereket kívánunk nekik nehéz, de az ország számára rendkívül fontos munkájukhoz.

Ahhoz, hogy sikeresen oldjuk meg az ország előtt álló szerteágazó gazdasági és társadalmi feladatokat, nincs más út, mint *a munka termelékenységének gyors növelése, a társadalmi termelés hatékonyságának nagymértékű fokozása.* A hatékonyság kulcskérdésként való kezelése – és erről újra és újra szólnunk kell – egész gazdasági stratégiánk legfontosabb alkotórésze.

A nyolcvanas években e feladat megoldása kiváltképpen sürgetővé válik. Ez mindenekelőtt a munkaerőforrások problémájának kiéleződésével függ össze. Nem további munkaerők bevonására kell majd számítanunk, hanem csak a munka termelékenységének növelésére. A kézi munka arányának jelentős csökkentése, a termelés komplex gépesítése és automatizálása elengedhetetlen feltétele a gazdasági növekedésnek.

Továbbá: az ország energia- és nyersanyagszükséglete állandóan nő, ezeknek a termelése pedig mindinkább drágul. Következésképpen, hogy ne kelljen rendkívüli mértékben növelni a beruházásokat, el kell érni, hogy a forrásokat ésszerűbben használjuk fel, így csökkentenünk kell a termelés anyagigényességét, olcsóbb és hatékonyabb anyagokat kell alkalmazni, és gazdaságosan kell kitermelni őket.

Végül, a népgazdaság fejlődésének mértékében, a városok és az ipari központok növekedésének arányában mind több anyagi eszközt igényel majd a környezetvédelem. Csupán a mostani ötéves tervben 11 milliárd rubelt fordítunk erre a célra. És ez az összeg növekedni fog. A gazdasági potenciálnak és a dolgozók anyagi jólétének gyors növekedési üteme mellett a környezetvédelemhez szükséges eszközöket csak a termelés hatékonyságának növelésével teremthetjük elő.

Azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a következő időszakban több erőforrást kell fordítanunk a közlekedés, a posta, az anyagellátás rendszerének gyorsabb fejlesztésére, vagyis mindarra, amit infrastruktúrának neveznek. A múltban ennek több összetevőjére, így az útépítésre, a raktárgazdálkodásra egyszerűen nem fordíthattunk kellő figyelmet. Most foglalkoznunk kell velük, méghozzá komolyan.

Mindez sok kérdést vet föl. Hatalmas munka áll előttünk. Mélyreható minőségi változásokat kell elérnünk a népgazdaság szerkezetében és műszaki színvonalában, jelentős mértékben meg kell változtatni a népgazdaság arculatát. Ezt jelenti a gyakorlatban a pártnak a hatékonyság növelésére hozott határozata.

Az új ötéves tervnek mindebben nagy szerepe van, nemhiába nevezték el *a hatékonyság és minőség ötéves tervének*. Ez egyik legfőbb sajátossága.

Természetesen a mennyiségről sem feledkezünk meg. A tizedik ötéves terv időszakának szovjet gazdasága az igazán hatalmas méretek gazdasága. A nemzeti jövedelmet 1980-ban 457,5 milliárd rubelra tervezzük, vagyis 96 milliárddal kívánjuk növelni. Az ipari termelés értéke majdnem 197 milliárd rubellal nő, és meghaladja majd a 720 milliárdot.

Ezzel együtt a növekedés üteme sok tekintetben valamivel alacsonyabb lesz, mint a kilencedik ötéves tervben. Mivel magyarázható ez? Ebben bizonyos mértékig az előző évek nehézségei tükröződnek. Ez azonban átmeneti és korántsem döntő tényező. A legfontosabb az, hogy ebben az ötéves tervben a népgazdaság fejlesztésének nagyobb kiegyensúlyozottságát és arányosságát igyekeztünk biztosítani, jobb feltételeket teremteni a munka minőségi mutatóinak emeléséhez. A gazdaság valamennyi ágazatát, minden egyes minisztérium és vállalat munkáját a hatékonyság és a minőség lényeges javítására kell irányítani. Ez most a legfontosabb feladatunk.

A minőség kérdését nagyon átfogóan értelmezzük. Ez magában foglalja a gazdasági tevékenység minden oldalát. A kiváló minőség a munkával és az anyagi eszközökkel való takarékosságot, az exportlehetőségek növelését, végső fokon pedig a társadalom

igényeinek jobb, teljesebb kielégítését jelenti. Ezért kell a termelés minőségének javítására összpontosítani a tervezés és irányítás egész mechanizmusát, az anyagi és erkölcsi ösztönzés egész rendszerét, a mérnökök és a tervezők erőfeszítéseit, a munkások tudását. A pártszervezetek, a szakszervezetek és a Komszomol figyelmének állandóan erre kell irányulnia.

A hatékonyságot előmozdító irányvonal a tizedik ötéves tervben abban fejeződik ki, hogy a munka termelékenységének növelésével kell biztosítani az ipari termelés növekedésének körülbelül 90 százalékát s a mezőgazdasági és építőipari termelés teljes növekedését. Egészében a nemzeti jövedelem növekedésének 85–90 százalékát a munka hatékonyságának növelésével kell elérni, szemben a legutóbbi ötéves terv 80 százalékos arányával.

Az elmondottakat figyelembe véve különösen tűrhetetlenek az olyan hibák, mint a munkaidő-veszteség és az állásidők, a munkaütem egyenetlensége, a gyenge munka- és technológiai fegyelem, a káderek nagyarányú fluktuációja sok vállalatnál. Szükséges az anyagi és pénzügyi források racionálisabb és gondosabb kihasználása. Ezek a kérdések éles formában vetődtek fel a Központi Bizottság tavaly decemberi plénumán. Bármennyire nőjön is társadalmunk gazdagsága, a népgazdaság fejlesztésének, a népjólét emelésének legfontosabb feltétele a legszigorúbb takarékosság és a gazdaságosság marad.

Igen fontos pártfeladatunk, hogy pontosan számon tartsunk és hatékonyan felhasználjunk minden egyes rubelt és munkaórát, értékesítsük a termékek minden tonnáját, s határozottan szembeszálljunk a gazdaságosság semmibevételével és a hanyagsággal. Hiszen drága hazánk gazdagságának és erejének növeléséért, népünk jólétéért és felvirágzásáért takarékoskodunk.

A tizedik ötéves tervben előirányzott népgazdaságfejlesztési mutatókat az előző ötéves tervénél kisebb ütemben növekvő beruházásokkal kell elérni. A beruházások összvolumene rendkívül jelentős lesz – 630 milliárd rubel értékű; a kilencedik ötéves tervben végrehajtott 42 százalékos növekedéssel szemben viszont ezúttal 24–26 százalékkal emelkedik. Azért tartjuk ezt célszerűnek, mert fontos, hogy a már meglevő berendezések, a már létrehozott kapacitások teljesebb kihasználására tegyük a hangsúlyt. Ez a népgazdaság intenzifikálásának irányvonala is.

A termelési kapacitások nem teljes kihasználása miatt évről évre sok milliárd rubel értékű terméktől estünk el. Ez, mint mondják, tiszta veszteség. Valószínűleg azonban azért sem kevesebb a veszteség, mert korántsem minden minisztérium és irányító szerv törekszik a szakosodás aktív fejlesztésére, az eszközök átcsoportosítására az ágazatközi termelés érdekében, a szerszámok és felszerelések, a szabványosított részegységek és alkatrészek gyártására szakosodott üzemek kialakítására. Minden mértéket felülmúlóan szétforgácsolt a javítóbázis. Az ilyen tendenciák mindenfajta készlet nagymérvű elfecsérlésével járnak.

Ma sok gazdasági vezető szinte mindent maga akar biztosítani magának, mert ez állítólag megbízhatóbb módszer, az „idegen" szállítók becsaphatják az embert. Ezt a felfogást az alakította ki, hogy nálunk még sok ponton megsértik a tervfegyelmet és nem tartják meg a szerződéseket. Ez ellen azonban a fegyelem növelésével kell harcolni, s nem naturális gazdálkodásra kell törekedni, a vállalati szűklátókörűség ten-

denciáját erősíteni. Meggyőződésem, hogy a párt, a Központi Bizottság fel tudja számolni ezt a tendenciát, és mindent meg is tesz evégett.

Ami a beruházásokkal kapcsolatban a mostani feladatokat illeti, erőinket az 1976-ban üzembe helyezendő objektumokra kell koncentrálni, s ezeket nem az év végén, hanem pontosan a tervezett határidőre kell üzembe helyezni. Az újonnan üzembe helyezett vállalatok előirányzott mutatóit is határidőre kell elérni.

A holnap radikálisabb intézkedéseket követel. Meg kell változtatni a hozzáállást a tervezéshez és a beruházások felhasználásához, a folyamatban levő termelést és az új beruházásokat egységes egészként kell tervezni. A beruházási kereteket a minisztériumok és a vezető szervek részére nem általában, nem az új objektumok alapján, hanem a termelés tervezett növelése alapján kell odaítélni. Az anyagi és a pénzügyi erőforrásokat elsősorban a meglevő vállalatok technikai berendezéseinek megújítására és rekonstrukciójára kell irányítani, oda, ahol a termelési kapacitást új beruházások nélkül, vagy aránylag kisebb beruházással lehet bővíteni.

Gyorsan, gazdaságosan és korszerű technikával kell építeni – ez a beruházások magas fokú hatékonyságának alapfeltétele. Meggyőződésünk, hogy az építők sokmilliós serege pontosan így jár majd el.

A tizedik ötéves terv, akárcsak valamennyi ötéves terv, a szocialista hazánkat alkotó valamennyi köztársaság, nemzet és nemzetiség fejlesztésének programja lesz. A szovjet társadalom gazdasági és társadalmi fejlődése az OSZFSZK, Ukrajna és Kazahsztán, Belorusszia és Moldávia, a közép-ázsiai köztársaságok és a Baltikum, a Kaukázusontúli Terület fejlődéséből tevődik. Az országos keretek között kialakult egységes gazdasági szervezet a népek barátságának és együttműködésének szilárd anyagi alapja.

Az SZKP Központi Bizottsága elégedetten állapítja meg, hogy „A Szovjetunió népgazdasága 1976–1980. évi fejlesztésének fő irányai" című tervezetet valamennyi területen, körzetben és köztársaságban a politikai aktivitás légkörében és tárgyszerűen vitatták meg. Ez újból megmutatta, hogy a dolgozók erősen érdekeltek a párt által kitűzött feladatok teljesítésében. A tervjavaslathoz a vita során 7,6 millióan szóltak hozzá, több mint egymillió javaslat és észrevétel hangzott el. A Politikai Bizottság által létrehozott különbizottság megvizsgálja a dolgozók javaslatait, s figyelembe veszi őket az ötéves terv kidolgozásakor.

A soron levő ötéves terv sikeres teljesítésének fontos feltétele, hogy a párt gazdaságpolitikáját egységesen támogassák a kommunisták, az egész szovjet nép, és az első naptól kezdve lendületesen dolgozzanak rajta. Pontosan meg kell valósítani a pártdirektívákat, a figyelem középpontjába kell állítani a társadalom, az állam, a nép érdekeit. Így, és csakis így dolgozhat minden kommunista, mindenki, aki szívén viseli közös ügyünket. [...]

A Szovjetunió Kommunista Pártjának
XXV. kongresszusa. Kossuth Könyvkiadó 1976. 7–57. old.

[46]

A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉNEK NÉHÁNY MAGYARORSZÁGI TAPASZTALATA

KÁDÁR JÁNOS CIKKE A „BÉKE ÉS SZOCIALIZMUS" CÍMŰ FOLYÓIRATBAN

A legújabb kori magyar történelem olyan eseményei, mint az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság kikiáltása, a Horthy-fasiszta rendszer két világháború közötti uralma, a munkáshatalom másodszori győzelme hazánk felszabadulása után 1948-ban, az 1956-os ellenforradalmi felkelés, majd annak leverése bizonyítják, hogy hazánkban az osztályharc nemegyszer végsőkig kiélezett formát öltött, ezért világos és el nem felejthető tapasztalatokkal szolgál.

Pártunk, munkásosztályunk útja nem volt könnyű, sikerek és kudarcok váltogatták egymást a hosszú harcban. A tények azt bizonyítják, hogy pártunk le tudta vonni a küzdelmekből a szükséges tanulságokat, s munkásosztályunk, népünk megerősödve került ki a történelem megpróbáltatásaiból. A Magyar Szocialista Munkáspárt 1975 tavaszán megtartott legutóbbi, XI. kongresszusa, a máról szólva, teljes joggal állapította meg: belpolitikai helyzetünk húsz éve kiegyensúlyozott, fejlődésünk töretlen, dinamikus, népünk követi pártunkat, a munkáshatalom erős, a szocializmus pozíciói szilárdak. A Magyar Népköztársaságban sikeresen halad a fejlett szocialista társadalom építése.

A kongresszus elfogadta a párt új programnyilatkozatát, amely kijelölte a fejlett szocialista társadalom építésének a következő 15–20 év alatt megoldandó fő feladatait, hangsúlyozva, hogy ezen az úton közeledünk végső célunk, az osztály nélküli, kommunista társadalom megteremtéséhez. A kongresszus megerősítette és az új követelményeknek megfelelően továbbfejlesztette a párt történelmi harcokban kikovácsolódott politikai fő irányvonalát, politikánk sarkalatos fő elveit, gyakorlati munkánk leglényegesebb elemeit. Az alábbiakban e cikk ezek közül kísérel meg néhányat ismertetni.

HAZAFISÁG — INTERNACIONALIZMUS

Pártunk, a magyar munkásosztály forradalmi élcsapata 1918 novemberében történt megalakulása óta hazafias és internacionalista pártként tevékenykedik, s ezekhez az elvekhez mindvégig, minden körülmények között hű maradt. Pártunk most, a szocialista társadalom építésének menetében, elsődleges kötelességének tartja egyaránt és egyidejűleg figyelembe venni egyrészről a nemzeti sajátosságokat, országunk adottságait, másrészről a szocializmus építésének nemzetközileg közös, fő törvényszerűségeit.

A Magyar Népköztársaságban, amelyben népünk a nemzeti függetlenség és szuverenitás birtokában szabadon él, ahol megszűnt az embernek ember általi kizsákmányolása, ahol a fejlett szocialista társadalom épül, a szocialista hazafiság a társadalmi élet fontos erkölcsi törvényévé vált. Pártunk, munkásosztályunk mint társadalmunk vezető ereje, a nemzeti érdekek kifejezője, hazánk minden haladó történelmi hagyományának örököse és folytatója, nemzeti múltunk minden valódi értékének letéteményese. Pártunk kötelességének tekinti, hogy a haladó hagyományok tiszteletét ápolja a magyar nép és ifjúság tudatában. Népünk, nemzetünk igazi érdekeit ma és a jövőben is a szocializmus testesíti meg. A szocializmus építésében a cselekvő hazafiság munkánk nagy lendítőereje; hatalmas erőforrás számunkra, hogy a fejlett szocialista társadalom megteremtését népünk nemzeti programjának tekinti.

Pártunk azt vallja, hogy a hazafiság elválaszthatatlan a proletár internacionalizmustól, s e két nagyszerű eszme a szocializmus iránti elkötelezettség két oldala. A proletár internacionalizmus alapvető ismérvének tekintjük a mai viszonyok között: a nemzeti és a nemzetközi érdekek egyeztetését; az egységre való törekvést; az egymás kölcsönös támogatását, az elvtársi együttműködést; a legfőbb politikai kérdésekben a kollektív állásfoglalás és cselekvés kialakítását a testvérpártok önállósága, egyenlősége és önkéntes együttműködése alapján. A nemzetközi kommunista mozgalom újabb tapasztalatai, az európai kommunista és munkáspártok legutóbbi, berlini tanácskozása is bizonyítják a rendszeres kétoldalú és sokoldalú véleménycseréknek, a mozgalmunk alapját képező marxista–leninista elmélet közös erőfeszítéssel történő továbbfejlesztésének, ideológiai együttműködésünknek, a tapasztalatok általánosításának különleges fontosságát.

A proletár internacionalizmus lényeges elemének tekintjük, hogy a testvérpártok tanulmányozzák, figyelembe vegyék és helyesen felhasználják munkájukban a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom tapasztalatait, ugyanakkor a saját harcukban, tevékenységükben szerzett tapasztalataikat feltárva gazdagítsák a marxizmus–leninizmus eszmei tárházát.

A Magyar Szocialista Munkáspárt számára saját tapasztalataink mellett mindvégig meghatározó jelentősége volt és van a nemzetközi munkásmozgalom harci tapasztalatainak, testvérpártjaink tanulságainak. Pártunk tanult és tanul minden kommunista párttól, forradalmi erőtől. Megkülönböztetett jelentősége van számunkra a Lenin alapította Szovjetunió Kommunista Pártja gazdag elméleti és gyakorlati tapasztalattárának, a világ első szocialista országa utat törő és mutató fejlődésének. A fennállásának 60. évfordulóját idén ünneplő Szovjetunió történelmi útjának soha el nem évülő tanulságaiból a világ forradalmi erői mindig is merítettek, s ez így lesz a jövőben is.

A tapasztalatok átvétele nem jelenti azok mechanikus másolását, az önállóság csorbítását. Minden párt maga felel azért, hogy figyelembe veszi-e mások tapasztalatait, s hogyan alkalmazza azokat. Pártunk nagy gondot fordít rá, hogy hazánk történelmi, politikai, gazdasági és egyéb adottságainak legmegfelelőbben, alkotó módon alkalmazza a marxizmus–leninizmus általános érvényű tanításait. Így fejeződik ki, hogy a magyar kommunisták pártja, a Magyar Szocialista Munkáspárt egyidejűleg hazafias és internacionalista párt.

A marxizmus–leninizmus alapvető tétele, hogy a munkásosztály pártjának döntő szerepe van a szocialista forradalom vezetésében. A párt a munkásosztály marxista–leninista forradalmi élcsapata, a munkásosztály legmagasabb fokú politikai szervezete, amely képviseli, megvalósítja az egész munkásosztály, az egész nép érdekeit.

A Magyar Szocialista Munkáspártot tevékenységében a marxizmus–leninizmus elmélete vezérli, a lenini normák alapján tevékenykedik. A magyar társadalom elismert vezető ereje, helyét, szerepét alkotmányunk is rögzíti, ma a szocialista társadalom építésének irányítója.

Saját tapasztalataink győztek meg arról, milyen fontos a vezető szerep helyes értelmezése. Pártunk történetében előfordult a vezető szerep olyan mechanikus értelmezése, hogy mindent közvetlenül a pártnak kell megoldania, a vezető szerep csak ott biztosított, ahol közvetlenül a párt veszi magára a gyakorlati feladatok megvalósítását. E véglet ellentéteként olyan elképzelések is jelentkeztek, amelyek a párt vezető szerepét leszűkíthetőnek vélték csak eszmei irányító tevékenységre.

A párt vezető szerepe ma, okulva a múlt tanulságain, úgy érvényesül nálunk, hogy a párt kezdeményez, megszabja az építőmunka fő irányait, meggyőzi ezek helyességéről a pártonkívülieket, országunk dolgozóit, mozgósítja őket a végrehajtásra, és ellenőrzi annak menetét. A párt testületei csak a pártra, a párt tagjaira hoznak kötelező határozatokat. Végrehajtásukért a párt előtt az állami, a gazdasági területeken és a tömegszervezetekben dolgozó kommunisták felelnek. Pártunk vezető szerepét nem kiváltságnak, hanem a nép szolgálatának tekinti, kötelezettségnek, hogy idejekorán, az egész nép érdekeit szem előtt tartva fogalmazza meg a tennivalókat, s a kommunisták járjanak élen a munkában.

Hazánkban a történelmi fejlődés eredményeképpen egypártrendszer alakult ki: megvalósult a munkásosztály politikai egysége. A Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt egyesüléséből, a munkásosztály egységtörekvését kifejezve létrejött párt, amely ma a Magyar Szocialista Munkáspárt nevet viseli, az egységes munkásosztály érdekeit fejezi ki. Csaknem harminc évvel ezelőtti megteremtése Magyarországon feltétele volt a munkáshatalom kivívásának, a szocialista építés megkezdésének.

Véleményünk szerint a szocializmus építésének az egy- vagy többpártrendszer nem elvi kérdése. A szocializmus, ahogy erre több példa is van, többpártrendszerben is épülhet. A döntő a szocializmus mellett elkötelezett haladó erők harci egysége, politikai összefogása.

Abból a tényből, hogy társadalmunkban még különböző osztályok vannak, és pártunk az egypártrendszer körülményei között kormányzó párt, nagyon fontos következtetés adódik. Pártunknak gondoskodnia kell a társadalomban meglevő különböző érdekek figyelembevételéről és egyeztetéséről. Hazánkban a társadalmi, politikai fejlődés eredményeként megszűntek az egykori kizsákmányoló osztályok, és ma már csak baráti dolgozó osztályok és rétegek vannak, amelyeknek alapvető érdekei egybeesnek. Mégis, az össztársadalmi érdek mellett különböző csoport- és egyéni érdekek is jelen vannak. A párt elismeri őket és kötelességének tekinti érvénye-

sítésük biztosítását az össztársadalmi érdekek elsődlegessége alapján. A csoport- és egyéni érdekek kifejezésében fontos szerepük van a társadalmi és tömegszervezeteknek, mozgalmaknak, így mindenekelőtt a szakszervezeteknek, a szövetkezeteknek, az ifjúsági szervezeteknek. A párt és a kormány, valamint e szervezetek képviselői közötti különböző szintű rendszeres eszmecserék hozzájárulnak az érdekek áttekintéséhez és egyeztetéséhez, ami pártunknak már hosszú idő óta természetes és bevált gyakorlata.

A marxista–leninista, forradalmi párt élő, eleven, fejlődő szervezet, amelynek céljaiban és szervezeti életében is mindig igazodnia kell a kor követelményeihez. Hogy a párt betölthesse rendeltetését, felépítésében, tevékenységében ma is szigorúan érvényesül a demokratikus centralizmus elve. Az élcsapat jellege ma már nem azt jelenti, mint a kommunista mozgalom kezdeti időszakában, különösen az illegalitás körülményei között, amikor a párt szűk keretek között dolgozott, részben a hivatásos forradalmárok pártja, valójában nem is tömegpárt, hanem káderpárt volt. Az élcsapat jellege ma abban fejeződik ki, hogy egyfelől a szocialista építés minden területén dolgozó, társadalmunk minden osztályát, rétegét képviselő leghaladóbb erőket tömöríti, másfelől a társadalmi fejlődés irányítója.

A párt sorainak a kommunisták újabb és újabb nemzedékével való gyarapodása, a szocializmus építésében jelentkező újabb és újabb feladatok megkívánják, hogy a párt fejlessze munkastílusát, mindig a kor követelményeinek színvonalán álljon, a párttagság emelje marxista–leninista felkészültségét, és szüntelenül erősítse tömegkapcsolatait. Ezt a célt szolgálta pártunkban a múlt évben lebonyolított tagkönyvcsere, amely a párt eszmei, politikai, cselekvési egységét volt hivatva erősíteni, valamint a Központi Bizottság közelmúltban hozott határozata a párttagság marxista–leninista felkészültségéről, a párt propagandájának fejlesztéséről.

Pártunk a munkásosztály élcsapataként a dolgozók széles tömegeinek érdekeiért küzdve szélesíti tömegbázisát, és ily módon válik egyre inkább az egész dolgozó nép pártjává. Pártunk programnyilatkozata is leszögezi: a társadalmi osztályok és rétegek közötti különbség csökkenésével a párt az egész nép marxista–leninista élcsapatává válik.

A SZÖVETSÉGI POLITIKÁRÓL

A párt vezető szerepe nélkülözhetetlen, de a történelemformáló erő maga a nép, és a szocialista társadalom csak az egész nép műveként jöhet létre. A párt már csak létszámánál fogva sem lenne képes egymagában felépíteni a szocialista társadalmat. Az új társadalom az egész népnek épül, s a párt vezetésével a kommunistáknak és a pártonkívülieknek, a népnek, a történelmet formáló tömegeknek együtt kell megvalósítaniuk. A párt, a kommunisták a néppel együtt akarnak és tudnak csak boldogulni, hiszen életük célja és értelme a nép szolgálata. A szocializmus építését vezető párt munkájának eredménye attól függ tehát, mennyire képes maga köré felsorakoztatni a pártonkívüliek tömegét. Szövetségesek, tömegek nélkül nincs győzelem. Ezért a szövetségi politika, a tömegkapcsolatok szüntelen erősítése a párt számára nem taktika, hanem alapvető elvi, politikai kérdés.

A szövetségi politika osztálypolitika; mindenekelőtt az osztályok szövetségének

politikája, amelynek legfontosabb alapja a munkás-paraszt szövetség szüntelen erősítése. A szövetségi politika a háromnegyed millió magyar kommunista és a párton kívüli dolgozók millióinak összefogását is kifejezi. Pártunk tapasztalatai szerint a jó tömegkapcsolatok alapja a kölcsönös bizalom, amelyet a pártnak újból és újból meg kell szolgálnia. Jóleső érzés, hogy a párt XI. kongresszusa megállapíthatta: „Sokat, mindennél többet jelent ma nálunk a párt és a nép szoros kapcsolata, összeforrottsága, a párt és a tömegek közötti kölcsönös bizalom. Népünk tudja, hogy minden helyzetben számíthat harcedzett pártunkra, pártunk tudja, hogy minden feladat megoldásában bizton építhet népünkre, a szocialista nemzeti összefogás élő, évről évre növekvő erejére."[1]

Megtanultuk, hogy nemcsak nehéz helyzetben kell szövetségeseket keresni, a tömegekre apellálni, hanem akkor is, amikor jól mennek a dolgok. Pártunk megalakulása óta folytatja szövetségi politikáját, és akkor ért el sikert, amikor erős volt a kapcsolata a tömegekkel, és akkor érték kudarcok, amikor ez, akár a szövetségesek iránt tanúsított szűkkeblűség, akár elvtelenség miatt, de meglazult.

A szövetségi politika mindenekelőtt politikai együttműködés közös érdekek és célok alapján. A szövetségi politika lényeges vonása, hogy a pártnak mint élcsapatnak utat kell mutatnia, elöl kell járnia, de elengedhetetlen a tömegek meggyőzése, támogatásuk elnyerése, az, hogy a pártot a tömegek, a szövetségesek követni tudják. Fejlődésünk korábbi időszakában előfordult, hogy a párt túl gyorsan akart haladni és előre szaladt. Ezért később a realitásokhoz kellett igazodnunk és megfelelő utatmódot kerestünk. Ez történt a mezőgazdaság szocialista átszervezésével, amelyet több korábbi, nem kellően megalapozott nekirugaszkodás után, a munkás-paraszt szövetség megszilárdítása útján, a parasztság tömegeinek szándékát és érdekeltségét figyelembe véve, az önkéntességet szigorúan betartva, az 1958–1961-es években valósítottunk meg sikerrel.

Szövetségeseinket naponta meg kell győzni távlati céljaink igazáról, és ily módon kell szélesíteni az ügyünkkel és eszméinkkel egyetértők körét. Politikai céljainkkal, túlzás nélkül mondhatjuk, egész népünk egyetért. De mindig nagy figyelmet kívánó politikai kérdés a szocialista forradalom fejlődési ütemének megítélése. Szövetségeseinket eddigi gyakorlatunk győzte meg politikánk helyességéről, és tapasztalataink szerint éppen azzal válik a szövetség mind szorosabbá, ha szilárd elvi, politikai alapon, közös vitákban és eszmecserékben, együtt gondolkodva a szövetségesekkel, helyesen határozzuk meg a társadalmi haladás további céljait és ütemét.

Az együttműködés különböző világnézetű emberek között valósul meg. A politikai együttműködés kedvéért a párt nem adja fel marxista–leninista nézeteit. A szövetségesekkel való politikai együttműködés és a nézeteket, álláspontokat tisztázó elvi vita, a problémáknak nyílt, közös érdekeket figyelembe vevő tisztázása, a konstruktív eszmecsere feltételezi és kiegészíti egymást. Türelmes, ugyanakkor elvi politikánk győzte meg az egyházak vezetőit is az együttműködés szükségességéről. Amellett, hogy a vallásos emberek alapvető érdekeit is a szocializmus programja fejezi ki, ez

[1] A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusának jegyzőkönyve. Kossuth Könyvkiadó 1975. 77—78. old.

az alapja annak, hogy Magyarországon az állam és az egyház viszonya rendezett. Az elmúlt időkben a szocialista társadalom felépítésének programját magának valló Hazafias Népfront mozgalom keretében a magyarországi egyházak vezetőivel is kialakultak a társadalmi együttműködés jó feltételei.

A párt a szocialista nemzeti egység politikáját folytatja. Ez a szövetségi politika legszélesebb kifejezési formája. Objektív és szubjektív alapja, hogy megszűntek a társadalom antagonisztikus ellentétei, csak baráti dolgozó osztályok, rétegek vannak, s a szocializmus építése nemzeti programmá vált. A szövetségi politika ilyen méretű kiterebélyesedése mutatja előrehaladásunk mértékét. A szocialista nemzeti egység a legalapvetőbb közös érdekeken, a szocializmus, a haladás, a béke, a nemzeti felemelkedés közös óhaján és a célok közös megoldásán nyugszik. Ez jól kifejeződött a Hazafias Népfront közelmúltban megtartott VI. kongresszusán, amely állást foglalt a párt XI. kongresszusának fő irányvonala, a fejlett szocialista társadalom felépítését célul tűző programja mellett.

A HATALOM JELLEGÉRŐL, AZ ÁLLAM SZEREPÉRŐL

A hatalom minden forradalom alapkérdése. A hatalom eszköz a társadalmi, a gazdasági célok elérésében. A hatalom jellegét mindenekelőtt az határozza meg, hogy melyik osztály kezében van, milyen osztályok és rétegek érdekeit képviseli, milyen célokat tűz ki és valósít meg. A történelem menetében a hatalom megszerzésének és formájának nagyon sokféle változatát ismerjük. Az, hogy egy osztály milyen körülmények között jut hatalomra és annak milyen formáját valósítja meg, mindig a konkrét körülményektől függ. Ez vonatkozik a munkásosztályra is.

A szocializmus építése nem lehetséges hazánkban a munkásosztály hatalma nélkül. A hatalom eszköz a munkásosztály kezében történelmi céljainak megvalósításához, a szocializmus kivívásához, védelméhez, építéséhez. Magyarországon a munkáshatalom 1919-ben a Tanácsköztársaság, 1947–1948-ban a népi demokrácia formájában öltött testet. Formáját tekintve az 1947–1948-ban létrejött hatalom lényegesen különbözött mind az 1917-es oroszországi proletárdiktatúra, mind pedig az 1919-es magyarországi Tanácsköztársaság formáitól.

A ma létező szocialista országok mindegyike a proletárdiktatúra útján jutott el a szocializmushoz. Az egykori cári Oroszországban a munkásosztály a hatalmat fegyveres úton ragadta meg, évekig polgárháborúban, a külső intervenció elleni harcban fegyverrel védte meg. A Szovjetunióban a szocialista átalakításokat, az iparosítást, a mezőgazdaság kollektivizálását a fejlődés akkori, korai korszakában csakis a kizsákmányoló tőkés, földesúri osztályok ellenállásának erőszakos elnyomásával lehetett megvalósítani. A munkásosztály megerősödésével, a hatalom megszilárdulásával, a forradalom előrehaladásával ez a helyzet megváltozott. A Szovjetunió Kommunista Pártja ennek alapján állapíthatta meg, hogy a proletárdiktatúra állama a Szovjetunióban betöltötte történelmi szerepét, és egyetemes népi állammá, az egész nép államává vált, ugyanakkor a munkásosztály vezető szerepe a kommunizmus építésének idején is fennmarad.

Más volt a helyzet, amikor a munkásosztály a népi demokratikus országokban került hatalomra. A Szovjetunió léte, fejlődése, a második világháborúban aratott győzelme új helyzetet teremtett. Az európai szocialista országokban a munkásosztály viszonylag békésen került hatalomra, és kezdettől fogva szélesebb szövetségi politikát valósíthatott meg. Vietnamban, Kínában és Kubában viszont ismét élesebb harcban jutott hatalomra a munkásosztály.

Hazánkban a proletárdiktatúra megteremtése 1919-ben és 1947–1948-ban is történelmi szükségszerűség volt. A magyar munkásosztály 1919-ben is, 1947–1948-ban is viszonylag békés úton jutott ugyan hatalomra, de mindkét esetben keményen kellett harcolnia a megszerzett hatalom védelmében. Az elmaradott, feudális csökevényekkel terhelt társadalomban az osztályösszeütközések a végsőkig kiélezett formát öltöttek. Az első tanácsköztársaságot fegyveresen kellett mindennap védeni a külső fegyveres intervencióval szemben, s csak a külső túlerő tudta legyűrni. Az 1945 utáni évtizedekben is, ha tendenciájában csökkenő mértékben ugyan, de mindvégig jelen volt az ellenséges támadás veszélye, sőt, amint ismeretes, 1956-ban az ismert okok miatt nyílt ellenforradalmi lázadás robbant ki, amelyet fegyveres harcban kellett leverni.

Pártunk meggyőződése szerint a Magyar Népköztársaságban a szocialista építés belső és külső feltételeinek biztosításához ma is szükség van és a jövőben is sokáig szükség lesz még a munkásosztály hatalmára, a szocialista államra. Amennyire hibás volt az a korábbi időszakból ismert tétel, miszerint a szocializmus építésével egyidejűleg szüntelenül éleződik az osztályharc, annyira téves lenne azt hinni, hogy az osztályharc állandó enyhülése az egyetlen reálisan elképzelhető lehetőség. Ez mindig a hazai és a nemzetközi erőviszonyoktól függ. A kommunisták célja sohasem az osztályharc élezése, mégis számolniuk kell ilyen lehetőséggel, készen állniuk erre is, kötelességük gondoskodni a forradalom védelméről. Azt is figyelembe kell venni, hogy bár nemzetközileg az enyhülés, a társadalmi rendszerek békés versenye és az ideológiai harc került előtérbe, az imperializmus nem mondott le politikai felforgató tevékenységéről, a szocialista országok ügyeibe való beavatkozási kísérleteiről.

A szocialista állam funkcióinak tartalma szüntelenül bővül és módosul. A szocializmus pozícióinak erősödésével, a kizsákmányoló osztályok megszűnésével minimálisra zsugorodott az osztályellenség tevékenysége, következésképp csökkent az állam elnyomó funkciója. Ma Magyarországon az állam fő funkciója a szervezés, az irányítás, a gazdasági és a kulturális szervező-nevelő munka.

A szocialista hatalom és állam lényege a demokratizmus. Ismert marxista nézet, hogy egy rendszer demokratizmusát alapvetően és mindenkor az dönti el, kinek a kezében van a politikai és a gazdasági hatalom, ki rendelkezik az államgépezettel és a termelőeszközökkel, és hogy ez a hatalom milyen osztályok számára, milyen kérdésekben biztosít jogot és tényleges lehetőséget a beleszólásra az állam, a társadalom ügyeibe, van-e a dolgozóknak tényleges döntési, ellenőrzési lehetőségük. Mivel a szocialista állam a munkáshatalmat testesíti meg, a dolgozók összességének érdekeit szolgálja, ez a hatalom demokratikusabb bármely polgári demokráciánál. A szocialista demokrácia a szó igazi értelmében a nép demokráciája, a legdemokratikusabb mindazon rendszerek közül, amelyeket az emberiség eddigi történelme során létrehozott.

Szocialista államunk kiteljesedésével mind mélyebb és szélesebb a szocialista demokrácia. Az elmúlt évek jelentős eredményeire építve további lehetőséget látunk a demokrácia növelésére általában, s különösen a társadalmi élet három kiemelkedően fontos területén: a tanácsokban, az üzemekben és a szövetkezetekben.

A mai körülmények között különös jelentőséget tulajdonítunk az üzemi demokrácia fejlesztésének. Az üzemi demokrácia a szocialista demokrácia alapvető része, lehetőséget ad a vállalati gazdálkodásba, a helyi és közügyekbe s ezek eldöntésébe való érdemi beleszólásra, segíti a munka alkotó jellegének kibontakozását, fontos eszköz a vezetők és beosztottak szocialista viszonyának formálásában, növeli a dolgozók felelősségtudatát, fokozza aktivitásukat.

A demokrácia fejlesztését kívánjuk szolgálni az állami szervek munkájának javításával is. A párt nagy figyelmet fordít az államigazgatási szervezet tökéletesítésére, mivel a pontosan körülírt hatáskör, a személyes felelősséggel végzett jó ügyintézés a demokratikus közérzetet erősíti, egyúttal a leghatásosabb harc a bürokrácia ellen.

A történelem már igazolta klasszikusaink, Marx, Engels, Lenin előrelátását, akik határozottan szóltak arról, hogy a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetnek a lényeg azonossága mellett sokféle és változatos formája lesz. Az 1871-es Párizsi Kommün, az 1917-ben győzedelmeskedő Nagy Októberi Szocialista Forradalom, a második világháborút követően létrejött népi demokratikus rendszerek mindegyike már keletkezésekor rendelkezett a helyzet, a kor lehetőségeiből és követelményeiből adódó sajátosságokkal. A fennálló szocialista államok maguk is változnak, fejlődnek. Feltételezhető, hogy a jövőben újabb és újabb formákat hoz létre a szocialista forradalom. Változhatnak a hatalom, az állam, a kormányzás formái, a demokratizmus intézményei. E konkrét formákat ma nem lehet előre látni, megjósolni. Az azonban nyilvánvaló, hogy a társadalmi viszonyok minőségi változása akkor következik be, amikor az adott országban a kapitalizmust szükségszerűen felváltja a szocialista társadalmi rend.

Hazánkban a munkásosztály hatalmának több szempontból sajátos adottságainknak megfelelő formája jött létre és igazolódott a gyakorlatban. Nyilvánvaló, hogy más körülmények között más megoldások születhetnek. A mi további utunk világos. A párt XI. kongresszusa megállapíthatta: „Társadalmunk további fejlődése során, az osztályok közötti különbségek csökkenésével, a fejlett szocialista társadalom megteremtésével a proletárdiktatúra állama fokozatosan átalakul az egész nép szocialista államává, amelynek vezető ereje továbbra is a munkásosztály marad. A fejlett szocialista társadalomban létrejönnek, fejlődnek a kommunista társadalmi önkormányzat elemei."[2]

GAZDASÁGI ÉPÍTŐMUNKA

A hatalom kivívása után a munkásosztály legfontosabb feladata, hogy haladéktalanul hozzálásson az új társadalom gazdasági alapjának lerakásához, majd felépítéséhez. A gazdasági építőmunka sikere dönti el a szocializmus sorsát. Ettől függ, hogy a szocializmus fölébe tud-e kerekedni a letűnt kapitalista rendszernek, az em-

[2] Ugyanott, 81. old.

bernek jobb, teljesebb életkörülményeket tud-e biztosítani az előző társadalomnál. Ez jórészt a munka szervezettségétől, hatékonyságától, a gazdaság tervszerű fejlesztésétől függ. Pártunk XI. kongresszusa is nyomatékosan hangsúlyozta, hogy társadalmi életünknek nincs olyan területe, amely ne függne a termelés, az építőmunka eredményeitől.

A szocialista gazdasági építőmunka alapja a főbb termelőeszközök össznépi tulajdona, amely lehetőségeket teremt a tervgazdálkodáshoz, ahhoz, hogy ésszerűen gazdálkodjunk hazánk javaival, tervszerűen fejlesszük a termelőeszközöket és a termelési viszonyokat, a lakosság életszínvonalát rendszeresen emeljük. A tervgazdálkodásnak különböző formái léteznek. Mi a szocialista tervgazdálkodásnak azt a formáját alkalmazzuk, amelyben a gazdaság fő folyamatait központi állami szerveink szabják meg és szabályozzák, ugyanakkor a vállalatok jelentős önállóságot élveznek. A gazdasági élet irányításában döntő szerepe van a távlati, ötéves és éves népgazdasági terveknek, amelyeknek részei és kiegészítői a vállalatok, a tanácsok, a szövetkezetek saját tervei. A negyedik ötéves terv eredményes teljesítése után most fogtunk hozzá bizakodással a következő évek feladatait magában foglaló ötéves terv teljesítéséhez, mellyel nagy lépést teszünk előre a fejlett szocialista társadalom megteremtésének útján.

Gazdaságunk fejlődését imponáló számok jelzik. A felszabadulás előttihez képest minőségi változás következett be. Az adatoknál figyelembe kell venni, hogy a Magyar Népköztársaság mindössze 93 000 km² területű ország, 10,5 millió lakossal, kevés nyersanyaggal és kevés energiaforrással. Kicserélődött és megsokszorozódott a népgazdaság termelőeszköz-állománya, amely a háború előtti utolsó békeévinek három és félszerese. Hazánk elmaradott ország volt, s a felszabadulás óta eltelt harminc év alatt agrár-ipari országból fejlett nagyiparral és nagyüzemi mezőgazdasággal rendelkező országgá vált, amely a közeli időben a fejlett ipari országok sorába lép. 1938-hoz képest az ipari termelés tízszeresére, a mezőgazdaságé kisebb területen és fele annyi munkaerővel több mint másfélszeresére, a nemzeti jövedelem majd ötszörösére növekedett. A gazdasági átalakulásnak megfelelően teljesen megváltozott a társadalom arculata, a lakosság többsége ma már az iparban dolgozik, hazánk legnagyobb, legnépesebb osztálya a munkásosztály. A lakosság életkörülményei megfelelnek gazdasági fejlettségünknek. Teljes a foglalkoztatottság, a társadalom minden tagja biztosított, az ingyenes orvosi ellátás mindenkire kiterjedő állampolgári jog. Bár a lakáshelyzet még mindig nehéz, a lakásépítés ütemével Európa első országai között vagyunk. Az utóbbi 15 évben 1 millió lakást építettünk.

A tőkés világot immár évek óta ismételten megrázó válságok közepette újból bebizonyosodott a szocialista tervgazdálkodás fölénye. A nehéz helyzetben is biztosítani tudtuk gazdaságunk töretlen fejlődését, s ha szerényebb mértékben is, de tovább emeltük népünk életszínvonalát, amit a dolgozók joggal tekintenek rendszerünk szilárdsága és biztonsága jelének. Még nem mondhatjuk, hogy túl vagyunk a dolog nehezén. A világgazdaságban bekövetkezett változások kedvezőtlen hatását, amelylyel hosszú időn át számolnunk kell, mindenekelőtt a hazai építőmunka javításával, a hatékonyság növelésével, a KGST erősítésével, a szocialista gazdasági integráció még szélesebb, erőteljesebb kibontakozásával, s a tőkésországokkal a kölcsönös előnyök alapján létesített kapcsolatok bővítésével szüntethetjük meg és fogjuk is

megszüntetni. Minden alapunk megvan a bizakodásra, mert a munkáshatalom, a gazdaság dinamikusan fejlődik, építhetünk a szocialista országok gazdasági együttműködésére. A legközelebbi 15–20 évben a fejlett szocialista társadalom műszaki és gazdasági bázisának megteremtésével hazánk gazdaságilag fejlett országgá válik.

KULTURÁLIS ÉPÍTŐMUNKA

A szocialista államnak hosszú időre szóló fontos feladata a kulturális nevelőmunka szervezése, irányítása. Nemcsak a gazdasági fejlődés egyik fő tartaléka a szocialista tudat fejlesztése, a dolgozók művelődése, hanem egyben a személyiség kibontakozásának, a közéleti aktivitásnak is alapvető feltétele. Szocialista rendszerünk fontos célja az állampolgárok művelődésének mindenoldalú támogatása, a művelődési különbségek megszüntetése.

Társadalmi életünk egészében meghatározó szerepe van a marxista–leninista ideológiának, a világnézeti nevelésnek. Pártunk nagy figyelmet fordít rá, hogy a marxizmus–leninizmus eszméinek terjesztése a párt egész tevékenységében jelentőségének megfelelő helyet foglaljon el. Szem előtt tartja, hogy a marxista–leninista elmélet, a társadalomtudományok új eredményeinek alapos ismerete és alkotó alkalmazása a fő forrása s egyben biztosítéka annak, hogy a párt sikeresen vezesse a szocialista építőmunkát. A tudományos szocializmus eszméi iránti érdeklődést mutatja, hogy hazánkban az utóbbi időben évente átlagban több mint 2 200 000 ember vett részt marxista–leninista képzésben, tanulmányozta ideológiánkat. A marxista–leninista eszmék terjedése megváltoztatja az egész társadalom ideológiai állapotát, s a politikai egységen túl erősíti a társadalom világnézeti egységét.

A szocializmus és a tudomány természetes szövetségesek. Államunk nagy gondot fordít rá, hogy a társadalmi követelmények növekedésével összhangban fejlődjék a közoktatás, a szakképzés, a tudomány. Szocialista rendszerünk nagy vívmánya, hogy országunkban általános és kötelező a 8 osztályos általános iskolai képzés, és az iskolát elvégző fiatalok többsége továbbtanulhat. Reális célunk, hogy általánossá tesszük a felnövekvő nemzedék középfokú iskolázottságát és elérjük, hogy életpályájuk alakulásában a szociális körülményeknek már ne legyen lényeges szerepük. A középfokú oktatás keretében elsősorban a szakmunkásképzés színvonalát emeljük. Egyetemeinket, főiskoláinkat ma már évente 25 000 fiatal értelmiségi szakember hagyja el, és nemcsak diplomája, hanem biztos kenyere is van. A tudományos kutatásokra és fejlesztésre a nemzeti jövedelem 3 százalékát fordítjuk, ami nemzetközi összehasonlításban is megállja a helyét.

Államunk támogatja a szocialista kultúra, az irodalom, a művészetek szabad fejlődését. Tág tere van az alkotói szabadságnak, a kísérletezésnek. A kulturális, művelődési téren elért eredmények széles körben ismertek. Népi államunk nagy történelmi tette volt, hogy megszüntette a kiváltságos osztályok művelődési monopóliumát. Ma többen rendelkeznek felsőfokú oklevéllel, mint amennyien a felszabadulás előtt középiskolai érettségi bizonyítvánnyal. A kiadott könyvek példányszáma nyolcszor annyi, évente több mint 70 millió. Megsokszorozódott a színházba, hangver-

senyre, moziba járók, a múzeumlátogatók száma. A kultúra, a művelődés és a tudományok terén értékes alkotások születnek, és nem kevés ezek közül mindenki számára hozzáférhető. A magyar országgyűlés most fogadott el törvényt a közművelődésről, amely a lakosság legszélesebb rétegei számára biztosítja a művelődés lehetőségét.

A szocialista kultúra magában foglalja az emberi kultúra minden valódi értékét; hazánkban nagy példányszámban látnak napvilágot a világirodalom klasszikusai. Például meg lehet említeni, hogy a francia klasszikusok nagyobb példányszámban jelennek meg nálunk, mint Franciaországban. Sok más példával is lehetne bizonyítani, hogy az értékes kulturális szellemi alkotások megismertetése, cseréje, amit a helsinki értekezlet is támogatott, nálunk gyakorlat. Sőt, látunk további lehetőségeket is a nemzetközi együttműködés szélesítésére, és készek vagyunk ezek mérlegelésére. Hazánkban a humanista, a haladás eszméjét szolgáló művek, az emberiség egyetemes kultúrájának egykori és mai értékei mindig támogatásra találnak. Ugyanakkor nem tévesztjük össze a szellemi értékek cseréjét az ellenséges propaganda terjesztésével, melynek útját álljuk. A legszebb emberi eszmények megvalósítására hivatott államnak ez nemcsak joga, hanem kötelessége.

A pártunk XI. kongresszusán elfogadott programnyilatkozat kimondja: társadalmunk szocialista fejlődésének elválaszthatatlan része a társadalmi tudat fejlődése, az emberek gondolkodásának, erkölcsi arculatának változása, műveltségének gyarapodása. El kell érni, hogy az élenjáró munkások, a szocialista brigádok jelszava, a „szocialista módon dolgozni, tanulni és élni" szemlélet általános társadalmi norma legyen. Ennek megvalósítása a párt és a szocialista állam kulturális nevelő, szervező tevékenységének fontos feladata.

Pártunk XI. kongresszusa 1975 tavaszán összegezte az építőmunka tapasztalatait, megszabta az előttünk álló feladatokat, megállapította, hogy a szocializmus építése eredményesen folyik, a marxizmus–leninizmus elvei, a szocializmus építésének általános törvényszerűségei nemzeti viszonyainknak, adottságainknak megfelelően érvényesülnek. Munkánk közben új problémákkal is találkozunk, ezekre kerestük és keressük a válaszokat. Pártunk úgy véli, tevékenységéért felelősséggel tartozik saját népének, de szélesebb értelemben a nemzetközi munkásmozgalomnak is. Minden lépésünkkel, minden tettünkkel népünk és a nemzetközi haladás ügyét szeretnénk szolgálni. Pártunk húsz esztendeje töretlen politikai vonalat követ; legfontosabb feladatunknak tekintjük a kiegyensúlyozott, minden jobb- és baloldali torzítást elutasító fő vonal megőrzését, alkotó továbbfejlesztését. Ez egyaránt megköveteli alapvető elveink, elméletünk újból és újból történő megvilágítását, indoklását és az építőmunkában jelentkező új problémák helyes megoldásával annak továbbfejlesztését.

Pártunk XI. kongresszusa, több étvized feladataként, programnyilatkozatában fejlett szocialista társadalom megteremtését tűzte ki távlati célként. Az új társadalom alapjainak lerakásával és megszilárdításával hazánk a szocializmus időszakába lépett. A szocializmus ma már teljes egészében a saját alapján fejlődik. A fejlett szocialista társadalom megteremtésének útján haladva azonban már kirajzolódnak a munkásosztály, a kommunisták történelmi küldetése végső céljának, a kommunizmusnak körvonalai is.

Béke és Szocializmus, 1977. 1. sz.

[47]

A KÖLCSÖNÖS GAZDASÁGI SEGÍTSÉG TANÁCSÁNAK MEGALAKULÁSA

KÖZLEMÉNY A SZOVJETUNIÓ ÉS A NÉPI DEMOKRÁCIÁK GAZDASÁGI ÉRTEKEZLETÉRŐL[1]

(1949. JANUÁR)

Ez év januárjában gazdasági értekezlet volt Moszkvában Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, Románia és a Szovjetunió képviselőinek részvételével.

Az értekezlet megállapította, hogy az említett országok gazdasági kapcsolatainak fejlődésében lényeges eredmények mutatkoztak, ami elsősorban az áruforgalom nagyméretű növekedésében nyilvánult meg. Az említett gazdasági kapcsolatok megteremtése és a gazdasági együttműködés politikájának megvalósítása tette lehetővé, hogy a népi demokratikus országok és a Szovjetunió nemzetgazdaságuk újjáépítését és fejlődését meggyorsítsák.

Az értekezlet továbbá megállapította, hogy az Amerikai Egyesült Államok, Anglia és néhány más nyugat-európai ország kormánya lényegében bojkottálja a kereskedelmi kapcsolatokat a népi demokráciák országaival és a Szovjetunióval, mivel ezek az országok lehetetlennek tartják, hogy alávessék magukat az országuk szuverenitását és nemzetgazdasági érdekeit sértő Marshall-terv diktátumának.

[1] 1949 januárjában az európai szocialista országok – Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, Románia és a Szovjetunió – a kapcsolatok szorosabbra fűzése érdekében megalakították a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsát (KGST). Még ugyanabban az évben csatlakozott a a KGST-hez Albánia, amely azonban 1962 óta nem vesz részt munkájában. 1950-ben tagja lett az NDK, 1962-ben Mongólia, 1972-ben Kuba. Jugoszlávia 1964 óta megfigyelőként részt vesz a KGST különböző bizottságainak munkájában.

Figyelembe véve ezt a körülményt, az értekezlet megvitatta a népi demokráciák és a Szovjetunió szélesebb gazdasági együttműködése megszervezésének lehetőségét.

A népi demokráciák országai és a Szovjetunió szélesebb gazdasági együttműködésének megvalósítása céljából az értekezlet szükségesnek tartotta a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának megalakítását az értekezleten részt vevő országok képviselőiből, egyenjogú képviselet alapján, azzal a feladattal, hogy gazdasági tapasztalataikat kicseréljék, műszaki segítséget nyújtsanak egymásnak és segítsék egymást nyersanyaggal, élelmiszerrel, gépekkel, felszerelésekkel stb.

Az értekezlet kimondta, hogy a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa nyílt szervezet, amelybe beléphetnek Európa más országai is, ha egyetértenek a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának alapelveivel és részt kívánnak venni a fent említett országokkal való széles gazdasági együttműködésben.

A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa csak az érdekelt ország beleegyezésével fogad el határozatokat.

A tanács időszakonként üléseket fog tartani, sorban a részt vevő országok fővárosaiban, azon országok képviselőjének elnökletével, amely ország fővárosában az ülést tartják.

Szabad Nép, 1949. január 25.

[48]

A VARSÓI SZERZŐDÉS[1]

(VARSÓ, 1955. MÁJUS 14.)

Barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés az Albán Népköztársaság, a Bolgár Népköztársaság, a Magyar Népköztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság, a Román Népköztársaság, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a Csehszlovák Köztársaság között.

A Szerződő Felek,

újból megállapítva, hogy olyan európai kollektív biztonsági rendszer megteremtésére törekszenek, amely valamennyi európai állam részvételén alapulna társadalmi

[1] Az Egyesült Államok vezetésével az imperialista hatalmak a második világháború után kezdettől fogva arra törekedtek, hogy megakadályozzák a szocialista világrendszer létrejöttét, felszámolják a szocialista rendszert a népi demokratikus országokban. Agresszív katonai szerződéseket kötöttek, és támaszpontok gyűrűjét vonták a Szovjetunió és a szocialista országok köré. Terveikben fontos szerepet szántak a német imperializmusnak; ennek újjáélesztését célozta többek között a Német Szövetségi Köztársaság egyoldalú megalakítása (1949. szeptember 7.), ami ellentmondott a potsdami szerződések elveinek. Az NSZK felvétele a NATO-ba (1955. május 5-én) volt az a végső mozzanat, amely az európai szocialista országokat a katonai védelmi szövetségük szervezetének létrehozását tartalmazó Varsói Szerződés megkötésére késztette. E szerződést 1955. május 14-én írták alá.

és államrendszerükre való tekintet nélkül, s amely lehetővé tenné erőfeszítéseik egyesítését az európai béke biztosítása érdekében,

figyelembe véve egyszersmind a párizsi egyezmények[2] megerősítése következtében Európában előállt helyzetet, amely egyezmények a felfegyverzett Nyugat-Németország részvételével és az észak-atlanti tömbbe való bevonásával a „Nyugat-európai Unió" alakjában új katonai csoportosulás létrehozását helyezik kilátásba, ami fokozza az újabb háború veszélyét és veszélyezteti a békeszerető államok nemzeti biztonságát,

meggyőződve arról, hogy az európai békeszerető államoknak ilyen körülmények között meg kell tenniük a biztonságuk biztosításához szükséges és az európai béke fenntartásának érdekét szolgáló intézkedéseket,

az Egyesült Nemzetek Szervezete Alapokmányának célkitűzéseit és elveit követve,

a barátság, az együttműködés és a kölcsönös segítségnyújtás további megszilárdításának és fejlesztésének érdekében, az államok függetlensége és szuverenitása tiszteletben tartásának, valamint a belügyeikbe való be nem avatkozásnak elveivel összhangban,

elhatározták, hogy megkötik a jelen barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási Szerződést és Meghatalmazottaikként kijelölték: [...]

akik kellő alakban és teljesen rendben talált meghatalmazásaik bemutatása után az alábbiakban állapodtak meg:

1. cikk. A Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete Alapokmányának megfelelően nemzetközi kapcsolataikban tartózkodnak az erővel való fenyegetéstől vagy annak alkalmazásától, és nemzetközi vitáikat békés eszközökkel oly módon oldják meg, hogy ne veszélyeztessék a nemzetközi békét és biztonságot.

2. cikk. A Szerződő Felek kijelentik, hogy az őszinte együttműködés szellemében készek részt venni minden nemzetközi akcióban, amelynek célja a nemzetközi béke és biztonság biztosítása és minden erejüket e célok megvalósítására fordítják.

A Szerződő Felek egyben arra fognak törekedni, hogy más olyan államokkal való megegyezés alapján, amelyek hajlandók ebben együttműködni, hatékony intézkedéseket foganatosítsanak a fegyverzet általános csökkentésére és az atom- és hidrogénfegyver, valamint a tömegpusztító fegyverek egyéb fajtáinak betiltására.

3. cikk. A Szerződő Felek a nemzetközi béke és biztonság megerősítésének érdekeit szem előtt tartva tanácskozni fognak egymással a közös érdekeiket érintő minden fontos nemzetközi kérdésben.

Az együttes védelem biztosítása és a béke és a biztonság fenntartása érdekében mindannyiszor haladéktalanul tanácskozni fognak egymással, valahányszor valamelyikük

[2] 1948. március 17-én Franciaország, Nagy-Britannia és a Benelux-államok Brüsszelben politikai és katonai szövetségi szerződést írtak alá. Az Európai Védelmi Közösség ezen alapuló elgondolásának kudarca után 1954. október 23-án Párizsban az Egyesült Államok, Nagy-Britannia, Franciaország és a Német Szövetségi Köztársaság külügyminiszterei aláírták az előbbit helyettesítő ún. párizsi szerződéseket, s ezáltal lehetővé vált, hogy az NSZK felfegyverkezzen, csatlakozzék a brüsszeli szövetséghez és a NATO-hoz. E szerződéseket sikerült megerősíttetni az aláíró országok parlamentjeivel, és 1955. május 5-én életbe léptek. Az NSZK a NATO és a Nyugat-európai Unió tagja lett.

véleménye szerint a Szerződésben részt vevő egy vagy több államot fegyveres támadás fenyegeti.

4. cikk. Ha valamely állam vagy valamely államcsoport Európában fegyveres támadást intéz a Szerződésben részt vevő egy vagy több állam ellen, a Szerződésben részt vevő minden állam az Egyesült Nemzetek Szervezete Alapokmánya 51. cikkének megfelelően[3], az egyéni vagy kollektív önvédelem jogának megvalósításaképpen egyenként és a Szerződés többi tagállamával való megegyezés szerint, minden szükségesnek mutatkozó eszközzel, a fegyveres erő alkalmazását beleértve, azonnali segítséget nyújt a megtámadott államnak vagy államoknak. A szerződésben részt vevő államok haladéktalanul tanácskozni fognak a nemzetközi béke és biztonság helyreállítására és fenntartására szükséges együttes intézkedésekről.

Az e cikk alapján tett intézkedésekről az Egyesült Nemzetek Szervezete Alapokmánya rendelkezéseinek megfelelően tájékoztatni fogják a Biztonsági Tanácsot. Ezeket az intézkedéseket azonnal felfüggesztik, mihelyt a Biztonsági Tanács megteszi a nemzetközi béke és biztonság helyreállítására és fenntartására szükséges intézkedéseket.

5. cikk. A Szerződő Felek megállapodtak abban, hogy megalakítják azon fegyveres erőiknek egyesített parancsnokságát, amelyeket a Felek megegyezése szerint az együttesen megállapított elvek alapján működő parancsnokság vezénylete alá helyeznek. Védelmi képességük megerősítésére szükséges egyéb összeegyeztetett intézkedéseket is tesznek, hogy megvédelmezzék népeik békés munkáját, biztosítsák határaik és területük sértetlenségét és az esetleges támadással szembeni védelmét.

6. cikk. Abból a célból, hogy a Szerződésben részt vevő államok megvalósítsák a jelen Szerződésben előírt egymás közötti tanácskozást és megvizsgálják az e Szerződés végrehajtásával kapcsolatban felmerülő kérdéseket, Politikai Tanácskozó Bizottságot állítanak fel, amelyben a Szerződésben részt vevő minden államot a kormány valamelyik tagja vagy más külön kinevezett kiküldött képvisel.

A bizottság – ha szükségesnek látja – kisegítő szerveket alakíthat.

7. cikk. A Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy nem vesznek részt semmiféle koalícióban vagy szövetségben és nem kötnek semmiféle egyezményt, amelynek céljai ellentétesek a jelen Szerződés céljaival.

A Szerződő Felek kijelentik, hogy az érvényes nemzetközi szerződéseikben megállapított kötelezettségeik nem ellentétesek a jelen Szerződés rendelkezéseivel.

8. cikk. A Szerződő Felek kijelentik, hogy az egymás közötti gazdasági és kulturális kapcsolatok továbbfejlesztése és erősítése érdekében a barátság és az együttműködés

[3] Az ENSZ Alapokmányának 51. cikke: „A jelen Alapokmány egyetlen rendelkezése sem érinti az Egyesült Nemzetek valamelyik tagja ellen irányuló fegyveres támadás esetében az egyéni vagy kollektív önvédelem természetes jogát mindaddig, amíg a Biztonsági Tanács a nemzetközi béke és biztonság fenntartásához szükséges rendszabályokat meg nem tette. A tagok az önvédelem e jogának gyakorlása során foganatosított rendszabályaikat azonnal a Biztonsági Tanács tudomására tartoznak hozni, és ezek a rendszabályok semmiképpen sem érintik a Biztonsági Tanácsnak a jelen Alapokmány értelmében fennálló hatáskörét és kötelességét abban a tekintetben, hogy a nemzetközi béke és biztonság fenntartása vagy helyreállítása végett az általa szükségesnek tartott intézkedéseket bármikor megtegye."

szellemében fognak eljárni, kölcsönösen tiszteletben tartván függetlenségüknek, állami szuverenitásuknak és az egymás belügyeibe való be nem avatkozásnak az elvét.

9. cikk. A jelen Szerződéshez társadalmi és államrendszerükre való tekintet nélkül csatlakozhatnak oly más államok, amelyek kifejezik készségüket, hogy a jelen Szerződésben való részvétellel hajlandók elősegíteni a békeszerető államok erőfeszítéseinek egyesítését a békének és a népek biztonságának biztosítása céljából. Az ilyen csatlakozás a Szerződésben részt vevő államok beleegyezésével, a csatlakozásról szóló okiratnak a Lengyel Népköztársaság kormányánál való letétele után lép hatályba.

10. cikk. A jelen Szerződést meg kell erősíteni és a megerősítő okiratokat a Lengyel Népköztársaság kormányánál kell letenni.

A Szerződés az utolsó megerősítő okirat letételének napján lép hatályba. A Lengyel Népköztársaság kormánya a Szerződésben részt vevő többi államot minden megerősítő okirat letételéről tájékoztatni fogja.

11. cikk. A jelen Szerződés húsz évig marad érvényben. A Szerződés a következő tíz évre is érvényben marad azon Szerződő Felek között, amelyek ezen időszak lejárta előtt egy évvel nem nyilvánítják ki a Lengyel Népköztársaság kormányának a Szerződés felmondására irányuló kívánságukat. Ha az európai kollektív biztonsági rendszer létrejön és ebből a célból általános európai kollektív biztonsági szerződést kötnek – amire a Szerződő Felek állandóan törekedni fognak –, a jelen Szerződés az általános európai szerződés hatályba lépésének napján érvényét veszti.

Készült Varsóban, az 1955. évi május hó tizennegyedik napján, egyetlen példányban, orosz, lengyel, cseh és német nyelven, amely szövegek mindegyike egyformán hiteles. A jelen Szerződés hitelesített másolatait a Lengyel Népköztársaság kormánya eljuttatja a Szerződés valamennyi résztvevőjéhez.

Fentiek hiteléül a Meghatalmazottak a jelen Szerződést aláírták és pecsétjükkel ellátták.

KÖZLEMÉNY A BARÁTSÁGI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI ÉS KÖLCSÖNÖS SEGÍTSÉGNYÚJTÁSI SZERZŐDÉSBEN RÉSZT VEVŐ ÁLLAMOK FEGYVERES ERŐI KÖZÖS PARANCSNOKSÁGÁNAK MEGTEREMTÉSÉRŐL

Az Albán Népköztársaság, a Bolgár Népköztársaság, a Magyar Népköztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság, a Román Népköztársaság, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és a Csehszlovák Köztársaság közötti barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés értelmében a szerződésben részt vevő államok határozatot hoztak a fegyveres erők közös parancsnokságának megteremtéséről.

A határozat előírja, hogy a szerződésben részt vevő államok védelmi képességének megszilárdítására és közös fegyveres erőinek megszervezésére vonatkozó általános kérdések megvitatására a Politikai Tanácskozó Bizottság illetékes, amely megfelelő határozatokat hoz majd.

A szerződést aláíró államok által kiállított közös fegyveres erők főparancsnokává I. Sz. Konyevet, a Szovjetunió marsallját nevezték ki.

A közös fegyveres erők főparancsnokának helyetteseivé a szerződésben részt vevő államok honvédelmi miniszterei vagy más katonai vezetőit nevezik ki, akiket megbíznak a szerződésben részt vevő egyes államok által a közös fegyveres erők rendelkezésére bocsátott fegyveres erők parancsnokságával.

A Német Demokratikus Köztársaság részvételét a közös parancsnokság fegyveres erőire vonatkozó intézkedésekben később tárgyalják meg.

A közös fegyveres erők főparancsnoka mellett felállítják a szerződésben részt vevő államok közös fegyveres erőinek törzskarát, amelyben a szerződésben részt vevő államok vezérkarának állandó képviselői foglalnak helyet.

A parancsnokság székhelye Moszkva.

A közös fegyveres erők elhelyezése a szerződésben részt vevő államok területén, az említett államok közötti megegyezés szerint és a kölcsönös védelem szükségleteinek megfelelően történik majd.

Nemzetközi szerződések gyűjteménye, 1945–1958.
Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1958.
251—258. old.

[49]

NYILATKOZAT AZ AMERIKAIAK VIETNAMI AGRESSZIÓJÁNAK KISZÉLESÍTÉSE KÖVETKEZTÉBEN A BÉKÉT FENYEGETŐ VESZÉLYRŐL[1]

(1968. MÁRCIUS 7.)

A Varsói Szerződésnek a Politikai Tanácskozó Testület szófiai értekezletén képviselt tagállamai – a Bolgár Népköztársaság, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság, a Magyar Népköztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság, a Román Szocialista Köztársaság, a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége – megvitatták a vietnami amerikai agresszió további kiszélesítése következtében kialakult helyzetet.

Az értekezlet résztvevői – megerősítve azt az elvi álláspontjukat, amelyet a Politikai Tanácskozó Testület 1966. július 6-án Bukarestben tartott értekezletén az Egyesült

[1] A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testülete 1968. március 6–7-én megtartott ülésén megvitatta az Amerikai Egyesült Államok vietnami agressziójának fokozódása következtében kialakult helyzetet, valamint annak hatását a nemzetközi helyzetre. Az értekezlet résztvevői elítélték az amerikai agressziót, egyben megerősítették közös álláspontjukat a nukleáris fegyverek elterjedése elleni fellépés különleges jelentőségéről.

Államok vietnami agressziója tárgyában elfogadott nyilatkozatban fektettek le – kijelentik, hogy a vietnami nép ellen irányuló amerikai agresszió kiszélesítése komolyan veszélyezteti a világbékét. A Vietnami Demokratikus Köztársaság sűrűn lakott központjai, így Hanoi főváros és Haiphong kikötő ellen folytatott bombázások fokozása, az amerikai katonák létszámának újabb emelése Vietnam déli részén, a katonai tevékenység kiterjesztése a Vietnammal szomszédos Laosz és Kambodzsa ellen – mindez a vietnami nép elleni háború kiszélesítésére irányuló amerikai politikának új, az eddiginél veszedelmesebb lépcsőfoka. Egyes amerikai és katonai személyiségek azon esztelen fenyegetései, hogy nukleáris fegyvereket alkalmaznak Vietnamban, a zsarolás és nyomás agresszív politikájának újabb megnyilvánulásai, kihívást jelentenek a békére törekvő népek ellen.

Az események ilyen alakulása még inkább bonyolulttá teszi nemcsak a délkelet-ázsiai, hanem az egész nemzetközi helyzetet, és a világban meglevő feszültség egyik fő forrása.

Az Amerikától sok ezer kilométerre fekvő országban, Dél-Vietnamban félmilliós amerikai hadsereg tartózkodik hódítóként. A szabadságot akarja eltiporni. Fegyvereinek erejével szeretné ráerőszakolni akaratát a vietnami népre és az ország déli részén az amerikai imperializmus érdekeinek megfelelő gyarmati rendszert teremteni. A vietnami nép azonban elutasítja az idegen uralmat. A vietnami nép védelmezi azt az elidegeníthetetlen jogát, hogy minden külső beavatkozás nélkül maga döntse el saját sorsát, támaszkodva a genfi megállapodásokra, amelyeket az Egyesült Államok durván megsértett.

Az amerikai agresszorok a gaztettek sorozatát követik el, hogy megkíséreljék megtörni a vietnami nép ellenállását. Katonai és politikai kudarcaik feletti dühüket a békés vietnami földön, a békés lakosok tízezreinek legyilkolása, iskolák és kórházak romba döntése, kegyetlen bombázások és rakétatámadások, egész városok és falvak elpusztítása jelzi.

Az értekezlet résztvevői határozottan elítélik az amerikai imperializmusnak a vietnami nép ellen irányuló barbár cselekedeteit. A béke és az emberiség elleni bűncselekmények elkövetői elkerülhetetlenül elnyerik méltó büntetésüket.

Nem háríthatják el magukról a felelősséget azok a kormányok sem, amelyek az Egyesült Államok oldalán közvetve vagy közvetlenül részt vesznek az agresszióban és a hős vietnami nép ellen elkövetett gaztettekben. Ez vonatkozik Thaiföldre, Ausztráliára, Új-Zélandra, a Fülöp-szigetekre, a dél-koreai bábkormányra, amelyek csapatokat küldtek Dél-Vietnamba, az Egyesült Államok imperialista érdekeiért vívott rablóháborúba. Ez vonatkozik más államokra is, köztük a Német Szövetségi Köztársaság reakciós, revansista köreire, amelyek politikai és anyagi segítséget nyújtanak az amerikai agresszoroknak.

Az Egyesült Államok kormányának tisztában kell lennie azzal, hogy az agresszió kiszélesítésével, újabb bűnös cselekedeteivel nem lesz képes megtörni a szabadságát, függetlenségét és nemzeti létét védelmező bátor nép akaratát. Az Egyesült Államok kormánya szemben találja magát a szocialista közösség országainak támogatására és minden oldalú segítségére támaszkodó vietnami népnek az eddiginél is erősebb visszavágásával.

A legutóbbi vietnami események – a dél-vietnami népi felszabadító fegyveres erők

széles körű támadó hadműveletei, a népi hatalom szerveinek létrehozása a felszabadított területeken, a békéért, a demokráciáért, Dél-Vietnam függetlenségéért és semlegességéért síkraszálló új hazafias szervezetek létrejötte – arról tanúskodnak, hogy a vietnami nép felszabadító harca új szakaszba lépett.

A dél-vietnami hazafiak ismét bebizonyították, hogy nemcsak a dzsungelben és a falvakban képesek sikeres hadműveletekre, hanem a városokban, sőt a legnagyobb városokban, így Saigonban is. A felszabadító erők támadása Dél-Vietnam népének aktív támogatásával alapjaiban rázta meg az egész amerikai-saigoni katonai rendszert. Újból és teljesen megmutatta a nép és a Nemzeti Felszabadítási Front egységét, a vietnami hazafiak hősiességét és bátorságát, megmutatta a nép nemzeti törekvéseit és az agresszorok kiűzésére irányuló elszántságát kifejező felszabadítási mozgalom forradalmi erejét.

A Vietnami Demokratikus Köztársaság szocializmust építő népe erősíti országa védelmi képességét, és fegyveres erői hatékonyan verik vissza az amerikai légi- és tengeri támadásokat.

Nagy nemzetközi jelentőségük van azoknak a sikereknek, amelyeket a vietnami nép az imperialista agresszió elleni harcában elért. Fontos tényezőt jelentenek a szocialista világrendszer országainak harcában, abban a küzdelemben, amelyet a népek a békéért, a függetlenségért, a demokráciáért és a szocializmusért vívnak.

Az értekezlet résztvevői országaik népei nevében forrón üdvözlik a Vietnami Dolgozók Pártját, a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormányát, Észak-Vietnam hős népét és fegyveres erőit szocialista hazájuk fejlesztésében és védelmében elért nagyszerű eredményeik és győzelmeik alkalmából; forrón üdvözlik a Nemzeti Felszabadítási Frontot, annak fegyveres erőit, Dél-Vietnam hazafiait az imperialisták és a korrupt saigoni klikk elleni harcban elért sikereik alkalmából.

A vietnami helyzet rendezésére igazságos alapul szolgál a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormányának négy pontban összefoglalt ismert álláspontja és a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front programja, amely a szocialista országok teljes támogatásának és a világ közvéleménye széles körű helyeslésének örvend. Az Egyesült Államok agressziós szándékkal vonultatta be csapatait Vietnamba. Neki kell beszüntetnie a háborút és kivonnia az amerikai, valamint a szövetséges csapatokat Vietnamból.

A Vietnami Demokratikus Köztársaság kormánya kifejezte arra vonatkozó készségét, hogy tárgyalásokat kezdjen, mihelyt az Egyesült Államok bebizonyítja, hogy valóban minden feltétel nélkül beszüntette a Vietnami Demokratikus Köztársaság elleni bombázásokat és minden más háborús cselekményt.

A Vietnami Demokratikus Köztársaság kormányának ez a kezdeményezése élénk nemzetközi visszhangot keltett. Még az Egyesült Államokkal szövetséges számos ország államférfiai és a nemzetközi közvélemény széles rétegei is aktívan támogatták. Teljes mértékben az Egyesült Államok kormányára hárul a felelősség azért, hogy a tárgyalások mindeddig nem kezdődtek meg. Az Egyesült Államok elnökének a vietnami kérdés békés rendezésével kapcsolatos képmutató kijelentéseit – beleértve a San Antonió-i nyilatkozatot is – minden esetben olyan feltételek kísérik, amelyeket egyetlen szuverén állam sem fogadhat el. A békeszólamokat követően újabb és újabb lépé-

sek történnek az amerikai agresszió kiterjesztésére. Ez meggyőző erővel mutatja, hogy az Egyesült Államok kormánya lényegében nem óhajtja a tárgyalásokat.

A Varsói Szerződésnek e nyilatkozatot aláíró tagállamai teljes komolysággal figyelmeztetik az Egyesült Államok kormányát arra a felelősségre, amelyet a vietnami agresszív háború folytatásával és kiszélesítésével az egész emberiség előtt magára vállal.

Ha az Egyesült Államok kormánya képes hallgatni a józan ész szavára, akkor reálisan át kell tekintenie a kialakult helyzetet és élnie kell a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormányának, valamint a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Frontnak a javaslataival, amelyek teljes egészükben megfelelnek az 1954. évi genfi megállapodásoknak, megfelelnek a délkelet-ázsiai béke és a világbéke érdekeinek.

A Varsói Szerződésnek e nyilatkozatot aláíró tagállamai kijelentik, hogy határozottan támogatják a Vietnami Demokratikus Köztársaság és a Dél-vietnami Nemzeti Felszabadítási Front álláspontját. Követelik, hogy az Egyesült Államok haladéktalanul, véglegesen és minden feltétel nélkül vessen véget a Vietnami Demokratikus Köztársaság elleni bombázásoknak és minden más katonai tevékenységnek, szüntesse meg a dél-vietnami beavatkozást, hívja vissza az amerikai csapatokat, valamint szövetségesei és csatlósai csapatát Dél-Vietnamból és tartsa tiszteletben a vietnami népnek azt a jogát, hogy maga döntsön sorsáról. Felhívással fordulnak minden államhoz, minden kormányhoz és mindenkihez, akinek a béke ügye drága: követeljék állhatatosan, hogy az Egyesült Államok haladéktalanul szüntesse be a vietnami agressziót valamennyi formáját, és minden feltétel nélkül térjen rá a vietnami kérdés békés megoldásának útjára.

A vietnami agresszió további fokozásának körülményei között a Varsói Szerződés tagállamai újból hangsúlyozzák a szocialista országok, az összes haladó, békeszerető erők cselekvési egységének szükségességét a vietnami nép igazságos harcának sokoldalú támogatásában.

A Varsói Szerződés tagállamai, a proletár internacionalizmus eszméihez híven, kifejezik testvéri szolidaritásukat a hős vietnami néppel, amely önfeláldozó harcot vív az amerikai imperializmus agressziójával szemben. Megerősítik, hogy a továbbiakban is teljes támogatást nyújtanak és minden szükséges segítséget megadnak a testvéri szocialista országnak, a Vietnami Demokratikus Köztársaságnak, a vietnami népnek: gazdasági és védelmi eszközöket, technikát és szakembereket. Ezt a segítséget mindaddig megadják, amíg a Vietnami Demokratikus Köztársaságnak, a vietnami népnek arra szüksége lesz az imperialista támadás győzelmes visszaveréséhez.

A Varsói Szerződés tagállamai ismételten kifejezik készségüket arra, hogy ha a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormánya kéri, lehetőséget adnak önkénteseiknek, hogy Vietnamba utazzanak.

Az Egyesült Államok imperialista agressziója elleni fegyveres harc élvonalában álló vietnami nép, a Vietnami Demokratikus Köztársaság mellett állnak a testvéri szocialista országok, az összes antiimperialista és békeszerető erők. Azok támogatására és segítségére támaszkodva a vietnami nép győzni fog. Igaz ügye, amelyért harcol, diadalmaskodik.

Népszabadság, 1968. március 9.

[50]

A SZOCIALISTA ORSZÁGOK KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTJAINAK NYILATKOZATA[1]

(POZSONY, 1968. AUGUSZTUS 3.)

1968. augusztus 3-án, Pozsonyban tanácskozást tartottak a Bolgár Népköztársaság, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság, a Magyar Népköztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége kommunista és munkáspártjainak képviselői.

A szocialista országok kommunista és munkáspártjainak képviselői – kiindulva abból, hogy a bonyolult nemzetközi helyzet, az imperializmusnak a népek békéje és biztonsága, a szocializmus ügye ellen irányuló akciója a szocialista rendszerű országok további összefogását követeli meg, valamint számot vetve azzal, hogy a szocializmus fejlődése új feladatokat állít eléjük, melyek megoldásához elengedhetetlen a szocialista országok erőfeszítéseinek további egyesítése – szükségesnek tartották a jelenlegi pozsonyi találkozás összehívását.

A hagyományok, a teljes nyíltság, elviség és barátság légkörében a baráti pártok megvitatták a szocializmusért vívott harc, a szocialista együttműködés további erősítése, a kommunista világmozgalom időszerű kérdéseit. Kicserélték véleményüket a jelen nemzetközi helyzet problémáiról és az imperializmus elleni harc fokozásáról.

A kommunista és munkáspártok képviselői megtárgyalták a szocialista államok testvéri együttműködése erősítésének és fejlesztésének útjait. Azoknak az éveknek folyamán, melyek a fasizmus szétzúzása és a munkásosztály hatalomra kerülése óta teltek el, a szocializmus útjára tért európai országok népei a társadalmi élet minden területén győzelmeket arattak. Ezekben az években – legyőzve a nehézségeket és állandóan tökéletesítve a pártok munkáját – minden szocialista országban hatalmas ipart hoztak létre, átalakították a falu életét, szakadatlanul fejlődik a nemzeti jólét, virágzik a népek nemzeti kultúrája. A dolgozók milliói öntudatos politikai életre serkentek. Különösen nagy sikereket ért el a szocializmus és a kommunizmus építésében a Szovjetunió. Rendkívül megnőtt a szocialista államok nemzetközi befolyása, szerepe a nagy világpolitikai kérdések megoldásában.

Valamennyi szocialista ország közös internacionalista kötelessége ezeknek a vívmányoknak támogatása, megszilárdítása és védelme, amelyeket valamennyi nép hősi erőfeszítései és önfeláldozó munkája árán értek el. Ez az egyöntetű véleménye a találkozó valamennyi résztvevőjének, akik mind kifejezték azt a szilárd elhatározásukat,

[1] 1968. augusztus 3-án Pozsonyban tanácskozást tartottak a Bolgár Kommunista Párt, Csehszlovákia Kommunista Pártja, a Lengyel Egyesült Munkáspárt, a Magyar Szocialista Munkáspárt, a Német Szocialista Egységpárt és a Szovjetunió Kommunista Pártja képviselői. A tanácskozáson a kommunista mozgalom előtt álló feladatokat, a mozgalom egységének erősítéséért folytatott harcot, az egymás közötti sokoldalú együttműködés továbbfejlesztésének kérdéseit vitatták meg.

hogy országaikban fejleszteni és védelmezni fogják a szocialista vívmányokat, újabb sikereket érnek el a szocializmus építésében.

A testvérpártok történelmi tapasztalatok alapján meggyőződtek arról, hogy csak úgy haladhatnak előre a szocializmus és a kommunizmus útján, ha szigorúan és következetesen szem előtt tartják a szocialista társadalom építésének általános törvényszerűségeit és mindenekelőtt erősítik a munkásosztály és élcsapata, a kommunista párt vezető szerepét, ugyanakkor a további szocialista fejlődés kérdéseinek alkotó szellemű megoldásán munkálkodva, mindegyik testvérpárt tekintetbe veszi a nemzeti sajátosságokat és feltételeket.

A szocializmus állásainak szilárdításában és az imperializmus kísérleteinek visszaverésében a sikerek biztosítéka a rendületlen hűség a marxizmus–leninizmushoz, a néptömegeknek a szocializmus, a proletár internacionalizmus eszméi szellemében történő nevelése, valamint az engesztelhetetlen küzdelem a burzsoá ideológia, az összes antiszocialista erők ellen.

A testvérpártok szilárdan és határozottan szembeállítják megbonthatatlan szolidaritásukat és magas fokú éberségüket az imperializmus, valamint a munkásosztály és a kommunista pártok vezető szerepét gyengítő minden más antikommunista erő bármiféle kísérletével. Soha senkinek sem engedik meg, hogy éket verjenek a szocialista államok közé, aláássák a szocialista rendszer alapjait. Az ilyen irányú testvéri barátság és összeforrottság megfelel népeink létérdekeinek, és biztos alapot ad azoknak a társadalmi, gazdasági és politikai feladatoknak megoldásához, amelyeken országaink kommunista pártjai munkálkodnak.

A testvérpártok kötelességüknek tartják, hogy állandóan gondoskodjanak a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség és az összes dolgozók politikai aktivitásának növeléséről, a szocialista társadalmi rend minden irányú előrehaladásáról, a szocialista demokrácia továbbfejlesztéséről, a párt- és állami tevékenység stílusának és módszereinek a demokratikus centralizmus alapján történő tökéletesítéséről.

A szocialista társadalom megteremtésének sokrétű feladatait országaink bármelyikében lényegesen könnyebben megoldhatjuk kölcsönös segítséggel és támogatással. A testvéri kapcsolatok bővítik és fokozzák minden szocialista ország lehetőségeit.

Az értekezlet résztvevői kifejezésre juttatták azt a szilárd törekvésüket, hogy minden tőlük telhetőt elkövetnek országaik sokoldalú együttműködésének elmélyítéséért, az egyenjogúság, a szuverenitás és nemzeti függetlenség, a területi sérthetetlenség, a kölcsönös testvéri segítségnyújtás és szolidaritás elvei alapján.

A kommunista és munkáspártok elsőrendű jelentőséget tulajdonítanak annak, hogy országaik hatalmas gazdasági erőforrásainak kihasználásával, a tudomány és technika legújabb eredményeinek alkalmazásával, a szocialista gazdálkodás formáinak és módszereinek tökéletesítésével biztosítsák a gazdaság továbbfejlődését, a dolgozók anyagi jólétének növekedését. E nemes célok elérésének hatékony útja a szocialista országok kétoldalú és sokoldalú gazdasági együttműködésének fejlesztése. A KGST tevékenységének tökéletesítése, a szocialista országok kooperációjának és szakosításának fejlesztése egyre nagyobb jelentőségűvé válik. Ez biztosítja a nemzetközi szocialista munkamegosztás előnyeinek kihasználását.

Ezzel kapcsolatban ismét megerősítették egy legmagasabb szintű gazdasági értekezlet közeljövőben való megtartásának időszerűségét.

Az értekezlet résztvevői kötelességüknek tartják felhívni a népek figyelmét arra, hogy az imperializmus agresszív politikájának következtében a nemzetközi helyzet bonyolult és veszélyes. Ilyen körülmények között a szocialista országok testvérpártjai, az egyetemes béke megszilárdításáért vívott harc és a népek biztonságának érdekeiből kiindulva, az imperializmus agresszív politikájával szemben tanúsított határozott ellenállás megszervezése és a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élése elveinek megszilárdítása végett, ismét megerősítik azt a készségüket, hogy egyeztetik és összehangolják nemzetközi tevékenységüket.

A munkásosztály, a parasztság, az értelmiség, minden dolgozó békét és nyugalmat kíván saját hazája és a földkerekség valamennyi népe számára. A szocialista országok mindent megtettek, megtesznek és a jövőben is meg fognak tenni, hogy a népek e kitartó vágyakozása beteljesüljön. Pártjaink kijelentik, hogy a jövőben együtt fognak működni e nemes feladat megoldásában minden kommunista és munkáspárttal, a világ összes haladó erőivel, az egyetemes békéért, a szabadságért, a függetlenségért és a társadalmi haladásért vívott harcban.

Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, a Német Demokratikus Köztársaság és a Szovjetunió kommunista és munkáspártjai újra ünnepélyesen kinyilatkoztatják szilárd elszántságukat, hogy támogatják a vietnami nép hősies harcát, megadnak neki minden szükséges segítséget az amerikai intervenciósok ellen vívott igazságos harcában.

Aggodalommal tölt el bennünket az is, hogy Izrael uralkodó köreinek agresszív politikája következtében a közel-keleti helyzet továbbra is feszült. Pártjaink minden lehetőt megtesznek az izraeli agresszió következményeinek felszámolására az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1967. november 22-i határozata és az izraeli csapatoknak a megszállt arab területekről való kivonása alapján.

A tanácskozás résztvevői, áttekintve az európai helyzetet, megállapítják, hogy a nyugatnémet neonácizmus, militarizmus és revansizmus erőinek aktivizálódása közvetlenül veszélyezteti a szocialista államok biztonságát és veszélyezteti az általános béke ügyét. Mi az európai ügyekben továbbra is következetesen összehangolt politikát folytatunk, amely megfelel a szocialista országok közös érdekeinek, az európai biztonság érdekeinek. Ellenállunk minden olyan kísérletnek, amelyeknek célja a második világháború következményeinek felülvizsgálása és az Európában kialakult határok megváltoztatása. Továbbra is ragaszkodunk ahhoz, hogy a müncheni egyezmény kezdettől érvénytelen, határozottan támogatjuk a Német Demokratikus Köztársaságot, a német dolgozók szocialista államát, amely a béke ügyét védelmezi, következetesen támogatjuk a Német Kommunista Pártot és azokat az erőket, amelyek a militarizmus és a revansizmus ellen, a demokratikus haladásért harcolnak.

A szocialista országok kommunista pártjai kifejezik azt az elhatározásukat, hogy kivívják az európai biztonság szavatolását, megerősítik a bukaresti nyilatkozat, valamint az európai kommunista és munkáspártok Karlovy Vary-i nyilatkozatának az alapelveit. Készek minden szükségeset megtenni azért, hogy földrészünk békéjének megvédésére összehívják Európa népeinek kongresszusát. Nem szabad megengedni

a világbéke megőrzése szempontjából döntő jelentőségű európai béke megbontását. Közös erőfeszítéseink ennek a minden nép érdekeit érintő célnak az elérésére irányulnak.

Ma, amikor az Egyesült Államok, az NSZK és más országok imperialista erői agresszív tevékenységet folytatva, makacsul megkísérlik a szocialista közösség gyengítését, a testvérpártok képviselői szükségesnek tartják, hogy még egyszer aláhúzzák a Varsói Szerződés különös jelentőségét. Ez a szerződés, amelyet a szocialista államok válaszként kötöttek arra, hogy a revansista Nyugat-Németország belépett az agresszív imperialista tömbbe, a NATO-ba, Európa népei biztonságának és békéjének hatalmas tényezője volt és marad, állandó figyelmeztetés mindazok számára, akik revízió alá szeretnék venni a második világháború következményeit. Ez a szerződés megbízhatóan védelmezi a szocializmus vívmányait, a testvéri államok szuverenitását és függetlenségét és az európai biztonság megszilárdítását, az egyetemes béke megőrzését célozza.

A jelenlegi helyzet megköveteli tőlünk, hogy minden szocialista ország lankadatlan erőfeszítéseket tegyen védelmi képességeinek növelésére. Megköveteli, hogy az egész szocialista közösség a Varsói Szerződés szervezetében erősítse politikai és katonai együttműködését.

A tanácskozás résztvevői kötelességüknek tartják, hogy következetesen harcoljanak a nemzetközi kommunista mozgalom fokozottabb összefogásáért. Megállapítják, hogy az utóbbi időben nagy munka folyik a kommunista és munkáspártok új nemzetközi tanácskozásának előkészítésére. A testvérpártok nagyra értékelik ezt a tevékenységet, kifejezik azt a meggyőződésüket, hogy ez a tanácskozás sikerrel jár és fontos hozzájárulás korunk összes forradalmi erőinek konszolidálásához. Mély meggyőződésünk, hogy az egységes marxista–leninista világnézet, a kommunista és munkáspártok társadalomvezető és élcsapatszerepe, államaink népgazdaságának szocialista alapja továbbra is reális tényezője lesz a szocialista országok összefogásának, akcióegységének, a közös nagy célokért vívott harcukban.

A pozsonyi tanácskozáson részt vevő pártok azzal a mély meggyőződéssel teszik ezt a nyilatkozatot, hogy a benne kifejtett álláspontok és nézetek megfelelnek az összes testvéri országok és pártok érdekeinek, népeink megbonthatatlan barátságának, a béke, a demokrácia, a nemzeti függetlenség és a szocializmus érdekeinek.

Népszabadság, 1968. augusztus 4.

[51]

AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS TOVÁBBI ELMÉLYÍTÉSÉNEK ÉS TÖKÉLETESÍTÉSÉNEK, VALAMINT A KGST-TAGÁLLAMOK SZOCIALISTA INTEGRÁCIÓJA FEJLESZTÉSÉNEK KOMPLEX PROGRAMJA[1]

(1971. JÚLIUS)

(Részlet)

E program a KGST alapokmánya alapelveiből kiindulva és a Tanács XXIII. (rendkívüli) és XXIV. ülésszakának[2] határozatai végrehajtásaként került kidolgozásra és a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának XXV. ülésszaka fogadta el.

I. RÉSZ

1. FEJEZET

Az elért eredmények jellemzése, a gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés további elmélyítésének és tökéletesítésének, valamint a KGST-tagállamok szocialista gazdasági integrációja fejlesztésének alapelvei, céljai, útjai és eszközei.

1. A KGST-tagállamok a kommunista és munkáspártok vezetésével, a népek alkotómunkája következtében, az egyes országok saját erőforrásainak mozgósítása, valamint a kölcsönös széles körű együttműködés és a kölcsönös segítségnyújtás fej-

[1] A KGST a kezdeti időszakban főleg a tagországok külkereskedelmének összehangolásában, a tudományos-műszaki segítségadásban és a szakemberképzés elősegítésében működött közre. Az 1960-as évek elejétől a termelés szakosítása, koordinálása és a népgazdasági tervek egyeztetése már az együttműködés új szakaszát nyitotta meg. A szocialista országok gazdasági fejlődésének magasabb foka, a tudományos-technikai forradalom lehetőségeinek kiaknázása a gazdasági integráció kifejlesztését igényelte. Erre irányul a KGST 1971. júliusi bukaresti XXV. ülésszakán elfogadott 15–20 évre szóló komplex program. Ennek elvi, bevezető részét közöljük. A program egyik fő célja: elérni a tagállamok gazdasági fejlettségi színvonalának fokozatos közelítését és kiegyenlítését. A komplex program részletes és konkrét feladatokat határozott meg az együttműködés magasabb szintre emelése érdekében a gazdaságpolitika, a tervezés, a tudomány és technika, a külkereskedelem, a valutáris-pénzügyi kapcsolatok, a külgazdasági kapcsolatok, a szabványosítás, az ipar, a mezőgazdaság és az élelmiszeripar, a közlekedés, az építésügy, a vízgazdálkodás területén. Állást foglalt az együttműködés jogi alapjainak tökéletesítése mellett és szervezeti kérdésekben.

[2] A KGST XXIII. (rendkívüli) ülésszakát 1969. április 23–26-án, a XXIV. ülésszakot 1970. május 12–14-én tartották.

lesztésének és elmélyítésének eredményeképpen – nagy sikereket értek el a szocializmus és a kommunizmus építésében, a gazdaság, a tudomány és a technika fejlesztésében.

A szocialista államok közössége az egyes országokban létrehozott azonos típusú gazdasági alapra – a termelési eszközök társadalmi tulajdonára –, azonos típusú államrendszerre – a néphatalomra, melynek élén a munkásosztály áll – és egységes ideológiára – a marxizmus–leninizmusra – támaszkodik.

Minden egyes szocialista ország széles körű fejlesztése és erősítése az egész szocialista világrendszer előrehaladásának döntő feltétele. A népgazdaság eredményes fejlesztése és a társadalmi kapcsolatok tökéletesítése, minden egyes szocialista ország általános fejlődése megfelel a szocializmus közös ügye érdekeinek.

A KGST-tagállamokban a termelőerők magas fejlettségi színvonalat értek el, az egyes népgazdaságokban sokágú ipari szerkezetek alakultak ki, emelkedett a termelés műszaki színvonala.

A gyorsan növekvő nemzeti jövedelem alapján jelentős mértékben emelkedett a KGST-tagállamok lakosságának anyagi és kulturális életszínvonala. Jelentősen bővültek a KGST-tagállamok külkereskedelmi kapcsolatai. A KGST-tagállamok erősödő, széles körű együttműködése fontos tényezőként elősegítette az egyes országok népgazdaságának gyors növekedését, függetlenségük biztosítását, az egész szocialista közösség hatalmának megszilárdulását.

Az iparilag korábban elmaradott országok gazdaságának a KGST-tagállamok átlagos növekedési üteméhez képest elért gyorsabb fejlődési üteme egészben véve az egyes országok gazdasági fejlettségi színvonalainak közelítéséhez és fokozatos kiegyenlítődéséhez vezet.

A KGST-tagállamoknak a fejlett tőkésországok feletti – a gazdasági növekedés ütemében elért – fölénye szüntelenül erősíti helyzetüket a világgazdaságban.

2. A KGST-tagállamok abból indulnak ki, hogy – a termelőerők általuk elért magas fejlettségi színvonala, a termelés és a fogyasztás szférájában bekövetkezett nagy szerkezeti változások, a tudományos-technikai forradalom feladatainak, a műszaki haladás minden eszközzel történő meggyorsításának, a társadalmi termelés hatékonysága növelésének és a népjólét emelésének időszerűsége, valamint a szocialista termelési viszonyok jellege és az imperializmussal vívott osztályharc követelményei miatt – létfontosságú a KGST-tagállamok gazdasági és tudományos-műszaki együttműködésének állandó mélyítése és tökéletesítése, valamint a szocialista gazdasági integráció fejlesztése, a többi szocialista országgal megvalósult gazdasági és tudományos-műszaki kapcsolataik fejlesztése.

Az együttműködés további elmélyítése és tökéletesítése, valamint a szocialista gazdasági integráció fejlesztése elősegíti a szocialista világrendszer gazdasági erejének növelését, minden egyes ország népgazdaságának megerősítését. Az egység erősödése és a kapitalizmussal szemben a társadalmi élet minden területén jelentkező fölény – a győzelem fontos tényezője a szocializmus és a kapitalizmus közötti versenyben.

A gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés elmélyítése és tökéletesítése, valamint a KGST-tagállamok szocialista gazdasági integrációjának fejlesztése a nemzetközi szocialista munkamegosztásnak, a gazdaságok közelítésének és a nemzeti gaz-

daságok korszerű, nagy hatékonyságú szerkezete kialakításának, gazdasági fejlettségi színvonalaik fokozatos közelítésének és kiegyenlítésének, a gazdasági élet, a tudomány és a technika legfontosabb ágazataiban mélyreható és tartós kapcsolatok kialakításának, ezen országok nemzetközi piaca bővítésének és megszilárdításának, az áru- és pénzkapcsolatok tökéletesítésének folyamata, amelyet a KGST-tagállamok kommunista és munkáspártjai és kormányai tudatosan és tervszerűen szabályoznak.

Ez a folyamat kedvező feltételeket teremt az országok erőforrásainak hatékonyabb kihasználásához és a tudományos-technikai forradalom széles körű kibontakoztatásához, amely a kapitalizmus és a szocializmus közötti történelmi verseny egyik fő területévé vált és a szocialista társadalom fejlődésének fontos feltétele.

Az együttműködés további elmélyítése és tökéletesítése, valamint a KGST-tagállamok szocialista gazdasági integrációjának fejlesztése a jövőben is a szocialista internacionalizmus elveinek megfelelően, az állami szuverenitás, a függetlenség és a nemzeti érdekek tiszteletben tartása, az országok belügyeibe való be nem avatkozás, a teljes egyenjogúság, a kölcsönös előnyök és a kölcsönös elvtársi segítség alapján fog megvalósulni. A történelmi tapasztalatok teljes mértékben igazolták az új típusú államközi kapcsolatok marxista–leninista elveinek életerejét, e kapcsolatok megfelelnek minden egyes országban a szocialista világrendszer fejlődési feltételeinek, elősegítik a gyümölcsöző nemzetközi együttműködés szilárd alapjának megteremtését.

A szocialista gazdasági integráció a teljes önkéntesség alapján megy végbe, és nem jár együtt nemzetek feletti szervek létrehozásával, nem érinti a szervezetek belső tervezésének, pénzügyi és gazdasági önelszámolási tevékenységének kérdéseit.

3. A KGST-tagállamok – az általuk folytatott békés egymás mellett élés politikájának megfelelően és a társadalmi előrehaladás érdekében, valamint abból kiindulva, hogy a szocialista nemzetközi munkamegosztás a világban végbemenő munkamegosztás figyelembevételével jön létre – folytatni fogják a többi országgal fenntartott gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés fejlesztését, függetlenül azok társadalmi és állami berendezkedésétől az egyenjogúság, a kölcsönös előnyök és a szuverenitás tiszteletben tartásának elve alapján. Különös fontosságot tulajdonítanak a fejlődő országokkal folytatott kereskedelem, gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés további bővítésének.

A KGST-tagállamok közösen vagy külön-külön intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy biztosítsák a még diszkrimináció alá eső szocialista államok együttműködését és teljes jogú tagságát a nemzetközi tudományos-műszaki szervezetekben.

E célból a KGST-tagállamok koordinálni fogják külgazdasági politikájukat, hogy normalizálják a nemzetközi kereskedelmi-gazdasági kapcsolatokat, és mindenekelőtt, hogy kiküszöböljék a diszkriminációt.

4. A KGST-tagállamok abból indulnak ki, hogy gazdasági és tudományos-műszaki együttműködési rendszerük a szocialista építés általános törvényszerűségein és a szocialista gazdaságirányítás alapelvein, a tervkoordinációnak mint az együttműködés alapvető módszerének az áru- és pénzkapcsolatok szélesebb körű felhasználásával történő szerves összekapcsolásán nyugszik.

A KGST-tagállamokban a munkásosztály és pártjainak vezető szerepe mellett

tovább fejlődnek a szocialista állam gazdasági funkciói a demokratikus centralizmus és a tervszerű népgazdaság-irányítás alapján.

5. A KGST-tagállamok elmélyítik és tökéletesítik a gazdasági együttműködést, valamint fejlesztik a szocialista gazdasági integrációt, hogy elősegítsék:

– a termelőerők gyorsabb fejlődését az összes KGST-tagállamban, a legmagasabb tudományos-műszaki színvonal elérését és a társadalmi termelés gazdasági hatékonyságának maximális fokozását, valamint a társadalmi munka termelékenységének maximális növelését;

– a termelés szerkezetének tökéletesítését és méreteinek növelését az ágazatok műszaki felszereltségi szintjének rendszeres emelése mellett, és az élenjáró technológia bevezetését a tudományos-technikai forradalom követelményeinek megfelelően;

– a tagországok növekvő szükségleteinek hosszú távlatra szóló kielégítését fűtőanyagokkal, energiával, nyersanyagokkal, korszerű berendezésekkel, mezőgazdasági termékekkel, élelmiszerekkel és egyéb közszükségleti cikkekkel, lényegében a KGST-tagállamok termeléséből és erőforrásaik ésszerű kihasználása révén;

– a KGST-tagállamok népei anyagi és kulturális életszínvonalának emelését;

– a KGST-tagállamok gazdasági fejlettségi színvonalának fokozatos közelítését és kiegyenlítését;

– a szocialista világpiac befogadóképességének és stabilitásának növelését;

– a KGST-tagállamok pozícióinak erősítését a világgazdaságban, végeredményében a győzelem biztosítását a kapitalizmussal folyó gazdasági versenyben;

– a KGST-tagállamok védelmi képességének erősítését.

6. A gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés további elmélyítésének és tökéletesítésének, valamint a szocialista gazdasági integráció fejlesztésének főbb útjai:

– sokoldalú és kétoldalú kölcsönös konzultációk a gazdaságpolitika alapvető kérdéseiről;

– a sokoldalú és kétoldalú együttműködés elmélyítése a tervezésben, beleértve a prognosztizálást,[3] az ötéves tervek koordinációját és az együttműködést a legfontosabb népgazdasági ágazatokkal és termékfajtákkal kapcsolatos, hosszú távra szóló tervek egyeztetésében, az egyes egyeztetett iparágaknak és termékfajtáknak az érdekelt országok által történő együttes tervezését, valamint a népgazdaság tervezési és irányítási rendszerének tökéletesítésével kapcsolatos tapasztalatcserét;

– a nemzetközi szakosítás és kooperáció tervszerű bővítése a termelés, a tudomány és technika területén, az érdekelt országok erőfeszítéseinek egyesítése az ásványkincsek felkutatásában és kitermelésében, termelő objektumok építésében, valamint tudományos-kutató munkák elvégzésében;

– a kölcsönös kereskedelem tervszerű bővítése és hatékonyságának fokozása, szervezeti formáinak az állami monopólium alapján történő tökéletesítése; a kölcsönös kereskedelmi kapcsolatok fejlesztése, összhangban a valutáris-pénzügyi kapcsolatok és a külkereskedelmi árrendszer tökéletesítésével;

– a közvetlen kapcsolatok bővítése a KGST-tagállamok minisztériumai, főható-

[3] *Prognosztizálás* (görög): tudományos megalapozottságú előrejelzés.

ságai és egyéb állami szervei, gazdálkodó tudományos-kutató, műszaki tervezési és szerkesztési szervezetei között;

– a meglevő nemzetközi gazdasági szervezetek fejlesztése és az érdekelt országok részéről újak létrehozása;

– a gazdasági és a tudományos-műszaki együttműködés jogi alapjainak tökéletesítése, egyebek között annak figyelembevételével, hogy növekedjék a feleknek a kölcsönös kötelezettségek nem teljesítéséért vagy nem megfelelő teljesítéséért viselt anyagi felelőssége.

7. A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsa XXIII. (rendkívüli) ülésszakán hozott határozatoknak megfelelően, a KGST-tagállamok szükségesnek tartják – szilárd és tartós szocialista nemzetközi munkamegosztás alapján – az együttműködés elmélyítésével és tökéletesítésével, valamint a szocialista gazdasági integráció fejlesztésével kapcsolatos gazdasági és szervezési intézkedéskomplexum megvalósítását. E célból a KGST-tagállamok kidolgozták az együttműködés további elmélyítését és tökéletesítését, valamint a KGST-tagállamok szocialista gazdasági integrációjának fejlesztését célzó komplex távlatra szóló programot (a továbbiakban komplex programot). A jelen komplex program 15–20 évre szól, és tartalmazza azokat a szükséges gazdasági és szervezési intézkedéseket, amelyeket szakaszosan, a komplex programban meghatározott határidőre fognak megvalósítani, az egyes országok és az egész közösség érdekeinek szem előtt tartásával.

A komplex programban előirányzott intézkedések megvalósítása során figyelembe fogják venni az iparilag kevésbé fejlett KGST-tagállamok gazdasági, tudományos és műszaki életének gyorsabb és hatékonyabb fejlesztéséhez történő segítségnyújtás és közreműködés szükségességét, ezen országok saját erőfeszítéseinek és erőforrásainak maximális mozgósítása és hatékony felhasználása mellett.

8. A gazdasági és tudományos-műszaki együttműködés elmélyítésében és tökéletesítésében, valamint a KGST-tagállamok szocialista gazdasági integrációjának fejlesztésében egyre növekvő szerep jut a Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának, amely gyakorlati tevékenységében minden szükséges intézkedést megtesz e komplex program megvalósításáért.

A komplex programban megjelölt feladatok megoldására irányuló javaslatok és ajánlások kidolgozásának rendjét és határidőit, a KGST-tagállamok közötti megállapodás alapján, a Tanács megfelelő szerveinek munkaterveiben határozzák meg.

A KGST szervei szervezik a KGST-tagállamok sokoldalú együttműködését, segítséget nyújtanak az országok együttműködésében, elemzik és összesítik az együttműködéssel kapcsolatos munka eredményeit, és ajánlásokat dolgoznak ki e tevékenység további tökéletesítésére. [...]

Népszabadság, 1971. augusztus 7.

[52]

NYILATKOZAT AZ EURÓPAI BÉKÉRŐL, BIZTONSÁGRÓL ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSRŐL

KÖZLEMÉNY A VARSÓI SZERZŐDÉS TAGÁLLAMAI POLITIKAI TANÁCSKOZÓ TESTÜLETÉNEK ÜLÉSÉRŐL[1] (1972. JANUÁR)

A Varsói Szerződés tagállamai Politikai Tanácskozó Testületének 1972. január 25–26-i prágai ülésén a Bolgár Népköztársaság, a Csehszlovák Szocialista Köztársaság, a Lengyel Népköztársaság, a Magyar Népköztársaság, a Német Demokratikus Köztársaság, a Román Szocialista Köztársaság és a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége képviselői áttekintették az utóbbi idők eseményeinek menetét Európában. Elemzésükben abból a változatlan célkitűzésből indultak ki, hogy az európai kontinenst az állandó és szilárd béke, a szuverén és egyenjogú államok gyümölcsöző együttműködésének térségévé, a világban a stabilitás és a kölcsönös megértés tényezőjévé tegyék. A tanácskozás résztvevői megelégedéssel állapították meg, hogy ebben az irányban további előrehaladásra került sor.

A szocialista országoknak az európai biztonság megszilárdítására és az e célból összehívandó európai értekezletre vonatkozó javaslatai, amelyeket az 1966. évi bukaresti nyilatkozat, az 1969. évi budapesti felhívás és az 1970. évi berlini nyilatkozat[2] tartalmaznak, fontos szerepet töltenek be az európai békét és együttműködést támogató valamennyi erő összefogásában. A Varsói Szerződés tagállamainak javaslatai, valamint további akcióik és kezdeményezéseik széles békeprogramot alkotnak és elősegítik, hogy Európában új politikai légkör alakuljon ki.

Az európai béke közös ügyéhez mind jelentősebb mértékben járulnak hozzá más európai államok is. Néhány ország politikájában határozottan előtérbe kerülnek az európai béke érdekei, s ez kedvezően hat az európai helyzetre.

I

A tanácskozás résztvevői megállapítják: nagyon pozitív jelentőségű, hogy az utóbbi időben erősödtek a különböző társadalmi berendezkedésű európai államok kapcsolatai, fejlődött politikai érintkezésük, elsősorban a kölcsönös érdeklődésre számot tartó

[1] A Varsói Szerződés Szervezetének tagállamai mindig kezdeményező szerepet töltöttek be az imperialista agresszió és a háborús veszély elhárításában. Az itt közölt dokumentum tükrözi a szocialista közösség országainak az európai biztonsági és együttműködési értekezlet előkészítése érdekében folytatott egyeztetett külpolitikáját.

[2] A bukaresti nyilatkozatot a Politikai Tanácskozó Testület 1966. július 4–6-i, a budapesti felhívást az 1969. március 17-i, a berlini nyilatkozatot az 1970. december 3-i ülése után adták ki.

kérdésekkel kapcsolatos konzultációk formájában. Ez megkönnyíti az európai államok közötti kölcsönös felismerést, hogy a béke és az együttműködés területén hosszú távú érdekeik azonosak.

A jelen tanácskozáson részt vevő államok, valamint más államok erőfeszítésének és konstruktív hozzájárulásának eredményeként az európai államok között mindinkább a békés egymás mellett élés viszonyai érvényesülnek. Ennek kapcsán a tanácskozás résztvevői kiemelik a Szovjet Szocialista Köztársaságok Szövetsége és Franciaország között a közelmúltban megtartott legfelsőbb szintű szovjet–francia tárgyalásokon elfogadott együttműködési elvek jelentőségét.[3]

Az európai államok közötti gazdasági, kereskedelmi, műszaki-tudományos, kulturális és egyéb kapcsolatok szélesedése is hozzájárul a feszültség csökkenéséhez az európai kontinensen.

Az európai népek kapcsolatai erősödnek: tartalmasabbá és sokoldalúbbá válnak. Európában növekszik a közvélemény aktivitása az enyhülési folyamatok elmélyítéséért, az európai békéért és a biztonságért folytatott harcban.

A tanácskozáson képviselt államok kifejezték megelégedésüket afelett, hogy a feszültség csökkentésének folyamatában Európában elért eredményeket a szükséges esetekben megfelelő, nemzetközi jogi erejű okmányok rögzítik.

A Politikai Tanácskozó Testület kedvezően értékeli, hogy a Szovjetunió és a Német Szövetségi Köztársaság, valamint a Lengyel Népköztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság közti szerződések ratifikálását célzó eljárás megindult.[4] Ezeknek a szerződéseknek érvénybe lépése nemcsak a közvetlen résztvevők, hanem valamennyi európai állam érdekeinek megfelel és az európai béke alapjainak megszilárdulásához fog vezetni.

A tanácskozáson részt vevő államok hangsúlyozták a Nyugat-Berlinnel kapcsolatos 1971. szeptember 3-i négyhatalmi megállapodás, valamint a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság, illetve az NDK kormánya és a nyugat-berlini szenátus megállapodásainak nagy jelentőségét.[5]

A béke megszilárdításának fontos tényezője, hogy szélesedik a Német Demokratikus Köztársaság nemzetközi elismerése. A további előrehaladás ebben az irányban, beleértve a Német Demokratikus Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság között a nemzetközi jog normáinak megfelelő kapcsolatok megteremtését, fontos hozzájárulás lesz a béke, a biztonság és az együttműködés ügyéhez.

A tanácskozás résztvevői síkraszállnak azért, hogy minden további halogatás nélkül vegyék fel a Német Demokratikus Köztársaságot és a Német Szövetségi Köztársaságot az Egyesült Nemzetek Szervezetébe.

A tanácskozás résztvevői megelégedéssel állapítják meg, hogy a Csehszlovák Szocialista Köztársaság és a Német Szövetségi Köztársaság kormányai között véleménycsere folyik a két ország közötti kapcsolatok rendezetlen kérdéseiről, elsősorban

[3] L. I. Brezsnyev franciaországi útja során (1971. október 25–30.) Georges Pompidou köztársasági elnökkel együtt aláírta „A Szovjetunió és Franciaország együttműködésének alapelvei" című dokumentumot és egy hosszú lejáratú gazdasági együttműködési egyezményt.

[4] Lásd a 499. oldal 1. sz. jegyzetét.

[5] Lásd ugyanott.

a müncheni egyezmény[6] kezdettől fogva való érvénytelenségének elismeréséről. Támogatják a Csehszlovák Szocialista Köztársaság igazságos követeléseit és úgy vélik, hogy az ebben a kérdésben létrejövő megállapodás hozzájárul az európai helyzet javulásához.

Ezeknek a lépéseknek a megvalósítása hozzájárul ahhoz, hogy gyorsan és radikális módon kiküszöbölje az NSZK és a szocialista országok kapcsolataiból a bizalmatlanság és feszültség hosszú időszakának következményeit, sor kerüljön e kapcsolatok teljes normalizálására, ami elő fogja segíteni az enyhülés elmélyülését az európai kontinensen, valamennyi európai állam együttműködésének fejlődését.

A Politikai Tanácskozó Testület ülésén képviselt államok üdvözlik a kedvező európai fejlődés további kilátásait. Nem tévesztik viszont szem elől azt sem, hogy Európában továbbra is tevékenykednek a feszültség fenntartásában érdekelt erők, amelyek az európai államokat egymással szembe akarják állítani, meg akarják őrizni annak a lehetőségét, hogy az európai kontinensen az események menetét ismét a kiéleződés felé taszítsák.

A tények – a legutóbbi időben is – azt mutatják, hogy ezek az erők az európai politikát nem tudják elképzelni tömbkategóriák nélkül, s arra törekszenek, hogy még inkább fokozzák a fegyverkezési versenyt az európai kontinensen. A Varsói Szerződés tagállamainak ebből le kell vonniuk a megfelelő következtetéseket biztonságuk szempontjából. Mindamellett meg vannak győződve arról, hogy Európában most az erők helyzete már úgy alakult, hogy le lehet küzdeni az enyhülés ellenségeinek ellenakcióit, ha összeforrottan és következetesen törekszenek a béke megszilárdítására.

II

A tanácskozáson részt vevő államok meggyőződése, hogy a jelen szakaszban különösen fontosak és teljes mértékben megvalósíthatók az európai államok kollektív, együttes akciói az európai biztonság megszilárdítása érdekében. Ezzel összefüggésben állást foglalnak az európai biztonsági és együttműködési értekezlet mielőbbi megtartása mellett valamennyi európai állam, valamint az Egyesült Államok és Kanada egyenjogú részvételével.

Az európai értekezlet résztvevői gyakorlati intézkedéseket dolgozhatnának ki az európai feszültség további csökkentésére, s hozzáláthatnának az európai biztonsági rendszer építéséhez.

A tanácskozáson képviselt államok úgy vélekednek, hogy az európai biztonság és együttműködés olyan kötelezettségek rendszerének létrehozását igényli, amely kizárja az erőszak vagy az erőszakkal való fenyegetés alkalmazását az európai államok egymás közötti kapcsolataiban; minden országnak biztosítékot nyújt agressziós cselekmények ellen, s minden nép javát és felvirágzását szolgálja.

A Politikai Tanácskozó Testület ülésén részt vevő államok állást foglalnak az európai biztonság és az európai államok közötti kapcsolatok következő alapelveinek általános elismerése és gyakorlati alkalmazása mellett Európa politikai életében:

[6] Lásd a 18. oldal 11. sz. jegyzetét.

A határok sérthetetlensége. Az európai államok között ma fennálló határok, beleértve a második világháború következményeként kialakult határokat is, sérthetetlenek. Minden olyan kísérlet, amely e határok megsértésére irányulna, veszélyeztetné az európai békét. Ezért a jövőben is maradéktalanul érvényesíteni kell a jelenleg fennálló határok sérthetetlenségét, Európa államainak területi integritását, s teljes mértékben ki kell zárni egyes államok területi igényeit másokkal szemben.

Az erőszakról való lemondás. Az európai államok közötti kapcsolatokban nem szabad erőszakot vagy erőszakkal való fenyegetést alkalmazni. Közöttük minden vitás kérdést kizárólag békés politikai eszközökkel, tárgyalások útján, a nemzetközi jog alapelveinek megfelelően úgy kell megoldani, hogy ne veszélyeztessék a népek jogos érdekeit, békéjét és biztonságát.

A békés egymás mellett élés. A történelmi fejlődés során Európában két társadalmi rendszerhez tartozó államok alakultak ki és léteznek: a szocialista és a tőkés rendszerhez tartozók. A társadalmi rendszerek különbözősége nem lehet leküzdhetetlen akadálya annak, hogy kapcsolataik sokoldalúan fejlődjenek. Ha az eltérő társadalmi rendszerű európai államok kizárják a háborút politikájuk eszközei közül, kapcsolataikat a béke érdekében, az egyetértés és az együttműködés alapján fejleszthetik, s kell azokat fejleszteniük.

A jószomszédi kapcsolatok alapjai és az együttműködés a béke érdekében. Az európai államok jószomszédi kapcsolatainak, a függetlenség és a nemzeti szuverenitás, az egyenjogúság, a belügyekbe való be nem avatkozás és a kölcsönös előnyök alapján kell fejlődniük. Ennek a felfogásnak kell az európai államok közötti kapcsolatokban állandó politikává, valamennyi európai nép életében állandó tényezővé válnia, és kell eredményeznie a jószomszédi kapcsolatok, a kölcsönös megértés fejlődését Európa különböző részein az államok között. Az európai államok közötti kapcsolatok olyan átalakítására kell törekedni, amely lehetővé teszi a kontinens katonai-politikai csoportosulásokra való megosztottságának megszüntetését.

Az államok kölcsönösen előnyös kapcsolatai. A béke viszonyai között az európai államok kölcsönösen előnyös, sokrétű kapcsolatainak széleskörűen kell fejlődniük gazdasági, műszaki-tudományos és kulturális téren, az idegenforgalom területén, valamint az emberi környezet védelmében. Ezek a kapcsolatok az európai népek béke, nyugalom és felvirágzás iránti törekvésének anyagi tartalmat adnak és szilárdítani fogják az Európában kialakuló biztonsági és együttműködési rendszert.

Leszerelés. A nemzetközi béke megszilárdításának érdekében az európai államoknak minden módon elő kell segíteniük az általános és teljes leszerelés, mindenekelőtt a nukleáris leszerelés megoldását, olyan intézkedések megvalósítását, amelyek korlátozzák és megszüntetik a fegyverkezési versenyt.

Az ENSZ támogatása. Az európai államok céljai nemzetközi téren megfelelnek az ENSZ Alapokmánya rendelkezéseinek: a nemzetközi béke és biztonság fenntartására, az államok közötti barátság és együttműködés fejlesztésére irányulnak. Az európai államok támogatják az Egyesült Nemzetek Szervezetét, állást foglalnak amellett, hogy az ENSZ az Alapokmány rendelkezéseinek megfelelően erősödjék.

Az európai értekezlet, ha ezeket a magasztos elveket és célokat az európai államok közötti kapcsolatok alapjává teszi, nagy történelmi jelentőségű döntést hoz majd.

Ez olyan közös, gyümölcsöző munkának lesz a kezdete, amely képes Európát valóban békéssé tenni.

Az európai értekezleten emellett minden téren egyeztetni lehetne az európai államok kölcsönösen előnyös kapcsolatai további fejlődésének, mindenféle diszkrimináció, egyenlőtlenség és mesterséges korlát megszüntetésének konkrét feladatait. Az európai államok együttműködése Európa nyersanyag- és energetikai erőforrásainak ésszerű kihasználásában, ipari potenciálja növelésében és a földek termékenységének javításában, a tudományos-technikai forradalom eredményeinek alkalmazásában, megsokszorozza a lehetőségeket az európai népek jólétének növelésére. Még szélesebbé válik a szellemi értékekkel való kölcsönös gazdagodás, egymás kultúrájának és művészetének megismerése.

Célszerű lenne az európai értekezleten létrehozni az értekezleten részt vevő valamennyi érdekelt állam állandó szervét, amelyben az értekezlet után folytatni lehetne a közös munkát további ez irányú lépések egyeztetésére.

A Varsói Szerződés tagállamainak véleménye szerint ezeknek a kérdéseknek kell jelenteniük az európai értekezlet napirendjének alapvető tartalmát.

A Politikai Tanácskozó Testület ülésén képviselt államok úgy vélik, hogy az európai értekezletet 1972-ben össze lehetne hívni és kedvező tényezőnek tekintik azt, hogy több nyugat-európai állam, nyilatkozata szerint, ugyanezt a nézetet vallja.

A Politikai Tanácskozó Testület ülésének résztvevői megértéssel vannak sok állam elgondolása iránt, amely szerint szükséges az európai értekezlet megfelelő előkészítése, mert ez hozzájárulna az értekezlet mielőbbi összehívásához és munkájának sikeréhez. Úgy vélik, meg kell valósítani a finn kormánynak azt a javaslatát, hogy Helsinkiben sokoldalú konzultációkra kerüljön sor, valamennyi érdekelt európai állam, valamint az Egyesült Államok és Kanada részvételével. A tanácskozáson részt vevő államok ismét megerősítik elhatározásukat: kinevezik képviselőiket, akik más államok képviselőivel együtt részt vesznek az európai értekezlet előkészítésével és megszervezésével foglalkozó sokoldalú konzultációkon. Megállapítják, hogy ma valamennyi érdekelt állam egyetértésével találkozik az európai értekezlet előkészítési formájaként a sokoldalú konzultációk megtartására tett javaslat, és felhívnak arra, hogy a sokoldalú konzultációkat a legközelebbi jövőben kezdjék meg.

III

A Varsói Szerződés tagállamai úgy vélik, hogy ugyancsak megfelelne az európai biztonság megszilárdítása érdekeinek, ha megállapodás jönne létre a fegyveres erők és fegyverzetek csökkentéséről Európában. Kiindulópontjuk: mind az idegen, mind a nemzeti fegyveres erők és fegyverzetek csökkentését Európában úgy kell megoldani, hogy az ne okozzon kárt a csökkentésben részt vevő országoknak. E kérdés megvitatása és megoldási útjainak meghatározása nem lehet az Európában fennálló katonai-politikai szövetségek előjoga. Az e kérdéssel kapcsolatos tárgyalások megtartásának rendjéről megfelelő megállapodásra lehetne jutni.

Népszabadság, 1972. január 27.

[53]

AZ ENYHÜLÉST KI KELL TERJESZTENI VALAMENNYI FÖLDRAJZI ÖVEZETRE

KÖZLEMÉNY A VARSÓI SZERZŐDÉS POLITIKAI TANÁCSKOZÓ ÜLÉSÉRŐL (1974. ÁPRILIS)

(Részlet)

1974. április 17–18-án Varsóban ülést tartott a varsói barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés tagállamainak Politikai Tanácskozó Testülete. [...]

A Politikai Tanácskozó Testület ülésének résztvevői megvitatták az európai biztonság erősítésével és a nemzetközi feszültség további enyhülésével összefüggő időszerű kérdéseket.

A Politikai Tanácskozó Testület ülésének résztvevői megelégedéssel állapítják meg, hogy jelenleg a feszültség enyhülésének irányzata az európai és a világhelyzet alakulásának uralkodó vonása. A nemzetközi kapcsolatok gyakorlatában a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének elve mind szélesebb mértékben érvényesül.

Egyre erőteljesebben jutnak kifejezésre az államközi kapcsolatok olyan alapvető normái, mint a függetlenség és a szuverenitás, a területi épség, az Európában kialakult államhatárok sérthetetlenségének tiszteletben tartása, az erő alkalmazásáról és az azzal való fenyegetésről történő lemondás, az egymás belügyeibe való be nem avatkozás. A feszültség enyhülése döntő mértékben járult hozzá ahhoz, hogy Vietnamban és Laoszban, a dél-ázsiai szubkontinensen és a Közel-Keleten a konfliktushelyzetek megoldása politikai térre helyeződött át, és kedvező feltételeket teremt a népeknek a szabadságért, a függetlenségért, a demokráciáért és a haladásért vívott harcához.

A Politikai Tanácskozó Testület ülésének résztvevői ugyanakkor megállapítják, hogy a nemzetközi feszültség enyhülésének ellenfelei, a hidegháború bajnokai, az imperializmus és a reakció erői nem tették le a fegyvert, megkísérlik fékezni és akadályozni a népek vágyaival egybevágó enyhülési folyamatokat. A militarista körök megkísérlik aktivizálni a NATO-t, folytatják e zárt imperialista katonai tömb országai katonai költségvetésének növelését.

A Varsói Szerződés tagállamai szilárdan meg vannak győződve arról, hogy a világ népei, minden haladó, demokratikus, antiimperialista, békeszerető erő cselekvő összefogásával felül tudnak kerekedni, és meg tudják védeni alapvető érdekeiket, biztosítani tudják minden nép jogát, hogy sorsával önmaga rendelkezzék.

A szocialista országoknak, mindenekelőtt a Szovjetuniónak, konstruktív külpolitikai tevékenysége, különösen a Német Szövetségi Köztársasággal megkötött ismert szerző-

dések és megállapodások[1] elősegítették az európai helyzet normalizálódását, az államok közötti jószomszédi kapcsolatok megteremtését, a sokoldalú, kölcsönösen előnyös együttműködés kiszélesítését.

A Politikai Tanácskozó Testület ülésének résztvevői megelégedéssel állapítják meg, hogy Európában a feszültség enyhülése terén történt előrehaladás az európai biztonsági és együttműködési értekezlet összehívásához vezetett[2], és ez az értekezlet valamennyi európai ország népeinek és kormányainak közös ügyévé vált.

Az összeurópai értekezletnek feladata, hogy Európát minden állam valóban egyenjogú együttműködésének térségévé változtassa, s olyan lépéseket tegyen, amelyek elősegítik közöttük a kölcsönös bizalom növekedését. Állásfoglalásaiban meg kell határoznia az államok közötti kapcsolatok elveit és az azok érvényesítését biztosító intézkedéseket, amelyek megbízhatóan garantálnák valamennyi európai nép biztonságát és kedvező lehetőségeket teremtenének a hosszú távú gazdasági, műszaki-tudományos, kulturális együttműködéshez, az információk cseréjéhez, az intézmények, szervezetek és állampolgárok közötti érintkezéshez, a valamennyi ország által az emberi környezet védelme problémájának megoldására tett erőfeszítések egyesítéséhez. Az értekezlet sikeres befejezése fontos mérföldkő lesz Európa békés jövője megteremtésének útján. A mesterséges akadályok létrehozására, az összeurópai értekezlet munkájának elodázására, az előtte álló alapvető feladatok megoldásától való eltérítésére irányuló kísérletek ellentmondanak azoknak a nemes céloknak, amelyekért ezt az értekezletet összehívták.

A Varsói Szerződés tagállamai felhívják a reálisan gondolkodó állami vezetőket és politikai személyiségeket, hogy irányítsák erőfeszítéseiket az összeurópai értekezlet sikerének biztosítására, a feszültség enyhülése és az európai helyzet normalizálódása folyamatának további fejlesztésére és elmélyítésére.

A Politikai Tanácskozó Testület ülésének résztvevői ismételten megerősítik azt a véleményüket, hogy célszerű lenne az összeurópai értekezlet zárószakaszát és dokumentumainak aláírását a legmagasabb szinten megszervezni. Ez megfelel az esemény történelmi fontosságának, és hangsúlyozni fogja az összeurópai értekezlet által elfogadott határozatok és dokumentumok Európa jövője szempontjából való rendkívüli jelentőségét.

Mi, a Varsói Szerződés résztvevői, a tartós és igazságos európai béke alapjainak lerakására törekedve, sok éven át aktívan síkraszálltunk az összeurópai értekezlet összehívásáért. Az értekezlet összehívását a béke ügye nagy győzelmének, a nemzetközi kapcsolatokban a józan ész diadalának tartjuk. Mindent megteszünk annak érdekében, hogy elősegítsük az értekezlet munkájának a lehető legrövidebb időn belüli sikeres befejezését, hogy a munka eredményei megfeleljenek a békeszerető népek vágyainak. Az értekezletet nem célnak, hanem olyan kiindulópontnak tekintjük,

[1] A Szovjetunió és az NSZK közötti szerződést 1970. augusztus 12-én, a Lengyelország és az NSZK közötti szerződést 1970. december 7-én, a Nyugat-Berlinre vonatkozó négyhatalmi egyezményt 1971. szeptember 3-án, az NDK és az NSZK alapszerződését 1972. december 21-én írták alá.

[2] 1973. július 3–7-én Helsinkiben ült össze az európai biztonsági és együttműködési értekezlet első szakasza. Szeptember 18-án kezdődött a második szakasz.

amellyel elkezdődik az európai kontinens államai új kapcsolatainak kialakítására irányuló történelmi munka. Európa országai az értekezlet által kidolgozandó és 35 állam tekintélyével megerősítendő elvekre támaszkodva, kialakíthatják és fejleszthetik szélesebb alapokon nyugvó együttműködésüket minden résztvevő anyagi és szellemi gyarapodására. A magunk részéről készek vagyunk az ilyen együttműködésre, és erre szólítunk fel mindenkit. E célt szolgálná az európai biztonsági és együttműködési értekezleten részt vevő államok állandó szervének létrehozása.

A Politikai Tanácskozó Testület ülése résztvevőinek közös véleménye szerint nagy jelentősége van annak, hogy a politikai enyhülés katonai enyhüléssel egészüljön ki. Újból megerősítik a Politikai Tanácskozó Testület prágai ülésének az európai béke, biztonság és együttműködés kérdésében tett nyilatkozatában 1972 januárjában az európai fegyveres erők és fegyverzet csökkentéséről kifejezett álláspontjukat. Az enyhülés ügyéhez lényeges hozzájárulást jelentene a közép-európai fegyveres erők és fegyverzet csökkentéséről folyó tárgyalások[3] sikeres befejezése. Az az elv, hogy a tárgyalásokon részt vevő egyik fél biztonsága sem szenvedhet kárt – figyelembe véve Európa minden országának biztonságát –, teljes lehetőséget biztosít konstruktív megállapodás elérésére a fegyveres erők és a fegyverzet csökkentésének kérdésében.

A Politikai Tanácskozó Testület ülésének résztvevői megvizsgálták a közel-keleti helyzetet. Egységesen teljes szolidaritásukat fejezték ki az arab népeknek az agresszió imperialista politikájával szemben, az izraeli csapatoknak az összes megszállt arab területről való kivonásáért, Palesztina arab népe törvényes jogainak biztosításáért folytatott igazságos harcával. Megállapították, hogy biztosítani kell a térség minden országának biztonságát, területi épségét és szuverenitását. Nyilatkozatot fogadtak el „A közel-keleti tartós és igazságos békéért" címmel.

A Politikai Tanácskozó Testület ülésének résztvevői eszmecserét folytattak a vietnami helyzetről. Kifejezésre juttatták, hogy teljes mértékben támogatják a Vietnami Demokratikus Köztársaság kormányának és a Dél-vietnami Köztársaság Ideiglenes Forradalmi Kormányának irányvonalát, amely a párizsi megállapodásoknak valamennyi aláíró fél által való pontos és feltétlen teljesítésére irányul. Nyilatkozatot fogadtak el „A tartós békéért Vietnamban, a vietnami nép igazságos nemzeti érdekeinek biztosításáért" címmel.

Az ülés résztvevői üdvözölték a laoszi koalíciós hatalmi szervek létrehozását és a kambodzsai hazafias erők sikereit. A tanácskozás résztvevői támogatják a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság kormányának konstruktív lépéseit, amelyek az ország külső erők beavatkozása nélkül történő békés és demokratikus egyesítéséhez szükséges kedvező feltételek kialakítására irányulnak.

A tanácskozás résztvevői megvitatták a chilei helyzetet. Határozottan követelik, hogy vessenek véget az ENSZ okmányaiban rögzített emberi jogok durva megsértésének, a chilei hazafiak üldözésének. Felhívják a többi államot és a nemzetközi közvéleményt, hogy támogassák a chilei haladó erőket. Nyilatkozatot fogadtak el „Vessenek véget az önkénynek és a demokraták üldözésének Chilében" címmel.

[3] A közép-európai fegyveres erők és fegyverzet csökkentésével foglalkozó konferencia 1973. október 29-én kezdődött Bécsben.

A jelen tanácskozáson képviselt államok kifejezték meggyőződésüket, hogy a feszültség enyhülését ki kell terjeszteni valamennyi földrajzi övezetre. Gondoskodni a béke megőrzéséről, tevékenyen elősegíteni a nemzetközi élet kérdéseinek a népek érdekeivel összhangban történő megoldását – a nagy és kis államok közös feladata és kötelessége, függetlenül attól, hogy milyen társadalmi-politikai rendszerhez tartoznak.

A tanácskozás résztvevői, internacionalista kötelességükhöz híven, teljes szolidaritásukról biztosították Ázsia, Afrika és Latin-Amerika országainak népeit az imperializmus, a kolonializmus és a neokolonializmus ellen, a nemzeti felszabadításért, a politikai függetlenség megszilárdításáért, a gazdasági függetlenség eléréséért, a társadalmi haladásért vívott igazságos harcukban. Támogatják Angola, Mozambik, Bissau-Guinea, a Zöld-foki-szigetek népeit, elítélik a faji megkülönböztetést, a fajgyűlölet bármilyen megjelenési formáját.

A tanácskozás résztvevői megállapították az el nem kötelezett mozgalom erősödő szerepét a nemzetközi ügyekben, kifejezésre juttatták, hogy kedvezően ítélik meg az el nem kötelezett országok politikájának imperialistaellenességét, s üdvözlik az enyhülésért, a háború és az agresszió ellen, a békéért és a népek nemzeti függetlenségéért folytatott küzdelméhez való, egyre növekvő hozzájárulásukat. Ezzel kapcsolatban a tanácskozás résztvevői hangoztatták az el nem kötelezett országok IV., algíri értekezletének[4] nagy jelentőségét.

Az ülésen részt vevő országok nagy jelentőséget tulajdonítanak az Egyesült Nemzetek Szervezete szerepe növekedésének, annak, hogy az ENSZ Alapokmánya alapján növekszik tevékenységének hatékonysága a nemzetközi problémák megoldásában, a béke szilárdításában, a népek közötti együttműködés fejlesztésében. Megállapították a nyersanyag és a gazdasági fejlődés problémáinak megvizsgálása céljából a fejlődő országok kezdeményezésére összehívott ENSZ Közgyűlés rendkívüli ülésszakának időszerűségét. A Politikai Tanácskozó Testület síkraszállt az egyenjogú nemzetközi gazdasági együttműködés továbbfejlesztéséért, amely minden államnak saját természeti kincsei feletti szabad rendelkezésére vonatkozó szuverén joga tiszteletben tartásán alapul, a legnagyobb kedvezmény elvének a nemzetközi kereskedelemben való érvényesítéséért, a fejlődésükben elmaradott országok gyors gazdasági előrehaladásáért, az imperializmus politikájából eredő igazságtalan gazdasági kapcsolatok felszámolásáért.

Eszmecserére került sor a Varsói Szerződés 20. évfordulójáról 1975 májusában történő megemlékezés előkészítésének és lefolytatásának kérdéseiről. A tanácskozás résztvevői megelégedéssel állapították meg, hogy a testvérállamok sokoldalú együttműködése minden téren tovább fejlődött. Ez gyorsítja a Varsói Szerződés tagállamai gazdasági potenciáljának növekedését, védelmi képességük erősödését, népeik jólétének, országaik kultúrájának és tudományának fejlődését.

A Varsói Szerződés tagállamai tovább erősítik megbonthatatlan barátságukat a szocializmus, a haladás és a béke érdekében, egyre növelve a szocializmus tekintélyét, amely más népek elé az államközi kapcsolatok új típusának, a valóban demokratikus társadalomnak, a szocialista életformának példáját állítja. Továbbra is síkra-

[4] Az el nem kötelezett országok IV. értekezlete 1973 szeptemberében volt.

szállnak az enyhülési folyamat elmélyítéséért, a béke, a biztonság, a népek gazdasági és társadalmi haladása eszméinek diadalra juttatásáért.

Az ülésen részt vett tagállamok ismételten megerősítették változatlan állásfoglalásukat, hogy készek a Varsói Szerződés szervezetének megszüntetésére, egyidejűleg az Atlanti Szövetség megszüntetésével, vagy – első lépésként – azok katonai szervezetének felszámolására. Ugyanakkor kijelentik, hogy amíg fennmarad a NATO, és nem tesznek hatékony intézkedéseket a leszerelés terén, addig a Varsói Szerződés tagállamai elengedhetetlennek tartják védelmi képességük erősítését, és ebben a vonatkozásban szoros együttműködésük fejlesztését. [...]

Népszabadság, 1974. április 19.

IV

A TŐKÉSORSZÁGOK KOMMUNISTA PÁRTJAI HARCBAN A MONOPÓLIUMOK URALMA ELLEN

[54]

FRANCIAORSZÁG SZOLGÁLATÁBAN. ÚJJÁSZÜLETÉS, DEMOKRÁCIA, EGYSÉG!

A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT X. KONGRESSZUSÁNAK KIÁLTVÁNYA[1] (1945. JÚNIUS 30.)

Francia férfiak és nők!

A Francia Kommunista Párt – amely a felszabadításért vívott harc legtöbb mártírját és legtöbb hősét adta Franciaországnak – X. országos kongresszusán országának és népének kizárólagos szolgálatában elkészítette politikájának mérlegét.

A Francia Kommunista Párt földalatti tevékenységének öt szörnyű esztendejében, szembeszállva a legvadabb üldöztetéssel, mindvégig elöl járt a megszállók elleni harcban az ellenállás élcsapatában.

De míg a Francia Kommunista Párt mindent megtett, hogy egy táborba tömörítse a franciákat a fasiszták ellen, a trösztök és ügynökeik, a hitlerista kémek gyülevész hada, Pétain és Laval[2] vezetésével, dühödten igyekezett megosztani a nemzetet, csökkenteni védelmi képességét, hogy kiszolgáltassa az országot az ellenségnek.

Ezek a bűnösök több mint négy esztendeig a náci rablógazdálkodás cinkosai és haszonélvezői, a börtönökben és a haláltáborokban kivégzésre szánt áldozatok szállítói voltak.

[1] Az FKP háború utáni első kongresszusa 1945. június 26. és 30. között tanácskozott az „Újjászületés, demokrácia, egység!" jelszó jegyében. A kongresszus elemezte a pártnak a fasiszta megszállók elleni harcban betöltött szerepét, és meghatározta a felszabadulás utáni politikai irányvonalát. Az FKP célul tűzte ki a demokrácia megújítását, a „trösztöktől megszabadult demokrácia" megteremtését a munkásegység és a demokratikus nemzeti egység megvalósítása útján. Külön napirendként szerepelt a két munkáspárt egyesülésének előkészítése.

[2] A Franciaország kapitulációjában, illetve a Vichy székhellyel létrehozott kollaboráns fasiszta rendszer kialakításában és tevékenységében vezető szerepet játszó politikusok.

És ma, amikor az angol–amerikai szövetségesek támogatta francia hazafiak erőfeszítései, de főképp a Szovjetunió és a Sztálin marsall vezette Vörös Hadsereg példátlan haditettei és mérhetetlen áldozatvállalásai eredményeképpen a hitleri fasizmus katonailag szét van zúzva, ugyanezek az emberek még ott vannak a nemzeti élet gépezetének különböző pontjain, ahonnan akadályozzák Franciaország újjászületését, és engesztelhetetlen gyűlölettel igyekeznek a rendszeres szabotázs, a gondatlanság és a mulasztás módszeres alkalmazásával egy franciaellenes tervet megvalósítani.

Azt akarják a trösztök emberei, hogy az országban anarchia, harácsolás és zűrzavar alakuljon ki, hogy megakadályozzák Franciaországot nagyhatalmi helyzetének visszaszerzésében.

Azt szeretnék, hogy a francia nép leigázva éljen országában, amely már nem lenne független ország. A Franciaország újjáépítéséért vívott harc tehát nemzeti függetlenségünk első feltétele.

Ez az egész nép, a munkások, parasztok, a technikusok, a mérnökök, az értelmiségiek és mindazok harca, akik anyagilag, politikailag és szellemileg újjá akarják építeni Franciaországot, hogy a helyreállított és korszerűsített nagyiparra, felújított mezőgazdaságra és virágzó kereskedelemre támaszkodva hazánk mint a szabadság és a haladás földje, mint a fény országa jelenjék meg a világ közvéleménye előtt.

ELŐRE FRANCIAORSZÁG ÚJJÁÉPÍTÉSÉÉRT!

Francia férfiak és nők!

Meg kell hiúsítani hazánk tönkretevőinek ördögi tervét. A mi kezünkben van Franciaország jövője, gazdasági, pénzügyi és politikai függetlensége. Hogy ezt a jövőt biztosítsuk, mindenáron meg kell nyernünk az újjáépítés és a termelés csatáját.

Termelni! Ez az első és a legparancsolóbb kötelesség, amelyet a Francia Kommunista Párt X. kongresszusa kinyilvánított.

Termelni, ez a bányászok jelszava, hogy megnyerjék a szén- és vascsatát!

Termelni, ez a vasasok, a vasutasok, az építők, a textilmunkások és munkásnők jelszava; ez minden munkás és munkásnő, minden technikus, mérnök és paraszt jelszava.

Termelni, ez minden francia jelszava, aki tudatában van a helyzet súlyosságának, s ugyanakkor Franciaország talpraállítása lehetőségének; ez minden francia férfi és nő jelszava, aki meg akarja hiúsítani a trösztök embereinek szabotálását.

De hogy a termelésre irányuló erőfeszítések teljes sikert arathassanak, elengedhetetlenül szükséges, hogy azok, akik dolgoznak, mindennap jóllakjanak.

Ezért meg kell nyerni az ellátás csatáját is, elegendő bért és fizetést kell folyósítani, revalorizálni kell a mezőgazdasági termékek árát, emelni kell a nyugdíjakat, ki kell terjeszteni azt az idős parasztokra, kézművesekre és kiskereskedőkre, méltányos adórendszert kell bevezetni, és el kell kobozni az árulók vagyonát.

Nem kevésbé elengedhetetlenül szükséges, hogy határozott tisztogatást végezzenek a gazdaság minden ágában és a közigazgatásban.

Ki kell söpörni a vichyi kormány minden gyűlölt intézményét, a fasizmus minden

maradványát. Az árulókat – elsősorban Pétaint – haladéktalanul és könyörtelenül meg kell büntetni.

Szükséges végül, hogy a fő termelési eszközök és csereeszközök, valamint a monopóliumok visszakerüljenek a nemzet tulajdonába, hogy megszüntessék a hazátlan trösztöket, Franciaország árulóit. Egyszóval, meg kell valósítani az Ellenállás Nemzeti Tanácsának programját.[3]

FRANCIAORSZÁG A DEMOKRÁCIA MEGÚJHODÁSÁT AKARJA!

Francia férfiak és nők!

A nemzeti nagyság és megújhodás csak az igazi demokráciában biztosítható, ahol „minden szuverenitás elve lényegében a Nemzetben rejlik".

Franciaországot 1940 júniusában az sodorta a katasztrófába, hogy semmibe vették ezt az elvet, pedig benne van az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozatában.[4]

A nép mielőbb választásokat akar, közvetlen és titkos szavazással, arányos képviselettel a szuverén Alkotmányozó Nemzetgyűlésben, amelynek feladata, hogy alkotmányt adjon Franciaországnak.

Jelenleg, amikor a francia férfiak és nők mindenekelőtt Franciaország jövendőbeli alkotmányával foglalkoznak, nem szabad megfeledkezniük arról, hogy nem a túlzott demokrácia, hanem ellenkezőleg, a kormányok felett a nép képviselői által gyakorolt ellenőrzés elégtelensége taszította Franciaországot a katasztrófába.

Vissza kell térni a demokrácia egészséges és életerős elveihez, amelyek az Első Köztársaság hatalmát és dicsőségét eredményezték a Nagy Francia Forradalom nagyszerű óráiban.

EGYSÉG! EGYSÉG! EGYSÉG!

Francia férfiak és nők!

Egységbe tömörültünk, hogy elűzzük a megszállót.

Egységbe tömörülve maradtunk, hogy biztosítsuk országunk jövőjét és nagyságát.

Gyengeségeink mindig a megosztottságból származtak, az okozta az elszenvedett csapásokat. *Egységünk* a mi erőnk forrása, és *Egységünk* által aratunk majd végső győzelmet a fasizmus utolsó bűnös maradványai felett.

A X. kongresszus a Francia Kommunista Párt 900 000 tagja nevében ünnepélyesen felhívja a szocialista elvtársakat, hogy teremtsék meg *Egységüket* a kommunistákkal egy Nagy Francia Munkáspárt[5] kebelén belül; ez az *Egység* országunk munkásosztályának nagy erőt, dicsőséget, akció- és tömörülési képességet fog adni.

[3] A Franciaország területén kibontakozott ellenállási mozgalomban részt vevő antifasiszta pártok 1944 márciusában elfogadott programja, amely meghatározta az ellenállás céljait, egyben mélyreható politikai és társadalmi változásokat helyezett kilátásba.

[4] 1789. augusztus 26-án a győztes polgári forradalom alkotmányozó gyűlése fogadta el.

[5] A kommunista és a szocialista párt tervezett egyesüléséből létrejövő új párt javasolt elnevezése, amelynek előkészítésére már bizonyos lépéseket tettek, többek közt pártközi koordinációs bizottság felállításával.

És a munkásosztály politikai *Egysége* távolról sem lesz akadálya egy hatalmas *Nemzeti Egység* megvalósításának, hanem éppen ellenkezőleg, annak a legerősebb biztosítéka lesz. Egy *Nagy Francia Munkáspártnak*, amely saját kebelén belül megvalósítja a munkásosztály politikai *Egységét*, döntő jelentőségű szerepe lehet az ország valamennyi haladó demokratikus erejének tömörítésében.

Előre hát a munkásosztály és a Francia Nemzet Uniója *Egységének* zászlaja alatt!

Előre, bátran, merészen és magabiztosan a *gazdaság és a demokrácia újjászületéséért országunkban, a szabad, nagy, erős és demokratikus Franciaországért!*

Előre a Nagy Francia Munkáspárt létrejöttéért!

Éljen a Francia Kommunista Párt, amelyhez a francia férfiak és nők ezrei és tízezrei fognak csatlakozni, hogy Franciaország nagyságáért, a Köztársaság hatalmáért dolgozzanak.

Éljen Franciaország!

Éljen a Köztársaság!

10e Congrès National du PCF 26–30 juin 1945.
Au service de la France, Ed. du PCF, Paris 1945. 11–14. old.

[55]

AZ OLASZ KOMMUNISTA PÁRT PROGRAMJA AZ ALKOTMÁNYOZÓ NEMZETGYŰLÉSHEZ

AZ OLASZ KOMMUNISTA PÁRT V. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA[1] (1946. JANUÁR 6.)

(Részletek)

Az Olasz Kommunista Párt V. kongresszusa [...] megállapítja, hogy a párt, amely a nép élén győztesen került ki húszévi üldöztetésből, az idegen megszállás és fasiszta árulás elleni két esztendei fegyveres harcból, ma egységes, szilárdan megszervezett nemzeti politikai erő, megdönthetetlen támasza van a munkásosztályban és a dolgozók között, vitathatatlan tekintély és tisztelet övezi a nép minden rétegében. Ez lehetővé teszi, hogy a kommunista párt a nemzeti újjászületés és újjáépítés ügyének

[1] Az OKP V. kongresszusa – amely 1945. december 29. és 1946. január 6. között ülésezett – elfogadta az ország felszabadulása utáni időszakra vonatkozó programot. Az olasz antifasiszta pártok ekkor már megegyeztek abban, hogy 1946-ban megválasztják az alkotmányozó nemzetgyűlést. A program összefüggött e választás előkészületeivel is.

káros mindenfajta szektásság csökevényeinek leküzdésével és mindenféle kizárólagos álláspont elvetésével helyet foglaljon az olasz nép mai új harcának élcsapatában. Ez a harc a fasizmus végleges kiirtásáért és az olasz nemzet gazdasági, politikai és társadalmi életének mélyreható megújhodásáért folyik.

A kongresszus az olaszok elé tárja a fasiszta zsarnokság félelmes következményeit: a függetlenség ideiglenes elvesztését, a nemzet politikai és morális egységének fenyegetettségét, a gazdasági összeomlást, a dolgozó osztályok által nagy üggyel-bajjal kivívott csekély jólét elvesztését, a rombolásokat, a pusztításokat, a fizikai és szellemi dolgozók nyomorát, a gyermekhalandóság iszonyatos emelkedését, a legszegényebb néprétegek testi leromlását, a korrupció, a prostitúció, a fiatalkori bűnözés aggasztó elharapódzását. Hazánknak ez az összeomlása a régi olasz uralkodó osztályok tragikus csődjét jelzi. [...]

A demokratikus és antifasiszta pártokban tömörült és a felszabadítási bizottságok[2] nagy mozgalmában egyesült népi és nemzeti erők történelmi érdeme, hogy elindították az ország újjászületésének folyamatát. [...]

Mindazonáltal a párt V. kongresszusa aggodalommal állapítja meg, hogy a fasiszta kormány bukása után nem éltek kellőképpen a kínálkozó gazdasági és politikai megújhodási lehetőségekkel, és hogy ez Olaszország szempontjából, belpolitikailag és külpolitikailag egyaránt, különösképpen veszélyes helyzetet teremtett. A fasiszta rendszer maradványait nem számolták fel elég gyorsan és következetesen, oly módon, hogy különbséget tehessünk a nemzeti katasztrófáért felelősök és azok között. akiket csak félrevezettek és megtévesztettek. Nem foglalták le a nép javára a fasiszta főkolomposok és cinkosaik vagyonát. Nem hajtották végre széleskörűen és következetesen a nemzeti szolidaritás gazdaságpolitikáját, hogy enyhítsék a dolgozók nyomorát, és meggyorsítsák az újjáépítést. Késleltették a választásokat. Mind a mai napig nem sikerült bebizonyítani a világnak, hogy valóban új, demokratikus, népi Olaszországban élünk.

Ezért ma nemcsak antidemokratikus irányzatok megerősödésének vagyunk a tanúi, amelyek meg akarják fosztani hitelétől az új Olaszországot és a nemzeti felszabadítási mozgalmat, hanem egyben azt is tapasztalhatjuk, hogy a szó szoros értelmében szervezetten újjászületik a fasiszta bűnözés, nyíltan, Mussolini-kalózlobogó alatt, vagy monarchikus cégérrel. A munkások, az alkalmazottak, a háborús veteránok, a munkanélküliek, az elemi csapásoktól sújtott és feldúlt vidékek lakosságának gazdasági helyzete mind súlyosabb gondokat okoz.

A párt kongresszusa felhatalmazza a Központi Bizottságot, hogy fokozza a kommunisták akcióit a kormányban[3], a tanácsokban[4] és egyéb szervekben, hogy az újra megszerzett szabadságot valóban tiszteletben tartsák, hogy az egész államapparátus

[2] 1943. szeptember 9-én, Olaszország egy részének német megszállásakor, az olasz antifasiszta pártok helyi, megyei, tartományi és országos szinten egységfrontba tömörültek. Ezek az egységszervek voltak a Nemzeti Felszabadítási Bizottságok.

[3] 1944. április 22-én alakult meg a Nemzeti Felszabadítási Bizottság pártjainak részvételével az első nemzeti egységkormány, s ebben az OKP is részt vett. A későbbiek folyamán a Róma, majd az egész ország felszabadulása után alakult kormányokban is képviselve volt.

[4] A giunták (tanácsok) helyi (falusi és városi) közigazgatási és hatalmi szervek.

erélyesen lépjen fel e szabadságjogok védelmében és a fasiszta vagy monarchikus tömörülés bármely tendenciájának megsemmisítése érdekében és azért, hogy hatékony intézkedésekkel csökkentsék a munkások, a háborús veteránok, a munkanélküliek, az elemi csapások által sújtottak nyomorát.

A kongresszus ugyanakkor kijelenti, hogy ennek feltétele: ne halasztgassák tovább az alkotmányozó nemzetgyűlési választásokat. [...]

A kommunista párt az alkotmányozó nemzetgyűlést az ország életének mélyreható és gyökeres megújhodása kezdetének tekinti. Az alkotmányozó nemzetgyűléssel újabb lendületet kell kapnia annak az akciónak, amely Olaszország teljes nemzeti függetlenségének, a politikai és morális egységnek, a demokratikus szabadságjogoknak, a dolgozó tömegek jólétének helyreállítására, illetve biztosítására irányul, amelynek az a célja, hogy Olaszország elfoglalhassa méltó helyét Európa és a világ szabad népeinek sorában. Az új alkotmány kidolgozásával, az alkotmányozó nemzetgyűlésből és az ezt követő nemzetgyűlésekből születő kormányok munkájával biztosítani kell azokat az intézkedéseket, amelyekkel végleg kiirtjuk a fasizmus mindenfajta maradványát; megdönthetetlen alapokra helyezzük a demokratikus rendszert; megvetjük az új Olaszország alapjait, amelyben a reakciós és zsarnoki rendszer többé nem születhet újjá; amely szétzúzza a fasizmusnak még a gyökereit is, és az olasz nép előtt megnyitja a politikai és társadalmi haladásnak, a nemzet újjászületésének és megújhodásának útjait.

A kommunista párt azt javasolja az olasz népnek, hogy az alkotmányozó nemzetgyűlés nyilvánítsa bukottnak a fasizmussal cinkos és hazánk katasztrófájáért felelős monarchiát[5], s úgy döntsön, hogy az olasz állam a fizikai és a szellemi dolgozók demokratikus köztársasága, amelyben képviseleti parlamenti rendszer van, s amely biztosítja és védelmezi az állampolgárok alapvető szabadságjogait, a szólás-, a lelkiismereti, a sajtó-, a vallás-, az egyesülési szabadságot, valamint a politikai, szakszervezeti és vallási propaganda szabadságát, megszünteti a nők politikai és jogi alsóbbrendűségének minden formáját, lehetővé teszi, hogy minden állampolgárnak a munkához, a pihenéshez, a tanuláshoz és a társadalombiztosításhoz való joga valósággá váljék.

A nemzeti függetlenség teljes kivívása és megvédése érdekében a kommunista párt olyan külpolitikáért száll síkra, amely a békét szolgálja, tiszteletben tartja az összes nemzet jogait, szervezetten együttműködik valamennyi néppel, különösen pedig a szomszédos országok népeivel.

Olaszországnak el kell utasítania minden olyan kísérletet, amely nézeteltérésekre spekulál a demokratikus nagyhatalmak között, amelyeknek az a feladatuk, hogy oly módon irányítsák az egész világ újjászervezését, hogy mindenki számára biztosítva legyen a béke és az igazság. Olaszországnak e nagyhatalmak egységében kell keresnie a maga biztonságát. A kommunisták kiváltképpen elutasítják és a nemzet érdekeivel ellentétesnek tartják a Szovjetunió ellen irányuló ellenségeskedéseket és intrikákat, amelyeket a reakciós rétegek és csoportok mesterségesen szítanak. Az olasz munká-

[5] Olaszország államformája a fasizmus hatalomra jutása után is királyság maradt, sőt, amikor a fasiszta Olaszország meghódította Etiópiát, a király felvette az „Etiópia császára" címet is.

sok és dolgozók leghaladóbb rétegei a Szovjetunió népeiben egy új civilizáció építőit látják. A kommunista párt ellene van a hatalmi tömbök politikájának, mert ez csak hazánk közvetett vagy közvetlen szolgaságához vezethet. Azt kívánja, hogy az együttműködés és a szükséges gazdasági segítség, valamint a segítséget kísérő biztosítékok ne sértsék az olasz nép nemzeti függetlenségét, és lehetővé váljék az olasz kivándoroltak érdekeinek és jogainak megvédése.

A kommunista párt ilyen keretbe helyezi Trieszt Olaszországhoz tartozásának kérdését, amelyet az olasz és a jugoszláv kormány, valamint a két nép közötti közvetlen tárgyalás útján kell megoldani úgy, hogy az ne akadályozza a békés kapcsolatok fenntartását és megszilárdítását.

A kommunista párt Olaszország számára igazságos békét követel, amely számításba veszi azt a szerepet, amelyet az olasz nép önként vállalt a fasizmus leverésében, olyan békét, amely nem nehezíti meg a demokratikus Olaszország megteremtését.

A kommunista párt meg akarja védelmezni és szilárdítani a nemzet politikai és erkölcsi egységét, s ellenzi az állam föderációs alapokon való megszervezésének minden formáját, mivel az veszélyezteti az oly nehezen és későn kivívott egységet. Elismeri azonban, hogy Szicíliának és Szardíniának széles körű tartományi autonómiára van szüksége, mert így végérvényesen megszűnne ezeknek a szigeteknek a félgyarmati jellegű kizsákmányolása és bürokratikus elnyomása, valamint segítené gazdasági és politikai fejlődésüket.

A párt a községek és az egyéb helyi intézmények számára közigazgatási autonómiát, bizonyos határ menti övezetek számára pedig különleges autonómiát követel. Követeli a prefektusi rendszer megszüntetését, kész elismerni a tartomány bizonyos autonóm szerepét közigazgatási téren, a gazdasági élet, a mezőgazdaság, a közegészségügy stb. megszervezésében. A demokratikus rend biztosítékául javasolja a közigazgatás reformját, amely megsokszorozza a nép kapcsolatait az állammal és az államapparátus népi ellenőrzésének formáit; követeli továbbá a hadsereg és a rendőrség demokratizálását, a bírák kiválasztásában a választhatóság elvének bevezetését.

Az utóbbi évtizedek egész története, különösen pedig a fasizmus uralma bebizonyította, hogy Olaszországban nem lehet szó szilárd demokráciáról az ország gazdasági szerkezetének olyan mélyreható megreformálása nélkül, amely leszereli a reakciós csoportokat, szétzúzza gazdasági monopóliumukat és kiváltságaikat, megfosztja őket attól a lehetőségtől, hogy az országot ismét szolgaságba és romlásba döntsék.

Ezt a célt összehangolt ipari és mezőgazdasági reformmal kell elérni, mely olyan ipart és mezőgazdaságot teremt, ahol alacsony a termelési költség, magas a munka hozama és magasak a bérek.

Ipari téren a kommunista párt javasolja a nagy monopolisztikus vállalatok, a nagybankok és a biztosító társaságok államosítását, az országos tervgazdálkodás megkezdését és a termelés országos ellenőrzési rendszerének bevezetését, amelynek első lépése az üzemi tanácsok általános elterjesztése[6] és elismerése.

[6] Észak-Olaszországban a fegyveres ellenállás és a felszabadulás napjaiban a gyárakban megalakultak az üzemi tanácsok. Ezek részt vettek a vállalat igazgatásában és biztosították a munkásellenőrzést.

Mezőgazdasági téren a kommunista párt javasolja a föld megművelésétől elszakadt földesurak nagybirtokainak (latifundium) megszüntetését, a nagy tőkés földtulajdon korlátozását, a szövetkezeti gazdálkodás bizonyos formáinak bevezetését és ösztönzését, mezőgazdasági szerződések[7] mélyreható megreformálását, a kis- és középtulajdon következetes védelmét.

Csak ennek a progresszív gazdasági átalakulásnak az alapján lehet elindítani és elvégezni az anyagi újjáépítés és az erkölcsi, kulturális megújhodás szükséges művét, végrehajtani a nők politikai és társadalmi emancipációját, megreformálni és mindenki számára hozzáférhetővé tenni az iskolát a kötelező oktatásnak a középfokú iskoláig történő kiterjesztésével, felszámolni az elmaradottságot és a nyomort, a dél-olaszországi területeket az északiak színvonalára emelni, Olaszországot művelt, fejlett országgá tenni, az olasz nemzetnek élenjáró szerepet biztosítani a művelt világ fejlődésében.

A nemzeti megújhodás e programjának megvalósítása érdekében a párt felhívással fordul minden olaszhoz, aki munkájából él, nőkhöz és férfiakhoz, öregekhez és fiatalokhoz, munkásokhoz, értelmiségiekhez, partizánokhoz, parasztokhoz, technikusokhoz, az ipari és mezőgazdasági üzemek vezetőihez. A kommunisták azért harcolnak, hogy a fasizmustól végérvényesen megszabadult olasz nemzet egysége valóra váljék.

Külön felhívással fordulnak a felszabadítási bizottságokban együttműködő demokratikus erőkhöz, hogy szálljanak szembe a fasizmus újjászületésének súlyos veszélyével, és teremtsenek szilárd alapokon nyugvó haladó köztársasági rendszert.

A kommunista egységpolitika alapja továbbra is a szocialista párttal való akcióegység. Ma a demokrácia legerősebb vára, a haladás biztos záloga – és az is kell, hogy maradjon – a munkásosztály, a dolgozók egysége, amely a nemzet megújhodott egységének központi magva.

Az V. kongresszus helyesli a párt arra irányuló munkáját és harci irányvonalát, hogy a szocialisták és a kommunisták szervezeti egyesülésével létrejöjjön az olasz dolgozók egységes pártja.

A kongresszus elfogadja azt az indítványt, hogy a párt szervezeti szabályzatában hangsúlyozni kell: a filozófiai meggyőződés és a vallási hit nem képez akadályt a kommunista pártba való belépésnél, és nem veszélyezteti a szükséges politikai egységet. Felhívja a kommunistákat és a dolgozókat, hogy minden erejükkel segítsék elő a szakszervezeti egység megszilárdítását az Olasz Általános Munkásszövetség[8] keretében. A demokratikus rendszer szilárdságának egyik biztosítéka az egységes szakszervezetek és nagy, demokratikus nő- és ifjúsági tömegszervezetek kifejlesztése.

A kommunista párt V. kongresszusa megismétli a Kereszténydemokrata Párthoz szóló felhívást, hogy a két párt határozottabban működjön együtt politikai síkon, hogy a dolgozó tömegek testvéri egységének oltalma alatt megteremthessük a demokratikus, köztársasági Olaszországot.

Az olasz nép előtt álló történelmi feladatok megoldásának záloga a kommunista

[7] A földbérleti szerződésekről és a mezőgazdasági munkások munkavállalási szerződéseiről van szó.

[8] Az Olasz Általános Munkásszövetség (Confederazione Generale Italiana del Lavoro – CGIL) az olasz dolgozók egységes szakszervezeti szövetsége, 1944-ben alakult meg.

pártnak új pártként való szüntelen erősítése, amely párt képes szövetségre lépni az összes dolgozó réteggel, és kész a szolidaritás és igazságosság szellemében munkálkodni az ország valamennyi problémájának megoldásában. [...]

A kongresszus közvetlen feladatként tűzi ki a kommunista pártcsoportok vagy körök megszervezését minden helységben vagy kerületben[9], munkafeladatként pedig azt, hogy a szervezetek minél több párttagot aktivizáljanak, agitátorként és szervezőként mozgósítva őket a választási kampányban. Végül, politikai célkitűzésként: felsorakoztatni az egész olasz népet a demokrácia zászlaja alá, tömöríteni a nép zömét a kommunista párt és más haladó demokratikus pártok lobogója alá; a politikai és társadalmi haladás útjára kormányozni az egész egységes, szabad nemzetet!

Rinascita, 1946. 2. sz.

[56]

A MUNKÁSOSZTÁLY EGYSÉGE, A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK FELADATAI

A TÁJÉKOZTATÓ IRODA HATÁROZATA[1] (1949. NOVEMBER)

(Részlet)

I

Az új háború előkészítése az angol–amerikai imperialisták részéről, a burzsoá reakció hadjárata a munkásosztály és a dolgozó tömegek demokratikus jogai és gazdasági érdekei ellen megköveteli, hogy fokozzuk a munkásosztály harcát a béke megőrzéséért és megszilárdításáért, és elszánt harcot szervezzünk a háborús gyújtogatók és az imperialista reakció támadása ellen.

Ebben a harcban a siker záloga: a munkásosztály sorainak egysége.

A háború utáni tapasztalat azt mutatja, hogy a munkásmozgalom szakításának politikája az imperialisták egyik legfontosabb eszköze és módszere az új háború kirobbantására, a demokrácia és a szocializmus erőinek elnyomására, a néptömegek életszínvonalának nagyfokú leszorítására.

A nemzetközi munkásmozgalom egész történetében még sohasem volt olyan döntő

[9] A pártcsoportok és pártkörök az alapszerveknél (sezione) kisebb egységek az OKP szervezeti struktúrájában. Általában helységenként egy szekció van, az egyes kerületek, zónák kommunistái alkotják a pártköröket és -csoportokat.

[1] A Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodája 1949. november második felében Magyarországon tartotta értekezletét.

jelentőségű a munkásosztály egysége az egyes országokban és világméretben, mint most. A munkásosztály sorainak egységére szükség van a béke megvédésére, a háborús gyújtogatók bűnös szándékainak keresztülhúzására, a demokrácia és a szocializmus ellen irányuló imperialista összeesküvés meghiúsítására, a fasiszta uralmi módszerek bevezetésének megakadályozására és azért, hogy erélyesen visszaverhessük a monopoltőke hadjáratát, amelyet a munkásosztály létérdekei ellen folytat, és elérhessük a dolgozó tömegek gazdasági helyzetének megjavulását.

E feladatokat mindenekelőtt a munkásosztály széles tömegeinek tömörítésével – függetlenül pártállástól, szakszervezeti hovatartozástól és vallási meggyőződéstől – lehet megvalósítani. Egység alulról – ez a legeredményesebb útja annak, hogy az összes munkásokat a béke és országuk nemzeti függetlensége védelmének jegyében, a dolgozók gazdasági érdekei és demokratikus szabadságjogai védelmének jegyében tömörítsük. A munkásosztály egysége teljes mértékben elérhető, tekintet nélkül ama vezető szakszervezeti vagy pártközpontok ellenállására, amelyeknek élén az egység bomlasztói és ellenségei állnak.

A háború utáni időszakot a munkásosztály szakadásának felszámolása és az általános demokratikus erők tömörítése terén elért nagy sikerek jellemezték, ami a Szakszervezeti Világszövetség, a Nemzetközi Demokratikus Nőszövetség és a Demokratikus Ifjúsági Világszövetség megteremtésében, a Béke Hívei Világkongresszusának összehívásában jutott kifejezésre. Az egység sikerei Franciaországban az Általános Munkásszövetség (CGT)[2] megerősödésében nyilvánulnak meg. Olaszországban az Olasz Általános Munkásszövetség (CGIL) megteremtésében, a francia és olasz proletariátus harci fellépéseiben.

A népi demokrácia országaiban a munkásosztály egységének ügye történelmi jelentőségű sikereket ért el – létrejöttek a munkásosztály egységes pártjai, az egységes szakszervezetek, egységes szövetkezetek, ifjúsági, női és más szervezetek. A munkásosztálynak ez az egysége döntő szerepet játszott azokban a sikerekben, amelyeket a népi demokrácia országai a gazdasági és kulturális felemelkedés terén, a munkásosztály államvezető szerepének biztosítása és a dolgozó tömegek anyagi helyzetének gyökeres megjavítása terén elértek.

Mindez arról tanúskodik, hogy a munkásosztályban hatalmas a törekvés sorai összekovácsolására, hogy a munkásosztály egységfrontjának megteremtésére reális a lehetőség a reakció egyesült erőivel szemben, az amerikai imperialistáktól a jobboldali szocialistákig.

Az amerikai és angol imperialisták s csatlósaik az európai országokban a proletár és általános népi erők széttagolására és bomlasztására törekszenek, s e tekintetben különösen a jobboldali szocialistákra és a reakciós szakszervezeti vezetőkre építenek. Az amerikai és angol imperialisták egyenes utasítására a jobboldali szocialista vezérek és a reakciós szakszervezeti vezetők felülről bomlasztják a munkásmozgalmat, arra törekszenek, hogy a munkásosztálynak a háború után megteremtett egységes szervezeteit szétrombolják. Megpróbálták belülről felrobbantani a Szakszervezeti Világszövet-

[2] Az Általános Munkásszövetség (Confédération Générale du Travail – CGT) a legnagyobb francia szakszervezeti központ; 1895-ben alakult.

séget, Franciaországban megszervezték a „Force Ouvrière"[3] szakadár csoportot, Olaszországban az ún. Munkásszövetséget[4] és előkészítik egy szakadár nemzetközi szakszervezeti központ létesítését.[5] Egyes országokban hasonló szakadár kísérletek történtek a katolikus szervezetek vezetői részéről is.

Teljes mértékben beigazolódott az az értékelés, melyet a Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának első tanácskozása a jobboldali szocialista vezéreknek mint a munkásosztály egysége leggonoszabb ellenségeinek és az imperializmus szekértolóinak áruló tevékenységéről adott.[6]

A jobboldali szocialisták jelenleg nemcsak saját országuk burzsoáziájának ügynökeiként lépnek fel, hanem az amerikai imperializmus ügynökeiként is és az európai országok szociáldemokrata pártjait amerikai pártokká, az Egyesült Államok imperialista agressziójának közvetlen eszközeivé változtatják.

Azokban az országokban, ahol a jobboldali szocialisták részt vesznek a kormányban (Nagy-Britannia, Franciaország, Ausztria, a skandináv államok) – a Marshall-terv, a Nyugati Szövetség, az Észak-atlanti Szerződés és az amerikai terjeszkedés egyéb formáinak heves védelmezőiként lépnek fel. Ezek az álszocialisták a legaljasabb szerepet töltik be a munkások és a dolgozók érdekeit védelmező demokratikus szervezetek üldözésében.

Egyre mélyebbre süllyedve a munkásosztály érdekei, a demokrácia és a szocializmus elárulásába, teljesen megtagadva a marxizmus tanait, a jobboldali szocialisták most az amerikai imperializmus rablóideológiájának védelmezőiként és hirdetőiként lépnek fel. Elméleteik a „demokratikus szocializmusról", a „harmadik erőről"[7], kozmopolita fecsegésük arról, hogy le kell mondani a nemzeti szuverenitásról – mindez nem egyéb, mint az amerikai és angol imperializmus agressziójának ideológiai leplezése.

Az elevenen elrothadt II. Internacionálé korcs szülötte, az ún. Nemzetközi Szocialista Konferencia Bizottsága (COMISCO)[8], a munkásmozgalom leghitványabb szakadárainak és bomlasztóinak gyűjtőhelyévé vált. Ez a szervezet az angol és amerikai imperialista felderítő szervek szolgálatában álló kémközponttá lett.

A munkásosztály egysége csakis a munkásmozgalom jobboldali szocialista szakadárai és bomlasztói ellen vívott elszánt harcban valósítható meg.

[3] A Force Ouvrière (Munkáserő) a CGT-ből 1948 áprilisában kivált szakszervezeti egyesülés.

[4] Az Olasz Munkásszövetség (Unione Italiana del Lavoro – UIL) a CGIL-ből 1949-ben kivált, szociáldemokrata irányzatú szakszervezeti szövetség.

[5] 1949. november 28-án Londonban létrehozták a Szakszervezeti Világszövetségből kivált szakszervezeti szövetségek nemzetközi egyesülését, a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségét (International Confederation of Free Trade Unions).

[6] Lásd az 1. sz. dokumentumot.

[7] A „demokratikus szocializmus" a szociáldemokrata mozgalom politikai ideológiájának alapjához tartozik. Az ezt követő szociáldemokrata pártok gyakorlati tevékenysége a tőkés rendszer fenntartására irányul. A „harmadik erő" a szociáldemokrata pártokat jelenti, amelyek – felfogásuk szerint – kiküszöbölhetik a „szélsőséges" társadalmi fejlődést (burzsoá diktatúra, proletárdiktatúra).

[8] A COMISCO (Committee of International Socialist Conference) megalakítását a szociáldemokrata pártok antwerpeni konferenciáján (1947. november 28–december 1.) határozták el. Célja a szociáldemokrata pártok nemzetközi szervezete megalakításának előkészítése volt. Ennek egyik lépéseként a COMISCO 1948. március 19–20-i londoni ülésén eltávolították a szervezetből a kommunista pártokkal együttműködő szociáldemokrata pártokat.

A Tájékoztató Iroda a kommunista pártok elsőrendű feladatának tekinti a lankadatlan harcot a munkásosztály összes erőinek egyesítéséért és szervezéséért, hogy az angol–amerikai imperializmus hódító törekvéseit erőteljesen vissza lehessen utasítani, új világháborúra irányuló számításait keresztül lehessen húzni, a béke és a nemzetközi biztonság ügyét meg lehessen védeni és meg lehessen szilárdítani, a monopoltőkének a dolgozó tömegek életszínvonala ellen folyó támadását kudarcba lehessen fullasztani.

A mai nemzetközi helyzetben a kommunista pártok egyenes kötelessége megmagyarázni azt, hogy ha a munkásosztály nem biztosítja sorainak egységét, akkor megfosztja önmagát a legfontosabb fegyvertől az új világháború növekvő veszélye és a dolgozók életszínvonalát támadó imperialista reakció ellen vívott harcban.

A kommunisták kötelessége, hogy engesztelhetetlen és következetes harcot folytassanak a jobboldali szocialisták és a reakciós szakszervezeti vezetők elmélete és gyakorlata ellen, könyörtelenül leleplezzék és elszigeteljék őket a tömegektől – ugyanakkor türelmesen és állhatatosan megmagyarázzák az egyszerű szociáldemokrata munkásoknak a munkásosztály egységének egész jelentőségét, bevonják őket a békéért, a kenyérért és a demokratikus szabadságjogokért folyó harcba, a közös cselekvés politikáját folytassák e célok eléréséért.

A munkásosztály egysége megvalósításának kipróbált módja különböző osztagainak akcióegysége. Egybehangolt közös akciók egyes üzemekben és egész iparágakban, városi és megyei, országos és nemzetközi méretben, a legszélesebb tömegeket mozgósítják a legközvetlenebb és legégetőbb szükségleteikért és a proletársorok tartós egységének megteremtését szolgálják. A munkásosztály akcióegységének megvalósítása alulról kifejeződhet az üzemekben és hivatalokban létesülő békevédelmi bizottságokban, tömegtüntetések szervezésében a háborús gyújtogatók ellen, a munkások közös fellépéseiben demokratikus jogaik védelméért és gazdasági helyzetük megjavításáért.

A munkásosztály egységéért folyó harcban különös figyelmet kell fordítani a katolikus munkásokra és dolgozókra, valamint szervezeteikre, szem előtt tartva, hogy a vallási meggyőződés nem akadálya a dolgozók egységének, különösen amikor a béke megmentéséről van szó. Konkrét közös akciók a gazdasági követelések terén, az osztályszakszervezetek és a katolikus szakszervezetek harcának egybehangolása stb. – hatékony eszközök lehetnek a katolikus munkások bevonására a békéért folyó harc általános frontján.

A kommunista pártok legfontosabb feladata minden tőkésországban – megtenni minden tőlük telhetőt a szakszervezeti mozgalom egységének biztosítására. Ma óriási jelentősége van a szervezetlen munkások bevonásának a szakszervezetekbe és az aktív harcba. A tőkésországokban a szervezetlen munkások a proletariátus jelentékeny részei. Ha a kommunista pártok alaposan dolgoznak a szervezetlen munkások között, akkor komoly sikereket érhetnek el a munkásosztály egységének megteremtésében.

A Tájékoztató Iroda nézete szerint, a munkásosztály egységére építve meg kell teremteni valamennyi demokratikus erő nemzeti egységét, hogy a széles néptömegeket

mozgósítsuk az angol–amerikai imperializmus és a belső reakció ellen. Rendkívüli jelentőségű a mindennapi munka a dolgozók különböző tömegszervezeteiben a női, ifjúsági, paraszti, szövetkezeti és más szervezetekben.

A munkásmozgalom egységére és minden demokratikus erő tömörítésére nem csupán a munkásosztály és a dolgozó tömegek mindennapi feladatainak a megoldása érdekében van szükség, hanem azoknak az alapvető feladatoknak a megoldása érdekében is, amelyek a proletariátus előtt, az előtt az osztály előtt állanak, amely a monopoltőke hatalmának megszüntetéséért, a társadalom szocialista átalakításáért folyó harcot vezeti. A munkásmozgalom egysége és az összes demokratikus erő egyesítése terén elért sikerek alapján válik lehetővé, hogy a tőkésországokban kibontakozzék a harc olyan kormányok megteremtéséért, amelyek tömörítenék az összes hazafias erőt, mindazokat, akik szembehelyezkednek országuk leigázásával az amerikai imperialisták által, s amely kormányok a népek közötti tartós béke programját vallva megszüntetnék a fegyverkezési versenyt és emelnék a dolgozó tömegek életszínvonalát.

A népi demokrácia országaiban a kommunista és munkáspártok előtt az a feladat áll, hogy még jobban megszilárdítsák a munkásosztály megvalósult egységét, az egységes szakszervezeteket, a szövetkezeteket, női, ifjúsági és más szervezeteket. [...]

*

A Tájékoztató Iroda szerint a munkásosztály egységéért és a demokratikus erők tömörítéséért folyó harc további sikere mindenekelőtt a kommunista és munkáspártok egész szervezési és ideológiai munkájának megjavításától függ.

A kommunista és munkáspártok számára rendkívül fontos, hogy ideológiailag leleplezzék az opportunizmus minden válfaját, és kérlelhetetlen harcot folytassanak az opportunizmus, a szektaszellem, a burzsoá nacionalizmus minden megnyilvánulása, az ellenség ügynökeinek a pártba való behatolása ellen. [...]

A kommunista és munkáspártok szervezeti és eszmei-politikai megerősödése a marxizmus–leninizmus alapján – elsőrendű fontosságú feltétele annak, hogy a munkásosztály minden országban sikeresen folytassa harcát sorainak egységéért, a béke ügyéért, országának nemzeti függetlenségéért, a demokráciáért és a szocializmusért.

Közlemény a Kommunista és Munkáspártok
Tájékoztató Irodájának értekezletéről.
Budapest 1949. 11–16. old.

[57]

A BÉKE VÉDELME ÉS HARC A HÁBORÚS GYÚJTOGATÓK ELLEN

M. A. SZUSZLOV BESZÁMOLÓJA A KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTOK TÁJÉKOZTATÓ IRODÁJÁNAK ÉRTEKEZLETÉN[1]

(1949. NOVEMBER)

(Részletek)

I

AGRESSZOROK ÖSSZEESKÜVÉSE A NÉPEK BÉKÉJE ÉS BIZTONSÁGA ELLEN

Az elmúlt két esztendő alatt még világosabban és élesebben határolódott el a világpolitika két vonala: a Szovjetunió által vezetett demokratikus, imperialistaellenes tábor vonala, azé a táboré, amely állhatatos és következetes harcot vív az imperialista reakció ellen, a népek közötti békéért, a demokráciáért; és az Egyesült Államok által vezetett imperialista, demokráciaellenes tábor vonala, azé a táboré, amelynek idegen országok és népek leigázása, az angol–amerikai világuralom erőszak útján való megteremtése, a demokrácia erőinek szétzúzása és új háború kirobbantása a fő célja. E két ellentétes tábor között a harc kiéleződött. Az imperialista tábor agresszivitása még nagyobb lett.

A Tájékoztató Iroda első értekezletén[2] arról volt szó, hogy az Egyesült Államok és Nagy-Britannia új háborús kalandok előkészítésének politikájára tér át, az imperialista tábor élén álló Egyesült Államok és Nagy-Britannia vezető körei viszont manapság már nyíltan folytatják az agressziónak, az új világháború előkészítésének és kirobbantásának politikáját. Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia vezető körei, amelyek a népek békéje és biztonsága elleni katonai-politikai összeesküvés útjára tértek, teljes gőzzel folytatják az új háború előkészületeit, egyre cinikusabb szégyentelenséggel és szemtelenséggel jelentik ki, hogy igényt tartanak a világuralomra, „a világ amerikai vezetésére", feltámasztják a német fasizmus lázálomba illő terveit, s közben elfelejtik azt a történelmi leckét, amit a „világuralom" őrült igénylői kaptak.

Az angol–amerikai imperialista blokk egész politikája ma az új világháború előkészületeit szolgálja. Kifejeződik abban a fékevesztett gazdasági, politikai és katonai terjeszkedésben, amelyet az Egyesült Államok folytat valamennyi kontinensen, míg kezébe

[1] Az értekezleten M. A. Szuszlov, az SZKP KB Politikai Bizottságának tagja, P. Togliatti, az OKP főtitkára és G. Gheorghiu-Dej, a Román Munkáspárt KB első titkára tartott beszámolót.

[2] Lásd az 1. sz. dokumentumot.

igyekszik kaparintani a háborús előkészületekhez szükséges katonai-stratégiai nyersanyagokat s a többi tartalékot. Az amerikai imperialisták az egész földgömböt bevonják haditengerészeti és repülőgép-támaszpontokkal, készítik az új háború hídfőállásait.

Az új háború előkészítését szolgálja az is, hogy az angol–amerikai imperialisták minden elaggott reakciós rendszert támogatnak (Franco kormányát Spanyolországban, a monarcho-fasiszta kormányt Görögországban, Csang Kaj-seket Kínában stb.), s támogatják a szétvert kizsákmányoló osztályok maradványait, a kémeket, diverzánsokat és gyilkosokat a népi demokratikus országokban, támogatják a reakciós erőket az egész világon. Az amerikai imperializmus a világreakció központja és támasza lett.

Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia imperialista körei nyíltan sárba tiporták a jaltai és potsdami értekezletek határozatait[3], amelyek a német probléma igazságos megoldását, Németország demokratikus és békeszerető állammá történő átalakítását célozták. Noha arra kötelezték magukat, hogy Németországot egységes egésznek tekintik – mégis Németország felosztására irányuló politikát folytatnak, s erre a bonni bábkormány megalakításával teszik fel a koronát. Németország demokratizálása és demilitarizálása helyett az Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Franciaország kormányai újjáépítik Nyugat-Németországban a hadiipart, újra uralkodó helyzetbe segítik a reakciós monopóliumokat, a junkereket, s a militarista elemeket, akik a múltban a német imperializmus és a hitlerizmus támaszai voltak. Egyidejűleg minden eszközzel lehetetlenné teszik a Németországgal kötendő békeszerződés előkészületeit, mert arra törekednek, hogy az ideiglenes megszállást Nyugat-Németországban állandó és oszthatatlan gyarmati uralommá változtassák. [...]

Az új háború előkészítésének politikája fejeződött ki az úgynevezett Marshall-tervben is. A kommunista pártok 1947 szeptemberében tartott értekezlete feltárta a Marshall-terv igazi alapeszméjét, rámutatott, hogy ez a terv az amerikai imperializmus terve Európa gazdasági és politikai leigázására. [...]

A Marshall-terv az amerikai monopóliumok érdekeinek szolgálatába állítja a marshallizált országok gazdaságát; olyan elfekvő árukkal árasztja el a nyugat-európai piacokat, amelyekre az Egyesült Államokban nem találtak vevőt, ezekre az országokra a kelet-európai országokkal szemben a káros, diszkriminációs kereskedelmi kapcsolatok politikáját kényszeríti, s ezzel a valóságban sietteti és még élesebbé teszi a gazdasági válságot, amely mind erősebben fojtogatja Európa és Amerika kapitalista gazdaságát. [...]

Most, amikor maga az élet kérlelhetetlenül szakított a Marshall-tervvel, ez a terv, ez az egész páváskodás igazi valójában áll előttünk, mint olyan gazdasági, politikai és katonai eszköz, amelynek segítségével az Egyesült Államok imperialistái ellenőrzésük és parancsuk alá rendelik Nyugat-Európa gazdaságát, s azt az Amerikai Egyesült Államok gyarmati függvényévé igyekeznek tenni.

A Marshall-terv csakhamar imperialista hatalmak olyan erőszakos katonai-politikai blokkjainak létrejöttével egészül ki, mint a Nyugati Szövetség és az Észak-atlanti Szerződés Szervezete.

[3] A jaltai konferenciát 1945. február 4–11., a potsdami értekezletet 1945. július 17-augusztus 2. között tartották.

Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia vezető körei által folytatott erőszakos politika legfontosabb fegyvere manapság az Észak-atlanti Szerződés, amely új háborús előkészületeiket célozza. Amint az Észak-atlanti Szerződés igazi katonai-politikai alapeszméjét leleplező, 1949. január 29-én kelt szovjet kormánynyilatkozat már rámutatott, ennek a paktumnak az a célja, hogy az Egyesült Államok és Nagy-Britannia vezető körei a lehető legtöbb állammal szemben kezükbe vegyék a vezetést, megfosszák őket az önálló nemzeti kül- és belpolitika folytatásának lehetőségétől, s ezeket az államokat segédeszközökként használják azon erőszakos terveik megvalósítására, amelyek az angol–amerikai világuralom megteremtését célozzák.

Az Észak-atlanti Szerződésnek az a célja, hogy elnyomja az európai népek ellenállását az Egyesült Államoknak létjogaik, nemzeti szabadságuk és függetlenségük ellen indított támadásával szemben, és Nyugat-Európát az amerikai imperializmus félgyarmatává, új háborús előkészületek támaszpontjává és felvonulási területévé tegye.

Az Észak-atlanti Szerződés közvetlen erőszakot szándékozik alkalmazni Kelet-Európa demokratikus államai ellen, elsősorban a Szovjetunióval, a demokratikus tábor fő erejével, a népek békéjének és biztonságának, szabadságának és függetlenségének biztos támaszával szemben.

Végül az Észak-atlanti Szerződésnek és tervbe vett ágazatainak – a földközi-tengeri, közel-keleti és távol-keleti egyezményeknek – egyik legfontosabb céljuk: előkészíteni a gyarmati és függő országokban működő nemzeti felszabadító mozgalmak leverését, nevezetesen a Kínai Népköztársaság és a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság elleni harcban, amelyek nagy győzelmet arattak a külföldi imperialistákon és a belső reakción. [...]

Egyszóval, az amerikai imperializmus stratégiája – amint ez a mai napig tisztán körvonalazódott – arra számít, hogy a világ minden részén fellobbantja majd a háború lángját, és valamennyi kontinens népeit arra kényszeríti, hogy az amerikai milliárdosok parancsára és azok érdekében harcoljanak. [...]

Az agressziós és új háborúra készülő politika egyenes következménye az a zabolátlan fegyverkezési verseny, amely súlyos teherként nehezedik a kapitalista országok munkásosztályának és egész dolgozó lakosságának vállára. Elég elmondani, hogy az Egyesült Államokban a küszöbönálló költségvetési évben 22 milliárd dollárt tesznek ki a háborús szükségletekre fordított kiadások, ez hússzor annyi, mint a háború előtt. Az Egyesült Államok elnöke melletti gazdasági tanács egykori elnöke, Nours számításai szerint, az amerikai szövetségi kormány háborús előirányzatai hetente meghaladják a szövetségi kormány egész évre szóló népművelési előirányzatait. A háborús szükségletekre előirányzott összeg egy hét alatt teljesen fedezné a társadalmi egészségvédelem egész évi kiadásait.

Truman kormánya, amikor vad fegyverkezési hajszát folytat, ezzel minden évben 26-szor annyit költ háborús előkészületekre, mint az ország közoktatására és társadalmi egészségvédelmére együttvéve. Nagy-Britanniában a háborús kiadások már most is háromszor annyit nyelnek el, mint 1939-ben. A többi marshallizált államban is azt a politikát folytatják, amely Hitler jelszaváról hírhedt: „vaj helyett ágyút".

Arról már beszélni sem kell, hogy ez az adóteher mértéktelen növekedésével járó politika valamennyi kapitalista országban a dolgozó tömegek gazdasági helyzetének

alapos romlását idézi elő. A kapitalista monopóliumok, háborúra készülve, vad támadást indítanak a munkásosztály és valamennyi dolgozó életszínvonala ellen. Ez abban fejeződik ki, hogy a munkásokat a munka intenzívebbé tételének útján még jobban kizsákmányolják, a munkabért csökkentik, az ipar nem háborús ágaiban tömegesen elbocsátják a munkásokat stb.

A háborús előkészületekkel párhuzamosan fokozottan támadják a dolgozók demokratikus jogait is. Az imperialisták, abból a célból, hogy megkönnyítsék maguknak a külpolitikai kalandokat és a háború kirobbantását, igyekeznek elfojtani a munkásmozgalmat és általában a demokratikus mozgalmat, igyekeznek megnyitni a zsilipeket a fasizálás és a belső rend teljes militarizálása érdekében. [...]

A „keresztes hadjárat" a kommunizmus ellen, a kommunista pártok üldözése és az ellenük alkalmazott nyílt terror (Egyesült Államok, Franciaország, Ausztrália, India, a latin-amerikai országok, a közel-keleti országok stb.), munkásellenes és szakszervezetellenes törvények (Egyesült Államok, Törökország stb.), reakciós rendszerek létesítése washingtoni parancsra a dollárimperializmus előtt szolgamódra megalázkodó marshallizált országokban, a fasizmus újjászületése Nyugat-Németországban – mindez a háborús készülődés ugyanazon láncának egy-egy szeme. A háborús gyújtogatók a kommunistaellenesség zászlaja alatt az imperializmus, a fasizmus, a Vatikán és a jobboldali szocialisták holmi „szent szövetségét" alkotják.

Az imperialista tábor egyidejűleg hatalmas méretekben folytatja az új háború ideológiai előkészítését is. Egyre újabb és újabb eszközöket találnak a közvélemény megfelelő megdolgozására, s a tömegeknek embergyűlölő fajelméletek dühödt propagandája, valamint atompszichózis és háborús hisztéria útján történő becsapására. Működik a lélektani ráhatás valamennyi eszköze: a sajtó és irodalom, a rádió, a film és a templom.

A háborús uszítók és segítőik propagandájának eszmei tartalma roppant együgyű, ez azonban nem zárja ki, hogy ártalmas legyen. Ennek az eszmei tartalomnak a legfontosabb alkotórésze az „amerikai életmód", továbbá a polgári demokrácia dicsőítése; az angolszász faj fölényének propagálása, a legzabolátlanabb hazugság és rágalom áradatának megindítása a Szovjetunió és a többi békeszerető állam ellen; a kozmopolitizmus és a nemzeti önállóságról való lemondás hirdetése, amelynek az a célja, hogy aláaknázza a népek ellenállási szándékát az angol–amerikai imperialisták merényleteivel szemben. [...]

Az Egyesült Államok és a többi ország reakciós sajtójának hasábjairól csak úgy árad az új háború hirdetése. S habár az ENSZ Közgyűlésének második ülésszaka külön határozatot hozott a háborús propaganda elítélésére[4], az Egyesült Államok és Nagy-Britannia vezető körei nemcsak hogy nem tettek semmit a háborús uszítók és propagandisták megfékezésére, hanem éppen ellenkezőleg – nyíltan ösztökélik őket. A reakciós sajtó és bértollnokai mellett ma hivatalos államférfiak egész csoportja – Truman kormányának tagjai, kongresszusi tagok, tábornokok, tengernagyok és angol lordok – lép fel nyílt háborús felhívásokkal.

Ily módon a második világháború előtti fasiszta agresszorokhoz hasonlóan az

[4] Az ENSZ Közgyűlésének második ülésszaka 1947. szeptember 16-november 29. között zajlott le.

angol–amerikai imperialista blokk is minden irányban folytatja egy új háború előkészületeit: katonai, stratégiai intézkedéseket tesz, politikai nyomást gyakorol, zsarol, gazdaságilag terjeszkedik, népeket igáz le, ideológiailag butítja a tömegeket és a társadalmi élet minden területén erősíti a reakciót.

Az Egyesült Államok és Nagy-Britannia vezető körei őrült eszmék hordozói: új világháborúval fenyegetve az emberiséget, fegyverrel a kézben uralmuk alá akarják vetni az egész világot. Az angol–amerikai imperialisták agresszív katonai-politikai összeesküvése ezért jelent nagy veszélyt a békére, az egyszerű emberek millióinak életére és jólétére, minden nép nemzeti függetlenségére és demokratikus vívmányaira.

II

A BÉKE, DEMOKRÁCIA ÉS SZOCIALIZMUS TÁBORA NÖVEKSZIK ÉS ERŐSÖDIK

[...] A Szovjetunió békeszerető külpolitikája, valamint a népi demokratikus országok külpolitikája fontos tényező a béke és demokrácia táborának megerősítésében. Ez a politika az egész világon megfelel az egyszerű emberek érdekeinek, s ezért lelkesíti és tömöríti a béke valamennyi harcosát, és megszilárdítja győzelemre törő akaratukat.

A szovjet kormány békepolitikája szocialista társadalmunk lényegéből fakad, szocialista társadalmunkéból, ahol nincsenek olyan osztályok, amelyeknek érdekük lenne a háború. A szovjet állam a nemzetiségi és faji elnyomás politikájának eltökélt ellensége, s külpolitikája a világ valamennyi nagy és kis népe jogainak és függetlenségének tiszteletén alapul. A szovjet népet a kommunizmus építésének magasztos érzése hatja át; ennek a népnek közvetlen érdeke a béke megőrzése. Népünk mélységesen hisz abban, hogy az általa alkotott szocialista társadalmi rend biztosítja a győzelmet a kapitalizmus rendszerével szemben folytatott békés versenyben.

A szovjet kormány külpolitikája és viszonya a kapitalista államokhoz abból indul ki, hogy lehetséges a szocialista és a kapitalista rendszer egymás melletti fennállása, és lehetséges közöttük a békés együttműködés is.

A béke, demokrácia és szocializmus táborának növekedéséről és erősödéséről tanúskodnak azok a nagy eredmények is, amelyeket a szilárdan a szocializmus építésének útján haladó népi demokratikus országok értek el. [...]

Az imperialistaellenes erők növekedéséről és szilárdulásáról tanúskodnak továbbá a gyarmati és függő országokban működő nemzeti felszabadító mozgalmak óriási sikerei is. [...]

A demokratikus tábor erejének növekedését és az imperializmus helyzetének gyengülését kézzelfoghatóan bizonyítja az is, hogy a demokratikus mozgalmakban, különösen pedig a munkásmozgalmakban, amelyek élén a kommunista pártok állnak, mindenütt fellendülés észlelhető. Mindennél jobb bizonyíték a kommunista pártok tömegbefolyásának erősödése, annak ellenére, hogy a világreakció egész tábora vadul rágalmazza a kommunistákat, valamint az, hogy a munkásosztály sztrájkmozgalmai Európa, Amerika és Ausztrália valamennyi kapitalista országában fellendülnek.

A béke és demokrácia táborának mindjobban növekvő és szilárduló erejéről világosan tanúskodik a már sok százmillió embert egyesítő mozgalom: a béke híveinek hatalmas mozgalma[5]. Az emberiség történetében most először jött létre egy szervezett békefront, amely azt a célt tűzte maga elé, hogy megmenti az emberiséget az új világháborútól, elszigeteli az új háború gyújtogatóinak klikkjét és biztosítja a népek békés együttműködését. Ez a mozgalom tükrözi azokat a gyökeres változásokat, amelyek a világon a népeknek a fasiszta leigázás veszélye elleni felszabadító háborúinak eredményeként mentek végbe. Ez tanúskodik a tömegek politikai öntudatának példátlan fejlődéséről, s arról is, hogy a népek levonták a tanulságokat a két világháború keserű tapasztalataiból és az az elszánt akarat tölti el őket, hogy megakadályozzák az új háborút, megvédik a békét, és keresztülhúzzák a háborús uszítók ádáz terveit. [...]

A világ megmentése egy új háborútól, a mai konkrét történelmi helyzetben nem utópia, hanem reális lehetőség. Ha a népek éberek, aktívak és egységesek lesznek abban a harcban, amelyet a békéért folytatnak, állhatatosságot és kitartást fognak tanúsítani a béke védelmében, akkor a háborús uszítóknak nem sikerül megvalósítaniuk véres tervüket: a harmadik világháború lángjának fellobbantását.

A béke hívei mozgalmának ereje abban van, hogy százmilliókat fog össze a munkásosztály, a parasztság, az értelmiség és a városi középrétegek soraiból, mégpedig faji és nemzetiségi hovatartozásuktól, vallási és politikai meggyőződésüktől függetlenül. A békemozgalom ereje és hatalma továbbá abban van, hogy szervezett jelleget öltött. A béke harcosai helyi, nemzeti és nemzetközi méretekben is mindjobban tömörülnek és szervezkednek.

A béke híveinek mozgalma kezdetben tiltakozó tömegmozgalom volt a Marshall-terv és az agresszív nyugati és észak-atlanti szövetségek ellen. Franciaországban, Olaszországban és más országokban embermilliók emelték fel szavukat az amerikai imperializmus politikája ellen, részt vettek a tiltakozó sztrájkokban és tüntetésekben s a békepetíciók aláírásának gyűjtésében. A békeharcosok mozgalmának kibontakozása terén nagy jelentősége volt a kultúra vezető személyiségei által rendezett wrocławi békekongresszusnak (1948 őszén), különösen pedig a béke hívei ez év április 20–25-én Párizsban és Prágában megtartott világkongresszusának, amelyen a béke 600 millió szervezett harcosának képviselői voltak jelen.

A béke védelmében indított mozgalom állandóan növekedett és erősödött. Az SZVSZ július elején Milánóban megtartott második szakszervezeti világkongresszusa jóváhagyta a párizsi kongresszus kiáltványát, és konkrét akcióprogramot dolgozott ki a Szakszervezeti Világszövetségbe tömörült 72 millió szakszervezeti tag részére. Több országban nemzeti békevédelmi kongresszusok voltak. Egész Nyugat-Európán végigsöpör az Észak-atlanti Szerződés elleni sztrájkok, országos tüntetések és nagygyűlések hulláma. Sok országban megalakultak a béke védelmének nemzeti bizottságai és elkezdődött a városokban, gyárakban és intézményekben is az ilyen bizottságok

[5] 1950 novemberében, Varsóban, a második világháború után kibontakozott nemzetközi békemozgalom összefogására megalakult a Béke-világtanács. Célja, hogy tájékoztassa a világot a béke védelmét szolgáló tettekről, egybehangolja a békeerők tevékenységét, és akciókat szervezzen a háború megakadályozására.

szervezése. Terjed a béke harcosainak mozgalma az Amerikai Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában is, amelyeknek népei mind jobban és jobban érzik vezető köreik vészt hozó erőszakos politikájának terhét.

Ily módon, elvtársak, a nemzetközi helyzet rövid áttekintése megmutatja, hogy az imperializmus és a háború elleni küzdelemben megnőttek és megerősödtek a béke, a demokrácia és a szocializmus erői. A Szovjetunió erejének további növekedése, a népi demokratikus országok politikai és gazdasági megszilárdulása és az, hogy ezek az országok a szocializmus építésének útjára tértek, a népi forradalom történelmi jelentőségű győzelme Kínában, a Német Demokratikus Köztársaság megalakulása, a kommunista pártok megerősödése és a demokratikus mozgalmak növekedése a kapitalista országokban, valamint a béke hívei mozgalmának hatalmas lendülete – mind az imperialistaellenes demokratikus tábor komoly növekedését és szilárdulását jelenti.

Az imperialista, demokráciaellenes tábor ugyanakkor egymás után veszíti el pozícióit. A demokrácia és a szocializmus táborának győzelme, a kezdődő gazdasági válság, a kapitalista rendszer általános válságának további éleződése, e rendszer valamennyi belső és külső ellentétének kiéleződése arról tanúskodik, hogy az imperialista tábor mind nagyobb mértékben gyengül és az egész kapitalista rendszer történelmileg halálra van ítélve.

De a világreakció táborában is kiéleződnek – ki kell, hogy éleződjenek – az imperialista hatalmak közötti ellentétek, bárhogyan is leplezik ezeket az ellentéteket ez államok szovjetellenes és kommunistaellenes politikájának egységével.

Az Amerikai Egyesült Államok lényegében gyarmati jellegű politikája a marshallizált országokkal szemben Nyugat-Európa és más kapitalista országok leigázásának politikája az amerikai imperializmus által, a dühödt konkurrenciaharc a piacokért, a gyarmati kizsákmányolásért, különösen a gazdasági válság viszonyai között –, elmélyítik az ellentéteket a kapitalista országok, elsősorban az Egyesült Államok és Nagy-Britannia között.

Kiéleződnek – s ki kell, hogy éleződjenek – az ellentétek a kapitalista országokon belül is. A „gazdasági viharok" burzsoá „felidézőinek" minden jóslata ellenére Amerikában is, Európában is érik a gazdasági válság. Csökken a termelés, csökken az árukivitel és a belső kereskedelem. Állandóan növekszik a munkanélküliség: a munkanélküliek és részleges munkanélküliek száma a kapitalista országokban már óriásivá – 40 millióra – dagadt! A fegyverkezési verseny következtében egyre súlyosabb adóteher nehezedik a dolgozókra. Fokozatosan csökkennek a munkabérek és egyre alacsonyabb a munkásosztály életszínvonala. A legtöbb kapitalista országban elértéktelenedik a valuta, s ez nem más, mint a dolgozók újabb kifosztása, mert az amúgy is szerény bérekből most még kevesebb létfenntartáshoz szükséges cikket tudnak vásárolni. A dolgozók anyagi helyzete tarthatatlanná válik. Az ilyen helyzet szükségszerűen a kapitalista országok belső helyzetének kiéleződéséhez vezet és feltétlenül elmélyíti az osztályharcot. [...]

Közlemény a Kommunista és Munkáspártok
Tájékoztató Irodájának értekezletéről.
Budapest 1949. 21–37. old.

[58]

AZ OLASZ KOMMUNISTA PÁRT VIII. KONGRESSZUSÁN ELFOGADOTT PROGRAMNYILATKOZAT-ELEMEK[1]

(1956. DECEMBER 14.)

(Részletek)

Az Olasz Kommunista Párt programatikus állásfoglalásai a következőkből fakadnak:

a kapitalizmus fejlődése és belső ellentmondásai az imperializmus korszakában;

az olasz társadalom gazdasági és politikai struktúrája és az olaszországi szocialista forradalom konkrét történelmi feltételei;

a szocializmus haladásának kedvező, az 1917. évi Nagy Októberi Szocialista Forradalom által teremtett feltételei, a munkásosztálynak és a világ népeinek ezt követő nagy győzelmei a kapitalizmus és az imperializmus ellen vívott küzdelemben;

Olaszország munkásosztályának és a világ haladó erőinek vezetésével megvívott győzelmes ellenállási harc, és a fasizmus bukása által teremtett körülmények.

A marxista–leninista tanítás elveinek megfelelően kidolgozott fenti elemek összességéből, a nemzetközi és a nemzeti kommunista és munkásmozgalom tapasztalataiból következik a szocializmus olasz útjának lehetősége és szükségszerűsége. A hazánk munkásosztályával szövetséges osztályok mozgalma és harca a kapitalista kizsákmányolás ellen folyik, Olaszország felemeléséért, egy szabad és egyenjogú társadalom megteremtéséért. [...]

A SZOCIALIZMUS FELÉ VEZETŐ OLASZ ÚT FELTÉTELEI ÉS HAJTÓERŐI

4. Az Olasz Kommunista Párt 1921-ben, súlyos nemzeti és nemzetközi válság, országunk munkásmozgalmának legsúlyosabb krízise pillanatában jött létre. A kommunista párt azért alakult meg, hogy eszmeileg, politikailag és gyakorlatilag vezesse az olasz nép és munkásosztály harcát a politikai elnyomás és a gazdasági kizsákmá-

[1] Az OKP VIII. kongresszusa 1956. december 8. és 14. között ülésezett. Ezen fogadták el azt az új stratégiai koncepciót, amely „a szocializmus felé vezető olasz út" elnevezést kapta és élénk vitákat váltott ki a nemzetközi kommunista mozgalomban. E koncepciót első ízben a kongresszuson elfogadott határozatokban és a „Programnyilatkozat-elemek" című dokumentumban fogalmazták meg, és a későbbi pártkongresszusokon ezt a programot konkretizálták és fejlesztették tovább. A dokumentum itt nem közölt 1. pontja a kapitalizmus és a szocializmus fogalmáról, a 2. pont a Nagy Októberi Szocialista Forradalomnak, a Szovjetunió létrejöttének és politikájának világtörténelmi jelentőségéről, a 3. pont a szocialista és a haladó erők harcának eredményeiről és történelmi tapasztalatairól szól.

nyolás ellen, a jólétért és a szabadságért. A legfontosabb feladat az volt, hogy a munkásosztály visszanyerje függetlenségét, politikai önállóságát és kezdeményező szerepét abban a harcban, amely a demokratikus szabadságjogok visszaszerzéséért folyt a fasizmus köré tömörült uralkodó osztályok ellen.

A kommunista párt eleinte szerény kisebbség volt, de példáját adta a fasiszta bűntettekkel szembeni bátor ellenállásnak és már akkor maga köré tömörítette a munkásosztály és a dolgozó parasztság legharcosabb elemeit. A párt majdnem mindig egymaga folytatta munkáját a nép körében, a fasiszta zsarnokság legsúlyosabb körülményei közepette is. A fasizmus osztálytermészetére és a fasizmus megdöntésében a munkásosztály szerepére vonatkozó helyes elemzésével orientálta a nép legjobbjait és minden antifasiszta erőt. Fokozatosan felszámolva a proletariátus élcsapatának kezdeti szektás irányzatát, a marxizmus–leninizmus elveit és módszereit alkalmazva pontosan meghatározta Olaszországban a szocializmusért vívott harc feltételeit és mozgatóerőit, kijelölte a proletariátus osztályszövetségeinek fő vonalait, feldolgozta a demokratikus és szocialista forradalomért folytatott harc lényeges részét képező délvidéki kérdés témáit; erélyesen szembeszegült a fasizmus végzetes imperialista és háborús politikájával. A fasiszta rendszer végső válságának közeledtekor helyes álláspontot foglalt el, harcot hirdetett a szabadságjogok helyreállításáért, valamennyi demokratikus erő együttműködése és egysége alapján.

A kommunista párt érdeme, hogy tudományosan meghatározta ezt az alapot, amelyen létrejöhetett és létre is jött a városi és mezőgazdasági proletariátus, valamint a dolgozó parasztok körül a nép többségének egysége a fasizmus leverésére, a demokratikus és szocialista fejlődés útjának megnyitására. A párt érdeme, hogy döntő szerepet töltött be a fasizmus és az idegen megszállás elleni küzdelemben, az olasz nép antifasiszta és nemzeti egységének megteremtésében.

Mindezek következtében a fasizmus bukásakor a kommunisták, politikájukkal, szervezetükkel, kádereikkel a fasizmus és az idegen megszállás elleni népi mozgalom élén álltak. A kommunista párt demokratikus és egységpolitikája az ország társadalmi és politikai újjáépítésére tett erőfeszítés legjobb kifejezése. Mindez széles utat nyitott egy új, demokratikus rendszer és a szocializmus felé haladáshoz.

A párt feladata, hogy a továbbiakban is szervezze és irányítsa a proletariátus, valamennyi demokratikus és népi erő harcát. A kommunista pártnak ez a szerepe pótolhatatlan; marxista–leninista elméletével, forradalmi politikai irányvonalával, mindennapi tevékenységével orientál az osztályharc minden területén, szilárd szervezetet biztosít a nép és a proletariátus legöntudatosabb, leghatározottabb erői számára, és így a dolgozók érdekeiért és szabadságáért, a demokráciáért, a szocializmusért és a békéért vívott harc nélkülözhetetlen élcsapata.

5. Olaszországban az egész gazdasági és társadalmi fejlődés szükségszerűvé teszi a szocialista forradalmat. Következik ez az ipari és agrárkapitalizmusnak a gazdasági életben játszott szerepéből és abból a nyilvánvaló tényből, hogy az ipari kapitalizmus századunk első évtizedében az imperializmus szakaszába lépett, hogy a tőkés koncentráció folyamata különösen gyorsan ment végbe, hogy a gazdasági élet vezetésében a nagy monopolista csoportok kerekedtek felül, és hogy az ország életében egyre nagyobb szerepet játszik a munkásosztály szocialista öntudata.

A tőkés uralkodó osztályok felemelkedése és a polgári nemzeti állam anélkül jött létre, hogy a megelőző feudális rendet forradalmi tömegmozgalom döntötte volna meg, főképpen anélkül, hogy a falvakban végbement volna a demokratikus jellegű parasztforradalom, tehát anélkül, hogy megvetették volna a szilárd és hatékony politikai demokrácia alapjait. A mezőgazdaság a feudális viszonyok alól részlegesen és vontatottan szabadult fel; nem beszélve a nagy paraszti tömegekről, amelyekre az új kizsákmányolási és elnyomási módszerek legkülönbözőbb formái nehezedtek. A legerősebb kapitalista csoportok és a legreakciósabb régi uralkodó osztályok között reakciós tartalmú kompromisszum-rendszer jött létre, amelynek következtében az egész olasz kapitalizmus maradi és parazita jellegű lett, fékezte a termelőerők fejlődését, alacsony szintre szorította a dolgozók életszínvonalát, súlyos aránytalanságot teremtett az egyes vidékek között, akadályozta a társadalmi haladást. Különösen a Dél és az olasz szigetek kerültek gazdaságilag, politikailag, társadalmilag elmaradott helyzetbe, a széles körű nyomor és a társadalmi hanyatlás állapotába. A nők tömegeit nem vonták be a termelésbe, és ez megteremtette az olasz társadalom egészére jellemző, kiélezett nőkérdést. Ennek a gazdasági struktúrának a lényeges elemei, az ipari termelés fejlődése és a mezőgazdasági átalakulások ellenére a mai napig megmaradtak. Az ipar gyors koncentrációja és a magánkapitalista monopóliumok állandó erősödése következtében az imperializmus szakaszába lépett kapitalizmusra jellemző válságok és élősdiség jelenségei gazdasági életünk eredeti fogyatékosságaival összegeződtek, ahelyett hogy megsemmisítették volna azokat.

Ezen az alapon fejlődött a politikai harc; nem jött létre a demokrácia szilárd rendszere. A demokratikus beállítottságú kormányok rövid életűnek bizonyultak. A gyarmati terjeszkedés kísérletei és a háborús kalandok növelték a gazdasági aránytalanságokat és az általános szegénységet, erősítették a reakciós erőket. A szakszervezeti jogok elismerését a dolgozók csak a legkeményebb harc árán és csak részlegesen érték el, valamint azt, hogy az állam fegyveres erői a kapitalista profit védelmében ne avatkozzanak be a munkaügyi vitákba. Mihelyt a munkás- és népi mozgalom olyan szélessé és határozottá vált, hogy már a társadalmi javak kezelésének és a hatalom gyakorlásának alapvető kérdéseit érintette, a kapitalista vezető körökben kialakult a demokratikus vívmányok megsemmisítésének vagy erős korlátozásának szándéka, és az a törekvés, hogy a burzsoá diktatúrát nyílt formában érvényesítsék, hogy azt reakciós erőszakká és zsarnoksággá változtassák.

A néptömegek és a munkásosztály előtt elsősorban a lényeges gazdasági fejlődés megvalósításának és a tényleges demokratikus rendszer kivívásának célja lebeg. A birtokviszonyok elmaradottságával összekapcsolódik az ipari és pénzügyi monopóliumok új élősködő rendszere, ebből következik a mérhetetlen gazdagság felhalmozása a társadalom egyik oldalán, míg a másik oldalon – ahol a dolgozók tömegei, a föld nélküli parasztok, a munkanélküliek kénytelenek élni – növekszik a hihetetlen nyomor. Ezért a városi és a falusi proletár vagy félproletár népesség egyre szélesebb rétegei követelik társadalmunk demokratikus és szocialista átalakítását.

Az olasz gazdasági életet fokozatosan hatalmuk alá vetik a monopolista csoportok, egyre nyomasztóbb ellenőrzést gyakorolnak az áruforgalom és -elosztás menetére csakúgy, mint a termelés folyamatára, emiatt társadalmunk szocialista átalakításában

új rétegek is objektíve érdekeltté válnak. A városokban és falvakban a közép- és kistermelők milliói tapasztalják, miként csökken vállalkozásuk biztonsága és függetlensége, mint válik az a monopóliumok maximális profitját szolgáló és alájuk rendelt vállalkozássá. Objektív alapon létrejön a célok azonossága a monopóliumok és a kapitalizmus leveréséért harcoló munkásosztály és az egyéni gazdálkodók, valamint a városok közepes szintű termelőinek fontos rétegével, vagyis a célok azonossága már nem csupán a proletár és félproletár tömegekre vonatkozik. Mindez új lehetőségeket nyit a munkásosztály szövetségi rendszerének és tömegbázisának kiszélesítésére a szocialista és demokratikus megújulásért vívott harcban.

A középosztály különféle rétegekből és társadalmi csoportokból áll, a különböző vidékeken eltérő gazdasági és társadalmi adottságainak fejlettségi foka szerint. Bár fontos különbséget tenni az egyes vidékek között, a munkásosztály tartós szövetségeinek lehetőségét a történelmi fejlődésből és a kapitalizmus uralmi struktúrájából eredő gazdasági és társadalmi érdekek találkozása szabja meg. Az ország gazdasági életére olyan fojtogató súllyal nehezednek a monopóliumok, hogy a nem monopolista kereskedelmi és termelő vállalkozó csoportoknak is érdeke a munkásosztály monopóliumellenes harcának támogatása és vállalása.

Másrészt világosan látni kell, hogy a középosztályok fontos csoportjai számára a szocialista vagy szocialista típusú új viszonyokra való áttérés csak gazdasági előnyeik és szabad elhatározásuk alapján történhet, és csak annak tudatában, hogy a szocializmus felé haladó demokratikus társadalomban gazdasági tevékenységük biztosított lesz.

Az értelmiség legjobbjai is egyesültek a munkásosztállyal és a néptömegekkel. Ennek elsődleges jelentősége, rendkívüli hatása van a társadalom demokratikus és szocialista átalakításáért folytatott harc összképére.

A dolgozó osztályok és a középosztály felnövekvő új nemzedékeit különösen sújtják a társadalmi helyzet negatív következményei. Megtagadják tőlük a fejlődés és a munka perspektíváját, és szétrombolják azt a jogos reményüket, hogy újító szerepet tölthetnek be a nemzet életében. Ez pedig elősegíti, hogy csatlakozzanak a szocialista eszmékhez és a szocializmusért vívott harchoz.

A déli tartományokban és a szigeteken a gazdasági és politikai újjászületés szükségessége, amely felszabadítaná e területeket az elmaradottság alól és a fejlettebb országrészek színvonalára emelné, harcra sürgeti a lakosság többségét a régi kapitalista osztályok és a burzsoá állam egész rendszere ellen, ami ezen a téren is lehetővé teszi a munkásosztállyal kötendő sajátos politikai szövetséget.

A kommunisták tudják, hogy a struktúrák szocialista átalakítása és ezzel társadalmunk alapvető belső ellentmondásainak megoldása csak úgy valósítható meg, ha a munkásosztály és szövetségesei megszerzik a politikai hatalmat. De a proletariátus, a nép, a haladás és a kizsákmányolás valamint a reakció között meglevő erőviszonyok alapján, a munka, a föld, a nyomor sürgető kérdéseivel kapcsolatban, a kommunisták nyíltan hirdetik, hogy az olasz társadalom legelmaradottabb és legsúlyosabb adottságainak lerombolását és a demokratikus-szocialista irányú átformálásuk megkezdését nem lehet és nem szabad elhalasztani akkorra, amikor a munkásosztály és szövetségesei megragadják a hatalmat, hanem ezeket a célokat a dolgozók politikai és gazdasági harcával elérhető konkrét és megvalósítható célnak kell és lehet tekinteni.

Ezen keresztül vezet a szocializmus olasz útja, amelynek keretében a harc a legszélesebb egyetértés alapján szerveződik; előnyös pozíciókat biztosít a privilégiumok sziklaerődjeinek és a kapitalista kizsákmányolás gyenge pontjainak megtámadására.

AZ ALKOTMÁNY ÉS A DEMOKRATIKUS ÚT

6. A fasizmus bukását követően ezen az úton már döntő jelentőségű eredmények születtek.

A fasiszta diktatúra bebizonyította, hogy az imperializmus és a nagy monopóliumok korszakába érkezett kapitalista rendszer magában hordja a politikai szabadság erőszakos eltörlésének vagy puszta látszatra csökkentésének a csíráját, a katonai kalandokra való hajlamot és a nemzeti függetlenség elveszítésének veszélyét. Ezért terjed az a nézet, hogy a monopolkapitalizmus politikai és gazdasági uralmának fenntartása összeegyeztethetetlen Olaszország békéjével, függetlenségével és szabadságával; összeegyeztethetetlen a demokráciára, a munkára, az anyagi haladásra vonatkozó társadalmi és politikai követelések kielégítésével. Ezeknek a felismerése nem csupán a proletariátus és a legszegényebb rétegek között, hanem a közbülső erők és a nemzet más rétegein belül is megérlelődött. A fasizmus és az idegen megszállás alóli felszabadulás a nagy nemzeti és népi mozgalom eredménye. E hatalmas forradalmi és hazafias megmozdulás során a munkásosztály nemzeti szerepének tudatára ébredt, kialakult egy konkrétabb szocialista tudat, és ez jelentősen előreviszi a teljes egységfolyamatot, maga köré gyűjti a dolgozók, az értelmiség és a középosztály legszélesebb rétegeit.

Ezért a fasizmus bukásakor nem a régi típusú parlamenti demokratikus rendszer visszaállításának, hanem egy új típusú rendszer, egy új állam felépítésének általános igénye jelentkezett. Ez az új rendszer a fasizmusnak soha többé nem adhat teret; a Risorgimento korának[2] megoldatlan kérdéseire, a nemzeti egység, a szabadság, a társadalmi igazságosság, a gazdasági haladás alapvető problémáira kell radikális és tényleges megoldást keresnie. Ez még nem szocialista állam, de már nem a kapitalista monopóliumok és a nagytőke burzsoá állama.

Általános igény jelentkezett egy új társadalom iránt, amely a munkásosztályra, a parasztságra és a dolgozó középosztályra épül, megsemmisíti a nagy földtulajdon monopóliumát, csapással sújtja az ipari monopóliumokat, átalakítja a gazdasági struktúrát; biztosítja és bővíti az összes szabadságjogot, megsemmisítve a bürokratikus és rendőri hagyományokat; kivonja az államot a régi, szűk körű oligarchák uralma alól, bevezeti a széles körű autonómia rendszerét – amely az egész demokratikus rendszernek új tartalmat ad, hogy a társadalmi és gazdasági rendszer a teljes átalakulás felé haladhasson.

A szocializmus felé vezető konkrét olasz út tehát az egész nemzet tapasztalatából fakad, s mivel a dolgozók győzedelmes harca nyitotta meg, a nép leghaladóbb rétegeinek támogatását élvezi, megfelel a többség törekvéseinek. Céljai megvalósíthatók a

[2] Risorgimento – az olasz nép nemzeti felszabadulásáért és az ország egyesítéséért a 19. században kibontakozott mozgalom elnevezése.

demokratikus módszer alkalmazásával, a konzervatív és reakciós erők elleni következetes harccal.

7. A köztársasági alkotmány[3] e kiterjedt megújító mozgalom kifejezője; magában foglalja az olasz állam és társadalom fejlődésének lényeges programpontjait; a szocializmus olasz útjának jelentős vívmánya.

A köztársasági alkotmány, miután módosította az olasz társadalom egész fejlődésére jellemző centralizmust, felveti azt az igényt, hogy a népet komoly mértékben közelebb kell hozni a hatalom gyakorlásához, ezért területi alapon három fórumra épülő demokratikus rendszert hoz létre: a községi, a megyei és a tartományi szerveket. Ennek a népi alapokra épülő rendszernek széles körű autonómiát és törvényhozó hatalmat is biztosít – a tömegeket a helyi önkormányzatban való részvétellel együtt felruházza az állami funkciók gyakorlásába való bevonással is.

A köztársasági alkotmány nem elégszik meg az állampolgárok demokratikus jogainak formális elismerésével, hanem szentesíti az elvet, hogy „el kell távolítani azokat a gazdasági és társadalmi természetű akadályokat, amelyek az állampolgárok szabadságának és egyenlőségének tényleges korlátozásával megakadályozzák az egyéniség teljes kibontakozását, és valamennyi dolgozó hatékony részvételét az állam politikai, gazdasági és társadalmi intézkedéseinek meghozatalában". Következésképpen elismeri a dolgozók autonóm és szabad szervezkedési jogát, saját gazdasági, társadalmi és kulturális helyzetük javításáért. De ugyanígy azt a jogukat is, hogy önállóan, saját politikai szervezeteikkel és szakszervezeteikkel vegyenek részt a társadalmi és állami irányításban, az ország politikájának meghatározásában. Azt is, hogy a dolgozóknak ezen kívül meg kell adni az üzemek igazgatásában való részvétel jogát.

Az alkotmány egyrészt elismeri valamennyi állampolgár jogát a munkához, és kötelezettséget vállal azon feltételek megteremtésére, amelyek ezt a jogot ténylegesen érvényesíthetővé teszik; másrészt pedig elismeri a dolgozóknak azt a jogát is, hogy „az elvégzett munka mennyiségének és minőségének megfelelő díjazásban részesüljenek. A munkabérnek minden esetben biztosítania kell a dolgozó és családtagjai szabad és emberhez méltó életét." „Minden olyan állampolgárnak, aki munkaképtelen és nincs egyéb létfenntartási alapja, biztosítani kell a társadalmi segélyt, illetve nyugdíjat."

A törvény a magántulajdont is védi, amennyiben kimondja, hogy „biztosítani kell társadalmi funkcióját és azt is, hogy mindenki számára hozzáférhető legyen". Az alkotmány éppen ennek érdekében meghatározza a magántulajdon korlátait és előírja a kártérítés fejében történő esetleges államosítását „a közérdek szempontjai miatt" különösen, amikor „olyan vállalatokról van szó, amelyek közérdekű szolgáltatásokat teljesítenek, amelyek energiát termelnek és szolgáltatnak, amelyek monopolhelyzetet foglalnak el, és amelyek fontos közérdeket szolgálnak". Az alkotmány a földmagántulajdonra vonatkozóan előírja kiterjedésének korlátozását, talajjavítás útján új területek művelhetővé tételét, a nagybirtokok átalakítását.

Határozottan állíthatjuk, hogy a köztársasági alkotmány még ha eltér is a szocialista

[3] Az Olasz Köztársaság alkotmányát az alkotmányozó nemzetgyűlés 1947. december 22-én fogadta el nagy többséggel; kihirdetése után 1948. január 1-től lépett hatályba.

típusú alkotmánytól – egyrészt társadalmi tartalma miatt, másrészt, mert demokratikus rendje nem kapcsolódik közvetlenül a termelés alapjaihoz –, mégis konkrét formában elismeri a dolgozók beleszólási jogát az államvezetésbe, és rögzít olyan feltételeket, amelyek meglétük esetén elősegíthetik és jelentős mértékben előmozdíthatják az olasz társadalom szocialista szellemű átalakulási folyamatát.

A kommunista párt ezért már kezdetben leszögezte, hogy a köztársasági alkotmányt nem a polgári demokrácia eszközének tekinti arra az időszakra, amíg nem ragadja magához fegyveres felkeléssel az államhatalmat, és amíg be nem vezeti a szocialista államrendszert. A párt az alkotmányt az olasz nép nagy többsége által kötött egységes megállapodásnak tekinti, amely egy egész történelmi korszakban meghatározza az ország életének szerves fejlődését. Ezen megállapodás keretében a teljes alkotmányos legalitás jegyében végrehajthatók a szükséges strukturális reformok, amelyekkel alá lehet ásni a monopolista csoportok hatalmát, meg lehet védeni valamennyi dolgozó érdekét a gazdasági és pénzügyi csoportokkal szemben, és e csoportokat a dolgozó osztályok javára ki lehet zárni a hatalomból. A nemzetközi és a belső helyzet fejlődésének alapján a kommunista párt újra kinyilvánítja, hogy Olaszországban megvannak a feltételek ahhoz, hogy az alkotmányos rendszeren belül a munkásosztály vezető osztállyá alakuljon át, és a társadalom, valamint az állam szocialista átalakításának programjával maga köré tömörítse a nép nagy többségét.

A kommunisták ismét kijelentik, hogy soha nem támogatták és ma sem támogatják az öncélú erőszakot. Képtelenség és nevetséges a külföldi hadseregek által végrehajtott forradalom gondolata. A munkásosztály és a nép akkor kényszerülne a fegyveres felkelés kirobbantására, ha a kapitalista osztályok kiváltságaik megvédésére nyíltan megsértenék a törvényességet, erőszakhoz folyamodnának, és a demokrácia életére törnének.

A mai helyzetben az uralkodó osztály erőszakos fellépését meg lehet akadályozni, ha a nép döntő többsége cselekvően felsorakozik a demokratikus intézmények, a gazdasági struktúra reformja és a dolgozó tömegek harca mellett. A demokratikus intézmények fejlesztésével kialakítható egy olyan rendszer hatékony bázisa, amely a monopolista csoportok felforgató kísérleteivel szemben és azok hatalmának csorbításával a szocializmus felé haladhat. A helyi önkormányzatok rendszerét és a decentralizálás elvét úgy kell fejleszteni, hogy legalább részben kielégítse az önkormányzattal és a közvetlen demokráciával szemben támasztott igényeket, anélkül hogy megsértené az állami egység demokratikus megerősítésének elvét, sőt kívánatos, hogy egyenesen erősítse ezt a gyakorlatot. A parlamentáris rendszer, a szabad választások útján kifejeződésre jutó többségi akarat elvének tisztelete – amiket az alkotmány előírásai rögzítenek – nem csupán összeférnek a mélyreható társadalmi reformok megvalósításával és egy szocialista társadalom felépítésével, hanem megkönnyítik és biztosítják a mai viszonyok között a munkásosztály pártjai számára a többség megszerzését, az egyéb társadalmi és politikai erőkkel történő együttműködést; egy új vezető osztály keletkezését, amelyen belül a munkásosztály képviselheti a döntő erőt. A parlamentnek aktív szerepet kell játszania mind az ország demokratikus és szocialista szellemű átalakításában, mind az új szocialista társadalomban; erre meg is van a lehetősége, amennyiben párhuzamosan kialakulnak a szocialista demokrácia fölé-

nyét és továbbfejlődését biztosító közvetlen demokrácia újabb formái. Nincs olyan elv, amely akár a szocialista társadalom felépítésének időszakában is kizárná a pártok pluralitását az országban és a hatalomban, és amely kizárná a különböző ideológiák szabad konfrontációját. E pártok és az általuk képviselt társadalmi csoportok kapcsolatait az általános fejlődés feltételei szabják meg, valamint a szocializmusnak a dolgozók minden rétegére gyakorolt kétségtelen vonzereje. Az olasz munkásosztály és az olasz nép történelmi feladata, hogy új úton valósítsa meg a szocializmust, ahhoz képest, ahogyan a proletariátus diktatúrája más országokban megvalósult; a demokratikus módszerek tiszteletben tartásával új együttműködési formák és szövetségek létrehozásán keresztül valósítva meg a munkásosztály elengedhetetlen vezetését; megtörve a szabadság és a társadalmi haladás ellenségeinek ellenállását és fondorlatait a felszabadulásuk és teljes emancipációjuk felé menetelő dolgozók hatalmas tömegének ellenállhatatlan erejével.

EGY PROGRAM FŐ VONALAI

8. Az olasz gazdasági élet komplex képét ma olyan gazdasági, politikai és társadalmi rendszer jellemzi, amely nem képes minden állampolgár számára munkát biztosítani, és még kevésbé képes megvédelmezni és biztosítani a politikai demokrácia további fejlődését. Ahhoz, hogy hathatósan csökkenjen, majd végleg megszűnjön a munkanélküliség, hogy ténylegesen és tartósan biztosítható legyen a foglalkoztatott dolgozók életszínvonala és az önálló dolgozók növekvő jóléte, hogy a politikai demokrácia távlataiban egy új gazdasági és politikai rend felé történő haladást lehessen megvalósítani – ahhoz mindenekelőtt a legfőbb akadályt kell leküzdeni: a földbirtok és a nagyipar monopóliumát, a finánctőke politikai és gazdasági egyeduralmát. Ebből következik a struktúra és a politika reformjaiért vívott harc halaszthatatlan szükségessége, a demokrácia megerősítéséért és kiszélesítéséért, a köztársasági alkotmány által kijelölt irányokban.

A) FÖLDREFORM

A legsürgősebb és legdöntőbb jelentőségű reform a földbirtok- és az általános mezőgazdasági reform, amely annak adja a földet, aki megműveli, arra az alkotmányos elvre támaszkodva, hogy minden állampolgárnak joga van a tulajdonhoz, és hogy általánosan és tartósan korlátozni kell a földbirtok terjedelmét. Egy ilyen reform elindítását – amelynek biztosítania kell a dolgozók számára a földtulajdont, szabadon választott egyéni vagy társas formában – a mezőgazdasági szerződések demokratikus törvényességére kell alapozni, hogy e szerződések biztosítsák a dolgozók földtulajdonának tartósságát és részvételüket a birtok vezetésében, ezáltal a nagy földbirtokosok profitjának és a birtok járadékának korlátozását. Meg kell valósítani minden mezőgazdasági konzorcium és szerv demokratikus átszervezését. A földművesek minden kategóriája számára be kell vezetni a társadalombiztosítás és segély általános rendszerét.

Társadalmi és gazdasági elmaradottságunk legsúlyosabb formái radikális kiküszöbölésének e programjába be kell, és be is lehet venni a napszámosok, a föld nélküli parasztok, a feles- és részes földművelők, a kis- és középparasztok tömegeit. Dél-Olaszországban és a szigeteken e program megvalósításában rejlik az ott élők megújhodásának fő záloga.

Az összeforrott és közös cselekvés funkciójának felismerése egyre mélyebben behatol majd a falvak lakóinak tudatába; már ma is eléggé elterjedt annak tudata, hogy a munkásosztálynak a nemzetgazdaság vezetéséért és a szocializmus eléréséért vívott harca valóra váltja a parasztságnak a föld és a tisztességes megélhetés iránti alapvető igényét. A szocialista társadalomban biztosítva lesz az egyéni gazdálkodók számára tulajdonjoguk teljes élvezete. A munkásosztály hatalma véget fog vetni a monopóliumok, a nagybirtokosok és a kormány kizsákmányolásának. A jelenlegi hanyatló, pusztuló mezőgazdaságot a kommunisták modern szocialista mezőgazdasággá kívánják alakítani, amely azon alapul, hogy a föld azé, aki megműveli, amely a technikai fejlődésen alapul, és a közös munkának olyan formáin, amelyeket a parasztok maguk választanak a demokratikus elveknek és saját akaratuknak megfelelően.

B) IPARI REFORM

A munkásosztálynak és szövetségeseinek közvetlen feladata és célja a nagy termelőerők monopolista tulajdonának szétzúzása, eltörlése és kollektív tulajdonná alakítása. Ily módon biztosítják az állandó ütemes technikai és gazdasági haladást, és ezen a szilárd alapon megvalósítják a teljes demokráciát. Ez a cél megvalósítható „a legfontosabb közműveket, energiaforrásokat tulajdonukban tartó, vagy monopolhelyzetet élvező vállalatok, vagy vállalatcsoportok államosításával" (alkotmány 43. szakasz). Ezt az alkotmányos rendelkezést kell majd alkalmazni a fokozatos politikai és gazdasági fejlesztésben: az alapvető iparágakban és az azokhoz kapcsolódó pénzügyi forrásoknál, az elektromos és nukleáris energiatermelésben, a vegyészeti, kohászati, gépipari iparágakban és a hitelintézményeknél, a nagy építőipari társaságok tulajdonában levő beépíthető telkek kérdésében és az ipar azon területein, ahol a fejlődést az állam támogatása biztosítja, tehát az egész közösség költségén történik.

Az államosítás veszélye abban rejlik, hogy csupán a reakciós és centralizált kapitalizmus más formáját hozza létre ahelyett, hogy a monopóliumok hatalmát megtörné. E veszélyt a demokratikus és alkotmányos alapon lezajló széles körű akcióval ki lehet küszöbölni, érvényre juttatva a munkásság és a közösség érdekeit a gazdasági élet vezetésében. Számításba kell még venni itt a dolgozók tényleges részvételét a vállalatvezetésben, az állam által kidolgozott és ellenőrzött gazdasági tervek fokozatos bevezetését (alkotmány 41. szakasz), a munkanélküliség felszámolására foganatosított hatékony intézkedéseket, a már meglevő állami vállalatok hasznosítását és a termelőerők harmonikus fejlődésének biztosítását, a lakosság életkörülményeinek megjavítása érdekében államosított iparágakat. Az államkapitalizmus megvalósulása is megnyithatja a szocializmus felé vezető utat, ha olyan demokratikus politikai harc kíséri, amely biztosítja a dolgozó osztályok részvételét az állam vezetésében és lehetővé teszi

a közvagyon kezelésének tényleges ellenőrzését. Az állam gazdasági szerveit ki kell vonni a monopolista csoportok uralma alól, demokratikus alapon kell irányítani ezeket, hogy a monopóliumok elleni és az egész gazdasági élet demokratizálásáért vívott harc eszközéül szolgálhassanak. Az adóügyi reformnak fel kell szabadítania az adóterhek alól az össznépi fogyasztást, a kis- és középtulajdont, a munkát, és a gazdag, vagyonos osztályok megadóztatására kell törekednie.

Az államosítás és a nagy monopóliumok hatalmának megtöréséért vívott harc nemcsak a munkásosztály, hanem a középső termelő rétegek érdeke is, amelyek éppen ezért részt vesznek ebben a küzdelemben. Az olasz gazdasági struktúra adottságai mellett a szocialista építés programjának számolnia kell a kisipar védelmével és fejlesztésével, valamint a kis- és középtermelő, nem monopolista tényezőkkel, mert a szocialista rendszeren belül csak így találhatják meg számításaikat hosszabb távon, mielőtt a fejlettebb termelési formákra térnének át, a mindenkori gazdasági előnyök és az önkéntesség alapján.

C) A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS ÁLTALÁNOS RENDSZERÉNEK BEVEZETÉSE

Olaszországban az elmaradottság és a nyomor leküzdésére és felszámolására nélkülözhetetlen a társadalombiztosítás általános rendszerének bevezetése, amely nemcsak a munkásokra, hanem minden dolgozó állampolgárra, háziasszonyra és a mezőgazdasági dolgozók minden rétegére kiterjed. [...] A minden dolgozóra kiterjedő társadalombiztosítás megvalósítása és elterjesztése még nem szocializmus, de főként egy, a miénkhez hasonló országban és elsősorban a Dél és a szigetek tekintetében a legszegényebb tömegek számára a társadalmi haladás és a civilizáció nélkülözhetetlen eszköze.

D) A DEMOKRÁCIA VÉDELME ÉS KITERJESZTÉSE

A köztársasági alkotmány tiszteletben tartása, védelme és csorbítatlan alkalmazása a párt egész politikai programjának alapköve. Nélkülözhetetlen a demokratikus jogok, elsősorban az üzemi munkások jogainak csorbítatlan tiszteletben tartása. Szükség van az állam tartományi és decentralizált szerveinek reformjára; a parlament tekintélyének visszaállítására, amely – mint az ország akaratának tükre és a kormánytevékenység irányító és ellenőrző szerve – szembe tud nézni a gazdasági élet átalakításának problémáival, a nemzeti vagyon társadalmi érdekű kezelésének kérdéseivel.

Szentesíteni és védelmezni kell az állami és közigazgatási szervek laikus jellegét – a polgári és egyházi szervek közötti precíz megkülönböztetéssel, az alkotmányos normák tökéletes tiszteletben tartásával –, hogy megvalósulhassanak az alkotmányban hirdetett szabadságjogok, de ugyanakkor meg lehessen akadályozni azt, hogy az egyházi szervek tényleges befolyásuk alá vonják a politikai élet és a kormány tevékenységét.

A kommunista párt szerint e programnyilatkozat követelései gyakorlatilag megvalósíthatóak azzal a feltétellel, hogy szükséges változás következzen be az 1947 óta

egymást váltogató kormányok elveiben és összetételében. Ezt csak parlamenti, politikai és a népesség döntő rétegeit felölelő komoly tömegharcokkal lehet elérni. Oly módon, hogy a munkásosztály politikai szervei, valamennyi meggyőződéses demokrata és mindazok, akik a teljes politikai és társadalmi átalakulást kívánják, szükségszerűen egységes és összehangolt akciót indítanak, amely a dolgozó osztályoknak és elsősorban a munkásosztálynak adja át a nemzeti politika irányítását. Különösen a munkásosztályra és a szocializmusra hivatkozó politikai pártok kötelessége, hogy hagyományaiktól és konkrét programjaiktól függetlenül megfelelő együttműködéssel szorgalmazzák e cél elérését. A munkások és parasztok demokratikus kormányának létrehozatala olyan cél, amit ma el lehet érni, és ezáltal megvalósítható a legsürgősebb problémák megoldása, az olasz nép társadalmi és politikai fejlődésének biztosítása.

A NŐK EGYENJOGÚSÁGÁÉRT

9. A kommunista párt a női egyenjogúságért folytatott tervszerű harcnak rendkívüli jelentőséget tulajdonít. [...]

A női egyenjogúságért vívott harc a szocializmusért és demokráciáért folytatott küzdelem lényeges és elsődleges jelentőségű része. A nők számára jogilag és gyakorlatilag biztosítani kell a teljes társadalmi és gazdasági egyenlőséget. Ehhez arra van szükség, hogy a nő bekapcsolódhasson a képzettségének megfelelő termelő tevékenységbe, és a férfiakkal gazdaságilag egyenlő elbánásban részesüljön. Kívánatos az otthon végzett munka szabályozása, a kizsákmányolás és a bérezésben mutatkozó ellentmondás kiküszöbölésére. Nélkülözhetetlen a nemek közötti egyenlőtlenséget szentesítő jogszabályok módosítása. Szükség van a munkásosztály vezetésével egy széles körű akcióra ahhoz, hogy a nők személyisége és jogi egyenlősége társadalmilag elismerhető legyen. A családjogi törvényt ugyancsak módosítani kell, eltörölve azokat a szabályokat, amelyek összeférhetetlenek a nők emberi méltóságával és jogegyenlőségével. A család intézménye így felszabadulhat a mai válság alól, és a társadalmi rendszer szilárd alapjává válhat, de csak akkor, ha bekövetkezik a létfeltételek általános megjavítása, és ha bevezetjük a család minden tagjának jogos igényeit tiszteletben tartó normákat.

A TÁRSADALMI ÉLET MINDEN TERÜLETÉNEK HALADÁSÁÉRT

10. A társadalmi élet más területein is, az egyesületek, a sport, a szórakozás különféle tevékenységi köreiben léteznek még széles szektorok, ahová a demokrácia még nem tudott behatolni. Különösen a kulturális életben uralkodnak még a feudális, reakciós, maradi hagyományok, és ezzel Olaszország sok más állam színvonala alá süllyed. A klerikális erők hosszú politikai uralma csak súlyosbította ezeket a bajokat. A munkásosztály, a kommunista párt, a legjobb nemzeti hagyományokhoz kapcsolódva veszi fel a harcot mindezzel. A kommunisták, mialatt kifejtik és védelmezik az egész kulturális életre kiterjedő ideológiai álláspontjukat, kifejezik, hogy bármilyen

politikai és gazdasági rend fejlődésének feltétele a tudományos kutatás szabadsága, a különféle irányzatok vitája, a nemzeti és szabad modern kultúra megalkotása, az elmélet és a gyakorlat, a gondolkodás és a cselekvés közötti szorosabb kapcsolat. Azért harcolnak, hogy a kultúra emberei, az értelmiségiek részt vegyenek az egész társadalom demokratikus és szocialista szellemű átalakításában. Mélységesen át kell alakítani az olasz közoktatást és az új nemzedékek nevelését, nemcsak azért, hogy le lehessen küzdeni az analfabetizmust, hanem azért is, hogy felemelhessük az egész nép kulturális színvonalát és munkaképességét, hogy tudatosítsuk az új nemzedékekben a reájuk váró feladatokat. Itt a cél nemcsak az, hogy ezek a generációk jobb lehetőségeket kapjanak személyiségük érvényesítésére és kibontakoztatására, hanem ugyanilyen fontos, hogy egy nagy, országos megújhodás hajtóerejévé váljanak.

A marxizmus aktív jelenléte az olasz kulturális életben és általánosabb értelemben a marxista–leninista tanokra épülő nagy munkásmozgalom fejlődése már hozzájárult kulturális életünk megújhodásához, a provincializmus felszámolásához, bizonyos történelmi torzítások kiigazításához; sikeresen lépett fel a klerikális népbutítás és a dekadencia, a miszticizmus, a valóságtól menekülés mai formái ellen. A marxizmus–leninizmus a nemzeti kultúrának a reneszánsztól... a Risorgimento demokratikus eszmeiségéig ívelő vonalához csatlakozott, magáévá tette örökségeit, következetesen előbbre vitte követeléseit és eredményeit. E továbbfejlesztést Olaszországban történelmünk és társadalmi struktúránk elemzése és megvilágítása alapján olyan zseniális emberek vitték előre, mint Antonio Labriola[4] és Antonio Gramsci[5]. A szocialista és demokratikus mozgalom szükséges irányításának, térhódításának és győzelmének alapfeltétele, hogy a marxizmus–leninizmus tovább terjedjen a munkásosztály és a tudósok körében, hogy az állandóan jelentkező problémák egyre elmélyültebb értelmezést nyerjenek.

Quaderni di storia del PCI.
Róma 1972. 59—77. old.

[4] Antonio *Labriola* (1843–1904) – olasz marxista teoretikus. Elméleti munkássága közvetlen előzménye Antonio Gramsci és Palmiro Togliatti tevékenységének.

[5] Antonio *Gramsci* (1891–1937) – az Olasz Kommunista Párt alapító tagja, 1924-től főtitkára. A fasiszták 1926-ban letartóztatták, előbb 5 évi száműzetésre, majd 20 évi börtönre ítélték. Jelentős elméleti munkásságot fejtett ki.

[59]

A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT XV. KONGRESSZUSÁNAK TÉZISEI[1]

(1959. JÚNIUS 28.)

(Részletek)

1. Nagy változások mentek végbe pártunk 1956 júliusában lezajlott XIV. kongresszusa óta. Franciaországban a nagytőke rohamra indult a munkásosztály és a demokratikus intézmények ellen, és személyi hatalmi rendszert hozott létre. A harcnak ebben az új szakaszában pártunk a diktatórikus és háborús vállalkozásokkal szembeni ellenállás fő ereje.

Ezt a hároméves időszakot a világon a kommunisták által védelmezett ügy történelmi sikerei jellemezték: a szocialista és az imperialista tábor közötti erőviszony jelentősen módosult.

A szocialista országok óriási fellendülést értek el.

Kifejlődött a népek felszabadító mozgalma.

Az imperializmust meggyengítették a szocialista világ győzelmei, megrendítette a régi gyarmati birodalmak összeomlása, aláásták belső ellentmondásai. Elmélyült a kapitalizmus általános válsága.

I. A MONOPÓLIUMOK AKCIÓJA: A SZEMÉLYI HATALOM BEVEZETÉSE ÉS A FASIZMUS VESZÉLYE

2. A XIV. kongresszus óta eltelt időszakot Franciaországban a polgári demokrácia hagyományos intézményeinek és formáinak pusztulása és a személyi diktatúra felé irányuló, a fasizmusnak utat nyitó elnöki hatalom bevezetése jellemezte. A monopóliumok politikája egyre kevésbé éri be a demokrácia fenntartásával.

A dolgok ilyen alakulása nem a burzsoázia erejének a jele, hanem ellenkezőleg, annak a bizonyítéka, hogy nem tudja már fenntartani uralmát, és nem tudja folytatni nemzetellenes politikáját a szabadságjogokról való lemondás nélkül.

[1] Az FKP 1959. június 24. és 28. között ülésező XV. kongresszusa értékelte az Ötödik Köztársaság bevezetésével kialakult rendszer jellegét, és kidolgozta a „valódi demokrácia" (később „haladó demokrácia") programját. A kongresszus előtt fontos események zajlottak le Franciaországban. 1958. május 13-án Algírban a szélsőséges francia gyarmatosító körök és az ott állomásozó haderő egy része lázadást robbantott ki. Az ebből következő politikai [válságot használta ki hatalomra jutása érdekében *de Gaulle* tábornok (1890–1970), s június 1-én ő lett az ország miniszterelnöke. De Gaulle népszavazással (1958. szeptember 28.) parlamentellenes elveit érvényesítő alkotmányt léptetett életbe (1958. október 4.), s ez teremtette meg az állammonopolista hatalmi rendszer sajátos franciaországi politikai formáját, a „személyi hatalmat".

3. A politikai rendszer változásának kiindulópontja egy köztársaságellenes összeesküvés volt, amelyet az algériai háború meghosszabbítása tett lehetővé. A francia gyarmati rendszer válsága elvezetett az intézmények válságához. Népünket átitatta az a téveszme, hogy Franciaország jóléte és nagysága az algériai gyarmati uralom fenntartásához kapcsolódik. A hadsereg káderei majdnem egyhangúlag a köztársasági rendszert tették felelőssé a tőke gyarmati politikájának kudarcai miatt, és a demokrácia minden ellenfelével együtt felkeltek ellene.

A szocialista vezetők, élükön Guy Mollet-val[2], megtagadták Jules Guesde és Jean Jaurès[3] szocialista és gyarmatosításellenes harcos hagyományait, és jelentősen hozzájárultak a kolonializmus és a sovinizmus ideológiájának elterjedéséhez.

A munkás- és demokratikus erőket megosztotta a szocialista párt vezetőinek osztályegyüttműködési politikája. Így nem valósulhatott meg a monopóliumok elleni egységes front. A baloldal tehetetlenségre volt kárhoztatva, és a parlament lejáratta magát, mert a kommunistákkal szembeni kizáró magatartása miatt nem tudta a nemzet többsége által kívánt baloldali politikát folytatni.

Ez a soviniszta és parlamentellenes irányzat magával sodorta a köztársaságot.

1958 májusában egy kormányválság segítségével a burzsoázia fasizálódó frakciója (Soustelle, Chaban-Delmas), amelyet segítettek a vezérkarban és a rendőrségben levő ügynökei és szociáldemokrata cinkosai (mint Guy Mollet és Robert Lacoste)[4], az algériai kolonializmus pártütőivel és a hadsereg kádereinek legnagyobb részével egy régóta előkészített összeesküvést realizált. Ez volt az algériai, majd az ajacciói puccs[5], és a polgárháborúval való zsarolás a következő jelszóval: de Gaulle-t a hatalomra.

A burzsoáziát és a kispolgárságot képviselő minden párt vezetői kevés kivétellel bűnpártolásból vagy kapitulációs szellemből egyengették de Gaulle számára a hatalom útját; ilyen volt a magatartása Cotynak, a köztársaság elnökének, Pflimlinnek és az MRP-nek, Gaillard-nak és a radikális pártnak, Mollet-nak és a szocialista pártnak, Pinaynek és a „függetleneknek".[6]

De Gaulle, miután kezében volt a törvényhozó és alkotmányozó hatalom, megszervezhette és irányíthatta a szeptember 28-i népszavazási kampányt.[7]

De Gaulle-lal és kormányával az állam jobban, mint valaha a nagy bankok és a monopóliumok kezébe került.

4. Franciaországban az utóbbi években gazdasági és politikai síkon megerősödött

[2] Guy *Mollet* (1905–1975) — a francia szocialista párt (SFIO) főtitkára (1946–1969) ekkor jobboldali álláspontot foglalt el, és elősegítette de Gaulle hatalomra jutását.

[3] Jules *Guesde* (1845–1922), Jean *Jaurès* (1859–1914) — a II. Internacionálé időszakában a francia szocialisták vezetői és teoretikusai.

[4] Robert *Lacoste* (1898) — szocialista párti képviselő 1956 és 1958 között. Algéria főkormányzójaként engedékeny volt a szélsőjobboldali francia ultrák követelései iránt.

[5] Az 1958. május 13-i algériai lázadás átterjedt Korzika szigetére is.

[6] Az MRP (Mouvement Républicain Populaire – Népi Köztársasági Mozgalom) keresztény-demokrata irányzatú párt volt. A dokumentum a Negyedik Köztársaság kormányzó pártjait és azok vezetőit nevezi meg.

[7] Az 1958. szeptember 28-i népszavazáson de Gaulle alkotmánytervezete a szavazatok 79,25%-át kapta.

a monopóliumok hatalma. Erősödött a tőkés koncentráció és centralizáció. Az iparban nagyszámú kis- és középvállalat hódolt be a nagyobbaknak... A vállalatok 0,15%-a bonyolítja le az egész üzleti forgalom 41%-át, fizeti a bérek 59%-át, és az ingatlanokba való befektetések 69%-a az övé.

Az új ipari szektorokban, nevezetesen az atomenergia és a szaharai olaj terén a pénztőke olyan beruházási társaságokat hozott létre, amelyek az államtól kapott adókedvezmények következtében felszippantják a kistőkéket, növelve a nagy bankok és monopóliumok hatalmát. [...]

A mezőgazdaságban az 50 hektárnál nagyobb birtokok (95 000, azaz a gazdálkodók 4,2%-a) a mezőgazdasági területnek csaknem 30%-át foglalják el, a 10 hektárnál kisebb birtokok (1 265 000 család, azaz a gazdálkodók 55,8%-a) viszont csak 16,4%-át. A termelők 5,4%-a (akik több mint 400 q gabonát termelnek) adja a gabona kereskedelmi forgalmának 43%-át. A szőlőművelők 0,5%-a adja a francia bor kereskedelmi forgalmának 50%-át. Erősödik a kisgazdaság visszafejlődése. [...]

5. [...] Az állam, még inkább, mint az előző években, a nagyipar és a pénzarisztokrácia nemzet- és népellenes politikájának engedelmes eszközévé vált. Hogy elháríthassák magukról a kockázatot, hogy gyümölcsöző beruházásokat eszközöljenek külföldön és spekulálhassanak, a monopóliumok elérték, hogy a közpénzek az ő rendelkezésükre álljanak; a jelenlegi beruházásoknak több mint a negyede a közpénzeket terheli.

A trösztök által élvezett kedvezményes tarifák (szállítások, energia), pénzügyi szubvenciók és mentességek révén, az állam minden területen növeli a koncentrációt.

6. Az „európai" politika a Schuman-tervvel[8], az Európai Szén- és Acélközösséggel és a Közös Piaccal kifejezi a monopóliumok igényeit. De Gaulle ehhez a politikához igazodik.

A monopóliumok ettől a politikától gazdasági előnyöket várnak; exportálási könnyítéseket; a tőkekoncentráció és -centralizáció nagyobb lehetőségeit; a külföldi trösztökkel való egyezmények révén a magas monopolárak rögzítését; a nyomás növelését a munkaerőre, bérekre, a jövedelemre és szociális jogokra, azzal az ürüggyel, hogy jobban tudnak majd ellenállni a konkurrenciának, ha csökkentik az önköltségi árakat.

A Közös Piac súlyosbítja az ellentmondásokat mindegyik országon belül; kiélezi a konkurrenciát a tőkés csoportok között, amint ezt a szabadkereskedelmi övezetről folytatott viták tanúsítják; akadályozza tagjainak a világ többi részével folytatott kereskedelem fejlődését; növeli a Kis-Európa[9] országainak függőségét az Egyesült Államoktól és Franciaország függőségét a reakciós és revansista Nyugat-Németországtól. A francia kormány a bonni Németország agresszív szovjetellenességéhez

[8] *Schuman* francia külügyminiszter 1950. május 8-án meghirdetett, az európai gazdasági és politikai együttműködésre vonatkozó terve alapján 1951-ben létrejött az Európai Szén- és Acélközösség (Montánunió) Franciaország, az NSZK, Olaszország és a Benelux-államok részvételével. Ezt a szervezetet a NATO gazdasági bázisának biztosítására szánták.

[9] Kis-Európán a Közös Piac hat tagországa értendő. Az FKP a megkülönböztetés nélküli, a szocialista országokat is magába foglaló egész Európára kiterjedő gazdasági együttműködésért szállt síkra.

igazodik, pártfogolja beavatkozását Afrikában, és felajánlja számára a Szahara gazdagságának imperialista megosztását.[10]

Ez a politika ellentétben áll Franciaország érdekeivel, biztonságával és függetlenségével.

7. A monopóliumok úgy akarják nehézségeiket megoldani, hogy politikájuk terheit a francia munkásosztályra, a parasztságra és a városi középosztályokra hárítják.

Ezek a terhek súlyosak. Az Atlanti Szerződésből erednek, amely aláveti az országot az amerikai imperializmusnak, óriási fegyverkezési költségeket vonva maga után. Ezek a költségek a gyarmati háborúk kimerítő örökségéből is erednek, a vietnami, az algériai háborúból, amely 1959-ben több mint hárommilliárdba kerül naponta. Ezek szintén a Közös Piac következményei.

Hogy ráerőszakolhassák ezeket a követelményeket népünkre, a monopóliumok és gaulle-ista kormányuk brutális támadást kezdtek gazdasági, társadalmi és politikai téren egyaránt.

A kormány gazdasági politikája súlyosbítja a válságot.

A válság első megnyilvánulásaikor (órabérek csökkentése, részleges munkanélküliség kifejlődése, felmondások), a kormány számos, a vásárlóképességet csökkentő intézkedést hozott; leértékelést, áremelést, bérbefagyasztást, az adórendszer osztályjellegének fokozását, lakbéremelést, a társadalombiztosítás és a családi kedvezmények súlyos csorbítását, a frontharcosok nyugdíjának megvonását. A biztosított szakmaközi minimális bérnek és a közhivatalnokok fizetésének nevetséges emelése távol áll attól, hogy ellensúlyozza azokat az új terheket, amelyekkel a kormány sújtja a néptömegeket.

A munkáltatók óhajának megfelelően a kormány a béreknek az árakhoz viszonyított kimutatását megszüntette (ami benne volt a kollektív szerződésben).

Minden erejét latba vetve – mint a vichyi Franciaország munkatörvénye[11] idejében – a kormány mindent megtesz, hogy a munkásoknak az érdekeik és jogaik védelméért vívott harca helyébe az osztályok együttműködését tegye. A munkásokat „érdekeltté" teszi a vállalatok eredményeiben, és a bért alárendeli a termelékenységnek, hogy megteremtse a tőke és a munka érdekközösségének illúzióját. A tőkés termelékenységnek ez a hajszája, a munkaütem szüntelen fokozása súlyosbítja a munkásosztály kizsákmányolását, a korai elhasználódást, és növeli a munkából eredő balesetek és betegségek számát. [...]

8. Ez a politika heves klerikális támadásba megy át. A katolikus hierarchia buzgalommal csatlakozott a tekintélyuralmi kormány megalakításához. Hogy fenntartsa a tömegek felett a monopóliumok osztályuralmát, a kormány és az őt támogató pártok, a jobboldali szocialista vezetők aktív cinkosságával, megtámadja az állam világi alapjait, és megfosztja az állami iskolát minden fokon azoktól az eszközöktől, amelyekkel hivatását betöltheti. Utána az ebből a nyomorúságból kapott érvet fel-

[10] 1956–1957-ben a francia Szaharában nagy olajmezőket találtak. A francia nagytőke a nyugatnémet tőkét is be kívánta vonni az olaj feltárásába és kitermelésébe.

[11] A második világháború idején, Franciaország összeomlása után, a németektől meg nem szállt területeken Vichy székhellyel bábrendszer jött létre, s ez 1941 októberében kiadta a munka és a tőke viszonyát fasiszta hivatásrendi szervezet keretében szabályozó Munka Chartát.

használják a világi jelleg megszüntetésének igazolására, hogy az egyházi iskoláknak még mértéktelenebb privilégiumokat adhassanak, mint amilyeneket Vichy rendszere alatt élveztek.

Az előző kormányok végzetes művét folytatva, a személyi hatalmi rendszer teljes egészében megtagadja a műszaki oktatástól, a felsőoktatástól, a tudományos kutatástól a fejlesztésükhöz szükséges anyagi eszközöket.

A monopóliumok engedelmes eszközeként a kormány úgy jelenik meg minden területen, mint a haladás és a francia kultúra kisugárzásának akadályozója.

9. A neokapitalizmus és a revizionizmus elméleteinek hamis volta nyilvánvalóbbá válik, mint valaha. Maguk a tények oszlatnak el minden kétértelműséget a kapitalizmus természetében bekövetkezett állítólagos módosulásokról. A koncentráció, a beruházás, a bérezés és a kizsákmányolás formái részlegesen módosultak, de nincsen alapvető változás az osztályviszonyokban, amelyek megmaradnak a termelő- és csereeszközök magántulajdonán alapuló kizsákmányoló viszonyoknak. Megmarad a munka és a tőke növekvő antagonizmusa, az antagonizmus a gyarmati népek és az elnyomó államok között, valamint az ellentmondások az imperialista államok között.

A monopóliumok politikája – bármilyen új változatában is – súlyosbítja a munkásosztály elnyomorodását. Ez a politika teljesen ellentétben áll a nemzeti érdekkel.

10. A június 1-én megalakított új kormány igyekszik megtörni minden ellenállást, amelyet osztálypolitikája okoz. Az alkotmány köztársaságellenes és minden hatalmat egy ember kezébe összpontosít. Elveszi a nemzeti képviselet alapvető jogait. A demokratikus ellenőrzést minden területen a tekintélyuralmi vezetés pótolja. A megszerzett szabadságjogokat kompromittálták. Fennáll a diktatúra és a pártok megszüntetésének veszélye. A kormánynak a nép ellen irányuló belpolitikáját és diplomáciáját titokban dolgozzák ki.

A parlamentáris ellenőrzést ténylegesen eltörölték. A soviniszta és antiparlamentáris áramlatok szemérmetlen kihasználása, amelyeknek kedvezett a kormányoknak a munkásosztály és pártja ellen 1947 óta folytatott kizárási politikája, a demagógia az 1958. novemberi törvényhozói választásokon reakciós és fasiszta fellendülést hozott az UNR javára.[12] Egy méltánytalan választási törvény megfosztotta a munkásosztályt jogos képviseletétől, mivel pártunknak, amely a legtöbb szavazatot kapta, a legkevesebb képviselőt juttatta.[13]

Amikor az új kormány első intézkedései meghazudtolták az ígéreteit, és igazolták figyelmeztetéseinket, sokan, akiket becsaptak, emlékeztek arra, amit mi helyesen láttunk és újból bizalmukat nyilvánították irántunk.

Az 1959. márciusi részleges törvényhozói és községi választásokat a szélsőjobboldal általános visszaesése jellemezte, nevezetesen az UNR komoly kudarcai és a szocialista párt válsága. Ezzel szemben megmutatták a Francia Kommunista Párt hatalmas előrenyomulását. A pártra nagy számban szavaztak a köztársaság hívei,

[12] Az UNR (Union pour la Nouvelle République – Szövetség az Új Köztársaságért) 1958. október 1-től 1967-ig a gaulle-ista párt neve.

[13] Az 1958. novemberi választásokon az új választási rendszer következtében az FKP a szavazatok 18,9%-ával csak 10, a gaulle-ista választási szövetség viszont 20,3%-kal 196 mandátumhoz jutott.

hogy bizonyíthassák szembenállásukat a monopóliumok és a személyi hatalom politikájával. Ezek a választások újult erővel megmutatták a kommunisták, szocialisták és más republikánusok egységére való irányzatot és számos helyen ennek az egységnek megvalósulását és sikerét. Mindez még nyilvánvalóbbá tette azt a tényt, hogy a jelenlegi nemzetgyűlés semmiképpen sem fejezi ki népünk akaratát.

11. A kormány folytatja és súlyosbítja elődjeinek politikáját. Lényegében arra törekszik, hogy biztosítsa a monopóliumoknak a maximális profitot, nemcsak a francia nép kizsákmányolásának növelésével, hanem úgy is, hogy elnyomás alatt tartja a gyarmati népeket.

a) A gaulle-ista kormány folytatja és súlyosbítja az algériai háborút. A monopóliumok a kozmopolita pénzügyi csoportokkal társulva (amerikaiakkal és németekkel) profitjuk érdekében akarják kiaknázni a szaharai kőolajat. Ezenkívül létre akarnak hozni Afrikában egy atomkísérleti telepet.

Végül, a Constantine-terv[14] azt fejezi ki, hogy széles alapon egy tipikusan tőkés ipari kitermelést akarnak megszervezni Algériában.

A kolonializmus különböző frakciói között az eltérések másodlagosak; egyik általuk javasolt megoldás sem veszi tekintetbe az algériai nép nemzeti törekvéseit, függetlenségére való jogát. Miként a tapasztalat bizonyítja, ezek az úgynevezett megoldások mind fokozzák a háborút a francia nemzeti érdek ellenére.

Nem a francia kormány, hanem az algériai nép az, amelyik meghatározhatja Algéria jövőjét. Amíg tart a háború, addig a jövőre vonatkozó „terv" csak tiszta spekuláció lehet. A francia kormány feladata olyan javaslatokat tenni, amelyek alkalmasak új, békés kapcsolatok kialakítására Franciaország és Algéria között az egyenlőség alapján.

Más tengerentúli területeken, Afrikában és egyebütt, a kormány formamódosításokkal igyekszik megőrizni a gyarmati uralmat a monopóliumok maximális profitja számára.

b) Külpolitikájában a francia tőke osztályszolidaritása a világimperializmussal megnyilvánul az Atlanti Szerződés előtti teljes behódolásban, a hidegháborúban való aktív részvételben, a franciaországi amerikai támaszpontok fenntartásában, a Közös Piac hatályba léptetésében, a Franco-kormány támogatásában, a keleti háborús bujtogatók intrikáiban való részvételben, és abban, hogy visszautasítja a népi Kína kormányának elismerését.

c) Az országon belül a monopóliumok harca a munkásosztály ellen olyan antidemokratikus politikához vezet, amely el akar némítani minden ellenzéket.

Az alkotmány megszavazása után a rendeletek sorozata támadta a demokratikus szabadságjogokat: a városi önkormányzati hatalom további korlátozása és a prefektusokra[15] történt átruházása (városi kerületek létrehozása); olyan jogi reform, amely még jobban eltávolítja az igazságszolgáltatást a néptömegektől, és keményebbé

[14] 1958 végén az algériai Constantine-ban hirdette meg de Gaulle algériai politikájának irányvonalát: ez Algéria gazdasági és szociális fejlesztésének előirányzásával (iparosítás, a munkanélküliség felszámolása, a földkérdés bizonyos szabályozása) akarta elősegíteni a gyarmatosítók „francia Algéria" elvének megvalósítását.

[15] A kormány kinevezett megbízottai a megyék élén.

teszi az elnyomás eszközeit; a francia nők és férfiak katonai besorozása a védelem megszervezésének ürügyével; a fiatalok katonai szervezése az Armée Jeunesse[16] bizottságok égisze alatt; a sztrájkjog és a közszolgálati rendtartás csorbítása stb.

Az ilyen rendszabályok a diktatúra és a fasizmus fenyegetését jelentik a jövőre nézve.

De mégis látjuk azoknak az erőknek a növekedését, amelyek lehetővé teszik a szembeszállást ezzel a nyomor- és háborús politikával, ezzel az antidemokratikus és nemzetellenes politikával, amely az elégedetlenség és harag forrása népünkben.

Pártunk, amely az első naptól kezdve helyesen jellemezte ezt a politikai irányzatot és azonnal átvette az ellene folytatott harc vezetését, most learatja éleslátásának és szilárdságának gyümölcseit; befolyása és tekintélye növekszik. [...]

26. A szocializmusba való átmenet történeti szükségszerűség. Az átmenet formái azonban változóak lehetnek és kell is lenniük minden nép nemzeti sajátosságainak és hagyományainak megfelelően, a történeti feltételektől, valamint az osztályviszonyoktól függően.

1946-ban pártunk főtitkára hangsúlyozta, hogy „a dicsőséges hagyományokban gazdag francia nép saját maga fogja megtalálni útját", és jelezte, hogy nem kizárt a szocializmusba való békés átmenet.

A XIV. kongresszus tézisei megmutatták, hogy az erőviszonyok fejlődése megerősítette ezt a felfogást. 1958 októberében Maurice Thorez a Központi Bizottságban emlékeztetett arra, hogy ezek a perspektívák megmaradtak, és hogy a Francia Kommunista Párt egyáltalán nem mondott le a szocializmusba való átmenet békés útjának lehetőségéről, beleértve egy demokratikus parlament felhasználását is.

27. A szocializmusba való átmenet alapvető törvényeinek ismerete és helyes alkalmazása teszi lehetővé ennek az átmenetnek a megvalósítását anélkül, hogy revizionista tévedésekbe esnénk. A kommunista és munkáspártok közös nyilatkozata az 1917-es Októberi Szocialista Forradalom 40. évfordulója alkalmából levonta az összes testvérpárt által összegyűjtött tapasztalat következtetéseit és emlékeztetett a... közös törvényszerűségekre.[17] [...]

28. Franciaország jelenlegi helyzetében minden fejlődés első feltétele a monopóliumok által rákényszerített személyi hatalom rendszerének eltávolításában rejlik. A harc a szocializmusért olyan harc, amelyben a munkásosztály és szövetségesei hatalma az elsőrangú kérdés, tehát szorosan kapcsolódik a demokráciáért folytatott akcióhoz.

Ebben a perspektívában kell felvetni a demokrácia működésével, a képviseleti intézmények és az állam szerepével, a gazdasági szervezettel, a néptömegeknek a kormányok politikai és társadalmi orientációjának ellenőrzésével kapcsolatos problémáit.

A teljesítendő fő feladat a demokrácia helyreállítása és megújítása Franciaországban.

A régi demokratikus hagyománnyal rendelkező országunkban a parlament nagy szerepet játszhat.

[16] Armée Jeunesse – Ifjú Hadsereg.

[17] E törvényszerűségeket lásd a 2. sz. dokumentumban.

Mivel a jelenlegi nemzetgyűlés nem képviseli a népet, és egyébként sincs semmiféle reális hatalma, ezért a Francia Kommunista Párt egy valóban a nép véleményét tükröző szavazás segítségével olyan Alkotmányozó Nemzetgyűlés megválasztásáért harcol, amelynek a következő elveken nyugvó demokratikus alkotmány létrehozása a feladata:

– a köztársasági államban a legfelsőbb hatalom a nép képviselői, akiket egyetemes, közvetlen és arányos szavazati jog szerint választanak, és akik egyetlen nemzetgyűlést alkotnak;

– a kormány a nemzetgyűléstől származik, és annak felelős;

– minden választásnál az arányos képviseletet alkalmazzák; a megválasztottak felelősek választóiknak, és általuk visszahívhatók;

– törvény biztosítja az ember szabadságát és jogait;

– a hivatásos hadsereget megszüntetik.

Történelmünk tapasztalata megmutatta, hogy a hivatásos hadsereg mindig a fő termelési eszközöket birtokló osztály titkos hatalmának eszközévé vált. Fontos tehát, hogy a hadsereg a nemzet kizárólagos szolgálatában álljon, hogy rövid időre szóló katonai szolgálaton alapuljon, teljesen a polgári hatalom alá rendelt legyen, és semmiféle politikai és társadalmi megkülönböztetést ne ismerjen;

– megtisztított és demokratizált rendőrség;

– széles körű és tiszteletben tartott községi szabadságjogok;

– a prefektusi állások megszüntetése és hatalmuk átruházása a megyei törvényhatósági tanácsokra;

– választott bírák;

– a közhivatal demokratikus státusa, amely biztosítja az állami alkalmazottak jogait, ugyanakkor szorosan odafűzi őket a közszolgálat vezetéséhez;

– az egyház szigorú elválasztása az államtól és az iskolától a nemzet egész területén, ideértve Elzászt és Moselt;

– a sajtó és a film kivonása a pénzoligarchák befolyása alól, a rádió és a televízió álljon demokratikus ellenőrzés alatt, ami lehetővé teszi, hogy teljesítse kulturális és objektív tájékoztatási szerepét.

Egy megújított demokrácia a dolgozók és a nemzet érdekeinek megfelelő politikát fog megvalósítani.

Hatékonyan fog küzdeni a nemzetgazdaság fellendüléséért;

a) emelve a széles tömegek vásárló erejét, a bérek, a tisztviselői fizetések, a nyugdíjak és a kegydíjak emelésével;

b) olyan beruházási politikát gyakorolva, amely hasznosítja Franciaország energetikai forrásait, fejleszti az ipart és különösen az olyan ágakat, mint a gépipar, az elektronikai ipar és a repülőgépgyártás, lehetővé teszi elérhető áron a tömeges méretű lakás- és iskolaépítést;

c) csökkentve az improduktív kiadásokat az agresszív NATO által követelt fegyverkezési verseny csökkentésével és az atombomba gyártásának abbahagyásával;

d) kiszélesítve Franciaország külső piacait független külpolitika révén, amely megtöri az Egyesült Államok és a Közös Piac által ráerőszakolt exporttilalmak béklyóját, hogy az ország szabadon, diszkrimináció nélkül kereskedhessen mindenkivel.

Egy megújuló demokrácia hatékonyan meg fogja védeni a családot. Védelmezni fogja a nemzet egészségét a társadalombiztosítás javításával és az egészségügy fejlesztésével. Biztosítani fogja a fiatalság és a francia kultúra jövőjét, megvalósítva az oktatás demokratikus és világi reformját, minden fiatalnak szakmát és állást adva, fejlesztve a sportlétesítményeket, a tudományos kutatásnak, a technikának, a szépirodalomnak és a művészeteknek eszközöket biztosítva az ország igazi nagyságához méltó munka elvégzésére.

Egy megújuló demokrácia az adózás demokratikus reformját fogja megvalósítani. A gazdagokat megadóztatva az országnak megadja a szükséges anyagi eszközöket a nép életszínvonalának emeléséhez, és biztosítja a gazdasági fejlődést.

Egy megújuló demokrácia segítséget nyújt a kis- és középparasztoknak, és támogatja a mezőgazdasági szövetkezeteket. Biztosítani fogja a dolgozó parasztság kötelező képviseletét a mezőgazdaságban érdekelt szervezetek irányításában.

Meg fogja oldani Elzász és Mosel különleges problémáit.

Hogy Franciaországnak visszaadhassuk nagyságát és méltóságát a világban, minden olyan néppel, amelyik fölszabadult vagy föl fog szabadulni a gyarmati rendszer különböző fokai alól, olyan új kapcsolatokat kell kialakítani, amelyek a függetlenség őszinte elismerésén, a jogok egyenlőségén és kölcsönös előnyökön alapulnak.

A külpolitika alapelvének a különböző gazdasági és társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett élésének kell lennie. Ez egy csapásra helyreállítja országunk függetlenségét és szuverenitását, amely ma hiányzik az atlanti vazallusság és a Kis-Európának való alávetettség révén. Ez a politika az atomfegyverek és a tömegpusztító fegyverek betiltására és a leszerelésre törekszik; határozottan szembeszegül a német militarizmus restaurációjával.

29. A demokrácia meg fog újulni, ha meggátolja a köztársaságellenes és fasiszta szervezetek káros működését, és ha megbuktatja azokat a reakciós manővereket, amelyek megcsúfolják vagy kiforgatják a népakaratot, és meghamisítják az általános szavazati jog érvényesülését.

A demokrácia meg fog újulni, ha képes megvédeni a nép és a nemzet alapvető érdekeit. Hogy ide eljuthasson, el kell ismernie a munkásosztály helyét a politikai életben, és biztosítani kell az őt megillető helyet a képviseleti intézmények működésében, az ország kormányzásában. Harcolnia kell a trösztök és a monopóliumok elszigeteléséért, és azért, hogy azok ne legyenek hatással az állami intézményekre.

Az államosítás lehet ennek a demokratikus harcnak az egyik aspektusa.

Az államosításoknak önmagukban nincsen szocialista jellegük. Nem változtatják meg a tőkés kizsákmányoláson alapuló gazdasági rendszert; nem változtatják meg a termelési viszonyokat. Ez utóbbi változások más kérdésnek vannak alávetve: kié a hatalom?

Az államosítás azonban lehet nemzeti követelés is, amennyiben megakadályozni szándékozik, hogy a külföldi tőke hatalmába vegye az ország javait (például visszavenni az amerikai trösztöktől az olajtelepeket). Lehet jogos demokratikus követelés, mert megkönnyíti a munkásosztály harcát a kizsákmányolók, a monopóliumok ellen.

Anélkül, hogy elfogadnánk a reformista illúziókat az államosítások vagy az igazgatási bizottságok „szocialista" jellegéről, a kommunisták részt vesznek minden olyan

szervezetben, ahol lehetőségük van megvédeni a munkásosztály érdekeit és erősíteni befolyását.

A Francia Kommunista Párt javasolja:

a) a monopóliumok államosítását, azaz az atomipar, az olaj- és földgáztermelés, a vaskohászati és vegyipari vállalatok, a nagy légitársaságok, a bankok, a biztosítótársaságok államosítását;

b) a nagy közvállalatok és létesítmények igazgatásának és irányításának demokratizálását (szénbányák, a Francia Államvasutak, Francia Elektromos és Gázművek, Letéti Pénztár, Nemzeti Hitelintézet, Mezőgazdasági Hitelintézet, Földhitelintézet, a már államosított vállalatok és bankok stb.);

c) a dolgozók és szervezeteik kezdeményezésének és ellenőrzésének bevezetése és megerősítése a gazdasági élet minden szintjén, helyreállítva és kiszélesítve azokat a gazdasági és társadalmi hatásköröket, amelyeket nekik juttattak a vállalati bizottságok keletkezésekor;

d) a magántrösztöknek az állami vállalatok terhére juttatott előnyös tarifák megszüntetését (elektromos szolgáltatás, szállítás stb.), ugyanakkor az államosított szektorokat és közszolgáltatásokat előnyben részesítő tarifák bevezetését.

30. A szocializmus megteremtése, azaz a társadalom átalakítása a termelő- és csereeszközök társadalmi tulajdonon alapuló viszonyaira csak olyan emberek millióinak segítségével valósítható meg, akik nyíltan harcolnak, tetteiket saját tapasztalatukra alapítják, és meg akarják oldani a nemzet előtt álló életbe vágó problémákat. Az antikommunista rágalmakkal szemben a szocializmus felépítése nem lehet titokban szervezkedő csoportosulás tette, összeesküvés vagy egy nép többségére erőszakolt külső beavatkozás eredménye. [. . .]

Tehát, a szocializmusért vívott harc, a demokráciáért és a folytonos haladásért vívott harc perspektíváiban helyezkedik el, egy olyan harc perspektíváiban, amelyik konkrét feleletet akar adni azokra a kérdésekre, amelyeket az események vetnek fel Franciaországnak.

Cahiers du communisme, 1959. 7–8. sz.

[60]

AZ EURÓPAI KAPITALISTA ORSZÁGOK KOMMUNISTA PÁRTJAINAK FELHÍVÁSA MINDEN DOLGOZÓHOZ, MINDEN DEMOKRATÁHOZ[1]

(1959. NOVEMBER 25.)

(Részletek)

Ütött a döntő óra. Népeink és az egész emberiség jövőjének döntő órája. Örök időkre elháríthatjuk a háborút és az emberi haladás szolgálatába állíthatunk minden energiát, minden erőforrást. Győzelmes harcot vívhatunk a nyomorúság s az emberi megaláztatás minden formája ellen. Megvalósíthatjuk a termelőerők új és hatalmas fellendülését, kihasználva a tudomány és a technika példátlan fejlődését, amely – mint a Szovjetunió megmutatta az útját – lehetővé teszi az ember számára, hogy hozzáfogjon a világmindenség meghódításához. Eljött az óra, amelyben lehetővé válik a kizsákmányolt és elnyomott népek felszabadulása. A haladás és boldogság lehetősége mindenki számára realitást ölt.

Ez napjaink lelkesítő perspektívája, amely minden férfit, minden nőt és különösen minden fiatalt cselekvésre szólít.

Fordulat kezdődött a nemzetközi egyhülés felé. Ha ez tovább fejlődik, a hidegháború felszámolását, a kölcsönös bizalomra, jogegyenlőségre, egymás mellett élésre és békés versenyre épülő, új típusú nemzetközi kapcsolatok kialakulását eredményezheti. A Szovjetuniónak és a szocialista tábor valamennyi országának politikája, amely több téren már elért fölényre támaszkodik és kizárólag a béke ügyének szolgálatában áll, lényeges szerepet töltött be ennek az új és sokat ígérő irányvonalnak elindításában. Ezek az eredmények igazolják annak a nyilatkozatnak helyességét, amelyben két évvel ezelőtt 64 kommunista és munkáspárt elszánt és reményteljes békeharcra szólította fel a népeket.[2]

A népek most már elérhető célként tűzhetik maguk elé, hogy mindörökre száműzik a háborút. Ez a lehetőség kifejezésre jutott az általános és teljes leszerelésre vonatkozó javaslatban, amelyet a szovjet kormány terjesztett az ENSZ elé. Az atomfegyverek és a hagyományos fegyverek készleteinek megsemmisítése, valamennyi ország hadseregének feloszlatása és a vezérkarok megszüntetése biztosítaná a világ nyugalmát.

Ily módon alkotó célokra, a kultúra, a jólét és az egészségügy fejlesztésére fordíthatnák azt a mesébe illő összeget – több mint 15 milliárd dollárt csak a mi országaink-

[1] Az Olasz Kommunista Párt kezdeményezésére a nyugat-európai országok kommunista pártja 1959. november 21. és 24. között értekezletet tartottak Rómában.

[2] Lásd a 19. oldal 1. sz. jegyzetét.

ban! –, amelyet évente elnyel a háborús költségvetés, anélkül, hogy az emberiség haladásának bármilyen haszna volna belőle. A szovjet javaslatot nemcsak a dolgozók fogadták kedvezően, hanem egyes kormányok is, ami azt mutatja, hogy a leszerelés és a békés verseny gondolata még a burzsoázia bizonyos köreiben is tért hódított.

Ebben a történelmi órában nagy felelősség hárul országaink munkásosztályára, dolgozóira, népeire.

A kapitalizmusnak mély gyökerei vannak országainkban. Földrészünkről nagyon gyakran agressziót indítottak más földrészek népeinek leigázására. Még ma is az uralkodó osztályok, az Egyesült Államok legreakciósabb köreire támaszkodva, s az atlanti paktum agresszív politikájába kapaszkodva, igyekeznek Európa e részét a reakció erődjévé kiépíteni. A hidegháború következményeiből közvetlenül hasznot húzó gazdasági csoportok és a hatalmukat a hidegháború fenntartására alapító politikai erők szemben állnak az enyhüléssel.

Népeink tudják, mibe kerültek nekik a német imperializmus által rájuk kényszerített háborúk.

És most Nyugat-Németországban az imperializmus és militarizmus helyreállította hatalmát. Agresszív ereje annál is veszélyesebb, minthogy atomfegyvereket is bíztak rájuk. A német revánslovagok agresszív terveket szőnek a Német Demokratikus Köztársaság ellen, és több állammal szemben területi követeléseket hangoztatnak. Ők veszélyeztetik Európában legjobban a békét. Cinkosokra találnak az Egyesült Államok, Franciaország, Nagy-Britannia, Olaszország stb. vezető köreiben. Ez bűn országaink és minden európai ország biztonsága ellen. Ártalmatlanná tenni a német imperializmust – ez minden ország közös feladata.

Más imperialista és militarista körök azért veszélyeztetik a békét, mert nem nyugodtak bele, hogy elvesztették gyarmataikat, amelyekből oly bőséges profitot sajtoltak ki. Ezért rendezték a kongói és fekete-afrikai megtorlásokat, az újabban felszabadult ázsiai és afrikai népek elleni akciókat, s ezért dúl hosszú évek óta háború Algériában. Tárgyalások útján sürgősen véget kell vetni ennek a háborúnak azzal, hogy ténylegesen elismerik az algériai nép önrendelkezési jogát. Csak a gyarmati népek függetlenségi jogának elismerése útján lehet új és kölcsönösen előnyös kapcsolatokat teremteni e népek és egykori anyaországaik között.

Mindannyiotoknak, az európai kapitalista országokban élő férfiaknak és nőknek mondjuk:

– fogjunk össze, hogy a csúcsértekezlet mielőbb összeüljön és eredményes legyen;

– harcoljunk közösen a német kérdésnek a két német állammal kötendő békeszerződés útján való megoldásáért, a Német Demokratikus Köztársaság elismeréséért és a nyugat-berlini kérdés rendezéséért;

– követeljük együttesen a külföldi katonai támaszpontok és rakétakilövőhelyek megszüntetését; demilitarizált övezetek létesítését földrészünk központi, északi és déli részén;

– követeljük a Kínai Népköztársaság elismerését azoktól a kormányoktól, amelyek ezt még ma is megtagadják, s követeljük, hogy a Kínai Népköztársaság megkapja jogos helyét a nemzetközi szervezetekben;

– de mindenekelőtt emeljük fel szavunkat és fogjunk össze a világ minden népével az

általános és teljes leszerelés érdekében. Harcoljuk ki elsősorban az atomfegyverek betiltását, a légkört mérgező kísérletek végleges beszüntetését, s a Szaharában tervezett és az Egyesült Nemzetek Szervezete által már elítélt kísérlet elejtését.

Munkálkodjunk azon, hogy minden békés erő és szervezet egyesüljön a nagy leszerelési kampányban. Támogassuk minden erőnkkel a béke-világmozgalom kezdeményezéseit. A politikai és vallási nézeteltérések nem akadályozhatják meg az embereket abban, hogy egyesülten követeljék: ne legyen soha többé háború!

Az enyhülés irányában történt lépések mutatják, hogy eddigi küzdelmeink nem voltak hiábavalóak. Nem várhatunk tovább. Fokoznunk kell a harcot. Eddigi sikereinkből merítsünk új önbizalmat, hogy végérvényesen biztosíthassuk a nemzetközi békét és minden nép barátságát.

Európai kapitalista országok munkásai és demokratái!

A nemzetközi helyzetben bekövetkezett kedvező változások újabb lehetőségeket adnak arra, hogy harcoljunk a szabadságért, védelmezzük a demokráciát, állítsuk helyre ott, ahol szükséges, és újítsuk meg. Ezek a változások csapást mértek a kommunistaellenességre.

A kapitalista monopóliumok és ügynökeik a hidegháborút, valamint egyes országokban a sovinizmust és a gyarmatosítási szellemet kihasználták arra, hogy támadást intézzenek jogaitok és szabadságotok ellen. Fasiszta diktatúra van még mindig Spanyolországban és Portugáliában, a reakciós rendszer üldözi a demokratákat Görögországban, betiltották a kommunista pártot és más haladó, békét követelő szervezeteket Adenauer Németországában. Franciaországban a múlt évben felállított személyi hatalom rendszere gyakorlatilag felszámolta a népképviseleti intézményeket és megsemmisítette a parlamenti demokráciát. A nagybankok és trösztök mindenütt egyre nagyobb hatalomra tesznek szert, s arra törekszenek, hogy a legszigorúbban ellenőrizzék és csakis a saját profitjuk javára irányítsák országaink politikai életét. Az úgynevezett nemzetek fölötti európai szervek újabb eszközök a monopóliumok kezében a népek fokozottabb kizsákmányolására és évszázados harcokban kivívott szabadságjogaik korlátozására.

Az a feladat hárul tehát reánk, hogy a demokráciáért vívott harcot újabb, nagyobb erőfeszítésekkel fellendítsük.

Spanyolország és Portugália népeinek, Görögország népének ügye minden szabad ember közös ügye. Segítsük őket küzdelmükben, amelynek célja a politikai szabadság és béketűrés rendszerének megteremtése. Induljon széles körű kampány Manolisz Glezosz és társai kiszabadításáért, Simon Sánchez Montero szabadságáért és a spanyolországi amnesztiáért, valamint azért, hogy vessenek véget Alvaro Cunhal törvénytelen bebörtönzésének és hozzák ki börtöneikből a többi portugál politikai foglyot.[3]

Véget kell vetni az üldöztetésnek, amelynek oly sok demokrata esett áldozatul a kapitalista országokban, s a szabadságmozgalmak oly sok harcosa a gyarmatokon. Cselekedjünk annak érdekében, hogy Nyugat-Németországban hatálytalanítsák a bátor Németország Kommunista Pártjának betiltását.

[3] Manolisz *Glezosz* (1922) – görög kommunista, Alvaro *Cunhal* (1913) – a Portugál Kommunista Párt főtitkára, Simon *Sánchez* Montero (1915) – spanyol kommunista.

Minden politikai szabadságjogot, a dolgozók minden jogát lépésről lépésre védelmeznünk kell; ugyanakkor egyre fokoznunk kell erőfeszítéseinket, hogy minél hatékonyabb akciók segítségével a demokráciát megújíthassuk és megerősíthessük minden ellenségével szemben.

Ezért szállnak síkra a kommunisták a közélet általános demokratizálásáért. A demokrácia országaink mindegyikében a fejlődés különböző fokán áll. De népeinknek számos közös követelése van: a helyi, területi és országos választott szervek jogainak kiterjesztése a végrehajtó hatalom és a bürokratikus apparátus rovására; az igazságtalan választási törvények és megkülönböztetések elleni harc azzal a céllal, hogy a választott szervek híven tükrözzék az egyes országokban fennálló politikai erőviszonyokat; tiltakozás az ellen az irányzat ellen, amely a munkáltatók és a munkások viszonyának rendezésével kapcsolatban egyre nagyobb mértékben igyekszik a korporatív formákat felhasználni; küzdelem azok ellen a kísérletek ellen, amelyekkel a szakszervezeteket a munkaadóknak és a kormányoknak akarják alárendelni; harc azért, hogy kiszakítsuk a monopóliumok kezéből a közvélemény-alakítás modern eszközeinek közvetlen ellenőrzését, s azért, hogy ezek az eszközök minden demokratikus párt és szervezet rendelkezésére álljanak.

Dolgozók, demokraták!

A demokráciáért vívott harc ma megköveteli, hogy síkraszálljunk a monopóliumok hatalmának hatékony korlátozásáért, s megakadályozzuk, hogy uralmukat az egész gazdasági és politikai életben fenntarthassák.

Ezt a célt a következőképpen érhetjük el: egyes monopolizált ipari szektorok államosításával és a gazdaság állami szektoraiban működő irányító szervek demokratizálásával; a dolgozók kezdeményezésének és beleszólásának a gazdasági élet minden területén megvalósítandó fejlesztésével; az ipari és a mezőgazdasági beruházások demokratikus ellenőrzésével; a földreform megvalósításával és a kis parasztbirtokoknak, valamint a más kis- és középtermelőknek a monopóliumokkal szemben nyújtott védelmével.

Ezek az átalakulások megfelelnek az egész nemzet, az egész nép, a munkásosztály, valamint a dolgozó parasztság és a városi középrétegek érdekeinek; korlátozzák a monopoltőke azon lehetőségeit, hogy a dolgozókra hárítsák az új technikával kapcsolatos gazdasági változások következményeit. Ezek az intézkedések mind demokratikus jellegűek. Nem szüntetik meg az embernek ember által való kizsákmányolását, de megvalósításuk esetén korlátozzák a monopóliumok hatalmát és eszközeit; növelik a munkásosztály tekintélyét és politikai súlyát az ország életében; elősegítik a társadalom legreakciósabb csoportjainak elszigetelését és megkönnyítik, hogy az összes haladó erők, a trösztök tevékenységének áldozatul esett összes társadalmi rétegek egységes tömböt alakítsanak.

Felhívják népeinket, hogy országuk sajátos viszonyainak megfelelően harcoljanak olyan demokratikus kormány megalakításának lehetőségéért, mely a dolgozó tömegekre támaszkodva végrehajtja a demokratikus megújulás programját. [. . .]

Európai kapitalista országok dolgozói és demokratái!

Tapasztalatból tudjátok, hogy a munkásság és a demokratikus erők megoszlása mindenkor a reakciónak kedvezett és sikereket hozott számára. És fordítva, vala-

hányszor megvalósították egységüket, a néptömegek győzelmeket arattak és visszavonulásra késztették a társadalmi és politikai reakció erőit.

Valamennyi népi erő összefogása ma szükségesebb, mint valaha. [. . .]

Egységfelhívásunkkal a haladás és szabadság valamennyi hívéhez fordulunk, minden dolgozóhoz, bármilyen is a politikai meggyőződése. Egységfelhívásunkkal fordulunk a keresztény dolgozókhoz, akik az emberi élet feltételeinek megjavítására törekszenek, valamint szervezeteikhez is.

Egységfelhívásunkat kiváltképpen intézzük a szocialista és szociáldemokrata pártokhoz, e pártok tagjaihoz, a szakszervezetek és szövetkezetek tagjaihoz, akikkel vállvetve, már annyi sikeres harcot vívtunk. A dolgozók érdekeire káros megosztottsági politika nem vált e pártok javára, amelyek ennek következtében egyes országokban fontos pozíciókat veszítettek el a konzervatív erők javára. És természetesen nem a szocialista elvekről való lemondás és a kapitalizmusnak nyújtott bizalom útján hódíthatják vissza ezek a pártok korábbi pozícióikat.

Ez nem az a pillanat, amelyben engednünk kell a reakciós erőknek; ez a munkásegység és a demokratikus egység órája.

Igaz, még elválasztanak bennünket nézeteltéréseink és a hidegháború időszakában megcsontosodott előítéletek. Ezek azonban nem akadályozhatják egységes fellépésünket azoknak a céloknak az elérésében, amelyeket napjainkban a munkásságnak és minden demokratikus erőnek maga elé kell tűznie: a béke biztosítása, a dolgozó tömegek életfeltételeinek javítása, a demokrácia védelme és fejlesztése, a szocializmushoz való együttes előrehaladásunk érdekében. [. . .]

Béke és Szocializmus, 1960. 1. sz.

[61]

SPANYOLORSZÁG KOMMUNISTA PÁRTJÁNAK PROGRAMJA[1]

(1960. JANUÁR)

(Részletek)

[...] A spanyol társadalom fejlődésének elemzése arra a következtetésre vezet, hogy a monopoltőke fasiszta diktatúrájának időszakában jelentősen elmélyültek a forradalmat tápláló objektív ellentmondások, amely forradalmat a reakciós osztályok 1939-ben „örökre eltemettek", és hogy ezzel párhuzamosan megérlelődtek azok a társadalmi erők, amelyek történelmileg hivatottak e forradalom megvalósítására. Ebből az elemzésből következik továbbá, hogy a spanyol forradalomnak két fő szakaszban kell lezajlania.

Az első szakasz antifeudális és antimonopolista jellegű, fő célja a feudalizmus csökevényeinek felszámolása és a monopóliumok hatalmának korlátozása, a demokratikus rendszer megteremtése és megszilárdítása, a nemzeti függetlenség és a béke biztosítása.

A második szakaszban a forradalom szocialista forradalommá válik, célja a társadalom szocialista átalakítása, amikor is menet közben megoldódnak az első szakaszból visszamaradt feladatok is, majd a következő szakasz – a szocializmusból a kommunizmusba való fokozatos átmenet.

E szakaszoknak megfelelően a kommunista párt két részre osztja a programját: közvetlen és legközelebbi célkitűzések, végcélok.

KÖZVETLEN ÉS LEGKÖZELEBBI CÉLKITŰZÉSEK

I

Spanyolország Kommunista Pártjának közvetlen célja, hogy véget vessen Franco tábornok fasiszta diktatúrájának[2], és megnyissa az utat az ország demokratikus fejlődéséhez.

[1] E programot a párt VI. kongresszusa (1960. január 28–31.) fogadta el. Abban az időszakban készült, amikor a nyugat-európai országok kommunista pártjai az SZKP XX. kongresszusának szellemében felülvizsgálták programjaikat, politikai irányvonalukat, és azt az állammonopolista kapitalizmus feltételeire alkalmazták. Sajátos jelleget adott az SKP politikájának, hogy 1939-től a fasiszta diktatúra körülményei között illegalitásban dolgozott. Ennek következtében is, politikájában nagy teret kapott a demokratikus átalakulásért folyó harc. A program első része elemzi a Spanyolországban kibontakozott társadalmi ellentmondásokat és ezek hatását a fasiszta hatalmat támogató, valamint a fasizmussal szemben álló erőkre. Leleplezi a hatalmon levő erők manőverezéseit, s kimutatja, hogy az egyes társadalmi és politikai erők milyen mértékben érdekeltek a fasiszta rendszer megdöntésében, mi az, ami összeköti és ami elválasztja egymástól őket.

[2] A spanyol fasiszta rezsim élén 1975-ben bekövetkezett haláláig *Franco* tábornok állt.

E cél elérése végett a kommunista párt kész engedményeket tenni annak érdekében, hogy ilyen vagy olyan formában a bal- és jobboldali Franco-ellenes erők közt megegyezés jöhessen létre. Ezek az engedmények azonban nem jelenthetik az elveitől való eltávolodást.

A kommunista párt úgy véli, hogy a Franco-ellenes erők közötti bármilyen egyezmény alapját egy minimális program kell hogy képezze, amelynek a következő pontokat kell tartalmaznia:

1. közös harc kibontakoztatása a diktatúra ellen, beleértve a diktatúra békés országos sztrájk útján való megdöntését is;

2. az összes demokratikus szabadságjogok visszaállítása minden hátrányos megkülönböztetés nélkül;

3. általános amnesztia a politikai bebörtönzötteknek és a száműzötteknek, amely kiterjed a polgárháborúban bármelyik oldalon való részvételből származó felelősség minden formájára; a halálbüntetés megszüntetése;

4. a munkások, parasztok, tisztviselők, hivatalnokok és általában a néptömegek létkörülményeinek megjavítása;

5. a békés egymás mellett élést elősegítő külpolitika;

6. teljes demokratikus alkotmányozó nemzetgyűlési választások, hogy a spanyol nép szabadon választhassa meg a neki jobban megfelelő rendszert.

A kommunista párt ezeket a pontokat nem tekinti végleges programnak, csupán vitaalapnak, amely nyitva áll más javaslatok számára, és teret ad olyan módosításoknak, amelyek a politikai helyzet változása során szükségessé válhatnak.

A kommunista párt bármely átmeneti kormányt támogatna – a benne való részvétellel vagy kívülről –, amely kötelezettséget vállalna e program szellemében folytatandó politikára.

II

A Franco-diktatúra megdöntése után, a demokratikus rezsim megteremtése és fejlesztése során a kommunista párt azt a politikát fogja védelmezni, amelynek általános vonásait az alábbi pontok határozzák meg, amelyekben a helyzet változásának megfelelően konkrét módosításokat lehet végrehajtani.

KÜLPOLITIKA

A kommunista párt következetesen harcolni fog a békéért, a leszerelésért, a békés egymás mellett élésért és az országok közötti termékeny kapcsolatokért, függetlenül azok társadalmi berendezkedésétől, Spanyolország függetlenségéért és biztonságáért. A néptömegeket mozgósítani fogja az ezekért a követelésekért való harcra és arra fog törekedni, hogy ezek Spanyolország külpolitikájának alapjává váljanak. [...]

Belpolitikai téren a párt a demokrácia védelmének és megszilárdításának, a dolgozó tömegek és a középrétegek életszínvonala emelésének, a monopóliumok hatalma korlátozásának, a gazdaság és a kultúra fejlesztésének, a közoktatás megjavításának következetes irányvonalát fogja követni. E célok megvalósításához mélyreható strukturális reformokra van szükség.

Ebből az általános irányvonalból kiemelkednek a következők:

A DEMOKRÁCIA FEJLESZTÉSE ÉS VÉDELME

A Franco-diktatúra megdöntése és a demokratikus rendszer létrehozása után a kommunista párt politikájának a tengelyét képezi majd a határozott és következetes harc a kiharcolt demokrácia megszilárdításáért és fejlesztéséért, azért, hogy a demokratikus elvek maradéktalanul testet öltsenek az alkotmányban, az államformában, az állami szervek tevékenységében, valamint a kormány politikájában. A párt éberen őrködik majd, és mozgósítja a tömegeket a demokratikus rendszer elleni bárminemű összeesküvés vagy merénylet ellen, és a népet azokon a történelmi tanulságokon fogja nevelni, amelyek a második köztársaság vereségéből következtek.

A kommunista párt állást foglal a demokratikus köztársaság mellett, és meg van győződve arról, hogy a spanyolok többségének ugyanaz lesz a véleménye. Mindazonáltal a kommunista párt mindenkor aláveti magát a nép szabadon kifejezett akaratának.

A kommunista párt támogatja azt a parlamentet, amelyet általános, egyenlő, közvetlen és titkos szavazással választanak meg, olyan választási rendszerrel, amely az arányos képviseleten alapszik, s nemre való tekintet nélkül minden spanyol állampolgár számára biztosítja a jogot, hogy 18 éves kortól választhasson, és 21 éves kortól megválaszthassák.

A kommunista párt védeni fogja az előbb felsorolt elvek alapján demokratikusan választott helyi közigazgatási szervek jogát az autonómiához a hatáskörükbe tartozó területen.

A kommunista párt úgy véli, hogy az államapparátust, beleértve a fegyveres erőket és a közrendvédelmi szerveket is, demokratikus alapon át kell szervezni, tiszteletben tartva azoknak a személyeknek rendfokozatát és rangját, akik kötelezik magukat a nép által választott új rendszer lojális szolgálatára.

Hagyományos politikájához hűen, védve a népek szabad önrendelkezési jogát, a kommunista párt támogatni fogja Katalónia, Baszkföld és Galícia népeinek jogát, hogy szabadon és demokratikusan dönthessenek sorsukról. A kommunista párt biztos abban, hogy a katalánok, baszkok és galíciaiak képesek olyan státust választani maguknak, amely nemzeti vágyaikat kielégíti, és ugyanakkor fenntartja egységüket Spanyolország többi népeivel, egységes, soknemzetiségű állam keretein belül, hogy közös erővel küzdjenek a demokráciáért, a nemzeti függetlenségért, a gazdasági és társadalmi haladásért.

A kommunista párt harcolni fog az államtól és a politikai pártoktól független egységes szakszervezetekért. Ez a függetlenség nem zárja ki a közös cél érdekében az

utóbbiakkal való együttműködést. A tagságnak önkéntesnek kell lennie, a tagdíjat pedig közvetlenül a szakszervezetnek kell fizetni. A kommunista párt harcolni fog azért, hogy a jelenlegi vertikális szakszervezetek minden vagyona az új szakszervezeti egyesülés tulajdonába menjen át.

A kommunista párt kiáll a vallás-, a lelkiismereti szabadság mellett, a hivők és a nem hivők meggyőződésének tiszteletben tartásáért. A katolikus egyház tekintetében a kommunista párt olyan politikát folytat majd, amely elősegíti a demokratikus rendszer erősödését. Arra törekszik majd, hogy lelkiismereti okokból ne ütközzön nehézségbe a demokratikus rendszernek a katolikus tömegek általi támogatása, ugyanakkor elősegítse az egyház és a demokratikus állam közötti együttműködést, azon az alapon, hogy mindkettő a saját területén tevékenykedik, és nem avatkoznak egymás ügyeibe. Ebből a célból a kommunista párt síkraszáll az egyház és az állam szétválasztásáért, de elismerve a lakosság jelentős részének vallásosságát, javasolni fogja, hogy az állam meghatározott mértékben anyagilag támogassa a vallási szükségleteket.

A kommunista párt harcolni fog azért, hogy kivonják a monopóliumok ellenőrzése alól a közvélemény tájékoztatásának hatalmas és modern eszközeit, a rádiót és a televíziót, hogy azokat a politikai pártok és a demokratikus szervezetek használhassák.

A DOLGOZÓK ÉS A KÖZÉPRÉTEGEK ÉLETSZÍNVONALÁNAK EMELÉSE

Ipari és mezőgazdasági munkások

A kommunista párt a munkások és más (ipari és mezőgazdasági) dolgozók érdekeit védelmezve az alábbiakat tekinti a fő követeléseknek:

a munkabér mozgó bérskálával, nyolcórás munkanap mellett biztosítsa a megélhetést (az egészségre ártalmas munkahelyeken, egyes mezőgazdasági munkákban stb. hét-, hat- vagy ötórás munkanappal);

negyvenórás munkahét bércsökkentés nélkül;

kielégítő és általános munkanélküli segély;

az egész társadalombiztosítási rendszer felülvizsgálata és egységesítése, hogy a társadalombiztosítás hatékonnyá váljék. Irányításában a dolgozóknak közvetlenül részt kell venniük;

az öregségi, rokkantsági, foglalkozási megbetegedések alapján járó stb. nyugdíjat a létfenntartási költségek emelkedésével párhuzamosan emelni kell, hogy biztosítsa a nyugdíjak eredeti vásárlóképességét;

megfelelő havi családi pótlék, amit minden dolgozó családjának kapnia kell, s amelynek kifizetését a vállalatok, s főleg a nagyvállalatok járulékaiból kell fedezni;

évente minimálisan 15 napos fizetett szabadság;

az egész társadalombiztosítási rendszer kiterjesztése a falura. A fizetett vasárnapi pihenést a mezőgazdasági munkások részére is biztosítani kell. Ha vasárnap vagy ünnepnap is mezei munkát kell végezni, akkor azt túlórabérben kell fizetni;

az egészségvédelem megjavítása és összehangolása; új kórházak, szanatóriumok, szülőotthonok, bölcsődék stb. építése, melyeknek elsősorban az anyagilag rosszabb helyzetben levők ellátását kell biztosítaniuk;

kényelmes és olcsó lakások építése kellő mennyiségben és a lehető legrövidebb időn belül, hogy megoldódjék a lakásválság, ami miatt főleg a dolgozók szenvednek;

az állam és a nagyvállalatok által finanszírozott hatékony szakoktatási rendszer bevezetése.

Parasztság

A kommunista párt mindenkor védelmezni fogja a dolgozó parasztok (szegény- és középparasztok) érdekeit, beleértve a bérlőket és a részesbérlőket, mindazokat, akiket a munkásosztály a legközelebbi szövetségeseinek tekint, és támogatja a falusi burzsoázia (a gazdagparasztok) azon követeléseit, amelyek kifejezik harcát a monopóliumok és az abszentista arisztokrácia[3] ellen. A földreformon és azokon az előnyökön kívül, amelyekhez a falu a vásárlóképesség emelkedése és a külkereskedelem fejlesztése folytán jut, a kommunista párt az alábbi követeléseit tekinti fontosnak:

A parasztok számára kedvező árak megállapítását a mezőgazdasági termékekre. Ebből a célból a kommunista párt egyéb intézkedések mellett javasolni fogja, hogy:

az Országos Gabonahivatalt változtassák olyan szervvé, amely a parasztok számára kedvező áron vásárolná fel az általuk önként értékesített termékeket;

azok a kisebb parasztgazdaságok, amelyek 70 q és ennél kevesebb gabonát vagy ezzel egyenértékű egyéb terméket kínálnak eladásra, kapjanak 15%-os felárat;

az ipari feldolgozásra szánt mezőgazdasági termékek beszerzésének területéről zárják ki a koncessziós monopolistákat, szüntessék meg az övezeti korlátozásokat, s minden eszközzel ösztönözzék olyan szövetkezetek létrehozását, amelyek mindezt saját kezükbe veszik. Mindenesetre a cukorrépa, a gyapot, a dohány és egyéb termékek árának megállapításakor figyelembe kell venni ezek termelési költségét, melynek megállapításában maguk a parasztok is vegyenek részt. [...]

Városi középrétegek

A kommunista párt védelmezni fogja a városi középrétegek életszínvonal-emelésének politikáját. Védelmezni fogja a tisztviselők, hivatalnokok, tanítók, orvosok, ügyvédek, főiskolai tanárok, mérnökök és technikusok, írók, művészek és más szabad foglalkozásúak érdekeit, úgyszintén a fegyveres erők és a közrendvédelem tisztjeinek indokolt követeléseit, védelmezni fogja a kiskereskedők és kisiparosok érdekeit, s támogatja a középburzsoázia jogos védekezését a monopóliumok támadási kísérletei ellen.

A kommunista párt egyebek között támogatni fogja a tisztviselők, hivatalnokok, tanítók, főiskolai előadók és a szabad foglalkozásúak jogos fizetésemelési követeléseit, akiknek jelenlegi jövedelme nem elegendő ahhoz, hogy méltóképpen kielégítsék legelemibb szükségleteiket; védelmezni fogja azt az elvet, hogy a fizetés elegendő kell hogy legyen a szükségletek fedezésére, többletmunka vállalása nélkül. [...]

[3] A földbirtokos osztálynak az a része, amely maga nincs kapcsolatban a gazdálkodással.

A kommunista párt által javasolt mélyreható földreformnak az alábbi fő jellemzői vannak:

1. Az abszentista arisztokrácia nagy latifundiumainak és azoknak a nagybirtokoknak kártalanítás melletti kisajátítása, amelyeket egyáltalán nem vagy ésszerűtlenül művelnek meg. [...]

Nem kell kisajátítani azokat a földeket, függetlenül nagyságuktól, amelyeken maguk a tulajdonosok gazdálkodnak, és amelyeket ésszerűen művelnek meg.

2. A kisajátított földalapot a következőképpen osztják el: ha valamilyen formában – haszonbérlet, részes művelés, rabassa morta[4], foro[5], örökletes bérlet – megművelt földekről van szó, akkor azt azok kapják, akik jelenleg megművelik (ingyenesen, ha a búzában kifejezett járadék nem haladja meg a 40 q-t; ha pedig a járadék ezt meghaladja, akkor húsz évig kell fizetni a járadék évi 2%-át). A többi föld ingyen kerül szétosztásra a mezőgazdasági munkások és a szegényparasztok között.

A földhöz juttatott parasztokat a föld jobb megművelése és hasznosítása végett az állam munkaeszközökkel és a szükséges hitelekkel segíti. [...]

INTÉZKEDÉSEK A MONOPÓLIUMOK ELLEN

A széles néprétegek napról napra világosabban megértik, hogy szenvedéseiknek és anyagi nehézségeiknek oka a monopóliumok uralma és azok mérhetetlenül magas profitja. Ezért az országban terjed a monopóliumok elleni intézkedések követelése.

A kommunista párt politikája a monopóliumok ellen irányul. A Franco-diktatúra felszámolása lesz a monopolista csoportokra mért első csapás, mert annak segítségével gyakorolják mindenre kiterjedő és kegyetlen uralmukat a nép felett. A munkásosztály, a parasztság és a középrétegek követeléseinek fentebb ismertetett programja főként a monopóliumok ellen irányul. E program megvalósításáért vívott harcban elért minden győzelem csapás lesz a monopoltőke mérhetetlenül magas profitjára. [...]

A másik hatékony monopóliumellenes intézkedés a mélyreható adóreform lesz. Ennek a reformnak az alapját a monopóliumok jövedelmi adója (minél nagyobb a profit, annál több az adó) és az örökösödési adó képezi, amely szintén igen progresszív módon terheli majd meg a nagy örökségeket. Ezzel párhuzamosan jelentősen csökkennek a közvetett adók. Ilyen módon jelentősen csökken a munkabérből élők, továbbá a kis- és középburzsoázia adóterhe, viszont az adó jelentős részét a monopolegyesülések és az ország leggazdagabb családjai fizetnék.

A megfelelő időpontban a kommunista párt más, még radikálisabb intézkedéseket terjeszt majd elő, nevezetesen:

[4] Rabassa morta – a haszonbérletnek Katalóniában elterjedt válfaja. A paraszt azzal a feltétellel kapja bérbe a földet, hogy azon szőlőt telepít, majd minden évben a termés egy részét leadja a földesúrnak. A bérlet addig van érvényben, amíg a szőlővenyige él.

[5] Foro – a haszonbérlet egyik válfaja: a földesúrnak természetben fizetett úrbér. Spanyolország északnyugati részén van elterjedve.

a monopolizálódás magas szintjét elért bankok, a főbb iparágak és szolgáltatási ágak államosítása;

a gazdaságot irányító szervek demokratizálása, a dolgozók kezdeményezésének fejlesztése, és részvételük a gazdasági élet valamennyi területének ellenőrzésében;

az ipari és mezőgazdasági beruházások állami terveinek demokratikus ellenőrzése. [...]

A KÖZOKTATÁS, A TUDOMÁNY ÉS A KULTÚRA FEJLESZTÉSE ÉS DEMOKRATIZÁLÁSA

Az új, demokratikus viszonyok között a kommunista párt egyik fő gondja lesz a közoktatásnak az elemi iskolától az egyetemig és a műszaki főiskoláig terjedő javítása, az ezekbe való bejutás megkönnyítése a lakosság legszélesebb rétegei számára; a tudományos és műszaki kutatások fejlesztése; a pedagógusok, a műszaki és tudományos káderek képzési színvonalának emelése, a nemzeti kultúra és művészet védelme. Ebből az irányelvből kiindulva a kommunista párt célul tűzi ki:

a közoktatásra fordított összegek jelentős emelését;

iskolák építésének és a tanítóképzésnek nagyarányú bővítését, hogy biztosítani lehessen tizennégy éves korig valamennyi gyermek kötelező és ingyenes oktatását. [...]

VÉGSŐ CÉLKITŰZÉSEK

A finánccoligarchia fasiszta diktatúrája, amelyet az az egyedüli törekvés irányít, hogy növelje a nagytőkések profitját, s ehhez szüksége van a tőkefelhalmozás és a tőkekoncentráció folyamatának meggyorsítására, akaratlanul fokozta a termelés társadalmi jellegét. Fejlődött a nagyipar, a társadalmi munkamegosztás, a különböző termelési ágak kölcsönös függése. Az állammonopolista kapitalizmus a tőkés rendszer keretei között lehetséges végső határig fokozta a kölcsönös függést és kapcsolatot nemcsak a termelés különböző ágai között, hanem a termelés, valamint az elosztás és fogyasztás között; az ipar, a kereskedelem, a mezőgazdaság és a pénzügyek között. Valójában az egész nemzetgazdaság egységes lett a monopoltőke kizsákmányoló igája alatt.

Ámde a monopoltőke nemcsak a munka és a termelés társadalmasítási folyamatának részeseként működik, hanem egyidejűleg e folyamat teljes kibontakozásának – miként azt a modern termelőerők megkövetelik – a legfőbb akadálya is. Ezek a termelőerők megkövetelik a tömegek vásárlóképességének szüntelen növekedését, a kizsákmányolás, melynek ezek a tömegek az áldozatai, viszont ellenkezően hat. A modern termelőerők megkövetelik a tervszerű irányítást, a monopoltőke viszont anarchiát, válságokat, torz jelenségeket és egyensúlyhiányt szül, mert egyet jelent a nagy pénzmágnások magánérdekeinek uralmával, s az összeegyeztethetetlen a gazdaságnak a nemzeti érdekek szellemében való irányításával és tervezésével.

Ezért Spanyolország társadalmi-gazdasági fejlődése, az ország termelési-technikai elmaradottsága ellenére, létrehozta azokat az anyagi-gazdasági feltételeket, amelyek szükségessé és lehetővé teszik a társadalom szocialista átalakítását. Szükségessé, mert

e nélkül az átalakítás nélkül a termelőerők nem érhetik el azt a színvonalat, ami lehetővé tenné az ország anyagi és szellemi problémáinak megoldását. A forradalom első szakaszában megvalósítandó antifeudális és monopóliumellenes reformok meghatározott lökést adnak majd a termelőerők fejlődésének, de ez a fejlődés előidézi a termelőerők és a monopolista termelési viszonyok még radikálisabb összeütközését. De a monopolkapitalizmustól nem lehet visszafordulni a gazdasági neoliberalizmushoz, amiről egyes kispolgárok álmodoznak; onnan csak előre, a szocializmus felé lehet haladni. [...]

A döntő erő kedvező körülmények között, demokratikus legalitás keretében állást foglalhat a társadalom szocialista átalakítása mellett, többségre juthat a parlamentben, s ennek a többségnek meghatalmazása lesz majd ahhoz, hogy ezt az átalakítást végrehajtsa, és olyan végrehajtó hatalmat hozzon létre, melynek élén a munkásosztály áll, s ez a hatalom a parlamentre és a tömegek fellépésére támaszkodva megadásra kényszeríti a monopolburzsoáziát az ország lakossága többségének akarata előtt, megfosztja őt attól a lehetőségtől, hogy a nép ellen fegyveres harchoz folyamodjon.

A kommunista párt kinyilvánítja, hogy, amennyire tőle függ, a szocialista forradalmat Spanyolországban erre a békés parlamenti útra szándékozik terelni.

Azok a súlyos történelmi körülmények, amelyek között a szocialista forradalom Oroszországban és más országokban lezajlott, az uralkodó osztályok elkeseredett ellenállása, melyet erősített az imperializmus támogatása – fegyveres beavatkozása Oroszországban és Kínában, más esetekben a hidegháborús módszerek –, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetnek olyan vonásokat adtak, amelyeknek nem kell szükségképpen megismétlődniük új történelmi körülmények közepette. A marxizmus–leninizmus szerint szocialista forradalom nem lehetséges anélkül, hogy a munkásosztály kezébe ne vegye a politikai hatalmat, létre ne hozná a szocialista államot, és ne biztosítaná a maga számára a vezető szerepet az államban, de ugyanakkor a forradalom és a szocialista állam útjai, módjai, sajátosságai rendkívül eltérőek lehetnek az egyes országok történelmi körülményeitől, hagyományaitól és sajátos helyzetüktől függően.

A fentebb ismertetett új belső és nemzetközi feltételek folytán Spanyolországban a szocializmus győzelme elérhető lenne békés, parlamentáris eszközökkel, ha a magukat haladónak tekintő erők ahelyett, hogy a reakciós kapitalista csoportokkal kötnének szövetséget, miként ez más országokban történt, elhatároznák, hogy a kommunista párttal együtt haladnak a szocializmus felé. Ez különösen a szocialista pártra vonatkozik, de más demokratikus csoportokat is érint, például a spanyol katolicizmust, az anarchoszindikalista, a kispolgári, a különböző munkás- és haladó mozgalmakat. [...]

Annak szükségessége, hogy a munkásosztály vezető szerepet biztosítson a maga számára a szocialista államban, ami nélkül ennek az államnak puszta léte is elképzelhetetlen, megköveteli, hogy a munkásosztály élén forradalmi, marxista–leninista párt álljon, amely ideológiai és politikai tekintetben érett, szervezetileg erős és nagy tekintélyt élvez a tömegek között. Ilyen párt a kommunista párt.

Ez azt jelenti, hogy egy szocialista program alapján létrejött politikai koalícióban a kommunista párt vezető szerepet tölt majd be. Ezt azonban nem lehet rákényszerí-

teni a koalícióra semmiféle külső határozattal, hanem a dolgok logikájánál fogva jut érvényre. Bármely politikai koalícióban mindig van egy párt, amely a fő felelősséget viseli, lévén az a párt az, amely a legjobban fejezi ki a koalíció politikáját, s amely ennek folytán a koalíció fő ereje. Természetes, hogy a társadalom szocialista átalakulásának időszakában ilyen párt csakis a munkásosztály marxista–leninista pártja lehet. [...]

Programmüje dokumenti kommunyisztyicseszkih i rabocsih partyij kapitalisztyicseszkih sztran Evropü. Goszudarsztvennoje Izdatyelsztvo Polityicseszkoj Lityeraturü. Moszkva 1960.

[62]

A KÖZÖS PIACHOZ TARTOZÓ ORSZÁGOK KOMMUNISTA PÁRTJAINAK ÉRTEKEZLETE. NYILATKOZAT[1]

(1963. MÁRCIUS 6.)

(Részletek)

A férfiak és nők milliói teszik fel a kérdést: mi lesz Európával? A Közös Piac léte veszélyes helyzetet teremtett. A Bonn–Párizs-tengely növeli a háborús veszélyt. Bátorítja a nemzetközi feszültség enyhülésének ellenszegülő imperialista köröket. Újabb fegyvereket ad Nyugat-Németország legagresszívabb köreinek a kezébe expanzionista politikájuk folytatására. A NATO-n belül tovább tart az atomfegyverek felhalmozása. Elterjedésük fokozza a nukleáris katasztrófa veszélyét; de Gaulle és Adenauer szövetsége egy újabb robbanógyutacs a fegyverkezési hajsza folytán lőporoshordóvá változott világon.

A Bonn–Párizs-tengely drámai módon növeli a veszélyt, amire már a hat kommunista párt 1959-ben kiadott közös nyilatkozata[2] felhívta a figyelmet: a Közös Piac – mondottuk négy évvel ezelőtt – a nemzetközi feszültség kiéleződéséhez vezet, mivel többek között visszaadja a német militarizmusnak egész agresszív erejét. Az atlanti paktum militarista és revansista erői Európában a Közös Piacra támaszkodnak; a német militarizmus atomfegyvert követel és ezt most felajánlják neki.

[1] 1963. március 4. és 6. között a Közös Piac tagországainak kommunista pártjai (Olasz Kommunista Párt, Németország Kommunista Pártja, Belgium Kommunista Pártja, Francia Kommunista Párt, Luxemburgi Kommunista Párt, Hollandia Kommunista Pártja) tanácskozást tartottak Brüsszelben, s megvitatták a nyugat-európai gazdasági helyzetet, illetve a Közös Piaccal kapcsolatos kérdéseket.

[2] Lásd a 60. sz. dokumentumot.

„Szemünk előtt alakul ki a trösztök Európája" – állapítottuk meg 1959-ben. Ma pedig széles körű demokratikus és népi rétegek győződhetnek meg arról, hogy a Közös Piacba tömörült kapitalista monopóliumok egyre jobban növelik káros befolyásukat. Aggasztó lépések történtek a nemzetközi finánccoligarchia és a nagy trösztök szolgálatában álló tekintélyuralom megteremtésére. A nemzeti parlamentek – melyeknek a népek szuverenitását kellene kifejezniük – egyre inkább elvesztik jogaikat.

Azok a tervek, amelyek célul tűzik ki Franco fasiszta Spanyolországának csatlakozását a katonai Atlanti Szövetséghez és a Közös Piachoz, csak aláhúzzák az Európa népeit fenyegető militarista és tekintélyuralmi tendenciákat.

A Közös Piac egyes országaiban tervszerűen igyekeznek megnyirbálni a munkásszervezetek jogait, többek között a vállalatoknál. Támadást indítottak a sztrájkjog ellen. Belgiumban törvénytervezeteket dolgoztak ki a sztrájkok letörésére. Nyugat-Németországban rendkívüli törvényekről tárgyalnak, Franciaországban az államfő rendeletet adott ki a sztrájkolók katonai mozgósítására.

A monopoltőke arra törekszik, hogy kielégítse a technikai haladás és a termelőerők fejlesztésének követelményeit, s ez szükségessé teszi a piacok kiszélesítését és objektíven a gazdasági élet internacionalizálását, tehát egységes frontot akar létrehozni a munkásosztály ellen, meg akarja teremteni a hidegháború eszközét.

A monopóliumok a Közös Piac megteremtésével, amint azt a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Világgazdasági Intézetének tézisei hangsúlyozzák, a dolgozók rovására próbálják leküzdeni a modern kapitalizmus mélyreható ellentéteit.[3]

A kapitalista monopóliumok, sokkal inkább, mint a múltban, saját szolgálatukba állítják a termelés fejlődésének – az egyébként rendszertelen és egyenetlen fejlődésnek – az eredményeit. Még ott is, hol a dolgozók harca árán béremelést vagy egyéb sikereket értek el, elmaradnak ezek a vívmányok a munkaintenzitás fokozódása és a munkatermelékenység növekedése mögött. A felemelt bért gyakran teljes egészében felemésztik a megélhetési költségek. A trösztök igyekeznek minden téren egyre erősödő nyomást gyakorolni a munkások helyzetére. A nyugat-európai parasztok millióit kisajátítás fenyegeti. A munkásosztály természetes szövetségesei, a parasztok viselik az agrárválság minden terhét, s a Közös Piac még csak súlyosbítja ezt a válságot.

Tovább tart a kisiparosok tönkremenetele és kiszorulása. Mind a hat országban egyre jobban függnek a kis- és középvállalatok a monopóliumoktól, még azokban a szektorokban is, ahol fejlődést mutatnak.

Országaink összes életképes erőinek fel kell venniük a harcot életkörülményeik megjavításáért, szabadságjogaikért, kultúrájukért és jövőjükért.

A Közös Piac nem váltotta be az alapítói által tett ígéreteket. Nem hozta meg a népeknek a biztonságot, nem oldotta meg a konfliktusokat. Éppen ellenkezőleg, a Közös Piac kiélezte az antagonisztikus ellentéteket, sőt újabb ellentéteket szült, növeli a feszültséget a szocialista országokkal való kapcsolatokban, nyomást gyakorol a semleges országokra és a nemrég felszabadult népekre egy széles körű neokolonialista politika keretében, s újabb nézeteltéréseket lobbantott fel az atlanti hatalmak között.

[3] Lásd A mai kapitalizmus problémái és a munkásosztály. Kossuth Könyvkiadó 1964.

Országaink demokratikus erőinek felelőssége egyre fokozódik. A népek tekintete a munkásosztály felé fordul, amelynek nemzeti és nemzetközi szerepe szüntelenül növekszik. Közös akciókra van szükség ahhoz, hogy megoldjuk korunk legidőszerűbb problémáit. [...]

A munkásosztály, a demokratikus és népi erők képesek arra, hogy egy jobb megoldást kényszerítsenek ki, mint a tömegpusztító fegyverek felhalmozása – akár egy külön nemzeti ütőerő formájában nyilvánuljon az meg, akár több nemzet összefogott ütőereje formájában, utóbbi esetben folytonosan gyarapítva azokat az atlanti atomfegyverkészleteket, amelyeket az amerikai imperialisták már eddig elhelyeztek Európában és Európán kívül. Ez a megoldás a leszerelés, a béke és biztonság politikája Európa és a világ népei számára.

A hat ország népei elő tudják segíteni a különböző társadalmi és politikai rendszerű államok békés egymás mellett élésének megvalósítását; ki tudják erőszakolni az atomfegyver-kísérletek megszüntetését, az általános és ellenőrzött leszerelésre vonatkozó egyezmények aláírását. Jelentős hozzájárulás lenne az európai feszültség enyhítéséhez, ha a NATO és a Varsói Szerződés tagállamai megnemtámadási szerződést kötnének egymással. Ez kedvező feltételeket teremthetne atommentes és semleges övezetek létesítésére.

A konfliktus egyik legveszélyesebb tűzfészkét lehetne felszámolni azzal, ha megoldanák a német kérdést, oly módon, hogy egyezményt kötnének Nyugat-Berlinről és minden ország elismerné a két német államot jelenlegi határai között. Óriási jelentőségű az európai és világbéke szempontjából a Német Demokratikus Köztársaságnak az a javaslata, hogy ésszerűen, az adott helyzetnek megfelelően oldják meg ezt a problémát, mindkét állam mondjon le az atomfegyverről, korlátozza, majd pedig csökkentse fegyverzetét.

A kommunisták elő fogják segíteni országainkban a békemozgalom erősödését, támogatják a békeharcosok kezdeményezéseit és a békeszerető erők összefogását.[...]

Az összes országok gazdasági kapcsolatainak elmélyítése – megkülönböztetés nélkül, az egyenjogúság és a kölcsönös előnyök alapján – nemcsak a béke ügyét szolgálja, hanem országaink gazdasági fejlődését is. A nemzetközi csereforgalmat gátló Közös Piac növeli a gazdasági kiegyensúlyozatlanságot.

A Közös Piac és a KGST országai közötti kereskedelmi kapcsolatok fejlődése hozzájárulna az európai helyzet egyhüléséhez.

Az összes európai országok közötti árucsere és gazdasági együttműködés fejlesztésére irányuló konkrét intézkedések az első lépést jelentenék a nemzetközi kereskedelmi értekezlethez, amelynek összehívását a Szovjetunió javaslatára az ENSZ Közgyűlése elhatározta.

*

A Közös Piac politikája a dolgozók demokratikus jogainak, valamint a nemzeti képviseleti intézmények demokratikus jogainak korlátozásához és megszüntetéséhez vezet.

A demokrácia és a nemzeti szuverenitás megvédése halaszthatatlan feladat.

A munkásosztály mind a hat országban jogainak kiterjesztését és hatékony biztó-

sítását követeli. Teljes joggal óriási jelentőséget tulajdonít annak, hogy az üzemi munkások és szervezeteik nagyobb lehetőségeket kapjanak a vállalatok ügyeinek intézésében. Valamennyi kapitalista országban a dolgozók közös célja a szakszervezeti jogok gyakorlása és kiszélesítése.

A dolgozók és a demokraták harca döntő tényező abban, hogy országaikban az összes választott szervezetek megtarthassák és növelhessék eddigi szerepüket.

A Közös Piacra támaszkodó kapitalista monopóliumok a nemzeti élet megbénítására törekednek. A munkásosztály és a többi demokratikus erők ezzel szemben egyesíteni tudják a bankok és a trösztök hatalmának összes ellenségeit, hogy kibővítsék a néptömegek jogait, kikényszerítsék az államosítást és a monopóliumok hatalmának más eszközökkel történő korlátozását, a népek törekvéseivel összhangban álló demokratikus megoldásoknak megfelelően.

A nemzetek feletti intézményeket a monopóliumok tartják kezükben. Ezek a centralizált és bürokratikus intézmények a hat ország végrehajtó hatalmától függnek, s jelenlegi struktúrájuknál fogva lehetetlenné teszik, hogy a Közös Piachoz tartozó országok képviseleti szervei bármilyen módon reálisan beavatkozzanak és hatékony ellenőrzést gyakoroljanak.

Emellett nyíltan antidemokratikusak. Ma már mindenfelől hallatszanak olyan hangok, hogy a nemzetgyűlések jogot kapjanak az ellenőrzésre és a kezdeményezésre. Ez az összes demokratikus irányzatoknak közös követelése.

Ugyanakkor az is elengedhetetlen, hogy a jelenlegi Közös Piac intézményeiben ne gyakoroljanak diszkriminációt a parlamenti és a szakszervezeti képviselettel kapcsolatban. [...]

A Közös Piac viszonyai között a dolgozók egyre újabb rétegei érzik szükségesnek, hogy harcoljanak életkörülményeik megjavításáért.

A dolgozók egyre élesedő szakadatlan harca azt mutatja, hogy a bérmunkásoknak sok közös követelésük van főleg a munkabérek, a szabadságok, a munkanap és a munkahét időtartama, a nyugdíjkorhatár, a munkaalkalom biztosítása, a sztrájkjog feltétlen elismerése, a gyáron belüli szakszervezeti jogok, a férfiak és nők egyenlő bérezése, az ifjúság jogai és a bevándorló dolgozók helyzete terén.

Ez a harc azt bizonyítja, hogy a Közös Piac országainak dolgozói csak nagy nehézségek árán tudják megkeresni kenyerüket és megjavítani életfeltételeiket.

A dolgozók már eddig is figyelemre méltó eredményeket értek el. Nagyszerű példának hozhatjuk fel erre az olaszországi kohóipari munkásokat, akik nyolc hónapi harc után kivívták, hogy jelentősen emeljék fizetésüket, szélesebb körű jogokat biztosítsanak az üzemekben a szakszervezeteknek, megadják nekik azt a jogot, hogy megvitathassák a vállalatoknál a munkával kapcsolatos összes problémákat.

Franciaországban a Renault-üzemek munkásai szervezett harccal elérték, hogy 4 hétre emeljék fizetett szabadságukat. Példájuk nyomán a francia munkások százezrei néhány hónap alatt ugyanilyen jelentős győzelmeket arattak.

A Ruhr-vidék bányászai, a belga és olasz kohászok, a holland dokkmunkások és építőipari munkások is állhatatos harcot folytattak és folytatnak. A francia munkások éppen mostanában fogtak össze, hogy szívós küzdelemben szerezzenek érvényt gazdasági követeléseiknek.

Nagy jelentősége van ebben a harcban a nemzeti és nemzetközi szolidaritásnak.

Éppen ezért szorgalmazunk és üdvözlünk minden előrehaladást, ami a nemzeti és nemzetközi összefogást, s a munkások szakszervezeteinek közös akcióit szolgálja.

Megállapíthatjuk, hogy a legkülönbözőbb társadalmi rétegek csatlakoznak a proletariátus mozgalmához. A parasztok számos megmozdulásáról tudunk mind a hat országban. A munkás- és parasztszervezetek egyre határozottabban működnek együtt és nyújtanak egymásnak kölcsönösen segítséget. Mérnökök, pedagógusok, a kultúra dolgozói, főiskolások, szabadfoglalkozásúak és más társadalmi rétegek vesznek részt ebben a harcban.

Mind a munkásosztály, mind a többi társadalmi réteg harcát elsősorban az egyre szélesebb körű és egyre szilárdabb egység jellemzi. A közvetlen gazdasági követelések egyre gyakrabban kapcsolódnak össze a demokratikus, nemzeti és szociális célkitűzésekkel.

A Közös Piac tehát növeli népeink jogos aggodalmát, akár a béke ügyéről, akár a demokratikus törekvésekről, akár a dolgozók családi otthonának problémáiról, akár a nemzet sorsáról van szó. Ugyanakkor a fokozódó harc és a kivívott számos siker azt mutatja, hogy vannak országainkban olyan erők, amelyek képesek visszaverni a monopóliumok támadását és meghiúsítani a háborús gyújtogatók összeesküvéseit.

A béke, a biztonság és a demokrácia érdekei közös akciókat követelnek a munkások és a demokratikus erők részéről. Napjainkban újabb lehetőségek nyílnak azoknak az erőknek az érvényesüléséhez, amelyek a demokrácia és a béke perspektíváját akarják szembeállítani a Bonn–Párizs-tengellyel és a nemzetközi feszültséggel. Döntő jelentőségű a kommunisták és a szocialisták közös akcióinak erősödése és elmélyülése. Ha a kommunisták és a szocialisták összefognak, mozgósítani tudják a munkásosztály legszélesebb rétegeit. Újabb lehetőségek adódnak ahhoz, hogy megvalósítsuk a néptömegek széles körű egységét, kapcsolatokat teremtsünk, egyezményeket hozzunk létre a kommunisták és a katolikus erők között. A nagy szakszervezetek már eddig is számottevő eredményeket értek el az akcióegység terén.

A kommunisták üdvözlik az erősödő szövetséget, amelyet döntő tényezőnek tekintenek a demokratikus erők térhódításához. Kötelezik magukat, hogy minden lehetőt megtesznek a szövetség megszilárdítására és kiszélesítésére.

A Közös Piachoz tartozó hat ország kommunista pártjai állandó kezdeményezőkészséggel és a legkülönbözőbb eszközök felhasználásával – kapcsolatok, problémák megvitatása, közös akciók – keményen és állhatatosan fognak dolgozni, hogy megvalósítsák a nyugat-európai munkások és demokratikus erők legszélesebb körű akcióegységét. A békéről, a demokráciáról, országaink jövőjéről van szó!

Brüsszel, 1963. március 6.

Németország Kommunista Pártja
Belgium Kommunista Pártja
Francia Kommunista Párt
Olasz Kommunista Párt
Luxemburgi Kommunista Párt
Holland Kommunista Párt

Béke és Szocializmus, 1963. 4. sz.

[63]

HALADÓ DEMOKRÁCIÁT, SZOCIALISTA FRANCIAORSZÁGOT!

A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK KIÁLTVÁNYA[1]

(1968. DECEMBER 7.)

(Részletek)

I. A MONOPÓLIUMOKTÓL, A MONOPÓLIUMOK HATALMÁTÓL SÚJTOTT VALAMENNYI TÁRSADALMI RÉTEG SZILÁRD SZÖVETSÉGE

[. . .] A munkásosztály és a többi dolgozó réteg szüntelenül erősödő állhatatos tömegakciója, a proletariátus és a monopóliumok politikájától szenvedő más társadalmi rétegek szövetsége lényeges feltétele a népellenes politikát folytató gaulle-ista államhatalom elleni hatékony harcnak. [. . .]

A Francia Kommunista Párt tehát, miközben szüntelenül szervezi a kétkezi és értelmiségi dolgozók, a munkások és a parasztok akcióit követeléseikért és szabadságjogaikért, azért is küzd, hogy függetlenül világnézetüktől, vallásuktól, párthoz tartozásuktól, megszervezze az összes munkás és demokratikus erő szövetségét a monopolisták uralmának megdöntéséért vívott harcban.

Hála pártunk fáradhatatlan tevékenységének, az antimonopolista osztályok szövetsége a legutóbbi években már jó úton halad, ami megnyilvánult a baloldali pártok, mindenekelőtt a kommunista és a szocialista párt egymáshoz való közeledésében és néhány közös akciójukban.[2]

[1] A francia monopoltőke és a kormányzat gazdasági és szociális politikájának súlyos következményei 1968 május–júniusában a dolgozó tömegek nagyarányú sztrájkmozgalmának kirobbanásához és politikai válsághoz vezettek. A demokratikus fordulat kedvező lehetőségét a baloldal, megosztottsága miatt, nem tudta kihasználni. A reformista erők ingadozásai gyengítették a dolgozók harcát, a szélsőbaloldali irányzatok pedig álforradalmi nézeteikkel az eszmei zűrzavart erősítették. Az FKP álláspontjának világos körvonalazására a Központi Bizottság 1968 decemberében elfogadta a párt programját megfogalmazó Champignyi Kiáltványt, amelyet egyúttal a baloldali pártok közös kormányprogramjának kidolgozásáról folytatandó párbeszéd alapjául is szánt. E programot megerősítették több későbbi kongresszuson (XIX., 1969. február, XX., 1972. december, XXI., 1974. október).

[2] Az 1965. decemberi elnökválasztáson az FKP a baloldal közös jelöltjét, François *Mitterrand*-t támogatta. 1966. december 20-án megegyezés született az 1967-es választásokra az FKP, valamint a szocialista pártot és más baloldali szervezeteket tömörítő Baloldali Szövetség között. Az 1967-től folyó tárgyalások első eredményeként 1968. február 24-én az FKP és a Baloldali Szövetség közös nyilatkozatban rögzítette állásfoglalásait, ami a közeledés fontos jele volt. A kommunisták és a szocialisták együttműködése alsóbb szinten, a városokban és üzemekben is kezdett kibontakozni.

A megtett lépések azonban korlátozottak. Kihasználva azt a tényt, hogy a baloldali erők még nem tömörültek egységesen olyan célokért, amelyek világos távlatokat mutatnak, valamint azt, hogy a népet a „polgárháború" mumusával ijesztgetik, a gaulleista államhatalom mindmáig befolyásolhatja népünk igen nagy részét, többek között a dolgozók olyan kategóriáit is, amelyek a reakciós politika áldozatai.

A Francia Kommunista Párt a maga részéről ismételten kijelenti, hogy a kommunisták őszinte akarattal tevékenykednek, hogy valamennyi munkás és demokratikus erő megegyezzen egy haladó szellemű közös program alapján, amely alkalmas arra, hogy a francia nép többsége támogassa, és megnyissa a megújhodás távlatait.

A népnek már nem kell egy többé-kevésbé kitatarozott gaulle-izmus, sem valamiféle elvtelen koalíció, amely a „centrizmus" nevében folytatná a jobboldal politikáját. A népnek új távlatokat nyitó, új demokráciára van szüksége.

A legfőbb cél tehát a jelenlegi szakaszban és később is a monopóliumok gaulle-ista államhatalmának felváltása haladó politikai és gazdasági demokráciával, megnyitva ezáltal az utat a szocializmus felé.

II. MIT NEVEZÜNK HALADÓ DEMOKRÁCIÁNAK?

A haladó politika mindenekelőtt azt jelenti, hogy fokozatosan ki kell elégíteni a dolgozó tömegek alapvető követeléseit; tehát: növelni kell a bérek vásárlóerejét, meg kell valósítani a teljes foglalkoztatottságot, csökkenteni kell a munkaidőt, és le kell szállítani a nyugdíjkorhatárt, mert ezek a feltételei a munkanélküliség megszüntetésének; biztosítani kell a dolgozók hatékony részvételét a szociális és kulturális akciókban; el kell érni, hogy az állami költségvetés egynegyedét a közoktatásra fordítsák, és hogy az oktatás egész területén demokratikus reformot hajtsanak végre, olyan agrárpolitikát kell megvalósítani, amely megfelelő megélhetést biztosít a kis- és középparasztoknak; megfelelő segélyt kell adni a kézműveseknek, a kisiparosoknak és a kiskereskedőknek.

Lehetséges egy ilyen politika megvalósítása. Ez feltételezi azonban a rendszabályok egész sorozatát, amelyek arra irányulnak, hogy fokozatosan és rendszeresen korlátozzák a monopóliumok befolyását a nemzetgazdaságra, hogy gyöngítsék az állammonopolista kapitalizmus gazdasági és pénzügyi lehetőségeit.

Az első ilyen rendszabály a nagybankok és a monopolizált iparágak államosítása kell legyen, mivel ezeknek a többsége a legkülönbözőbb formákban állami szubvenciót élvez. Döntő fontosságú, hogy a már meglevő és az új állami vállalatokat demokratikusan igazgassák a dolgozók képviselőinek aktív részvételével és ellenőrzésével. Ez az egyik feltétele annak, hogy az állami vállalatokat ne úgy igazgassák, mint jelenleg, amikor a trösztöknek előjogokat biztosítanak, hanem a nemzet termelőerőinek fejlesztése és népünk szükségleteinek kielégítése érdekében.

Ezzel egyidejűleg demokratikusan ki kell dolgozni a gazdasági és szociális fejlesztés tervét, amely biztosítaná a nemzetgazdaság összehangolt fejlődését, a tömegek életszínvonalának rendszeres emelését, az egyeztetett beruházások politikáját, és ezáltal fokozná az állampolgárok nagy tömegének, illetve csökkentené a nagytőke urainak vezető szerepét.

Ugyanezzel a céllal elő kellene készíteni az adózási rendszer demokratikus reformját, amely emelné a kapitalista vállalatok és a kivételesen nagy vagyonnal rendelkezők adóterheit, és csökkentené a bérből és fizetésből élők, valamint a kistermelők egyenes és közvetett adóját.

E rendszabályok megvalósítása végett mélyreható változásokra van szükség országunk politikai rendszerében.

A francia nép szuverenitásának helyreállítását a személyi hatalom bevezetésére vonatkozó alkotmányjogi rendelkezések hatályon kívül helyezésével kell biztosítani.

Az általános választójog és az arányos képviseleti rendszer alapján megválasztott nemzetgyűlésnek tényleges hatalma kell legyen törvények alkotására és a kormány ellenőrzésére.

A kormány stabilitását csak olyan politika megvalósításával lehetne elérni, amely élvezi a tömegek támogatását. Az ilyen politikát minden demokratikus párt kötelező érvényű egyezménye képezné.

Ki kell fejleszteni és biztosítani kell a nép által választott minden tanácskozó testületre, a pártok és a szakszervezetek szabad működésére, a tájékoztatásra, a világi államra és iskolára, valamint a dolgozóknak a vállalatokban, a tanároknak és a diákoknak az egyetemeken levő szólás- és szervezkedési szabadságra vonatkozó demokratikus jogokat. [. . .]

Országunk demokratikus belpolitikájával együtt jár a demokratikus és békés külpolitika.

A nemzetközi politika problémái életbevágóan fontosak minden nép békéje és biztonsága szempontjából. A nemzetközi politika problémáit a népek önállóságának, a nemzetek függetlenségének tiszteletben tartása mellett, a szolidaritás szellemében kell megoldani. A Kis-Európa kapitalista „integrációjának" hívei gyakorlatilag azt állítják, hogy a nemzeti függetlenség elve egyes országokra érvényes, más országok számára viszont túlhaladott. A kommunisták abból indulnak ki, hogy minden országnak, külső beavatkozás nélkül, saját magának kell döntenie társadalmi és politikai rendszeréről és gazdasági orientációjáról.

A gazdasági és kulturális együttműködés erősítése céljából szükségessé válhat különleges kapcsolatok létesítése a szomszédos országokkal. Ezek a kapcsolatok azonban nem lehetnek kizárólagosak. Ami pedig Franciaországot illeti, saját jól felfogott érdekében az egyenjogúság alapján gazdasági és kulturális kapcsolatokat kell fenntartania valamennyi országgal, beleértve a szocialista országokat is.

A független és békeszerető külpolitika megköveteli a katonai tömbök feloszlatását, a korábban megkötött Atlanti Szerződés, valamint a Varsói Szerződés egyidejű megszüntetését. Franciaországnak nem kell megújítani az Atlanti Szerződés iránti kötelezettségeit annak 1969. évi lejártakor.

Az amerikai imperializmus – vereségei és nehézségei ellenére – még ma is vállalja a világ csendőrének szerepét, és ezt be is bizonyítja Latin-Amerikában, Afrikában, a Közel-Keleten, Délkelet-Ázsiában és különösképpen Vietnamban. A vietnami nép a szocialista országoktól és a világ összes haladó erőitől kapott segítség eredményeként győzelmeket arat, s ennek következtében az amerikai imperializmus arra kényszerült, hogy minden feltétel nélkül megszüntesse a Vietnami Demokratikus Köztársaság bom-

bázását, és beleegyezzen a DNFF képviselőinek jelenlétébe a párizsi tárgyalásokon. Munkásosztályunk és népünk kötelessége, hogy minden fenntartás nélkül, fokozott mértékben támogassa a vietnami nép hősi harcát függetlenségéért, hogy kikényszerítse az amerikai agresszió teljes megszüntetését Dél-Vietnamban, az amerikai csapatok kivonását, Észak- és Dél-Vietnam népe ama jogának tiszteletben tartását, hogy saját maga, minden külföldi beavatkozás nélkül megoldja a jövőjére vonatkozó problémákat, közöttük hazája újraegyesítésének problémáját is.

Európában fokozódik a veszély az NSZK vezető köreinek arra vonatkozó követelései miatt, hogy vizsgálják felül a hitlerizmus veresége következtében kialakult helyzetet. Erélyesen vissza kell verni a nyugatnémet vezető köröknek ezt a politikai irányvonalát. Kontinensünk békéje és biztonsága megköveteli, hogy minden ország, tehát Franciaország is, minden fenntartás nélkül ismerje el az Európában kialakult jelenlegi határokat, és a Német Demokratikus Köztársaság létét, hogy valamennyi ország határozottan szálljon szembe a neonáci tevékenységgel az NSZK-ban, valamint azzal, hogy az NSZK bármely formában is hozzájuthasson nukleáris fegyverhez.

A békés egymás mellett élés nem alapulhat a nukleáris terror egyensúlyára. A francia dolgozóknak folytatniuk kell akcióikat, hogy országuk ahelyett, hogy részt venne a nukleáris fegyverkezési versenyben, csatlakozzék minden olyan egyezményhez, amely csökkenti e kísérletek veszélyét, és korlátozza a tömegpusztító fegyverek elszaporodását, vagy általánosabb leszerelési rendszabályokra vonatkozik; a legközelebbi jövőben pedig követelniük kell a francia hadsereg demokratizálását, hogy a hadsereg kizárólag a nemzet védelmét szolgálja.

Végül, a demokratikus Franciaország köteles elismerni Guayana, Guadeloupe, Martinique, Réunion, Új-Kaledónia, Polinézia stb. népeinek, csakúgy, mint minden más népnek az önrendelkezési jogát, és kielégíteni autonóm státusra vonatkozó jogos követeléseiket, amely lehetővé tenné, hogy a Francia Köztársaság keretében szabadon intézzék saját ügyeiket. [. . .]

IV. A SZOCIALIZMUSBA VALÓ ÁTMENET

Mivel megváltozott a világ, megváltoztak a szocializmusért vívott harc feltételei is a különböző országokban.

Egy olyan hatalmas országban, mint a miénk, ahol nagyon erős, harcos és tapasztalt munkásmozgalom van, a munkásosztály megnyerheti az értelmiség nagy részének, a parasztságnak és a városi középosztálynak a támogatását. Bár a világméretű szocialista forradalom törvényeire támaszkodunk, mégis lehetséges és szükséges az Oroszországban és más országokban alkalmazottaktól eltérő módszerek kialakítása, hogy azok segítségével nyissuk meg a szocializmus felé vezető utakat. [. . .]

A kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet, bármelyek is lesznek az átmenet formái és módszerei, mindenképpen minőségi változás, forradalmi ugrás lesz, mert a termelési eszközök magántulajdonán alapuló rendszer megváltozását jelenti, a politikai hatalom pedig a burzsoázia kezéből, a társadalom erkölcsi és kulturális fejlődésének magasabb fokán a munkásosztály és szövetségesei birtokába kerül.

De a kommunisták, Marx és Lenin tanaira támaszkodva, mindig hangoztatták, hogy a szocialista forradalmat nem szabad azonosítani a felkelés taktikájával vagy az erőszak alkalmazásával. Mindig azt állították, hogy jobb, ha az békés úton valósul meg, mert ez a megoldás kevesebbe kerül mind a munkásosztály és az egész nép, mind a termelőerők és a nemzet számára. [. . .]

Nem csupán a szocializmus híveitől függ azonban, hogy a harc milyen módszerét alkalmazzák. Attól is függ, hogy a kizsákmányoló osztályok milyen ellenállást tanúsítanak a nép többségének a társadalmi struktúra megváltoztatására irányuló akaratával szemben. Ha tehát a kizsákmányoló osztályok erőszakhoz folyamodnak a nép ellen, akkor a munkásosztály természetesen arra kényszerül, hogy más utat kövessen, és nem békés módszerekkel biztosítsa a szocializmusba való átmenetet.

Jelen pillanatban természetesen senki nem tudja megmondani, hogy a szocializmusba való átmenet Franciaországban milyen úton történik majd, de a francia kommunisták minden cselekedetükkel azon vannak, hogy kedvező feltételeket teremtsenek a szocializmusba való békés átmenet számára, és azért igyekeznek, hogy megnyerjék a nép többségét e terv sikeréért vívott harcra. Határozott szándékunk felhasználni minden kínálkozó lehetőséget a szocializmus ilyen módon történő megvalósítására, egyidejűleg figyelembe véve mind Franciaország hagyományait és sajátosságait, mind a szocializmus építésének több más ország gyakorlatában szerzett tanulságait.

E távlati terv megvalósulásának első feltétele a dolgozó nép nagy többségének megnyerése a társadalom szocialista átalakítása ügyének. Ez feltételezi, hogy a dolgozó népnek a munkásosztály forradalmi élcsapata, a kommunista párt által szervezett és irányított többsége saját tapasztalata alapján győződik meg e változtatás szükségességéről. Ezt a tapasztalatot pedig csakis az egyre magasabb színvonalú gazdasági és politikai akciók és harcok során lehet megszerezni. [. . .]

VII. A KOMMUNISTA PÁRT ÉS ÉLCSAPAT SZEREPE

A szocializmus felépítésének lehetősége szoros kapcsolatban van a kommunista párt ama képességével, hogy betöltse a munkásosztály élcsapatának szerepét a szocialista forradalomban.

Mint a munkásosztály forradalmi pártja, védelmezi a dolgozó tömegek összességének, az egész nemzetnek az érdekeit. [. . .]

A kommunista párt a maga élcsapat szerepét, irányító befolyását, amelyet történelmi küldetése alapján gyakorol a szocialista forradalomban, nem akarja rákényszeríteni a szocialista társadalomra. Meg akarja nyerni, és magával akarja ragadni az egész társadalmat a folyamatos haladás, a jólét és a demokrácia útján. A párt anélkül, hogy az állami szervek, a képviseleti és közigazgatási intézmények helyébe lépne, feladatául tűzi ki, hogy minden szakaszban felvázolja a szocialista fejlődés perspektíváit a gazdasági, szociális, politikai és kulturális élet különböző területein, hogy intézkedéseket javasoljon, amelyek lehetővé teszik a távlati tervek megvalósulását, hogy meghatározott célok eléréséért indított akciókra hatalmas tömegeket mozgósítson, így járulva hozzá a szocialista program megvalósulásához, és részt véve annak végrehajtásában.

A Francia Kommunista Párt a szocializmus ügye iránti hűségével, szervezetének hatékonyságával, politikai és ideológiai tevékenységével, aktivistáinak személyes példamutatásával fogja elnyerni népünk mindinkább növekvő méretű támogatását és bizalmát, s ezáltal meghatározó szerepe lesz a szocializmus felépítésében.

VIII. A PÁRTOK ÉS A DEMOKRATIKUS SZERVEZETEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE A SZOCIALIZMUS ÉPÍTÉSÉBEN

Országunk demokratikus hagyományaihoz tartozik a különböző osztályok és társadalmi rétegek érdekeit és vágyait különböző fokon tükröző több politikai párt léte.

Amint pártunk már több ízben kijelentette, a szocializmus felé való haladás, csakúgy, mint Franciaország demokratikus és nemzeti megújhodása, nem lehet egyetlen párt műve: ez lojális és tartós szövetséget követel meg a munkásosztály, a dolgozó parasztság, az értelmiség és a városi középosztályok között.

A szocializmusba való átmenet és a szocializmus építése időszakában azok a demokratikus pártok és egyesülések, amelyek határozottan kiállnak a szocializmus mellett, és tiszteletben tartják az új társadalmi rendszer törvényeit, részt vehetnek az ország politikai életében, és élvezhetik az alkotmányban biztosított szabadságjogokat.

A Francia Kommunista Pártnak joga lesz arra, hogy támogassa és szervezze az együttműködést mindezekkel a társadalmi és politikai erőkkel.

Ez az együttműködés egy közös program alapján fog megvalósulni, amely megfelel majd a szocialista fejlődésnek, s azok a különböző társadalmi rétegek fogják jóváhagyni és támogatni, amelyek érdekeltek az adott fejlődési szakasz valóra váltásában. Ez a folyamat a dolgozó tömegek ellenőrzésének lesz alárendelve.

Rendkívüli fontosságú ebből a szempontból a kommunista és a szocialista párt együttműködése ... Ez az együttműködés természetesen feltételezi, hogy a demokráciát és a szocializmust valló minden párt és egyesülés – elsősorban a szocialista párt – elvesse a burzsoáziával való együttműködés politikáját, és a kommunistákkal vállvetve hatékony, harcos politikát folytasson a demokráciáért és a szocializmusért. Ennek az együttműködésnek a lehetősége, mérete és formája természetesen attól is függ, hogy a demokratikus pártok és egyesülések milyen arányban vesznek részt népünk jelenlegi harcában a monopóliumok uralma ellen, a haladó demokráciáért.

IX. SZOCIALISTA DEMOKRÁCIA ÉS A SZOCIALIZMUS VÉDELME

[...] A szocializmus nemcsak a dolgozók felszabadítását jelenti a tőkés kizsákmányolás alól: a szocializmus olyan demokrácia – és ezt a demokráciát csakis a szocializmus valósíthatja meg –, amely sokkal magasabb rendű bármely burzsoá demokráciánál.

Ennek a legkiterjedtebb demokráciának a megteremtése minden dolgozó, az egész nép számára a szocialista hatalom első hivatalos ténykedése. [. . .]

A szocialista Franciaországban a kisebbség jogait tiszteletben fogják tartani, ha azokat a demokrácia szabályai szerint, a többség által megalapozott törvényesség keretében gyakorolják.

Ezzel szemben a dolgozók és szövetségeseik szocialista államhatalma a törvény minden szigorát alkalmazni fogja mindazokkal – személyekkel vagy csoportosulásokkal – szemben, akik áthágják a törvényességet, és a szocializmus, s vele együtt a demokrácia elpusztítására törekednek.

A szocialista államhatalom második hivatalos ténykedése, hogy határozottan megvédi a szocialista építés nagy művét a volt kizsákmányoló osztályok arra irányuló cselekményei ellen, hogy ismét kezükbe kaparintsák az államhatalmat, és visszaállítsák a kapitalizmust.

Nem lehet azt várni, hogy a burzsoázia önként lemond a pozícióiról és a hatalmáról. A felelősségérzet a munkásosztály iránt, a nép érdekei megkövetelik, hogy tudatában legyünk annak, a kapitalizmus védelmezői, a szocializmus osztályellenségei meg fogják kísérelni a külső reakció segítségével, hogy minden eszközt – az erőszakot is – felhasználva szabotálják a szocialista átalakulás nagy művét, és megpróbálják visszaállítani uralmukat.

A demokratikus pártok, amelyek a szocializmus hívei, és a nép többségét képviselik, kötelességüknek tartják megvédeni az új társadalmi rendszert az ilyen törekvések ellen.

A munkásosztály a lehető legnagyobb mértékben inkább a meggyőzés és a nevelés eszközét fogja alkalmazni. De nem fog habozni, hogy kényszerhez folyamodjék, ha a szocializmussal szemben ellenséges erők a felforgatás és az erőszak fegyveréhez nyúlnak.

A dolgozók politikai hatalmának ez a kettős jellege – a demokrácia rendszeres fejlesztése és a szocialista vívmányok védelme – jellemzi azt, amit a marxizmus megalapítói „proletárdiktatúrának" neveztek, vagyis a társadalom irányítása a más, nem kapitalista társadalmi rétegekkel szövetkezett munkásosztály által, a legkövetkezetesebb demokrácia a dolgozó tömegek számára, a dolgozó nép állama, amely a tömegek szeme láttára cselekszik, mivel bírja bizalmukat, és amely célul tűzte ki maga elé a szocializmus építését és védelmét demokráciában, függetlenségben és békében.

A szocializmus minél inkább bebizonyítja fölényét a régi kapitalista rendszer felett minden területen, minél inkább kielégíti a dolgozó tömegek érdekeit és vágyait, annál inkább megerősödnek a munkásosztály gazdasági, politikai és ideológiai pozíciói, és annál inkább elmosódnak az osztályellentétek. A társadalom minden rétege egyesül majd a szocializmushoz való tartozásban és a gyakorlati munkában a szocializmus céljainak megvalósításáért. A proletariátus *ideiglenes* diktatúrája akkor majd átengedi a helyét az egész nép államának. [. . .]

L'Humanité, 1968. december 7.

[64]

AZ AMERIKAI EGYESÜLT ÁLLAMOK KOMMUNISTA PÁRTJÁNAK ÚJ PROGRAMJA[1]

(1969. MÁJUS 3.)

(Részletek)

[...] A munkásosztály fokozódó harca és valamennyi, a monopoltőke által sújtott réteg harca az ország jövőjének alapját képezi. Ám ezek a harcok ma még szétesőek, a mozgalmak különállóak és töredezettek, ezzel szemben a hatalom szorosan központosított és magas fokúan szervezett. A legsürgősebb feladat úgy összehangolni e harcokat és mozgalmakat, hogy a lehető legnagyobb mértékben nőjön erejük és hatékonyságuk s így képessé legyenek a monopoltőke elleni győzelemre.

A közös ellenség a monopoltőke. Tisztában kell lennünk azzal, hogy a monopólium, ahogy létrehozza a gazdasági birodalmát igazgató menedzseri-igazgatási elitjét, ugyanúgy megteremt egy elitet a politikai és ideológiai ügyeinek vitelére is. Az olyan népszerű fogalmak, mint „hatalmi struktúra" vagy „establishment"[2], annyiban használhatóak, hogy utalnak a monopoltőke által kialakított igazgatási gépezetre, de félrevezetőek, mert a korporatív „big business"[3] döntő hatalmi eszközét ködösítik el. Olyan ez, mintha összetévesztenénk a munkafelügyelőt a telepvezetővel (főmérnökkel). Akárcsak a munkafelügyelőnek, az igazgatási elitnek is vannak bizonyos mértékű döntési jogai, és döntései lehetnek többé vagy kevésbé kíméletlenek, ártalmasak, de a telepvezető – a monopoltőke.

Az igazi gazdát és a munkafelügyelőt mesterségesen összezavarják. A gazda számára a munkafelügyelő nem csupán igazgatói, ügyintézői minőségben hasznos, hanem egyben ütköző is közte és a rabszolga között, elhárítja a feléje áradó gyűlöletet és haragot. A mi társadalmunkban a néptömegek és a monopolista gazda közötti ütköző sokkal összetettebb, finomabb.

Sehol sem olyan mélyen gyökerező a monopólium uralma, mint az ipar döntően fontos területén. Ezen a területen összpontosulnak a kapitalizmus hatalmas létesítményeinek gazdasági modelljei. [...]

Emberek milliói a legváltozatosabb szinteken kerülnek összeütközésbe a monopóliumokkal. Gyakran maguk sem érzékelik, hiszen a valóság el van rejtve. Éppen ezért elsőrendű szükségszerűség, hogy a dolgok valódi állását leleplezzük, hogy rámutassunk

[1] Az új pártprogramot 1959-ben a XIX. kongresszus fogadta el. E program elemzi az Egyesült Államok társadalmának válságát, a különböző osztályok és rétegek politikai állásfoglalását, a munkás- és demokratikus mozgalmak arculatát, a párt feladatait és elképzeléseit a válság megoldására. A közölt részlet ez utóbbit tartalmazza.

[2] Establishment (angol): a nyugati politikai nyelvben a fennálló hatalmat és intézményeit jelölik e szóval.

[3] (Angol) „nagy üzlet", itt a monopoltőke.

az igazi osztályellenségre. Ez pedig azt jelenti, hogy a konfrontációt élezni kell, és a harc jellegét tudatosabbá kell tenni.

Az ellenség fölismerése és az ellene való közös cselekvés kibontakoztatása – kulcs a létfontosságú stratégiai cél eléréséhez: olyan monopólium elleni szövetség létrehozásához, amelyben mindazok részt vesznek, akiket elnyom és kizsákmányol, olyan szövetség, amelynek szilárd alapja és gerince a munkásosztály és a néger nép.

Ám az ellenség fölismerése és az ellene összekovácsolt egység nem magától születik meg. És ebben van a kommunista párt sajátos szerepe. A párt a koalíció kiépítésében a mozgósító, a harcra egyesítő és nevelő szerepét tölti be. A párt feladata elérni, hogy ennek a szövetségnek a gerincét a munkásosztály képezze. Szilárd szövetség enélkül nem lehetséges. A pártra hárul a monopoltőkes ellenség tudatos fölismertetése. A párté a felelősség, hogy a munkásosztályon belül egy tudatos élcsapat alakuljon ki, s hogy ezt a szocialista öntudat szintjére emelje. Következésképpen a koalíció összekovácsolása szempontjából létfontosságú a kommunista párt fejlődése és növekedése.

Ezáltal olyan erők halmozódnak fel, amelyek a növekedő monopóliumellenes szövetségnek vezetést, irányítást tudnak biztosítani. És így jönnek létre azok az erők, amelyek továbbviszik a harcot a szocializmusért. Mert ez a harc nem a monopóliumok elleni harc után következik, hanem azzal egyidőben, azon belül folyik.

A monopóliumok elleni harc nem zárja ki a szocializmusért vívott harcot. Ellenkezőleg, a szocializmusért – a végső célért – folytatott harc e cél legfőbb ellensége, a monopoltőke elleni küzdelem szerves, belső tartozéka, inherens[4] része. A monopoltőke feletti minden egyes – nagy vagy kicsi – győzelem, a szocializmus erőit növeli. A monopóliumellenes koalíció alapvető erői egyben a szocializmus építésének alapvető erőit is alkotják.

EGY ÚJ NÉPI PÁRT FELÉ

Mi kommunisták ilyen szövetséget akarunk kiépíteni. Olyan hatalmas népi mozgalomra törekszünk, amely a legváltozatosabb formákban vívja küzdelmét, az áruházaktól az egyetemi campusokig[5], a gettóktól a tervező-irányító központokig. Egy ilyenfajta szövetség politikai kifejezőjeként egy új, népi párt alakítására szólítunk föl mindenkit.

A monopoltőke egyik legügyesebb trükkje politikai ügyeinek vitelére és egész országunkat átfogó szorításának leplezésére: a jelenlegi kétpártrendszer. Mindkét nagy párt a legkülönbözőbb, egymással ütköző érdekek egyvelege, amelyet az elnöki posztért folyó versengés választási mesterkedései tartanak össze. Ám ez az egyveleg, amelyet állítólagos demokratizmusa miatt és ennek jeleként tálalnak, valójában az óriáskonszernek politikai uralmának és központosított gazdasági hatalmának eszköze. A két párt a monopoltőke egy-egy munkafelügyelője.

A jelenlegi kétpártrendszer nem más, mint satu, amelybe a monopolista hatalom, hogy a saját uralmát biztosítsa, az osztálykonfliktusokat szorítja. A nagy népi meg-

[4] Inherens (latin): valamivel együttjáró, valamihez szorosan tartozó, benne rejlő.
[5] Campus (angol): az Egyesült Államokban az egyetem területe.

mozdulások idején a satut tágabbra lazították, hogy nagyobb teret engedjenek a nyomásnak. De attól még satu maradt, amely az akciót szűk keretek közé terelte, s e kereteket végső soron a hatalom szabta meg.

Mi a maximális politikai harc mellett, a független pozíciók és formák mellett vagyunk. Az elérni kívánt cél ebben a harcban: egy új népi párt alakítása. A kétpártrendszeren belüli harc önmagában nem cél, mert a satuba való önkéntes beilleszkedéssel egyenlő. Számunkra – éppen ellenkezőleg – ennek a harcnak az a célja, hogy kiélezetten mutassuk meg a kétpárti monopolista uralom és az e pártok bázisát képező szavazók közötti ellentétet, s ilyen módon gyorsítsuk meg a kétpárti satutól való tömeges elszakadást.

Amilyen mértékben a külső és belső politikai válság mélyül, olyan mértékben éleződnek a kétpártrendszeren belüli konfliktusok. Ezek egyrészt azt az élesedő ellentmondást tükrözik, amely a két párt választói és a monopolista érdekek között van, másrészt magukon a big business körein belüli differenciákat. [...]

Ha a tömegek öntudatossága nő, akkor az a legváltozatosabb formákban fog megnyilvánulni, függetlenül a kétpártrendszertől. S ezek a formák magukban hordják egy új politikai tömegpártnak életet adó erőket is.

Mi kommunisták minden tőlünk telhetőt meg fogunk tenni egy ilyen párt megalakulásának siettetésére. Dolgozni fogunk a monopoltőke elleni harc szervezéséért és egyesítéséért. Igyekezni fogunk tudatosítani a tömegekben a közös ellenséget s annak szükségességét, hogy a tüzet rá összpontosítsák. Küzdeni fogunk azért, hogy ebben a harcban a munkásosztályé legyen a vezető szerep, és hogy kikovácsoljuk a munkások osztályöntudatos erőinek csapatát. Mint a koalíció többi csoportjai, mi is hirdetni fogjuk a magunk külön eszméit, beleértve a szocializmus távolabbi programját is. Azon leszünk, hogy biztosítsuk és hangsúlyozzuk az új párt monopóliumellenes jellegét, és sorain belül szocialista tudatot fejlesszünk ki. Harcolni fogunk a monopolisták ügynökeinek azon mesterkedései ellen, hogy e párton belül befolyásra tegyenek szert és eltérítsék eredeti céljaitól.

RADIKÁLIS REFORM

A monopóliumok általában olyan reformokat vezettek be, amelyek lényegében érintetlenül hagyják a monopolista hatalmat. Az új párt radikális reformprogramért fog harcba szállni, olyan rendszabályokért, amelyek lehetővé teszik a betörést a big business hatalmi állásaiba, és valódi gazdasági és politikai eredményeket jelentenek a népnek, a monopóliumok kárára.

Ámde evvel a programmal nem szükséges megvárni az új párt megalakulását. Ez alakot ölt már a mai harcokban is, amelyek ennek az új pártnak a kibontakozásához vezetnek. A nép jóléte, a béke és a szabadság – ez áll a gyújtópontban.

A legsürgősebben az Egyesült Államok imperialista agressziójának kell véget vetni, és meg kell szüntetni hazánk militarizáltságát. Ezzel párhuzamosan rendszabályokat kell foganatosítani a néger nép faji elnyomása, kizsákmányolása és megalázása ellen. A békéért és szabadságért folyó harc soron következő állomásának előterében a nemzeti javak újrafelosztása áll, és nagyobb súlyt kapnak a nyomornegyedek, a gettók

valamint a szegénység, az urbanizációs válság és az egyre romló közszolgáltatások problémái.

De egy radikális reformprogramnak tovább kell mennie az eszközök és prioritások újrafelosztásánál. A munkásosztályt mint egészet érinti például az „igazgatás döntési jogának" egyre növekvő inváziója is. A big business semmilyen beleszólást nem tűr olyan kérdésekbe, mint a termelési terv, az automatizálás bevezetése, régi üzemek bezárása és újak megnyitása, az árak, a munkavédelem, a termékminőség, az export-import. Ezek a döntések azonban éppúgy a létérdekükbe vágóan érintik a munkásokat, mint a bérek. A radikális reform egyik központi célja, hogy a gazdasági életben az érdekelteknek beleszólási joga legyen. Ilyen reform növeli a nép erejét és csökkenti a monopoltőkét. Természetesen mindez továbbra is alá van vetve a kapitalizmus korlátozó kényszereinek.

A radikális reform olyan intézkedéseket is magában foglal, mint a munkához való jog érvényesítése, a tömeges munkanélküliség megszüntetése, a társadalombiztosítás jelentős kiszélesítése. [...]

A monopolista hatalom központosított erejével nem szállhat sikeresen szembe egy elaprózott népi erő. A helyi közösségek nagyon fontosak ugyan, de arra van szükség, hogy a népi erők egyetlen hatalmas városi, állami vagy országos mozgalomban egyesüljenek, mert csak így lehet szembeszállni a monopoltőkés állam döntő erejével.

Nem akarunk itt választási platformok vagy törvényhozási követelések részletes ismertetésébe bocsátkozni. Inkább egy olyan radikális reformprogram vezérelvei foglalkoztatnak bennünket, amelynek célja a monopóliumok hatalmának csökkentése és a népi hatalom szélesítése.

Országos szinten ez megköveteli bizonyos specifikus iparágak államosítását, radikális adóreformot a gazdagok megadóztatására, a tömegkommunikációs eszközök népi ellenőrzés melletti köztulajdonba vételét, a természeti erőforrások magánmonopóliumának megszüntetését és a kiaknázásra adott jogok visszavételét. A program magában foglalja az elnyomó törvények visszavonásának követelését; olyan választási reformra van szükség, amelyik eltávolítja az akadályt kisebbségi pártok indulása elől. Magában foglal olyan intézkedéseket, amelyek a nép gazdasági és szociális szükségleteinek kielégítését szolgálják, hogy az megfeleljen az emberi méltóság és a gazdasági tisztesség követelményeinek.

A szükséges reformoknak még a legáltalánosabb körvonalazása is arra mutat, hogy az értük vívott harc nem korlátozódhat választási, illetve törvényhozási küzdőterekre. Az amerikai történelem nagy reformjai nem ilyen szűk csatornákon születtek meg, jóllehet később a törvényhozás is szentesítette őket. A rabszolgakereskedelem eltörléséért vívott harc a Rabszolgaszökési Törvény elleni rendszeres fellépéstől egészen a fegyveres rabszolgalázadásokig terjedt. A munkásság a szervezkedési jogot sztrájkokon keresztül vívta ki, amelyek gyakran csaptak át véres ütközetekbe, ezen kívül törvénysértéseken, bojkottokon és más harci formákon keresztül. A nők szavazati jogáért folytatott harc polgári engedetlenséggel, harcos tüntetésekkel és tömeges petíciókkal járt együtt. Általában a status quót sohasem változtatták meg csak törvényhozói úton.

Egy radikális reformokért küzdő néppárt nem lehet puszta választási gépezet. Még kevésbé lesz ilyen az általa képviselt antimonopolista mozgalom. Mind a kettő a tömegakció hordozója lesz, az utcai, az üzemi, vagy ahol annak szükségessége fölmerül, a választási tömegakcióké.

REFORM ÉS FORRADALOM

Idáig a tőkés társadalom korlátain belül olyan reformokról volt szó, amelyek megváltoztatják az erőviszonyokat, és utat nyitnak a forradalmi változásokhoz. Ámde a társadalmi válságot alapvetően megoldani csakis a kapitalizmusnak a szocializmussal való fölváltása útján lehetséges. A mi kritikusaink most azt fogják mondani, hogy ellentmondásba keveredtünk, mert olyan társadalmat akarunk megreformálni, amelyikről magunk is azt hirdetjük, hogy gyógyíthatatlanul rothadt. Csakhogy itt nincs semmiféle ellentmondás. Az egyik napról a másikra történő javításokért folyó harc valójában előjáték a teljes politikai hatalom átvételéért indított harchoz.

Mi elvetjük a „mennél rosszabb, annál jobb" jelszavát, azt a meggondolást, hogy a kapitalizmusban kívánatos az egyre növekvő nyomor, mert az fölkelésre ösztönzi a tömegeket. A monopolistáknak bőven elegendő ötletük van a nyomor megteremtésére. Nincs szükségük a mi segítségünkre. A mi szocializmusért folytatott harcunk nem ilyen nyomorúságos, defetista nézetekre épül.

Meggyőződésünk, hogy a reformokért folytatott harc és a szocializmusért vívott harc azonos. Aki a rosszabbodást kívánja, az megakadályozza a népet a közvetlen létszükségleteinek kielégítéséért folytatott harcban. Márpedig nem lehet egyszerre akadályozni a harcot és forradalmat hirdetni. A körülmények romlása ott, ahol nem folyik harc, nem a forradalmi elszántsághoz vezet, hanem reménytelenséghez és a fasiszta demagógiának való könnyű behódoláshoz.

Minket kommunistákat osztályunk és népünk elemi emberi szükségletei vezérelnek a kapitalizmus elleni harcra. Osztályunk és népünk sorsa a miénk is. A létüket érő megpróbáltatásokban mi is osztozunk. A körülmények megjavításáért harcolunk – itt és most. Gyakran ez élethalálharc. Ugyanakkor meggyőződésünk, hogy kizárólag a szocializmus és a kommunizmus kínálja a kizsákmányolás és az elnyomás problémáira az alapvető megoldást, hogy csak ez nyit utat az emberi élet minőségének fölmérhetetlen javulása felé. Így tehát a forradalomért vívott harc a jobb életért való küzdelem logikus folytatása.

Egyetlen társadalmi változásért harcoló mozgalom sem képes tömegerőt kifejteni, ha nem tanúsít érdeklődést az emberek sürgős követelései, mindennapi szükségletei iránt. A nép mély bölcsességről tesz tanúságot, amikor kételkedéssel fogadja az olyan radikálist, aki azt ígéri, hogy a társadalom alapvető betegségeit egyetlen forradalmi rohammal oldja meg, és egy munkahelyi sérelem vagy egy közösségi probléma megoldásához hiányzik belőle az akarat és képesség.

A közvetlen harcban a munkás megszerveződik, és szükségét érzi a harc folytatásának. Megtanulja, ki az ellenség és hogyan kell ellene harcolni a későbbiekben, a szocialista forradalomért. A munkásosztály minden sikeres forradalmában az osztálynak gazdag tapasztalatai voltak a közvetlen követelésekért folytatott harcokban. [...]

A kommunisták számára állandó követelmény, hogy a mindennapos harcot összekössék a végső céllal, hogy tisztán lássák a reform viszonyát a forradalmi változásokhoz.

Látszólag a reformoknak kétélű természetük van. Az uralkodó osztály, ha reformokra kényszerül, akkor megpróbálja azokat a saját nagylelkűsége és ésszerűsége ajándékainak föltüntetni. A reformok azonban a nép harcának és nyomásának eredményei. Következetes harc és nyomás nélkül a reformok könnyen elveszíthetőek. [...]

Az uralkodó osztály igyekszik maga ellenőrizni a reform végrehajtását, hogy annak előnyeit lehetőleg a maga javára fordítsa. Ezért azon van, hogy tompítsa annak a népi mozgalomnak az élét és forradalmi töltetét, amelyik őt a reform meghozatalára kényszerítette. Éppen ezért egy adott reform kicsikarásával a harc még nem ért véget. A népnek a legnagyobb fokú éberséget kell tanúsítania, és ellenőriznie kell a reform végrehajtását.

A reform hatását és a forradalmi változáshoz való viszonyát tehát nagymértékben a reform jellege és az érte folytatott harc természete határozza meg, továbbá az a népi tudatosság, amelyet ez a harc kivált.

Távolabbi stratégiánk a népi erők és a monopóliumok közötti konfliktus kiélezésére épül. Ma már egyetlen monopóliumok által irányított kormány sem képes föloldani azt az ellentmondást, ami a világuralomért folyó hajsza és e célnak a történelem jelenlegi szakaszában való elérhetetlensége között tátong. Nem tudja megoldani a magasabb profitokért folyó hajsza és a fokozódó kizsákmányolás okozta egyre nagyobb gazdasági és szociális problémák közötti ellentmondást sem. Nem képes megszüntetni az ellentmondást a formális demokrácia és a gyakorlat között, mely mindjobban kizárja a néptömegeket az életüket érintő fontos határozatok meghozatalából. Nem oldhatja föl a megosztáson alapuló, uralkodást szolgáló fajgyűlölő politikája és az ezáltal kiváltott robbanékony fölszabadító harc közötti ellentmondást sem. [...]

A SZOCIALISTA ÚT

Az antimonopolista szövetség, akár a kezébe veszi a kormányzás gyeplőjét, akár nem, a demokráciáért vívott harcában előbb-utóbb szembe kerül az alapvető kérdéssel: vagy elpusztítja a monopóliumokat, vagy azok pusztítják el őt. Ez az osztályharc belső logikája, dinamikája.

De a monopolisták megsemmisítése nem azt jelenti, hogy visszaforgatjuk a történelmet a kapitalizmus monopólium előtti szakaszára. A gazdasági és technikai fejlődés mai fokán a monopóliumokat nem lehet a kapitalizmus valamely más formájával helyettesíteni. Egyedül a munkásosztály politikai hatalma és az ország alapvető termelő egységeinek közös tulajdona és a profit helyett a közjó érdekében való továbbműködtetése – vagyis a szocializmus válthatja föl.

Amikor a nép többsége arra a következtetésre jut, hogy a kapitalizmussal végezni kell, akkor a szocializmusért folytatott harc a politikai küzdelem közvetlen céljává válik. Akkor már nem reformokról lesz szó, legyenek azok bármily radikálisak is, hanem társadalmi forradalomról. Hogy mikor és milyen körülmények között áll be

ez a fordulópont, azt nem lehet megjósolni. Azt sem, hogy pontosan milyen társadalmi konfliktus éleződik ki abban a pillanatban. De bármilyenek legyenek is a körülmények, a társadalmi forradalom szükséges feltételei közé tartozik a kommunista párt forradalmi irányítása, a tömegek szocialista tudata és a munkásosztály döntő részvétele. [...]

Nem lehet semmiféle kétség a szocialista forradalom inherens demokratikus tartalmát illetőleg. Nyitva marad azonban az a kérdés, hogy vajon érvényesíthető-e a népakarat viszonylag békés eszközökkel, vagyis fegyveres fölkelés, polgárháború nélkül. Mi természetesen békés eszközökkel, az Egyesült Államok alkotmányának keretein belüli politikai intézmények és a nép szervezetei útján végrehajtott társadalmi változás hívei vagyunk. De a nép demokratikus akarata, a mi támogatásunk, a hazánkban található demokratikus intézmények nem képezik az egyedüli történelmi tényezőt, amely az Egyesült Államokban végbemenő társadalmi változás útját meghatározza.

Itt van még a monopoltőke hatalma, és az a kérdés, hogy miképpen fogják ezt a hatalmat gyakorolni. Az amerikai történelmi tapasztalat azt mutatja, hogy naivság volna hinni; a monopoltőkét alkotmányos megfontolások meggátolják az erőszak igénybevételében, ha a szocialista átalakulás mégoly demokratikus útját keresztezni akarja. Egyetlen uralkodó osztály sem adja át önszántából a hatalmat. Innen származik a még válaszra váró történelmi kérdés: képes lesz-e a fináncoligarchia véres tűzpróbát zúdítani az országra?

Erre a kérdésre természetesen lehetetlen ma válaszolni. Ilyen kérdésre csak akkor lehet feleletet adni, amikor a szocialista forradalom közvetlenül napirendre kerül, és akkor is csak az adott helyzet pontos ismeretében. A forradalom pontos taktikáját meghatározni csak akkor lehet, amikor a forradalmi helyzet megérett, amikor az uralkodó osztály már nem képes a régi módon uralkodni, a nép többsége pedig nem hajlandó tovább eltűrni a fennálló rendszert. Világos, hogy ilyen helyzet az Egyesült Államokban jelenleg nincs.

A népnek természetesen föl kell készülnie minden lehetőségre. Noha mi a békés utat keressük, mert azt jobbnak tartjuk az erőszakosnál, lehet hogy választásunknak a monopolista reakció az útját állja. Akkor a szocializmust olyan úton kell keresnünk, amelyet az adott körülmények diktálnak. [...]

Társadalmunkban az erőszak legfőbb gépezete a katonai szervezet. A monopoltőkének való alárendeltségét drámaian bizonyítja az egész katonai-ipari komplexum. Világos, hogy a katonai-ipari komplexum leépítése és a militarizmus növekedésének visszafordítása döntő módon hozzájárulna a forradalmi változás követelte körülmények kialakításához.

Hasonlóképpen, az „igazgatási döntési előjog" és a „hivatal döntési jogának" megszüntetése érdekében folytatott harc, a nép közvetlen részvétele a közigazgatásban és a döntésekben bizonyos szervek útján, ugyancsak komoly mértékben meggyöngítheti azokat a hatalmi bázisokat, amelyekből biztosítják a monopoltőke erőszakát a nép fölött.

A monopolisták erőszakának elhárítása azon fordul meg, hogy milyen mértékben sikerül harcainkkal megnyirbálni a monopóliumok hatalmát, anyagilag csökkenteni a militarizmus és a bürokrácia erejét, demokratizálni az amerikai életet és kiépíteni a

néphatalom bázisait. Végső soron az erőszak elhárításának legjobb biztosítéka az olyan céltudatos, magabiztos és hatalmi pozíciókkal rendelkező elsöprő többség kialakítása, amely korlátozza a monopolisták hatalmát.

Ugyanakkor számításba kell vennünk az olyan válsághelyzetek lehetőségét is, amelyek forradalmi konfrontációkat válthatnak ki. Egy olyan válság, amelyet egy hosszúra nyúló háború, egy reakciós puccskísérlet vagy egy gazdasági depresszió vált ki, megeshet a mi monopoltőkés társadalmi rendszerünkben. A mi stratégiánk azonban nem függ az ilyen körülmények kivárásától.

A monopóliumok elleni demokratikus harc stratégiája kiváló felkészültséget biztosít a válsághelyzetek esetére is, föltéve persze, hogy létezik egy forradalmi párt, amelyik gondoskodik a harc irányításáról, amelyik mind nagyobb és nagyobb tömegeket győz meg a forradalmi változás szükségességéről. Ezt a funkciót a kommunista párt igyekszik betölteni, más olyan pártokkal és csoportokkal vállvetve, amelyek elkötelezik magukat a szocializmus mellett, amikor az napirenden van.

Összegezve: mi olyan, a szocializmushoz vezető amerikai útról ábrándozunk, amely mind elszántabb harcokat jelent a kizsákmányolás ellen, az imperializmus ellen, a fajüldözés, a háború és a kolonializmus ellen, a mind életképesebb demokráciáért, s ez a harc átfogja egész népünket – fehéret, feketét egyaránt. Olyan útnak képzeljük, amely magában foglalja a mind radikálisabb intézkedésekért vívott harcokat, a bőség, a tudás, a kultúra és az emberi boldogság mindazon lehetőségeinek megvalósításáért, amelyeket az amerikai munkáskéz és tudomány géniusza létrehozott.

Számunkra a szocializmus, a jobb életért folytatott demokratikus harc csúcspontját és betetőzését jelenti.

Ugyanakkor az a felismerésünk, hogy a kapitalizmusnak el kell tűnnie, nem várhat a távoli jövőig. Valóban, az olyan közvetlen demokratikus harci célok, mint a tisztességes lakásépítés, a kielégítő egészségügyi ellátás, a megfelelő közoktatás elérése, lehetetlenek a jelenlegi rendszer mellett. A kapitalizmus immár szörnyű akadályává lett problémáink megoldásának. Ebből következik, hogy mai harcaink alakulása alapján *már ma* is világosan látható: a rendszernek meg kell változnia, és *már ma* építenünk kell a mozgalmat a szocializmus megvalósulásáért az Egyesült Államokban. Aki már ma nem dolgozik ezekért a célokért, sohasem készül föl a forradalmi változásra.

New Program of the Communist Party U.S.A.
New Outlook Publishers,
New York 1970. 81–95. old.

[65]

NAGY-BRITANNIA ÉS A NEMZETKÖZI MONOPÓLIUMOK

JOHN GOLLAN[1] FELSZÓLALÁSA AZ EURÓPAI TŐKÉSORSZÁGOK KOMMUNISTA PÁRTJAINAK ÉRTEKEZLETÉN (1971. JANUÁR 13.)

(Részletek)

Legfőbb ideje volt, hogy a kapitalista Európa kommunista pártjai összejöttek a nemzetközi vállalatok elleni harc kérdéseinek megvitatására.[2]

A nemzetközi vállalatok nevei és főbb adatai eléggé ismertek, hiszen ezeket megadtuk az adatszolgáltató memorandumunkban. Ezért felszólalásomban rájuk nem térek ki.

Jóllehet multinacionális óriások – mint a Royal Dutch Shell, a Unilever stb. – korábban is léteztek, az elmúlt két évtizedben a nemzetközi társaságok gyors számbeli gyarapodásának lehettünk tanúi.

AZ IMPERIALIZMUS UTOLSÓ SZAKASZA

A nemzetközi társaságok számának emelkedése kapcsolatban áll a vezető tőkésországok, kiváltképpen az Egyesült Államok társaságainak nagymértékben növekvő közvetlen tengerentúli befektetéseivel, továbbá részben a tudományos-technikai forradalommal, valamint a nagy tőkés vállalatok közötti egyre intenzívebb versennyel és az egymással rivalizáló kereskedelmi tömbökkel.

Figyelembe kell vennünk, hogy a monopolkapitalizmus immár állammonopolista kapitalizmussá alakult át. A tőkésállam nemcsak bátorítja, hanem elősegíti a monopóliumok növekedését. Az általános államgazdasági és szociálpolitika a monopóliumok érdekeit szolgálja, és a monopóliumok emberei közvetlen irányító szerepet töltenek be az állam gazdasági posztjain.

A monopóliumok növekedésének új lendületet – különösen Nyugat-Európában – először is az a tény adott, hogy a monopolizálódás folyamata több mint fél évszázada

[1] John *Gollan* (1911) – festő, majd építőmunkás. 1927-től tagja a pártnak. 1935-től a Központi Bizottság tagja és a Kommunista Ifjúsági Szövetség főtitkára, 1941-től a Végrehajtó Bizottság és a Politikai Bizottság tagja. 1947-től főtitkárhelyettes. 1956-tól 1975-ig a párt főtitkára.

[2] A nyugat-európai tőkésországok kommunista pártjainak – szám szerint tizenöt pártnak – képviselői 1971. május 11–13. között értekezletet tartottak Londonban, s megvitatták a multinacionális vállalatok elleni harc kérdéseit.

elkezdődött, úgy, hogy ma már a nagyobb vállalat veszi át a nagyvállalatot, hogy szupertrösztté váljon, többnyire változatlan nemzetközi elágazásokkal.

Másodszor, az Egyesült Államoknak mint imperialista szuperhatalomnak a megjelenése nyomán az angol és nyugat-európai trösztök rákényszerültek, hogy olyan méretű összeolvadásokat, fúziókat hozzanak létre, amelyek felvehetik a versenyt az amerikai óriásvállalatokkal. Az ilyen európai vállalati fúziókra kitűnő példa a Dunlop–Pirelli egyesülés.

Harmadszor, az új tudományos-technikai forradalom rendkívül kifizetődővé tette azokat a tőkeerős ipari egységeket, amelyek hatalmas kutatói és fejlesztési költségekkel dolgoznak. Különösen jellemző az új „technológiai iparágakban", mint az olaj, a petrolkémia, a komputer, az elektronika, az autó, a repülés, az űrtechnika, műszál stb. Csaknem valamennyi ilyen társaság nemzetközi.

A VILÁG HARMADIK IPARI HATALMA

[...] Az amerikai tulajdont képező, külföldön dolgozó cégek hamarosan „a világ harmadik ipari hatalmává" nőnek az Egyesült Államok és a Szovjetunió után. Már ma az a helyzet, hogy az Egyesült Államok külföldi piacokra eszközölt szállításainak öthatoda amerikai tulajdonban, de külföldön levő üzemek terméke.

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK BEFEKTETÉSEI NAGY-BRITANNIÁBAN

A Nagy-Britanniában működő 1600 amerikai tulajdonban levő vállalat a brit ipari termelés 10%-át adja, az angol exportnak pedig 20%-át. 1980-ra az angol iparnak közel 25%-a amerikai tulajdonban lesz. Bizonyos ágazatokban az amerikai (és más külföldi) tulajdonban levő és Nagy-Britanniában dolgozó cégek dominálnak, így például a motorgyártásban (58%), az elektronikában (50%), a gyógyszeriparban (65%) és az irodagépgyártásban (80%).

Még ezt is túlszárnyalja az, hogy az Egyesült Királyságban külföldi tulajdonban levő segéd-, illetve melléküzemek saját fejlesztésük finanszírozására szolgáló tőkéinek mintegy 80%-a vagy a visszatartott profitokból, vagy az Egyesült Királyságban keletkezett tőkéből származott.

Nyugat-Európa országainak ilyen jellegű gazdasági lehengerlése – az önök anyagaiból tudjuk –, még szembetűnőbb más országokban, mint Nagy-Britanniában. Különösen a stratégiai iparágakban uralkodnak az amerikai cégek. Ez lealacsonyítja az európai ipart, kiszolgáltatja az Egyesült Államok európai cégeinek az európai vállalatokat. A brit tulajdonban levő nemzetközi társaságok az amerikaiakhoz hasonló módon cselekszenek más országokban.

Épp ezek a megfontolások vezérlik – többek között – az angol „big business" túlnyomó részét, a konzervatív kormány támogatásával, a Közös Piacba való belépés felé.[3]

[3] 1972. január 22-én Brüsszelben aláírták az Európai Gazdasági Közösség kibővítéséről szóló szerződést, s ennek nyomán Nagy-Britannia, Dánia és Írország csatlakozott a nyugat-európai gazdasági tömörüléshez.

AZ EURÓPAI GAZDASÁGI KÖZÖSSÉG

Míg Nagy-Britanniában és a nyugat-európai országokban folyik az összeolvadási hajsza a mind nagyobb monopóliumok létrehozásáért, az európai tőke nyilvánvaló következő lépése az lesz, hogy fontolóra veszi a nyugat-európai fúziók kérdését, különösen az autó-, az elektronikai, a vegyiparban, a műszálgyártásban stb., hogy állni tudja a versenyt, és kiszorítsa az Egyesült Államok és Japán hasonló iparágbeli versenytársait.

Az imperialisták közötti piaci versengésnek különösen intenzív szakasza kezdődött el, amikor az Egyesült Államok ellenintézkedéseket tett a Közös Piac és Nagy-Britannia gazdasági politikája ellen.

Különböző vállalati és adótörvények következtében a Közös Piac határain átnyúló összeolvadások nem jöttek létre az előre tervezett szélességben. A Közös Piac hatóságai most azon fáradoznak, hogy az említett törvényeket ennek megfelelően módosítsák, és ezeket az összeolvadásokat lehetővé tegyék.

Az angol „big business" is jelen szeretne lenni ebben a folyamatban. A labourista kormány által a Közös Piacról kiadott Fehér Könyv világosan megállapítja: „a cél nem az önmagáért való kooperáció, hanem kooperáció azért a lehetőségért, hogy egy bizonyos időszakon át európai vállalkozásokat építhessünk ki az egész földrész szélességében, s ily módon Európa a jövőben maga is tartani tudja az iramot az Egyesült Államokkal és a Szovjetunióval". [...]

A KOMMUNISTÁK ELLENZIK A BELÉPÉST

Nagy-Britannia Kommunista Pártja teljes mértékben ellenzi Nagy-Britannia belépését a Közös Piacba. A belépés erőteljesen megnövelné a létfenntartási költségeket, és további hatalmas terheket róna a fizetési mérlegre; sújtaná az angol mezőgazdaságot és a Nemzetközösség kereskedelmét. A belépés megfosztaná az angol alsóházat attól, hogy önállóan döntsön egy egész sor létfontosságú gazdasági kérdésben, az angol gazdasági életet egy nem demokratikus és nem ellenőrzött szuperbürokráciának vetné alá, mely a trösztök érdekeit képviseli. Tovább mélyítené Európa megosztottságát, és a legmilitaristább, a leginkább szocializmusellenes erőkkel állítaná Nagy-Britanniát egy sorba, épp akkor, amikor az európai biztonság, a katonai tömbök felszámolása és az európai gazdasági, szociális és tudományos együttműködés kérdése van napirenden.[4]

GYARMATI KIZSÁKMÁNYOLÁS

Amikor jelezzük a nemzetközi társaságoknak azt a szándékát, hogy a fejlett tőkésországok kötöttségeinek túllépve növekedjenek, hangsúlyoznunk kell azt is, hogy a nemzetközi társaságok a neokolonializmus erődjei.

[4] Az európai fejlett tőkésországok kommunista pártjai egyértelműen támogatták az európai biztonság és együttműködés megteremtéséért folyó harcot. Közös dokumentumaikban is hangot adtak e követelésüknek. Lásd a 62. sz. dokumentumot.

Meg kell állapítani, hogy az öt legnagyobb angol nemzetközi társaság (a Royal Dutch Shell, a Unilever, a British Petroleum, a British American Tobacco és az ICI) tevékenysége szorosan összekapcsolódik különösen az ázsiai, afrikai, közel-keleti és latin-amerikai fejlődő országok kizsákmányolásával, ugyanakkor működik az iparilag fejlett országokban is. Ez minden nagyobb angol társulásra érvényes, innen merítik szuperprofitjukat, ami a brit imperialista külkereskedelmi mérleg életfontosságú elemét jelenti.

Jóllehet ma a nemzetközi társaságok befektetéseinek többsége a fejlett tőkésországokba irányul, meg kell állapítani, hogy az imperialista hatalmak befektetéseinek jelentős része a volt gyarmati országokra és jelenlegi gyarmatokra esik. Itt csak a brit imperializmusra utalunk. Az angol befektetések, leszámítva az olajat, a bankokat és a biztosítást, 1965-ben 8,6 milliárd dollárt tettek ki. Ebből 3,9 milliárd az úgynevezett fejlődő országokra jutott.

Ha az olajat is hozzászámítjuk, a teljes összeg természetesen jóval nagyobb. Ahogy memorandumunkban rámutattunk, minden okunk megvan arra, hogy ennek a befektetésnek a növekedésével számoljunk.

Nagy-Britannia legfőbb katonai szállítási terhe a gyarmati, valamint a NATO és a stratégiai erők javára szolgál, a nemzetközi társaságok érdekeinek megvédésére.

Meg kell említeni a brit és más nemzetközi cégek szerepét az imperialista, fajüldöző Dél-Afrika gazdasági segélyezésében.[5]

A nemzetközi társaságoknak hatalmas, és egyre növekvő gazdasági erejük van, amellyel el tudják látni alkalmazottaikat, ez viszont kemény munkát ad az illető nemzeti szakszervezeti központoknak.

A brit szakszervezeti központ példákat idéz arról, hogy a Pirelli cég hogyan próbálta megkerülni az olaszországi sztrájkokat oly módon, hogy a görög és spanyol szervezetlen munkásokból hozatott munkaerő-utánpótlást, amit azonban a nemzetközi szakszervezeti összefogás gátolt meg. Az észak-amerikai Ford vállalat már gyakran megfenyegette a dagenheimi munkásokat, hogy megszüntetik az angliai befektetéseket, amit szintúgy azzal akadályoztak meg a munkások, hogy a belgiumi és a kölni munkástársaikhoz fordultak segítségért. A tilburyi konténerbehajózási vitában az érintett társaság azzal fenyegetőzött, hogy leállítja a kontinensre irányuló egész szállítást, de a brit szakszervezet a holland és német szakszervezetek segítségével az egész akciót meghiúsította.

A nemzetközi társaságok arra is képesek, hogy leállítsanak az egyik országból a másikba irányuló tőkeáramlásokat, bezárjanak gyárakat, és munkanélküliséget teremtsenek. Ez történt például 1962-ben, amikor a General Electric és a Remington kisegítő munkaerőt verbuvált Franciaországban, az utcára küldött sok munkást. Ugyanez történt egy szicíliai gyárban egy ipari vitát követően, és ugyanez történt Nagy-Britanniában, a willesdeni Rotaxnál, s a Metro–Goldwyn Stúdióknál, Elstreeben.

Az Egyesült Államok szakszervezetellenes gyakorlatát exportálják: ezeket alkal-

[5] Nagy-Britannia mind a munkáspárti (1964–1970), mind a konzervatív kormány időszakában (1970–1974) – a hazai közvélemény állásfoglalása ellenére – jelentős fegyverszállításokkal támogatta a fajüldöző Dél-afrikai Köztársaságot.

mazza a Kodak és a Roberts Arundel Nagy-Britanniában, valamint az IBM több országban. A Roberts Arundel munkásai csak hősies, hosszan tartó sztrájk útján tudták legyőzni amerikai munkaadóikat és elnyerni a szakszervezeti jogaikat.

A nemzetközi társaságok épp ezért szüntelenül erősödő fenyegetést jelentenek a munkások bérköveteléseire, szakszervezeti jogaira, munkabiztonságára és bérezésére.

A SZUVERENITÁST FENYEGETŐ VESZÉLY

Legalább akkora, ha ugyan nem nagyobb fenyegetést jelentenek a nemzetközi társaságok az érintett országok tényleges nemzeti szuverenitására. Ide tartozik a nemzeti kormányok ellenőrzési képessége saját gazdaságuk, fizetési mérlegük fölött, a teljes foglalkoztatottság területén, a beruházási politika, az ipartelepítés és egyebek kérdéseiben.

Ez a fenyegetés sokféle formát ölthet. A nemzetközi társaság különböző ágazatain és különböző országokon átmenő, úgynevezett transzfer-árukkal úgy lehet manipulálni, hogy akkora profitot érjenek el vele, amekkorát csak lehetséges az alacsony adójú országokban, a magas adókulcsú országokban elért profitok terhére, vagyis – lényegében – széles skálájú adócsalással.

Ezek a társaságok import- és exportáraik változtatgatásával igen jelentékeny pénzösszegeket tudnak átutalni az egyik országból a másikba, a hivatalos valutakorlátozások megkerülésével.

Függetlenebb hazai gazdálkodást tudnak folytatni azzal, ha alkatrészt importálnak, vagy csupán alkatrészek, nem pedig késztermékek gyártására szorítkoznak.

DEVIZAMANIPULÁCIÓ

A nemzetközi cégek sokféle külföldi valutával rendelkeznek, akárcsak a bankok, és rövid lejáratú vagy hosszú lejáratú devizamanipulációkat végeznek velük. [...] A nemzetközi társaságoknak nincs nemzetközileg elismert törvényes státusuk. Az anyavállalat az anyaországban van bejegyezve (esetleg olyan „adókikötőkben", mint Svájc), a leányvállalat a vendéglátó országban, a vállalati törvény értelmében. Az adott ország nemzeti kormánya csak annyi információt képes szerezni, amennyi a nemzetközi társaság az érintett országokban végzett tevékenységére vonatkozik, és arról is csak durván meghamisított adatokkal szolgál.

Az angol cégek amerikai átvétele azzal a következménnyel járhat, hogy a kutatófejlesztő munkából Nagy-Britanniát kikapcsolják. Ez történt például a Cossor cég átvételekor, 1962-ben.

Összegezve: a nemzetközi társaságok jelentős befolyással vannak a gazdaság- és szociálpolitikára, a bérekre és a munkafeltételekre. [...]

A nemzetközi társaságoknak ez a félelmetes behatolási képessége – ha érdekeik úgy kívánják – az állam gazdaságpolitikájába, veszélyt jelent a munkásosztály és a lakosság más rétegeinek életkörülményeire.

A kapitalista állam – ezt jól tudjuk – az uralkodó osztály legtehetősebb magvának érdekeit tükrözi. Ám erőteljes tömegmozgalmak számottevő hatást gyakorolhatnak az államra, kényszeríthetik a kormányt olyan gazdasági és politikai irányvonal kialakítására, amely ellentétben áll az uralkodó osztály egyes rétegeinek érdekeivel és politikájával, adott esetben még a leghatalmasabb nemzetközi társaságokéval is.

A tekintetben, hogy a nemzetközi társaságok autonóm erejének hatására akadály gördül egy ilyen politikai vonal megvalósítása elé, a munkásosztály szempontjából az állam szuverenitása, még a kapitalista államé is, előbbrevaló és fontosabb. A szuverenitás veszélyeztetése a nemzetközi társaságok részéről, a munkásosztálynak és szövetségeseinek a monopolkapitalizmus elleni harcában alkalmazott általános stratégiájában és taktikájában döntő tényezővé válik, akár közvetlen követeléseik teljesítéséért folyik ez a harc, akár a végső célért, a társadalom átalakításáért.

MEGOSZTÓ TAKTIKÁZÁS

A nemzetközi társaság másik nagy veszélye, mint rámutattunk, a nemzetközi munkamegosztás, a hatalmas pénzügyi források fölötti ellenőrzésben, továbbá a termelő erőforrások azonos vagy hasonló könnyítésekkel járó nemzetközi szétszórtságában van.

Ezt az ellenőrzést rendszeresen felhasználják arra, hogy az egyik ország munkásait kijátsszák a másik ország munkásai ellen. A munkásokkal támadt nézeteltéréseik esetén az adott országban a saját hasznukra csökkenteni tudják a termelést, tehát a több helyen felhalmozódó profitokat felhasználják az adott ország munkásai elleni harcukban. Ily módon saját gazdasági birodalmaikon belül nő a munkások kizsákmányoltsága.

FENYEGETÉS A DEMOKRÁCIA ELLEN

Megint más, létfontosságú dolog e társaságok és általában a monopolkapitalizmus fenyegetése a demokrácia, a demokratikus jogok ellen. A brit konzervatív kormány a nagy monopolisták érdekében a szakszervezetellenes törvénnyel meg akarja béklyózni a szakszervezeteket.[6] Ez a legnagyobb fenyegetés az angol szakszervezetekkel

[6] Az 1970 nyarán kormányra került konzervatívok egyéves előkészítő munka után, 1971. augusztus 5-én elfogadtatták a parlamenttel az ún. Ipari Viszonyok Törvényét (Industrial Relations Bill), amely jelentős mértékben korlátozta a brit szakszervezetek tevékenységét. A törvény szankciókat tartalmazott a sztrájkok, a sztrájkokat szervező szakszervezetek és szakszervezeti aktivisták ellen. Lehetőséget biztosított a kormánynak arra, hogy sztrájk esetén 60 napos, ún. kijózanító időszakot rendeljen el, azaz, hogy kikényszerítse a sztrájk beszüntetését. A sztrájk folytatása esetén bírói úton léphettek fel a sztrájkot szervező szakszervezetek és a sztrájkolók ellen, akik anyagilag is felelősséggel tartoztak a munkabeszüntetés okozta károkért.

szemben századunkban. Nagy akcióképes tömegmozgalom van kialakulóban, amely nem riad vissza a sztrájk fegyverének alkalmazásától a szakszervezeti mozgalom, a demokrácia e létfontosságú vívmánya védelmében. Hasonló mozgalom győzte le a labourista kormány szakszervezetellenes törvényhozását is.[7] A szakszervezetek béklyóba verése és ellenőrzése úgynevezett jövedelempolitika bevezetésére szolgál, továbbá az életszínvonal csökkentésére, s általában annak lehetetlenné tételére, hogy a szakszervezetek munkástársaikkal szolidárisan cselekedhessenek a nemzetközi társaságok elleni harcukban.

A nagy monopolisták általában egyre inkább tekintélyuralomra, a parlament jogainak korlátozására, az úgynevezett törvény és rend megszilárdítására, a demokratikus jogok korlátozására törekszenek.

A nemzetközi társaságok elleni harc közös stratégiájának kialakításánál figyelembe kell venni ezeket a fő veszélyeket: az egyes országok szuverenitása elleni fenyegetést, és annak a veszélyét, hogy a különböző országok munkásai képtelenné válnak erőik egyesítésére a közös munkaadó elleni, valamint a demokrácia védelme és kiterjesztése érdekében folytatott harcban.

AZ ANGOL KOMMUNISTÁK JAVASLATA:

A nemzetközi társaságok szerepének és tevékenységének vizsgálatából kiindulva azt javasoljuk, hogy a munkásosztály három területen lépjen akcióba.

Először is akciót kezdeményezhet a nyugat-európai munkások és szervezeteik közös harcára a nemzetközi társaságok ellen.

Ez magában foglalhatná a bérekre, a munkaviszonyokra, a mellékjövedelmekre, a bértárgyalási módszerekre, a vállalati politikára stb. vonatkozó információcserét az egyazon cégnél és egyazon iparágban különböző országokban működő szakszervezetek között. Magában foglalhatja a szervezetek (legyen az akár a Szakszervezeti Világszövetség, akár a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetsége) sztrájkszolidaritását és közös akcióit, a szakszervezeti küldöttségek cseréjét Európa különböző tőkésországai között. Meg kell fontolni továbbá az egyazon nemzetközi társaságnál különböző országokban dolgozó munkások közös akcióprogramjainak kidolgozását. Ezeket a lépéseket olyan állandó területek létrehozása kísérheti, amelyek az ugyanazon nemzetközi társaságnál, Európa különböző országaiban dolgozó üzemi megbízottakból és szakszervezeti képviselőkből állnak. A nemzetközi társaságokkal való sikeres szembeszálláshoz valamennyi szakszervezet szoros együttműködése szükséges, akármelyik nemzetközi szakszervezeti központhoz tartozzanak is.

Másodszor, számos olyan akcióforma van, amellyel a munkások, a szakszervezetek és a munkásosztály politikai pártjai nyomást gyakorolhatnak kormányaikra, hogy beszámolási és ellenőrzési intézkedéseket hozzanak a nemzetközi társaságokra vonatkozólag.

[7] H. *Wilson* munkáspárti kormánya is, már 1968-ban, kísérletet tett a szakszervezetek tevékenységének korlátozására, az államilag ellenőrzött jövedelempolitikai intézkedések bevezetésére. A szakszervezetek azonban egyértelműen elutasították a kormány akkori tervezetét.

Ilyen intézkedések révén olyan eljárást lehet alkalmazni, amely kötelezi a nemzetközi cégeket, hogy megadják a lényegesebb információkat politikájukról, alkalmaztatási feltételeikről, üzemtelepítési javaslataikról, profitjaikra, osztalékaikra, árpolitikájukra, készpénztartalékaik nagyságára és mozgására, kereskedelmi politikájukra, kutatómunkájukra és eredményeikre vonatkozólag.

Az így szerzett információk alapján a kormányok korlátozhatják azon cégek tevékenységét, amelyek megsértik a dolgozók érdekeit, a nemzeti szuverenitást vagy az általános nemzeti érdekeket. A tőkekivitelt és -behozatalt az állam hivatott ellenőrizni. Minden külföldi társaságot, amelyik az országban működik, törvény útján kell kötelezni a munkások szakszervezeti jogainak és kivívott eredményeinek tiszteletben tartására, ipari kapcsolataiknak a nehezen kialakított gyakorlat keretein belüli lebonyolítására. Azzal a társasággal szemben, amely ezeknek nem engedelmeskedik, megtorló rendszabályokat kell alkalmazni.

Harmadszor, és ez nagyon fontos, párhuzamosan azzal, hogy védjük a munkások érdekeit a nemzetközi társaságok következményeivel szemben, párhuzamosan azzal, hogy nyomást gyakorlunk a kormányokra az ilyen cégek tevékenységének ellenőrzése érdekében, fel kell vetni az ilyen mammut-monopóliumok tulajdonjogának kérdését is.

A nemzetközi társaságokat államosítani kell, és köztulajdonba kell venni, hogy hatékonyabban harcolhassunk a dolgozó emberek érdekeiért, hogy megvédhessük nemzeti szuverenitásunkat, s hogy jobb alapot biztosíthassunk a nemzeti gazdaságnak, és megerősíthessük kölcsönösen gyümölcsöző gazdasági és kereskedelmi kapcsolatainkat valamennyi európai országgal.

Érdeklődéssel figyeljük kontinentális testvérpártjaink fáradozásait új típusú népi és demokratikus, monopóliumellenes kormányok létrehozására, amelyek a munkásosztály haladó, a szocializmus felé utat nyitó erőire épülnek.

Ami a mi angol politikai viszonyainkat illeti, feladatunk a tömegmozgalom különféle ágazatainak magunk köré tömörítése és egyesítése, hogy a többség erejével legyőzzük a konzervatív kormányt.

ALAPVETŐ POLITIKAI VÁLTOZÁSÉRT

Olyan politikai változásokra törekszünk, hogy egy új munkáspárti kormányt gyökeresen más politika kialakítására késztessünk, amelynek alapját a monopóliumok átvétele képezi, amelyik megadóztatja a gazdagokat, csökkenti a katonai kiadásokat, fellendíti a gazdasági életet, magasabb béreket és jobb szociális ellátottságot biztosít, szélesíti a demokráciát, beleértve a szakszervezeti szabadságot is, új külpolitikát folytat, mely a katonai tömbök feloszlatására, az európai biztonságra és gazdasági együttműködésre épül, harcol a vietnami háború befejezéséért és a gyarmati kizsákmányolás megszüntetéséért, végezetül leállítja a Dél-Afrikába menő fegyverszállítást, és más leszerelési intézkedéseket tesz.

Comment, 1971. január.

[66]

A NÉMET KOMMUNISTA PÁRT VEZETŐSÉGÉNEK JELENTÉSE A PÁRT TEVÉKENYSÉGÉRŐL[1]

(1973. NOVEMBER 2.)

(Részletek)

Az imperialista világot, amelyhez mindmáig a mi országunk is tartozik, ellentétek és súlyos válságok dúlják. Bizonyos, hogy az imperializmus még hatalmas gazdasági erőforrásokkal rendelkezik, de mint kizsákmányoló rendszer, amelyben a profit és konkurrencia törvényei uralkodnak, előidézi az inflációt, a munkanélküliséget és a bizonytalan holnapot.

Teljesen felesleges helyes magatartásról és jó erkölcsről beszélni a kapitalista rendszerben. Ezek a tőkétől idegen kategóriák. Az imperialista rendszer erkölcsi visszafejlődését bizonyítja a nemzetközi finánctőke összeesküvése Chilében a Népi Egység kormánya ellen, Allende elnök és más hazafiak meggyilkolása, az Egyesült Államokban a Watergate-botrány, országunkban a politikai elnyomás fokozódása, a bűnözés és a kábítószerfogyasztás terjedése, az Egyesült Államokban a faji megkülönböztetés, továbbá a Német Szövetségi Köztársaságban a külföldi munkások faji megkülönböztetése. [...]

A legutóbbi években az európai kontinensen tanúi vagyunk ama feltételek jelentős változásainak, amelyek közepette az Egyesült Államok külpolitikájának gyakorlati vitelére kényszerül. A szocializmus erőinek növekedése és a kapitalizmus belső ellentéteinek elmélyülése új helyzetet teremtett, amelyhez az imperializmus jelenleg alkalmazkodni igyekszik. Ez a kényszerű alkalmazkodás az új erőviszonyokhoz új vonásokat hozott felszínre országunk kormányának politikájában. A nagytőkések ezért igyekeznek álcázott formákat találni a dolgozók elnyomására. Ugyanez kényszerítette őket az olyan külpolitikai elgondolások elvetésére, amelyek meddő kísérletek, hiábavaló törekvések voltak, hogy megállítsák a szocializmus és a kommunizmus térhódítását. Most rugalmasabb módszereket és új taktikát keresnek. [...]

[1] Az NSZK kormánya, anélkül hogy hatálytalanította volna Németország Kommunista Pártjának (Kommunistische Partei Deutschlands) 1956. augusztus 17-i betiltását, engedélyezte, hogy 1968. szeptember 12-én új pártként megalakuljon a Német Kommunista Párt (Deutsche Kommunistische Partei). Ennek a döntésnek az volt a fő indítéka, hogy a kormány a párt ellen szükség esetén felhasználhassa a korábbi betiltó határozatot. Ilyen körülmények között is a német kommunisták eredményesen használták fel a legalitás lehetőségeit. A párt 1969. április 12–13-án tartott I. kongresszusán fogadta el programját. 1973. november 2-án Hamburgban rendezett kongresszusán Herbert Mies, a párt alelnöke mondta el a vezetőség beszámolóját, amely meghatározta a párt álláspontját az NSZK külpolitikáját illetően és a kommunisták feladatait a monopolista rendszer elleni harcban.

AZ ÚJ HELYZET KEDVEZŐ FELTÉTELEKET TEREMT AZ NSZK SZÁMÁRA. A LEHETŐSÉGEKET FEL AKARJUK HASZNÁLNI

Az új nemzetközi helyzet, az enyhülés folyamata, a Szovjetunióval, az NDK-val és más szocialista államokkal kötött szerződések hatalmas lehetőséget kínálnak országunknak. Mi, kommunisták, e lehetőségek teljes egészében való kihasználása mellett vagyunk!

A Szovjetunióval és más szocialista államokkal kötött nagy jelentőségű szerződések gyümölcsei már érlelődnek. [...]

Mi, kommunisták, elégedetten jelenthetjük ki: az első sorokban harcoltunk e pozitív fejlődésért. Amit ma a szocialista államokkal kötött egyezmények rögzítenek, azért már akkor harcoltunk, amikor még az összes többi párt a hidegháború álláspontjára helyezkedett.

Jelenleg azon kell munkálkodnunk, hogy az elért eredményeket semmi ne veszélyeztesse. Nem engedhetjük, hogy a pozitív fejlődést megállítsák vagy felszámolják. [...] A szocialista országokkal megkötött egyezményeket tiszteletben kell tartani, szó szerinti tartalmuknak és szellemüknek megfelelően kell alkalmazni. [...]

Pártunk határozottan állást foglal amellett, hogy a politikai enyhülést katonai enyhülés kövesse. Támogatjuk tehát a Szovjetuniónak a fegyverzet csökkentésére és a lefegyverzésre vonatkozó javaslatait. A Német Szövetségi Köztársaságnak konstruktív módon kell részt vennie a fegyverzet csökkentésében és a lefegyverzésben: ez a mi harcunk célja. Ennek egyik lehetséges útját megmutattuk, amikor a katonai költségvetés évi 15 százalékos csökkentését javasoltuk.

A szociáldemokrata politikusok, bár sokat beszélnek a békéről és az enyhülésről – mint például Leber honvédelmi miniszter, aki valójában szüntelenül növeli a katonai kiadásokat, és igyekszik megőrizni a Bundeswehr soviniszta szellemét –, bűnt követnek el országunk lakosságának létérdekei ellen.

A külpolitikai kérdésekre vonatkozó álláspontunkat a dolgozók szükségletei szabják meg. Álláspontunk megfelel a Német Szövetségi Köztársaság valódi nemzeti érdekeinek. A nemzeti érdekek védelmére vonatkozóan pedig kijelenthetjük, hogy nekünk, kommunistáknak, nincs szükségünk arra, hogy kioktassanak, s főképp azok, akik az évszázad kezdete óta zsonglőrködtek a „nemzet" szóval, azonosítva azt a tőkés rendszerrel és a tőkések profitjával. Óvakodni kell a CDU/CSU, az FDP, valamint az SPD politikusaitól, akik szüntelenül a „nemzeti egységről" és a „sajátos nemzeti jellegről" szónokolnak. Amikor a társadalmi haladástól megriadt német és külföldi finánctőke az EGK-hoz és a NATO-hoz csatolta a Német Szövetségi Köztársaságot, ők voltak azok, akik „mellette" szavaztak. Az amerikai tőkét ők erőltették gazdasági életünkre. Mezőgazdaságunkat ők áldozzák fel az EGK javára.

„Hazafiasságuk" készteti őket arra, hogy könyörögjenek Nixonnak, tartsa az amerikai csapatokat a Német Szövetségi Köztársaság területén. Nacionalista jelszavaik csupán arra szolgálnak, hogy a tömegek figyelmét eltereljék az osztályharcról, és a Német Szövetségi Köztársaságot még erősebben hozzáláncolják a NATO agresszív tömbjéhez, hogy ott az NSZK vezető szerepet vihessen.

Országunk nemzeti érdekei független és tisztességes politikát követelnek. Elsősorban megkövetelik a jó kapcsolatokat a szocialista országokkal és más nem kapitalista országokkal. Nemzeti érdekeink megkövetelik az Egyesült Államok imperializmusa és a NATO felé való egyoldalú orientáció elutasítását. Megkövetelik, hogy leküzdjük a monopóliumok nemzetellenes hatalmát, és főképp a nemzetközi szupermonopóliumokat, amelyek súlyosbítják Nyugat-Európa népeinek életkörülményeit.

Az NKP ezért a nemzeti politikáért vívja a harcot!

Ami pedig az NSZK és az NDK közötti kapcsolatokat illeti, továbbá a „nemzeti egységet", amelyet egyesek követelnek, őszintén meg kell mondani, hogy ez az egység még nálunk, a Német Szövetségi Köztársaságban sem létezik, mert a mi társadalmunk is kizsákmányoltakra és kizsákmányolókra oszlik. A német földön több mint egy negyed század óta két állam létezik: a kapitalista NSZK és a szocialista NDK. Ez a reális valóság. És egyes politikusok vasárnapi prédikációi e tényen semmit nem tudnak változtatni.

AZ OSZTÁLYHARC AZ NSZK-BAN. AZ NKP HARCA A MONOPÓLIUMOK URALMA ELLEN, A DEMOKRATIKUS HALADÁSÉRT, A SZOCIALIZMUSHOZ VEZETŐ ÚTON

A düsseldorfi kongresszus[2] óta eltelt időszakot a munkásosztálynak és szakszervezeteinek, a nőknek, a diákifjúságnak, a parasztságnak és a dolgozó nép más rétegeinek szociális és politikai jogaikért vívott nagy jelentőségű harcai jellemzik. [...]

Egyes polgári publicisták és politikusok továbbra is azt állítják, hogy országunkban minden demokratikus és szociális követelést csakúgy, mint a szociálpolitika problémáiról jelenleg folyó vitát a kommunisták sugalmazták.

Ezzel akaratlanul bár, de elismerik a kommunisták tevékenységét, valamint azt, hogy a kommunisták mindig az első sorokban harcoltak a dolgozók jogaiért.

EGY RÁKOS DAGANAT: A MONOPÓLIUMOK KORLÁTLAN HATALMA

Az NSZK dolgozói által termelt javak legnagyobb részét a monopolisták egy maroknyi csoportja kaparintja meg. A nép túlnyomó többségének jogai rendkívül korlátozottak, míg a milliárdosok maroknyi csoportja szinte mindenható. Az egymást követő bonni kormányok – s ez alól Brandt kancellár kormánya sem kivétel – mindig a nyugatnémet és egyéb külföldi monopóliumok érdekeit és profitját védelmezték. [...]

A kormány megvédi a nagyvállalkozókat, és „vadsztrájkoknak" minősíti a munkások sztrájkjait. Egyetértünk a Német Nagyipari Egyesülés és a Német Nagyvállalkozók Országos Szövetsége vezetőivel, akiknek véleménye szerint a jelenlegi kormány „baráti érzelmeket táplál a nagyvállalkozók iránt". A reális valóság is ezt bizonyítja. Ezt a monopolisták profitjának növekedése is kétségbevonhatatlanul tanúsítja. [...]

[2] 1971. november 25–28.

SÜRGŐS RENDSZABÁLYOK A NÉP SZOCIÁLIS ÉRDEKEINEK VÉDELMÉRE

Sürgős rendszabályokra van szükség a dolgozók szociális érdekeinek védelmére, hogy megmentsük őket a nagytőke által előidézett profithajsza végzetes következményeitől.

A bérek emeléséért vívott harc a dolgozók legfontosabb fegyvere az infláció következményei ellen folytatott harcukban.

Ebben a nagy csatában rendkívüli fontossága van az árucikkek és a szolgáltatások árának rögzítéséért vívott harcnak.

Az infláció legsúlyosabb következményeinek leküzdése végett olyan rendszabályokat kell követelni, amelyek az inflációtól leginkább szenvedő nyugdíjasok és a megtakarított pénzükből élő kistőkések helyzetének megjavítását szolgálnák.

Mondanunk sem kell, hogy országunk dolgozói létfontosságú problémáinak gyökeres megoldása nem lehetséges a jelenlegi tulajdonviszonyok alapján és a jelenlegi hatalom keretei között. Pártunk éppen ezért, valamennyi dolgozóval egyetértve, radikális társadalmi változásokért száll síkra. Olyan demokráciát akarunk, amely korlátozná, majd megszüntetné a monopóliumok uralmát. Minden tőlünk telhetőt meg akarunk tenni, hogy országunk elindulhasson a szocializmus útján. Ezek az alapvető és gyökeres változások csak állhatatos és hosszan tartó osztályharccal érhetők el.

ANTIMONOPOLISTA DEMOKRÁCIÁT!

Nekünk, kommunistáknak, a monopolistákkal és a szolgálatukban álló politikusokkal ellentétben nem üres szó a reform és a demokrácia.

Mi, kommunisták, anélkül hogy lemondanánk célunkról, a szocializmusról, meggyőződéses hívei vagyunk olyan reformoknak a kapitalista rendszerben, amelyek növelik a dolgozók biztonságát, és biztosítják a demokratikus szabadságjogokat a jelenlegi társadalomban.

Mi, kommunisták, rendkívül nagy jelentőséget tulajdonítunk a demokráciának. Amellett vagyunk, hogy a dolgozók megkapják a részvételi jogot a vállalatok igazgatásában. Nagyon fontos célunk a kisebbség uralmának megszüntetése. Ezért küzdünk ma, hogy megvédjük és megerősítsük a demokratikus jogokat, a dolgozóknak azt a jogát, hogy részt vehessenek a vállalatok igazgatásában. [...]

Országunkban a demokratikus jogok kiterjesztéséért, de elsősorban a demokrácia elfojtására irányuló nyílt vagy burkolt kísérletek ellen kell harcolni. A szégyenletes „radikális elemekre vonatkozó rendelet"[3] alkalmazási területe növekszik. Az alkotmányvédelmi „törvény" szintén kedvez az önkénynek.

[3] Az NSZK tartományi miniszterelnökei 1972 januárjában határozatot hoztak arról, hogy „alkotmányellenes elemek" nem alkalmazhatók a közszolgálatban. A Brandt-kormány 1973 szeptemberében úgy határozott, hogy törvénybe fogják iktatni a „radikális elemek" elleni rendszabályt, amely elsősorban a baloldali, kommunista és más demokratikus erőkkel szemben alkalmaz megkülönböztetést. 1975-ben a Bundestag (Szövetségi Gyűlés) elfogadta a „hivatási tilalomról szóló törvényt".

Követeljük, hogy az alkotmány biztosítsa a sztrájkjogot, tiltsa meg a munkások tömeges elbocsátását, biztosítsa a munkások és a szakszervezetek részvételi jogát az üzemek igazgatásában, a népnek azt a jogát, hogy népszavazások alkalmával véleményt nyilváníthasson. Követeljük az antidemokratikus 5%-os létszám[4], valamint a választásokon alkalmazott más korlátozások eltörlését.

Elképesztő, hogy a Karl Liebknecht és Rosa Luxemburg által alapított és Hitler által betiltott Németország Kommunista Pártja, amelynek tagjai mindig az antifasiszta ellenállási mozgalom első soraiban harcoltak, jelenleg be van tiltva. [...]

A jobboldali szociáldemokrata vezetők oly szorosan összefonódtak a kapitalista rendszerrel, hogy nem akarják és nem is tudják megfosztani a monopóliumokat és a bankárokat vagyonuk, kiváltságaik és hatalmuk bármily kis részétől sem. De akik semmit nem akarnak elvenni a monopóliumoktól, azok semmit sem adhatnak a dolgozóknak. Írott malaszt marad a dolgozók által annyira várt reformok ígérete. Az SPD és az FDP kormánya csupán azokat a reformokat valósítja meg, amelyek megfelelnek a nagytőke érdekeinek, mivel ezek előnyösek a jelenlegi hatalom stabilizációjának szempontjából.

Valamennyi reformjavaslatunk abból az alapelvből indul ki, hogy a nagytőkétől erőszakkal kell valamit kicsikarni, hogy a dolgozók abból hasznot húzhassanak. A reformokért vívott harcot mi osztályharcnak tekintjük.

A dolgozók, amikor az országunk számára létfontosságú reformok megvalósításáért küzdenek, mindinkább meggyőződnek arról, hogy a legégetőbb problémák – a környezetvédelem, a közegészségügy, a bérlők jogai és a kisbirtokosok jogai, a stabilizáció politikai és gazdasági rendszabályai – megoldása mindig ugyanabba az akadályba: a kapitalista monopóliumokba és a tőkés tulajdonba ütközik. Társadalmunk negatív jelenségeinek, az igazságtalanságnak és a létbizonytalanságnak ez az egyetlen oka. Ebből ered az a mind sürgetőbb követelés, amely végre felszínre került a szakszervezetekben és a szociáldemokrata pártban: korlátozni kell a monopóliumok hatalmát.

A munkások régi követelése: „Vissza kell adni a népnek azt, amit alkotott", nemcsak hogy mindmáig érvényes, de ma sokkal időszerűbb, mint valaha.

Nyíltan kijelentjük: államosítani kell az ipar kulcságazatait, a fegyvergyártó monopóliumokat, a bankokat, a biztosító társaságokat, és demokratikus ellenőrzés alá kell vonni őket. Ez a nagytőke koncentrációjának és centralizálásának gazdaságilag igazolt alternatívája. Ez az alternatíva teljes egészében megfelel az alkotmány 15. cikkelyének, amely előirányozza a termelési eszközök köztulajdonba vételét a közjó érdekében.

A monopóliumok államosítása és demokratikus ellenőrzése csakis javára szolgálhat országunknak és a dolgozóknak. De hogy ezt elérjük, ahhoz arra van szükség, hogy a csupán önző érdekeikkel törődő kapitalistáknak és nagyrészvényeseknek ne legyen többé döntő szerepük a nemzetgazdaságban. A kapitalista vállalatok hasznát a közoktatás és a közegészségügy fejlesztésére, valamint demokratikus reformok finanszírozására lehetne fordítani.

[4] Az NSZK-ban a választásokon csak a szavazatoknak legalább 5%-át elért pártok juthatnak mandátumhoz.

Az NKP határozottan elveti a szociálreformizmust, a szociáldemokrata párt számára viszont a végső cél: egy megreformált kapitalizmus. A szociáldemokraták már régóta nem tekintik céljuknak a szocializmust, bár pártunk mindinkább növekvő sikereinek hatására, igen gyakran hangoztatják a „demokratikus szocializmust".

De valójában mi is ez a különös szocializmus? Érintetlenül hagyja a kapitalista magántulajdont. Tagadja a munkások hatalmát, és harcol ellene. Ítéljünk fölötte azoknak az elvei alapján, akik kitalálták: ez a szocializmus nem tudományos szocializmus. Minden bizonnyal a Kommunista Párt Kiáltványában már annak idején Marx és Engels által leleplezett burzsoá szocializmusról van szó, vagyis egy kissé megszépített, kicsinosított kapitalizmusról.

A demokratikus reformokat lépéseknek tekintjük az antimonopolista demokrácia felé, amelyben a nagytőke uralma korlátozva lesz, és a dolgozók döntő befolyást gyakorolhatnak a nemzetgazdaságra, az államra és a társadalomra.

Az antimonopolista demokráciát meghatározza a politikai erők viszonyának alapvető megváltozása, a munkásosztály és minden antimonopolista erő által gyakorolt államhatalom, a legfontosabb termelési eszközök társadalmi tulajdonán alapuló hatalom. Egy ilyen antimonopolista demokrácia meg fogja nyitni az utat a szocialista rendszerhez az NSZK-ban.

A MUNKÁSOSZTÁLY AKCIÓEGYSÉGE ÉS A NÉPI ERŐK SZÖVETSÉGE

Nem hunyjuk be a szemünket a kapitalisták és a jobboldali szociáldemokrata vezetők kísérletei láttán, akik arra akarják kényszeríteni a munkásokat, hogy törődjenek bele a kizsákmányolásba. Minden kommunista kötelessége, hogy elszántan küzdjön az osztályharc elhalványítására irányuló minden kísérlet ellen. Egyáltalán nem felel meg a valóságnak az az állítás, amely szerint a munkásosztály megszűnik forradalmi osztály lenni. A munkásosztály országunkban is harcos osztály.

A nagytőke a munkások közös ellensége, függetlenül a munkások politikai, filozófiai és vallási felfogásától. A munkások érdekei közösek a politikai és szociális jogokért vívott harcban.

Ez a tény volt és marad mindig tevékenységünk alapja, amely arra irányul, hogy megszilárdítsuk az akcióegységet a kommunista, szociáldemokrata, keresztény és párton kívüli munkások között.

Szüntelenül azon fogunk munkálkodni, hogy biztosítsuk az akcióegységet a munkások érdekében, anélkül hogy előzetes feltételeket szabnánk, anélkül hogy egyiknek a gyámságát ráerőszakolnánk a másikra. Bizonyos, hogy Willy Brandt, a szövetségi kancellár és a szociáldemokrata párt elnöke nyugodt lehet: mint neki, úgy nekünk sincs szándékunkban eltörölni az elvi különbséget világszemléletünk, a marxizmus–leninizmus – amelyért és terjesztésének szabadságáért küzdünk az NSZK-ban –, valamint a jobboldali szociáldemokrácia ideológiája, a burzsoázia politikájának és ideológiájának e sajátos változata között. Jól tudjuk, hogy az ideológiai ellentétek léteznek. De ezek az ideológiai ellentétek nem zárják ki az akcióegységet. Ezeket az ellentéteket a közeljövőben meg fogjuk szüntetni a munkásosztály és a haladás érdekében.

Az NKP a szakszervezeti egységet országunk munkásmozgalma jelentős vívmányának tekinti. Határozottan szembeszállunk a CDU/CSU minden próbálkozásával, hogy ellenőrizze a szakszervezetek tevékenységét. Ugyanakkor erélyesen ellenállunk bizonyos szociáldemokrata vezetők próbálkozásainak, akik meg akarják akadályozni a szakszervezetek kezdeményezéseit, s kényszeríteni akarják őket, hogy elnézőek legyenek e szociáldemokrata vezetők politikája iránt, amely megfelel a vállalkozók érdekeinek.

Elszántan harcolunk a külföldi munkásokat sújtó mindenfajta megkülönböztető bánásmód ellen. Követelünk számukra megfelelő lakást, a politikai jogok kiterjesztését, teljes egyenlőséget, beleértve a szavazati jogot a parlamenti képviselőválasztásokon.

A párt tovább folytatja sorainak megfiatalítását. A kommunista mozgalom tekintélye növekedett a fiatalok között, főképp a munkás- és diákifjúság körében. Ez a tény megérdemli, hogy nagyra értékeljük.

Eközben jól látjuk, hogy milyen mély befolyással van a burzsoá ideológia és a kapitalista realitás az NSZK ifjúságának nagy részére. Az osztályellenség igyekszik akadályozni befolyásunkat az ifjúságra. Erre irányuló módszerei roppant változatosak. Közéjük tartozik: a gazdasági nyomás, bizonyos közhivatalok betöltésének tilalma, megkülönböztető elbánás az ifjúsággal szemben a tájékoztatás terén. A reakció leginkább a szélsőbaloldali, maoista kis csoportok segítségére támaszkodik. Éppen ezért rendkívül fontos feladatok várnak ránk az ifjúság megnyeréséért folyó harcban.

Jelenleg, a munkásosztállyal együtt, más erők is megmozdultak az NSZK-ban. A hatalom összpontosítása a monopolista nagytőke kezében, a kegyetlen kizsákmányolás és a profithajsza következményei, a népesség számos rétegében bizonytalanságot és időnként pesszimizmust okoznak, de mindinkább és egyre gyakrabban kiváltják a demokratikus erők tiltakozását. A harc, amelyet az uralkodó rendszer folytat a munkásosztály ellen, a különböző társadalmi rétegeket a különböző demokratikus mozgalmakban és akciókban való részvételre készteti.

Ennek köszönhetően ma már sokkal kedvezőbbek a feltételek ahhoz, hogy széles körű szövetség létrehozására gondolhassunk.

AZ NKP FEJLŐDÉSE ÉS MEGSZILÁRDULÁSA

A legutóbbi két esztendő osztályharcai során az NKP a düsseldorfi kongresszus határozatainak megvalósításáért vívott harcában megerősödött és érettebbé vált. Az egész párt erőfeszítéseinek jóvoltából sikerült növelni a tagok létszámát, politikailag és ideológiailag megerősíteni sorait és fokozni befolyását. E két esztendő alatt a párt befolyása jelentősen megnövekedett az ország politikai életében. [...]

Pártunk nemcsak a parlamenten kívül folytatja a küzdelmet, hanem a parlamenti képviseletért is harcol, mivel ez megerősítené a munkásosztály helyzetét, elősegítené a parlamenten kívüli harcunkat, ami rendkívül fontos a dolgozók érdekeinek védelme szempontjából. [...]

Pártunk a kommunista világmozgalom szerves része. Ebben rejlik a mi erőnk. Nincs a Német Szövetségi Köztársaságban egyetlen más párt sem, amelynek ilyen szoros kapcsolatai lennének a világ valamennyi haladó erőivel. Nincs egyetlen olyan párt sem, mint az NKP, amely nemzetközi kapcsolatait teljes egészében a munkásosztály érdekeinek és országunk létérdekeinek szolgálatába állítaná. Szerves és természetes kapcsolataink vannak a szocialista világgal, valamennyi kapitalista ország munkásmozgalmával és a nemzeti felszabadító mozgalmakkal.

Az NKP határozottan elítéli a pekingi maoista vezetők szovjetellenes, kommunistaellenes és szakadár politikáját. Ez a képtelen szovjetellenes politika odáig juttatta a pekingi maoista csoportot, hogy nyíltan támogassa a nyugatnémet imperializmus legreakciósabb köreinek terveit és szándékait. A pekingi vezetés arra ösztökéli ezeket a köröket, hogy folytassák a fegyverkezési versenyt, és változtassák a Bundeswehrt[5] a Szovjetunió ellen irányított rohamcsapattá. A pekingi vezetők aktívan támogatják az imperialista Nyugat-Európa „harmadik erővé" fejlődését, amelynek éle a szocialista államok közössége ellen irányul. A maoizmusnak semmi köze nincs a munkások politikájához, sem a szocializmushoz. A maoisták szakítottak Marx, Engels és Lenin elméletével. Ellenségei a világ kommunista mozgalmának, az imperializmus védelmezőivé váltak. Az NKP a maoista szakadár politika elleni harcot a jövőben is fontos internacionalista feladatának fogja tekinteni. [...]

Bulletin d'Information, 1973. 23/27. sz.

[67]

A JAPÁN KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK JELENTÉSE A PÁRT XII. KONGRESSZUSÁNAK[1]

(1973. NOVEMBER 14.)

(Részletek)

12 évvel ezelőtt, amikor pártunk VIII. kongresszusa kidolgozta a pártprogramot, támadást intéztek e program irányvonala ellen a pártból dezertált pártellenes revizionisták és a Japán Szocialista Párt.

Támadásaik középpontjában az állt, hogy a program Japán helyzetét úgy határozza

[5] Szövetségi haderő, az NSZK fegyveres erejének neve.

[1] A Japán Kommunista Párt XII. kongresszusát 1973. november 14–21. között tartották, Tokióban.

meg, hogy az Egyesült Államok imperializmusa és ennek alárendelt szövetségese – a japán monopoltőke – uralma alatt áll, és azt hirdette, hogy mindkét ellenséggel harcolni kell, ellentétben azzal a nézettel, mely szerint csak „egy ellenség" van, azaz csak a monopóliumok ellen kell harcolni. Ez az érvelés kizárólag a japán monopoltőkét tekinti a legfőbb ellenségnek, azt állítva, hogy Japánban a függetlenség kérdését alapvetően már megoldották. [...] Másodszor, ellentétben pártunknak azzal a véleményével, hogy a japán nép előtt álló történelmi feladat egy antiimperialista, monopólium-ellenes demokratikus forradalom, a bírálók azt a nézetet vallották, hogy csak szocialista forradalomra van szükség, mert Japánban a történelmi kérdés: szocializmus vagy kapitalizmus?

Még ma is konokul ugyanezt az álláspontot ismétlik, bár a 10 év során a helyzet alakulása már tényekkel alátámasztott végkövetkeztetést adott ehhez a vitához.

A BIZTONSÁGI SZERZŐDÉS[1] „FÉLRETEVÉSÉNEK" VAGY „PUSZTÁN EGY FORMASÁGRA VALÓ CSÖKKENTÉSÉNEK" CSŐDJE

Először is vegyük az Egyesült Államoktól való függőség felszámolásának kérdését. 13 évvel ezelőtt a biztonsági szerződés ellen folytatott küzdelem történelmi harc volt, amely végül is az Egyesült Államoktól való függőség felszámolásának feladatát a japán nép közös feladatává tette. Azok, akik ismételten felvetik „a monopólium – az egyetlen ellenség – ellen" érvet, különböző formákban előtérbe helyezik a „biztonsági szerződés félretevését". Ez ahhoz kapcsolódik, hogy másodrangú kérdésként kezeljék az USA és Japán közötti katonai szövetséget, amikor ilyen vagy olyan új feltételek keletkeznek, amikor például a japán monopoltőke nagyarányú növekedést ért el, amikor a japán militarizmus fejlődik, vagy amikor küszöbön áll a japán–kínai kérdés megoldása.

A kérdés még mindig ugyanaz, mint 3 éve, amikor a XI. pártkongresszus[2] felvetette azt. Azóta számos olyan jelentős eseményre került sor, amely befolyásolta az amerikai–japán katonai szövetséget és a San Francisco-rendszert, mint például az USA és Japán közötti Okinawa-szerződés megkötése, s ennek révén az Okinawa feletti közigazgatási jog visszajuttatása, a japán–kínai diplomáciai kapcsolatok helyreállítása, az indokínai békeszerződések aláírása. [...]

[1] Miután Japán a második világháborúban vereséget szenvedett és 1945. szeptember 2-án aláírta a fegyverletételt, a szövetséges hatalmak részéről az amerikai csapatok szállták meg az országot. A megszállás 6 évig tartott. 1951. szeptember 8-án az Egyesült Államok és 48 más ország – a Szovjetunió, a népi demokratikus országok és India nélkül – különbéke-szerződést írt alá Japánnal San Franciscóban. Ugyanezen a napon az Egyesült Államok és Japán biztonsági szerződést kötött. E szerződés formailag helyreállította Japán függetlenségét, de lényegében tartósította Japán katonai megszállását. 1960. január 19-én újabb biztonsági szerződést írtak alá, amelyet 1970. június 22-én megújítottak. A szerződést 10 évenként kell megújítani, az amerikai támaszpontok számát kormányközi tárgyalásokon tisztázzák. Az elmúlt évtizedben hatalmas tömegmozgalmak bontakoztak ki az amerikai függőség megszüntetéséért és az amerikai támaszpontok fölszámolásáért.

[2] A kongresszus 1970 júliusában ülésezett.

Jelenleg az Egyesült Államok állandóan Ázsiában állomásoztatja repülőegységeit azzal a céllal, hogy – alkalmas időben – a katonai beavatkozás politikáját folytassa a Csendes-óceán északi térségétől az Indiai-óceánig terjedő hatalmas területen. A legveszélyesebb és legerősebb egységei Japánban állomásoznak.

Mind a biztonsági szerződés, mind a Japánban állomásozó amerikai haderők számára biztosított bázisok – melyek sértik Japán szuverenitását – figyelembevételével Japán biztonságáról és békéjéről beszélni lehetetlen addig, míg ezeket érintetlenül hagyják. [...]

A JAPÁN MONOPOLTŐKE NEOKOLONIALIZMUSA ÉS ALÁRENDELTSÉGE AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKNAK

Van olyan érv is, mely szerint annak következtében, hogy a japán monopoltőke a „nagyarányú növekedés" mellett neokolonialista fejlődéshez érkezett, Japán független imperialista országgá vált, és az Egyesült Államoktól való függőség már csak a múlté. Az ilyen nézet, amely szembeállítja a japán monopoltőke neokolonialista irányzatát az Egyesült Államoktól való függőséggel, hamis érvelés, amely nem tükrözi pontosan Japán imperialista megújulása fejlődésének sajátosságát.

Való igaz, hogy jelenleg Japán gyorsan javítja helyzetét a világkereskedelemben, valamint a tengerentúli segélyekben és a tőkeexport mértékében, és a világ befolyásos tőkeexportáló országainak egyikévé válik. A fejlődő országoknak nyújtott segélyek összegét tekintve, Japán az 1971–1972. években valóban elhagyta Nagy-Britanniát, a Német Szövetségi Köztársaságot és Franciaországot, és ma a kapitalista világban az Egyesült Államok mögött a második helyen áll. Ezt erősen motiválta az, hogy rendelkezésre állnak a nyersanyagok és az energiaforrások, fel lehet használni az olcsó munkaerőt, a szennyező iparágakat pedig tengerentúlra lehetett telepíteni. Az is biztos, hogy a tengerentúli előnyszerzés irányzata tovább gyorsul, a monopoltőke „nagyarányú növekedésének" további fokozódása mellett.

De mindenekelőtt arra kell rámutatni, hogy Japán neokolonialista térnyerése és tőkeexportja az Egyesült Államok által uralt területekre irányul. Azok a területek, amelyeket az Egyesült Államok háborús politikájának érdekében katonai bázisokként tart fenn, például a Koreai Köztársaság, Tajvan, Thaiföld, a Fülöp-szigetek és Indonézia, egyben a legfontosabb területek Japán neokolonialista politikája számára is. Japán neokolonializmusát tehát úgy kell tekinteni, mint kiegészítő szerepjátszást az Egyesült Államok agressziós és hatalmi politikájához Ázsiában.

Másodszor, látni kell, hogy miközben a japán monopoltőke ilyen neokolonialista módon fejlődik, igen erősen függ az Egyesült Államok pénzügyi köreitől, technológiájától és erőforrásaitól. Ezek a kapcsolatok végül is egyik feltételét jelentik annak, hogy a japán monopoltőke képes a tengerentúlon nagyarányú előretörésre. [...] A japán monopoltőke az USA bankjaitól vesz fel kölcsönöket a tengerentúli beruházásokra; ami a tengerentúli energiaforrások fejlesztését illeti, ezeknek többségét az amerikai olajtársaságokkal közösen végzik; ami pedig a hazai ipart illeti, az olyan kulcsiparágazatokban, mint az olaj- és gépkocsiipar, valamint azokban is, amelyeknek

különösen nagy fejlődési lehetőségeik vannak, például az atomenergia, az elektronikus számítógépek, az űrhajózás, ott van az amerikai tőke.

Harmadszor, miközben a japán monopoltőke és a kormány saját neokolonialista politikáját kialakítja, nem célja szakítani az Egyesült Államoktól való függőséggel, hanem politikailag alátámasztja az amerikai–japán katonai szövetséget, elősegíti a gazdasági együttműködést az USA monopoltőkéjével, és igyekszik feltárni neokolonialista politikájának jövőjét. Igen jellemző, hogy az elmúlt 3 év során Japán és az Egyesült Államok között mélyülő gazdasági ellentmondások ellenére, az ellentmondások esetében mindig az Egyesült Államok javára döntöttek, például a textilipari termékek Egyesült Államokba történő exportálásának korlátozásánál, a kereskedelem és tőkemozgás liberalizálásának kiterjesztésénél, a vámcsökkentésnél, a jen kétszeri leértékelésénél. Ez az egyik gazdasági megnyilvánulása a japán uralkodó körök határozott vágyának, hogy megőrizzék az amerikai–japán katonai szövetséget és az Egyesült Államokkal fennálló alárendelt együttműködési kapcsolataikat. [...]

AZ ANTIIMPERIALISTA, MONOPÓLIUMELLENES DEMOKRATIKUS ÁTALAKULÁS TÖRTÉNELMI SZÜKSÉGSZERŰSÉGE

[...] A japán nép előtt álló történelmi feladat az antiimperialista, monopóliumellenes demokratikus átalakulás, amelynek célja megszüntetni az amerikai imperializmus és a japán monopoltőke uralmát és független, demokratikus, békés és semleges Japánt felépíteni. Miután helyesen értelmeztük Japán társadalmi fejlődését és a nép előtt a jelenlegi szakaszban felvetődött feladatokat, kidolgoztuk pártunk javaslatát a demokratikus koalíciós kormányprogramra, melyet a kongresszus elé terjesztettünk. A javasolt programba természetesen nem vettük be az antiimperialista, monopóliumellenes demokratikus átalakítás összes feladatát, hanem csak a valóban végrehajtható politikai elgondolásokat mint egy haladó koalíciós kormány közös politikai irányvonalát, számításba véve mindazokat a körülményeket, amelyek a lehetséges egységfront számára fennállnak. Figyelembe vettük a más pártok által követett politikát és magatartást a különböző kérdésekkel kapcsolatban. Mivel pártunk helyesen látja Japán történelmi fejlődésének általános irányvonalát, erőfeszítéseket tesz, hogy eleget tegyen a nép mai nyomatékos kívánságainak, és megvalósítsa azokat megoldható formában. Különös fontosságot tulajdonít annak, hogy valóban védje a nemzeti érdekeket a liberális demokrata kormány helytelen vezetése és az amerikai–japán monopoltőke nyomása ellen. A demokratikus koalíciós kormányprogram természetesen nem tér el az antiimperialista, monopóliumellenes demokratikus forradalom által követett célkitűzésektől, ezek általában Japán békéjének és semlegességének, és a szuverenitás visszaszerzésének, a nemzeti lét megjavításának és a demokrácia védelmének biztosítását szolgálják. De az a kérdés, hogy vajon ez a demokratikus koalíciós kormány és az általa megvalósítandó reformok és a foganatosított intézkedések mennyire közelítik meg a nemzeti demokratikus átalakulást, nem olyan, amelyet pártunk egymagában ellenőrizhetne, hanem olyan kérdés, melyet a nép többségének kell majd megválaszolnia annak alapján, hogy a progresszív egységfront és a nép

akaratát tükröző demokratikus koalíciós kormányt alkotó pártok milyen célkitűzésekben fognak megegyezni.

Pártunk, természetesen, nem fog nézeteltéréseket felvetni és vitákat folytatni a program perspektíváját illetően, mert ezzel akadályozná a közös küzdelmet a szocialista párttal és egyéb pártokkal. Mi több, pártunk nem fogja pártprogramunk irányvonalát a haladó egységfrontban részt vevő többi pártra rákényszeríteni. Amire ma szükség van, az az, hogy megegyezzünk a liberális demokrata kormány helyébe lépő haladó koalíciós kormány által megoldandó feladatokban, annak érdekében, hogy védjük a nép érdekeit. Azt a kérdést, hogy ez a kormány és politikája miként illeszkedik a jövő stratégiai perspektívájába, minden egyes pártnak önállóan kell megvizsgálni és a nép ítéletére bízni.

Ami a forradalmi stratégiai perspektíva és a pillanatnyi feladatok közötti kapcsolatot illeti, pártunknak az az álláspontja, hogy a japán népnek a függetlenség és a demokrácia kivívásának történelmi feladatával kell szembenéznie, mielőtt választana a kapitalizmus vagy a szocializmus között. Pártunk a demokratikus koalíciós kormány politikai irányvonala és a forradalmi stratégiai perspektíva közötti kapcsolatokat úgy értelmezi, mint a demokratikus jellegű feladat közös megközelítését. Ennek következtében – a szocialista párttal ellentétben, amely úgy képzeli, hogy a közvetlen szocialista forradalom van napirenden – stabil tartalmat akarunk biztosítani a demokratikus koalíciós kormány által végrehajtandó politikára tett javaslatokban is. [...]

Mi a teendő ezen irányvonal realizálásáért? Mindenekelőtt erőfeszítéseket kell tenni, hogy a haladó közvéleményt fejlesszük. [...] Az azonnali, központi feladatok egyike, hogy ezt az irányvonalat elterjesszük a nép legszélesebb rétegei között, azok között, akik érdeklődést tanúsítanak az országos közigazgatási reform, a megélhetési és egyéb fontos kérdések iránt. Ez a döntő feltétele annak is, hogy úrrá legyünk a különböző pártok számításain és spekulációin, s kialakítsuk a megfelelő helyzetet az egységfront létrejöttéhez. E tekintetben is nagy jelentősége van a fejlett demokratikus erők aktív erőfeszítésének.

Ezzel egyidőben szükségtelen hangsúlyozni az ideológiai és elméleti harc jelentőségét, minthogy ez ésszerű és fontos bírálatot jelent a többi párt és más különböző irányzatok hamis érvelése és tevékenysége, a kommunistaellenesség fölött, hiszen ezek akadályok a haladó egységfront előtt. Ez elősegíti az egységfront és a haladó közvélemény formálását, és nem ellentétes azzal, hogy minden egyes pártot felszólítsunk a haladó egységfront kialakítására a közös harc szándéka alapján.

Másodszor, a haladó feladatok végrehajtása érdekében elő kell segíteni a parlamenten belüli és kívüli közös harcokat és a helyi egységfrontokat. Különleges jelentőséget kell tulajdonítani az országos szintű közös harc érdekében tett erőfeszítésekkel egyetemben az alulról kibontakozó egységfrontnak, azaz olyan közös harcok megindításának, melyek gyökere közvetlenül a tömegekből táplálkozik prefekturális, kerületi és munkahelyi szinten. [...]

Harmadszor, hogy ezeket az erőfeszítéseket gyümölcsözővé tegyük, és a haladó egységfront kialakításához megteremtsük a feltételeket, döntő jelentősége van annak, hogy a Japán Kommunista Párt, az egységfront hajtóereje, gyorsan előretörjön. A múlt évi (1972) általános választások eredményeként, a párt az ellenzéki pártok

között a második helyre került. Ebben a helyzetben bizonyos mértékben, közös harcok bontakoztak ki a parlamenten belül és kívül. E tapasztalat megmutatja: a haladó egységfront kialakítása érdekében arra van szükség, hogy tovább növekedjen, és kétszeres vagy háromszoros hangerővel és befolyással rendelkezzen a párt, országos és helyi közigazgatási szinten, valamint a tömegmozgalmakban. [...]

Main Documents of the Twelfth Congress of the Communist Party of Japan 1973. Tokyo, november 14–21.

[68]

A KOMMUNISTÁK ÉS AZ EURÓPAI VÁLSÁG

AZ EURÓPAI TŐKÉSORSZÁGOK KOMMUNISTA PÁRTJAI 1974. JANUÁR 26–28-I BRÜSSZELI KONFERENCIÁJÁNAK NYILATKOZATA

BEVEZETÉS

Az európai kapitalista országok életének ma minden területét súlyos válság hatja át. Ez a válság bizonyítja, hogy a kapitalizmus nem képes megoldani a modern társadalom égető problémáit, sőt még inkább kiélezi azokat.

Az imperializmus általános válsága, az állammonopolista kapitalizmus válsága még nyilvánvalóbbá teszi a dolgozók és a széles tömegek előtt, hogy társadalmi és politikai változásokra van szükség. A tőkés Európa minden országában a nép harca tovább bővül.

Ma a világ e részében kedvezőbbek a feltételek a politikai változásokhoz. Európában új helyzet alakul ki. Jelentős változások történtek a világ helyzetében. Ezek a változások a Szovjetunió és a többi szocialista ország sikereinek és nemzetközi politikájának, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom tevékenységének, a nemzeti felszabadító mozgalmak, a demokrácia és a béke erői harcának eredményei.

Ezek a változások a világ új erőviszonyait jelzik, melyek a békének, a demokráciának, a nemzeti függetlenségnek, a szocializmusnak kedveznek. Az imperializmust és különösen vezetőjét, az amerikai imperializmust súlyos csapások érték. Többé nem képes büntetlenül rákényszeríteni a világra törvényét, az erőszak, az elnyomás, a hódítás törvényét.

Európában jelentős előrehaladás történt az enyhülés és a különböző társadalmi rendszerű államok közötti békés egymás mellett élés útján. Földrészünkön ma reális lehetősége van annak, hogy döntő fordulatot érjünk el az enyhülés és a béke irányában, kialakítsuk a kollektív biztonság és az együttműködés rendszerét. A népeknek azonban továbbra is ébernek kell maradniuk. Az imperializmus nem mond le a ter-

mészetéből következő célokról. Tovább küzd a kizsákmányolásra és a népek leigázására irányuló céljaiért; alkalmazkodva az új feltételekhez, arra törekszik, hogy továbbra is ellenőrzése alatt tartsa a világ nagy területeit. Új próbálkozásokkal és más formákban folytatja tömbpolitikáját és a fegyverkezési hajszát, a feszültségi és agressziós tűzfészkek fenntartását a világ különböző részeiben, közvetlen és közvetett beavatkozásait a népek függetlensége, szabadsága és azon joga ellen, hogy a szocializmus felé haladjanak.

A békés egymás mellett élésben elért eredmények egyáltalán nem enyhítik a nagytőke és az imperializmus elleni harcot, sőt jobb feltételeket nyújtanak a dolgozóknak és a népeknek, hogy még szívósabban vívják az osztályharcot az egyes országokban és nemzetközi téren, megerősítve és kibővítve egységes fellépésüket, kibontakoztatva kölcsönös szolidaritásukat a békéért, a szabadságért, a függetlenségért, a haladásért és a szocializmusért.

I. A VÁLSÁG

A tőkés Európa országainak munkásosztálya és néptömegei ma minden országban és összességükben nyugat-európai méretekben is közös problémákkal kénytelenek szembenézni, melyeknek súlyosságuk és sürgősségük új jelleget ad.

A valamennyi európai kapitalista országot megrázó súlyos válság megmutatja, hogy a kapitalizmus képtelen a jelenlegi eseményekre és a társadalom nagy problémáira oly választ adni, mely megfelel a munkásosztály és a dolgozó lakosság érdekeinek, szükségleteinek és törekvéseinek. A válság nemcsak a munkásosztály és a dolgozó tömegek egyre nehezebb és gyakran elviselhetetlen életfeltételeiben jut kifejezésre, hanem kizsákmányolásuk fokozódásában, új szükségleteik kielégítésének lehetetlenségében, a lakosság egyre szélesebb csoportjaira kiterjedő elégedetlenségben, a fiatal nemzedékek számára kínálkozó távlatok hiányában, a demokratikus jogok szüntelen megsértésében is; ideológiai és kulturális téren pedig lényeges értékek elpusztításában.

A legnagyobb nehézségek közvetlenül a munkásosztályra, a fokozottan kizsákmányolt vendégmunkások millióira, a parasztokra, és a középrétegek összességére, valamint a monopolista koncentráció következményeit elszenvedő kis- és közepes vállalatokra hárulnak. Erősödik az alkalmazottak, széles értelmiségi rétegek: a mérnökök, technikusok, pedagógusok, diákok elégedetlensége. A nőket még mindig kiáltó megkülönböztetések sújtják a társadalmi életben és szakmai tevékenységükben.

A nagyburzsoázia körében tapasztalható parancsuralmi tendenciák, a nagyburzsoázia akciói a kollektív és egyéni szabadságjogok, a választott intézmények és képviseleti szervek ellen, a legmaradibb körök tervei a fegyveres erők felhasználásáról elnyomó célokra állandó fenyegetést jelentenek a kapitalista Európa népeinek demokratikus vívmányaira. Ezek a tendenciák olyan próbálkozásokkal járnak együtt, hogy különböző formákban reakciós kiutat találjanak azoknak a társadalmi rétegeknek az elégedetlenségére, melyeknek a nagytőke politikája létérdekeit sérti. Elfogadhatatlan megkülönböztetés sújtja a kommunistákat, a munkásmozgalmi aktivistákat és más demokratákat egy sor országban.

A fasiszta rendszerek fennmaradása Spanyolországban, Görögországban és Portugáliában, a diktatúráé Törökországban, a monopolkapitalizmus legreakciósabb erőinek, a NATO-nak és az Egyesült Államoknak a támogatásával veszélyt jelent és szégyent hoz az egész kontinensre. Ezek a rendszerek tagadják és megcsúfolják az elemi szabadságjogokat és demokratikus jogokat. Elrettentő ítéleteket szabnak ki azért a puszta tényért, hogy valaki megszervezi a dolgozókat jogaik védelme érdekében. A fasiszta elnyomás egyformán sújt le az elkeseredett küzdelmet folytató kommunistákra, szocialistákra, keresztényekre, mindenféle tendenciájú demokratákra. Az európai közvélemény legszélesebb rétegei előtt világosodik meg e rendszerek fennmaradásának tűrhetetlensége és az a veszély, melyet a neofasiszta mozgalmak támogatóiként jelentenek egyes országokban.

A nagytőke és az érdekeit szolgáló kormányok és pártok politikája, mely ellentétben van a tőkés Európa népeinek szükségleteivel, a valutáris zűrzavarral és a növekvő inflációval együtt maga után vonja a tőkés hatalmak közötti féktelen versengést. A nehézségek kirobbanása az energia területén egyik megnyilvánulása a válságnak, és még jobban kiélezi azt. Így a nagytőke politikája felelős a gyakran súlyos és megrázó helyzetért, mely ugyanakkor képtelen megoldani olyan problémákat, mint a fejletlenség, az éhezés, a környezet átalakítása, a tudományos-technikai forradalom felhasználása az ember és a közösség javára, az erőforrások ésszerű kihasználása.

A 75 százalékban az amerikai finánctőkés csoportok kezében levő multinacionális vállalatok egyre nagyobb mértékben nehezednek rá országaink gazdasági életére. Különösen a fejlett technológiát kívánó (számítástechnika, nukleáris berendezések, távközlés, vegyipar) és a fogyasztási cikkeket termelő (élelmiszeripar, autógyártás, optikai cikkek gyártása) iparágakban vetve meg lábukat, arra törekednek, hogy fokozatosan megszerezzék az ellenőrzést vagy diktálják az irányt a nagy nemzeti iparágakban és a nemzetközi kereskedelemben. A kapitalista országokban a kormányok fedezik és elősegítik e hatalmas trösztök üzelmeit, közvetlenül vagy közvetve beavatkoznak azoknak a csoportoknak az érdekében, melyek bázisa országuk területén van. A multinacionális cégek ragadozó tevékenysége csorbítja az európai kapitalista államok gazdasági, sőt politikai függetlenségét is. Hatalmuk további eszközöket biztosít nekik a kizsákmányolás fokozására, a munka- és létfeltételek súlyosbítására. Igyekeznek nem törődni a szakszervezeti jogokkal és azokkal a szociális vívmányokkal, melyeket a különböző országok dolgozói elértek. Támogatják a legreakciósabb és legerőszakosabb áramlatokat, köztük a fasiszta áramlatokat is. Maximális profitra törekedve váratlanul és tömegesen helyezik át tőkéjüket és tevékenységüket, dolgozók ezreit fosztva meg egy csapásra állásuktól. Közvetlen felelősség terheli őket az inflációért. A közpénzek egyre jelentősebb részét kaparintják meg maguknak.

Mint ezt az európai kapitalista országok kommunista pártjainak londoni konferenciája[1] tette, a legkülönbözőbb irányzatokhoz tartozó politikai és szakszervezeti szervek érzik kötelességüknek, hogy leleplezzék a multinacionális vállalatok tevékenységét. Egyre nagyobb mértékben tudatosul, hogy a dolgozók összehangolt harcára van szükség a kapitalista Európa méreteiben, az egyes cégeken belül pedig olyan in-

[1] Lásd a 65. sz. dokumentumot.

tézkedésekre, melyek garantálják a dolgozók és a népek érdekeit, megoltalmazzák országaink gazdasági potenciálját és függetlenségét, és elősegítik a tényleges nemzetközi együttműködést.

Az EGK gazdasági integrációja jelenleg a nagytőke irányítása alatt és érdekében fejlődik. Ez az integráció elsősorban a monopóliumok és a nagyhatalmú multinacionális vállalatok nagy ipari koncentrációinak megerősödésében jut kifejezésre. Károkat okoz a kívülálló országoknak. A közös piaci országok ugyanerre az alapra épülő politikai uniójának megteremtését célzó tervek és javaslatok beleütköznek a népek ellenállásába.

Jelenleg a helyzet eltérő a nyugat-európai országokban. Egyes országokban, ahol az EGK-hoz való tartozás tizenöt éve szoros gazdasági kapcsolatokat alakított ki, a kommunista pártok harcolnak az EGK monopolista orientációja és ennek következményei ellen, valamint a szervezet demokratizálásáért. Más országokban, melyek csak nemrég csatlakoztak a Közös Piachoz, a kommunista pártok ezzel szemben az EGK-ból való teljes visszavonulásért tevékenykednek. Az EGK-n kívüli vagy társult nyugat-európai országokban a kommunista pártok harcolnak azok ellen a próbálkozások ellen, hogy országuk az EGK-ban uralkodó monopóliumok befolyási övezetébe kerüljön. Valamennyi kommunista párt minden körülmények között fellép az ellen, hogy a fasiszta rendszerek csatlakozzanak vagy társuljanak az EGK-hoz.

A helyzetek sokfélesége ellenére az európai kapitalista országok kommunista pártjai megerősítik, hogy lehetséges és szükséges a közös válasz a monopolista gazdasági integrációs politikára. Ennek megfelelően együttesen akarnak fellépni, hogy olyan megoldásokat juttassanak érvényre a valamennyi nyugat-európai népet érintő problémákban, melyek megfelelnek e népek érdekeinek, és olyan ténylegesen demokratikus európai együttműködést, mely külön-külön és együttesen is érdeke minden országnak.

Az európai jobboldal legreakciósabb köreinek ellenségessége a kapitalista és a szocialista országok közötti enyhüléssel szemben arra készteti ezeket a köröket, hogy fellépjenek az amerikai fegyveres erők Európában tartásáért, az európai országok részvételének megerősítéséért a NATO tevékenységében, a fegyverkezési hajsza fokozásáért. Olyan próbálkozások is vannak, hogy felállítsanak egy atomfegyverekkel rendelkező „Európai Védelmi Közösséget".

Egy új nyugat-európai katonai szervezet létrehozása, mely mindenképpen a NATO-hoz kötődne és a szocializmus ellen irányulna, szemben állna a nemzetközi enyhülés, az európai biztonság és a leszerelés napirenden levő előrehaladásával; súlyos költségeket róna a tagországok népeire. Ahelyett, hogy biztosítaná Európa függetlenségét, a népeket az Egyesült Államoknak vetné alá. Ez még parancsolóbb szükségességgé teszi a munkásság erői, valamennyi demokratikus és nemzeti erő közös akcióját, kontinensünk kollektív biztonságának megteremtése érdekében.

A Közös Piacon belüli gazdasági integráció monopolista orientációja, a felgyorsult és általánossá vált infláció, a valutáris válság, a multinacionális vállalatok fejlődése elmélyíti a különböző országok regionális kiegyensúlyozatlanságát és egyenlőtlen fejlődését, súlyos következményekkel jár a városi és a vidéki munkások és dolgozók élet- és munkafeltételeire, nagymértékben korlátozza a demokratikus jogok tényleges gyakorlását, szemben áll a népek nemzeti érdekeivel.

Ezzel egyidejűleg egyre nagyobbá válnak és egyre jobban kiéleződnek az ellentmondások mind az EGK-n és a kapitalista Európán belül, mind az európai kapitalista országok és az amerikai imperializmus között.

Az Egyesült Államok arra törekszik, hogy fokozza a nyugat-európai országok gazdaságára és politikájára máris súlyosan nehezedő gyámságát. Most az a szándéka, hogy meghódítsa az európai piacokat, „életre keltse" az atlanti tömböt, növelje a nyugat-európai országokban a katonai kiadások terhét, ezeket az országokat új imperialista stratégiája követésére késztesse. Ezek a Nixon–Kissinger-terv céljai. Ki akarja használni az energiaválságot és a valutáris válságot, melyekért a monopóliumok és kormányaik felelősek, hogy csapást mérjen a nyugat-európai országok gazdasági fejlődésének lehetőségeire, ezzel saját javára módosítva a közte és a nyugat-európai országok között fennálló erőviszonyokat.

Ezen az alapon válik aktívabbá az a törekvés, hogy az alapvető osztályszolidaritás egyesítette monopóliumok és az őket támogató kormányok közös politikát alakítsanak ki a dolgozók és a népek ellen.

II. A DOLGOZÓK EURÓPÁJÁÉRT

Ebben a helyzetben, amikor a kapitalizmus uralma alatt álló társadalom minden ellentmondása kiéleződik és minden baja súlyosbodik, nagy problémákkal kerül szembe a kapitalista Európa minden népe és dolgozója. E problémákat késlekedés nélkül meg lehet és meg kell oldani.

Helyt kell adni azoknak az égető követeléseknek, melyek közösek a kapitalista Európa dolgozó tömegeire, népeire nézve: az életszínvonal fenntartása és emelése, az infláció elleni harc, a foglalkoztatás biztosítása, a munkafeltételek javítása, a munkaidő csökkentése, a nyugdíjkorhatár leszállítása, társadalombiztosítás, szociális jogok. Fel kell számolni a nagytőke és mindenekelőtt a multinacionális vállalatok uralmát országaink életének minden területén. A vendégmunkások számára, akiket ma fokozott mértékben fenyeget a munkanélküliség és a kiutasítás, el kell érni a befogadó ország dolgozóival azonos munkafeltételeket, bérezést és társadalombiztosítási feltételeket, a munkához és az országban való tartózkodásukhoz való joguk és általában társadalmi, kulturális és politikai jogaik elismertetését.

Koordinált akció szükséges e nagy kérdések megoldása és olyan gyökeres szociális intézkedések érdekében, mint a különböző országok szociális törvényhozásának javítása a dolgozók számára legkedvezőbb szinthez való igazításuk végett; egész Nyugat-Európára kiterjedő szabályozások vagy megállapodások kidolgozása olyan kérdésekről, mint a bevándorolt munkások jogainak garantálása és a munkához való jog; a tőkemozgás, a leányvállalatok létesítése és az átszervezések szabályozása, mely megakadályozza a nagy monopóliumok manővereit.

Ugyanígy ki kell bővíteni az egyéni és kollektív demokratikus és szabadságjogokat, meg kell szüntetni a munkás- és a demokratikus mozgalom ellen irányuló elnyomó törvényeket, véget kell vetni minden kommunistaellenes megkülönböztetésnek, többek között szakmai téren is, biztosítani kell a dolgozók és szervezeteik méltányos kép-

viseletét a társadalmi és gazdasági intézményekben és szervezetekben; bővíteni kell munkahelyi jogaikat; biztosítani kell a véleménynyilvánítási és a gondolkodási, a sajtó- és az alkotási szabadság gyakorlását; összegezve, demokratizálni kell az élet és a társadalom minden területét. A demokratikus szabadságjogok védelméért és kibővítéséért folyó harcra annál nagyobb szükség van, minél súlyosabbá válik a kapitalizmus válsága, minél erősebbé válnak a parancsuralmi és reakciós tendenciák a nagytőke politikájában.

Támogatni kell Észak-Írország dolgozó lakosságának törvényes harcát a demokratikus szabadságjogokért és az ír nép azon szuverén jogáért, hogy a brit imperializmus beavatkozása nélkül döntsön jövőjéről.

Véget kell vetni annak a botránynak, amit Európa számára a fasiszta rendszerek fennmaradása jelent Spanyolországban, Görögországban és Portugáliában; sürgősen újabb lendületet kell adni egységes szolidaritásunknak a népi tömegmozgalommal, mely ezekben az országokban megkérdőjelezi a fasiszta rendszerek fennmaradását, és harcol a szabadság és a demokrácia kivívásáért, ami lehetővé fogja tenni ezeknek az országoknak, hogy teljes mértékben hozzájáruljanak a béke és az európai együttműködés általános ügyéhez.

Gyökeres demokratikus változtatásokat kell végrehajtani, melyek lehetővé teszik a kapitalista országok népeinek, hogy sikerrel vegyék fel a harcot az országukat sújtó válsággal, és amelyek választ adnak a dolgozók, a néptömegek és a fiatalok szabadság, haladás, igazságosság és biztonság iránti követeléseire. Ezeknek a változtatásoknak, melyek figyelembe fogják venni az egyes országok sajátos feltételeit, az lesz a céljuk, hogy korlátozzák, majd megtörjék a monopóliumok uralmát a nemzet felett, demokratizálják a politikai, gazdasági és társadalmi életet. Általában tartalmazzák a gazdaság kulcsszektorainak államosítását, vagy az állami szektor bővítését demokratikus ellenőrzéssel, a szakszervezetek tényleges részvételével, a dolgozók jogainak és hatalmának megerősítését a vállalatnál, a dolgozók részvételét a közügyek irányításában és intézésében. A munkásosztály és a nagytőke politikájának áldozatává váló más társadalmi rétegek harcának fejlődése, széles körű népi mozgalom kialakulása, amit elősegítenek a monopóliumellenes tartalmú politikai szövetségek, elvezethet e változtatások kikényszerítéséhez. A harc e demokratikus változtatásokért szerves része a szocializmusért folyó harcnak. Sikere megteremti a legkedvezőbb feltételeket e harc sikeréhez.

Szembe kell szállni az amerikai imperializmus azon törekvéseivel, hogy saját gazdasági, politikai, stratégiai érdekeinek rendelje alá az európai nemzetek gazdasági és társadalmi fejlődését és politikai döntéseit. A békés, demokratikus és független Nyugat-Európa, megszabadulva az Egyesült Államoktól és a nemzetközi monopóliumoktól való függőségtől, olyan szerepet játszhat, mely megfelel a népek és a béke érdekeinek az egész világon, saját maga is hozzájárulhat az enyhüléshez, a leszereléshez és a népek közötti megértéshez. Ez a Nyugat-Európa és az ezt a Nyugat-Európát alkotó különböző országok képessé válhatnak arra, hogy mind az Egyesült Államokkal, mind a szocialista országokkal, a fiatal nemzeti államokkal és minden más országgal békés együttműködési kapcsolatokat alakítsanak ki a népek teljes egyenjogúságának és érdekeinek tiszteletben tartása alapján.

Azokkal az akadályokkal szemben, melyeket a hidegháború és a reakció erői állítanak az enyhülés és a békés egymás mellett élés előrehaladásának útjába, ki kell bontakoztatni a nép békemozgalmát, hogy megszilárdítsuk a már elért eredményeket és egyezményeket, visszafordíthatatlanná tegyük az európai helyzetben megkezdődött fordulatot.

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet lehető leggyorsabb és legmagasabb szintű pozitív lezárására irányuló akció révén szilárd alapot kell adni a kollektív biztonságnak és a normális és kölcsönösen előnyös kapcsolatok fejlesztésének az európai államok között, a békés egymás mellett élés elveire támaszkodva. A politikai enyhülés folyamatát ki kell egészítenie a katonai enyhülésnek, elsősorban a fegyveres erők és a fegyverzetek csökkentése révén. Így meg fog nyílni az Európát és a világot jelenleg megosztó, kibékíthetetlenül szemben álló katonai tömbök meghaladásának távlata.

E célok elérésének ma kedvezőbbek a feltételei az enyhülés útján bekövetkezett azon változásoknak köszönhetően, melyeket a Szovjetunió és a többi európai szocialista ország békekezdeményezései határoztak meg. Ugyanakkor e harc és az imperializmuson belüli ellentmondások nyomására egyes kapitalista országokban realistább politika nyilvánult meg új kapcsolatok kialakítása érdekében a Kelet és a Nyugat között.

A Földközi-tenger medencéjének a béke és az enyhülés övezetévé kell válnia, a térség imperialistaellenes, antifasiszta és békés államainak, erőinek hozzájárulásával. A kommunista pártok megerősítik szolidaritásukat az arab népekkel, és hangsúlyozzák, hogy sürgősen el kell érni a közel-keleti konfliktus olyan politikai megoldását, mely az ENSZ határozatainak alkalmazásán alapul, az izraeli csapatok visszavonásával a megszállt arab területekről, a palesztinai arab nép törvényes nemzeti jogainak elismerésével, valamint e térség minden népének és minden államának elismerve jogát a létezéshez, a függetlenséghez, a szuverenitáshoz és a biztonsághoz. Támogatják azt a harcot, melyet a ciprusi nép folytat, hogy országa egységessé, függetlenné, szuverénné váljon.

A kapitalista Európa országai és a fejlődő országok közötti alapvetően új kapcsolatok szükségessége ma minden eddiginél nagyobb erővel vetődik fel népeink számára.

A nyersanyagproblémák és mindenekelőtt a kőolaj problémája nyilvánvalóvá teszi, hogy a tényleges megoldást e téren minden ország azon szuverén jogának elismerése jelenti, hogy rendelkezzen természeti kincseivel, továbbá a kolonializmus és a neokolonializmus teljes felszámolása, az egyenlőség és a kölcsönös előnyök alapján kialakított széles körű együttműködés. Tudatában vannak a szolidaritásnak, mely a dolgozókat összekapcsolja a politikai és gazdasági felszabadulásukért küzdő országok népeivel, az európai tőkésországok kommunista pártjai megerősítik a gyarmati háborúk és az imperialista agressziók erélyes elítélését, elszántságukat arra, hogy a legerélyesebben harcoljanak más kontinensek népeinek az imperializmus általi kizsákmányolása és elnyomása ellen.

Harcukat a társadalmi haladásért, a demokráciáért, a békéért, a szocializmusért a világnak azon a részén folytatva, melyért felelősséget viselnek, a nyugat-európai kommunista pártok semmiféleképpen nem hanyagolják el és nem fogják elhanyagolni internacionalista kötelességeiket. Mindenekelőtt el vannak szánva arra, hogy akkor,

amikor az Egyesült Államok és a Thieu-adminisztráció[2] cinikusan megsérti a párizsi megállapodásokat, továbbra is fenntartsák aktív szolidaritásukat a vietnami néppel, akárcsak a laoszi és a kambodzsai néppel. Országaik munkásosztályát, demokratikus és antifasiszta mozgalmát felhívják azoknak a népeknek, a világ minden olyan erőjének még aktívabb támogatására, mely a portugál gyarmatoktól Chiléig, a Közel-Kelettől Dél-Afrikáig a szabadságért, a demokráciáért és a haladásért harcol.

A válság egyre nyilvánvalóbbá teszi az ellentmondást a között a politika között, melyet a nagy monopolista csoportok diktálnak, melyek uralmuk fenntartására, maximális profit elérésére és jelenleg a dolgozó lakosság életszínvonalának lenyomására törekednek, és annak szükségessége között, hogy pozitív választ adjunk a nagy néptömegek szabadságra, gazdasági, társadalmi és kulturális haladásra irányuló követeléseire. Ez az ellentmondás csak úgy küzdhető le, ezek a követelések csak úgy elégíthetők ki ténylegesen és tartósan, ha a néptömegek erőteljes harca révén minden területen mélyreható demokratikus változások valósulnak meg, korlátozva a monopóliumok uralmát, és megnyitva az utat felszámolásukhoz, ami egyúttal hozzájárulna a társadalom struktúráival kapcsolatos legsürgősebb problémák megoldásához is. Lényeges feltétele ez a nemzetek haladásának, a termelőerők fejlődésének és a néptömegek szükségletei kielégítésének, legyen szó az iparról, a mezőgazdaságról vagy a városok fejlődéséről, a környezetvédelemről, az oktatásról, a kultúráról és a tudományokról, az egészségügyről, a lakáshelyzetről vagy a közlekedésről.

A szocializmus egyre inkább a haladás objektív követelményeként jelentkezik az élet minden területén, mint a nemzetek fejlődésének és a világ jövőjének objektív követelménye. Az emberiség történelme ebben az irányban halad, mióta az 1917. októberi forradalom lerombolta az imperializmus osztatlan uralmát, és megalapította Leninnel és a szovjet kommunisták pártjával a világ első szocialista államát, amely most sikeresen építi a kommunizmus anyagi-műszaki bázisát. A történelmi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy csak a szocializmus adhat tényleges választ azokra a nagy problémákra, melyekkel a kapitalista országokban a néptömegek szembekerültek. A forradalmi folyamat fejlődésében minden országban vannak objektív, közös vonások, melyek az egyes országok konkrét feltételeitől függően eltérő formákban és módon nyilvánulnak meg. Minden párt teljesen függetlenül dolgozza ki a társadalom demokratikus és szocialista átalakításának és a szocializmus építésének útját, országa feltételeinek és hagyományainak megfelelően. Az európai kapitalista országok kommunista pártjai e premisszákból kiindulva harcolnak a szocialista társadalom felépítéséért.

III. A PÁRBESZÉDÉRT, AZ EGYÜTTMŰKÖDÉSÉRT ÉS AZ EGYSÉGÉRT

Ma nagyon nagy lehetőségei vannak a társadalom mélyreható demokratikus átalakítására irányuló fordulat megvalósításának a különböző kapitalista országok-

[2] Nguyen Van *Thieu* (1923) – az 1960-as évek közepétől a dél-vietnami reakció vezéralakja. 1967. szeptembertől köztársasági elnök. 1972 júniusában rendkívüli állapotot hirdetett ki Dél-Vietnamban, és teljes diktátori hatalmat épített ki. A felszabadító erők teljes győzelme előtt (1975. április végén) külföldre menekült.

ban és egész Nyugat-Európában. A munkások és a nép harcának fejlődése, e harc egységesebb jellege szakszervezeti és politikai síkon, valamint magasabb tudatossági szintje lehetővé tette, hogy számos országban jelentős társadalmi és politikai haladást érjünk el a munkásosztály jogainak, befolyásának és a legszélesebb társadalmi rétegekkel való szövetségének bővítésében. Több országban lehetséges volt a konkrét előrehaladás a demokratikus politikai és szakszervezeti erők egységének útján, sőt jelentős megállapodások elérésében közös platformok alapján. Kedvező és új fejlemények bontakoznak ki nemzetközi síkon is. Bizonyítja ezt az európai szakszervezeti központok vezetőinek nagy jelentőségű genfi találkozója.[3] Ezek a sikerek új alapokra helyezik annak a tevékenységnek a távlatait, mely a munkásosztály és a nép követeléseinek és szükségleteinek kielégítésére, nagyszabású demokratikus változtatások győzelemre juttatására irányul a szocializmus felé való előrehaladás során.

A kapitalista Európa kommunista és munkáspártjai közötti együttműködési és egyetértési kapcsolatok erősítése új jelentőségre tesz szert. A felmerülő új és súlyos problémáknak megfelelően a kapitalista Európa kommunista pártjai akcióegységüket azoknak a követelményeknek a szintjére akarják emelni, melyeket a harc jelenlegi dimenziói támasztanak. Kapcsolataik megerősítése és erőfeszítéseik koordinálása döntő elemeit adják annak, hogy továbbra is eredményesen vezessék a társadalmi felszabadításért, a demokratikus változtatásokért és a szocializmusért folyó nagy csatákat. Kapcsolataik megerősítése egyidejűleg hozzájárulást jelent a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom egységének, szolidaritásának és együttműködésének megerősítéséhez Marx, Engels és Lenin, a proletár internacionalizmus nagy eszméi alapján, tiszteletben tartva minden párt függetlenségét és egyenlőségét.

A közös problémákkal szembekerülő munkásmozgalmi és demokratikus erőknek közös harcukat is meg kell erősíteniük. Ma elérhető a demokratikus megújítás olyan céljainak meghatározása, melyekben az európai kapitalista országok munkásosztályát, dolgozóit, középrétegeit ma képviselő minden erő felismerheti a maga célját, és együttműködhet megvalósításukban. A nép összes demokratikus, haladó és békeszerető erői széles körű szövetségének ez a politikája a kölcsönös tiszteletre épül, valamint minden erő egyenlőségének, különbözőségének és sajátos hozzájárulásának elismerésére.

Ez a szövetségi politika a kommunisták számára tartós és elvi politika, melyet az egyes országok konkrét feltételeinek megfelelően alkalmaznak, ma a demokrácia fejlesztéséért és a társadalom átalakításáért, holnap pedig a szocializmus építéséért.

Ezen új és demokratikus Nyugat-Európa megteremtéséhez, a szocializmus felé való előrehaladáshoz meg kell szűnniük azoknak a sorompóknak, akadályoknak, előítéleteknek, például a kommunistaellenességnek és a szovjetellenességnek, melyek hosszú évek óta megosztották a munkásmozgalom erőit és a demokratikus erőket. Több országban haladást értek el ebben az irányban. A demokratikus átalakulás szükségességének felismerése elterjed új társadalmi és politikai szektorokban. Ezek a szektorok különböző intenzitással és változatos formákban olyan problémákat vetnek fel, mint a gazdaság tervszerű szervezése; a demokratikus irányítás és részvétel a közösség érdekében; a monopóliumok mindenhatóságának és a profit logikájának leküzdése; a

[3] 1974. január 19-én 26 európai ország 44 szakszervezetének vezetői találkoztak Genfben.

termelés és a csere nagy eszközeinek társadalmi ellenőrzése, sőt társadalmi tulajdona. A városok és a vidékek középrétegeinek szüntelenül növekvő részét a társadalmi haladás és megújulás irányába mozgató törekvés már ma új szövetségeket tesz lehetővé a munkásosztálynak. Ugyanígy a jelenlegi helyzet kibővíti a munkásosztály és az értelmiségiek közötti, ma minden eddiginél fontosabb szövetség objektív alapját. A kommunista pártok bátran munkálkodnak e szövetségek megteremtésén, melyek hozzájárulnak a munkás- és a demokratikus mozgalom megerősítéséhez.

Az európai kapitalista országok kommunista pártjai kijelentik, el vannak szánva arra, hogy folytassák erőfeszítéseiket a szocialista és a keresztény erőkkel közös törekvések, akciók, kezdeményezések felkutatására.

Valamennyi munkás- és demokratikus erő felé fordulnak, mindenekelőtt a szocialista és a szociáldemokrata pártok felé, a köztük levő eltérések, sőt ellentétek ellenére. A válság hatásai elleni harc kedvezőbb körülményei és követelményei a közös akciót egyszerre sürgősebbé és megvalósíthatóbbá teszik. Az azonnali közös célok száma nő. Bár egyes szociáldemokrata vezetők még mindig a kapitalista rendszer védelmezőiként lépnek fel, azonban különböző mértékben és változatos helyzetekben a szocialista és szociáldemokrata pártokon belül kibontakozik az osztály-együttműködés megkérdőjelezése, a nagytőke uralma elleni következetes akció törekvése, az a gondolat, hogy mélyreható politikai és gazdasági átalakulásokra van szükség. Ez az egyenlőtlen és gyakran még nagyon korlátozott fejlődés azonban több országban kedvezően befolyásolja a munkásság erőinek és a demokratikus erőknek a kapcsolatait.

Az európai kapitalista országok kommunista pártjai kiemelik azt a törekvésüket, hogy ezen az alapon kapcsolatokat építsenek ki, tanácskozzanak, közös akciókat indítsanak a szocialista és szociáldemokrata pártokkal olyan célokért, melyek megfelelnek a dolgozók sürgető szükségleteinek, az európai biztonság és együttműködés érdekeinek. Ettől a párbeszédtől, ettől a közös akciótól döntő mértékben függ annak a harcnak az eredménye, melyet a munkásosztály és a dolgozók a társadalmi haladásért, a demokráciáért, a békéért és a szocializmusért folytatnak.

A társadalom jelenlegi válsága láttán egyre több keresztényben merülnek fel a kérdések, melyek sokukat elvezetik ahhoz, hogy elítéljék e társadalom igazságtalanságait, és arra a következtetésre jussanak, hogy mélyrehatóan át kell azt alakítani. Nyugtalanságuk még az egyházakon belül is megnyilvánul. Nő a szocializmus vonzereje a keresztény dolgozók és egyes szervezeteik körében. A kommunista pártok figyelemmel kísérik ezt a fejlődést, és a hivő vagy nem hivő dolgozók között tapasztalható közeledést. Az összehangolt és egységes akciók mellett lépnek fel a keresztény néptömegeket képviselő erőkkel és mozgalmakkal. Az a véleményük, hogy a népi követelések védelméért és a szocializmusért folyó harc szükségessé teszi a különböző meggyőződésű dolgozók találkozását, vitáját és közös akcióját a kölcsönös tisztelet alapján. Ugyanez vonatkozik a különböző társadalmi kategóriák törekvéseit visszatükröző antifasiszta és haladó erőkkel, népi szervezetekkel való együttműködésre.

A kommunista pártok készen állnak a párbeszédre és az együttműködésre mindezekkel az erőkkel, többek között a kapitalista Európa méreteiben is.

Az európai kapitalista országok kommunista pártjai megoldást ajánlanak azokra a létfontosságú problémákra, melyekkel a dolgozók és a népek szembekerülnek.

Harci céljaik felkínálásával valamennyi demokratikus erővel összefogva hozzá akarnak járulni ahhoz, hogy megadják a nélkülözhetetlen, egységes és erélyes választ a nagy monopóliumok végzetes politikájára, az imperializmus törekvéseire.

A tőkés Európa kommunista pártjai konferenciájuk befejeztével felhívással fordulnak a munkásmozgalom minden politikai és szakszervezeti erejéhez, minden demokratikus erőhöz. Azzal a javaslattal lépnek fel, hogy döntsenek közösen – közös akcióról, és késlekedés nélkül lássanak hozzá megvalósításukhoz a pillanatnyi égető kérdésekben.

Tekintettel a jelenlegi válságra azt javasolják, hogy indítsanak közös akciókat a néptömegek élet- és munkafeltételeinek védelmére, a multinacionális vállalatok végzetes tevékenysége ellen, és támadóan fellépve nyissanak utat azoknak az új megoldásoknak, melyek megfelelnek Európa e része dolgozói és népei érdekeinek.

Közös akciók indítását javasolják, hogy meghiúsítsák az enyhülés ellenfeleinek a tömbpolitika megmentésére és a nyugat-európai nukleáris fegyverzet megteremtésére irányuló politikáját, hogy biztosítsák az európai biztonság további előrehaladását.

Az európai tőkésországok kommunista pártjai készek arra, hogy ebben a szellemben vitassák meg a kérdéseket a többi munkás- és demokratikus erővel, melyek ugyancsak új arculatot akarnak adni Nyugat-Európának.

Az európai kapitalista országok kommunistái bíznak a legszélesebb társadalmi rétegek, valamennyi munkás- és demokratikus erő akciójában, szövetségében, közös harcuk kibontakozásában. Felhívásuk külön is szól a fiatalok millióihoz, akik nem találják helyüket a profit törvényének alávetett igazságtalan rendszerekben, és tűzzel kapcsolódnak be a harcba.

A monopóliumok Európájával állítsuk szembe a munkások Európáját, indítsuk el Nyugat-Európát a biztonság és az együttműködés útján, védjük meg népeink jogát ahhoz, hogy szabadon dönthessenek jövőjükről, járuljunk hozzá sajátos eszközeinkkel a társadalmi és emberi haladásért, a szocializmusért folyó egyetemes harchoz. Ez a nagy feladat méltó a nyugat-európai munkásosztály, dolgozó tömegek, fiatalság, haladó erők kezdeményezési képességeihez.

E feladat teljesítése érdekében a kommunisták együtt kívánnak harcolni a haladás, a demokrácia és a béke összes erőivel.

A L'Humanité 1974. január 30. száma alapján közli:
Nemzetközi Szemle, 1974. 3. sz.

[69]

A PORTUGÁL KOMMUNISTA PÁRT VII. (RENDKÍVÜLI) KONGRESSZUSÁNAK FELHÍVÁSA[1]

(1974. OKTÓBER 21.)

(Részletek)

Eljött a szabadság Portugáliába. A gyarmati háború véget ért. A portugál nép hosszú küzdelmének két nagy célja vált valóra. Hat hónappal ezelőtt megszűnt a fasiszta diktatúra borzalma, az alapvető szabadságjogoktól való megfosztottság, a PIDE[2] mindenhatósága, az üldöztetés, a letartóztatások, a kínvallatások és a gyilkosságok, az igazságtalan háború, amely életeket pusztított, tett tönkre és bénított meg. A portugál nép nem akarja, hogy visszatérjen a múlt. Meg akarja őrizni és kész megvédeni mindazt, amit április 25-én és a következő időszakban kivívott. Kész harcolni a mélyreható demokratikus változásokért, amelyek lehetővé teszik majd az ország számára a gyors fejlődés útjára való lépést, az életkörülmények megjavítását és az igazi nemzeti függetlenség biztosítását. [...]

I. A REAKCIÓ RÉSZÉRŐL MÉG MINDIG FENYEGET A VESZÉLY

Veszélyes lenne azt gondolni, hogy a szeptember 28-án[3] szétzúzott reakciós erők belenyugodnak a vereségbe és a politikai élet demokratizálódásába. Rendkívül veszélyes lenne a demokraták és a haladó katonák számára túlbecsülni saját erőiket és nyugodtan ülni babéraikon. De épp olyan veszedelmes lenne lebecsülni ezeket az erőket, mert ennek nyomán határozatlanság alakulhat ki, amikor az ellenség konspirációs manővereit vissza kell verni.

A szabadságot fenyegető veszély még nem szűnt meg teljesen. A reakciónak még vannak pozíciói, idehaza és külföldön pedig támogatói és cinkostársai. A reakció tanulni fog a vereségből, és megpróbálja megjavítani a szervezést, a harc különböző formáit fogja alkalmazni, kezdve a gazdasági passzivitástól a véres államcsínykísér-

[1] A kongresszus hat hónappal a fasiszta rendszer megdöntése után ült össze (1974. október 19–21.). A fasiszta diktatúrát a hadsereg demokratikus erőinek és a népnek a küzdelme, valamint a portugál gyarmatokon élő népek harca (Mozambik, Angola) döntötte meg. A kongresszusnak az volt a feladata, hogy értékelje a fasiszta diktatúra megdöntése után kialakult helyzetet, és meghatározza a párt soron levő feladatait.

[2] A fasiszta titkosrendőrség.

[3] Az ellenforradalmi erők szeptember 28-án kísérletet tettek a hatalom átvételére, de a hadsereg többsége és a néptömegek határozott ellenállása megakadályozta a puccsot.

letekig. Továbbra is akcióba lép majd a fennálló rendszer ellen. Offenzívát fog indítani.

A demokrácia megszilárdulása és életképessége szempontjából elengedhetetlenül fontos a demokratikus kormány megerősítése – ami együtt jár az egész államapparátus felújításával –, a szabadságjogok határozott védelme, a lankadatlan éberség a kormánytestületek és a tömegek részéről, az összeesküvők haladéktalan és szigorú megbüntetése. [...]

A DEMOKRATIKUS ÁLLAM MEGERŐSÍTÉSE

1. Az államapparátus felújítása, mindenekelőtt a magasabb szinteken, oly módon, hogy az összes fontos politikai, gazdasági, diplomáciai és közigazgatási posztokra a jelenlegi politikai rendszer támogatóit nevezik ki.

2. A katonai jellegű és a rendőri erők átszervezése a demokratikus rendet védelmező erőkké.

3. A szolgáltatások átszervezése, hogy megszűnjenek a parazita bürokráciának, a fasiszta diktatúra szüleményének szokásai. Az új politikai rendszerhez hűséges és tettrekész köztisztviselők kiképzése.

A SZABADSÁGJOGOK VÉDELME

1. Annak biztosítása, hogy az állampolgárok széleskörűen gyakorolhassák a szabadságjogokat. A demokratikus rend kötelező tiszteletben tartása.

2. A közvélemény széles körű részvétele a nagy nemzeti problémák megoldásában. A demokratikus átszervezés során szoros együttműködés a kormány, az állami intézmények, a helyi szervezetek, a politikai pártok, a szakszervezetek, a parasztszövetségek, a szövetkezetek, az ifjúsági és nőszövetségek, valamint más demokratikus tömegszervezetek között.

3. A fasiszta és reakciós szervezetek propagandájának és tevékenységének betiltása. Szigorú intézkedések az ellenforradalmi összeesküvések és a gazdasági szabotázsok ellen. A bűnösök megbüntetése.

ELŐKÉSZÜLETEK AZ ALKOTMÁNYOZÓ NEMZETGYŰLÉSI VÁLASZTÁSOKRA

1. Olyan választási törvény, amely a választások mindegyik szakaszában biztosítja a demokratikus eljárást és a nép igazi akaratának kifejezésre jutását.

2. Általános és felülvizsgálható népszámlálás megtartása.

3. A televízióban és más állami ellenőrzés alatt álló hírközlési eszközöknél a politikai pártok diszkriminációjának haladéktalan megszüntetése. A legnagyobb képviseletű politikai erők részvétele e szolgáltatások irányításában.

II. A GAZDASÁGI ÉS PÉNZÜGYI STABILITÁS FENNTARTÁSA A FEJLŐDÉS ÉRDEKÉBEN

KÖZPÉNZEK

1. A kiadások haladéktalan csökkentése az összes kormányhivataloknál. A katonai kiadások csökkentése. Takarékossági politika.

2. Az állami bevétel növelése az adók, főként a forgalmi, az örökösödési és a tulajdonátruházási adók progresszív jellegének növelésével; a teher nagy részének a nagy adófizetőkre való hárítása, ugyanakkor a kiskereskedők, a kis üzletemberek és a gazdálkodók által fizetett adók csökkentése. A nagy jövedelem és ingatlan megadóztatása.

3. A pénzkibocsátás arányának csökkentése. Inflációellenes politika.

4. A kereskedelmi és a fizetési mérleg deficitjének csökkentése a külkereskedelem átszervezésével, a termelés növelése és nagyobb külföldi valutabevétel emigránsoktól, az idegenforgalomból és a tőkeimportból.

5. Az állami és a vegyes tulajdonú vállalatok igazgatásának gyökeres megjavítása azzal a céllal, hogy csökkenjen a deficit, és a vállalatok jövedelmezőek legyenek. Az állami beruházások hozamainak növelése.

6. Szigorúbb ellenőrzés a pénzügyi élet felett és az állami tulajdon elsikkasztóinak megbüntetése.

AZ IPAR

1. Hitelek útján történő segítségnyújtás és más ösztönző intézkedések az olyan kis- és nagyvállalatok számára, amelyek tőkeberuházásokkal, a termelés növelésével és új munkaalkalmak teremtésével hozzájárulnak a gazdasági fejlődéshez.

2. Energikus intézkedések a termelés indokolatlan csökkentése, a gyárak bezárása és a jogtalan elbocsátások ellen. Állami felügyelet és ellenőrzés a funkcióikat betölteni nem tudó vállalatok felett. Kivizsgálás és ellenőrzés az olyan vállalatoknál, ahol törvénysértés, spekuláció és visszaélés fordul elő. A bíróság által bizonyított gazdasági szabotázs esetében a tulajdon elkobzása és letartóztatás.

A MEZŐGAZDASÁG

1. A használaton kívüli földek lefoglalása és átadásuk az államnak, szövetkezeteknek, vagy egyes családoknak. A gazdátlan földek átadása a lakosságnak használatra, egyben az erdők megőrzésére is gondolva.

2. A földadó és a részesbérleti rendszer megszüntetése, s az utóbbi felcserélése bérlettel. A bérleti szabályok felülvizsgálata: hosszabb bérleti időszakok, alacsonyabb és rögzített bérleti díjak és írott szerződések, a bérlet fizetése pénzben, az alhaszonbérleti gyakorlat megszüntetése, a bérlő kártérítése a befektetett tőkéért.

3. A kis- és közepes gazdálkodók támogatása. Hitelek. A privilégiumok és a szubvenciók felülvizsgálata. Technikai segítség. Támogatás és segítség a szövetkezetek felállításában és átszervezésében.

1. A bérek és a fizetések időszakos felülvizsgálata, lépést tartva az áremelkedéssel. A társadalmi igazságosság kritériumának figyelembevétele e felülvizsgálatok során, elsősorban a legalacsonyabban fizetett kategóriákat tekintve.

2. A szakszervezetek és a munkáltatók közötti kollektív szerződések érvényesítése, az ilyen megállapodások kötelező végrehajtása.

3. A társadalombiztosítási rendszer (nyugdíjak, segélyek, orvosi ellátás stb.) javítása.

4. Nagyobb foglalkoztatás biztosítása az iparban és a mezőgazdaságban. Az indokolatlan elbocsátások megtiltása. Új munkaalkalmak megteremtésének ösztönzése. Közmunkák megszervezése. Szubvenciók.

5. A létszükségleti cikkek áremelkedésének és a lakbérek emelkedésének korlátozása.

III. A DEKOLONIALIZÁLÁS FOLYTATÁSA. A GYARMATI HÁBORÚ BEFEJEZÉSE

1. A tűzszüneti megállapodás tiszteletben tartása és politikai intézkedések a béke biztosítására.

2. A csapatok visszahozása Portugáliába, mihelyt afrikai jelenlétük a dekolonializálás és a béke érdekében szükségtelenné válik.

3. A katonai kiadások csökkentése, főként az újrafelszerelésre való tekintettel. A katonák leszerelése és a kötelező katonai szolgálat időtartamának csökkentése. [...]

A NÉPNEK KELL DÖNTENIE

A Portugál Kommunista Párt az ország sorsával kapcsolatban világos álláspontra helyezkedik: Portugália jövőjéről a portugál népnek kell döntenie. A kommunista párt ezért ragaszkodik ahhoz, hogy az alkotmányozó nemzetgyűlési választásokat oly módon készítsék elő és bonyolítsák le, hogy a nép valóban és egyértelműen kifejezhesse akaratát.

A jelöltlistákat gondosan kell összeállítani és ellenőrizni. A jelöltek számára biztosítani kell a szólásszabadságot. Általános, közvetlen és titkos választásokat kell tartani. A szavazást és a szavazatok összeszámlálását, valamint a végeredményt ellenőrizni kell. Meg kell akadályozni és büntetni kell a nyomás gyakorlását, a fenyegetőzést, a megvesztegetést és bármilyen lépést, amely akadályozza, vagy elferdíti az akarat szabad kifejezésre juttatását. A választási eredményeket mindenkinek a portugál nép akarataként kell elfogadni, ennek feltétele az, hogy valóban szabad választások legyenek. [...]

EGYSÉG MA ÉS HOLNAP

A szabadságjogok védelme és a demokratikus Portugália megteremtése szükségessé fogja tenni a népi és a demokratikus erők, a nép és a fegyveres erők egységét.

A népi és a demokratikus erők egysége magában foglalja a munkásosztály egységét

a gazdasági és politikai küzdelemben, azt az egységet, amelynek alapja a szervezeti demokrácia és a demokratikus döntéshozatal; a szakszervezetek egységét, leküzdve a bomlasztó tendenciákat; a szövetségekbe szerveződött parasztok egységes akcióját; a dolgozó és a tanulóifjúság egységét, szervezeteik és a tömegmozgalmak keretében; a nép összes rétegeinek, az értelmiségnek, a városi kispolgárságnak, sőt a középpolgárság egyes rétegeinek egységét a gazdasági és politikai küzdelemben; és végül a demokratikus politikai pártok és mozgalmak egységét. [...]

A Portugál Kommunista Párt folytatja munkáját és a Fegyveres Erők Mozgalmával, a Portugál Szocialista Párttal, a Portugál Demokratikus Mozgalommal és más demokratikus pártokkal és szervezetekkel együtt tanulmányozza és a jövőben is tanulmányozni fogja mindazokat a problémákat, amelyek a rendszeres kapcsolatoknak minden szinten történő megerősítésével, a közös politika meghatározásával, a közös akciókról és kezdeményezésről szóló megállapodással függnek össze.

A Portugál Kommunista Párt számára a demokratikus erők egysége, valamint a nép és a fegyveres erők közötti szövetség nem célszerűség kérdése, hanem távlati politika. Az ország sorsa, a választások előtt és után egyaránt, ettől az egységtől és szövetségtől függ.

A választásoknak nem szabad okot adniuk egyenetlenségre vagy a kapcsolatok megszakítására, hanem egyesítő tényezőnek kell lenniük a választások utáni nagy ügyben, nevezetesen a demokratikus Portugália, az új társadalom felépítésében.

A PORTUGÁL KOMMUNISTA PÁRT A NÉP ÉS AZ ORSZÁG SZOLGÁLATÁBAN

A Portugál Kommunista Párt a munkásosztály, a dolgozó nép és az összes portugál pártja, akik készek osztály nélküli és kizsákmányolás mentes társadalmat építeni.

A Portugál Kommunista Párt, amelyet a marxizmus–leninizmus vezérel, nemzeti és internacionalista párt. Határozottan védelmezi a nemzeti érdekeket a belső és a külső ellenséggel szemben. Aktív szolidaritást vállal minden nemzet dolgozó népével.

A Portugál Kommunista Párt elengedhetetlenül fontos szerepet játszik a most folyó demokratizálódás védelmében és megszilárdulásában, és egyidejűleg megmutatja a jövő útját. Erejét és energiáját a legsürgetőbb célok elérésére összpontosítja, ugyanakkor a szocializmus és a kommunizmus inspiráló perspektíváját tárja a dolgozó nép és az egész nemzet elé.

A Portugál Kommunista Párt az illegalitás nehéz körülményei között folytatott több évtizedes harca során bebizonyította, hogy tevékenysége a dolgozó nép és a nemzet érdekeit szolgálja. Április 25-e után, a legalitás körülményei között tanúságát adta annak, hogy nagy nemzeti párt, amely nélkül, akár most, akár a jövőben lehetetlen a szabadságjogok megvédése és demokratikus rendszer megteremtése. A párt soraiba belépő új tagok ezrei tudatában vannak annak, hogy a Portugál Kommunista Párt tagja egyidejűleg a szabadság bajnoka.

A jelenlegi politikai helyzetben az elsődleges fontosságú feladat megszilárdítani a szabadságjogokat, eltorlaszolni a reakció útját, folytatni a demokratizálást és a dekolonializálást, biztosítani a gazdasági és a pénzügyi stabilitást a fejlesztés érdekében és

megteremteni annak feltételeit, hogy az alkotmányozó nemzetgyűlési választások valóban szabad választások legyenek.

A Portugál Kommunista Párt minden erőfeszítést megtesz, hogy egyesítse a demokratikus erőket, megerősítse a népi mozgalom és a fegyveres erők mozgalma közötti szövetséget, egyesítse, megszervezze és mozgósítsa a munkásokat és általában a népet a kitűzött feladatok elvégzéséért vívott küzdelemben, hogy harcoljon mind a kormányban, mind a kormányon kívül a feladatok maradéktalan elvégzéséért.

A dolgozó nép és a Fegyveres Erők Mozgalmával egyesült széles tömegek sorsa saját kezükben van. Megvannak a reális lehetőségei annak, hogy a közeljövőben demokratikus, békeszerető, gazdag és független Portugáliát építsünk fel. [...]

Extraordinary Seventh Congress
of the Portuguese Communist Party.
Information Bulletin, 1974. 22–23. sz.

[70]

GÖRÖGORSZÁG KOMMUNISTA PÁRTJA KÖZPONTI BIZOTTSÁGA PLÉNUMÁNAK HATÁROZATA[1]

(1975. JANUÁR 12.)

(Részletek)

A párt IX. kongresszusa[2] óta fontos változások történtek a világban, amelyek a béke, a demokrácia és a haladás erőinek megerősödését bizonyítják. A Szovjetunió és más szocialista országok által folytatott enyhülési és békepolitika, valamennyi békeerő szakadatlan imperialistaellenes harcával s erőfeszítéseivel karöltve, új sikereket hozott.

[1] E határozatot eredetileg a párt központi lapjában, a „Rizoszpasztisz"-ban ismertették. A GKP Központi Bizottsága értékelte az 1974. július 23-án bekövetkezett politikai fordulatot és annak következményeit. Görögországban 1967 áprilisában államcsíny útján katonai junta vette át a hatalmat, és fasiszta diktatúrát vezetett be. A katonai junta 1974. július 23-án belső és külső nyomásra kénytelen volt a hatalmat átengedni a polgári politikusoknak. A fasiszta katonai diktatúra bukása után Konsztantinosz *Karamanlisz* alakított kormányt jobboldali és centrista politikusok részvételével. Az új kormány felszámolta az internáló táborokat, szabadon bocsátotta a politikai foglyokat, engedélyezte a politikai pártok működését, köztük a kommunista pártét is, amely 1947 óta illegalitásban működött.

[2] A IX. kongresszust 1974 februárjában tartották. A kongresszus célul tűzte ki a fasiszta diktatúra megdöntését és egy új típusú demokratikus rendszer megteremtését. E cél érdekében a baloldali erők összefogásának szükségességét hangsúlyozta.

Lehetőség született az európai biztonsági és együttműködési értekezlet zárószakaszának megtartására.[3]

Az imperializmus kénytelen feladni pozícióit, habár minden eszközbe belekapaszkodik, beleértve az erőszakot és az összeesküvéseket is. Reakciós, fasiszta rendszerekre támaszkodik, mint amilyen a chilei és a dél-vietnami, a feszültség melegágyait veti meg, például a Közel-Keleten. Hasonló helyzet körvonalai bontakoznak ki Ciprus on és az Égei-tenger vidékén, ahol bátorítja a török soviniszta akciókat. Mindez a legmesszebbmenő éberségre inti a népeket.

Míg a kapitalizmus az általános válság időszakát éli, addig a Szovjetunió vezette szocialista világ rohamosan fejlődik. Nő a szocialista tábor gazdasági és katonai ereje, javul a szocialista országok népeinek élet- és kulturális színvonala.

A tőkés világ az 1975-ös évet az általános válság legnagyobb méretű súlyosbodásával kezdte, amelyet csak a háború befejezése óta megért. A gazdaság válságban van, az ipari termelés hanyatlik, a munkanélküliség nő, a pénzügyi rendszer szétesőben van, az infláció spirálisan emelkedik, az élet drágul. Az energiaválság tovább súlyosbítja a kapitalizmus gazdasági helyzetét. A tömegek ínséges állapota rosszabb, mint valaha. A tőkésországok munkásosztálya, mely valamennyi monopóliumellenes erő élvonalában halad, erősíti demokratikus egységét és kiszélesíti a békéért, a nemzeti függetlenségért és a szocializmusért vívott harcát. A kommunista és munkáspártok szervezik és irányítják a dolgozók harcát.

A Görögországban 1974-ben bekövetkezett döntő változások a demokratikus harc fontos szakaszát zárták le, és új szakasz kezdetét jelentik. A gyűlölt Amerika-barát katonai diktatúra összeomlott a más népek által is támogatott ellenállás nyomása alatt. Visszaállították a burzsoá parlamenti rendszert. Görögország Kommunista Pártja 27 évi illegalitás után először lépett föl nyilvánosan. A monarchia, a plutokrácia[4], a kapitalizmus védőbástyája ledőlt. Ez a görög népnek és a munkásosztály pártjának kétségbevonhatatlan diadala. Az 1974. július 23. óta történt változások azonban meglehetősen korlátozottak, minthogy a diktatúra elmozdítása a junta, a tőkések és a konzervatív erők közötti megegyezés eredményeképpen következett be. Következésképpen a konzervatív erők kerültek hatalomra. Más szóval, ami történt, nem egyéb egy kierőszakolt kormányforma-változásnál. A hazai és külföldi monopóliumok ettől azt várják, hogy az új körülmények között szilárd pozíciókat építhetnek ki Görögország számára a tőkés világban és a Közös Piac keretein belül, és lelassíthatják, elerőtleníthetik a gyökeres demokratikus változásokért harcoló népmozgalmat.

A változások jellegét az is befolyásolta, hogy a munkásosztály és a népi mozgalom nem volt kellőképpen megszervezve. Többek között ez magyarázza a Karamanliszkormány politikáját a diktatúráért felelős személyek megbüntetésével kapcsolatban. Ez a politika nem vet számot a nép követeléseivel, és a junta struktúrájának lényeges

[3] 1975. július 30. és augusztus 1. között tartották meg Helsinkiben az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záróülését, amelyen 33 európai ország, valamint az Egyesült Államok és Kanada vezetői záróokmányt írtak alá. Ez rögzíti az addig elért eredményeket, és meghatározza a további feladatokat az európai biztonság és együttműködés megszilárdítására.

[4] Plutokrácia (görög): a leggazdagabbak hatalma. Újabban a finánccoligarchia uralmát nevezik így.

részeit érintetlenül hagyja. Mindazonáltal a változások új lehetőségeket teremtettek a népi harc előtt.

Annak ellenére, hogy rövid idő telt el a IX. kongresszus óta, s hogy a pártnak, különösen 1974 februárjában, nagy csapásokat kellett kiállnia, a párt kellőképpen föl volt készülve 1974 nyarára. Lépések történtek a párt szervezeti struktúrájának megerősítésére és fölkészítésére, hogy kilépve az illegalitásból, képes legyen vezető szerepét betölteni. A párt szorgalmazta, hogy olyan kormány alakuljon, amely az összes diktatúraellenes erőket képviseli, követelte az államapparátus gyökeres megtisztítását a junta képviselőitől, a közélet módszeres demokratizálását, a nemzeti függetlenség védelmét, valamint azt, hogy a dolgozók legjobban felfogott érdekeinek megfelelően rendezzék a ciprusi kérdést. Az 1974-es események bebizonyították a IX. kongresszus határozatainak helyességét.

A plénum határozata hangoztatja, hogy az új körülmények között különleges figyelmet kell szentelni a párt helyi szervezeteinek erősítésére. A párt kiadványai, többek között a „Rizoszpasztisz", újra megjelennek. A kommunista párt tevékeny részt vett az Egyesült Baloldal politikai szövetségének létrehozásában[5], mely hozzájárult a Karamanlisz köré vont mítosz, a nemzet megmentőjének mítosza szétfoszlatásához, és leleplezte pártjának, az Új Demokrácia Pártnak[6] hazug programját. Szembehelyezkedett a Centrum Unió–Új Erők Pártjának[7] jobbszárnyával annak békülékeny politikája miatt, leleplezte Papandreu[8] pártjának negatív álláspontját a diktatúraellenes erők összefogásának kérdésében. A határozat sajnálkozik az Egyesült Baloldalnak a parlamenti választások utáni fölosztása miatt.[9] Rámutat ezenkívül a pártnak az Egyesült Baloldal keretében végzett munkája hiányosságaira is. A kommunista párt azt vallja, hogy a baloldali egység a széles, általános demokratikus front kiépítésének alapja. Karamanlisz pártjának választási győzelme nem tükrözi híven a görög nép valóságos politikai vonzásirányát. Nem azt jelenti, hogy a nép konzervatív irányba

[5] Az Egyesült Baloldal elnevezésű választási tömörülés 1974. október 9-én alakult Görögország Kommunista Pártja, az Egységes Demokratikus Baloldali Párt (EDA), a Görög Parasztpárt és független baloldali politikai személyiségek részvételével. A szövetség az 1974. november 17-én lezajlott parlamenti választás után felbomlott.

[6] Az Új Demokrácia Pártja az uralkodó osztálynak azt a részét tömöríti, amely szemben állt a fasiszta katonai diktatúrával, és Karamanlisz körül csoportosult a mérsékelt konzervatív polgári demokrácia platformáján.

[7] Centrum Unió–Új Erők Pártja: két csoportból tevődik össze, a Centrum Unióból, amely régi polgári liberális középpárt és az 1967-es katonai puccs előtt hatalmon volt, valamint az Új Erők Pártjából. Ez utóbbi egy olyan új politikai csoportosulás, amelyet a nyugat-európai jobboldali szociáldemokráciához lehet hasonlítani.

[8] Andreasz *Papandreu* 1963 és 1965 között miniszterelnök, Georgiosz Papandreu fia, aki a parlamentáris politikai rendszer híve volt, éppen ezért nagy tekintélyre tett szert a polgári demokratikus erők között. A fiatal Papandreu mögött is jelentős politikai múlt állt. Az 1967-es puccs előtt a Centrum Unió balszárnyához tartozott, a puccs után a puccs utáni emigráció egyik kiemelkedő vezetője lett. 1974-ben megalakította a Pánhellén Szocialista Mozgalmat. A kormányt mindenekelőtt azért bírálta, mert nem hajtott végre kellő tisztogatást a hadseregben és a polgári politikusok között. A párt a centrumtól balra áll, noha a baloldallal való együttműködést a választás alkalmával is elutasította.

[9] Az 1974. november 17-én megtartott választásokon az Egyesült Baloldal a szavazatok 9,45%-át kapta.

fordult, hanem átmeneti jellegű, és azt a helyzetet tükrözi, amelyben a változások végbementek: a félelmet egy újabb puccstól, a választás meghirdetésének és megtartásának nagy sietségét, a bőséges ígéreteket és a Karamanlisz-kormány néhány más politikai gesztusát. Karamanlisz győzelmét másfelől megkönnyítették azok a gondok is, amelyekkel a kommunista párt és általában a baloldal küszködött.[10] A határozat leszögezi, hogy az időközben lezajlott események – gyűlések, tüntetések, sztrájkok stb. – mutatják meg igazán a görög nép valódi vágyait és politikai törekvéseit.

A határozatnak az a része, amelyik a jelenlegi helyzettel foglalkozik, megállapítja, hogy a burzsoázia olyan kormányzatot akar kialakítani, amely hosszú időre megvédi a dolgozó nép és valamennyi haladó erő nyomásától. Ebben élvezi az amerikai és a nyugat-európai vezető politikai körök támogatását. A burzsoáziának ezt a szándékát egyébként a kormány számos politikai állásfoglalása, valamint a képviselőház elé terjesztett alkotmánytervezet is jelzi. Kísérlet történt a személyi hatalomra épülő rezsim létrehozására, s az nem garantálhatja a demokratikus változást. Ellenkezőleg, veszedelmes helyzetet teremt, ilyen körülmények között felütik a fejüket a neofasiszta és terrorista elemek, és aktivizálódnak a szélsőséges csoportok. A Központi Bizottság éberségre szólítja föl a pártot és a népet.

A személyi hatalom kiépülésének, a ciprusi kérdés NATO-féle megoldása[11] veszélyének, a török soviniszták fenyegetéseinek, s annak a lehetőségnek, hogy az országot az amerikai imperialista mesterkedések belerántják közel-keleti és kelet-mediterráni játszmáikba, egyetlen alternatívája van: a görög nép hazafias és demokratikus erőinek tömörítése. Ezek az erők népi kormányzat létrehozásáért és független külpolitikáért küzdenek. Csakis ilyen politika biztosíthatja az igazi nemzeti egységet. A Szovjetunió és más szocialista országok, az el nem kötelezett országok és valamennyi békeszerető erő békés politikájának támogatása képes csak Görögország és Ciprus nemzeti függetlenségét és területi sértetlenségét szavatolni. A legutóbbi görög–bolgár tárgyalások eredménye is ezt bizonyítja.[12]

A nemzetgazdaság válságban van, és ez egyre mélyül; az ipari termelés hanyatlik, a munkanélküliség nő. A kereskedelmi deficit meghaladta a 2,5 milliárd dollárt, és Görögország adóssága több mint 4,5 milliárd dollár. Az infláció nő, az árak emelkednek, és kimerítik a nép vásárlóerejét. Ugyanakkor a hazai és külföldi monopóliumok által bezsebelt profitok emelkednek. A parasztok és városi középrétegek helyzete rohamosan romlik. Mindez főképpen azért van, mert az ország gazdaságilag függ a külföldi monopóliumoktól és a tőkés világrendszertől. A gazdasági helyzet 1975-ben tovább fog romlani, és ezen nemigen segíthet Karamanlisznak az a szándéka, hogy az országot a Közös Piachoz kapcsolja.

A határozat megállapítja, hogy a Karamanlisz-kormány semmiféle konkrét intézkedést nem tesz a hazai és külföldi monopóliumok befolyásának korlátozásáról.

[10] A baloldal nem volt egységes, a kommunista mozgalmon belül is éles vita folyt. A baloldal tevékenységét nagymértékben korlátozta a terror is.

[11] Ciprusnak a NATO szilárd katonai támaszpontjává tételéről van szó.

[12] 1975. január 8. és 10. között a bolgár és a görög külügyminiszter Szófiában megegyezett, hogy rendszeresítik a két kormány találkozásait, a politikai konzultációkat, és további lépéseket tesznek a két ország közötti gazdasági kapcsolatok fejlesztésére.

Ellenkezőleg, a fogyasztói és közszolgáltatási árak szüntelen emelkedésével, az adózási rendszerrel és a kormány takarékosssági programjával a gazdasági nehézségek terhe a dolgozók nyakába szakad, és a tőkét érintetlenül hagyja.

A KB plénuma meghatározta az ország előtt álló főbb problémákat: az infláció és az áremelkedés; a junta uralma következményeinek kiküszöbölése; a diktatúráért felelős személyek megbüntetése; a közélet demokratizálása; a politikai menekültek állampolgárságának visszaadása; a ciprusi kérdés; a külföldi támaszpontok megszüntetése és a béklyózó szerződések felmondása; a NATO-ból való teljes és végleges kiválás.

A határozat leszögezi, hogy a Karamanlisz-kormánynak ezen problémákhoz való közelítése nem szolgálja a nép érdekeit, és ez fokozódó kormányellenes érzelmekhez vezet a tömegek körében. A kommunisták kötelessége a nép harcát szervezni és irányítani a gazdasági és politikai problémák megoldása érdekében.

Az elmúlt évben a párt jelentős sikereket ért el szervezeti struktúrájának megszilárdításában, alapszervezetei működésének megjavításában, valamint a dolgozókkal való kapcsolatainak szorosabbra fűzésében. De még rengeteg a tennivaló: fokozni kell a pártépítés munkáját. A Központi Bizottság rámutat, hogy a helyi szervezeteknek szigorúan figyelembe kell venniük a párt szervezeti szabályzatát, ki kell terjeszteni a pártmunkát az ifjúság körében, és fölsorol még néhány pártfeladatot. Nagyra értékeli a kommunista ifjúsági szervezet tevékenységét, mely nagymértékben hozzájárult a demokratikus ifjúsági mozgalom fejlődéséhez.

A szakszervezetekkel foglalkozó rész megállapítja, hogy a kormánynak a demokratikus szabadságjogok visszaállítására vonatkozó ígéreteiből eddig semmi sem valósult meg. A szakszervezeti tevékenységet még mindig antidemokratikus elemek befolyásolják. A szakszervezetek jogainak és tevékenységének korlátozása mindmáig érvényben van, a szakszervezetek kulcspozícióiban még mindig junta-megbízottak ülnek, a baloldalnak pedig nincs képviselője a Karamanlisz-kormány által kijelölt ideiglenes munkásvezetők között. Az állam megpróbálja teljesen ellenőrizni a szakszervezeteket. Az adott körülmények között a párt kötelessége előmozdítani a munkásképviselet szervezettségét és tevékenyen dolgozni a vezető szakszervezeti testületek választásainak előkészítésén.

A határozat hangsúlyozza a parasztság, a városi középrétegek, a kézművesek és szakmai szervezetek körében végzett munka szükségességét. [...]

Information Bulletin, 1975. 3. sz.

ENRICO BERLINGUER BESZÁMOLÓJA AZ OLASZ KOMMUNISTA PÁRT XIV. KONGRESSZUSÁN[1]

(1975. MÁRCIUS 18.)

(Részletek)

3. A „TÖRTÉNELMI KOMPROMISSZUM" TÁVLATA

Nem telik el nap, hogy más pártok szószólói ne ismételnék meg nemleges válaszukat a „történelmi kompromisszumra", vagy legalábbis megvalósíthatatlannak ne nyilvánítanák. De mégis, hogyan van, hogy ennyi ismételt, néha megszállott „nem" után a „történelmi kompromisszum" immár másfél éve változatlanul az olaszországi politikai harcok középpontjában áll, és egyike azoknak a kérdéseknek, amelyek a legtöbb állampolgár érdeklődését felkeltik? Semmi esetre sem holmi politikai divat, amelyik jön és megy. Ennek a mi véleményünk szerint az az oka, hogy az egyik oldal úgy magyarázza a „történelmi kompromisszumot", mint a politikai, társadalmi és erkölcsi rend megváltoztatására irányuló mind kiterjedtebb törekvést, a másik oldal viszont (amelyik helyesen értelmezi) az egyetlen olyan új javaslatnak tekinti az összes politikai alakzattal szemben, amelyekkel több mint huszonöt éve kísérleteznek.

Ezért nem kezdte ki az idő, ezért állta a támadásokat. Tovább él, sőt növekvő érdeklődéssel kísérik más országok újságírói, megfigyelői és politikusai. Mivel a „történelmi kompromisszum" ilyen érdeklődést keltett, természetes, hogy a növekvő egyetértés mellett tapasztalni lehetett – és lehet – az értetlenséget és a szándékos félreértést is. Néha az az érzésünk, hogy már minden félremagyarázás, belemagyarázás elhangzott, ami csak elképzelhető, s akkor egyszerre újabbak, eddig ismeretlenek bukkannak elő.

Lehetetlenség minden gáncsoskodónak válaszolni, de nem is érdemes, hiszen egyikük-másikuk hangneme olyan durva, hogy önmagától veszti hitelét. Elmondtak már mindent és mindennek az ellenkezőjét, hogy kiforgassák és meghamisítsák javaslatunkat. Csak példának említem az egyik véleményt: a „történelmi kompromisszumot" úgy tünteti fel, mint az OKP egyszerű kísérletét arra, hogy „a hatalomból lekanyarítsa a maga szeletét" azzal, hogy minden úgy folytatódik, mint eddig, de a következő nap, talán ugyanazoknak ez lesz emelőjük ahhoz, hogy mindent felforgassanak és minden politikai ellenfelet eltiporjanak. Ha nem is érdemes válaszolni némelyik egymásnak nyilván ellentmondó durvaságra, nem fölösleges, hanem szükséges országunknak,

[1] 1975. március 18. és 23. között tartották meg a párt XIV. kongresszusát. Ez részletesen foglalkozott az olasz társadalom válságával és az ország megújulásának feltételeivel. Az alábbi részlet a kongresszusi beszámolónak a belpolitikai kérdéseket tárgyaló fejezetéből való.

más demokratikus erőknek, saját magunknak, hogy tisztázzuk és megvilágítsuk annak az általános irányvonalnak az értelmét, amelyet javasolunk.

Igaz, hogy sokszor tisztáztuk és megvilágítottuk már ezt a kérdést. Nemcsak elvtársaink tették a párton belüli és más politikai erőkkel folytatott vitákban, hanem ezt szolgálták a konkrét tények, ennek az időszaknak a politikai kezdeményezései is. Mivel türelmesek, szívósak vagyunk, s válaszolunk az irányvonalunkkal kapcsolatos kérdésekre, és megvilágítjuk annak mélyebb összefüggéseit, lehetséges, hogy közben sikerül néhány új vonást is napvilágra hoznunk.

Sokan a „történelmi kompromisszumot" elsősorban javaslatnak tekintik új szövetség megteremtésére, az OKP-t is magában foglaló olasz kormány megalakítására. E felfogás vitathatatlanul tartalmazza a „történelmi kompromisszum" egyik alapelemét, mert természetesen nem lenne jelentéktelen esemény, ha olyan parlamenti és kormánytöbbség jönne létre, amely magában foglalná a kommunista párt nagy megújító erejét is. Ez az értelmezés azonban nem fejezi ki teljességében a „történelmi kompromisszum" horderejét, minden vonatkozását. Kétségtelenül döntő kérdés pártunk belépése a kormányba. Miközben azonban megerősítjük, hogy készek vagyunk minden időben részt vállalni a felelősségből, arra is rá kell mutatnunk, hogy nemcsak tőlünk függ, mikor valósulhat meg ez a lehetőség. Mi nem fogjuk ezt kérvényezni, nem nekünk sürgős. A sürgetés, ha egyáltalán szóba kerül, objektív tényező, meglevő dolgokból következik; a súlyos válságból, amelyet átél az ország. Tudatában vagyunk ennek a sürgetésnek, és hisszük, hogy nem vagyunk egyedül ezzel a tudattal. Azt is tudjuk, hogy az új kormánytöbbség megteremtéséhez vezető út nem lesz sima, hiszen nekünk is feltételeket kell szabnunk csatlakozásunkért az új többséghez.

Ha fontos vonatkozása is a „történelmi kompromisszum" stratégiájának az OKP közvetlen kormányzati felelősségének kérdése – mert e fejlemény olyan fordulatot hozna, amelyet szorgalmazunk és amelyért síkraszállunk –, hiba volna stratégiánkat csakis erre a területre szűkíteni.

Egyrészt a „történelmi kompromisszum" stratégiája eleve nemcsak arra a kérdésre vonatkozik, hogy részt vegyenek-e a kormányban a kommunisták, másrészt viszont már ma is van, és még inkább lehet a közvetlen jövőben az új kormánytöbbség kérdésén túlmutató olyan politikai irányvonal, amely képes felvenni a harcot az ország legsürgetőbb problémáival, megalapozott és pozitív választ adva rájuk.

Erre a kettős értelmére mondtuk nemrég: nem teljesen indokolt úgy tekinteni a „történelmi kompromisszumot" mint egyszerű javaslatot, és még kevésbé mint a többi demokratikus pártnak tett „ajánlatot". A „történelmi kompromisszum" természetesen javaslat is, de átfogóbb és mélyebb értelemben, hiszen a pártok mellett minden demokratikus érzelmű állampolgárhoz, az egész országhoz fordul. Éppen ezért használjuk inkább a *stratégia* kifejezést, ami nemcsak az OKP-ra, hanem az egész országra is érvényes stratégiát jelent, és aminek az a célja, hogy Olaszországot kiemeljük a a válságból és megújítsuk, hogy megmentsük és továbbfejlesszük a demokráciát. Ebben az értelemben a „történelmi kompromisszum" előretolt harcállás és egyidejűleg kihívás, amelyet az OKP az összes többi demokratikus erőhöz intéz, mindenekelőtt azokhoz, akik nem hajlandók többé az ország politikai életét azok között a régi formák között tartani, amelyeket többé-kevésbé kitoldoztak, kimázoltak, de az a

javíthatatlan gyengéjük, hogy mindegyiket hosszú ideig próbálgatták és valamennyi csődöt mondott.

A „történelmi kompromisszum" stratégiájának alapján – amelyet nem véletlenül fogalmaztunk újra a tragikus chilei események után –, az olasz helyzet sajátosságait szem előtt tartva, koncepciónk egyszerű: Olaszországban a demokrácia és a társadalom megmentésének, a közélet megújításának érdekében nagy harcra, rendkívüli erőfeszítésre, a népi erőforrások legteljesebb összpontosítására van szükség. Ezt a megújulást szűk látókörű, de hatalmas és agresszív gazdasági, politikai csoportok ellenzik, ezért el kell őket szigetelnünk, megakadályozva, hogy tömegbázist teremtsenek. Ezért szállunk síkra olyan minden népi és demokratikus erőt tömörítő nagy többség megteremtéséért, amely számot vet az eszmei eredet, a politikai hagyományok és a rájuk felépülő szervezetek különbözőségével.

Vannak, akik elvontan úgy érvelnek, hogy ilyen nagy többséggel szemben szinte eltűnik az ellenzék: szerintük a „történelmi kompromisszum" a politika és a demokrácia dialektikáját egyik fontos normájától fosztaná meg. Ezek azonban inkább formális logikai következtetések, mintsem az olasz valóságban gyökerező érvelések. Azon a napon, amikor a demokratikus erők valódi, együttes akciót kezdenek a társadalom és a közélet gyökeres megújítására, nem hiányzik majd az ellenzék a kiváltságos osztályok köréből. Éppen ezért, hogy szembeszállhassunk ezzel az ellenzékkel – az alkotmány biztosította demokratikus szabadságjogok keretében és ennek tiszteletben tartásával –, a többségnek, amelyen majd a kormány alapul, szüksége lesz a legszélesebb népi egyetértésre, a dolgozó tömegek kiterjedt részvételére és kezdeményezésére, szilárd bizalomra az ország politikai vezetése és a nép között, társadalmi, politikai és eszmei téren egyaránt.

Ugyanakkor, amikor úgy tetszik, hogy a „történelmi kompromisszum" számunkra az egyetlen elfogadható távlat az ország demokratikus átalakítására, megmutatja ennek eléréséhez a helyes módszert is, hogy megoldhatók legyenek az ország mai, legégetőbb gondjai. [...]

5. PÁRTOK ÉS POLITIKAI KAPCSOLATOK

A kongresszust megelőző vitáinkban a „történelmi kompromisszum" kérdésében különleges jelentősége volt annak, hogy megvizsgáljuk a különböző pártok politikáját és kapcsolatukat ezekkel a pártokkal. [...]

Térjünk át a Kereszténydemokrata Pártra. Több pártkongresszusunkon és a kongresszusok idején megjelent cikkekben is hangsúlyoztuk, hogy mi, kommunisták, nem szűkítjük le a katolikusok kérdését a Kereszténydemokrata Pártra, bár egyesek azt mondják, hogy nem értik ezt, vagy legalábbis úgy tesznek, mintha nem értenék. Nem is olyan egyszerű a két aspektust megkülönböztetni egymástól úgy, hogy azért ne tévesszük szem elől összefonódásukat, ami stratégiánk és politikai vonalvezetésünk megértéséhez igen lényeges.

Gramsci óta megtanultuk, hogy döntő jelentőségűnek tartsuk a vatikáni és a katolikus kérdést Olaszországban. Mindannyian tudjuk, milyen nagy jelentőségű volt

előbb Togliatti, majd Longo hozzájárulása e kérdés kidolgozásához. Az állam és az egyház közötti különleges viszonyt szerződések szabályozzák. Sok év telt el, amíg a különböző kereszténydemokrata vezetésű kormányok tehetetlensége és pártunk sürgetése közepette végre arról értesülhettünk, hogy megkezdődtek a vatikáni konkordátum felülvizsgálatának előkészületei. Tapasztalataink alapján minden okunk megvan rá, hogy továbbra is kétségbe vonjuk kormányszerveink valódi szándékát és képességeit a tárgyalások gyors és felelősségteljes véghezvitelére. Most nincs szándékunkban a katolikus kérdés minden részletét elemezni, csak emlékeztetni szeretnénk rá a dolgozókat, elsősorban azokat, akik – úgy tetszik – elfeledkeztek arról, hogy ezt a kérdést nem árt mindig szem előtt tartani. Egyrészt, mert azoknak a tömegeknek mély érzelmeiről, meggyőződéséről van szó, amelyekkel szükséges a kölcsönös megértés és kapcsolat, másrészt pedig az olasz demokráciának nincs szüksége széthúzásra vallási téren, sem most, sem a jövőben.

Mindenekelőtt azonban szeretnénk kinyilvánítani és megismételni elvi álláspontunkat, amely megerősíti és indokolja fentebb idézett politikai nézetünket: visszautasítjuk a harmadik utas felfogást, feltétel nélkül hűek maradunk a türelem elvéhez, és tiszteletben tartunk minden meggyőződést és hitet. Csak a visszautasítás és a türelem kettős elve teremtheti meg a talajt a nézetek szabad és elvhű szembesítéséhez, új tudat és új, magasabb rendű kultúrák megismeréséhez. Ez az alapja az általunk vallott elvnek: a világi állam létjogosultságának, így a szocialista államénak is, amelyet mi szándékozunk építeni. Olyan állam lesz ez, amely nem azonosulhat és nem is azonosul egyetlen párttal vagy ideológiai felfogással, nem ad kiváltságokat sem egyetlen vallásnak, sem egyetlen egyháznak, vagy egyfajta kulturális irányzatnak, másik rovására. Biztosítania kell a szabad anyagi, szellemi és erkölcsi fejlődés alapfeltételeit az egyes személyek és a különböző társadalmi rétegek számára, amelyek révén létjogosultságot nyer.

Ami minket illet, elmondhatjuk, hogy e szerint jártunk el mindvégig a válás kérdésében a népszavazási kampány során, legutóbb pedig az abortusz kérdésében is.

Talán érdemes szólni arról a figyelemről, amellyel az olasz katolikusok mozgalmait végigkísérjük, megpróbáljuk megérteni irányát, céljait, s érdeklődéssel vizsgáljuk egy párbeszéd lehetőségét azokkal, akik képesek és hajlandók túllépni a társadalom kapitalista berendezkedésén, vagy legalábbis ellenvéleményt nyilvánítanak a jogtalanság és erkölcstelenség legvisszataszítóbb jelenségeivel szemben.

Túl ezen és a katolikus kérdés más, nemzetközi vetületein, a mi konkrét elhivatottságunk a Kereszténydemokrata Párt kérdésével szembenézni. Ennek a megoldása – ezt senki sem vitatja – döntő mértékben függ az olasz politikai élet további fejlődésétől. A Kereszténydemokrata Pártról széles körű vita folyik a mi pártunkban, és ez más pártokban is nap mint nap így van, nemkülönben a sajtóban és az állampolgárok egymás közti beszélgetéseiben. Röviden beszélek erről, részben, mert sok kérdésre választ adtak a kongresszust előkészítő viták, részben pedig azért, mert néhány kérdés sokkal egyszerűbb, mint ahogyan felvetették és fogadták őket. [...]

Egyes elvtársak más kongresszusokon feltették a kérdést, hogy a kereszténydemokrata politika képes-e arra, hogy megváltozzék? De gondolhatja-e egy marxista, hogy a társadalmi valóság bármely tekintetben is változatlan marad? Természetesen még mindig csak általánosságban mozgunk, még ha döntő és elvi kérdést érintettünk is.

Ha a Kereszténydemokrata Párt kérdését közelebbről vizsgáljuk, megfigyelhetjük, hogy történelme során nemritkán változtatta általános és különleges jellemzőit hol pozitív, hol negatív irányban. Ami azonban igazán számít, az a mostani időszak válsága és az ellentmondások, amelyek mélyebbek, mint valaha. Az egyik oldal görcsösen ragaszkodik maradi politikájához, a másik oldal viszont, amely szélesedik, kétségét, fenntartásait, sőt nyíltan ellenvéleményét nyilvánítja, széles körben megkérdőjelezi a Kereszténydemokrata Párt politikáját, sőt azonosságát is. Ennek a válságnak a gyökereit, megjelenési formáit vizsgáltuk kongresszusainkon, városi, megyei fórumainkon, és sajtónk is bőven foglalkozott vele. Ezt a vizsgálatot folytatjuk – még alaposabban, mint eddig – ezen a kongresszuson és utána is, mert olyan válsággal állunk szemben, amely nem oldódik meg egykönnyen.

A vizsgálatot folytatjuk, azonban világos, hogy a Kereszténydemokrata Párt – belső válsága, választási esélyeinek és politikai helyzetének gyengülése ellenére (ami nagyrészt harcunk következménye) – még igen szilárdan gyökerezik a lakosság minden rétegében, a dolgozók között.

Ezért nyilvánvaló, hogy fő célunk nem lehet más, mint széles körű egységpolitikánkkal és biztos távlatunkkal összhangban arra törekedni, hogy a Kereszténydemokrata Párt a lehetőség határain belül megváltoztassa irányvonalát és célkitűzéseit. Minden dolgozóval és népi erővel összhangban, következetesen demokratikus és antifasiszta értelemben kell a nyitást végrehajtaniuk a reformok irányában. Hogy milyen folyamatok mehetnek végbe tevékenységünk vagy más tényezők hatására a Kereszténydemokrata Pártban, az előre nem látható. Ahogy mindannyian emlékezünk rá, Togliatti ragaszkodott Marx azon tanításához, hogy a proletariátus pártja nem bocsátkozhat jóslásokba, de világos távlatokat kell nyitnia, és következetesen harcolnia kell a megvalósításukért. Harcolni távlataink megvalósításáért, amelyeket mi a leghelyesebbnek tartunk az egész ország érdekeinek és demokratikus jövőjének a szempontjából, egyúttal a Kereszténydemokrata Párt helyes irányváltoztatását is jelenti, és azt is, hogy kiterjesszük kezdeményezésünket az egység megteremtéséért, ugyanakkor felvesszük a harcot a mostani keresztényidemokrata politikával.

Az a demokratikus és népi egységpolitika, amelyet pártunk javasol, nemcsak hogy nem akadályozza meg a munkásosztálynak és pártjainak szilárd egységét; éppen ellenkezőleg: ösztönzést ad, elősegíti azt. E meggondolásból vitát kezdeményeztünk az Olasz Szocialista Párttal. Javasoltuk a kapcsolatok „felülvizsgálatát", hogy előmozdítsuk azt a folyamatot, amely a munkásosztály fő erőinek magasabb szintű politikai és eszmei egységét hivatott megteremteni.

Sok pozitív vonás is fellelhető az olasz szocialisták munkájában. Többször rámutattunk az olasz társadalom súlyos gondjainak a megoldását illető helyes elképzeléseikre, észlelhetők azonban aggasztó, zavaró tünetek is. A szocialisták időnként széles körű egyetértést mutatnak a „láthatatlan hatalom" rendszerével. (E magatartás következményeit jogosan bírálták a szocialista elvtársak a párt nemrég megtartott konferenciáján). Felbukkantak régi és új maximalista nézetek is. Teljességgel elismerjük nemcsak a különböző politikai feltevéseket taglaló belső vita lehetőségét, hanem ennek szükségességét is: mi is ezt a módszert követjük. Lehetetlen azonban egyidőben többféle irányvonalat követni.

Visszautasítunk minden próbálkozást a szektás vitákra, mert ez hamis képet festene a demokratikus és a munkásmozgalmon belül kialakult helyzetről, de azért is, mert a hibák és ingadozások nem változtatják meg szilárd meggyőződésünket arról, hogy a Szocialista Párt az olasz munkásmozgalom és a demokrácia életképességének egyik lényeges tényezője.

E meggondolások összességéből született javaslatunk vita indítására, amelynek célja a kommunisták és a szocialisták közötti eszmei-politikai egység erősítése, az együttműködési folyamat elmélyítése, az összetartás megszilárdítása az olasz munkásmozgalom fő erői között – teljes autonómiájuk megőrzésével. Nincs nagyobb ostobaság, mint egyes kritikusoknak az a véleménye, hogy a „történelmi kompromisszum" politikája az Olasz Kommunista Párt és a Kereszténydemokrata Párt egyetértésének irányvonala a szocialisták kirekesztésére. Mi éppen ellenkezőleg, a munkásosztály egységét állítjuk a „történelmi kompromisszum" stratégiájának középpontjába. Egész stratégiánknak ez a lényege, és különös, hogy van, aki makacsul nem akarja ezt megérteni. Egyébként az egész nyugat-európai térségben e szellemben arra törekszünk, hogy közeledjenek a munkásmozgalmon belül a különböző nemzeti realitásokat kifejező erők, elősegítve a demokratikus erők szélesebb körű egyetértését.

Nem hanyagoltuk el és a jövőben sem fogjuk elhanyagolni saját történetünk kritikai áttekintését. Csak azt kívánhatjuk, hogy bizonyos „görcsök" feloldásának általános követelését felváltja majd a valódi előrelépés gondolkodásmódunkban és tetteinkben. Ugyanígy csak kívánni lehet, hogy szocialista elvtársaink is mind elmélyültebb kritikai vizsgálat tárgyává tegyék pártjuk és az olasz, valamint az európai munkásmozgalom összefüggéseit. A kommunisták és a szocialisták számára egyformán az a legfontosabb, hogy a munkásmozgalom és az ország érdekeinek megfelelően foglaljanak állást. [...]

A különböző politikai erők képviselői szüntelenül azt kérdezgetik tőlünk, hogy milyen biztosítékaink vannak azokra a célokra és módszerekre, amelyeket most és a jövőben követni fogunk.

Bevallom, nagy a kísértés, hogy egy polemikus csattanóval válaszoljak: a többi párt vajon milyen biztosítékot ad arra, hogy nem viszi az országot a romlásba? Milyen biztosítékot tud nyújtani, amikor a demokratikus fejlődést csak az alapos megújulás hozhatja létre, ők pedig megrekedtek a régi módszerek konzerválásánál, és mindennél fontosabb számukra a helyezkedés és a besorolás.

Mivel azonban bizonyára akadnak a biztosítékot kérők között jó szándékúak, ezért röviden és harag nélkül válaszolunk erre a kérdésre is.

Ragaszkodunk a szabadsághoz és a demokratikus keretekhez, ez pedig nemcsak egyes kommunisták vagy egyes emberek, hanem az egész Olasz Kommunista Párt ügye, és mindenekelőtt abban nyilvánul meg, amit tettünk és teszünk. És még két dologban: erős, sokarcú, demokratikus közéletben, amely bővelkedik autonóm vonásokban, ezenkívül az állampolgárok politikai öntudatában és a szabadsághoz való ragaszkodásukban is. Mi, kommunisták, minden erőnket latba vetjük, hogy e két meghatározó tényezőt biztosíthassuk. [...]

Enrico Berlinguer: Válogatott beszédek és írások.
Kossuth Könyvkiadó 1976. 363–378. old.

[72]

A PÁRTEGYSÉG MEGERŐSÍTÉSÉNEK ELVEI

FINNORSZÁG KOMMUNISTA PÁRTJA XVII. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATA[1] (1975. MÁJUS 18.)

(Részletek)

[...] A reakció az antimonopolista demokratikus front létrehozásának megakadályozására irányuló támadásait elsősorban a kommunista párt ellen intézi, igyekezvén megbontani annak sorait. Tökéletesen tisztában van azzal, hogy erős és egységes demokratikus antimonopolista front nem képzelhető el egységes, történelmi küldetésének tudatában levő munkásosztály nélkül. Ez viszont megköveteli az egységes és erős kommunista párt jelenlétét, amely következetesen kitart az osztályharc marxista–leninista politikája mellett.

Éppen emiatt a reakció támadásainak fő célpontja a kommunista párt, és éppen ezért a kommunistáknak mindent el kell követniük pártjuk sorainak egyesítése érdekében.

I

[...] Az utóbbi években Finnország Kommunista Pártja jelentősen megerősödött. A párt létszáma gyorsan növekszik, annak ellenére, hogy véleményeltérések vannak a szervezeti szabályzatnak a párttagságra vonatkozó részéről, ami gátolja a kínálkozó valamennyi kedvező lehetőség felhasználását. A párt szervezeteinek hálózata szélesedik.

A tömegszervezetekben és a tömegek között végzett munka aktívabbá vált, a pártot szorosabb szálak fűzik a dolgozókhoz, fokozódik a pártnak és a Finn Népi Demokratikus Uniónak nyújtott tömegtámogatás.

Mindazonáltal e pozitív jelenségek mellett a pártban bizonyos megosztottság, biza-

[1] 1975. május 16. és 18. között tartották meg az FKP XVII. kongresszusát. A kongresszust megelőző években Finnországban is éleződtek a társadalmi ellentmondások, s ennek nyomán politikai polarizáció következett be. A kommunista párt befolyása erősödött, de előrehaladását nagymértékben korlátozta a megosztottság. Soraiban a hatvanas évek második felében súlyos belső viták voltak, és a szakadás is fenyegetett. A vita a párt stratégiája és taktikája körül bontakozott ki, miután 1966 és 1971 között kommunista miniszterek is részt vettek a koalíciós kormányban, s a párt elképzeléseit nem tudta keresztülvinni. Az eredmények mellett az életszínvonal csökkent, ami a választók között és a párt soraiban elégedetlenséget váltott ki. A tömegek nem láthatták világosan, hogy mi az, amit a kormány kommunista tagjai helyeselnek, vagy elleneznek. A pártkongresszusnak az volt az alapvető feladata, hogy helyreállítsa a párt politikai, ideológiai és szervezeti egységét. Mint a szövegből is kiderül, a kongresszus tett lépéseket e feladat megoldására, de teljesen megoldani nem tudta.

lomhiány és véleménykülönbség észlelhető egyes ideológiai és politikai kérdésekben, amelyekről a párthatározatok már korábban említést tettek. Ez megakadályozza azt, hogy a párt valóra váltsa a dolgozók harcának irányításával és a demokratikus erők összefogásával kapcsolatos feladatait. [...]

Tovább kell folytatni a párt egységének erősítését a rendkívüli és a XVI. kongresszus[2] által kijelölt úton avégett, hogy helyreállíthassuk az egységet, a párt munkájának valamennyi ideológiai, politikai és szervezeti területén. Jelenleg újabb intézkedésekre van szükség ebben az irányban.

Tekintettel arra, hogy az egyes főbb ideológiai és politikai nézetkülönbségek egyelőre nem teszik lehetővé, hogy közös következtetésekre jussunk valamennyi problémában, a kongresszus szükségesnek tartja, hogy ebben a dokumentumban kijelölje a párt ideológiai, politikai és szervezeti munkájának néhány főbb irányelvét, amelyek alapján lehetőség nyílik az egység helyreállításának meggyorsítására és a pártprogram megújításához nélkülözhetetlen feltételek megteremtésére. A kongresszus megbízza az új Központi Bizottságot a programtervezet előkészítésével.

II

A nemzetközi enyhülés parancsoló szükségszerűsége, a társadalmi fejlődés bonyolultabb jellege, valamint a munkásosztály ellenségei ideológiai erőfeszítéseinek fokozódása arra kötelezik a kommunistákat, hogy erősítsék ideológiai egységüket és a burzsoázia ideológiai offenzívájával szembeni ellenállásukat. A kommunista párt harcosságának növeléséhez rendszeres harcot kell folytatni a revizionizmus, a jobboldali és a „baloldali" opportunizmus befolyása ellen.

A kongresszus szükségesnek tartja a küzdelmet a marxizmus–leninizmustól távol álló és a párt egységét veszélyeztető idegen elméletek és elhajlások ellen.

Az ideológiai és politikai véleménykülönbségeknek őszinte, elvtársi légkörben való megvizsgálása a párton belüli egység megerősítésének egyik fontos feladata. Ez a folyamat nem azonosítható a jobboldali és a „baloldali" revizionizmus elleni harccal. A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az ideológiai egység megerősítéséhez nem elegendő egyszerűen csak meghatározni az elméleti álláspontokat, hanem a cél érdekében nagymértékben fokozni kell a politikai és szervező munkát a tömegek között. [...]

A kommunistáknak, miközben felveszik a harcot a burzsoá, kispolgári és reformista koncepciókkal, amelyeknek célja megakadályozni a párt ideológiai befolyásának erősödését, meg kell világítaniuk konstruktív alternatívájukat. Leleplezve az állammonopolista reformista politikát és az azt támogató ideológiai koncepciókat („nullanövekedés", „gazdaságnövekedési korlátok," „az élet minősége", „emberséges fogyasztói társadalom", „emberséges szocializmus", „posztindusztriális társadalom" stb.), a kommunistáknak ki kell nyilvánítaniuk azt az akaratukat, hogy részt vesznek azon reformok megvalósításában, amelyek javítják a dolgozók életkörülményeit és

[2] A rendkívüli kongresszust 1970 februárjában, a XVI. kongresszust 1971. október 16-án tartották.

növelik jogaikat. E téren igen nagy jelentőségű a kommunisták által javasolt demokratikus együttműködési program.

A demokratikus erők egységének megszilárdítása és a politikai hibák elkerülése végett pontosan meg kell határozni az együttműködés elveit. Hogy a különböző antimonopolista erők közös fellépése és a munkások együttműködése, amely e fellépés középpontja, gyümölcsöző legyen, minden téren erősíteni kell a kommunista párt pozícióit, és az együttműködést a tömegek aktivitására kell összpontosítani. Ezzel megteremtjük a nélkülözhetetlen feltételeket a pártok együttműködéséhez, a szakszervezetekben és más közös szervezetekben kifejtendő munkához, a politika parlamenti és kormányszintű alkalmazásához. A párt-, a kormány- és a parlamenti szintű együttműködés hatékonyan hozzájárulhat a monopóliumok politikája és hatalma elleni küzdelemhez, a dolgozó tömegek egységes akcióinak megerősítéséhez a demokrácia, a béke és a szocializmus érdekében.

A párt úgy véli, hogy a demokratikus átalakításért vívott harc a szocializmusért vívott harc szerves része. A párt elutasítja azokat a téves meggondolásokat, amelyek szerint a szocialista átalakulások már a fejlődés demokratikus szakaszában megvalósulnak. A munkásosztály hatalma (amelynek tudományos kifejezése a proletariátus diktatúrája), e hatalom megvédése és erősítése, valamint a főbb termelési eszközök társadalmi tulajdonba vétele – ezek a szocializmus általános törvényei, amelyek nélkül lehetetlen megvalósítani a szocializmust és a szocialista demokráciát. Amilyen mértékben közeledik a politikai hatalomnak a munkásosztály és szövetségesei kezébe való átadása, az osztályharc egyre súlyosabb méreteket ölt, és döntő összecsapáshoz vezet a munkásosztály és a tőkések között.

Finnország Kommunista Pártjának programdokumentumai azt a törekvést fejezik ki, hogy a szocializmusba való átmenet békés úton valósuljon meg. A szocializmusba való átmenetért vívott döntő harc formája a történelmi helyzetnek és minden egyes ország konkrét körülményeinek függvénye, amit lehetetlenség előre pontosan meghatározni. A burzsoázia nyílt erőszakhoz is folyamodhat. Erre az eshetőségre mindig számítani kell, ezt a történelmi tapasztalatok is megerősítik.

A kommunista pártnak, miközben a demokratikus frontba bevonja azokat a társadalmi erőket, amelyek készek fellépni a monopóliumok ellen, anélkül azonban, hogy éreznék a szocializmusba való átmenet szükségességét, különös erőfeszítést kell tennie, hogy eléjük tárja a szocialista perspektívát. Lehetetlenség összekapcsolni a demokratikus és a szocialista szakaszt a történelmi küldetésének tudatában levő munkásosztály nélkül. Ez viszont erős kommunista pártot feltételez, amely marxista–leninista osztálypolitikát folytat, és szoros szálak fűzik a munkásosztályhoz.

Enélkül fölülkerekednek a reformista erők és koncepciók, és a demokratikus erők számára lehetetlenné válik az összefogás a demokratikus frontot erősítő politika alapján. A dolgozó nép érdekeit védő kommunista párt szervezi és lelkesíti a tömegeket olyan jelszavakkal, amelyek megfelelnek a dolgozók érdekeinek, egyben hitet tesz amellett, hogy erőteljesen támogassák a Szovjetuniót és a többi szocialista országot.

A kommunista párt meggyőződése, hogy irányító szerepe nélkül nem lehet eredményes a munkásosztály harca a kapitalizmus ellen, nem teremthető meg a széles demokratikus front, hogy a marxista–leninista elmélet nélkül nem szervezhető és nem irányít-

ható a tömegek harca, hogy amennyiben az utóbbiak nincsenek bizalommal a kommunisták iránt és nem támogatják a kommunisták politikáját, akkor nincs meg az elengedhetetlen feltétele a párt vezető szerepének a monopolista és kapitalista hierarchia ellen, a szocializmusért vívott harcban.

Nos, ahhoz, hogy a nép alapvető érdekeinek megfelelő politikát alkalmazhassunk, meg kell erősíteni a munkáspártok együttműködését a munkásság közös osztályérdekei alapján. Mindazonáltal, a szociáldemokrata párt alkalmazkodása a nagytőke követelményeihez akadályt jelent ezen az úton. A szociáldemokrata pártnak le kell mondania a burzsoáziával való osztály-együttműködésről. Ez elősegítené a munkástömegek együttműködését, és megteremtené a reális feltételeket pártjaink konstruktív szellemű, az egyenlőségen alapuló közös tevékenységéhez.

Finnország Kommunista Pártja a nemzetközi kommunista mozgalom szerves része. A kommunistáknak felelősségteljes helyzetük magaslatán kell állniuk a nemzetközi kommunista mozgalomban. Tisztában kell lenniük azzal, hogy amikor hazájukban eleget tesznek forradalmi kötelezettségeiknek, és kifejtik a szocializmusba való átmenet általános törvényszerűségeit, akkor elősegítik a testvérpártok harcát. A kommunisták határozottan elvetik a szocializmusba való átmenettel kapcsolatos „nemzeti modellek" elméleteit, amelyek csak a nacionalizmust szítják.

A párt feladatának tekinti, hogy munkálkodjon a Finnország és a szocialista országok közötti barátság és együttműködés érdekében.

III

A DEMOKRATIKUS CENTRALIZMUS ÉS A KOLLEKTÍV VEZETÉS

Finnország Kommunista Pártja tevékenységének és szervezetének elve a demokratikus centralizmus. Ezen elv alkalmazásának legnagyobb hiányossága, hogy a párt rendkívüli és XVI. kongresszusának politikai és szervezeti döntései (a párhuzamos tevékenység megszüntetése, a párhuzamos szervezetek feloszlatása, egyenjogú kapcsolatok megteremtése a kommunisták között), valamint a könyvkiadás, a sajtó- és káderpolitika elveire vonatkozó határozatok nem valósultak meg. Az a tény, hogy a pártban még mindig tapasztalhatók bizonyos ideológiai és politikai véleménykülönbségek, hogy az imént említett szervezési és politikai határozatokat nem ültették át a gyakorlatba, megnehezítette a XVI. kongresszus által meghatározott politikai irányvonal alkalmazását.

A demokratikus centralizmus feltételezi a kongresszusi határozatok feltétel nélküli megvalósítását. Ez az egyetlen eszköz az egység megteremtésére a párt politikájában és egész munkájában.

A kongresszus úgy véli, hogy helyénvaló eltekinteni az adminisztratív intézkedésektől, egyben azonban hangsúlyozza, hogy a véleménykülönbségek fennállása senkinek sem biztosíthat különleges jogokat a pártélet lenini normáival szemben, sem azt a jogot, hogy figyelmen kívül hagyja a kongresszus határozatait és a párt szervezeti szabályzatát.

A demokratikus centralizmus elve ugyanakkor lehetőséget ad arra, hogy a pártvezetőség szavazattöbbséggel döntéseket hozzon és ezek kötelezőek az egész pártra. A kongresszus ajánlja azonban az efféle döntésektől való tartózkodást olyan esetekben, amikor az fenyegeti a párt egységének érdekeit.

A demokrácia szempontjából különös jelentőségű a párttagok és a pártszervezetek kezdeményező szellemének fejlesztése, részvételük a közös munkában. Továbbra is folytatni kell a párt életére vonatkozó kérdések demokratikus kidolgozásának és kollektív megvitatásának gyakorlatát avégett, hogy valamennyi párttag öntudatos magatartást tanúsíthasson a párt politikájával kapcsolatban, és hozzájárulásával, gondolataival segítse elő az összes kérdések megvizsgálását.

Ami a fontosabb kérdéseket illeti, ki kell kérni a párt regionális bizottságainak véleményét, és ezeket a kérdéseket előzetes széles körű vitára kell bocsátani, de oly módon, hogy e vitákat a pártban szervezzük meg.

A konstruktív bírálat és önbírálat erősíti a párt marxista–leninista alapját, politikai és szervezeti egységét. A kongresszus hangsúlyozza a bírálat és önbírálat nagy jelentőségét. Senkinek nincs joga elfojtani a bírálatot.

A problémák megvizsgálásához jó munkalégkört kell teremteni. Anélkül, hogy a következményektől tartanánk, hozzá kell látni a szabad véleménycseréhez, és objektívan meg kell vizsgálni a kifejtett véleményeket, főképpen a konstruktív tartalmúakat.

Meg kell javítani a kollektív vezetést. A pártirányítás kollektív jellege feltételezi a különböző tendenciák meglétét a pártszervezetek munkájában. Feltétlenül meg kell erősíteni a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság tekintélyét, ideológiai és politikai egységüket. Minden eszközzel elő kell segíteni az elvtársi légkör megteremtését a párt vezetésében és az egész pártban. A határozatok kollektív előkészítésével meg kell teremteni az elengedhetetlen feltételeket ahhoz, hogy a pártszervezetek az egyhangú döntéseket magukévá tegyék.

A PÁRHUZAMOS TEVÉKENYSÉG MEGSZÜNTETÉSE ÉS A PÁRHUZAMOS SZERVEZETEK FELOSZLATÁSA

A kongresszus hangsúlyozza, hogy a fennálló ideológiai és politikai véleményeltérések nem indokolják a párhuzamos szervezetek létét, sem pedig más szervezeteknek a párt szervezeteivel párhuzamos formában való felhasználását. A kisebbségbe kerülő pártszervezetnek nincs joga párhuzamos szervezetet létrehoznia. Ezen az alapon a kongresszus szükségesnek tartja a fennálló párhuzamos szervezetek feloszlatását és azt, hogy véget vessenek más szervezetek felhasználásának a pártszervezetekkel párhuzamosan. Tilos újabb szervezeteket és párhuzamos szervezeteket létesíteni. [...]

Abban az esetben, ha a ... kommunistáknak megállapodást kell kötniük olyan erőkkel vagy szervezetekkel, amelyek nem tartoznak a párthoz, a következő elveket kell szem előtt tartani:

– a párthoz nem tartozó szervezetekkel és az azokat képviselő politikai erőkkel szemben a kommunisták egyhangú álláspontot foglalnak el, törekedve a párt befolyásának kiszélesítésére;

– a párton kívüli politikai erőkkel való együttműködés a párt irányvonala és a szervezetei által elfogadott határozatok alapján történik. Emellett mindenkor szem előtt kell tartani annak szükségszerűségét, hogy a párt egységét erősítsük, és gondosan vigyázzunk arra, hogy ez az együttműködés ne irányuljon más párttagok ellen.

A tömegszervezetekben dolgozó párttagoknak figyelembe kell venniük e szervezetek sajátos jellegét, és a meggyőzés valamennyi eszközének felhasználásával úgy kell tevékenykedniük, hogy a párt célkitűzéseit ismertté tegyék, és széleskörűen elfogadtassák. Egy-egy probléma megoldásánál a párttagoknak kerülniük kell a frakciózást, a sértegetést, a megalapozatlan bírálást, meggondoltan kell cselekedniük, szem előtt tartva az adott szervezet jellegét.

A tömegszervezetekben tevékenykedő kommunisták közös feladata a párt tekintélyének erősítése, hogy tagságuk között fokozódjon a párt iránti bizalom. [...]

Bulletin d'Information,
1975. 10. sz.

[73]

SZOCIALIZMUS FRANCIAORSZÁG SZÁMÁRA

GEORGES MARCHAIS BESZÁMOLÓJA A FRANCIA KOMMUNISTA PÁRT XXII. KONGRESSZUSÁN[1] (1976. FEBRUÁR 4.)

(Részletek)

II. DEMOKRATIKUS ÚT A SZOCIALIZMUS FELÉ

Napjainkban az állammonopolista kapitalizmus fejlődése bizonyos értelemben a végéhez érkezett. Kisszámú ipari és pénzügyi csoport tartja kezében az irányítást. A hatalmon levő osztály, hogy a legjobb körülmények között vigye véghez a nemzet kifosztását, a dolgozók kérlelhetetlen kizsákmányolását, közel húsz éve azon igyekszik, hogy megfossza népünket a beleszólás minden formájától, hogy fokozatosan, szisztematikusan megfossza szabadságjogaitól. Amint éleződött a monopolista koncentráció, a politikai és gazdasági hatalom úgy összpontosult egyre inkább néhányak kezében. Központosítás, önkény és bürokratizálás – ezek a rendszer jellegzetes vonásai. Ennek a helyzetnek a legtökéletesebb kifejezési formáját az államfő eltúlzott előjogai jelentik. A köztársasági elnök ma folyamatosan kiterjeszti hatáskörét. Meg-

[1] A Francia Kommunista Párt 1976. február 4. és 8. között tartotta meg XXII. kongresszusát. A kongresszusi beszámoló részletesen foglalkozott a társadalmi élet egészére kiható válsággal és a szocializmushoz vezető demokratikus út francia változatával.

sértve az alkotmányt, mely kimondja, hogy a kormány „határozza meg és vezeti a nemzet politikáját", a köztársasági elnök hozza a döntéseket, mégpedig kizárólag a nagytőke érdekeit szem előtt tartva. A dolgozókat, a néptömegeket távol tartják a döntésektől, melyek éppúgy érintik mindennapi életüket, mint a nemzet sorsát. Helyettük döntenek, mert ellenük hozzák a döntéseket.

Ha a dolgozók azt látják, hogy a gyárakat bezárják, amikor a termelés stagnál, a bányákat leállítják, amikor a kormány az energiaválságról fecseg, több százezer tonna gyümölcsöt elégetnek, amikor annyi család nem vehet belőle, mert túl drága, hogyne gondolkoznának így: „De hát ez képtelenség! Milyen jogon hozták ezt a döntést? Ha mi, dolgozók elérnénk, hogy meghallgassanak minket, ha képviselőink határozhatnának, akkor a dolgok nem így zajlanának!"

Valóban: ha a dolgozók beleszólhatnának vállalatuk ügymenetébe, az állam vezetésébe, hagynák-e, hogy bezárják az üzemeket, lenne-e másfél millió munkanélküli? Ha a dolgozó nőknek lenne beleszólási joguk, fennmaradna-e az a megkülönböztetés, amelynek áldozataiként kevesebb fizetést kapnak és számos szakmában nem dolgozhatnak? Ha a parasztoknak lenne beleszólási joguk, vajon a francia mezőgazdaság magára lenne-e hagyva, amint az ma tapasztalható? Természetesen nem! Egyetlen módon lehet a dolgozók érdekeiért politikát folytatni: maguknak a dolgozóknak kell a politikát folytatniuk, nekik kell vezetniük az országot. Ezt követeli a demokrácia. Mert népünk óriási többségét a dolgozók, fizikaiak és értelmiségiek, vidékiek és városiak képezik!

Tehát a demokrácia van a népi harc napirendjén.

– A gazdasági demokrácia: arra van szükség, hogy a bankcsoportok és az ipari monopóliumok, melyek a gazdasági életet meghatározzák, többé ne képezzék egy önző, kislétszámú kaszt magántulajdonát, hanem váljanak a nemzet tulajdonává. A dolgozóknak részt kell venniük a gazdasági döntésekben, mindenekelőtt az államosított vállalatok irányításában, a tervezésben.

– A társadalmi demokrácia: arra van szükség, hogy minden dolgozó valóban élvezze munkájának gyümölcsét; hogy megszűnjenek az őket sújtó igazságtalanságok és megkülönböztetések, hogy mindenki olyan személyes jövedelemmel rendelkezzék, amely lehetővé teszi számára a méltó megélhetést, munkája mennyiségének és minőségének megfelelően; hogy mindenki eljuthasson a felelős beosztásokig, mégpedig a legmagasabb szintű oktatás és képzés jogának biztosítása révén.

– A politikai demokrácia: arra van szükség, hogy minden állampolgárnak módjában álljon valóban választani, dönteni, ellenőrizni, irányítani. Mindenekelőtt arra van szükség, hogy a dolgozók részt vehessenek az ország ügyeinek vezetésében, irányításában minden szinten: vállalati, települési, regionális és kormányszinten. Ma egyetlen olyan miniszter sincs, aki munkás lenne, vagy lett volna a múltban.

Ez a gazdasági, társadalmi és egyszersmind politikai demokrácia, vagyis egy modern demokrácia napjainkban életfontosságú szükséglet a dolgozók számára, a francia nép számára. Csak így lehet biztosítani a gazdaság dinamizmusát, hatékonyságát, lehet jobb életet nyújtani a dolgozó családoknak, visszaadni országunknak a kezdeményezés szabadságát, melyet tönkretettek a kalmárként viselkedő politikusok. [...]

Franciaországban tulajdonképpen csak egy párt van, amely minden körülmények

között magasra emeli a szabadság zászlaját, egyetlen párt, amely mindenütt, ahol előfordul, kivétel nélkül leleplezi az emberi jogok sérelmeit – ez a Francia Kommunista Párt. Számunkra ez alapvető magatartás, elvi kérdés. Olyan társadalomért harcolunk, amelyben minden férfi, minden nő szabad, ahol a személyiség szabadon kibontakozhat. A mi számunkra a szocializmus és a szabadság elválaszthatatlan egymástól.

A szabadságért folytatott harcunk azonban nem tartozik a naiv idealizmus fogalomkörébe. Ez a harc osztályharc, a munkásosztály harca, amelynek életszükséglete a szabadság; szemben a nagyburzsoáziával, amely már nem képes elviselni a szabadságot.

A munkásosztály az az osztály, amely alapvetően meg van fosztva a szabadságtól, mert munkája másé, a kapitalistáké; mert a kizsákmányolás áldozata, az azt kísérő borzalmakkal együtt: a kimerítő munkaütem, a mesterség megválasztásának lehetetlensége, a személyiség elfojtása. És minél inkább kiterjed a kizsákmányolás népünk óriási többségére, annál inkább összezsugorodik, tért veszít a demokrácia.

Ezért a demokráciáért folyó harc alapvető a munkásosztály pártja számára, amely arra szólít fel, hogy legyen vége a kizsákmányolásnak és a nagytőke elnyomásának.

Amikor így teszünk, kiragadjuk a burzsoázia kezéből a szabadság zászlaját, amelyet azért lobogtat még mindig, hogy eltakarja rendszerének mélységes igazságtalanságát. [...]

A demokrácia útján semmi sem lehetséges anélkül, hogy ne tennénk vitássá a nagytőke uralmát a gazdasági élet és az állam felett. Ma a demokrácia és a szabadság az osztályharc, a forradalmi harc legfőbb területe.

Abban a szellemben cselekszünk, hogy megteremtsük azokat a feltételeket, amelyek lehetővé teszik annak a Közös Programnak a megvalósítását, amelyet a baloldali pártok az ország kormányzása céljából aláírtak.

A Közös Program nagy gondolata a nemzeti élet demokratizálása.

Ez a program fontos társadalmi intézkedéseket irányoz elő, amelyek a néptömegek élet- és munkakörülményeinek példátlan javulását jelentenék, egyben előirányozza az első nagy gazdasági reformokat, amelyek újra a nemzetet tennék saját fejlődése lényeges emelőinek gazdájává, előirányozza a jogok és szabadságjogok kiterjesztését és az állam demokratizálását. A gazdasági, társadalmi és politikai életbe bevezetendő mélyreható reformok jelentős mértékben korlátoznák a nagy pénzügyi és ipari társaságok jelenlegi fennhatóságát az ország fölött. Csapást mérnének a kizsákmányolásra és a nagytőke önkényuralmára. Ugyanakkor minden téren szilárd pozíciókat juttatnának a munkásosztálynak és a többi dolgozónak.

Magukkal hoznák, illetve megkövetelnék a tömegek aktív részvételét a reformok végrehajtásában; ez harcot tenne szükségessé, kitartó harcok sorozatát, hogy legyőzzük a reakció ellenállását, amely habozás nélkül alkalmazná a legkülönbözőbb eszközöket a Közös Program sikerének megakadályozására.

A Közös Program győzelméért folytatott harc tehát nagy horderejű. Részünkről nem egy választás idejére szóló, alkalmi megegyezésről van szó, amellyel előfordulhat, hogy egyik-másik részletét később nem alkalmazzák, mert a gazdasági helyzet vagy a politikai hangulat úgy alakul. A fennálló rendszer működését javító eszközök-

ről sincs szó, ahogyan azok szeretnék, akik arról beszélnek, hogy jobban kell működtetni a „gazdasági gépezetet". Számunkra, kommunisták számára, az aktuális összefüggő intézkedések egészéről van szó, amelyeknek az a rendeltetésük, hogy mélyreható változásokat valósítsanak meg az ország gazdasági, társadalmi és politikai struktúrájában. Változásokat, amelyek ténylegesen javítanának a dolgozók sorsán, mert lehetővé tennék, hogy eredményesen beavatkozzanak az ország ügyeinek menetébe. Végrehajtásuk tehát döntő előrelépést jelentene a demokrácia útján. Ezért a Francia Kommunista Párt a Közös Program megvalósításának legkiválóbb harcosa és az is marad.

Mivel kommunisták vagyunk, a Közös Program megvalósulását nem tekintjük befejezésnek. Tovább akarjuk fejleszteni a demokráciát, szocializmust akarunk.

A dokumentumtervezet felrajzolja annak a szocialista társadalomnak a vonásait, amelyet az országnak javaslunk. Két kérdésnél szeretnék időzni, amelyek döntőek abból a szempontból, hogy jól megértsük, milyen társadalomért harcolunk.

Ahogy a dokumentumunk említi, az a véleményünk, hogy „a fő termelési és csereeszközöknek teljes egészükben a társadalom tulajdonává kell válniuk". Ez a szocialista társadalom alapjainak egyike, és enélkül nincs szocializmus. Ezt mutatja a szociáldemokrata pártok tapasztalata, amelyek, mivel meghátráltak attól, hogy véget vessenek annak a helyzetnek, amelyben a nagytőke ráteszi a kezét a szociáldemokraták által – a múltban vagy a jelenben – irányított országoknak legfőbb erőforrásaira, sehol sem voltak képesek megvalósítani a szocializmust. Annyit jelent-e ez, hogy mi azt akarjuk Franciaország számára, amit a reakciós propaganda „kollektivizmusnak" nevez, vagyis mindenki kisajátítását, az uniformizálást és a kényszert? Válaszunk határozott nem.

Először is, nyilvánvalóan nem áll szándékunkban megsérteni a különböző fogyasztási és használati javak személyi tulajdonát, sem azok öröklését. Ez a helyzet például a lakás, ház vagy lakosztály tulajdonával.

Másodszor, a szocializmus célja a társadalom tagjai szükségleteinek kielégítése. E követelménynek megfelelően, a társadalmi tulajdonnak különböző formái lesznek, például a nacionalizált, a szövetkezeti, a községi, a megyei, a regionális tulajdon. Ugyanakkor a kis magántulajdon (kézműipari, kereskedelmi és ipari), a családi jellegű gazdaság sok területen jobban lehetővé teszi a szükségletek kielégítését; a nemzetközi tapasztalatokat is figyelembe véve, ezeket fenn akarjuk tartania a szocialista Franciaországban.

Harmadszor, a vállalatok felett a monopóliumok gyakorolnak igazi diktatúrát, a jelenlegi rendszerben bontakozik ki az a technokratikus bürokrácia, amely a nemzeti élet minden aspektusát kormányozni akarja; a nagytőke állama kicsinyesen gyámkodik a helyi közösségek felett. Mi harcolunk ez ellen, az önkényuralom, a fojtogató centralizmus ellen. Nem azért, hogy holnap a szocializmus örökségévé tegyük! Ellenkezőleg, azt akarjuk, hogy a nacionalizált vállalatok vezetési autonómiával rendelkezzenek; hogy a tervezés kidolgozása demokratikus legyen, a dolgozók és a terméket igénybe vevők részvételével; hogy a vállalatok irányítása maga is demokratikus legyen, vagyis hogy a dolgozók – munkások, alkalmazottak, mérnökök és vezetők – egyre aktívabban vegyenek részt benne. Hasonlóképpen azt akarjuk, hogy a

községek, a megyék, a régiók valóságos döntési központokká, a demokratikus irányítás központjaivá váljanak.

Ugyanezek a gondok inspirálják a kulturális életre vonatkozó felfogásunkat. A pénz uralma alól felszabadult kultúrát akarunk, olyan kultúrát, amely többé nem áru, sem luxus, hanem országunk minden emberének – férfiaknak és nőknek – közös java. A szocialista Franciaországban a kultúra széles körű és eleven lesz, nyitva áll minden megismerés, minden kutatás, minden alkotás előtt. Népünk nagy tradícióit továbbfejlesztve, gazdagodni fog a legkülönbözőbb tehetségekkel és a mindenki számára hozzáférhető lehetőségekkel arra, hogy szabadon kibontakoztassa a magában hordott képességeket.

Röviden, nem a megcsonkító uniformizálást akarjuk, hanem a gazdagító sokrétűséget. Semmi sem áll távolabb a mi szocializmus-koncepciónktól, mint az, amit „kaszárnya-kommunizmusnak" neveznek, amely mindent és mindenkit ugyanabba az öntőformába szorít. A mi koncepciónk a szocialista rendszerről, amelyet országunk számára akarunk, eleven, rugalmas, találékony, kedvez a megoldások változatosságának és a kezdeményezések bőségének. Ez átvezet egy másik kérdéshez.

A dokumentum meghatározza a szocializmus másik döntő, az elsőtől elválaszthatatlan feltételét: „Csak a dolgozó népet képviselő politikai hatalom teszi majd lehetővé a gazdasági és társadalmi élet gyökeres megváltozását."

E kérdés fontossága termékeny vitát indított, annál is inkább, mert a „proletárdiktatúra" nem szerepel a dokumentumtervezetben. Itt tehát meg kell állnunk.

Amennyiben a „proletariátus diktatúrája" nem szerepel a dokumentumtervezetben, hogy megjelölje a szocialista Franciaországban azt a politikai hatalmat, amelyért harcolunk, ez azért van, mert az nem fedi politikánk valóságát, azt, amit az országnak javaslunk.

A dokumentumtervezetben ezt mondjuk:

– A társadalom szocialista átalakulását irányító hatalom a munkásosztálynak és a dolgozók – fizikai és szellemi, városi és vidéki dolgozó – többi kategóriájának, vagyis a nép nagy többségének a hatalma lesz.

– Ez a hatalom az általános választással szabadon kifejezésre juttatott döntések alapján fog megalakulni és cselekedni; feladata az lesz, hogy megvalósítsa az ország egész gazdasági, társadalmi és politikai életének legnagyobb fokú demokratizálását.

– Feladata lesz, hogy tiszteletben tartsa és tartassa a nép demokratikus döntéseit.

Mindezzel ellentétben, a „diktatúra" kifejezés automatikusan felidézi Hitler, Mussolini, Salazar és Franco fasiszta rendszereit, vagyis magát a demokrácia tagadását. Mi nem ezt akarjuk.

Ami a proletariátust illeti, az ma a munkásosztály magvát, szívét jelenti. Bár a proletariátus szerepe lényegbevágó, nem képviseli a munkásosztály egészét, még kevésbé a dolgozók összességét, az általunk elgondolt szocialista hatalom pedig ennek megtestesítése lesz.

Nyilvánvaló tehát, hogy nem lehet „proletárdiktatúrának" nevezni azt, amit mi a dolgozóknak, népünknek javaslunk.

Amikor állásfoglalásunkat ebben a kérdésben megfogalmazzuk, akkor a tudomá-

nyos szocializmusnak Marx, Engels és Lenin által kidolgozott elveire támaszkodunk. Elsősorban arról van szó, hogy a munkásosztálynak vezető politikai szerepet kell betöltenie a társadalom szocialista átalakításáért folyó harcban.

Bár a dolgozók, a néptömegek már ma is ki tudnak harcolni a hatalomtól bizonyos sürgős szociális intézkedéseket, sőt bizonyos újabb szabadságjogokat is ki tudnak vívni, gazdasági, társadalmi és politikai jogaik tényleges és tartós kielégítése azonban lehetetlen a hatalom osztályjellegének megváltozása nélkül. A dolgozók és képviselőik részvétele az ország ügyeinek intézésében, a társadalom irányításában a szocializmusért folyó harc kulcsproblémája. A dolgozók között a munkásosztály a legnépesebb, a legharcosabb, a legtapasztaltabb, a társadalmi haladásért és – ezt hangsúlyozni kell – a nemzeti érdekekért folyó harcban. Meg kell tehát kapnia az őt megillető helyet a szocialista államban, és döntő szerepet kell játszania benne.

Ezzel kapcsolatban a dokumentumtervezet ezt mondja: „... Mint osztály, csak a munkásosztály vezetheti sikerre a forradalmi harcot. Életbevágó érdekei, számszerű ereje, nagyfokú koncentráltsága, osztályharcos tapasztalata és szervezettsége, ma és holnap egyaránt, az új társadalomért folyó harc irányító erejévé teszi" ...

Másodszor, a tömegek forradalmi harcának szükségességéről van szó, hogy meghiúsuljanak a nagyburzsoázia mesterkedései.

A dokumentumtervezet ezzel kapcsolatban hangsúlyozza: „A kizsákmányoló nagyburzsoázia önként soha nem mond le hatalmáról és kiváltságairól. Mindenkor hajlamos rá, hogy minden lehetséges eszközt felhasználjon azok megőrzésére vagy visszaszerzésére." Hozzátenném, hogy ez különösen érvényes a francia burzsoáziára. Mert nemcsak demokratikus hagyomány létezik országunkban, hanem versailles-i hagyomány is[2], és a hatalmon levők mindennap emlékeztetnek bennünket arra, hogy ez a hagyomány még nem halt meg.

Ezért mutat rá a dokumentumtervezet arra, hogy a dolgozóknak, a néptömegeknek „minden szakaszban tömöríteni kell erőiket, hogy meghiúsítsák a reakciós mesterkedéseket ..., hogy megbénítsák vagy leverjék a reakció esetleges kísérleteit a törvénytelenségre, a felforgatásra és az erőszakra".

Ezt előrebocsátva, elméletünk szellemének megfelelően, gondosan figyelembe vesszük „a valóságos folyamatot", vagyis korunk és országunk körülményeit. Ezek a körülmények lehetővé és szükségessé teszik, hogy Franciaország más utakon jusson el a szocializmushoz, mint azok a népek, amelyek már megvalósították országuk szocialista átalakítását.

Az 1917-es Oroszországban, majd a fiatal Szovjetunió körülményei között szükség volt proletárdiktatúrára, hogy biztosítsák a szocializmus sikeres építését. Méltán mondhatjuk, hogy nélküle a munkásosztály, a szovjet népek nem vállalkozhattak volna arra a példátlan felszabadító munkára, amelyet megvalósítottak, és nem védelmezhették volna meg azt. Ezért, amikor a kommunista pártok megalakultak és levonták a tanulságot a nemzetközi szociáldemokrácia csődjéből és az Októberi Forradalom győzelméből, akkor jogosan tették magukévá ezt a jelszót.

[2] 1871-ben az ellenforradalmi erők Versailles-ban gyülekeztek, és innen indítottak támadást a Párizsi Kommün ellen.

A világ a legutóbbi időszakban mélyrehatóan megváltozott. Módosultak és továbbra is a népek függetlenségének és szabadságának, a demokráciának és a szocializmusnak a javára alakulnak az erőviszonyok. A békés egymás mellett élés valósággá válik. Elkeseredett, bonyolult harcok révén – amelyeket előrelépések és néha visszakozások jellemeznek – végeredményben teret veszít a reakció és a fasizmus, miközben teret nyer a demokrácia, ahogyan azt a görögországi, portugáliai és spanyolországi események is mutatják.

Tagadhatatlan, hogy a népeknek még soha nem volt ekkora lehetőségük, hogy döntsenek sorsukról, hogy előrehaladjanak nemzeti és társadalmi felszabadulásuk útján. Ezeknek az új lehetőségeknek az alapja a szocialista országok léte és fejlődése, a munkásosztály és a tömegek harcainak kibontakozása a kapitalista országokban, a nemzeti felszabadító mozgalmak fellendülése és tartalmi fejlődése, valamint mindezen forradalmi erők szolidaritása. Országunk népe ebben támaszra talál, de ez természetesen nem mentesíti saját cselekvése alól, és eddig példátlan eszközöket szolgáltat ahhoz, hogy cselekvése teljes függetlenségben kibontakozhassék. Ezenkívül, bár Franciaország helyzete Nyugat-Európában és kapcsolatai, amelyek a szomszédos országokhoz fűzik, olyan problémákat vetnek fel, amelyeket nem tévesztethetünk szem elől, egyben az együttműködés és a közös akció lehetőségeit is kínálhatják a forradalmi és haladó erőknek abban a küzdelemben, amely azért folyik, hogy – országunk konkrét körülményeiből kiindulva – új utakat nyissunk a demokrácia és a szocializmus felé. Pártunk évek óta, és jelenleg is igyekszik támogatni ezt a közös akciót. Ebben a szellemben járultunk hozzá a kapitalista Európa kommunista pártjainak 1974 januárjában megtartott konferenciája sikeréhez, ebben a szellemben veszünk részt a konferencia határozatainak végrehajtásában, és ebben a szellemben fogadtunk el egy fontos közös nyilatkozatot olasz elvtársainkkal.

Ezek után, a kommunisták, az összes haladó erők természetesen nagyon érzékenyen reagálnak arra, ami Chilében történt. Azt is figyelemmel kísérik, ami Portugáliában történik. Túl azon, hogy ezek közt az események közt jelentős különbségek vannak, nyersen bizonyítják, hogy a reakció nem hátrál meg az erőszak alkalmazása elől. Aki igazán akarja, hogy a társadalom a dolgozók érdekeinek megfelelően, a szocializmus felé haladjon, az nem feledkezhet meg erről a tényről és nem hanyagolhatja el. De ezek az események azt is bizonyítják, hogy a reakció nem bármilyen körülmények között folyamodhatott és folyamodhat az erőszakhoz, hanem csak a ránézve kedvezőbbé váló politikai erőviszonyokból kiindulva.

Chilében a Népi Egység törvényesen jutott kormányra. Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról, hogy induláskor nem rendelkezett többséggel. A belső reakció és az imperializmus üzelmeivel szemben semmi sem volt fontosabb, mint hogy minden téren a maga javára módosítsa az erőviszonyokat, éspedig úgy, hogy igyekezzék megszerezni és kibővíteni a népi támogatást.

A chilei elvtársak elmondták, hogy bár ezen a téren értek el eredményeket, elkövettek súlyos károkat okozó hibákat is, amelyek nem kedveztek e cél megvalósításának. Portugáliában a fasizmus megbuktatása lehetővé tette, hogy a népi mozgalom jelentős sikereket érjen el. De a demokratikus erők megosztása – amiért Mario Soares szocialista pártját nyomasztó felelősség terheli – a népi mozgalom visszafejlődését

okozta. A portugál nép demokratikus vívmányainak megőrzéséért – és jövendőbeli kiszélesítéséért – folyó harc ma nehezebb körülmények között folytatódik.

Amikor ezeket az eseményeket felidézzük, nem leckéztetni akarunk, hanem le akarjuk vonni belőlük a tanulságokat saját harcunkra vonatkozóan.

E vonatkozásban mi mindkét tapasztalatból azt a tanulságot vonjuk le, hogy kettős veszélytől kell állandóan őrizkednünk:

– attól a veszélytől, hogy a gazdasági és politikai struktúrák demokratikus megváltoztatását nem a népmozgalomra támaszkodva és idejében, amikor a feltételek együtt vannak, hajtjuk végre:

– attól a veszélytől, hogy olyan jelszavakkal állunk elő, vagy olyan kalandor akciókra vállalkozunk, amelyek nem felelnek meg a tényleges lehetőségeknek, amelyeket a „fejlődési fokozatok átugrásának" szándéka inspirál, és amelyek a forradalmi erők elszigetelődéséhez és vereségéhez vezetnek.

Lényegében véve az a tanulság következik ebből, hogy a siker döntő feltétele egy olyan népmozgalom léte és megnyilvánulása, amely eléggé széles körű ahhoz, hogy felölelje a változásokat szolgáló célok körül szilárdan egyesülő nép nagy többségét.

Ez az alapvető tanulság megerősíti azokat a következtetéseket, amelyeket mi, Franciaországra nézve, az országunkban meglevő feltételek elemzéséből levonunk.

Hogyan hangzik ez az elemzés és melyek ezek a következtetések?

A munkásosztály létszáma ma Franciaországban 10 millió, vagyis az aktív népesség 44,5 százaléka. Egyébként, több millió más bérből élőnek, elsősorban az alkalmazottaknak, az élet- és munkakörülményei közel állnak a munkásosztályéhoz. A szorosan vett munkásosztállyal együtt, a bérből élő dolgozók összessége az aktív népességnek legalább háromnegyede. Mi több, a válság nemcsak a bérből élők tömegének érdekeit sérti, hanem a dolgozó nép más rétegeinek érdekeit is. Mindezen társadalmi erők legfőbb érdekeinek hasonlóvá válása eddig példátlan lehetőségeket kínál arra, hogy a nép többségét megnyerjük a társadalom megváltoztatása ügyének, hogy a munkásosztály körül kialakuljon a nép kiterjedt többségi mozgalma. Ez történelmileg új adottság. [...]

Emlékeztettem rá, hogy a dokumentumtervezet eloszlat minden illúziót a nagyburzsoázia magatartása felől, az általános szavazás tiszteletben tartására irányuló szándéka felől.

De a dokumentum ugyanakkor elhatárolja magát attól a gondolattól is, hogy a nép többségének politikai akaratát egy adott pillanatban „elszánt kis csoportok" akciójával vagy az elnyomás fegyvereivel lehetne helyettesíteni. Ez veszélyes illúzió, mert csak azt eredményezheti, hogy az erőszak eszközeit adja a belső és külső reakció kezébe; csak a forradalmi mozgalom elszigetelődéséhez és vereségéhez vezethet.

A szocializmusért vívott harcban, korunkban és egy olyan országban, mint a miénk, semmi sem helyettesítheti a harc és az általános szavazás révén demokratikusan kifejezésre jutó többségi népi akaratot. Bármilyenek legyenek is a szocializmus felé haladás módozatai országunkban – és amelyek részleteiben nem láthatók előre –, szilárd meggyőződésünk kell legyen, hogy a politikai többségnek és a számszerű többségnek minden szakaszban egybe kell esnie.

Hogyan lehet megteremteni a legkedvezőbb feltételeket ahhoz, hogy kialakuljon népünknek ez a nélkülözhetetlen többségi mozgalma, hogy ez a mozgalom széles körű, erős és eredményes legyen? Ez az igazi kérdés, ezen kívül minden csak fecsegés vagy provokáció.

Erre a kérdésre választ ad az általunk javasolt demokratikus út a szocializmushoz.

Ma, a Közös Programban előirányzott demokratikus változásokért harcolva, a széles néptömegek tömörülésének legjobb alapját kínáljuk, olyat, amely képes biztosítani a monopóliumok hatalmának felváltását egy új, demokratikus hatalommal.

A demokratikus reformok alkalmazása holnap lehetővé fogja tenni a nagyburzsoázia pozícióinak és lehetőségeinek gyöngítését, miközben erősödni fognak a munkásosztály és a nép pozíciói, tehát a harci eszközei is.

Ezen túl, a gazdasági, társadalmi és politikai demokrácia fejlesztésével, az egyéni és kollektív szabadságjogok további bővítésével, erősödni fog a népmozgalom, a szocialista hatalom meg fogja kapni a népmozgalom nélkülözhetetlen támogatását. A tömegek harca pedig egyre inkább módosítani fogja a társadalmi és politikai erőviszonyokat, a dolgozók, a nép javára.

A szocializmus sikerének biztosítása szempontjából tulajdonképpen nem az a probléma, hogy megfosszuk szabadságjogaitól a reakciós kisebbséget, hanem hogy megadjuk azokat a nemzet nagy többségét képező dolgozóknak. A reakciósok eszerint reakciós pártba szerveződhetnek? Ma is megteszik, ez nem lesz újdonság. Nagy újdonság lesz viszont például az, hogy a dolgozóknak kiterjedt jogaik lesznek a vállalatoknál, hogy képviselőik jogosan hozzáférhetnek a televízióhoz, hogy meg fog történni a rendőrség demokratizálása. Ilyenformán megannyi hatékony eszközzel fognak rendelkezni ahhoz, hogy harcoljanak a reakció gazdasági szabotázsa ellen, hogy széles körben ismertethessék állásfoglalásaikat, gondolataikat, cselekvésüket, hogy politikailag és ideológiailag vereséget mérjenek ellenfelükre. A dolgozók egyre inkább tudatában lesznek szabadságjogaiknak.

E szabadságjogokra támaszkodva fogják kibontakoztatni harcukat, és meghátrálásra kényszeríteni a nagyburzsoáziát, vereséget mérni rá. A szocialista hatalom erre a nagyszabású harcra támaszkodva lesz képes tiszteletben tartani a reakcióval a nép nagy többsége által szabadon kifejezésre juttatott döntéseket. [...]

A fő termelési eszközök társadalmi tulajdona és a dolgozó népet képviselő politikai hatalom tehát az a két alapvető vonás, amelyek jellemezni fogják azt az új társadalmat, amelyre országunknak szüksége van, a szocializmust, amelynek felépítését javasoljuk népünknek.

Forradalmi változásról van szó, amelynek legfőbb értelme, hogy egy kiváltságos kisebbség uralmáról áttérünk arra, hogy az ország erőforrásainak, saját munkája eredményeinek, az egész társadalmi és politikai élet szervezésének és fejlesztésének gazdája az óriási többség, a nemzet lesz.

Arról van szó, hogy olyan társadalmat építsünk, amelyben vége van az egyenlőtlenségnek és igazságtalanságoknak, megszűnik a kizsákmányolás és az elnyomás minden formája, folyamatosan nő a nép jóléte, minden egyes ember szabadon hozzájárul a társadalmi és kulturális mozgalomhoz, amelyre az emberi személyiség kibontakozása a jellemző.

[...] Az egység, amelyet javaslunk és amelyen dolgozunk, nem az elégedetlenek cél nélküli tömörülése, nem az agresszorok és az áldozatok közötti, a kizsákmányoltak és a kizsákmányolók közötti megegyezés.

Egység valami ellen, és egyben valami mellett; az ipari és pénzügyi hatalmasságok összes áldozatainak szövetsége az ország felett uralkodó és azt fojtogató szűk kaszt ellen, és a demokratikus változás mellett, amely mélyreható demokratikus reformok megvalósításával komoly csapást fog mérni rá. Vagyis Franciaország népe egységének ma világos alapja van: a baloldal közös kormányprogramja.

Ez ugyanakkor harci szövetség, mert céljait csak a gazdasági élet és az állam vezetésébe betelepedett oligarchia elleni elszánt és kitartó osztályharcban képes elérni.

[...] A munkásosztály oldalán akarjuk látni a fizetésből élők tömegét, többek között a mérnököket, a technikusokat és a káderekét[3], természetesen azok kivételével, akik a nagyburzsoáziához tartoznak, vagy annak jól fizetett buzgó szolgái. Mi nem mondjuk ezeknek a káderekének: legyetek munkásokká, viselkedjetek úgy, mint ők, éljetek úgy, mint ők. Nem, mi azt mondjuk nekik: káderek vagytok és ez rendben van, nem számíthattok ránk abban, hogy a munkásosztály érdekeivel ellentétes állásfoglalásokat fogunk támogatni. Viszont számíthattok ránk abban: hozzá fogunk járulni ahhoz, hogy megtaláljátok helyeteket a munkásosztály oldalán, a vele való szövetségben, úgy ahogyan vagytok, káderekként. Az egységnek szüksége van rátok, és nektek is szükségetek van rá. És a szocializmusnak, amelyet akarunk holnap, óriási szüksége lesz káderekre, akiket valóságos értéküknek megfelelően fog értékelni.

Egy maroknyi nagybirtokos kivételével, azt mondjuk a parasztoknak: parasztok vagytok és ez rendben van. Megvan a helyetek Franciaország népének egységében, mert ti is szenvedtek a nagytőke uralmától, mert a munkásosztálynak, az országnak érdeke a parasztság létének megőrzése, érdeke, hogy megadja nektek a virágzó francia mezőgazdaság fejlesztéséhez szükséges eszközöket.

Azt mondjuk a különböző szakterületek értelmiségieinek: a ti munkátok pótolhatatlan értékeket, gazdagságot teremt a nemzet számára. Hozzájárultok a jövő útjainak kiépítéséhez olyan területeken, ahol ezt senki sem teheti meg helyettetek. De ma súlyos teher nehezedik rátok, alkotó munkátokra, reményeitekre, csatlakozzatok tehát Franciaország népének egységéhez, hogy megnyíljék az út az ország megújulása előtt.

Azt mondjuk a franciák millióinak, akiket középrétegként emlegetnek: kézműiparosok, kiskereskedők, kis- és középvállalkozók vagytok és ez rendben van. Hasznos szerepet töltötök be és ti is meg fogjátok találni helyeteket abban a szocializmusban, melyet mi akarunk, mert szüksége lesz rátok. Érdekeitek természetesen nem mindig azonosak a munkások érdekeivel. Nem titkoljuk el előttetek, hogy mindenkor a munkások érdekeit védelmezzük és fogjuk védelmezni. De végeredményben ti is a munkásosztály oldalán, Franciaország népének egységében fogjátok megtalálni a megoldást mai problémáitokra, jövőtök tartós garanciáival együtt.

A sokrétűség nemcsak társadalmi, hanem filozófiai és politikai is. Mi Francia-

[3] A termelésben és az adminisztrációban irányító munkát végző, bérből élő alkalmazottak.

ország népének egységét úgy fogjuk fel, mint a francia nemzet történelmét és valóságát tükröző és fejlődésében közreműködő, különböző gondolkodási irányzatok és szellemi családok tömörülését, szabad megnyilvánulásuk tiszteletben tartásával.

A dokumentumtervezet ezzel kapcsolatban rámutat, hogy a kommunisták és a keresztények közeledése új jelentőségre tesz szert. Szeretném hangsúlyozni, hogy ez nem a szokásos klauzula.[4] A válság gazdasági és társadalmi következményei a keresztény és ateista dolgozókat egyaránt belesodorják a mindennapos harcokba. Ezzel párhuzamosan a keresztények megszámlálhatatlan sokaságának hitében meglevő igazságosság vágya, a szolidaritás gondja és az emberi méltóság igénye konkrétabb, társadalmi összefüggésben elkötelezettebb formát ölt. Hogyan lenne lehetséges, hogy ezek az emberek ne a dolgozók, a nincstelenek, a kizsákmányoltak oldalára álljanak? [...]

Pontosan az egység ilyen felfogása nevében nem érthetünk egyet azzal, amit az „osztályfront" fogalma a munkásosztály számára jelent. A szocialista párt kijelenti: „az osztályfront stratégiája elveti a társadalmi élcsapat mindennemű fogalmát...". Nem, mi kommunisták azon a véleményen vagyunk, hogy a munkásosztálynak nemcsak joga van arra, hogy önmaga legyen, anélkül hogy belemosódna egy differenciálatlan együttesbe, hanem hogy ténylegesen sajátos szerepet töltsön be a demokráciáért és a szocializmusért vívott harcban: az élcsapat szerepét. Franciaországban ma a munkásosztály élcsapat szerepéről beszélni a társadalmi harcban, nem egy óhaj hangoztatása, hanem egyszerűen megállapítás. Országunk munkásosztályának – amelybe természetesen belevesszük a bevándorolt dolgozókat is – minden más társadalmi rétegnél jobban áll érdekében a változás.

[...] Ha a munkásosztály a társadalmi és politikai változásokért folyó harc középpontjában áll, ez nemcsak azért van, mert neki érdeke leginkább a változás, hanem azért is, mert a vállalatoknál összpontosulva, a munkáltatói kizsákmányolással közvetlenül és kollektívan szembekerülve bontakoztatta ki harcát és az évtizedes küzdelmekben nagy tapasztalatra, magas szintű osztálytudatra tett szert; erős szakszervezeti szerveket teremtett magának; és van egy forradalmi politikai pártja: a Francia Kommunista Párt.

Nos, korunkban, a munkáltatók és az állam közös frontja minden követelésből politikai kérdést csinál, a dolgozók napról napra beleütköznek a politikai hatalom apparátusába: a gazdasági problémák eddig példátlan politikai dimenziót öltöttek, a politikai változásért folyó harc kiélezett. Íme ezért döntő, hogy a dolgozók ott hozhassák létre és erősíthessék pártjukat, ahol dolgoznak, és pártjuk révén részt vehessenek a politikai életben. Íme ezért nem igazolhatja semmiféle nehézség, semmiféle probléma – amelyekben nincs hiány és amelyeket rendezni kell, például a kommunista aktívák tevékenységének problémáját a szakszervezetben és a pártban – a legcsekélyebb meghátrálást sem az elől, ami a harc elsőrendű követelményévé vált: fejleszteni a kommunista párt tevékenységét, tehát a szervezetét magán a munkahelyen. [...]

Annak az élcsapat-szerepnek, amelyet a munkásosztály a társadalmi mozgalomban betölt, nincs semmiféle adminisztratív jellege. Nem feltételez semmiféle alárendelt-

[4] Klauzula (latin): szerződéshez, megállapodáshoz fűzött záradék, kikötés.

séget. Ez a szerep nem rendelhető el. Már ma is érvényesül a nagyburzsoázia és annak reakciós politikája ellen, a Közös Program győzelméért vívott harcban. Holnap pedig nélkülözhetetlen lesz e program gyakorlati megvalósításában, és azon túl, ha Franciaország népe úgy dönt, a szocializmus építésében.

Ismételjük meg, hogy világosan érthető legyen az álláspontunk: ha a munkásosztály elmulasztaná ezt a kötelességét, ha a kommunisták nem segítenék hozzá, hogy vállalja vezető szerepét, akkor Franciaországban nem lenne sem demokrácia, sem szocializmus, nem lenne felszabadulás sem a munkásosztály számára, sem országunk népe számára.

Annak a többségi tömörülésnek, amelyért harcolunk, a tengelye a baloldali pártok megegyezése a Közös Program körül. Pártunk szünet nélkül harcolt egy ilyen megegyezésért. Amióta létrejött, mindent elkövet, hogy megszilárdítsa, kibővítse és fokozza harciasságát, hogy sikerre vigye a közös célokat. Messzebbre tekintve, pártunk állást foglal a baloldali pártok – elsősorban a kommunista párt és a szocialista párt – tartós együttműködése mellett a szocializmus felé haladásban, és az új társadalom építésében is. A baloldali egység politikája tehát részünkről nem pillanatnyi taktika, hanem stratégiánk egyik tényezője. Országunkban a demokratikus pártok együttműködése a társadalom megváltoztatásáért folyó harc sikerének feltétele; ugyanakkor e harc egyik eleme.

A baloldali egység nem hasonlít egy olyan szerződéshez, amelynek egyszerű aláírása elegendő alkalmazása biztosításához; a baloldali egység állandó harc. Éspedig két egymással összefüggő okból. Elsősorban azért, mert a burzsoázia soha nem olvad bele a demokratikus és munkáserők egységébe, és szüntelen harcot folytat ellene a rendelkezésére álló összes eszközökkel, hogy szétzúzza. Másodszor, mert ez a nyomás nem marad visszhang nélkül a szocialista párton belül.

[...] Amikor azt mondjuk – ahogyan a Központi Bizottság novemberi ülésén tettük –, hogy a szocialista párt érzékeny a jobboldal presszióira és a szövetség ellen irányuló – különösen Helmut Schmidt szociáldemokrata pártja részéről megnyilvánuló – nemzetközi nyomásra is, ez sem feltételezett szándékok alapján történő perbefogás.

És amikor azt mondjuk, hogy a szocialista párt visszatérne a nagyburzsoáziával való osztály-együttműködés politikájához, ha a baloldal egyensúlya az ő javára megbomlana, ha sikerülne uralkodnia a baloldal felett, ez sem feltételezett szándékok alapján történő perbefogás. Ez egyszerűen tapasztalati tanulság, országunknak, bizonyos francia városoknak, azoknak az országoknak tapasztalatából levont tanulság, ahol ma, mivel a kommunista pártok nem elég befolyásosak, a szociáldemokrata pártok elutasítanak minden szövetséget, a szabadságjogok sérelméig terjedő kommunistaellenességet tanúsítanak és a nagytőke ügyeit intézik.

Mit jelent ma megtenni, amit kell?

Ez a kommunisták számára mindenekelőtt annyit jelent, hogy elszántan a munkásosztály és a néptömegek harcainak élére kell állniuk, minden körülmények között a legaktívabbnak kell lenniük az érdekeik védelmében, az erőfeszítésben, amellyel ezeknek az érdekeknek megfelelő megoldásokat igyekeznek érvényre juttatni, tehát képessé kell tenniük a dolgozókat, a demokratákat arra, hogy összehasonlítsák a különböző baloldali pártok tisztánlátását, odaadását, elszántságát arra, hogy a giscardi

hatalom ellen harcoljanak és megvalósítsák a Közös Program által javasolt változásokat.

Annyit jelent továbbá, hogy megfelelő kezdeményezésekkel előbbre kell vinni a baloldali pártok közös akcióját, és pártunk, a legutóbbi időben, előállt néhány ilyen kezdeményezéssel.

Azt is jelenti, hogy folytatni kell az ideológiai és politikai harcot a reformista eszmék és gyakorlat ellen. Ezt tettük például a válságra vonatkozó magyarázatainkkal, állásfoglalásunkkal az áldozathozatal szükségességének gondolata ellen, felhívásunkkal a harcra a válság körülményei között, a nacionalizálások melletti küzdelmünkkel, amelynek eredményei nagyon pozitívak, erőfeszítésünkkel, amely azt célozta, hogy felfedjük az állítólagos párbeszéd csapdáját, amelyet Giscard d'Estaing állított fel.

Végül azt jelenti, hogy erősíteni kell a párt befolyását és szervezetét, mert erős szövetséghez erős kommunista pártra van szükség. [...]

A mi utunk a szocializmus felé eredeti út. Ahogyan a „Demokratikus kihívás"[5] c. könyvben megírtuk, a Francia Kommunista Párt politikája a szocializmus felé vezető utat határozza meg, és szocializmust is francia módra.

Hogyan is lehetne ez másként? Politikánk nemzeti eredetiségének elvi okai vannak. A szocializmus olyan társadalmi formáció, amely egy ország objektív szükségleteire adandó szükségszerű válaszként jelenik meg és fejlődik ki. Ezek a szükségletek konkrétak, sajátosak, tehát konkrétnak, sajátosnak kell lenniük azoknak a válaszoknak is, amelyeket a szocializmus ad rájuk. Franciaországban a szocializmus tehát minden összetevőjében Franciaország valóságára fog épülni.

Ez egyáltalán nem áll ellentmondásban azzal a ténnyel, hogy vannak a szocializmusnak általános törvényei, egyetemes elvei. A fő termelési és csereeszközök kollektív tulajdona, a tervezés, a dolgozók hatalma, az egész nemzeti élet demokratizálása, a tudományos szocializmusból ihletet merítő élcsapatpárt irányító befolyása – ezek a szocializmus törvényei.

A gyakorlati életben ezek nagyon különböző formákat ölthetnek, és elkerülhetetlen, hogy nagyon különböző formákat öltsenek. Az egyes országok körülményei és hagyományai szükségképpen sajátos vonásokkal ruházzák fel e törvényeket minden téren, legyen szó akár az intézményekről és a politikai életről, akár a gazdasági, a társadalmi élet, a kultúra struktúráiról és szervezetéről.

A szocialista valóságnak már eddig is különböző változatai vannak, és ennek elhallgatásához a kommunistaellenes propaganda rosszhiszeműsége szükséges. A szocializmus különböző vonásokat mutat a Szovjetunióban és Vietnamban, Magyarországon és Kubában, a Német Demokratikus Köztársaságban és Jugoszláviában. És minél nagyobb lesz a szocialista országok száma, annál jobban fokozódik majd a szocialista valóság sokrétűsége. A szocializmusnak tehát nincs és nem lehet olyan „modellje", amelyet át lehetne ültetni egyik országból a másikba, vagy másolni lehetne.

Ugyanez a helyzet a szocializmushoz vezető utakkal, harci módszerekkel is. Már gyakran elmondtuk hasonlatképpen: a mai Franciaország nem azonos az 1917-es

[5] *Georges Marchais:* Demokratikus kihívás. Kossuth Könyvkiadó 1974.

Oroszországgal, sem az 1948-as Csehszlovákiával. Az osztályharc nemzeti és történelmi feltételei mélyrehatóan különbözőek. Egyetlen párt, pártok egyetlen csoportja sem hozhat törvényeket a többiek számára, nem javasolhat egyetemes recepteket, nem határozhat meg példamutató stratégiát. Elkerülhetetlen és helyes tehát, hogy a szocializmusért vívott harc független útját kövessük.

Ez a különbözőség egyáltalán nem jár együtt semmiféle befeléfordulással, egyáltalán nem gyengíti szolidaritásunkat a többi kommunista párttal. Ezek közül többen már sikerrel elvezették országukat a szocializmushoz. Nagy közös céljaink vannak, közös az elméletünk, közös az ellenfelünk; a szocializmus azonos szenvedélye éltet bennünket. Milyen gigantikus művet valósítottak már meg, mennyire bebizonyították a szocializmus felsőbbrendűségét!

A Szovjetunióban a szocializmus valósította meg azt az óriási történelmi fejlődést, amit az ember kizsákmányolásának megszűnése, az erőteljes, válság, munkanélküliség és vágtató infláció nélkül fejlődő gazdasági rend építése, az életszínvonal jelentős emelkedése, a dolgozók felelős posztokba kerülése, a vállalati demokrácia, az esélyek egyenlősége, a kultúra kiterjesztése az egész társadalomra jelent. A szocializmus tette lehetővé, hogy Kuba figyelemreméltóan rövid idő alatt felszámolja az éhséget, a korrupciót, a munkanélküliséget, a faji diszkriminációt, és jelentékeny sikereket érjen el az iparosítás, az egészségügy, az írni-olvasni tudás területén.

Igen, szolidárisak vagyunk azokkal a pártokkal, amelyek ezt a nagy művet végrehajtják! A reakció ne számítson arra, hogy szakítunk ezzel a szolidaritással! Ellenkezőleg, gondunk lesz rá, hogy fejlődjék, és elszántan fogunk harcolni a szovjetellenesség, a hazugság és a rágalmazás ellen, amelynek állandó tárgyai a szocialista országok, bárkik legyenek is bujtogatói vagy terjesztői.

Ugyanezzel a segítő szándékkal, a szocializmus fejlődésének, befolyása és tekintélye növelésének szándékával fejtjük ki őszintén álláspontunkat arról, ami szerintünk egyik vagy másik szocialista ország gyakorlatában hibás. Nem illik bele nézeteinkbe a leckéztetés, sem a testvérpártok ügyeibe való beavatkozás. [...]

Ezzel kapcsolatban röviden meg szeretném említeni kapcsolataink kérdését a nemzetközi kommunista mozgalommal. Nemzeti feladataink nagysága, a figyelem, amelyet hazánk érdekei és boldogsága iránt tanúsítunk, egyáltalán nem hanyagoltatják el velünk internacionalista kötelességeinket.

A dokumentumtervezet hangsúlyozza harcunknak ezt az elengedhetetlen dimenzióját. Megingathatatlan szolidaritást vállalunk és fogunk vállalni mindazokkal a népekkel, mindazokkal a demokratikus és forradalmi erőkkel, amelyek az imperializmus ellen, a függetlenségért és a békéért, a demokráciáért, a szocializmusért és a kommunizmusért harcolnak. Elsősorban a kommunista pártokkal egyesítenek bennünket testvéri kapcsolatok. A függetlenségben és a jogok egyenlőségében együttesen alkotjuk azt az erőteljes kommunista világmozgalmat, amelynek befolyása a világ eseményeire példa nélkül áll az emberiség történelmében.

Ebben a befolyásban nincs semmi titokzatos. Onnan ered, hogy a célok, amelyekért a különböző kommunista pártok harcolnak, megfelelnek minden ország dolgozói érdekeinek és vágyainak. Abból az eredményes harcból ered, amelyet a kommunisták e célok győzelemre viteléért saját országukban folytatnak.

De vitathatatlan, hogy ezt a befolyást erősíti az a harci szolidaritás, amelyet a munkásosztály élcsapat pártjai egymás iránt tanúsítanak minden országban – a kapitalista országokban, a szocialista országokban, a fejlődés eredeti útjára tért országokban. Ebben a kölcsönös szolidaritásban jut kifejezésre a proletár internacionalizmus, amely egyazon címen egyesíti az összes kommunista pártot.

A proletár internacionalizmus lényegénél fogva oszthatatlan. Nem ismerjük az internacionalizmus egyetlen olyan formáját sem, amely magasabbrendű lenne, mint ahogy a regionális feldarabolását sem tartjuk elfogadhatónak. A szolidaritás kölcsönös jellege, internacionalizmusunk egyetemes jellege következtében beszélhetünk kommunista világmozgalomról.

A kommunista mozgalom nem egyház, és nem is lehet az, sem centralizált szervezet, amely kényszerítő rendeleteknek, egységes törvénynek rendel alá minden egyes pártot. Mi több, a mozgalom előretörése, a különböző kommunista pártok növekvő felelőssége, az a tény, hogy közülük egyesek hatalmon, mások ellenzékben vannak, a nemzetközi osztályharc bonyolultsága a békés egymás mellett élés körülményei között, szemléletbeli különbségeket okozhat. Lehetetlen, hogy a nemzetközi kommunista mozgalom ezt ne vegye figyelembe. Ebben a helyzetben, a kommunista világmozgalom összetartására nézve különös jelentőségre tesz szert egy kérdés, a nagy közös célokra vonatkozó egységes akciók kérdése. Egységes akciók a békéért, a kollektív biztonságért, a leszerelésért és a nemzetközi együttműködésért. Egységes szolidaritási akciók a reakciós elnyomás vagy az imperialista agresszió áldozataival. A tapasztalatra támaszkodva meggyőződésünk, hogy bár a kommunista pártok e téren az őket megillető élcsapat szerepét, mozgatóerő szerepét töltik be, az ezekért az igaz ügyekért folyó akciókba nagyon széles körű békeerőket, munkás-, demokratikus, antiimperialista erőket lehet bevonni, többek között Európában. Ilyen irányú erőfeszítéseinket folytatni szándékozunk.

Ugyanakkor azon leszünk, hogy együttműködésünket a kommunista testvérpártokkal, új, elevenebb és eredményesebb formákban fejlesszük tovább, olyan formákban, amelyek megfelelnek annak a szakasznak, ahová mozgalmunk eljutott, és amelyeknek sikeres gyakorlati alkalmazását egy ideje már megkezdtük. [...]

Cahiers du Communisme, 1976. február–március.

V

A FEJLŐDŐ ORSZÁGOK KOMMUNISTA PÁRTJAINAK HARCA A NEOKOLONIALIZMUS ELLEN, A FEJLŐDÉS SZOCIALISTA ORIENTÁCIÓJÁÉRT

[74]

KHALED BAGDAS: AZ ARAB KÉRDÉS ÉS AZ IMPERIALISTA VESZÉLY[1]

(1959)

(Részlet)

Nekünk kommunistáknak – mint már ismételten kijelentettem – az a véleményünk, hogy az imperialista veszély nemcsak hogy fennáll, hanem növekszik és súlyosbodik is, és esetről esetre más formát ölt. Így például északon kétoldalú katonai szerződések formájában: egyfelől az Egyesült Államok, másfelől Irán, Törökország és Pakisztán közti katonai szerződésben jut kifejezésre. [...]

Az imperializmus ádáz ellenség. Nem mondott le és nem is mond le egykönnyen stratégiai célkitűzéseiről ezeken a területeken (a katonai paktumok és támaszpontok politikája), sem pedig e területek gazdasági kifosztásáról (a Közel-Kelet ásványolajának imperialista megkaparintására irányuló politika, valamint az a politika, melynek célja, hogy ez országok piacát alárendelje az imperializmusnak és különböző formában elősegítse a nyugati imperialista tőke behatolását valamennyi arab országba). Nyilvánvaló, hogy az imperializmus terjeszkedésének veszélye politikai, gazdasági és katonai téren egyaránt olyan mértékben növekszik, amilyen mértékben mélyül a kapitalista világot megrázó gazdasági válság. Ez a válság az Egyesült Államokban kezdődött és kiterjed a nyugat-európai országokra is. Ezért továbbra is fenntartjuk, hogy az arab kérdést éppúgy, mint külön-külön minden egyes arab ország kül- és belpolitikai problémáit, az imperialista veszély szemszögéből kell nézni, mert ez a veszély nemcsak fennáll, hanem súlyosbodással is fenyeget.

[1] Khaled *Bagdas* (1912) – szíriai politikus, a Szíriai Kommunista Párt főtitkára. A közölt nyilatkozatot azzal a kampánnyal kapcsolatban adta, amelyet a kommunistaellenes körök az Egyesült Arab Köztársaságra és az arab egységre vonatkozó kommunista állásfoglalás kapcsán folytattak.

Hogyan lehet megelőzni és elhárítani az imperialista veszélyt?

Ezt csak a nép erejével lehet elérni. Éppen ezért először is az szükséges, hogy ez az erő megkapja teljes cselekvési szabadságát, ennek egyetlen alkalmas eszköze pedig a demokrácia.

Másodszor, az imperialista veszélyt csak az arab népek egységével, testvériségével és szolidaritásával lehet elhárítani. [...] Mindaddig, amíg az imperializmus létezik, az arab népek közti barátság, testvériség és szolidaritás az arab egységmozgalom fő tényezője marad. Ezért ki kell küszöbölni minden akadályt és bármilyen egyéb tényezőt, amely negatív befolyást gyakorolhat erre a barátságra, testvériségre és szolidaritásra. [...]

Harmadszor, az imperialista veszély elhárításához, a nemzeti függetlenség megvédéséhez és ahhoz, hogy sikeresen haladjunk előre az arab országok felszabadító mozgalmának útján, feltétlenül szükséges az, hogy állandóan erősítsük baráti kapcsolatainkat a szocialista táborral, élén a Szovjetunióval. Ez a pont semmilyen magyarázatra nem szorul: minden arab hazafi saját tapasztalataiból győződött meg e tény fontosságáról.

Ezek a megállapítások képezik a kiindulási pontot politikánk meghatározásánál. Így tehát mi nem szűkös érdekekhez fűződő tényekből indulunk ki, hanem hazafias megfontolásokból, és elsősorban nemzeti megfontolásokból. Ezen az alapon állásfoglalásunkat a következőkben foglalhatjuk össze:

Az Egyesült Arab Köztársaság függetlenségének megszilárdítása, általában az arab felszabadítási mozgalom ellen irányuló imperialista mesterkedések és összeesküvések meghiúsítása, s az arab egység gondolatának támogatása, az imperialista járomból való teljes felszabadulás a demokrácia alapján. Nagyszerű nemzeti és hazafias célkitűzésekről van szó, amelyek megvalósítása megköveteli valamennyi szíriai népi és hazafias erő egyesülését, hogy a következő alapokra fektetett politikát lehessen folytatni:

1. Az államhatalom szervezésében és a közigazgatásban tekintetbe kell venni mind Szíriában, mind Egyiptomban a meglevő objektív feltételeket. Ezt úgy lehet megvalósítani, ha a szíriai tartományban parlamentet, és kormányt hoznak létre az egyiptomi tartományban is. Ezenkívül létrehoznak egy központi parlamentet és kormányt, amely a honvédelemmel, a külpolitikával és más közös problémákkal foglalkozik. Ezeket a szerveket demokratikus úton, általános, szabad és minden korlátozás nélkül tartott parlamenti választások alapján kell létrehozni.

2. Demokratikus szabadságjogokat kell biztosítani: sajtószabadságot, gyülekezési és tüntetési szabadságot, sztrájkjogot, szervezkedési jogot, szakszervezeti szabadságot, biztosítani kell a néptömegeknek és minden hazafias erőnek a politikai szervezkedés szabadságát.

3. Meg kell szilárdítani a testvéri együttműködés kapcsolatait az Iraki Köztársasággal valamennyi arab javára.

4. Meg kell szilárdítani a baráti kapcsolatokat a Szovjetunióval, a népi Kínával és a szocialista világ valamennyi országával avégett, hogy megszilárdítsuk nemzeti függetlenségünket, s hogy biztosítsuk Szíria ipari és mezőgazdasági fejlődését.

5. Az amerikai imperializmussal és cselszövéseivel szemben tanúsított határozott

ellenállás, s a harc az amerikai imperializmus mesterkedései ellen, amelyeknek az a céljuk, hogy az Egyesült Államok arab politikájának megváltoztatásáról szóló hazug kijelentések leple alatt becsapjanak bennünket.

6. A szíriai gazdaság, különösen pedig az ipari termelés védelme és lankadatlan erőfeszítések a termelés fejlesztésének bátorítására, az ipari és a mezőgazdasági termékek, s elsősorban a gyapot és a búza elhelyezési piacainak biztosítása. Minden erő mozgósítása annak érdekében, hogy haladéktalanul valóra váltsuk azokat a terveket, amelyeket a Szíria és a Szovjetunió, valamint a többi szocialista ország között 1957-ben megkötött egyezmények foglalnak magukban.

7. A kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok megszervezése a két tartomány, Szíria és Egyiptom között olyan alapon, amely biztosítja mindkét tartomány gazdasági és elsősorban ipari fejlődését.

8. Az amerikai és az angol imperialista tőke, továbbá a japán, az olasz és a nyugatnémet tőke beszivárgása elleni harc. Határozott akció azoknak az imperialista kísérleteknek a meghiúsítására, amelyek azt a célt szolgálják, hogy a külföldi imperialista tőke uralmát ismét kiterjesszék nemzetgazdaságunkra.

9. Földreform végrehajtása, hogy földet biztosítsunk minden föld nélküli szíriai parasztnak, szem előtt tartva a föld minőségét, termékenységét, az öntözéshez szükséges víz meglétét vagy hiányát, s a földterületnek a közlekedési útvonalaktól való távolságát. Megfelelő intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy a földhöz juttatott parasztok számára vetőmagot, szerszámokat és kölcsönöket biztosítsanak. Ez a szíriai mezőgazdasági termelés színvonalának fenntartására vezet majd, és elősegíti e színvonal emelését.

10. A szíriai munkások bérszintjének védelme; munka biztosítása a munkanélkülieknek, a munkások szakszervezetei szervezkedési és sztrájkjogának tiszteletben tartása; a szíriai munka-törvénykönyvben szentesített vívmányok védelme.

11. A kereskedelem aktivizálása és fejlesztése azáltal, hogy megszilárdítjuk a kereskedelmi kapcsolatokat a szíriai tartomány és az Iraki Köztársaság, a Libanoni Köztársaság, valamint a többi arab ország közt, és fejlesztjük a szocialista országokhoz fűződő kereskedelmi kapcsolatainkat.

12. A nép anyagi, kulturális és szociális színvonalának emelése, a közerkölcsök védelme.

13. Az általános oktatás színvonalának emelése, a szíriai főiskolások hazafias és demokratikus hagyományainak, hosszú harcok árán kivívott művelődési és demokratikus jogainak védelme és tiszteletben tartása.

Ez a mi álláspontunk, amelyet már kezdettől fogva teljes őszinteséggel, világosan kinyilvánítottunk. Az események kibontakozása bebizonyította, hogy nekünk van igazunk.

[75]

INDONÉZIA KOMMUNISTA PÁRTJA MARXISTA–LENINISTA CSOPORTJÁNAK FELHÍVÁSA[1]

(1967)

(Részletek)

[...] Az ellenforradalmároknak sikerült úrrá lenni a helyzeten és konszolidálni erőiket. Dühöngött a szörnyű fehérterror, amely túlhaladta az embertelenség minden határát. A forradalmárok és a haladó polgárok százezrei, köztük aggok és gyermekek váltak a példátlan méretű vérengzés áldozatává. A haladó szervezetek aktivistáinak százezreit vetették börtönbe és koncentrációs táborba. A terrorhadjárat áldozatául esett a legfelső pártvezetés is, olyan kiváló emberek, mint Aidit, Lukman és Njoto elvtársak.[2] Indonézia Kommunista Pártja és más forradalmi szervezetek gyakorlatilag megbénultak. Az indonéziai forradalom visszaesett. Az ellenforradalom győzelmet ünnepelt.

A Szeptember 30. Mozgalom[3] veresége nagyon sokat ártott az indonéz nemzeti forradalom ügyének és a nemzetközi antiimperialista frontnak.

Indonéziában és az egész világon minden forradalmár szíve mélyén felmerült a kérdés, miként történhetett, hogy egy olyan párt vezetőinek egy kis csoportja, mint Indonézia Kommunista Pártja, amelyet 45 évi hősi harcok tapasztalatai tettek éretté, belebonyolódhatott a kalandor jellegű Szeptember 30. Mozgalomba. Hol kell keresnünk a hibák okait? Szükségszerű volt-e, hogy ilyen tragikus sorsra jussunk? [...]

[1] Indonéziában 1965. október–novemberben szélsőjobboldali katonai diktatúrát vezettek be. Indonézia Kommunista Pártját szétzúzták, vezetőit, tagjainak százezreit legyilkolták. A párt megmaradt erői az illegalitásban kettészakadtak. Az egyik csoport Kína Kommunista Pártja irányvonalát követte, és az akkori viszonyok között teljesen kilátástalan, újabb véráldozatokat követelő harcot hirdetett. A másik csoport – a párt marxista–leninista magva – önkritikusan értékelve a párt tevékenységét, hozzákezdett, hogy újjászervezze a pártot, demokratikus egységfrontot hozzon létre, és így harcoljon a diktatúra ellen. E csoport felhívását közöljük.

[2] Dipa Nuszantara *Aidit* (1923–1965) – 1943-ban lett a párt tagja, 1947-től a Központi Bizottság, 1948-tól a Politikai Bizottság tagja. 1951–1959 között a párt főtitkára, 1959-től a párt elnöke. 1965. október 22-én meggyilkolták.

Mohamed *Lukman* (1920–1966) – 1951-től a párt Politikai Bizottságának tagja, 1953-tól főtitkárhelyettes, 1959-től a párt első elnökhelyettese. 1966. április 29-én meggyilkolták.

Njoto (1925–1965) – 1948-tól a párt Politikai Bizottságának tagja és a párt központi lapjának főszerkesztője. 1953-tól főtitkárhelyettes, majd a párt elnökhelyettese. 1965 novemberében meggyilkolták.

[3] 1965 nyarán a hadsereg jobboldali vezetői kormányellenes puccsra készültek, amelyet október 5-én akartak végrehajtani. Ennek megakadályozására Untung ezredes, Sukarno testőrségének parancsnoka megindította a Szeptember 30. Mozgalmat. Ezt az ellenforradalmárok leverték.

Indonézia és a világ haladó, forradalmi erőinek joguk van ezt számon kérni. Ez megegyezik az 1960. évi moszkvai nyilatkozatban megfogalmazott azon feladatokkal és kötelezettségekkel, miszerint minden egyes párt felelős országa munkásosztályának, dolgozóinak és az egész nemzetközi munkás- és kommunista mozgalomnak. [...]

I

[...] Az indonéziai munkásosztály és pártja, az 1945. augusztusi forradalomban[4] szerzett tapasztalatai alapján, a marxizmus–leninizmus elmélyítésére irányuló erőfeszítések és a testvérpártok ideológiai segítsége következtében bebizonyította ideológiai, politikai érettségét, képes az indonéziai forradalom összes alapvető kérdéseinek megválaszolására és a forradalom győzelméhez szükséges helyes stratégia és taktika alapjainak kidolgozására. Ez jutott kifejezésre az V. pártkongresszus[5] határozataiban, amelyeket a VI. pártkongresszus[6] kiegészített.

A párt akkor az indonéziai forradalom alapkérdéseit a következőképpen fejtette ki: Indonézia félgyarmati és félfeudális ország. Az indonéziai forradalom ellenségei: a komprádor burzsoá osztály, a nagybirtokosok és a bürokratikus tőke.

A földrajzi tényezők hozzájárultak ahhoz, hogy az indonéziai forradalom egyenetlenül és lassan ment végbe, és bonyolult jelleget öltött. Az IKP-nak ezért azt a taktikát kell követnie, hogy a nép forradalmi harcát óvatosan és elhamarkodottság nélkül, de határozottan vigye előre. Ugyanakkor nem szüntetheti meg a harcot a két elhajlás: a kapituláns magatartás és a kalandorság ellen. Mindkettőnek az alapja a kispolgáriság. A pártnak állhatatosnak kell lennie, és a veszélyes elemekkel szemben semmiféle elnézést sem tehet.

Lényegét tekintve az indonéziai forradalom új típusú polgári demokratikus forradalom. A proletariátus vezette széles néptömegek forradalma. A forradalom irányításának a munkásosztály kezében kell lennie. A forradalom hajtóerőit a munkásosztály és a parasztság, a kispolgárság és más demokratikus erők alkotják. Ezek az osztályok a nemzeti burzsoáziával együtt képezik a forradalmi erőt Indonéziában. Indonézia jövőjének távlata a szocializmus: a népi demokratikus kormány nemzeti egységfrontkormány lesz, az antifeudális és antiimperialista osztályerők együttes hatalmát fogja megtestesíteni. Ez a kormány a néptömegekre fog támaszkodni, és nem szocialista, hanem demokratikus jellegű változásokat fog végrehajtani. Biztosítani fogja az ország nemzeti függetlenségét, demokratikus és haladó irányú fejlődését.

A népi demokrácia Indonéziában békés úton érhető el. Ezt a lehetőséget minden erő megfeszítésével realizálnunk kell. Ugyanakkor minden politikai ellenséggel szemben fokozni kell az éberséget, és számolnunk kell azzal a lehetőséggel, hogy a burzsoázia

[4] Indonéziát, Hollandia gyarmatát, 1942-ben megszállták a japánok. A megszállók ellen fegyveres felszabadító harc bontakozott ki. Japán kapitulációja idején győzelmet aratott a nemzeti felszabadító harc. 1945. augusztus 17-én kikiáltották a független Indonéz Köztársaságot.

[5] Az 1954 márciusában megtartott V. pártkongresszus fogadta el „Az indonéz népi demokrácia útja" című programot.

[6] Az IKP VI. kongresszusát 1959. szeptember 7. és 14. között tartották.

a nem békés utat kényszeríti ránk. A megoldás kulcsa az erőviszonyok megváltoztatása: egyfelől az imperialisták, a földbirtokosok és a komprádor burzsoázia; másfelől a népi erők között a forradalmi öntudat emelkedése, a tömegek, főként a munkások és parasztok mozgósítása és megszervezése.

A munkásosztálynak a népi harc élén kell állnia. Ehhez növelni kell aktivitását, nevelnie kell önmagát és öntudatos erővé kell válnia. Támogatnia kell a többi osztály és réteg harcát: a parasztokét a földért, az értelmiségét az alapvető jogokért, a nemzeti burzsoázia harcát a külföldi konkurrenciával szemben, az egész indonéziai nép harcát a nemzeti függetlenségért és a demokratikus szabadságjogokért. A nép csak akkor győzhet, ha az indonéziai munkásosztály szabad és öntudatos erőt képvisel, politikailag érett, szervezett és képes vezetni az egész nép harcát.

A parasztság megnyerése szempontjából az indonéziai kommunisták legkézenfekvőbb kötelessége, hogy síkraszálljanak a feudalizmus béklyóinak megszüntetéséért. A parasztság körében végzett munka tekintetében az első lépés, hogy támogassuk harcát mindennapi szükségleteiért és hogy a parasztok érdekeinek megfelelő követeléseket tűzzünk ki. Ez a munkás-paraszt szövetség megvalósításának alapja, amely bázisát képezi egy erős nemzeti egységfrontnak.

Ragaszkodni kell az indonéziai nemzetiségek egyenjogúságának elvéhez.

Az IKP-nak mindenkor tiszteletben kell tartania a lenini típusú párt elveit: a demokratikus centralizmus, a kritika és önkritika, a kollektív vezetés és a tömegekkel való szoros kapcsolat elveit.

Az IKP e helyes politikai irányvonalának kidolgozását párton belüli viták előzték meg, amelyek során éles harc zajlott le a jobboldali és a „baloldali" elhajlás ellen. [...]

A pártban egészséges ideológiai légkör bontakozott ki. A munkakedv növekedett, a párton belüli demokrácia fejlődött, az aktivitás fokozódott. Ez lehetővé tette, hogy sikereket érjünk el a politikai és szervezeti munkában. A párt az egész országban elismerést vívott ki magának, különösen a parlamenti és az alkotmányozó nemzetgyűlési választásokon elért győzelme után, amelyekből a negyedik pártként került ki.[7] E választási sikert követően javasolta először Sukarno elnök[8] egy Gotong-Rojong-kormány[9] létrehozását. Ez módot nyújtott a kommunisták számára, hogy ne csak a törvényhozó testületekben jelenjenek meg, hanem a központi és a tartományi végrehajtó hatalom szerveiben is. [...]

Az 1954-től 1960-ig terjedő években elért nagy sikerek mellett hibákat is követtünk el. A pártépítés során megtörtént, hogy megsértették a lenini normákat.

Új párttagok felvételekor gyakorta megsértették a felvételi utasításokat. Abból az elgondolásból kiindulva, hogy egy tömegpártot a nagy taglétszám jellemez, gondos

[7] Indonéziában 1955-ig kinevezett, ideiglenes parlament működött. Indonézia történetében 1955 őszén tartották meg az első általános választásokat. 1955. december 15-én alkotmányozó nemzetgyűlést választottak az új alkotmány kidolgozására.

[8] Ahmed *Sukarno* (1901–1970) – az Indonéz Köztársaság kikiáltásától köztársasági elnök. 1967-ben minden tisztségétől megfosztották, házi őrizetben, súlyos betegségben halt meg.

[9] Gotong-Rojong-kormány: „kölcsönös együttműködés kormánya" az összes nagyobb párt részvételével, a kommunista pártot is beleértve.

válogatás nélkül vették fel az új párttagokat. Szinte semmilyen megkülönböztetés sem volt a tömegszervezeti tagságtól. Tetézte ezt a falusi pártcsoportok és alapszervek önállóságának és aktivitásának hiánya.

A párt alapszervezeteiben és a forradalmi parasztszervezetben[10] a vezetés főleg a gazdagparasztok, a tanítók, a kispolgári erők kezében volt. Bár a pártvezetés a fő súlyt a tagság nevelésére helyezte, a gyakorlatban tervszerű ideológiai munka csak a központban és a tartományi bizottságokban folyt; az alsóbb szervezetekben ez a munka csak szórványos volt. Ezért tudott a kispolgári ideológia elterjedni a pártban. Ez a magyarázata annak is, hogy igen sok alsóbb pártbizottság a harmadik fehérterror idején[11] feloszlatta szervezetét. A legfőbb ok teljesen világos: pártunk a maga nagy taglétszámával még nem változott lenini típusú párttá.

Igen gyakran hangsúlyoztuk azt a tényt, hogy pártunk a szocialista táboron kívül számszerűleg a legnagyobb kommunista párt volt. Tagjainak száma hárommillió volt. Ehhez járult még a SOBSI[12] 3,5 millió tagja, a parasztszövetség 3 millió tagja és az ifjúsági szövetség 2 millió tagja. Számszerű erőnk demonstrálása hozzájárult ahhoz, hogy pártunk tekintélyét növelje. Ezt szolgálták továbbá a különféle akciók, mint például a tömeggyűlések, tüntetések stb. Ez hatásos módszer volt arra, hogy a még határozatlan tömegeket a párt köré lehessen vonni. Egészében véve azonban számszerű erőnk hangsúlyozása több kárt okozott nekünk, mint hasznot. Az ellenség túl jól megismerte erőinket, és jobban felfigyelt ránk, miközben a mi éberségünk gyengült. Legközvetlenebb szövetségeseink, a középerők kezdtek iránt unk bizalmatlanná válni. Féltek attól, hogy félreállítjuk őket, és egyedül vesszük át a forradalom vezetését. De a legkárosabb hatása annak volt, hogy éberségünk csökkent. Már azt kezdtük hinni, hogy valóban olyan erősek vagyunk, miként azt állítottuk. Erőnknek és az erőviszonyoknak ez a téves értékelése olyan politikai lépésekhez vezetett, amelyek nem álltak a párt és a lakosság érdekében, miként ezt végül a Szeptember 30. Mozgalom megmutatta.

Terveink megvalósításában egy másik igen jelentős hiba volt, hogy nem sikerült bevezetni párttagdíj fizetését. A párt nem a tagság tömegének tagdíjából fedezte kiadásait, hanem a magasabb állású párttagok és szimpatizánsok, valamint a vállalkozók stb. adományaiból és hozzájárulásaiból. Világos, hogy ez korlátozta a párt politikájának függetlenségét egyes nemzeti burzsoákkal vagy bizonyos bürokratákkal szemben.

Ezt a helyzetet még élezték a párt vezető funkcionáriusai között mutatkozó elpolgáriasodás jelenségei. Nagyszámú vezető funkcionárius tisztségeket viselt különböző képviseleti testületben és kormányintézményben. A burzsoázia e káderek részére könnyítések és előnyök révén szándékosan igen kedvező feltételeket teremtett anyagi szükségleteik kielégítéséhez. Egyes pártkáderek morálja szemlátomást süllyedt, harci szellemük csökkent. Erősödött a forradalmi tömegakciók megbénítására irányuló törekvés. E káderek politikai törekvése elsősorban nem a munkások és parasztok

[10] BTI – Indonéz Parasztfront.

[11] Az 1965. október 1-én kezdődött fehérterror.

[12] SOBSI – Indonézia Szakszervezeteinek Központi Szervezete.

szövetségének erősítését célozta. Ez különösen világossá válik, ha a párt 1960 és 1965 közötti fejlődését nézzük. Ebben az időben mindinkább háttérbe szorulnak a forradalmi tömegakciók a nemzeti burzsoáziával való együttműködéssel szemben.

A Szeptember 30. Mozgalmat megelőző utolsó években a párt fejlődését negatív tendenciák kibontakozása jellemzi, amelyek a párt és a forradalom számára veszélyt jelentettek. A kispolgári ideológia mind fokozottabban elterjedt a pártban, és a kalandorság tendenciái is megerősödtek. [...]

Paradox helyzet alakult ki: egyrészt sok baloldali frázist használtunk, mint például „A mi szívünk erősebb az éhségnél!", „Üssétek az imperialistákat és a revizionistákat!", „Változtassátok Indonéziát az ázsiai, afrikai és latin-amerikai forradalom világítótornyává!" stb.; másrészt, egyre kevesebbet tettünk annak érdekében, hogy emeljük a forradalmi tömegakciók színvonalát, együttműködtünk a burzsoáziával és mind nagyobb mértékben elvesztettük politikai függetlenségünket. A tömegek követeléseit életviszonyaik javítására, a munkások követeléseit a bérek emelésére a „tanácskozások" területére utaltuk. A sztrájktilalmi törvénnyel szemben ingadozó álláspontra helyezkedtünk. Tény, hogy sok tüntetést szerveztünk, de ezek a külső ellenség, az imperializmus és a revizionizmus ellen irányultak.

Indonézia Kommunista Pártja büszke volt azokra az eredményekre, amelyeket a nemzeti egységfront megszilárdításában ért el, s különösen a NASAKOM[13] mind szorosabb összefogásával és a Sukarno elnökkel való együttműködéssel. Ez az együttműködés jelentős eredményekre vezetett. [...]

A Sukarnóval való együttműködés nem kevés előnnyel járt a kommunista párt számára, de negatív oldalai is voltak. Akcióink és politikánk eredményeinek értékelésekor gyakran nehezen tudtuk megkülönböztetni, hogy a valóságban mi volt a saját harcunk eredménye, és milyen eredményeket köszönhettünk az elnök segítségének és tekintélyének. Sőt, a párt mind nagyobb mértékben adta át magát a Sukarno iránti illúzióknak, és egyre jobban feladta politikai függetlenségét. A párt mindinkább hozzáidomította politikáját és elméletét Sukarno politikájához és nézeteihez. Ezáltal a marxista–leninista nézetek felhígultak, s a párt fokozatosan teljesen eltávolodott a marxi–lenini elmélettől. [...]

A párt a legfőbb elméleti hibát azzal követte el, hogy követelte „az osztályérdekek alárendelését a nemzeti érdekeknek". Ezáltal azt a benyomást keltette, mintha az osztályérdekek ellentétben állnának a nemzeti érdekekkel. Ez egyértelmű elhajlás volt a marxizmus–leninizmus alapelveitől. [...]

A kommunista párt téves állásfoglalása az említett kérdésekben mutatja, hogy milyen befolyáshoz jutott a pártban a kispolgári ideológia. A kínai elvtársak sem riadtak vissza attól, hogy az IKP vezetőségével együtt kihasználják Sukarno elnök pozitív és negatív tulajdonságait arra, hogy érvényre juttassák kispolgári elgondolásukat az ázsiai és afrikai országok vezető szerepéről, hogy a nemzetközi antikolonialista és békefront erősítésének politikáját a „Djakarta–Peking-tengely" politikájával váltsák

[13] NASAKOM – Sukarno elnök politikai koncepciójának rövidített neve. A nemzeti (*nas*ional), vallási (*a*gama = vallás) és kommunista (*kom*munis) szavak rövidítésével jelzi Sukarno nemzeti egységpolitikáját.

fel. Kispolgári politikai nézeteik és nacionalizmusuk megakadályozták őket abban, hogy a világ aktuális problémáit helyesen fogják fel. Ez a politika súlyos kárt okozott a nemzetközi antiimperialista harc és a világbéke ügyének, és hozzájárult ahhoz, hogy Indonéziát beletaszítsák a Szeptember 30. Mozgalom okozta katasztrófába.

II

[...] Egy pártnak a marxizmus–leninizmushoz és a proletár internacionalizmushoz való hűsége abban mutatkozik meg, hogy magáévá teszi az összes marxista–leninista párt által kidolgozott és jóváhagyott 1957. évi és 1960. évi moszkvai nyilatkozat tartalmát és szellemét. Indonézia Kommunista Pártja mint a nemzetközi kommunista mozgalom része a viták során arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem szabad már előre az egyik felet elítélni, illetve az egyik félnek igazat adni, hanem kritikai vizsgálat alá kell venni minden érvet. Hozzá kívánt járulni a vitához és a nemzetközi kommunista mozgalomnak a proletár internacionalizmus alapján való egyesítéséhez. A pártnak egyáltalán nem állt szándékában, hogy középútra lépjen.

A későbbi fejlődés mégis azt mutatta, hogy pártunk magatartása nem volt helyes. Hagytuk magunkat előítéletektől vezettetni, előre igazat adtunk az egyik félnek, és gyűlölettel viseltettünk a másik fél iránt. Nem vettük figyelembe a tanácskozás és a kölcsönös konzultáció elvét ahhoz, hogy a nemzetközi kommunista mozgalomban felmerült vitás kérdésekre megoldást találjunk. A párt kiadta a jelszót: „Változtassátok a nemzetközi kommunista mozgalomban zajló nagy vitát a marxizmus–leninizmus nemzetközi egyetemévé!" Ilyképpen a párt hozzájárult ahhoz, hogy a kommunista világmozgalom belső problémáiról folytatott vita az ellenség szeme előtt nyilvánosan fellángoljon. Jóllehet hivatalos kapcsolataink még jók és élénkek voltak, alapjában véve már helytelen irányt követtünk. Azokat, akiket „revizionistáknak" tekintettünk, ellenségként kezeltük, és egy síkra helyeztük az imperialistákkal. Aki meghatározott gondolatokat és érveket már eleve nem helyeselt, azzal gyanúsítottuk, hogy „nincs szilárd osztályálláspontja és érződik rajta a modern revizionizmus". Pártunk gazdasági, politikai és ideológiai tekintetben egyre erősebb függőségbe került egy bizonyos fél részéről, amelynek kalandorpolitikája számára az indonéziai forradalom gyakorlati kísérleti területté vált.

A) KORUNK FŐ TARTALMÁRÓL ÉS ALAPVETŐ ELLENTMONDÁSÁRÓL

Indonézia Kommunista Pártja először teljesen egyetértett az 1960. évi moszkvai nyilatkozatnak azzal a megfogalmazásával, hogy korunk fő ellentmondása a szocializmus és az imperializmus között fennálló ellentmondás. A Központi Bizottságnak a párt 1962. évi VII. kongresszusát követő második ülése[14] mégis más irányt határozott meg. Kinyilvánította, hogy korunk alapvető és meghatározó ellentmondása az ázsiai,

[14] Az IKP VII. kongresszusa 1962 áprilisában ülésezett, a Központi Bizottság említett ülése 1963 decemberében volt.

afrikai és latin-amerikai nemzeti felszabadító mozgalmak és az imperializmus közötti ellentmondás. Ehhez kapcsolódott az az állítás, hogy a jelenlegi nemzetközi forradalmi fejlődés központja nem az imperialista vagy a szocialista országokban van, hanem Ázsiában, Afrikában és Latin-Amerikában. [...]

B) A NEMZETKÖZI BÉKÉÉRT ÉS A BÉKÉS EGYMÁS MELLETT ÉLÉSÉÉRT FOLYTATOTT HARCRÓL

[...] A békés egymás mellett élés Lenin által kidolgozott politikáját a VI. pártkongresszus mint a legdemokratikusabb és az egész emberiség szempontjából a legkedvezőbb megoldást jelölte meg. Pártunk akkori dokumentumaiban nincs semmi olyan megállapítás, amely az ellen a harc ellen irányulna, amelyet a kommunisták vívnak a különböző társadalmi rendszerű államok közötti békéért és békés egymás mellett élésért. Később mégis megjelentek más nézetek, és ezek határozták meg végső soron a párt irányvonalát. Kimondták, hogy ostoba, értelmetlen és teljesen haszontalan békéről és leszerelésről beszélni, amíg létezik az imperializmus. A békéért és a békés egymás mellett élésért való síkraszállás csak a forradalmi harcra kelt, elnyomott népek megbénítására szolgáló narkotikum. [...]

Az SZKP-val fennálló kapcsolatok tekintetében Indonézia Kommunista Pártjának vezetősége – bizonyos eltérő nézetek ellenére – a VII. pártkongresszusig világos vonalat követett, amely megegyezett a moszkvai nyilatkozat elveivel. Egy évvel később ezek a kapcsolatok már csak formális jellegűek voltak, és nem feleltek meg a testvérpártok közötti viszony normáinak. Azt, ami a pártunk VII. kongresszusán a szocializmus és kommunizmus Szovjetunióban való építéséről elhangzott és a küldöttek helyeslésével találkozott, a Központi Bizottság kongresszus utáni első plenáris ülésén váratlanul és ok nélkül kétségbe vonták. Mozgalmunk nagy károkat szenvedett, mert arra kényszerültünk, hogy egy bizonyos fél nézeteit kövessük.

Levonhatjuk a végső következtetést: Indonézia Kommunista Pártjának nemzetközi téren az legyen a kötelessége, hogy következetes antiimperialista és gyarmatosításellenes politikát folytasson, amelynek célja a világbéke és a békés egymás mellett élés biztosítása. A pártnak követnie kell a proletár internacionalizmus elvét, valamint az 1957. és 1960. évi moszkvai nyilatkozat alapelveit, és hozzá kell járulnia a nemzetközi kommunista mozgalom egységének megszilárdításához.

C) A FORRADALOM BÉKÉS ÉS NEM BÉKÉS ÚTJÁNAK PROBLÉMÁJA

Már Marx, Engels és Lenin rámutatott arra a lehetőségre, hogy a forradalom fegyveres harc nélkül, békés úton következzék be, bár abban az időben ez a lehetőség igen csekély volt. Az 1957. és 1960. évi moszkvai nyilatkozat leszögezte, hogy a jelenlegi történelmi viszonyok között, különösen a szocialista világrendszer kialakulása után kedvező feltételek jöttek létre ahhoz, hogy a forradalmat békés úton vigyék győzelemre. Az, hogy a forradalmi harc mégis milyen formákat ölt, mindegyik ország konkrét helyzetétől függ.

Az IKP programja erről a kérdésről szólva megállapítja: Azt a célt követjük, hogy Indonéziában a forradalom békés úton menjen végbe. Ezt az utat tekintjük a legkedvezőbbnek, mert a legkevesebb áldozatot követeli. Szükséges, hogy meg legyünk győződve egy ilyen út lehetőségéről, s törekednünk kell a kellő feltételek megteremtésére. Semmi esetre sem szabad azonban illúziókat táplálnunk és kizárnunk a nem békés út lehetőségét. Ideológiai, politikai és szervezeti éberségünknek nem szabad lankadnia. Ahhoz, hogy a forradalom békés menetét biztosítsuk, a harc valamennyi formájára fel kell készülnünk.

Később mégis megváltoztattuk felfogásunkat. Arra az álláspontra helyezkedtünk, hogy a forradalom csak fegyveres harccal győzhet, és tagadtuk a békés út lehetőségét. A párt hagyta magát ettől a szubjektív nézettől vezettetni, s egész politikáját eszerint alakította. Ez a baloldali revizionista álláspont készítette elő elméletileg a Szeptember 30. Mozgalmat.

III

A tények elemzése azt mutatja, hogy a Szeptember 30. Mozgalmat az Indonéz Köztársaság fegyveres erőinek, főként a hadseregnek a haladó szellemű alakulatai hajtották végre. A mozgalom központja Djakartában volt, vagyis az akció a központban kezdődött el, abban a reményben, hogy majd kiterjed az ország többi vidékére is.

A következő célokat tűzték ki:

1. Meghiúsítani a tábornokok tanácsának összeesküvését, és megtisztítani a fegyveres erőket az összeesküvéstől;

2. „Forradalmi Tanácsot" létrehozni, amely a NASAKOM-elv alapján előfutára a népi demokráciának és feladata az indonéz forradalom öt elvének (Pantja Azimat)[15] következetes érvényesítése.

Teljesen világos, hogy a Szeptember 30. Mozgalom az államcsíny ellen irányult, meg akarta dönteni a Tábornokok Tanácsát[16] és egyidejűleg forradalmi mozgalom volt; a népi demokráciát előkészítő államhatalom megteremtésének célját tűzte ki. A valóságban azonban e mozgalom sikertelen katonai kaland lett.

A Szeptember 30. Mozgalom vereségének fő oka nem az volt, hogy a velünk szembekerülő ellenség túlságosan erős volt, vagy mi és harcosaink nem voltunk bátrak. Az alapvető okok: pártunk egyes vezetőinek szubjektív meggondolatlansága, az ideológiai, politikai és szervezeti zűrzavar, amely a kispolgári forradalmi ideológia objektív következménye volt, továbbá a forradalmi türelmetlenség, az azonnali győzelem vágya, a forradalmi fejlődés meggyorsításának erőszakolása, hazardírozás az erőviszonyokkal, kalandor, túlzó fantazmagóriák stb. [...]

[15] Sukarno koncepciója alapján az indonéz forradalom öt elve: az 1945. évi forradalmi alkotmány, az indonéz szocializmus, az irányított demokrácia, az irányított gazdaság, az indonéz sajátosságok (vallásosság) megőrzése.

[16] Az indonéz ellenforradalmi erők a Tábornokok Tanácsa körül tömörültek. Államcsíny végrehajtására készített tervükről a központi hírszerző szervezet informálta Sukarnót és az IKP vezetését is.

[...] Az indonéz kommunista és munkásmozgalom előtt jelenleg két lehetőség áll: vagy ragaszkodik a korábbi hibás vonalhoz és folytatja a kalandor politikát, nem számol a valóságos helyzettel és fenntartja a szervezeti szektásságot, amely a tömegektől elszigeteli, vagy pedig teljesen feladja az álforradalmi koncepciókat és ismét a helyes útra tér, hogy hűséges legyen a párt V. kongresszusa által elfogadott és a VI. kongresszuson kiegészített pártprogramhoz és szabályzathoz, hogy élvezze a tömegek szeretetét és rokonszenvét, s hogy a pártot ne csupán élcsapattá, hanem a forradalom vezetőjévé is tegye.

Ideológiai téren meg kell erősíteni a párt nézeteit és módszereit, el kell vetni a kispolgári nacionalizmust, fejleszteni kell az igazi hazafisággal párosuló proletár internacionalizmus szellemét. A pártnak el kell mélyítenie a marxizmus–leninizmus általános tanításaira vonatkozó ismereteket, számításba véve a konkrét indonéz forradalmi gyakorlatot, és meg kell szabadulni a marxizmus–leninizmus „indonézesítésére" vonatkozó hibás koncepciótól.

A pártnak vissza kell térnie a nemzeti egységfront megalakításának helyes útjára. Mindenekelőtt erősítenie kell a munkások és a parasztok szövetségét mint az egységfront alapját. A pártnak fokoznia kell a munkát a parasztok körében forradalmi agrárprogram alapján, amely a parasztságot a munkásosztály kipróbált szövetségesévé teheti, és biztosíthatja a helyes arányokat a dolgozó nép, a nemzeti burzsoázia és más demokratikus elemek együttműködésében. A pártnak növelnie kell befolyását a tömegek között, felhasználva a legális és az illegális harc összes formáit, figyelembe véve a dolgozó nép összes rétegeinek az életszínvonal javítására vonatkozó igényeit és követeléseit, következetesen és fokozottabban kell forradalmi tömegakciókat szervezni a demokratikus jogokért, a magasabb életszínvonalért és a társadalmi haladásért.

3. Folytatni kell a bolsevik típusú tömegpárt egész országra kiterjedő kiépítését, a párt szervezeti szabályzatának a párttagságra vonatkozó normáival összhangban elsőbbséget kell biztosítani a tagfelvétel során a munkásoknak, de nem szabad bezárni a kaput más dolgozó rétegek, főként a szegényparasztok és a mezőgazdasági dolgozók legjobb fiai előtt.

Helyre kell állítani a pártélet lenini normáit, hűségesen követni kell a demokratikus centralizmus elveit, köztük a kollektív vezetés elvét, ösztönözni kell a bírálatot és az önbírálatot.

4. A párt igazi egységének megőrzése és a párt újjáépítése érdekében világosan el kell határolódni azoktól, akik továbbra is ultrabaloldali és szektás elveket vallanak, akik a múltban egyértelműen kalandor útra taszították a pártot és szembehelyezkedtek a nemzetközi kommunista mozgalom egységével.

5. A kialakult körülmények között fontos emlékeztetni a pártot arra, hogy szakadatlanul fokozni kell az éberséget, szilárd fegyelmet kell meghonosítani a párttagok körében, a munkamegosztást a hivatásos pártkáderek képességeivel és fejlődéseivel összhangban kell elvégezni; emlékeztetni kell arra, hogy szükség van az alulról jövő kezdeményezés ösztönzésére, s arra, hogy bölcsen és rugalmasan alkalmazzuk a legális

szervezetekben a munkamódszerek összes formáit még akkor is, ha azok talán a legreakciósabb szervezetek.

6. Az 1945. augusztusi forradalom győzelmének biztosítása érdekében a párt közvetlen feladata ma az, hogy kikovácsolja a haladó demokratikus és hazafias baloldali erők egységfrontját, amely következetesen harcol az imperialistabarát, antidemokratikus reakció ellen és megsemmisítő csapást mér rá, ügyel arra, hogy Indonézia az antiimperializmus és a béke táborához tartozzék, és jó kapcsolatai legyenek a szocialista tömb országaival.

7. Nemzetközi síkon a pártnak folytatnia kell a következetes antiimperialista és antikolonialista külpolitikát, s védelmeznie kell a békét és a békés egymás mellett élést.

8. Magasra kell emelni a proletár nemzetköziség zászlaját, erősíteni kell a nemzetközi kommunista mozgalom egységét, meg kell hiúsítani mindazokat a kísérleteket, amelyek a közös ellenség – az Egyesült Államok vezette imperializmus – ellen harcoló kommunista és munkáspártok szövetségének és egységének megosztására és aláásására irányulnak, a pártnak őszintén hűségesnek kell lennie az összes testvérpárt által közösen kidolgozott moszkvai nyilatkozatok szelleméhez. Realista kapcsolatot kell fenntartani az összes kommunista és munkáspárttal, a függetlenség és az egyenlőség elve alapján, s nem szabad megengedni, hogy az ellenség szeme láttára nyíltan támadják egymást.

Ez a kivezető út a mostani helyzetből. [...]

Information Bulletin, 1967. 18. sz.

[76]

CHILE KOMMUNISTA PÁRTJA XIV. KONGRESSZUSÁNAK FELHÍVÁSA[1]

(1969. NOVEMBER 29.)

(Részlet)

5. A LEGFONTOSABB A TÖMEGEK EGYSÉGE

Ahhoz, hogy a hatalom a nép kezébe kerüljön, alapvető követelmény a népfront megteremtése. Ezzel kapcsolatos állásfoglalásunknak döntő szerepe lesz abban, hogy megnyitjuk vagy elzárjuk a nép és a proletariátus előtt a hatalomhoz vezető utat. Az egység mindenekelőtt a tömegek harcában erősödik, mindazoknak az erőknek a közös harci tevékenységében, amelyek jogos követelésekkel lépnek fel az imperializmus és az oligarchia ellen. A forradalom hajtóereje a proletariátus, a parasztság, a tanuló-ifjúság, a kispolgárság és az értelmiség széles köre.

Szövetségesekre találhatunk ezenkívül a nem monopolista burzsoázia körében is. Álláspontjukat azon kell mérni, hogyan vélekednek az antimonopolista és oligarchia-ellenes társadalmi változásokról.

Ezeknek az osztályoknak és rétegeknek a politikai érdekvédelmét a kommunista, a szocialista, a radikális, a népi szocialista és a szociáldemokrata párt látja el. De kifejeződnek olyan mozgalmakban is, mint a MAPU és az API[2], valamint mindazon mozgalmakban, amelyek a változás politikája mellett foglalnak állást. Mi határozottan támogatunk egy széles egységen alapuló politikát, amely összefogja az előbb felsorolt pártokat és mozgalmakat.

A népi erők széthúzása akarva-akaratlanul az imperializmus és az oligarchia malmára hajtja a vizet. A kérdés világos: vagy létrehozzuk az egységet a helyzet megváltoztatására, vagy a reakció kihasználja a tömegek között fennálló ellentéteket. A tömegek erejének megszervezése a chilei társadalom különböző haladó erőit képviselő pártok közös akcióját követeli, anélkül hogy indokolatlanul vagy valamilyen előítélet alapján bármelyiket is kihagynánk. A múltban történtek figyelembevétele nélkül, csak a jelent és a jövőt tartva szem előtt, azon az alapon kell megegyeznünk,

[1] 1969. november 23. és 29. között tartották meg a párt XIV. kongresszusát. Chile Kommunista Pártjának 1962 márciusában megtartott XII. kongresszusán elfogadott program alapján a párt a baloldali erők tömörítéséért, a nemzeti demokratikus feladatok megoldásáért, a forradalom békés útja lehetőségeinek kihasználásáért harcolt. A XIV. kongresszus a népfrontpolitika kibontakoztatását, a haladó erők és pártok közötti kapcsolat újjászervezését határozta el. Ennek alapján sikerült 1970-ben a haladó baloldali erőket tömörítő Népi Egységet (Unidad Popular) megalakítani, amelynek jelöltje, Salvador *Allende* Gossens (1908–1973) az elnökválasztáson viszonylagos többséget szerzett.

[2] MAPU – Egységes Népi Akciómozgalom, a Kereszténydemokrata Párt balszárnyából vált ki, API – Független Népi Akció. Mindkét szervezet tagja volt a Népi Egységnek.

hogy közösen kidolgozunk egy határozott antiimperialista és oligarchiallenes politikát, és ezt nemcsak meghirdetjük, hanem napi gyakorlatunkban meg is valósítjuk. Ez az átszervezés valóban megnyithatja a forradalomhoz vezető utat, mert azt célozza, hogy a szó szoros értelmében vett forradalmi frontot teremtsünk. Ellenkező esetben semmilyen szövetségi elképzelés, akármilyen is a címkéje, nem vezet a forradalomhoz.

Az utóbbi években a társadalom legkülönbözőbb rétegei foglalnak állást a szocializmus mellett. Habár egy-egy megfogalmazás körül vannak vitáink, nagyon kedvezőnek tartjuk ezeket az állásfoglalásokat, mivel tudjuk, hogy a nép problémái véglegesen csak a szocializmus felépítésével oldhatók meg. Tegyük hozzá: ez a sokoldalú együttérzés a szocializmus gondolatával elősegíti, hogy a chilei forradalmi folyamat továbbfejlődjék, és gyorsabban térjen át a mai helyzetről az osztály nélküli társadalom építésére.

Az egység szempontjából örvendetes tény, hogy haladó áramlatok keletkeztek még a keresztény egyházon belül is, főleg a katolikusok között. Az új ebben az, hogy nemcsak egyes személyek, hanem a hivők tömegei hajlanak a forradalom felé és visszautasítják mindazokat a kompromisszumokat, amelyeket az egyházi hierarchia még ma is fenntart. Olyan erőkről van szó, amelyek már nem értenek egyet a fennálló rendszerrel és ezt ki is fejezik: a szervezkedés olyan útját keresik, ami a munkásmozgalomhoz fűződő szorosabb kapcsolaton alapul. Chilében az utóbbi években felélénkült a korunk lényeges kérdései körül folyó vita; ezzel mindannyiunk látóköre szélesedett, és elértük, hogy már a hivők tömegei is érdeklődnek e kérdések iránt.

Az általunk elképzelt egység nem egyszerűen arra irányul, hogy új kombinációkat hozzunk létre az elkövetkező választásokra. Igaz, hogy kötelességünk együtt fellépni ezekben a harcokban is, végső célunk azonban az, hogy utat nyissunk a forradalomnak. Ezt mindenképpen meg kell tennünk, akár van közben választás, akár nincs, a választási kampányon kívül vagy belül. Más szóval, figyelembe vesszük azokat a frontokat, amelyeken harcolunk és azt a lehetőséget, hogy a helyzet megváltozik, és új utakon haladhatunk a forradalom felé.

A kommunista párt tisztában van azzal, hogy milyen hatalmas tényező a népi egység, amely többek között annak köszönhető, hogy a párt szilárdan kiáll osztálycéljai mellett, és politikája széles látókörű. Kijelenthetjük, hogy állhatatosan kitartunk emellett anélkül, hogy bármely réteget csalárdul kirekesztenénk.

Ismételten hangsúlyozzuk, hogy politikánk alapja mindkét párt függetlenségét tiszteletben tartva a szocialista párttal való testvéri egyetértés. Ez a dolgozók jogaiért folytatott közös harcunkból, az imperializmus és az oligarchia elleni küzdelmünkből táplálkozik. Ezt az egyetértést nem tekinthetjük időlegesnek. Egyetértésünk állandó, de ápolása és fejlesztése mindkét párt szüntelen ez irányú törekvését igényli. A fennálló és még lehetséges nézeteltérések és akadályok ellenére a szocialisták és a kommunisták közötti kapcsolat és megértés ma már tény. Ez megmutatkozik az imperializmus elleni küzdelemben, a nemzetközi szolidaritásban, a kormánnyal való szembenállásban, a munkásosztály és a parasztság érdekeiért vívott csatákban és a közös harc több más területén. Pártjaink egységének szilárd alapja a munkásosztályra gyakorolt befolyásunk és közös célunk, a szocializmus.

A forradalmi változások érdekében folytatott akciók során szövetségek jönnek létre olyan társadalmi és politikai erők között, amelyeknek a történelmi korszak követelményeiből eredő céljai megegyeznek.

Az egységfront keretében a harc és az egység elválaszthatatlan egymástól, mivel a mozgalom különböző társadalmi és politikai erőket fog össze, amelyek között ellentétek is fennállnak. A kommunisták ismerik és ezért nem becsülik le azokat a veszélyeket és akadályokat, amelyeket ez a helyzet teremt. Nem akarjuk a népen belüli osztályellentéteket elsimítani. Éppen ezért kijelentjük, hogy pártunk a munkásosztályt képviseli. Harcolunk azért, hogy a forradalmi folyamatban betöltsük a munkásosztály élcsapatának szerepét, és ezt az osztályt szorosabb kapcsolatba hozzuk más, az egység érdekében következetesen cselekvő erőkkel. Az egységért folytatott harc feltételezi a munkásosztály gazdasági, társadalmi és politikai harcát a burzsoázia ellen, amely ellentmondásban van az imperializmussal, de szembeszállni vele csak akkor fog, ha válságának következményeit nem háríthatja át, az eddigi gyakorlatnak megfelelően, a munkásosztályra és a dolgozókra.

Az egységért folytatott harc során voltak és lesznek az egység kialakulását akadályozó téves ideológiai elképzelések.

Vannak, akik ellentmondást látnak a minden rétegre kiterjedő egység és a kitűzött cél között. Ez az ellentmondás inkább kitalált, mint valóságos. A munkásosztály súlya az ország politikai életében és a haladó rétegek harca a mozgalom erősítéséért biztosítja, hogy a széles körű egységfront és az elérendő cél között ne legyen antagonisztikus ellentét; ezek egy valóságos forradalmi folyamat egymást kiegészítő jellemzői.

Objektív tény, hogy a FRAP[3]-on kívül vannak más fontos antiimperialista és oligarchiaellenes mozgalmak is. Van, aki szerint ezeknek feltétel nélkül csatlakozniuk kell a FRAP-hoz, hogy a mozgalom részesei lehessenek, és ez csak egy módon, a pártok szervezeti korlátainak ledöntésével lehetséges. Ez viszont szubjektivizmus. Mindenkinek a saját lábán kell állnia. Például a kereszténydemokraták egy baloldali frakciója szakított a párttal. Ezzel szemben a radikális pártban másképp alakult a helyzet: úgy próbálnak a szakadás ellen harcolni, hogy megtisztítják pártjukat a reakciós elemektől. Mi kommunisták azt tartjuk, hogy a legfontosabb a tett, bármilyen körülmények között játszódik is le.

Mások ellentétet vélnek felfedezni a Chile haladásának fő ellenségei ellen síkraszálló társadalmi rétegek egyesítése és az ideológiailag különálló pártok megállapodásai között. Vagyis szerintük ellentmondás van a tömegek szintjén létrejött egység és a pártok által kötött megállapodások között. Ahhoz, hogy ezt a kérdést kielégítően megoldhassuk, kötelességünk figyelembe venni az ország jellegzetességeit: például azt, hogy Chilében a párthoz való tartozás hagyomány, és sok párt több osztály egyidejű

[3] FRAP – Népi Akciófront. E népfront jellegű mozgalom 1956-ban alakult a kommunista és a szocialista párt részvételével, és fontos szerepet töltött be a Népi Egység megalakulását megelőző időszakban.

képviseletét tekinti feladatának. A tömegek objektíve olyan politikai és ideológiai befolyásoknak vannak kitéve, amelyek nem képviselik maradéktalanul osztályérdekeiket. Ez nem szűzföld, amelyben még nem hagyott nyomot a politikai elvek történelmi fejlődése. Ebben a helyzetben egyszerre kell küzdenünk a társadalmi szervezetekben, a szakszervezetekben, a lakóbizottságokban, a nőszövetségben és a diákszövetségekben stb. az egység tömegbázisáért és a vezetés egységéért, figyelembe véve a meglevő, jelentős súlyú, s ezért nélkülözhetetlen politikai szervezeteket.

Az egységre vonatkozóan meg kell különböztetni a forradalom hívei sorában kialakult hibás nézeteket a szektások, a kommunistaellenesek nézeteitől. Vannak álforradalmárok is, akik a mozgalom megosztásáért harcolnak, és ezzel a reakciót és az imperializmust támogatják. Ezekkel a csoportokkal szemben akkor sincs helye a megértésnek és az engedményeknek, ha egészséges elemek is találhatók közöttük, akiket megfelelő felvilágosító munkával helyes álláspont kialakítására lehetne késztetni.

Az imperializmus egyik új fegyvere az úgynevezett baloldali antikommunizmus. Kis csoportokról van szó, amelyek azért alakultak, hogy a forradalom nevében szálljanak szembe a forradalommal. Kispolgári türelmetlenséggel állandóan provokálnak; néha nagyon ügyesen felhasználja őket a rendőrség és a nemzetközi kémszervezetek, amelyek az imperializmus szolgálatában befurakodnak soraikba. Ez a baloldali antikommunizmus a jobboldal tevékenységét egészíti ki. Az antikommunizmus minden formája elleni harc segíti a nép egységét.

Az ellenség teljes propagandaapparátusával támogatja a baloldali antikommunistákat, és terjeszti szektás álláspontjukat. Ezzel közel férkőzik a tömegekhez, mivel tisztában van azzal, hogy az élcsapat elszigetelése a tömegektől gátja lehet a forradalomnak. Ellenségünk mindenáron el akarja érni ezt az elszigetelődést.

A kommunisták számára, ha a népet el akarják vezetni a forradalomhoz, alapkérdés a tömegszervezetekben végzett munka. Annak érdekében, hogy egy céljait elérő mozgalom jöjjön létre, nagyon fontos, hogy egész népünk szervezett legyen.

Figyelembe véve a néptömegek soraiban fennálló ellentmondásokat, mi, kommunisták az egység útját keressük. Mindent megteszünk, hogy megkeressük azt, ami összeköt bennünket, és túltegyük magunkat azon, ami szétválaszt. Ezt a dolgozó nép érdekében és mindazoknak a rétegeknek az érdekében tesszük, amelyek egyetértenek velünk – minden uralkodási szándékot félretéve.

Az egész nép megszervezéséhez, forradalmi tudatának kifejlesztéséhez, ahhoz, hogy szembeszálljon a reakcióval és utat nyisson egy új népi kormány megteremtéséhez és végső fokon a szocializmus eléréséhez, a jogokért folytatott harcon, az egységes fellépésen keresztül vezet az út. [...]

Intervenciones y resoluciones del XIV Congreso del Partido Communista de Chile, celebrado entre los 23 al 29 de noviembre de 1969. Santiago de Chile 1970.

[77]

A DÉL-AFRIKAI KOMMUNISTA PÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGA KIBŐVÍTETT ÜLÉSÉNEK JELENTÉSE ÉS HATÁROZATAI

(1970. JÚLIUS)

(Részletek)

[...] A párt legutóbbi országos értekezletére 1962-ben Dél-Afrikában, illegális körülmények között került sor. A kongresszus résztvevői ekkor rendszeresen működő Végrehajtó Bizottságot jelöltek ki a párt tevékenységének irányítására és intenzívebbé tételére.

A pártunk elé meredő rendkívüli nehézségek – mindenekelőtt vezető káderein szétszórtsága – azonban ez ideig lehetetlenné tették egy kielégítően reprezentatív értekezlet összehozását, mely pártunk demokratikus hagyományaihoz híven felülvizsgálhatná a Végrehajtó Bizottság tevékenységét, leszűrhetné sikereink és hiányosságaink tanulságait, s dönthetne a párt további politikájáról és a vezetésről.

A hatvanas években megrendezett Rivonia-, Fischer- stb. perek[1] révén a fasiszta rendőrség súlyos csapásokat mért pártunkra. A forradalmárokra – köztük vezető káderekre – életfogytiglani és más súlyos börtönbüntetés várt. A párt belső szervezetét nagy veszteségek érték; káderei szétszóródtak, egy részük külföldi száműzetésben folytatta pártmunkáját, másik részük a nemzeti fölszabadító hadseregben – az Umkonto we Sizwe[2] soraiban – harcolt.

A kibővített ülésnek tehát hatalmas feladatokat kellett megoldania. A párt valamennyi szintjén lezajlott vita után, az ülésnek – amelyen a résztvevők többsége nem végrehajtó bizottsági tag, hanem fegyveres harcban edzett párttag volt – a Végrehajtó Bizottság átfogó szervezeti és politikai jelentését kellett megvizsgálnia.

A Dél-Afrikában, s általában az afrikai kontinensen végbement, messzire kiható fejlődés, valamint a nemzetközi helyzet alakulása új problémák és feladatok elé állították a pártot. A kegyetlen terror körülményei között el kellett végeznie a párt szer-

[1] A Rivonia-perre a Dél-afrikai Köztársaságban 1963-ban került sor, tiz haladó politikus ellen. E perben a kommunista védőügyvéd, Abram *Fischer* (1907–1975) és a vádlottak leleplezték a kormány apartheid-politikáját. A per nagy nemzetközi visszhangot váltott ki, s az ENSZ Közgyűlése 1963. október 11-én határozatban ítélte el a fajüldöző dél-afrikai kormányt. A terrorbíróság a hatalmas nemzetközi tiltakozás ellenére a vádlottak többségét életfogytiglani fegyházra ítélte. Fischert – aki 1942 óta a kommunista párt tagja volt és 1964-ben a párt elnökévé választottak – illegalitásba vonulása után a rendőrség elfogta, és a bíróság 1966. március 28-án életfogytiglani fegyházbüntetésre ítélte. A fegyházban súlyos beteg lett, gyógykezelését meggátolták, és hosszú szenvedés után meghalt.

[2] Umkonto we Sizwe (A nemzet lándzsája) – az Afrikai Nemzeti Kongresszus fegyveres szervezete (a Dél-afrikai Köztársaságban). Az Afrikai Nemzeti Kongresszus betiltását követően alakult meg 1961. december 16-án.

vezeti struktúrája újjáépítésének nehéz és veszélyes munkáját; a dél-afrikai forradalom ügyének győzelme érdekében föl kellett lendítenie a fegyveres harcot; mozgósítania kellett a munkásosztályt, a paraszti tömegeket és az elnyomott nép más rétegeit; meg kellett erősítenie az Afrikai Nemzeti Kongresszus vezette nemzeti fölszabadító harcot; létre kellett hoznia Dél-Afrika népeinek széles összefogását a dél-afrikai imperializmus, a portugál gyarmatosítás egyesített erői és a nemzetközi finánctőke által támogatott, törvénytelen Smith-rezsim[3] ellen; ilyen és evvel összefüggő problémák álltak az ülés témáinak középpontjában.

Az ülés továbbá áttekintette és meghatározta a párt nemzetközi politikai vonalát. Jóváhagyta a Végrehajtó Bizottságnak a nemzetközi kommunista mozgalommal kapcsolatos politikáját, és határozatot hozott az e területen folytatott tevékenységünket erősítő intézkedések tárgyában. Az ülés sok fontos politikai döntést fogadott el, amelyek mind tükröződnek az elfogadott határozatban. [...]

A PÁRT FELADATAI

Az ülés által elfogadott legfőbb politikai határozat a következőképpen ad számot a dél-afrikai helyzetről:

A Dél-Afrikában végbement gazdasági, politikai és társadalmi fejlődés a mi programunkban foglalt elemzést igazolja, miszerint megvannak az objektív feltételek a nemzeti demokratikus forradalomhoz, amely szétzúzza a dél-afrikai imperializmust, kivívja az afrikai és más elnyomott népek nemzeti felszabadulását, s mélységes demokratikus változásokat hoz magával.

A kiváltságos fehér kisebbség életszínvonalát emelő gazdasági fellendülés a tömegek állandó kizsákmányolása és elnyomorodása árán született meg. E fellendülés csak elmélyítette a dél-afrikai társadalom döntő ellentmondását, amely egyfelől az imperialista monopóliumok s a fehér uralom állama, másfelől az elnyomott nem fehér dolgozó tömegek között áll fenn.

A kormányzat csak úgy képes uralmát biztosítani, hogy szüntelenül fokozódó terror alatt tartja a tömegeket, állandóan ugrásra kész, hatalmas – és mind jobban növekvő – fegyveres katonai és rendőri erőket tart fenn, elnyom minden radikális ellenállást, és a zsarnokság kíméletlen eszközeit alkalmazza.

A dél-afrikai imperializmus azzal igyekszik stratégiai állásait biztosítani, hogy gazdaságilag és katonailag támogatja a vele határos elnyomó rendszereket, közvetlenül vagy közvetve beavatkozik a szomszédos országok ügyeibe, megpróbálja kiterjeszteni gazdasági befolyását, és adott esetben biztosítani politikai-katonai uralmát szomszédai fölött.

Ebben a helyzetben a párt fölszólítja hazánk dolgozó népét, elsősorban a munkásokat, az elnyomott afrikai és nem fehér népeket, hogy egyesítsék soraikat, és minden területen, minden eszközzel fejtsenek ki ellenállást a zsarnoki fehér uralommal szemben, s harcoljanak a nép hatalmának kivívásáért.

[3] Ian Douglas *Smith* (1919) – 1964. április 14-e óta Rhodesia miniszterelnöke, a fajüldöző, fasiszta jellegű rendszer vezéralakja.

A párt, elismeréssel adózva az Umkonto we Sizwe hős harcosainak, biztosítja a fölszabadító hadsereget: feltétlenül támogatja, hogy gerillaharcosokat toborozzon és képezzen ki, valamint hogy a gerillaháború térségét az ország szívéig terjessze ki.

Az ülés, abban a szilárd meggyőződésben, hogy a párt építése létfontosságú hozzájárulás a közös harc győzelméhez, utasítja a Központi Bizottságot: tegyen meg mindent a párt hazai szervezeteinek újjáépítése érdekében, tegye a pártot olyan hivatásos forradalmárok szervezetévé, akik szoros kapcsolatot tartanak a munkásosztállyal és a parasztsággal, akik a rendőri terror közepette is képesek a párt propagandáját és a szervezést kézben tartani.

A határozat a továbbiakban részletezi a párt és az egész forradalmi mozgalom különféle területeken folytatandó legális és illegális tevékenységének fő vonalait.

Egybehangzóan a párt programjával, miszerint Dél-Afrikában a nemzeti demokratikus forradalom fő tartalma az afrikai nép nemzeti fölszabadítása, a párt erőfeszítései – akárcsak a múltban – arra fognak irányulni, hogy a lakosságnak ezt a többségét mint a legelnyomottabb és legforradalmibb hajtóerőt, mozgósítsa és egyesítse. Ugyanakkor a határozat figyelmet szentel a különféle nemzetiségek és rétegek körében végzendő munkára, különös tekintettel a munkásokra és a parasztokra, a kétmillió színesre és a félmillió indiánra, az ifjúságra és a nőkre.

Az ülés által elfogadott egyéb határozatok a következők voltak:

NEMZETKÖZI POLITIKA

A Dél-Afrika fölszabadításáért folyó harc fontos és elválaszthatatlan része annak a világméretekben zajló antiimperialista küzdelemnek, amelyet a szocialista országok, a forradalmi munkásosztály, a szövetséges mozgalmak, valamint az elnyomott népek, és azok nemzeti függetlenségéért, szabadságáért harcoló mozgalmai vívnak.

E szövetséges mozgalmak minden sikere a közös ügyet viszi előbbre és közelebb hozza a győzelmet; éppen ezért a mi harcunk is értékes és fontos valamennyi dolgozó és imperialistaellenes nép számára.

Pártunk politikájának szerves része, hogy a közös harc valamennyi résztvevője közötti szorosabb szolidaritási és baráti kötelékek építésén dolgozzék, így mindenekelőtt a küzdelem élén haladó világméretű kommunista mozgalom pártjainak elvtársi kapcsolatain és akcióközösségén.

Az ülés jóváhagyja a Központi Bizottság nemzetközi politikájának általános irányvonalát és a nemzetközi kapcsolatok területén folytatott tevékenységét. Különösen helyesli a párt küldöttségének részvételét a kommunista és munkáspártok 1969 júniusában Moszkvában megtartott nemzetközi tanácskozásán, valamint az ott született dokumentumok aláírását. Utasítja a Központi Bizottságot, hogy dolgozzék a dokumentumban összefoglalt politika megvalósításán.

Az ülés elismeri és imételten hangsúlyozza pártunk következetes és létfontosságú érdekeltségét az egész afrikai kontinens valamennyi haladó megmozdulásában, különösen a fejlődő antiimperialista afrikai forradalomban, amely a demokrácia kivívásáért, az egységért, a gyors szocialista fejlődésért, valamint a kapitalizmus és a reakció ellen harcol. A gyűlés nyomatékosan hangsúlyozza a marxizmus–leninizmus terjesztésének, valamint a szervező munka kiterjesztésének szükségességét az egész kontinensen. Elhatározza, hogy folytatja és intenzívebbé teszi azt a munkát, amelyet lapunk, a „The African Communist" immár tíz esztendeje eredményesen folytat, s felhívja a párt minden tagját a lap támogatására, erősítésére.

Az ülés elismeri az egész Dél-Afrikára kiterjedő antiimperialista harc alapvetően egységes voltát. A portugál kolonializmus szövetsége a zimbabwei[4], namíbiai és dél-afrikai fehér uralmi rendszerekkel, a világimperializmus legerősebb bázisát jelenti Afrikában. E szövetség sarkköve és legfontosabb résztvevője a fasiszta Dél-afrikai Köztársaság, amely a nemzetközi imperializmus eszköze, egyszersmind maga is kifejezője az agresszív és expanzionista dél-afrikai monopolkapitalizmusnak, s arra törekszik, hogy a neokolonialista uralmat kiterjessze és állandósítsa Lesothóban, Szváziföldön és Botswanában, s fenyegeti Zambia, Tanzánia, végső soron valamennyi afrikai ország függetlenségét, kontinensünk és az egész világ békéjét és biztonságát.

Az összefonódó érdekek, a koordinált politikai, stratégiai és gazdasági tervek Dél-Afrika népeit közös ellenséggel állítják szembe, melynek célja állandósítani és kiterjeszteni az imperialisták és a fehérek fennhatóságát.

Dél-afrikai népeink és fölszabadító mozgalmaink – az ANC, a ZAPU, a SWAPO, az MPLA, a FRELIMO és a PAIGC[5] – sürgető szükségét érzik annak, hogy szoros baráti szálakat, együttműködést építsenek ki egymás között, s kötelességüknek érzik, hogy imperialistaellenes forradalmi akcióegységet hozzanak létre.

Térségünk elnyomott népeinek szoros forradalmi szövetsége, mely élvezi a független afrikai államok, a szocialista országok és valamennyi antiimperialista erő támogatását, meg fogja dönteni a gyarmatosító és fajüldöző rendszereket. Ki fogja irtani a gyarmatosítás, a fajüldözés és az idegen uralom megmaradt fészkeit kontinensünkön, s új korszakot nyit Afrikában és a világméretű antiimperialista harcban, a szabadságért, békéért és szocializmusért folyó harcban.

Pártunk minden energiájával szolgálni fogja e forradalmi szövetség létrehozását.

[4] Zimbabwe – Rhodesiának – amelynek nemzetközi státusa vitatott – az afrikai nemzeti mozgalmak által használt neve.

[5] ANC – Afrikai Nemzeti Kongresszus (Dél-afrikai Köztársaság).
ZAPU – Zimbabwei Afrikai Népi Szövetség (Rhodesia).
SWAPO – Délnyugat-afrikai Népi Szervezet (Namíbia).
MPLA – Angola Felszabadításának Népi Mozgalma.
FRELIMO – Mozambik Felszabadítási Frontja.
PAIGC – Guinea és a Zöld-foki-szigetek Afrikai Függetlenségi Pártja.

A SZOMSZÉDOS ORSZÁGOK

Tudatjuk a szomszédos országok testvéri népeivel s kormányaikkal, hogy az ügyünk közös, és az ellenség is közös: a dél-afrikai imperializmus. Fölhívjuk őket, nyújtsanak testvéri támogatást a dél-afrikai szabadságharcosoknak, erősítsék a saját ellenállásukat, éberségüket és felkészültségüket, beleértve a fegyveres felkészültséget is, az ellenség és annak behatolási, kémkedési, szabotálási, s végső soron beavatkozási és hódító tervei ellen.

Fölhívjuk a dél-afrikai dolgozó népet, nyújtson állhatatos támogatást a szomszédos országok s népeik harcaihoz, függetlenségük megőrzése és megszilárdítása érdekében. [...]

Az ülés utasítja a Központi Bizottságot, hogy rendszeresen ápolja a testvéri népekkel való baráti kapcsolatokat és építsen ki ilyen kapcsolatokat a szomszédos területek haladó vezetőivel és apartheidellenes kormányaival. [...]

A FEGYVERES HARC

Az ülés nagy teret szentelt a dél-afrikai fegyveres harc stratégiájának és kilátásainak, egyrészt egy olyan dokumentum alapján, amelyet e tárgyban a Végrehajtó Bizottság körözött a jelenlevők között, másrészt a már megszerzett harci tapasztalatok fényében.

Az ülésen elfogadott határozat néhány vezérelvet szögez le ebben a kérdésben, rámutatva, hogy a fegyveres harcot nem szabad tisztán katonai kérdésként kezelni, hanem tervbe kell venni olyan hadmozdulatokat is, amelyek a tömegek felrázását és szervezését szolgálják. Elvetettünk minden olyan elméletet, hogy a csupán gerillatevékenységet folytatók helyi hadműveletei egymagukban forradalmat tudnának kirobbantani; de elvetettük azt a koncepciót is, hogy a szervezett fegyveres harccal várjunk addig, amíg a politikai mozgósítás nem fejeződik be és nem jön létre országos szervezettség.

A fő hadmozdulatoknak a vidéki körzetekben kell megindulniuk, és ezekre a körzetekre kell épülniük, a fegyveres tevékenységnek azonban a városokban is elengedhetetlenül folynia kell. Ez mintegy „következményes front".

Hangsúlyoztuk, hogy a harci erőnek – jellege tekintetében – a politikai káderekre kell épülnie, akik a politikai mozgalomnak vannak alárendelve, s inkább meggyőződésük és odaadásuk vezérli őket, semmint a hagyományos, burzsoá típusú katonai fegyelem. A politikai és a katonai vezetést koordinálni kell, és adott esetben összeolvasztani. [...]

The African Communist, 1970. 43. sz.

[78]

INDIA KOMMUNISTA PÁRTJA IX. KONGRESSZUSÁNAK POLITIKAI HATÁROZATA[1]

(1971. OKTÓBER 10.)

(Részlet)

[...] India Kommunista Pártja az alábbi tervezetet terjeszti elő, amely köré tömöríteni lehet a tömegmozgalmat, amellyel erősíteni lehet a tömegek harcát, amelyre építeni lehet a baloldali és demokratikus egységet a következő időszakban. A párt ezért javasolja:

1. A monopóliumok államosítását, a külföldi magántőke-befektetések állami tulajdonba vételét, beleértve a külföldi tulajdonban levő olajtársaságokat és a bankokat is. Javasolja az idegen tőkebefektetések teljes megszüntetését, valamint az ilyen tőkék és kamatok repatriálásának letiltását..., a spekulatív kereskedelem és a lánckereskedelem teljes megszüntetését, a gabona-nagykereskedelem állami kezelésbe vételét, a monopóliumok ügynökeinek kikapcsolását, az állami szektor igazgatásának, valamint a sajtónak a demokratizálását, amelyet ezáltal nem a monopoltőkések és tőkebefektetők fognak ellenőrizni. Ha az állam tartja a kezében a hiteléletet és a piacot, továbbá a nehézgépgyártást, akkor olyan helyzetben lesz, hogy nem csupán stabilitást és biztonságot nyújt a vidéki és városi kis- és középtermelőknek, hanem tervszerűen kiterjesztheti a kisüzemi termelést az országban, s ezzel reális lehetőség nyílik a munkanélküliség felszámolására és az árak letörésére.

2. Gyökeres földreformot, a meglevő földtulajdont maximáló törvények helyesbítését, olyan hatékony földtulajdonjogi törvények kidolgozását, amelyek biztonságot adnak a bérlőknek, a másodbérlőknek és a részes művelőknek. Javasolja valamennyi fölös, megműveletlen, illetve parlagon levő föld felosztását a mezőgazdasági munkások, a szegényparasztok, a nyilvántartott kasztbeliek és adivasik[2] között; adivasi-termelőszövetkezetek alakítását teljes állami támogatással; a mezőgazdasági munkásoknak törvényileg megszabott, egyenlő bérezést; egyenlő és szabad házhelytelkeket. Javasolja az uzsorabérek eltörlését és a béruzsora megszüntetését, olcsó hitelek biztosítását, a leglényegesebb mezőgazdasági eszközök elfogadható és stabil árának megállapítását, a mezőgazdaság műtrágyával, villanyárammal stb. történő ellátásának biztosítását, végül az öntözési lehetőségek gyors szaporítását.

[1] India Kommunista Pártjának IX. kongresszusa 1971. október 3. és 10. között ülésezett Cochinban. A kongresszus megállapította, hogy az Indiai Nemzeti Kongresszust illetően a differenciálatlan politikai gyakorlat káros az IKP-re nézve, és az összes polgári demokratikus erő összefogását hangsúlyozta a monopoltőke és a feudalizmus elleni harc érdekében.

[2] Adivasi: őshonos, bennszülött.

3. A városi tulajdon felső határának törvényes rögzítését.

4. A volt uralkodóknak adott ellenszolgáltatás nélküli, titkos juttatások és egyéb kiváltságok eltörlését, valamint e volt uralkodók magántulajdonaival kapcsolatos kérdések rendezését, a maximumon felüli vagyonuk azonnali állami tulajdonba vételét.

5. Az állami szektor megerősítését és kiterjesztését, megszabadítását a jelenlegi bürokratikus igazgatástól, ügyvitelének demokratizálását, a munkások bevonását az ellenőrzésbe minden szinten, s ezáltal e szektor hatékonyabbá tételét.

6. Országos, szükségletekre alapozott bérminimum megállapítását a munkásosztály számára, amelyet automatikusan össze kell kapcsolni a fogyasztói árindexhez szabott drágasági pótlékkal, a bérstruktúra teljes felülvizsgálását.

7. Az ipari kapcsolatok átalakítását a szakszervezetek, a kollektív bértárgyalások és a sztrájkjog kötelező erejű, alkotmányos elismerése alapján.

8. A munkanélküliek foglalkoztatását és megfelelő munkanélküli segély biztosítását a kényszerszabadságolások idejére; törvényes munkanélküli biztosítást; a nők fokozottabb foglalkoztatását és szakmai képzését, az egyenlő munkáért egyenlő bér elvének biztosítását, a különféle formában megnyilvánuló társadalmi elnyomás megszüntetését, továbbá gyors intézkedéseket a lányok oktatásának ügyében folyó késedelem megszüntetésére.

9. Hatékony rendszabályokat a fekete pénzek – mint például a pénzelvonás – felderítésére; az áruhalmozók és spekulánsok bankkedvezményeinek megszüntetését; minden olyan kereskedelmi cikk állami ellenőrzését, amelyik elsőrendű életszükségleteink közé tartozik, s ezeknek biztosítását ésszerű áron.

10. Az egész tervezéspolitika átszervezését; az államosított bankok hitelpolitikájának felülvizsgálatát annak érdekében, hogy különleges segítséget kaphasson a közép- és kisárutermelő ipar, valamint a mezőgazdaság, s hogy gyorsabb ütemben bővüljenek a foglalkoztatási lehetőségek; valamennyi bezárt termelő egység haladéktalan állami tulajdonba vételét, beleértve azokat is, amelyeket a bezárás veszélye fenyeget; azonnali betiltását minden olyan munkaerő-tartalékolási elképzelésnek, mely a foglalkoztatás csökkentéséhez vagy befagyasztásához vezet.

11. A gazdaság tervezését és a kedvezmények nyújtását oly módon kell irányítani, hogy gyorsan fejlessze az elmaradottabb területeket, felszámolja a területek közötti különbségeket és erősítse a nemzeti egységet.

12. Moratóriumot a külföldi adósságokra, beleértve a valutacserét.

13. Az oktatás demokratizálását, a vizsgák rendszerének reformját; az oktatók és diákok valódi képviseletét az egyetemi adminisztrációban; az iskolai és kollégiumi magánügyvezetés megszüntetését; a tanárok politikai tevékenységét tiltó rendelkezések föloldását; a különböző nyelvjárások oktatási nyelvként való elfogadását; valamint azt, hogy az oktatás középpontjában a munka álljon.

14. A központi kormányzat és az államok közötti kapcsolatok átszervezését, több önállóságot az egyes államoknak a fejlesztésben; ennek megfelelő alkotmánymódosításokat a demokrácia előmozdítása, valamint az ország egységének erősítése végett.

15. A kormány pénzügyi és iparpolitikájának megváltoztatását annak érdekében, hogy gazdaságunk megszabaduljon az imperialista kötöttségektől.

16. Az érvényben levő adózási rendszer koncepciójának és szerkezetének megváltoztatását.

17. Az igazgatási gépezet gyökeres demokratizálását és egyszerűsítését minden szinten, abból a célból, hogy az alapvetően szükséges szociális és gazdasági változtatások eszközévé váljék; a nép és az igazgatási apparátus közötti jó kapcsolat biztosítását különböző szintű népi bizottságok révén.

18. Valamennyi elnyomó törvény visszavonását, és minden olyan eljárás megszüntetését, amelyeket a népi tömegmozgalom és tömegharc ellen indítottak.

19. Harcot mindennemű és formájú kommunalizmus, az obskurantizmus[3], a kasztrendszer ellen, a vallási, nyelvi vagy más kisebbségek törvényes jogainak védelme; a társadalmi egyenlőtlenség minden formájának eltörlését, harcot az érinthetetlenség ellen és elriasztó büntetéseket annak gyakorlati alkalmazásáért.

20. A szavazati jog biztosítását 18 éves kortól, valamint az arányos választási képviseleti rendszer bevezetését.

21. A legsürgősebb alkotmánymódosításokat Manipur, Tripura és Meghalaya államok, valamint a Pondicherry Területi Unió teljes jogú államiságának biztosítására; autonóm területek és külön államok alkotásának lehetőségét – a realitásoknak megfelelően – adivasi többségű térségekben, úgy, hogy az az élet minden területén védje az adivasik érdekeit.

22. India gazdasági kapcsolatainak erősítését a Szovjetunióval és más szocialista országokkal, valamint a harmadik világ országaival; ugyanakkor gazdaságunk fokozatos kikapcsolását a tőkés világpiacból.

23. A Német Demokratikus Köztársaság, a Vietnami Demokratikus Köztársaság, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság teljes jogú diplomáciai elismerését, a velük való kapcsolatok erősítését; megfelelő kerekedelmi kapcsolatok létesítését a szocialista Kubával; a Dél-vietnami Ideiglenes Forradalmi Kormány elismerését.

24. India kapcsolatainak megjavítását a szomszédos államokkal.

25. El nem kötelezett külpolitikánk antiimperialista és antikolonialista tartalmának elmélyítését.

26. A brit Nemzetközösségből való kilépését.

27. Banglades népe fölszabadító harcának minden oldalú támogatását és ideiglenes kormányának elismerését; végül olyan körülmények megteremtését Bangladesben, amelyek lehetővé teszik az Indiába menekült állampolgárok visszatérését.

Information Bulletin, 1971. 21–22. sz.

[3] Kommunalizmus: elkülönülésre irányuló törekvés, amelynek Indiában többnyire törzsi-nemzetiségi töltete van.

Obskurantizmus: szélsőségesen ellenséges magatartás a haladással szemben.

[79]

IZRAEL KOMMUNISTA PÁRTJA XVII. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATAI[1]

(1972. JÚNIUS 24.)

(Részletek)

AZ IGAZSÁGOS ÉS TARTÓS BÉKÉÉRT, A NÉPEK JOGAINAK TISZTELETBEN TARTÁSÁÉRT

A XVII. kongresszus aggodalmát fejezi ki, hogy az 1967. júniusi háború következtében a Közel-Keleten kirobbant válság tovább fenyegeti a térség és az egész világ békéjét.[2] Az izraeli kormány az amerikai imperializmus segítségével és támogatásával meghiúsítja az Izrael és az arab államok közötti igazságos és tartós béke megteremtését célzó nemzetközi erőfeszítéseket.

A) AZ IGAZSÁGOS ÉS TARTÓS BÉKÉÉRT IZRAEL ÉS AZ ARAB ORSZÁGOK KÖZÖTT

Minél hosszabb idő telik el az 1967. júniusi háború óta, annál világosabbá válik az izraeli és a világközvélemény jelentős része előtt, hogy Izrael hivatalos politikájának célja a területi annexió, a rendezés katonai diktátummal való kikényszerítése, a palesztinai arab nép jogainak megsemmisítése, a békés erőfeszítések meghiúsítása, a Biztonsági Tanács 1967. november 22-i határozata végrehajtásának megakadályozása. Az izraeli kormány jól tudja, hogy ez a politika teljesen ellentétes a béke megteremtésének bármilyen perspektívájával. És bár az izraeli vezető körökben vannak politikusok, akik készek esküdözni, hazudozni és kijelenteni, hogy minden törekvésük a béke, akadnak olyan politikusok is, akik nyíltan kijelentik, hogy területi annexióra törekszenek, még ha ez gátolja is az igazságos és tartós béke megteremtését az arab országokkal.

A kormány politikája, amelynek célja, hogy megszilárdítsa a júniusi háború következtében elért területi hódításokat, az amerikai imperializmus globális és regionális terveinek integráns része.

Az imperialista és a hivatalos izraeli propaganda a júniusi háborút igazságos, védelmi háborúnak igyekezett feltüntetni, amelynek állítólagos célja az volt, hogy megelőzze Izrael megsemmisítésének fenyegető veszélyét. Az utóbbi években azonban számos olyan tény került nyilvánosságra, amelyek igazolják pártunk értékelését, hogy a

[1] 1972. június 21. és 24. között tartották meg az izraeli párt XVII. kongresszusát. Ez a dokumentum arab vonatkozásai miatt került a kötetnek ebbe a részébe.

[2] 1967. június 5. és június 11. között Izrael megtámadta Egyiptomot, Szíriát és Jordániát. A háborúban Izrael jelentős arab területeket szállt meg.

júniusi háború agresszív háború volt, melyet az izraeli vezetők az amerikai vezető körökkel együttesen robbantottak ki. [...]

Izrael Kommunista Pártja a térségünkben és a világon megváltozott erőviszonyokból, az izraeli és az arab népeknek a béke megteremtésében való érdekéből kiindulva, továbbá figyelembe véve a közel-keleti békés rendezésre vonatkozó szovjet javaslatokat, valamint Egyiptom és más arab országok konstruktív álláspontját, szüntelenül emlékeztette az izraeli népet arra, hogy hamis az állítás: „nincs választás" és sorsunk az örökös háború. Pártunk szüntelenül hangsúlyozta, hogy véget lehet vetni a véröntásnak, elérhető az igazságos és tartós béke, s hogy megvan a történelmi lehetősége annak, hogy az izraeli–arab kapcsolatokban új fejezet kezdődjék. [...]

A XVII. kongresszus ismételten hangsúlyozza, hogy Izrael és az arab államok közötti igazságos és tartós béke egyetlen útja a Biztonsági Tanács 1967. november 22-i határozatának teljesítése. A Biztonsági Tanács határozata rámutat arra, hogy az igazságos és tartós béke megteremtéséhez Izraelnek ki kell vonnia csapatait az 1967. júniusi háború során megszállt területekről; a felek kötelesek lemondani minden háborús igényről, kötelesek tiszteletben tartani a térség valamennyi államának szuverenitását, területi épségét és politikai függetlenségét, valamint jogukat arra, hogy biztonságos és elismert határok között éljenek, hogy ne fenyegessék és ne alkalmazzanak vele szemben erőszakot, igazságosan rendezzék a menekültek problémáját, garantálják a hajózás szabadságát a térség nemzetközi vízi útjain. [...]

Az izraeli nép legfőbb érdeke, hogy megtalálja a közös nyelvet az arab államok népeivel, a palesztinai arab néppel. Az izraeli kormány területi terjeszkedési törekvése, s az, hogy lábbal tiporja a palesztinai arab nép törvényes nemzeti jogait, ellentétben áll a legfőbb nemzeti érdekekkel. Ezzel szemben a Biztonsági Tanács határozatának teljesítése az arab országokkal való békés rendezéshez vezet, és lehetőséget teremt a Szovjetunióval és a többi szocialista országgal, Ázsia, Afrika és Latin-Amerika népeivel, a világ minden népével való kapcsolatok normalizálására. Ez a legjobb garanciája Izrael biztonságának és jövőjének.

A XVII. kongresszus felhívja a béke valamennyi izraeli hívét, hogy harcoljon ennek a történelmi lehetőségnek a valóra váltásáért, az igazságos és tartós békéért. Mindenkinek, akinek drága Izael biztonsága és fiainak élete, harcolnia kell az annexiók nélküli békéért, a Biztonsági Tanács határozatainak maradéktalan teljesítéséért. [...]

A PÁRT PROGRAMJAVASLATA AZ ANTIIMPERIALISTA DEMOKRATIKUS FRONT RÉSZÉRE

A pártnak Izrael jelenlegi fejlődési szakaszára vonatkozó programjavaslata általános demokratikus antiimperialista program, amelynek megvalósítása maga után vonja az izraeli politika gyökeres megváltozását: az imperializmustól való függés felszámolását, Izraelnek a külföldi monopóliumok, az imperialista hatalmak béklyóitól mentes állammá való átalakulását; a béke és együttműködés biztosítását az arab államokkal, valamint baráti viszony és kölcsönös megértés létrejöttét a palesztinai arab néppel a jogok kölcsönös tiszteletben tartása alapján; Izrael rátérését a demokrácia, a népek

közötti egyenlőség és testvériség, a társadalmi haladás, a Szovjetunióval és a többi szocialista állammal való barátság útjára, arra az útra, amelyen Ázsia, Afrika és Latin-Amerika imperializmus ellen harcoló népei haladnak.

Ez a program megfelel az izraeli zsidó és arab nép túlnyomó többsége vágyainak. Kifejezi az ipari és mezőgazdasági munkások, a mezőgazdasági települések dolgozói és a fellahok[3] osztályérdekeit, a dolgozó és alkotó értelmiség, az építési, szállítási, hírközlési és szolgáltatási dolgozók érdekeit, a kézműiparosok, a kis- és középkereskedők, a nemzeti burzsoázia, valamint az egész arab lakosság – valamennyi osztály és réteg érdekeit, mindazokét, akik szemben állnak a külföldi monopoltőke uralmával, mert az imperializmustól való politikai, gazdasági és katonai függés fenyegeti jövőjüket.

A párt programjavaslata tükrözi tehát az izraeli nép nemzeti érdekeit, és célja, hogy biztosítsa Izrael létét, békéjét, biztonságát és virágzását.

A program megvalósítása céljából a párt minden erejét latba veti az antiimperialista demokratikus front megteremtése, a függetlenségért, a békéért, a demokráciáért, az egyenjogúságért és a társadalmi haladásért vívott politikai harc érdekében.

A program fő tézisei a következők.

1. A KÜLFÖLDI MONOPÓLIUMOKTÓL ÉS AZ IMPERIALISTA HATALMAKTÓL VALÓ FÜGGÉS FELSZÁMOLÁSA

Az Egyesült Államokkal és más államokkal kötött valamennyi uzsoraszerződés érvénytelenítése; az Egyesült Államok és más nyugati hatalmak imperialista globális stratégiájába való integrálódás politikájának elutasítása.

A Szovjetunióval és más szocialista államokkal, a nemzeti felszabadító antiimperialista erőkkel szembeni ellenségeskedés politikájának megszüntetése.

A béke, a függetlenség és a semlegesség külpolitikájának, a Szovjetunióval és más szocialista országokkal, az összes békeszerető államokkal való barátság politikájának megvalósítása.

Olyan politikai irány követése, amelynek célja egy harmadik világháború megelőzése, az imperialista agresszióval és beavatkozással való szembehelyezkedés, a nemzeti felszabadulásért harcoló népek támogatása és nemzeti függetlenségük erősítése.

Támogatni kell valamennyi békeszerető nép harcát a különböző társadalmi rendszerű államok békés egymás mellett éléséért és a világon folyó fegyverkezési verseny beszüntetéséért, atommentes övezetek létrehozásáért a Közel-Keleten és a világ más térségeiben, az atomfegyver elterjedésének betiltásáért, az általános leszerelésért.

2. AZ IZRAEL ÉS AZ ARAB ÁLLAMOK KÖZÖTTI IGAZSÁGOS ÉS TARTÓS BÉKE MEGTEREMTÉSE

A békét azon az alapon kell létrehozni, hogy kölcsönösen tiszteletben tartják az izraeli nép és a palesztinai arab nép törvényes nemzeti jogait, melyek e népek önrendelkezési jogából következnek. Minthogy az izraeli nép nemzeti jogai megvalósultak,

[3] Fellah: arab földműves.

Izrael köteles elismerni a palesztinai arab nép nemzeti jogait és elsősorban az arab menekülteknek azt a jogát, hogy az ENSZ-határozatoknak megfelelően válasszanak a hazájukba való visszatérés és a részükre nyújtandó kártalanítás között. [...]

3. A GAZDASÁGI FÜGGETLENSÉG ÉS A NEMZETI GAZDASÁG FEJLESZTÉSÉNEK POLITIKÁJA

a) A külföldi monopoltőkének nyújtott koncessziók és privilégiumok megszüntetése; a legfontosabb vállalatok, a bankok államosítása; az import és export állami kézben való összpontosítása; az államosított vállalatok hatékony népi ellenőrzése; az ország természeti kincseinek állami kiaknázása és új iparvállalatok állami létesítése; a meglevő kartellek megszüntetése és új kartellek alakításának megtiltása; az izraeli tulajdonban levő vállalatok állami támogatása, meg kell szüntetni, hogy izraeli vállalatok külföldi tőkések birtokában legyenek vagy ezekben a külföldi tőke részt vegyen; az izraeli gazdaság fejlesztése érdekében a helyi termelést meg kell védeni a konkurrens importtól.

b) Az állami birtokok hasznosítása a dolgozó nép és a nemzetgazdaság érdekében, e birtokok fejlesztése és tervszerű megművelése, a földdel való spekuláció megtiltása; az olyan cionista[4] intézmények tulajdonában levő földeknek és egyéb vagyonnak állami tulajdonba adása, mint amilyen a Keren Kajemet[5]; a társadalmi földtulajdon magántőkéseknek való eladásának megtiltása; mezőgazdasági földterületek bérbeadása, nemzeti megkülönböztetés nélkül azoknak, akik e földeket megművelik.

c) A fegyverkezési verseny megszüntetése és Izrael védelmi szükségleteivel összhangban a katonai kiadások korlátozása.

Bárminemű katonai célú atomkutatásról való lemondás.

A kötelező katonai szolgálati idő csökkentése; a nők kötelező katonai szolgálatának megszüntetése.

d) Olyan külkereskedelmi politika folytatása, amely megfelel az izraeli gazdaság szükségleteinek, és összhangban van a független gazdasági haladással; békepolitika folytatása, amely lehetővé teszi a széles körű kereskedelmi és gazdasági kapcsolatok megteremtését a szocialista országokkal, valamint Ázsia és Afrika független államaival; a Közös Piachoz való csatlakozási szándékok elutasítása.

4. A MUNKÁSOSZTÁLY, A NÉPTÖMEGEK JOGAINAK ÉS ÉRDEKEINEK VÉDELME

a) A munkabérek emelése, a bérmunkások részesedésének növelése a nemzeti jövedelemből; a közszükségleti cikkek és a szolgáltatások árának csökkentése; a közvetett adók megszüntetése; az állami költségvetés terhére nyújtott támogatás és a szociális szolgáltatások bővítése; hatékony árellenőrzés bevezetése.

A fogyasztói árindex összhangba hozása a dolgozók családjainak szükségleteivel. A drágulás háromhavonkénti beszámítása a bérbe a tényleges áremelkedés szerint.

[4] Cionista: a cionizmus híve. A cionizmus nemzetközi burzsoá nacionalista mozgalom és ideológia.

[5] Keren Kajemet Lejiszróél: Zsidó Nemzeti Alap. 1901-ben alapították a cionisták. E szervezet nemzetközi méretekben pénzt gyűjtött földvásárlásra, és a felvásárolt földeket bérbe adták.

b) A munkásosztályra és a néptömegekre nehezedő adóteher csökkentése; a közszükségleti cikkekre és a szolgáltatásokra kirótt közvetett adók megszüntetése; az olyan községi adók rendszerének megszüntetése, amelynek kiszámítása az egy lakosra jutó helyiségek száma szerint történik, az illető jövedelme és vagyonának nagysága alapján.

c) A közoktatásra az egészségvédelemre, a szociális segélyre, a lakásépítésre, a tudomány, a kultúra, a művészet és a sport fejlesztésére szánt állami költségvetési előirányzatok növelése; a szakszervezeti, a közép- és felsőfokú oktatási hálózat bővítése.

A helyi hatalmi szervek mentesítése a szociális szükségletekre fordított kiadások terhétől és ezeknek az állami költségvetésből való fedezése.

d) A lakásköltségek csökkentése oly módon, hogy megtiltják a telekspekulációt, csökkentik az építőanyagok adóját és korlátozzák az építési vállalkozók és társaságok nyereségeit; a fiatal házasok lakásellátásának biztosítása; a nyomortelepek likvidálása és a nyomortelepről távozó családok lakáshoz juttatása; széles körű állami és községi olcsó bérű lakásépítés a városokban és falvakban; a lakásért fizetett adójárulék csökkentése.

e) Szociális téren: törvény a dolgozók családjának normális életszínvonalat biztosító minimális munkabérről; rendelet a meglevő betegpénztárak révén államköltségen megvalósítandó egészségi biztosításról; biztosítási törvény munkanélküliség esetére; munkabiztosítási törvény; az öregségi nyugdíj és a szociális segély emelése; az üzemi balesetek megelőzését szolgáló biztonsági berendezések javítása; a munkanap és munkahét bércsökkentés nélküli rövidítése; egyenlő munkáért egyenlő bér, nemzetiségre, származásra, nemre és korra való tekintet nélkül; a dolgozó nő jogainak megkülönböztetett védelme, szakmai képzettségének ösztönzése, munkafeltételek létrehozása óvodák és bölcsődék hálózatának bővítése útján; különleges gondoskodás a dolgozó ifjúságról, szakmai képzéséről és szakmájának megfelelő munkaellátásáról.

f) Az afrikai és ázsiai országokból származók diszkriminációjának megszüntetése az élet valamennyi területén – a lakás, az oktatás, a szakmai képzettség emelésének lehetőségei, a szociális ellátás biztosítása; a keleti származású ifjúság szakmai oktatását és képzettségét elősegítő állami tervek bővítése, valamint különsegély nyújtása az említett származású fiatal családok lakásellátásának javítása céljából.

g) A dolgozó falusi lakosság mentesítése a bankoknak és más intézményeknek fizetendő adósságok terheitől; hosszú lejáratú hitelek nyújtása a falusi lakosságnak alacsony kamat mellett; a mezőgazdasági termelés energiaellátásának (villamos energia, víz, tüzelőanyag) olcsóbbá tétele; a kormányzati adók megszüntetése; a mezőgazdasági termékek felvásárlási árának emelése ezek piaci árának egyidejű csökkentése mellett, állami támogatással és a közvetítő nyereség csökkentésével.

A falusi és városi szövetkezetek ösztönzése; megtiltani, hogy a mosavokból[6] és a kibucokból[7] világnézeti vagy politikai okokból a tagokat eltávolítsák.

[6] Mosav: kisparaszti szövetkezet; a mosavokban a gazdálkodás egyéni, a beszerzés és az értékesítés közös.

[7] Kibuc: közös gazdaság, a tagoknak nincs magántulajdona, munkájuk fejében jutnak lakáshoz, ruházathoz és élelemhez. Össze vannak fonódva a nagytőkével. A kibucok a határ mentén és a megszállt területeken egyben az arab lakosság ellen felállított katonai telepként is szolgálnak.

h) A kézművesek, a kis- és középiparosok támogatása olcsó állami hitelekkel, kedvező feltételek melletti ellátás nyersanyaggal, gépekkel és alkatrészekkel; e termelők védelme a nagy monopóliumokkal szemben.

5. AZ IZRAELI ARAB LAKOSSÁG EGYENJOGÚSÁGÁNAK BIZTOSÍTÁSA

a) Mindennemű nemzeti diszkrimináció megszüntetése, az arab lakosság teljes polgári és nemzeti egyenjogúságának biztosítása; minden törvény és rendelet visszavonása, amely sérti az izraeli arab nép jogait, a kormány és más intézmények minden, az említett törvények szelleméből fakadó ténykedésének megszüntetése; az arab lakosságú körzetekben a katonai és rendőri igazgatás felszámolása; az állampolgársági törvényben szereplő azon paragrafusok érvénytelenítése, amelyek hátrányos megkülönböztetést jelentenek az arab lakossággal szemben az állampolgárság megszerzésében, és sokukat megfosztják állampolgárságuktól; a lakhelyhez kötöttségre és a mozgásszabadság korlátozására vonatkozó rendelkezések megszüntetése; a mozgás- és lakhelyszabadság biztosítása az arab lakosság számára.

b) Az arab fellahok földjei kisajátításának és földjeikről való elűzésének megszüntetése; a földjeikről és falvaikból elűzött helyi arab „menekültek" földjeinek visszaadása; a fellahok kisajátított földjeinek visszaadása vagy az elvettel egyenlő értékű és közeli parcella kiutalása; az iszlám vallási közösségektől elkobzott javak visszaadása; a föld nélküli és kevés földű fellahok földhöz juttatása, vízzel és felszereléssel való ellátása, hogy emberi életfeltételeket biztosítsanak részükre; az arab mezőgazdaság mindennemű diszkriminációjának megszüntetése az árak, az értékesítés, a vízelosztás és az ellátás terén.

Az arab településeken iparvállalatok építését tiltó politika elvetése; az arab lakosságú körzetek gazdasági fejlődésének állami elősegítése minden diszkrimináció nélkül.

c) A munkafeltételek és a munkabér tekintetében fennálló diszkrimináció megszüntetése, az egyenlőség megteremtése az arab és a zsidó munkások között; az arab Hisztadrut-tagok[8] teljes egyenjogúságának biztosítása; választott munkástanácsok létesítése minden arab településen; a közép- és főiskolát végzett arab ifjak foglalkoztatottságának biztosítása képzettségüknek és képességeiknek megfelelően; a főiskolákra való felvételnél az arabokkal szemben alkalmazott diszkrimináció megszüntetése.

d) Választott helyi hatalmi szervek létesítése az arab településeken; a helyi hatalmi szervek diszkriminációjának megszüntetése; az építkezési terület bővítése az arab településeken; az arab lakossággal szemben alkalmazott diszkrimináció megszüntetése a szociális gondoskodás terén; az arab falvak bekapcsolása a villamoshálózatba, a vízellátási és a közlekedési rendszerbe az állami költségvetés terhére.

e) Az arab lakosság közoktatási színvonalának emelése az arab kultúra haladó hagyományainak fejlesztése révén; az arab polgárok egyenjogú részvétele a központi és helyi államapparátusban; az arab nyelvnek hivatalos nyelvként való tényleges megbecsülése.

[8] Hisztadrut: Általános Munkásszövetség. 1920-ban alakult, a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségéhez tartozik.

a) Izrael Állam demokratikus és világi alkotmányának elfogadása.[9] A brit mandátum idején hozott rendkívüli törvények hatályon kívül helyezése; az antidemokratikus jellegű törvények és rendeletek érvénytelenítése.

A knesszetbe[10] való általános, arányos és demokratikus választások rendszerének érvényesítése; a körzetek szerinti választási rendszer bevezetésének, a knesszetben való képviselet megszerzéséhez szükséges szavazatok minimális százalékaránya felemelésének elutasítása.

A más nemzetiségűek elleni uszítást tiltó törvény életbe léptetése.

A háborús propagandát tiltó törvény elfogadása.

Fasiszta szervezetek tevékenységének betiltása.

Katonai diktatúra veszélyének elhárítása.

b) A demokratikus szabadságjogok tiszteletben tartása és kiterjesztése; a személyiség szabadságának – a lakhelyválasztás, a mozgás-, a szólás-, a sajtó-, a szervezkedési és gyülekezési szabadság – biztosítása; a politikai propaganda szabadsága, a tüntetések és sztrájkolók szabadságának védelme; a sajtócenzúra megszüntetése; a munkások gazdasági nyomással, rendőri megfigyeléssel és fenyegetéssel való politikai kényszerítésének felszámolása.

c) Valamennyi izraeli lakos teljes és tényleges egyenjogúsága az élet valamennyi területén – nemzetiségre, vallásra, származásra, nemre, világnézetre vagy pártállásra való tekintet nélkül.

d) A kényszerítő döntőbíráskodás, az „egyeztetett döntőbíráskodás" és a munkaügyi konfliktusokban való állami közvetítés minden formájának megszüntetése; a dolgozók sztrájkszabadsága és szakszervezeti harcának szabadsága elleni mindennemű próbálkozás, a munkaügyi konfliktusokba való mindennemű állami beavatkozás megszüntetése; a szakszervezeti harc szabadságát és a dolgozók sztrájkjogát sértő valamennyi törvény és rendelet érvénytelenítése; minden törvény és rendelet hatályon kívül helyezése, amely lehetővé teszi, hogy a sztrájkolókat a munka újrafelvételére kényszerítsék.

e) A családi (házassági és válási), valamint az örökösödési törvényben, a társadalmi életben, a munka és a munkabér tekintetében a nők egyenlőtlenségének felszámolása az anyák és a család iránti összes speciális kötelességek teljesítése útján.

A polgári házasság és válás törvénybe iktatása. Szabad választás a nemzetiségnek a személyi igazolványba való bejegyzésénél és a népszámlálásnál.

f) A vallás elválasztása az államtól; az iskola elválasztása az egyháztól; vallás- és lelkiismereti szabadság; vallási egyenjogúság; vallási diktátum tiltása.

g) A polgárjogok kiterjesztése és a biztonsági szolgálat hatékony parlamenti ellenőrzése.

[9] Izrael Államnak nincs irott alkotmánya.

[10] Knesszet: parlament.

a) A közművelődési rendszer haladó és demokratikus jellegének biztosítása a népek közötti béke és barátság és a társadalmi haladás szellemében.

Az ingyenes és kötelező elemi oktatásról szóló törvény gyakorlati megvalósítása.

Az ingyenes középfokú oktatás bevezetése, a főiskolai oktatás biztosítása minden megfelelő képességgel rendelkező ifjú számára.

b) A tudomány és technika kizárólag békés célú fejlesztése.

c) A nép és az egész emberiség haladó hagyományain alapuló demokratikus kultúra fejlesztése; a béke, a népek barátsága és a társadalmi haladás szellemében nevelő irodalmi és művészeti alkotások ösztönzése.

A művészeti és irodalmi intézmények állami támogatása, anélkül hogy az sértené függetlenségüket; alapjuk erősítése és bővítése, hogy a néptömegek könnyebben hozzáférhessenek ezekhez – a könyvek és a színházjegyek árának csökkentése révén.

A rádió és televízió terén a demokratikus és békeszerető közvéleménnyel szemben alkalmazott diszkriminációs politika megszüntetése.

d) A lakosság egészségvédelmének érdekében a légkör és a víz szennyeződésének meggátlását célzó hatékony állami intézkedések bevezetése.

e) A természet védelméről való állami gondoskodás; a történelmi és archeológiai emlékek védelme.

*

Az antiimperialista demokratikus front számára készült program megvalósítása az ország dolgozói helyzetének gyökeres javulásához vezet, biztosítja a függetlenséget, a békét, a biztonságot és a jólétet Izrael mint a közel-keleti népek családjában elismert állam részére.

Ennek a programnak a valóra váltása biztosítja az izraeli társadalom magasabb forradalmi szakaszba – a szocializmusba – való átmenetének feltételeit. Ezt az átmenetet a munkásosztály és a szövetségesei, vagyis a nép többsége, hajtják végre. A szocialista társadalom egyszer s mindenkorra megszünteti a kizsákmányolást és a nemzeti diszkriminációt. Gyökeresen és teljesen megoldja Izrael társadalmi, gazdasági és nemzeti problémáit, szüntelenül emelni fogja a néptömegek anyagi és kulturális életszínvonalát, új távlatokat nyit a személyiség szabad, sokoldalú fejlődése előtt abban a társadalomban, amely a széles körű demokrácián, a szabadságon és az egyenlőségen alapszik.

A párt arra törekszik, hogy Izrael jelenlegi fejlődési szakaszában megalakuljon az antiimperialista demokratikus front, és megvalósuljon ez a program.

XVII. szjezd Kommunyisztyicseszkoj Partyii Izraelja. Moszkva 1973.

[80]

A LEGSZÉLESEBB EGYSÉGET A FASISZTA DIKTATÚRA ELLEN

CHILE KOMMUNISTA PÁRTJÁNAK KIÁLTVÁNYA[1]

(1973. OKTÓBER 11.)

(Részletek)

A szeptember 11-i katonai puccs a terrornak és a brutalitásnak a történelemben példátlan áradatát zúdította az országra. Olyan vérszomjasan és kegyetlenül fojtották el az egész demokratikus mozgalmat – és különösen a munkásmozgalmat –, amilyenre nem volt még példa országunk, de Latin-Amerika történetében sem. Csak az 1965-ös indonéziai államcsíny után indított vérengzéshez hasonlítható.

A katonai juntának egyetlen olyan cselekedete sincs, amely ne volna teljes tagadása mindannak, amit a népi kormány védelmezni kívánt. Demokráciáról beszéltek, és diktatúrát gyakorolnak. Szabadságról beszéltek, és koncentrációs táborokat létesítettek. Az emberi személyiség tiszteletben tartásáról beszéltek, és mindennapos gyakorlatuk az ítélet nélküli kivégzés. Ideológiai pluralizmusról, egyetemi autonómiáról szónokoltak, és mindkettőt militarizálták.

Egyszóval fasiszta diktatúrát vezettek be országunkban, az ilyenfajta rendszerrel járó bűnökkel és visszaélésekkel együtt. A puccs terve, végrehajtása és vadállati módszerei külföldről erednek. Mindezt az ITT-vel és a Kennecott-tal[2] közvetlen kapcsolatban álló CIA irodáiban főzték ki. Erre a célra különleges munkacsoport alakult a Pentagonban és a Fehér Házban.

A fasiszta junta a legcsekélyebb nemzeti vagy hazafias szellemet sem képviseli. Lényegénél fogva hazafiatlan, merényletet követ el Chile mint független állam érdekei ellen. A junta nem más, mint az imperializmus és a belső reakció szolgálatában álló fasiszta függelék.

Pontosan a puccs napján zajlott le Chile partjainál az „Unitas"-hadgyakorlat, az Egyesült Államok hadihajóinak és repülőgépeinek részvételével.

A katonai junta, alig néhány órával megalakulása után, az alkotmányt és a parla-

[1] Az 1970. szeptember 4-i elnökválasztáson a Népi Egységnek (a kommunista, a szocialista, a radikális, a baloldali kereszténydemokrata és más haladó erők tömörülésének) jelöltje, a szocialista párti Salvador Allende győzött. A kormány jelentős reformok végrehajtásába kezdett (a bányák államosítása, a nagyipar és a bankok állami ellenőrzése, átfogó radikális földreform kidolgozása stb.). Az 1973. márciusi választások – az amerikai imperialisták és a chilei reakció minden erőfeszítése ellenére – megerősítették a Népi Egység politikai bázisát. Ezek után a chilei ellenforradalmi erők, a hadsereg jobboldali elemei az amerikai imperialisták támogatásával 1973. szeptember 11-én megdöntötték a Népi Egység kormányát, és kegyetlen fasiszta diktatúrát vezettek be.

[2] Chilében érdekelt amerikai monopóliumok.

mentet félretolva kihirdette az ostromállapotot. Ezután bejelentette a kongresszus felfüggesztését „újabb rendelkezésig". Az új rendelkezés nem is váratott magára, minthogy röviddel ezután bezárták a két kamarát, és érvénytelennek nyilvánították a küldöttek és a szenátorok mandátumát. Akik nemrégiben, únos-untalan és indokolatlanul nagy lármát csaptak a törvényhozó hatalom „védelmében", ez alkalommal meg sem mukkantak. Így tett Frei úr, a szenátus elnöke és Pareto úr[3], a kamara elnöke: mindketten könnyedén engedtek a nyomásnak.

Szeptember 24-én a junta kihirdette a parlamenthez hasonlóan általános szavazati joggal megválasztott községtanácsok feloszlatását. Ezentúl a junta „választja" a községi hatóságokat.

A továbbiakban a junta úgy határozott, hogy minden egyetem rektorává katonákat nevez ki. Egyúttal elhatározta, hogy az összes marxista professzorokat kirekeszti a felsőoktatásból, és törli a marxizmust a tananyagból. Az egyetemi autonómia semmivé vált.

Razziákat szerveztek a legnyilvánvalóbb fasiszta stílusban. Megszüntették az összes politikai szabadságjogokat. Nincs többé gyülekezési szabadság, sem pedig szóbeli vagy írásbeli véleménynyilvánítási szabadság.

A büntető akciók hallatlanul brutális méreteket öltöttek. A polgári lakosságot, különösen a szegényebb negyedek lakosságát minden lehető módon zaklatják, ami még a legközömbösebb embereket is felháborítja. A magánlaksértések száma már felbecsülhetetlen. Megkorbácsoltak embereket. Könyvhegyeket égettek el, akárcsak a hitlerizmus fénykorában. Százával lövik agyon az embereket. Az ostromállapotot olyan törvényerejű rendelettel egészítették ki, amely szabad kezet enged halálos ítéletek meghozatalára.

A dolgozók követelési és sztrájkjogát gyakorlatilag eltörölték. A katonai junta ígéretei, amelyek szerint nem folyamadik megtorláshoz, egyáltalán nem felelnek meg a tényeknek. Napirenden van valamennyi baloldali párt aktivistáinak, a szakszervezeti vezetőknek, egyszerű dolgozóknak az üldözése – sokan közülük nem tartoznak semmilyen politikai irányzathoz. Ezernyi és ezernyi hazafias érzelmű chileit – egyszerű emberektől olyan személyiségekig, mint az 1973-as tudományos állami díjjal kitüntetett Asenjo doktor – távolítottak el az üzemekből és hivatalokból pusztán azért a „vétségért", hogy a haladó eszméket szolgálták vagy rokonszenveztek azokkal. A boszorkányüldözés nem ismer határokat. Több mint tízezer chileit börtönöztek be vagy zártak valóságos koncentrációs táborokba a nemzeti stadionban és távoli szigeteken.

A külpolitika 180 fokos fordulatot vett. Ezt olyan események előzték meg, amelyek eddig példa nélkül állnak Chile történetében, így a kubai nagykövetség elleni fegyveres támadás, a szovjet, a kubai és a német hajók és személyzetük elleni, az ezekből az országokból jött szakemberek és specialisták, valamint a diplomáciai képviseletük által alkalmazott segédszemélyzet elleni sorozatos provokációk. Másfelől soviniszta hisztériát látunk elszabadulni minden külföldi állampolgár ellen, akik közül sokan magas képzettségű szakemberek, és akik együttműködtek Chilével problémáink meg-

[3] A Népi Egység kormányával szemben álló polgári politikusok.

oldásában, míg mások menedéket keresve jöttek országunkba – törvényeinknek megfelelően és egyes esetekben magának a brazil és az uruguayi kormánynak a kérésére –, miután valamilyen elrabolt személyiség kiszabadulásának fejében helyezték őket szabadlábra.

Mit mond a kereszténydemokrácia ezzel a tömérdek ténnyel szemben, amelyek egy fasiszta típusú diktatúra kialakulását mutatják? Hová lettek a közelmúltban kinyilatkoztatott állásfoglalásai mindenfajta antidemokratikus út ellen? Hová lettek az ideológiai és politikai pluralizmust hirdető koncepciói?

Értesültünk a többségtől eltérő álláspontra helyezkedő kereszténydemokrata vezetők és parlamenti képviselők véleményéről, akiket olyan személyiségek vezetnek, mint Radomiro Tomic, Bernardo Leighton, Renan Fuentealba és mások, akik hívek maradtak elveikhez, nyilvánosan megtagadva a puccsot és következményeit. Ez dicsőségükre válik, és meg vagyunk győződve arról, hogy a kereszténydemokraták hatalmas többségének véleményét tolmácsolják, azokét, akiket az összeesküvésben kompromittált hivatalos vezetőik egyszerűen és nyilvánvalóan elárultak.

Raúl Silva Henríquez bíboros és a püspökség állandó bizottsága nyilatkozatot tett közzé, amely többek között ezt mondja: „Tisztelet illeti azokat, akik elestek a harcban, és elsősorban azt, aki szeptember 11-ig, keddig a köztársaság elnöke volt."

Tiszteletnek azonban nyoma sem volt. Éppen ellenkezőleg. A katonai junta az összes, reakciós kézben levő tömegkommunikációs eszközök segítségével ocsmány hadjáratot indított, hogy befeketítse Allende alakját. A keselyűk hozzáláttak, hogy ízekre szaggassák és felfalják az elnök holttestét. Csakhogy súlyosan tévednek. Soha nem téphetik ki a nép szívéből egy olyan ember emlékét, aki, mint Allende, mindenekfölött szerette hazáját, évtizedeken át harcolt az elnyomottak és kizsákmányoltak felszabadításáért, és hősként esett el a csatában.

El fognak múlni a sötét napok, amelyeket most átélünk. És Salvador Allendének, annak az elnöknek az alakja, aki visszaszerezte Chile számára a rezet, aki szembeszállt az imperializmussal és az oligarchiával, aki nem engedett sem a hízelgésnek, sem az ellenség fenyegetéseinek, aki haláláig hű volt feladatához, ennek a személyiségnek az alakja O'Higgins, Balmaceda, Recabarren, Pedro Aguirre Cerda[4] neve mellett fog szerepelni országunk történetében, és még annyi más chilei neve mellett, akik mindent odaadtak a hazáért és a népért. Ócsárlóik viszont még a törpék között sem szerepelnek majd. [...]

Mindenki tudja, hogy a súlyos gazdasági és pénzügyi nehézségeket, amelyeket átéltünk, nem a kormány hibái okozták, még ha ezeknek részük volt is ebben, hanem az óriási külső adósságok, amelyeket a kormányra jutáskor örököltünk, az ország mezőgazdasági-állattenyésztő jellegű elmaradottsága, infrastruktúrájának szegénysége, a réznek két éven át alacsony ára, a dollár leértékelése, a hitelforrások elzárása az Egyesült Államok részéről, a gazdasági szabotázs, a „szállítók sztrájkja" által okozott jelentős károk, a fedezet nélküli pénzügyi intézkedéseket tartalmazó törvények és a béremelési törvények megszavazása stb. Az imperializmus és az oligarchia sohasem bocsátottak meg Allende elnöknek és a Népi Egységnek, hogy végrehajtotta a bánya-

[4] A Chile függetlenségéért és társadalmi haladásáért vívott harc hősei.

ipar államosítását, továbbfejlesztette az agrárreformot, a bankok államosítását, és létrehozta a gazdaság társadalmi tulajdonban levő szektorát.

Ezért akarták bármilyen eszközzel is megdönteni a kormányt. Ezt senki sem tagadhatja. Számos alkalommal hangoztatták ezt a szándékukat, és hideg fővel végre is hajtották. E célból habozás nélkül a legszörnyűbb károkat okozták a chilei gazdaságnak. [...]

A katonai puccs felszámolta az intézményeket, és csak az elavult bírói hatalmat, valamint azt a bábut hagyta a helyén, aki a köztársaság fő ellenőreként működik. Véget vetett a jog uralmának. Chile rendőrállammá vált, ahol sem az alkotmánynak, sem a törvényeknek nincs többé érvénye, csupán a hadiállapot katonai kiáltványainak. Brutális módon ontották a nép vérét: gyakorlatilag nincs olyan család, amely ne aggódnék valamelyik tagjának sorsáért.

A nép azonban újra kormányra fog kerülni, és akkor – ez bizonyos – nem lesz többé arra kötelezve, hogy helyreállítsa a korábbi intézmények rendjét. Demokratikus módon új alkotmányt, új törvénykönyveket, új törvényeket fog adni; a hatalom új formáit fogja megteremteni, olyan jogállamot, amely felette fog állni annak, amelyet a katonai puccs megdöntött. Ebben a jogállamban minden vallásos meggyőződést tiszteletben fognak tartani, meglesz az ideológiai pluralizmus, humanizmus, azonban a fasizmusnak, a gazdasági bűncselekményeknek és a felforgató tevékenységnek a legcsekélyebb legális támasza sem lesz.

Azok után, ami történt, a népnek joga van ahhoz, hogy célul tűzze ki egy új típusú fegyveres és rendőri erő felállítását, vagy legalábbis, hogy megszüntesse a katonai, csendőri és biztonsági rendőrségi intézményeket, a fasiszta elemeket, és így biztosítsa azt, hogy soha többé ne ismétlődhessék meg az, ami most Chilében történt.

Az a szomorú tapasztalat, amelyet hazánk most átél, nem lesz hiábavaló. [...]

Elengedhetetlenül szükséges lesz, hogy kritikusan és önkritikusan értékeljük a népi kormányzat csaknem három esztendejét. Ebben az időszakban nagy dolgokat vittünk véghez, de nagy hibákat is követtünk el.

Az ultrabaloldaliak állásfoglalásai és tevékenysége komoly károkat okozott, ugyanúgy, mint azok a reformista törekvések, amelyek a népi kormány tevékenységének egyik vagy másik időszakában jutottak kifejezésre. A kommunista párt teljes mértékben meg van győződve arról, hogy a népi kormány fenntartás nélküli védelmét képviselő álláspontja, az a kitartó igyekezete, amellyel a többi demokratikus tényezővel való egységet kereste (főleg azáltal, hogy a nép középrétegeiben biztonságérzetet igyekezett kelteni) az, hogy tevékenységével a fő ellenségre, az imperializmusra és az ultrareakcióra igyekezett összpontosítani a tüzet; a szocialista-kommunista egység, a munkásosztály egysége és a Népi Egység pártjai közötti egyetértés megerősítése érdekében tanúsított kitartása; a termelés és a termelékenység fokozásának, a szocialista szektor vállalatai önfinanszírozásának, a nagyobb munkafegyelemnek az elérésére irányuló tántoríthatatlan erőfeszítései – mindezek teljesen helyes általános politikát jelentettek.

Mindez azonban nem zárja ki, hogy tevékenységében gyengeségek és tévedések is lehettek.

Másrészről azonban a pártnak az a véleménye, hogy a jelen pillanat éppenséggel

nem a legalkalmasabb arra, hogy megvitassuk a kormány és a Népi Egység által elkövetett hibákat, akár a Népi Egység egészét, akár valamelyik benne részt vevő politikai tényezőt tekintve. Mindennek megvan a maga ideje. Ennek a vitának a hangsúlyozása károsan befolyásolná a népi pártok közötti összetartást most, amikor éppen az a legfontosabb, hogy egységüket fenntartsák és továbbfejlesszék, így szembe tudjanak szállni a katonai diktatúrával, és egységes szellemben vállalják azokat az új feladatokat, amelyekkel a munkásosztálynak és a népnek szembe kell néznie.

Ezek között az új körülmények között a kommunista párt és a Kommunista Ifjúsági Szövetség el tudja majd látni feladatait.

A katonai junta törvényen kívül helyezett bennünket, ugyanúgy, mint a marxizmust és minden olyan szervezetet, amely Marx, Engels és Lenin eszméit vallja. Sőt, azt mondja ránk, hogy idegenek vagyunk Chile életében.

A kommunista párt ötvenhárom éve létezik, és gyökerei az első világháború előtti időre nyúlnak vissza, amikor Luis Emilio Recabarren, a nagy forradalmár vezető és következetes hazafi – 1912-ben a salétrombányák vidékén – megalapította a Szocialista Munkáspártot.

Továbbá, aki csak egy kicsit is ismeri Chile társadalmi fejlődését, az tudja, hogy a történelme során megjelenő minden egyes társadalmi osztály mellett egy vagy több politikai szervezet is létrejött – mint az illető osztály érdekeinek és törekvéseinek kifejezője.

A kommunista párt a munkásosztály politikai kifejezője. A marxizmus ennek az osztálynak a tudományos ideológiája. A kommunista párt tehát sohasem pusztítható el, mindaddig létezni fog, amíg az osztályharc bármilyen formában is létezik. És a marxizmus mint tudományos ideológia, mint a megismerés filozófiája, mint a világ megmagyarázására és szüntelen megváltoztatására irányuló tanítás mindörökké fennmarad.

Nagyon sok aktivistánk és vezetőnk kénytelen most elszenvedni a fékevesztett üldözés kegyetlenségeit. A kommunista párt és nagyszerű ifjúsági szervezete azonban képes lesz fennmaradni és bátran kezében tartani a harc zászlaját. Pártunk erejét újból megacélozzák az új és súlyos körülmények, amelyek között a közeljövőben harcolni kell. Ezekből még nagyobb és még tekintélyesebb erőként fog újjászületni, még akkor is, ha most részben az apály hatását érzi.

Mindenekelőtt a munkásosztály érdekeit képviseljük, amelyhez mindig hűségesek voltunk, vagyunk és maradunk, ennek minden következményét vállalva. Ugyanakkor a nép és a haza érdekeit is képviseljük, amelyekhez szorosan kapcsolódnak a dolgozók érdekei. [...]

A világ valamennyi népe elítéli a Chilében elkövetett fasiszta bűnöket. Az emberiség követeli, hogy vessenek véget a vérfürdőnek és az üldözésnek. Ez a hatalmas nemzetközi szolidaritás, amely a történelem során ritkán öltött ekkora méreteket, bátorítást jelent számunkra a harcban, mert tudjuk, hogy Chile nincs egyedül.

Véget kell vetnünk a néppel szemben alkalmazott terrornak, és meg kell nyitnunk az új forradalmi távlatok felé vezető utat. Ennek érdekében az időszerű jelszó: a nép legszélesebb egysége! Egységet, hogy megvédjük az élethez való jogot és véget vessünk a megtorlásnak és a halálnak!

Egységet, hogy megvédjük a munkához való jogot és véget vessünk a tömeges elbocsátásoknak és a megtorló intézkedéseknek!

Egységet, hogy megvédjük a munkásosztály vívmányait, hogy kivívjuk a bér- és fizetésemelést, hogy fenntartsuk a népi kormány alatt elért életszínvonalat, hogy megvédjük a szakszervezeteket, hogy a kizsákmányolók ne térhessenek vissza a vállalatok vezetésébe!

Egységet, hogy újra kivívjuk a szabadságjogokat!

Egységet, hogy visszatérjünk a forradalmi változások útjára!

Ebben az egységben jut hely minden férfi, nő és fiatal számára, aki népünkhöz tartozik. Nem számít, ha vannak köztük olyanok, akik tegnap ellenzékben voltak, mert a reakciós propaganda megtévesztette őket. Közülük milliók látták szemtől szembe a fasizmust, és a jövőben készek harcolni ellene.

Velük, az egész néppel együtt, Chile kilábal majd a fasizmusból. [...]

Közli: Nemzetközi Szemle, 1973. 12. sz.

Chile Kommunista Pártja,
Santiago de Chile

[81]

KÖZLEMÉNY AZ ARAB ORSZÁGOK KOMMUNISTA ÉS MUNKÁSPÁRTJAINAK ÉRTEKEZLETÉRŐL[1]

(1975. ÁPRILIS)

(Részletek)

[...] Az arab országok kommunista és munkáspártjai megerősítették az együttműködés és koordináció kiépítésének szükségességét, hogy a következő időszakban teljes felkészültségben oldhassák meg a népeik és pártjaik előtt álló feladatokat.

AZ ARAB NEMZETI FELSZABADÍTÓ MOZGALOM – CÉLOK ÉS TERVEK

1. A második világháborút követően a nemzetközi helyzetben jelentős változások mentek végbe. A Szovjetuniónak a náci Németország feletti győzelme nyomán létrejött a szocialista világrendszer, és a világban megváltozott az erőviszony a szabadság és a szocializmus javára. A gyarmati rendszer összeomlása következtében sok ázsiai

[1] 1975. április elején Algéria, Irak, Jordánia, Libanon, Marokkó, Szíria, Szudán és Tunézia kommunista pártjai értekezletet tartottak, hogy megtárgyalják az arab térség helyzetét és az itteni kommunista pártok feladatait.

és afrikai ország elnyerte függetlenségét. Egyre növekedett az egész világra kiterjedő nemzeti felszabadító mozgalom.

Az arab nemzeti felszabadító mozgalom jelenleg olyan körülmények között fejlődik, amelyeket a szocializmus és béke erőinek világméretű erősödése jellemez. Ezek az erők kitartó fáradozással elérték, hogy a hidegháborúnak vége lett, és nagy lépéseket tettek az enyhülés útján, a különböző társadalmi rendszerű országok békés egymás mellett élésének keretein belül. A jelenlegi helyzet fő jellemzője a szocialista közösség országainak kitartó és mindenoldalú fejlődése, gazdasági, társadalmi, tudományos és kulturális téren egyaránt. Ezzel szemben a tőkésországokban egyre mélyül a válság, és ennek politikai, ideológiai és gazdasági megnyilvánulásai immár egyetlen folyamattá olvadnak össze, még élesebbé téve az imperializmus ellentmondásait.

A nemzetközi forradalmi és nemzeti felszabadító mozgalmak nagy sikereket értek el ebben a helyzetben. Ezek közül a legkiemelkedőbbek: Indokína népeinek történelmi győzelmei, a portugál fasiszta rezsim összeomlása és afrikai gyarmatbirodalmának felszámolása, Bissau-Guinea, Mozambik felszabadulása, az ezredesek juntájának bukása Görögországban, a munkásosztály és a demokratikus erők mozgalmának erősödése a tőkésországokban, valamint az antiimperialista erők harcának térnyerése Latin-Amerikában.

Ám az imperialisták, kiváltképp az amerikai imperialisták, nem tették le a fegyvert, és foggal-körömmel harcolnak pozícióik visszaszerzéséért, rá akarják kényszeríteni gazdasági és politikai uralmukat az egész tőkés világra. Bátorítják a reakciós, fasiszta mozgalmakat és irányzatokat, nem riadva vissza a nép elleni véres megtorlásoktól sem, mint azt Chilében láttuk. Ez a legnagyobb éberségre és óvatosságra int az imperializmus alattomos összeesküvéseivel, mesterkedéseivel és a neofasizmus fenyegetésével szemben, megköveteli az imperializmus és a reakció elleni harc fokozását, az erőfeszítések növelését a békéért és nemzetközi enyhülésért, amely fontos tényező az imperialista politika leleplezésében, a tömegek mozgósításában és az imperialista beavatkozás lehetőségeinek csökkentésében. A nemzetközi enyhülés igen hatásos tényező lehet, mert elősegíti, hogy a népek önálló politikát folytassanak, és kedvező légkört teremt a nemzeti felszabadító mozgalomnak.

2. A második világháború után az arab nemzeti felszabadító mozgalom új szakaszba lépett, s ez a mai napig is tart. Ebben az időszakban jelentős változások mentek végbe a mozgalom osztálystruktúrájában, valamint az imperializmus, a kolonializmus, a reakció és a cionizmus elleni harcának formáiban csakúgy, mint ideológiájában.

Az egyik vagy másik országban bekövetkezett vereségek vagy visszaesések ellenére az arab nemzeti felszabadító mozgalom legfontosabb politikai eredménye ebben az időszakban pozitív volt: nagy sikerek születtek az imperializmus, a gyarmatosítás, a reakció, a cionizmus ellen, a függetlenségért, a demokráciáért vívott harcban. Elmélyült a mozgalom haladó társadalmi tartalma.

Sok tényező járult hozzá ehhez: a kommunista és munkáspártok tevékenysége, más pártok, erők és mozgalmak részvétele, például Gamal Abdel Nasszer[2] munkája

[2] Gamal Abdel *Nasszer* (1918–1970) – haladó egyiptomi politikus és államférfi, 1956-tól haláláig az EAK elnöke.

Egyiptomban, a Baath-pártok Szíriában és Irakban[3], az Algériai Nemzeti Felszabadítási Front[4], a Demokratikus Jemen Nemzeti Frontja[5] és más haladó nemzeti erők.

Azonban mindazok a gazdasági, társadalmi, politikai és ideológiai tényezők, amelyek az elmúlt húsz év alatt befolyást gyakoroltak az arab nemzeti felszabadító mozgalomra, súlyosabb, konfrontációkkal terhes időszakba léptek. Ez nagyobb feladatok elé állítja a kommunista pártokat és más forradalmi erőket, nagyobb felelősséget követel a mozgalom progresszív irányításának biztosítására, az imperializmus, a kolonializmus és a visszahúzó renegátok pozícióinak fölszámolására.

3. Az arab országoknak még be kell fejezniük a nemzeti demokratikus forradalmat. A jelen szakaszban a fő ellentmondás egyfelől az arab fölszabadító mozgalom haladó erői (a munkások, parasztok, a kispolgárság, továbbá a középpolgárság és a nemzeti burzsoázia egy-egy rétege), másfelől az amerikai imperialisták vezette nemzetközi imperializmus és segítőtársai, a reakciós, a cionista stb. erők között, lényegében ugyanaz maradt.

Az elmúlt néhány évben az arab nemzeti felszabadító mozgalmon belüli változások rávilágítottak az osztályok és különféle társadalmi rétegek szerepe és álláspontja közötti különbségekre. Különböző fokon és más-más formában hasonló változások mentek végbe valamennyi arab országban, az illető ország sajátos gazdasági, társadalmi és politikai fejlődésével összefüggésben. Következésképpen az új szakasz nem mindegyik arab országban egyforma. Egyikük-másikuk számára a fő cél továbbra is a politikai és gazdasági függetlenségért folyó harc; másoknál a nemzeti demokratikus forradalom feladatai összeolvadnak a kapitalista fejlődés megakadályozásával, és olyan gazdasági, társadalmi és politikai feltételek megteremtésével, amelyek alkalmasak a társadalmi előrehaladásra, a szocializmus útján.

4. Fontos fejlődési jelenség az arab nemzeti fölszabadító mozgalomban az olyan kispolgári pártok, erők megjelenése, amelyek a forradalmi demokrácia álláspontjára helyezkedtek.

Annak a harcnak a befolyására, amelyet a munkásosztály, annak előőrsei és a tömegek folytatnak, a gazdasági fejlődés szükségességének, a szocialista eszmék és gyakorlat hatásának, továbbá a szocialista rendszer és annak élcsapata, a Szovjetunió növekvő befolyásának eredményeképpen ezek a forradalmi-demokratikus erők és pártok nemzeti, haladó kormányzatokat hoztak létre, és jelentős feladatokat oldottak meg.

Saját hazájukban agrárreformokat hajtottak végre, hatékony csapásokat mértek a feudalizmusra és annak politikai-ideológiai befolyására. Ez érdekében áll a parasztoknak. Létrejöttek egy gyökeres földreform lehetőségeinek objektív feltételei. Telje-

[3] A baathista mozgalom több arab országban hozott létre önálló politikai pártot azonos elnevezéssel (Arab Újjászületés Szocialista Pártja). E pártok a különböző országokban eltérő politikát folytattak és folytatnak. A szíriai és az iraki baathisták gazdasági és társadalmi reformokat valósítanak meg, a fejlődés nem-kapitalista útját hirdetik, és a szocialista országokkal való együttműködés hívei.

[4] Az algériai Nemzeti Felszabadítási Front (FLN) 1954 októberében alakult meg a francia gyarmatosítók elleni függetlenségi harc irányítására. Algéria felszabadulása után szervezetileg és ideológiailag Algéria egyetlen legális, ún. népi egységpártjává alakult át. 1967 decembere után ismét átszerveződött, meghirdette a szocialista út követését – az osztályharc kizárásával.

[5] A Jemeni Népi Demokratikus Köztársaság (Dél-Jemen) vezető politikai szervezete.

sen vagy részben államosítottak imperialista monopóliumérdekeltségeket és üzemeket, különösen az olajkitermelés, a bankok és a biztosítás területén. Az iparban és külkereskedelemben jelentősen meggyengítették a nagyburzsoázia pozícióit. Az állami szektor mind nagyobb szerepet játszik a nemzetgazdaságban. Előrelépés történt a törvényhozásban a szakszervezetekre és a munkásosztály gazdasági körülményeire vonatkozólag. Egyes arab országokban a munkásosztály, a kispolgárság és a nemzeti burzsoázia egyes erőinek szövetsége révén haladó nemzeti frontok alakultak. Egész sor országban kommunisták vesznek részt a kormányban, és jó néhány kommunista és munkáspárt kivívta a legális tevékenység jogát.

Megerősödtek az arab országok kötelékei, melyek őket a szocialista közösséghez – mindenekelőtt a Szovjetunióhoz – fűzik. Az arab országok antiimperialista és kolonializmusellenes politikát kezdtek folytatni, szolidárisak a felszabadító mozgalommal és a világbékéért folyó harccal.

E kormányzatok fennmaradása és megszilárdulása, valamint a haladó politika következetes továbbfolytatása mindenekelőtt megköveteli a forradalmi-demokratikus erők, valamint a kommunista és munkáspártok közötti szorosabb szövetséget, a Szovjetunióval és a szocialista világrendszer országaival való mindenoldalú együttműködés kiszélesítését és fejlesztését.

A jelentős gazdasági és társadalmi eredmények ellenére a termelésben továbbra is uralkodó szerepet játszanak a tőkés kapcsolatok.

Az osztályjelleg, az ideológia és a gyakorlat szempontjából a különböző arab országokban két, homlokegyenest ellenkező aspektus van: forradalmi és konzervatív, demokratikus és bürokratikus, sőt, egyes esetekben még diktatórikus is. Homlokegyenest ellentétes befolyások választják el ezeket egymástól: az egyik oldalon a munkásosztályé és pártjaié, a másikon a közép-, sőt a nagyburzsoáziáé. Ahogy az imperializmus, a kolonializmus és az izraeli agresszió elleni harc föllendül, vagy erősödik a fejlődés útja körül folyó osztályharc, megindul az ideológiai és politikai differenciálódás ezeken az erőkön belül. Ez magyarázza a következetlenséget a kapitalista szektor, a tömegeknek biztosított demokrácia, valamint a kommunista és szocialista országokkal való együttműködés kérdésében.

5. Az osztályharc ilyen erősödése különösen Egyiptomban jelentkezik, ahol a kapitalista álláspont és a konzervatív, sőt nemegyszer a reakciós irányzatok elfogadása tapasztalható a városi és falusi kispolgárság egyes rétegei részéről. Igyekeznek a társadalmi fejlődést visszatartani, támogatják a magántőkés szektort, a kapitalista fejlődést ösztökélik, gyengítik az állami szektort, és azt a tőkés fejlődés érdekében használják ki, erősítik a reakciós elemek és rétegek pozícióit, akik visszaszerzik azt, amit a gazdasági és társadalmi változások következtében már teljesen vagy részben elvesztettek, bátorítják a külföldi tőke behatolását, és igyekeznek visszacsinálni mindazt, amit sikerült elérni a haladás útján. Egyiptomban ez a politika egyre erősebb ellenállásra talál a munkások, diákok, forradalmi értelmiségiek és más néprétegek részéről.

Némely haladó arab országban az imperialisták által támogatott hazai reakció és jobboldal szeretné az országot hasonló utakra taszítani. Ez a kísérlet azonban a munkások, parasztok, forradalmi értelmiségiek és más haladó elemek erős ellenállásába ütközik.

6. Egyes olyan országokban, ahol haladó nemzeti kormány van, nagyon reális veszélyek fenyegetik a nagyobb gazdasági önállóság kivívását, a nemzetgazdaság állami szektorának fejlesztését, a gazdasági és társadalmi fejlődés sikereit.

Azzal egyidejűleg, hogy az Egyesült Államok elfoglalással fenyegeti az arab országok olajforrásait, a fejlett tőkésországok és a multinacionális monopóliumok a jobboldali reakciós elemek támogatására s bátorítására támaszkodva a „nyitott ajtók" gazdasági politikáját követelik. Szabad behatolást követelnek a kapitalizmus és a fejlett tőkésországok technológiája számára, s így próbálják a neokolonializmus politikáját az új körülményekre alkalmazni. Külföldi tőkés monopóliumok és vállalatok szeretnék megvetni a lábukat a nagyszabású tervek kivitelezésénél, és szeretnének tőkét befektetni az olyan kulcságazatokba, mint az olaj és a foszfát. Szeretnék lenyelni ezeknek az országoknak a gazdaságát, beleolvasztani a kapitalista világgazdaságba, s ifjabb partnerukká tenni őket. Ez az, amit az uralkodó imperialista körök kölcsönös függőségnek neveznek. Amikor erre rámutatunk és óva intünk ettől, ez nem azt jelenti, hogy meg kell szigorítani a tőkésországokkal való kapcsolatokat, hanem azt jelenti, hogy egészséges alapokon kell kialakítani e kapcsolatokat. Ez azt jelenti, hogy garantálják a nemzeti szuverenitást, nem sértik a gazdasági függetlenséget, nem kívánják a tudományos és központi tervezés megszüntetését, nem akadályozzák az állami szektor fejlődését, amely a munkásosztály és a néptömegek érdekeit szolgálja.

A magántőkés szektor terjeszkedése a haladó gazdasági-társadalmi változásokat fenyegeti: visszakaparintja uralmát a nemzetgazdaság fölött annak következtében, hogy megnő a különféle nagykereskedelmi vállalkozások, közvetítők, üzletszerzők, részestársak szerepe; veszély fenyegeti azok részéről, akik vámbevételekkel kecsegtetnek, nyersanyag-árkedvezményeket ígérnek ennek a szektornak, ami óriási előnyöket jelentene számára, és megteremtené annak az anyagi feltételeit, hogy terjeszkedhessenek az állami szektor rovására. Mindennek következményeképpen – ilyen-olyan mértékben – az állami szektort a magántőkés szektor szolgálatába állíthatják.

Természetesen nem arról van szó, hogy felszámoljuk a magánszektort, hanem hogy oly módon használjuk föl a nemzetgazdaság növekedésének érdekében, amely nem ütközik az állam és a vele kooperáló szektorok érdekeivel.

7. Ha folytatni akarjuk az arab nemzeti felszabadító mozgalmon belül – a jelenlegi fokon – az irányításban érvényesülő forradalmi folyamatot, akkor ez parancsolóan megköveteli a széles demokráciát a munkások és a többi dolgozó, a haladó erők és pártok számára, hogy hangot adhassanak érdekeiknek, hogy részt vehessenek hazájuk jövőbeni fejlődésének megtervezésében. A demokráciának ilyen értelmezése, melyet az objektív fejlődés tesz szükségessé, a demokrácia kiszélesítését követeli. A fejlődés érdekei megkívánják a szorosabb együttműködést a kommunistákkal és más erőkkel. Az egészséges légkör kialakítása biztosítja az arab országokban a haladó társadalmi fejlődést. Ez megköveteli, hogy a választott testületeknek és a szakszervezeteknek lehetőségük legyen szerepük szabad betöltésére, szoros kapcsolatban legyenek a tömegekkel, és azok ellenőrzése alatt álljanak. Ugyanezen célok érdekében szükségszerűen meg kell erősíteni a haladó nemzeti frontokat, és képessé kell tenni őket arra, hogy programjuknak megfelelően betölthessék szerepüket, és aktív tömegmoz-

galmakká váljanak. Cél, hogy más országokban is alakuljanak nemzeti demokratikus frontok, amelyek megfelelő program jegyében egyesítik a hazafias, progresszív erők harcát. A fronton belüli pártok szervezeti, politikai és ideológiai függetlenségének kölcsönös tiszteletben tartása, a front intézkedéseinek további fejlesztése, a nemzeti-haladó mozgalom különféle összetevői közötti kapcsolatok demokratikus ápolása, ez a helyes út a nagyobb kölcsönös bizalomhoz, az együttműködéshez, a fronton belüli szorosabb kötelékekhez. Ez a forradalmi folyamat érdeke. [...]

8. Az izraeli agresszió következményeinek felszámolásáért és a megszállt arab területek visszaszerzéséért folyó harcban két irányzat kialakulását figyelhetjük meg.

Az egyik az imperializmussal szembeni kompromisszum politikája – az arab népek érdekeit és a nemzeti kérdések igazságos megoldását szolgáló ésszerű álláspont helyett. Ennek az a célja, hogy szűkítse és gyengítse nemzeti felszabadító mozgalmunk szövetségét a forradalmi munkásmozgalommal, mindenekelőtt a Szovjetunióval és más szocialista országokkal. E politika hívei egymástól elszigetelt, részleges megoldásokra törekednek. Ez csak arra jó, hogy meghosszabbítsa az arab területek izraeli megszállását, megakadályozza a genfi értekezlet összehívását és a Szovjetunió közvetlen részvételét a közel-keleti válság megoldásában, gátolja a palesztin nép harcát az önrendelkezési jogáért, saját földjén saját független államának a létrehozását.

A haladó nemzeti politika hívei a közel-keleti probléma megoldását a júniusi agresszió alkalmával megszállt arab területek teljes felszabadításában látják. Feltétlenül szükségesnek tartják a palesztinai arab nép nemzeti függetlenségének és önálló államiságának kivívásáért folytatott harc támogatását. Véleményük szerint a Szovjetunióval való barátság és sokoldalú együttműködés erősítése a hazafias politika sikerének biztosítéka.

9. Az arab felszabadítási mozgalom jelentős tényezője a palesztin nemzeti felszabadítási mozgalom, amely hatékony résztvevője az imperialista és cionista erőkkel szembeni növekvő konfrontációnak, és segít meghiúsítani ezen erők agresszív terveit, szándékait.

Ez a mozgalom az utóbbi időkben nagy sikereket ért el az arab világban és nemzetközi téren egyaránt, miután megerősítették a palesztinai arabok jogát a hazájukba való visszatérésre és nemzeti államuk megalapítására, valamint elismerték a Palesztin Felszabadítási Szervezetet[6] mint a palesztin nép egyetlen törvényes képviselőjét.

Ahogy egyre nyilvánvalóbbá válik a palesztin nemzeti felszabadítási harc antiimperialista és anticionista iránya, s ehhez társul a katonai egység, amely az arab világ haladó részével összekapcsolja, továbbá erősödnek baráti és szövetségesi kötelékei a Szovjetunióval és a szocialista közösséggel, úgy válik fokozódó mértékben célpontjává a megsemmisítésére törekvő jobboldali és reakciós arab erőknek. [...]

12. Az imperializmus, kiváltképp az amerikai imperializmus kétségbeesetten vissza akarja szerezni olaj-, politikai és stratégiai pozícióit térségünkben. E célja érdekében kihasználja az arab reakciósok és jobboldaliak mesterkedései nyomán előállt negatív

[6] A Palesztinai Felszabadítási Szervezetet (PLO) 1964. május 28-án hozták létre. A palesztin nép nemzeti jogainak visszaszerzéséért és önrendelkezéséért folytatott politikai és fegyveres harc irányítója.

fejlődési jelenségeket, igyekszik olyan helyzetet teremteni, amely mind a maga, mind a helyi szövetségesei érdekeinek megfelel, igyekszik akadályozni az arab országok előrehaladását a függetlenség és a haladó társadalmi változások útján, hogy tovább vergődjenek a kapitalista kapcsolatok és az imperializmustól való függés csapdájában.

Az imperialisták terveik valóra váltására főképpen neokolonialista módszereket alkalmaznak, mint például

a) a haladó nemzeti kormányok és erők egységének aláaknázása összarab viszonylatban és az egyes országokon belül, hogy megsemmisíthessék őket;

b) a szocialista rendszerrel való szövetség, különösen az arab–szovjet szövetség gyengítése és aláaknázása;

c) kommunistaellenesség és szovjetellenesség széthintése, a kommunista pártok és haladó erők elleni terrorkampányok támogatása;

d) az imperialista gazdaság behatolása az arab országokba a függetlenségi politika fölszámolására és az illető ország befolyási szférájának leszűkítésére, imperialista ellenőrzés kiépítése a gazdaság, különösen az olaj kulcspozícióiban, ellenállás minden olyan törekvéssel szemben, amely az arab népek saját javaikhoz való jogának visszaállítására irányul;

e) kulturális behatolás, a hírközlő szervek, a nevelés, a felsőoktatás, a kulturális és kutató intézmények befolyásolása, reakciós burzsoá ideológiák elterjesztése céljából, az arab népek éberségének elaltatása, a tömegek félrevezetése, a törvényes jogaikért és ellenségeik – az imperializmus, a reakció s a cionizmus – ellen folytatott harc következetes gyengítése.

13. Térségünkben a helyzet alakulásának kísérőjelenségeként megnőtt a reakciós – és különösen az imperializmussal összefonódott, olajban gazdag – rezsimek szerepe, például Szaúd-Arábiáé. Ezek a rezsimek olajbevételeik jóvoltából billiókra rúgó összegeket zsebeltek be, és a tőkés világot szorongató pénz- és nyersanyagválságok közepette nagyobb lehetőséghez jutottak, hogy a Közel-Keleten olyan gazdasági és politikai szerepet játsszanak, mely egybeesik az imperializmus általános stratégiájával.

Az imperialista és reakciós körök kihasználják a tömegek vallási érzelmeit, hogy félrevezessék őket, hogy antikommunista és szovjetellenes eszméket terjesszenek közöttük, s eltérítsék a tömegeket az imperializmus, a cionizmus és a reakció elleni harctól.

14. A fentiekből világosan kiderül, hogy az arab nemzeti felszabadító mozgalomban és minden egyes arab országban erősödő polarizáció és differenciálódás megy végbe az osztályerők között a nemzeti és az osztályharc területén. [...]

17. Az arab országok kommunista és munkáspártjai, mérlegelve az arab nemzeti felszabadító mozgalmon belül kialakult helyzetet, fenntartják, hogy a haladó, hazafias tendenciák megerősítésének helyes útja ebben a mozgalomban – mely az imperializmus és a reakció ellen irányul, mely elszigetelni törekszik a jobboldali irányzatokat és törekvéseket a belőlük fakadó veszélyekkel egyetemben – a munkásosztály és annak pártjai, valamint a szakszervezetek szerepének növelése, a parasztsággal, a forradalmi értelmiséggel, a dolgozók tömegeivel és más nemzeti demokratikus erőkkel való szövetség erősítése a jelenlegi szakasz feladatainak megoldására.

[82]

LATIN-AMERIKA ÉS A KARIBI TÉRSÉG KOMMUNISTA PÁRTJAINAK NYILATKOZATA[1]

(1975. JÚNIUS 13.)

(Részletek)

Az a történelmi időszak, amelyet Latin-Amerika jelenleg átél, azt követeli, hogy a népeire váró nagy csata a második és végleges függetlenségi harc legyen. Latin-Amerika függetlenségét azonban nem szabad egyszerűen a XIX. század eleji hősök és népek céljainak folytatásaként felfogni. Ezeket a célokat – mint tudjuk – nem sikerült elérni. Most olyan történelmi helyzetben élünk, amelyben az emberiség nagy része a szocializmust igyekszik felépíteni, olyan helyzetben, amelyben a Szovjetunió közeledik a kommunizmushoz. A kapitalista rendszer viszont mély gazdasági és társadalmi válsággal áll szemben. Az imperializmus megsebzett és sarokba szorított ragadozóként próbálja magához láncolni a gyarmatokat és azokat a tőle függő államokat, amelyek elszakadással fenyegetnek, és megpróbál neokolonialista hatalmi formákat bevezetni. Ezekkel szeretné késleltetni vagy enyhíteni saját válságát.

A SZOCIALISTA ORSZÁGOK PÉLDÁJA

Latin-Amerika munkásai, parasztjai és más dolgozói egyedül a külföldi kizsákmányolás felszámolásával nem küzdhetik még le saját országukban a munkanélküliséget, a szegénységet, az alacsony béreket, a kulturálatlanságot, a falusi nyomort és a társadalmi egyenlőtlenséget. E problémákat csak akkor lehet megoldani, ha felszámolják a nagybirtokosok és a burzsoázia által történő kizsákmányolást is. E kizsákmányolás csak tovább fokozódik, ha a latin-amerikai országoknak számukra hátrányos feltételek között kell versenyre kelniük a kapitalista világpiacot uraló, szinte mindenható imperialista konszernek termékeivel.

A Szovjetunió és Kuba – nagyságuk és földrajzi helyzetük arányában – példáját adta az olyan gazdasági fejlődésnek, amely külső támadások, blokádok és a technológiai fejlődés feltartóztatására irányuló kísérletek ellenére előrehalad. Ezt a kibontakozó szocializmust több mint fél évszázada próbálják az említett módszerekkel megfojtani. Még ma is igyekeznek korlátok közé szorítani a forradalmi Kubát. Ázsia, Afrika vagy Latin-Amerika egyetlen olyan országának sem sikerült gazdaságilag és társadalmilag sikeresen fejlődnie, amely a kapitalista úton indult el.

[1] 1975. június 9. és 13. között 24 latin-amerikai kommunista párt, valamint az Egyesült Államok és Kanada kommunista pártjai Havannában értekezletet tartottak, s megvitatták az antiimperialista stratégia és taktika kérdéseit.

A gazdasági felemelkedés nem haladhat abban a szükséges gyorsított ütemben, ahogyan az elmaradottság, a munkanélküliség, a nyomor, az írástudatlanság súlyos problémái követelik, ha a nép, a munkások, a városok dolgozó középrétegei és a parasztok nem vesznek eltökélten részt benne. A mi népeinket pedig – ahogyan a kubai példa mutatja – ilyen rendkívüli mértékben csak mélyreható változtatásokkal lehet mozgósítani, ha a vidéki és a városi dolgozók, az értelmiség és a szakemberek meggyőződnek arról, hogy ez az ő forradalmuk.

Mi, kommunisták, azon a nézeten vagyunk, hogy a szocializmus az egyedüli olyan rendszer, amely abban az ütemben biztosítja Latin-Amerika megfelelő fejlődését, amilyenre országainknak szükségük van. Kuba bebizonyította a testvérnépeinek, hogy korunkban az amerikai földrész feltételei között meg lehet kezdeni a szocializmus építését. Láthatjuk győzelmes vívmányait. Célunk visszavonhatatlanul a szocializmus. Mi, kommunisták azonban megértjük, hogy a szocializmus minden latin-amerikai országban közvetlenül csak intenzív harcok és radikális átalakítások, a munkások közvetlen tapasztalatszerzése és mindazok következetes és makacs ideológiai küzdelme útján valósítható meg, akik a szocializmusra törekednek. Ezáltal felszámolhatók azok az ideológiai torzulások és zűrzavarok, amelyeket az imperializmus és az oligarchia által uralt tömegtájékoztató és oktatási eszközök okoznak a latin-amerikai népi erők egyes csoportjainál.

Egyúttal nyilvánvalóvá válik, hogy a latin-amerikai népek semmiféle valóságos haladást nem érnek el, ha nem ragadják el a hatalmat az imperializmussal szövetséges osztályok és körök képviselőitől. Nem lesz lehetőség arra sem, hogy országainkban lényeges társadalmi-gazdasági változásokat érjünk el – a szocializmus megvalósításáról nem is beszélve – anélkül, hogy országainkban felszámoljuk az Egyesült Államok elnyomását és a nemzetközi konszernek uralmát.

Az a harc, amely a demokráciáért, sürgős strukturális változtatásokért, valamint a szocializmusba való átmenetért folyik, elválaszthatatlanul összekapcsolódik a monopóliumok és az imperializmus elleni harccal, mert ezek egész gazdaságunkat a kezükben tartják, fenntartják és támogatják az oligarchiát és kormányait.

IMPERIALISTAELLENES STRATÉGIA ÉS TAKTIKA

Minthogy az Egyesült Államok imperializmusa a közös fő ellenség mindazok számára, akik olyan forradalomként fogják fel Latin-Amerika forradalmát, amelynek végcélja a szocializmus, a stratégia és a taktika csakis antiimperialista lehet. Mi, kommunisták, ezért a többi latin-amerikai politikai erő magatartását alapvetően az ezzel az ellenséggel szembeni magatartásukon mérjük. Anélkül, hogy lanyhulna küzdelmünk a demokratikus jogokért és új struktúrák kiépítéséért országainkban, mi, kommunisták, készen állunk támogatni a latin-amerikai kormányokat akkor, amikor védelmezik természeti erőforrásainkat, vagy korlátok közé szorítják a nemzetközi konszerneket, amelyek napról napra erősíteni igyekeznek gazdasági életünk fölötti uralmukat.

A nemzeti gazdaság megvédésére irányuló intézkedések kétségkívül nem mindig

járnak együtt valódi imperialistaellenes politikával. Egyes esetekben burzsoá nacionalizmusról van szó, amelynek hívei nem kívánnak változtatni a belső társadalmi és gazdasági renden, és az illető kormányt nem is teszi képessé arra, hogy haladó álláspontot foglaljon el korunk fontos problémáiban. A nacionalizmus eljuthat egy forradalmi és imperialistaellenes álláspontra, ha a népi erők jelentős mértékben beavatkoznak a küzdelembe, és ha kiéleződnek az ellentmondások a nacionalista kormányok és az imperializmus között.

Vannak olyan országok, amelyekben a természeti kincsek megvédése és a gazdaságnak a nemzetközi vállalatok kezéből való visszaszerzésére irányuló erőfeszítések hatékonyan összekapcsolódnak a társadalmi átalakításokra irányuló programokkal. Ott, ahol a kormányok túllépnek az imperialisták által jogtalanul kisajátított erőforrások nacionalizálásán és a nemzetgazdaság fejlesztésére irányuló programokat juttatnak érvényre, mint Peruban, a kommunisták becsületesen és elszántan támogathatják ezeket az intézkedéseket.[2] Bár a kommunistáknak más elképzeléseik vannak a társadalmi fejlődésről, mint amilyeneket ezek a programok előirányoznak, támogatják a kormányok ezen törekvéseit. Nem gátolhatja ez azt sem, hogy a jövő problémáit közösen oldják meg. Az imperialistaellenes harc, amely Latin-Amerika végleges függetlenségéhez fog vezetni, a legszélesebb társadalmi erők részvételét teszi lehetővé és követeli meg. Itt a munkásosztályra hárul a vezető szerep, és a dolgozó parasztok a munkások természetes szövetségesei. Ezek azok az osztályok, amelyek a legmélyebbre ható változtatásokra törekszenek.

Bár Latin-Amerikát még az imperializmus uralja, a kapitalista fejlődés jelentős változásokat idézett elő az egyes országok társadalmi összetételében.

Feltűnő a munkásosztály számszerű növekedése a városokban és vidéken. A bérmunkások száma meghaladja az 50 milliót és a dolgozó lakosság több mint 60 százalékát teszik ki. E bérmunkásoknak körülbelül a fele mezőgazdasági munkás. Átalakult a munkásosztály struktúrája is; fokozódott a nagyüzemekben való koncentrálódása. Mindezek a jelenségek jelzik a proletariátus termelő és társadalompolitikai szerepének erősödését.

Egyidejűleg javul a munkásosztály szervezettsége is. Olyan társadalmi erőt jelent, amely Latin-Amerika különböző országaiban képes meghatározni a politikai képet. A proletariátus úton van afelé, hogy fő láncszemévé váljon a többi társadalmi, demokratikus és imperialistaellenes erőnek. [...]

NAGY FIGYELMET SZENTELÜNK A SZÖVETSÉGI POLITIKÁNAK

A latin-amerikai gazdaság hatalmas középréteget hozott létre. Nem csupán a kézművesek és a kiskereskedők, hanem az egyre jelentősebbé váló szolgáltatási szektorban dolgozók is ide tartoznak. A társadalmi instabilitás ezt a réteget csakúgy, mint a

[2] Peruban az 1968-ban hatalomra került katonai kormány az ország gazdasági szerkezetét átalakító program végrehajtásába kezdett. Sor került az észak-amerikai érdekeltségű Nemzetközi Petróleum Társaság (IPC) államosítására, majd az állam átvette a három legnagyobb bank részvényeit, és a nehézipart állami monopóliummá tette..

diákokat, az értelmiségieket és a technikusokat politikai tevékenységre ösztönzi. A középrétegek egyes esetekben a kommunista pártok a demokratikus és imperialistaellenes mozgalmak tagjai lettek, vagy pedig tipikusan kispolgári radikális csoportokat alkotnak. Más esetekben reakciós csoportokat képeznek, amelyeket behálóz a CIA, és az oligarchia rohamcsapatául használják fel. Chilében fontos szerepet játszottak a fasiszta államcsínyben. E tények kiemelik, hogy kemény küzdelemre van szükség a középrétegek megnyerésére a proletariátus álláspontja számára. Ennek során figyelembe vesszük azt a dinamikus szerepet, amely egész Latin-Amerikában rájuk hárul.

Azoknak a kormányoknak a példája, amelyek ma Latin-Amerikában szembefordulnak az imperializmussal, és valóban nemzeti programot követnek, megmutatja, hogy Latin-Amerikában az imperialistaellenes felszabadító harc más társadalmi rétegekre és elemekre is támaszkodhat, amelyek az imperializmussal szembeni ellentmondásos magatartásuk következtében a haladó erők szövetségeseivé válnak, s amelyeket nem szabad figyelmen kívül hagyni. [...]

A BURZSOÁZIA SZEREPE

A latin-amerikai gazdasági folyamatnak az a következménye, hogy a belföldi burzsoázia legnagyobb része szoros kapcsolatban áll az imperializmussal, és függ tőle. Ez egykor érvényes volt Kubában a cukoripar és az importkereskedelem burzsoáziájára, ma pedig érvényes a burzsoázia nagy részére Mexikóban, Argentínában, Kolumbiában és Brazíliában. A burzsoázia itt olyan pozíciókat tölt be, amelyek összekapcsolódnak az imperialista monopóliumoknak a gazdaság feletti uralmával. Ez a nemzetietlenné vált burzsoázia védelmezi a függőséget, és szembefordul az imperialistaellenes fejlődéssel. Akkor is ilyen pozíciót foglal el, ha nézeteltérésekre vagy összeütközésekre kerül sor közte és imperialista partnerei között. Ez a monopolburzsoázia még ilyenkor is – hiszen ez felel meg osztályhelyzetének – kompromisszumok útján próbálja megoldani a problémákat. Ugyanakkor szembeszáll a kormányok azon kísérleteivel, hogy szétfeszítsék a külföldi uralom fojtó béklyóit. E burzsoázia egyes képviselői egyesülnek a nagybirtokosokkal, amelyekkel gazdaságilag összefonódnak. Ezzel helyi imperialistabarát oligarchiát igyekeznek teremteni, akiknek érdekei szemben állnak a munkásosztály, a parasztság, a középrétegek, az olyan polgári körök érdekeivel, amelyek a belső piac fejlesztését és a nemzeti haladást támogatják.

E történelmi tény megállapítása mellett nem hagyható figyelmen kívül, hogy a latin-amerikai burzsoáziában olyan erők is vannak, amelyek az imperializmussal szembeni érdekellentétük alapján állva a proletariátus, a parasztság és a többi nem kapitalista réteg álláspontjával teljes mértékben összhangban levő álláspontot foglalnak el az imperialistaellenes, a gazdasági függetlenségért és a teljes nemzeti szuverenitásért vívott harcban. E polgári körök épp ezért részt vehetnek a népi demokratikus és imperialistaellenes akcióegységben.

A kommunista pártok és mindazok, akik az imperializmus ellen és Latin-Amerika társadalmi haladásáért harcolnak, nagy jelentőséget tulajdonítanak ennek a lehető-

ségnek. Figyelembe veszik, hogy a haladó burzsoázia ereje és jelentősége az egyes országokban különböző. Ez az elem elválaszthatatlan alkotórésze e bonyolult, átfogó és nehéz küzdelemnek.

Hiba lenne e polgári körök korlátait és ingadozásait figyelmen kívül hagyni az imperialistaellenes folyamatokban való részvételük szempontjából. Latin-Amerikában a burzsoázia már régóta elvesztette a lehetőséget, hogy vezető szerepre tegyen szert. Ez a proletariátusra hárul. A burzsoázia nem tudja végigvinni az új függetlenségi harcot. Fontos azonban e polgári köröket, képviselőiket és szervezeteiket bevonni az imperialista- és oligarchiaellenes harc széles frontjába. Ez azonban sohasem történhet meg a munkások döntő szövetségeseinek, a dolgozó parasztoknak és a középrétegeknek a rovására, sem a proletariátus rovására, sem ideiglenes kompromisszumok érdekében.

Az elmúlt években mélyreható ideológiai, politikai és társadalmi változások következtek be azoknak a jelentős erőknek a körében, amelyeket a múltban az oligarchia és az imperializmus kihasznált. Ez oda vezetett, hogy a haladás elemeivé, sőt a forradalmi lehetőségek elemeivé alakultak át.

A HADSEREG ÉS A FORRADALMI FOLYAMAT

Ilyen változások állapíthatók meg egyes latin-amerikai országok hadseregében. Abban a forradalmi mozgalomban, amely Peruban a hadsereg legmagasabb rangú tisztjeinek vezetésével fejlődik, és abban a nemzeti gárda vezetői kezdeményezte mozgalomban, amely Panamában elmélyül, értelemszerűen tükröződik a kapitalista elnyomás rendszerének kiéleződött általános válsága és a hazafias öntudat szüntelen fejlődése.[3] [...]

Az Egyesült Államok és az Amerikai Államok Szervezete számára nem lesz könnyű latin-amerikai csapatokat bevetni úgy, ahogyan alig tíz évvel ezelőtt az Egyesült Államoknak a Dominikai Köztársaságban végrehajtott intervenciója alkalmával tették.[4] Ezt a támadást a dominikai hadseregnek az alkotmányhoz hű része hősiesen visszaverte.

A hadseregen belül bonyolult folyamat megy végbe. Az imperializmus minden eszközzel fokozza tevékenységét a hadseregben. Megkísérli kihasználni a reakciós elemeket, és korrumpálni a nép köréből származó tiszteket. A polgárságba való gyors felemelkedés illúzióját sugallják nekik. A fejlődő népi küzdelmek láttán az imperializmus támogatja a katonai államcsínyeket, hogy reakciós vagy fasiszta diktatúrákat hozzon létre. [...]

A népek fokozódó harcában Latin-Amerika keresztényei körében három áramlat alakult ki: a konzervatív, a reformista és a haladó. A reformista és a haladó áramlat képviseli a nagy többséget. Minden országban lehetséges és szükséges együttműködni

[3] Panamában 1968 októberében katonai államcsínnyel megdöntötték az USA-barát Arias elnök hatalmát. A hatalomra került katonai junta antiimperialista irányzatú külpolitikája és a belpolitikai intézkedései között ellentmondás mutatkozott meg.

[4] Lásd a 43. oldal 11. sz. jegyzetét.

velük. A hivők és a marxisták közötti párbeszéd megkönnyíti az akcióegység előbbre jutását a mélyreható változásokért, az imperializmus és a fasiszta fenyegetés elleni harcban. Lerakja egy tartós szövetség alapjait az új társadalom megteremtéséhez. A demokratikus intézményeknek és a nép jogainak védelme a latin-amerikai népek harcaiban különösen jelentős. A teljes nemzeti felszabadítás, amely magában foglalja az uralkodó oligarchiák megdöntését és felszámolását, elválaszthatatlanul összekapcsolódik a valódi demokrácia megteremtésére irányuló erőfeszítésekkel. [...]

A szakszervezeti egységet azokban a harcokban valósítják meg, amelyekben a szakszervezeti mozgalom összes erői részt vesznek. Ezt sokféle tapasztalat megerősítette. A szakszervezeti egység hozzájárul ahhoz, hogy az új harcosok – munkások és más társadalmi rétegekhez tartozók – tömegeit vonják be a társadalmi haladásért folyó nagy mozgalomba.

A szakszervezeti mozgalom létfontosságú alkotórésze az országaink nemzeti és társadalmi felszabadításáért harcoló erőknek. A munkásosztály jogainak tiszteletben tartása nélkül nem létezhet demokrácia. A szakszervezeti szabadságjogok, a sztrájkjog, a szakszervezeti demokrácia és függetlenség megfelel az összes demokratikus és imperialistaellenes erő közös érdekének. Nagy szakszervezeti erő kiépítésének – amely messze túlmegy a gyárakon – alapvető jelentősége van. [...]

A demokratikus agrárreformért folytatott küzdelem – amely legtöbb országunkban szorosan összefonódik a nemzeti és társadalmi felszabadulásért vívott harcokkal – az egész haladó és forradalmi mozgalom egyik feladata, a munkások és a parasztok közti szövetség alapvető eleme.

A demokratikus agrárreform elsőrendű célja a nagybirtok és a félfeudális kizsákmányolási formák felszámolása, a föld ingyenes átadása azoknak, akik megművelik, haladó termelési formák bevezetése, amelyek – minthogy a parasztok nagy tömegeit vonják be a gazdaságba – lehetővé teszik belső piac kialakulását. Ehhez feltétlenül szükség van iparosításra, amely hozzájárul a független gazdasági fejlődéshez. A gyakorlat bebizonyította, hogy nem lehet az agrárproblémákat oly módon megoldani, ahogyan a polgári kormányok programjai előirányozzák: úgy akarják megváltoztatni a föld tulajdonviszonyait, hogy a parasztoknak hitelre földet adnak el, vagy rideg és éghajlatilag egészségtelen területeket „kolonizálnak"[5]. Az ilyen tervek megvalósítása azonban jövedelmező üzletté válik a földet birtokló burzsoázia és az imperialista monopóliumok számára. Olyan üzelmek járnak vele, amelyek akadályozzák a valódi agrárreformért folytatott harcot. [...]

Az értelmiség többségének érdeke a mélyreható demokratikus és forradalmi átalakulás, hogy áttöréshez segítsenek egy olyan új társadalmat, amelyben az oktatás és a kultúra többé már nem egy kisebbség monopóliuma. Azt akarják, hogy az az egész nép számára hozzáférhető legyen.

Latin-Amerikában elengedhetetlen, hogy a kultúra művelői – a nép iránti kötelességérzetükből fakadóan – arra törekedjenek, hogy szervezetten és egységesen részt vegyenek a népnek a teljes felszabadulásért folytatott harcában. [...]

A kommunista pártokra, amelyeknek érdekei a legmesszebbmenően megfelelnek a

[5] Kolonizálás: üresen álló földek betelepítése.

munkásosztály érdekeinek, döntő történelmi szerep és rendkívüli felelősség hárul ebben a küzdelemben. A marxista–leninista tanok vezérlik őket, az egyedüliek, amelyek a jelenlegi bonyolult feltételek között helyes utat mutathatnak. Éppen ezért képesek arra, hogy a forradalmi erők szövetségén belül teljesítsék feladatukat – nem csupán az általuk képviselt társadalmi erők miatt, hanem azon tudományos elmélet következtében is, amelyhez igazodnak. A kommunista pártok olyan mértékben töltik be ezt a szerepüket, amennyire a nemzeti és társadalmi felszabadítás legállhatatosabb harcosaivá válnak, s amennyire a harcban valóban élcsapat módjára viselkednek. Olyan mértékben tesznek eleget e szerepüknek, amilyen mértékben a gyakorlatban közelebb viszik a népekhez akcióprogramjaikat és stratégiai álláspontjaikat, amelyek az összes imperialistaellenes erő egyesítésére, valamint arra irányulnak, hogy a fejlődési folyamatot további forradalmi átalakítások irányában vigyék előre.

A latin-amerikai kormányokon belüli és kívüli különböző olyan mozgalmak vezetőinek, amelyek népeik szabadságára törekszenek, teljes mértékben jogukban áll nem kommunisták módjára dönteni gazdasági és társadalmi célkitűzéseikről. A történelem menete megmutatja majd, hogy ki választotta a helyes lehetőségeket Latin-Amerika fejlődése számára. Mi, kommunisták, nem kételkedünk a történelem ítéletében. [...]

A baloldali erők közötti vitának mindig az egység álláspontjából kell kiindulnia. Egymással egyeztetett, a közös harc feltételeihez igazított elvek, javaslatok és taktikák alapján kell szolgálni az egységet. Mi, kommunisták – minthogy biztosak vagyunk álláspontunkban – készek vagyunk egymás kölcsönös tiszteletben tartásával belemenni ebbe a szükséges vitába. Ennek olyan módon kell történnie, hogy a dolgozó tömegek felismerhessék a problémák valódi jellegét. Ez éppenséggel összeegyeztethető minden egyes hibás álláspont nyílt és átfogó elemzésével, és a baloldali akcióegység megszilárdítását célzó munkával. Midőn erre a szemléletre és felülvizsgálatra szólítunk fel, mi, Latin-Amerika kommunistái, kinyilvánítjuk: készen állunk a nézetkülönbségek kiküszöbölésére, hogy elérjük az akcióegységet.[...]

A kommunista pártoknak az az állandó törekvése, hogy ideológiailag erősítsék tagjaikat, hogy megismertessék velük a marxizmus–leninizmus elméletét és gyakorlatát, hogy leleplezzenek mindenfajta reformista vagy ultrabaloldali irányzatot, jelentősen hozzájárul soraik erősítéséhez. Az egyre nagyobb ideológiai szilárdság, a dogmatikus szektásság és a liberális féktelenség állandó bírálata a kommunista pártok számára lehetővé teszi, hogy még eredményesebben vívják ideológiai harcukat az imperializmus és az oligarchiák ellen. Az imperialistaellenes küzdelem egyes fejlődési szakaszaiban különféle társadalmi rétegek kerülhetnek előtérbe, és vagy reformista megalkuvó, vagy ellenkezőleg, határozottan szektás koncepciók hatása alá kerülhetnek. E két, egyaránt káros befolyás elleni állandó harc lehetővé teszi, hogy az akcióegységet megerősítsük, s közben egyre inkább erősödjön a forradalmi proletariátus független és osztályöntudatos szerepe.

Nemzetközi Szemle, 1975. 11. sz.

TARTALOM

Előszó 5

I. NEMZETKÖZI TANÁCSKOZÁSOK 13

1. Nyilatkozat a nemzetközi helyzetről. *A Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának határozata (1947. október 5.)* 15

2. Az emberiség békéjéért, jövőjéért. *A szocialista országok kommunista és munkáspártjainak nyilatkozata (1957. november 16.)* 19

3. A békéért, a nemzeti függetlenségért, a demokráciáért, a szocializmusért. *A kommunista és munkáspártok nyilatkozata (1960. november)* 31

4. Az európai békéért és biztonságért. *A Karlovy Vary-i értekezleten részt vett európai kommunista és munkáspártok nyilatkozata (1967. április 26.)* 63

5. A kommunista és munkáspártok moszkvai nemzetközi tanácskozása. *(1969. június 5–17.)* 71

Az imperializmus elleni harc feladatai a jelenlegi szakaszban, s a kommunista és munkáspártok, az összes antiimperialista erők akcióegysége 71

6. Az európai békéért, biztonságért, együttműködésért és társadalmi haladásért. *Az európai kommunista és munkáspártok berlini konferenciájának dokumentuma (1976. június 30.)* 101

II. ÁLTALÁNOS JELLEGŰ DOKUMENTUMOK 119

A FORRADALMI ELMÉLET ÉS GYAKORLAT AZ ÚJ HELYZETBEN 121

7. A Szovjetunió Kommunista Pártja XX. kongresszusának határozata a Központi Bizottság beszámolója alapján *(1956. február 24.)* 121

8. A személyi kultusznak és következményeinek leküzdéséről. *Az SZKP Központi Bizottságának határozata (1956. június 30.)* 128

9. A nemzetközi munkásmozgalom és egységének kérdéseiről. *Palmiro Togliatti feljegyzése (1964. augusztus)* 133

AZ ANTIIMPERIALISTA AKCIÓEGYSÉGÉRT 144

10. Közlemény a kommunista és munkáspártok képviselőinek moszkvai konzultatív találkozójáról *(1965. március 5.)* 144

11. Az európai tőkésországok kommunista pártjai brüsszeli értekezletének dokumentumai *(1965. június 1–3.)* 147

12. Felszólalások az 1969-es moszkvai nemzetközi tanácskozáson 152

Kádár János felszólalása 152

Leonyid Iljics Brezsnyev felszólalása 163

Gus Hall felszólalása 178

Enrico Berlinguer felszólalása 185

Luis Corvalán felszólalása 197

13. Ho Si Minh végrendelete *(1969. május 10.)* 203

KÍNA KOMMUNISTA PÁRTJA VEZETŐINEK ANTIMARXISTA NÉZETEIRŐL ÉS SZAKADÁR POLITIKÁJÁRÓL 206

14. Kína Kommunista Pártja Központi Bizottságának levele a Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságához *(1963. március 9.)* 206

15. A Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának levele Kína Kommunista Pártjának Központi Bizottságához *(1963. március 30.)* 211

16. A Szovjetunió Kommunista Pártja Központi Bizottságának nyilatkozata *(1963. június 16.)* 230

17. Maurice Thorez záróbeszéde a Francia Kommunista Párt VII. kongresszusán *(1964. május 18.)* 232

18. Felszólalások az 1969-es moszkvai nemzetközi tanácskozáson 234

Leonyid Iljics Brezsnyev felszólalása 234

Max Reimann felszólalása 240

Rodney Arismendi felszólalása 243

Abdel Halek Mahgub felszólalása 247

John Marks felszólalása 249

19. Leonyid Iljics Brezsnyev beszéde az Üzbég KP Központi Bizottságának és az Üzbég SZSZK Legfelsőbb Tanácsának együttes ülésén *(1973. szeptember 24.)* 251

INDOKÍNA NÉPEINEK SZABADSÁGÁÉRT 255

20. Beszámoló a Vietnami Dolgozók Pártja Központi Bizottságának VI. plénumán *(1954. július 15.)* 255

21. Függetlenséget, szabadságot és békét Vietnamnak! *A kommunista és munkáspártok moszkvai nemzetközi tanácskozásának felhivása (1969. június 10.)* 258

III. A SZOCIALIZMUS ÉS A KOMMUNIZMUS ÉPÍTÉSÉNEK ÚTJÁN 263

A NÉPI DEMOKRATIKUS FORRADALMAK, A MUNKÁSPÁRTOK EGYESÜLÉSE, A PROLETÁRDIKTATÚRA KIVÍVÁSA A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ SORÁN FELSZABADULT ORSZÁGOKBAN 265

22. A Nemzeti Demokratikus Front programja az ország irányítására. *A Román Kommunista Párt javaslata (1945. január 29.)* 265

23. A Német Szocialista Egységpárt irányelvei és célkitűzései *(1946. április 21.)* 269

24. Legyetek egységesek és elszántak, s az igazság győzni fog! *Klement Gottwald beszéde a prágai Óváros téren (1948. február 21.)* 273

25. A Magyar Dolgozók Pártja programnyilatkozata *(1948. június 14.)* 277

26. Jugoszlávia Kommunista Pártjának programja *(1948. július)* 288

27. A Központi Bizottság politikai beszámolója a Bolgár Munkáspárt (kommunista) V. kongresszusán. *Georgi Dimitrov előadói beszéde (1948. december 9.)* 293

A FEJLETT SZOCIALISTA TÁRSADALOM ÉPÍTÉSE A SZOVJETUNIÓBAN. A SZOCIALIZMUS ALAPJAINAK LERAKÁSA A NÉPI DEMOKRATIKUS ORSZÁGOKBAN 299

28. J. V. Sztálin beszéde a moszkvai választási gyűlésen *(1946. február 9.)* 299

29. Valamennyi erő mozgósításával harcoljunk azért, hogy országunk szocialista nagyhatalommá váljék. *Tézisek Kína Kommunista Pártja átmeneti időszakra szóló általános irányvonalának tanulmányozására és propagálására (1953. december)* 301

30. A Magyar Szocialista Munkáspárt Ideiglenes Központi Bizottságának 1956. decemberi határozata *(1956. december 5.)* 308

31. A Szovjetunió Kommunista Pártjának programja *(1961. október)* 314

32. A forradalom három esztendeje. *Fidel Castro cikke a „Cuba Socialista" című lapban (1962. január)* 323

33. A Központi Bizottság beszámolója a Bolgár Kommunista Párt VIII. kongresszusán. *Todor Zsivkov előadói beszéde (1962. november 5.)* 329

34. A Magyar Szocialista Munkáspárt VIII. kongresszusának határozata a szocializmus építésében elért eredményekről és a párt előtt álló feladatokról *(1962. november 24.)* 336

35. A szocializmus programja és a Német Szocialista Egységpárt történelmi feladata. *Walter Ulbricht beszámolója a párt VI. kongresszusán (1963. január 15.)* 343

36. A Központi Bizottság beszámolója a Vietnami Kommunista Párt IV. kongresszusának. *Le Duan előadói beszéde (1976. december 14.)* 351

A KOMMUNIZMUS ÉPÍTÉSÉÉRT, A FEJLETT SZOCIALISTA TÁRSADALOM FELÉPÍTÉSÉÉRT, A BÉKÉS EGYMÁS MELLETT ÉLÉSÉRT 363

37. A Központi Bizottság beszámolója az SZKP XXIV. kongresszusának. *L. I. Brezsnyev előadói beszéde (1971. március 30.)* 363

38. Csehszlovákia Kommunista Pártja XIV. kongresszusa. *Gustáv Husák előadói beszéde (1971. május)* 371

39. A Lengyel Egyesült Munkáspárt Központi Bizottságának beszámolója az V. és VI. kongresszus között eltelt időszakról *(1971. december 4.)* 386

40. A Jugoszláv Kommunisták Szövetsége X. kongresszusának határozata *(1974. június 10.)* 392

41. A Román Kommunista Párt programja. *Tervezet (1974. november)* 398

42. A Magyar Szocialista Munkáspárt programnyilatkozata *(1975. március)* 404

43. A Lengyel Egyesült Munkáspárt VII. kongresszusának határozata *(1975. december)* 416

44. A Központi Bizottság beszámolója Kuba Kommunista Pártja I. kongresszusának. *Fidel Castro előadói beszéde (1975. december 17.)* 424

45. A Központi Bizottság beszámolója az SZKP XXV. kongresszusának. *L. I. Brezsnyev előadói beszéde (1976. február 24.)* 441

46. A szocializmus építésének néhány magyarországi tapasztalata. *Kádár János cikke a „Béke és Szocializmus" című folyóiratban* 464

A SZOCIALISTA ORSZÁGOK EGYÜTTMŰKÖDÉSE 475

47. A Kölcsönös Gazdasági Segítség Tanácsának megalakulása. *Közlemény a Szovjetunió és a népi demokráciák gazdasági értekezletéről (1949. január)* 475

48. A Varsói Szerződés *(Varsó, 1955. május 14.)* 476

49. Nyilatkozat az amerikaiak vietnami agressziójának kiszélesítése következtében a békét fenyegető veszélyről *(1968. március 7.)* 480

50. A szocialista országok kommunista és munkáspártjainak nyilatkozata *(Pozsony, 1968. augusztus 3.)* 484

51. Az együttműködés további elmélyítésének és tökéletesítésének, valamint a KGST-tagállamok szocialista integrációja fejlesztésének komplex programja *(1971. július)* 488

52. Nyilatkozat az európai békéről, biztonságról és együttműködésről. *Közlemény a Varsói Szerződés tagállamai Politikai Tanácskozó Testületének üléséről (1972. január)* 493

53. Az enyhülést ki kell terjeszteni valamennyi földrajzi övezetre. *Közlemény a Varsói Szerződés politikai tanácskozó üléséről (1974. április)* 498

IV. A TŐKÉSORSZÁGOK KOMMUNISTA PÁRTJAI HARCBAN A MONOPÓLIUMOK URALMA ELLEN 503

54. Franciaország szolgálatában. Újjászületés, demokrácia, egység! *A Francia Kommunista Párt X. kongresszusának kiáltványa (1945. június 30.)* 505

55. Az Olasz Kommunista Párt programja az alkotmányozó nemzetgyűléshez. *Az Olasz Kommunista Párt V. kongresszusának határozata (1946. január 6.)* 508

56. A munkásosztály egysége, a kommunista és munkáspártok feladatai. *A Tájékoztató Iroda határozata (1949. november)* 513

57. A béke védelme és harc a háborús gyújtogatók ellen. *M. A. Szuszlov beszámolója a Kommunista és Munkáspártok Tájékoztató Irodájának értekezletén (1949. november)* 518

58. Az Olasz Kommunista Párt VIII. kongresszusán elfogadott programnyilatkozat-elemek *(1956. december 14.)* 525

59. A Francia Kommunista Párt XV. kongresszusának tézisei *(1959. június 28.)* 537

60. Az európai kapitalista országok kommunista pártjainak felhívása minden dolgozóhoz, minden demokratához *(1959. november 25.)* 547

61. Spanyolország Kommunista Pártjának programja *(1960. január)* 552

62. A Közös Piachoz tartozó országok kommunista pártjainak értekezlete. Nyilatkozat *(1963. március 6.)* 560

63. Haladó demokráciát, szocialista Franciaországot! *A Francia Kommunista Párt Központi Bizottságának kiáltványa (1968. december 7.)* 565

64. Az Amerikai Egyesült Államok Kommunista Pártjának új programja *(1969. május 3.)* 572

65. Nagy-Britannia és a nemzetközi monopóliumok. *John Gollan felszólalása az európai tőkésországok kommunista pártjainak értekezletén (1971. január 13.)* 580

66. A Német Kommunista Párt vezetőségének jelentése a párt tevékenységéről *(1973. november 2.)* 588

67. A Japán Kommunista Párt Központi Bizottságának jelentése a párt XII. kongresszusának *(1973. november 14.)* 595

68. A kommunisták és az európai válság. *Az európai tőkésországok kommunista pártjai 1974. január 26–28-i brüsszeli konferenciájának nyilatkozata* 600

69. A Portugál Kommunista Párt VII. (rendkívüli) kongresszusának felhívása *(1974. október 21.)* 611

70. Görögország Kommunista Pártja Központi Bizottsága plénumának határozata *(1975. január 12.)* 616

71. Enrico Berlinguer beszámolója az Olasz Kommunista Párt XIV. kongresszusán *(1975. március 18.)* 621

72. A pártegység megerősítésének elvei. *Finnország Kommunista Pártja XVII. kongresszusának határozata (1975. május 18.)* 627

73. Szocializmus Franciaország számára. *Georges Marchais beszámolója a Francia Kommunista Párt XXII. kongresszusán (1976. február 4.)* 632

V. A FEJLŐDŐ ORSZÁGOK KOMMUNISTA PÁRTJAINAK HARCA A NEOKOLONIALIZMUS ELLEN, A FEJLŐDÉS SZOCIALISTA ORIENTÁCIÓJÁÉRT 647

74. Khaled Bagdas: Az arab kérdés és az imperialista veszély *(1959)* 649

75. Indonézia Kommunista Pártja marxista–leninista csoportjának felhívása *(1967)* 652

76. Chile Kommunista Pártja XIV. kongresszusának felhívása *(1969. november 29.)* 662

77. A Dél-afrikai Kommunista Párt Központi Bizottsága kibővített ülésének jelentése és határozatai *(1970. július)* 666

78. India Kommunista Pártja IX. kongresszusának politikai határozata *(1971. október 10.)* 671

79. Izrael Kommunista Pártja XVII. kongresszusának határozatai *(1972. június 24.)* 674

80. A legszélesebb egységet a fasiszta diktatúra ellen. *Chile Kommunista Pártjának kiáltványa (1973. október 11.)* 682

81. Közlemény az arab országok kommunista és munkáspártjainak értekezletéről *(1975. április)* 687

82. Latin-Amerika és a karibi térség kommunista pártjainak nyilatkozata *(1975. június 13.)* 694

A kiadásért felel a Kossuth Könyvkiadó igazgatója
A borító és a kötésterv Erdélyi János munkája
Műszaki vezető Mózes Tibor
Műszaki szerkesztő Kun Gábor
A szedést 1976. XI. 10-én kezdték meg
Megjelent 1977. VIII. 19-én, 12000 példányban
Terjedelme 62 (A/5) iv

76.3479 Athenaeum Nyomda, Budapest
Íves magasnyomás
Felelős vezető: Soproni Béla vezérigazgató